LOMMA KOMMUN

KALLELSE / UNDERRÄTTELSE

KOMMUNSTYRELSEN

Plats: Kommunhuset i Lomma, Stora Sessionssalen
Tid: 2018-03-21 klockan 19:00

Ärende

1 Upprop

2 Val av justeringsperson

3 Meddelanden och delegationsbeslut

4 Årsredovisning för Lomma kommun 2017 samt avsättande till resultatutjämningsreserv

5 Fastställande av budgetramar för åren 2019-2021

6 Förslag till justering av planerade investeringsutgifter från 2017 till 2018

7 Redovisning av bokslut 2017 för stiftelse förvaltad av Lomma kommun

8 Uppföljning av intern kontroll för Lomma kommun 2017

9 Förslag till plan för intern kontroll 2018 för kommunstyrelsen

10 Uppföljning av synpunkts- och klagomålshantering (LUKAS)

11 Beträffande framställan från Sveriges lantbruksuniversitet i Alnarp om ekonomiskt stöd för skötsel av Alnarpsparken

12 Förslag till reviderat reglemente för valnämnden

13 Förslag till reviderad bolagsordning, reviderat aktieägaravtal och reviderat ägardirektiv avseende Kommunassurans Syd Försäkrings AB

14 Förslag till uppföljning av Säkerhetspolicy, godkännande av reviderade Säkerhetsanvisningar och godkännande av ny Säkerhetsskyddsanalys

15 Uppföljning och översyn av anvisningar för informationsverksamheten med kommunikationsplan för 2018 samt förslag om fördjupat utvecklingsarbete

16 Sammanställning av aktuellt planläge

17 Förslag till beslut om planuppdrag avseende Karstorp 13:100 i Lomma, Lomma kommun

18 Förslag till antagande av detaljplan för Lomma 33:21 och Lomma 33:25 m.fl. i Lomma, Lomma kommun

19 Förslag till antagande av Naturmiljöprogram för Lomma kommun 2018-2025

20 Yttrande över Länsstyrelsen i Skånes förslag till ny Klimat- och energistrategi för Skåne

21 Yttrande över förslag till strategi för utveckling inom Romeleås- och Sjölandskapet

22 Yttrande över Vägplan för väg 913 Bjärred-Flädie, delen söder om Flädie

23 Yttrande över tillköp av busstrafik från Skånetrafiken samt synpunkter på kollektivtrafiken inför trafikåret 2019

24 Yttrande över förslag till ny översiktsplan för Höörs kommun

25 Yttrande över förslag till ny översiktsplan för Eslövs kommun

26 Förslag till avtal om marköverlåtelse mellan Lomma kommun och Bedrot Fastigheter AB
Ärendet behandlas av kommunstyrelsens arbetsutskott 2018-03-21. Handlingar skickas senare.

27 Förslag till avtal om marköverlåtelse mellan Lomma kommun och ABC
Ärendet behandlas av kommunstyrelsens arbetsutskott 2018-03-21. Handlingar skickas senare.

Anmäl förhinder till Maria Franzén Waljenäs, maria.franzen.waljenas@lomma.se eller tfn 040-641 16 45.

Lomma 2018-03-16

Välkommen!

Ordföranden

Gruppmöten
Moderata samlingspartiets grupp träffas kl. 17.30
Borgerliga gruppen träffas kl. 18.15
Liberalernas grupp träffas kl. 17.30
Socialdemokratiska gruppen träffas kl. 17.30

Kommunstyrelsen
2018-03-21

Ärende 3

3

LOMMA KOMMUN

KOMMUNLEDNINGSKONTORET
Kansliavdelningen

Vår referens: Ingrid Grönkvist
Direkttel: /RedigerareTelefon/
E-post: ingrid.gronkvist@lomma.se
Diarienr: /Ärendebeteckning/
Er referens:

2018-03-13

Meddelanden och delegationsbeslut KS 2018-03-21

Föreligger förteckning över beslut fattade på grund av delegationsuppdrag:

Delegationsbeslut fattade av kommunstyrelsens ordförande
nr 1/18 Angående medverkan i Earth Hour 2018
KS/KF 2018:49.379
nr 2/18 Förvaltningsberättelse – Bertil Kyhlbergs stiftelse för patienter på Gustav V Jubileumsklinik vid lasarettet i Lund
KS/KF 2018:66.042

Delegationsbeslut fattade av kanslichefen
nr 22-34/18 Beslut om inhämtande av yttranden från övriga nämnder och styrelser och beslut om överlämnande för handläggning

Delegationsbeslut fattat av ekonomichefen
nr 8/18 Tecknande av leasingavtal avseende IT-utrustning
KS/KF 2015:128.060

Delegationsbeslut fattat av chefen för samhällsbyggnadsförvaltningen
nr 5/18 Markanvisningsavtal, Lomma 11:298
KS/KF 2017:276.259

Delegationsbeslut fattat av HR-chefen
nr 3/18 Tjänstepension
KS/KF 2018:8.002

Protokoll från sammanträde 2018-02-28 med kommunstyrelsens arbetsutskott.

Protokoll från sammanträde 2018-03-07 med planledningsgruppen.

Föreligger förteckning över meddelanden:

Protokoll från tekniska nämnden, § 11/18, angående uppföljning av energiförbrukning 2017 inom kommunala fastigheter och fastigheter inom Lomma Servicebostäder AB samt gatubelysning och reningsverk.

Revisionsrapport - Granskning av rektorernas arbetssituation.

Förslag till beslut:
- Kommunstyrelsen lägger delegationsbesluten och meddelandena till handlingarna.

Ingrid Grönkvist
Assistent

4

KS AU § 33 KS KF/2018:29 - 042

Årsredovisning för Lomma kommun 2017 samt avsättande till resultatutjämningsreserv

Ärendebeskrivning
Kommunledningskontorets ekonomiavdelning har upprättat årsredovisning för Lomma kommun år 2017. I årsredovisningen redovisas driftbudgeten på den anslagsnivå som respektive KF-verksamhet är ansvarig för inför kommunfullmäktige. Samtliga investeringsprojekt redovisas i sin helhet.

I årsredovisningen ingår också en sammanställd redovisning för koncernen Lomma kommun. Denna visar förutom kommunen även intressen i hel- och delägda bolag som vart och ett med betydande inflytande.

Kommunfullmäktige fastställde under 2013-06-13, § 51, ett regelverk kring hantering av resultatutjämningsreserv. Enligt regelverket är det möjligt att reservera 3,3 mnkr av 2017 års resultat efter balanskravsjusteringar som överstiger två procent av skatteintäkter, generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning, dock högst fyra procent av summan av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning.

Ekonomichef Marcus Nilsson föreslår i skrivelse 2018-03-08 att kommunstyrelsens ska besluta att överlämna årsredovisningen för Lomma kommun 2017 till revisionen och kommunfullmäktige. Vidare föreslår ekonomichefen att kommunstyrelsen ska besluta att föreslå kommunfullmäktige att avsätta 3,3 mnkr till resultatutjämningsreserven.

Beslutsunderlag
- Skrivelse 2018-03-08 från ekonomichefen
- Årsredovisning 2017, Lomma kommun

Arbetsutskottets handläggning
Vid arbetsutskottets sammanträde lämnar ekonomichef Marcus Nilsson och redovisningschef Kristian Fridqvist en redogörelse.

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta följande:
- Kommunstyrelsen överlämnar årsredovisningen för Lomma kommun 2017 till revisionen och kommunfullmäktige.

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen rekommendera kommunfullmäktige besluta följande:

– Kommunfullmäktige avsätter 3,3 mnkr till resultatutjämningsreserven.

_____

Sändlista

LOMMA KOMMUN

LOMMA KOMMUN
Kommunstyrelsen
2018 -03- 09

KOMMUNLEDNINGSKONTORET
Ekonomiavdelningen

Vår referens: Marcus Nilsson
Direkttel: 040-641 11 77
E-post: marcus.nilsson@lomma.se
Diarienr:
Er referens:

2018-03-08

Kommunstyrelsen

Årsredovisning för år 2017 samt avsättande till resultatutjämningsreserv

Kommunledningskontoret, ekonomiavdelningen har upprättat årsredovisning för år 2017.
I årsredovisningen redovisas driftbudgeten på den anslagsnivå som respektive kf-verksamhet är ansvarig för inför kommunfullmäktige. Samtliga investeringsprojekt redovisas i sin helhet.

I årsredovisningen ingår också en sammanställd redovisning för koncernen Lomma kommun. Denna visar förutom kommunen även intressen i hel- och delägda bolag som vart och ett med betydande inflytande.

Kommunfullmäktige fastställde under 2013-06-13, § 51 ett regelverk kring hantering av resultatutjämningsreserv. Enligt regelverket är det möjligt att reservera 3,3 mkr av 2017 års resultat efter balanskravsjusteringar, 74,6 mnkr, som överstiger två procent av skatteintäkter, generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning, dock högst fyra procent av summan av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning. Efter denna avsättning kommer reserven att uppgå till 50,9 mnkr.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att överlämna Årsredovisning 2017 till revisionen och kommunfullmäktige.

Kommunstyrelsen föreslår fullmäktige besluta att 3,3 mnkr avsätts till resultatutjämningsreserven.

Marcus Nilsson
Ekonomichef

Årsredovisning 2017
LOMMA KOMMUN

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING

Kommunstyrelsens ordförande har ordet 4
Organisationsöversikt 5
Årets händelser 6
Vart gick skattepengarna? 8
Fem år i sammandrag 9

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE

Omvärld, befolkning och arbetsmarknad 12
Hushållning och kvalitet 15
Ekonomisk översikt och analys 20
Medarbetarredovisning Personalredovisning 26
Miljöredovisning 31

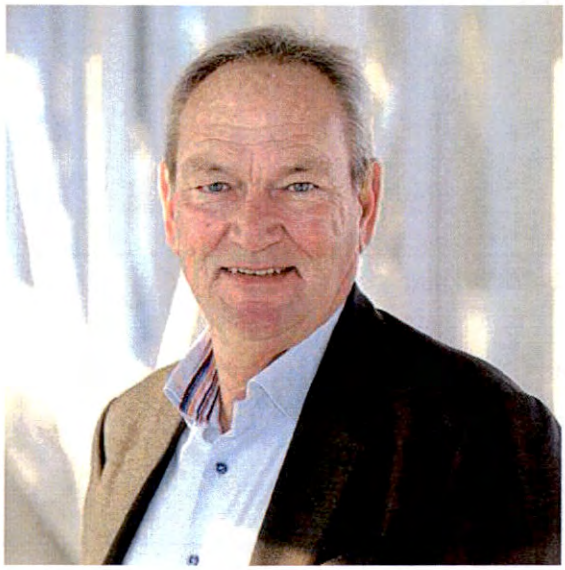
VERKSAMHETERNA

Kommunövergripande verksamhet 38
Individ- och familjeomsorg 41
LSS-verksamhet 44
Hälsa, vård och omsorg 46
För- och grundskoleverksamhet 49
Gymnasieskola och vuxenutbildning 53
Kostverksamhet 55
Fritidsverksamhet 56
Kultursverksamhet 58
Teknisk verksamhet – skattefinansierad 60
Teknisk verksamhet – fastighetsverksamhet 63
Teknisk verksamhet – avgiftsfinansierad 65
Miljö- och hälsoskyddsverksamhet 68
Bygglovsverksamhet 70
De kommunala bolagen 72

RÄKENSKAPER

Resultaträkning, Kassaflödesanalys 76
Balansräkning 77
Noter 78
Fastighetsverksamhet, resultat och balansräkning 84
VA-verksamhet, resultat och balansräkning 85
Redovisningsprinciper 87
Drift-, investerings- och exploateringsredovisning 89
Ordlista/förkortningar 95
Revisionsberättelse 96

Kommunstyrelsens ordförande har ordet

Anders Berngarn, Kommunstyrelsens ordförande

Organisationsöversikt

Kommunkoncernen omfattar Lomma kommun med dess nämnder samt företag som kommunen på grund av andelsinnehav har ett bestämmande eller ett betydande inflytande över.

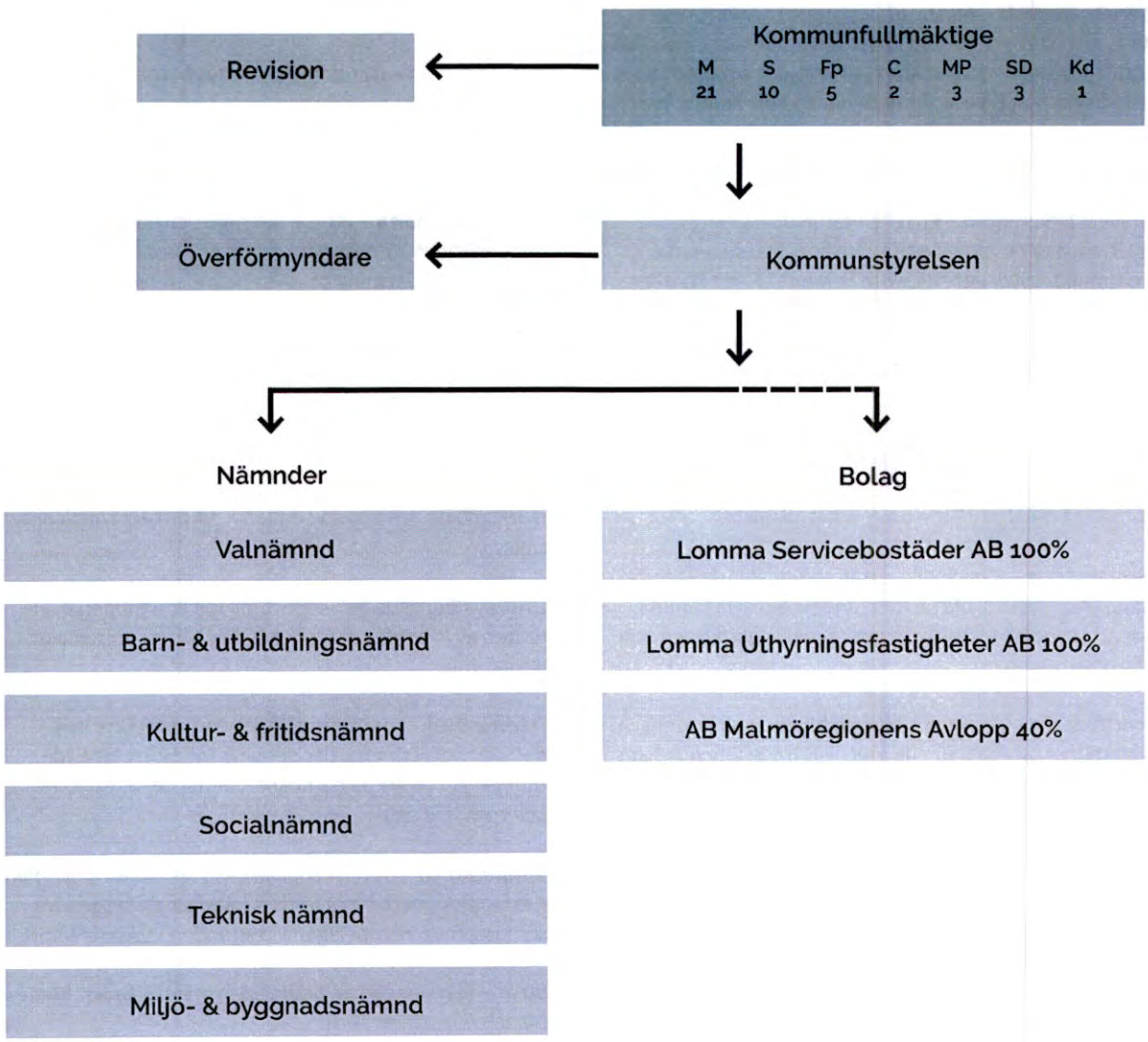
Bestämmande inflytande uppnås vid mer än 50 % röstinnehav i företagets beslutande organ. Ett sådant företag kallas dotterbolag.

Betydande inflytande uppnås vid mer än 20 % och upp till 50 % röstinnehav i företagets beslutande organ. Ett sådant företag kallas intresseföretag.

I kommunkoncernen ingår Lomma kommun, Lomma Servicebostäder AB (LSAB) med 100 %, Lomma Uthyrningsfastigheter AB med 100 %, och AB Malmöregionens avlopp med 40 %.

Ej konsoliderade organisationer
Kommunen har även inflytande i fler företag och föreningar. Omfattningen och väsentlighetsprincipen har varit vägledande vid bedömningen att följande organisationer inte skall räknas med i den sammanställda redovisningen:

- Sydvästra Skånes avfalls AB 3,50 %
- Sydvatten AB 2,33 %
- Kraftringen AB 2,11 %
- Kommunassurans Syd försäkrings AB 1,88 %
- Kommuninvest EK förening 0,26 %

Årets händelser

Ny entreprenör – Den 1 januari övertog Sysav ansvaret för avfallshanteringen i Lomma kommun, med Ohlssons som hämtningsföretag.

Kommunbesök – Landshövding Annelie Hulthén besökte Lomma kommun, i syfte att diskutera bostadsbyggande och integration, men även tillväxt- och miljöfrågor. Landshövdingen återkom i maj, nu tillsammans med en delegation från Sveriges Riksdag, för att få veta mer om kommunens arbete med klimatanpassning.

Ny profil – Lomma kommuns grafiska profil uppdaterades vad gäller färger, typsnitt och logotyp.

Godkänt – Skolinspektionen gav Lomma kommun grönt ljus på alla punkter vid en tillsyn av Lomma kommun.

Lerviks förskola – Första spadtaget till Lerviks förskola togs den 21 mars. Lerviks förskola kommer att innehålla åtta avdelningar och ett stort kök, där det också kommer att tillagas mat till alla äldreboenden i hela kommunen.

Lomma.se – Kommunens nya hemsida lanserades.

Tryggaste kommun – Enligt en sammanställning gjord av Sveriges Kommuner och Landsting, utses Lomma kommun till Sveriges tryggaste kommun. Även Polisens trygghetsmätning i februari visar att Lomma, trots en liten ökning, fortfarande är en av de kommuner som ligger lägst av alla i södra Skåne totalt, vad gäller upplevd otrygghet.

Brolyft – Oscars bro I Lomma breddades för att göra bron säkrare ur trafiksynpunkt. En ny gångbro, 31 meter lång, 2 meter bred och 28 ton tung, lyftes på plats.

Brolansering – Omvandlingen av stationsområdet fortsätter och i april sköts en bro/tunnel på plats i Lomma, för att skapa en planskild korsning mellan järnvägen och Vinstorpsvägen.

Fairtrade City – Lomma kommun blev som en av fem kommuner nominerade till Årets Fairtrade City och hamnade på delad andraplats.

Stadig tillväxt – Invånarantalet fortsatte att öka i Lomma kommun och steg i början av maj till över 24 000.

Lommafesten – Under årets Lommafest mötte kommunrepresentanter intresserade besökare på Varvstorget. Under veckan hölls också årets Näringslivskväll med "Årets Företagare" i det stora festtältet ute vid havet i Lomma Hamn.

40 år – Kulturskolan firade 40 år, vilket uppmärksammades med konserter och uppträdande bland annat under Lommafesten.

Krisberedskap – Den 8-14 maj genomfördes för första gången en nationell krisberedskapsvecka i Sverige, i vilken Lomma kommun deltog. Syftet var att öka medvetenheten om eget ansvar och vilken beredskap man bör ha inför en krissituation.

Båttvätt – En ny båttvätt färdigställdes i Lomma Hamn.

Seniorpanel – i maj startade en seniorpanel, där medborgare över 65 år kan diskutera framtidens frågor tillsammans med kommunen.

Miljökommun – När tidningen Aktuell Hållbarhet för nionde året i rad rankade årets kommuner ur ett miljöperspektiv, hamnade Lomma kommun på en åttonde plats nationellt.

Satsning på hälsa – Burlöv, Kävlinge och Lomma kommuner beviljades 16 miljoner kronor av Europeiska socialfonden till en satsning på hälsa (kompetensutveckling och insatser för att förebygga ohälsa och bidra till ett mer hållbart arbetsliv).

Klimatanpassning – Lomma kommun vann pris som näst bästa kommun i landet vad gäller klimatanpassning.

Lökgrodan – Den sällsynta lökgrodan planterades in i nybyggda dammar invid Löddeå, i ett projekt som leds av Länsstyrelsen.

Drift av Pilängsbadet – Den 1 juli tog kommunen över driften av Pilängsbadet från Medley AB, då driftavtalet upphörde.

Dansfestival – I juli arrangerades en tre veckors lång dansfestival I Lomma, där det gavs möjlighet att både titta på och prova på barndans, linedance, bugg, folkdans och gammaldans.

Strandskolan – Den 29 augusti invigdes nya Strandskolan – en toppmodern skola för förskoleklass till årskurs tre, som ligger vackert belägen vid stranden i Lomma tätort.

90 år – Bjärehovskolan firade 90 år, när lågstadiet firade 50 och högstadiet 40 år.

Karstorpskolan Norra – Den renoverade skolan invigdes tillsammans med en ny skolbyggnad och ett allaktivitetshus.

Trafikantvecka – En cykeldag på Centrumtorget i Lomma blev startskottet för Europeiska Trafikantveckan, en vecka fylld av aktiviteter för att uppmuntra till hållbara resor och transporter.

Klättrade i företagsranking – I Svenskt näringslivs ranking över företagsklimatet klättrade Lomma kommun till plats 20.

Lärarförbundets ranking – Lomma kommun hamnade på plats 10 i landet när Lärarförbundet presenterade sin årliga ranking av skolkommuner.

Mötesplats Bjärred – Socialförvaltningens verksamhet för seniorer utvidgas genom en ny mötesplats i Bjärred.

Ny fritidsgård – Den 6 november togs första spadtaget på den nya fritidsgården i Bjärred, som ska rymma aktiviteter för biblioteket, fritidsklubb och kulturskola.

Vinstorpsvägen återinvigdes – Den 24 november öppnades Vinstorpsvägen åter igen för bil-, gång- och cykeltrafik. Färdigställandet är ett led i arbetet med att underlätta kollektivresandet till och från Lomma.

Naturnära – Enligt Länsstyrelsen är Lomma är den kommun i Skåne där invånarna bor på kortast medelavstånd (900 m) till ett skyddat naturområde.

Äldreomsorg i fokus – Under hösten granskades kommunens äldreboende av media och i december togs beslut om att förlänga avtalet för äldreomsorgen, medan kommunen tar över hemtjänsten.

Mest nöjda kommuninvånare – Enligt Statistiska Centralbyråns medborgarundersökning är Lomma kommuns invånare mest nöjda med hur de ser på kommunen som en plats att leva och bo på.

Vart gick skattepengarna?

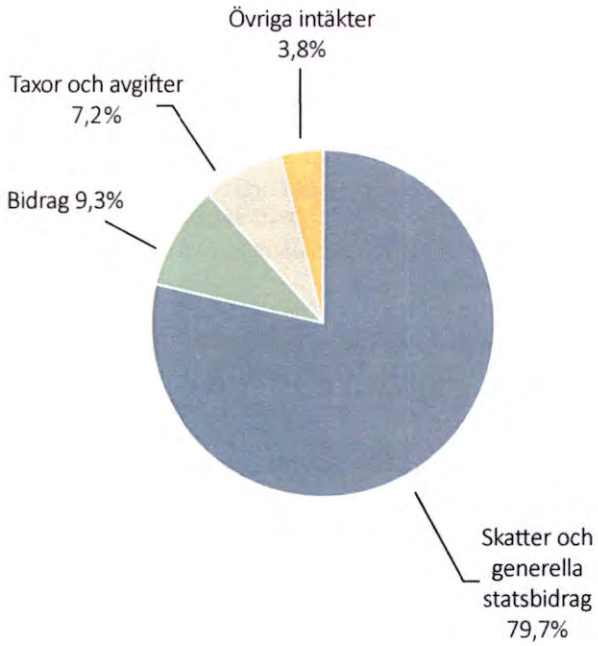
SÅ HÄR FÅR KOMMUNEN SINA PENGAR...

79,7% Skatter och generella statsbidrag

9,3% Bidrag

7,2% Taxor och avgifter

3,8% Övriga intäkter

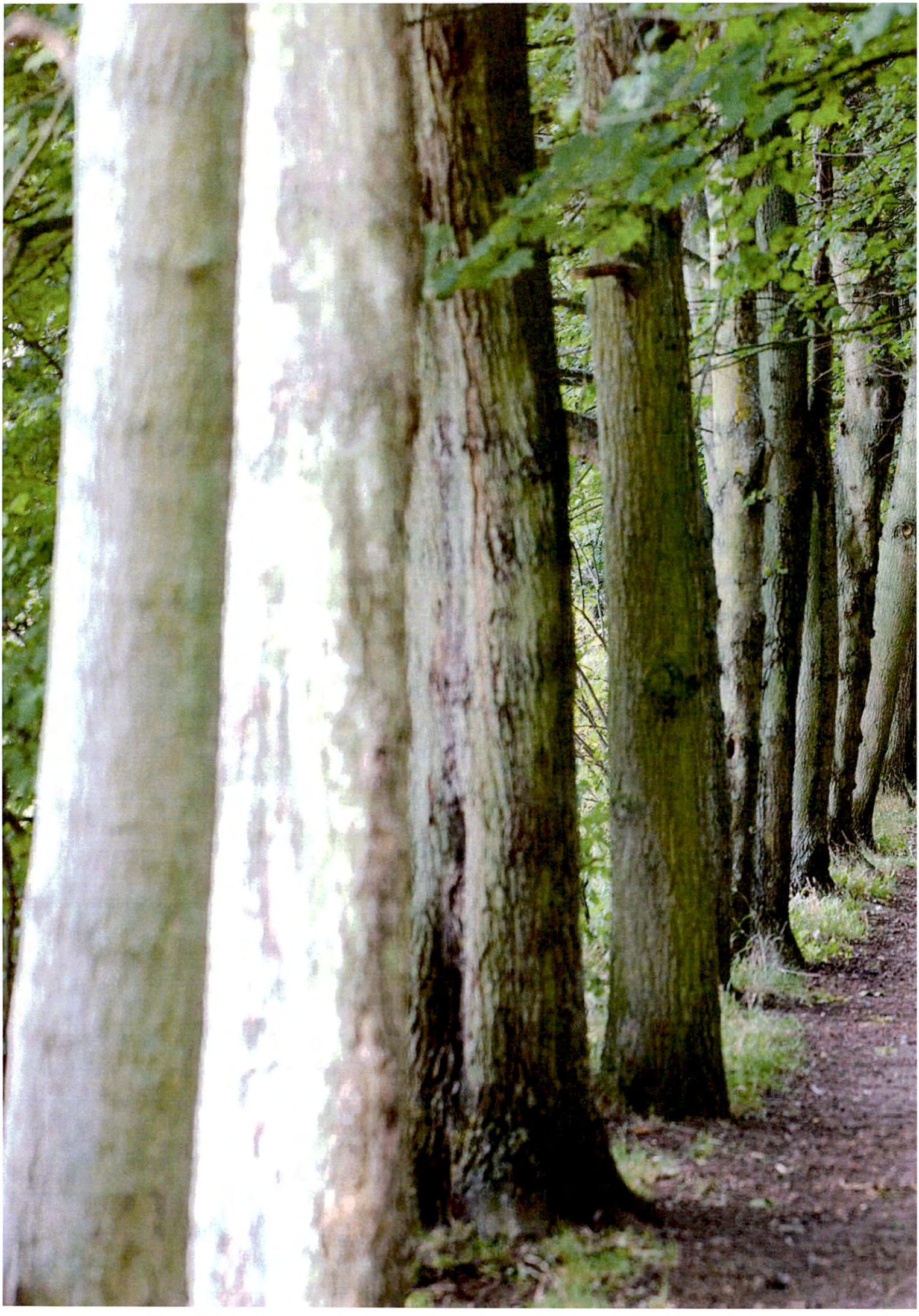
... OCH 100 KRONOR I SKATT TILL KOMMUNEN ANVÄNDES UNDER 2017 SÅ HÄR:

- 39,13 kronor till för- och grundskoleverksamhet
- 14,50 kronor till teknisk verksamhet
- 14,10 kronor till hälsa, vård och omsorg
- 8,36 kronor till gymnasieskola och vuxenutbildning
- 7,23 kronor till kommunövergripande verksamhet
- 6,01 kronor till årets överskott
- 3,57 kronor till LSS-verksamhet
- 3,16 kronor till individ och familjeomsorg
- 1,61 kronor till fritidsverksamhet
- 1,74 kronor till kulturverksamhet
- 0,38 kronor till plan- och byggverksamhet
- 0,21 kronor till miljö- och hälsoskyddsverksamhet

Fem år i sammandrag

	2013	2014	2015	2016	2017
Allmänt					
Antal invånare 31 dec	22 496	22 946	23 324	23 887	24 264
- varav 0-5 år	1 982	1 985	1 953	2 002	
- varav 6-15 år	3 235	3 436	3 571	3 728	
- varav 16-18 år	836	769	778	831	
- varav 19-64 år	11 805	11 974	12 149	12 354	
- varav 65 år och äldre	4 638	4 782	4 873	4 972	
Skattekraft, %,	127	128	129	127	127
Utdebitering av obligatoriska skatter och avgifter:					
Kommunalskatt, kr	19,24	19,24	19,24	19,64	19,64
Landstingsskatt, kr	10,39	10,69	10,69	10,69	10,69
Begravningsavgift Bjärred, kr	0,15	0,15	0,20	0,20	0,24
Begravningsavgift Lomma, kr	0,19	0,17	0,20	0,20	0,24
Resultat					
Skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämningar, mnkr	1 035,9	1 058,8	1 116,8	1 190,4	1 240,8
Verksamhetens nettokostnader, mnkr	977,0	1 052,3	1 079,3	1 124,8	1 194,0
Verksamhetens nettokostnader, tkr/inv	43,4	45,9	46,3	47,1	49,2
Nämndernas budgetavvikelser, mnkr	3,7	14,0	9,4	17,3	14,9
Finansnetto, mnkr	2,0	-2,4	-5,4	-0,9	-3,9
varav pensionsförvaltning	12,3	11,9	3,6	5,3	3,3
Årets resultat kommunen, mnkr	60,9	4,1	32,2	64,7	74,6
Årets resultat koncernen, mnkr	60,9	4,6	36,7	66,0	75,9
Nettokostnadernas* andel av skatteintäkter och statsbidrag %	95	101	98	95	93
*inkl finansnetto, exklusive jämförelsestörande poster					
Balans					
Anläggningstillgångar (materiella), tkr/inv	61,3	63,5	64,9	67,5	73,9
Långfristiga skulder, tkr/inv	26,1	25,0	26,7	28,5	30,8
Eget kapital, tkr/inv	46,2	45,5	46,1	47,7	50,1
Soliditet %, inklusive ansvarsförbindelsen (eget kapital i % av totalt kapital)	33	33	34	36	36
Soliditet %, exklusive ansvarsförbindelsen	57	56	54	54	53
Borgensåtaganden, mnkr	161,7	182,5	169,1	174,5	177
Kassa					
Investeringar, mnkr	189,9	149,1	148,1	178,5	216,0
Förändring av låneskuld, mnkr	80,0	-20,0	30,0	30,0	70,0
Personal					
Antal tillsvidare- och visstidsanställda	1 313	1 251	1 324	1 440	1 429
Antal årsarbetare	1 175	1 151	1 218	1 336	1 326

FÖRVALTNINGSberättelse

Omvärld, befolkning och arbetsmarknad

Samhällsekonomisk utveckling

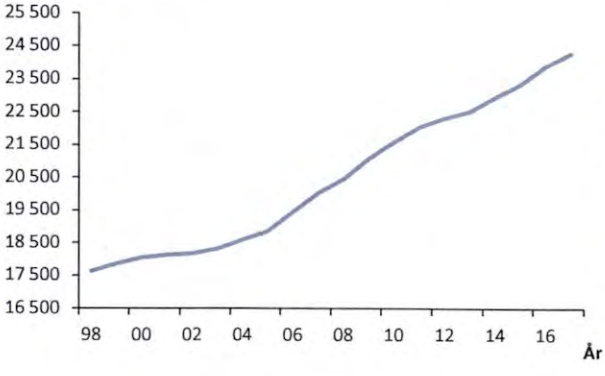
Svensk ekonomi är inne i en högkonjunktur. Tillväxttakten för 2017 blev dock något lägre än väntat, då BNP växte med 2,5 procent. Den höga investeringstakten har dämpats något, vilket drog ned den totala tillväxttakten. Bostadsbyggandet befinner sig på hög nivå att det är svårt att höja den ytterligare. En begränsande faktor är de tilltagande svårigheterna att få tag på lämplig arbetskraft. Utöver investeringarna är det hushållens och offentliga sektorns konsumtion som bidrar till att hålla uppe tillväxten. Även 2018 kommer att präglas av högkonjunktur. BNP beräknas öka med närmare 3 procent. Inhemsk efterfrågan förväntas försvagas men samtidigt blir utvecklingen i omvärlden något bättre, vilket gynnar svensk export. Under loppet av 2018 blir den ekonomiska utvecklingen svagare och högkonjunkturen når då sin kulmen. Hushållens och kommunsektorns konsumtion ökar långsammare än tidigare. Löneutvecklingen antas blir fortsatt dämpad. Antalet arbetade timmar förväntas inte öka alls 2019, vilket medför att det sker en snabb uppbromsning av skatteunderlagstillväxten. Rensat för effekter av pris- och löneökningar faller ökningstakten från 2,5 procent 2016 till nära noll mot 2020. Det innebär att ett betydande glapp riskerar att uppstå mellan kommunsektorns intäkter och de kraftigt växande behov av skola, vård och omsorg som den snabba befolkningsutvecklingen för med sig.

Befolkning

Vid årsskiftet 2017/2018 uppgick antalet invånare i Lomma kommun till 24 264. Folkmängden ökade under år 2017 med 377 (2016: 563) personer. Detta är något mer än den genomsnittliga tillväxttakten som under den senaste 20-årsperioden ligger på ungefär 330 personer per år. Lomma kommun är sedan många år tillbaka en av de mest snabbväxande kommunerna i landet.

Befolkningsökningen i kommunen under året motsvarar 1,6 %. Motsvarande siffra i Skåne är 1,5 % och i landet som helhet 1,3 %.

Befolkningsutveckling i kommunen 1998-2017 visas i diagrammet nedan.

I kommunen är det i första hand Lomma tätort som växer, men även Bjärred ökar sin befolkning. I tätorten Bjärred inräknas även samhällena Borgeby och Haboljung.

Befolkningsutveckling

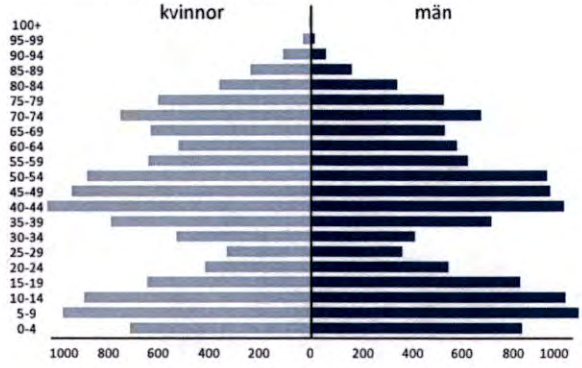
Tätort	2014	2015	2016	2017
Bjärred	9 806	9 815	9 847	
Lomma	11 780	12 157	12 635	
Flädie	224	225	254	
Landsbygden	1 136	1 127	1 124	
Totalt	**22 946**	**23 324**	**23 887**	

Under året föddes 192 barn i kommunen. Detta är betydligt lägre, cirka 40 färre, än genomsnittet under de fem senaste åren. Antalet avlidna under året uppgick till 178 personer, vilket är något färre än det genomsnittliga antalet under de senaste fem åren (181). Födelseöverskott under 2017 blev därmed endast 14 personer.

Under året flyttade ungefär 1 600 personer till och nästan 1 240 från kommunen, vilket innebär ett överskott på ungefär 360 personer. Kommunen har ett stort inflyttningsöverskott sedan många år, vilket är en direkt konsekvens av det omfattande bostadsbyggandet. Inflyttningen under 2017 har förstärkts av mottagandet av nyanlända som har uppgått till 68 personer.

De största åldersgrupperna i kommunen är 5-14 år och 40-54 år. Åldersgruppen 25-29 år är särskilt liten.

Befolkningsfördelning 2017

Medelåldern är 41,0 år, vilket är ungefär detsamma som i Skåne län och riket som helhet. Vid en jämförelse i olika åldersgrupper finns det stora skillnader mellan kommunen respektive länet och riket.

Antalet barn i förskoleåldern, 0-5 år, är något färre 2017 än 2016, 1 942 jämfört med 2 002. Andelsmässigt är denna åldersgrupp något större i kommunen (8,0 %) än i länet (7,4 %) och riket (7,2 %).

Antalet skolbarn har ökat betydligt under året. Vid årets slut uppgick antalet barn i åldern 6 -15 år till 3 901 (3 728 vid årsskiftet 2016/2017). Andelen skolbarn är betydligt större i kommunen jämfört med länet och riket som helhet. Lomma är den kommun i Skåne som har den största andelen barn och unga i åldersgruppen 0-17 år, 26,6 %.

Ålderspensionärernas andel av befolkningen är något större i Lomma kommun (20,7 %) än i länet (19,5 %) och riket (19,8 %). Gruppens andel av totalbefolkningen har ökat under en lång period, men har nu avstannat till följd av den stora inflyttningen av yngre personer.

Kommunens befolkningsprognos pekar på en fortsatt tillväxt under, framför allt, de allra närmaste åren. Skälet till detta är det omfattande bostadsbyggandet, som leder till en stor inflyttning. Mottagandet av flyktingar i olika åldrar förväntas också spela viss roll för inflyttningens storlek under åtminstone 2018. De flesta åldersgrupper förväntas att öka i antal, men störst blir ökningen bland de unga, framför allt de åldersgrupper som går i högstadiet och i gymnasiet.

Näringsliv och sysselsättning

Vid årsskiftet 2017/18 fanns i kommunen drygt 2 600 företag registrerade, med ett stort antal branscher representerade. De branscher där flest företag startats är inom handel och service samt företagstjänster. Ett nytt verksamhetsområde kommer att etableras under 2018/19, vilket kommer att generera ett antal nya etableringar. En majoritet av Lomma kommuns företag är en- och fåmansföretagare. De dominerande branscherna är konsult- och företagstjänster följt av tillverkningsindustri.

Lomma kommun har stor utpendling av arbetskraft. Fler än tre av fyra förvärvsarbetande kommuninvånare arbetar utanför kommunen, främst i Malmö och Lund. En viss inpendling sker också till kommunen. Den lokala arbetsmarknaden omfattar drygt 6 000 arbetstillfällen. Störst arbetsgivare är Lomma kommun med ungefär 1 231 tillsvidareanställda. Näst störst är Sveriges Lantbruksuniversitet i Alnarp med drygt 450 tillsvidareanställda. Inom lantbruksuniversitetet studerar också närmare 1 000 personer. Antalet kommuninvånare som förvärvsarbetar är strax över 11 000.

Lomma kommun har länets lägsta arbetslöshet. Vid årsskiftet 2017/2018 var 1,8 % (1,7 % vid föregående årsskifte) öppet arbetslösa i åldersgruppen 16-64 år i förhållande till hela arbetskraften. Motsvarande andel i länet var 4,1 % och i riket 3,2 %.

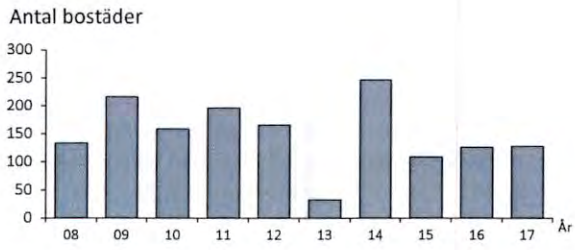
Av ungdomarna i åldern 18-24 år var 20 ungdomar öppet arbetslösa den siste december i år (20 vid föregående årsskifte). Detta motsvarar 1,3 % (1,3 %) av ungdomarna i kommunen. Motsvarande andel i Skåne som helhet var 2,8 % och i riket 2,8 %.

Bostadsmarknad

I kommunen finns idag nästan 9 700 bostäder. Av dessa utgör 61 % småhus med äganderätt, 31 % lägenheter med bostadsrätt och 8 % lägenheter med hyresrätt. Andelen lägenheter med bostadsrätt ökar sedan en tid tillbaka i takt med utbyggnaden av Lomma Hamn.

Under året färdigställdes 127 bostäder för inflyttning, vilket är ungefär detsamma som 2016 (125 st). Denna siffra kan också jämföras med genomsnittet de senaste 10 åren med ungefär 150 bostäder per år. Till skillnad från 2016 då många nyanlända flyttade in i särskilt iordningställda, och ofta tillfälliga bostäder, har under 2017 de flesta nyanlända kunnat placeras inom det befintliga bostadsbeståndet.

Bostadsbyggande i Lomma kommun 2008-2017 redovisas nedan.

De största enskilda projekten under 2017 var JM:s båda kvarter Kryssaren och Masten i Lomma Hamn. Hela kvarteret Kryssaren, med sina 68 lägenheter med bostadsrätt, hade inflyttning under året. I kvarteren Masten färdigställdes flerbostadshusen med 43 lägenheter under 2017. Här tillkommer 20 bostäder under 2018 i radhusbebyggelse. Upplåtelseformen för hela kvarteret är även här bostadsrätt. I övrigt färdigställdes endast enstaka småhus i Lomma tätort samt i Bjärred och Borgeby.

Bostadsbyggandet i den södra delen av kommunen kommer även framöver att vara omfattande. Detta beror framförallt på det stora omvandlingsområdet Lomma Hamn, men också genom de förändringar som planeras i de norra delarna av Lomma centrum. En relativt sett stor andel av byggandet i tätorten Lomma blir flerbostadshus. I Lomma tätort pågår också byggandet av ett stort hyresrättsprojekt, Nian, som omfattar 110 lägenheter med inflyttning under hösten 2018.

I den norra kommundelen med Bjärred och Borgeby kommer bostadsbyggandet att vara begränsat under de allra närmaste åren. Närmast på tur är Bjärreds centrum med en tänkbar utbyggnad åren 2020-2022. Därefter kan det bli aktuellt med en större utbyggnad i området mellan Bjärred och Borgeby. En arkitekttävling kommer att genomföras i detta område under 2018. Detta kan leda till att bostadsbyggandet på lite längre sikt kan bli omfattande i den norra kommundelen.

Infrastruktur

Transportinfrastrukturen har vissa brister i Skåne. Transportbehovet fortsätter att växa till följd av bland annat en ökande befolkning. Ett antal stora investeringar krävs framför allt i den sydvästra delen av landskapet. Ett viktigt projekt är till exempel utbyggnad till fyra spår av järnvä-

gen mellan Malmö och Lund som nu inletts. För Lomma kommuns del är det bland annat mycket angeläget med en kapacitetsförstärkning av Lommabanan och på sikt byggande av ett godstågsspår utanför tätorterna i regionen.

Trafikverket har under 2017 genomfört en studie av olika åtgärder för att säkra framkomlighet med mera längs E6. I studien föreslås bland annat att ett ytterligare körfält ska anläggas mellan trafikplats Lomma och trafikplats Alnarp.
År 2014 fastställde regeringen den nya nationella planen för transportsystemet 2014-2025. I denna ingår en satsning på Lommabanan med bland annat en station för persontrafik i Lomma tätort. Målet är att Lommabanan ska få lokal persontrafik i december 2020 och inledningsvis kommer det att bli stationer i Furulund och Lomma. Det är kommunerna och Region Skåne som finansierar utbyggnaden, kommunerna betalar för stationerna med plattformar, planskilda gång- och cykelpassager, utrustning, parkeringsplatser med mera medan Region Skåne finansierar ett nytt mötesspår som ska byggas strax söder om Furulund.
Mycket talar för att Lommabanans etapp 2 (ytterligare spårutbyggnad som medger persontrafik varje halvtimme) kommer att finnas med i den nya nationella planen för transportsystemet 2018-2029 och motsvarande regional plan för Skåne. Beslut om dessa planer fattas under första halvåret 2018. Etappen har varit föremål för omfattande förhandlingar inom ramen för Sverigeförhandlingen. Tidsmässigt kan denna etapp vara genomförd tidigast 2023. Denna etapp ger också möjligheter att öppna nya stationer i såväl Flädie som Alnarp. Utgångspunkten här är densamma som för Lomma station att kommunen svarar för alla anläggningskostnader.
Stora investeringar genomförs i stationsområdet Lomma inför etapp ett av Lommabanan. Strax innan årsskiftet 2017/2018 invigdes den planskilda korsningen mellan Vinstorpsvägen och järnvägen. Planering pågår också för en busspåfart till E6 i Vinstorpsvägens förlängning, vilken beräknas bli klar under 2019. Busstationen i Lomma förväntas att flytta till stationsområdet i slutet av år 2019, sedan återstår det att färdigställa området kring själva stationen.

I den norra delen av kommunen pågår Trafikverkets arbete med utbyggnad och ombyggnad av E6.02 Lund - trafikplats Flädie samt själva trafikplatsen. Avsikten är också att bygga om väg 913 mellan trafikplats Flädie och Bjärred så att den korsar järnvägen planskilt söder om Flädie by. Detta projekt ska helst vara klart i slutet av år 2020, det vill säga samma år som persontrafiken ska inledas på Lommabanan.

Beslut har också fattats om att en stor pendlingsstation ska anläggas i Arlöv längs södra stambanan. Denna kan komma att påverka både vägsystemet och kollektivtrafiken i Lomma kommun. Inom ramen för den så kallade Sverigeförhandlingen har beslut fattats om att satsa på höghastighetståg Stockholm – Jönköping – Hässleholm – Lund – Malmö samt spårvägsprojekt, bland annat i Malmö och Lund. De slutliga besluten om höghastighetståg har dock inte fattats.

De ekonomiska ramarna för långtidsplanerna är avsevärt snävare än de bedömda behoven. Krav ställs allt mer på ökad medfinansiering från kommunerna för projekt, som tidigare i princip har finansierats av staten. Det gäller till exempel utbyggnad av Lommabanan för persontågtrafik. En viktig fråga under de närmaste åren blir ställningstagandet från kommunen till byggandet av nya stationer i Alnarp och Flädie.

Hushållning och kvalitet

Ekonomisk styrning och kontroll

Grunden för den ekonomiska styrningen är lagstiftningen inom området, främst i form av Kommunallag och Kommunal redovisningslag. Därutöver lämnar Rådet för kommunal redovisning rekommendationer för sektorns redovisning.

Kommunens styrning utgår från det styr- och kvalitetssystem som fastställts av kommunfullmäktige. Styr- och kvalitetssystemet omfattar styrnings- och uppföljningsprocesser, intern kontroll, rollfördelning mellan politiker och tjänstemän och styrdokumentens inbördes förhållanden.

Kommunfullmäktiges övergripande styrdokument, Övergripande mål, för mandatperioden 2015-2019 antogs i juni 2015. Dokumentet uttrycker mål för verksamhetens inriktning och hushållning med resurser. Målen är indelade i fyra områden: kvalitet, hållbarhet, service och trygghet.

Uppföljning av verksamhet och ekonomi sker fyra gånger per år, en kvartalsrapport per siste mars samt två mindre rapporter per siste maj och oktober till kommunstyrelsen och en delårsrapport per siste augusti till kommunfullmäktige. Nämnderna följer sina verksamheter löpande. Utgångspunkten för den ekonomiska analysen ska ha sin grund i den helårsprognos nämnderna anger i kvartals- och delårsrapporten samt maj- och oktoberrapporterna. Förutom att beskriva om det finns avvikelser när gäller det gäller de ekonomiska resurserna är det också viktigt att redogöra för om nämnderna klarar av sitt uppdrag att tillgodose kommuninvånarna utlovad service. Vid negativa budgetavvikelser ska det beskrivas vilka åtgärder som har vidtagits respektive planeras att vidtas för att få budgeten i balans, detta ska rapporteras till kommunstyrelsen. Vilka konsekvenser dessa åtgärder innebär ska anges såväl ekonomiskt och verksamhetsmässigt.

God ekonomisk hushållning

Kommunen ska ha god ekonomisk hushållning i sin verksamhet och i sådan verksamhet som bedrivs genom andra juridiska personer. Begreppet "god ekonomisk hushållning" har både ett finansiellt perspektiv och ett verksamhetsperspektiv.

God ekonomisk hushållning ur ett finansiellt perspektiv innebär bland annat att varje generation själv måste bära kostnaderna för den service som den konsumerar. Detta innebär att ingen generation ska behöva betala för det som en tidigare generation förbrukat.

God ekonomisk hushållning ur ett verksamhetsperspektiv tar sikte på kommunens förmåga att bedriva sin verksamhet på ett kostnadseffektivt och ändamålsenligt sätt. För att skapa förutsättningar för en god ekonomisk hushållning måste det finnas ett klart samband mellan resursåtgång, prestationer, resultat och effekter. Detta säkerställer en kostnadseffektiv och ändamålsenlig verksamhet.

För att åstadkomma detta samband krävs bland annat en utvecklad planering med framförhållning och handlingsberedskap, tydliga och mätbara mål samt en rättvisande och tillförlitlig redovisning som ger information om avvikelser gentemot uppställda mål. Vidare behövs resultatanalyser och kontroller som visar hur verksamhetens prestationer och kvalitet motsvarar uppställda mål samt en effektiv organisation som säkerställer måluppfyllelsen. För att kunna styra verksamheterna, måste kommunen säkerställa processer för att bedriva dessa kostnadseffektivt och ändamålsenligt.

Finansiella mål enligt god ekonomisk hushållning

Kommunfullmäktige har fastställt fem finansiella mål för åren 2017-2019. Som framgår av den ekonomiska översikten och analysen uppnås fyra av fem mål, se sidorna 20-22. Det är endast soliditetsmåttet som ej uppfylls då soliditeten har minskat. De fyra finansiella mål som uppnås gör det med god marginal.

Verksamhetsmål enligt god ekonomisk hushållning

Kommunfullmäktige har formulerat sju verksamhetsmål för god ekonomisk hushållning som är kommunövergripande. Måluppfyllelsen av dessa mål redovisas nedan och sammanfattas sist i detta avsnitt. Målen återfinns under respektive nämnds verksamhetsberättelse på sidorna 38-71. Graderingen avseende måluppfyllelse är följande: *"Målet är uppfyllt"* eller *"Målet är inte uppfyllt"*. De kommungemensamma verksamhetsmålen och måluppfyllelsen ser ut på följande sätt:

Lomma Kommun ska vara en attraktiv arbetsgivare.
Nyckeltal: Rekommendationsindex i medarbetarenkäten ska minst uppgå till 73.
- *Målet är uppfyllt.*

Resultatet för rekommendationsindex 2017 var index 76 (målvärdet var 73) och är en indexhöjning jämfört med förgående år (index 72).

Andelen skyddade naturområden i kommunen ska öka
Nyckeltal: Minst två naturreservat ska skapas.
- *Målet är inte uppfyllt.*

Målet blir inte uppfyllt under 2017. Endast naturreservatsbildningen av Öresundsparken har behandlats av kommunfullmäktige under året. För 2018 förväntas dock fyra naturreservat kunna bildas: Bjärreds saltsjöbad, kustdammarna och två marina reservat.
Det är svårt att garantera att det varje år skapas exakt två naturreservat, då processen att bilda naturreservat

påverkas av faktorer som kommunen inte rår över, som till exempel överklagande av beslut.

Brukaren ska uppleva att hon eller han får de behov som beskrivs socialförvaltningens i genomförandeplan tillgodosedda
Nyckeltal: Målet är uppnått när minst 80 % av brukarna, eller då det är aktuellt närstående, vid en direkt fråga uppger att de fått de behov som beskrivs i genomförandeplanen tillgodosedda.
• *Målet är uppfyllt.*
Målsättningen var att minst 80 % av brukarna skulle uppleva att de behov som beskrivs i genomförandeplanen är tillgodosedda, det sammantagna resultatet för socialnämnden uppgick till 82 %.
Socialnämnden har prioriterat arbetet med genomförandeplaner och har arbetat aktivt för att brukarnas behov ska bli tillgodosedda. Det har gjorts utbildningssatsningar och bildats en dokumentationsgrupp för ändamålet. Resultatet varierar inom socialnämndens ansvarsområde och verksamheten Hälsa, Vård och Omsorg når inte målet. Resultatet är bättre i särskilt boende än i ordinärt boende där brister finns i arbetet med genomförandeplaner. Bilden stämmer överens med andra mätningar som gjorts av verksamhetens genomförandeplaner under året. Socialnämnden kommer fortsätta att utveckla arbetet med genomförandeplaner. Åtgärdsplan finns för att säkerställa att brukarna får de insatser de har rätt till och socialnämnden kommer att arbeta med att förbättra uppföljningen av genomförandeplanerna.

Elevernas kunskaper utvecklas genom hög kvalitet i undervisningen.
• *Målet är inte uppfyllt.*
De tre nyckeltal som nämnden följer upp är; (sifforna inom parentes avser vårterminen 2016):
- Meritvärdet för elever i årskurs 9 är i snitt minst 250 poäng. Resultat vårterminen 2017: 254,1 (259,6). Skolornas resultat för VT 2017: Karstorpsskolan Södra 263,2 (+17,3), Rutsborgskolan 259,2 (-0,3), Pilängskolan 254,1 (-0,3), Bjärehovskolan 246,1 (-24,6). Generellt har skolorna höga meritvärden. Eleverna visar särskilt goda resultat i praktisktestetiska ämnen och engelska. I matematik, svenska och geografi är resultaten något sämre, men variation råder mellan skolorna. Notera att i Bjärehovskolans resultat ingår 15 elever med kortare vistelsetid i landet än två år.
- Andelen elever i årskurs 9 som är godkända i alla ämnen är minst 95 %. Resultat vårterminen 2017: 92,1 %. (93,3%)
- Andelen elever som är behöriga till samtliga program inom gymnasieskolan är minst 95 % - Resultat vårterminen 2017: 94,6 %. (93,3%)

Bjärehovskolan undervisar elever med kort vistelsetid i landet. Aktuella elever började sin skolgång i årskurs 8 läsåret 2015/2016 och har nu avslutat grundskolan. Elevgruppens korta tid i grundskolan har påverkan på deras möjlighet att nå kunskapskraven. Detta får effekt på det genomsnittliga meritvärdet vid Bjärehovskolan. Fokus framöver är att ytterligare utveckla arbetet med elever i behov av extra anpassning och särskilt stöd, så att fler elever minst når betyget E i samtliga ämnen.

Kommuninvånarnas upplevda nöjdhet med biblioteksverksamheten ska öka
Nyckeltal: Upplevd nöjdhet bland besökare när det gäller helhetsupplevelse.
• *Målet är uppfyllt.*
Inom de tre nyckeltalen kopplade till målet upplever 80–90 % av besökarna att de är nöjda med biblioteket som mötesplats, utbudet och helhetsupplevelsen. Mot bakgrund av det höga resultatet anses målet vara uppfyllt. Biblioteken fortsätter att utvecklas i samarbete med medborgarna för att bibehålla en hög kvalitet. Under 2018 kommer biblioteket i Lomma testa söndagsöppet.

Samtliga verksamheter ska minska sin energianvändning
Nyckeltal: Energiförbrukningen i snitt kWh/kvm lokalyta (graddagjusterat) ska minska med mer än 2 % per år.
• *Målet är uppfyllt.*
Målet är att energiförbrukningen ska minska med minst 2 % (graddagjusterat). En särskild handlingsplan för detta har upprättats för de kommunala fastigheterna. För att kontrollera att energiförbrukningen minskar sker månatliga uppföljningar av samtliga fastigheter. Efter årets slut redovisas den slutliga sammanlagda minskningen av energiförbrukningen för kommunala fastigheter. Den totala energiförbrukningen minskade under 2017 med ca 2,3 %. Arbetet fortsätter med energieffektivisering/driftoptimering av det befintliga fastighetsbeståndet samt tillse att nya byggnationers energiförbrukningar ligger under kraven enligt Boverkets Byggregler. Energiförbrukningen i nya byggnationer ska följa det regelverk som följer av Miljöbyggnader - Silver.

Bygglovsverksamheten ska bedrivas effektivt, konsekvent, rättssäkert, med god kvalité och bra bemötande.
Nyckeltal: Servicemätningen "Insikt" Nöjd kundindex för bygglov ska uppgå till minst 80.
• *Målet är inte uppfyllt.*
Nöjdkundindex mäts i "Insikt", resultat för 2017 är ännu inte publicerat.
Nyckeltalen för målet är högt satt. Det kan konstateras att målet inte är uppfyllt då det aldrig varit uppe på de höga nivåerna tidigare, tidigare har index varit som högst 71. Problemet med Insikt har tidigare varit att underlaget varit bristfälligt så att det har varit svårt att använda resultatet.
Nämnden planerar att gå ut med information i, till exempel, Lomma Aktuellt, Lommabladet och Hallå och förklara att dessa enkäter existerar och vikten av att svara på dem för att därigenom höja kvalitetsnivån på nämndens tjänster.

Måluppfyllelse
Nedan redovisas en sammanställning av måluppfyllelsen av nämndsmålen. Graderingen avseende måluppfyllelse är följande: "Målet är uppfyllt" eller "Målet är inte uppfyllt".

Nämndsmål per nämnd		
	Målet är uppfyllt	**Målet är inte uppfyllt**
Kommunstyrelse	3	4
Socialnämnd	8	4
Barn- och utbildningsnämnd	2	3
Kultur- och fritidsnämnd	10	3
Teknisk nämnd	5	7
Miljö- och byggnadsnämnd	4	3
Totalt	**32**	**24**

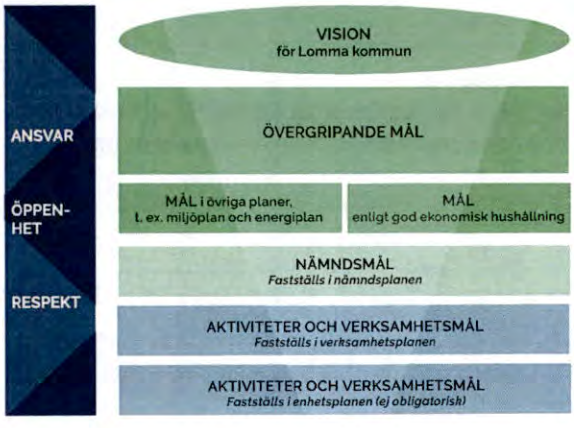
I nedanstående tabell sammanfattas måluppfyllelsen för målen enligt god ekonomisk hushållning och nämndmålen.

Totalsammanställning		
	Målet är uppfyllt	**Målet är inte uppfyllt**
Finansiella mål enligt god ekonomisk hushållning	4	1
Verksamhetsmål enligt god ekonomisk hushållning	4	3
Nämndsmål	32	24
Totalt	**40**	**28**

Sammanfattningsvis uppnås fyra av fem finansiella mål samt fyra av sju verksamhetsmål enligt god ekonomisk hushållning därmed anses en tämligen god ekonomisk hushållning vara uppfylld för året.

INTERN KONTROLL

Intern kontroll handlar om tydlighet, ordning och reda samt insyn i verksamhet och ekonomi. Det främsta syftet med den interna kontrollen är säkerställa att målen för verksamheten och ekonomin uppfylls, samt att oönskade händelser undviks och att tillgångar skyddas. Detta gäller oavsett om verksamheten bedrivs i egen regi eller av en extern entreprenör. Syftet är bland annat att organisationen ska lära sig att upptäcka och hantera risker i tid och att det ska bli en naturlig del av det löpande arbetet.

Den interna kontrollen är inte en isolerad händelse utan en integrerad del av det dagliga arbetet i organisationen. Plan för intern kontroll ska vara levande och tas upp då nya risker identifieras som kan påverka organisationen.

Kommunstyrelsen har ett övergripande ansvar för intern kontroll i hela kommunen och intern kontroll är en del av kommunens styr- och kvalitetssystem. Kommunstyrelse och nämnder tar årligen fram en riskanalys som utmynnar i en plan för intern kontroll. Plan för intern kontroll antas i mars månad varje år av respektive nämnd. Internkontrollarbetet återrapporteras i samband med bokslut och framtagande av årsredovisningen.

Samtliga nämnder har inkommit med redogörelse för uppföljningen av den interna kontrollen 2017 utifrån de planer för intern kontroll som fastställts. Överlag arbetar nämnderna på ett strukturerat och enhetligt sätt även om det kan skilja sig något från nämnd till nämnd. Vid de fall då avvikelser rapporterats har samtliga nämnder vidtagit åtgärd vilket är ett krav. Vissa omedelbara justeringar har gjorts och andra har lett till mer långsiktiga åtgärder. Fokus framöver kommer vara att säkerställa analyser i samband med uppföljning, som därefter kommer ligga till grund för nya planer för intern kontroll. Kompetensutveckling inom intern kontroll kommer också ske under hösten 2018.

VÄSENTLIGA HÄNDELSER EFTER RÄKENSKAPSÅRETS SLUT

Inga händelser av väsentlig ekonomisk eller verksamhetsmässig betydelse har inträffat efter räkenskapsårets slut som påverkar bedömningen av 2017.

KVALITET OCH UTVECKLING

Styr- och kvalitetssystem

Lomma kommuns styr- och kvalitetssystem visar hur kommunen väljer att arbeta för att få en bra sammanhållen styrning och uppföljning av alla verksamheter i organisationen. Styr- och kvalitetssystemet beskriver, på ett övergripande sätt, för medarbetare, förtroendevalda och allmänhet, hur den kommunala verksamheten ska styras, följas upp och utvärderas. Styr- och kvalitetssystemet ska vara ett stöd i styrningen och bidra till att säkra och förbättra verksamheten så att den håller hög och avsedd kvalitet som når uppsatta mål. Medborgarna sätts i centrum, då det är kommuninvånare och brukare verksamheten ska leverera tjänster till och det är för dem goda verksamhetsresultat ska uppnås.

Medborgarundersökning 2017

Resultatet avser medborgarundersökningen i Lomma kommun hösten 2016. Undersökningen genomfördes som en urvalsundersökning med ett slumpmässigt urval på 1 200 personer i åldrarna 18–84 år. Svarsandelen blev 50 % i Lomma kommun. Faktorernas resultat redovisas som betygsindex. Betygsindex under 40 klassas som "inte godkänt". Gränsen för "nöjd" går vid 55 och 75 eller

högre tolkas som "mycket nöjd". Undersökningen tittar på tre områden;

- Medborgarna om Lomma kommun som en plats att bo och leva på (Nöjd region index)
- Medborgarna om Lomma kommuns verksamheter (Nöjd medborgare index)
- Medborgarna om inflytandet i Lomma kommun (Nöjd inflytande index)

Medborgarna om Lomma kommun som en plats att bo och leva på.
Det sammanfattande betygsindexet Nöjd-Region-Index (NRI) för hur medborgarna bedömer Lomma kommun som en plats att bo och leva på blev 79. Genomsnittet för samtliga kommuner som var med i undersökningen blev betygsindex 60. Resultaten visar att kommuninvånarna i Lomma är mest nöjda av de kommuner som deltagit i undersökningen avseende "kommunen som plats att leva och bo på".

Medborgarna om Lomma kommuns verksamheter.
Det sammanfattande betygsindexet Nöjd-Medborgar-Index (NMI) för hur medborgarna bedömer de kommunala verksamheterna i Lomma kommun blev 69. Genomsnittet för samtliga kommuner som var med i undersökningen blev betygsindex 55. I jämförelse med andra deltagande kommuner har Lomma högst betygsindex inom detta område.

Medborgarna om inflytandet i Lomma kommun.
Det sammanfattande betygsindexet Nöjd-Inflytande-Index (NII) för hur medborgarna bedömer möjligheterna till inflytande på kommunens verksamheter och beslut i Lomma kommun blev 55. Genomsnittet för samtliga kommuner som var med i undersökningen blev betygsindex 40. I jämförelse med andra deltagande kommuner har Lomma högst betygsindex inom detta område.

Medborgardialog

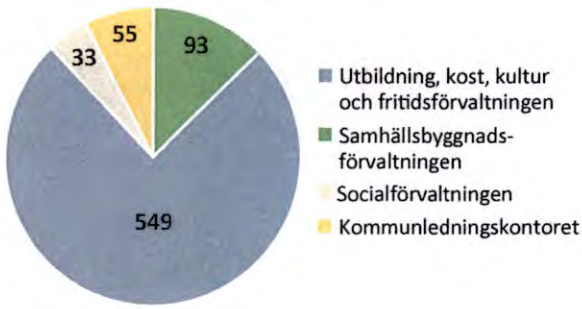
Medborgarna i Lomma kommun är en viktig del av styrningen i kommunen. Det är viktigt att invånarna får möjlighet att komma med input och kan hjälpa kommunens verksamheter framåt. Nedan presenteras exempel på hur Lomma kommun arbetat med medborgarinflytande under 2017.

Medborgarservice
Det ska vara enkelt att komma i kontakt med olika verksamheter, nämnder och beslutsfattare och servicen ska uppfattas som snabb och modern. Kommunens Kontaktcenter ska ge snabb och effektiv service direkt vid kontakt. Lomma kommun har under tidigare år deltagit i en servicemätning men valde 2016 och 2017 att inte delta med anledning av att Lomma kommun vid de senaste mätningarna varit topp fyra i landet.

Synpunkts- och klagomålshantering - LUKAS
Under 2017 har det inkommit totalt 766 ärenden (2016: 2 202 ärenden), vilket innebär att det i genomsnitt inkommit 63 ärenden per månad (2016:183 ärenden per månad). 595 av samtliga ärenden gäller synpunkter. Övriga kategorier är beröm, förslag och klagomål. Samhällsbyggnadsförvaltningen har, liksom föregående år, flest ärenden. De flesta gäller gata- och parkfrågor.

Fokus under 2017 har varit att undersöka rutiner och nämndernas arbete med synpunkts- och klagomålshanteringen. Samtliga nämnder har gjort en självinventering och har, då behov uppstått, identifierat åtgärder som de ska arbeta vidare med under 2018 för att förbättra servicen till våra kommuninvånare.

Fördelning av antalet LUKAS-ärenden per förvaltning (%)

VÄLFÄRD OCH EFFEKTIVITET

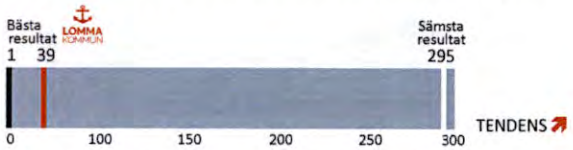
I detta avsnitt presenteras resultat som sammanfattar betydelsefulla aspekter ur ett medborgarperspektiv. Syftet är att belysa hur effektivt skattemedlen används och vilka kvalitativa resultat som uppnåtts för att skapa ett gott samhälle att leva i. Redovisning sker utifrån fem olika områden:

- Tillgänglighet
- Trygghet
- Delaktighet och information
- Kommunens effektivitet
- Kommunen som samhällsutvecklare

Måtten är hämtade från Sveriges Kommuner och Landstings projekt "Kommunens kvalitet i korthet". Det är nionde året som mätningar och jämförelser i projektet har genomförts. Totalt är det ca 260 kommuner som ingår i projektet och det ger möjligheter till jämförelser mellan kommuner och ett erfarenhetsutbyte som kan leda till förbättringar.

Tillgänglighet

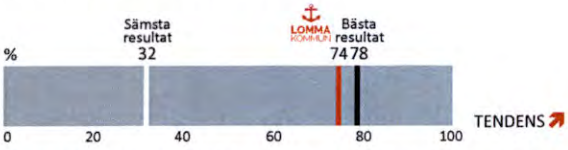
Hur lång är väntetiden i snitt (dagar) för att få plats på ett äldreboende från ansökan till erbjudande om plats

Resultatet är en förbättring jämfört med förgående år då väntetiden i snitt låg på 42 dagar. Lomma kommun ligger över medelvärdet.

Trygghet

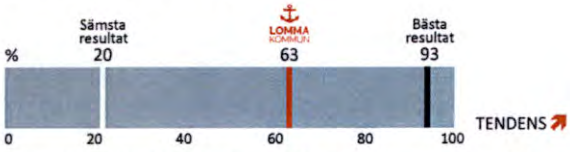
Hur trygga känner sig medborgarna i kommunen?

Resultatet är hämtat från SCB:s medborgarundersökning 2017 och visar att merparten av kommuninvånarna känner sig trygga i kommunen. Resultatet är bättre än förra årets mätning och Lomma befinner sig bland de bästa tio i 2017 års medborgarundersökning. Kommunen fortsätter att arbeta för att Lomma kommun ska upplevas som en trygg plats att bo och leva på, bland annat genom olika förebyggande aktiviteter kopplat till trygghet.

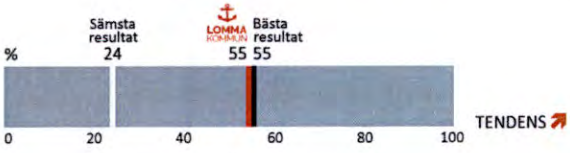
Delaktighet och information

Hur väl möjliggör kommunen för medborgarna att delta i kommunens utveckling?

Resultatet har förbättrats jämfört med förra året (59 %). Mätningen sker genom en självgranskning utifrån en mall i Kolada. Kommunen värderar själv de olika aktiviteterna i förhållande till den poängsättning som ställts. Lomma ligger över medelvärdet och arbetar kontinuerligt med att utveckla medborgardialogen. Under 2018 kommer fokus att ligga på att undersöka olika plattformar för medborgardialog som ska leda till nya sätt för kommuninvånare att föra en dialog med kommunen, förutom de kanaler som redan finns.

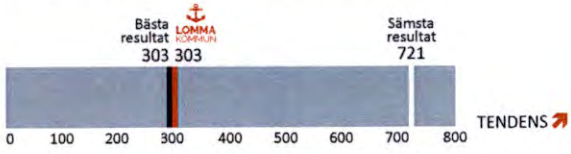
Hur väl upplever medborgarna att de har inflytande över kommunens verksamhet?

Resultatet är bättre än förgående år då kommunen hade index 52. Måttet ingår i SCB:s medborgar-undersökning och frågorna handlar om tillgänglighet, information/öppenhet, påverkan/inflytande samt förtroende. Lomma kommuns resultat är det högsta i medborgarundersökningen.

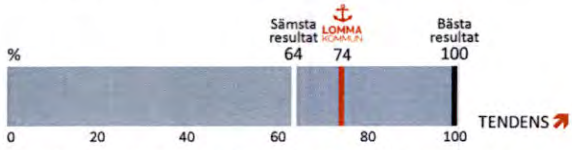
Kommunens effektivitet

Hur effektiva är kommunens grundskolor i förhållande till andra kommuner?
Kostnad per betygspoäng. Anges i kronor.

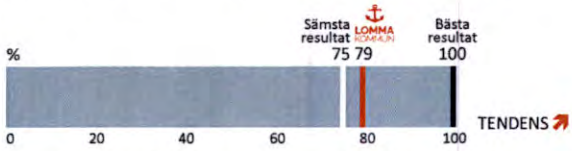
Lomma ligger på en första plats i jämförelse med övriga deltagande kommuner vilket innebär en mycket bra nivå och föranleder inga särskilda åtgärder.

Hur nöjda är brukarna med sitt särskilda boende?

Resultatet är högre än föregående år då resultatet var 63 %. I jämförelse med riket och Skåne läns kommuner är det dock ett lågt resultat. De områden i undersökningen som får lägst resultat rör hjälpens utförande, inflytande och sociala aktiviteter. Högst resultat fick frågor om bemötande och trygghet. En handlingsplan är upprättad utifrån resultatet med åtgärder som syftar till att öka nöjdheten med kommunens särskilda boenden.

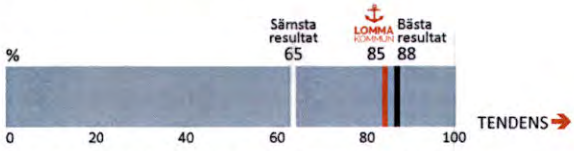
Hur nöjda är brukarna med den hemtjänst de erhåller?

Resultatet är något högre i år än föregående år då resultatet var 77 %. Det är dock ett lågt resultat i jämförelse med riket och Skåne läns kommuner. De områden i undersökningen som fick lägst resultat rör hjälpens utförande, inflytande och tillgänglighet. Högst resultat fick frågor om bemötande och förtroende. Utifrån resultatet har en handlingsplan upprättats med åtgärder som syftar till att öka nöjdheten med hemtjänsten i Lomma kommun.

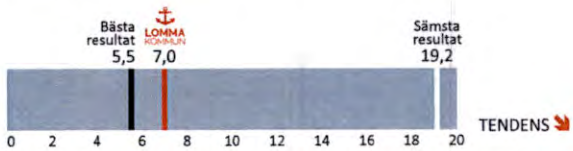
Kommunen som samhällsutvecklare

Hur hög är kommunens sysselsättningsgrad?

Resultatet är detsamma som förgående år. Sysselsättningen är hög och arbetslösheten låg. De huvudsakliga förklaringarna är kommunens geografiska läge med närhet till många arbetsplatser inom olika branscher samt medborgarnas höga utbildningsnivå. Resultatet föranleder inga särskilda åtgärder.

Hur högt är sjukpenningtalet bland kommunens invånare?

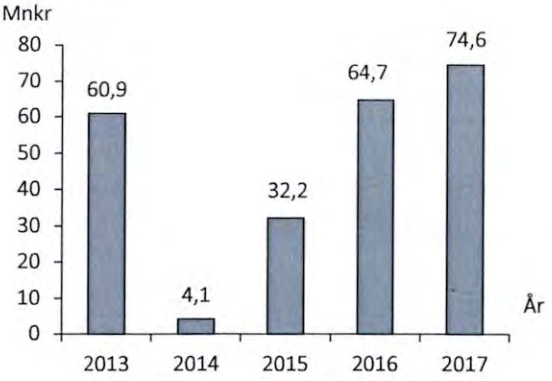
Resultatet är en försämring jämfört med tidigare år (då det låg på 6,8 dagar) men hälsotillståndet i kommunen är ändå mycket bra jämfört med andra kommuner och ligger på en andra plats i landet med lågt antal dagar med sjukpenning. Mätningen föranleder inga särskilda åtgärder.

Ekonomisk översikt och analys

Årets resultat

Årets verksamhet uppvisade ett positivt resultat på 74,6 mnkr. Resultatet fördelade sig på skattefinansierad verksamhet +73,6 mnkr och avgiftsfinansierad verksamhet 1,0 mnkr.

Årets resultat

Resultatet på 74,6 mnkr kan beskrivas på följande sätt:

- Nämndernas verksamheter 9,1 mnkr
- Finansförvaltningen 54,0 mnkr
- Budgeterat resultat 24,8 mnkr
- Jämförelsestörande poster -13,3 mnkr

Nämndernas verksamheter visade sammantaget en positiv budgetavvikelse på 9,1 mnkr exklusive jämförelsestörande post. Samtliga nämnder utom barn- och utbildningsnämnden hade positiva budgetavvikelser. Den jämförelsestörande posten, 5,8 mnkr, avser återföring av avsättning avseende regresskrav vid översvämningar 2014, regresskraven är reglerade i sin helhet.

Finansförvaltningen visade en positiv budgetavvikelse på 54,0 mnkr. Skatteintäkterna är totalt 14,5 mnkr högre än budgeterat, vilket främst beror på fler invånare (+158) den förste november 2016 än vad som antogs i budgeten, en positiv avvikelse på slutavräkningar samt försiktigt budgeterade skatteintäkter.

Generella statsbidrag och utjämningar uppgick totalt till -21,4 mnkr, vilket är 17,2 mnkr bättre än budgeterat. Avgifterna i utjämningssystemet var 0,1 mnkr lägre medan erhållna bidrag var 7,3 mnkr bättre än budgeterat. Kommunen har under året erhållit generellt statsbidrag för ökat bostadsbyggande, så kallad byggbonus, på 5,4 mnkr och tillfälligt stöd för ensamkommande ungdomar (asyl) på 0,7 mnkr, det sistnämnda har fördelats ut till integrationsverksamheten inom socialnämnden.

Pensionsförvaltningen uppvisar en positiv budgetavvikelse på 3,4 mnkr. Utdelningar på 1,3 mnkr har återplacerats i förvaltningen. Resterande 2,1 mnkr består av realisationsresultat vid försäljning och fondbyte.

Vid årets slut kvarstod 7,3 mnkr av medel till kommunfullmäktige och kommunstyrelsens förfogande. Pensionskostnader, visar en positiv budgetavvikelse på 4,5 mnkr, vilket bland annat beror på att en del av pensionskostnaderna (+1,1 mnkr) kunnat finansieras av ett uttag från överskottsfonden samt lägre kostnader för förmånsbestämd ålderspension än tidigare prognosuppgift från KPA.

De jämförelsestörande posterna uppgick till -19,1 mnkr på finansförvaltningen och avser avsättning av bidrag till statlig infrastruktur, Lommabanan etapp II.

Resultatutjämningsreserv

Kommunfullmäktige beslutade 2013-06-13 § 51 om riktlinjer för kommunens resultatutjämningsreserv. Enligt dessa får reservering ske med det belopp som motsvarar det lägsta av antingen den del av årets resultat eller av årets resultat efter balanskravsjusteringar som överstiger två procent av summan av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning. Från 2017 finns det möjlighet att avsätta 3,3 mnkr till reserven. Efter denna avsättning kommer reserven att uppgå till 50,9 mnkr.

Balanskravsutredning

I Kommunallagen 8 kap § 5 regleras balanskravsresultatet. För kommunen innebär kravet att intäkterna ska överstiga kostnaderna varje år, det vill säga kommunen ska ha ett positivt resultat. Om kostnaderna något år skulle överstiga intäkterna ska det negativa resultatet återställas inom de tre närmaste åren. Beslut om sådan reglering ska fattas i budgeten senast det tredje året efter det år då det negativa resultatet uppkom.

Balanskravsutredningen ger följande resultat:

	Mnkr
Årets resultat	**74,6**
Samtliga realisationsvinster	0,0
Realisationsvinster enligt undantagsmöjlighet	0,0
Realisationsförluster enligt undantagsmöjlighet	0,0
Orealiserade förluster i värdepapper	0,0
Återföring av orealiserade förluster i värdepapper	0,0
Årets resultat efter balanskravsjusteringar	**74,6**
Medel till resultatutjämningsreserv	-3,3
Medel från resultatutjämningsreserv	0,0
Årets balanskravsresultat	**71,3**

Det justerade resultatet uppgick till 71,3 mnkr, vilket innebär att kommunallagens balanskrav är uppfyllt.

Finansiella mål enligt god ekonomisk hushållning

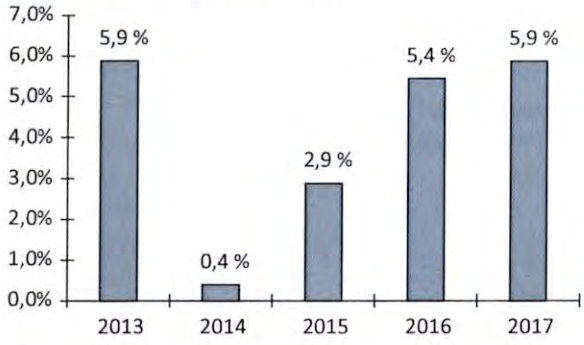
Kommunfullmäktige har fastställt fem finansiella mål för åren 2016-2018.

Årets resultat ska uppgå till två procent (2017-2018) och en procent (2019) av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning.

- *Målet är uppfyllt.*

Resultatet för år 2017 uppgick till 5,9 % av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning. Två procent av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning motsvarar 25,5 mnkr. Målet har därmed överträffats med 49,1 mnkr.

Årets resultat i % av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning

För samtliga år förutom 2014 har årets resultat i procent av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning klart överstigit 2 %, vilket är den schablon som blivit kännetecken för god ekonomisk hushållning. I resultatet för 2014 ingår en avsättning, bidrag för statlig infrastruktur avseende Lommabanan med 46,9 mnkr.

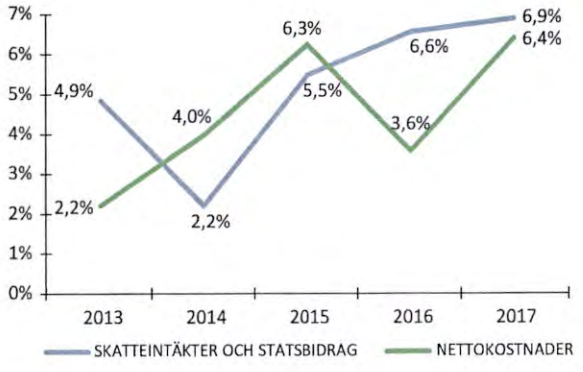
Nettokostnaderna ska inte öka mer procentuellt än skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning.

- *Målet är uppfyllt.*

Nettokostnaderna ökade med 6,4 % i förhållande till år 2016 medan skatteintäkterna ökade med 6,9 % i förhållande till år 2016.

Utveckling av skatteintäkter och nettokostnader

Av diagrammet framgår att skatteintäkterna har ökat i snabbare takt än kostnaderna under åren 2013, 2016 och 2017 medan kostnadsutvecklingen varit snabbare än skatteintäkterna under åren 2014 och 2015. Inför framtiden är det angeläget att kommunens nettokostnader inte ökar i snabbare takt än skatteintäkterna.

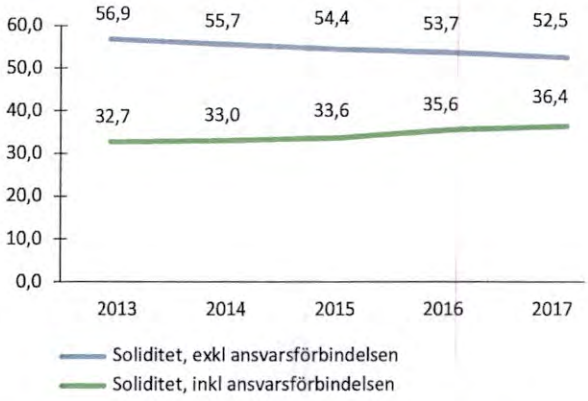
Soliditeten ska åtminstone bibehållas.

- *Målet är inte uppfyllt.*

Soliditet är ett mått på kommunens långsiktiga ekonomiska styrka. Den visar hur stor del av kommunens tillgångar som finansierats med egna medel. Soliditeten (exkl ansvarsförbindelsen) har minskat med 1,2 procentenheter från 53,7 % år 2016 till 52,5 % år 2017. Förklaring till detta är att låneskulden ökat och att en större balansomslutning gör att det egna kapitalet ställs i relation till ett större tal.

Enligt den så kallade "Blandmodellen" ska pensioner som intjänats före 1998 redovisas som en ansvarsförbindelse utanför balansräkningen. Inkluderas pensionsåtagandena före 1998 uppgick soliditeten till 36,4 %, vilket är en ökning med 0,8 procentenheter i förhållande till 2016. Ökningen kan i huvudsak kopplas till minskningen av ansvarsförbindelsen.

Soliditet

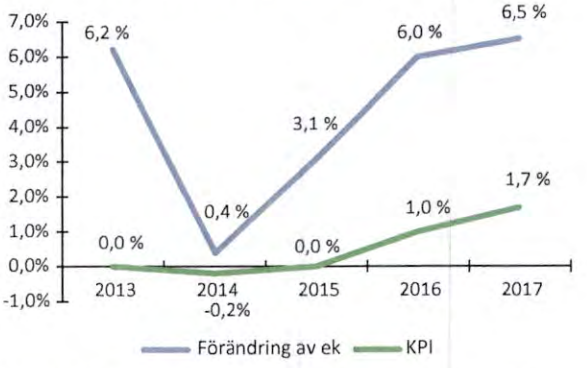
Som framgår av grafen ovan har soliditeten exklusive pensionsförpliktelsen successivt minskat under den senaste femårsperioden medan soliditeten inklusive pensionsförpliktelsen ökat. Låneskulden har ökat vilket påverkat soliditeten negativt. Ansvarsförbindelsen för pensioner har minskat under perioden.

Det egna kapitalet ska inflationssäkras.

- *Målet är uppfyllt.*

Resultatet på 74,6 mnkr gav en ökning av det egna kapitalet på 6,5 %. Inflationen (KPI) år 2017 uppgick till 1,7 %.

Förändring av eget kapital och KPI

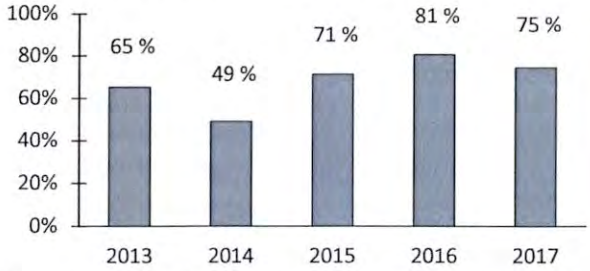
Som framgår av diagrammet har förändringen av eget kapital överstigit förändringen av konsumentpriserna för de senaste fem åren och därmed har det egna kapitalet inflationsskyddats samtliga år.

Investeringarna ska till minst 60 % finansieras med egna medel (avskrivningar + resultat) i genomsnitt för perioden 2017- 2019

- *Målet är uppfyllt.*

För 2017 uppgår självfinansieringsgraden till 75 %.

Självfinansieringsgrad investeringar kommunen

Sammanfattning: Fyra av fem finansiella mål är uppfyllda. Målet om att soliditeten, exklusive ansvarsförbindelsen, ska stärkas har inte uppnåtts.

Utveckling av intäkter och kostnader

En viktig förutsättning för god ekonomisk hushållning är att det finns balans mellan löpande intäkter och kostnader.

Jämfört med föregående år ökar nettokostnaderna inklusive jämförelsestörande poster och finansnettot med 72,3 mnkr eller 6,4 %. Skatteintäkter, statsbidrag och utjämning ökade med 82,3 mnkr eller 6,9 %.

Mellan 2016 och 2017 har intäkterna från bidrag minskat med 15,1 mnkr. Bidragen till integrationsverksamheten har minskat kraftigt med anledning av ändrat bidragssystem och färre mottagna, medan riktade statsbidrag till barn- och utbildningsnämnden (karriärtjänster, lärarlönelyft, förskolesatsning, lågstadiesatsning, tjänster i välfärden mm) och socialnämnden (ökad bemanning inom äldreomsorgen) har ökat. De ökade statsbidragen har i sin tur genererat ökade lönekostnader. Löner och ersättningar ökade 25,8 mnkr inklusive sociala avgifter, varav 14,0 mnkr avser löneökningar.

Köp av verksamhet minskade med 6,2 mnkr, avfallshanteringen ombesörjs från och med 2017 av Sysav, vilket medfört att såväl köp av verksamhet som taxor och avgifter minskat med 18 mnkr då Sysav ombesörjer såväl drift som debitering av avfallsverksamheten. Köp av plats inom socialnämnden och barn- och utbildningsnämnden har ökat med ca 12 mnkr. Under året lämnades också bidrag till statlig infrastruktur med 20,7 mnkr.

Budgetföljsamhet och prognossäkerhet

Kommunens uppföljningsprocess innebär att verksamheten följs upp kommunövergripande fyra gånger per år, i kvartals- respektive delårsrapport samt två månadsrapporter med prognos. Nämnderna följer sina verksamheter löpande under året. För att uppnå en korrekt styrning av verksamheten är prognossäkerheten av avgörande betydelse och att nämnderna vid negativa budgetavvikelser beskriver vilka åtgärder som vidtagits respektive planeras att vidtas för att få budgeten i balans. Rapportering om detta ska ske till kommunstyrelsen.
Nämndernas driftredovisning visade en positiv budgetavvikelse på 14,9 mnkr.

I tabellen nedan redovisas nämndernas budgetavvikelser i driftredovisningen.

Budgetavvikelser per nämnd

Mnkr	Budget-avvikelser	Jämförelse-störande post	Budgetavvikelse exklusive jämförelse-störande post
Kommunstyrelse	2,7		2,7
Valnämnd, Revision och Överförmyndare	0,2		0,2
Socialnämnd	8,5		8,5
Barn- och utbildningsnämnd	-4,7		-4,7
Kultur- och fritids-nämnd	0,4		0,4
Teknisk nämnd	7,7	-5,8	1,9
Miljö- och byggnadsnämnd	0,1		0,1
Summa	**14,9**	**-5,8**	**9,1**

Av tekniska nämndens budgetavvikelse på 7,7 mnkr utgjorde fastighetsverksamheten 0,2 mnkr, skattefinansierad verksamhet 7,3 mnkr samt avgiftsfinansierad verksamhet 0,2 mnkr.
Den jämförelsestörande posten på teknisk nämnd består av en återföring på 5,8 mnkr avseende avsättning för regresskrav i samband med översvämningarna 2014 som gjordes 2015. Samtliga regresskrav avseende översvämningarna 2014 är nu reglerade.

För en mer ingående analys av verksamheternas budgetavvikelser hänvisas till sidorna xx-xx samt driftredovisningen per nämnd och KF-verksamhet på sidorna xx-xx.
Nedan redovisas prognossäkerheten totalt.

Helårsprognos, budgetavvikelser

Mnkr	mars	maj	augusti	oktober	Utfall
Nämndernas verksamheter	-1,0	1,7	4,9	6,9	9,1
Finans-förvaltningen	36,0	39,5	44,5	43,2	54,0
Budgeterat resultat	24,8	24,8	24,8	24,8	24,8
Summa	**59,8**	**66,0**	**74,2**	**74,9**	**87,9**
Jämförelse-störande poster			-13,3	-13,3	-13,3
Årets resultat	**59,8**	**66,0**	**60,9**	**61,6**	**74,6**

Förbättringen under hösten kan till största delen härledas till finansförvaltningen.

Investerings- och exploateringsverksamhet

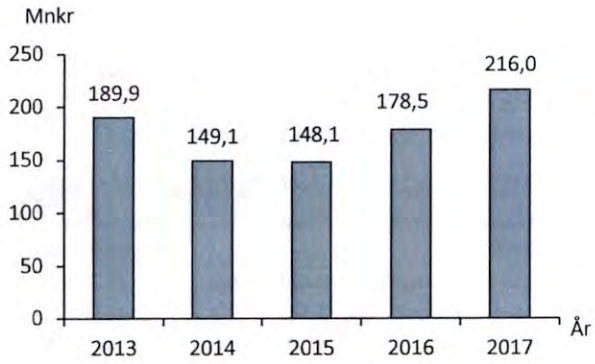
Investeringsutgifterna uppgår till 216,0 mnkr likvidmässigt*, vilket är 98,1 mnkr lägre än budgeterat.
Bland de större investeringarna kan nämnas

KF projekt	*mnkr*
Kollektivtrafikstråk Vinstorpsvägen	68,0*
Strandskolan, nybyggn. Skola inkl. gy.sal	37,3
Lerviks förskola	31,9
N Karstorpskolan om-/tillbyggn. Inkl. gy-sal	24,3
Tomtförvärv, Nians verksamhetsområde	11,3

* Samtliga inkomna fakturor är redovisade på projektet, 52,5 mnkr av dessa är ej utbetalda till entreprenören.

Investeringsbidragen uppgår till totalt 20,3 mnkr varav gatukostnadsersättningar 7,1 mnkr, anslutningsavgifter VA 2,0 mnkr och investeringsbidrag från staten 11,2 mnkr.

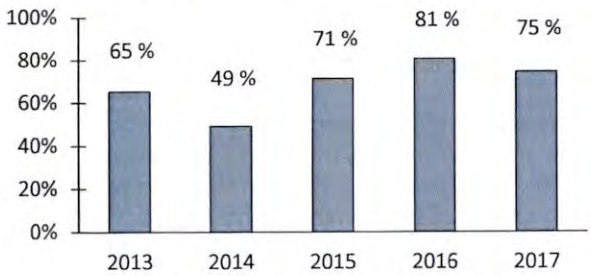
Nedan redovisas kommunens investeringar åren 2013-2017:

Den genomsnittliga investeringsnivån för de senaste fem åren uppgick till 176,3 mnkr.

Exploateringsverksamheten omfattar 20 projekt och årets resultat för verksamheten var 0 kr.

Självfinansieringsgrad investeringar kommunen

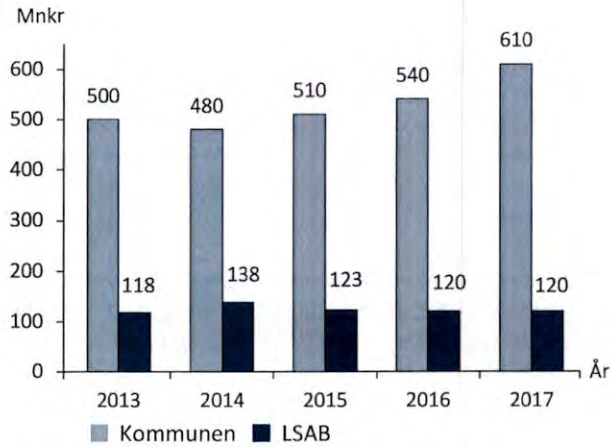
Självfinansieringsgraden är ett mått på i hur stor utsträckning som årets investeringar har finansierats med egna medel (årets avskrivningar och årets resultat). Självfinansieringsgraden låg i genomsnitt för de fem senaste åren på 69 %. För 2017 uppgår självfinansieringsgraden till 75 %. Det kassaflöde som Lomma kommun själv genererat under det gångna året uppgick till 161,0 mnkr.

För en utförlig investerings- och exploateringsredovisning hänvisas till sidorna xx-xx.

Likviditet och lån

Sedan årets början har likviditeten förbättrats med 54,8 mnkr. Likvida medel per 2017-12-31 uppgår till 88,2 mnkr. Orsaken till den höga likviditeten är att Migrationsverket, i december 2017, gjort en engångsutbetalning om 23,2 mnkr samt att investeringsutgifterna blivit lägre än tidigare prognoser. Viss betalningsberedskap har även hållits med anledning av Kollektivtrafikstråk Vinstorpsvägen då diskussioner förts med Trafikverket om totalkostnaden för projektet. Låneskulden ökade med 70 mnkr under året och uppgår till totalt 610 mnkr vid årets slut. Fordran på Migrationsverket uppgick 2017-12-31 till 24,6 mnkr. Lomma Servicebostäder AB´s låneskuld är oförändrad och uppgick vid årets slut till 120,0 mnkr.

Utvecklingen på låneskulden för kommunen respektive för Lomma Servicebostäder AB åren 2013-2017 redovisas nedan.

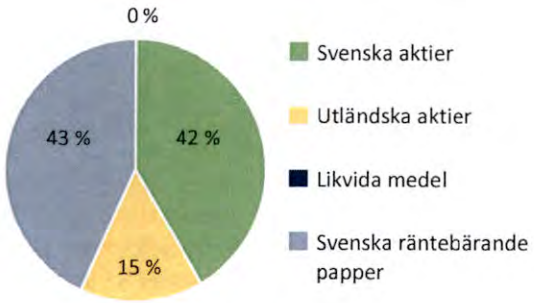
Pensionsförpliktelser och förvaltning av pensionsmedel

Kommunens totala pensionsförpliktelser uppgår till 395,9 mnkr. Pensionsförpliktelser intjänade före 1998 redovisas inom linjen i balansräkningen som ansvarsförbindelse och uppgår till 373,7 mnkr inklusive löneskatt. Pensionsförpliktelser, särskilda avtalspensioner och liknande, intjänade från och med 1998 redovisas som avsättning i balansräkningen och uppgår till 22,2 mnkr inklusive löneskatt.

Kommunen har valt en försäkringslösning för huvuddelen av intjänade pensionsförmåner som annars skulle ha redovisats under posten "Avsatt till pensioner". Detta innebär att kommunen årligen betalar en försäkringspremie till vald pensionsadministratör (för närvarande KPA) som motsvarar det årets beräknade intjänade pensionsförmåner. Under 2017 betalades 6,4 mnkr in och totalt har 99,9 mnkr inbetalats sedan 2001.

Kommunen har sedan 1996 avsatt likvida medel som "öronmärkts" för pensionsändamål. Totalt har 108,2 mnkr avsatts vid olika tidpunkter. Sedan 1996 har all avkastning återinvesterats i förvaltningen. Syftet med förvaltningen är att uppnå långsiktig god avkastning med betryggande säkerhet. Detta sker främst genom

spridning av placeringarna mellan olika tillgångsslag och förvaltare. För närvarande har Lomma kommun avtal med tre olika förvaltare.

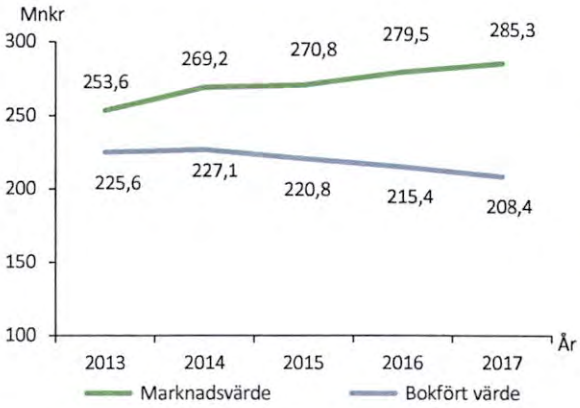

Tillgångsfördelningen vid årsskiftet är följande:

Enligt finanspolicyn får andelen aktier maximalt uppgå till 60 %, medan normalläget utgör 50 %. Som framgår ovan utgjorde aktieandelen vid årsskiftet 57 %.

Kommunfullmäktige beslutade 2013-02-07 om uttag ur pensionsmedelsförvaltningen. Enligt beslutet ska medel motsvarande 50 % av utbetalningarna inklusive löneskatt avseende den så kallade ansvarsförbindelsen tas årligen från pensionsförvaltningen och tillföras kommunens kassa. Ett uttag på 10,5 mnkr gjordes under året.

Marknadsvärdet på pensionsmedelsförvaltningen uppgick vid årsskiftet till 285,3 mnkr, en ökning med 5,8 mnkr trots uttag på 10,5 mnkr. Bokfört värde uppgick vid årets slut till 208,4 mnkr.

Nedan lämnas upplysningar om pensionsförpliktelserna inklusive löneskatt och pensionsmedelsförvaltningen.

Mnkr	2016	2017
Avsättning för särskilda avtalspensioner och liknande förpliktelser	22,4	22,2
Ansvarsförbindelsen	384,7	373,7
Summa pensionsförpliktelser	**407,1**	**395,9**
Finansiella placeringar (bokfört värde)	215,4	208,4
Totala förpliktelser minus finansiella placeringar	**191,7**	**187,5**
Finansiella placeringar (marknadsvärde)	**279,5**	**279,5**
Förvaltade medel/pensionsmedel	68,7 %	70,6 %

Ansvarsförbindelsen minskade med 14,0 mnkr jämfört med föregående år. Enligt finanspolicyn är målet att successivt öka konsolideringsgraden, det vill säga att kvoten mellan förvaltade medel och totala pensionsförpliktelser ska öka. Konsolideringsgraden har ökat från 68,7 % per 2016-12-31 till 70,6 % per 2017-12-31.

Borgensåtaganden

Borgensförbindelserna, exklusive solidarisk borgen till Kommuninvest i Sverige AB på 843,2 mnkr, uppgick till 176,5 mnkr, vilket är en ökning med 2,0 mnkr jämfört med 2016.

Av de totala borgensåtagandena avser 120,0 mnkr det helägda bolaget Lomma Servicebostäder AB. Övriga större borgensåtaganden avser Sydvatten AB, 41,5 mnkr, AB Malmöregionens Avlopp, 4,8 mnkr, Habo Golf AB, 4,0 mnkr samt Sydvästra Skånes Avfalls AB, 3,4 mnkr.

Känslighetsanalys

Kommunens ekonomiska utveckling styrs av ett stort antal faktorer. Vissa kan påverkas genom kommunala beslut, medan andra ligger utanför kommunens kontroll. Ett sätt att beskriva kommunens beroende av omvärlden är att upprätta en känslighetsanalys. Nedan redovisas de ekonomiska konsekvenserna av olika händelser:

Känslighetsanalys	
Händelse	**Förändring +/-**
1 kronas förändring av kommunalskatten	68,1 mnkr
Förändrat invånarantal med 100, skatteintäkter, bidrag och utjämning	4,8 mnkr
Avgiftsförändring med 1 %	1,0 mnkr
Löneförändring med 1 %, inkl PO	5,7 mnkr
Förändring av verksamhetens kostnader med 1% (exkl löner och ersättningar)	6,9 mnkr
Förändrad upplåning med 10 mnkr	0,1 mnkr
10 heltidstjänster	5,2 mnkr

Även oförutsedda händelser kan således ha stor inverkan på kommunens ekonomiska utveckling. Det är därför viktigt att upprätthålla en finansiell beredskap på såväl kort som lång sikt.

Framtid

Inför framtiden är det nödvändigt att bibehålla och säkerställa en god ekonomisk utveckling. Av avgörande betydelse är att kommunens finansiella mål är i samklang med övergripande mål och nämndmål samt att målen verkligen blir styrande i praktiken.

Kommunens befolkningsprognos pekar på en långsiktigt fortsatt hög befolkningstillväxt. Skälet till detta är det omfattande bostadsbyggandet och kommunens attraktivitet som boendeort. De flesta åldersgrupperna förväntas öka i antal, men störst blir ökningen bland de unga, framför allt de åldersgrupper som går i grundskolan. Utöver befolkningstillväxten kopplat till bostadsbyggandet kommer kommunens flyktingmottagande också att bidra till en ökning av befolkningen. Inför framtagande av ny vision

för 2040 samt ny översiktsplan är det centralt i planeringen att, i det längre perspektivet, välja tillväxtscenario kopplat till befolkningsutvecklingen. Utveckling/förtätning av området mellan Bjärred och Borgeby, byggnation i Lomma Centrum Norra samt färdigställande av Lomma hamn väntas generera kraftigt ökat antal bostäder. Med framtida utbyggnad av Lommabanan etapp 2 möjliggörs införande av stationsuppehåll i Flädie och Alnarp.

Kommunens planering för att kunna tillhandahålla den kommunala service som kommuninvånarna kan förvänta sig är omfattande. Investeringsnivån är och har varit mycket hög både i anläggningar för kommunal service och i infrastruktur. Investeringsplanen för åren 2018-2020 omfattar investeringar på 490,4 mnkr. De fortsatt höga investeringsbehoven innebär en mycket stor och långsiktig belastning på ekonomin. För de närmaste tre åren kommer investeringarna att behöva lånefinansieras till drygt 26 % och låneskulden beräknas uppgå till 728 mnkr vid utgången av år 2019. Ränteläget är för närvarande mycket lågt men efterhand som räntan så småningom stiger ökar påfrestningarna på kommunens ekonomi ytterligare. Kommunens strävan bör vara att till en ännu större del självfinansiera investeringarna och om några år göra det till 100 %. Detta kräver en tydlig prioritering bland investeringsbehoven. Den stora investeringsvolymen är inte bara en stor belastning för kommunens ekonomi utan den ställer också stora krav på kommunens projektorganisation för att kunna genomföra projekten enligt tidplan. Projektorganisationen ska, för de närmsta åren kunna hantera en stor mängd exploateringsprojekt, byggprojekt och infrastrukturprojekt.

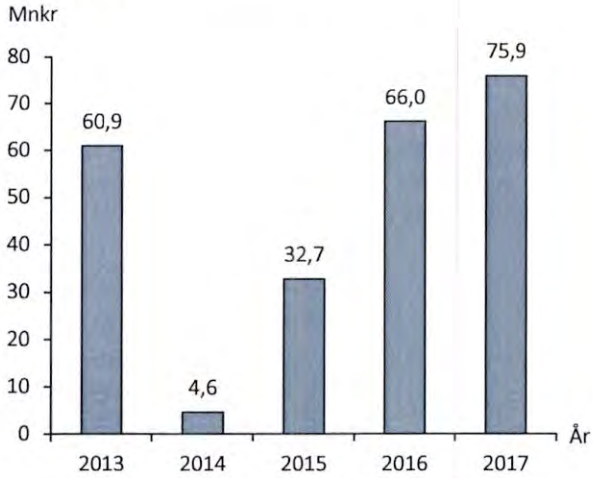
För kommunens långsiktiga ekonomiska utveckling är det viktigt att nämndernas ekonomi är i balans och att budgeten hålls samt att verksamhetens nettokostnad inte stiger procentuellt mer än skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning.

Lomma kommun bör ha en resultatnivå på åtminstone 3,0 % av skatter, statsbidrag och utjämning framöver för att möta utmaningar i form av bland annat förväntade volymökningar och en hög investeringsnivå. En stor utmaning ligger i att klara omställning av kommunens verksamheter för att uppfylla ökade krav från den allt större befolkningen. Hur kommunen lyckas fortsätta effektiviseringen av sina verksamheter är avgörande för ekonomin. Digitalisering är en viktig del i detta arbete. Det kommer också att behövas fortsatta verksamhetsanpassningar med omprioriteringar, såväl inom som mellan verksamheterna. En annan stor utmaning för framtiden är att kunna rekrytera och behålla kompetenta medarbetare. Konkurrensen om kompetent personal ökar mer och mer.

Konjunkturens inverkan på skatteintäkternas utveckling för de närmaste åren innebär att det ständiga arbetet med rationaliseringar och effektiviseringar måste fortsätta. Ökningstakten av skatteunderlaget kommer att bli svag under planperioden. Det reala skatteunderlagets förändring förväntas till och med bli svagt negativ år 2020. Det pågår också en utredning av det nationella kostnadsutjämningssystemet som kan påverka kommunens bidrag. För att bibehålla en balans i ekonomin kommer det att krävas fortsatt kostnadskontroll och strikt budgetdisciplin. Hur kommunen lyckas hålla kostnadsökningarna i nivå med ökningen av skatteintäkterna är helt avgörande för den ekonomiska utvecklingen.

Sammanställd redovisning

Årets resultat i koncernen Lomma kommun uppgår till +75,9 mnkr.

Delar av den kommunala verksamheten bedrivs i bolagsform. Koncernen Lomma kommun består, förutom kommunen själv, av tre bolag, Lomma Servicebostäder AB (100 %), Lomma Uthyrningsfastigheter AB (100 %) och AB Malmöregionens Avlopp (40 %).

Omsättningen på bolagsverksamheten är dock relativt begränsad. Ungefär 6,4 % av kommunens totala tillgångar finns i de kommunala bolagen. Bolagens verksamhet uppvisar följande resultat efter finansiella poster:

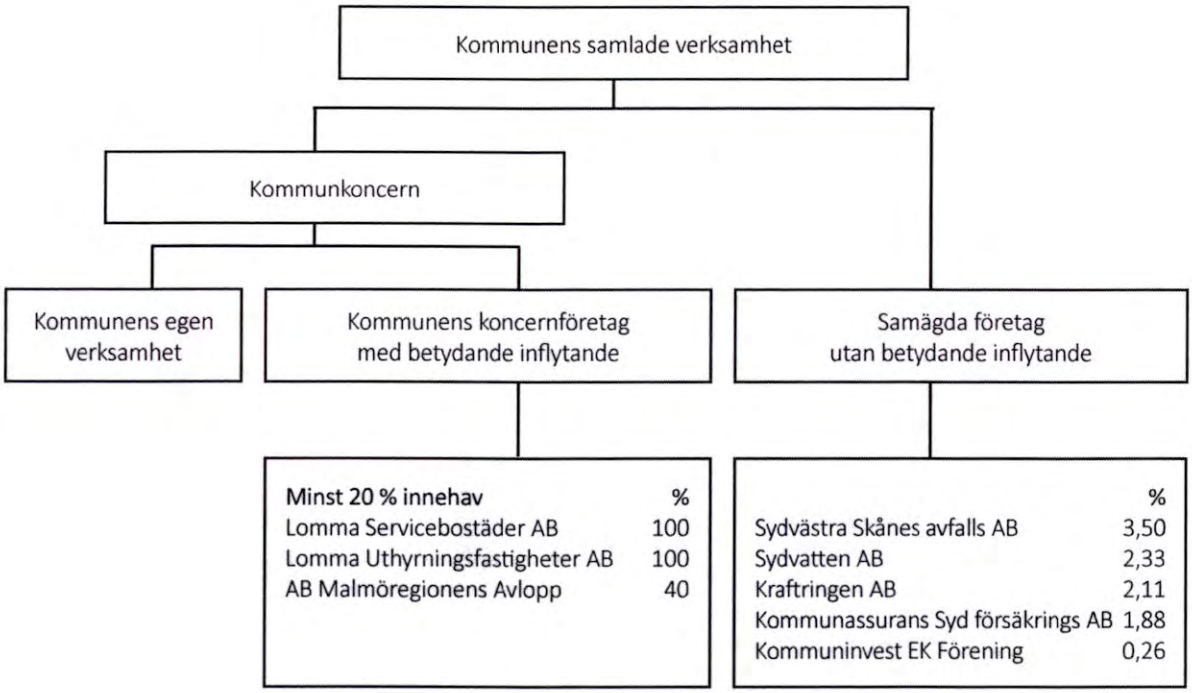
Lomma Servicebostäder AB	0,6 mnkr
Lomma Uthyrningsfastigheter AB	0,0 mnkr
AB Malmöregionens Avlopp	0,0 mnkr

LSAB´s låneskuld uppgår till 120,0 mnkr, vilket är oförändrat jämfört med 2016.

Komunfullmäktige har beslutat (KF § 74, 2016-09-08) föreslå att Lomma UthyrningsFastigheter AB avvecklas på så sätt att bolaget träder i frivillig likvidation då syftet med bolaget har upphört. Vid ordinarie bolagsstämma i Lomma Uthyrningsfastigheter den 18 april 2017 fattades beslut om att bolaget ska träda i frivillig likvidation. Bolagsstämman gav VD i uppdrag att anlita advokatfirma med lämplig sakkunskap som likvidator av bolaget. Datum då företaget ska gå i likvidation är beräknat att ske 2018-03-15, då bolagets samtliga åtaganden och engagemang skall vara avvecklade.
I Lomma Kommuns bokslut har bolagets värde skrivits ned med 575 tkr och utgående värde motsvarar värdet på balansdagen 2016-12-31.

Uppgifter om väsentliga händelser för de kommunala bolagens verksamhet under året finns på sidorna 72-73.

Kommunens samlade verksamhet

Ekonomiska engagemang mellan kommunens koncernföretag

Intäkter, kostnader, fordringar och skulder, mnkr				
	Försäljning		Borgen	
Enhet	Köpare	Säljare	Givare	Mottagare
Lomma kommun	20,8	1,1	124,8	
Lomma Servicebostäder AB	1,0	15,4		120,0
Lomma Uthyrningsfastigheter AB	0,1			
AB Malmöregionens Avlopp		5,4		4,8

Kommunala entreprenader

För att en kommunal entreprenad ska anses föreligga förutsätts att:
- det finns avtal mellan kommunen och producenten
- kommunen har ett huvudansvar för att tjänsten erbjuds kommunmedborgarna
- verksamheten annars skulle drivits i egen regi

Entreprenör	Verksamhet	Belopp mnkr	Procent av total oms
Frösunda omsorg AB			
Attendo Sverige AB	Hälsa vård och omsorg	111,9	8,0 %
Lunds kommun m.fl.	Gymnasieskola	93,1	6,6 %
Montessori Bjerred m.fl.	För- och grundskola	52,8	3,8 %
PEAB	Gatu- och Parkarbeten	24,3	1,7 %
Samhall AB; Förenade Service AB	Städ	11,5	0,8 %
Staffanstorps kommun	Räddningstjänst	9,9	0,7 %
Övriga entreprenörer		7,2	0,5 %
TOTALT		317,9	22,1 %

Personalredovisning

I följande redovisning ges en sammanfattande bild av medarbetarbetarperspektivet i Lomma kommun. Ambitionen är att redovisningen ska utgöra en grund för analys och uppföljning samt strategiska bedömningar avseende framtida inriktning på arbetsgivarpolitiken.

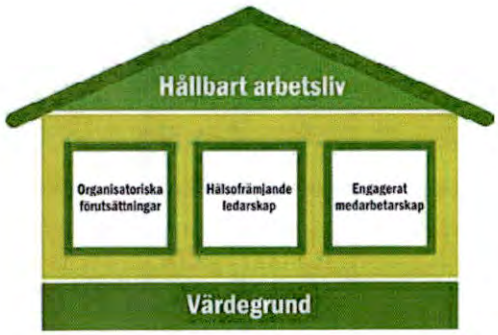
Kommunens medarbetarperspektiv utgår ifrån kommunfullmäktiges övergripande mål att *"Lomma kommun ska vara en attraktiv, utvecklande arbetsgivare som erbjuder en god fysisk och psykosocial arbetsmiljö."*

Attraktiv arbetsgivare

En god och hälsofrämjande arbetsmiljö är en förutsättning för Lomma kommuns förmåga att attrahera, rekrytera, behålla och utveckla medarbetare. En viktig del i detta är att erbjuda ett hållbart arbetsliv både för medarbetare och för chefer samt verka för bättre förutsättningar för chefer att arbeta med hälsofrämjande arbetsplats.

2016 startade Lomma kommun projekt *Jobba@Lomma*. Målet med projektet är att fastställa en sammanhållen strategi för kommunens långsiktiga arbete med att bli en attraktiv arbetsgivare. Strategin bygger på medarbetarnas egna uppfattningar om vad som krävs och förväntas av en modern arbetsgivare, vilket togs fram genom en enkät till alla anställda. Flera utvecklingsområden identifierades såsom professionell och personlig utveckling, ledarskap, lön och förmåner, delaktighet och feedback. Några av aktiviteterna som genomförts är ett nytt introduktionskoncept för nya medarbetare, förnyelse av kommunens värdegrund, hälso- och miljötävling samt höjt friskvårdsbidrag.

Inom projektets ram beslutades att, tillsammans med Burlöv- och Kävlinge kommun, ansöka om ESF-medel, som senare också tillföll de tre kommunerna, till ett projekt kallat *PEPP* (Personligt Engagemang På Plats - för ett hållbart arbetsliv). Det övergripande syftet är att ge ökade förutsättningar för ett hållbart arbetsliv både för ledare och för medarbetare. Projektet startade i november, löper över två år och kommer att fokusera på engagerat medarbetarskap, hälsofrämjande ledarskap och organisatoriska förutsättningar.

Värdegrund

Under hösten har kommunens värdegrund uppdaterats med tillhörande verktyg. Förnyelsearbetet bedrevs inom projekt Jobba@Lomma med hjälp av kommunens ledningsgrupp och ledarforum.
Målsättningen har varit att behålla de grundläggande värdeorden men sätta ett ökat fokus på vad de ska åstadkomma, nämligen **glädje** och **engagemang**. Kvar av de fyra tidigare värdeorden som ska leda oss dit är **öppenhet, respekt** och **ansvar**.

ÖPPENHET:
Vi är välkomnande, nyfikna och prestigelösa. Vi inbjuder till samarbete och nytänkande.
RESPEKT
Vi har tillit till och förståelse för varandra och varandras uppdrag, förutsättningar och olikheter. Vi visar omtanke.
ANSVAR:
Vi agerar med fokus på vårt uppdrag, tar initiativ och bidrar till helheten.

Kompetensförsörjning

Antal anställda per nämnd

	Tillsvidare		Visstid		Totalt	
	2016	**2017**	**2016**	**2017**	**2016**	**2017**
Kommunstyrelsen	68	**70**	10	**14**	78	**84**
Barn- och utbildningsnämnden	788	**848**	172	**127**	960	**975**
Kultur- och fritidsnämnden	51	**57**	15	**12**	66	**69**
Socialnämnden	222	**196**	42	**33**	264	**229**
Tekniska nämnden	50	**44**	1	**4**	51	**48**
Miljö- och byggnadsnämnden	15	**16**	6	**8**	21	**24**
Totalt	**1 194**	**1 231**	**246**	**198**	**1 440**	**1 429**

Antalet anställda varierar över året, främst bland de visstidsanställda. För att undvika jämförelsestörande uppgifter redovisas i detta sammanhang antalet anställda vid en bestämd tidpunkt, den 31 december respektive år. År 2017 uppgick antalet anställda till 1 429 personer, vilket är en minskning med 11 personer jämfört med 2016.

Vid omräkning av antalet anställda till årsarbetare innebär det 1 326 årsarbetare, vilket är en minskning med 10 årsarbetare.

Inom barn- och utbildningsnämndens område har antalet tillsvidareanställda ökat med 60 personer samtidigt som antalet visstidsanställda har minskat. Ökningen av tillsvidareanställda beror på kommunens tillväxt och förändrade förutsättningar för att rekrytera kvalificerade medarbetare vid vakanser. Det är svårigheter att rekrytera visstidsanställda. För att kunna bemanna organisationen vid ordinarie medarbetares föräldraledigheter och sjukfrånvaro har erbjudande om tillsvidareanställning för vikarier krävts i högre omfattning. Det har även skett en förändring i verksamheternas bedömning av vilken bemanning som behövs för att tillgodose elevers olika behov för att deras rätt till utbildning ska kunna tillvaratas.

Kultur- och fritidsnämnden har ökat antalet anställda under året. Kommunen tog över Pilängsbadet i kommunal regi den 1 juli 2017, vilket medförde tre nya medarbetare. Kultur- och fritidsnämnden bedriver fritidsklubbsverksamhet på uppdrag av barn- och utbildningsnämnden. I samband med förnyat uppdrag omvandlades ett antal visstidsanställningar till tillsvidareanställningar.

Socialnämndens minskning med 35 personer beror på att verksamheter inom integration har lagts ned, vilket medfört att medarbetare blivit uppsagda på grund av arbetsbrist. Samtidigt har viss utökning skett inom individ- och familjeomsorg, med anledning av ett ökat antal ärenden samt inom hälsa, vård och omsorg, då antalet äldre har ökat.

Tekniska nämnden har minskat med tre personer, vilket förklaras av dels effektiviseringsåtgärder och dels vakanta tjänster. Antalet visstidsanställda har ökat inom tekniska nämndens områden och beror på ett ökat antal större infrastrukturprojekt.

Miljö- och byggnadsnämnden har utökats med tre personer. Det beror bland annat på ett ökat antal resurskrävande bygglov och utökning inom miljöstrategiska enheten.

Barn- och utbildningsnämnden är den största verksamheten och står för 68 % av de anställda. Av samtliga anställda var 86 % tillsvidareanställda och 14 % visstidsanställda, vilket är en ökning av antalet tillsvidareanställda med tre procentenheter.

Heltid/deltid

I enlighet med det centrala kollektivavtalet, Huvudöverenskommelse 2016, mellan Sveriges kommuner och landsting och Kommunal, har grunden till en heltidsplan arbetats fram tillsammans med Kommunal. I den centrala överenskommelsen är parterna överens om att heltid ska vara norm och att fler ska arbeta heltid i framtiden. Arbetet kommer att fortsätta under kommande år tillsammans med berörda verksamheter. Genom att fler arbetar heltid och längre skulle rekryteringsbehovet minska avsevärt. Heltidsplanen ska stämmas av årligen fram till den 31 maj 2021.

	Heltids-anställningar	Deltids-anställningar
Kommunstyrelsen	87 %	13 %
Barn- och utbildningsnämnden	77 %	23 %
Kultur- och fritidsnämnden	55 %	45 %
Socialnämnden	52 %	48 %
Tekniska nämnden	96 %	4 %
Miljö- och byggnadsnämnden	92 %	8 %
Totalt	**74 %**	**26 %**

Personalomsättning

Under året lämnade 240 medarbetare sina tillsvidareanställningar i kommunen. Av dessa avgick 22 medarbetare med ålderspension, 30 medarbetare blev uppsagda på grund av arbetsbrist och resterande slutade på egen begäran eller av annan orsak.

	2016	2017
Kommunstyrelsen	13 %	19 %
Barn- och utbildningsnämnden	17 %	18 %
Kultur- och fritidsnämnden	5 %	7 %
Socialnämnden	15 %	29 %
Tekniska nämnden	16 %	16 %
Miljö- och byggnadsnämnden	25 %	6 %
Totalt	**16 %**	**19 %**

Personalomsättningen uppgick till 19 %, vilket är en ökning med tre procentenheter. Störst personalomsättning hade socialnämnden och lägst personalomsättning hade miljö- och byggnadsnämnden. Exkluderat pensionsavgångar och uppsägningar på grund av arbetsbrist blir den totala personalomsättningen för Lomma kommun 15 %. Socialnämndens ökade personalomsättning beror på att verksamheter inom integrationen har lagts ned. Personalomsättningen för socialnämnden, exklusive uppsägningar på grund av arbetsbrist, uppgår till 16 %.

Personalkostnader

De totala personalkostnaderna uppgick 2017 till 748,9 mnkr. Nedan redovisas personalkostnadernas utveckling under den senaste femårsperioden.

Personalkostnader, 5 år

mnkr	2013	2014	2015	2016	2017
Löner m.m.	389	400	430	495	517
Arbetsgivaravgifter	118	121	131	153	161
Pensioner	53,3	58,1	59,3	60,9	64
Övrigt	7,3	7,1	6,4	7,7	7,6
Summa	**568**	**586**	**626**	**717**	**749**

De direkta lönekostnaderna ökade mellan åren 2016 och 2017 med 29,4 mnkr. Detta förklaras av de avtalsenliga löneökningarna, ökad andel tillsvidareanställda samt marknadslöneläget.

Pensionskostnaderna ökade med 3,1 mnkr jämfört med 2016. Pensionsutbetalningar avseende den avgiftsbestämda ålderspensionen ökade med 2,3 mnkr sedan 2016. Försäkringspremien för förmånsbestämd ålderspension ökade under året. Premien uppgår till 9,4 mnkr inklusive särskild löneskatt, vilket är en ökning med 3,9 mnkr jämfört med 2016. Detta beror på att fler anställda har blivit berättigade till den förmånsbestämda ålderspensionen. Under året har en person erhållit särskild avtalspension.

Kostnaden för timanställda uppgår till 36,9 mnkr inklusive personalomkostnader, vilket är en minskning med 4,7 mnkr sedan föregående år. Barn- och utbildningsnämnden har på grund av negativ ekonomisk prognos under hösten vidtagit åtgärder för att minska antalet visstidsanställda, genom att införa restriktiv vikarietillsättning och vakansprövning.

Feriearbete för ungdomar

Av 340 sökande erbjöds 124 ungdomar, 16-18 år, feriearbete i kommunens verksamheter och hos kommunens entreprenörer. Under året utgick statligt bidrag från Arbetsförmedlingen till feriearbeten, vilket gjorde att fler platser kunde anordnas. Ferieplatserna var fördelade främst inom äldre- och handikappomsorg, park- och grönyteskötsel och barnomsorgs- och fritidsverksamhet. Ungdomarnas utvärderingar visade att de trivdes bra och blivit väl omhändertagna på arbetsplatserna.

Extratjänster

Extratjänster är en arbetsfrämjande åtgärd som till stor del finansieras av särskilt anställningsstöd från Arbetsförmedlingen. Anställningen får pågå under max två år. Vid årets slut var 21 medarbetare anställda på extratjänster, samtliga inom barn- och utbildningsnämndens område.

Jämställdhet

Av samtliga anställda är andelen män 22 % och andelen kvinnor 78 %, vilket är samma fördelning som förra året. Både inom barn- och utbildningsnämndens och socialnämndens verksamheter är kvinnodominansen stor, även inom kultur- och fritidsnämndens område dominerar kvinnorna. Inom kommunstyrelsens, tekniska nämndens och miljö- och byggnadsnämndens verksamheter råder en jämn könsfördelning. Kommunens ledningsgrupp är jämställd. Övrig chefs- och arbetsledargrupp är kvinnodominerad.

Lönekartläggning

Årets lönekartläggning genomfördes under mars och det kunde konstateras att Lomma kommun inte har några osakliga löneskillnader. Vid kartläggningen konstaterades vidare att kommunens anvisningar för lönesättning är könsneutral och tillsammans med årliga lönekartläggningar, ger förutsättningar för en jämställd utveckling av organisationens löner.

Arbetsmiljö och hälsa

Den totala sjukfrånvaron inom kommunen har ökat jämfört med år 2016. En av anledningarna är en högre andel långtidssjukfrånvaro. Sjukfrånvaron under vintermånaderna tenderar att ha högre andel korttidssjukfrånvaro än under övriga året. Inom kultur- och fritidsnämnden, tekniska nämnden, kommunstyrelsen och miljö- och byggnadsnämnden noteras ett fåtal medarbetare med längre sjukfrånvaroperiod. Inom barn- och utbildningsnämnden är sjukfrånvaron högst inom förskolan.

Sjukfrånvaro per yrkesgrupp

Yrkesgrupp	Sjukfrånvaro Totalt		Sjukfrånvaro > 60 dgr av total sjukfrånvaro	
	2016	2017	2016	2017
Adm. personal	3,4 %	5,0 %	10,6 %	36,6 %
Kökspersonal	5,8 %	5,3 %	29,6 %	25,9 %
Lärare	3,0 %	2,6 %	20,3 %	17,3 %
Vårdbitr/Undersk	9,8 %	7,2 %	55,5 %	50,4 %
Barnskötare	8,4 %	10,2 %	33,1 %	40,2 %
Fritidspedagoger	6,2 %	5,3 %	25,1 %	23,8 %
Förskollärare	**7,9 %**	**8,9 %**	**29,7 %**	**32,2 %**

I jämförelse med 2016 minskade den totala sjukfrånvaron samt långtidssjukfrånvaron för samtliga yrkesgrupper förutom för barnskötare, förskollärare och administrativ personal.

En analys av detta är att förskolans personal är mer utsatta för infektioner på grund av verksamhetens art.

Sjukfrånvaro

	Tillgänglig arbetad tid timmar		Sjukfrånvaro totalt		Sjukfrånvaro > 60 dagar av total sjukfrånvaro	
	2016	2017	2016	2017	2016	2017
Samtliga anställda	2 736 636	**2 790 461**	5,7 %	**6,0 %**	29,4 %	**33,3 %**
Kvinnor	2 113 333	**2 170 320**	6,3 %	**6,6 %**	31,6 %	**34,7 %**
Män	623 303	**620 141**	3,5 %	**3,6 %**	16,0 %	**24,6 %**
Åldersgrupp						
- 29 år	332 247	**304 373**	5,0 %	**5,0 %**	8,8 %	**5,5 %**
30-49 år	1 308 780	**1 323 625**	5,5 %	**5,9 %**	20,4 %	**22,6 %**
50 år -	1 095 609	**1 162 463**	6,1 %	**6,3 %**	44,4 %	**50,6 %**

Personal inom så kallade kontaktyrken har nationellt sett högre sjukskrivningstal än de som har en lägre grad av sociala kontakter. Flera av förvaltningarna har, tillsammans med företagshälsovården, genomfört hälsoronder för att bland annat komma tillrätta med korttidsfrånvaro. Inom UKF-förvaltningen har man haft ett partsgemensamt arbete med fokus på friskare arbetsplatser där det tagits fram en verktygsväska som stöd i arbetsmiljöarbetet.

Arbetsmiljö/rehabilitering
Målsättningen med allt arbetsmiljöarbete är att förebygga att medarbetare utsätts för ohälsa och olycksfall. En sund och hälsosam arbetsplats ökar förutsättningarna för ett aktivt rehabiliterings- och anpassningsarbete. Dokumentet rehabiliteringsprocess för Lomma kommun samt en medarbetarhandbok vid rehabilitering har uppdaterats och följs upp med en utbildning för samtliga chefer och arbetsledare. Arbetet med organisatorisk och social arbetsmiljö har dokumenterats och reglerar främst ohälsosam arbetsbelastning, arbetstidens förläggning och hur man förebygger och hanterar kränkande särbehandling. Lomma kommun har kompletterat personalsystemet med ett rehabiliteringsverktyg kallat Adato. Adato är i första hand ett dokumentationsverktyg som håller reda på sjukfrånvaron som registreras löpande och ger chefen påminnelser genom e-postmeddelande för bevakning av de lagstadgade gränserna i rehabiliteringskedjan. En utbildningsinsats genomfördes i september för varje chef och arbetsledare.

Lomma kommun har avtal med Avonova Hälsa om företagshälsovårdstjänster. Avtalet omfattar en årlig ramtid om 900 timmar. Timmarna fördelas efter kommunens behov. Största andelen av nyttjad företagshälsovård faller under kategorin hälsa och rehabilitering.

Friskvård
Lomma kommun erbjuder samtliga anställda upp till 900 kr i friskvårdsbidrag per år. Under 2017 har 737 personer utnyttjat denna möjlighet. From 2018 är friskvårdsbidraget höjt till 1 500 kr per år. Bidraget kan användas till alla de friskvårdsaktiviteter som Skatteverket klassar som fria från förmånsbeskattning, vilka 2018 har utökats med tillexempel golf och ridning.

Arbetsmiljöenkät
2017 års arbetsmiljöenkät resulterade i en svarsfrekvens på 76 %, en ökning med 2 % från förra året. Andelen medarbetare som kan rekommendera Lomma kommun som arbetsgivare ökade med 4 procent till 76 %. Enkäten mäter områden som motivation (4,08), ledarskap (4,06), styrning (4,11), arbetsförhållanden (3,54), arbetsklimat (3,97), samarbete (3,72) och information (3,49). Svaren graderas i en femgradig skala och inom parantes anges årets resultat som ligger relativt stabilt i jämförelse med de två föregående mätningarna. Enkäten mäter också om man upplevt sig trakasserad eller hotad under de senaste tolv månaderna.

Kommunens HME-index landar även i år på 77, därmed uppnås inte målsättningen på 78. HME står för hållbart medarbetarengagemang och baseras på mätområdena motivation, ledarskap och styrning. Indexet ska ge en indikation på medarbetarnas nöjdhet med arbetsgivaren.

Flera av mätområdena visar goda resultat med ett genomsnitt på cirka 4. Störst förbättringspotential finns inom området arbetsförhållande där bedömningen om medarbetaren erbjuds tillräcklig kompetensutveckling för att utföra sitt arbete. Möjligheten att hinna med sitt arbete inom normal arbetstid visar lägst resultat i hela undersökningen (ca 3,4). Beträffande information ges betyget 3,5 för möjligheter att hitta information, dels om kommunen och dels om vad som behövs i arbetet.

Miljöredovisning

Miljöredovisningen sammanställs för att åskådliggöra några viktiga miljötrender i Lomma kommun som geografiskt område. Med hjälp av nyckeltalen kan förändringar följas och jämföras över tid. I årets bokslut presenteras några miljönyckeltal som får spegla miljösituationen inom områdena vatten, avfall och klimatpåverkande utsläpp. En redovisning av övrigt arbete som skett under året för att säkra ekosystemtjänster, skydda natur och uppfylla miljömålen sker i slutet av kapitlet.

VATTEN

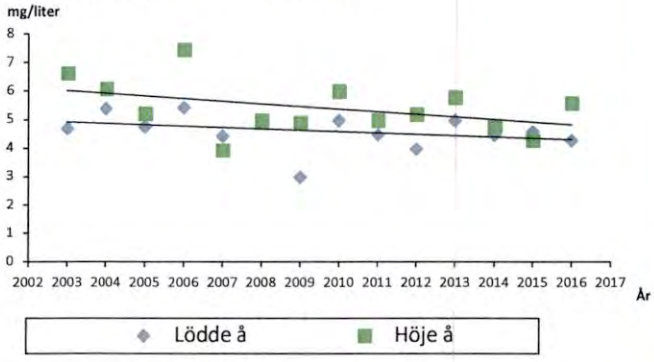
Åarna

Flera stora vattendrag flyter genom kommunen på sin väg mot Öresund och Lommabukten. I Lödde-/Kävlinge å och Höje å sker kontinuerliga vattenkontrollmätningar via respektive vattenvårdsförbund eller vattenråd. Resultaten av mätningarna sammanställs med ett års fördröjning och redovisas i respektive årsrapport som finns på www.hojea.se respektive www.kavlingeans-vvf.com. Vattenkontrollen i de största vattendragen från 2016 visade att näringsämneshalterna av kväve och fosfor för Höje å var i nivå med halterna de senaste åren. Av den totala mängden näringsämnen som transporterades till havet från Höje å hade 26 % (90 ton) av kvävet och 18 % (1,5 ton) av fosforn sin källa i de reningsverk som belastar ån. För Kävlingeån var motsvarande andel 8 % (2,2 ton fosfor) respektive 9 % (133 ton kväve) och Borgeby reningsverk hör till en av de största punktkällorna för fosfortillförseln.

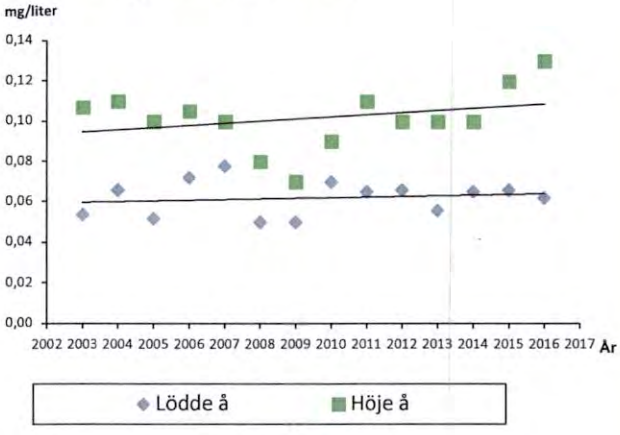
Totalt beräknas ca 8 ton fosfor och 351 ton kväve ha förts ut till Lommabukten via Höje å under 2016 och via Kävlingeån är motsvarande belastning 17 ton fosfor och 1 148 ton kväve. Den långsiktiga trenden för fosfor är långsamt stigande och för kväve fortsatt minskande för både Höje å och Lödde-/Kävlingeå. En stigande trend för fosfor kan närmast förklaras med ökande befolkningsmängd och högre utsköljningseffekter på grund av häftigare regn. En av anledningarna till de positiva effekter som ändå syns är de kommunala samarbeten som skett inom Höje å-projektet respektive Kävlingeåns vattenvårdsprogram. I det kommunala samarbetet inom Höjeå-projektet, har drygt 80 dammar och våtmarker anlagts inom avrinningsområdet till och med 2016. Dammarna upptar en sammanlagd yta på ca 110 ha.

Den genomsnittliga reduktionen i Höjeåprojektets samtliga dammar och våtmarker har beräknats till 560 kg kväve och 23 kg fosfor per ha och år. Totalt innebär detta en årlig reduktion av 62 ton kväve och 2,5 ton fosfor. Detta kan sättas i relation till den årliga uttransporten av kväve och fosfor som under åren 2003-2016 varierat mellan 320-880 ton för kväve och 3,4 - 12,5 ton för fosfor. Teoretiskt beräknas alltså de dammar som anlagts hittills, under lågflödesår, kunna stå för en halvering av fosfortransporten och en 15 % reduktion av kvävetransporten. Fluktuationerna mellan åren är dock mycket stor. Motsvarande siffra för Kävlingeåns avrinningsområde är en total anlagd yta för dammar och våtmarker på mer än 360 ha, som beräknas reducera minst 200 ton kväve respektive 8 ton fosfor per år. Den senaste 12- årsperioden har halterna för fosfor varit 23 % lägre och för kväve 30 % lägre än föregående 12-årsperiod. De nya våtmarkerna är en bidragande orsak till denna nedgång. Trots det är det viktigt att försöka vända trenden med ökande halter fosfor då detta på sikt skadar vattenkvaliteten även i Lommabukten.

Åarnas näringstillstånd - kvävehalt

Åarnas näringstillstånd – fosforhalt

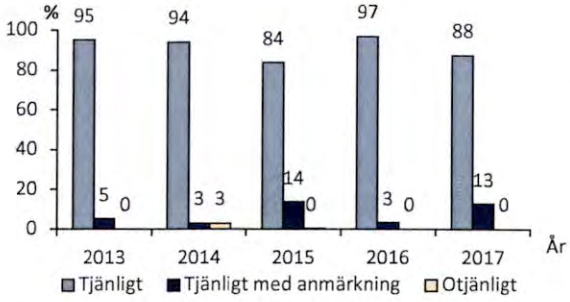
Näringstillståndet i kommunens två största åar, beskrivet som flödesviktade kväve- respektive fosforhalter. Provtagningsstationerna ligger vid Högsmölla i Lödde å och vid Trolleberg i Höje å.
Källa: Ekologgruppen Landskrona, ALcontrol Laboratories Linköping och Pelagia miljökonsult AB Umeå.

Badvatten

Utsläpp av föroreningar i vattendrag och kustområdet påverkar badvattenkvaliteten vid kommunens stränder. Miljötillsynsenheten undersöker badvattenkvaliteten och provtagning har under sommaren 2017 skett på de fyra så kallade EU-badplatserna vid åtta tillfällen. Då det är många

som badar efter den officiella badsäsongen kontrolleras badvattenkvaliteten även en tid efter säsongen. Vattenkvaliteten har under sommaren 2017 varit relativt god. Inte vid något tillfälle har vattnet varit otjänligt. Vid några tillfällen har kvaliteten på badvattnet varit tjänligt med anmärkning vid Lommas badplatser. Detta är ett återkommande problem i denna del av Lommabukten som förmodligen delvis beror på hur föroreningar förflyttar sig med strömmarna i bukten från utsläppspunkterna för Sjölundaverken.

Badvattenkvalitet

Staplarna visar andel av samtliga prov.
Källa: Miljötillsynsenheten, Lomma kommun.

Avloppsvatten

Borgeby avloppsreningsverk är kommunens enda reningsverk och behandlar avloppsvatten från Bjärred, Borgeby, Fjelie och Flädie och omgivande landsbygdsområde i Lomma kommun. Hit går nästan halva mängden av kommunens spillvatten, resterande går till Sjölunda avloppsreningsverk i Malmö. Cirka 9 % av dagvattnet och avloppsvattnet går i samma ledning till reningsverket. Övrigt dagvatten avleds separat från avloppet.

Verket beräknas, efter en mindre utbyggnad, på ett betryggande sätt kunna behandla det avloppsvatten som blir följden av den planerade bostadsutbyggnaden fram till 2030. Det nya tillståndet, som togs i bruk vid årsskiftet 16/17, har även skärpt reningskraven för fosfor och de organiska substanser som kräver syre vid nedbrytning. Av inkommande syrekrävande substanser klarar verket att ta bort över 98 %. För närsalterna fosfor och kväve är motsvarande siffror 96 % och 87 %. Detta goda resultat har kunnat uppnås trots att det inkommande flödet ökat med 3 %, som en följd av höstens nederbörd. Normalt ska inte regnvatten ledas till reningsverket men det är ofrånkomligt med en viss ökad tillrinning när årsnederbörden under året varit runt 30 % större än ett normalår.

Uppföljning av 2016 års inspektioner av enskilda avlopp har fortsatt under 2017. Under 2017 har 44 objekt klassats som enskilda avlopp. Av dessa är 18 ej godkända enskilda avlopp. VA-enheten arbetar med om och, i så fall, när inkoppling till det kommunala VA-nätet kan ske.

Kust och hav

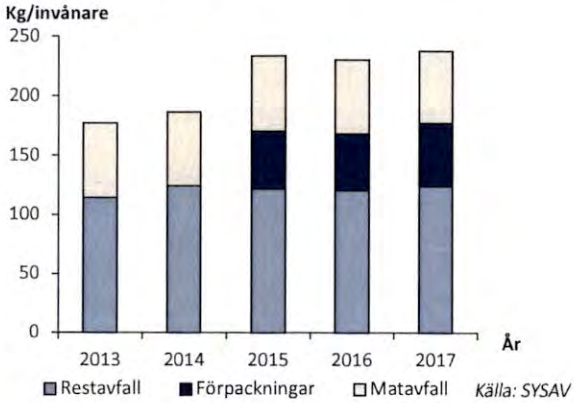
Lomma kommun var tillsammans med Malmö, Helsingborg och Simrishamn värd för KIMO:s internationella styrelsemöte. Ett 80-tal representanter för europeiska kustkommuner besökte Lomma i oktober. I Öresundsvattensamarbetet har främst arbetet med ett gemensamt dansk- svenskt naturskydd av Öresund varit i fokus. I Öresunds vattenvårdsförbund, som står för recipientkontrollen i Öresund, har arbetet för att ta fram ett nytt provtagningsprogram tagit mycket tid i anspråk.

AVFALL

Lomma arbetar enligt avfallsplanen med att minska avfallet, öka återvinningen och skapa en renare miljö; alla tre områden med fokus på hållbarhet. Avfallsplanen bygger på avfallstrappan som ska vara vägledande för avfallshanteringen i hela EU, och appliceras vid till exempel politiska beslut och vid avfallsplanering. Avfallstrappan innebär att avfallet i första hand minimeras, i andra hand återanvänds, därefter följer materialåtervinning, energiåtervinning genom förbränning och i sista hand deponering. Tillämpningen av denna prioritering är ett viktigt mål för kommunen och för Sysav AB (Sysav är det gemensamma bolaget för avfallshantering för 14 sydskånska kommuner).

I god avfallshantering ingår förutom att minska mängden avfall, även att minska avfallets farlighet. Om farligt avfall inte sorteras ut från restavfallet går det till förbränning, och det finns en risk att de farliga ämnena kan spridas till miljön. Insamlingen av farligt avfall i Lomma kommun sker främst vid återvinningscentralerna i Lund och Malmö. Under de senaste åren har insamlad mängd farligt avfall i kommunen legat på en konstant nivå av ungefär tre kilo per person. Farligt avfall kan även samlas in genom Farligt avfall-bilen som stannar två gånger per år i Lomma och Bjärred, samt genom Samlaren. Under 2017 har återvinningen av hushållsnära avfall i fyrfackskärl fortsatt, det är obligatoriskt att sortera ut matavfall. Allt matavfall behandlas i Sysavs förbehandlingsanläggning för att sedan rötas. Av rötningen bildas biogödsel som sprids på jordbruksmarken samt biogas som kan användas som fordonsbränsle. I Lomma kommun samlades 63 % av matavfallet in under 2017, vilket är över det nationella målet om 50 % till 2018 och en ökning sedan 2016 när 56,8 % samlades in. Ökningen sedan 2016 beror dock på att Naturvårdsverket från och med 2017 ändrade siffran för hur stor potentialen är för varje person från 109 kg till 96 kg, sett i kilo matavfall så minskade insamlingen per person från 62 kg 2016 till 61 kg 2017.

Insamling av avfall

Källa: SYSAV

ENERGI OCH KLIMAT

År 2017 inleddes med rekordvarma månader, de första fyra månaderna rankades alla som de näst varmaste sedan mätningarna började. Efterföljande månader rankades som de fjärde varmaste. Enligt olika källor (NASA och NOAA) resulterade detta i att 2017 blev det andra till tredje varmaste året som uppmätts sedan 1880. Årsmedeltemperaturen var 14,7 °C, vilket var 0,84 °C varmare än medeltemperaturen under 1800-talet och 0,1 °C kallare än rekordåret 2016. I takt med att människans påverkan på jordens klimatsystem ökar blir det allt viktigare att förändra hur energi produceras och används. En stor del av den energi som används är producerad av fossila bränslen som bland annat orsakar stora utsläpp av växthusgasen koldioxid. Kommunen ansvarar för förutsättningarna att skapa ett hållbart energisystem. Lomma deltar i regionala (100 % fossilbränslefritt Skåne till 2020) och nationella nätverk (klimatkommunerna) som syftar till att minska utsläppen av växthusgaser. Under året har arbetet fortskridit med att utveckla en ny resepolicy som beräknas bli antagen under 2018.

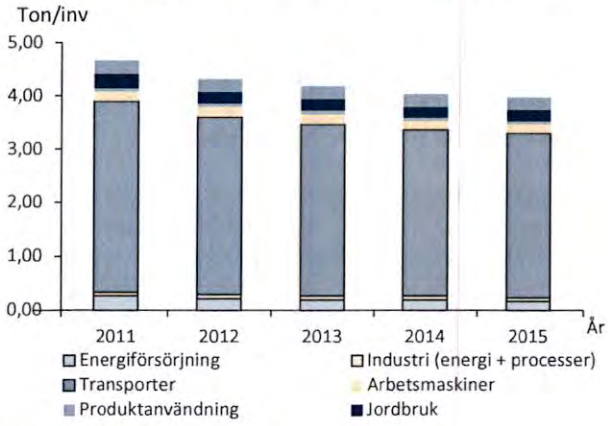
Utsläppen av koldioxid och andra växthusgaser per person inom Lomma kommun visar fortfarande en minskande trend. Utsläppen ligger idag på knappt fyra ton per person om man endast räknar de utsläpp som sker i kommunen. I statistiken som visas här ingår endast utsläpp inom kommunen, om utsläpp för konsumtion och flygresor varit inräknade hade trenden troligen pekat åt andra hållet. Om de utsläpp som orsakas av konsumtion av varor som producerats på annat håll är inräknade ligger utsläppen på cirka 13-15 ton per person. Hållbara nivåer för växthusgasutsläpp ligger troligen någonstans mellan 0,2-1 ton per person och år. Utsläppen som redovisas är beräkningar gjorda på nationell nivå nerbrutna till lokal nivå. Utifrån dessa beräknade utsläpp går det att identifiera att den allra största minskningen av koldioxidutsläpp har skett inom energiförsörjningssektorn.

För att minska utsläppen behöver produktionen av förnyelsebar energi i kommunen öka. I början av 2017 arrangerade Lomma kommun tillsammans med Kraftringen en informationskväll om solceller och solkartan som lanserades under 2016.

Transporter står för 77 % av växthusgasutsläppen från Lomma som geografiskt område och majoriteten av resorna i kommunen görs med bil. I september deltog Lomma kommun i Europeiska trafikantveckan med uppmuntran till cyklister.

Kommunens tjänsteresor sker med tåg, flyg, tjänstebil, egen bil, lokala tåg/bussar och cykel. Statistik saknas över resor med cykel samt lokala tåg/bussar (jojokorten). Koldioxidutsläppen från de tjänsteresor som beställts via kommunens upphandlade resebyrå har, efter att nästan fördubblats år 2016 (21,4 ton), jämfört med 2015 (12,6 ton) återigen sjunkit till 13,7 ton 2017. Tågen bidrog endast med 0,5 kg koldioxid, trots att tågresandet sammanlagt var längre. Under 2017 gjordes 51 % av tjänsteresorna som var över 50 mil med flyg, motsvarande siffra 2016 var 56 %. Arbetet med att ta fram en ny resepolicy för tjänsteresor pågår.

Koldioxidutsläpp i kommunen som geografiskenhet

Koldioxidutsläpp i kilo per invånare.
Källa: RUS, 2016 års förbrukning är ännu inte sammanställd.

Klimatanpassning

Arbetet med olika klimatrelaterade frågor har fortsatt vara ett högprioriterat område. En ansökan om medel för ekosystembaserade metoder för kustskydd har åter skickats in tillsammans med Ystad, Helsingborg och Klimatsamverkan Skåne. Arbetsgruppen för flödesrelaterade åtgärder i Höje å avrinningsområde har genomfört ytterligare projekt för att försöka minska flödestopparna i ån. Arbetet med ett nytt Kustzonsprogram har fortsatt och all data är framtagen och behandlad. Hela dokumentet har kraftigt reviderats efter en intern tjänstemannaremiss och hela programmet har skickats på tjänstemannaremiss. Kommunen rankades av försäkringsbranschen i samarbete med IVL Svenska Miljöinstitutet åter till den näst bästa kommunen i landet för arbetet med klimatanpassning. I slutet av maj kom landshövdningen med en riksdagsdelegation för att lyssna och se på det arbete som gjorts.

SKYDDAD NATUR OCH BIOLOGISK MÅNGFALD

Ett villkor för en ekonomisk, ekologiskt och socialt hållbar utveckling är att den biologiska mångfalden bevaras. Artutdöendet i världen fortsätter att öka och varje dag förloras arter och viktig genetisk information. Många arter bidrar redan idag till vår egen överlevnad med så kallade ekosystemtjänster. Det kan vara genom att till exempel pollinera växter eller producera syre.

Att bevara artrikedom och ekosystem innebär att värna hotade arter och viktiga livsmiljöer men också genom att skapa spridningsvägar i landskapet.

Vid slutet av året fanns totalt sju naturreservat i Lomma kommun, varav fem är kommunala. I slutet av 2017 beslutades om ytterligare ett, Naturreservat Öresundspar-

ken (8,5 ha), då det vann laga kraft först 23 januari 2018 är det ej medräknat i nedanstående sammanställning. Reservatsbildningar har pågått för områdena Prålycka-an, Bjärreds saltsjöbad, Kustdammarna samt de marina reservaten i norra och södra Lommabukten. Kommunens ambition är att fördubbla arealen skyddad natur, med utgångspunkt från år 2012. Hittills har landytan av skyddad mark ökat med 36 % sedan 2012, och den utgör idag 3,5 % av kommunens landyta. Den totala arealen av skyddad natur har ökat med 12 % sedan 2012 och den utgör 5,4 % av kommunens totala yta.

Under året har de statligt delfinansierade projekten "Fågeleldorado i Lomma" samt "Naturmiljöprogram för Lomma kommun" fortskridit som planerat.

Tre nya naturinvesteringsprojekt har erhållit statliga medel; "Reservatsbildning Kustdammarna", "Reservatsbildning Prålycka-n" samt "Reservatsbildning Augustenborg".

ÖVRIGA FRÅGOR INOM MILJÖMÅLS- OCH NATURVÅRDSARBETET

Miljömålsarbetet har varit intensivt och åtgärdsarbetet fortgår. Bland annat har en handlingsplan mot mikroskräp tagits fram i samarbete med kommunernas internationella miljöorganisation (KIMO). Det nya naturmiljöprogrammet har färdigställts och en delsträcka av Skåneleden har färdigställts genom kommunen.

Vad vi äter och hur maten produceras har stor inverkan på miljön. Lommas elever erbjuds alltid ett vegetariskt alternativ varje dag, och 26 % av maten som serverades i skolor och förskolor under 2017 var ekologisk.

Natur- och grönområden i och omkring tätorter är viktiga för rekreation, friluftsliv, biologisk mångfald och klimatanpassning. Den totala landytan (inklusive sötvatten) av natur- och grönområden (större än 0,5 ha) i Lomma kommun år 2017 var 803 ha (646 ha naturområden och 157 ha grönområden). Detta utgör 14,4 % av kommunens totala landyta. I slutet av 2017 bodde 94,1 % (22 640 personer) av Lomma kommuns invånare inom 300 meter från natur- eller grönområde och dessa anses därmed ha god tillgång till grönområden.

Arbetet med implementeringen av balanseringsprincipen i kommunens planering och exploatering har resulterat i flera nya kompensationsprojekt, fortsatt framför allt i skol- och förskolemiljöer. Lomma kommun har också deltagit aktivt i både kommunförbundet Skånes och Naturvårdsverkets nätverk om hur ekosystemtjänster ska hanteras i kommunal planering och exploatering och spridit vad som numera går under namnet Lommamodellen. Ett nytt forskningsprojekt "Ekologisk kompensation som styrmedel – ett kommunperspektiv" har beviljats medel från Naturvårdsverket under tre år. Ansökan rankades högst och kommunen kommer att få 50 tkr årligen för sitt deltagande. Projektägare är Kristianstad högskola och förutom Lomma kommun är Helsingborgs stad, Kommunförbundet Skåne, Stockholm resilience center och IVL med i projektet.

I slutet på sommaren hölls Lommabuktens dag då ett hundratal deltagare fick lära sig mer om livet under ytan i Lommabukten. På Lommadagarna kunde lommaborna bygga egna fågelholkar och få krysslistor på vanliga fåglar i kommunen, som en del av projektet Fågeleldorado i Lomma.

Kommunen rankades i tidningen Aktuell hållbarhets ranking till landets åttonde bästa miljökommun, vilket också innebar att Lomma för fjärde året i rad var den miljöbästa småkommunen.

VERKSAMHETERNA

Kommunövergripande verksamhet

ANSVARIG NÄMND: KOMMUNSTYRELSEN SAMT VALNÄMND, REVISION OCH ÖVERFÖRMYNDARE

Årets händelser

Lomma kommun beviljades, tillsammans med Kävlinge och Burlövs kommun, EU-medel till ett tvåårigt projekt kallat PEPP (Personligt Engagemang På Plats) med det övergripande syftet att ge ökade förutsättningar för ett hållbart arbetsliv både för ledare och medarbetare. Tillsammans med ett redan pågående projekt som kallas Jobba@Lomma formar det utvecklingsarbetet för Lomma kommun som en attraktiv och hälsofrämjande arbetsplats.

Kommunen erhöll en förstaplacering i riket, i SKL:s och MSB:s årliga mätning "Öppna jämförelser", Trygghet och säkerhet 2016. Det brottsförebyggande arbetet har intensifierats ytterligare 2017 med ett tätare samarbete och genomförande av en rad trygghetsskapande aktiviteter mellan kommunen och den lokala polisen, bland annat som en följd av samverkansavtal mellan kommunstyrelsen och polismyndigheten. Informationsmöten om grannsamverkan mot brott och om "märk-DNA" har genomförts tillsammans med polisen. En "trygghetsdag" med information och praktiska övningar har genomförts för samtliga skolelever i årskurs 7, tillsammans med polis, räddningstjänst och externa utbildare. En liknande temadag har även genomförts för skoleleverna i årskurs 5.

I den norra kommundelen har arbetet drivits vidare vad gäller Bjärreds centrum, bland annat genom att Mjöbäcks Entreprenad AB och Järngrinden AB har utsetts till köpare och exploatör av området via en markanvisningstävling, samt att samråd har genomförts för detaljplanen för centrumområdet. I samband med detta har avtal träffats med Circle K som möjliggör en utflyttning av tankställe från Bjärreds centrum till trafikplats Flädie.

Under 2017 vidareutvecklades E-tjänsten «Mina kommunala kontakter» och «Mina meddelanden» lanserades på bred front för att underlätta digital kommunikation med kommunens invånare. Lomma kommun blev nominerad till «Sveriges digitaliseringskommun 2017», tillsammans med åtta andra kommuner.

Mål och måluppfyllelse

Medborgarna ska uppleva att kvaliteten i verksamheterna ökar.

- *Målet är uppfyllt.*

Målet mäts via Statistiska centralbyråns (SCB) medborgarundersökning och parametern Nöjd medborgarindex som undersöker hur medborgarna ser på kommunens verksamheter. Index för 2017 var 69, vilket är en ökning. 2016 låg index på 67. Genomsnittet för deltagande kommuner är index 55. Lomma kommun har högsta betygsindex i undersökningen bland samtliga deltagande kommuner.

Ett område som medborgarna tycker är viktiga att prioritera enligt undersökningen är äldreomsorgen. Detta område har även stor inverkan på helhetsbetyget. Äldreomsorgen är det område som ligger under det kommunala genomsnittet (på index 52), trots en höjning från index 44 (2016) till index 46 (2017).

Lomma kommun ska öka attraktiviteten som arbetsgivare.

- *Målet är inte uppfyllt.*

Målet mäts via Hållbart medarbetarindex (HME) och via rekommendationsindex. Resultatet för HME 2017 var 77, vilket var samma som föregående år. Målvärdet var 78. Resultatet för rekommendationsindex 2017 var 76 (målvärdet var 73) och är en indexhöjning med fyra jämfört med förgående år.

För att förbättra resultatet ytterligare har en handlingsplan upprättats och samverkats. Aktiviteterna kommer bland annat att ingå i Jobba@Lomma och PEPP. Ett urval av genomförda aktiviteter inom projekt Jobba@Lomma: Höjt friskvårdsbidrag 2018, introduktionsdag och introduktionsmaterial framtaget, samverkansutbildning, uppdaterad värdegrund, upprättad handlingsplan för heltid, miljö- och hälsoutmaning.

Andelen skyddade naturområden i kommunen ska öka.

- *Målet är inte uppfyllt.*

Nyckeltal: Minst två naturreservat ska skapas.
Endast naturreservatsbildningen av Öresundsparken har behandlats av kommunfullmäktige under året. För 2018 förväntas dock fyra naturreservat kunna bildas: Bjärreds saltsjöbad, kustdammarna och två marina reservat. I genomsnitt bör två naturreservat kunna skapas per år. Det är svårt att garantera att det varje år skapas exakt två naturreservat, då processen att bilda naturreservat påverkas av faktorer som kommunen inte rår över, som till exempel överklagande av beslut.

Trafikbullernivåerna i Lomma kommun ska minska.

- *Målet är inte uppfyllt.*

Då målet är nytt kan ingen jämförelse göras med tidigare år. Målet är inte uppfyllt vad gäller mätningar av buller, dock arbetar planeringsavdelningen inom flera områden med bullerfrågor. Inom ramen för översiktsplanen pågår en bullerkartläggning. Ett seminarium kommer att hållas under 2018 kring bullerfrågor inom projektet «När kommunen sätter forskningsagendan». I övrigt arbetar kommunen aktivt med bulleraspekter i samband med detaljplaner, exploatering och bildande av naturreservat. Tveksamheter råder kring värdet av bullermätningar, då de oftast sker vid enstaka tillfällen där väder, vind och andra faktorer varierar. Bullerberäkningar anses många gånger vara mera rättvisande vid

bullerbedömningar och ställningstagande till bullerskyddsåtgärder.

Lomma kommun ska vara en attraktiv plats för boende och handel.

- *Målet är uppfyllt.*

Målet mäts via Statistiska centralbyråns (SCB) medborgarundersökning och Handelns utredningsinstitut (HUI) kring köptrohet. Enligt målvärdet avseende medborgarundersökningen ska Nöjd regionindex, det vill säga hur invånarna ser på kommunen som en plats att leva och bo på, vara minst index 78. Resultatet för 2017 var index 79, vilket är det högsta resultatet bland samtliga deltagande kommuner.

Köptroheten i kommunen ligger på 66 % och detta var även ett målvärde. Resultatet för Handelns utredningsinstitut (HUI) avser dock år 2016. Resultat för 2017 år redovisas av HUI först hösten 2018.

Arbetet med en fortsatt positiv utveckling inom handeln pågår. Kommunen håller månatliga möte med Centrumföreningen Lommastråket och Lomma Event med syfte att gemensamt arbeta med centrum/handelsutveckling längs Lommastråket utifrån de olika kunskaper och erfarenheter som de olika grupperingarna besitter. Genom projektet Lomma centrum norra kommer Lommastråket att färdigställas.

Lomma kommun ska vara en företagarvänlig kommun.

- **Målet är inte uppfyllt.**

Målet mäts via SKL:s undersökning Insikt som mäter företagarnas upplevelse av kontakten med kommunens verksamheter samt egen mätning kring företagares nöjdhet med kommunens service.

Resultaten från Insikt avser de tre första kvartalen av 2017. Svarsfrekvensen är låg och därför är resultaten inte tillförlitliga (index 67). Åtgärder för att öka svarsfrekvensen ska göras inom berörda verksamheter.

Den egna mätningen har inte blivit genomförd under 2017. Beslut togs om att inte genomföra en egen enkät, då mätningar om hur företagare upplever kontakten med kommunen redan görs genom "Insikt". Utformning och bearbetning av enkät är tids- och resurskrävande och möjlighet fanns inte under 2017. Baserat på ovanstående resultat är Målet ej uppfyllt. Däremot har kommunen fått goda resultat i andra mätningar, såsom Svenskt näringslivs företagsklimat, där kommunen hamnade på en tjugonde plats i landet.

Medborgarna ska uppleva att Lomma kommun är en trygg kommun att bo i.

- *Målet är uppfyllt.*

Lomma kommun erhöll index 74 avseende trygghetsfrågor i SCB´s medborgarundersökning december 2017 (målvärde 73). Aktiviteter har genomförts tillsammans med polisen, i enlighet med samverkansöverenskommelse med lokalpolisområde Kävlinge 2017. Samtliga fastställda aktiviteter har genomförts under året.

Ekonomi

Kommunövergripande verksamhet redovisade en positiv avvikelse på 2,9 mnkr vid årets slut. Valnämnd, överförmyndare och revision uppvisade mindre positiva avvikelser.

Kommunstyrelsen uppvisade sammantaget en positiv avvikelse på 2,7 mnkr. Detta förklaras bland annat av lägre konsultkostnader, extraordinära intäkter inom mark och exploatering, lägre personalkostnader på grund av vakans och sjukfrånvaro och senarelagda miljöåtgärder. Det finns också positiva avvikelser avseende inte slutförd förstudie avseende e-handel samt lägre nyttjande av personalanslag som företagshälsovård och sent på året erhållet statsbidrag för feriearbetande ungdomar.

Det av kommunfullmäktige beslutade effektiviseringskravet uppgick för kommunstyrelsen till 0,3 mnkr och då alla verksamhetsområden uppvisade positiva budgetavvikelser vid årets slut bedöms kravet vara uppfyllt. De särskilda effektiviseringsåtgärder som beslutats om inom serviceavdelningen har vidtagits men kostnadsminskningen har även varit kopplad till engångskostnader i samband med omorganisation inom avdelningen som helhet. I korthet innebär åtgärderna att kommunens egen tryckeriverksamhet och interna postservice upphörde den förste november och att tjänsterna istället utförs av externa utförare. Det långsiktiga effektiviseringskravet på totalt 1,0 mnkr till och med år 2019, bedöms kunna uppnås i och med genomförd förändring av verksamheten samt genom ytterligare effektivisering i samband med införande av möjlighet till digital posthantering.

Integration/flyktingmottagning

Under året har bedömningar av nyanländas påverkan på befolkningsutvecklingen i kommunen på kort och lång sikt gjorts, vilken i sin tur påverkar planeringen för till exempel utbyggnaden av förskole- och skolverksamheten.

Sedan år 2015 ingår kommunen i en samverkansorganisation avseende överförmyndarhandläggning tillsammans med Burlöv, Kävlinge och Staffanstorps kommuner. Den gemensamma handläggarorganisationen tillhör kansliavdelningen i Lomma kommun. Under året har antalet ärenden minskat i förhållande till föregående år, framförallt beroende på åldersuppskrivningar av ensamkommande flyktingbarn. Sammantaget, för de fyra kommunerna, har antalet ärenden hos handläggarorganisationen minskat med 69 i förhållande till antalet pågående ärenden vid årsskiftet 2016/2017.

Under året har antalet godmanskap avseende ensamkommande flyktingbarn minskat kraftigt (-42 st.), framförallt beroende på ålderuppskrivningar. Länsstyrelsens prognos för mottagandet av flyktingar under år 2018 innebär färre flyktingar än föregående år.

Framtid

Arbetet med ny kommuntäckande översiktsplan kommer att bli intensivt under 2018 och ett antal år framåt. Inled-

ningsvis handlar det främst om att slutföra arbetet med olika kunskapsunderlag som exempelvis bedömning av framtida befolkningsutveckling kopplat till behov av mark och olika former av service, nytt naturmiljöprogram, revidering av kommunens kulturmiljöprogram, transportutredning och en plan för landsbygdsfrågor.

Tillsammans med Trafikverket, Region Skåne/Skånetrafiken och ett antal kommuner har ett betydande arbete genomförts för att främja persontågstrafik på Lommabanan. I den nu gällande nationella planen för transportinfrastruktur finns Lommabanan med station i Lomma tätort med som ett projekt med trafikstart 2020/2021. Fortsatt utbyggnad av Lommabanan i en etapp 2, vilken möjliggör halvtimmestrafik på banan, finns med i förslag till såväl ny regional som ny nationell plan för transportinfrastrukturen. Ett samverkansavtal med koppling till finansiering och åtagande av bostadsbyggande har slutits under 2017 mellan kommunerna Malmö, Lomma och Kävlinge. Etapp 2 av Lommabanan ger möjlighet att införa stationsuppehåll även i Flädie och i Alnarp.

Arbetet med att utveckla Lomma centrum fortsätter. Fokus kommer under många år att ligga på utveckling av Hamntorget och kringliggande kvarter. Planeringen för tågtrafik på Lommabanan och flyttning av huvudbusstationen i Lomma tätort fortsätter under året.

Arbetet med området mellan Bjärred och Borgeby kommer att bli mycket omfattande under kommande år. Samhällsbyggnadsförvaltningen har fått i uppdrag att arbeta vidare med utvecklingen av området med inriktning att i allt väsentligt bibehålla befintlig infrastruktur och grönstruktur. Under 2018 ska bland annat en arkitekttävling genomföras.

Kommunens fortsatta digitala transformering kommer bland annat att innefatta införande av digital signering för att möjliggöra digital postgång, E-arkiv och med stor sannolikhet även E-handel som kan leda till effektivare inköpsprocesser, ökad köp- och avtalstrohet samt bättre leverantörs- och avtalsuppföljning.

Driftredovisning

Tkr	Bokslut 2015	Bokslut 2016	Bokslut 2017	Budget 2017
Intäkter	30 689	31 416	47 804	26 630
Kostnader	-94 490	-105 247	-123 347	-105 108
Driftnetto	-63 801	-73 831	-75 543	-78 478
Budgetavvikelse	**8 889**	**2 400**	**2 935**	
Varav JMF störande intäkt	3 947	2 065	18 287	
Varav JMF störande kostnad	-302	-2 259	-18 311	

Jämförelsestörande intäkt/kostnad avser försäljningsintäkter och värdeförändring avseende exploateringsprojekt.

Individ- och familjeomsorg

ANSVARIG NÄMND: SOCIALNÄMNDEN

Årets händelser

Individ- och familjeomsorgen har under året arbetat förebyggande och kvalitetshöjande på flera vis. För de myndighetsutövande enheterna har rättssäkerhet och kvalitetssäkring förbättrats genom att processbeskrivningar och rutiner för handläggning både tagits fram och reviderats under året. Modellerna för barnavårdsutredningar har utvärderats och utvecklats för att skapa förutsägbarhet och trygghet för kommuninvånarna. Det har aktualiserats 659 ärenden under året, vilket är en ökning med 31 % jämfört med föregående år, då det aktualiserades 503 ärenden (försörjningsstöd, familjerätt och serveringstillstånd ingår ej i denna statistik). Kvalitetssäkringen kring de biståndsbedömda insatserna har fortsatt under året och kompetensen i att skapa genomförandeplaner utifrån brukarens delaktighet är hög.

Service och förebyggande insatser har getts genom att kommuninvånare har erbjudits hjälp i ett tidigt skede, dels genom Råd & stöd-funktionen hos behandlingsteamet men också genom att erbjuda samarbetssamtal hos familjerättshandläggarna. Tillvägagångssättet bygger på att prioritera denna typ av samtal och att ha så kort väntetid som möjligt för dessa samtal. Behandlingsteamet har tagit emot dubbelt så många kommuninvånare jämfört med året innan (29 personer 2016 och 62 personer 2017) och effekten är att märkbart färre vårdnads-, boende-, och umgängesärenden inkommit från Tingsrätten.

Mötesplatsen för kommuninvånare med psykisk ohälsa har under året arbetat med att ge ökad information genom broschyr och hemsida vilket haft effekt. Det blev 2 480 besök under 2017 (2016: 2 366 besök). Av besöken under året var 58 stycken nybesök, vilket är en ökning från 2016 då det gjordes 37 nybesök.

Kommunen har från och med den förste januari 2018 en skyldighet att erbjuda personer med spelberoende samma rätt till stöd och hjälp som personer med alkohol och drogberoende. Öppenvården har förberett sig inför lagändringen genom att öka kompetensen kring spelberoende samt skaffat sig skattningsverktyg, som är ett stöd i det specifika behandlingsarbetet kring spelberoende.

Ett arbete kring barns delaktighet i utredning och insats har inletts under året. Barnrättsstrateger har utbildats och dessa har lett ett utvecklingsarbete i verksamheterna kring Barnkonventionen. Personalen har deltagit i utbildning kring barnsamtal och verktyg har tagits fram i form av skattningar och utvärderingar som bidrar till att stärka barnets röst.

Verksamheten Kraftkällan har tagit emot kommuninvånare som varit i behov av någon form av sysselsättning eller arbetsmarknadsåtgärd, exempelvis praktik, instegsjobb, nystartsjobb etcetera. Den som har haft en anställning får med sig intyg och referenser, under åtgärdstiden får personen möjlighet att skapa kontakter inom andra arbetsplatser i kommunen. Målet har varit att medborgaren ska närma sig arbetsmarknaden och få en egen försörjning.

Mål och måluppfyllelse

Brukaren ska uppleva att hon eller han får de behov som beskrivs i genomförandeplanen tillgodosedda.

- *Målet är uppfyllt.*

Målsättningen var att 80 % av brukarna skulle uppleva att de har fått sina behov som beskrivs i genomförandeplanen tillgodosedda. Det sammantagna resultatet för Individ- och familjeomsorgen uppgick till 83 %. Under året har verksamheten arbetat aktivt för att, tillsammans med brukarna, identifiera brukarens behov som sedan förts in i genomförandeplanen. Integrationsverksamheterna uppfyllde inte målet och fokus inför nästa år blir att arbeta med att öka förståelsen hos brukarna gällande begreppet genomförandeplan för att brukaren ska veta vad en genomförandeplan är.

Verksamheterna ska praktiskt utvärdera nya arbetssätt som leder till en hållbar utveckling, såväl ekonomiskt som socialt.

- *Målet är uppfyllt.*

För att målet skulle anses uppfyllt skulle fyra projekt med målsättningen att vara socialt och ekonomiskt hållbara vara genomförda och presenterade i förvaltningen under året. Målet är uppfyllt då fyra projekt genomförts, varav ett inom verksamheten för individ- och familjeomsorg.

Projektet Ungdomscoach syftade till att fånga upp ungdomar som behövde motivation, information om samhället och ett bredare nätverk. Detta för att främja ungdomens egna utveckling som en förbyggande åtgärd för att motverka utanförskap.

Fortsatt arbete kommer att göras 2018 då tjänsten Ungdomscoach utökas till en heltidsanställning för att fånga upp barn och ungdomar. Här inkluderas även nyanlända barn och unga.

Brukaren och/eller dess närstående är delaktiga i planeringen av insatserna som ska utföras.

- *Målet är uppfyllt.*

Målet var att 95 % av brukarna skulle vara delaktiga vid framtagandet av genomförandeplanen. En sammanställning av resultatet av de mätningar som gjorts i verksamheten visar att 95 % av brukarna har varit delaktiga vid framtagandet.
I enheten för öppenvård har alla brukare som har en genomförandeplan varit med vid framtagandet. Målet är

inte uppfyllt i integrationsverksamheterna, vilket återigen visar att kunskapen om vad en genomförandeplan är samt när denna har upprättats eller kommunicerats saknas. Verksamheten kommer fortlöpande arbeta med att säkerställa att brukaren vet vad en genomförandeplan är samt verka för brukarnas delaktighet vid upprättandet.

Brukarna ska mötas av kompetent personal som förmedlar arbetsglädje.

- *Målet är uppfyllt.*

Målet mättes med nyckeltalet att 85 % av brukarna i verksamheten ska uppleva att de har förtroende för personalen. För att genomföra mätningarna användes SKL:s brukarundersökningar där ett urval brukare tilldelades enkäten. Det genomsnittliga resultatet för individ- och familjeomsorg uppgick till 91 % och alla verksamheter uppfyllde nyckeltalet förutom enheten för öppenvård (74 %).

Undersökningen i öppenvården visade att graden av förtroende är högt då ingen brukare svarar nej på frågan. Det finns dock en mindre andel brukare som svarar att de är trygga med en del av personalen, men inte med alla. Arbetet med analys och utredning av resultatet kommer att fortsätta med syfte att ytterligare öka brukarnas upplevelse av förtroende för personalen.

Ekonomi

Verksamheten visade en negativ budgetavvikelse på 0,6 mnkr, varav integrationsverksamhetens del var 0,2 mnkr.

Externa placeringar visade en negativ avvikelse då det under året tillkommit ett flertal ärenden gällande vuxna med missbruk. I första hand har kommunens egen öppenvårdsinsats använts och i andra hand institutionsplaceringar under frivilliga former. I ett antal ärenden har frågan varit aktuell vad gäller vård under tvång, LVM. I slutet av sommaren var flera personer på väg in i vård, både frivilligt och tvångsvård. Ett LVM-ärende godtogs inte i Förvaltningsrätten, någon placering tillkom och några har avslutats i förtid.

Institutionsvård, ej missbrukare, visade ett negativt utfall mot budget då antal placeringar blivit längre än vad som antogs i budget.

Några familjehemsplaceringar gällande barn och unga bedrivs via konsulentstödd verksamhet, vilket genererar en dyrare placeringsform. Dessa placeringar beräknas fortgå under en längre tid. Verksamheten visade en negativ avvikelse mot budget på 1,6 mnkr, även familjehemsplaceringar för vuxna visade en mindre negativ budgetavvikelse.

Behovet av försörjningsstöd har under året varit lägre än budgeterat, färre hushåll har varit i behov av detta medan kostnaden per hushåll ligger på samma nivå som tidigare. Övriga verksamheter visade en negativ avvikelse mot budget, detta gällde främst extern öppenvård för barn och unga som beror på stödboendeplaceringar.

Ledning och administration, behandlingsteamet IFO och Kraftkällan visade en positiv avvikelse på grund av lägre personalkostnader. Även Mobila teamet IFO/Boendestöd visade en positiv avvikelse, främst på grund av lågt nyttjande av vikariebudget.

Åtgärder under året för bokslut i balans

Generellt gäller att det alltid pågår ett arbete med att finna nya metoder och alternativa insatser som är individuella, kvalitativa och kostnadseffektiva. Aktivt arbete pågår med att utveckla modeller som ligger till grund för utredningsarbetet, vilket i praktiken innebär att rättssäkerheten för den enskilde stärks, flödesprocessen i utredningsarbetet påskyndas, stressen hos socionomerna minskar och chefen får en tydlig bild över arbetet. Utredningsarbetet blir förutsägbart och det i sin tur skapar trygghet för alla inblandade. Arbetet med Journal Digital är i full gång och fungerar som ett stöd i att bland annat mäta resultatet av arbetet inom öppenvården. Den förväntade effekten är att de personer som kommer i kontakt med IFO:s olika verksamhetsgrenar ska uppleva att de blir bemötta med respekt och av kompetent personal som har en god arbetsmiljö.

Integration/flyktingmottagning

Integrationsverksamheten hade en stor utmaning 2017 då intäkterna från Migrationsverket minskade med 23 mnkr från och med den första juli till följd av ändrade bidragsregler. Planen har följts och sedan den första juni har kommunen endast ett HVB-hem och ett stödboende kvar.

Integrationsverksamheten har deltagit i ESF-projekten BOSS (bred operativ och strategisk samverkan) och LIS (Lyckad integration i Skåne) som genererat kompetensutveckling och erfarenhetsutbyte med andra förvaltningar inom kommunen samt med närliggande kommuner. Det har inneburit en bättre kapacitet för medarbetare att möta målgruppen och stimulera till ett bättre integrationsarbete.

För målgruppen "barn utan vårdnadshavare i Sverige" har en "boendetrappa" tagits fram och kommunicerats för att ungdomarna i kommunens gruppboende ska få en ökad förståelse för vad som behöver uppnås för att placeras i ett mer självständigt boende. Detta har också inneburit att den unge får en bättre förståelse för vilka krav som ställs för att kunna bli självförsörjande under sitt tjugonde levnadsår.

Projektet Ungdomscoach med MIN-metoden har inletts under året med syfte att delaktiggöra ungdomar i sin egen integration och etablering genom att arbeta med "motivation, information och nätverk". Projektet har visat goda resultat under året för de ungdomar som deltagit, bland annat genom rejält minskad ogiltig frånvaro i skolan.

Mottagningsarbetet av nyanlända, vuxna och familjer, med uppehållstillstånd har utvecklats under året med insatser som "öppen mottagning - drop in", "mottagning på telefon" samt bokade mötestider/hembesök. Det har genererat en större flexibilitet för den nyanlände

kommuninvånaren. För målgruppen har också Språkcafé och Vänfamiljer inrättats.

Framtid

Från och med den förste januari 2018 ingår problem med spel om pengar i socialtjänst- och hälso- och sjukvårdslagen. Det innebär att kommuner och landsting blir ålagda att förebygga spelproblem. De ska också erbjuda stöd och behandling till personer som har allvarliga problem med spel om pengar. Under början av år 2018 kommer handläggare att utbildas inom området för att kunna bemöta och erbjuda brukare stöd och behandling på bästa sätt. Detta kan annars innebära att nya behov uppstår som på sikt kan generera ökade kostnader för behandlingsinsatser.

En ny lagstiftning träder i kraft i januari 2018: Förordning (2017:820) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare. Etableringsprogrammet likställs med andra arbetsmarknadsinsatser, vilket betyder att kraven höjs på den enskilde och sanktioner kommer att införas som i förlängningen kan innebära kostnader för ekonomiskt bistånd.

Ungdomar som inte klarar skolan (otillåten frånvaro) genererar kortsiktiga kostnader genom utebliven ersättning från Migrationsverket samt långsiktiga kostnader på grund av framtida arbetslöshet.

Bostadsbrist riskerar att, både på kort och lång sikt, generera kostnader på grund av att kommunen får använda sig av kortsiktiga dyra bostadslösningar under lång tid.

Arbetet för att öka antalet tidiga insatser i Behandlingsteamet fortsätter genom att erbjuda samarbetssamtal och samtal genom "Råd & Stöd". Mobila teamet kommer, på prov, att erbjuda kommuninvånare "Råd & Stöd" för personer med psykisk ohälsa samt närstående till målgruppen.

Ett bedömningsinstrument kring våld i nära relation, kallat Freda, kommer under året att implementeras i individ- och familjeomsorgen med förhoppningen om att förebygga sammanbrott i familjer, våld mot barn och partner samt förebygga ohälsa hos barn och partners på lång sikt.

Ökat fokus kommer att läggas på målgruppen nyanlända genom insatser för etablering, genom att inkludera flera målgrupper till metoden MIN (motivation, information och nätverk) som ungdomscoachen jobbar med. Detta kommer att förbättra förutsättningar och villkoren för målgrupperna att bli del av samhället och inte hamna i utanförskap. Modellen "Boendetrappan" ska göra det möjligt för ungdomarna att ha en hållbar planering inför framtiden – egen bostad och sysselsättning vid tjugo års ålder.

Driftredovisning

Tkr	Bokslut 2015	Bokslut 2016	Bokslut 2017	Budget 2017
Intäkter	35 693	87 051	63 193	57 671
Kostnader	-72 814	-130 539	-111 536	-105 385
Driftnetto	-37 120	-43 488	-48 342	-47 714
Budgetavvikelse	**-1 529**	**-3 526**	**-628**	

Verksamhetsmått

Tkr	Bokslut 2015	Bokslut 2016	Bokslut 2017	Budget 2017
Försörjningsstöd				
Nettokostnad (tkr)	4 435	4 161	3 579	4 600
Antal hushåll (genomsnitt per månad)	124	123	40	52
Vård av vuxna				
Antal placerade vuxna på institution (genomsnitt per månad)	5	5	5	5
Antal vårddygn per månad	155	158	142	150
Vård av barn				
Antal placerade barn i familjehem eller liknande	3	8,5	8,8	6,5
Antal placerade barn på institution (genomsnitt per månad)	5	6	5,9	5,0
Antal vårddygn per månad	152	174	161	150
Integration	14	13		
Ensamkommande, som kommunen har ansvar för	45	122	55	105
Ensamkommande, som är boende i kommunen	35	84	39	80
Personer med permanent uppehållstillstånd (ej ensamkommande) som kommit under året	11	97	86	142

LSS-verksamhet

ANSVARIG NÄMND: SOCIALNÄMNDEN

Årets händelser

Försäkringskassan har efter två rättsliga avgöranden alltmer snävat in den statliga assistansersättningen där allt färre beviljas insats. Detta ger effekter för kommunen i form av övervältringskostnader då fler personer behöver söka andra insatser enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) och/eller socialtjänstlagen (SoL).

De två privata utförarna som varit verksamma inom avlösarservice och ledsagarservice LSS, vilket är upphandlat inom LOV (Lag om valfrihetssystem), har båda sagt upp sina avtal. Avlösning och ledsagning togs under oktober över i egen regi för cirka ett 30-tal brukare. Ett omfattande arbete påbörjades för att säkerställa insatserna, skapa trygghet för den enskilde kommuninvånaren och ge de bästa förutsättningar för personalen under övergången. Det visade sig att de flesta av brukarna och medarbetare var nöjda och på så sätt blev inte nyrekryteringen så omfattande.

Inför höstens skolstart öppnades en ny korttidstillsyn i egen regi för skolungdomar över 12 år med funktionsnedsättning inom LSS. Inför planeringen av den nya verksamheten påbörjades arbetet att finna en egen lokal både för korttidstillsyn och korttidsvistelse för barn och ungdomar. Ny lokal kommer att vara klar under våren 2018.

Under det gångna året har ledning tillsammans med personal arbetat med genomförandeplaner där fokus har varit att skapa större delaktighet och inflytande för brukaren. Den röda tråden i utvecklingsarbetet har varit att genomförandeplanen ska tydliggöras både för brukare och personal. Planen ska beskriva hur en insats ska genomföras, vad som ska göras, vem som ska göra vad, när och hur. På så sätt kvalitetssäkras de insatser som är beviljade för den enskilde.

Mål och måluppfyllelse

Brukaren ska uppleva att hon eller han får de behov som beskrivs i genomförandeplanen tillgodosedda.

- *Målet är uppfyllt.*

Målsättningen var att 80 % av brukarna skulle uppleva att de har fått sina behov som beskrivs i genomförandeplanen tillgodosedda. Det sammantagna resultatet för LSS-verksamheten uppgick till 100 %.

Det goda resultatet beror på att verksamheten under året har prioriterat arbetet med genomförandeplaner. Verksamheten har bildat en dokumentationsgrupp och utbildat personalen i social dokumentation. Dokumentationsgruppen har handlett och stöttat sina kollegor att upprätta genomförandeplaner som är kognitivt tillgängliga för brukarna. Arbetet med dokumentationsgruppen fortlöper för att fortsätta utveckla arbetet med genomförandeplanerna.

Verksamheterna ska praktiskt utvärdera nya arbetssätt som leder till en hållbar utveckling, såväl ekonomiskt som socialt.

- *Målet är uppfyllt.*

För att målet skulle anses uppfyllt skulle fyra stycken projekt med målsättningen att vara socialt och ekonomiskt hållbara vara genomförda och presenterade i förvaltningen under året. Målet är uppfyllt då fyra projekt genomförts dock har inget av projekten under året berört LSS-verksamheten. Då det har skett flera förändringar i den ordinarie verksamheten har projekt inte kunnat prioriteras i år. Målet är att genomföra ett projekt i verksamheten 2018.

Brukaren och/eller dess närstående är delaktiga i planeringen av insatserna som ska utföras.

- *Målet är uppfyllt.*

Målet var att 95 % av brukarna skulle vara delaktiga vid framtagandet av genomförandeplanen. En sammanställning av resultatet av de mätningar som gjorts i verksamheten visar att 100 % av brukarna var delaktiga vid framtagandet. Under året har ett aktivt arbete lagts ner på att skapa tydlighet och struktur kring arbetet med delaktighet. Utbildningssatsningar har gjorts i hela verksamheten och en dokumentationsgrupp har tillsatts för personal i gruppbostad och daglig verksamhet. Verksamheten kommer fortsätta att arbeta strukturerat med planering och uppföljning av genomförandeplaner. Som stöd för arbetet kommer implementering av en ny manual för social dokumentation att fortsätta under 2018. Verksamheten kommer löpande att arbeta för genomförandeplaner av god kvalitet.

Brukarna ska mötas av kompetent personal som förmedlar arbetsglädje.

- *Målet är inte uppfyllt.*

Målsättningen var att 85 % av brukarna skulle svara att de har förtroende för personalen i verksamheten. För att mäta resultatet användes SKL:s brukarundersökning och frågan om brukaren är trygg med personalen. Det genomsnittliga resultatet blev 78 %, verksamheten som fick högst resultat var LSS Gruppbostad, 86 % och lägst resultat Servicebostad LSS, 60 %.
Flera brukare svarade att de är trygga med några i personalen men inte med alla. Tryggheten bygger troligen på relationen mellan handledare och brukare, vilket gör det sårbart om en viss handledare inte arbetar en dag.

Verksamheten kommer fortsätta att analysera resultatet och utreda orsaken till att brukarna inte känner sig

trygga med all personal. Vidare kommer verksamheten arbeta med att öka brukarnas delaktighet och självständighet, på så vis blir brukarna mer trygga i sig själva och mindre beroende av relationen till specifik personal. Servicebostad LSS kommer att särskilt genomlysas under 2018. Det är också viktigt att öka svarsfrekvensen i brukarundersökningen för att få ett bättre underlag för uppföljning. Det kan möjliggöras med mer tydlighet och struktur i genomförandet av undersökningen.

Ekonomi

Verksamheten visade totalt en positiv avvikelse mot budget på 0,4 mnkr.

Boende för barn och unga visade en positiv budgetavvikelse beroende på färre placeringar än planerat. Boende enligt LSS för vuxna avviker negativt mot budget främst med anledning av ökade personalkostnader som beror på fler boende, ökat åldrande och sjukdom hos brukarna, vilket krävt mer personal.

Personlig assistans enligt SFB visade negativ avvikelse mot budget. Under året har det varit ett högt antal personer med omfattande hjälpbehov som sökt och beviljats assistansersättning genom Försäkringskassan. Samtidigt har flera som sökt assistans enligt LSS i Lomma kommun, beviljats assistans enligt SFB. Detta har därför gett en positiv avvikelse inom LSS.

Daglig verksamhet enligt LSS visade en positiv budgetavvikelse då några externa placeringar har avslutats under året.

Ledsagar- och avlösarservice visade en positiv avvikelse. De båda externa utförarna avslutas under slutet av 2017 och början av 2018 och respektive verksamhet övergår till intern regi. Under året har det varit ett kraftigt ökat behov av dessa insatser.

Korttidsvistelse utanför hemmet visade en negativ budgetavvikelse då ett ökat behov av denna verksamhet föreligger hos barn och ungdomar, såväl antal dygn som antal brukare har ökat under 2017. Från och med hösten 2018 erbjuder kommunen korttidsvistelse i egen regi, vilket på sikt bör påverka kostnadsbilden positivt. Korttidstillsyn visade en positiv avvikelse beroende på att kommunen från hösten 2017 erbjuder denna tillsyn i egen regi för de ungdomar som har nya behov. Kostnader för externa köp har därför kunnat hållas nere. För övriga verksamheter ligger nettokostnaden i nivå med budget.

Framtid

En översyn pågår av LSS och den statliga assistansersättningen som med stor sannolikhet kommer att medföra förändringar för kommuninvånare med behov av särskilt stöd och service. Under hösten 2018 förväntas ett nytt lagförslag vara klart. Fram till mars 2018 har Försäkringskassan stoppat alla omprövningar för de personer som kan komma att drabbas av de snävare bedömningar som den statliga myndigheten gör.

Den ökade diagnostiseringen, av framförallt neuropsykiatriska diagnoser, gör att allt fler personer omfattas av LSS. Det medför att antalet nya kommuninvånare som söker insatser enligt LSS beräknas fortsätta att öka under 2018.

Personer med funktionsnedsättningar har svårt att komma in på den öppna arbetsmarknaden, vilket kommer att kräva en ännu större samarbete med Arbetsförmedlingen, Region Skåne, Försäkringskassan samt arbetsgivare framöver.

Utvecklingsarbetet med tydlighet och struktur gällande genomförandeplaner kommer att fortsätta under 2018, både inom gruppbostäderna och den dagliga verksamheten.

En ny gruppbostad planeras och öppnar upp 2018 på Lillevången. Även nya gemensamma lokaler för korttidstillsyn och korttidsvistelse öppnar 2018.

Driftredovisning

Tkr	Bokslut 2015	Bokslut 2016	Bokslut 2017	Budget 2017
Intäkter	3 716	3 463	2 906	2 709
Kostnader	-50 376	-52 149	-52 303	-52 526
Driftnetto	-46 659	-48 686	-49 397	-49 817
Budgetavvikelse	**-2 020**	**-1 079**	**-420**	

Verksamhetsmått

	Bokslut 2015	Bokslut 2016	Bokslut 2017	Budget 2017
Antal personer med personlig assistans				
- enligt SFB	32	29	32	31
- enligt LSS	11	10	11	11
Antal personer med				
- avlösarservice i hemmet	14	13	14	17
- boende med bostad med särskild service	37	36	38	37
- daglig verksamhet	32	35	34	33

Hälsa, vård och omsorg

ANSVARIG NÄMND: SOCIALNÄMNDEN

Årets händelser

Från 2016 gäller ett nytt avtal mellan Region Skåne och de skånska kommunerna, om ansvarsfördelning och utveckling avseende hälso- och sjukvården i Skåne. Avtalets syfte är att genom samverkan och gemensamt utvecklingsarbete säkra en god och jämlik hälso- och sjukvård för patienterna i Skåne. Utifrån avtalet har socialförvaltningen och hälsovalsenheterna i Lomma kommun påbörjat uppbyggnaden av gemensamma mobila vårdteam för de mest sjuka i kommunen. Med de mobila teamen skapas en vårdform där berörda patienter, vid behov, erbjuds snabb läkarkontakt, medicinsk bedömning och kan få direktinläggning om sjukhusvistelse inte kan undvikas.

Lomma kommun har tillsammans med hälsovalsenheterna i kommunen och Minneskliniken i Malmö deltagit i ett samverkansprojekt inom ramen för Region Skånes strategiska utvecklingsplan för jämlik demensvård. Syftet är att förbättra livskvaliteten för personer med demenssjukdom och deras närstående genom att skapa en sammanhållen vårdkedja, en "skånsk modell". Utifrån detta kommer det att prövas en demensrond på vårdcentralen i Lomma samt utlämnande av en informationsbroschyr till kommuninvånarna, framtagen gemensamt med hälsovalsenheterna. Under 2017 startades en flexibel dagverksamhet för yngre personer med demenssjukdom och arbetet med implementering av verksamheten kommer att fortsätta för att på så sätt kunna erbjuda individanpassade aktiviteter.

Frösunda Omsorg AB driver de särskilda boendena och Attendo Sverige AB driver hemtjänsten i kommunen. Som en följd av tidigare och under året påtalade brister i vårdboende- och hemtjänstverksamheterna har det under 2017 varit stort fokus på förbättrings- och utvecklingsarbete i dessa verksamheter. Med detta arbete, och ytterligare planerade utvecklingsaktiviteter, har det lagts en bra grund för en kontinuerligt god brukarkvalitet inom områdena. Nämnden beslutade i december att inte förlänga avtalet med Attendo, gällande utförande av kommunens hemtjänst, och gav samtidigt socialförvaltningen i uppdrag att förbereda för att utföra hemtjänsten i kommunens egen regi från och med 2019-03-01, då avtalet med Attendo löper ut. Samtidigt förlängdes avtalet med Frösunda till 2021-02-28.

Under 2017 har arbetet med utveckling av IT-stöd i verksamheterna ökat. Under året har förvaltningen bland annat infört ett digitalt system för signering av utförda läkemedelsinsatser, läkemedelsskåp med digital låsfunktion och i projektform testat nattillsyn hos brukare genom digital kamera. Det senare för att inte störa nattsömnen, genom att tillsynen sker på distans från personallokalen, och de tidigare exemplen för att säkerställa kvaliteten i läkemedelshanteringen.

Uppföljning av verksamhet som utförs av privata utförare

Sedan 2016-03-01 utförs vård och omsorg i Lomma kommuns särskilda boenden (Strandängsgatan, Vega, Orion och Jonasgården) på entreprenad av Frösunda Omsorg AB. Sedan 2016-03-01 utförs hemtjänst i ordinärt boende i Lomma kommun på entreprenad av Attendo Sverige AB. Uppföljning av utförarnas verksamhet regleras i avtal.

Under året har löpande uppföljning skett, framförallt genom förvaltningens system för avvikelsehantering, behandling av inkomna synpunkter och klagomål samt oanmäld och anmäld tillsyn. Under våren genomfördes en brukarundersökning inom ramen för socialstyrelsens nationella plattform Öppna jämförelser. Därtill har förvaltningen under året genomfört en omfattande uppföljning av utförarnas följsamhet med avtal.

Fel och brister som framkommer via uppföljningarna följs generellt av krav på utredning, analys och plan för åtgärd. Vid allvarliga fel och brister görs en mer djupgående utredning och analys som grund för åtgärdsplanen.

Genomförd avtalsuppföljning avseende Frösunda, redovisade brister inom fem avtalsområden. Vid den uppföljande granskningen, under november 2017, konstaterades att brister kvarstod delvis inom två avtalsområden.

Vid motsvarande uppföljning av Attendos följsamhet med avtal, framkom vid den första uppföljningen brister inom fyra områden. Utfallet vid den uppföljande granskningen, under november 2017, visade att brister kvarstod delvis inom ett avtalsområde och helt inom två områden.

De kvarstående bristerna föranleder förvaltningen att genomföra ytterligare uppföljningar. För det fall det då fortfarande kvarstår brister, kommer dessa att generera vitesbetalning från utföraren, i enlighet med avtal.

Mål och måluppfyllelse

Brukaren ska uppleva att hon eller han får de behov som beskrivs i genomförandeplanen tillgodosedda.

- *Målet är inte uppfyllt.*

Målsättningen var att 80 % av brukarna skulle uppleva att de har fått sina behov, som beskrivs i genomförandeplanen, tillgodosedda. Det sammantagna resultatet för Hälsa, Vård och Omsorg uppgick till 65 %. Resultatet grundar sig på stickprovskontroller som gjordes av genomförandeplaner i ordinärt och särskilt boende.
Resultatet var betydligt bättre för de särskilda boendena än i ordinärt boende. Denna bild stämmer med de

mätningar som gjorts av genomförandeplaner i andra mätningar under året. Det finns brister i arbetet med genomförandeplaner i ordinärt boende.

Åtgärdsplan finns för att säkerställa att brukarna får de insatser de har rätt till. Socialnämnden kommer också att arbeta med att förbättra uppföljningen av genomförandeplanerna.

Verksamheterna ska praktiskt utvärdera nya arbetssätt som leder till en hållbar utveckling, såväl ekonomiskt som socialt.

- *Målet är uppfyllt.*

För att målet skulle anses vara uppfyllt skulle fyra projekt med målsättningen att vara socialt och ekonomiskt hållbara vara genomförda och presenterade i förvaltningen under året. Målet är uppfyllt och tre av fyra projekt har utförts inom verksamheten för Hälsa, Vård och Omsorg. Projektet e-tillsyn syftade till att prova och utvärdera digital tillsyn på kommunens korttidsenhet. E-tillsyn fick ett gott omdöme hos såväl brukare som personal.

Målet med nutritionsprojektet var att förbättra intaget av näringsrik mat för brukarna i verksamheten. Projektet kunde visa på både ekonomiska vinster samt välmående för patienterna. Projektet balansgrupp riktade sig till äldre personer som fick träna balansövningar och styrketräning i fallförebyggande syfte. Tester visade på förbättringar av deltagarnas balansförmåga samt deras subjektiva bedömning av minskad fallrädsla. Projekten övergår nu i löpande verksamhet.

Brukaren och/eller dess närstående är delaktiga i planeringen av insatserna som ska utföras.

- *Målet är inte uppfyllt.*

Målsättningen var att 95 % av brukarna skulle vara delaktiga vid framtagandet av genomförandeplanen. En sammanställning av resultatet av de mätningar som gjorts i verksamheten visar att 65 % av brukarna har varit delaktiga vid framtagandet. Mätningarna gjordes i form av stickprovskontroller där ett urval brukare i ordinärt och särskilt boende svarat på frågan om de varit delaktiga. Verksamheten kommer att arbeta aktivt för att tillförsäkra att genomförandeplaner uppdateras och revideras tillsammans med brukare och närstående.

Brukarna ska mötas av kompetent personal som förmedlar arbetsglädje.

- *Målet är inte uppfyllt.*

Målsättningen var att 85 % av brukarna skulle svara att de har förtroende för personalen i verksamheten. För att mäta resultatet användes brukarundersökningar och det sammantagna resultatet uppgick till 84 %.
Resultatet skiljer sig mellan de olika enheterna i verksamheten då sammanställning visar att resultatet i enheten för myndighetsutövning uppgick till 80 %. I särskilt boende uppgick resultatet till 77 % respektive 83 % i ordinärt boende. Motsvarande resultat för riket i den nationella undersökningen är 86 % i särskilt boende samt 91 % i ordinärt boende. Mötesplatserna och kommunens närståendestöd Treklövern uppfyllde sammantaget målet med 91 %.

Utförarna har inkommit med åtgärdsplaner och i kommunens egna organisation fortsätter arbetet med analys och utredning av resultatet i syfte att ytterligare öka brukarnas upplevelse av förtroende för personalen.

Ekonomi

Den totala positiva budgetavvikelsen var 8,8 mnkr. Hemtjänsten avviker positivt med 1,8 mnkr. Behovet av hemtjänst har minskat under året jämfört med det prognostiserade behovet. Året inleddes med ett högt antal personer som hade behov av hemtjänst, vilket höll i sig under första halvan av året för att sedan minska under årets andra hälft. Kostnaden för trygghetslarm visade negativ avvikelse mot budget med 0,2 mnkr. Förklaringen är att samtliga larm bytts ut till digitala från analoga under året.

Vårdboende visade totalt en positiv budgetavvikelse med 2,9 mnkr. Under året har det funnits behov av särskilt boende med kompetens som inte kunnat tillgodoses i kommunens egna särskilda boenden. Behovet av köpta platser var högre än budget för året. Särskilt boende i kommunens regi avvek negativt mot budget med beroende på hyresbortfall för outhyrda lägenheter. Särskilt boende, entreprenad visade positiv avvikelse mot budget med 4,2 mnkr. En avdelning av det särskilda boendet Orion har inte öppnats ännu då behovet inte funnits. Prognosen för öppning av denna avdelning, är i nuläget augusti 2018. Beläggning på de befintliga särskilda boendena har pendlat från 92 % vid årets början till 95-96 % från juni och resterande del av året.

Korttidsvistelse avviker positivt mot budget, framförallt på grund av lägre personalkostnader.

HSL visade en positiv avvikelse på mot budget. HSL-Team Lomma visade negativ avvikelse mot budget. Större delen av detta är för behovet av sjuksköterskor från bemanningsbolag under sommar, höst och jul/nyår. HSL Team Bjärred har haft högre kostnader för inhyrd personal, men lägre personalkostnader, vilket förklaras med långtidssjukskrivningar samt vakanta tjänster som inte ersatts fullt ut.

Den totala positiva avvikelsen för utveckling och administration om, beror framförallt på lägre personalkostnader än budgeterat (till följd av en vakant tjänst) och lägre IT-kostnader än budgeterat (till följd av senarelagd planerad IT-utveckling). Där finns också en positiv avvikelse gällande volymjusteringar.

I budgeten för 2017 låg ett effektiviseringskrav för HVO på 450 tkr. Detta uppnås genom att inte återbesätta en av tjänsterna som avdelningschef när den blev vakant 2016.

Framtid

Befolkningsprognosen i de äldre åldersgrupperna visar på en kraftig ökning av andelen äldre fram till 2030, vilket påverkar socialnämndens framtida ställningstagan-

den och prioriteringar. Att allt fler blir allt äldre innebär ett ökat behov av vård och omsorg, vilket kommer att medföra ökade kostnader, förutsatt att vård och omsorg bedrivs på samma sätt som idag.

Den 1 januari 2018 träder en ny lag i kraft, "Samverkan kring utskrivning från sluten hälso- och sjukvård". Det innebär att man som patient inte ska behöva ligga kvar på sjukhuset längre än man behöver. Patienten kommer att få en tydligare plan för sin vård, vilket också innebär en förbättrad kommunikation mellan slutenvård, hälsovalsenheterna och kommunen för att få bästa möjliga vård vid in- och utskrivning. Betalningsansvaret kommer samtidigt att förändras, vilket innebär att antalet dagar för övergång till kommunalt ansvar sänks från fem arbetsdagar till tre kalenderdagar. Stort fokus kommer att ligga på att arbeta med en bra och effektiv utskrivningsprocess utifrån ett team av biståndshandläggare, sjuksköterska, arbetsterapeut och sjukgymnast/fysioterapeut. Socialnämnden kommer att fortsätta sin satsning på förebyggande och öppen verksamhet, då det finns ett stort mörkertal kring äldre med icke självvald isolering. Det finns en väl utvecklad verksamhet i Lomma och under 2018 kommer även verksamheten i Bjärred att utökas med en mötesplats.

Under 2017 har samarbete med frivilligorganisationer och seniorföreningar byggts upp för att gemensamt skapa en bra samlingspunkt för Bjärredsborna. En samordnare för mötesplatsen har anställts och påbörjar sin tjänst i januari 2018. Det pågår utbyggnad av Jonasgården där "mötesplats Bjärred" kommer att ha sin utgångspunkt, den nystartade Seniorpanelen kommer att göras delaktiga i detta arbete under året. Seniorpanelen är en viktig del av medborgardialogen, där seniorer i kommunen ges möjlighet till insyn och medverkan i utvecklingen av verksamheten.

Samtidigt kommer förbättringar av utemiljön på de särskilda boendena göras under 2018, med Frösunda som samarbetspartner.

Driftredovisning

Tkr	Bokslut 2015	Bokslut 2016	Bokslut 2017	Budget 2017
Intäkter	37 933	40 797	43 780	39 077
Kostnader	-220 311	-221 320	-236 083	-240 142
Driftnetto	-182 378	-180 523	-192 303	-201 065
Budgetavvikelse	**7 173**	**13 402**	**8 762**	

Verksamhetsmått

	Bokslut 2015	Bokslut 2016	Bokslut 2017	Budget 2017
Antal invånare 65 år och äldre	4 873	4 972	5 027	5 023
Antal innvånare 85 år och äldre	528	563	604	605
Antal invånare med omvårdnasinsatser i hemmet	230	233	241	248
Kostnad (tkr) per brukare med omvårdnasinsatser i hemmet	159	143	157	157
Antal personer i särskilt boende (exkl. servicelägenheter)	142	141	144	152
Kostnad (tkr) per brukare för särskilt boende (entreprenad)	423	431	435	437
Externt köp av korttidsvistelse (antal dygn)	0	0	179	0

För- och grundskoleverksamhet

ANSVARIG NÄMND: BARN- OCH UTBILDNINGSNÄMNDEN

Årets händelser

Förvaltningen har under 2017 ändrat organisation, från skolområden till renodlade verksamhetsspår inom förskola och grundskola. Syftet med organisationsförändringen är att stärka verksamhetsutvecklingen inom varje skolform samt ge stöd till rektorer och förskolechefer i deras uppdrag att vara pedagogiska ledare. Konkret innebär organisationsförändringen att områdeschefstjänsterna tagits bort och ersatts av verksamhetschefer för förskola respektive grundskola. Rektorer som tidigare var områdeschefer har numera enbart titeln rektor. Förskolecheferna är därmed på samma hierarkiska nivå som rektorerna i organisationen, med samma uppdrag nationellt och lokalt. Den nya organisationen trädde i kraft den förste augusti 2017 och var fullt implementerad vid årsskiftet.

Under hösten har resursfördelningssystemet för barn- och utbildningsnämnden arbetats om. Syftet med detta är att att öka följsamheten mot skollagens krav, minska ryckigheten och oförutsägbarheten för skolledarna och anpassa systemet till förvaltningens nya organisation, med ännu tydligare ekonomiskt ansvar även för förskolecheferna.

Lomma kommun placerade sig på plats tio av landets kommuner i Lärarförbundets årliga rankinglista, bästa skolkommun. Det var en förbättring från året innan då placeringen var plats 22. Det är framförallt de goda kunskapsresultaten i grundskolan, högskolebehörigheten och andelen behöriga lärare som utgör grunden för Lomma kommuns topplacering.

Digitalt utvecklingsarbete pågår inom både förskola och skola. Under hösten deltog samtliga skolledare, rektorer och förskolechefer, i Skolverkets fortbildningssatsning "leda digitalisering".

Under vårterminen sågs en markant höjning av antalet ansökningar om centralt stöd för barn i behov av särskilt stöd från kommunens skolor. Dessa ansökningar hanterades i en elevstödsgrupp där underlag inför beslut förbereddes. Under höstterminen tillsattes en utredning om resursfördelningssystemet som ledde till att resurserna decentraliserades. Syftet var att minska administrationen samt ge bättre förutsättningar för rektorer och förskolechefer att snabbt kunna sätta in särskilt stöd till de barn och elever som har behov av det.

Nyanlända flyktingbarn har tagits emot inom verksamheterna. Skillnaden mot föregående år är att det nu är yngre barn som kommer. Verksamheten har därför behövt utökas. Bland annat är numera även Fladängskolan mottagningsskola för nyanlända elever.

Under året har samarbetet med socialförvaltningen i projektet Barnens Bästa fortsatt utvecklats i enlighet med de mål som beslutats av förvaltningscheferna avseende perioden 2016-2020. Under årets senare del har Resurscentrum fått enny verksamhetschef som gjort ett omtag av Barnens Bästa tillsammans med en projektledare från socialtjänsten.

Övnings(för)skolorna fungerar som ett nav i skolutveckling och pedagogiskt/-didaktiskt utvecklingsarbete genom att sprida erfarenheter till förskolor och skolor i kommunen. Totalt deltar nu fyra förskolor och tre skolor i försöksverksamheten i Lomma kommun.

Mål och måluppfyllelse

Grundskola - Skolverksamheten är kostnadseffektiv.

- *Målet är inte uppfyllt.*

Nyckeltalet i nämndens mål anger att kostnaden per betygspoäng i årskurs 9 högst får uppgå till 275 kronor. Den bedömning som görs av måluppfyllelsen utgår från den statistik som Statistiska centralbyrån (SCB) sammanställer och redovisar i Kolada. För vårterminen 2017 visar SCB´s sammanställning att Lomma kommuns kostnad per betygspoäng var 303 kronor. Motsvarande belopp för riket var 440 kronor.

Kolada redovisar uppföljningsstatistik avseende kostnad per betygspoäng sedan år 2009. Under perioden 2009-2017 uppgår Lomma kommuns genomsnittliga kostnad till 264 kronor per betygspoäng, med en variation mellan 249 och 303 kronor. Motsvarande genomsnittskostnad för riket är 363 kronor. Statistiken för riket visar en variation mellan 315 och 440 kronor per betygspoäng.

På övergripande nivå sker utveckling genom att tydliggöra samtliga pedagogers ansvar så att varje elev utvecklas maximalt, efter sina förutsättningar. På enhetsnivå innebär detta att kontinuerligt följa varje enskild elevs progression i den egna kunskapsutvecklingen.

För- och grundskola – Vårdnadshavare och elever är nöjda med informationen från och samverkan med för- och grundskolan.

- *Målet är uppfyllt.*

Uppföljning av de tre nyckeltalen har gjorts med stöd av svaren i två enkäter, Förskolebarometern och Miljö för lärande och utveckling. Mätningen i de båda enkäterna görs med utgångspunkt i frågeställningen "Kan du rekommendera din förskola/skola till andra?" De tre nyckeltal som nämnden följer upp är:

- Vårdnadshavarnas nöjdhet med förskolans service motsvarar minst 3,5 på en 5-gradig skala (70 %). Resultat visar att 93,2 % av vårdnadshavarna svarar att de kan rekommendera "sin" förskola till andra.

- Vårdnadshavarnas nöjdhet med grundskolans service motsvarar minst 3,5 på en 5-gradig skala (70 %) - Resultat: 87,6 % av vårdnadshavarna svarar att de kan rekommendera "sin" skola till andra.
- Eleverna i årskurs 5 och 8:s nöjdhet med skolan motsvarar minst 2,5 på en 4-gradig skala (62,5 %) Resultatet visar att 85,1 % av eleverna i årskurs 5 och 75,9 % av eleverna i årskurs 8 svarar att de kan rekommendera "sin" skola till andra.

Enkätsvaren från vårdnadshavare till barn i förskolan och elever i grundskolan samt från eleverna visar generellt en hög grad av nöjdhet. Orsaken till detta bedöms i huvudsak bero på att det finns trygghet och trivsel i förskolan och grundskolan. Inom ramen för nämndens systematiska kvalitetsarbete utvecklas former för kommunikation och samverkan mellan vårdnadshavare och för- och grundskola samt mellan elev och grundskola. I detta utvecklingsarbete är mötet mellan den enskilde vårdnadshavaren/eleven och förskolans/skolans företrädare av stor betydelse. Frågor om bemötande och samverkan ges därför särskild uppmärksamhet i förbättringsarbetet.

Förskola - Förskolan stimulerar barns lärande och delaktighet.

- *Målet är uppfyllt.*

Uppföljning av målet görs med stöd av BRUK (Bedömning, Reflektion, Utveckling, Kvalitet), som är Skolverkets verktyg för självskattning. Resultatet av självskattningen uppgår till 3,4. En jämförelse mellan kommunens förskolor visar en genomsnittlig variation mellan 3,3 och 3,6. Målet för självskattningen är uppnått vid 3,0 på den 4-gradiga skala som används.
Inom ramen för arbetet med att stimulera barns lärande och delaktighet kommer utveckling att ske avseende de områden som framkommit i lärrapporten för förskolan nämligen pedagogisk dokumentation, professionsutveckling samt digitalisering.

Grundskola - Elevernas kunskaper utvecklas genom hög kvalitet i undervisningen.

- *Målet är inte uppfyllt.*

De tre nyckeltal som nämnden följer upp är; (siffrorna inom parentes avser vårterminen 2016):

- Meritvärdet för elever i årskurs 9 är i snitt minst 250 poäng. Resultat vårterminen 2017: 254,1 (259,6). Skolornas resultat för VT 2017: Karstorpsskolan Södra 263,2 (+17,3), Rutsborgskolan 259,2 (-0,3), Pilängskolan 254,1 (-0,3), Bjärehovskolan 246,1 (-24,6).

Generellt har skolorna höga meritvärden. Eleverna visar särskilt goda resultat i praktisktestetiska ämnen och engelska. I matematik, svenska och geografi är resultaten något sämre, men variation råder mellan skolorna. Notera att i Bjärehovskolans resultat ingår 15 elever med kortare vistelsetid i landet än två år.

- Andelen elever i årskurs 9 som är godkända i alla ämnen är minst 95 %. Resultat vårterminen 2017: 92,1 %. (93,3%)
- Andelen elever som är behöriga till samtliga program inom gymnasieskolan är minst 95 % - Resultat vårterminen 2017: 94,6 %. (93,3%)
- Bjärehovskolan undervisar elever med kort vistelsetid i landet. Aktuella elever började sin skolgång i årskurs 8 läsåret 2015/2016 och har nu avslutat grundskolan. Elevgruppens korta tid i grundskolan har påverkan på deras möjlighet att nå kunskapskraven. Detta får effekt på det genomsnittliga meritvärdet vid Bjärehovskolan. Fokus framöver är att ytterligare utveckla arbetet med elever i behov av extra anpassning och särskilt stöd, så att fler elever minst når betyget E i samtliga ämnen.

Ekonomi

För- och grundskoleverksamheten hade en negativ budgetavvikelse om 5,8 mnkr vid årets slut. Året präglades av en ökning av barn både i de lägre och högre skolåldrarna. Under hösten togs ett åtgärdsprogram fram för att nå en ekonomi i balans i form av restriktiv extern vikarietillsättning och särskild vakansprövning vid införandet av nya tjänster.

Förskolan visade en negativ budgetavvikelse om 2,9 mnkr. Förskolans enheter hade vid årets slut en negativ budgetavvikelse avseende personalkostnader om 1,9 mnkr. Tre enheter av sex var i ekonomisk balans vid årets slut. Det är främst två enheter som har större negativa avvikelser i förhållande till budget. På dessa båda enheter avser avvikelsen i huvudsak personalkostnader som uppkommit under hösten till följd av bibehållen bemanning, då antalet barn minskat. Antalet barn i förskolan var under året 1 628 barn, en mindre än budgeterat. Inför hösten 2017 gjordes en effektivisering om 0,2 mnkr av generella resurser till verksamheterna.
Grundskolan visade en negativ budgetavvikelse om 3,2 mnkr. Skolenheterna hade vid årets slut en negativ budgetavvikelse för främst personalkostnader om 9,5 mnkr. En enhet av sju var i ekonomisk balans vid årets slut. Det är främst två enheter som har betydande negativ avvikelse i förhållande till budget. Avvikelsen för dessa båda enheter avser i huvudsak personalkostnader till följd av utökad bemanning samt övriga kostnader, såsom kostnader för digitala läromedel samt köp och leasing av datorer. Antalet elever i grundskolan var under året 3 882 elever, vilket var 32 fler än budgeterat och gav en negativ budgetavvikelse om 0,7 mnkr. Intäkterna för lågstadiesatsning, övriga statsbidrag och försäljning av plats var 4,1 mnkr mer än budgeterat. En effektivisering om 0,6 mnkr gjordes av generella resurser till verksamheterna inför hösten 2017.

Resurscentrum visade en mindre positiv budgetavvikelse, verksamheten hade under året högre kostnader än budgeterat för stöd av elever hos externa huvudmän samt skolskjuts kopplat till stöd. Pensionsavgångar återbesattes inte under hösten, vilket gjorde att budget kunde hållas.

Centrala medel och gemensam verksamhet hade en mindre positiv budgetavvikelse främst på grund av lägre kostnader för utbildning under året.

Årets utfall var en försämring med 5 mnkr jämfört med prognos i delårsbokslut. Den största skillnaden beror på en större negativ avvikelse med 5,8 mkr för de enskilda skolenheterna, främst inom skolans enheter. Avvikelserna uppmärksammades vid septemberuppföljningen och gjorde att åtgärder och handlingsplaner togs fram. Årets utfall var en förbättring med 0,4 mnkr jämför med prognos vid oktoberuppföljningen.

Barn- och utbildningsnämndens effektiviseringsbeting uppgick till 1,7 mnkr under 2017. Den centrala administrationen har minskats med motsvarande 0,8 mnkr. Effektiviseringsmålet för 2017 är inte uppnått men en del av åtgärderna får helårseffekt först under 2018. Det i kombination med ytterligare effektivisering under 2018 gör att målet för 2017/2018 nås med marginal under 2018.

Åtgärder för bokslut i balans

För att nå ett bokslut i balans tog förvaltningen fram ett åtgärdsprogram bestående av restriktiv extern vikarietillsättning och särskild vakansprövning vid införandet av nya tjänster. På enhetsnivå togs handlingsplaner fram med ytterligare åtgärder för att minska kostnaderna. Effekten av åtgärderna var att timlönekostnaderna var 3,9 mnkr under oktober-december 2017 att jämföra med utfall timlöner oktober-december 2016 som var 5,8 mnkr, en minskning med 1,9 mnkr.

Av de skolenheter som har underskott visar högstadieenheterna störst avvikelse. En orsak till detta är att dessa skolenheter under 2017 har haft ökade fasta kostnader. Aktuella fasta kostnader har uppkommit i övergången från analoga till digitala läromedel. Under 2018 bedöms kostnadsbalansering avseende dessa båda läromedelstyper kunna genomföras i högre utsträckning än under 2017.

Resurscentrum ersatte inte pensionsavgångar med ny personal under hösten. Det gjorde att verksamheten totalt kunde hålla budget trots högre kostnader än budgeterat för stöd av elever hos externa huvudmän.

Kommentarer till investeringsredovisning

Av barn- och utbildningsnämndens budget för investeringar tillhörde 11,5 mnkr för- och grundskoleverksamhet och 0,1 mmkr kostverksamhet.

Av verksamhetens totala investeringsbudget på 11,6 mnkr användes under året 12,6 mnkr, vilket gav en negativ budgetavvikelse om 1 mnkr.

Inköp av datorer/läsplattor slutfördes under året och gav en negativ budgetavvikelse då upphandlat pris per enhet blev dyrare än budgeterat tillsammans med att ingånget serviceavtal fick en större omfattning.

Investeringar till inredning på Karstorpskolan Norra har gjorts under året, vilket gav en negativ budgetavvikelse avvikelse om 0,7 mnkr, projektet kommer att vara färdigt under våren 2018, medel finns avsatta även under 2018 för detta projekt. Totalt kommer projektet att överstiga budgeterade medel, orsaken till detta är att grundsärskola och fritidsklubb tillkommit samt en merkostnad för en mer ändamålsenlig inredning till skolans matsal.

Integration/flyktingmottagning

Under 2016 ökade antalet nyanlända barn och elever, huvuddelen av de barn/elever som tillkom var i de lägre åldrarna. Under året har skolverksamheten utökats för att tillgodose de behov som finns hos de nyanlända yngre eleverna. Inom förskolan har visst stöd givits till de förskolor som tagit emot nyanlända barn.
Antalet lärare som undervisar i svenska som andraspråk har utökats för att möta behoven i grundskolan. Utökning av antalet studiehandledare, huvudsakligen i arabiska, har också skett. Inför 2017 tillfördes medel för fler nyanlända elever i budget motsvarande 2,6 mnkr till att totalt uppgå till 4,5 mnk. Intäkterna för nyanlända, främst schablonbidrag var under året 1,7 mnkr högre än budgeterat.

Framtid

Kvalitetsarbetet kommer att utvecklas under 2018. Syftet med förändringarna är att tydligare fånga upp de professionellas, lärares och förskollärares, erfarenheter av lärandet. De nya redskapen med lärseminarier och kvalitetsrapporter är tänkta att ge skolledarna bättre redskap för analys och därmed förbättrade insatser i förbättringsarbetet.

Digitaliseringen inom förskola och skola bedöms kunna skapa möjligheter för en vidareutveckling av arbetssätten för barns och elevers lärande. Den planerade IKT-satsningen är en viktig framtidsfråga i detta utvecklingsarbete. Under hösten 2018 kommer en IKT-strategi att presenteras för nämnden, vilken lägger en grund för det fortsatta arbetet med digitalisering av arbetssätt och metoder för lärandet.

Skolverkets kommande IT-strategi samt tillägg i kursplaner bedöms medföra ökat utbildningsbehov för kommunens pedagoger och skolledare.

Under 2018 kommer möjlighet för vårdnadshavare att göra digitalt skolval avseende förskoleklass inför läsåret 2018/2019 att införas.

Inom ramen för den försöksverksamhet med övnings(för)skola som planeras för åren 2017 och 2018 kommer handledarutbildning (7,5 hp) att erbjudas. Under 2017 kommer 34 pedagoger att genomföra en sådan handledarutbildning. Ytterligare handledarutbildning kommer att genomföras år 2018.

Byggnationen av Lerviks förskola beräknas vara klar under hösten 2018. Inom Pilängsområdet planeras befintliga skollokaler att ersättas. De nya lokalerna planeras vara klara under år 2018.

Fladängskolan, som i dag tar emot elever i förskoleklass till och med årskurs 3, kommer att utveckla en organisation som även tar emot elever i årskurserna 4-6.

Barnens Bästa är ett samarbete mellan förskola, skola, fritid och socialförvaltning. Detta samarbete kommer att utvecklas för att gemensamt fortsätta arbeta hälsofrämjande och förebyggande i syfte att elever ska nå målen med utbildningen.

Driftredovisning

Tkr	Bokslut 2015	Bokslut 2016	Bokslut 2017	Budget 2017
Intäkter	51 638	73 774	90 440	77 073
Kostnader	-584 574	-628 931	-672 674	-653 515
Driftnetto	-532 937	-555 157	-582 233	-576 442
Budgetavvikelse	**-1 166**	**-985**	**-5 791**	

Verksamhetsmått

	Bokslut 2015	Bokslut 2016	Bokslut 2017	Budget 2017
Andel elever behöriga till gymnasieskolans nationella program (%)	95,7	93,3	94,6	100
Nettokostnad per kommunal plats (tkr)				
1 -5 år	101,3	101,9	104,5	102,8
6 år	86,2	87,4	90,7	89,1
7 -15 år	88,9	89,4	92,4	90,7

Gymnasieskola och vuxenutbildning

ANSVARIG NÄMND: BARN- OCH UTBILDNINGSNÄMNDEN

Årets händelser

Vårterminen 2017 var 856 gymnasieelever från Lomma kommun inskrivna i gymnasieskolan, inklusive asylsökande och gymnasiesärskolan. Motsvarande siffra för höstterminen var 909 elever. Ökningen av antalet elever innebär ökade kostnader för kommunen de kommande åren. Under vårterminen 2017 avbröt 14 ungdomar sin gymnasieutbildning, vilket är ungefär samma antal som året innan. Även under höstterminen avbröt 14 ungdomar sina gymnasiestudier, huvudskälet är psykisk ohälsa. Höstterminen 2017 har 25 % av Lomma kommuns gymnasieelever sin skolgång i en fristående skola och 75 % i kommunal skola. Detta innebär en ökning när det gäller andelen elever som går i fristående skola jämfört med de senaste åren.

Läsåret 2017/2018 är skolgången för Lomma kommuns gymnasieelever fördelad med 77 % på högskoleförberedande program under höstterminen, 14 % yrkesprogram och 6 % introduktionsprogram. Fördelningen mellan högskoleförberedande och yrkesprogram är ungefär densamma som tidigare år.

Andelen gymnasieelever som avslutade sina studier vt-17 och tog examen inom tre år var 84 % för högskoleförberedande program (Nämndsmål 2018: 83 %) och 71 % yrkesprogram (Nämndsmål 2018: 64 %).
Andelen gymnasieelever som avslutade sina studier vt-17 och tog examen inom fyra år var 89 % för högskoleförberedande program (Nämndsmål 2018: 85 %) och 68 % för yrkesprogram (Nämndsmål 2018: 68 %).

Under år 2017 har i genomsnitt 14 elever fått stöd av ungdomskoordinator som ett led i arbetet med det kommunala aktivitetsansvaret.

Under 2017 har 116 individer läst svenska för invandrare (SFI), vilket är en ökning med drygt 40 % jämfört med 2016.

På gymnasial vuxenutbildningsnivå har ungefär 66 heltidsstudenter fått utbildning, vilket är ungefär samma antal som 2016.

Under 2017 har Lomma kommun sökt statsbidrag för yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning och inom Hälso- och sjukvård. En förändring som gjorts för 2017 är att statsbidrag för yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning ska sökas gemensamt av minst tre kommuner. Lomma kommun har sökt statsbidrag tillsammans med elva andra kommuner i Skåne Sydväst, detta samarbete kommer att fortsätta under 2018.

Samarbetet med Arbetsförmedlingen och socialförvaltningen avseende arbetsmarknadspolitiska insatser, såsom arbetet med Delegationen för unga och nyanlända till arbete (DUA), har fortsatt att utvecklas under året.

Behov av insatser inom ramen för det kommunala aktivitetsansvaret (KAA) har funnits även under 2017. Arbetet med KAA har vidareutvecklats under året med bland annat deltagande i mentorsnätverket, ett mycket bra samarbete med socialförvaltningens boendestöd/behandlingsteamet och andra interkommunala nätverk. Ett område som genom arbetet med det kommunala aktivitetsansvaret identifierats som ett utvecklingsområde är arbetet med överlämning mellan grundskola och gymnasieskolan. Detta är en mycket viktig länk i många ungdomars skolgång. Arbetet med förbättringar av rutiner och arbetssätt har påbörjats under 2017 och vidareutvecklas under 2018 i samverkan med grundskoleverksamheten.

Ekonomi

Gymnasieskolan hade vid årets slut en negativ budgetavvikelse på 0,6 mnkr. Under året hade verksamheten färre nyanlända elever än budgeterat, vilket ledde till lägre kostnader men även minskade statsbidrag. Elever födda i kommunen var tvärtom fler än budgeterat. Sammantaget har detta resulterat i att nettokostnaden för köp av plats överstigit budget.

Vuxenutbildningen hade en positiv budgetavvikelse på 1,3 mnkr vid årets slut. Den främsta anledningen till avvikelsen är att det under andra halvan av 2017 i stort sett bara beviljats lagstadgad utbildning.

De behörighetsgivande utbildningarna ökade jämfört med tidigare år, framförallt under hösten. Detta beror antagligen på att det efterhand blev mer känt bland medborgarna att alla från och med den förste januari 2017 har rätt att läsa in grundläggande behörighet till universitet och högskola inom kommunal vuxenutbildning.

Åtgärder för bokslut i balans

Inom vuxenutbildningen har det under andra halvan av 2017 i stort sett bara beviljats lagstadgad utbildning för att kompensera gymnasieskolans underskott.
Gymnasieskolans utgifter för särskilt stöd har följts upp och granskats extra noga.

Integration/flyktingmottagning

Det är i huvudsak gymnasieprogrammet språkintroduktion som är aktuellt för de nyanlända ungdomarna i gymnasieålder. Under 2017 har Lomma kommun köpt platser avseende språkintroduktion av Lunds och Kävlinge kommun.
Arbetet med de nyanlända ungdomarna innebär för Lärcentrum insatser inom studievägledning, studieupp-

följning och administration. Dessa insatser är administrativt tidskrävande, framför allt när det gäller handläggning av ansökan och uppföljning av statsbidrag.

Lärcentrums ansvar för skolregleringar avseende ungdomarna har inneburit medverkan i olika nätverk. Detta i syfte att skapa möjlighet för att Lomma kommuns ungdomar, i behov av språkintroduktion, att kunna tas emot i andra kommuner.
För att möta behovet av SFI har Lomma kommun köpt utbildning i huvudsak av Lunds kommun, men även av kommunerna Burlöv och Kävlinge samt av Folkhögskolan Hvilan.

Under de kommande åren kommer många unga vuxna nyanlända att färdigställa sin utbildning i gymnasieskolan. Den gymnasieutbildning som huvuddelen av nyanlända elever genomför är gymnasieprogrammet språkintroduktion. Detta är inte ett nationellt program. Av det skälet bedöms flertalet elever sakna gymnasieexamen, vilket får inverkan på förutsättningarna för etablering på arbetsmarknaden. Detta ställer krav på att utveckla möjligheter som bidrar till minskad ungdomsarbetslöshet och effektivisering av nyanländas etablering i arbetslivet, i enlighet med de intentioner som Delegationen för unga och nyanlända till arbete (Dua) har.

Framtid
Möjligheten att söka gymnasieutbildning i hela Skåne kommer att fortsätta. Detta innebär att Lomma kommuns elever kan erbjudas samtliga nationella gymnasieprogram.

Inom vuxenutbildningen fortsätter samarbetet med övriga kommuner i Skåne, framförallt i Skåne sydväst. Utveckling av samarbetet sker bland annat inom Yrkesvux-området och inom Yrkes-SFI.

Statsbidraget för yrkesinriktad vuxenutbildning sökts även 2018 regionalt tillsammans med 11 andra kommuner i Skåne sydväst. Medfinansieringskravet på 50 % kvarstår även för 2018.

Det största osäkerhetsmomentet inför 2018 är hur många kommunplacerade nyanlända Lomma kommun kommer att få och hur många av dessa som är i behov av gymnasie- eller vuxenutbildning. Lärcentrum ser en utmaning i att finna platser avseende SFI till aktuella nyanlända. Samverkansarbete med andra kommuner fortsätter därför att utvecklats, i syfte att gemensamt kunna erbjuda de utbildningsplatser som behövs.
Det förväntade ökade antalet kommunplacerade, både ungdomar och familjer, antas medföra ökade kostnader inom både gymnasieutbildningen, SFI och grundläggande vuxenutbildning under 2018 och kommande år.

Inom en snar framtid bedöms Sverige att ha stor brist på personal inom olika branscher. Detta, tillsammans med det stora antalet nyanlända som kommit till Sverige de senaste åren, har medfört att statliga satsningar kommer att göras de närmsta åren på bland annat Regionalt Yrkesvux, Yrkesförarutbildningar och Lärlingsutbildning för vuxna. Statsbidragen för kommunernas vuxenutbildning har ett medfinansieringskrav på 50 %. Detta bedöms medföra ökade kostnader för kommunen.

Staten satsar också på Studiestartsstöd, ett verktyg som Arbetsförmedlingen och kommunerna ska kunna använda i sitt arbete med att rekrytera personer som annars inte bedöms välja att studera. Stödet innebär ett ökat bidrag från CSN.
Staten gör även en satsning som innebär krav på utbildning - utbildningsplikten. Satsningen innebär en möjlighet för Arbetsförmedlingen att kräva av nyanlända inom etableringen att de ska utbilda sig för att få ekonomiskt stöd. I Lomma kommun har den målgrupp som kommer att behöva andra insatser i form av arbetsmarknadsinsatser och utbildning ökat.

Rättighetslagstiftningen för behörighet till universitet och högskola kvarstår. Detta bedöms medföra en ökning av antalet sökande till universitet och högskola.

Samarbetet med Arbetsförmedlingen och socialförvaltningen avseende arbetsmarknadspolitiska insatser (DUA) planeras att intensifieras genom olika spår och insatser under 2018. I detta arbetsmarknadspolitiska arbetet har Lärcentrum en central roll.
Inom ramen för arbetet skapas förutsättningar bland annat för ett ökat deltagande inom Yrkes-SFI, för att underlätta för nyanlända att etablera sig på arbetsmarknaden. Inom ramen för DUA har ett arbete påbörjats med att skapa interna praktikplatser inom Lomma kommun.

Inom DUA har behovet av insatser identifierats bland unga mellan 20 och 25 år som inte arbetar eller studerar. Om Finsamprojekt påbörjas under 2018, så kan arbetet med att söka upp och erbjuda denna målgrupp meningsfull sysselsättning, intensifieras.

Driftredovisning

Tkr	Bokslut 2015	Bokslut 2016	Bokslut 2017	Budget 2017
Intäkter	3 341	6 838	6 658	6 977
Kostnader	-92 649	-100 968	-109 985	-110 879
Driftnetto	-89 308	-94 130	-103 237	-103 903
Budgetavvikelse	**1 978**	**2 492**	**666**	

Verksamhetsmått

	Bokslut 2015	Bokslut 2016	Bokslut 2017	Budget 2017
Genomsnittlig kostnad per elev i gymnasieskola (tkr)	105,8	107,0	111,6	109,3
Antal helårsplatser, vuxenutbildning	106	104	117	70
Nettokostnad per helårsplats vuxenutbildning (tkr)	51,0	41,1	45,2	75,8

Kostverksamhet

ANSVARIG NÄMND: BARN- OCH UTBILDNINGSNÄMNDEN

Årets händelser

Kostverksamheten har ökat inköpen av ekologiska livsmedel under 2017.
Verksamheten arbetar med hållbarhet och hälsa genom att servera mer vegetariskt och klimatsmarta alternativ.

Ett nytt livsmedelsavtal har trätt i kraft under året, upphandlade livsmedel har höga krav på kvalitet, miljö och djurhållning.

Under sommarmånaderna har kostverksamheten serverat 12 000 måltider till externa läger.

Alléköket, som lagar mat till hela äldreomsorgen, har tagits ur drift och verksamheten har tillfälligt flyttat till Strandskolans kök, i väntan på att Lerviks förskolas kök ska vara klart i juni 2018.

Mål och måluppfyllelse

Maten är uppskattad av eleverna, andelen ekologisk mat ökar och svinnet minskar.

- ***Målet är inte uppfyllt.***

Målet mäts via tre nyckeltal:
Nyckeltal: Minst 85 % av eleverna är nöjda med maten. Elevenkäten som visar vad eleverna tycker om maten är utförd under höstterminen 2017. Resultat visar att 80 % av eleverna är nöjda eller mycket nöjda med maten. Då nyckeltalet är 85 % är målet inte uppfyllt. Andelen nöjda elever kan öka med ett utökat samarbete mellan kostverksamheten och skolledare angående måltidsmiljön och schemaläggning av måltider. Under höstterminen planeras ett försök med schemalagda luncher på Karstorpskolan.
Nyckeltal: Minst 21 % av kosten består av ekologiska livsmedel. Andelen ekologisk mat uppgick till 26 % under 2017.
Nyckeltal: Högst 15 % av kosten i för- och grundskola blir till svinn. Mätning av svinn har genomförts under våren och hösten 2017. Mätningen visar att svinnet minskar i skola och på förskolor med tillagning. Dessa enheter når målet på max 15 % svinn. Skolor 12 % och förskolor tillagning 12 %. Förskolor med mottagningskök når inte målet på 15 %, dessa har ett svinnresultat på 28 %. Svinnet bedöms kunna minskas ytterligare genom ökat samarbete med förskolechefer och rektorer avseende matsituationen.

Ekonomi

Kostverksamheten hade en positiv budgetavvikelse om 0,4 mkr.
Främsta orsaken var högre intäkter från lovveckor med försäljning av matleveranser till lägerverksamheter. Även personalkostnaderna uppvisade en positiv budgetavvikelse medan övriga kostnader, främst livsmedelskostnader var i ekonomisk balans med budget.

Integration/flyktingmottagning

Ytterligare specialkoster i form av fläskfri kost har tillkommit under året. I skolan har man serverat vegetariskt alternativ alla dagar och därmed tillgodosett detta behov.

Framtid

Kostenheten står inför följande utmaningar:

- I samverkan med förskola och grundskola arbeta gemensamt för att skapa förutsättningar för att mat och måltider blir en del av det pedagogiska arbetet.
- Utveckla kostverksamheten ytterligare genom att i samverkan med grundskolorna gemensamt skapa arbetssätt och metoder som vidareutvecklar miljön i skolmatsalar och minskar matsvinnet.
- Förhöja måltidsupplevelsen genom att integrera måltiderna i förskolan, skolan och äldreomsorgens kärnverksamhet.
- Rekrytering av personal, främst kockar har blivit mycket svårt. Det finns en konkurrens om personal mellan kommunerna, med löneökningar som följd.

Krav på specialkost utan läkarintyg och "modedieter" ökar successivt. Frågan om efterlevnad avseende de regler som gäller för att beviljas specialkost och annan avvikande kost är en utmaning för verksamheten.
Den upphandlingspolicy som kommunfullmäktige fastställt vad gäller miljömål innebär att 50 % av alla upphandlade livsmedel ska vara märkta med tredjepartscertifieringar år 2020 (KF § 76/16). Detta medför en förändring som påverkar ekonomin för kostverksamheten. Målet med att erbjuda heltidstjänster för alla inom fem år är ett annat svåruppfyllt mål.

Driftredovisning

Tkr	Bokslut 2015	Bokslut 2016	Bokslut 2017	Budget 2017
Intäkter	43 858	46 088	48 493	48 264
Kostnader	-43 837	-45 912	-48 218	-48 414
Driftnetto	21	176	275	-150
Budgetavvikelse	**492**	**549**	**425**	

Verksamhetsmått

	Bokslut 2015	Bokslut 2016	Bokslut 2017	Budget 2017
Antal portioner				
1 -5 år	285 289	276 641	**286 254**	290 000
6 -15 år	569 878	607 105	650 199	614 000
HVO	90 436	90 496	92 141	93 300
Genomsnittlig portionskostnad (kr)				
1 -5 år	45,14	46,28	46,35	48,99
6 -15 år	34,35	35,22	35,28	37,21
HVO	100,77	105,86	107,99	108,69

Fritidsverksamhet

ANSVARIG NÄMND: KULTUR- OCH FRITIDSNÄMNDEN

Årets händelser

Verksamheten har stor betydelse för folkhälsan i kommunen. Ambitionen är att ha en mångfald av aktiviteter för att nå alla invånare. Det har gjorts satsningar under året för att nå fler individer och göra det lättare att vara fysiskt aktiv.

Löpslingor har anlagts på flera ställen och fler enkla utegym har byggts. En broschyr angående spontanidrott har delats ut till hushållen, för att inspirera till fysisk aktivitet och rörelse.

I juli 2017 tog kultur- och fritid över driften av verksamheten på Pilängsbadet, i väntan på att förutsättningar inför en eventuell försäljning utreds. Verksamheten på Pilängsbadet har fortsatt med samma höga ambitionsnivå som tidigare entreprenör hade, med fokus på skolsim, simundervisning, familjebad och föreningssim. Pilängsbadet har gjort insatser under terminen för att marknadsföra simhallen och verksamheten. Besökstalen för badet ligger på samma nivå som föregående år.

Fritidsverksamhet bedrivs på uppdrag av BUN för de som är 10-13 år. 70 % av alla elever i årkurs fyra är inskrivna i fritidshemmet som kallas för fritidsklubb. Det är en mycket hög inskrivningsgrad, vilket är ett tydligt kännetecken på kvalitet i verksamheten. Under året har Bjärred haft två fritidsklubbar och Lomma tre, varav en flyttades från Vinstorpsskolan till Fladängskolan.

Ett nytt system för föreningsbidrag infördes. Kommunens föreningar får stöd i att upprätta ett socialt bokslut som redovisas, det sociala bokslutet ska medverka till att föreningen får hjälp att arbeta mer socialt hållbart.

I slutet på 2017 kallade verksamheten tjänstemän och kommunpolis från Burlöv till möte i syfte att få till ett samarbete kring att stävja stökigheter i Lomma. Ett avtal mellan kultur och fritid och motsvarigheten i Burlöv har skrivits.

Mål och måluppfyllelse

Besökare och målsmäns nöjdhet med fritidsgård och fritidsklubb ska öka.

- *Målet är uppfyllt.*

Målet mäts via enkäter. På en skala 1–4 ligger nöjdheten på 3,5 (2016: 3,5) bland besökare på fritidsklubben i Bjärred och 3,6 (2016: 3,5) i Lomma. För fritidsgården är resultatet index trygghet och bemötande 93 % (2016: 93) nöjdhet i Bjärred och 96 % (2016: 94) i Lomma.
I fritidsgårds- och fritidsklubbsverksamheten arbetar personalen konsekvent och målinriktat med att få besökarna att vara delaktiga i att påverka verksamhetens innehåll. När besökarna känner sig delaktiga blir de mer nöjda med verksamheten, vilket också bidrar till bra resultat.
Fokus framöver kommer att vara att skapa fler projekt där ungdomar är delaktiga, till exempel cash flow.

All verksamhet ska präglas av stort miljöansvar.

- *Målet är uppfyllt.*

Verksamheterna har tagit fram och genomfört fyra konkreta miljöåtgärder; sopsortering, tema Hållbar utveckling med barnen på fritidsklubbarna, åtgärder för att återvinna granulat på konstgräsplanerna samt plan för att byta befintlig belysning mot energisnål belysning. Eftersom detta är första gången denna mätning görs finns det inga jämförelsetal. Alla verksamheter ska fortsätta arbeta med miljömedvetenhet och välja miljövänliga alternativ där det är möjligt.

Kommuninvånarnas nöjdhet med utbudet av kultur- och fritidsaktiveter ska öka.

- *Målet är inte uppfyllt.*

Nyckeltalet är kopplat till SCB's medborgarundersökning som visade ett resultat på index 66, målvärde var index 67. Resultatet är sämre än föregående år (index 67). Lomma kommun har bättre resultat än jämförbara kommuner i SCB's medborgarundersökning, nationella genomsnittet i Sverige ligger på index 61. Verksamheterna inom kultur och fritid ska fortsätta utvecklas i samarbete med invånarna för att bibehålla ett bra resultat i SCB's medborgarundersökning.

Erbjuda variation av kultur, idrott och friluftsföreningar i kommunen.

- *Målet är uppfyllt.*

En ny idrottsförening har tillkommit under året. Inga föreningar har upphört under året. Lomma kommun har ett rikt föreningsliv i jämförelse med jämförbara kommuner. Det finns intresse att starta nya föreningar men ofta förekommer det begränsningar i lokaler och anläggningar. Kultur och fritid ska stötta nya föreningar och uppmuntra att nya föreningar startas. Ett nytt startbidrag för nya föreningar har tagits fram.

Tillgängligheten i kommunens anläggningar och motionsområden ska öka.

- *Målet är uppfyllt.*

Målet bedöms som uppfyllt på grund av de aktiviteter som gjorts under året med bland annat öppen lördag (spontanidrott inomhus), löpslingor, öppet vatten, simning och nya utegym. Beläggningen i idrottshallarna är hög och det finns väldigt få lediga tider i kommunens idrottshallar. Föreningsverksamheten i hallarna har gått upp cirka 5 % jämfört med föregående år. Nämnden kommer att satsa på förbättringar i bokningssystem, marknadsföring och dialog med föreningar.

Fältgruppens och elevcoachernas kontakt med barn och unga i kommunen ska öka.

- *Målet är uppfyllt.*

Målet bedöms som uppfyllt på grund av mer strukturerat samarbete och kommunikation under 2017. Lomma kommun har ett bra förebyggande arbete jämfört med sina grannkommuner. Verksamheten når många av kommunens ungdomar i sitt förebyggande arbete. Fältgrupp och elevcoacher behöver ständigt se över sina arbetssätt och samarbeten för att kunna nå de ungdomar man arbetar för.

Ekonomi

Fritidsverksamheten visade vid årets slut en positiv budgetavvikelse på 0,1 mnkr.

Idrotts- och fritidsanläggningar uppvisade en negativ budgetavvikelse. Uthyrningsintäkterna var lägre än budgeterat, vilket var kopplat till det nya sättet att hantera föreningarnas lokalbidrag samt lokalnyttjande. Lokalbidragen till föreningar visade motsvarande positiva avvikelse. Pilängsbadet, som från och med juli månad drivs i egen regi, och övriga anläggningar uppvisade tillsammans en positiv budgetavvikelse. Fritidsverksamheten för barn och unga hade fler barn än budgeterat i fritidsklubbsverksamhet och behövde tillsätta extra personal under året, vilket resulterade i en negativ budgetavvikelse. Bidrag till föreningar hade en positiv budgetavvikelse, vilken var kopplad till det nya systemet för lokalbidrag och lokalnyttjande. Centralt budgeterade verksamhetsmedel hade även den en positiv budgetavvikelse.

Kultur- och fritidsnämndens effektiviseringsbeting uppgick till 0,2 mnkr under 2017. Effektivisering har genomförts under året genom minskat internt köp av administration från barn- och utbildningsnämnden. Barn- och utbildningsnämnden har minskat kostnaderna för den centrala administrationen med motsvarande belopp.

Integration/flyktingmottagning

Fritidsverksamheten är en viktig arena för integration. En stor del av arbetet med integration sker i ideélla föreningars regi men även inom ordinarie verksamheter. Fritidsgårdarna i Bjärred och Lomma har gjort aktiviteter i syfte att integrera ensamkommande och etablerade ungdomar, bland annat i projektet Unga möter unga. Fritidsverksamheten har också varit med och arrangerat sommarsimskola för nyanlända, i samarbete med Medley AB.

Framtid

Fritidsverksamheten kommer att lämna området vid Stationen i Bjärred och kommer att behöva temporära lokaler fram till en ny fritidsgård är klar under 2018. Verksamheten kommer att ha stora möjligheter att utveckla samarbete med flera olika aktörer när den nya fritidsgården står klar.

Fritidsverksamheten är inne i en förändringsprocess då krav och önskemål från ungdomar ser annorlunda ut nu än för bara några år sedan.

Det ska bli ökat fokus på folkhälsan där möjlighet till spontanidrott och bokade verksamheter ökar även för vuxna och äldre. Tillgängligheten för allmänheten i hallarna behöver ökas då det framförs fler önskemål om oorganiserade aktiviteter.

En parkourbana planeras att byggas i samarbete med Bjärreds gymnastikförening under 2018.

Medborgarna vill ha fler aktiviteter och evenemang och därför har ett sommarprogram tagits fram. Detta kommer att fortsätta utvecklas i samarbete med kommunens föreningar.

Driftredovisning

Tkr	Bokslut 2015	Bokslut 2016	Bokslut 2017	Budget 2017
Intäkter	10 903	11 572	12 998	12 409
Kostnader	-45 188	-45 322	-45 929	-45 474
Driftnetto	-34 285	-33 750	-32 931	-33 065
Budgetavvikelse	**-103**	**-7**	**134**	

Verksamhetsmått

	Bokslut 2015	Bokslut 2016	Bokslut 2017	Budget 2017
Pilängsbadet				
Antal besök per år	81 568	75 360	76 440	85 000
Genomsnitt besök per dag	291	269	273	305
Nettokostnad per besök (kr)	30,4	32,0	32,7	28,3
Idrottsanläggningar; stora hallar				
Nyttjandegraden, total tid (%)	82	85	90	95
Idrottsanläggningar; övriga hallar				
Nyttjandetid, total tid (%)	71	77	80	90
Samlingslokaler				
Nyttjandegraden, total tid (%)	38	42	44	50
Café Stationen				
Genomsnittligt antal besökare/kväll	15	20	18,4	15
Café Centralen				
Genomsnittligt antal besökare/kväll	29	33	35	35

Kultursverksamhet

ANSVARIG NÄMND: KULTUR- OCH FRITIDSNÄMNDEN

Årets händelser

Kulturverksamheten har stor betydelse för kreativiteten och folkhälsan i kommunen. Ambitionen är att ha en mångfald av aktiviteter och evenemang för att nå alla invånare. Under året har det gjorts satsningar för att få till fler evenemang i kommunen, bland annat i samarbete med föreningar, dansveckorna i juli och augusti är ett bra exempel på detta.

Under året har ett nytt system för föreningsbidrag införts. Kommunens föreningar har fått stöd i att upprätta ett socialt bokslut som redovisas, detta ska medverka till att föreningen får hjälp att arbeta med social hållbarhet.

Lomma kommun har ett samarbete med Burlövs kommun kring folkbiblioteken. I början av 2017 har en sammanslagning av bibliotekskatalogerna i Lomma och Burlöv gjorts. Det innebär att kommuninvånarna i respektive kommun har tillgång till varandras bokbestånd.

Kulturskolans elever i Lomma har under året lämnat sina lokaler i Pilängsskolan för att under ombyggnadstiden vistas i temporära lokaler på Vinstorpsskolan.

Från och med hösten 2017 ansvarar Lomma Folketshusförening för genomförandet av Krokodillkonserter, åtta offentliga familjeföreställningar per år.

Tack vare bidrag från Leader Lundaland har verksamheten gjort en förundersökning för utveckling av Amfiteatern i Lomma.

Kulturverksamheten har arbetat vidare med Kulturgarantin som innebär en professionell kulturupplevelse per år för alla barn från fyra år och under hela grundskolan.

Verksamheten finslipar samarbetet mellan kulturenheten och skola/förskola. Stort fokus ligger på att välja program som passar väl in i läroplanen, har hög kvalitet och ger nya perspektiv på tillvaron.

Under året har verksamheten tagit ett omtag i arbetet med Skapande skola, kulturverksamheten har arbetat stadievis med representanter från olika skolor för att ta fram gemensamma projekt för varje årskurs.

Mål och måluppfyllelse

Elevers och målsmäns nöjdhet med Kulturskolan ska öka när det gäller kvalitet på utbildning och utbud.

- *Målet är uppfyllt.*

Enkätundersökningar visar att elever och målsmän fortsatt är nöjda med Kulturskolans utbildning och utbud. På en betygsskala 1–5 ligger upplevd nöjdhet hos elever på snitt 4,4, vilket är samma som förgående år. Resultatet visar ingen förändring i upplevd helhetsnöjdhet bland Kulturskolans elever.
Bland föräldrarnas upplevda nöjdhet med Kulturskolans förmåga att leva upp till deras förväntningar, angav 51 % mycket bra (2016: 47 %). Jämfört med förra året är detta en ökning av Kulturskolans förmåga att möta föräldrars förväntan från bra till mycket bra.
På frågan om eleverna saknar någon aktivitet i utbudet angav 92 % nej, medan 8 % svarade ja. Detta är samma resultat som förgående år. Fokus framöver är analys av köerna till Kulturskolan.
Antal svar under 2016 var 413 stycken, under 2017 var det 261 stycken, vilket är en klar nedgång i antal svar. Troligtvis beror detta på att enkäten skickades ut digitalt i stället för i pappersformat.

Kommuninvånarnas upplevda nöjdhet med biblioteksverksamheten ska öka.

- *Målet är uppfyllt.*

Inom de tre nyckeltalen kopplade till målet upplever 85 % av besökarna att de är nöjda med biblioteket som mötesplats, utbudet och helhetsupplevelsen. Förra året var motsvarande siffra 80%.
Biblioteken måste fortsätta utvecklas i samarbete med medborgarna för att bibehålla en hög kvalitet. Under 2018 kommer biblioteket i Lomma att prova söndagsöppet.

All verksamhet ska präglas av stort miljöansvar.

- *Målet är uppfyllt.*

Verksamheterna har tagit fram och genomfört fyra miljöåtgärder; Sopsortering, tema hållbar utveckling med barnen på fritidsklubbarna, åtgärder för att återvinna granulat på konstgräsplanerna samt plan för att byta befintlig belysning mot energisnål belysning. Eftersom det är första gången denna mätning görs finns det inga jämförelsetal. Alla verksamheter ska fortsätta arbeta med miljömedvetenhet och välja miljövänliga alternativ, där det är möjligt.

Kommuninvånarnas nöjdhet med utbudet av kultur- och fritidsaktiveter ska öka.

- *Målet är inte uppfyllt.*

Nyckeltalet är kopplat till SCB´s medborgarundersökning som visade ett resultat på index 66 år 2017. Målvärde var index 67. Resultatet är sämre än föregående år då index var 67. Lomma kommun har bättre resultat än jämförbara kommuner i SCB´s medborgarundersökning. Nationella genomsnittet i Sverige ligger på index 61. Verksamheterna inom kultur och fritid ska fortsätta utvecklas i samarbete med invånarna för att bibehålla ett bra resultat i SCB´s medborgarundersökning

Kommunens invånare ska få breddade kulturupplevelser.

- *Målet är uppfyllt.*

Sommarprogrammet har fördubblats och dansveckorna har tillkommit. Antalet evenemang har ökat från 2016 till 2017. Kultur och fritid fortsätter att samarbeta med föreningarna för att öka kvalitet, mångfald och antal kulturevenemang.

Skolbiblioteket och bibliotekariens stöd för utbildning och lärandeprocessen ska öka.

- *Målet är inte uppfyllt.*

Pedagogerna är nöjda med skolbiblioteksverksamheten. Resultatet visar 75% nöjdhet. Resultaten mäts via enkäter där pedagogernas upplevelse av hjälp och stöd från skolbibliotekarie och skolbibliotek. Det går inte att jämför med föregående år eftersom det inte gjort en motsvarande undersökning.
Förvaltningen håller på att ta fram en långsiktig plan för att säkerställa hög kvalitet på skolbiblioteken för samtliga elever.

Pedagogernas nöjdhet med kultur i skolan ska öka.

- *Målet är uppfyllt.*

Målet bedöms som uppfyllt med hänvisning till resultatet i enkäten som visade på nöjdhet bland 80 % av pedagogerna. Resultatet är på samma nivå som 2016 men då gjordes enkäten för eleverna (75 %). Kultur i skolan fortsätter att utvecklas i samarbete med pedagoger och elever för att bibehålla en hög kvalitet.

Ekonomi

Kulturverksamheten hade vid årets slut en positiv budgetavvikelse på 0,3 mnkr.
Den största positiva avvikelsen finns inom bidrag till föreningar. Avvikelsen är kopplad till det nya systemet för lokalbidrag och lokalnyttjande.

Integration/flyktingmottagning

Verksamheten på biblioteken har påverkats genom ökade inköp av media på aktuella språk och en hylla med lättläst svenska för unga vuxna och vuxna, språkkurser medmera. Kulturverksamheterna har fått fler besökare på bland annat biblioteken och programverksamheten. Kostnaderna har ökat på grund av fler aktiviteter och evenemang, bland annat språkcafé.

Framtid

Kulturverksamheten kommer att fokuseras på folkhälsa, arrangemang och aktiviteter, gärna i samarbete med kommunens kulturföreningar.

E-boksutlåningen fortsätter att vara hög och på sikt blir det sannolikt aktuellt att lägga mer resurser på att tillmötesgå kommuninvånarnas förfrågan på e-böcker.

Utbyggnad av skolor i Lomma ställer krav på fler skolbibliotek. Nya skolbiblioteks lagen slår fast att alla elever ska ha tillgång till ett skolbibliotek och att det är mycket viktigt att elever har tillgång till ett lättillgängligt och bemannat skolbibliotek med ett varierat bokbestånd. Ett arbete med att utveckla skolbiblioteksverksamheten i kommunen är initierat.

För att på bästa sätt kunna möta kommuninvånarnas behov bör möjligheterna till en mer användarvänlig webb-plattform för bibliotekstjänsterna ses över.

Till följd av att antalet barn och elever i kommunen ökar förväntas en fortsatt ökad efterfrågan inom programverksamheten.

Kulturverksamheten kommer att vara värd för den regionala UKM-festivalen i Lomma 2018, vilket innebär mottagande av upp till 130 kulturutövande ungdomar från åtta kommuner under en helg i maj. UKM står för Ung Kultur Möts är en riksorganisation som verksamheten har samarbetat med i femton år.

Under 2018 kommer förvaltningen att göra en ansökan för genomförandeprojekt kring Amfiteatern till Leader Lundaland.

Driftredovisning

Tkr	Bokslut 2015	Bokslut 2016	Bokslut 2017	Budget 2017
Intäkter	2 248	2 244	2 307	1 996
Kostnader	-27 011	-27 805	-27 783	-27 721
Driftnetto	-24 762	-25 561	-25 476	-25 725
Budgetavvikelse	**142**	**115**	**249**	

Verksamhetsmått

	Bokslut 2015	Bokslut 2016	Bokslut 2017	Budget 2017
Programverksamhet				
Antal arrangemang	101	113	136	100
Genomsnitt publik/ arrangemang	54	51	55	70
Bibliotek				
Öppet - timmar per vecka	99	99	50	99
Utlåning antal media/invånare	11	11	9	11
Besökare per dag	1 103	1 086	1 091	1 000
Förnyelse av mediabeståndet (%)	7,5	8,3	7,3	4,5
Virituella besök på bibliotekets hemsida	117 606	116 799	113 692	140 000
Kulturskolan				
Antal sökande elever till kulturskolan	1 250	1 208	1 191	1 250
Antalet elever i kulturskolan	920	898	880	875
Nettokostnad per kulturskoleelev (kr)	6 838	7 314	7 690	7 524

Teknisk verksamhet – skattefinansierad

ANSVARIG NÄMND: TEKNISKA NÄMNDEN

Årets händelser

Förutom den ordinarie verksamheten har nämnden under 2017 arbetat med ett antal specifika investeringsprojekt som beskrivs under rubriken investeringsprojekt.

Under året har en ny flerårig period för driftentreprenad gata/park implementerats och en driftoptimering av fontäner och andra vattenanläggningar genomförts. Skötseln av stränder har utökats liksom arbetet med olovlig slyltning längs E6, vilket lett till kraftigt minskat antal skyltar. Under året har också trafiksäkehetsåtgärder i Bjärred genomförts, bland annat genom upphöjda vägbanor mot Södra Väskustvägen för att gång- och cykeltrafiken ska få säkrare överfarter. Långa Bryggan har fått förnyad belysning och arbete med att ta fram en ny belysningsplan har pågått, denna beräknas kunna presenteras 2018.

Tekniska nämnden ansvarar för och har under året genomfört ett stort antal infrastruktur- och byggprojekt. Högkonjunkturen har medfört att byggpriserna ökat dramatiskt, vilket påverkat kostnaderna för byggprojekten i kommunen. Detta har visat sig genom färre och högre anbud vid upphandlingar.

Nämnden genomför för närvarande flera stora infrastrukturprojekt i samverkan med andra aktörer, såsom Region Skåne och Trafikverket. Detta ställer, förutom ett gott samarbete, stora krav på en god förhandlingsförmåga, juridisk kompetens och i många fall god beställarkompetens. Nämnden har under året genomfört ett stort samverkansprojekt med Trafikverket (Vinstorpsvägen) som medfört kraftigt ökade kostnader i förhållande till ursprunglig prognos. Ett arbete pågår fortfarande för att utröna anledning till kostnadsökningarna.
Med anledning av de pågående och planerade stora infrastrukturprojekten, i samverkan med andra aktörer, har nämnden sett ett behov av en översyn av organisation och rutiner inom förvaltningen.
Nämnden har bland annat;

- Säkerställt att det finns juridisk kompetens inom förvaltningsorganisationen.
- Ökat insynen i upphandlingsförfarandet genom att förfrågningsunderlag, innan de går ut på upphandling, (över en viss nivå), ska godkännas av arbetsutskottet som sedan uppdrar åt förvaltningen att upphandla aktuellt projekt.
- Infört återkommande skriftlig och muntlig redovisning till nämnden av pågående projekt (ekonomi, risk, tidplan med mera).

Nämnden ser ett fortsatt behov av att stärka styrning, tydlighet och förankring av projekten. Förvaltningen har därför påbörjat ett arbete som innebär att samtliga projekt inom hela förvaltningen, förutom ett politiskt godkännande, ska godkännas, genom en skriftlig projektbeställning till ansvarig chef innan projektet kan startas upp.

Sedan hösten 2016 har tekniska nämnden inlett en tydligare satsning på nämndens arkiv och insatser har gjorts inom flera arkivområden inom nämndens verksamhetsområde. Det långsiktiga målet med arbetet är ett fullt utvecklat digitalt mellanarkiv som medför en ökad tillgänglighet för kommuninvånarna och handläggare.

Uppföljning av verksamhet som utförs av privata utförare

Skötsel av grönytor och allmän platsmark utförs av PEAB. För att säkerställa hög kvalitet och effektivitet på utfört arbete utförs regelbunda kontroller. Utöver detta utförs minst fyra kontraktsmöten per år där eventuella avvikelser noteras och fokus ligger bland annat på arbetsmiljö, miljöfrågor, avtalsuppföljning och verksamhetens kvalitet. Nämnden har beslutat om skötselprogram för kommunens grönytor och allmän platsmark. Uppföljning av entreprenaden redovisas till nämnden två gånger per år.

Mål och måluppfyllelse

Verksamheten ska bedrivas effektivt, konsekvent, med god kvalitet och bra bemötande.

- *Målet är inte uppfyllt.*

SKL har tidigare mätt och indexerat avsnittet "gator, vägar och miljö" på kommunernas hemsida. Efter att nämndsmålen fastställts för 2017 upphörde SKL med denna mätning och gav kommunerna ansvaret att göra en självskattning av webinnehållet. Under 2017 gjordes hela strukturen på kommunens hemsida om vilket gjorde det svårt att utföra en mätning som var jämförbar med de tidigare gjorda undersökningarna SKL utfört. Något resultat föreligger därför inte.
Under 2017 har ärendesystemet för avvikelsehantering inom gatu- och parkskötsel vidareutvecklats. Implementering och fortsatt utveckling kommer att ske under 2018. Systemet innebär en förbättrad och effektivare uppföljning av avvikelser mellan kommun och entreprenör samt en möjlighet för kommuninvånare att följa ärenden under hela processen.

Medarbetarna ska utvecklas inom sitt arbetsområde, trivas och vilja stanna kvar.

- *Målet är inte uppfyllt.*

Medarbetarundersökning avseende 2017 har genomförts. De kriterier som är kopplade till målet är motivation, ledning och styrning. Värdena för verksamheten ska vara högre än för kommunen totalt. För 2016/17 ligger ett av tre värden över kommunen totalt (ledarskap 4,48

av totalt 5,0). Även de två övriga områdena, motivation och styrning, har bra resultat (3,92 respektive 3,74 av totalt 5,0) men ligger under kommunen totalt (4,08 respektive 4,11).

Kommunövergripande arbete för trivsel på arbetsplatsen och bättre hälsa bland medarbetare pågår inom ramen för projekten Jobba@Lomma samt PEPP. Även inom tekniska avdelningen pågår utvecklingsarbete med fokus på att förbättra kommunikation och medarbetarskapet inom organisationen.

Samtliga verksamheter ska minska sin energianvändning.
- *Målet är uppfyllt.*

Energiförbrukningen i förhållande till antalet gatubelysningsstolpar ska minska med 2 %, utfallet var en minskning med 2,7 %.

Energisparåtgärder pågår kontinuerligt, huvudsakligen i form av utbyte till LED-armaturer. En belysningsplan har tagits fram under 2017 och som en fortsättning på denna kommer ett utbytesprogram i energisparsyfte att arbetas fram under 2018.

Verksamheten ska arbeta för att kommuninvånarna ska uppleva att trafikmiljön och trafiksäkerheten kontinuerligt förbättras inom kommunen.
- *Målet är uppfyllt.*

Målet mäts genom nyckeltalet nöjdhet med kommunens gatu- och väghållning i SCB´s medborgarundersökning. Nyckeltalet enligt målet är 65 och utfallet blev 66. Lomma kommun är därmed en av två kommuner med högst indextal i Sverige.

Under året har arbetet med trafiksäkerhetsåtgärder fortsatt enligt plan. Även fortsättningsvis kommer trafikmiljön ständigt att förbättras, men fokus på trafiksäkerhet och framkomlighet för fotgängare och cyklister.

Lomma kommun ska ha en god framkomlighet och tillgänglighet till busshållplatser och framtida tågstation samt alla andra offentliga miljöer.
- *Målet är uppfyllt.*

Målet mäts genom nyckeltalet nöjdhet med kommunens gång- och cykelvägar i SCB´s medborgarundersökning. Nyckeltalet enligt målet är index 65 och utfallet blev 65. Det nationella medelindexet är 55 och högsta noterade index är 69. Arbetet med utformningen av stationsområdet fortsätter, stor vikt läggs vid god framkomlighet och trafiksäkerhet för fotgängare och cyklister.

Lomma kommun ska fortsätta utveckla trygga offentliga miljöer och grönområden att vistas i.
- *Målet är uppfyllt.*

Målet mäts genom nyckeltalet hur tryggt och säkert man kan vistas utomhus på kvällar och nätter i SCB´s medborgarundersökning. Nyckeltalet enligt målet är 8,1 och utfallet blev 8,1. Det nationella medelindexet är 6,1 och högsta noterade index är 8,4.

Gatubelysning är en viktig faktor för trygghet i tätorter. Under 2017 togs en belysningsplan fram för att tydliggöra vilka platser som bör belysas och på vilket sätt. Arbetet med inventering och komplettering av belysning kommer att fortsätta under 2018. För kommunens grönytor följer arbetet det framtagna skötselprogrammet.

Ekonomi

Budgetavvikelsen är totalt 7,3 mnkr. Utav detta utgör den största delen, 5,8 mnkr, återföring till resultatet av tidigare gjord avsättning avseende regresskrav från försäkringsbolag i samband med översvämningarna 2014. Övriga avvikelser utgörs av, en positiv budgetavvikelse på driftkostnader samt en negativ avvikelse avseende kapitalkostnader. Beträffande driftkostnaderna kan några större avvikelser noteras; Vintervägh̊llningen har varit mindre omfattande än förväntat liksom bidrag till enskilda för bostadsanpassning.
Under året har effektiviseringar genomförts genom omorganisation som medfört att två tjänster inom gatu- och parkenheten har slagits ihop till en tjänst.

Kommentarer till investeringsredovisning

Samtliga investeringsprojekt specificeras på bilagor med kortfattade kommentarer kring budget, utfall och projektets status. Här kommenteras projekt vars utfall 2017 överstiger 5,0 mnkr eller där ekonomiska avvikelser eller andra förändringar i innehåll och genomförande kan förutses.

Investeringar inom detaljplan Lomma hamn, används för exploatörens kvartersanläggningar och kompletterande investeringar i hamnen som inte ingår i exploatörens åtagande. Exempel på kompletteringar kan vara gatupollare och iordningsställande av p-platser. Under 2017 har utgifter använts för omhändertagande av förorenade massor.

Beläggningsprogram, beläggningsprogrammet är flerårigt och beräknas pågå till och med 2020, för att därefter ersättas av ett nytt program. Geografiskt var 2017 års insatser koncentrerade till Bjärred. De största arbetena har utförts på Nordmannavägen, Leifs väg och Morkullevägen.

Planskildhet Vinstorpsvägen, projektet utförs 2016-2018 av Trafikverket med Lomma kommun som huvudsaklig ägare och innebär uppförande av planskildhet och järnvägsbro mellan Vinstorpsvägen och Lommabanan. Projektet har drabbats av kraftiga utgiftsökningar och Lomma kommun har innehållit betalning av en större del av Trafikverkets rekvisitioner. Lomma kommun anser att underlaget för rekvisitionerna är bristfälligt. Dels fanns en bristande överensstämmelse mellan vad projekteringsunderlaget visade och den faktiska verkligheten, dels saknades ett antal åtgärder i förfrågningsunderlaget och arbetet med dessa var inte inkluderade i anbudet. Ärendet behandlades av kommunfullmäktige 171026 § 66, som beslutade att bevilja kommunstyrelsen ett tilläggsanslag på 42,3 mnkr för den händelse förhandlingarna med berörda parter leder till att kommunen är betalningsansvarig motsvarande den nya totalutgiften

om 103,1 mnkr. Tekniska nämnden ges i uppdrag att begära investeringsmedel hos kommunstyrelsen då ett styrkt utbetalningsunderlag kan presenteras och kostnadsfördelningen mellan projektets olika parter säkerställts.

Erosionsskydd, bakgrunden till projektet är att säkerställa vattennivåerna i tre- och fyrkantsdammarna, förhindra överspolning av kuststråket samt att skydda Södra Västkustvägen från erosion. Miljödom har beviljats. Utförandet har förskjutits till hösten 2018 på grund av anpassning av förutsättningarna.

Strandängarna etapp 2, projektet utfördes 2016-2017 längs strandlinjen i södra Lomma. Bakgrunden till projektet var att stormarna tidigare skapat stora skador på infrastrukturen i området. Miljödom erhölls för att restaurera strandskoningen och anlägga en cirka 1 km lång skyddsvall mot havet. Projektet uppmärksammades i bokslut 2016 men avvikelsen kunde inte riktigt förutses förrän under 2017 och rapporterades i delårsrapporten. Projektering, ansökan om miljödom och myndighetshantering har varit omfattande och kostsam. Själva genomförandet belastades bland annat av hantering av större mängder farligt avfall och tillkommande material till stenskoningen. Beslutad totalutgift 13,5 mnkr, prognos slutlig totalutgift 14,3 mnkr.

Stationsområdet åtgärder allmän platsmark, projektet har planerats under flera år och ny detaljplan för området vann laga kraft 2016. Projektet samordnas med Lommabanan och dess utbyggnad. Utförandet har blivit förskjutet i tid, kalkylen behöver uppdateras efter dagens förutsättningar och en ny totalutgift tas fram under 2018. Stationsområdet beräknas vara klart till öppnandet av Lommabanan i december 2020.

Gångbro Oskars bro, under 2016-2017 lades en separat gångbro i direkt anslutning till befintlig Oskars bro med syfte att separera gång- och cykeltrafik och öka trafiksäkerheten för oskyddade trafikanter i förhållande till biltrafiken på Oskars bro.

Framtid

Nämnden ser stora utmaningar i kommunens fortsatt höga befolkningstillväxt. Det planeras för en fortsatt utveckling av bland annat bostäder och handel i Bjärreds centrum, området mellan Bjärred-Borgeby och i Lomma Centrum Norra. Nya stationer planeras i Alnarp och Flädie. En fortsatt hög tillväxt i kommunen kommer att ställa höga krav på fortsatt utbyggd infrastruktur. Kommunen måste säkerställa att VA-systemen är dimensionerade för ökad belastning, redan idag finns problem med VA-systemen i Lomma hamn. Kommunen har även en utmaning med ett ökat trafikflöde då Lomma hamn färdigställs, Lomma Centrum Norra utvecklas och utbyggnaden i Bjärred-Borgeby genomförs.

Den spårbundna persontrafiken till Lomma station kommer att innebära nya personrörelser i Lomma tätort och därmed måste goda kopplingar skapas mellan stationsområdet, Lomma centrum och hamnen.

Nämnden kommer, med anledning av ovan, att fortsätta genomföra ett stort antal infrastrukturprojekt och då ofta i samverkan med andra aktörer, såsom Trafikverket och Region Skåne. Det är, och kommer troligtvis fortsatt vara, en hård konkurrens om kompetent personal inom det tekniska området såsom till exempel projektledare. För att kunna behålla, och vid behov rekrytera, ny kompetent personal måste kommunen fortsatt vara en attraktiv arbetsgivare.

Snabb teknikutveckling pågår inom persontransporter både vad gäller val av bränsle och hjälpmedelssystem i fordonen. Den snabba utvecklingen ställer nya och oförutsägbara krav på infrastrukturen. El-cykeln, som kan betraktas som ett nytt fordonsslag, kan spela en avgörande roll för att lösa utmaningar vad gäller klimat, trafikutveckling och folkhälsa. Framgångsfaktorn är i vilken grad denna utveckling kan integreras i befintliga och nya gatumiljöer.

Ett stort fokus kommer att ägnas åt klimatanpassningar samt kris- och säkerhetsberedskap. Ett prioriterat område utgör arbetet med skyddsåtgärder mot förändrade väder- och vindförhållanden. En stor utmaning framöver är att säkerställa en hållbar och klimatanpassad dagvattenhantering både i befintliga och nya områden.

Statliga myndigheter har initierat en återuppbyggnad av landets civila försvar. Detta kommer att påverka kommuner och andra aktörer både i planering, materialanskaffning och fysiska anläggningar.

Driftredovisning

Tkr	Bokslut 2015	Bokslut 2016	Bokslut 2017	Budget 2017
Intäkter	9 073	11 269	11 356	10 469
Kostnader	-78 154	-79 294	-74 333	-80 710
Driftnetto	-69 081	-68 025	-62 977	-70 241
Budgetavvikelse	**6 325**	**3 937**	**7 264**	

Verksamhetsmått

	Bokslut 2015	Bokslut 2016	Bokslut 2017	Budget 2017
Grönområden, skötselyta tusen kvm	5 161	5 164	5 108	5 578
Gator, skötselyta tusen kvm	1 592	1 589	1 604	1 287
Gatubelysning, antal belysningspunkter	6 800	6 800	7 100	6 830
Drift och underhåll av grönytor, kr/kvm	2,59	2,62	2,81	2,38
Drift och underhåll av gator, kr/kvm	14,47	14,35	14,11	17,12
Drift och underhåll av gatubelysning, kr/ljuspunkt	785	855	756	824

Teknisk verksamhet – fastighetsverksamhet

ANSVARIG NÄMND: TEKNISKA NÄMNDEN

Årets händelser

Nämnden ansvarar för drift och underhåll av kommunens fastigheter. Nuvarande fastighetsverksamhet driftas genom ett så kallat internhyressystem som kommunstyrelsen beslutade att införa från och med år 2013. Under 2017 har en utvärdering av internhyressystemet genomförts med följande frågeställningar:

- Har syften med internhyressystemet uppnåtts?
- Är lokalförsörjningen kostnadseffektiv?
- Har internhyressystemets incitamentsskapande möjligheter uppnåtts?
- Finns det anledning att föreslå förändringar av internhyressystemet?

Resultatet kommer att redovisas i början på 2018.

Nämnden har, i samarbete med socialnämnden, aktivt arbetat med anskaffande av bostäder för nyanlända till kommunen.

Nämnden ansvarar för kommunens energirådgivning och utför detta i samarbete med kommunerna Staffanstorp, Svedala och Kävlinge. Under året har verksamheten bedrivits i enlighet med beslutad verksamhetsplan. Samarbetet har diskuterats under året och det har beslutats att avbryta nuvarande samarbete från och med 2019.

Nämnden ansvarar även för genomförande av investeringsprojekt inom byggnader där flera projekt påbörjats och färdigställts såsom:

- Nybyggnad av Strandskolan (färdigställt).
- Om- och nybyggnad inom N Karstorpskolan (färdigställt).
- Nybyggnad av Lerviks förskola (påbörjats).
- Nybyggnad av fritidsgård i Bjärred (påbörjats).
- Om- och nybyggnad inom Pilängskolan (påbörjats).
- Ombyggnad av ventilationsanläggning inom Medborgarhuset i Bjärred (färdigställt).

Uppföljning av verksamhet som utförs av privata utförare

Skötsel av utemiljöer inom kommunala fastigheter har utförs av PEAB. För att säkerställa hög kvalitet och effektivitet på utfört arbete utförs regelbunda kontroller. Dessutom utförs kontraktsmöten vid ett antal tillfällen per år där eventuella avvikelser noteras och där fokus bland annat ligger på arbetsmiljö, miljöfrågor, avtalsuppföljning och verksamhetens kvalitet. Uppföljning av entreprenaden redovisas till nämnden två gånger per år.

Lomma kommun har genomfört upphandling avseende lokalvård inom kommunala fastigheter. Lokalvården är uppdelad på två entreprenader; en i Lomma och en i Bjärred, entreprenören i Lomma är Förenade Service AB och entreprenören i Bjärred är Samhall AB. För att säkertälla hög kvalitet och effektivitet på utfört arbete utförs regelbundna kontroller. Dessutom utförs kontraktsmöten vid ett antal tillfällen per år där eventuella avvikelser noteras och där fokus bland annat ligger på arbetsmiljö, miljöfrågor, avtalsuppföljning och verksamhetens kvalitet. Efter vissa uppstartsproblem följer entreprenaderna, med endast mindre avvikelser, gällande avtal. Uppföljning av entreprenaden redovisas till nämnden två gånger per år.

Mål och måluppfyllelse

Medarbetarna ska utvecklas inom sitt arbetsområde, trivas och vilja stanna kvar.

- *Målet är inte uppfyllt.*

Medarbetarundersökning avseende hösten 2016 till våren 2017 har genomförts. De kriterier som är kopplade till målet är motivation, ledning och styrning. Värdena för verksamheten ska vara högre än för kommunen totalt. För 2016/17 ligger ett av tre värden över kommunen totalt (ledarskap 4,20 av totalt 5,0). Även de två övriga områdena, motivation och styrning, har bra resultat (3,73 respektive 4,00 av totalt 5,0) men ligger under kommunen totalt (4,08 respektive 4,11). Arbetet fortsätter för ökad trivsel på arbetsplatsen bland annat genom det kommunövergripande projektet Jobba@Lomma samt ett fortsatt utvecklingsarbete inom förvaltningen.

Samtliga verksamheter ska minska sin energianvändning.

- *Målet är uppfyllt.*

Målet är att energiförbrukningen ska minska med minst 2 % (graddagjusterat). En särskild handlingsplan för detta har upprättats för de kommunala fastigheterna. För att kontrollera att energiförbrukningen minskar sker månatliga uppföljningar av samtliga fastigheter. Efter årets slut redovisas den slutliga sammanlagda minskningen av energiförbrukningen för kommunala fastigheter. Den totala energiförbrukningen minskade under 2017 med cirka 2,3 %.

Fortsatt arbete sker med energieffektivisering/driftoptimering av det befintliga fastighetsbeståndet samt tillse att nya byggnationers energiförbrukningar ligger under kraven enligt Boverkets Byggregler. Energiförbrukningar i nya byggnationer ska följa det regelverk som följer av Miljöbyggnader - Silver.

Ekonomi

Verksamheten visade ett positivt resultat på cirka 7,0 mnkr, vilket är en positiv avvikelse med 0,2 mnkr jämfört med budget.

Årets intäkter är cirka 1,8 mnkr högre än budget. De högre intäkterna består av ökade internhyror, främst med

anledning av internhyror för nya objekt till nyanlända, samt ökade intäkter avseende sålda tjänster, vidarefaktureringar, uttag från bostadsrättsfonder, externa hyror med mera.

Årets driftkostnader avviker negativt avseende kostnader för internhyrda lokaler, underhållskostnader och reparationer. Årets driftkostnader avviker positivt avseende kostnader för elförbrukning, kostnader för värme och övrigt. Totalt har det under året utförts reparationer och underhåll med cirka 20,4 mnkr, inklusive komponentinvesteringar (15,7 mnkr, exklusive komponentinvesteringar). Kapitalkostnaderna och internräntor visar även de en positiv avvikelse. Utrangeringar av delar av Pilängskolan har i samband med rivning belastat resultatet med 1,4 mnkr.

Kommentarer till investeringsredovisning

Samtliga investeringsprojekt specificeras på bilagor med kortfattad kommentar kring budget, utfall och projektets status. Här kommenteras projekt vars utfall 2017 överstiger 5,0 mnkr eller där ekonomiska avvikelser eller andra förändringar i innehåll och genomförande kan förutses.

Norra Karstorpskolan, om- och tillbyggnad, projektet utfördes 2016-2017 och innebar uppförande av ny byggnad med nio klassrum samt ny byggnad för gymnastik- och fritidsverksamhet. Projektet inkluderade också ombyggnad av den befintliga byggnaden. Den ekonomiska avvikelsen, 0,9 mnkr, vilken har rapporterats till tekniska nämnden, är koncentrerade till ombyggnationen i den befintliga byggnaden.

Strandskolan, projektet har i huvudsak utförts under 2016-2017 och innebar uppförandet av en ny byggnad för cirka 200 elever samt en ny byggnad för gymnastik. Skolans parkeringsplats färdigställs under sommaren 2018 när de tillfälliga förskolepaviljongerna avvecklats. Det ekonomiska utfallet beräknas följa projektets totalbudget.

Lerviks förskola inklusive tomtköp, projektet har påbörjats under 2017 och beräknas vara färdigställt under sommaren 2018. Projektet omfattar nybyggnad av förskola med åtta avdelningar inklusive tillagningskök. Det ekonomiska utfallet beräknas att följa projektets totalbudget.

Pilängskolans om- och tillbyggnad inklusive rivning, en ny totalutgift har beslutats i Budget 2018. Under hösten 2017 startade rivningsarbetena, projektet är flerårigt och mycket omfattande men beräknas i stort kunna bedrivas som planerat.

Övriga mindre fastighetsinvesteringar, budgeten för mindre investeringar är beräknade att täcka verksamheternas behov av mindre investeringar. Under 2017 har investeringar om cirka 1,5 mnkr utförts i byggnader för nyanlända.

Integration/flyktingmottagning

Nämnden har uppdrag att stödja socialnämnden vid anskaffningen av bostäder för nyanlända. Att tillgodose behovet av aktuella bostäder i en region med bostadsbrist och höga bostadspriser har varit en svår utmaning. Flera anpassningar av befintliga bostäder har genomförts och finansierats via anslaget för mindre investeringar. Nämnden får täckning av socialnämnden för samtliga kostnader som uppkommer för drift- och kapitalkostnader för investeringar. Uppdraget har utförts med befintlig personalstyrka.

Framtid

Nämnden står inför stora utmaningar när det gäller att tillgodose behovet av lokaler. Tillräcklig tillgång till välplanerade lokaler är av central betydelse för kommunens attraktivitet med en fortsatt hög befolkningstillväxt. Detta medför nya lokalbehov men även verksamhetsanpassningar inom det befintliga fastighetsbeståndet. De befintliga byggnaderna med sina utemiljöer behöver kontinuerligt bytas ut, moderniseras och effektiviseras. Hur det framtida lokalbehovet ser ut styrs till stor del av var kommunen väljer att utvecklas. Idag pågår flera stora utvecklingsprojekt i både de södra och norra delarna av kommunen. Nämnden arbetar aktivt tillsammans med kultur- och fritidsnämnden och barn- och utbildningsnämnden för att få fram en lokalförsörjningsplan. Nämnden bedömer att kommunen, till viss del, kommer att klara det ökade lokalbehovet med anpassningar av det befintliga fastighetsbeståndet men bedömer samtidigt, med en fortsatt hög befolkningstillväxt, att nya lokaler behöver byggas.
Att bygga fastigheter i högkonjunktur medför ökade kostnader, något som nämnden har fått erfara de senaste åren. Nämnden bedömer att högkonjunkturen kommer att vara fortsätta och för att hålla nere byggkostnaderna är det viktigt att bygga lokaler som medför ett effektivt nyttjande av verksamhetsytorna. Nämnden ser även att det är av avgörande betydelse för projekten att kompetensen kan behållas inom förvaltningsorganisationen, vilket även det är en utmaning i en högkonjunktur.
En fortsatt utmaning för nämnden blir anskaffning av bostäder för nyanlända.

Driftredovisning

Tkr	Bokslut 2015	Bokslut 2016	Bokslut 2017	Budget 2017
Intäkter	171 488	169 279	172 284	170 717
Kostnader	-166 686	-163 346	-165 489	-163 889
Driftnetto	4 802	5 933	6 995	6 828
Budgetavvikelse	**3 075**	**1 513**	**167**	

Verksamhetsmått

	Bokslut 2015	Bokslut 2016	Bokslut 2017	Budget 2017
Yta totalt	132	134	137	137
Yta, ägda fastigheter inkl. bostadsrätter	109	112	115	115
Intäkter, kr/kvm	1 310	1 259	1 255	1 242
Kostnader, kr/kvm	735	704	706	696
Kapitalkostnader, kr/kvm	538	510	498	495
Planerat underhåll, kr/kvm	118	48	38	32

Teknisk verksamhet – avgiftsfinansierad

ANSVARIG NÄMND: TEKNISKA NÄMNDEN

Årets händelser

Vatten och avlopp

Under året har nämnden genomfört en förstudie som, på ett översiktligt plan, har undersökt för- och nackdelarna kring ett samgående med VA SYD. Studien har utgått från fyra olika områden där en projektgrupp gjort en analys utifrån tre olika perspektiv: medarbetare, organisation och abonnent.

Studien har kantats av ett antal faktorer som försvårat analysarbetet. Bland annat är kommunen och VA SYD organiserade på olika vis vad gäller struktur, storlek och målbilder. VA SYD är en organisation, specialiserad i sin natur på VA-frågor, medan kommunens VA-enhet är mer generell. Dessa förutsättningar har ibland gjort det svårt att specificera renodlade för- och nackdelar och analyserna har ibland snarare begränsats till att belysa likheter och skillnader mellan organisationerna.

Studien har, inom ramen för ovanstående begränsningar, på ett övergripande plan identifierat ett antal för- och nackdelar kring ett samgående med VA SYD. Nämnden har för avsikt att under 2018 ta ställning till det fortsatta utredningsarbetet.

Fältundersökningar avseende förmodade brister i ledningsnätet har fortsatt och utvecklats under 2017. Resultaten kommer att ligga till grund för ett åtgärdsförslag för minimering av konsekvenserna av så kallade intensivregn. Rapporten för de omfattande fältundersökningar som utfördes under 2016/2017 pekade ut ett antal sträckor för noggrannare inspektion, vilka utfördes under vintern 2017. Analyserna av inspektionerna samt kapacitetsutredningen av huvudstråket för spillvatten genom Lomma C kommer att ligga till grund för ett åtgärdsförslag för minimering av framtida källaröversvämningar.

För att optimera driften och minska energianvändningen har ett nytt styrsystem tagits i drift på avloppsreningsverket.

Inom VA-verksamheten har projektet med anslutning av landsbygden till det kommunala spillvattennätet fortsatt och i samband med detta har även huvudvattenledningar bytts ut. Under året har åtta fastigheter på landsbygden anslutits till spilledningsnätet.

Avfallshantering

Upphandling för drift av kommunens avfallsverksamhet har genomförts och i början av året övertog SYSAV avfallsverksamheten.

Även en upphandling för insamling av hushållsavfall har utförts, vilket innebär att en ny entreprenad påbörjades under 2017, ett avtal som sträcker sig till den 31 december 2023.

Hamn

En ny anläggning för båttvätt med tillhörande lyftanordning har tagits i bruk. Driften av anläggningen sköts av Lommabuktens seglarsällskap.

Muddring har genomförts under året. Tillgång till lämpliga platser i närområdet för deponering av muddermassor har minskat och det är svårt att få avsättning för muddermassorna, vilket medfört längre transporter och högre kostnader.

Balanserat resultat

Tkr	VA	Avfall	Hamn
Omsättning 2017	41 776	113	5 180
Ingående resultat	-2 484	818	129
2017 års resultat	863	76	58
Justering			
Utgående resultat	**-1 621**	**894**	**187**

Mål och måluppfyllelse

Verksamheten ska bedrivas effektivt, konsekvent, med god kvalitet och bra bemötande.

- ***Målet är inte uppfyllt.***

SKL har tidigare mätt och indexerat avsnittet "gator, vägar och miljö" på kommunernas hemsida. Efter att nämndsmålen fastställts för 2017 upphörde SKL med denna mätning och gav kommunerna ansvaret att göra en självskattning av webinnehållet. Under 2017 gjordes hela strukturen på kommunens hemsida om vilket gjorde det svårt att utföra en mätning som var jämförbar med de tidigare gjorda undersökningarna SKL utfört. Något resultat föreligger därför inte. Nämnden kommer fortsätta att utveckla de inbyggda verktygen för planerade insatser i VA-verksamhetens GIS-system för att säkerställa en effektiv och kundvänlig verksamhet.

Medarbetarna ska utvecklas inom sitt arbetsområde, trivas och vilja stanna kvar.

- ***Målet är inte uppfyllt.***

Medarbetarundersökning avseende 2017 har genomförts. De kriterier som är kopplade till målet är motivation, ledning och styrning. Värdena för verksamheten ska vara högre än för kommunen totalt. För 2016/17 ligger samtliga tre värden under kommunen totalt (motivation 3,39, ledarskap 3,28 samt styrning 2,94).

Ett kommunövergripande arbete för trivsel på arbetsplatsen och bättre hälsa bland medarbetare pågår inom ramen för projekten Jobba@Lomma samt PEPP. Även inom tekniska avdelningen pågår utvecklingsarbete med fokus på att förbättra kommunikation och medarbetarskapet inom organisationen.

Samtliga verksamheter ska minska sin energianvändning.
- *Målet är inte uppfyllt.*

De energieffektiviseringsåtgärder som utförts under 2017, för att bidra till en minskad energianvändning inom nämndens VA-verksamhet, kommer att ge effekt först under 2018. Åtgärderna avsåg bland annat renovering av huvudledning för spillvatten samt nytt styrsystem på avloppsreningsverket.

Nyckeltalet för verksamheten avser "energiförbrukning i förhållande till mängd renat spillvatten" samt "mängd inläckage till spillvattennätet". Dessa mätningar har inte varit möjliga att genomföra men energiförbrukningen totalt för Borgeby reningsverk mäts och jämförs med tidigare år. En ny anläggning för avvattning av slam från avloppsreningsverket kommer att installeras under 2018. En ny slamskruvpress bedöms medföra en avsevärd minskning av energiförbrukningen.

Vidare arbete i form av ledningsrenovering/omläggning uppströms pumpstationer på spillvattennätet bedöms minska mängden tillskottsvatten och därmed också bidra till minskad energianvändning.

Verksamheten ska arbeta för en god, hållbar och användarvänlig avfalls- och VA-hantering i kommunen.
- *Målet är inte uppfyllt.*

Nämndens nyckeltal avseende vatten och avlopp är index 85 (SCB's medborgarundersökning), utfallet blev 83 vilket är en ökning med en indexenhet jämfört med föregående år. Lomma kommuns mål är ambitiösa. Trots att det uppsatta målet inte nås är Lomma kommun en av de kommuner med högst indextal i Sverige. Nationellt snitt är 78 och högsta uppnådda index är 89 - delmålet är inte uppfyllt.

Nämndens nyckeltal avseende avfallshanteringen är 70 och utfallet blev 70, vilket är en ökning med en indexenhet jämfört med föregående mätning. Nationellt snitt är 67 och högsta uppnådda index är 78 - delmålet är uppfyllt.

Under 2018 kommer aktiviteter för att minska nedskräpningen att genomföras, bland annat genom fokus på "Vi Håller Rent" (från Håll Sverige Rent), samt ökad kommunikation med invånare och näringsliv kring nedskräpning. Under 2018 kommer arbetet med att minska andelen farligt avfall i restavfallet att fortsätta, bland annat genom att utveckla Farligt avfall-bilens besök i kommunen, samt att genom en kampanj kommunicera ut vad farligt avfall är och varför detta är viktigt att sortera.

Ett projekt för att öka leveranssäkerheten för avlopps- och dricksvatten kommer att fortsätta under 2018.

Ekonomi

Vatten och avlopp

Årets resultat blev positivt med 0,9 mnkr. Intäkterna minskade 4,2 % medan kostnaderna minskade med 7,7 %, taxan har varit oförändrad. Personalkostnaderna var i stort oförändrade på grund av vakanser medan kostnader för drift- och underhåll, liksom avskrivningar och räntor, var avsevärt lägre 2017 jämfört med 2016. Under 2017 slutredovisades avsättningen till 2014 års översvämningar, 5,8 mnkr kunde återföras till resultatet inom skattefinansierad verksamhet. En ny avsättning för 2016 års översvämningar gjordes med 0,5 mnkr.

Avfallshantering

Den stora delen av redovisningen sker från och med 2017 i SYSAV och återrapporteras till kommunen.

Hamn

Det totala resultatet blev positivt med 0,1 mnkr. Intäkterna ökade med 0,4 % medan kostnaderna ökade med 1,1 %. Muddring har utförts under året och kostnader för bortforsling av muddermassor har finansierats genom skattefinansierad verksamhet.

Kommentarer till investeringsredovisning

Samtliga investeringsprojekt specificeras på bilagor med kortfattad kommentar kring budget, utfall och projektets status. Här kommenteras projekt vars utfall 2017 överstiger 5,0 mnkr eller där ekonomiska avvikelser eller andra förändringar i innehåll och genomförande kan förutses.

Borgeby reningsverk genomgår en successiv förnyelse fördelad över flera år. Totalutgiften är beslutad till 9,5 mnkr. Hittills har nytt styrsystem installerats och förberedelser pågår för upphandling av ny skruvpress för slamhantering. Från 2018 kommer förnyelse av vissa pumpstationer att ingå i projektet.

Framtid

Vatten och avlopp

Nämnden ser stora utmaningar i kommunens fortsatt höga befolkningstillväxt. Det planeras för en fortsatt utveckling av bland annat bostäder och handel i Bjärred centrum, området mellan Bjärred-Borgeby och i Lomma Centrum Norra samt nya tågstationer i Alnarp och Flädie. En fortsatt hög tillväxt i kommunen kommer att ställa höga krav på fortsatt utbyggd infrastruktur. Kommunen måste säkerställa att VA-systemen är dimensionerade för ökad belastning. Redan idag föreligger problem med VA-kapaciteten i Lomma hamn.

Klimatförändringarna kommer att medföra en ökad belastning på kommunens VA-anläggningar. Ökad frekvens av extrema regn ökar risken för att avloppsledningarna blir överbelastade, vilket gör att riskerna för bakåtströmmande vatten och källaröversvämningar ökar. Överbelastade avloppsledningar kan också leda till frekventa och

omfattande breddningar av avloppsvatten, vilket kan leda till ökade miljö- och hälsorisker.

Den fortsatt ökade befolkningstillväxten, konsekvenserna av klimatförändringar och framtida myndighetskrav kommer att medföra en hård belastning på kommunens VA-anläggningar och behov av framtida anpassningar och utbyggnader. Detta kommer sannolikt att kräva en översyn och höjning av VA-taxan.

Avfallshantering
Nämnden ser en stor utmaning i att minska avfallsmängderna samtidigt som det märks en motsatt trend i samhället. I gällande avfallsplan finns bland annat mål om minskade avfallsmängder, minskad mängd förpackningar som finns kvar i restavfallet, minskad mängd farligt avfall i restavfallet och att mer matavfall ska sorteras ut från restavfallet samtidigt som det onödiga matavfallet ska minska.

Under 2018 kommer arbetet med en regional avfallsplan för perioden 2020 till 2023 att påbörjas.

Hamn
Nämnden ser en utmaning i den framtida hanteringen av muddermassor. Avsättningen av massorna har hittills kunnat hanteras men till alltmer stigande kostnader. Det finns behov av att se över finansieringen av hamnverksamheten. Möjligheter till alternativa metoder och användningsområden behöver utredas för att om möjligt minska både det ekonomiska och miljömässiga avtrycket. Uppströms, mellan Oskars bro och Brohus, finns ett kommande muddringsbehov, utredning pågår kring frågan om en framtida möjlighet att ta upp båtar vid båtuppställningsplatsen.

Hamntaxan och dess bestämmelser kommer att behöva ses över för att möta kommande underhålls- och muddringsbehov.

Driftredovisning

Tkr	Bokslut 2015	Bokslut 2016	Bokslut 2017	Budget 2017
Intäkter	62 360	65 863	44 827	45 239
Kostnader	-79 072	-69 767	-46 129	-46 789
Driftnetto	-16 712	-3 904	-1 303	-1 550
Budgetavvikelse	**-14 412**	**-1 604**	**247**	

Verksamhetsmått

	Bokslut 2015	Bokslut 2016	Bokslut 2017	Budget 2017
Insamlat matavfall i % (Nationellt mål 50 % 2018)	58 %	57 %	63 %	60 %
Insamlad mängd glas, kg per invånare	12,33	13,59	14,07	18,09
Insamlad mängd papper, kg per invånare	7,12	7,21	10,09	20,80
Insamlad mängd plast, kg per invånare	4,18	3,52	6,40	10,20
Insamlad mängd metall, kg per invånare	1,65	1,47	1,96	2,85
Insamlad mängd tidningar, kg per invånare	23,50	22,24	20,65	26,9
Toatal vattenleverans, 1 000 m3 till vattenledningsnätet	1 485	1 500	1 631	1 506
Energiförbrukning, KWh per renad mängd spilvatten, m3	0,76	0,81	0,85	0,72

Miljö- och hälsoskyddsverksamhet

Årets händelser

Nämndens kontroll- och tillsynsplan för 2017 avseende miljö- och livsmedelstillsyn har uppfyllts i sin helhet. Utöver att den planerade tillsynen inom respektive område genomförts, har ett stort arbete utförts om hur utsläpp av mikroplaster från konstgräsplaner och multiplaner påverkar vattendragen. Arbetet som startade som ett examensarbete har även fått uppmärksamhet nationellt. Under Lommadagen gjordes informationsinsatser för att belysa problematiken med mikroplaster i kosmetiska och hygieniska produkter samt hur dessa påverkar miljön. Under året erbjöds utbildning om giftfri förskola till pedagoger från förskolor i kommunen, syftet var att påbörja inventering av utfasning av leksaker som kan innehålla skadliga ämnen.

Kommunen har deltagit i en kommunikationsinsats initierad av Naturvårdsverket där samtliga hushåll i Lomma kommun med eldstad har fått en broschyr med råd om vedeldning.

Ett omfattande projekt om radon i flerbostadshus har påbörjats.

Många komplicerade ärenden rörande miljöfarlig verksamhet och strandskydd har hanterats, i vissa fall har polisanmälningar om miljöbrott gjorts. Ett större ärende gällande taktvätt har liksom strandskyddsfrågan kring bryggorna vid Höje å samt ärenden på Prålmyckan och campingen i Haboljung varit händelser som medfört en omfattande arbetsinsats.

Inom livsmedelskontrollen har två stora ärenden handlagts.

Antalet inkommande klagomål har minskat något i jämförelse med förra året, dock pågår utredningar av ett tiotal klagomål från föregående år fortfarande. Antalet klagomål på buller, inklusive trafikbuller, har halverats från föregående år.

Nämndens livsmedelsverksamhet har utöver den planerade tillsynen utrett matförgiftningar, klagomål och genomfört projektet allergikoll 2017 inom 5 Yes. Syftet med projektet var att kontrollera att restauranger och andra verksamheter som säljer oförpackade livsmedel uppfyller kraven kring allergiinformation.

Även ett mindre tillsynsprojekt har genomfört med provtagning på julbord. Under året har flertalet livsmedelverksamheter fått återbesök med anledning av anmärkningar vid inspektion.

Mål och måluppfyllelse

Verksamheten ska bedrivas effektivt, konsekvent, rättssäkert, med god kvalitet och bra bemötande.

- *Målet är inte uppfyllt.*

Tre av fem delmål är uppfyllda. Samtliga nyckeltal ska vara uppnådda för att målet ska anses uppfyllt.
Antal informationsträffar (internt) ska vara minst 10 st. per år – nyckeltalet är uppfyllt.
Nöjd kundindex mäts i "Insikt", mätning ännu ej presenterad för 2017.
Brukarenkät för miljöskydd – 97 % av enkätsvaren angav att man var "nöjd" eller "mycket nöjd". Målet var 85 % - nyckeltalet är uppfyllt.
Brukarenkät för livsmedelstillsyn – 90 % av enkätsvaren angav att man var "nöjd" eller "mycket nöjd". Målet var 85 % - nyckeltalet är uppfyllt.
Brukarenkät för hälsoskydd – 77 % av enkätsvaren angav att man var "nöjd" eller "mycket nöjd". Målet var 85 % - nyckeltalet är inte uppfyllt.

Inkomna enkäter - miljöskydd 16 st, livsmedelstillsyn 25 st, hälsoskydd 7 st. I tidigare mätningar har brukarenkäterna inte delats upp efter tillsynsområden utan slagits samman som en helhet. I det fall enkätsvaren behandlas på detta vis är 91 % av de svarande nöjda eller mycket nöjda. Med 7 inkomna enkäter för hälsoskydd motsvarar varje enkät 14,3 % av underlaget, vilket gör att man kan ifrågasätta relevansen i resultatet för denna verksamhet. Brukarenkäten kommer från 2018 att ersättas av "Insikt"-mätningar avseende privatpersoner.

Verksamheten ska verka för att trafikbuller minskar i boendemiljöer.

- *Målet är uppfyllt.*

Antalet nya ärenden rörande trafikbuller har minskat från två, 2016, till noll under 2017. Buller kring järnvägen är en prioriterad fråga och under hösten har Trafikverket redovisat nivåer för de närliggande fastigheterna och frågan kommer att vidarebehandlas under 2018. Nämndens miljöenhet deltar i arbetet med att ta fram underlag för en ny bullerkartläggning som kommer att redovisa bullernivåer i kommunen.

Verksamheten ska ge bra lättillgänglig information där den enskilde ges möjlighet att framföra sina synpunkter.

- *Målet är inte uppfyllt.*

Antal besökande på aktuell hemsida - det är inte möjligt att göra en jämförelse med föregående år då hela hemsidestrukturen förändrades under våren 2017. Målet kan därför inte uppfyllas.

Den nya hemsidan har medfört att en bättre logik skapats och att verksamheternas olika websidor uppdaterats. En kommunikatör engagerades under hösten på en 0,25 %

tjänst inom samhällsbyggnadsförvaltningen, med syfte att bistå verksamheterna i kommunikationsfrågor. Ett resultat av detta är en ny kommunikationsplan som ska antas våren 2018.

Verksamheten ska bedriva en väl fungerande tillsynsverksamhet.

- *Målet är uppfyllt.*

Tillsynsplanen för året har uppfyllts till 100 %, vilket var målet.

Ekonomi

Nämndens miljöenhet redovisar en negativ budgetavvikelse på 47 tkr med en positiv budgetavvikelse avseende livsmedelstillsyn och en negativ avvikelse avseende miljötillsyn.
Intäkterna för miljötillsynen har varit högre än budgeterat, vilket är en effekt av de tillfälliga personalförstärkningar som gjorts under året. Då antalet tillsynstimmar har varit större än tidigare år har tillsyn kunnat genomföras inom tidigare nedprioriterade områden.
Nämndens livsmedelstillsyn har haft högre intäkter än budgeterat för åtgärder utanför tillsynsplanen.
Under året har effektiviseringa gjorts, miljö- och byggavdelningen har genomfört en omorganisation som medför att två chefer (miljöchef samt bygglovschef) ersatts med en miljö- och bygglovschef.

Framtid

Under 2018 ska arbetet med implementation av ett digitalt granskningssystem och mellanarkiv fortsätta, samt utveckling av arbetsmetodik för en mer digital ärendehandläggning utredas. Även en projektering för digitalisering av avdelningens arkiv ska påbörjas.
Under 2017 har nämndens miljöenhet arbetat med att höja kvaliteten och effektivisera tillsynen med hjälp av rutiner, andra hjälpmedel och nya tjänster som kan kopplas till ärendehanteringssystemet. Detta arbete kommer att fortsätta och vidareutvecklas under 2018.

Det kommer fortsättningsvis att krävas utökade tillsynsinsatser på miljöfarliga verksamheter i kommunen med anledning av juridiska processer.
I och med utbyggnaden av Lommabanan kommer nämnden att arbeta vidare med bullerproblematiken även under 2018, då en gemensam process tillsammans med närliggande kommuner pågår gentemot Trafikverket avseende bullerskyddsåtgärder.

Driftredovisning

Tkr	Bokslut 2015	Bokslut 2016	Bokslut 2017	Budget 2017
Intäkter	1 204	1 405	1 332	1 009
Kostnader	-4 316	-5 014	-4 112	-3 742
Driftnetto	-3 112	-3 609	-2 780	-2 733
Budgetavvikelse	**450**	**-161**	**-47**	

Verksamhetsmått

	Bokslut 2015	Bokslut 2016	Bokslut 2017	Budget 2017
Nettokostnad för myndighetsutövning miljö och hälsoskydd, kr/inv*	180	151	115	107
Antal inkomna anmälningsärenden	63	73	89	65
Antal inkomna klagomålsärenden	28	50	38	30
Antal objekt miljöskydd	121	121	144	121
Antal objekt hälsoskydd	174	174	182	174
Antal objekt livsmedelstillsyn	154	154	152	154

Bygglovsverksamhet

Årets händelser

De senaste åren har bygglovsverksamheten utvecklats mycket positivt till en verksamhet som är professionell, smidig, snabb och håller en hög kvalitet, vilket bland annat inneburit kortare handläggningstider för bygglov.

Under året har inströmningen av ärenden varit fortsatt stor. Värt att nämna är att inkommande ärenden avseende bygglovsbefriade åtgärder, så kallade Attefallsåtgärder, fortsätter att öka. Ärenden avseende förhandsbesked, även inom detaljplanelagt område, har ökat jämfört med föregående år. Antalet överklaganden har under året alltjämt varit många, vilket likt tidigare år har tagit mycket resurser i anspråk, merparten av de överklagade ärendena har i överinstans avslutats till nämndens fördel.

Under 2017 stod beloppsmässigt stora bygglov (definierat som över 50 tkr) för 37,7 % av intäkterna. Motsvarande siffror för 2016 var 41,2 % av intäkterna. Detta visar hur exploateringstakten i kommunen påverkar nämndens budget och ställer stora krav på flexibilitet i organisationen.

Snittiden för handläggning av kompletta bygglovsärenden och förhandsbesked har under året varit 21 dagar för delegationsärenden och 81 dagar för nämndsärenden. Motsvarande tid för anmälningsärenden har för delegationsärenden varit 16 dagar för delegationsärenden och 28 dagar för nämndsärenden. Den genomsnittliga handläggningstiden, delegations- och nämndsbeslut sammantaget, har minskat med två dagar under 2017, från 37 dagar till 35 dagar. Lagstadgad handläggningstid för ärenden om bygglov och förhandsbesked är 10 veckor (70 dagar) med möjlighet till förlängning med ytterligare 10 veckor. För anmälningsärenden är tiden enligt lag fyra veckor (28 dagar) med möjlighet till förlängning med ytterligare fyra veckor.

Lagändringar har införts i plan- och bygglagen under 2017. Dessa innebär i huvudsak att fler åtgärder är undantagna från bygglovsplikt under vissa förutsättningar. Ändringarna har inte nämnvärt märkts eller påverkat enhetens arbete.

Under året har arbetet fortsatt för att forma en effektiv kart-, GIS- och mätorganisation med hög kompetens. Ett antal tjänster har varit vakanta under utredningsarbetet men är nu återbesatta och dessutom har resurser och kompetenser som legat ute i olika verksamheter samlats i en gemensam organisation/enhet.

Mätningsverksamheten har utvecklats och ny mätutrustning har införskaffats. Nämnden har dessutom genomfört en översyn av kommunens GIS-plattform med ambitionen att övergå till ett gemensamt kommunövergripande system. Förberedelser pågår för att starta upp interna GIS-utbildningar och skapa ett kommunövergripande GIS-råd.
Sedan hösten 2016 har nämnden inlett en tydligare satsning på nämndens arkiv och insatser har gjorts inom flera arkivområden inom nämndens verksamhetsområde. Det långsiktiga målet med arbetet är ett fullt utvecklat digitalt mellanarkiv som medför en ökad tillgänglighet för kommuninvånarna och handläggare. En utredning avseende det fortsatta arbetet med digitalisering av bygglovsarkivet har tagits fram.

En tillsynsplan för byggenheten har tagits fram och beslutats av miljö- och byggnadsnämnden.

En översyn av taxan har påbörjats och en revidering av timtaxan har genomförts under året.

Mål och måluppfyllelse

Verksamheten ska bedrivas konsekvent, rättssäkert, med god kvalitet och bra bemötande.

- *Målet är inte uppfyllt.*

Målet mäts via nedanstående mätningar. Samtliga mätningar ska vara uppnådda för att målet ska anses uppfyllt.
Antal informationsträffar (internt) ska vara minst 10 stycken per år - är uppfyllt.
Nöjdkundindex mäts i "Insikt" - resultat för 2017 är ännu inte publicerat.
Andel bygglovsärenden som är beslutade inom fem veckor (nollmätning) - andelen för 2017 är 86 %.
Brukarenkät - målet var att 85 % av enkäterna skulle ange handläggningen som "bra" eller "mycket bra". Resultatet blev 81 %. Enkäterna som inkom under andra halvan av året var mer positiva än de som inkom under första halvan. De områden som inte är godkända är information/rådgivning samt till viss del handläggningstid.
Brukarenkät, andel som förstått beslutet – nyckeltalet är uppfyllt.

Nöjdkundindexmätningen "Insikt" har tidigare bara mätt företagskontakter men omfattar nu även privatpersoner, vilket ger nämnden ett mer omfattande och bättre underlag för framtida prioriteringar och andra åtgärder inom verksamheten.

Nämnden har en hög ambitionsnivå avseende handläggningstid (fem veckor) och nämnden har uppnått 86 %. För att ytterligare korta handläggningstiden och öka tillgängligheten för medborgarna har ett digitaliseringsprojekt startats under året som ska leda till en tydligare koppling mellan e-tjänsten för bygglovsansökan och återkoppling till den sökande. Detta ska även leda till

att medborgarna kan ta del av bygghandlingar digitalt, vilket ger administrativa vinster inom enheten och förvaltningen.

Verksamheten ska ge bra lättillgänglig information där den enskilde ges möjlighet att framföra sina synpunkter.
- *Målet är uppfyllt.*

Målet mäts via nedanstående mätningar
- Antal besökande på aktuell hemsida – det är inte möjligt att göra en jämförelse med föregående år då hela hemsidestrukturen förändrats under våren 2017.
- Antal inkomna bygglovsärenden via e-tjänst ska öka med 5 % jämfört med föregående år - ökningen var 24 %. Nyckeltalet är uppfyllt.
- Antal inkomna anmälningsärenden via e-tjänst ska öka med 5 % jämfört med föregående år - ökningen var 9%. Nyckeltalet är uppfyllt.

Översynen av kommunens hemsida bedöms medföra ett ökat antal besökare. Arbete pågår för att öka digitaliseringsgraden inom myndighetsutövningen, bland annat pågår en översyn av nämndens arkiv med målet att dessa ska digitaliseras. Informationsinsatser avseende möjligheten att söka bygglov digitalt kommer att genomföras under 2018.

Verksamheten ska bedriva en väl fungerande tillsynsverksamhet.
- *Målet är uppfyllt.*

Tillsyn har bedrivits avseende olovligt byggande och utgångna tillfälliga bygglov, vilket medfört beslut om förelägganden och sanktionsavgifter. Tillsynsverksamheten kommer att fortsätta under året. En tillsynsplan för byggenhetens ansvarsområde för 2018 har utarbetats. I planen beskrivs tillsynsområden och åtgärder för dessa. Tillsynsplanens genomförandegrad ska vara 100 %.

Ekonomi

Nämndens bygglovsenhet redovisade totaltt en positiv budgetavvikelse på 134 tkr. Kart- och mätverksamheten uppvisade en positiv budgetavvikelse medan bygglovsverksamheten uppvisade en negativ budgetavvikelse.

Bygglovsintäkterna har har under året varit högre än budgeterat, bland annat till följd av ett antal stora beviljade bygglov i exploateringsområden i Lomma. Som ett resultat av detta har resurser under året lagts på tillfälliga personalförstärkningar, utbildning samt uppdateringar av IT-system.

På grund av personalvakanser har intäkterna för Kart- Mät- GIS- verksamheten inte nått upp till budgeterad nivå. Samtidigt har personalkostnaderna varit lägre, vilket lett till ett positivt resultat.

Under året har effektiviseringar gjorts. Miljö- och byggavdelningen har genomfört en omorganisation som medfört att två chefer (miljöchef samt bygglovschef) ersatts med en miljö- och bygglovschef. Tjänsten som bygglovschef har ersatts med en handläggartjänst.

Integration/flyktingmottagning

Under året har nämnden hanterat överklaganden i ärenden där bygglov beviljats.

Framtid

Bygglovsverksamheten står inför stora förändringar. En viktig sådan är behovet av fortsatt digitalisering för att nå ökad effektivitet och transparans.
Antalet inkommande ärenden förmodas att vara på en fortsatt hög nivå de kommande åren, detta bland annat till följd av planerade utbyggnadsområden i kommunen. Detta ställer krav på att personalresurserna är rätt dimensionerade så att arbetet kan utföras på ett fortsatt rättssäkert och serviceinriktat sätt.

Indikationer finns på att ytterligare förändringar i plan- och bygglagen kan komma att ske. Boverket undersöker om den lovbefriade Attefallsbyggnadens area kan ökas från nuvarande 25 kvm till 30 kvm. Det är svårt att veta hur denna eventuella förändring påverkar verksamheten, möjligen bidrar det till att fler ärenden avseende lovbefriade komplementbostadshus inkommer. I sådant fall blir det en utmaning för enheten att hantera dessa ärenden inom de lagstadgade fyra veckorna.

Geografiska Informationssystem (GIS), det vill säga data på digital karta, är redan idag central för flera verksamheter i kommunen. I kommunen kommerw användandet av GIS att utvecklas inom alla verksamheter. Det blir då ännu viktigare att det finns tydliga processer för hur man utbyter geodata eller så kallad lägesbunden data mellan förvaltningar och grupper, så att informationen som beslutet baseras på är så aktuell som möjligt.

Driftredovisning

Tkr	Bokslut 2015	Bokslut 2016	Bokslut 2017	Budget 2017
Intäkter	4 107	5 702	4 967	4 435
Kostnader	-10 522	-11 747	-11 071	-10 673
Driftnetto	-6 415	-6 045	-6 104	-6 238
Budgetavvikelse	**109**	**245**	**134**	

Verksamhetsmått

	Bokslut 2015	Bokslut 2016	Bokslut 2017	Budget 2017
Antal inkomna bygglovsansökningar	279	237	290	300
antal ansökningar via e-tjänst	75	41	51	85
Antal OVK ärenden (obligatorisk ventilationskontroll)	139	110	154	140
Antal beslutade slutbevis	79	61	81	80
Antal inkomna ärenden olovligt byggande	16	14	23	10

De kommunala bolagen

NEDAN REDOVISAS DE KOMMUNALA BOLAGEN SOM INGÅR I DEN SAMMANSTÄLLDA REDOVISNINGEN

LOMMA SERVICEBOSTÄDER AB

Lomma Servicebostäder AB (LSAB) är ett av Lomma kommun helägt bostadsbolag med ändamålet att främja boendet med anknytning till vård, omsorg och serviceverksamhet. Bolaget har haft en anställd under räkenskapsåret. Verkställande ledning sker på deltid medan löpande bokföring och hyresadministration köps in från Lomma kommun. Förvaltning av bolagets fastighetsbestånd sker i övrigt i samregi med Lomma kommun. Vid årets slut uppgick antalet fastigheter som ägs av bolaget till fyra med cirka 152 lägenheter samt verksamhetslokaler om cirka 11.460 m2 (BRA).

Ekonomi

Bolagets resultat efter finansiella poster uppgick till +1,0 mnkr, vilket är 0,4 mnkr högre än budgeterat.

De löpande driftkostnaderna är 0,1 mnkr högre än budget. Det beror främst på att underhåll utförts med ca 0,2 mnkr mer än budget. Till följd av fortsatt lågt ränteläge och omsättning av gamla lån har bolagets räntekostnader blivit lägre än budgeterat, 0,5 mnkr.

Bolagets låneskuld uppgår till 120,0 mnkr, vilket är oförändrat i förhållande till föregående år. Den genomsnittliga räntesatsen på bolagets lån uppgick vid årsskiftet till 0,5 %.

Investeringarna uppgår till 0,1 mnkr och avser mindre ombyggnader på Gamla Jonasgården.

Framtid

Lomma kommun har som mål att fortsatt ge LSAB i uppdrag att tillhandahålla bostäder och lokaler med anknytning till vård, omsorg och serviceverksamhet.

Nyckeltal

	2017	2016	2015
Nettomsättning, mnkr	15,4	15,4	15,4
Resultat efter finansiella poster, mnkr	1,0	1,9	1,1
Kassalikviditet, %	227,3	149,3	84,9
Soliditet, %	9,8	9,3	8,2

LOMMA UTHYRNINGSFASTIGHETER AB

Lomma Uthyrningsfastigheter AB (LUFAB) är ett av Lomma kommun helägt fastighetsbolag med ändamålet att inom kommunen förvärva, äga, bebygga och förvalta byggnader som inte har någon direkt anknytning till av kommunen bedriven kärnverksamhet i form av vård, skola och omsorg.

Verkställande ledning sker på deltid medan löpande bokföring och hyresadministration köps in från Lomma kommun.

Ekonomi

Bolagets resultat efter finansiella poster uppgick till 21,1 tkr. Hyresintäkterna har under året uppgått till 168 tkr, vilket är oförändrat jämfört med år 2016. Driftskostnaderna är cirka 12 tkr lägre än budget.

Med anledning av förestående likvidation har bolagets värde skrivits ned med 575 tkr i Lomma Kommuns bokslut, utgående värde motsvarar värdet på balansdagen 2016-12-31.

Framtid

Kommunfullmäktige har beslutat (KF § 74, 2016-09-08) föreslå att Lomma Uthyrningsfastigheter AB avvecklas på så sätt att bolaget träder i frivillig likvidation då syftet med bolaget har upphört. Vid ordinarie bolagsstämma i Lomma Uthyrningsfastigheter den 18 april 2017 fattades beslut om att bolaget ska träda i frivillig likvidation. Bolagsstämman gav VD i uppdrag att anlita advokatfirma med lämplig sakkunskap som likvidator av bolaget, vilket genomförts. Datum då företaget ska gå i likvidation är beräknat att ske 2018-03-15, då bolagets samtliga åtaganden och engagemang ska vara avvecklade.

Nyckeltal

	2017	2016	2015
Nettomsättning, tkr	168	168	1 217
Resultat efter finansiella poster, tkr	21	16	975
Soliditet, %	94,8	93,9	81,4

AB MALMÖREGIONENS AVLOPP

Bolaget äger och driver anläggningar för avledande av avloppsvatten från Arlöv, Åkarp, Hjärup och Lomma till Malmö stads avloppsreningsverk Sjölunda. Bolaget har inga anställda.

En överenskommelse träffades under året med Trafikverket om omläggningen av ABMA:s ledning genom Åkarp. En förprojektering av en utbyggd kapacitet mellan Hjärup och Åkarpsdammen färdigställdes och ledningen från pumpstation B i Lomma till förbindelsepunkten med huvudledningen i Arlöv filmades.

Ekonomi

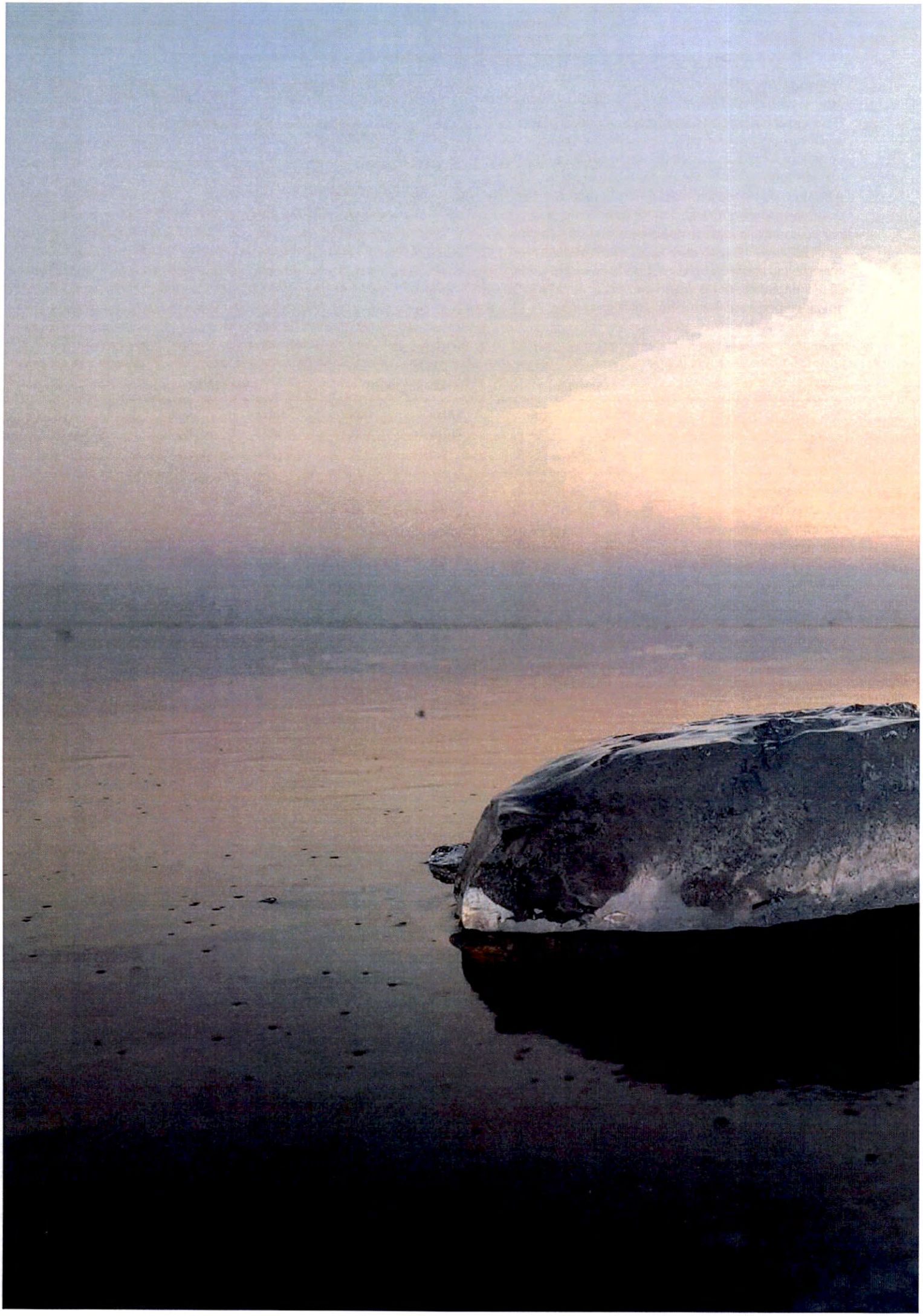
Bolagets omsättning 2017 uppgick till 13,6 mnkr, vilket är 5 % högre än under 2016. 80 % av kostnaderna avsåg ersättning till VA SYD för avloppsvattenrening, 12 % avsåg fasta kostnader och 8 % avsåg övriga rörliga kostnader.

Framtid

Arbetet med förstärkning av ABMA:s ledningsnät pågår. Trafikverket har utsett en entreprenör för utbyggnaden av stambanan och en omläggning av ABMA-ledningen genom Åkarp kommer att utföras under 2018/19 (tidplan ännu oklar). En lösning för hanteringen av spillvatten vid Hjärup har tagits fram på grund av att en djupförläggning av utbyggd järnväg kommer att dela Hjärup i två delar. Åtgärderna kommer att utföras som en tilläggsbeställning inom ramen för Trafikverkets entreprenad under 2018/19 (tidplan ännu oklar). Under 2018 kommer beslut tas om en samverkan med VA SYD om överföring av spillvatten från Hjärup är möjlig.

Koncernbolagens resultaträkning

mnkr	LSAB (100%)		LUFAB (100%)		ABMA (40%)	
	Utfall 2016	**Utfall 2017**	**Utfall 2016**	**Utfall 2017**	**Utfall 2016**	**Utfall 2017**
Intäkter	15,4	15,4	0,2	0,2	5,2	5,4
Kostnader	-6,8	-8,2	-0,2	-0,2	-4,8	-5,0
Avskrivningar	-5,3	-5,3			-0,4	-0,4
Årets rörelseresultat	**3,2**	**1,9**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
Finansiella intäkter						
Finansiella kostnader	-1,3	-0,9				
Resultat efter finansiella poster	**1,9**	**1,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
Avsättning	-0,5	-0,2				
Skatt	-0,3	-0,2				
Årets resultat	**1,1**	**0,6**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
Investeringar	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**

RÄKENSKAPERNA

RESULTATRÄKNING

Mnkr		Kommunen		Sammanställd redovisning		
		Bokslut 2016	Bokslut 2017	Budget 2017	Bokslut 2016	Bokslut 2017
Verksamhetens intäkter	Not 1,2	313,8	304,2	260,0	312,8	303,3
Verksamhetens kostnader	Not 3,4	-1 359,1	-1 413,2	-1 380,8	-1 349,2	-1 404,8
Av- och nedskrivningar	Not 5	-79,4	-85,0	-86,3	-84,9	-90,5
Verksamhetens nettokostnader		**-1 124,7**	**-1 194,0**	**-1 207,1**	**-1 121,3**	**-1 192,0**
Skatteintäkter	Not 6	1 223,8	1 293,9	1 279,4	1 223,8	1 293,9
Generella statsbidrag och utjämning	Not 7	-33,5	-21,4	-38,6	-33,5	-21,4
Finansiella intäkter	Not 8	8,8	8,9	1,9	8,8	8,9
Finansiella kostnader	Not 9,10	-9,7	-12,8	-10,8	-11,0	-13,1
Resultat före extraordinära poster		**64,7**	**74,6**	**24,8**	**66,8**	**76,3**
Extra ordinära kostnader, avs periodiseringsfond					-0,5	-0,2
Skattekostnad	Not 11				-0,3	-0,2
Årets resultat		**64,7**	**74,6**	**24,8**	**66,0**	**75,9**

KASSAFLÖDESANALYS

Mnkr		Kommunen		Sammanställd redovisning		
		Bokslut 2016	Bokslut 2017	Budget 2017	Bokslut 2016	Bokslut 2017
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN						
Årets resultat		64,7	74,6	24,8	66,0	75,9
Justering för av- och nedskrivningar		79,4	85,0	86,3	84,9	89,9
Justering för gjorda/ianspråktagna avsättningar	Not 12	-23,7	7,7	-7,5	-23,2	8,0
Justering för övrig ej likviditetspåverkande poster	Not 13	1,8	2,3	2,0	1,8	2,3
Skattekostnader	Not 14				-0,3	-0,2
Medel för verksamheten före förändring av rörelsekapital		*122,2*	*169,6*	*105,6*	*129,2*	*175,9*
Ökning(-)/Minskning(+)kortfristiga placeringar		5,3	7,1		5,4	7,1
Ökning(-)/Minskning(+)kortfristiga fordringar		-51,4	26,2		-50,9	26,5
Ökning(-)/Minskning(+)exploatering		0,1	12,9	4,7	0,1	12,9
Ökning(+)/Minskning(-)kortfristiga skulder		46,8	43,2	-13,4	37,3	54,7
Kassaflöde från den löpande verksamheten		**123,1**	**258,9**	**96,9**	**121,2**	**277,1**
INVESTERINGSVERKSAMHETEN						
Investering i materiella anläggningstillgångar		-178,5	-268,4	-314,0	-178,4	-268,7
Försäljning av materiella anläggningstillgångar						
Investering i finansiella anläggningstillgångar		-5,5			-5,5	
Kassaflöde från investeringsverksamheten		**-184,0**	**-268,4**	**-314,0**	**-183,9**	**-268,7**
FINANSIERINGSVERKSAMHETEN						
Förändring av låneskuld	Not 15	30,0	70,0	112,6	26,8	70,0
Ökning(+)/Minskning(-) övriga långfristig skulder	Not 16	28,5	-5,7	91,1	28,5	-5,7
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		**58,5**	**64,3**	**203,7**	**55,4**	**64,3**
Årets kassaflöde		**-2,4**	**54,8**	**-13,4**	**-7,3**	**72,7**
Likvida medel vid årets början		**35,8**	**33,4**	**33,4**	**46,5**	**39,2**
Likvida medel vid årets slut		**33,4**	**88,2**	**20,0**	**39,2**	**111,9**

BALANSRÄKNING

Mnkr		Kommunen		Sammanställd redovisning		
		Bokslut 2016	Bokslut 2017	Budget 2017	Bokslut 2016	Bokslut 2017
TILLGÅNGAR						
Anläggningstillgångar						
Materiella anläggningstillgångar	Not 17					
- Mark, byggnader, tekniska anläggningar		1 560,2	1 735,4	1 780,9	1 682,9	1 853,2
- Maskiner och inventarier		51,8	58,6	58,8	55,4	61,9
Finansiella anläggningstillgångar	Not 18	88,5	87,9	88,5	80,3	80,3
Summa anläggningstillgångar		**1 700,5**	**1 881,9**	**1 928,2**	**1 818,6**	**1 995,4**
Bidrag till statlig infrastruktur	Not 19	**5,2**	**5,0**	**5,2**	**5,2**	**5,0**
Omsättningstillgångar						
Förråd och exploateringar	Not 20	36,2	23,3	31,4	36,2	23,3
Kortfristiga fordringar	Not 21	132,0	105,8	132,0	128,7	102,2
Kortfristiga placeringar	Not 22	215,4	208,3	215,5	215,4	208,3
Kassa och bank	Not 23	33,4	88,2	20,0	39,2	111,9
Summa omsättningstillgångar		**417,0**	**425,6**	**398,9**	**419,5**	**445,8**
SUMMA TILLGÅNGAR		**2 122,7**	**2 312,5**	**2 332,3**	**2 243,3**	**2 446,2**
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER						
Eget kapital	Not 24	**1 139,8**	**1 214,4**	**1 164,6**	**1 132,4**	**1 208,3**
därav årets resultat		*64,7*	*74,6*	*24,8*	*66,0*	*75,9*
Avsatt till pensioner	Not 25	22,4	22,2	24,5	22,4	22,2
Övriga avsättningar	Not 26	26,6	34,5	19,0	27,7	35,9
Summa avsättningar		**49,0**	**56,7**	**43,5**	**50,1**	**58,1**
Långfristiga skulder	Not 27	681,8	746,1	885,5	804,3	868,5
Kortfristiga skulder	Not 28	252,1	295,3	238,7	256,6	311,3
Summa skulder		**933,9**	**1 041,4**	**1 124,2**	**1 060,9**	**1 179,8**
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER		**2 122,7**	**2 312,5**	**2 332,3**	**2 243,4**	**2 446,2**
Ställda panter						
Pensionsförpliktelser som ej upptagits i BR	Not 29	384,7	373,7	378,1	384,7	373,7
Övriga ansvars- och borgensförbindelser	Not 30	174,5	176,5		49,7	51,7
leasingåtaganden	Not 31	144,6	147,6		15,4	6,8
Beviljad checkräkningskredit		95,0	125,0	125,0	100,0	130,0

NOTER

Mnkr		Kommunen		Sammanställ redovisning	
		2016	2017	2016	2017
Not 1	**Verksamhetens intäkter**				
	Försäljningsintäkter	5,6	5,6	4,6	4,6
	Taxor och avgifter	114,7	99,3	114,7	99,3
	Hyror och arrenden	35,4	37,6	35,4	37,6
	Bidrag	147,6	132,5	147,6	132,5
	Försäljning av verksamhet och konsulttjänst	8,3	10,9	8,3	10,9
	Exploateringsintäkter	2,1	18,3	2,1	18,3
	Realisationsvinster	0,1		0,1	0,1
	Summa intäkter	**313,8**	**304,2**	**312,8**	**303,3**
Not 2	**Jämförelsestörande poster**				
	Bland verksamhetens intäkter ingår				
	Exploateringsintäkt	2,1	18,3	2,1	18,3
	Totalt jämförelsestörande poster	**2,1**	**18,3**	**2,1**	**18,3**
Not 3	**Verksamhetens kostnader**				
	Pensionskostnader inklusive löneskatt	-60,9	-64,0	-60,9	-64,0
	Löner och ersättningar	-494,5	-516,7	-494,5	-516,7
	Sociala avgifter	-153,2	-160,6	-153,2	-160,6
	Inköp av anläggnings och underhållsmaterial	-3,1	-2,2	-3,1	-2,2
	Bränsle energi och vatten	-7,1	-7,8	-7,1	-7,8
	Lämnade bidrag	-23,4	-26,2	-23,4	-26,2
	Bidrag till statlig infrastruktur		-18,3		-18,3
	Köp av huvudverksamhet	-384,7	-378,5	-384,7	-378,5
	Lokal och markhyror	-38,9	-40,7	-23,5	-25,3
	Övriga tjänster	-186,8	-180,9	-192,3	-187,9
	Realisationsförluster och utrangeringar	-1,5	-1,4	-1,5	-1,4
	Värdeförändring Exploateringsfastigheter	-2,3	-18,3	-2,3	-18,3
	Upplösning bidr till statlig infrastruktur	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3
	Förändring av avsättningar		5,3		5,3
	Övriga kostnader	-2,4	-2,6	-2,4	-2,6
	Summa kostnader	**-1 359,1**	**-1 413,2**	**-1 349,2**	**-1 404,8**
Not 4	**Jämförelsestörande poster**				
	Bland verksamhetens kostnader ingår				
	Exploateringskostnad	-2,3	-18,3	-2,3	-18,3
	Återföring avsättning regresskrav översvämningar VA		5,8		5,8
	Avsättning bidrag till statlig infrastruktur		-16,7		-16,7
	Totalt jämförelsestörande poster	**-2,3**	**-29,2**	**-2,3**	**-29,2**
Not 5	**Avskrivningar enligt plan/Nedskrivningar**				
	Avskrivning maskiner och inventarier	-8,9	-10,4	-9,1	-10,7
	Avskrivning byggnader, tekniska anläggningar	-70,5	-74,6	-75,8	-79,8
		-79,4	**-85,0**	**-84,9**	**-90,5**
Not 6	**Skatteintäkter**				
	Preliminär kommunalskatt	1 227,7	1 297,6	1 227,7	1 297,6
	Prognos slutgiltig kommunalskatt	-4,8	-4,9	-4,8	-4,9
	Justeringspost föregående års prognos	0,9	1,2	0,9	1,2
		1 223,8	**1 293,9**	**1 223,8**	**1 293,9**
Not 7	**Generella statsbidrag och utjämningar**				
	Strukturbidrag	8,0	8,1	8,0	8,1
	Införandebidrag	23,2	10,5	23,2	10,5
	Regleringsbidrag	-0,8	-0,2	-0,8	-0,2
	Kostnadsutjämningsbidrag	42,6	67,2	42,6	67,2
	Kommunal fastighetsavgift	37,9	40,4	37,9	40,4
	Övriga generella statsbidrag		6,1		6,1
	Statsbidrag flykting, engångsbelopp*	3,3		3,3	
	Inkomstutjämningsavgift	-96,7	-98,7	-96,7	-98,7
	Avgift till LSS-utjämning	-51,0	-54,8	-51,0	-54,8
		-33,5	**-21,4**	**-33,5**	**-21,4**

**Statsbidrag flykting, engångsbelopp som inkom 2015 har nyttjats i sin helhet 2016.*

Mnkr		Kommunen		Sammanställ redovisning	
		2016	2017	2016	2017
Not 8	**Finansiella intäkter**				
	Räntor på likvida medel				
	Pensionsförvaltning	0,5	1,3	0,5	1,3
	Reavinst pensionsförvaltning	4,9	4,0	4,9	4,0
	Övriga finansiella intäkter	3,4	3,6	3,4	3,6
		8,8	**8,9**	**8,8**	**8,9**
Not 9	**Finansiella kostnader**				
	Räntor på lån	-9,2	-7,3	-10,5	-8,2
	Ränta på pensionsskuld	-0,1	-0,3	-0,1	-0,3
	Avsättning bidrag till statlig infrastruktur, indexuppräkning		-2,4		-2,4
	Reaförlust pensionsförvaltning		-1,9		-1,9
	Nedskrivning finansiell anläggningstillgång, LUFAB		-0,6		
	Övriga finansiella kostnader	-0,4	-0,3	-0,4	-0,3
		-9,7	**-12,8**	**-11,0**	**-13,1**
Not 10	**Jämförelsestörande post**				
	Avsättning bidrag till statlig infrastruktur, indexuppräkning		-2,4		-2,4
	Totalt jämförelsestörande poster		**-2,4**		**-2,4**
Not 11	**Skattekostnader**				
	Årets skattekostnad LSAB, ABMA			-0,3	-0,2
				-0,3	**-0,2**
Not 12	**Justering för gjorda/ianspråktagna avsättningar**				
	Avsatt till pensioner	4,7	-0,2	4,7	-0,2
	Avsättning regresskrav översvämningar VA				
	Upplösning avsättning regresskrav översvämningar VA	-0,3	-11,6	-0,3	-11,6
	Avsatt periodiseringsfond			0,5	0,3
	Avsättning regresskrav/skadestånd		0,5		0,5
	Avsättning bidrag till statlig infrastruktur	5,5	20,7	5,5	20,7
	Upplösning avsättning bidrag till statlig infrastruktur	-33,6	-1,7	-33,6	-1,7
		-23,7	**7,7**	**-23,2**	**8,0**
Not 13	**Justering för övriga ej likviditetspåverkande**				
	poster				
	Upplösning aktiverat bidrag till statlig infrastruktur	0,3	0,3	0,3	0,3
	Realisationsvinster				
	Realisationsförluster	1,5	2,0	1,5	2,0
		1,8	**2,3**	**1,8**	**2,3**
Not 14	**Skattekostnad**				
	Skattekostnad			-0,3	-0,2
				-0,3	**-0,2**
Not 15	**Förändring av låneskulden**				
	Amorterade lån			-3,2	
	Nyupptagna lån	30,0	70,0	30,0	70,0
		30,0	**70,0**	**26,8**	**70,0**
Not 16	**Förändring av övriga långfristiga skulder**				
	Va-anläggningsavgifter	6,3	2,0	6,3	2,0
	Upplösning VA anläggningsavgifter	-2,3	-1,1	-2,3	-1,1
	Gatukostnadsersättningar	2,7	7,1	2,7	7,1
	Upplösning gatukostnadsersättning	-1,0	-2,6	-1,0	-2,6
	Investeringsbidrag	1,5	11,2	1,5	11,2
	Upplösning investeringsbidrag	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
	Checkkredit	21,8	-21,8	21,8	-21,8
		28,5	**-5,7**	**28,5**	**-5,7**
Not 17	**Materiella anläggningstillgångar**				
	Mark, byggnader, tekniska anläggningar				
	Anskaffningsvärde	2 278,6	2 522,2	2 456,2	2 700,2
	Ackumulerade avskrivningar	-718,4	-786,8	-773,3	-847,0
	Bokfört värde	***1 560,2***	***1 735,4***	***1 682,9***	***1 853,2***
	Redovisat värde vid årets början	**1 467,9**	**1 560,2**	**1 596,0**	**1 682,9**
	Investeringar	164,3	251,2	164,2	251,5

Mnkr			Kommunen		Sammanställ redovisning	
		2016	2017		2016	2017
	Försäljning och utrangeringar	-1,5	-1,4		-1,5	-1,4
	Nedskrivningar					-0,1
	Återföring avskrivningar					
	Avskrivningar	-70,5	-74,6		-75,8	-79,8
	Redovisat värde vid årets slut	**1 560,2**	**1 735,4**		**1 682,9**	**1 853,2**
	Linjär avskrivning samt avskrivningstid för fastigheter 10 - 70 år.					
	Maskiner och inventarier					
	Anskaffningsvärde	135,1	151,1		140,1	156,1
	Ackumulerade avskrivningar	-83,3	-92,5		-84,7	-94,2
	Bokfört värde	***51,8***	***58,6***		***55,4***	***61,9***
	Redovisat värde vid årets början	**46,5**	**51,8**		**50,3**	**55,4**
	Investeringar	14,2	17,2		14,2	17,2
	Försäljning och utrangeringar					
	Avskrivningar	-8,9	-10,4		-9,1	-10,7
	Redovisat värde vid årets slut	**51,8**	**58,6**		**55,4**	**61,9**
	varav					
	Finansiella leasingavtal					
	Anskaffningsvärde					
	Ackumulerade avskrivningar					
	Bokfört värde	***0,0***	***0,0***		***0,0***	***0,0***
	Redovisat värde vid årets början	**0,0**	**0,0**		**0,0**	**0,0**
	Försäljning och utrangeringar					
	Redovisat värde vid årets slut	**0,0**	**0,0**		**0,0**	**0,0**
	Linjär avskrivning samt avskrivningstid för maskiner och inventarier 3 - 20 år.					
Not 18	**Finansiella anläggningstillgångar**					
		antal à nominellt värde				
	Aktier i dotterföretag					
	Lomma Servicebostäder AB	6 600 à 1000	6,6	6,6		
	Lomma Uthyrningsfastigheter AB	100 á 1 000	1,5	0,9		
	AB Malmöregionens Avlopp	40 á 1000	0,1	0,1		
			8,2	**7,6**	**0,0**	**0,0**
	Övriga aktier och andelar					
	Sydvatten AB		10,3	10,3	10,3	10,3
	Kraftringen AB		42,3	42,3	42,3	42,3
	Övriga aktier		1,1	1,1	1,1	1,1
	Bostadsrätter		10,2	10,2	10,2	10,2
	Andelar Kommuninvest		13,7	13,7	13,7	13,7
			77,6	**77,6**	**77,6**	**77,6**
	Förlagsbevis					
	Lån till Kommuninvest		***2,5***	***2,5***	***2,5***	***2,5***
	Insatskapitalet i Kommuninvest ekonomisk förening avser inbetalt insatsskapital.					
	Lomma kommun betalade år 2015 in 13,1 mnkr i medlemsinsats enligt beslut i KF.					
	Lomma kommuns totala insatskapital uppgick 2017-12-31 till 20,7 mnkr.					
	Då Lomma kommun ligger på den högsta nivån i inbetalt insatskapital, baserat på invånarantalet,					
	har kommunen tillgodoräknat sig 2017 års återbäring i resultaträkningen.					
	Långfristiga fordringar					
	Övriga långfristiga fordringar		0,2	0,2	0,2	0,2
			0,2	**0,2**	**0,2**	**0,2**
Not 19	**Bidrag till statlig infrastruktur**					
	Bidrag GC-väg Flädie		5,2	5,0	5,2	5,0
			5,2	**5,0**	**5,2**	**5,0**
	KF beslutade i november 2015, budget 2016, om att medfinansiera GC-väg Bjärred-Flädie med 5,5 mnkr.					
	Bidraget redovisas i balansräkningen och upplöses på 20 år.					
Not 20	**Förråd och exploateringar**					
	Upparbetade exploateringsinkomster		-47,3	-47,2	-47,3	-47,2
	Upparbetade exploateringsutgifter		83,5	70,5	83,5	70,5
			36,2	**23,3**	**36,2**	**23,3**

Mnkr		Kommunen		Sammanställ redovisning	
		2016	2017	2016	2017
Not 21	**Kortfristiga fordringar**				
	Kundfordringar	20,6	19,4	20,6	19,4
	Statsbidragsfordringar	1,2	25,7	1,2	25,7
	Upplupna skatteintäkter				
	Förutbetalda kostnader	18,4	19,3	15,0	15,2
	Upplupna intäkter	3,4	1,6	3,4	1,8
	Övriga interimsfordringar	52,5	1,2	52,5	1,2
	Momsfordran	13,5	13,4	13,5	13,4
	Skattekonto/skattefordran	21,5	25,0	21,6	25,3
	Övriga fordringar	0,9	0,2	0,9	0,2
		132,0	**105,8**	**128,7**	**102,2**
Not 22	**Kortfristiga placeringar**				
	Pensionsförvaltning				
	Likvida medel*				
	Aktier, svenska	66,3	65,6	66,3	65,6
	Aktier, utländska	18,6	18,6	18,6	18,6
	Räntebärande värdepapper, svenska	130,7	124,3	130,7	124,3
	Orealiserade valutaförluster	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
		215,4	208,3	215,4	208,3
	* Likvida medel ligger under not 23, Kassa och bank				
	Marknadsvärdet på pensionsförvaltning:	**279,5**	**285,3**	**279,5**	**285,3**
	varav aktier	149,6	161,9	149,6	161,9
	varav räntebärande värdepapper	129,8	123,3	129,8	123,3
	* varav likvida medel	0,1	0,1	0,1	0,1
	Fastränteko nto - företag				
Not 23	**Kassa och bank**				
	Bank:koncernkonto	9,8	56,8	9,8	56,8
	* Bank: Pensionsförvaltning	0,1	0,1	0,1	0,1
	Plusgiro	22,4	26,3	22,4	26,3
	Kassa, bank, övrigt	1,1	5,0	6,9	28,7
		33,4	**88,2**	**39,2**	**111,9**
Not 24	**Eget kapital**				
	Ingående eget kapital enligt fastställd BR	1 075,1	1 139,8	1 066,4	1 132,4
	Årets resultat	64,7	74,6	66,0	75,9
	Utgående eget kapital	**1 139,8**	**1 214,4**	**1 132,4**	**1 208,3**
	Eget kapital består av:				
	VA resultatregleringsfond	-2,5	-1,6		
	Renhållning resultatregleringsfond	0,8	0,9		
	Hamnverksamhet resultatregleringsfond	0,1	0,2		
	Fastighetsverksamhet resultatregleringsfond	19,5	26,5		
	Resultatutjämningsreserv	47,6	50,9		
	Övrigt eget kapital	1 074,3	1 137,5		
		1 139,8	**1 214,4**		
	VA resultatregleringsfond är reglerad 2016 med 10 694 tkr mot Lomma kommun, eget kapital, vilket motsvarar 90% av regresskostnader för översvämningar som sattes av 2015, enlig beslut i KF §73 2016.				
Not 25	**Avsatt till pensioner**				
	Ingående avsättning	**17,7**	**22,4**	**17,7**	**22,4**
	Pensionsutbetalningar	-2,0	-1,8	-2,0	-1,8
	Nyintjänad pension	2,1		2,1	
	Ränte- och basbeloppsuppräkningar	0,1	0,3	0,1	0,3
	Förändring av löneskatt	0,9	-0,3	0,9	-0,3
	Övrigt	3,6	1,6	3,6	1,6
	Utgående avsättning	**22,4**	**22,2**	**22,4**	**22,2**
	Förpliktelsen minskad genom försäkring totalt inbetalt belopp 99,8 mnkr, varav 6,4 mnkr 2017.				
	Överskottsmedel i försäkringen	1,0	2,1	1,0	2,1
	Aktualiseringsgrad %	97	97	97	97
	Uttag ur överskottsfonden har gjorts med 0,9 mnkr under 2017.				

Mnkr		Kommunen		Sammanställ redovisning	
		2016	2017	2016	2017
	Visstidsförordnanden				
	Antal				
	Politiker	2	2	2	2
	Tjänstemän	0	0	0	0
	Lomma kommun har inga anställda med särskilt visstidsförordnande och därför inga förpliktelser om så kallad visstidspension avseende anställd personal. Däremot omfattas kommunstyrelsens ordförande och minoritetsföreträdaren av bestämmelser om pension och avgångsersättning i vilket rätt till visstidspension ingår. Visstidspension utbetalas fram till tidpunkten för ålderspension. För att erhålla full visstidspension krävs 12 års pensionsgrundande tid.				
Not 26	**Övriga avsättningar**				
	Avsättning bidrag till statlig infrastruktur	15,0	34,0	15,0	34,0
	Avsättning regresskrav översvämningar VA 2014	11,6		11,6	
	Avsättning regresskrav/skadestånd VA 2016		0,5		0,5
	Periodiseringsfond			1,1	1,4
		26,6	**34,5**	**27,7**	**35,9**
Not 27	**Långfristiga skulder**				
	Checkkredit	21,8		21,8	
	Långfristiga lån, kommunen	540,0	610,0	540,0	610,0
	Skuld för investeringsbidrag	12,5	23,2	12,5	23,2
	Skuld för gatukostnadsersättningar	74,0	78,4	74,0	78,4
	Skuld för VA-anslutningsavgifter	33,5	34,5	33,5	34,5
	Långfristig leasingskuld				
	Långfristiga lån, LSAB			120,0	120,0
	Långfristiga lån, ABMA			2,5	2,4
		681,8	**746,1**	**804,3**	**868,5**
	Förutbetalda intäkter som regleras över flera år:				
	Investeringsbidrag	12,5	23,2		
	återstående antal år (vägt snitt)	30	30		
	Gatukostnadsersättningar	74,0	78,4		
	återstående antal år (vägt snitt)	33	33		
	Anslutningsavgifter	33,5	34,5		
	återstående antal år (vägt snitt)	33	33		
		120,0	**136,1**		
	Uppgifter om lån i banker och kreditinstitut				
	Genomsnittlig räntebindningstid	1,88 år	1,93	1,74 år	1,13
	Lån som förfaller inom				
	0-1 år	145	155	219	199
	1-3 år	325	325	371	401
	3-5 år	70	130	70	130
	Kommunen har avtal med banken om refinansiering av lån med kortare återstående löptid än ett år.				
Not 28	**Kortfristiga skulder**				
	Leverantörsskulder	99,8	147,6	101,9	149,1
	Skatteskuld	1,0	1,1	1,1	1,1
	Momsskuld SKM	1,6		1,6	
	Övertidsskuld	2,4	2,2	2,4	2,2
	Semesterskuld	27,9	29,5	27,9	29,5
	Övriga upplupna löner	5,0	4,1	5,0	4,1
	PO semesterskuld, övertid, övriga upplupna kostnader	13,5	13,7	13,5	13,7
	Arbetsgivaravgifter	13,1	13,0	13,1	13,0
	Upplupna kostnader	19,5	25,6	19,5	26,8
	Förutbetalda skatteintäkter	2,8	8,4	2,8	8,4
	Förutbetalda intäkter övriga	11,2	6,8	22,1	19,5
	* Tillfälligt statsbidrag flyktingsituationen				
	Övriga interimsskulder	5,4	1,7	5,4	1,7
	Personalens källskatt	10,5	10,5	10,5	10,5
	Kortfristig del av långfristiga lån				
	Avgiftsbestämd ålderspension	22,3	24,2	22,3	24,2
	Beräknad löneskatt avgiftsbestämd ålderspension	5,8	6,5	5,8	6,5
	Skuld till koncernbolag	9,9			
	Fakturor under tvist	0,3		0,3	
	Övriga kortfristiga skulder	0,1	0,4	1,4	1,0
		252,1	**295,3**	**256,6**	**311,3**
	* Periodiceras i sin helhet 2016 Not 7				

Mnkr		Kommunen		Sammanställ redovisning	
		2016	2017	2016	2017
Not 29	**Pensionsförpliktelser som ej upptagits i BR**				
	Ingående ansvarsförbindelse beräknad av KPA*	330,3	384,7	330,3	384,7
	Årets förändring	-20,7	-8,8	-20,7	-8,8
	varav ränteuppräkning	*3,6*	*3,5*	*3,6*	*3,5*
	varav basbeloppsuppräkning	*0,7*	*5,3*	*0,7*	*5,3*
	varav gamla utbetalningar	*-16,9*	*-16,8*	*-16,9*	*-16,8*
	varav aktualisering	*0,2*	*-0,2*	*0,2*	*-0,2*
	varav övrigt	*-8,4*	*-0,5*	*-8,4*	*-0,5*
	*varav förtroendevalda**	*0,1*	*-0,1*	*0,1*	*-0,1*
	Utgående ansvarsförbindelse beräknad av KPA	**309,6**	**300,8**	**309,6**	**300,8**
	Beräknad löneskatt	75,1	72,9	75,1	72,9
		384,7	**373,7**	**384,7**	**373,7**
	För 2016 ingår i ansvarsförbindelsen även förtroendevalda exkl löneskatt med 0,7 mnkr				
	För 2017 ingår i ansvarsförbindelsen även förtroendevalda exkl löneskatt med 0,7 mnkr				
Not 30	**Ansvars, borgensförbindelser samt leasingåtaganden**				
	Lomma Servicebostäder AB	120,0	120,0		
	AB Malmöregionens Avlopp	4,8	4,8		
	Delsumma dotterföretag:	***124,8***	***124,8***		
	Kraftringen AB, regressåtagande mot Lunds kommun	0,2	0,2	0,2	0,2
	Sydvatten AB	39,3	41,5	39,3	41,5
	Sydvästra Skåne Avfalls AB	3,5	3,4	3,5	3,4
	Kommunala bolag totalt:	***167,8***	***169,9***	***43,0***	***45,1***
	Kommunalt förlustansvar egnahem				
	Habo Golf AB	4,0	4,0	4,0	4,0
	Lommabuktens Seglarklubb	0,9	0,8	0,9	0,8
	Föreningen Bjärreds saltsjöbad kallbadhus	1,5	1,5	1,5	1,5
	Lomma Ridklubb	0,3	0,3	0,3	0,3
	Summa borgensåtaganden:	***174,5***	***176,5***	***49,7***	***51,7***
	Borgensförluster under året	0,0	0,0	0,0	0,0
Not 31	**Leasingåtaganden**				
	Leasingavgifter lös egendom				
	Operationell leasing				
	Förfaller enligt följande:				
	Inom 1 år	13,9	13,5	10,2	4,6
	Senare än 1 år men inom 5 år	17,7	10,8	5,2	2,2
	Senare än 5 år				
		31,6	***24,3***	***15,4***	***6,8***
	Leasingavgifter Lokaler				
	Operationell leasing				
	Förfaller enligt följande:				
	Inom 1 år	14,1	15,4		
	Senare än 1 år men inom 5 år	34,2	48,4		
	Senare än 5 år	64,7	59,5		
		113,0	***123,3***	***0,0***	
	Summa leasingåtaganden:	***144,6***	***147,6***	***15,4***	***6,8***

Leasingavgifter avseende inventarier, maskiner och långsiktiga hyresavtal har redovisats som operationella leasingavtal. Av de operationella leasingåtagandena som redovisats ovan avser 17,5 mnkr hyra av moduler och 0,2 mnkr leasing av fordon med en avtalsperiod längre än tre år. Dessa skall enligt RKR 13.2 klassas som finansiella leasingavtal, bedömningen är att det finansiella risktagandet är mycket litet eller obefintligt, varför dessa klasas som operationell leasing.

Solidarisk borgen Kommuninvest

Lomma kommun har i april 1995 ingått en solidarisk borgen såsom för egen skuld för Kommuninvest i Sverige AB:s samtliga närvarande och framtida förpliktelser. Samtliga 288 kommuner som per 2017-12-31 var medlemmar i Kommuninvest ekonomiska förening har ingått likalydande borgensförbindelser. Mellan samtliga medlemmar i Kommuninvest ekonomiska förening har ingåtts ett regressavtal som reglerar fördelningen av ansvaret mellan medlemmarna vid ett eventuellt ianspråktagande av ovan nämnd borgensförbindelse. Enligt regressavtalet ska ansvaret fördelas dels i förhållande till storleken på de medel som respektive medlem lånat av Kommuninvest i Sverige AB, dels i förhållande till storleken på medlemmarnas respektive insatskapital i Kommuninvest ekonomiska förening. Vid en uppskattning av den finansiella effekten av Lomma kommuns ansvar enligt ovan nämnd borgensförbindelse, kan noteras att per 2017-12-31 uppgick Kommuninvest i Sverige AB:s totala förpliktelser till 342 483,9 mnkr och totala tillgångar till 349 243,7 mnkr. Lomma kommuns andel av de totala förpliktelserna uppgick till 843,2 mnkr och andelen av de totala tillgångarna uppgick till 858,3 mnkr.

FASTIGHETSVERKSAMHETEN

RESULTATRÄKNING

Mnkr		Bokslut 2016	Bokslut 2017	Budget 2017
Verksamhetens intäkter		**169,3**	**172,5**	**170,7**
därav externa		*21,48*	*20,4*	*20,3*
därav interna		*147,82*	*152,1*	*150,4*
Verksamhetens kostnader	Not 1	**-94,6**	**-97,00**	**-95,8**
därav externa		*-90,1*	*-92,4*	*-91,5*
därav interna		*-4,5*	*-4,6*	*-4,3*
Av- och nedskrivningar		**-47,3**	**-51,5**	**-50,7**
Verksamhetens nettokostnader		**27,4**	**24,0**	**24,2**
Finansiella intäkter				
Finansiella kostnader		-21,5	-17,0	-17,4
därav interna		*-21,5*	*-17,0*	*-22,8*
Resultat före extraordinära poster		**5,9**	**7,0**	**6,8**
Årets resultat		**5,9**	**7,0**	**6,8**

BALANSRÄKNING

Mnkr	Bokslut 2016	Bokslut 2017
TILLGÅNGAR		
Anläggningstillgångar		
-Byggnader	880,6	950,2
-Mark	15,0	26,9
-Bostadsrätter	10,2	10,2
-Maskiner och inventarier, förb.utg annans fastighet	8,3	8,1
Summa anläggningstillgångar	**914,1**	**995,4**
Omsättningstillgångar		
Kortfristiga fordringar	12,9	13,9
Kassa & bank	26,9	37,2
Summa omsättningstillgångar	**39,8**	**51,1**
SUMMA TILLGÅNGAR	**953,9**	**1046,5**
EGET KAPTIAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER		
Eget kapital	**19,5**	**26,5**
därav årets resultat	*5,9*	*7,0*
Avsättningar		
Långfristiga skulder	914,1	995,4
Kortfristiga skulder	20,3	24,6
Summa skulder	**934,4**	**1 020,0**
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER	**953,9**	**1 046,5**

NOTER

Mnk		2016	2017
Not 1	**Verksamhetens kostnader**		
	Lokalhyra	36,5	38,4
	Administration	8,3	7,8
	Fastighetsskatt	0,1	0,1
	Utemiljö	3,1	3,8
	Fastighetsskötsel	3,8	3,8
	Reparationer/Teknisk tillsyn	12,8	13,0
	Underhåll	5,0	4,2
	Driftskostnader	25,1	25,9
	Summa	**94,7**	**97,0**

VATTEN OCH AVLOPPSVERKSAMHET

RESULTATRÄKNING

Mnkr		Bokslut 2016	Bokslut 2017	Budget 2017
Verksamhetens intäkter		**43,6**	**41,7**	**42,3**
därav externa	Not 1	*39,7*	*38,1*	*38,5*
därav interna		*3,9*	*3,6*	*3,8*
Verksamhetens kostnader		**-35,6**	**-32,8**	**-33,4**
därav externa		*-32,7*	*-30,0*	*-30,6*
därav interna	Not 2	*-2,9*	*-2,8*	*-2,8*
Av- och nedskrivningar	Not 3	**-5,7**	**-6,1**	**-6,1**
Verksamhetens nettokostnader		**2,3**	**2,8**	**2,8**
Finansiella intäkter				
Finansiella kostnader	Not 4	-3,0	-2,0	-2,1
Resultat före extraordinära poster		**-0,7**	**0,8**	**0,7**
Årets resultat		**-0,7**	**0,8**	**0,7**

BALANSRÄKNING

Mnkr	Bokslut 2016	Bokslut 2017
TILLGÅNGAR		
Anläggningstillgångar		
Immateriella anläggningstillgångar		
Materiella anläggningstillgångar		
- Mark, byggnader, tekn anläggningar	154,4	155,2
- Maskiner och inventarier	3,5	4,6
Finansiella anläggningstillgångar	10,3	10,3
Summa anläggningstillgångar	**168,2**	**170,1**
Omsättningstillgångar		
Kortfristiga fordringar	48,9	40,8
Summa omsättningstillgångar	**48,9**	**40,8**
SUMMA TILLGÅNGAR	**217,1**	**210,9**
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER		
Eget kapital	**-2,5**	**-1,6**
därav årets resultat	-0,7	0,9
därav justering enligt 3-årsregeln	10,7	
Avsättning, regresskrav från försäkringsbolag	**11,6**	**0,5**
Långfristiga skulder	201,7	204,5
Kortfristiga skulder	6,3	7,5
Summa skulder	**208,0**	**212,0**
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER	**217,1**	**210,9**

NOTER

Mnk		2016	2017
Not 1	**Verksamhetens externa intäkter**		
	Brukningsavgifter	38,7	37,0
	Periodiserade anläggningsavgifter	1,0	1,1
		39,7	**38,1**
Not 2	**Interna kostnader**		
Följande principer har användts för fördelning av gemensamma kostnader med annan verksamhet i kommunen			
	Teknisk nämnd, tjänster från samhällsbyggnadsförvaltningens stab	-0,9	-0,9
	Centrala IT-system	-0,3	-0,3
	Internhyra	-0,6	-0,5
	Kommunövergripande funktioner t.ex ledning, kansli, och personal/lön	-1,0	-1,0
	Övriga interna tjänster	-0,1	-0,1
		-2,9	**-2,8**
Not 3	**Avskrivningar enligt plan/Nedskrivningar**		
	Immateriella anläggningstillgångar		
	Inventarier och maskiner	-0,3	-0,5
	Fastigheter och anläggningar	-6,2	-6,4
	Överfört till skattefinansierad verksamhet (enskilda avlopp på landsbygd)	0,8	0,8
		-5,7	**-6,1**
Not 4	**Finansiella kostnader**		
	Räntor på lån	-3,8	-2,8
	Överfört till skattefinansierad verksamhet (enskilda avlopp på landsbygd)	0,8	0,8
		-3,0	**-2,0**

Redovisningsprinciper

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med lagen om kommunal redovisning och rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning vilket bland annat innebär att:

Intäkter redovisas i den omfattning det är sannolikt att de ekonomiska tillgångarna kommer att tillgodogöras kommunen och intäkterna kan beräknas på ett tillförlitligt sätt. Fordringar har upptagits till de belopp varmed de beräknas inflyta. Tillgångar och skulder har upptagits till anskaffningsvärde där inget annat anges. Periodiseringar av inkomster och utgifter har skett enligt god redovisningssed. Värdering av kortfristiga placeringar har gjorts post för post till det lägsta av verkligt värde och anskaffningsvärde.

Samma redovisningsprinciper och beräkningsmetoder har använts som i senaste årsredovisningen.

Externredovisning
Den preliminära slutavräkningen för skatteintäkter baseras på SKL:s decemberprognos i enlighet med rekommendation RKR 4.2, vilket innebär att intäkten periodiseras till det år då den beskattningsbara inkomsten intjänas av den skattskyldige. Definitiv slutavräkning för år 2016 är skuldbokförd med 153 kronor/invånare och preliminär slutavräkning för år 2017 är skuldbokförd med 204 kronor/invånare.

Pensionsåtaganden bokförs enligt blandmodellen, vilket innebär att pensioner intjänade före 1998 inte tas upp som avsättning utan redovisas som ansvarsförbindelse inom linjen. Pensionsförmåner intjänade efter 1997 redovisas som en kostnad i resultaträkningen. Den intjänade avgiftsbestämda ålderspensionen till arbetstagarna utbetalas medan den förmånsbestämda delen samt efterlevandeskyddet försäkras bort och resterande del skuldbokförs. Pensionsåtagandena inkluderar även löneskatt med 24,26 %.

Tillgångar avsedda för stadigvarande bruk eller innehav med en nyttjandeperiod om minst tre år klassificeras som anläggningstillgång om beloppet överstiger gränsen för mindre värde. Gränsen för mindre värde har satts till ett halvt prisbasbelopp exklusive mervärdesskatt.

Investeringsbidrag och gatukostnadsersättningar tas från och med 2010 upp som en förutbetald intäkt och periodiseras över anläggningens nyttjandetid i enlighet med RKR 18. Anslutningsavgifter till VA periodiseras sedan tidigare på motsvarande sätt.

Avskrivning av materiella anläggningstillgångar görs för den beräknade nyttjandeperioden med linjär avskrivning baserat på anskaffningsvärdet exklusive eventuellt restvärde. På tillgångar i form av mark, konst och pågående arbeten görs inga avskrivningar.

Följande avskrivningstider tillämpas normalt i kommunen:

Fastigheter	10-50 år
Maskiner och inventarier	3-20 år

För tillgångar med identifierbara komponenter som har olika nyttjandeperiod tillämpas komponentavskrivning från och med 2014. Anläggningar, över 10 mnkr, tidigare än 2014 har analyserats, i ett par fall har väsentliga avvikelser konstaterats och även dessa anläggningar har uppdelats i komponenter under 2016.

Kostnader för timanställda samt mer- och övertid avseende december vilka utbetalas i januari året därpå har periodiseras till rätt bokföringsår.

Intäkter och kostnader för exploateringsverksamheten redovisas löpande i resultaträkningen. Exploateringstillgångarna är bokförda som omsättningstillgångar.

Jämförelsestörande poster särredovisas när dessa förekommer i not till respektive post i resultaträkningen.

I enlighet med RKR 15:1 redovisning av lånekostnader ingår det inga lånekostnader i anskaffningsvärdet för investeringar. Samtliga räntor för lån kostnadsförs. Lånekostnader redovisas enligt huvudmetoden.

Kommunens pensionsmedelsportfölj är klassificerad som omsättningstillgång enligt RKR 20. Portföljens förvaltning regleras i ett av fullmäktige antagen fianspolicy KF § 45/2014. Även övriga placeringsmedel är klassificerade som omsättningstillgångar. Samtliga placeringsmedel är värderade till det lägsta av anskaffningsvärdet och marknadsvärdet.

För övrigt har kostnader och intäkter i allt väsentligt periodiserats, vilket även inkluderar övertids- och semesterlöneskuld, timlöner samt avskrivningar.

Leasingavgifter avseende inventarier, maskiner och långsiktiga hyresavtal har redovisats som operationella leasingavtal.

Avsättning för statlig infrastruktur har tagits upp till det belopp som bedöms krävas för att reglera förpliktelsen på balansdagen.
Under året har bidrag om 1,7 mnkr lämnats till statlig infrastruktur.

Följande projekt är aktuella:
Lommabanan; 2014 avsattes 46,9 mnkr beloppet baseras på en projektering gjord 2014 i prisnivå juni 2013.
GC väg Bjärred - Flädie; 2016 gjordes en avsättning på 5,5 mnkr avseende medfinansiering, med upplösning av aktiverat bidrag på 20 år.
Cykelväg längs väg 925; 2017 har en avsättning om 1,6 mnkr gjorts.

Lommabanan etapp 2; 19,1 mnkr har avsatts 2017, åtagandet är nuvärdesberäknat med årlig indexuppräkning på 2,0 % under utbetalningsperioden som sträcker sig fram till 2024.
Övriga avsättningar under 2017; 490,0 tkr har avsatts avseende regresskrav för översvämningar 2016 samt 51,5 tkr avsatts avseende ett skadeståndsmål. Avsättningarna har tagits upp till de belopp som bedöms krävas på balansdagen.
Avsättning för regresskrav från försäkringsbolag, avseende översvämningar 2014, har slutreglerats under året, 5,8 mnkr har utbetalats och 5,8 mnkr har återförts till skattekollektivet.

Konsolideringsprinciper
Den sammanställda redovisningen har upprättats enligt förvärvsmetoden och med hänsyn till specificering enligt proportionell konsolideringsmetod. Detta innebär att belopp som inkluderas i den sammanställda redovisningens resultat- och balansräkning motsvara ägd andel i företaget och att således förvärvat eget kapital elimineras.

Kommunkoncernens medlemmar och ägarandelar framgår av figur och text på sidan 26.

Driftredovisning
Kapitalkostnader beräknas enligt rak nominell metod. För år 2017 har förvaltningarna belastats med intern ränta på anläggningstillgångarna om 1,75 %.

Arbetsgivaravgifter med mera har interndebiterats förvaltningarna i samband med löneredovisningen. Storleken på arbetsgivaravgiften överensstämmer med Sveriges Kommuner och Landstings rekommendationer.

DRIFTREDOVISNING PER NÄMND

Tkr		Bokslut 2015	Bokslut 2016	Bokslut 2017	Budget 2017	Avvikelse
Kommunstyrelse	Driftintäkter	30 134	28 640	46 423	25 450	20 973 [1]
	Driftkostnader	-92 511	-101 068	-120 620	-102 382	-18 238 [2]
	Nettokostnader	**-62 377**	**-72 428**	**-74 197**	**-76 932**	**2 735**
Revision	Driftintäkter				0	
	Driftkostnader	-965	-948	-877	-966	89
	Nettokostnader	**-965**	**-948**	**-877**	**-966**	**89**
Valnämnd	Driftintäkter	0			0	
	Driftkostnader	-10	-9	-13	-42	29
	Nettokostnader	**-10**	**-9**	**-13**	**-42**	**29**
Överförmyndare	Driftintäkter	555	2 776	1 381	1 180	201
	Driftkostnader	-1 004	-3 222	-1 837	-1 718	-119
	Nettokostnader	**-449**	**-446**	**-456**	**-538**	**82**
Socialnämnd	Driftintäkter	77 343	131 310	109 881	99 457	10 424
	Driftkostnader	-343 500	-404 007	-399 923	-398 053	-1 870
	Nettokostnader	**-266 157**	**-272 697**	**-290 042**	**-298 596**	**8 554**
Barn- och utbildningsnämnd	Driftintäkter	98 836	126 699	145 591	132 313	13 278
	Driftkostnader	-721 060	-775 810	-830 786	-812 808	-17 978
	Nettokostnader	**-622 224**	**-649 111**	**-685 195**	**-680 495**	**-4 700**
Kultur- och fritidsnämnd	Driftintäkter	13 152	13 816	15 306	14 405	901
	Driftkostnader	-72 199	-73 127	-73 713	-73 195	-518
	Nettokostnader	**-59 047**	**-59 311**	**-58 407**	**-58 790**	**383**
Teknisk nämnd	Driftintäkter	242 920	246 411	228 667	226 425	2 242
	Driftkostnader	-323 911	-312 407	-285 952	-291 388	5 436 [3]
	Nettokostnader	**-80 991**	**-65 996**	**-57 285**	**-64 963**	**7 678**
Miljö- och byggnadsnämnd	Driftintäkter	5 311	7 107	6 299	5 444	855
	Driftkostnader	-14 838	-16 761	-15 183	-14 415	-768
	Nettokostnader	**-9 527**	**-9 654**	**-8 884**	**-8 971**	**87**
TOTALT	Driftintäkter	468 251	556 759	553 548	504 674	48 874
	Driftkostnader	-1 569 998	-1 687 359	-1 728 904	-1 694 967	-33 937
	Nettokostnader	**-1 101 747**	**-1 130 600**	**-1 175 356**	**-1 190 293**	**14 937**

1) I driftintäkter ingår 2015: realisationsvinst 132 tkr, ersättning genom förlikningsavtal 4 000 tkr.
2016: exploateringsintäkt 2 064 tkr. 2017 exploateringsintäkt 18 287 tkr
2) I driftkostnader ingår 2015: realisationsförlust 143 tkr, exploateringsnetto 363 tkr.
2016: exploateringskostnad 2 259 tkr. 2017: eploateringskostnad 18 311 tkr
3) I driftkostnader ingår 2015: realisationsförlust/utrangering 3 442 tkr,
regresskrav avseende översvämningarna 11 883 tkr, Förlikningsavtal Midroc avskriven fordran -3 053 tkr.
2017: Återföring regresskrav avseende översvämningarna + 5 804 tkr

DRIFTREDOVISNING, KF-VERKSAMHET

Tkr		Bokslut 2015	Bokslut 2016	Bokslut 2017	Budget 2017	Avvikelse
Kommunstyrelse samt Valnämnd, Revision och Överförmyndare	**Driftnetto**	**-63 801**	**-73 831**	**-75 543**	**-78 478**	**2 935**
Kommunövergripande verksamhet	Driftnetto	-63 801	-73 831	-75 543	-78 478	2 935 [1]
Socialnämnd	**Driftnetto**	**-266 157**	**-272 697**	**-290 042**	**-298 596**	**8 554**
därav Individ- och familjeomsorg	Driftnetto	-37 120	-43 488	-48 342	-47 714	-628
därav LSS-verksamhet	Driftnetto	-46 659	-48 686	-49 397	-49 817	420
därav Hälsa vård och omsorg	Driftnetto	-182 378	-180 523	-192 303	-201 065	8 762
Barn- och utbildningsnämnd	**Driftnetto**	**-622 224**	**-649 111**	**-685 195**	**-680 495**	**-4 700**
därav För- och grundskoleverksamhet	Driftnetto	-532 937	-555 157	-582 233	-576 442	-5 791
därav Gymnasieskola och vuxenutbildning	Driftnetto	-89 308	-94 130	-103 237	-103 903	666
därav Kostenhet	Driftnetto	21	176	275	-150	425
Kultur- och fritidsnämnd	**Driftnetto**	**-59 047**	**-59 311**	**-58 407**	**-58 790**	**383**
därav Fritidsverksamhet	Driftnetto	-34 285	-33 750	-32 931	-33 065	134
därav Kulturverksamhet	Driftnetto	-24 762	-25 561	-25 476	-25 725	249
Teknisk nämnd	**Driftnetto**	**-80 991**	**-65 996**	**-57 285**	**-64 963**	**7 678**
därav Teknisk verksamhet avgiftsfinansierad	Driftnetto	-16 712	-3 904	-1 303	-1 550	247 [2]
därav Teknisk verksamhet skattefinansierad	Driftnetto	-69 081	-68 025	-62 977	-70 241	7 264 [3]
fastighetsverksamhet	Driftnetto	4 802	5 933	6 995	6 828	167 [4]
Miljö- och byggnadsnämnd	**Driftnetto**	**-9 527**	**-9 654**	**-8 884**	**-8 971**	**87**
därav Miljö- och hälsoskyddsverksamhet	Driftnetto	-3 112	-3 609	-2 780	-2 733	-47
därav Bygglovsverksamhet	Driftnetto	-6 415	-6 045	-6 104	-6 238	134
Totalt	**Driftnetto**	**-1 101 747**	**-1 130 599**	**-1 175 356**	**-1 190 293**	**14 937**

1) I driftnetto ingår 2015: realisationsvinst 132 tkr, ersättning förlikningsavtal 4 000 tkr, relisationsförlust 143 tkr, exploateringsnetto -363 tkr. 2016: exploateringsnetto -195 tkr
2) I driftnetto ingår 2015: Avsättning regresskrav avseende översvämningarna 11 883 tkr. 2017: återföring regresskrav avseende översvämningarna +5 804 tkr
3) I driftnetto ingår 2015: ersättningar genom förlikningsavtal samt försäkringsersättning 3 563 tkr, realisationsförlust/utrangering 369 tkr.
4) I driftnetto ingår 2015: ersättningar genom förlikningsavtal samt försäkringsersättning 3 285 tkr, realisationsförlust/utrangering 3 037 tkr.

SPECIFIKATION KOMMUNSTYRELSENS FÖRFOGANDEMEDEL

Tkr	Budget	Omdisp.	Kvarstår
Löneökningar	-16 594	14 043	-2 551
Övrigt oförutsett *	-2 500	-2 237	-4 737
Summa kommunstyrelsens förfogande	**-19 094**	**11 806**	**-7 288**

*Anslaget övrigt oförutsett har utökats efter avstämning och justering av till nämnderna utlagd tillväxtpost, (3,0 mnkr)

INVESTERINGSREDOVISNING PER NÄMND

Tkr	Bokslut 2015	Bokslut 2016	Bokslut 2017	Budget 2017	Avvikelse
Kommunstyrelse	4 038	7 272	2 899	3 665	766
Socialnämnd	946	445	922	1 480	558
Barn- och utbildningsnämnd	5 207	4 820	12 610	11 616	-994
Kultur- och fritidsnämnd	1 198	1 374	747	2 000	1 253
Teknisk nämnd	123 561	164 554	251 275	236 899	-14 376
KS oförutsedda	13 141		42	58 400	58 358
SUMMA	**148 091**	**178 465**	**268 495**	**314 060**	**45 565**

INVESTERINGSREDOVISNING, PROJEKT

Tkr	Total utgift	Utfall 2017	Budget 2017	Ack. utfall tom 2017	Ack. budget tom 2017	Ack. avvik
SKATTEFINANSIERAD VERKSAMHET						
Teknisk nämnd, större investeringar inom:						
Detaljplaner, alla Lomma hamn	9 500	1 419	800	5 288	4 669	-619
Detaljplaner, alla Lomma hamn, områdesanläggn.	55 000	4 026	5 000	28 912	29 887	975
Detalplan alla Lomma hamn, gångbro Oscars bro	6 500	5 220	5 287	6 433	6 500	67
Detaljplaner, alla Lomma centrum, Norr	26 300	630	500	3 084	2 954	-130
Detaljplan Bjärreds Centrum (exkl. VA)	25 000	9	100	9	100	91
Detaljplan Sjögräsgatan	5 000	48	0	48	0	-48
Detaljplan Önnerup	4 000	0	951	49	1 000	951
Detaljplan Hans Hanssons gård	500	0	461	39	500	461
Detaljplan Nians verksamhetsområde	12 100	2 864	4 199	5 765	7 100	1 335
Detaljplaner, övriga (årsanslag)		50	3 000	50	3 000	2 950
Summa investeringar inom detaljplaneområden		**14 266**	**20 298**	**49 677**	**55 710**	**6 033**
Teknisk nämnd, övriga större investeringar:						
Förberedelser Habo fritidsomr. /Landskapsåtg. S Västkustv.	1 500	0	0	307	307	0
Utökat brandskydd	5 025	2 823	4 087	3 761	5 025	1 264
Beläggningsinvesteringar	50 100	7 642	7 493	28 350	28 200	-150
Trafiklösning Brohus / Slättängsdammarna	10 250	0	-35	10 285	10 250	-35
Kollektivtrafikstråk Vinstorpsvägen	103 100	67 994	70 701	100 393	103 100	2 707
Erosionsskydd (tre- och fyrkantsdammarna)	11 400	88	1 200	1 774	2 886	1 112
Gatubelysningsanläggningar	3 750	137	199	3 688	3 750	62
Naturmiljöprogrammet	450	0	371	79	450	371
Reningsanläggning Pilängsbadet	6 000	0	772	5 228	6 000	772
Ventilationsanläggning Karstorps förskola	2 500	0	-1 438	3 938	2 500	-1 438
Ventilationsanläggning Medborgarhuset	2 500	1 685	2 139	2 046	2 500	454
Kylanläggningar Lomma bibliotek och Vega	3 000	19	-121	3 140	3 000	-140
Åtgärder Vinstorpsvägen	5 950	221	2 800	477	3 056	2 579
Cirkulationsplats Malmövägen inkl. bussramper E6	2 300	174	300	1 296	1 422	126
Stationsområdet, åtgärder allmän platsmark	36 600	1 604	11 000	5 079	14 475	9 396
Toalett Öresundsparken	2 000	1	0	123	121	-2
Strandängarna, etapp 2	13 500	6 332	5 460	14 372	13 500	-872
Åtgärder i trafiksäkerhetsplan och cykelplan	15 000	3 184	2 400	3 804	3 020	-784
Gångbro över Lödde å	1 000	0	0	26	26	0
N Karstorpskolan om- och tillbyggn. inkl. gymnastiksal	61 000	24 309	23 444	61 865	61 000	-865

Tkr	Total utgift	Utfall 2017	Budget 2017	Ack. utfall tom 2017	Ack. budget tom 2017	Ack. avvik
Strandskolan, nybyggn. skola, inkl. gymnastiksal	66 000	37 301	40 924	62 377	66 000	3 623
Lerviks förskola	55 000	31 941	25 463	33 477	27 000	-6 477
Förvärv av tomt, Lerviks förskola	11 000	11 342	11 000	11 342	11 000	-342
Gångfartsområden Lomma hamn	6 000	1 105	850	1 968	1 713	-255
Förvärv av Lomma:Flädie 2:38	5 100	0	0	5 100	5 100	0
Pilängskolans matsal, ombyggnad	3 700	0	-136	3 836	3 700	-136
Pilängskolan om- och tillbyggnad, inklusive rivning	171 000	7 810	11 000	9 299	12 489	3 190
Ny fritidsgård, Bjärred	15 000	2 828	5 000	2 828	5 000	2 172
Inköp fastighet	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	0
GC-väg Bjärred-Lund (Flädie)/kommunens anläggning	1 950	0	-5	1 955	1 950	-5
Utbyggnad av Alfredshällskolan, (efter slutredovisning)		7	0	7	0	-7
Summa teknisk nämnd, övriga större investeringar		**210 047**	**226 368**	**383 720**	**400 040**	**16 320**
Övriga nämnder, större investeringar:						
Datorer/ läsplattor till årskurs 4-6	2 900	3 033	2 721	3 212	2 900	-312
Utökad nätverkskapacitet i skolorna, (efter slutredovisning)		30	30	30	30	0
Inventarier om- och tillbyggnad N Karstorpskolan	5 010	5 247	4 510	5 247	4 510	-737
Inventarier Strandskolan	3 207	2 702	2 757	2 702	2 757	55
Parkourbana, Bjärred	1 400	204	1 400	204	1 400	1 196
Inventarier Orion, särskilt boende,tre enheter	2 900	0	455	2 445	2 900	455
Inköp del av Borgeby 15:68	397	0	-17	414	397	-17
Inköp av Staffanstorp-Knästorp 1:6	3 100	0	-53	3 153	3 100	-53
Inköp av Staffanstorp-Knästorp 2:7	2 241	2 155	2 011	2 385	2 241	-144
Inköp av Lomma Borgeby 15:21	2 950	0	-1	2 951	2 950	-1
Summa övriga nämnder, större investeringar		**13 371**	**13 813**	**22 743**	**23 185**	**442**
Mindre investeringar:						
Tekniska nämnden: Energisparåtgärder / energiplan		849	1 000	849	1 000	151
Tekniska nämnden: Fastighetsunderhåll (nya komponenter)		4 705	5 000	4 705	5 000	295
Tekniska nämnden: Övriga mindre investeringar		9 171	9 000	9 171	9 000	-171
Kommunstyrelsen: Mindre investeringar		743	1 725	743	1 725	982
Socialnämnden: Mindre investeringar		922	1 025	922	1 025	103
Barn- och utbildningsnämnden: Mindre investeringar		1 598	1 598	1 598	1 598	0
Kultur- och fritidsnämnden: Mindre investeringar		543	600	543	600	57
Finans: Aktier i SKL-företaget Inera AB		43	43	43	43	0
Investeringar, KS oförutsedda, strategiska markförvärv		0	15 000	0	15 000	15 000
Investeringar, KS oförutsedda, övriga investeringar		0	1 057	0	1 057	1 057
Summa mindre investeringar		**18 574**	**36 048**	**18 574**	**36 048**	**17 474**
TOTALT SKATTEFINANSIERAD VERKSAMHET		**256 258**	**296 527**	**474 714**	**514 983**	**40 269**
AVGIFTSFINANSIERAD VERKSAMHET						
ARV - utbyggnad / renovering reningsverk, inkl. pumpstation	9 000	1 296	3 559	3 737	6 000	2 263
Dp alla Lomma hamn, VA-anläggningar	6 500	753	93	1 560	900	-660
Övriga investeringar, vatten och avlopp		6 667	8 000	6 667	8 000	1 333
Summa Vatten och avlopp		**8 716**	**11 652**	**11 964**	**14 900**	**2 936**
Mark för återvinningscentral	1 000	0	1 000	0	1 000	1 000
Summa Avfallshantering		**0**	**1 000**	**0**	**1 000**	**1 000**
Båttvätt Varvstorget	3 800	3 021	2 881	3 940	3 800	-140
Övriga investeringar, hamnverksamhet		500	2 000	500	2 000	1 500
Summa Hamnverksamhet		**3 521**	**4 881**	**4 440**	**5 800**	**1 360**
TOTALT AVGIFTSFINANSIERAD VERKSAMHET		**12 237**	**17 533**	**16 404**	**21 700**	**5 296**
TOTAL INVESTERINGSREDOVISNING		**268 495**	**314 060**	**491 118**	**536 683**	**45 565**

SLUTREDOVISADE PROJEKT

Tkr	Total utgift	Utfall 2017	Budget 2017	Ack. utfall tom 2017	Ack. budget tom 2017	Ack. avvik
KF § 9/17			Vid slutredovisning:			
Idrottshall, Slättängshallen, Lomma (inkl. ridåvägg)	36 000	0	0	29 176	36 000	6 824
Utbyggnad av Alfredshällskolan	70 000	0	0	70 420	70 000	-420
Renovering T-brygga inkl. I-brygga	2 450	0	-222	2 672	2 450	-222
Lomma bibliotek, tillbyggnad restaurangkök	750	0	750	0	750	750
Konstgräsplan Borgeby idrottsplats (inkl. belysning och staket)	6 800	0	-256	7 052	6 800	-252
Vinstorpskolan, anpassning	2 000	0	-922	2 882	2 000	-882
Inköp av Lomma 35:120 Stationen	1 400	0	0	1 400	1 400	0
Åtgärd underminerad konstruktion hamnpiren	1 500	0	-5	1 505	1 500	-5
Summa av tekniska nämnden slutredovisade projekt		**0**	**-655**	**115 107**	**120 900**	**5 793**
KF § 9/17: Planerade utgifter minskar: (återlämnad avvikelse)			**5 793**			
KF § 37/17			Vid slutredovisning:			
Utökad nätverkskapacitet i skolorna	2 600	0	30	2 539	2 600	61
Inventarier / utbyggnad av Alfredshällskolan	4 270	0	197	4 073	4 270	197
Summa av barn- och utbildningsnämnden slutredovisade projekt		**0**	**227**	**6 612**	**6 870**	**258**
KF § 37/17: Planerade utgifter minskar: (återlämnad avvikelse)			**228**			
KF § 38/17			Vid slutredovisning:			
Inventarier Slättängshallen, Lomma	1 000	0	429	571	1 000	429
Summa av kultur- och fritidsnämnden slutredovisade projekt		**0**	**429**	**571**	**1 000**	**429**
KF § 38/17: Planerade utgifter minskar: (återlämnad avvikelse)			**429**			

EXPLOATERINGSREDOVISNING

Tkr Projekt	Budget 2017	Ingående balans 2017 Inkomst	 Utgift	 Netto	Årets förändring 2017 Inkomst	 Utgift	 Netto	Utgående balans 2017 Inkomst	 Utgift	 Netto	Resultat- fört 2017
3309 Dp Område Rutsborgsvägen	-100	88	-644	-556	-88	701	613		57	57	1 739
3310 Dp Borgeby 16:12 verks.område	740		-2 488	-2 488		3 780	3 780		1 293	1 293	902
3312 Ö Borgeby etapp 2			-1 032	-1 032					-1 032	-1 032	
3318 Dp Borgeby 17:85 Rutsborgskolan			-76	-76					-76	-76	
3319 Dp Lervik/Östervång del av			-19	-19		19	19				-19
3322 Dp Lomma 25:5 Hamnen västra		47 111	-46 728	383		-102	-102	47 111	-46 830	281	
3334 Dp Hamntorget	-50		350	350					350	350	
3335 Dp Kanalkvarteret	-50		-148	-148		-8	-8		-156	-156	
3343 Dp Brohus	-50		631	631		202	202		833	833	
3344 Dp Strandfuret	-50		252	252					252	252	
3345 Dp Sandstensgatan	-300					-364	-364		-364	-364	
3350 Dp Fjelie 3:8 m.fl.	-700		-1 607	-1 607					-1 607	-1 607	
3356 Dp Fäladsmarken	-900										
3359 Dp Trädgårdstaden	-75										-206
3361 Dp Golfbanan Stora Habo 1:6											-39
3373 Dp Alnarpsv-Björnbärsgatan	-10		-48	-48					-48	-48	
3379 Dp Bjärreds Saltsjöbad			-8	-8					-8	-8	
3380 Dp Nians verksamhetsområde	1 390		-23 942	-23 942	59	-114	-55	59	-24 056	-23 997	
3383 Dp Bjärreds Centrum	-600	125	-1 074	-949	-125	980	855		-94	-94	548
3387 Dp Vattenverkstomten	500		-261	-261		-173	-173		-433	-433	
3394 Dp Trafikplats Flädie	5 000		-6 640	-6 640		8 969	8 969		2 329	2 329	-2 811
3400 Dp Lomma C Norra			-18	-18		-903	-903		-921	-921	
3403 Dp Vinstorp 40:1 Hasselgatan											-138
Totalsumma	4 745	47 324	-83 500	-36 176	-155	12 988	12 833	47 170	-70 513	-23 343	-24

Anm. Dp= detaljplan

Ordlista/förkortningar

Begrepp

Avsättningar: Avsättning är en förpliktelse som på balansdagen är säker eller sannolik till sin förekomst men, till skillnad från en skuld, är oviss till belopp eller till den tidpunkt den skall infrias.

Eget kapital: Är skillnaden mellan skulder/avsättningar och tillgångar.

Finansiella intäkter: Intäkter som kommer från placerade medel, till exempel ränta på bankkonto och intäkter genererade av pensionsförvaltningen.

Finansiella kostnader: Består främst av kostnader som kommer från upplåning och kostnader i pensionsförvaltningen.

Finansnetto: Finansiella intäkter minus finansiella kostnader.

Generella statsbidrag: Statsbidrag som inte är riktade till någon speciell verksamhet.

Justerat eget kapital: Beräknas i bolagen som eget kapital plus 78 % av obeskattade reserver.

Kapitalkostnader: Består av två olika delar, avskrivningar och intern ränta.

Kassaflödesanalys: Beskriver hur likvida medel förändrats under året genom den löpande verksamheten, investeringsverksamheten och finansieringsverksamheten.

Kortfristiga skulder respektive fordringar: är sådana som förfaller under det närmaste året.

Långfristiga skulder respektive fordringar: är sådana som förfaller efter mer än ett år.

Nettoinvestering: Årets investeringsutgifter minus investeringsbidrag.

Rörelsekapital: Den del av eget kapital som med kort varsel kan användas. Består av omsättningstillgångar minus kortfristiga skulder.

Skattekraft: Visar kommuninvånarens beskattningsbara inkomst i relation till genomsnittet för riket. Siffran för bokslutsåret 2017 är en prognos.

Soliditet: Visar hur stor del av tillgångarna som finansierats med eget kapital och visar om det finns beredskap för framtida resultatförsämringar, det vill säga den långsiktiga betalningsförmågan. Beräknas genom att dividera justerat eget kapital med summa tillgångar.

Förkortningar

5 Yes - kommunerna: Lomma, Kävlinge, Staffanstorp, Svedala och Burlöv

ABMA: AB Malmöregionens avlopp

LASS: Lagen om assistansersättning

LSAB: Lomma servicebostäder AB

LSS: Lagen om särskilt stöd och service till vissa funktionshindrade

LUFAB: Lomma uthyrningsfastigheter AB

SCB: Statistiska centralbyrån

SKL: Sveriges kommuner och landsting

SSSV: Samverkan Skåne Sydväst

LOMMA
KOMMUN

Hamngatan 3, 234 81 LOMMA
www. lomma.se

Kommunstyrelsen
2018-03-21

Ärende 5

5

KS AU § 34 KS KF/2018:65 - 041

Fastställande av budgetramar för åren 2019-2021

Ärendebeskrivning
Ekonomichef Marcus Nilsson och budgetekonom Elisabet Andersson har i skrivelse 2018-03-08 sammanställt de ekonomiska förutsättningarna för budgetramarna för åren 2019-2021.

Utgångspunkten för arbetet med budgetförutsättningar och förslag till budgetramar för åren 2019-2021 är kommunens långsiktiga mål i Riktlinjer för god ekonomisk hushållning, samt av kommunfullmäktige i oktober 2017 antagen plan för ekonomin för åren 2019-2020. Ekonomiavdelningen har uppdaterat de ekonomiska förutsättningarna utifrån ny skatteprognos, ny befolkningsprognos samt övriga kända förändringar som skett sedan planen fastställdes.

Beslutsunderlag
- Skrivelse 2018-03-08 från ekonomichefen och budgetekonomen
- Bilaga 1: Resultatbudget
- Bilaga 2: Medel till kommunstyrelsens förfogande
- Bilaga 3: Driftbudget, Förslag till förändringar i förhållande till fastställd plan
- Bilaga 4: Investeringsbudget

Arbetsutskottets handläggning
Vid arbetsutskottets sammanträde lämnar ekonomichef Marcus Nilsson och budgetekonom Elisabet Andersson en redogörelse.

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta följande:
- Kommunstyrelsen fastställer budgetramar för åren 2019-2021 och investeringsramar för åren 2019-2020 i enlighet med bilaga.

./. Bilaga.

- Investeringsramarna för åren 2021-2025 fastställes till maximalt 105 mnkr per år, vilket i stort motsvarar nivån på avskrivningarna år 2020.

_____

Sändlista

LOMMA KOMMUN

KOMMUNLEDNINGSKONTORET
Ekonomiavdelningen

Vår referens: Elisabet Andersson
Direkttel: 040-641 1453
E-post: elisabet.andersson@lomma.se
Diarienr:
Er referens:

2018-03-08

Budgetförutsättningar och ramar 2019-2021

Utgångspunkten för arbetet med budgetförutsättningar och förslag till budgetramar för åren 2019-2021 är kommunens långsiktiga mål i Riktlinjer för god ekonomisk hushållning samt av kommunfullmäktige i oktober 2017 antagen plan för ekonomin åren 2019-2020. Ekonomiavdelningen har uppdaterat de ekonomiska förutsättningarna utifrån ny skatteprognos, ny befolkningsprognos samt övriga kända förändringar som skett sedan planen fastställdes.

Beräkningsförutsättningar

- Mål: Årets resultat ska åtminstone uppgå till 2 % av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning.
- Mål: Nettokostnaderna får inte öka mer procentuellt än skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning – se diagram nedan för aktuell bild av utvecklingen.

Befolkning, skatteintäkter m.m.

- Förslag till ny befolkningsprognos 2017-2030 (daterad 2018-03-01, preliminära siffror)
- Ny skatteunderlagsprognos från SKL 2018-02-15 – med en försiktighetsmarginal på 5,0 mnkr årligen.
- Prognos från SCB angående kommunal fastighetsavgift 2018. Preliminärt samma nivå 2019-2021.

Kostnadsprognoser/ -uppräkningar

- Ny beräkning av behov av tillväxtpost 2018-2021 – utifrån förslag till ny befolkningsprognos. Tillväxtpost för 2019 med nivåhöjning kommande år har tillförts nämnderna.

Utifrån en investeringsnivå enligt beslutad investeringsbudget/plan 2018-2020:

- Ny beräkning av avskrivningar, lånebehov och räntekostnader. Räntenivå i beräkningarna är 1,50 % 2019, 2,00 % 2020 och 2,25 % för 2021.
- Internräntan föreslås för år 2019 att vara 1,50 % vilket är 0,25 %-enhet lägre än 2018. Förslaget är i enlighet med SKL:s metod att föreslå internränta som bygger på sektorns egna upplåningskostnader. Huvudkällan är information från Kommuninvests skulddatabas, KI Finans.
- Antagande om löneutveckling har räknats upp med 0,5 %-enhet jämfört med fastställd plan för ekonomin och innefattar även hemtjänstpersonal som förmodas övergå till kommunens egen regi från och med 1 mars 2019.
- Ny beräkning av arbetsgivaravgifter och pensioner. Pensionskostnaderna baseras på prognos från KPA med komplettering av pensionskostnad för tillkommande personal inom hemtjänst-verksamheten.

- Nämndernas ramar 2019-2021 föreslås utökas med anledning av förväntad utveckling av KPI år 2019 – behov för 2020-2021 reserveras inom kommunstyrelsens förfogandemedel.
- Barn- och utbildningsnämndens ramar 2019-2021 föreslås utökas med 2,8 mnkr för beräknad prisuppräkning inom gymnasieskolan år 2019. Bedömt behov avseende prisuppräkning för 2020-21 reserveras inom KS förfogandemedel.

- Fastighetsverksamheten har uppdaterat budgeten inför 2019. Ekonomiska effekter är inarbetade i budgetförslaget och internhyrorna är justerade i nämndernas budgetramar och påverkas även av sänkt internräntenivå.
- IT- och serviceavdelningen har aviserat en kostnadsökning inom IT-verksamheten på 2,5 mnkr jämfört med ursprunglig budget för 2018. Kostnadsökningen beror på utökning med 1,4 tjänster (varav en digitaliseringsstrateg), centrala kostnader för digital signering, drift av utvecklat intranät samt i övrigt ökade nätkostnader. Nämndernas ramar har i förslaget justerats som en konsekvens av utökade beställningar och preliminärt för finansiering av aviserade kostnadsökningar inom IT-verksamheten. Det sistnämnda under förutsättning av att överenskommelse med förvaltningscheferna träffas och att SLA-avtalen uppdateras.

- Viss övrig justering av interna mellanhavanden kvarstår inför och efter budgetberedningen.

Samhällsekonomisk utveckling

Svensk ekonomi är inne i en högkonjunktur, sysselsättningsutvecklingen ser fortsatt stark ut och högkonjunkturen väntas bestå 2019 ut. SKL räknar med att BNP växer med närmare 3 procent i år. Inhemsk efterfrågan förväntas försvagas under 2019, men samtidigt blir utvecklingen i omvärlden något bättre vilket gynnar svensk export. SKL räknar med att svensk BNP växer något långsammare 2019 än i år. Högkonjunkturen når då sin topp och resursutnyttjandet i svensk ekonomi börjar försvagas. I och med att antalet arbetade timmar inte ökar alls nästa år sker det en snabb uppbromsning av skatteunderlagstillväxten. Det innebär att ett betydande glapp riskerar uppstå mellan kommunsektorns intäkter och de kraftigt växande behov av skola, vård och omsorg som den snabba befolknings-utvecklingen för med sig.

SKL:s beräkningar bygger på att den långa konjunkturuppgången i svensk ekonomi bryts 2019 och att högkonjunkturen övergår till ett läge med konjunkturell balans i slutet av 2020. Det betyder att den starka skatteunderlagstillväxt kommunerna kunnat vänja sig vid under konjunkturuppgången 2010–2016 nu dämpas betydligt. Efter flera år med ökningstal över 4,5 procent väntas, enligt SKL, en mer genomsnittlig ökningstakt i år och därefter ett par år med relativt svag ökning. Det främsta skälet är att arbetade timmar utvecklas betydligt svagare innan konjunkturtoppen nås, minskar 2020 och bara ökar marginellt 2021.

Befolkningsutveckling

Planeringsavdelningen har tagit fram en ny befolkningsprognos. Befolkningen förväntas öka från 24.264 invånare vid årsskiftet 2017/2018 till 25.547 vid slutet av år 2021, en ökning med 5,3 % eller 1.283 personer.

År	Antal inv.		
2017	24 264		
2018	24 671	407	1,7%
2019	24 926	255	1,0%
2020	25 158	232	0,9%
2021	25 547	389	1,5%
		1 283	5,3%

Utveckling av intäkter och kostnader

Skatteintäkter
Skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning beräknas utifrån SKL:s prognosmodell tillämpad med kommunens egen befolkningsprognos och uppskattning av invånarantalet den 1 november före varje budgetår (utgångspunkten för beräkning av skatteintäkter). Utvecklingen av skatter och utjämning framgår av nedanstående tabell:

mnkr	Utfall 2017	Budget 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021
Skatteintäkter	1 293,9	1 332,6	1 382,6	1 427,3	1 484,5
Generella statsbidrag / utjämning	-21,4	-33,3	-19,6	-15,6	-24,6
S:a Skatteintäkter, statsbidrag och utjämn.	**1 272,5**	**1 299,3**	**1 363,0**	**1 411,7**	**1 459,9**
Ökning mnkr per år	*82,2*	*26,8*	*63,7*	*48,7*	*48,2*
Ökning i % per år	*6,9%*	*2,1%*	*4,9%*	*3,6%*	*3,4%*
Procentuell förändring av realt skatteunderlag, riket (SKL)	*1,5%*	*1,1%*	*0,6%*	*-0,1%*	*0,7%*

Kostnader
I nämndernas budgetramar finns sedan tidigare beslut effektiviseringsbeting inarbetade från och med 2017 med ackumulerad effekt på totalt 10,0 mnkr. År 2019 är det sista året med ramminskning och jämfört med innevarande år ska effektiviseringsåtgärder på ytterligare totalt 5,0 mnkr hanteras.

Behovet av tillväxtpost har beräknats utifrån planeringsavdelningens (preliminära) förslag till befolkningsprognos. Den tillväxtpost som ingår i nämndernas budget för innevarande år bedöms efter avstämning ligga på en relevant nivå. Tillväxtpost för 2019 med effekt framåt i tiden är justerad i nämndernas ramar och beräknad tillväxtpost för 2020-2021 reserveras inom förfogandemedel.

I budgetförutsättningarna ingår som förslag en kompensation till socialnämnden, 2019-2021, för preliminärt behov av indexuppräkning 2019 för entreprenadavtal inom särskilt boende. I förslaget ingår också kompensation till barn- och utbildningsnämnden, 2019-2021, för prisuppräkning 2019 avseende köpta platser m.m. inom gymnasieskolan. Indexuppräkning för åren 2020-2021 vad gäller ovanstående poster har reserverats inom kommunstyrelsens förfogandemedel.

Kvar inom förfogandemedel finns indexuppräkningar avseende HVO-hemtjänstavtalet (exkl. löneökningsdel), räddningstjänstverksamhet och entreprenad inom gata- och parkverksamheten samt för 2020-2021 även indexuppräkning för HVO avtal för särskilt boende.

Utökning av nämndernas ramar med anledning av förväntad inflation har gjorts för 2019 med 1 % på de poster som inte kompenseras av annan uppräkning såsom kommande kompensation för löneökning eller indexuppräkning. Ungefärlig reserv för kommande års kostnadsökning för inflation finns avsatt inom förfogandemedel. SKL bedömer att den årliga förändringen av KPI uppgår till:

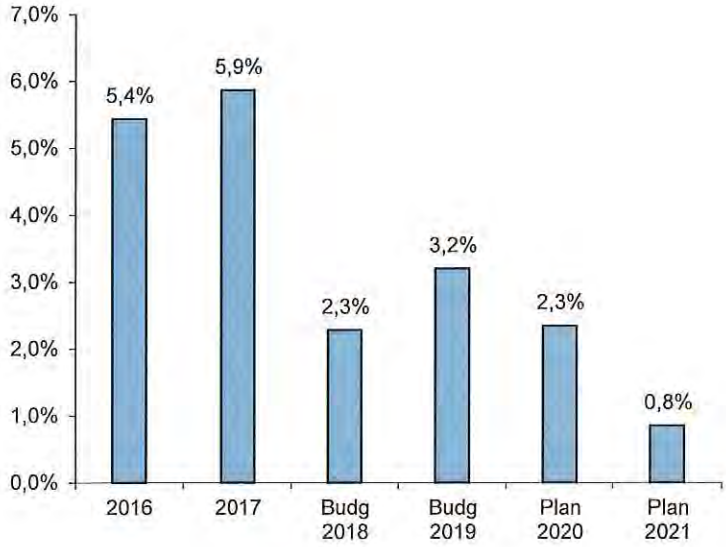
2018: 1,6 %
2019: 2,3 %
2020: 2,9 %
2021: 2,6 %

Övriga anslag som kvarstår inom förfogande är beräknade löneökningar och tillkommande avskrivnings- och driftkostnader som konsekvens av investeringsprogrammet. Posten övrigt oförutsett uppgår till 2,4 mnkr per år med ytterligare reserv på 1,4 mnkr år 2019 för utrustning (driftbudget) av tillkommande lokaler inom ny- och tillbyggd Pilängsskola.

En viktig förutsättning för god ekonomisk hushållning är att det finns balans mellan löpande intäkter och kostnader. Då helårsprognos för kommunens resultat ännu inte har tagits fram för 2018 används budgeterade värden på både skatteintäkter och nettokostnader. År 2019 ökar skatteintäkterna mer än nettokostnaderna, men utifrån en extra låg förändringsnivå under 2018. För 2020 och 2021 går utvecklingen åt fel håll och kostnaderna ökar mer än intäkterna varje budgetår, vilket på sikt kommer att försvåra möjligheten att bibehålla balans i ekonomin.

Resultatnivåerna ser utifrån nuvarande beräkningar ut enligt nedan:

För att nå ett resultatmål enligt kommunens riktlinjer för god ekonomisk hushållning på åtminstone 2 % i förhållande till skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning finns det en marginal på drygt 16 mnkr 2019, knappt 5 mnkr år 2020 och sedan fattas det cirka 17 mnkr för att nå målet 2021.

Investeringsramar för 2019-2021

Förutsättningar för investeringsramarna

Investeringsvolymen för kommunen har varit omfattande under flera år. Mellan år 2013 – 2017 uppgick de totala investeringsutgifterna till 934 mnkr, vilket motsvarar genomsnittliga investeringar per år på cirka 187 mnkr.

Investeringarna, i den antagna investeringsbudgeten, för perioden 2018-2020 uppgår till sammantaget 490 mnkr fördelat på följande:

(mnkr)	2018	2019	2020	Totalt
Skattefinansierad verksamhet	180,1	147,7	102,2	**448,0**
Avgiftsfinansierad verksamhet	23,1	8,4	10,9	**42,4**
Totalt	***203,2***	***156,1***	***131,1***	***490,4***

Gällande investeringsbudget finns i bilaga. För de större projekten anges totalutgiften och beräknad driftstart för respektive projekt.

Investeringsprocessen ska präglas av långsiktighet. Demografiska faktorer såväl som behov av om- och tillbyggnader med mera måste beaktas i planeringen. År 1 och 2 (i detta fall år 2019-2020) i flerårsplanen är utgångspunkt för de investeringsramar som fastställs inför kommande år. Dock måste omprioriteringar inom befintlig ram göras om de demografiska förutsättningarna eller andra förutsättningar ändrats väsentligt. Beredningen av investeringsbehoven ska alltså främst inriktas på år 3 i flerårsplanen (år 2021). Dessutom ska en översiktlig beredning ske av investeringsbehoven efter planperioden 2022-2025. För perioden 2021-2024 finns redan sammanlagt cirka 118 mnkr kopplade till fleråriga investeringsprojekt med redan beslutade totalutgifter.

Finansiering av investeringar

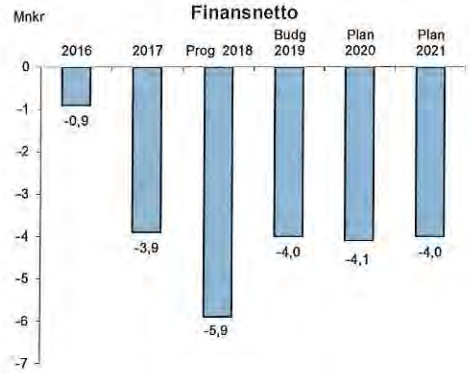
Utvecklingen av kommunens låneskuld är tydligt kopplad till nivån på investeringarna. Det kassaflöde som kommunen själv genererar uppgår enligt Budget 2018 samt plan för ekonomin 2019-2020 för perioden 2018-2020 till 360,8 mnkr eller cirka 120 mnkr per år och motsvarar summan av avskrivningar och resultat. Detta innebär att självfinansieringsgraden för investeringarna 2018-2020 uppgår till cirka 74 %, vilket är högre än målet på 60 % i genomsnitt för perioden 2018-2020. Låneskulden bedöms, enligt den fastställda budgeten öka med 173 mnkr, från 540 mnkr 2016-12-31 till 713 mnkr 2020-12-31.

Inför framtiden är det angeläget att investeringsnivån sätts utifrån ett tak. Kan investeringarna minskas till den nivån att de självfinansieras (motsvarande årets avskrivningar och årets resultat) är det en fördel. En investeringsnivå motsvarande nivån på avskrivningarna eller lägre innebär att det blir möjligt att amortera på låneskulden motsvarande minst nivån på resultatet.

Utveckling av avskrivningar och finansnetto

En hög investeringsnivå under en lång tidsperiod innebär en omfattande nivå på avskrivningar och räntekostnader och därmed ett mindre utrymme för nämndernas verksamheter. Nivån på avskrivningar och finansnettot redovisas i diagrammen nedan.

Sammantaget ökar avskrivningarna och finansnettot med 33,6 mnkr från 80,3 mnkr 2016 till 113,9 mnkr 2021.

Inlämning av budgetmaterial

Det första och andra året i investeringsbudgeten ska vara så pass genomarbetat att endast mindre korrigeringar behöver göras mellan de olika projekten. Fastställda projekt och investeringsnivåer ligger normalt kvar och eventuellt nya projekt måste finansieras inom angiven ram. För ännu inte påbörjade och upphandlade investeringsprojekt ska en uppdaterad marknadsprisbedömning göras.

Följande förutsättningar gäller för det material som ska lämnas in:

Av kommunfullmäktige antagna Regler för budgetering, redovisning och uppföljning av investeringar ska följas. Gränsen för större investeringar är 1,5 mnkr.

- Investeringsförslagen ska tydligt prioriteras av respektive nämnd, d.v.s. rangordnas från "A = mest angeläget" till "C = minst angeläget".
- För samtliga större investeringsprojekt (1,5 mnkr och mer) ska en investerings-/driftkostnadskalkyl bifogas förslaget enligt anvisningar.
- Budgetbelopp får inte flyttas mellan skatte- och avgiftskollektiven.

Investeringsäskanden för projekt som uppgår till 5 mnkr eller mer (avser nya projekt och projekt med förändrad totalutgift) ska dessutom innehålla följande uppgifter i ett objektkort / kostnads- och intäktsanalys:

- Allmän projektbeskrivning/motivering av projektet, uttryckt i till exempel verksamhetsnytta, miljöeffekter, kostnadsbesparingar eller lagstiftning.
- Orienterande målbeskrivning/behovsanalys av projektet, effekt/syfte/vision med investeringsinsatsen, koppling till beslutade verksamhets- och utvecklingsplaner
- Bedömning av ekonomi, både investeringskalkyl och driftskostnadskalkyl uttryckt i termer av resultatpåverkan
- Beskrivning av eventuella alternativa lösningar samt motiv för vald lösning
- Riskanalys (särskilt inför och under genomförande av sam- och medfinansierade projekt)
- Miljö- och energikrav och särskilda arbetsmiljökrav
- Genomförandeplan innefattande tidplan

I samband med budgetarbetet med investeringar kommer allt budgetmaterial från nämnderna att kontrolleras mot en checklista för att säkerställa att det är komplett. I det fall det finns brister kommer materialet strikt att skickas tillbaka till berörd nämnd för komplettering.

Förslag till beslut vad gäller investeringsramar

- att av kommunfullmäktige fastställd investeringsbudget avseende åren 2019 och 2020 utgör investeringsramar för åren 2019 och 2020.
- att investeringsramarna åren 2021-2025 uppgår till maximalt 105 mnkr per år, vilket i stort motsvarar nivån på avskrivningarna år 2020.

Sammanfattning

Inför framtiden är det nödvändigt att bibehålla och säkerställa en god ekonomisk utveckling. Av avgörande betydelse är att kommunens finansiella mål är i samklang med övergripande mål och nämndsmål samt att målen verkligen blir styrande i praktiken.

Lomma kommun bör ha en resultatnivå på åtminstone 3,0 % av skatter, statsbidrag och utjämning framöver för att möta fortsatta utmaningar i form av bland annat förväntade volymökningar och en hög investeringsnivå. Detta för att till en större del kunna självfinansiera investeringarna.

En stor utmaning ligger i att klara omställning av kommunens verksamheter för att uppfylla ökade krav från den allt större befolkningen. Hur kommunen lyckas fortsätta effektiviseringen av sina verksamheter är avgörande för ekonomin. Digitalisering är en viktig del i detta arbete. Det kommer också att behövas fortsatta verksamhetsanpassningar med omprioriteringar, såväl inom som mellan verksamheterna.

Hållpunkter framöver:

• 21 mars	Förutsättningar och budgetramar i kommunstyrelsen
• 23 mars	Budgetupptakt
• 23 april	Inlämning av förvaltningens förslag till investeringsbudget
• 25 april	Kommundialog kring budget
• 21 juni	Senaste datum för inlämning av nämndernas budgetförslag
• 29 augusti	KSAU / förberedande möte inför budgetberedning
• 18-19 september	Budgetberedning
• 26 september	KSAU förslag till budget
• 17 oktober	KS behandlar budgeten
• 8 november	KF fastställer budgeten
• december	Inlämning av Nämndsbudget (till ekonomiavd.)
• januari	Återrapportering till KSAU, Nämndsbudgetar

Lomma 2018-03-08

Elisabet Andersson

Marcus Nilsson
Ekonomichef

Elisabet Andersson
Budgetekonom

Bilagor:

1) Resultatbudget 2019-2021
2) Medel till KS förfogande
3) Driftramar per nämnd
4) Investeringsbudget 2018-2020

RESULTATBUDGET

Mnkr	BUDGET Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021	UTFALL Helår 2017
Verksamhetens intäkter (Not 1)	261,0	261,0	261,6	304,2
Verksamhetens kostnader (Not 2)	-1 475,5	-1 530,1	-1 595,1	-1 413,2
Avskrivningar	-100,9	-105,5	-109,9	-85,0
Verksamhetens nettokostnader	**-1 315,3**	**-1 374,6**	**-1 443,5**	**-1 194,0**
Skatteintäkter (Not 3)	1 382,6	1 427,3	1 484,5	1 293,9
Generella statsbidrag och utjämning (Not 4)	-19,6	-15,6	-24,6	-21,4
Finansiella intäkter (Not 5)	2,5	2,5	2,5	8,9
Finansiella kostnader (Not 6)	-6,5	-6,6	-6,5	-12,8
Resultat före extraordinära poster	**43,6**	**33,1**	**12,4**	**74,6**
Extraordinära intäkter				0,0
ÅRETS RESULTAT	**43,6**	**33,1**	**12,4**	**74,6**

Specifikation av finansnetto:	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021	Helår 2017
Avkastning pensionskapitalförvaltning	0,0	0,0	0,0	3,4
Annan aktieutdelning	2,3	2,3	2,3	3,3
Övrigt	-6,3	-6,4	-6,3	-10,6
S:a Finansnetto	**-4,0**	**-4,1**	**-4,0**	**-3,9**

Resultaträkning :	2019	2020	2021
Resultat i fastställd budget och långtidsplan:	**17,1**	**14,1**	**14,1**
Nya förutsättningar inför budgetramar:			
- Ny skatteunderlagsprognos 15 februari	11,2	7,8	47,9
- Skatteprognos m. ny prog. bef.siffra 1/11 årligen	7,1	2,4	9,0
- Skatteprognos m. ny prog. bef.siffra per åldersgr.	0,0	1,4	2,8
- Ny prognos KPA / beräkning Pensionskostnader	0,8	2,2	-4,4
- Ny beräkning arbetsgivaravgifter / PO-pålägg	3,8	4,2	4,5
- Ny beräkning löneökn., samt justering 0,5 %-enhet	-5,9	-10,8	-34,8
- Ny övergripande beräkning av avskrivningar	-0,2	0,0	-3,9
- Ny beräkning av utrymme för kompensation för inflation	0,8	0,8	-2,7
- Prel. justering reserv för indexuppräkning Räddningstjänst	0,0	0,0	-0,3
- Prel. justering reserv för indexuppräkning gata/park	0,0	0,0	-0,6
- Reserv inom KS förfogande: prisuppräkning gy-skolan	-0,8	-1,6	-4,4
- Ny beräkning tillväxtpost 2019-2021	0,9	3,3	-17,8
- Prel. justering reserv för indexuppräkning HVO, 2021	0,0	0,0	-3,3
- Indexuppr. HVO minskas m. löneökning för hemtjänst	0,6	1,4	1,7
- Prel. justering 2021 års reserv för driftkostnader	0,0	0,0	-2,2
- Uppdatering av reserv för indexuppräkning hyror	0,3	0,3	-0,7
- Justering driftkostnader inom fastighet	1,7	1,7	1,7
- Fastighetsverksamhet - övriga justeringar	1,4	1,0	1,3
- Färdigavskrivna anläggningar, fastighetsverksamhet	2,8	2,8	2,8
- Fortsatt effekt komponentavskrivning	0,0	0,0	-0,5
- Ny beräkning räntekostnad	2,1	2,1	2,2
Budgeterat resultat :	**43,6**	**33,1**	**12,4**
RESULTAT mål (2,0 % årligen)	**27,3**	**28,2**	**29,2**
differens :	**16,3**	**4,9**	**-16,8**
Budgeterat resultat (%) :	**3,2%**	**2,3%**	**0,8%**

MEDEL TILL KOMMUNSTYRELSENS FÖRFOGANDE

Tkr	**Budget 2019**	Plan 2020	Plan 2021
KS förfogande:			
Tillväxtpost *	0	-10 276	-31 402
Löneökningar *	-38 824	-62 146	-86 147
Ökade avskrivningar	-1 361	-4 668	-8 568
Tillkommande driftkostnader	-2 266	-5 842	-8 000
Indexuppräkning hyror	0	-990	-1 980
Indexuppräkning HVO	-660	-3 200	-6 200
Indexuppräkning Räddningstjänst	-200	-500	-800
Indexuppräkning gata / park	-600	-1 200	-1 800
Ev. komp. till nämnderna för inflation	0	-3 500	-7 000
Prisuppräkning, köpta platser - gymnasieskolan	0	-2 800	-5 600
Förslag: Utrustning (drift) Pilängskolans nya lokaler	-1 400	0	0
Övrigt oförutsett	-2 400	-2 400	-2 400
Summa KS förfogande	**-47 711**	**-97 522**	**-159 897**
SUMMA FÖRFOGANDEMEDEL TOTALT	**-47 711**	**-97 522**	**-159 897**

* Enligt av KF fattade principbeslut

INVESTERINGSBUDGET

Utgift, Tkr	Total-utgift	2017	2018	2019	2020	drift-start
SKATTEFINANSIERAD VERKSAMHET						
Kommunstyrelsen						
Mindre investeringar		1 725	3 380	2 260	1 600	
Inköp del av Borgeby 15:68	397	*-17*				2015
Inköp av Staffanstorp-Knästorp 1:6	3 100	*-53*				2016
Inköp av Staffanstorp-Knästorp 2:7	2 241	*2 011*				2016
Förvärv Lomma:Borgeby 15:21	2 950	*-1*				2016
S:a Kommunstyrelsen :		**3 665**	**3 380**	**2 260**	**1 600**	
Socialnämnden						
Mindre investeringar		1 025	1 300	1 000	1 345	
Inventarier tre nya enheter, Särskilt boende	2 900	*455*				2014
S:a Socialnämnden :		**1 480**	**1 300**	**1 000**	**1 345**	
Barn- och utbildningsnämnden						
Mindre investeringar		1 598	1 890	1 400	1 300	
Inventarier om- och tillbyggnad N Karstorpskolan	5 010	*4 510*	*500*			2017
Inventarier Strandskolan	3 207	*2 757*	*450*			2017
Inventarier Lerviks förskola	2 472		*2 247*	*225*		2018
Inventarier Pilängskolan (2021:1.038 tkr)	6 555			*4 331*	*1 186*	2019,2020
Inventarier till matsal, Löddesnässkolan	737				*737*	2020
Datorer / läsplattor till årskurs 4-6	2 900	*2 721*				2016
Digitala hjälpmedel till pedagogisk personal i förskolan	1 000		*1 000*			2018
Datorer / läsplattor till årskurs 1-3	3 458		*3 294*	*164*		2018
Datorer / läsplattor till årskurs 4-6, reinvest. (2021: 182 tkr)	3 821				*3 639*	2020
S:a Barn- och utbildningsnämnden :		**11 586**	**9 381**	**6 120**	**6 862**	
Kultur- och fritidsnämnden						
Mindre investeringar		600	600	600	800	
Parkourbana Bjärred (se investeringsbidrag)	1 400	*1 400*				2017
Inventarier Fritidsgård i Bjärred	500		*500*			
Inventarier Kulturskola Pilängsområdet inkl. utrustn. i blackbox	700				*700*	
S:a Kultur- och fritidsnämnden		**2 000**	**1 100**	**600**	**1 500**	
KS oförutsedda investeringar						
Investeringar, strategiska fastighetsförvärv		15 000	15 000	5 000	5 000	
Kollektivtrafikstråk Vinstorpsvägen (* KF § 66/17, se även s. 68 under TN)	42 300*	*42 300*				
Investeringar, övriga		2 600				
KS oförutsedda		**59 900**	**15 000**	**5 000**	**5 000**	
Teknisk nämnd, investeringar inom detaljplaneområden :						
Dp alla Lomma hamn (efter 2020: 2.263 tkr)	9 500	*800*	*800*	*800*	*900*	2023
Dp alla Lomma hamn, områdesanl. (efter 2020: 14.493 tkr) (se inv. bidr.)	55 000	*5 000*	*5 000*	*5 000*	*5 000*	2023
Dp alla Lomma hamn, gångbro, Oscars bro	6 500	*5 287*				2016
Dp alla Lomma centrum, Norr (efter 2020: 18.846 mnkr)	26 300	*500*	*500*	*1 000*	*3 000*	2022
Dp Hans Hanssons gård	500	*461*				2016
Dp Bjärred centrum (exkl. VA) (efter 2020: 21,7 mnkr)	25 000	*100*	*200*	*1 000*	*2 000*	2019
Dp Sjögräsgatan	5 000		*4 000*		*1 000*	2019
Dp Önnerup	4 000	*951*	*3 000*			2018
Dp Nians verksamhetsomr. (se investeringsbidrag)	12 100	*4 199*		*5 000*		2019
Dp Fjelie 3:16	4 500			*4 500*		2018
Dp övriga (årsanslag)		3 000	3 000	3 000	3 000	
S:a investeringar inom detaljplaneområden		**20 298**	**16 500**	**20 300**	**14 900**	
Teknisk nämnd, investeringar inom fastigheter						
Utökat brandskydd	5 025	*4 087*				
Reningsanläggning Pilängsbadet	6 000	*772*				2014
Ventilationsanläggning Karstorps förskola	2 500	*-1 438*				2014
Ventilationsanläggning Medborgarhuset	2 500	*2 139*				2014
Kylanläggningar Lomma bibliotek och Vega	3 000	*-121*				2014
Nytt LSS-boende (Lillevång)	2 000		*2 000*			2018
Pilängskolans matsal ombyggnad	3 700	*-136*				2016
Fastighet Lomma Flädie 2:38	5 100					2016
Fastigheter, Utbyggnadsprogram fas 2						
Förvärv av tomt för kommunal verksamhet (Nians omrråde)	11 000	*11 000*				2017
N Karstorpskolan om- och tillbyggn. inkl. gymnastiksal	61 000	*23 444*				2017
Strandpaviljongen, nybyggn. skola, inkl. gymnastiksal, Strandskolan	66 000	*40 924*				2017
Nians område, ny förskola, Lerviks förskola (inkl. KF § 106/16)	55 000	*25 463*	*28 000*			2018
Pilängskolan om-och tillbyggn. inkl. rivn. (2016: 1,5 mnkr, 2021: 17,0 mnkr)	171 000	*11 000*	*45 000*	*55 500*	*41 000*	ht-19/vt-21
Ny fritidsgård, Bjärred	15 000	*5 000*	*10 000*			2018
Utbyggnad Löddesnässkolan	12 000			*7 000*	*5 000*	vt-20
S:a Fastigheter		**122 134**	**85 000**	**62 500**	**46 000**	

Utgift, Tkr	Total-utgift	2017	2018	2019	2020	drift-start
Teknisk nämnd, investeringar inom Gata / Park						
Förberedelser Habo fritidsomr. / Landskapsåtg. S Västkustvägen	1 500		*1 193*			
GC-väg Bjärred-Lund (Flädie) / kommunens anläggningar	1 950	*-5*				2016
Beläggningsinvesteringar	50 100	*7 493*	*7 300*	*7 300*	*7 300*	
Trafiklösning Brohus / Slättängsdammarna	10 250	*-35*				2013
Gatubelysningsanläggningar	3 750	*199*				2013
Belysningsplan (efter 2020: 7,5 mnkr)	10 000				*2 500*	
Klimatanpassning parker och gator (Skyfallsplan) (efter 2020: 7,5 mnkr)	10 000				*2 500*	
Åtgärder i Trafiksäkerhetsplan och cykelplan (efter 2020: 4.780 tkr)	15 000	*2 400*	*2 400*	*2 400*	*2 400*	2021
Gångfartsområden Lomma hamn (efter 2020: 1.737 tkr)	6 000	*850*	*850*	*850*	*850*	2018
N Västkustv. genom Borgeby, gatu- och trafikmiljön (efter 2020: 7,0 mnkr)	7 000					2023
Gata / Park, gröna och blåa miljöer						
Naturmiljöprogrammet	450	*371*				
Erosionsskydd (tre- och fyrkantsdammarna)	11 400	*1 200*	*8 514*			2018
Erosionsskydd, etapp 2 (2021: 3,0 mnkr)	9 000			*500*	*5 500*	2019
Toalett Öresundsparken	2 000		*1 879*			2018
Strandängarna, etapp 2	13 500	*5 460*				2017
Gångbro över Lödde å	*1 000*			*974*		
Långa bryggan Bjärred, ersättningsbrygga	14 500			*14 500*		2019
T-bryggan Lomma, ersättningsbrygga	4 900				*4 900*	2020
Gata / Park, Stationen och Vinstorpsvägen						
Kollektivtrafikstråk Vinstorpsvägen (se invest.bidrag och KS oförutsedda)	60 800*	*28 401*				2017
Åtgärder Vinstorpsvägen (se investeringsbidag)	5 950	*2 800*	*2 894*			2018
Cirkulationsplats Malmövägen inkl. bussramper E6	2 300	*300*	*440*	*438*		2019
Stationsområdet, Åtgärder, allmän platsmark (2021: 7.125 tkr)	36 600	*11 000*	*7 000*	*7 000*	*1 000*	2021
S:a Gata / Park		**60 434**	**32 470**	**33 962**	**26 950**	
Teknisk nämnd, årsanslag :						
Energisparåtgärder / energiplan		1 000	1 000	1 000	1 000	
Fastighetsunderhåll (konsekvens komponentavskrivning)		5 000	5 000	5 000	5 000	
Mindre investeringar, tekniska nämnden övriga		9 000	10 000	10 000	10 000	
S:a Teknisk nämnd, årsanslag:		**15 000**	**16 000**	**16 000**	**16 000**	
TOTALT SKATTEFINANSIERAD VERKSAMHET		**296 497**	**180 131**	**147 742**	**120 157**	
AVGIFTSFINANSIERAD VERKSAMHET						
ARV - utbyggnad/renovering reningsverk inkl. pumpstationer 4,0 mnkr	9 000	*3 559*	*1 500*	*1 500*		2019
N Västkustvägen genom Borgeby, ombyggnad dagvattennät (2021-2022)	6 000					2022
Dp alla Lomma hamn, VA-anläggningar (efter 2020: 2,9 mnkr) (se inv. bidr.)	6 500	*93*	*900*	*900*	*900*	2023
Investeringar Vatten och avlopp		8 000	12 000	4 000	8 000	
S:a Teknisk nämnd, Vatten och avlopp		**11 652**	**14 400**	**6 400**	**8 900**	
Investering, mark för återvinningscentral	1 000	*1 000*				2015
S:a Teknisk nämnd, Avfallshantering		**1 000**	**0**	**0**	**0**	
Båttvätt Varvstorget	3 800	*2 881*				2016
Ny brygga/kaj vid Tullhustorget	6 700		*6 700*			2018
Investeringar, hamnverksamhet		*2 000*	*2 000*	*2 000*	*2 000*	
S:a Teknisk nämnd, Hamnverksamhet		**4 881**	**8 700**	**2 000**	**2 000**	
TOTALT AVGIFTSFINANSIERAD VERKSAMHET		**17 533**	**23 100**	**8 400**	**10 900**	
S:a Teknisk nämnd, TOTALT		**235 399**	**173 070**	**141 162**	**114 750**	
Kvarstående budget slutredovisat projekt		30				
TOTALT INVESTERINGSUTGIFTER:		**314 060**	**203 231**	**156 142**	**131 057**	

Upplysning: **Investeringsinkomster (bidrag / ersättning)**	**Total inkomst**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**
Kollektivtrafikstråk Vinstorpsvägen	22 000	*22 000*			
TN: Dp alla Lomma hamn, omr-anl, entreprenör (varav 24,8 mnkr före 2017)	55 000	*5 000*	*5 000*	*5 000*	*5 000*
TN: Dp alla Lomma hamn, VA-anl, entreprenör (efter 2020: 2,9 mnkr)	6 500	*93*	*900*	*900*	*900*
TN: Dp Nians verksamhetsområde (erhållit 2,0 t.o.m. 2016)	7 100	*5 100*			
TN: Vinstorpsvägen, busskurar och hållplatslägen	1 250	*1 250*			
KFN: Parkourbana	700	*700*			
TOTALT INVESTERINGSINKOMSTER:		**34 143**	**5 900**	**5 900**	**5 900**

För de större projekten anges de planerade utbetalningarna per år endast som information - för dessa projekt fattar kommunfullmäktige beslut om totalutgift och driftstart.

DRIFTBUDGET

förslag till förändringar i förhållande till fastställd plan

Tkr

KOMMUNSTYRELSE	År 2019	År 2020	År 2021
Driftbudget kommunstyrelse = plan	**-77 944**	**-77 962**	**-77 962**
Justering internhyra, fortsatt effekt komponentavskrivning			-18
Justering internhyra	186	186	186
Kompensation för inflation	-350	-350	-350
Tillväxtpost avseende 2019	-474	-948	-948
Driftbudget kommunstyrelse = Budgetramar	**-78 582**	**-79 074**	**-79 092**
Nya förslag:	*-638*	*-1 112*	*-1 130*

REVISION	År 2019	År 2020	År 2021
Driftbudget revision = plan	**-950**	**-950**	**-950**
Driftbudget revision = Budgetramar	**-950**	**-950**	**-950**
Nya förslag:	*0*	*0*	*0*

VALNÄMND	År 2019	År 2020	År 2021
Driftbudget valnämnd = plan	**-302**	**-42**	**-42**
Driftbudget valnämnd = Budgetramar	**-302**	**-42**	**-42**
Nya förslag:	*0*	*0*	*0*

ÖVERFÖRMYNDARE	År 2019	År 2020	År 2021
Driftbudget överförmyndare = plan	**-1 222**	**-1 222**	**-1 222**
Driftbudget överförmyndare = Budgetramar	**-1 222**	**-1 222**	**-1 222**
Nya förslag:	*0*	*0*	*0*

SOCIALNÄMND	År 2019	År 2020	År 2021
Driftbudget socialnämnd = plan	**-312 473**	**-312 558**	**-312 558**
Justering internhyra, fortsatt effekt komponentavskrivning			-40
Justering internhyra	359	359	359
Kompensation för inflation	-770	-770	-770
Indexuppräkning HVO, särskilt boende, 2019	-1 900	-1 900	-1 900
Tillväxtpost avseende 2019	-3 687	-7 374	-7 374
Driftbudget socialnämnd = Budgetramar	**-318 471**	**-322 243**	**-322 283**
Nya förslag:	*-5 998*	*-9 685*	*-9 725*

DRIFTBUDGET

förslag till förändringar i förhållande till fastställd plan

Tkr

BARN- OCH UTBILDNINGSNÄMND	År 2019	År 2020	År 2021
Driftbudget barn- och utbildningsnämnd = plan	**-704 460**	**-705 319**	**-705 319**
Justering internhyra, fortsatt effekt komponentavskrivning			-314
Justering internhyra	1 405	1 405	1 405
Kompensation för inflation	-1 230	-1 230	-1 230
Prisuppräkning gymnasieskola	-2 800	-2 800	-2 800
Tillväxtpost avseende 2019	-4 470	-8 939	-8 939
Driftbudget barn- och utbildningsnämnd = Budgetramar	**-711 555**	**-716 883**	**-717 197**
Nya förslag:	*-7 095*	*-11 564*	*-11 878*

KULTUR- OCH FRITIDSNÄMND	År 2019	År 2020	År 2021
Driftbudget kultur- och fritidsnämnd = plan	**-59 230**	**-59 346**	**-59 346**
Justering internhyra, fortsatt effekt komponentavskrivning			-116
Justering internhyra	526	526	526
Kompensation för inflation	-170	-170	-170
Tillväxtpost avseende 2019	-379	-758	-758
Driftbudget kultur- och fritidsnämnd = Budgetramar	**-59 253**	**-59 748**	**-59 864**
Nya förslag:	*-23*	*-402*	*-518*

DRIFTBUDGET

förslag till förändringar i förhållande till fastställd plan

Tkr

TEKNISK NÄMND (SKATTEFINANSIERAD VERKSAMHET)	År 2019	År 2020	År 2021
Driftbudget TN (skattefinansierad verksamhet) = plan	**-76 128**	**-76 138**	**-76 138**
Justering internhyra, fortsatt effekt komponentavskrivning			-10
Justering internhyra	88	88	88
Kompensation för inflation	-150	-150	-150
Driftbudget TN (skattefinansierad verksamhet) = Budgetramar	**-76 190**	**-76 200**	**-76 210**
Nya förslag:	*-62*	*-62*	*-72*

TEKNISK NÄMND (AVGIFTSFINANSIERAD VERKSAMHET)	År 2019	År 2020	År 2021
Driftbudget TN (avgiftfinansierad verksamhet) = plan	**-1 340**	**-1 340**	**-1 340**
Driftbudget TN (avgiftfinansierad verksamhet) = Budgetramar	**-1 340**	**-1 340**	**-1 340**
Nya förslag:	*0*	*0*	*0*

TEKNISK NÄMND (FASTIGHETSVERKSAMHET)	År 2019	År 2020	År 2021
Driftbudget / TN (fastighetsverksamhet) = plan	**-3 724**	**1 646**	**1 646**
Hyresjustering ränta/avskrivning	-6 683	-6 683	-6 683
Färdigavskrivna anläggningar, effekt avskrivningar	2 790	2 790	2 790
Färdigavskrivna anläggningar, effekt internränta	874	874	874
Sänkt internränta med 0,5 %-enheter	2 274	2 274	2 274
Övriga justeringar	1 049	1 049	1 049
Fortsatt effekt komponentavskrivning, 2021			-500
Lägre hyresintäkter, fortsatt effekt komponentavskrivning			500
Korrigering av utrangering Pilängskolans gamla byggnader	397		222
Driftbudget / TN (fastighetsverksamhet) = Budgetramar	**-3 023**	**1 950**	**2 172**
Nya förslag:	*701*	*304*	*526*
Driftbudget teknisk nämnd totalt	*-80 553*	*-75 590*	*-75 378*
Nya förslag:	*639*	*242*	*454*

MILJÖ- OCH BYGGNADSNÄMND	År 2019	År 2020	År 2021
Driftbudget miljö- och byggnadsnämnd = plan	**-9 039**	**-9 041**	**-9 041**
Justering internhyra, fortsatt effekt komponentavskrivning			-2
Kompensation för inflation	-30	-30	-30
Driftbudget miljö- och byggnadsnämnd = Budgetramar	**-9 069**	**-9 071**	**-9 073**
Nya förslag:	*-30*	*-30*	*-32*

SUMMA nämnder:	-1 259 957	-1 264 823	-1 265 101
Nya förslag, totalt:	*-13 145*	*-22 551*	*-22 829*

Kommunstyrelsen
2018-03-21

Ärende 6

6

KS AU § 35 KS KF/2018:41 - 042

Förslag till justering av planerade investeringsutgifter från 2017 till 2018

Ärendebeskrivning
Enligt ”Regler för budgetering, redovisning och uppföljning av investeringar” kan ett enskilt års avvikelse, jämfört med det planerade betalningsflödet regleras till nästkommande år. I samband med årsredovisningen behandlar kommunfullmäktige ett ärende där betalningsflödet för det innevarande årets budget fastställs. En översiktlig genomgång av investeringsprojekten görs inför kommunfullmäktiges beslut. Revideringen avser en anpassning till genomförandetidpunkten och betalningstillfällena.

Kvarstående positiva och negativa budgetavvikelser avseende ännu inte slutredovisade större projekt (angivna med totalutgift i den av kommunfullmäktige fastställda budgeten) kan därmed överföras till nästkommande år för att justera planerat betalningsflöde. Projekt med årsanslag (det vill säga projekt där inte totalutgift angivits i budgeten) avslutas vid årsskiftet. Kvarstående medel överförs därför normalt sett inte till nästa år.

Ekonomichef Marcus Nilsson och budgetekonom Elisabet Andersson konstaterar i skrivelse 2018-03-08 att den positiva budgetavvikelsen i investeringsredovisningen för år 2017 uppgår till 45.565 tkr, vilket innebär att utbetalningarna blev betydligt lägre än planerat. Bland investeringarna finns ett stort antal pågående projekt där det finns behov av att justera de planerade utbetalningarna mellan åren.

Ekonomichefen och budgetekonomen föreslår att kommunstyrelsen ska besluta att planerade investeringsutgifter om 22.825 tkr justeras från år 2017 till år 2018, och att det justerade beloppet ska finansieras med utökad upplåning.

Beslutsunderlag
- Skrivelse 2018-03-08 från ekonomichefen och budgetekonomen
- Bilaga: Förslag till justering av planerade investeringsutgifter från 2017 till 2018
- Protokollsutdrag från kommunstyrelsens arbetsutskott 2018-02-14 § 20
- Protokollsutdrag från tekniska nämnden 2018-02-26 § 5

LOMMA KOMMUN
Kommunstyrelsen
2018 -03- 09

LOMMA KOMMUN

KOMMUNLEDNINGSKONTORET
Ekonomiavdelningen

Vår referens: Elisabet Andersson
Direkttel: 040-641 1453
E-post: elisabet.andersson@lomma.se
Diarienr:
Er referens:

2018-03-08

Förslag till justering av planerade investeringsutgifter från 2017 till 2018

Bakgrund

Enligt *Regler för budgetering, redovisning och uppföljning av investeringar* kan ett enskilt års avvikelse, jämfört med det planerade betalningsflödet regleras till nästkommande år. I samband med årsredovisningen behandlar kommunfullmäktige ett ärende där betalningsflödet för det innevarande årets budget fastställs. En översiktlig genomgång av investeringsprojekten görs inför kommunfullmäktiges beslut. Revideringen avser en anpassning till genomförandetidpunkten och betalningstillfällena.

Detta innebär att:
Kvarstående positiva och negativa budgetavvikelser avseende ännu inte slutredovisade större projekt (angivna med totalutgift i den av kommunfullmäktige fastställda budgeten) överförs till nästkommande år för att justera planerat betalningsflöde.

Projekt med årsanslag (det vill säga projekt där inte totalutgift angivits i budgeten) avslutas vid årsskiftet. Kvarstående medel överförs normalt sett inte till nästa år.

INVESTERINGSREDOVISNING 2017

Den positiva budgetavvikelsen i investeringsredovisningen uppgår till 45.565 tkr, det vill säga utbetalningarna blev betydligt lägre än planerat. Bland investeringarna finns ett stort antal pågående projekt där det finns behov av att justera de planerade utbetalningarna mellan åren.

Av sammanställningen i bilagan, framgår vad som, utifrån den ackumulerade avvikelsen, föreslås ska justeras till nästkommande år inklusive ekonomiavdelningens bedömning med eventuella kommentarer eller förslag till särskilda beslut.

Förslag till beslut:

Planerade investeringsutgifter om 22.825 tkr justeras från år 2017 till år 2018 i enlighet med av fullmäktige fastställda regler och enligt särskilda beslut enligt bilaga. Justerade belopp ska finansieras med utökad upplåning.

Lomma 2018-03-08

Marcus Nilsson
Ekonomichef

Elisabet Andersson
Budgetekonom

Bilagor:

a) Sammanställning: Förslag till justering av planerade investeringsutgifter från 2017 till 2018
b) KSAU § 20/18 Förslag till justering av planerade investeringsutgifter från 2017 till 2018 för mindre investeringar
c) TN § 5/18, Bokslut för tekniska nämnden, (del av) bilaga 4 a, b

Bilaga A

Förslag till justering av planerade investeringsutgifter, från 2017 till 2018

Tkr	Total utgift	Ack. avvik.	Förslag godkänna / återlämna	Förslag justera till 2018	Kommentar
SKATTEFINANSIERAD VERKSAMHET					(understrukna innebär särskilt beslut utöver regler)
Teknisk nämnd, större investeringar inom:					
Detaljplaner, alla Lomma hamn	9 500	-619		-619	
Detaljplaner, alla Lomma hamn, områdesanläggn.	55 000	975		975	
Detalplan alla Lomma hamn, gångbro Oscars bro	6 500	67		67	
Detaljplaner, alla Lomma centrum, Norr	26 300	-130		-130	
Detaljplan Bjärreds Centrum (exkl. VA)	25 000	91		91	
Detaljplan Sjögräsgatan	5 000	-48		-48	
Detaljplan Önnerup	4 000	951		951	
Detaljplan Hans Hanssons gård	500	461		461	
Detaljplan Nians verksamhetsområde	12 100	1 335		1 335	
Detaljplaner, övriga (årsanslag)		2 950	2 950	0	Årsanslag / anses slutredovisat. återlämnas
Summa investeringar inom detaljplaneområden		**6 033**			
Teknisk nämnd, övriga större investeringar:					
Förberedelser Habo fritidsomr. / Landskapsåtgärder					
5 Västkustvägen	1 500	0		0	
Utökat brandskydd	5 025	1 264		1 264	
Beläggningsinvesteringar	50 100	-150		-150	
Trafiklösning Brohus / Slättängsdammarna	10 250	-35		-35	
Kollektivtrafikstråk Vinstorpsvägen	103 100	2 707		2 707	
Erosionsskydd (tre- och fyrkantsdammarna)	11 400	1 112		1 112	
Gatubelysningsanläggningar	3 750	62		62	
Naturmiljöprogrammet	450	371		371	
Reningsanläggning Pilängsbadet	6 000	772		772	
Ventilationsanläggning Karstorps förskola	2 500	-1 438		-1 438	
Ventilationsanläggning Medborgarhuset	2 500	454		454	
Kylanläggningar Lomma bibliotek och Vega	3 000	-140		-140	
Åtgärder Vinstorpsvägen	5 950	2 579		2 579	
Cirkulationsplats Malmövägen inkl. bussramper E6	2 300	126		126	
Stationsområdet, åtgärder allmän platsmark	36 600	9 396		9 396	
Toalett Öresundsparken	2 000	-2		-2	
Strandängarna, etapp 2	13 500	-872		-872	
Åtgärder i trafiksäkerhetsplan och cykelplan	15 000	-784		-784	
Gångbro över Lödde å	1 000	0		0	
N Karstorpskolan om- och tillbyggn. inkl. gymnastiksal	61 000	-865		-865	
Strandskolan, nybyggn. skola, inkl. gymnastiksal	66 000	3 623		3 623	
Lerviks förskola	55 000	-6 477		-6 477	
Förvärv av tomt, Lerviks förskola	11 000	-342		-342	
Gångfartsområden Lomma hamn	6 000	-255		-255	
Förvärv av Lomma:Flädie 2:38	5 100	0		0	
Pilängskolans matsal, ombyggnad	3 700	-136		-136	
Pilängskolan om- och tillbyggnad, inklusive rivning	171 000	3 190		3 190	
Ny fritidsgård, Bjärred	15 000	2 172		2 172	
Inköp fastighet	1 500	0		0	
GC-väg Bjärred-Lund (Flädie)/kommunens anläggning	1 950	-5		-5	
Utbyggnad av Alfredshällskolan, (efter slutredovisning)		-7	-7	0	Slutredovisad 2017 - Avvikelsen godkänns
Summa teknisk nämnd, övriga större investeringar		**16 320**			
Övriga nämnder, större investeringar:					
Datorer/ läsplattor till årskurs 4-6	2 900	-312		-312	
Utökad nätverkskapacitet i skolorna, (efter slutredovisning)		0		0	
Inventarier om- och tillbyggnad N Karstorpskolan	5 010	-737		-737	
Inventarier Strandskolan	3 207	55		55	
Parkourbana, Bjärred	1 400	1 196		1 196	
Inventarier Orion, särskilt boende,tre enheter	2 900	455		455	
Inköp del av Borgeby 15:68	397	-17		-17	
Inköp av Staffanstorp-Knästorp 1:6	3 100	-53		-53	
Inköp av Staffanstorp-Knästorp 2:7	2 241	-144		-144	
Inköp av Lomma Borgeby 15:21	2 950	-1		-1	
Summa övriga nämnder, större investeringar		**442**			

Tkr	Total utgift	Ack. avvik.	Förslag godkänna / återlämna	Förslag justera till 2018	Kommentar
Mindre investeringar:					
Tekniska nämnden: Energisparåtgärder / energiplan		151	151	0	Årsanslag / anses slutredovisat. återlämnas
komponenter)		295	295	0	Årsanslag / anses slutredovisat. återlämnas
Tekniska nämnden: Övriga mindre investeringar		-171	-171	0	Årsanslag / anses slutredovisat - avvikelsen godkänns
Kommunstyrelsen: Mindre investeringar		982	472	510	Förslag i KSAU § 20/18, (avser telefoni och strandduk)
Socialnämnden: Mindre investeringar		103	103	0	Årsanslag / anses slutredovisat. återlämnas
Barn- och utbildningsnämnden: Mindre investeringar		0		0	
Kultur- och fritidsnämnden: Mindre investeringar		57	57	0	Årsanslag / anses slutredovisat. återlämnas
Finans: Aktier i SKL-företaget Inera AB		0		0	
Investeringar, KS oförutsedda, strategiska markförvärv		15 000	15 000	0	Årsanslag / anses slutredovisat. återlämnas
Investeringar, KS oförutsedda, övriga investeringar		1 057	1 057	0	Årsanslag / anses slutredovisat. återlämnas
Summa mindre investeringar		17 474			
TOTALT SKATTEFINANSIERAD VERKSAMHET		40 269			
AVGIFTSFINANSIERAD VERKSAMHET					
ARV - utbyggnad / renovering reningsverk	9 000	2 263		2 263	
Dp alla Lomma hamn, VA-anläggningar	6 500	-660		-660	
Övriga investeringar, vatten och avlopp		1 333	1 333	0	Årsanslag / anses slutredovisat. återlämnas
Summa Vatten och avlopp		**2 936**			
Mark för återvinningscentral	1 000	1 000		1 000	
Summa Avfallshantering		**1 000**			
Båttvätt Varvstorget	3 800	-140		-140	
Övriga investeringar, hamnverksamhet		1 500	1 500	0	Årsanslag / anses slutredovisat. återlämnas
Summa Hamnverksamhet		**1 360**			
TOTALT AVGIFTSFINANSIERAD VERKSAMHET		5 296			
TOTAL INVESTERINGSREDOVISNING		**45 565**		**22 825**	

Kommunstyrelsen	767	472	**295**
Socialnämnden	558	103	**455**
Barn- och utbildningsnämnden	-994	0	**-994**
Kultur- och fritidsnämnden	1 253	57	**1 196**
Miljö- och byggnadsnämnden	0	0	**0**
Tekniska nämnden	27 924	6 051	**21 873**
Finans - KS förfogande	16 057	16 057	**0**
Summa:	**45 565**	**22 740**	**22 825**

KS AU § 20 KS KF/2018:41 - 042

Förslag till justering av planerade investeringsutgifter från 2017 till 2018 för mindre investeringar inom kommunstyrelsen

Ärendebeskrivning
Enligt Lomma kommuns "Regler för budgetering, redovisning och uppföljning av investeringar" kan ett enskilt års avvikelse, jämfört med det planerade betalningsflödet regleras till nästkommande år. I samband med årsredovisningen behandlar kommunfullmäktige ett ärende där betalningsflödet för det innevarande årets budget fastställs.

Revideringen avser en anpassning till genomförandetidpunkten och betalningstillfällena. Detta innebär att kvarstående positiva och negativa avvikelser avseende ännu inte slutredovisade större projekt (angivna med totalutgift i den av kommunfullmäktige fastställda budgeten) överförs till nästkommande år för att justera planerat betalningsflöde.

Kommundirektör Jan Sohlmér och budgetekonom Elisabet Andersson har gjort en översyn av aktuella investeringsprojekt och föreslår i skrivelse 2018-02-08 att försenade utbetalningar på sammantaget 510 tkr för mindre investeringar inom kommunstyrelsens verksamhet överförs till år 2018.

De föreslagna överföringarna innefattar en investering i telefoni på 450 tkr, vilken försenats till följd av att upphandlingen av operatör har överklagats. Detta får till följd att bytet av operatör kommer att ske först år 2018. De föreslagna överföringarna innefattar även inköp av kompletterande strandduk för 60 tkr. Detta inköp har försenats och avses att göras under år 2018. Dessa investeringar bedöms inte rymmas inom ordinarie budget.

Beslutsunderlag
- Skrivelse 2018-02-08 från kommundirektör och budgetekonom

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen rekommendera kommunfullmäktige besluta följande:
- Kommunfullmäktige beslutar att försenade utbetalningar på sammanlagt 510 tkr för mindre investeringar inom kommunstyrelsens verksamhet överförs från år 2017 till år 2018.

Sändlista

Bilaga C

TN § 5 TN/2016:211 - 042

Bokslut 2017

Ärendebeskrivning
Föreligger förslag till bokslut för år 2017 för tekniska nämnden. Nämndernas beslut kommer att ligga till grund för kommunens årsredovisning.

Ärendet har behandlats av tekniska nämndens arbetsutskott 2018-02-12 § 7.

Beslutsunderlag
- Skrivelse från samhällsbyggnadsförvaltningen, 2018-02-06
- Bilaga 1: Verksamhetsberättelse skattefinansierad verksamhet
- Bilaga 2: Verksamhetsberättelse fastighetsverksamhet
- Bilaga 3: Verksamhetsberättelse avgiftsfinansierad verksamhet
- Bilaga 4a, 4b: Investeringsrapport inklusive specifikation av mindre projekt
- Bilaga 5: Detaljerat bokslut Vatten och avloppsverksamhet
- Bilaga 6: Detaljerat bokslut Fastighetsverksamhet
- Beslut från tekniska nämndens arbetsutskott 2018-02-12 § 7

Tekniska nämnden beslutar följande:
- Tekniska nämnden överlämnar förslag till bokslut 2017 för tekniska nämndens verksamhet, inklusive redaktionella ändringar, (bilaga A-F) till kommunstyrelsen.

./. Bilaga A, B, C, D, E, F

Sändlista

INVESTERINGSRAPPORT JAN-DEC 2017

KF	TN	Bruttoutgift, tkr	Beslutad Totalutgift		Utfall 2017	Budget 2017	Ackumulerat Utfall	Ackumulerad Budget	Ack Avvikelse	Kommentar
		Detaljplaneområden, infrastruktur								
		Dp Lomma hamn								
1707	1760	Kvartersanläggningar finansierade av exploatör	55 000		4 026	5 000	28 912	29 887	974	*2017: Kvarter 17*
1405	1687	Övriga anläggningar	9 500		1 419	800	5 288	4 669	-619	*Pågår*
		Dp Lomma hamn, TOTALT	64 500		5 444	5 800	34 200	34 555	356	
1533	1717	Detaljplan Lomma Centrum	26 300		630	500	4 334	4 204	-130	*Se specifikation på bilaga*
1514	1722	Detaljplan Bjärreds Centrum	25 000		9	100	9	100	91	*Endast förstudier*
1609	1723	Dp Sjögräsgatan	5 000		48	0	48	0	-48	*Ingenting 2017*
1610	1724	Dp Önnerup	4 000		0	951	49	1 000	951	*Ingenting 2017*
1322	1671	Dp Hans Hanssons gård	500		0	461	39	500	461	*Pågår*
1621	1741	Dp Nians verksamhetsområde	12 100		2 864	4 199	5 765	7 100	1 335	*Pågår - finansieras av exploatör*
1709		Dp övriga ÅRSANSLAG	0		50	3 000	50	3 000	2 950	*Se specifikation på bilaga*
		Detaljplaneområden totalt			**9 046**	**15 011**	**44 495**	**50 461**	**5 965**	
		Större investeringar								
1004	1639	Landskapsåtgärder S Västkustvägen	1 500		0	0	307	307	0	*Mindre troligt*
1007	1133	Utökat brandskydd	5 025		2 823	4 087	3 761	5 025	1 264	*Avslutas våren 2018*
1211	1654	Beläggningsprogram	50 100		7 642	7 493	28 350	28 200	-149	*Flerårigt program*
1212	1645	Trafiklösning Brohus/Slättängsdammarna	10 250		0	-35	10 285	10 250	-35	*Avslutad - skall slutredovisas*
1214	1145	Alfredshällsskolan, utbyggnad	70 000		8	0	70 510	70 503	-8	*Slutredovisad*
1320	1665	Planskildhet Vinstorpsvägen	103 100	(*	67 994	28 401	100 393	60 800	-39 593	*Kommenteras i separat skrivelse*
1325	1683	Erosionsskydd fr.o.m. 2013	11 400	(*	88	1 200	1 774	2 886	1 112	*Förberedelser pågår - Totalutgift enligt nytt beslut*
1508	1751	Erosionsskyd 2017-2019	9 000		0	0	0	0	0	*Ej påbörjat*
1326	1673	Gatubelysningsanläggningar	3 750		137	199	3 688	3 750	62	*Avslutad - skall slutredovisas*
1328	1674	Naturmiljöprogrammet	450		0	371	79	450	371	*Förberedelser pågår*
1408	1235	Reningsanläggning Pilängsbadet	6 000		0	772	5 228	6 000	772	*Avslutad - skall slutredovisas*
1409	1236	Ventilationsanläggning Karstorps förskola	2 500		0	-1 438	3 938	2 500	-1 438	*Avslutad - skall slutredovisas*
1412	1238	Kylanläggning Vega	0		0	-121	374	253	-121	*Avslutad - skall slutredovisas*
1410	1190	Medborgarhuset ventilationsanläggning	2 500		1 685	2 139	2 046	2 500	454	*Utförs 2017*
1412	1255	Lomma Bibliotek, värme- och kylanläggning	3 000		19	0	2 765	2 747	-19	*Avslutad - skall slutredovisas*
1511	1701	Åtgärder Vinstorpsvägen	5 950		221	2 800	477	3 056	2 579	*Förberedelser pågår*
1512	1702	Cirkulationsplats Malmövägen inkl bussramper E6	2 300		174	300	1 296	1 422	126	*Förberedelser pågår*
1513	1703	Stationsområdet åtgärder allmän platsmark	36 600		1 604	11 000	5 079	14 475	9 396	*Förberedelser pågår*
1516	1704	Toalett Öresundsparken	2 000		1	0	123	121	-1	*Utförs 2018*
1517	1700	Strandängarna etapp 2	13 500		6 332	5 460	14 372	13 500	-872	*Avslutad - skall slutredovisas*
1518	1725	Trafiksäkerhetsplan, åtgärder	15 000		3 184	2 400	3 804	3 020	-784	*Se specifikation på bilaga*
1520	1705	Gångbro över Lödde å	1 000		0	0	26	26	0	*Ej påbörjat*
1528	1264	N Karstorpskolan om- och tillbyggnad	61 000		24 309	23 444	61 865	61 000	-865	*Avslutad - skall slutredovisas*
1529	1265	Strandskolan, ny skola	66 000		37 301	40 924	62 377	66 000	3 623	*Avslutas 2018*
1531	1267	Lerviks förskola	55 000		31 941	25 463	33 477	27 000	-6 478	*Pågår*
1519	1040	Förvärv av tomt Lerviks förskola	55 000		11 342	11 000	11 342	11 000	-342	*Avslutad - skall slutredovisas*

Bilaga D TN §55/18

INVESTERINGSRAPPORT JAN-DEC 2017

KF	TN	Bruttoutgift, tkr	Beslutad Totalutgift		Utfall 2017	Budget 2017	Ackumulerat Utfall	Ackumulerad Budget	Ack Avvikelse	Kommentar
1534	1718	Gångfartsområden Lomma hamn	6 000		1 105	850	1 968	1 713	-255	*Pågår*
1539	1063	Inköp av Flädie 2:38	5 100		0	0	5 100	5 100	0	*Avslutad - skall slutredovisas*
1612	1279	Pilängskolans matsal, ombyggnad	3 700		0	-136	3 836	3 700	-136	*Avslutad - skall slutredovisas*
1613	1729	GC-väg Bjärred-Lund	1 950		0	-5	1 955	1 950	-5	*Avslutad - skall slutredovisas*
1622	1740	Gångbro Oscarsbro	6 500		5 220	5 287	6 433	6 500	67	*Avslutad - skall slutredovisas*
1710	1316	Pilängsskolans om- och tillbyggnad inkl. rivning	171 000	(*	7 810	11 000	9 298	12 489	3 190	*Pågår - Totalutgift enligt nytt beslut*
1711	1325	Ny fritidsgård Bjärred	15 000		2 828	5 000	2 828	5 000	2 172	*Pågår*
1720	1080	Inköp Fastighet	1 500		1 500	1 500	1 500	1 500	0	*Avslutad - skall slutredovisas*
		Större investeringar, totalt			**215 267**	**189 355**	**460 654**	**434 742**	**-25 912**	
		Projekt med ÅRSANSLAG								
1713	1038	Energisparåtgärder/energiplan	0		849	1 000	849	1 000	151	*Se specifikation på bilaga*
1714	1041	Nya fastighetskomponenter	0		4 705	5 000	4 705	5 000	295	*Se specifikation på bilaga*
1715		Mindre investeringar, övriga	0		9 171	9 000	9 171	9 000	-171	*Se specifikation på bilaga*
		Projekt med ÅRSANSLAG TOTALT			**14 725**	**15 000**	**14 725**	**15 000**	**275**	
		SKATTEFINANSIERAD VERKSAMHET, TOTALT			239 037	219 366	519 874	500 203	-19 671	
		AVGIFTSFINANSIERAD VERKSAMHET								
		Vatten och Avlopp								
1332	2017	Borgebyverkets utbyggnad	9 000		1 296	3 559	3 737	6 000	2 263	*Pågår*
1716		Kvartersanläggningar finansierade av exploatör	6 500		753	93	1 623	1 800	177	*Pågår*
1717		Övriga VA-investeringar			6 668	8 000	6 668	8 000	1 332	*Se specifikation på bilaga*
		Vatten och Avlopp TOTALT			**8 717**	**11 652**	**12 028**	**15 800**	**3 772**	
1327	1059	**Avfallshantering** Mark för återvinningscentral	1 000		**0**	**1 000**	**0**	**1 000**	**1 000**	*Inget färdigt alternativ föreligger*
		Hamn								
1525	1057	Båttvätt Varsvtorget	3 800		3 021	2 881	3 940	3 800	-140	*Avslutad - skall slutredovisas*
1718		Övriga hamninvesteringar			500	2 000	500	2 000	1 500	*Se specifikation på bilaga*
		Hamn TOTALT			**3 521**	**4 881**	**4 440**	**5 800**	**1 360**	
		AVGIFTSFINANSIERAD VERKSAMHET, TOTALT			**12 238**	**17 533**	**16 468**	**22 600**	**6 133**	
		TEKNISK NÄMND TOTALT			**251 275**	**236 899**	**536 342**	**522 804**	**-13 538**	

**) Totalutgiften enligt beslut i Budget 2018-2020*

Mindre investeringar

	Fastigheter	tkr
1241	Karstorps förskola utesovplats	177
1296	Mark, va-anslutning Habo, Alternativskolan	316
1304	Pilängskolans nya kök/matsal aukustik/vent	30
1306	Fyrhusvägen, mark och VA paviljonger	62
1321	Södra Karstorpskolan, verksamhetsanpassning	-16
1323	Rutsborgskolan, verksamhetsanpassning	10
1326	Löddesnässkolan, grundventilation	214
1327	Karstorps förskola, ugn	85
1328	Slåtterängens förskola, diskmaskin	260
1329	Ombyggnad G:a biblioteket Folkets hus	952
1330	Löddesnässkolan, Ljuddörrar	50
1331	Fladängskolan, bollplank	136
1332	Solberga 16B, kompl. Ventilationsanläggning	82
1333	Löddesnässkolan, fönsterbyte	606
1337	Borgeby förskola, solskydd	207
1338	Löddesnäs förskola, solskydd	104
1339	Flädie förskola, solskydd	104
1340	Trollets förskola, solskydd	104
1343	Bjärehovs H, anpassning	303
1344	Strandängens förskola, 2 köksinredningar	419
1348	Karstorp Södra, verksamhetsanpassning	92
1349	Bärehovshallen, nytt golv mindre inv/standardhöjn	59
1354	Smultronställets förskola, verksamhetsanpassning	194
1355	Tennisvägen, anpassning	113
1357	Karstorp N, verksamhetsanpassning	450
1358	Karstorp N, nödbelysning, brandlarm	160
1360	N Karstorpskolan, staket 2017	473
1363	Smultronställets förskola, kompaktkök	78
1364	Karstorps förskola, ko0mpaktkök	91
	Delsumma fastigheter	**5 915**
	Gator och grönområden	
1734	Lomma-Bjärred Infotavlor	53
1756	Badflottar	364
1757	Spenger	220
1758	Effektbelysning	301
1761	Upprustning naturreservat	126
1762	Stiltjeplatsen	250
1763	Cirkulationsplats Prästberga ny utformning	747
1764	Upprustning bollplan Alfredshäll	540
1765	Belysning Långa bryggan Bjärred	540
	Delsumma gator och grönområden	**3 141**
	Övrigt	
1078	Drönare DJI Inspire 2	50
1088	Konica Minolta Bizhub C458	64
	Delsumma övrigt	115
	Mindre investeringar, totalt	**9 171**

Övriga specificerade projekt

	Dp Lomma Centrum	
1617	Naxosgatan/Norra gatan	623
1717	Övrigt	7
	Dp Lomma Centrum, totalt	**630**
	Detaljplaner övriga	
1749	Vattenverkstomten	**50**
	Energisparåtgärder/energiplan	
1350	Medborgarhuset energibesparande åtgärder	656
1742	LED-belysning gator	193
	Energisparåtgärder/energiplan, totalt	**849**
	Åtgärder Trafiksäkerhetsplan	
1747	Upphöjda sidogator S Västkustvägen	3 137
1766	Trafiksäkerhetsåtgärder Algatan	4
1767	Trafiksäkerhetsåtgärder Pilgatan	43
	Åtgärder Trafiksäkerhetsplan, totalt	**3 184**
	Nya fastighetskomponenter	
1334	Bjärehovshallen, nytt golv komponent, ytskikt underhåll	428
1335	Karstorp N, ytskikt, komp.investering	1 385
1336	Dansrotundan. inredningar	447
1341	Havsblick, köksinredning, diskmaskin	185
1342	Fladängsskolan, Omb för fritidsklubb	203
1345	Trollets förskola, skåpsinredningar	100
1346	Bildrike förskola, lekutrustning	300
1347	Solberga, Smedgatan Brandlarm	191
1351	Medborgarhuset, komp. inv invändig målning	449
1352	Medborgarhuset, komp. inv. Belysningsarmaturer	205
1353	Medborgarhuset, komp inv. Elinstallationer	52
1356	Folkets hus, nytt kök komp	166
1361	Gamla Karstop Södra, ytskikt komponentinv	95
1362	Folkets hus, gamla biblioteket, ytskikt	500
	Nya fastighetskomponenter, totalt	**4 705**
	Övriga investeringar Vatten och avlopp	
2019	Ringvägen oml. spill- o dagvatten	352
2039	Kamrersvägen/Hovslagarevägen sanering	40
2040	Talltitevägen ny vattenledning	494
2041	Ehrmans SPU omläggning spillvattenledning	336
2042	Habo Ljung relining spillvattenledning	229
2046	LPS-anläggningar 2016	27
2052	VA-serviser 2017	245
2053	LPS-Anläggningar 2017	1 045
2054	Mindre VA-investeringar 2017	871
2055	Vinstorspvägen östra, ledningsomläggning	9
2056	LPS-utbyggnad Fjelie 2:11 m. fl.	2 437
2059	Stationsområdet Ö ledningsomläggning	12
2060	Södra Västkustvägen 26	46
2061	Ombyggnad pumpstationer 2017	517
2062	VA Vattenverkstomten	7
	Övriga investeringar Vatten och avlopp, totalt	**6 668**
	Övriga hamninvesteringar	
1077	Kajförstärkning vid båttvätten	**500**

Kommunstyrelsen
2018-03-21

Ärende 7

7

KS AU § 36 KS KF/2018:66 -042

Redovisning av bokslut för stiftelse förvaltad av Lomma kommun

Ärendebeskrivning
Kommunstyrelsen har under § 69/99 uppdragit åt ekonomiavdelningen att årligen inkomma till kommunfullmäktige med en sammanställning av räkenskaperna för de stiftelser som förvaltas av Lomma kommun.

Föreligger redovisning av bokslut 2017 för Bertil Kyhlbergs stiftelse för patienter på Gustav V Jubileumsklinik vid lasarettet i Lund.

Beslutsunderlag
- Bertil Kyhlbergs stiftelse för patienter på Gustav V Jubileumsklinik vid lasarettet i Lund, Bokslut 2017
- Bertil Kyhlbergs stiftelse för patienter på Gustav V Jubileumsklinik vid lasarettet i Lund, Förvaltningsberättelse 2017

Arbetsutskottets handläggning
Vid arbetsutskottets sammanträde lämnar ekonomichef Marcus Nilsson en redogörelse.

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen rekommendera kommunfullmäktige besluta följande:
- Redovisningen avseende bokslut 2017 för stiftelse förvaltad av Lomma kommun läggs till handlingarna.

Jäv
På grund av jäv har Anders Berngarn (M) inte deltagit i handläggningen av ärendet.

_____

Sändlista

VIMUN
Länsstyrelsen
2018 -03- 09

Bertil Kyhlbergs stiftelse för patienter på Gustaf V Jubileumsklinik vid lasarettet i Lund

Bokslut 2017

BALANSRAPPORT

		ING BALANS 170101	DENNA PERIOD 170101-171231	UTG SALDO =>171231
TILLGÅNGAR				
Omsättningstillgångar				
Likvida medel				
1050	Bank	100 383,98	-1 000,00	99 383,98
Summa likvida medel		**100 383,98**	**-1 000,00**	**99 383,98**
Summa omsättningstillgångar		**100 383,98**	**-1 000,00**	**99 383,98**
SUMMA TILLGÅNGAR		**100 383,98**	**-1 000,00**	**99 383,98**
SKULDER & EGET KAPITAL				
Summa skulder		**0,00**	**0,00**	**0,00**
Eget kapital				
2920	Disponibla medel	-43 111,49	670,00	-42 441,49
2921	Disponibla medel, Eterniten	-57 272,49	330,00	-56 942,49
Summa eget kapital		**-100 383,98**	**1 000,00**	**-99 383,98**
SUMMA SKULDER & EGET KAPITAL		**-100 383,98**	**1 000,00**	**-99 383,98**

AB

RESULTATRAPPORT

Bertil Kyhlbergs stiftelse
Bokslut 201712

Räkenskapsår 2017-01-01 -- 2017-12-31

	DENNA PERIOD 170101-171231	UTG SALDO - 171231	ACK FÖREG ÅR - 161231
RÖRELSENS INTÄKTER			
SUMMA RÖRELSEINTÄKTER	**0,00**	**0,00**	**0,00**
RÖRELSENS KOSTNADER			
Bruttovinst	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Övriga kostnader			
6710 Förvaltningsavgift	-1 000,00	-1 000,00	-1 000,00
Summa övriga kostnader	**-1 000,00**	**-1 000,00**	**-1 000,00**
SUMMA RÖRELSEKOSTNADER	**-1 000,00**	**-1 000,00**	**-1 000,00**
Resultat före avskrivningar	**-1 000,00**	**-1 000,00**	**-1 000,00**
ÅRETS RESULTAT	**-1 000,00**	**-1 000,00**	**-1 000,00**

A.B

Revisionsberättelse

Till förvaltaren för

Bertil Kyhlbergs stiftelse för patienter på Gustav V jubileumsklinik

Org nr 846003-6612

Vi har granskat sammanställningen över stiftelsens tillgångar och skulder vid räkenskapsårets början och slut samt inkomster och utgifter under räkenskapsåret ("sammanställningen") och bokföringen samt förvaltarens förvaltning i Bertil Kyhlbergs stiftelse för patienter på Gustav V jubileumsklinik för år 2017. Det är förvaltaren som har ansvaret för räkenskapshandlingarna och förvaltningen och för att stiftelselagen tillämpas vid upprättandet av sammanställningen. Vårt ansvar är att uttala oss om sammanställningen och förvaltningen på grundval av vår revision.

Revisionen har utförts i enlighet med god revisionssed i Sverige. Det innebär att vi planerat och genomfört revisionen för att med hög men inte absolut säkerhet försäkra oss om att sammanställningen inte innehåller väsentliga felaktigheter. En revision innefattar att granska ett urval av underlagen för belopp och annan information i räkenskapshandlingarna. I en revision ingår också att pröva redovisningsprinciperna och styrelsens tillämpning av dem samt att bedöma de betydelsefulla uppskattningar som styrelsen gjort när den/denne upprättat sammanställningen samt att utvärdera den samlade informationen i sammanställningen. Vi har granskat väsentliga beslut, åtgärder och förhållanden i stiftelsen för att kunna bedöma om styrelseledamot är ersättningsskyldig mot stiftelsen, om skäl för entledigande föreligger eller om styrelseledamoten på annat sätt handlat i strid med stiftelselagen eller stiftelseförordnandet. Vi anser att vår revision ger oss rimlig grund för våra uttalanden nedan.

Sammanställningen har upprättats i enlighet med stiftelselagen.

Styrelseledamöterna har inte handlat i strid med stiftelselagen eller stiftelseförordnandet.

Lomma 26 / 2 2018

Åke Christensson

Del. beslut nr 2/18

LOMMA KOMMUN
Kommunstyrelsen
2018 -03- 12
KS/KF 2018:66 042

Bertil Kyhlbergs stiftelse för patienter på Gustav V Jubileumsklinik vid lasarettet i Lund

Förvaltningsberättelse

Stiftelsen förvaltas av Lomma Kommun.

Årets resultat uppgår till minus 1 000 kr. Årets resultat innefattar förvaltningsavgift.

Eget kapital uppgår till totalt 99 384 kr. Av dessa medel är 99 384 kr disponibla för utdelning.

Lomma Kommuns kommunalråd beslutar om utdelning ur stiftelsen. Samråd ska ske med klinikchefen vid onkologiska kliniken i Lund.

Utdelning har skett med 0 kr under 2017.

Lomma kommun
2018-02-23

Anders Berngarn

Kommunstyrelsen
2018-03-21

Ärende 8

8

KS AU § 37 KS KF/2017:57 - 001

Uppföljning av intern kontroll för Lomma kommun 2017

Ärendebeskrivning
Enligt kommunallagen 6 kap 6 § ska nämnderna var och en inom sitt område se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt. Nämnderna ska även se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de bestämmelser i lag eller annan författning som gäller för verksamheten, samt se till att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt. Detta brukar benämnas intern kontroll.

Kommunfullmäktige har 2015-10-22, § 82, fastställt reviderat ”Reglemente för intern kontroll”, vilket syftar till att säkerställa att kommunstyrelse och nämnder upprätthåller en tillfredsställande intern kontroll, det vill säga att de med rimlig grad av säkerhet ska säkerställa att följande mål uppnås:

- Ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet
- Tillförlitlig finansiell rapportering och information om verksamheten
- Efterlevnad av tillämpliga lagar, föreskrifter, riktlinjer mm
- Eliminering av risker för korruption och ekonomisk svindel

Enligt reglementet har varje nämnd en skyldighet att styra och löpande följa upp det interna kontrollsystemet inom nämndens verksamhetsområde. Nämnden ska som grund för sin verksamhetsstyrning genomföra riskbedömningar för sin verksamhet.

Nämnden ska varje år anta en särskild plan för intern kontroll för innevarande år. Resultatet av uppföljningen ska, med utgångspunkt i antagen plan, rapporteras till nämnden i den utsträckning som fastställts i intern kontrollplan. Uppföljnings-rapporten ska innehålla en åtgärdsplan med hänsyn till det uppkomna resultatet.

Nämnderna ska senast i februari rapportera resultatet av uppföljningen av den interna kontrollen avseende föregående år till kommunstyrelsen och kommunens revisorer. Kommunstyrelsen ska med utgångspunkt i nämndernas uppföljningsrapporter utvärdera kommunens samlade system för intern kontroll, och i de fall förbättringar behövs ta initiativ till sådana.

I skrivelse 2018-03-05 redogör verksamhetsutvecklare Elin Westerberg för nämndernas uppföljning av intern kontroll, och förslag till utbildningsinsats för att ytterligare stärka och utveckla arbetet med intern kontroll.

Beslutsunderlag
- Skrivelse 2018-03-05 från verksamhetsutvecklaren

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta följande:
- Kommunstyrelsen lägger nämndernas redovisningar avseende intern kontroll år 2017 till handlingarna.

- Kommunstyrelsen uppdrar till kommunledningskontoret att under hösten 2018 genomföra en utbildningsinsats och workshop med fokus på analys inför uppföljning av intern kontroll 2018 och planering av ny plan för intern kontroll 2019.

_____

Sändlista

LOMMA KOMMUN
Kommunstyrelsen
2018 -03- 07

LOMMA KOMMUN

Kommunstyrelsen
Utvecklingsavdelningen

Vår referens: Elin Westerberg
Direkttel: 0733- 41 15 91
E-post: Elin.westerberg@lomma.se
Diarienr:
Er referens:

2018-03-05

Uppföljning av intern kontroll 2017

Bakgrund

Kommunstyrelsen har ett övergripande ansvar för intern kontroll i hela kommunen och intern kontroll är en del av kommunens styr- och kvalitetssystem. Intern kontroll syftar till att hantera risker som kan hindra kommunen från att uppnå sina mål och ska vara integrerad i verksamhetens ordinarie processer för att styra ekonomi och verksamhet mot uppsatta mål. Intern kontroll definieras som en process, där såväl den politiska som den professionella ledningen med övrig personal samverkar. Processen är utformad för att med rimlig grad av säkerhet kunna uppnå följande:

- Ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet.
- Tillförlitlig finansiell rapportering och information om verksamheten.
- Efterlevnad av tillämpliga lagar, föreskrifter, riktlinjer m.m.
- Eliminering av risker för korruption och ekonomisk svindel.

Nämnderna har det yttersta ansvaret för den interna kontrollen inom sina respektive ansvarsområden. Den enskilda nämnden ska se till att;

- En organisation upprättas för den interna kontrollen
- En plan för intern kontroll, som bygger på riskanalys, antas för varje kalenderår

En plan för intern kontroll är, när den utförs på rätt sätt, ett kraftfullt verktyg för verksamhetsutveckling. Vid uppföljning ska resultatet, med utgångspunkt från antagen plan, rapporteras till nämnden i den omfattning som fastställs i den interna kontrollplanen. Uppföljningsrapporten ska innehålla en åtgärdsplan med hänsyn till det uppkomna resultatet. Utifrån dessa uppföljningsrapporter ska kommunstyrelsen utvärdera kommunens samlade system för intern kontroll, och i de fall förbättringar behövs, ta initiativ till sådana.

Sedan 2015 har det interna kontrollarbetet skett med stöd av Stratsys, som är ett IT-verktyg för att planera, genomföra, följa upp och förbättra verksamheterna i kommunen. Genom att arbeta med den interna kontrollen i Stratsys skapas ett gemensamt arbetssätt för samtliga nämnder att utgå från i arbetet med intern kontroll.

Under 2017 har samtliga nämnder genomfört det interna kontrollarbetet och inkommit med en redogörelse till kommunstyrelsen för uppföljningen av den interna kontrollen utifrån de planer som fastställts.

Redovisning och uppföljning av nämndernas arbete

Riskarbete

Det har skett en utveckling av riskbedömningarna de senaste tre åren, sedan de nya anvisningarna och reglementet för intern kontroll antogs. Varje nämnd har gjort en riskanalys, där relevanta risker har valts ut och kontroller genomförts. Detta område kan dock utvecklas ytterligare. Framför allt bör varje nämnd utgå från resultat och lärdomar från uppföljningen då nya riskbedömningar görs. För att detta ska förbättras föreslås att en utbildningsinsats och workshop anordnas för förvaltningarnas ledningsgrupper under hösten 2018, med fokus på analys- och riskbedömningar. Det kan också övervägas om insatser ska genomföras under våren 2019 efter det att de nya nämnderna är på plats. Arbetet bör ledas av kommunledningskontoret.

Kontrollaktiviteter

Alla identifierade risker har kontrollerats under 2017 enligt planerna. Metoderna som använts är stickprov, kompletta kontroller, inventeringar etc.

Kontrollresultat

Då en kontroll blivit gjord kan den bedömas enligt tre olika nivåer; ingen avvikelse, mindre avvikelse eller större avvikelse. Enligt anvisningarna för intern kontroll ska åtgärder göras på de områden där en mindre eller större avvikelse uppkommit.

Idag finns det inga riktlinjer för hur en kontrollansvarig ska göra sin bedömning av kontroller. Detta innebär att det kan bli subjektiva bedömningar som ligger till grund för kontrollresultatet. Nämnden bör redan då planen för intern kontroll ska tas fram identifiera vad som räknas som ingen avvikelse, mindre avvikelse eller större avvikelse. På detta vis blir det tydligt vilka kriterier som ska ligga till grund för bedömningen oavsett vilken tjänsteman som utför kontrollen och risken för subjektivitet minskar.

Totalt har 33 stycken kontroller utförts under året. 19 stycken av dessa bedöms inte ha någon avvikelse, 12 stycken bedöms ha en mindre avvikelse och 2 kontroller bedöms ha en större avvikelse. Nedan följer en redovisning av de kontroller som haft en större avvikelse under 2017.

Nämnd	Kontrollaktivitet	Kommentar
Kommunstyrelsen	Uppföljning av investeringsprojekt	*Kontrollaktiviteterna har genomförts som planerat. Uppföljning av investeringsprojekten gjordes under året i samband med kvartalsuppföljningen och delårsrapporten för hela kommunen. Slutlig rapportering sker i samband med årsredovisningen. Nämnderna hade löpande uppföljning av investeringsprojekten under året, särskilt tekniska nämnden som har ansvar för större delen av investeringsbudgeten.* *I ett av kommunens större investeringsprojekt, kollektivtrafikstråk Vinstorpsvägen, som utförts av Trafikverket, konstaterade Tekniska nämnden avsevärt högre kostnader än budgeterat under året och tilläggsanslag begärdes. Kommunfullmäktige tog i*

		oktober beslut att bevilja ett tilläggsanslag på 42,3 mnkr för den händelse att förhandlingen med berörda parter leder till att kommunen är betalningsansvarig motsvarande den nya totalutgiften på 103,1 mnkr. Slutlig överenskommelse med Trafikverket har ännu ej träffats. *I uppföljningen av pågående investeringsprojekt konstaterades i övrigt smärre avvikelser i förhållande till budget. I budgetarbetet inför 2018 fick nämnderna i uppdrag att gå igenom samtliga investeringsprojekt som ännu inte upphandlats för att säkerställa att kvadratmeterpriserna är rimliga och marknadsanpassade. Inför budget 2018 med plan 2019-2020 tillfördes investeringsprojektet Pilängsskolan, om- och tillbyggnad ytterligare 30 mnkr, efter genomförd upphandling.* *Åtgärd: Kontrollaktiviteten skärps och föreslås ingå i 2018 års interna kontrollplan. I kvartalsrapporten följs investeringsverksamheten upp övergripande och specifikt för större projekt. I delårsrapporten följs samtliga investeringsprojekt upp i detalj. Uppföljningarna lägger särskilt fokus på prognos för totalutgiften för att identifiera eventuella avvikelser. Samtliga investeringsprojekt som inkluderar sam-/medfinansiering bör särskilt riskanalyseras, såväl före som kontinuerligt under genomförandet. Inför budgetarbetet med investeringar 2019 och framåt kommer allt budgetmaterial från nämnderna att kontrolleras mot en checklista så att det är komplett. I det fall det finns brister kommer materialet strikt att skickas tillbaka till berörd nämnd för komplettering.*
Socialnämnden	Granskning av personalomsättning	*Personalomsättningen för hela socialförvaltningen var år 2017 29% (då ett stort antal personer sades upp i integrationsverksamheten). Detta att jämföra med 15% (2016). Flera av avvikelserna har sin grund i den effektivisering av integrationsverksamheten som gjordes under våren. Den inverkade starkt på personalomsättningen som därmed blev högre än normalt. Den inverkade också på arbetsmiljöenkäten, då arbetsgrupperna i integrationsverksamheten svarade samtidigt som det var uppsägningar och amplaceringar.* *Åtgärd: Avvikelsen handlar till största del om nedläggningen av HVB hem. Inga fler nedläggningar är planerade.*

Åtgärder

Kontrollresultaten har i alla samtliga fall lett till åtgärder, även då avvikelsen har varit mindre. I vissa fall har nämnder kopplat åtgärder till kontroller som inte visade på någon avvikelse. Åtgärderna handlar bl.a. om att förvaltningen infört löpande uppföljning, bättre planering och bättre rutiner.

Slutsatser

Ett nytt tag kring arbetet med intern kontroll gjordes år 2015, då både reglemente och anvisningar utvecklades. Reglemente och anvisningar är senast reviderade 2017-09-04. Kommunledningskontoret bedömer att mycket har skett sedan 2015 och flertalet tjänstemän och politiker är insatta i vad intern kontroll innebär och hur nämnderna ska arbeta med det. Fler tjänstemän och politiker är involverade i riskanalyserna jämfört med tidigare vilket leder till att fler risker kan identifieras utifrån olika perspektiv. Detta leder även till större förankring då kontrollerna ska genomföras. Ofta arbetar förvaltningarna på ledningsnivå samt involverar medarbetarna i att hitta risker vilket är en poäng dels då förankring skapas på högsta ledningsnivå och medarbetarna som dagligen arbetar i verksamheten bidrar till att identifiera risker.

Trots detta bör det införas ytterligare insatser för att ytterligare stärka och utveckla arbetet inom intern kontroll. Det är viktigt att förvaltningarna tar sitt fulla ansvar och prioriterar frågan om intern kontroll i nära dialog med ansvarig nämnd. Därtill att kommunledningskontoret skapar förutsättningar för detsamma genom att se till att reglemente och anvisningar efterlevs och bidrar till att säkerställa förvaltningarnas arbetssätt och rutiner inom intern kontroll genom till exempel utbildningsinsatser. Personalomsättning i kombination med att det var två år sedan den senaste utbildningen hölls gör att det nu blir aktuellt med fler insatser. Fokus framöver bör vara att säkerställa analyser i samband med uppföljning, som därefter kommer ligga till grund för nya planer för intern kontroll. Kompetensutveckling inom intern kontroll bör ske under hösten 2018 för att harmonisera med uppföljningsplanen.

Förslag till beslut

Arbetsutskottet föreslår kommunstyrelsen besluta följande:

- Nämndernas redovisningar avseende utförd intern kontroll under 2017 lägges till handlingarna
- Ge kommunledingskontoret i uppdrag att hålla i en utbildningsinsats och workshop under hösten 2018 med fokus på analys inför uppföljning 2018 samt planering av ny plan för intern kontroll för 2019.

Elin Westerberg
Verksamhetsutvecklare

Underlag

- Ojusterat protokoll från tekniska nämnden och" Uppföljning intern kontroll 2017"(TN/2017: 76)
- Ojusterat protokoll från miljö och byggnadsnämnden och" Uppföljningsrapport intern kontroll miljö- och byggnadsnämnden" (Dnr: MB18-0164)
- Ojusterat protokoll från socialnämnden och " Uppföljning intern kontroll 2017" Dnr SN 2017:94
- Justerat protokoll från kultur- och fritidsnämnden och" Uppföljning intern kontroll 2017" (Dnr 2017:24-042)
- Justerat protokoll från barn- och utbildningsnämnden och" Uppföljning intern kontroll 2017" (Dnr 2017:166-040)
- Ojusterat protokoll från kommunstyrelsen "Uppföljning intern kontroll 2017) (Dnr KS/KF 2017:57)

LOMMA KOMMUN
Kommunstyrelsen
2018 -01- 31
KS/KF 2017:57 001

KFN § 3

KFN/2017:24 - 042

Rapport avseende intern kontroll 2017

Ärendebeskrivning
Enligt kommunallagen 6 kap 7 § skall nämnden tillse att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande mål, riktlinjer och föreskrifter. Detta brukar benämnas intern kontroll. Kommunfullmäktige har vid sammanträde 2015-10-11 § 82 fastställt reviderat reglemente för intern kontroll och kommunstyrelsen har vid sammanträde 2015-09-23 § 151 beslutat om anvisningar till reglemente för intern kontroll. Av anvisningarna framgår bland annat att respektive nämnd ska anta internkontrollplan för innevarande år senast i mars månad. Av reglementet framgår också att nämnderna har det yttersta ansvaret för den interna kontrollen inom respektive verksamhetsområde. Den enskilda nämnden har därvid att tillse att:

- Regler och anvisningar antas för den interna kontrollen.
- En organisation ska upprättas för den interna kontrollen.

I linje med reglemente och anvisningar skall nämnden besluta om områden för internkontroll som både är av säkerhetssyftande och av verksamhetsuppföljande natur. Av reglementet framgår att den interna kontrollen med rimlig grad av säkerhet ska säkerställa att följande mål uppnås:

- Ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet.
- Tillförlitlig ekonomisk rapportering och information om verksamheten.
- Efterlevnad av tillämpliga lagar, föreskrifter, riktlinjer mm.

Förvaltningen överlämnar rapport avseende intern kontroll till kultur- och fritidsnämnden. Ärendet är behandlat i kultur- och fritidsnämndens arbetsutskott.

Beslutsunderlag
- Skrivelse 2018-01-11 från förvaltningschef och utredningschef
- Rapport: Uppföljning intern kontroll 2017 - Kultur- och fritidsnämnden
- Kultur- och fritidsnämndens arbetsutskotts protokoll § 3

§ 3 (forts.)

Kultur- och fritidsnämnden beslutar följande:

- Kultur- och fritidsnämnden godkänner och överlämnar rapport avseende intern kontroll 2017 till kommunstyrelsen och Lomma kommuns revisorer, i enlighet med bilaga.

./. Bilaga.

Sändlista
Akten
Kommunstyrelsen
Lomma kommuns revisorer

Bilaga KFN § 3/18

LOMMA KOMMUN

Uppföljning intern kontroll 2017

Kultur- och fritidsnämnden

Innehållsförteckning

1 Inledning **3**

2 Sammanfattning **4**

3 Uppföljning **4**

3.1 Arbetsmiljö 4

Sjukfrånvaron ökar *4*

Personalomsättningen ökar *5*

3.2 Lönesättning 6

Löneglidning *6*

3.3 Bibliotekslag 7

Lagbrott *7*

3.4 Föreningsbidrag 8

Ojämnställdhet *8*

3.5 Fritidsklubb 9

Fritidsklubbar bryter mot skollageb *9*

3.6 Kulturgarantin 10

Uppdrag från BUN utförs ej *10*

4 Analys av uppföljningsarbetet **10**

5 Förslag till beslut **11**

1 Inledning

Enligt kommunallagen 6 kap 7 § skall nämnden tillse att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande mål, riktlinjer och föreskrifter. Detta brukar benämnas intern kontroll.

Kommunfullmäktige har vid sammanträde 2015-10-11 § 82 fastställt reviderat reglemente för intern kontroll och kommunstyrelsen har vid sammanträde 2015-09-23 §151 beslutat om anvisningar till reglemente för intern kontroll.

Av anvisningarna framgår bland annat att respektive nämnd ska anta internkontrollplan för innevarande år senast i mars månad. Av reglementet framgår också att nämnderna har det yttersta ansvaret för den interna kontrollen inom respektive verksamhetsområde. Den enskilda nämnden har därvid att tillse att:

- Regler och anvisningar antas för den interna kontrollen.
- En organisation ska upprättas för den interna kontrollen.

I linje med reglemente och anvisningar skall nämnden besluta om områden för internkontroll som både är av säkerhetssyftande och av verksamhetsuppföljande natur. Av reglementet framgår att den interna kontrollen med rimlig grad av säkerhet ska säkerställa att följande mål uppnås:

- Ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet.
- Tillförlitlig ekonomisk rapportering och information om verksamheten.
- Efterlevnad av tillämpliga lagar, föreskrifter, riktlinjer mm.

Specifika områden för intern kontroll 2017

I syfte att förstärka verksamheternas attraktivitet ytterligare bedöms god *Arbetsmiljö* och *Lönesättning* vara två faktorer som har betydelse.

Specifika områden för intern kontroll 2017

Nämndövergripanade områden

- Arbetsmiljö.
- Lönesättning.
- Bibliotekslag.
- Föreningsbidrag.
- Fritidsklubb.
- Kulturgarantin.

2 Sammanfattning

Process/rutin	Risk	Kontrollaktivitet	Resultat	Åtgärd
Arbetsmiljö	Sjukfrånvaron ökar	Uppföljning av sjukfrånvaro	Ingen avvikelse	Fortsatt uppföljning av sjukfrånvaron
	Personalomsättningen ökar	Uppföljning av personalomsättning	Ingen avvikelse	Fortsatt uppföljning av personalomsättningen
Lönesättning	Löneglidning	Dokumentation av motiv för lönebeslut	Ingen avvikelse	Förtydliganden av rutin för rapportering
Bibliotekslag	Lagbrott	Uppföljning av bibliotekslagen	Ingen avvikelse	Fortsatt uppföljning av bibliotekslagen
Föreningsbidrag	Ojämnställdhet	Uppföljning av utarbetning av föreningsbidrag	Ingen avvikelse	Fortsatt uppföljning av föreningsbidragen
Fritidsklubb	Fritidsklubbar bryter mot skollageb	Uppföljning av fritidsklubbens verksamhet	Ingen avvikelse	Fortsatt uppföljning av fritidsklubbens verksamhet
Kulturgarantin	Uppdrag från BUN utförs ej	Uppföljning av kulturgarantin	Ingen avvikelse	Fortsatt uppföljning av kulturgarantin

3 Uppföljning

3.1Arbetsmiljö

Risk:
Sjukfrånvaron ökar

Riskbedömning

12. Allvarlig

Kontrollaktivitet:
Uppföljning av sjukfrånvaro

Resultat

Ingen avvikelse

Kontrollansvarig

Michael Tsiparis

Kommentar

Sjukfrånvaron följs upp varje månad i enlighet med fastställd kontrollaktivitet. Uppföljningen sker som en del i den månadsuppföljning av ekonomin som nämnden gör.

Parallellt med den kontinuerliga uppföljningen gör förvaltningen även månadsvis uppföljning av sjukfrånvaron över tid för förvaltningen, per verksamhetsområde och per yrkesgrupp.

I uppföljningen noteras att sjukfrånvaro under året följer en cykel, där sjukfrånvaron är som högst under vintermånaderna.

Statistiken visar en relativt stor variation mellan olika områden och mellan åren. I huvudsak går denna variation att hänföra till hög andel sjukfrånvaro som är längre än 60 dagar, det vill säga att ett område under en period haft någon eller några medarbetare som har varit långtidssjukskrivna.

Statistiken visar även ett samband mellan yrkesgrupp och målgrupp, i meningen att de yrkesgrupper som arbetar med barn och yngre elever har högre sjukfrånvaro än de yrkesgrupper som arbetar med äldre elever. Fritidspedagoger är därför en yrkesgrupp inom nämndens verksamheter som har följt upp särskilt. När det gäller fritidspedagogerna noteras att sjukfrånvaron generellt är något lägre än inom förskolans yrkesgrupper och något högre än sjukfrånvaron för lärarnas yrkesgrupp.

I den analys som gjorts konstateras att orsakerna till sjukfrånvaro i huvudsak beror på arbetsbelastning och exponering för infektioner. För att påverka sjukfrånvaron görs därför insatser för att minska arbetsbelastning genom att vidareutveckla en kultur av ökat tillsammanskap och genom att bidra till ökad utevistelse.

Förvaltningen ser att uppföljningsrutiner har upparbetats som gör att sjukfrånvaron följs kontinuerligt på enhets-, verksamhets- och förvaltningsnivå. Förvaltningen ser också att åtgärder vidtas och planeras vidtas för att minska sjukfrånvaron.

Åtgärd:
Fortsatt uppföljning av sjukfrånvaron

Kommentar

Uppföljning av sjukfrånvaron görs kontinuerligt. Uppföljning föreslås ske som en del i verksamhetens kvalitetsarbete.

Ansvarig

Staffan Friberg

Slutdatum

2018-12-31

Risk:
Personalomsättningen ökar

Riskbedömning

12. Allvarlig

Kontrollaktivitet:
Uppföljning av personalomsättning

Resultat

Ingen avvikelse

Kontrollansvarig

Michael Tsiparis

Kommentar

Personalomsättning följs upp varje månad i enlighet med fastställd kontrollaktivitet. Genom den kontinuerliga uppföljningen ges en bild av personalomsättningen över tid för förvaltningen, per verksamhetsområde och per yrkesgrupp.

I uppföljningen noteras att personalomsättningen under året följer en cykel, där personalomsättningen är högst vid terminsskiften. Personalomsättningen är generellt något högre vid höstterminsstarten än inför vårterminsstarten.

Oktober månad har använts som mätperiod. Perioden har valts då den ligger i mitten av en termin och därmed inte påverkas av de cykler som nämnts ovan. Genom att utgå från oktober kan en bild av en genomsnittlig månad erhållas. Statistiken för mätmånaden visar att det i stort sett inte skett någon personalomsättning inom nämndens verksamheter. Endast någon mindre avvikelse för fritidspedagoger noteras under oktober.

Personalomsättningen för mätmånaden för hela förvaltningen är under en procent och bedöms inte innebär några behov av åtgärder.

Förvaltningen ser att uppföljningsrutiner har upparbetats som gör att personalomsättningen följs kontinuerligt på enhets-, verksamhets- och förvaltningsnivå.

Åtgärd:
Fortsatt uppföljning av personalomsättningen

Kommentar

Uppföljning av personalomsättning görs kontinuerligt. Uppföljning föreslås ske som en del i verksamhetens kvalitetsarbete.

Ansvarig

Staffan Friberg

Slutdatum

2018-12-31

3.2 Lönesättning

Risk:
Löneglidning

Riskbedömning

6. Lindrig

Kontrollaktivitet:
Dokumentation av motiv för lönebeslut

Resultat

Ingen avvikelse

Kontrollansvarig

Michael Tsiparis

Kommentar

Dokumentation av motiv för lönebeslut har undersökts. I undersökningen konstateras att den inte fattats något beslut om ändring av anställds lön utöver avtal inom kulturverksamheten och fritidsverksamheten.

Förvaltningen ser att det är av stor vikt att motiv för lönebeslut utöver avtal dokumenteras. I det fall sådant beslut fattas föreslås ny lön och motiv för lönebeslut meddelas i anställningsbevis.

Åtgärd:
Förtydliganden av rutin för rapportering

Kommentar

Rutin för rapportering av lönebeslut om ändring av anställds lön utöver avtal föreslås förtydligas enligt nedan.

Lönebeslut om ändring av anställds lön utöver avtal föreslås rapporteras på anställningsbeviset där ny lön markeras och motiv för lönebeslutet anges.

Anställningsbeviset skickas till HR – avdelningen för registrering i lönesystemet. I det fall motiv för ändring av lön inte är dokumenterat ska underlaget återsändas till lönesättande chef för komplettering.

Detta innebär registrering av lön utöver avtal endast sker då lönebeslut och motiv för ändring av lön är dokumenterat på rätt sätt.

Ansvarig

Staffan Friberg

Slutdatum

2018-12-31

3.3 Bibliotekslag

Risk:
Lagbrott

Riskbedömning

4. Lindrig

Kontrollaktivitet:
Uppföljning av bibliotekslagen

Resultat

Ingen avvikelse

Kontrollansvarig

Michael Tsiparis

Kommentar

Bibliotekslagen reglerar kommuners biblioteksverksamhet. Bibliotekslagen medverkar till att kommunerna bedriver en kvalitetssäkrad verksamhet och når prioriterade grupper.

Åtgärd:
Fortsatt uppföljning av bibliotekslagen

Kommentar

Uppföljning av bibliotekslagen görs kontinuerligt och i samband med förändringar.

Ansvarig

Michael Tsiparis

Slutdatum

2018-12-31

3.4 Föreningsbidrag

Risk:
Ojämnställdhet

Riskbedömning

6. Lindrig

Kontrollaktivitet:
Uppföljning av utarbetning av föreningsbidrag

Resultat

Ingen avvikelse

Kontrollansvarig

Michael Tsiparis

Kommentar

Föreningsbidrag fördelas efter delegation från kultur och fritidsnämnden. Föreningsbidragen betalas ut efter ansökan av föreningar enligt kommunens föreningsbidragsbestämmelser.

Åtgärd:
Fortsatt uppföljning av föreningsbidragen

Kommentar

Uppföljning av utbetalning av föreningsbidrag görs kontinuerligt

Ansvarig

Michael Tsiparis

Slutdatum

2018-12-31

3.5 Fritidsklubb

Risk:
Fritidsklubbar bryter mot skollagen

Riskbedömning

4. Lindrig

Kontrollaktivitet:
Uppföljning av fritidsklubbens verksamhet

Resultat

Ingen avvikelse

Kontrollansvarig

Michael Tsiparis

Kommentar

Kultur och fritidsnämnden bedriver fritidsklubbar på uppdrag av barn och utbildningsnämnden. Verksamheten kontrolleras av skolinspektionen.

Åtgärd:
Fortsatt uppföljning av fritidsklubbens verksamhet

Kommentar

Uppföljning av fritidsklubbens verksamhet görs kontinuerligt och i samarbete med respektive skola

Ansvarig

Michael Tsiparis

Slutdatum

2018-12-31

3.6 Kulturgarantin

Risk:
Uppdrag från BUN utförs ej

Riskbedömning

4. Lindrig

Kontrollaktivitet:
Uppföljning av kulturgarantin

Resultat

Ingen avvikelse

Kontrollansvarig

Michael Tsiparis

Kommentar

Kultur och fritidsnämnden bedriver kulturgarantin på uppdrag av barn och utbildningsnämnden. Kulturgarantin garanterar kulturupplevelser åt kommunens skolelever.

Åtgärd:
Fortsatt uppföljning av kulturgarantin

Kommentar

Uppföljning av kulturgarantin görs kontinuerligt och i samarbete med respektive skola

Ansvarig

Michael Tsiparis

Slutdatum

2018-12-31

4 Analys av uppföljningsarbetet

Arbetsmiljö

När det gäller arbetsmiljö har nämnden sett en allvarlig risk i att sjukfrånvaro och personalomsättning ökar eftersom en sådan förändring bedöms kunna medföra ökad arbetsbelastning för ordinarie personal. Nämnden bedömer att ökad arbetsbelastning eventuellt kan leda till att sjukfrånvaron ökar och har därför genomfört kontroller av sjukfrånvaro och personalomsättning. Förvaltningen har under hösten inlett ett arbete, som utgår från den nya statliga regleringen av den organisatoriska och sociala arbetsmiljön som gäller från mars 2016, med syfte att i samverkan med de fackliga organisationerna ta fram mål för den sociala och organisatoriska arbetsmiljön. Syftet med målen är att förbättra den sociala och organisatoriska arbetsmiljön med effekt på arbetsbelastning och minskade sjukskrivningstal samt att förbättra den kontinuerliga och hållbara kvaliteten i verksamheten och minska kostnaderna för sjukskrivningar i de verksamheter som KFN är ansvarig för.

Nämnden har under 2017 följt sjukfrånvaron kontinuerligt. Uppföljning har även gjorts av personalomsättning över tid, inom olika områden och för olika yrkesgrupper.

Den interna kontrollen visar att arbetsmiljön - sjukfrånvaro och personalomsättning - kontinuerlig följs upp. Arbetsmiljö bedöms därför inte behöva kvarstå som uppföljningsområde i den interna kontrollen. Sjukfrånvaro och personalomsättning bör ändå fortsätta att följas upp som ett led i verksamheternas kvalitetsarbete för att säkerställa en god arbetsmiljö och balanserad arbetsbelastning.

Lönesättning

Förvaltningen bedömer att det finns en risk för löneglidning med kännbara effekter på verksamhetens ekonomi. Förvaltningen kommer att följa upp lönesättningen genom att utveckla rutiner för lönesättning så att inte negativa ekonomiska konsekvenser uppstår.

Lönebeslut om ändring av anställds lön utöver avtal kommer att granskas kontinuerligt.

Resultatet när det gäller intern kontroll avseende lönesättning - löneglidning - visar att det inte fattas något lönebeslut om ändring av anställds lön utöver avtal fattas inom verksamheterna. I de fall beslut sådant beslut fattas föreslås anställningsbevis användas för att meddela aktuell löneändring. Rutiner föreslås tydliggöras för att säkerställa att rapportering sker på samman sätt i samtliga verksamheter.

Bibliotekslag

Bibliotekslagen reglerar biblioteksverksamheten och är ett stöd i det kvalitetsarbete som sker i aktuell verksamhet. Förvaltningen bedömer att det endast finns en mindre risk att bibliotekslagen inte efterföljs, men ser betydelsen av kontinuerlig uppföljning av lagens efterlevnad.

Föreningsbidrag

Föreningsbidragen fördelas i enlighet med fastställda föreningsbidragsbestämmelser. Förvaltningen bedömer att det finns en mindre risk för olikhet vid fördelning av bidragen, men vill kontinuerligt följa upp utbetalningar av aktuella föreningsbidrag.

Fritidsklubbar

Den fritidsklubbsverksamhet som kultur- och fritidsnämnden bedriver på uppdrag av barn- och utbildningsnämnden följer Skollagen och granskas av Skolinspektionen. Förvaltningen bedömer att det endast finns en mindre risk för att Skollagen inte följs. Om lagen inte efterföljs bedöms detta kunna medföra allvarliga konsekvenser. Förvaltningen bedömer därför att verksamheten ska följas upp regelbundet.

Kulturgarantin

Kulturgarantin garanterar kulturupplevelser för kommunens elever. Arbetet med kulturgarantin sker på uppdrag av barn- och utbildningsnämnden. Förvaltningen bedömer att det endast finns en mindre risk för att uppdraget att arbeta med kulturgarantin inte utförs. Förvaltning bedömer ändå att kontinuerlig uppföljning av arbetet med kulturgarantin ska ske och att uppföljning genomförs i samarbete med respektive skola.

5 Förslag till beslut

Kultur- och fritidsnämnden godkänner och överlämnar rapport avseende intern kontroll 2017 till kommunstyrelsen och Lomma kommuns revisorer.

LOMMA KOMMUN
Kommunstyrelsen
2018 -02- 08

BUN § 3

BUN/2017:166 - 040

Rapport avseende intern kontroll 2017

Ärendebeskrivning
Enligt kommunallagen 6 kap 7 § skall nämnden tillse att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande mål, riktlinjer och föreskrifter. Detta brukar benämnas intern kontroll.

Kommunfullmäktige har vid sammanträde 2015-10-11 § 82 fastställt reviderat reglemente för intern kontroll och kommunstyrelsen har vid sammanträde 2015-09-23 § 151 beslutat om anvisningar till reglemente för intern kontroll. Av anvisningarna framgår bland annat att respektive nämnd ska anta internkontrollplan för innevarande år senast i mars månad. Av reglementet framgår också att nämnderna har det yttersta ansvaret för den interna kontrollen inom respektive verksamhetsområde. Den enskilda nämnden har därvid att tillse att regler och anvisningar antas för den interna kontrollen samt att en organisation ska upprättas för den interna kontrollen.

I linje med reglemente och anvisningar skall nämnden besluta om områden för internkontroll som både är av säkerhetssyftande och av verksamhetsuppföljande natur. Av reglementet framgår att den interna kontrollen med rimlig grad av säkerhet ska säkerställa att följande mål uppnås:

-Ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet.
-Tillförlitlig ekonomisk rapportering och information om verksamheten.
-Efterlevnad av tillämpliga lagar, föreskrifter, riktlinjer mm.

Specifika områden för intern kontroll 2017
Arbetsmiljö och lönesättning har bedömts vara två områden som har betydelse avseende att förstärka verksamheternas attraktivitet ytterligare.

Beslutsunderlag
- Skrivelse 2017-12-12 från förvaltningschef och utredningschef
- Rapport: Uppföljning intern kontroll 2017 - Barn- och utbildningsnämnden
- Bilaga: Sjukfrånvaro inom barn- och utbildningsnämndens verksamheter
- Barn- och utbildningsnämndens protokoll 2018-01-16 § 3

§ 3 (forts.)

Barn- och utbildningsnämnden beslutar följande:

- Barn- och utbildningsnämnden godkänner och överlämnar rapport avseende intern kontroll 2017 till kommunstyrelsen och Lomma kommuns revisorer.

./. Bilaga.

Sändlista
Akten
Kommunstyrelsen
Lomma kommuns revisorer

Bilaga BUN § 3/18

LOMMA KOMMUN

Uppföljning intern kontroll 2017

Barn- och utbildningsnämnden

Innehållsförteckning

1 Inledning **3**

2 Sammanfattning **4**

3 Uppföljning **4**

3.1 Arbetsmiljö 4

Sjukfrånvaron ökar *4*

Personalomsättningen ökar *6*

3.2 Lönesättning 8

Löneglidning *8*

4 Analys av uppföljningsarbetet **10**

5 Förslag till beslut **11**

Bilagor

Bilaga 1: Rapport - Sjukfrånvaro inom barn- och utbildningsnämndens verksamheter

1 Inledning

Enligt kommunallagen 6 kap 7 § skall nämnden tillse att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande mål, riktlinjer och föreskrifter. Detta brukar benämnas intern kontroll.

Kommunfullmäktige har vid sammanträde 2015-10-11 § 82 fastställt reviderat reglemente för intern kontroll och kommunstyrelsen har vid sammanträde 2015-09-23 §151 beslutat om anvisningar till reglemente för intern kontroll.

Av anvisningarna framgår bland annat att respektive nämnd ska anta internkontrollplan för innevarande år senast i mars månad. Av reglementet framgår också att nämnderna har det yttersta ansvaret för den interna kontrollen inom respektive verksamhetsområde. Den enskilda nämnden har därvid att tillse att:

- Regler och anvisningar antas för den interna kontrollen.
- En organisation ska upprättas för den interna kontrollen.

I linje med reglemente och anvisningar skall nämnden besluta om områden för internkontroll som både är av säkerhetssyftande och av verksamhetsuppföljande natur. Av reglementet framgår att den interna kontrollen med rimlig grad av säkerhet ska säkerställa att följande mål uppnås:

- Ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet.
- Tillförlitlig ekonomisk rapportering och information om verksamheten.
- Efterlevnad av tillämpliga lagar, föreskrifter, riktlinjer mm.

Specifika områden för intern kontroll 2017

God arbetsmiljö och lönesättning bedöms kunna ge positiva effekter på medarbetares syn på den egna verksamhetens attraktivitet. En sådan syn på verksamheten medför att medarbetare i högre omfattning kan känna sig som ambassadörer för kommun och på så sätt förstärka den positiva bilden av kommunen ytterligare. En bra arbetsmiljö och tydliga rutiner för lönesättning kan därför förstärka verksamheternas möjligheter att bibehålla redan anställda, men också vara en attraktiv arbetsgivare för presumtiva medarbetare. Den attraktivitet som skapas på detta sätt bedöms ge förutsättningar för stabilitet och kontinuitet i organisationen som är bra för elevernas lärande.

I syfte att förstärka verksamheternas attraktivitet ytterligare bedöms god *Arbetsmiljö* och *Lönesättning* vara två faktorer som har betydelse.

Arbetsmiljö

Förvaltningen bedömer att det finns en risk för ökad sjukfrånvaro och personalomsättning och ser att en sådan ökning kan medföra stora konsekvenser för verksamheterna, avseende måluppfyllelse, kvalitet och ekonomi. De konsekvenser förvaltningen befarar är att ökad sjukfrånvaro och personalomsättning medför högre arbetsbelastning för ordinarie personal, som i sin tur bidrar till ytterligare ökning av sjukfrånvaron, personalomsättningen och försämrad kvalitet och måluppfyllelse.

Lönesättning

Förvaltningen bedömer att det finns en risk för löneglidning med kännbara effekter på skol- och förskoleenheters ekonomi. Budgeten 2018 och det nya resursfördelningssystemet kompenserar inte för ökade lönekostnader i samband med nyrekryteringar som den tidigare

resursfördelningen gjorde.

2 Sammanfattning

Process/rutin	Risk	Kontrollaktivitet	Resultat	Åtgärd
Arbetsmiljö	Sjukfrånvaron ökar	Uppföljning av sjukfrånvaro	Ingen avvikelse	Fortsatt uppföljning av sjukfrånvaron
	Personalomsättningen ökar	Uppföljning av personalomsättning	Ingen avvikelse	Fortsatt uppföljning av personalomsättningen
Lönesättning	Löneglidning	Dokumentation av motiv för lönebeslut	Ingen avvikelse	Förtydliganden av rutin för rapportering

3 Uppföljning

3.1Arbetsmiljö

Risk:
Sjukfrånvaron ökar

Riskbedömning

12. Allvarlig

Kontrollaktivitet:
Uppföljning av sjukfrånvaro

Resultat

Ingen avvikelse

Kontrollansvarig

Staffan Friberg

Kommentar

Arbetsmiljö – Uppföljning av sjukfrånvaro

I riket är den genomsnittliga sjukfrånvaron år 2016 inom kommunsektorn 7,2 procent. Motsvarande tal för Lomma kommun är 5,7 procent (SKL 2016). För barn- och utbildningsnämndens verksamheter är sjukfrånvaron 5,8 procent under aktuellt år.

När det gäller andelen sjukfrånvaro som är minst 60 dagar visar statistik för samtliga kommuner 48,6 procent under år 2016. Lomma kommuns andel av sådan längre sjukfrånvaro är 29,4 procent (SKL 2016). Andelen inom barn- och utbildningsnämndens ansvarsområden är 30,1 procent. Sjukfrånvaron per yrkesgrupp fördelas enligt tabell nedan.

Sjukfrånvaro 2016 (procent)

Andel/grupp	Lomma kommun	Barn- och utbild-ningsnämnden	Dagbarn-vårdare	Barn-skötare	För-skollärare	Fritids-pedagoger	Lärare	Köks-personal
Totalt	5,7	5,8	15,5	8,4	7,9	6,2	3,0	5,8
varav > 60 dagar	29,4	30,1	60,3	33,1	29,7	25,1	20,3	10,6

Tabell: Sjukfrånvaro 2016 - Yrkesgrupper

Statistiken för Lomma kommun visar lägre sjuktal än riket och att sjukfrånvaron i högre omfattningen än i riket är att hänföra till korttidssjukfrånvaro. År 2016 har valts som utgångspunkt för jämförelserna då statistik för det året är sammanställd för året som helhet på både nationell och lokal nivå.

Intern kontroll 2017

Den risk som definierats när det gäller arbetsmiljö är ökad sjukfrånvaro i förhållande till tidigare år. I nämndens plan för intern kontroll anges att kontrollaktiviteten inom undersökningsområdet är uppföljning av sjukfrånvaro. Sjukfrånvaron följs upp varje månad i enlighet med fastställd kontrollaktivitet. Uppföljningen sker som en del i den månadsuppföljning av ekonomin som nämnden gör.

Parallellt med den kontinuerliga uppföljningen gör förvaltningen även månadsvis uppföljning av sjukfrånvaron över tid för förvaltningen, per verksamhetsområde och per yrkesgrupp.

Nämnden har gjort en fördjupad studie av sjukfrånvaron där skolledare inom förskolan och grundskolan samt chef för kostverksamheten analyserat utfallet, bedömt orsaker till sjukfrånvaro inom sina respektive områden samt redovisas vidtagna och planerade åtgärder för att minska sjukfrånvaron. Den fördjupade studien har förelagts barn- och utbildningsnämnden 2017-12-12 (bilaga).

I studien noteras att sjukfrånvaron under året följer en cykel, där sjukfrånvaron är som högst under vintermånaderna.

Statistiken visar en relativt stor variation mellan olika områden och mellan åren. I huvudsak går denna variation att hänföra till hög andel sjukfrånvaro som är längre än 60 dagar, det vill säga att ett område under en period haft någon eller några medarbetare som har varit långtidssjukskrivna.

Statistiken visar även ett samband mellan yrkesgrupp och målgrupp, i meningen att de yrkesgrupper som arbetar med barn och yngre elever har högre sjukfrånvaro än de yrkesgrupper som arbetar med äldre elever.

I den analys som gjorts konstateras att orsakerna till sjukfrånvaro i huvudsak beror på arbetsbelastning och exponering för infektioner. För att påverka sjukfrånvaron görs därför insatser för att minska arbetsbelastning genom att vidareutveckla en kultur av ökat tillsammanskap och genom att bidra till ökad utevistelse.

Förvaltningen ser att uppföljningsrutiner har upparbetats som gör att sjukfrånvaron följs kontinuerligt på enhets-, verksamhets- och förvaltningsnivå. Förvaltningen ser också att åtgärder vidtas och planeras vidtas för att minska sjukfrånvaron.

Barn- och utbildningsnämnden har, vid barn- och utbildningsnämndens sammanträde 2017-12-12 (BUN § 107/17), gett förvaltningen i uppdrag att senast till halvårsskiftet 2018 inkomma med

RJV

tre åtgärdsförslag till förbättringar avseende sjukfrånvaro inom barn- och utbildningsnämndens verksamheter inklusive redovisning av ekonomisk kostnadsanalys och förväntat resultat.

Åtgärd:
Fortsatt uppföljning av sjukfrånvaron

Kommentar

Uppföljning av sjukfrånvaron görs kontinuerligt.

Rutiner för uppföljning av analys kommer att vidareutvecklas för att utfall av personaldata ska kunna följas så att adekvata åtgärder kan vidtas.

Förvaltningen kommer att följa upp de tre åtgärdsförslag som nämnden beslutat så att de bidrar till minskad sjukfrånvaro.

Ansvarig

Staffan Friberg

Slutdatum

2017-12-31

Risk:
Personalomsättningen ökar

Riskbedömning

12. Allvarlig

Kontrollaktivitet:
Uppföljning av personalomsättning

Resultat

Ingen avvikelse

Kontrollansvarig

Staffan Friberg

Kommentar

Arbetsmiljö – Uppföljning av personalomsättning

Personalomsättning redovisas som andelen tillsvidareanställda som slutar sin anställning. I riket är den genomsnittliga personalomsättningen inom kommunsektorn 11 procent under år 2016 (Kolada). Motsvarande andelstal för Lomma kommun är 15,9 procent. Personalomsättningen inom barn- och utbildningsnämndens verksamheter under år 2016 är 17,1 procent. Personalomsättningen per yrkesgrupp fördelas enligt tabell nedan.

Personalomsättning 2016

Andel/grupp	Lomma kommun	Barn- och utbild-ningsnämnden	Dagbarn-vårdare	Barn-skötare	För-skollärare	Fritids-pedagoger	Lärare	Köks-personal
Andel (procent)	15,9	17,1	10,5	10,2	21,2	30,0	17,4	3,3

Tabell: Personalomsättning 2016 - Yrkesgrupper

Personalstatistik för år 2016 visar att kommunen som helhet och barn- och utbildningsnämnden har en högre personalomsättning än riket. En orsak till att helårsresultatet för personalomsättningen år 2016 visar högre tal i Lomma kommun än i riket skulle kunna vara att kommunen är lokaliserad i en tillväxtregion där fler arbetstillfällen och möjligheter att byta arbetsgivare finns än i regioner med lägre tillväxt. Skälet till att personalomsättningen är högre inom barn- och utbildningsnämndens verksamheter skulle kunna vara att nämndens ansvarsområden organiserar medarbetare med hög utbildning. Dessa medarbetare är attraktiva på arbetsmarknaden, vilket kan antas påverka rörligheten inom aktuella personalgrupper i nämndens verksamheter.

Intern kontroll 2017

Den risk som definierats när det gäller arbetsmiljö är ökad personalomsättning i förhållande till tidigare år. I nämndens plan för intern kontroll anges att kontrollaktiviteten inom undersökningsområdet är uppföljning av personalomsättning. Personalomsättning följs upp varje månad i enlighet med fastställd kontrollaktivitet. Genom den kontinuerliga uppföljningen ger en bild av personalomsättningen över tid för förvaltningen, per verksamhetsområde och per yrkesgrupp.

I uppföljningen noteras att personalomsättningen under året följer en cykel, där personalomsättningen är högst vid terminsskiften. Personalomsättningen är generellt något högre vid höstterminsstarten än inför vårterminsstarten.

Statistiken visar en variation mellan olika områden och mellan åren. I huvudsak går denna variation att hänföra till interna personalövergångar mellan enheter. Vid höstterminsstarten 2017 har Strandskolan tagits i drift. Detta har bland annat inneburit personalövergångar från i huvudsak Fladängskolan. I statistiken noteras dessa övergångar som personalomsättning.

Oktober månad har använts som mätperiod. Perioden har valts då den ligger i mitten av en termin och därmed inte påverkas av de cykler som nämnts ovan. Genom att utgå från oktober kan en bild av en genomsnittlig månad erhållas. Statistiken för mätmånaden visar att det finns en stabilitet över tid i aktuella yrkesgrupper. Inom yrkesgrupperna barnskötare, dagbarnvårdare och kökspersonal visas inte någon personalomsättning alls, medan en viss omsättning noteras inom yrkesgrupperna förskollärare, fritidspedagoger och lärare. Den omsättning som statistiken visar för mätmånaden avser i huvudsak pensionsavgångar. De skillnader i personalomsättningen som i övrigt noteras mellan de olika yrkesgrupperna bedöms vara för små för att slutsatser om orsaker ska kunna dras. Personalomsättningen för förvaltningen som helhet under mätmånaden är under en procent och bedöms inte innebär

några behov av åtgärder.

Förvaltningen ser att uppföljningsrutiner har upparbetats som gör att personalomsättningen följs kontinuerligt på enhets-, verksamhets- och förvaltningsnivå.

Åtgärd:
Fortsatt uppföljning av personalomsättningen

Kommentar

Uppföljning av personalomsättning görs kontinuerligt. Uppföljningsdata per yrkeskategori föreslås redovisas för nämnden varje månad.

Ansvarig

Staffan Friberg

Slutdatum

2017-12-31

3.2 Lönesättning

Risk:
Löneglidning

Riskbedömning

6. Lindrig

Kontrollaktivitet:
Dokumentation av motiv för lönebeslut

Resultat

Ingen avvikelse

Kontrollansvarig

Staffan Friberg

Kommentar

Lönesättning – Löneglidning

Den risk som definierats när det gäller lönesättning är löneglidning, i betydelsen ökning av lön utöver vad som bestämts enligt kollektivavtal.

Löneutfallet i kommunsektor i riket visar 2016 en löneökning på 3,5 procent i förhållande till föregående år (SKL). Löneutfallet i Lomma kommun för 2016 i sin helhet visar en ökning med 2,9 procent. Medellöneökningen inom barn- och utbildningsnämndens verksamheter motsvarar 4,9 procent.

Lönerevisionen 2016 för barn- och utbildningsnämndens verksamheter har bedömts med utgångspunkt i utfallet av de två största förbunden – Lärarförbundet och Lärarnas riksförbund (LR). För dessa två förbund visar utfallet av den lokala förhandlingen en ökning med 2,7

procent.

Detta visar att det finns en löneglidning i barn- och utbildningsnämndens verksamheter då det finns en diskrepans mellan ökning av lön och utfallet av lokal löneförhandling. En orsak till det är att löneökning sker i samband med nyrekrytering, där kvalifikationsnivån på de som rekryteras behövs för att uppfylla skollagens krav och uppställda mål. Detta innebär att konkurrens på arbetsmarknaden om arbetskraft med adekvat kompetens, behöriga förskollärare, lärare och skolledare, leder till löneglidning inom barn- och utbildningsnämndens verksamheter.

Förvaltningens genomlysning av rutiner vid lönesättning utöver avtal och när sådana löneförändringar ägt rum antyder att sådana lönejusteringar sker vid enstaka tillfällen i syfte att reglera lönenivån för enskild medarbetare och vid förändrade arbetsuppgifter. Förvaltningen bedömer därför att den löneglidning som noteras i huvudsak skulle kunna förklaras av marknadsfaktorer i samband med rekrytering.

Intern kontroll 2017

I nämndens plan för intern kontroll anges att kontrollaktiviteten inom undersökningsområdet är om motiv för lönebeslutet är motiverat. Dokumentation av motiv för lönebeslut har undersökts. I undersökningen konstateras att den inte fattats något beslut om ändring av anställds lön utöver avtal inom förskolan och kostverksamheten.

Inom grundskolan har tio beslut om ändring av anställds lön utöver avtal fattats under 2017. Tre av dessa beslut avser korrigering av lön vid så kallade snedsitsar, det vill säga i sådana situationer där en medarbetares lön har bedömts vara låg i förhållande till den lön kollegor med jämförbar kompetens och erfarenhet har. Sju av de beslut som fattats avser anpassning av lön till följd av förändrat uppdrag. Motiv för lönebeslut är dokumenterat i samtliga fall.

Förvaltningen ser att det är av stor vikt att motiv för lönebeslut utöver avtal dokumenteras. I det fall sådana beslut fattas föreslås ny lön och motiv för lönebeslut meddelas i anställningsbevis.

Åtgärd:
Förtydliganden av rutin för rapportering

Kommentar

Rutin för rapportering av lönebeslut om ändring av anställds lön utöver avtal föreslås förtydligas enligt nedan.

Lönebeslut om ändring av anställds lön utöver avtal föreslås rapporteras på anställningsbeviset där ny lön markeras och motiv för lönebeslutet anges.

Anställningsbeviset skickas till HR – avdelningen för registrering i lönesystemet. I det fall motiv för ändring av lön inte är dokumenterat ska underlaget återsändas till lönesättande chef för komplettering.

Detta innebär registrering av lön utöver avtal endast sker då lönebeslut och motiv för ändring av lön är dokumenterat på rätt sätt.

Ansvarig

Staffan Friberg

Slutdatum

2017-12-31

4 Analys av uppföljningsarbetet

Arbetsmiljö

När det gäller arbetsmiljö har nämnden sett en allvarlig risk i att sjukfrånvaro och personalomsättning ökar eftersom en sådan förändring bedöms kunna medföra ökad arbetsbelastning för ordinarie personal och försämrad kvalitet. Nämnden bedömer att ökad arbetsbelastning eventuellt kan leda till att sjukfrånvaron ökar och har därför genomfört kontroller av sjukfrånvaro och personalomsättning. Förvaltningen har under hösten inlett ett arbete, som utgår från den nya statliga regleringen av den organisatoriska och sociala arbetsmiljön som gäller från mars 2016, med syfte att i samverkan med de fackliga organisationerna ta fram mål för den sociala och organisatoriska arbetsmiljön. Syftet med målen är att förbättra den sociala och organisatoriska arbetsmiljön med effekt på arbetsbelastning och minskade sjukskrivningstal. Barn och utbildningsnämnden har också givit förvaltningen i uppdrag att under våren 2018 ta fram tre specifika åtgärder/aktiviteter som har möjligheter att minska sjukfrånvaron inom BUN:s verksamhetsområden. Dessa både processer har likartade syften att minska sjukskrivningarna, förbättra den kontinuerliga och hållbara kvaliteten i undervisningen för förskola och grundskola och minska kostnaderna för sjukskrivningar i de verksamheter som BUN är ansvarig för.

Nämnden har under 2017 följt sjukfrånvaron kontinuerligt. Nämnden har även gjort en fördjupad studie där sjukfrånvaron analyserats särskilt. I den studien har orsaker till sjukfrånvaro samt vidtagna och planerade åtgärder för att minska sjukfrånvaron visats (bilaga). Partssammansatt arbetsgrupp har sammanställt program med prioriteringar vid hög arbetsbelastning i grundskolan. Motsvarande arbete i partssammansatt arbetsgrupp pågår med inriktning mot arbetsbelastning inom förskolan.

Nämnden har även följt personalomsättning över tid, inom olika områden och för olika yrkesgrupper.

Lönesättning

Förvaltningen bedömer att det finns löneglidning med risk för kännbara effekter på skol- och förskoleenheters ekonomi. Budgeten 2018 och det nya resursfördelningssystemet kompenserar inte för ökade lönekostnader i samband med nyrekryteringar som den tidigare resursfördelningen gjorde.

Lönebeslut om ändring av anställds lön utöver avtal kommer att granskas kontinuerligt.

Resultat

Den interna kontrollen visar att arbetsmiljön - sjukfrånvaro och personalomsättning - kontinuerlig följs upp. Arbetsmiljö bedöms därför inte behöva kvarstå som uppföljningsområde i den interna kontrollen. Sjukfrånvaro och personalomsättning bör ändå fortsätta att följas upp som ett led i verksamheternas kvalitetsarbete för att säkerställa en god arbetsmiljö och balanserad arbetsbelastning.

Det finns en löneglidning i barn- och utbildningsnämndens verksamheter. En orsak till det är att löneökning sker i samband med nyrekrytering, där kvalifikationsnivån på de som rekryteras behövs för att uppfylla skollagens krav och uppställda mål. Detta innebär att konkurrens på arbetsmarknaden om arbetskraft med adekvat kompetens, behöriga förskollärare, lärare och skolledare, leder till löneglidning inom barn- och utbildningsnämndens verksamheter.

Resultatet när det gäller intern kontroll avseende lönesättning - löneglidning - visar att relativt få lönebeslut om ändring av anställds lön utöver avtal fattas inom verksamheterna. Kontrollen att motiv för ändring av lön har dokumenterats i samtliga fall. Rapportering har gjorts via anställningsbevis där möjlighet att meddela ny lön och motiv för löneändring medges. Anställningsbevis föreslås därför användas för att meddela aktuell löneändring. Rutiner föreslås tydliggöras för att säkerställa att rapportering sker på samman sätt i samtliga verksamheter.

5 Förslag till beslut

Barn- och utbildningsnämnden godkänner och överlämnar rapport avseende intern kontroll 2017 till kommunstyrelsen och Lomma kommuns revisorer.

LOMMA KOMMUN
Kommunstyrelsen
2018 -03- 08

SN § 14 SN/2017:94 - 109

Uppföljning av intern kontroll 2017

Ärendebeskrivning
I enlighet med reglementet för intern kontroll i Lomma kommuns styr- och kvalitetssystem ska nämnderna årligen ta fram en plan för intern kontroll. Den interna kontrollen syftar till att säkerställa en ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet, tillförlitlig finansiell rapportering och information från verksamheten, efterlevnad av tillämpliga lagar, föreskrifter, riktlinjer med mer, samt eliminering av risker för korruption och ekonomisk svindel.

Nämnden ska senast i februari rapportera föregående års resultat från uppföljningen av den interna kontrollen inom nämnden till kommunstyrelsen. Rapporteringen ska samtidigt ske till kommunens revisorer.

Planen för socialnämndens interna kontroll fastställdes av socialnämnden 2016-03-28 § 20. Planens kontrollpunkter identifierades genom riskanalys, där sannolikheten och konsekvensen av icke önskade händelser bedömdes och tydliggjordes, varefter de med sammanlagt sannolikhets- och konsekvensvärde prioriterades.

Ärendet har behandlats av socialnämndens arbetsutskott 2018-02-15 § 29.

Beslutsunderlag
- Skrivelse från socialförvaltningen, 2018-02-08
- Uppföljning intern kontroll 2017
- Beslut från socialnämndens arbetsutskott 2018-02-15 § 29

Socialnämnden beslutar följande:
- Socialnämnden godkänner och överlämnar rapport avseende intern kontroll 2017 till kommunstyrelsen och revisionen.

Sändlista

LOMMA KOMMUN
Kommunstyrelsen
2018 -03- 09

MILJÖ- OCH BYGGNADSNÄMNDEN

MBN § 21

Dnr MB18-0164

Avstämning av 2017 års plan för intern kontroll

Ärendebeskrivning
I enlighet med styrsystemet ska plan för intern kontroll stämmas av kontinuerligt under året. Miljö- och byggnadsnämndens plan för uppföljning av intern kontroll för 2017 redovisas.

Ärendet har behandlats av arbetsutskottet 2018-02-13, § 19.

Beslutsunderlag
- Tjänsteskrivelse från samhällsbyggnadsförvaltningen/Stabsenheten 2018-02-01
- Protokoll från arbetsutskottet, § 19/18

Miljö- och byggnadsnämnden beslutar följande:
- Miljö- och byggnadsnämnden godkänner redovisningen av plan för intern kontroll för 2017 samt skicka den till kommunstyrelsen för information.

./. Bilaga

LOMMA KOMMUN

Uppföljning intern kontroll 2017

Miljö- och byggnadsnämnden

Innehållsförteckning

1 Inledning **3**

2 Sammanfattning **3**

3 Uppföljning **3**

3.1 IT- stöd 3

Användande av ärendehanteringssystem. 3

3.2 Organisationsfrågor 4

Hantering av handlingar 4

3.3 Myndighetsutövning 5

Bristfällig myndighetsutövning 5

Hot och våld i samband med myndighetsutövning. 5

3.4 Budget 5

Leverantörsbetalningar. 5

Taxa 6

4 Analys av uppföljningsarbetet **7**

5 Förslag till beslut **7**

1 Inledning

I enlighet med styrsystemet ska plan för intern kontroll stämmas av kontinuerligt under året. Avstämd plan för intern kontroll redovisas.

2 Sammanfattning

Process/rutin	Risk	Kontrollaktivitet	Resultat	Åtgärd
IT- stöd	Användande av ärendehanteringssystem.	Kontroll av att förvaltingen jobbar enligt de rutiner som tagits fram avseende koder och dylikt.	Mindre avvikelse	Se nedan
Organisationsfrågor	Hantering av handlingar.	Kontroll av att ärenden har hanterats enligt gällande rutiner.	Mindre avvikelse	Se nedan
Myndighetsutövning	Bristfällig myndighetsutövning	Kontroll av efterlevnaden av kontroll och tillsynsplaner.	Ingen avvikelse	
	Hot och våld i samband med myndighetsutövning.	Kontroll av efterlevnaden av rutiner för hot och våld.	Ingen avvikelse	
Budget	Leverantörsbetalningar.	Kontroll att fakturor betalas i tid.	Mindre avvikelse	Se nedan
	Taxa	Kontroll att debitering sker enligt taxa.	Ingen avvikelse	

3 Uppföljning

3.1IT- stöd

Risk:

Användande av ärendehanteringssystem.

Riskbedömning:

9. Kännbar

Kontrollaktivitet:

Kontroll av att förvaltningen jobbar enligt de rutiner som tagits fram avseende koder och dylikt.

Resultat:

Mindre avvikelse

Kommentar:

Kontroll har gjorts av att handläggarna och administratören anger komplett ärende i enlighet med rutinen samt att kontrollera att rätt status sätts på händelserna i ärendehanteringssystemet Vision.

- Ange komplett ärende

Inför nämndens sammanträden görs alltid en kontroll av att komplett ärende och beslutsinformation har fyllts i. Vid varje kontroll har det funnits ärenden där handläggaren eller administratören har missat att fylla i nåt av fälten.

Vid kontroll 2017-12-05 fanns det 27 ärenden gällande startbesked (på delegation) som inte hade fyllts i. När det gällde lov och förhandsbesked (på delegation) var det 6 ärenden som inte hade fyllts i korrekt. Gällande nämndsärenden var det 10 ärenden som inte fyllts i korrekt.

Åtgärd: Under 2018 behöver tätare kontroller genomföras och en påminnelse till handläggarna skickas ut med jämna mellanrum för att rutinen i sin helhet ska efterlevas.

- Status

Rätt status på händelserna i Vision är oerhört viktigt. Detta då statusen används i många olika utsökningar gällande statistik eller hantering av allmänna handlingar.

En utsökning 2017-12-05 ger att det finns 319 händelser med status "under bearbetning" och med händelsedatum under 2017. Hur många av dessa som borde ha statusen "allmän handling" istället kräver en noggrannare utredning.

Åtgärd: Kommunicera till handläggarna och följ upp att händelser som aldrig blir ivägskickade ska tas bort från systemet och inte ligga kvar.

3.2 Organisationsfrågor

Risk:

Hantering av handlingar.

Riskbedömning

9. Kännbar

Kontrollaktivitet:

Kontroll av att ärenden har hanterats enligt gällande rutiner.

Resultat

Mindre avvikelse

Kommentar:

1. Kontroll av att rutinen för arkivering samt rutinen för fördelning av nya byggärenden som är framtagna under 2017 efterlevs har undersökts. Dessa rutiner är framförallt till för handläggarna och påverkar inte ärendegången och servicen till kommuninvånarna.

   Vid kontroll av rutinen för arkivering konstaterades att ärenden inom avdelningen inte avslutats och arkiverats helt i enlighet med rutinen.

Åtgärd 1: En uppföljning kommer att ske under 2018 och avdelningen kommer att erbjudas ytterligare utbildningstillfälle.

2. Vid kontroll av huruvida rutinen för hur bygglovsärenden har fördelats och markerats med vilken handläggare som kommer att hantera ärendet i Vision framkom att ett fåtal saknade registrerad handläggare men ärendet var fördelat.

Åtgärd 2: Under 2018 kommer handläggare att registreras i samband med fördelning av ärenden.

3.3 Myndighetsutövning

Risk:
Bristfällig myndighetsutövning

Riskbedömning:

6. Lindrig

Kontrollaktivitet:
Kontroll av efterlevnaden av kontroll och tillsynsplaner.

Resultat:

Ingen avvikelse

Kommentar:

Miljöenhetens kontroll- och tillsynsplan för 2017 har uppfyllts i sin helhet.

Risk:
Hot och våld i samband med myndighetsutövning.

Riskbedömning:

6. Lindrig

Kontrollaktivitet:
Kontroll av efterlevnaden av rutiner för hot och våld.

Resultat:

Ingen avvikelse

Kommentar:

Ny rutin togs fram under 2017 och all personal inom avdelningen har informerats. Under året har inga incidenter inträffat.

3.4 Budget

Risk:
Leverantörsbetalningar.

Riskbedömning:

4. Lindrig

Kontrollaktivitet:
Kontroll att fakturor betalas i tid.

Resultat:

Mindre avvikelse

Kommentar:

En fullständig kontroll har gjorts av alla registrerade leverantörsfakturor inkomna under perioden 20170101-20171031. Resultatet visar att 57% är betalda per registerad förfallodag och ytterligare 32% är betalda på förfallodag +2 dagar. Totalt är 89% betalda per förfallodag +2 dagar.

Det elektroniska fakturahanteringssystemet har uppgraderats på så vis att alla inkommande fakturor registreras per fakturans förfallodag, tidigare blev förfallodag registrerat som inscanningsdatum +30 dagar. Detta har medfört en mer korrekt hantering gällande förfallodag. Mätmetoden med +2 dagar är avsedd att hantera förfallodagar som ligger på lördag, söndag och helger, då bankbetalningar ej kan ske på dessa dagar.

Det totala undersökningsmaterialet omfattar 421 leverantörsfakturor. Ett stickprov på de fakturor som betalats efter förfallodag indikerar att dessa, i de fall det handlar om mindre förseningar, beror på ledigheter, och vid större förseningar beror på tvistiga fakturor.

Åtgärd: Ekonomiavdelningen skickar vid helger och semesterperioder påminnelser till alla användare av det elektroniska fakturahanteringssystemet om att ersättare skall utses vid frånvaro. Detta bedöms som tillräckligt. För att ytterligare understryka vikten av ersättarsystemet bör frågan tas upp på de APT som ligger i anslutning till ledighetsperioder.

Risk:
Taxa

Riskbedömning:

6. Lindrig

Kontrollaktivitet:
Kontroll att debitering sker enligt taxa.

Resultat:

Ingen avvikelse

Kommentar:

Vid debitering av miljö- och hälsoskydds- respektive livsmedelskontroll sker denna alltid enligt den standardtid som angetts vid riskklassificeringen alternativt sker en debitering för nedlagd tid i ärenden av annan art (ex.vis. dispensärenden). Inga avvikelser har noterats.

För bygglovs- och kartärenden debiteras enligt fastställda formler i författningssamlingen. I undantagsfall debiteras timvis (gäller bl.a. avslag på bygglov). Det nu gällande taxesystemet har gällt sedan 2011 och handläggarna är väl förtrogna med detta. Inga avvikelser har noterats.

4 Analys av uppföljningsarbetet

Uppföljning och förbättringar i verksamheten sker kontinuerligt under året. Samordnande organ inom förvaltningen är ledningsgruppen. Förbättringsarbetet sker lokalt inom förvaltningens avdelningar men kan även involvera andra förvaltningar eller funktioner inom kommunen.

Arbetet med förbättrade rutiner sker till stor del i det dagliga arbetet men kan även drivas i projektform. Som exempel på det senare, pågår ett förvaltningsövergripande projekt rörande arkivhantering.

5 Förslag till beslut

Samhällsbyggnadsförvaltningen föreslår MBNAU att förslå MBN att godkänna redovisningen av plan för intern kontroll 2017 samt skicka den till Kommunstyrelsen.

KS § ~~18~~ 17 skrivfel rättat 180314 KS KF/2017:57 - 001

Uppföljning av intern kontroll 2017 för kommunstyrelsen

Ärendebeskrivning
Enligt kommunallagen 6 kap 6 § ska nämnderna var och en inom sitt område se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt. Nämnderna ska även se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de bestämmelser i lag eller annan författning som gäller för verksamheten, samt se till att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt. Detta brukar benämnas intern kontroll.

Kommunfullmäktige har 2015-10-22, § 82, fastställt reviderat "Reglemente för intern kontroll", vilket syftar till att säkerställa att kommunstyrelse och nämnder upprätthåller en tillfredsställande intern kontroll, det vill säga att de med rimlig grad av säkerhet ska säkerställa att följande mål uppnås:

- Ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet
- Tillförlitlig finansiell rapportering och information om verksamheten
- Efterlevnad av tillämpliga lagar, föreskrifter, riktlinjer mm
- Eliminering av risker för korruption och ekonomisk svindel

Enligt reglementet har varje nämnd en skyldighet att styra och löpande följa upp det interna kontrollsystemet inom nämndens verksamhetsområde. Nämnden ska som grund för sin verksamhetsstyrning genomföra riskbedömningar för sin verksamhet.

Nämnden ska varje år anta en särskild plan för intern kontroll för innevarande år. Resultatet av uppföljningen ska, med utgångspunkt i antagen plan, rapporteras till nämnden i den utsträckning som fastställts i intern kontrollplan. Uppföljningsplanen ska innehålla en åtgärdsplan med hänsyn till det uppkomna resultatet.

I föreliggande uppföljningsrapport avseende intern kontroll 2017 för kommunstyrelsen redovisas resultatet av föregående års kontroller, samt de åtgärder som ska vidtas vid avvikelse.

Ärendet har behandlats av kommunstyrelsens arbetsutskott 2018-02-14, § 18.

Beslutsunderlag
- Skrivelse 2018-01-26 från verksamhetsutvecklaren
- Uppföljning av intern kontroll 2017, Kommunstyrelsen, daterad 2018-02-18
- Protokoll från kommunstyrelsens arbetsutskott 2018-02-14 § 18

Kommunstyrelsen beslutar följande:

- Kommunstyrelsen godkänner uppföljningsrapport avseende intern kontroll 2017 för kommunstyrelsen.

./. Bilaga.

Sändlista

- verksamhetsutvecklaren
- kommundirektören
- avd. chefer KLK

Bilaga KS § 17/18

LOMMA KOMMUN

Uppföljning intern kontroll 2017

Kommunstyrelsen

ÅBW

Innehållsförteckning

1 Inledning 3

1.1 Sammanfattning 4

2 Uppföljning 6

2.1 IT-stöd 6

2.2 Finansiella processer 6

2.3 Finansiella processer 7

2.4 Mål 8

2.5 Upphandling 9

3 Analys av uppföljningsarbetet 10

1 Inledning

Enligt kommunallagen 6 kap 7 § skall nämnden tillse att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande mål, riktlinjer och föreskrifter. Detta brukar benämnas intern kontroll.

Kommunfullmäktige har vid sammanträde 2015-10-11 § 82 fastställt reviderat reglemente för intern kontroll och kommunstyrelsen har vid sammanträde 2015-09-23 § 151 beslutat om anvisningar till reglemente för intern kontroll. Reglemente och anvisningar är senast reviderat 2017-09-04.

Enligt anvisningarna framgår bland annat att respektive nämnd ska anta internkontrollplan för innevarande år senast i mars månad. Av reglementet framgår också att nämnderna har det yttersta ansvaret för den interna kontrollen inom respektive verksamhetsområde. Den enskilda nämnden har därvid att tillse att:

- En organisation ska upprättas för den interna kontrollen.
- Plan för intern kontroll, som bygger på en riskanalys, antas för varje kalenderår.

Av reglementet framgår att den interna kontrollen med rimlig grad av säkerhet ska säkerställa att följande uppnås:

- Ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet.
- Tillförlitlig ekonomisk rapportering och information om verksamheten.
- Efterlevnad av tillämpliga lagar, föreskrifter, riktlinjer mm.
- Eliminering av risker för korruption och ekonomisk svindel

Planen baseras på en risk- och väsentlighetsanalys av processer och rutiner som bedömdes särskilt viktiga att granska.

Resultatet av uppföljningen ska, med utgångspunkt för antagen plan, rapporteras till nämnden senast februari månad. Uppföljningsrapporten ska redovisa de resultat som årets kontroller gett samt de åtgärder som ska vidtas vid avvikelse.

1.1 Sammanfattning

Process/ Rutin	Risk	Kontroll-aktivitet	Resultat	Åtgärd
IT-stöd	Risk för dataintrång/malware (datavirus, trojaner etc.)	Kontroll att dataintrång ej förekommer	Ingen avvikelse	
Finansiella processer	Risk att investeringskalkyler inte hålls och att kommunen får högre driftkostnader än budgeterat.	Uppföljning av investerings-projekt	Större avvikelse	Kontrollaktiviteten skärps och kommer att ingå i 2018 års intern kontrollplan. Kontrollen kompletteras med riskanalys av sam-/medfinansierings- projekt samt kontroll av budgetmaterial från nämnderna mot checklista för att säkerställa kompletta investeringsbeskrivningar.
	Ränterisk vid fortsatt finansiell upplåning	I samband med ordinarie finans-rapportering riskbedömning av ränteläget.	Ingen avvikelse	
Mål	Ej uppfyllda mål	Kontroll av antal uppfyllda nämndsmål och övergripande mål.	Mindre avvikelse	Utveckla nuvarande styrsystem avseende måluppföljningen för att säkerställa att de övergripande målen blir styrande i nämnderna.

Process/ Rutin	Risk	Kontroll-aktivitet	Resultat	Åtgärd
Upp-handling	Ej följa upphandlade ingångna avtal. Inköp inte genomförs i enlighet med kommungemensamma avtal.	Kontroll av att upphandling görs och att ingångna avtal följs	Mindre avvikelse	Ta bort kategorin undervisningsmaterial för kontroll i framtiden då inköpen inom denna kategori är långt under direktupphandlingsgränsen samt handla upp en närliggande butik för att minska andelen inköp utanför avtal.

2 Uppföljning

2.1 IT-stöd

Risk: Risk för dataintrång/malware (datavirus, trojaner etc.)
Riskbedömning: ■ 9. Kännbar

Kontrollaktivitet: Kontroll att dataintrång ej förekommer

Resultat: ● Ingen avvikelse
Kontrollansvarig: Servicechef

Kommentar:

Stickkontroller har gjorts på datorer i kommunen som har misstänkts för att kunna innehålla malware (trojaner, datavirus m.m). IT-avdelningen har under 2017 inte kunnat se att någon form av intrång har skett i våra IT-system.

2.2 Finansiella processer

Risk: Risk att investeringskalkyler inte hålls och att kommunen får högre driftkostnader än budgeterat.
Riskbedömning: ■ 12. Allvarlig

Kontrollaktivitet: Uppföljning av investeringsprojekt

Resultat: ■ Större avvikelse
Kontrollansvarig: Ekonomichef

Kommentar:

Kontrollaktiviteterna har genomförts som planerat. Uppföljning av investeringsprojekten gjordes under året i samband med kvartalsuppföljningen och delårsrapporten för hela kommunen. Slutlig rapportering sker i samband med årsredovisningen. Nämnderna hade löpande uppföljning av investeringsprojekten under året, särskilt tekniska nämnden som har ansvar för större delen av investeringsbudgeten.

I ett av kommunens större investeringsprojekt, kollektivtrafikstråk Vinstorpsvägen, som utförts av Trafikverket, konstaterade Tekniska nämnden avsevärt högre kostnader än budgeterat under året och tilläggsanslag begärdes. Kommunfullmäktige tog i oktober beslut att bevilja ett tilläggsanslag på 42,3 mnkr för den händelse att förhandlingen med berörda parter leder till att kommunen är betalningsansvarig motsvarande den nya totalutgiften på 103,1 mnkr. Slutlig överenskommelse med Trafikverket har ännu ej träffats.

I uppföljningen av pågående investeringsprojekt konstaterades i övrigt smärre avvikelser i förhållande till budget. I budgetarbetet inför 2018 fick nämnderna i uppdrag att gå igenom samtliga investeringsprojekt som ännu inte upphandlats för att säkerställa att kvadratmeterpriserna är rimliga och marknadsanpassade. Inför budget 2018 med plan 2019-

2020 tillfördes investeringsprojektet Pilängsskolan, om- och tillbyggnad ytterligare 30 mnkr, efter genomförd upphandling.

Förslag till åtgärder: Kontrollaktiviteten skärps och föreslås ingå i 2018 års intern kontrollplan. I kvartalsrapporten följs investeringsverksamheten upp övergripande och specifikt för större projekt. I delårsrapporten följs samtliga investeringsprojekt upp i detalj. Uppföljningarna lägger särskilt fokus på prognos för totalutgiften för att identifiera eventuella avvikelser. Samtliga investeringsprojekt som inkluderar sam-/medfinansiering bör särskilt riskanalysernas, såväl före som kontinuerligt under genomförandet. Inför budgetarbetet med investeringar 2019 och framåt kommer allt budgetmaterial från nämnderna att kontrolleras mot en checklista så att det är komplett. I det fall det finns brister kommer materialet strikt att skickas tillbaka till berörd nämnd för komplettering.

Åtgärd: Kontrollaktiviteten skärps och föreslås ingå i 2018 års intern kontrollplan. I kvartalsrapporten följs investeringsverksamheten upp övergripande och specifikt för större projekt. I delårsrapporten följs samtliga investeringsprojekt upp i detalj. Uppföljningarna lägger särskilt fokus på prognos för totalutgiften för att identifiera eventuella avvikelser. Samtliga investeringsprojekt som inkluderar sam-/medfinansiering bör särskilt riskanalysernas, såväl före som kontinuerligt under genomförandet. Inför budgetarbetet med investeringar 2019 och framåt kommer allt budgetmaterial från nämnderna att kontrolleras mot en checklista så att det är komplett. I det fall det finns brister kommer materialet strikt att skickas tillbaka till berörd nämnd för komplettering.

2.3 Finansiella processer

Risk: Ränterisk vid fortsatt finansiell upplåning
Riskbedömning: ■ 9. Kännbar

Kontrollaktivitet: I samband med ordinarie finansrapportering riskbedömning av ränteläget.

Resultat: ● Ingen avvikelse
Kontrollansvarig: Ekonomichef

Kommentar:

Det fortsatt låga ränteläget har bidragit till en låg ränterisk i samband med nyupplåning och omsättning av gamla lån. Räntekostnaderna har blivit lägre än budgeterat. Ränteriskbedömningar har genomförts kontinuerligt under året och i samband med finansrapporteringstillfällena. I arbetet med revidering av finanspolicyn har ränterisker behandlats.

2.4 Mål

Risk: Ej uppfyllda mål

Riskbedömning: ■ 9. Kännbar

Kontrollaktivitet: Kontroll av antal uppfyllda nämndsmål och övergripande mål.

Resultat: Mindre avvikelse

Kontrollansvarig: Verksamhetsutvecklare

Kommentar:

Kontrollen genomfördes april 2017 och visade att fem övergripande mål inte hade någon koppling till nämndsmål. Dessa är:

- *Alternativa driftsformer ska alltid övervägas i alla verksamheter. Alla administrativa funktioner ska regelbundet prövas.*
- *Goda och framgångsrika medarbetare ska uppmärksammas som förebilder i kommunens alla verksamheter.*
- *Lomma kommun ska aktivt verka för att godståg flyttas bort från tätbebyggt område.*
- *Lomma kommun ska bevara och utveckla sina socialt och kulturhistoriskt värdefulla miljöer.*
- *Lomma kommun ska planeras långsiktigt och flexibelt utifrån både nuvarande och kommande befolkningssammansättning.*

Efter samtal med ansvariga avdelningschefer har det framkommit att åtgärder finns kopplande till 4 av 5 mål. Det mål som idag inte har en konkret åtgärd kopplad till sig är: "Goda och framgångsrika medarbetare ska uppmärksammas som förebilder i kommunens alla verksamheter".

Måluppfyllelse av nämndsmålen i samband med årsredovisning 2016 visade att 30 nämndsmål var uppfyllda medan 16 nämndsmål ej var uppfyllda.

Förslag till åtgärd:
Utveckla den nuvarande styrstrukturen avseende måluppföljningen för att säkerställa att de övergripande målen blir styrande i nämnderna.

Åtgärd:
Utveckla nuvarande styrsystem avseende måluppföljningen för att säkerställa att de övergripande målen blir styrande i nämnderna.

2.5 Upphandling

Risk:
Ej följa upphandlade ingångna avtal. Inköp inte genomförs i enlighet med kommungemensamma avtal.
Riskbedömning: 9. Kännbar

Kontrollaktivitet: Kontroll av att upphandling görs och att ingångna avtal följs

Resultat: Mindre avvikelse
Kontrollansvarig: Upphandlingssamordnare

Kommentar:

Kontrollen har gjorts genom att följa upp avtalstrohet för kategorierna möbler, livsmedel, kontorsmaterial, data/telekom, läromedel och undervisningsmaterial. Redovisning visar andel inköp hos avtalsleverantörer. Föregående års resultat visas inom parentes.

***Kontorsmaterial 86% (86)** 543 565 kr totalt*

Andelen bör kunna öka då avtalad leverantör har ett omfattande sortiment.

***Data/telekom 97% (99)** 3 945 523 kr totalt*

***Läromedel 90% (90)** 2 159 363 kr totalt*

Den upphandlade leverantören av läromedel kan tillhandahålla i stort sett alla läromedel.

***Undervisningsmaterial 86% (85)** 212 345 kr totalt*

Lågt belopp totalt, ger 30 000 av ej upphandlade leverantörer. Inköpen inom kategorin är långt under direktupphandlingsgränsen. Förslag är att fortsättningsvis inte följa upp kategorin.

***Livsmedel 90% (88)** 20 070 195 kr totalt*

Inköp av livsmedel har en hög andel avtalstrohet. Utanför avtal köps bla, färskt bröd och konditorivaror som kommunen har försökt upphandla men inte fått några anbud på. De övriga gäller inköp av blandade varor och volymer, oftast i enheters närliggande butiker. Småinköpen avser inga större belopp per köp, men medför en tidskrävande hantering för kvitto- och fakturahantering. Personal behöver dessutom ta sin arbetstid i anspråk, för att gå till butiker.

Andelen inköp utanför avtal är endast 10% men är omfattande då livsmedel köps in för totalt ca 20 mkr. Åtgärder som att tex upphandla en butik kan vara en lösning för en del av köpen.

***Möbler 85% (71)** 3 104 769,72 totalt*

De inköp som gjorts hos ej avtalade leverantörer är främst inköp som har gjorts hos Rekomo. Kommunen har avtal upphandlade via SKL Kommentus Inköpscentral. Avtalen är flexibla och anpassade efter behoven. Biblioteket har gjort inköp av inredning som är specifik för bibliotek och det finns ingen avtalad leverantör till denna kategori.

Avtalstroheten har ökat eller ligger kvar på samma nivå som föregående år. Ett område har minskat marginellt.

Åtgärd:
Ta bort kategorin undervisningsmaterial för kontroll i framtiden då inköpen inom denna

AB

kategori är långt under direktupphandlingsgränsen samt handla upp en närliggande butik för att minska andelen inköp utanför avtal.

3 Analys av uppföljningsarbetet

Uppföljningarna har diskuterats i ledningsgruppen i januari 2018 där en redogörelse av kontrollerna, dess resultat och orsaker bakom eventuella avvikelser tagits upp. Förslag till åtgärder har kopplats till samtliga områden som haft en avvikelse. Varje kontrollansvarig har gjort en egen analys kring eventuella bakomliggande orsaker bakom eventuella avvikelser och tillsammans med ansvarig chef gjort förslag till åtgärder för att minska risken för att samma risk ska inträffa i framtiden. Uppföljningsrapporten ligger därefter till grund för den nya planen för intern kontroll som tas i nämnden mars 2018.

TN § 7

TN/2017:76 - 009

Avstämning av 2017 års plan för intern kontroll

Ärendebeskrivning
I enlighet med reglemente för intern kontroll i Lomma kommuns styr- och kvalitetssystem ska nämnderna årligen ta fram en så kallad plan för intern kontroll. Den interna kontrollen syftar till att säkerställa en ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet, tillförlitlig finansiell rapportering och information om verksamheten, efterlevnad av tillämpliga lagar, föreskrifter med mera, samt eliminering av risker för korruption och ekonomisk svindel.

Nämnderna ska senast i februari rapportera föregående års resultat från uppföljningen av den interna kontrollen inom nämnden till kommunstyrelsen. Rapporteringen ska samtidigt ske till kommunens revision.

Ärendet har behandlats av tekniska nämndens arbetsutskott 2018-02-12 § 9.

Beslutsunderlag
- Skrivelse från samhällsbyggnadsförvaltningen, 2018-02-01
- Uppföljningsrapport - Intern kontroll 2017, tekniska nämnden.
- Beslut från tekniska nämndens arbetsutskott 2018-02-12 § 9

Tekniska nämnden beslutar följande:
- Tekniska nämnden godkänner redovisningen av plan för intern kontroll 2017 och skickar den till kommunstyrelsen och revisionen för information.

Sändlista

Kommunstyrelsen
2018-03-21

Ärende 9

9

KS AU § 31 KS KF/2018:50 - 001

Förslag till plan för intern kontroll 2018 för kommunstyrelsen

Ärendebeskrivning
Enligt kommunallagen 6 kap 6 § ska nämnderna var och en inom sitt område se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt. Nämnderna ska även se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de bestämmelser i lag eller annan författning som gäller för verksamheten, samt se till att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt. Detta brukar benämnas intern kontroll.

Kommunfullmäktige har 2015-10-22, § 82, fastställt reviderat "Reglemente för intern kontroll", vilket syftar till att säkerställa att kommunstyrelse och nämnder upprätthåller en tillfredsställande intern kontroll, det vill säga att de med rimlig grad av säkerhet ska säkerställa att följande mål uppnås:

- Ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet
- Tillförlitlig finansiell rapportering och information om verksamheten
- Efterlevnad av tillämpliga lagar, föreskrifter, riktlinjer mm
- Eliminering av risker för korruption och ekonomisk svindel

Enligt reglementet har varje nämnd en skyldighet att styra och löpande följa upp det interna kontrollsystemet inom nämndens verksamhetsområde. Nämnden ska som grund för sin verksamhetsstyrning genomföra riskbedömningar för sin verksamhet.

Nämnden ska varje år anta en särskild plan för intern kontroll för innevarande år. Resultatet av uppföljningen ska, med utgångspunkt i antagen plan, rapporteras till nämnden i den utsträckning som fastställts i intern kontrollplan.

Föreligger förslag till plan för intern kontroll 2018 för kommunstyrelsen.

Beslutsunderlag
- Skrivelse 2018-02-19 från kommundirektören och verksamhetsutvecklaren
- Förslag till plan för intern kontroll 2018 för kommunstyrelsen

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta följande:

- Kommunstyrelsen fastställer plan för intern kontroll 2018 för kommunstyrelsen i enlighet med bilaga.

./. Bilaga.

Sändlista

- Kommunstyrelsen

Bilaga KSAU § 31/18

LOMMA KOMMUN

Plan för intern kontroll 2018

Kommunstyrelsen

Innehållsförteckning

1 Inledning 3

1.1 Riskmatris 4

1.2 Risker inom kommunövergripande verksamhet (bruttolista) 5

2 Kontrollmoment - urval till intern kontrollplan 2018 6

2.1 Risk att lönerapporter inte attesteras i tid i lönesystemet 6

2.2 Risk för avsaknad av eller felaktiga uppgifter i anställningsavtal 6

2.3 Risk att investeringskalkyler inte hålls och att kommunen får högre driftkostnader än budgeterat 7

2.4 Ränterisk vid fortsatt finansiell upplåning 7

2.5 Risk att riktade statsbidrag inte söks i tillräcklig omfattning eller att projekt administreras felaktigt så att medel får återbetalas. 7

1 Inledning

Enligt kommunallagen 6 kap 7 § skall nämnden tillse att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande mål, riktlinjer och föreskrifter. Detta brukar benämnas intern kontroll.

Reglemente och anvisningar för intern kontroll har senast reviderats 2017-09-04 och blivit fastställt av KF. Enligt anvisningarna framgår bland annat att respektive nämnd ska anta internkontrollplan för innevarande år senast i mars månad. Av reglementet framgår också att nämnderna har det yttersta ansvaret för den interna kontrollen inom respektive verksamhetsområde. Den enskilda nämnden har därvid att tillse att:

- En organisation upprättas för den interna kontrollen
- Plan för intern kontroll, som bygger på en riskanalys, antas för varje kalenderår.

Av reglementet framgår att den interna kontrollen med rimlig grad av säkerhet ska säkerställa att följande uppnås:

- Ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet
- Tillförlitlig finansiell rapportering och information om verksamheten
- Efterlevnad av tillämpliga lagar, föreskrifter, riktlinjer m.m.
- Eliminering av risker för korruption och ekonomisk svindel

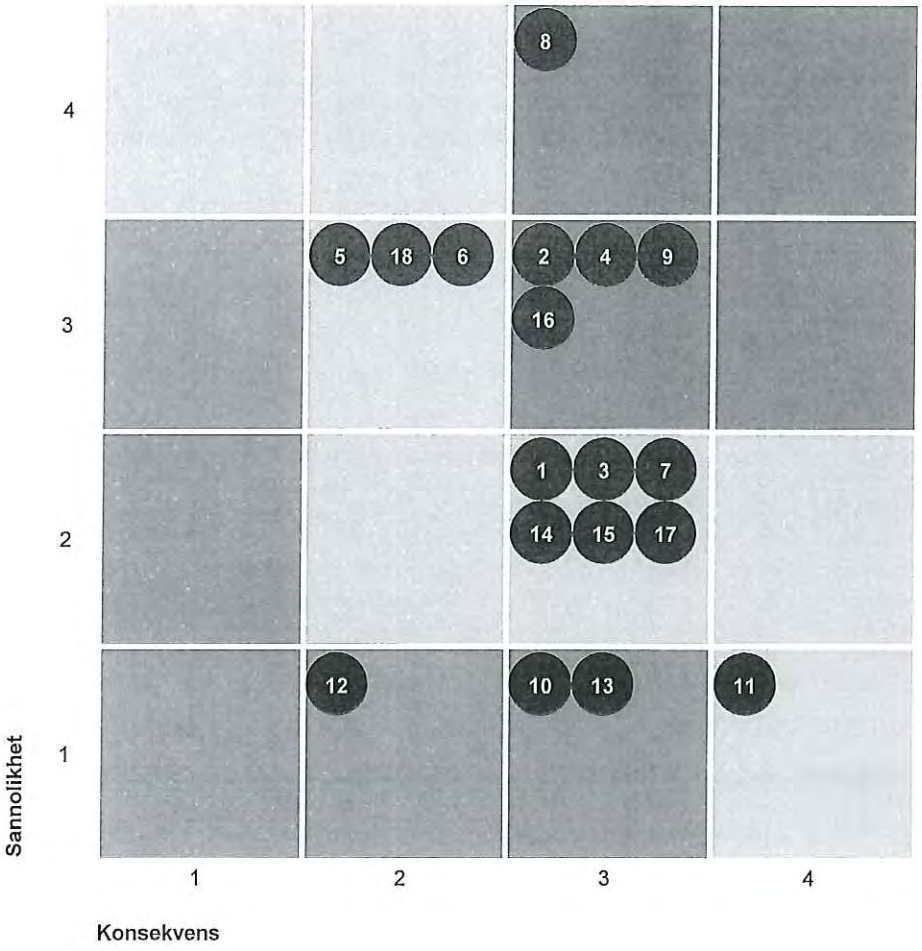
Planen ska baseras på en risk- och väsentlighetsanalys av processer och rutiner som bedömdes särskilt viktiga att granska.

Denna plan redogör för de interna kontrollpunkter som ska utföras inom kommunstyrelsens verksamhetsområde 2018. Inför framtagandet av kontrollplanen har ledningsgruppen inom den kommunövergripande verksamheten utgått från 2017 års uppföljning av intern kontroll, där en redogörelse av kontrollerna, dess resultat och avvikelser tagits upp. Resultaten från uppföljningsrapporten ligger därför till grund för den nya planen för intern kontroll som tas i nämnden i mars 2018. Område med större avvikelser har även tagits med i årets plan för intern kontroll för uppföljning. Därefter har en riskanalys genomförts som avser år 2018. Samtliga identifierade risker redovisas nedan i riskmatrisen. Områden där riskerna bedömts som viktiga att kontrollera och följa upp har inkluderats i planen för intern kontroll. Det innebär att inte alla identifierade risker ingår i planen.

Riskerna har graderats, med värdena 1–4, utifrån sannolik och konsekvens och att det sammanlagda värdet utgör riskbedömningen. I planen tydliggörs även vem som ansvarar för uppföljningen, med vilken metod kontrollen ska ske och när i tid.

1.1 Riskmatris

I nedanstående riskmatris synliggörs de risker (bruttolista) som identifierats.

6 Kritisk 8 Medel 3 Låg Totalt: 18

Kritisk	
Medel	
Låg	

	Sannolikhet	Konsekvens
4	Mycket stor	Allvarlig
3	Stor	Kännbar
2	Liten	Lindrig
1	Mycket liten	Försumbar

1.2 Risker inom kommunövergripande verksamhet (bruttolista)

Process/rutin	Risk	Riskvärde
IT- stöd	1 Risk för dataintrång/malware (datavirus, trojaner etc.)	6
	2 Risk att lönerapporter inte attesteras i tid i lönesystemet	9
	3 Medarbetare registrerar inte korrekt eller i tid i Visma, tex övertid, flex, ledigheter, sjukfrånvaro	6
	4 Risk för avsaknad av eller felaktiga uppgifter i anställningsavtal	9
	5 Risk att personalkostnader är högre än budgeterat	6
	6 Risk att hög personalomsättning leder till kontinuitetsproblem	6
	7 Risk att det inte går att rekrytera kompetent personal, särskilt inom specialistfunktioner	6
Finansiella processer	8 Risk att investeringskalkyler inte hålls och att kommunen därmed får högre driftkostnader än budgeterat.	12
	9 Ränterisk vid fortsatt finansiell upplåning	9
Efterlevnad av riktlinjer	10 Bristfällig efterlevnad av instruktion för publicering av personuppgifter i protokoll, kallelser och dokument knutna till dessa på Lomma kommuns hemsida och sociala medier.	3
	11 Bristfällig efterlevnad av riktlinjer för att förhindra mutor/otillbörliga förmåner.	4
	12 Bristfällig efterlevnad av riktlinjer för publicering av personbilder.	2
	13 Bristfällig efterlevnad av upphovsrättens regler vid publicering i kommun- och personaltidning.	3
Delegationsbeslut	14 Delegationsinstitutet ej efterlevs.	6
Upphandling	15 Ej följa upphandlade ingångna avtal. Inköp inte genomförs i enlighet med kommungemensamma avtal/produktkatalog	6
Statsbidragshantering	16 Risk att riktade statsbidrag inte söks i tillräcklig omfattning eller att projekt administreras felaktigt så att medel får återbetalas.	9
Beredningsprocess	17 Avsaknad av en ändamålsenlig och effektiv beredning av ärenden	6
Information	18 Risk att felaktig information sprids om kommunens verksamheter	6

2. Kontrollmoment - urval till intern kontrollplan 2018

Nedanstående områden har identifierats som särskilt viktiga att undersöka i årets plan för intern kontroll och utgår från den bruttolista av risker som identifierats inom verksamheten. Urval har skett mot bakgrund av de risker som fått högst poäng i riskmatrisen. Riskerna som bedöms som särskilt viktiga att kontrollera under 2018 är:

- Risk att lönerapporter inte attesteras i lönesystemet
- Risk för avsaknad eller felaktiga uppgifter i anställningsavtal
- Risk att investeringskostnader inte hålls och kommunen får högre driftskostnader än budgeterat
- Ränterisk vid fortsatt finansiell upplåning
- Risk att riktade statsbidrag inte söks i tillräcklig omfattning eller att projekt administreras felaktigt så att medel får återbetalas

Redogörelse för kontroller, metod, ansvariga och deadline görs i nedanstående stycke.

1.3 Risk att lönerapporter inte attesteras i tid i lönesystemet

Riskbedömning

■ 9. Kännbar

Vad kan gå fel: Felaktigt utbetalda löner

Kontrollaktivitet	Metod	Kontrollansvarig	Utförd senast
Följa upp antal oattesterade poster i samband med stängning för lönekörning	Fullständig kontroll av samtliga oattesterade poster. Förebyggande arbete i form av information och utbildning	HR- chef	april och oktober 2018

1.4 Risk för avsaknad av eller felaktiga uppgifter i anställningsavtal

Riskbedömning

■ 9. Kännbar

Vad kan gå fel: Felaktigt ingångna anställningsvillkor i ett juridiskt bindande avtal.

Kontrollaktivitet	Metod	Kontrollansvarig	Utförd senast
Det sker en löpande kontroll av samtliga anställningsavtal under året. Kontroll av andel felaktiga anställningsavtal.	Genomgång av samtliga anställningsavtal. Rättning av felaktiga avtal som återsänds till ansvarig chef. Förebyggande arbete i form av information och utbildning.	HR- chef	april och oktober 2018

1.5 Risk att investeringskalkyler inte hålls och att kommunen därmed får högre driftkostnader än budgeterat

Riskbedömning

■ 12. Allvarlig

Vad kan gå fel: Stor investeringsvolym med många projekt som ska genomföras på relativt kort tid. Underlag och kalkyler är inte tillräckligt underbyggda samt brister i uppföljningen.

Kontrollaktivitet	Metod	Kontrollansvarig	Utförd senast
Uppföljning av investeringsprojekt	Uppföljning av investeringsprojekten i samband med tertial och delårsbokslut samt årsredovisning. Riskanalys av sam-/medfinansieringsprojekt samt kontroll av budgetmaterial från nämnderna mot checklista för att säkerställa kompletta investeringsbeskrivningar.	Ekonomichef	December 2018

1.6 Ränterisk vid fortsatt finansiell upplåning

Riskbedömning

■ 9. Kännbar

Vad kan gå fel: Vid nyupplåning och omsättning av gamla lån exponeras kommunen för ökad ränterisk.

Kontrollaktivitet	Metod	Kontrollansvarig	Utförd senast
I samband med ordinarie finansrapportering riskbedömning av ränteläget.	Komplett undersökning	Ekonomichef	Kontinuerligt under året

1.7 Risk att riktade statsbidrag inte söks i tillräcklig omfattning eller att projekt administreras felaktigt så att medel får återbetalas.

Riskbedömning

■ 9. Kännbar

Vad kan gå fel: Oklart ansvarsförhållande kan göra att statsbidragens ökningar uteblir eller projekt administreras felaktigt så att medel får återbetalas.

Kontrollaktivitet	Metod	Kontrollansvarig	Utförd senast
Uppföljning av verksamheternas hantering av riktade statsbidrag	I samband med kvartalsuppföljningen, delårsrapporten och helårsbokslutet ställs frågor (i Stratsys) till förvaltningarna om	Respektive förvaltningschef lämnar uppgifter till ekonomichefen	December 2018

Kontrollaktivitet	Metod	Kontrollansvarig	Utförd senast
	statsbidrag sökts i rätt utsträckning (avstämning mot SKL:s sammanställning) och om erhållna statsbidragsmedel använts enligt förutsättningarna.		

LOMMA KOMMUN

LOMMA KOMMUN
Kommunstyrelsen
2018 -02- 21

KS

KOMMUNSTYRELSEN
Utvecklingsavdelningen
Vår referens: Elin Westerberg
Direkttel: 040 641 15 91
E-post: Elin.westerberg@lomma.se
Diarienr:
Er referens:

2018-02-19

Antagande av plan för intern kontroll för kommunstyrelsen avseende år 2018

Ärendebeskrivning

Av kommunfullmäktige fastställt "Reglemente för intern kontroll" syftar till att säkerställa att kommunstyrelse och nämnder upprätthåller en tillfredsställande intern kontroll, d v s att de med rimlig grad av säkerhet säkerställer att följande mål uppnås:

- Ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet
- Tillförlitlig ekonomisk rapportering och information om verksamheten
- Efterlevnad av tillämpliga lagar, föreskrifter, riktlinjer m m
- Eliminering av risker för korruption och ekonomisk svindel

Nämnderna respektive kommunstyrelsen har det yttersta ansvaret för den interna kontrollen inom respektive verksamhetsområde. Den enskilda nämnden har i det sammanhanget att tillse att en organisation upprättas för den interna kontrollen och att en plan för intern kontroll, som bygger på en riskanalys, antas för varje kalenderår.

Nämnden ska som grund för sin styrning genomföra riskbedömningar för sin verksamhet. Utifrån dessa riskbedömningar kopplas kontroller som ska genomföras under året. Senast mars av innevarande år ska nämnderna anta en särskild plan den interna kontrollen inom respektive ansvarsområde. Efter genomförd riskbedömning föreslår kommundirektören till kommunstyrelsens arbetsutskott att plan för intern kontroll för kommunstyrelsens verksamhetsområde, avseende år 2018, fastställs i enlighet med bilaga.

Förslag till beslut:

- Att plan för intern kontroll för kommunstyrelsens verksamhetsområde, avseende år 2018, fastställes enligt bilaga.

Jan Sohlmér
Kommundirektör

Elin Westerberg
Verksamhetsutvecklare

Sändlista

- Kommunens revisorer

LOMMA KOMMUN

Plan för intern kontroll 2018

Kommunstyrelsen

Innehållsförteckning

1 Inledning 3

1.1 Riskmatris 4

1.2 Risker inom kommunövergripande verksamhet (bruttolista) 5

2 Kontrollmoment - urval till intern kontrollplan 2018 6

2.1 Risk att lönerapporter inte attesteras i tid i lönesystemet 6

2.2 Risk för avsaknad av eller felaktiga uppgifter i anställningsavtal 6

2.3 Risk att investeringskalkyler inte hålls och att kommunen får högre driftkostnader än budgeterat 7

2.4 Ränterisk vid fortsatt finansiell upplåning 7

2.5 Risk att riktade statsbidrag inte söks i tillräcklig omfattning eller att projekt administreras felaktigt så att medel får återbetalas. 7

1 Inledning

Enligt kommunallagen 6 kap 7 § skall nämnden tillse att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande mål, riktlinjer och föreskrifter. Detta brukar benämnas intern kontroll.

Reglemente och anvisningar för intern kontroll har senast reviderats 2017-09-04 och blivit fastställt av KF. Enligt anvisningarna framgår bland annat att respektive nämnd ska anta internkontrollplan för innevarande år senast i mars månad. Av reglementet framgår också att nämnderna har det yttersta ansvaret för den interna kontrollen inom respektive verksamhetsområde. Den enskilda nämnden har därvid att tillse att:

- En organisation upprättas för den interna kontrollen
- Plan för intern kontroll, som bygger på en riskanalys, antas för varje kalenderår.

Av reglementet framgår att den interna kontrollen med rimlig grad av säkerhet ska säkerställa att följande uppnås:

- Ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet
- Tillförlitlig finansiell rapportering och information om verksamheten
- Efterlevnad av tillämpliga lagar, föreskrifter, riktlinjer m.m.
- Eliminering av risker för korruption och ekonomisk svindel

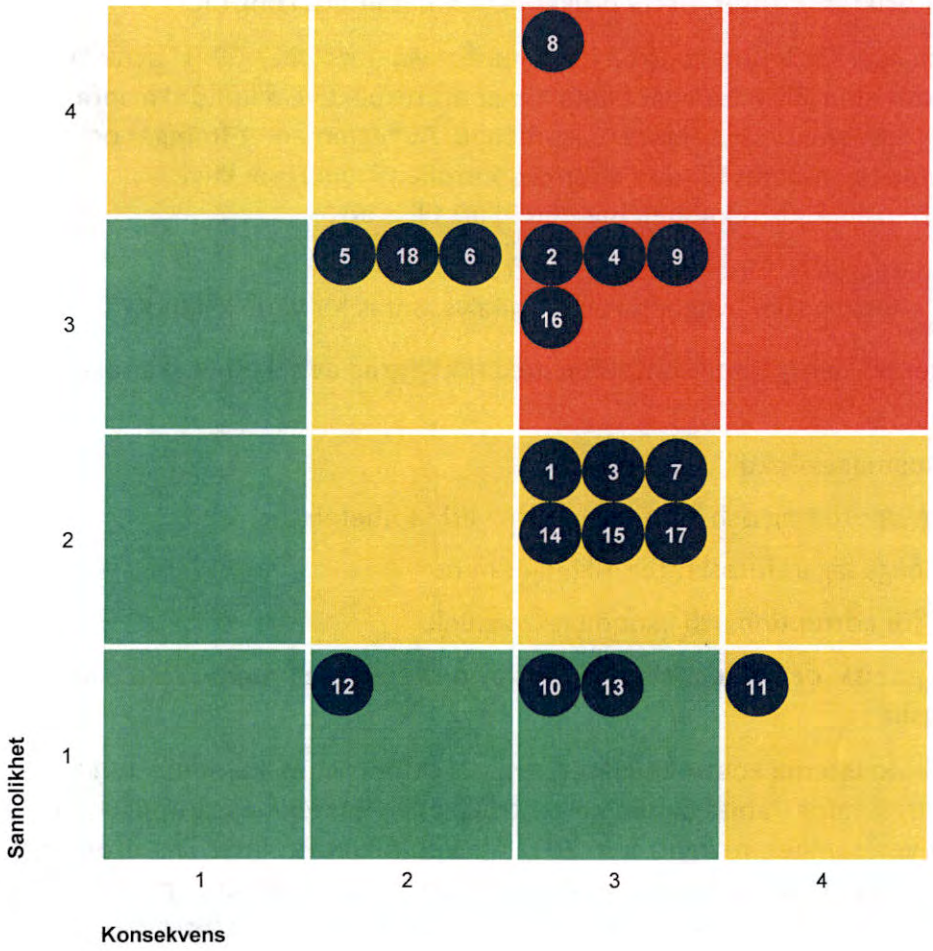
Planen ska baseras på en risk- och väsentlighetsanalys av processer och rutiner som bedömdes särskilt viktiga att granska.

Denna plan redogör för de interna kontrollpunkter som ska utföras inom kommunstyrelsens verksamhetsområde 2018. Inför framtagandet av kontrollplanen har ledningsgruppen inom den kommunövergripande verksamheten utgått från 2017 års uppföljning av intern kontroll, där en redogörelse av kontrollerna, dess resultat och avvikelser tagits upp. Resultaten från uppföljningsrapporten ligger därför till grund för den nya planen för intern kontroll som tas i nämnden i mars 2018. Område med större avvikelser har även tagits med i årets plan för intern kontroll för uppföljning. Därefter har en riskanalys genomförts som avser år 2018. Samtliga identifierade risker redovisas nedan i riskmatrisen. Områden där riskerna bedömts som viktiga att kontrollera och följa upp har inkluderats i planen för intern kontroll. Det innebär att inte alla identifierade risker ingår i planen.

Riskerna har graderats, med värdena 1–4, utifrån sannolik och konsekvens och att det sammanlagda värdet utgör riskbedömningen. I planen tydliggörs även vem som ansvarar för uppföljningen, med vilken metod kontrollen ska ske och när i tid.

1.1 Riskmatris

I nedanstående riskmatris synliggörs de risker (bruttolista) som identifierats.

Kritisk
Medel
Låg

	Sannolikhet	Konsekvens
4	Mycket stor	Allvarlig
3	Stor	Kännbar
2	Liten	Lindrig
1	Mycket liten	Försumbar

1.2 Risker inom kommunövergripande verksamhet (bruttolista)

Process/rutin	Risk	Riskvärde
IT- stöd	1 Risk för dataintrång/malware (datavirus, trojaner etc.)	6
	2 Risk att lönerapporter inte attesteras i tid i lönesystemet	9
	3 Medarbetare registrerar inte korrekt eller i tid i Visma, tex övertid, flex, ledigheter, sjukfrånvaro	6
	4 Risk för avsaknad av eller felaktiga uppgifter i anställningsavtal	9
	5 Risk att personalkostnader är högre än budgeterat	6
	6 Risk att hög personalomsättning leder till kontinuitetsproblem	6
	7 Risk att det inte går att rekrytera kompetent personal, särskilt inom specialistfunktioner	6
Finansiella processer	8 Risk att investeringskalkyler inte hålls och att kommunen får högre driftkostnader än budgeterat.	12
	9 Ränterisk vid fortsatt finansiell upplåning	9
Efterlevnad av riktlinjer	10 Bristfällig efterlevnad av instruktion för publicering av personuppgifter i protokoll, kallelser och dokument knutna till dessa på Lomma kommuns hemsida och sociala medier.	3
	11 Bristfällig efterlevnad av riktlinjer för att förhindra mutor/otillbörliga förmåner.	4
	12 Bristfällig efterlevnad av riktlinjer för publicering av personbilder.	2
	13 Bristfällig efterlevnad av upphovsrättens regler vid publicering i kommun- och personaltidning.	3
Delegationsbeslut	14 Delegationsinstitutet ej efterlevs.	6
Upphandling	15 Ej följa upphandlade ingångna avtal. Inköp inte genomförs i enlighet med kommungemensamma avtal/produktkatalog	6
Statsbidragshantering	16 Risk att riktade statsbidrag inte söks i tillräcklig omfattning eller att projekt administreras felaktigt så att medel får återbetalas.	9
Beredningsprocess	17 Avsaknad av en ändamålsenlig och effektiv beredning av ärenden	6
Information	18 Risk att felaktig information sprids om kommunens verksamheter	6

2. Kontrollmoment - urval till intern kontrollplan 2018

Nedanstående områden har identifierats som särskilt viktiga att undersöka i årets plan för intern kontroll och utgår från den bruttolista av risker som identifierats inom verksamheten. Urval har skett mot bakgrund av de risker som fått högst poäng i riskmatrisen. Riskerna som bedöms som särskilt viktiga att kontrollera under 2018 är:

- Risk att lönerapporter inte attesteras i lönesystemet
- Risk för avsaknad eller felaktiga uppgifter i anställningsavtal
- Risk att investeringskostnader inte hålls och kommunen får högre driftskostnader än budgeterat
- Ränterisk vid fortsatt finansiell upplåning
- Risk att riktade statsbidrag inte söks i tillräcklig omfattning eller att projekt administreras felaktigt så att medel får återbetalas

Redogörelse för kontroller, metod, ansvariga och deadline görs i nedanstående stycke.

1.3 Risk att lönerapporter inte attesteras i tid i lönesystemet

Riskbedömning

■ 9. Kännbar

Vad kan gå fel: Felaktigt utbetalda löner

Kontrollaktivitet	Metod	Kontrollansvarig	Utförd senast
Följa upp antal oattesterade poster i samband med stängning för lönekörning	Fullständig kontroll av samtliga oattesterade poster. Förebyggande arbete i form av information och utbildning	HR- chef	april och oktober 2018

1.4 Risk för avsaknad av eller felaktiga uppgifter i anställningsavtal

Riskbedömning

■ 9. Kännbar

Vad kan gå fel: Felaktigt ingångna anställningsvillkor i ett juridiskt bindande avtal.

Kontrollaktivitet	Metod	Kontrollansvarig	Utförd senast
Det sker en löpande kontroll av samtliga anställningsavtal under året. Kontroll av andel felaktiga anställningsavtal.	Genomgång av samtliga anställningsavtal. Rättning av felaktiga avtal som återsänds till ansvarig chef. Förebyggande arbete i form av information och utbildning.	HR- chef	april och oktober 2018

1.5 Risk att investeringskalkyler inte hålls och att kommunen får högre driftkostnader än budgeterat

Riskbedömning

12. Allvarlig

Vad kan gå fel: Stor investeringsvolym med många projekt som ska genomföras på relativt kort tid. Underlag och kalkyler är inte tillräckligt underbyggda samt brister i uppföljningen.

Kontrollaktivitet	Metod	Kontrollansvarig	Utförd senast
Uppföljning av investeringsprojekt	Uppföljning av investeringsprojekten i samband med tertial och delårsbokslut samt årsredovisning.	Ekonomichef	December 2018

1.6 Ränterisk vid fortsatt finansiell upplåning

Riskbedömning

9. Kännbar

Vad kan gå fel: Vid nyupplåning och omsättning av gamla lån exponeras kommunen för ökad ränterisk.

Kontrollaktivitet	Metod	Kontrollansvarig	Utförd senast
I samband med ordinarie finansrapportering riskbedömning av ränteläget.	Komplett undersökning	Ekonomichef	Kontinuerligt under året

1.7 Risk att riktade statsbidrag inte söks i tillräcklig omfattning eller att projekt administreras felaktigt så att medel får återbetalas.

Riskbedömning

9. Kännbar

Vad kan gå fel: Oklart ansvarsförhållande kan göra att statsbidragens ökningar uteblir eller projekt administreras felaktigt så att medel får återbetalas.

Kontrollaktivitet	Metod	Kontrollansvarig	Utförd senast
Uppföljning av verksamheternas hantering av riktade statsbidrag	I samband med kvartalsuppföljningen, delårsrapporten och helårsbokslutet ställs frågor (i Stratsys) till förvaltningarna om statsbidrag sökts i rätt utsträckning (avstämning mot SKL:s sammanställning) och om erhållna statsbidragsmedel använts enligt förutsättningarna.	Respektive förvaltningschef lämnar uppgifter till ekonomichefen	December 2018

Kommunstyrelsen
2018-03-21

Ärende 10

10

KS AU § 26 KS KF/2018:51 - 009

Uppföljning av synpunkts- och klagomålshantering (LUKAS)

Ärendebeskrivning
När en kommuninvånare har synpunkter, förslag, beröm eller klagomål på Lomma kommuns service finns det möjlighet att inrapportera dessa via kommunens övergripande system för synpunkts- och klagomålshantering (LUKAS).

Varje år i samband med årsredovisningen gör nämnderna/förvaltningarna en utvärdering av sitt arbete med synpunkts- och klagomålshanteringen. Målet är att nämnder/förvaltningar i Lomma kommun ska:

- Ha en tydlig, välkänd och brukarvänlig synpunkts- och klagomålshantering
- Lära av synpunkter, klagomål, beröm och förbättringsförslag och därigenom utvecklas

Föreligger uppföljningsrapport avseende kommunledningskontorets och förvaltningarnas synpunkts- och klagomålshantering år 2017.

Beslutsunderlag
- Skrivelse 2018-02-16 från verksamhetsutvecklaren
- Bilaga: Sammanställning av kommunledningskontorets och respektive förvaltnings redovisning av synpunkts- och klagomålshanteringen 2017

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen beslutar följande:
- Kommunstyrelsen lägger redovisningen avseende kommunledningskontorets synpunkts- och klagomålshantering 2017 till handlingarna.

- Kommunstyrelsen lägger redovisningen avseende förvaltningarnas synpunkts- och klagomålshantering 2017 till handlingarna.

Sändlista

- Kommunstyrelsen

LOMMA KOMMUN

LOMMA KOMMUN
Kommunstyrelsen
2018 -02- 21

2018-02-16

KOMMUNSTYRELSEN

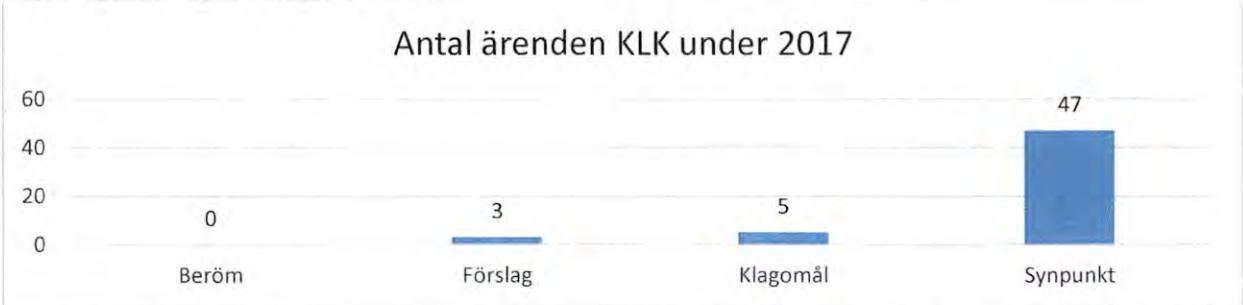
Vår referens: Elin Westerberg
Direkttel: 0733- 41 15 91
E-post: Elin.westerberg@lomma.se
Diarienr:
Er referens:

Uppföljning av synpunkts- och klagomålshantering (LUKAS)

Uppföljning KS

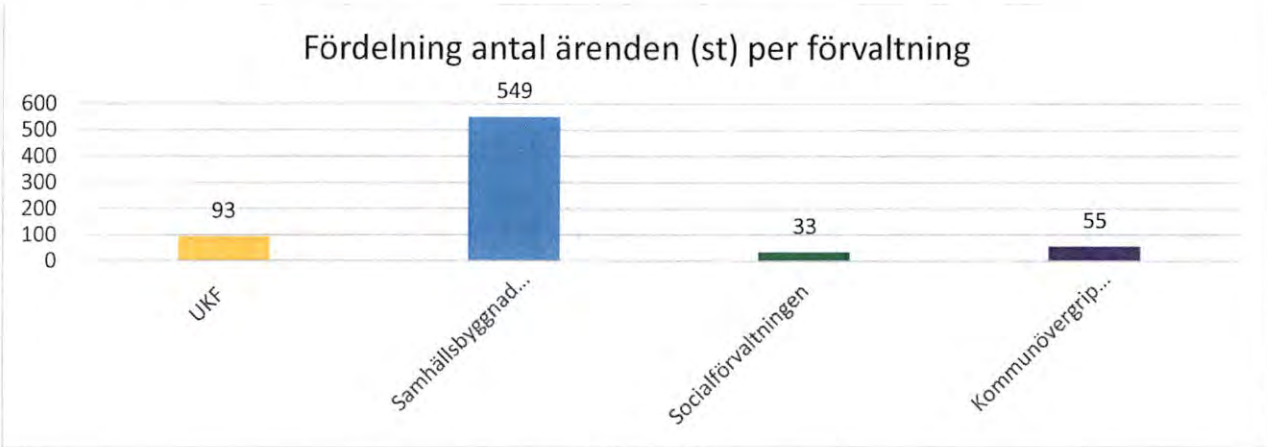
Synpunkts- och klagomålshantering är en del av arbetet att stärka medborgarnas/brukarnas inflytande. För att kommuninvånarna på ett enkelt sätt ska kunna meddela synpunkter, klagomål, förslag och beröm på de tjänster som invånaren får ta del av har kommunen ett kommunövergripande system för synpunkts- och klagomålshantering (LUKAS). Syftet är att man snabbt ska kunna rätta till de fel och brister som uppstår i tjänsteförmedlingen. Förutom löpande uppföljning av inkomna synpunkter ska årligen en självutvärdering ske av synpunkts – och klagomålshanteringen. Resultatet från egenkontrollen ska användas dels internt i förvaltning/nämnd, dels av kommunledning för offentliggörande i årsredovisning. Synpunkterna ska leda till förbättringar och användas i styrningen av verksamheterna.

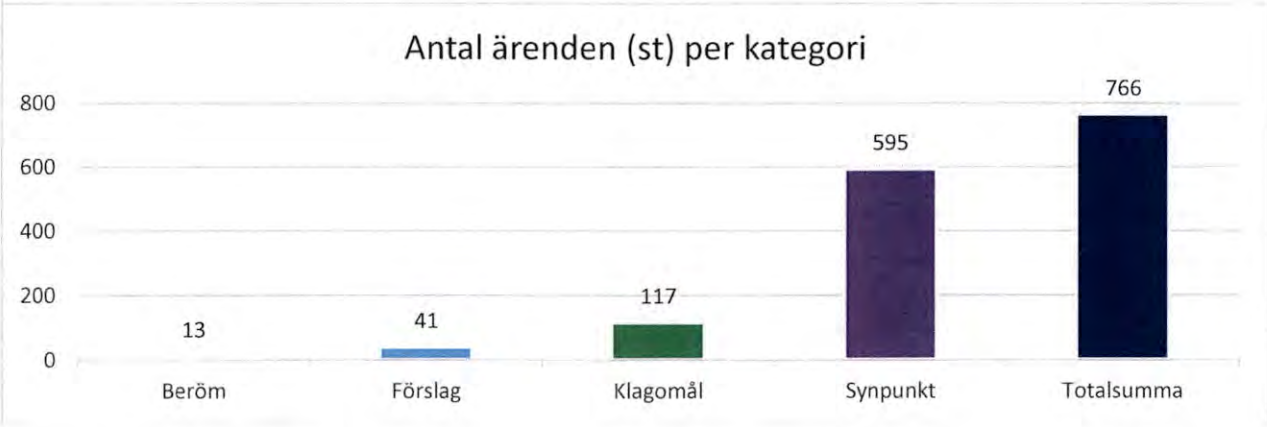
På kommunledningskontoret har 55 ärenden inkommit under 2017. Dettas är en minskning från förgående år då 188 ärenden inkom. Större delen, 30 stycken är frågor som berör kanslienheten. Förvaltningen arbetar enligt rutinen "regler för handhavandet av LUKAS". Majoriteten av alla synpunkter som kommer in till kommunledningskontoret besvaras av Kontaktcenter (KC), i de fall de inte kan svara på en fråga hänvisas den vidare till berörd tjänsteman på förvaltningen. Majoriteten av ärendena på KLK är synpunkter och handlar om tekniska svårigheter med LUKAS, frågor kring stadsbyggnadsplanering, frågor kring feriejobb, skyddsrum samt synpunkter på skadegörelse och vandalisering. Uppföljning av LUKAS sker två gånger per år i samband med delårsrapport och årsbokslut och sker via en särskild blankett (uppföljning av synpunkts- och klagomålshantering). Vid kontroll av årets arbete med synpunkts- och klagomålshanteringen har några ärenden har inte blivit besvarade av handläggare inom utsatt tidsgräns. Det går dock inte att utesluta att detta beror på tekniska svårigheter sedan byte av system. Som åtgärd kommer "regler för handhavandet med LUKAS" att tas upp som en informationspunkt på kommande arbetsplatsträffar inom KLK och antal besvarade ärenden följas upp återigen i augusti 2018.

Uppföljning av nämndernas arbete med synpunkts- och klagomålshantering

Under 2017 har det inkommit totalt 766 stycken (2016: 2202 ärenden) vilket innebär att det i genomsnitt inkommit 63 ärenden per månad (2016:183 ärenden per månad). Minskningen från 2016 kan delvis bero på att synpunktslämnaren inte längre kan vara anonym. Samhällsbyggnadsförvaltningen har, liksom föregående år, flest ärenden. De flesta av ärendena gäller gata och parkfrågor. 595 av ärendena alla ärenden gäller synpunkter. Övriga kategorier är beröm, förslag och klagomål.

Förvaltningarnas redovisning

Utifrån egenkontrollen som samtliga förvaltningar gjort kan följande konstateras;

- Samtliga förvaltningar använder det kommungemensamma verktyget för synpunkts- och klagomålshantering (LUKAS).
- Förvaltningarna har, då behov uppstått, identifierat åtgärder som de ska arbeta vidare med under året för att förbättra servicen till våra kommuninvånare.
- UKF gör, förutom uppföljning av LUKAS ärenden i samband med årsbokslut, en särskild uppföljning vid ytterligare två tillfällen per år. Förutom synpunkts- och klagomålshantering i LUKAS har förvaltningen en särskild rutin avseende uppföljning och klagomål inom utbildningsområdet, som har sin grund i Skollagen och anger att

huvudmannen ska ha särskilda rutiner för att ta emot och utreda klagomål inom utbildningsområdet. För detta ändamål finns en särskild blankett som följs upp årligen.
- Tekniska avdelningen (som mottar majoriteten av LUKAS ärendena, har sedan 2017 utökat synpunkts- och klagomålshanteringen med ett felhanteringssystem via kommunens hemsida och kopplat denna till kommunens övriga e-tjänster.
- Miljöenheten har utsett två handläggare som månadsvis är ansvariga för att svara på frågor och synpunkter som kommit in. Klagomål som inkommer på bygglovsenheten och avser tillsynsplikterna åtgärder hanteras enligt skriftliga rutiner och diarieförs.
- Socialförvaltningen har ingen gemensam rutin för hur synpunkter och klagomål ska hanteras, däremot finns det rutiner inom olika avdelningar. Gemensamt för verksamheterna är att inkomna synpunkter och klagomål hanteras av den som tar emot den eller närmsta chef. Fokus framöver kommer att vara på att ta fram en gemensam rutin för förvaltningen.
- Inom kommunledningskontoret kommer fokus framöver ligga på information kring redan framtagna rutiner för att säkerställa svarstiden då några ärenden inte blivit besvarade inom utsatt tidsfrist.

Exempel på ärenden inom respektive kategori (sammanställning utifrån förvaltningarnas redovisning 2017):
- Majoriteten av ärendena som kommer in via LUKAS är synpunkter. Dessa synpunkter rör bla. gräsklippning, planeringsfrågor, tekniska synpunkter på LUKAS, integrationsfrågor, bristfällig asfalt- och grusbeläggning, nerskräpning och renhållning.
- Klagomål som inkommit har bl.a. avsett nerskräpning, iakttagelser som rör miljön (ex oljespill), eller vegetation som skymmer gångbanor. Inom socialförvaltningen handlar merparten om äldreomsorgen.
- Förslag som inkommit har bl.a. avsett belysning, farthinder och parkering samt att etablera en mötesplats för seniorer i Bjärred.
- Beröm som inkommit handlar bl.a. om strandskötsel, bra bemötande, särskilda satsningar inom socialförvaltningen (balansträning), nöjda anhöriga, blomsterutsmyckning samt utbyggnad av gång- och cykelpassager.

I övrigt

Sammanställning av respektive förvaltnings redovisning av synpunkts- och klagomålshantering presenteras i bilaga 1.

Förslag till beslut

Arbetsutskottet föreslår kommunstyrelsen besluta följande:
- Föreliggande redovisning av uppföljning av synpunkts- och klagomålshantering avseende kommunstyrelsen 2017 lägges till handlingarna.
- Föreliggande redovisningar från nämnderna avseende uppföljning av synpunkts- och klagomålshantering 2017 lägges till handlingarna

Namn Elin Westerberg

Titel Verksamhetsutvecklare

Bilaga

LOMMA KOMMUN

Uppföljning av synpunkts- och klagomålshantering

Varje år i samband med årsredovisningen gör nämnderna/förvaltningarna en utvärdering av sitt arbete med synpunkts- och klagomålshanteringen. Målet är att nämnder/förvaltningar i Lomma kommun ska;

- *Ha en tydlig, välkänd och brukarvänlig synpunkts- och klagomålshantering*
- *Lära av synpunkter, klagomål, beröm och förbättringsförslag och därigenom utvecklas*

Såhär arbetar (kommunövergripande verksamhet) med synpunkts- och klagomålshantering

Arbete under året med synpunkts- och klagomålshantering

(Beskriv hur förvaltningen arbetat under året som synpunkts- och klagomålshantering)

Under året arbetar förvaltningen enligt rutinen som är beskriven nedan. Majoriteten av alla synpunkter som kommer in till kommunledningskontoret besvaras av Kontaktcenter (KC), i de fall de inte kan svara på en fråga hänvisas den vidare till berörd tjänsteman på förvaltningen.

Uppföljning av LUKAS sker två gånger per år i samband med delårsrapport och årsbokslut.

Vid kontroll av årets arbete med synpunkts- och klagomålshanteringen har några ärenden har inte blivit besvarade av handläggare inom utsatt tidsgräns. Detta kommer tas upp i KLKs ledningsgrupp. Det går dock inte att utesluta att detta beror på tekniska svårigheter sedan byte av system. Som åtgärd kommer "regler för handhavandet med LUKAS" att tas upp som en informationspunkt på kommande arbetsplatsträffar inom KLK och antal besvarade ärenden följas upp återigen i augusti.

Särskilda rutiner för synpunkts- och klagomålshantering

Redan år 2013 etablerades "regler för handhavandet av LUKAS" som anger hur förvaltningarna ska arbeta med LUKAS. I denna framgår följande:

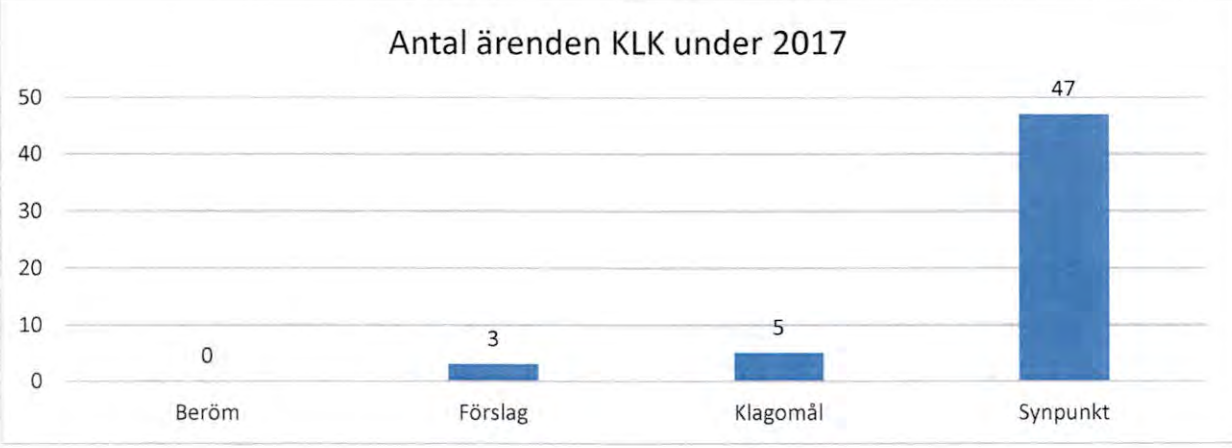
- Det är Kontaktcenter som bekräftar mottagandet av synpunkten till synpunktslämnaren inom två dagar. I bekräftelsen ska det framgå synpunktens id nr, handläggare, förvaltning, e-postadress och direktnummer.
- Kontaktcenter besvarar i första hand ärenden, i de fall det krävs vidarebefordras ärendet till specialist/handläggare som besvarar synpunkterna.
- Svar på synpunkten och/eller besked med vidtagna åtgärder och resultat skickas antingen i form av epost eller brev till synpunktslämnaren. Av svaret ska det framgå namn, titel, förvaltning, direktnummer, och e-post till handläggaren. Handläggaren skickar också sitt mailsvar till Kontaktcenter för publicering och avslut av ärendet,

- Om synpunktslämnaren inte önskar återkoppling ska handläggaren trots detta skicka sin kommentar digitalt till Kontaktcenter som publicerar detta på hemsidan och avslutar ärendet.

Dessa rutiner gäller samtliga förvaltningar inom kommunen.

Vilket/vilka områden har förvaltningen fått flest avvikelser/klagomål inom?

De flesta ärendena som inkommer via LUKAS handlar om synpunkter (47 ärenden utav 55) och de vanligaste synpunkterna handlar om tekniska synpunkter på LUKAS, frågor kring stadsbyggnadsplanering, frågor kring feriejobb, frågor kring skyddsrum samt synpunkter på skadegörelse och vandalisering.

Vilka konkreta åtgärder kommer förvaltningen göra under nästkommande år för att förbättra servicen till våra invånare?

(Fyll i nedanstående tabell)

Område som förvaltningen kommer fokusera på under året	**Vem/vilka är ansvariga?**	**När ska det senast vara gjort?**
Information kring reglerna för handhavandet av LUKAS på respektive avdelnings arbetsplatsträff	KLKs ledningsgrupp	Maj 2018
Följa upp antal besvarade ärenden på KLK	Verksamhetsutvecklare	Augusti 2018

LOMMA KOMMUN

Uppföljning av synpunkts- och klagomålshantering

Varje år i samband med årsredovisningen gör nämnderna/förvaltningarna en utvärdering av sitt arbete med synpunkts- och klagomålshanteringen. Målet är att nämnder/förvaltningar i Lomma kommun ska;

- *Ha en tydlig, välkänd och brukarvänlig synpunkts- och klagomålshantering*
- *Lära av synpunkter, klagomål, beröm och förbättringsförslag och därigenom utvecklas*

Så här arbetar Samhällsbyggnadsförvaltningen med synpunkts- och klagomålshantering

Arbete under året med synpunkts- och klagomålshantering

(Beskriv hur förvaltningen arbetat under året som synpunkts- och klagomålshantering)

Tekniska avdelningen

Under året har tekniska avdelningen tagit emot synpunkter och klagomål via Lukas, Barium (synpunkter inkomna via KC) samt telefonsamtal, mail och post. Vi arbetar med att ha korta svarstider utifrån synpunktens/klagomålets karaktär. Nytt för 2017 är att tekniska avdelningen har utökat synpunkts- och klagomålshanteringen med ett felhanteringssystem via kommunens hemsida och kopplat denna till kommunens övriga e-tjänster.

Miljö- och byggavdelningen

Miljö-och byggavdelningen har i huvudsak tagit emot synpunkter och klagomål via Lukas, Barium, mail, telefonsamtal och post. Eftersom verksamheten arbetar gentemot ett antal olika lagstiftningar, så som exempelvis miljöbalken, livsmedelslagstiftningen och plan-och bygglagen handläggs även klagomål naturligt i ärendesystemet Vision.

Särskilda rutiner för synpunkts- och klagomålshantering

(Beskriv hur detta ser ut. Hur hanteras avvikelser? Hur sker återkoppling?)

Tekniska avdelningen

Via Felanmälan inkommer ärenden som är direkt kopplade mot vår driftentreprenad avseende gatu- och parkskötsel. Samtliga ärenden går genom KC och i de flesta fall därefter direkt till vår driftentreprenör som åtgärdar driftfelet skyndsamt. Kommuninvånare kan genom Mina engagemang följa sin felanmälan genom hela processen.

Miljö- och byggavdelningen

Alla klagomål och synpunkter som kommer in besvaras av handläggarna så snart som möjligt. Miljöenheten har utsett två handläggare åt gången som månadsvis är ansvariga för att svara på de frågor och synpunkter som kommer in via Barium. En lista är upprättat med de s.k. ”bariumansvariga” och denna lista har KC tagit del av. På så sätt så fördelar KC bariumärendet till

rätt handläggare. På byggenheten skickar KC frågorna och synpunkterna till samordnare som fördelar det vidare till handläggarna.
Klagomål som inkommer till avdelningen och som avser tillsynpliktiga åtgärder hanteras som ärenden enligt fastställda skriftliga rutiner och diarieförs i ärendesystemet Vision.

Vilket/vilka områden har förvaltningen fått flest avvikelser/klagomål inom?

(Skriv text här, framhäv även gärna områden som ni fått beröm inom)

LUKAS 2017	Beröm	Förslag	Klagomål	Synpunkter	Summa
Miljö- och byggnadsnämnden, Bygg	1		2	3	6
Miljö- och byggnadsnämnden, Miljö			1	13	14
Tekniska nämnden, Exploatering			1	5	6
Tekniska nämnden, Fastighet		1	8	21	30
Tekniska nämnden, Gata	2	20	49	247	318
Tekniska nämnden, Hamnen	1	1	3	20	25
Tekniska nämnden, Park	4	8	26	122	160
Tekniska nämnden, Renhållning		1	4	14	19
Tekniska nämnden, VA-frågor	1		1	5	7
Totalsumma	**8**	**31**	**95**	**451**	**585**

Tekniska avdelningen
Under 2017 har förvaltningen bland annat fått beröm avseende strandskötsel och badbryggor, blommor och utsmyckning, bekämpning av invasiva arter samt utbyggnaden av gång- och cykelpassager.

De flesta förslag eller önskemål har avsett farthinder, belysning samt parkering. Klagomålen avser framförallt gräsklippning samt övrig vegetation (exempelvis häckar och träd) som skuggar, växer ut över gångbanor och/eller vägar eller skymmer sikt. Även åsikter om bristfällig asfalt- och grusbeläggning, dagvattenhantering samt nedskräpning/renhållning har framförts.

Miljö- och byggavdelningen
Under 2017 har avdelningen bland annat fått beröm för handläggares utförliga svar och bemötande.
De flesta klagomål som kommer in till avdelningen rör ovårdade tomter, nedskräpning samt iakttagelser som rör miljön, tex oljespill.

Vilka konkreta åtgärder kommer förvaltningen göra under nästkommande år för att förbättra servicen till våra invånare?

(Fyll i nedanstående tabell)

Område som förvaltningen kommer fokusera på under året	Vem/vilka är ansvariga?	När ska det senast vara gjort?
Arkivhantering Digitalisering av arkiv	Stab SHB Miljö- och byggavdelningen Tekniska avdelningen	Pågående projekt
E-tjänster, inventering och utvecklig	Stab SHB Miljö- och byggavdelningen Tekniska avdelningen	Under 2018

LOMMA KOMMUN

Uppföljning av synpunkts- och klagomålshantering

Varje år i samband med årsredovisningen gör nämnderna/förvaltningarna en utvärdering av sitt arbete med synpunkts- och klagomålshanteringen. Målet är att nämnder/förvaltningar i Lomma kommun ska;

- *Ha en tydlig, välkänd och brukarvänlig synpunkts- och klagomålshantering*
- *Lära av synpunkter, klagomål, beröm och förbättringsförslag och därigenom utvecklas*

Såhär arbetar Socialförvaltningen med synpunkts- och klagomålshantering

Arbete under året med synpunkts- och klagomålshantering
(Beskriv hur förvaltningen arbetat under året som synpunkts- och klagomålshantering)

Förvaltningen har under året arbetat med synpunkter och klagomål enligt de rutiner som finns i verksamheterna sedan tidigare.
Rutinerna för hantering av inkomna synpunkter och klagomål varierar inom förvaltningens avdelningar och verksamheter. Gemensamt för verksamheterna är att inkomna synpunkter eller klagomål hanteras av den som tar emot det eller av närmsta chef.

Vanligtvis hanteras synpunkter och klagomål enligt rutin för avvikelsehantering och dokumenteras i journalföringssystemet om inte annan specificerad rutin finns. Återkoppling sker, om inte direkt, vanligtvis via telefon eller personligt möte med den som lämnat klagomålet.

Särskilda rutiner för synpunkts- och klagomålshantering
(Beskriv hur detta ser ut. Hur hanteras avvikelser? Hur sker återkoppling?)

I flera verksamheter finns skriftliga rutiner för hur synpunkter och klagomål ska hanteras men det saknas rutiner i några verksamheter. Det finns inte i nuläget en gemensam rutin för socialförvaltningen.

Enligt rutinen för synpunkts och klagomålshantering i avdelningen för Individ och familjeomsorg ska enhetschefen ta emot och hantera klagomål samt dokumentera på för klagomål avsedd blankett.

I verksamheter inom Hälsa, vård och omsorg dokumenteras klagomål antingen i journalföringssystemets avvikelsesystem eller i brukarens/patientens journal. Det finns ingen skriftlig rutin för avdelningen men synpunkter och klagomål hanteras oftast av den som tar emot det eller av berörd chef.

Korttidsenheten använder sig av enkäter till samtliga brukare där de ber om eventuella synpunkter eller klagomål.

Även i LSS-avdelningen dokumenteras inkomna klagomål i brukarens journal om det gäller en specifik brukares situation. Övriga synpunkter och klagomål hanteras av enhetschef eller avdelningschef genom telefonsamtal eller fysiskt möte med den som lämnat klagomålet. Det saknas idag en skriftlig rutin i verksamheten.

Vilket/vilka områden har förvaltningen fått flest avvikelser/klagomål inom? Avvikelser?

(Skriv text här, framhäv även gärna områden som ni fått beröm inom)

Synpunkter via LUKAS

Av de synpunkter och klagomål som inkommit på LUKAS avser merparten av dem äldreomsorgen. Det har framförts klagomål om hur de äldre behandlas på de särskilda boendena, samt allmänna synpunkter på kommunens äldreomsorg i sin helhet.
Det har även framförts frågor som rör kommunens avtal med, och uppföljning av entreprenörerna.

Beröm har inkommit från anhöriga som är nöjda med hur deras äldre har det på sina boenden.
Sjukgymnaster och gruppen som arbetar med balansträning som vänder sig till äldre har fått beröm och det har framförts önskemål om fortsättning.
Förslag har inkommit om en mötesplats för seniorer i Bjärred.

På LUKAS har det även inkommit flertalet synpunkter på kommunens boenden för nyanlända och frågor som rör kommunens mottagande och arbete med integration.

Synpunkter och klagomål som inkommit direkt till förvaltningen

Inom förvaltningens verksamheter för myndighetsutövning inkommer vanligtvis synpunkter på fattade beslut. Synpunkterna hanteras oftast direkt då de mestadels framförs till närmsta chef via direkta samtal.

Övriga klagomål som inkommit under året berör handläggarna på myndigheternas bemötande, klagomål på handläggning och/eller utredning samt tillgänglighet.

Från HVB-hemmen har det framförts synpunkter och klagomål på regler och rutiner samt personalens tillgänglighet och bemötande.

Vilka konkreta åtgärder kommer förvaltningen göra under nästkommande år för att förbättra servicen till våra invånare?

(Fyll i nedanstående tabell)

Område som förvaltningen kommer fokusera på under året	**Vem/vilka är ansvariga?**	**När ska det senast vara gjort?**
Upprätta en gemensam skriftlig rutin som ska gälla i samtliga verksamheter inom förvaltningens olika avdelningar. Dokumentering och hantering av inkomna Synpunkter och klagomål kommer ske i Barium.	Marie Nykvist, MAS och Therese Håkansson, Kvalitetsstrateg. Beslutas i ledningsgrupp.	2018-06-01
Utöka arbetet med avvikelseråd i förvaltningens avdelningar (Enligt rutin för avvikelseråd som genomförs med entreprenörer inom äldreomsorgen). Enligt dagordning ska inkomna synpunkter och klagomål gås igenom under avvikelseråden.	Marie Nykvist, MAS och Therese Håkansson, Kvalitetsstrateg.	2018-06-01

LOMMA KOMMUN

Uppföljning av synpunkts- och klagomålshantering

Varje år i samband med årsredovisningen gör nämnderna/förvaltningarna en utvärdering av sitt arbete med synpunkts- och klagomålshanteringen. Målet är att nämnder/förvaltningar i Lomma kommun ska;

- *Ha en tydlig, välkänd och brukarvänlig synpunkts- och klagomålshantering*
- *Lära av synpunkter, klagomål, beröm och förbättringsförslag och därigenom utvecklas*

Såhär arbetar (UKF - förvaltningen) med synpunkts- och klagomålshantering

Arbete under året med synpunkts- och klagomålshantering

(Beskriv hur förvaltningen arbetat under året som synpunkts- och klagomålshantering)

När en kommuninvånare har synpunkter, förslag eller klagomål på kommunens service finns möjligheten att lämna dem till LUKAS, "Lomma kommun uppmanar kommuninvånare avge synpunkter".

Oberoende av om synpunkterna skickats in via hemsidan, svarskort, brev eller telefon samlas de upp av Kontaktcenter (KC), registreras i en gemensam databas, kategoriseras och skickas vidare till berörd handläggare.

Synpunktslämnaren som har angett att det vill ha svar via e-post får därefter bekräftelse på att synpunkten är mottagen och vidarebefordrad till berörd handläggare.

Synpunkten besvaras så snart som möjligt och publiceras därefter på kommunens hemsida. De inkomna synpunkterna kategoriseras som antingen klagomål, förslag, beröm eller synpunkt.

Kultur- och fritidsnämnden och barn- och utbildningsnämnden följer upp synpunkter vid tre tillfällen per år, februari, i april/maj och september/oktober.

Särskilda rutiner för synpunkts- och klagomålshantering

(Beskriv hur detta ser ut. Hur hanteras avvikelser? Hur sker återkoppling?)

Utöver den synpunkts- och klagomålshantering som sker vid KC enligt ovan har förvaltningen en särskild rutin när det gäller uppföljning och klagomål inom utbildningsområdet. Denna uppföljning sker med stöd i Skollagen 4 kapitlet 8 § som anger att "Huvudmannen ska ha skriftliga rutiner för att ta emot och utreda klagomål mot utbildningen. Information om rutinerna ska lämnas på lämpligt sätt".

Särskild blankett används, för att dokumentera aktuella klagomål. Övergripande uppföljning sker en gång år och rapporteras till barn- och utbildningsnämnden. I den redovisning som gjorts till barn- och utbildningsnämnden i februari 2017 avseende år 2016 visas att det inte inkommit några synpunkter som dokumenterats i enlighet med Skollagens direktiv.

Arbetet med sammanställning av resultaten för 2017 beräknas vara klara i slutet av januari 2018.

Vilket/vilka områden har förvaltningen fått flest avvikelser/klagomål inom? (Skriv text här, framhäv även gärna områden som ni fått beröm inom)

I den rapportering som görs till nämnderna redovisas Klagomål, Förslag, Beröm eller Synpunkt per verksamhet. I kultur- och fritidsnämndens uppföljning görs precisering med utgångspunkt i kategorierna: Lokaler/utemiljö, Bidrag, Utbud och Övrigt. I barn- och utbildningsnämndens uppföljning görs precisering rubriken utbildning i kategorierna: Förskola/pedagogisk verksamhet, Grundskolan, Gymnasieskola, Vuxenutbildning Elevhälsa/särskilt stöd och Övrigt. Under Kostverksamheten redovisas synpunkterna specificerade i kategorierna skolmat och Övrigt.

Underperioden 2017-01-01 – 2017-03-31 har 7 synpunkter inkommit avseende kultur- och fritidsnämndens verksamheter och 16 synpunkter inkommit avseende barn- och utbildningsnämndens verksamheter.

Underperioden 2017-04-01 – 2017-08-31 har 13 synpunkter inkommit avseende kultur- och fritidsnämndens verksamheter och 24 synpunkter inkommit avseende barn- och utbildningsnämndens verksamheter.

Synpunksslagen under de båda perioderna fördelas enligt nedan:

2017-01-01 - 2017-03-31

Nämnd	Klagomål	Förslag	Beröm	Synpunkt	Totalt
Kultur- och fritidsnämnden	1	1	2	3	7
Barn- och utbildningsnämnden				16	16

2017-04-01 - 2017-08-31

Nämnd	Klagomål	Förslag	Beröm	Synpunkt	Totalt
Kultur- och fritidsnämnden	2			11	13
Barn- och utbildningsnämnden	2			22	24

Sammanställningen visar att synpunkter utgöra huvuddelen av det som rapporterats och att endast ett fåtal klagomål inkommit.

Vilka konkreta åtgärder kommer förvaltningen göra under nästkommande år för att förbättra servicen till våra invånare?

(Fyll i nedanstående tabell)

Område som förvaltningen kommer fokusera på under året	Vem/vilka är ansvariga?	När ska det senast vara gjort?
Förvaltningen har gått igenom de synpunkter som inkommit under perioden och gjort bedömningen att det inte framkommer orsaker till ytterligare åtgärder inom nämndernas ansvarsområden.		

Kommunstyrelsen
2018-03-21

Ärende 11

11

KS AU § 32 KS KF/2017:308 - 048

Beträffande framställan från Sveriges lantbruksuniversitet i Alnarp om ekonomiskt stöd för skötsel av Alnarpsparken

Ärendebeskrivning
Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) i Alnarp har till Lomma kommun inkommit med en framställan om ekonomiskt stöd om 500 tkr per år under åren 2018–2019 för skötsel av Alnarpsparken. Alnarpsparken ägs av SLU Alnarp och Akademiska hus AB som är ett statligt bolag med uppgift att förvalta fastigheter vid landets universitet och högskolor. Skötseln utförs av SLU Alnarp, men finansieras av båda ägarna.

Kommunstyrelsen beslutade 2017-01-18, § 3, att bevilja SLU Alnarp ett bidrag om 250 tkr för år 2017 för skötseln av Alnarpsparken. Kommunstyrelsen framhöll att parken har stor betydelse även för andra kommuners invånare.

Tillförordnad avdelningschef/stadsarkitekt Lovisa Liljenberg och samhällsplanerare Anders Nyquist har i skrivelse 2018-02-19 lämnat följande yttrande:

> Alnarpsparken är en mycket viktig tillgång för Lomma kommun och det förefaller fullt rimligt att Lomma kommun lämnar ett ekonomiskt bidrag till parkens skötsel. Det är angeläget att parken kan bibehålla den höga kvalité som den har idag.
>
> Det är dock viktigt att framhålla att parken har stor betydelse även för andra kommuners invånare. Avståndsmässigt är det inte längre till Alnarpsparken från Arlöv och Åkarp än från Lomma samhälle. Med tanke på parkens storlek, läge och höga kvalité är den även betydelsefull ur ett regionalt perspektiv. Parken utgör en grön oas i en allt mer tätbebyggd region.

Beslutsunderlag
- Skrivelse 2018-02-19 från tf. avdelningschefen/stadsarkitekten och samhällsplaneraren
- Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) i Alnarp, framställan om ekonomiskt stöd för Lomma kommuns invånares användning av Alnarpsparken och Västerskog, daterad 2017-10-25

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta följande:
- Kommunstyrelsen beslutar att bevilja Sveriges lantbruksuniversitet i Alnarp ett bidrag om 250 tkr år 2018 för skötsel av Alnarpsparken. Finansiering ska ske genom ianspråktagande av 250 tkr ur kommunstyrelsens budget för miljöverksamhet.

Sändlista
- Kommunstyrelsen

LOMMA KOMMUN
Kommunstyrelsen
2018 -02- 19

LOMMA KOMMUN

Samhällsbyggnadsförvaltningen
Planeringsavdelningen

Vår referens: Anders Nyquist
Direkttel: 040-641 11 05
E-post: anders.nyquist@lomma.se
Diarienr: KSKF/2017:308
Er referens:

2018-02-19

Kommunstyrelsen

Yttrande över skrivelse från Sveriges Lantbruksuniversitet i Alnarp angående framställan om ekonomiskt stöd till Alnarpsparken

Ärendebeskrivning

Sveriges Lantbruksuniversitet har inkommit med framställan om ekonomiskt stöd om 500 000 kronor per år till Alnarpsparken under åren 2018-2019.

Yttrande

Alnarpsparken är en mycket viktig tillgång för Lomma kommun och det förefaller fullt rimligt att Lomma kommun lämnar ett ekonomiskt bidrag till parkens skötsel. Det är angeläget att parken kan bibehålla den höga kvalité som den har idag.

Det är dock viktigt att framhålla att parken har stor betydelse även för andra kommuners invånare. Avståndsmässigt är det inte längre till Alnarpsparken från Arlöv och Åkarp än från Lomma samhälle. Med tanke på parkens storlek, läge och höga kvalité är den även betydelsefull ur ett regionalt perspektiv. Parken utgör en grön oas i en allt mer tätbebyggd region.

För planeringsavdelningen

Lovisa Liljenberg
Tf avdelningschef planeringsavdelningen/
stadsarkitekt

Anders Nyquist
samhällsplanerare

Remiss KN
EE

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

LTV-fakulteten/Odlingsenheten
Alexandra Nikolic

2017-10-25 Dnr:2017.2.6-962

LOMMA KOMMUN
Kommunstyrelsen
2017 -11- 01

Lomma Kommunstyrelse
Hamngatan 3
234 81 Lomma

Förslag till ekonomiskt stöd för Lomma Kommuns invånares användning av Alnarpsparken och Västerskog

Den bifogade framställan till Lomma Kommun utgör ett underlag för att fortsätta den samfinansieringslösning gällande Alnarpsparken inkluderat Västerskog som i dag säkerställer kommunens invånares tillgång den resurs som Alnarpsparken utgör.

Med vänlig hälsning

Håkan Schroeder

Dekan LTV-fakulteten, SLU

Alexandra Nikolic

Driftchef Odlingsenheten, LTV-fakulteten; SLU

SLU, Box 52, SE-230 53, Sweden
Org.nr 202100-2817
www.slu.se

tel: +46 (0)40- 41 50 00
alexandra.nikolic@slu.se

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

LTV-fakulteten/Odlingsenheten

2017-10-26 Dnr:ltv.2017.2.6-962

Lomma Kommun

Kommunstyrelsen

Framställan om stöd för Alnarpsparken och Västerskog som en viktig resurs för Lomma Kommun

Äskade medel : LTV-fakulteten vid SLU äskar om stöd med 500 000 kr per år för åren 2018-2019 från Lomma Kommun.

Den besöks flitigt av många olika kategorier av människor, framförallt från närområdet. En stor del av besökarna under vardagarna är barn i förskole- och skolverksamhet. Parken utgör en viktig resurs för den förskola som är placerad på Alnarps Campus. Hela området är tillgängligt alla dagar, alla tider på året för samtliga besökare. Dess geografiska läge med närheten till Lomma samhälle gör parken tillgängligt även för besökare utan motorfordon som t.ex skolor och föreningar.

Medparten av parkmarken ägs av Akademiska Hus, ytterområdena och Västerskog av SLU.

Förutom möjligheterna till olika former av möten och rekreation i parken finns det unika värden som växtsortiment (annueller, perenner samt lignoser), växtskyddstig, Trädgårdslaboratoriet där man kan ta del av en mängd forsknings- och utvecklingsverksamhet. Ett informativt skyltsystem och nedladdningsbara ljudguider finns som besökaren att ta del av på området. Den del av parken som ligger väster om järnvägen, det s k landskapslaboratoriet/Västerskog erbjuder besökaren skogs- och naturupplevelser av en annan karaktär än övriga delar. Kulturmiljövärden hos både utemiljön och byggnaderna är ytterligare en dimension som bidrar till att göra Alnarpsparken till ett uppskattat besöksmål.

Parken sköts intensivt och medparten av den kan nås av alla, även av de med funktionshinder pga dess omfattande gångsystem som består av hårdgjorda ytor. Vintertid snöröjs/halkbekämpas både vägar samt gång/cykelstråk. Ett stort antal bänkar och bord finns utplacerade på hela campusområdet och står till allmänhetens förfogande. Stora sammanhängande klippta gräsytor är fria att använda för sport och lek vilket utnyttjas särskilt mycket av förskolor/skolor samt föreningar.

SLU, Box 52, SE-230 53 Alnarp, Sweden
Org.nr 202100-2817
www.slu.se

tel: +46 (0)40-41 50 00
alexandra.nikolic@slu.se

Kostnaden för skötsel/underhåll av hela området finansieras i dag av Akademiska Hus och SLU. Den totala kostnaden för Alnarpsparken och Västerskog är ca 7,5 miljoner kronor/år. Skötseln utförs av SLU genom Odlingsenheten.

SLUs anslag är avsett för forskning och undervisning. Verksamhet som inte direkt bidrar till att stärka SLUs konkurrenskraft på den nationella och internationella forsknings- och utbilningsarenan är under ständigt ifrågasättande. Detta som en följd av att universitetet måste värna om den långsiktiga utvecklingen av kärnverksamheten. Det finns därför en uppenbar risk att SLUs omprioritering av medelsanvändningen leder till att Alnarpsparkens värde som besöksmål för allmänheten minskar.

Eftersom Alnarpsparken ligger i Lomma Kommun och används frekvent av dess invånare ser SLU gärna att Lomma Kommun kan hjälpa oss med finansieringen av parksskötseln och på så sätt säkerställa att Alnarpsparken kan fortsätta att fylla funktionen som Lommabornas "egen stadspark" med unika kvaliteter.

Äskandet för åren 2018-2019 ska återspegla värdet som Lomma kommuns invånare har av tillgången till Alnarpsparken och Västerskog. Västerskog har utvecklats till ett områden med unika upplevelsevärden, ett landskapslaboratorium som för övrigt är mycket uppmärksammat internationellt.

Kommunstyrelsen
2018-03-21

Ärende 12

12

KS AU § 38 KS KF/2018:60 - 003

Förslag till reviderat reglemente för valnämnden

Ärendebeskrivning
Valnämnden är lokal valmyndighet med ansvar i kommunen för planering och genomförande av val och folkomröstningar i kommunen. Valnämnden fullgör kommunens uppgifter i enlighet med vallagen och kommunallagen och vad som i övrigt i lag eller förordning sägs om valnämnd.

Nämndens ansvar och uppgifter regleras i såväl vallagen som kommunallagen. Kommunfullmäktige kan i reglemente fastställa de närmare arbetsformerna för nämnden.

Valnämnden beslutade 2018-02-28, § 4, att föreslå kommunfullmäktige att fastställa reviderat reglemente för valnämnden, att gälla från och med 2018-06-01. Valnämndens förslag innebär att nämndens arbetsformer regleras på motsvarande sätt som för övriga nämnder i kommunen.

För det fall kommunfullmäktige fastställer reglementet för valnämnden vid sitt sammanträde 2018-04-19 kan reglementet träda i kraft 2018-06-01.

Beslutsunderlag
- Skrivelse 2018-03-06 från kanslichefen
- Förslag till reglemente för valnämnden
- Protokollsutdrag från valnämnden 2018-02-28 § 4

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsens rekommendera kommunfullmäktige besluta följande:
- Reglemente för valnämnden fastställes i enlighet med bilaga, att gälla från och med 2018-06-01.

./. Bilaga.

_____

Sändlista

LOMMA KOMMUN
Kommunstyrelsen
2018 -03- 06

LOMMA KOMMUN

Kommunledningskontoret
Kansliavdelningen

Vår referens:
Direkttel:
E-post:
Diarienr:
Er referens:

2018-03-06

Kommunstyrelsen

Förslag till reglemente för valnämnden

Bakgrund

Valnämnden är lokal valmyndighet med ansvar i kommunen för planering och genomförande av val och folkomröstningar i kommunen.

Valnämnden fullgör kommunens uppgifter i enlighet med vallagen och kommunallagen och vad som i övrigt i lag eller förordning sägs om valnämnd.
Nämndens ansvar och uppgifter regleras i såväl vallagen som i kommunallagen.

Kommunfullmäktige kan i reglemente fastställa de närmare arbetsformerna för nämnden.

Valnämnden har 2018-02-28 § 4 beslutat att föreslå kommunfullmäktige att fastställa reglemente för valnämnden i enlighet med bilaga, att gälla från och med 2018-06-01.
Nämndens förslag innebär att nämndens arbetsformer regleras på motsvarande sätt som för övriga nämnder i kommunen.
./. Bilaga
För det fall kommunfullmäktige fastställer reglementet för valnämnden vid sitt sammanträde 2018-04-19 kan reglementet träda i kraft 2018-06-01.

Förslag till beslut
Arbetsutskottet föreslår kommunstyrelsen rekommendera kommunfullmäktige besluta följande.

Reglemente för valnämnden fastställes i enlighet med bilaga, att gälla från och med 2018-06-01.
./. Bilaga

Eva Elfborg
Kanslichef

Förslag till

REGLEMENTE FÖR VALNÄMNDEN

Utöver det som föreskrivs i kommunallagen och vallagen gäller för valnämnden bestämmelserna i detta reglemente.

VALNÄMNDENS UPPGIFTER

1 §
Valnämnden är lokal valmyndighet med ansvar i kommunen för planering och genomförande av val och folkomröstningar i kommunen.

Valnämnden fullgör kommunens uppgifter i enlighet med vallagen och kommunallagen och vad som i övrigt i lag eller förordning sägs om valnämnd samt de uppgifter som kommunfullmäktige ålagt nämnden.

Kommunen utgör en valkrets och består av 12 valdistrikt. Valnämnden utser röstmottagare, ser till att det finns vallokaler och röstningslokaler i kommunen och har ansvaret för planering och genomförandet av förtidsröstningen. Valnämnden svarar också för den preliminära räkningen av röster på valnatten och på onsdagen efter valdagen.

2§
Valnämnden är personuppgiftsansvarig för de register och andra behandlingar av personuppgifter som sker i valnämndens verksamhet.

Ansvar och rapporteringsskyldighet

3 §
Valnämnden skall se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de föreskrifter som finns i lag eller förordning samt bestämmelser i detta reglemente.

Valnämnden skall, i enlighet med fastställt styrsystem för Lomma kommun, rapportera hur verksamheten utvecklas och hur den ekonomiska ställningen är under budgetåret.

4 §

Nämnden får själv eller genom ombud föra kommunens talan i mål och ärenden, som faller inom nämndens verksamhetsområde.

Organisation inom verksamhetsområdet

5 §

Valnämnden ansvarar för att organisationen inom dess verksamheter är tydlig och ändamålsenlig med hänsyn till lagar och andra författningar för verksamheten.

Information och samråd

6 §

Styrelsen, nämnderna och kommunalråd respektive minoritetsföreträdare ska i möjligaste mån från nämnd erhålla den information och det underlag de behöver i sin verksamhet. Rätten till information och underlag omfattar inte uppgift för vilken sekretess råder.
Nämnderna ska samråda när deras verksamhet och ärenden berör styrelsens eller annan nämnds verksamhet.
Samråd bör även ske med föreningar och organisationer när dessa är särskilt berörda.
Valnämnden beslutar om formerna för samrådet.

VALNÄMNDENS ARBETSFORMER

Sammansättning

7 §

Valnämnden består av 9 ledamöter och 9 ersättare. Förutom ordförande skall finnas en 1:e vice ordförande och en 2:e vice ordförande.

Presidium
8 §

Valnämndens presidium ska bestå av ordförande, förste vice ordförande och andre vice ordförande.
Viceordförandena ska biträda ordföranden i uppgiften att planera och leda sammanträdet i den mån ordföranden anser att det behövs.

Ordföranden

9 §

Det åligger ordföranden att
1. leda valnämndens arbete och sammanträden,
2. kalla till sammanträde i enlighet med lag och reglemente,
3. kalla ersättare,
4. inför sammanträdena se till att ärendena som ska behandlas i nämnden vid behov är beredda,
5. se till att färdigberedda ärenden snarast behandlas i nämnden,
6. bevaka att nämndens beslut verkställs.

Ersättare för ordföranden och vice ordföranden

10 §

Om varken ordföranden eller annan i presidiet kan delta i ett helt sammanträde eller en del av ett sammanträde, får nämnden utse en annan ledamot som ersättare för dessa. Tills valet förrättats, fullgörs ordförandens uppgifter av den som varit ledamot i nämnden längst tid. Om flera ledamöter har lika lång tjänstgöringstid fullgörs ordförandens uppgifter av den äldste av dem.
Motsvarande gäller om ordföranden eller annan i presidiet inte kan fullgöra sitt uppdrag under en längre tid. Ersättaren ska fullgöra samtliga ordförandens/övriga presidiets uppgifter.

Sammanträdena

Tidpunkt för sammanträden

11 §

Nämnden sammanträder på dag och tid som nämnden bestämmer.
Sammanträde ska hållas också om minst en tredjedel av nämndens ledamöter begär det eller om ordföranden anser att det behövs. En begäran om extra sammanträde ska göras skriftligen hos ordföranden och innehålla uppgift om det eller de ärenden som önskas bli behandlade på det extra sammanträdet.
Ordföranden ska, om möjligt, samråda med vice ordförandena om tiden för extra sammanträde.
Om det föreligger särskilda skäl får ordföranden ställa in ett sammanträde eller ändra dagen eller tiden för sammanträdet. Om möjligt ska samråd ske med vice ordförandena.
Om ordföranden beslutar att ett sammanträde ska ställas in eller att dagen eller tiden för ett sammanträde ska ändras, ska ordföranden se till att varje ledamot och ersättare snarast underrättas om beslutet.

Kallelse

12 §

Ordföranden ansvarar för att kallelse utfärdas till sammanträdena. När varken ordföranden eller en vice ordförande kan kalla till sammanträde ska den som varit ledamot i nämnden längst tid göra detta (ålderspresidenten). Om flera ledamöter har lika lång tjänstgöringstid ska den till åldern äldste ledamoten vara ålderspresident.
Kallelsen ska vara skriftlig och innehålla uppgift om tid och plats för sammanträdet. Kallelsen ska tillställas varje ledamot och ersättare samt annan förtroendevald som får närvara vid sammanträdet senast fem dagar före sammanträdesdagen. Kallelse får ske elektroniskt om det inte är olämpligt. Ordföranden bestämmer formen för kallelse.

I undantagsfall får kallelse ske på annat sätt, t.ex. telefon eller mail.
Kallelsen bör åtföljas av föredragningslista. Ordföranden bestämmer i vilken utsträckning handlingar som tillhör ett ärende på föredragningslistan ska bifogas kallelsen.
Ordföranden ska i kallelsen ange om utelämnande av handlingar har skett.

Närvarorätt

13 §

Ledamöterna i kommunstyrelsens arbetsutskott har rätt att närvara vid nämndens sammanträden och delta i överläggningarna.
Anställd i kommunen och särskilt sakkunnig kan medges rätt att närvara vid sammanträde med nämnden för att lämna upplysningar
Nämnden får härutöver bestämma att annan ska ha rätt att närvara vid nämndens sammanträden.

Förhinder/Inkallande av ersättare

14 §

En ledamot som är förhindrad att delta i ett sammanträde eller i en del av ett sammanträde, ska snarast anmäla detta till kommunledningskontorets kansli, som kallar ersättare. Ersättare kallas att tjänstgöra enligt av kommunfullmäktige fastställd ordning.

Ersättares tjänstgöring

15 §

Om en ledamot är förhindrad att delta eller att vidare delta i ett sammanträde ska en ersättare tjänstgöra i ledamotens ställe. Den ersättare ska kallas in som står i tur att tjänstgöra och som inte redan har kallats in.

En ledamot som inställer sig under ett pågående sammanträde har rätt att tjänstgöra även om en ersättare trätt i ledamotens ställe. Endast om särskilda skäl föreligger för det, bör dock inträde ske under pågående handläggning av ett ärende.

Ersättarna ska, om dessa inte väljs proportionellt, tjänstgöra enligt den ordning som fullmäktige har bestämt. Om ingen ordning är bestämd, kallas ersättarna i den ordning de tagits upp i fullmäktiges protokoll från valet.

Ersättare som inte tjänstgör har rätt att delta i överläggningarna, men inte i besluten och har rätt att få sin mening antecknad till protokollet.

En ersättare som börjat tjänstgöra har alltid företräde till tjänstgöring framför annan ersättare.

Jäv, avbruten tjänstgöring

16 §

En ledamot eller en ersättare som avbrutit sin tjänstgöring på grund av jäv i ett ärende får tjänstgöra igen sedan ärendet handlagts.

Ledamot som en gång avbrutit tjänstgöringen under ett sammanträde på grund av annat hinder än jäv, får inte åter tjänstgöra vid sammanträdet.

Reservation

17 §

Om en ledamot har reserverat sig mot ett beslut och ledamoten vill motivera reservationen ska ledamoten göra det skriftligt. Motiveringen ska lämnas före den tidpunkt som har fastställts för justeringen av protokollet. Motsvarande gäller vid omedelbar justering.

Justering av protokoll

18 §

Protokollet justeras av ordföranden och en ledamot.
Nämnden kan besluta att en paragraf i protokollet ska justeras omedelbart. Paragrafen ska redovisas skriftligt vid sammanträdet och justeras av ordföranden och en ledamot.

Kungörelser och tillkännagivanden av föreskrifter m.m.

19 §

Valnämnden ansvarar för att beslut och föreskrifter inom det egna ansvarsområdet kungörs enligt gällande bestämmelser.
Nämnden ska underrätta kommunstyrelsen så snart en uppdatering av den kommunala författningssamlingen bedöms nödvändig.

Delgivningsmottagare

20 §

Delgivning med nämnden sker med ordföranden, kanslichefen eller annan anställd som nämnden beslutar.

Undertecknande av handlingar

21 §

Skrivelser, avtal och andra handlingar som beslutas av nämnden ska på nämndens vägnar undertecknas av ordföranden och kontrasigneras av kanslichefen eller vid förfall för denne av annan anställd som nämnden bestämmer.
Vid förfall för ordföranden inträder vice 1:e vice respektive 2:e vice ordföranden och vid förfall för dessa den ledamot som nämnden utser.

Nämnden får även uppdra åt förtroendevald eller tjänsteman att enligt av nämnden lämnade direktiv underteckna handlingar på nämndens vägnar.

Beslut som fattas med stöd av delegation samt skrivelser, avtal och andra handlingar som upprättas med anledning därav undertecknas av den som fattat beslutet.

Detta reglemente träder i kraft den

VALNÄMNDEN

2018-02-28

VN § 4

Dnr VN 2018:1.111

Förslag till reglemente för valnämnden

Ärendebeskrivning
Valnämnden är lokal valmyndighet med ansvar i kommunen för planering och genomförande av val och folkomröstningar i kommunen.

Valnämnden fullgör kommunens uppgifter i enlighet med vallagen och kommunallagen och vad som i övrigt i lag eller förordning sägs om valnämnd.
Nämndens ansvar och uppgifter regleras i såväl vallagen som i kommunallagen.

Kommunfullmäktige kan i reglemente fastställa de närmare arbetsformerna för nämnden.
Kanslichefen har utarbetat förslag till reglemente för valnämnden, där nämndens arbetsformer regleras på motsvarande sätt som för övriga nämnder i kommunen.
./. Bilaga

För det fall kommunfullmäktige fastställer reglementet för valnämnden vid sitt sammanträde 2018-04-19 kan reglementet träda i kraft 2018-06-01.

Beslutsunderlag
Skrivelse 2018-02-09 från kanslichefen

Valnämndens beslut
Valnämnden beslutar föreslå kommunfullmäktige att fastställa reglemente för valnämnden i enlighet med bilaga, att gälla från och med 2018-06-01.

./. Bilaga

BILAGA VN 84/18

Förslag till

REGLEMENTE FÖR VALNÄMNDEN

Utöver det som föreskrivs i kommunallagen och vallagen gäller för valnämnden bestämmelserna i detta reglemente.

VALNÄMNDENS UPPGIFTER

1 §
Valnämnden är lokal valmyndighet med ansvar i kommunen för planering och genomförande av val och folkomröstningar i kommunen.

Valnämnden fullgör kommunens uppgifter i enlighet med vallagen och kommunallagen och vad som i övrigt i lag eller förordning sägs om valnämnd samt de uppgifter som kommunfullmäktige ålagt nämnden.

Kommunen utgör en valkrets och består av 12 valdistrikt. Valnämnden utser röstmottagare, ser till att det finns vallokaler och röstningslokaler i kommunen och har ansvaret för planering och genomförandet av förtidsröstningen. Valnämnden svarar också för den preliminära räkningen av röster på valnatten och på onsdagen efter valdagen.

2§
Valnämnden är personuppgiftsansvarig för de register och andra behandlingar av personuppgifter som sker i valnämndens verksamhet.

Ansvar och rapporteringsskyldighet

3 §
Valnämnden skall se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de föreskrifter som finns i lag eller förordning samt bestämmelser i detta reglemente.

Valnämnden skall, i enlighet med fastställt styrsystem för Lomma kommun, rapportera hur verksamheten utvecklas och hur den ekonomiska ställningen är under budgetåret.

4 §

Nämnden får själv eller genom ombud föra kommunens talan i mål och ärenden, som faller inom nämndens verksamhetsområde.

Organisation inom verksamhetsområdet

5 §

Valnämnden ansvarar för att organisationen inom dess verksamheter är tydlig och ändamålsenlig med hänsyn till lagar och andra författningar för verksamheten.

3. CD

Information och samråd

6 §

Styrelsen, nämnderna och kommunalråd respektive minoritetsföreträdare ska i möjligaste mån från nämnd erhålla den information och det underlag de behöver i sin verksamhet. Rätten till information och underlag omfattar inte uppgift för vilken sekretess råder.
Nämnderna ska samråda när deras verksamhet och ärenden berör styrelsens eller annan nämnds verksamhet.
Samråd bör även ske med föreningar och organisationer när dessa är särskilt berörda.
Valnämnden beslutar om formerna för samrådet.

VALNÄMNDENS ARBETSFORMER

Sammansättning

7 §

Valnämnden består av 9 ledamöter och 9 ersättare. Förutom ordförande skall finnas en 1:e vice ordförande och en 2:e vice ordförande.

Presidium
8 §

Valnämndens presidium ska bestå av ordförande, förste vice ordförande och andre vice ordförande.
Viceordförandena ska biträda ordföranden i uppgiften att planera och leda sammanträdet i den mån ordföranden anser att det behövs.

Ordföranden

9 §

Det åligger ordföranden att
1. leda valnämndens arbete och sammanträden,
2. kalla till sammanträde i enlighet med lag och reglemente,
3. kalla ersättare,
4. inför sammanträdena se till att ärendena som ska behandlas i nämnden vid behov är beredda,
5. se till att färdigberedda ärenden snarast behandlas i nämnden,
6. bevaka att nämndens beslut verkställs.

Ersättare för ordföranden och vice ordföranden

10 §

Om varken ordföranden eller annan i presidiet kan delta i ett helt sammanträde eller en del av ett sammanträde, får nämnden utse en annan ledamot som ersättare för dessa. Tills valet förrättats, fullgörs ordförandens uppgifter av den som varit ledamot i nämnden längst tid. Om flera ledamöter har lika lång tjänstgöringstid fullgörs ordförandens uppgifter av den äldste av dem.
Motsvarande gäller om ordföranden eller annan i presidiet inte kan fullgöra sitt uppdrag under en längre tid. Ersättaren ska fullgöra samtliga ordförandens/övriga presidiets uppgifter.

Sammanträdena

Tidpunkt för sammanträden

11 §

Nämnden sammanträder på dag och tid som nämnden bestämmer.
Sammanträde ska hållas också om minst en tredjedel av nämndens ledamöter begär det eller om ordföranden anser att det behövs. En begäran om extra sammanträde ska göras skriftligen hos ordföranden och innehålla uppgift om det eller de ärenden som önskas bli behandlade på det extra sammanträdet.
Ordföranden ska, om möjligt, samråda med vice ordförandena om tiden för extra sammanträde.
Om det föreligger särskilda skäl får ordföranden ställa in ett sammanträde eller ändra dagen eller tiden för sammanträdet. Om möjligt ska samråd ske med vice ordförandena.
Om ordföranden beslutar att ett sammanträde ska ställas in eller att dagen eller tiden för ett sammanträde ska ändras, ska ordföranden se till att varje ledamot och ersättare snarast underrättas om beslutet.

Kallelse

12 §

Ordföranden ansvarar för att kallelse utfärdas till sammanträdena. När varken ordföranden eller en vice ordförande kan kalla till sammanträde ska den som varit ledamot i nämnden längst tid göra detta (ålderspresidenten). Om flera ledamöter har lika lång tjänstgöringstid ska den till åldern äldste ledamoten vara ålderspresident.
Kallelsen ska vara skriftlig och innehålla uppgift om tid och plats för sammanträdet.
Kallelsen ska tillställas varje ledamot och ersättare samt annan förtroendevald som får närvara vid sammanträdet senast fem dagar före sammanträdesdagen. Kallelse får ske elektroniskt om det inte är olämpligt. Ordföranden bestämmer formen för kallelse.

I undantagsfall får kallelse ske på annat sätt, t.ex. telefon eller mail.
Kallelsen bör åtföljas av föredragningslista. Ordföranden bestämmer i vilken utsträckning handlingar som tillhör ett ärende på föredragningslistan ska bifogas kallelsen.
Ordföranden ska i kallelsen ange om utelämnande av handlingar har skett.

Närvarorätt

13 §

Ledamöterna i kommunstyrelsens arbetsutskott har rätt att närvara vid nämndens sammanträden och delta i överläggningarna.
Anställd i kommunen och särskilt sakkunnig kan medges rätt att närvara vid sammanträde med nämnden för att lämna upplysningar
Nämnden får härutöver bestämma att annan ska ha rätt att närvara vid nämndens sammanträden.

Förhinder/Inkallande av ersättare

14 §

En ledamot som är förhindrad att delta i ett sammanträde eller i en del av ett sammanträde, ska snarast anmäla detta till kommunledningskontorets kansli, som kallar ersättare. Ersättare kallas att tjänstgöra enligt av kommunfullmäktige fastställd ordning.

Ersättares tjänstgöring

15 §

Om en ledamot är förhindrad att delta eller att vidare delta i ett sammanträde ska en ersättare tjänstgöra i ledamotens ställe. Den ersättare ska kallas in som står i tur att tjänstgöra och som inte redan har kallats in.

En ledamot som inställer sig under ett pågående sammanträde har rätt att tjänstgöra även om en ersättare trätt i ledamotens ställe. Endast om särskilda skäl föreligger för det, bör dock inträde ske under pågående handläggning av ett ärende.

Ersättarna ska, om dessa inte väljs proportionellt, tjänstgöra enligt den ordning som fullmäktige har bestämt. Om ingen ordning är bestämd, kallas ersättarna i den ordning de tagits upp i fullmäktiges protokoll från valet.

Ersättare som inte tjänstgör har rätt att delta i överläggningarna, men inte i besluten och har rätt att få sin mening antecknad till protokollet.

En ersättare som börjat tjänstgöra har alltid företräde till tjänstgöring framför annan ersättare.

3.C5

Jäv, avbruten tjänstgöring

16 §

En ledamot eller en ersättare som avbrutit sin tjänstgöring på grund av jäv i ett ärende får tjänstgöra igen sedan ärendet handlagts.

Ledamot som en gång avbrutit tjänstgöringen under ett sammanträde på grund av annat hinder än jäv, får inte åter tjänstgöra vid sammanträdet.

Reservation

17 §

Om en ledamot har reserverat sig mot ett beslut och ledamoten vill motivera reservationen ska ledamoten göra det skriftligt. Motiveringen ska lämnas före den tidpunkt som har fastställts för justeringen av protokollet. Motsvarande gäller vid omedelbar justering.

Justering av protokoll

18 §

Protokollet justeras av ordföranden och en ledamot.
Nämnden kan besluta att en paragraf i protokollet ska justeras omedelbart. Paragrafen ska redovisas skriftligt vid sammanträdet och justeras av ordföranden och en ledamot.

Kungörelser och tillkännagivanden av föreskrifter m.m.

19 §

Valnämnden ansvarar för att beslut och föreskrifter inom det egna ansvarsområdet kungörs enligt gällande bestämmelser.
Nämnden ska underrätta kommunstyrelsen så snart en uppdatering av den kommunala författningssamlingen bedöms nödvändig.

Delgivningsmottagare

20 §

Delgivning med nämnden sker med ordföranden, kanslichefen eller annan anställd som nämnden beslutar.

Undertecknande av handlingar

21 §

Skrivelser, avtal och andra handlingar som beslutas av nämnden ska på nämndens vägnar undertecknas av ordföranden och kontrasigneras av kanslichefen eller vid förfall för denne av annan anställd som nämnden bestämmer.
Vid förfall för ordföranden inträder vice 1:e vice respektive 2:e vice ordföranden och vid förfall för dessa den ledamot som nämnden utser.

Nämnden får även uppdra åt förtroendevald eller tjänsteman att enligt av nämnden lämnade direktiv underteckna handlingar på nämndens vägnar.

Beslut som fattas med stöd av delegation samt skrivelser, avtal och andra handlingar som upprättas med anledning därav undertecknas av den som fattat beslutet.

Detta reglemente träder i kraft den

Kommunstyrelsen
2018-03-21

Ärende 13

13

KS AU § 39 KS KF/2018:48 - 107

Förslag till reviderad bolagsordning, reviderat aktieägaravtal och reviderat ägardirektiv avseende Kommunassurans Syd Försäkrings AB

Ärendebeskrivning
Kommunfullmäktige har under § 79/04 beslutat att Lomma kommun ska gå in som delägare i ett kommunalt försäkringsbolag, sedermera Kommunassurans Syd Försäkrings AB, och tillföra bolaget ett aktiekapital om 878 928 kronor.

Fullmäktige beslutade dessutom att bemyndiga kommunstyrelsen att för kommunens räkning godkänna kommande eventuellt reviderade förslag till aktieägaravtal och bolagsordning, under förutsättning att de ändringar som vidtages i de då föreliggande förslagen inte är sådana att de kan påverka kommunens ställningstagande i sak.

Styrelsen för Kommunassurans Syd Försäkring AB har översänt förslag till reviderad bolagsordning, reviderat aktieägaravtal och reviderat ägardirektiv för bolaget, för godkännande.

Förslaget om de reviderade styrdokumenten kommer att behandlas på bolagsstämman 2018-05-17.

Kanslichef Eva Elfborg redogör i skrivelse 2018-03-08 för de föreliggande förslagen till reviderad bolagsordning, reviderat aktieägaravtal och reviderat ägardirektiv.

Kanslichefen konstaterar att bemyndigandet till kommunstyrelsen om revidering inte kan anses omfatta de nu föreliggande förslagen, varför kommunfullmäktige har att fatta beslut i ärendet för kommunens räkning.

Beslutsunderlag
- Skrivelse 2018-03-08 från kanslichefen
- Förslag till reviderad Bolagsordning för Kommunassurans Syd Försäkrings AB
- Förslag till reviderat Aktieägaravtal för Kommunassurans Syd Försäkrings AB
- Förslag till reviderat Ägardirektiv för Kommunassurans Syd Försäkrings AB
- Gällande Bolagsordning för Kommunassurans Syd Försäkrings AB
- Gällande Aktieägaravtal för Kommunassurans Syd Försäkrings AB
- Gällande Ägardirektiv för Kommunassurans Syd Försäkrings AB

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen rekommendera kommunfullmäktige besluta följande:

– Föreliggande förslag till reviderad bolagsordning, reviderat aktieägaravtal och reviderat ägardirektiv för Kommunassurans Syd Försäkrings AB godkännes.

_____

Sändlista

LOMMA KOMMUN

Kommunledningskontoret
Kansliavdelningen

Vår referens:
Direkttel:
E-post:
Diarienr:
Er referens:

2018-03-08

Kommunstyrelsen

Beträffande förslag om godkännande av reviderad bolagsordning, reviderat aktieägaravtal och reviderat ägardirektiv avseende Kommunassurans Syd Försäkrings AB

Bakgrund

Kommunfullmäktige har under § 79/04 beslutat att Lomma kommun skall gå in som delägare i ett kommunalt försäkringsbolag, sedermera Kommunassurans Syd Försäkrings AB, och tillföra bolaget ett aktiekapital om 878 928 kronor.

Fullmäktige beslöt dessutom att bemyndiga kommunstyrelsen att för kommunens räkning godkänna kommande eventuellt reviderade förslag till aktieägaravtal och bolagsordning, under förutsättning av att de ändringar som vidtages i de då föreliggande förslagen inte är sådana att de kan påverka kommunens ställningstagande i sak.

Styrelsen för Kommunassurans Syd Försäkring AB har översänt förslag till reviderad bolagsordning, reviderat aktieägaravtal och reviderat ägardirektiv för bolaget, för godkännande.

Förslagen

Förslaget till reviderad bolagsordning

Det föreliggande förslaget till reviderad bolagsordning innefattar vissa redaktionella ändringar, men också förtydliganden och tillägg.

§3 – redaktionell ändring och tillägg avseende likvidation
§4 - tillägg om kommunalrättsliga principer och tillhandahållande av tjänster till andra än aktieägare
§8 – tillägg om att revisorssuppleant får utses
§ 11 – redaktionell ändring
§ 13 - tillägg avseende ärende som ska behandlas på årsstämma
§ 14 – tillägg avseende beslut som ska fattas av bolagsstämma
§ 16 – tillägg om bolagets understållningsplikt
§ 17 – tillägg om regler vid överlåtelse av aktier

Förslaget till reviderat aktieägaravtal

§2 - Tillägg föreslås innebärande att verksamheten ska bedrivas till minst 90 % för aktieägarnas räkning och enligt de riktlinjer som framgår av bolagsordning och ägardirektiv.
§ 3 - Det kan konstateras att bolagsstämman 2017-06-15 §17 beslutat att medge styrelsen att bevilja delägarskap i bolaget för de kommuner inom "Förenade Småkommuners Försäkringsbolag", som ansöker om att bli delägare, under förutsättning att dessa tecknar aktieägaravtal, godkänner gällande

ägardirektiv, bedöms ha ett gott skaderesultat, accepterar att direktplacera sitt försäkringsskydd i bolaget och är beredda att deltaga i det skadeförebyggande arbetet.
Styrelsen har därefter 2017-11-16 beslutat att erbjuda 16 kommuner delägarskap i bolaget. Styrelsen har också beslutat att nyemittera aktier för att erbjuda dessa nya delägare.
Det föreliggande förslaget till reviderat aktieägaravtal innefattar en utökad delägarförteckning omfattande totalt 69 kommuner.
Lomma kommuns andel i bolaget uppgår efter utökningen till 1,20 % och kommunens del av aktiekapitalet uppgår till 872 tkr.
§ 5 – tillägg om att styrelsen ska lägga förslag på försäkringssakkunnig och dess ersättare
§ 9 – tillägg angående lagliga förutsättningar
§ 11 – tillägg avseende förköpsrätt vid överlåtelse av aktie
§ 12 – förtydliganden
§ 13 – tillägg avseende beredningstid för frågor av principiell betydelse eller av större vikt
§ 14 – Avtalstiden föreslås förlängas till 10 år och avse perioden 2018-05-17—2028-06-01.
§ 16 – tillägg avseende konsekvenserna av att part säger upp avtalet

Förslaget till reviderat ägardirektiv
§§ 1 och 2 – redaktionella ändringar
§ 3 – Tillägg 3-8 st, avseende delägarnas (kommunernas) styrning
§ 5 – specificering avseende tillhandahållande av budget, verksamhetsplan och årsredovisning
§6 – tillägg avseende tillhandahållande av information
§ 7 – tillägg avseende allmänhetens insyn

Förslaget om de reviderade styrdokumenten kommer att behandlas på bolagsstämman 2018-05-17.

Det kan konstateras att bemyndigandet till kommunstyrelsen om revidering inte kan anses omfatta de nu föreliggande förslagen, varför kommunfullmäktige har att fatta beslut i ärendet för kommunens räkning.

För det fall kommunstyrelsen beslutar tillstyrka föreliggande förslag till reviderad bolagsordning, reviderat aktieägaravtal och ägardirektiv kan beslutet formuleras enligt följande.

Förslag till beslut
Arbetsutskottet föreslår kommunstyrelsen rekommendera kommunfullmäktige besluta följande.

- Föreslagen reviderad bolagsordning, reviderat aktieägaravtal och reviderat ägardirektiv för Kommunassurans Syd Försäkrings AB godkännes.

Eva Elfborg
Kanslichef

FÖRSLAG TILL REVIDERAD

Bolagsordning för Kommunassurans Syd Försäkrings AB

§ 1 Firma

Bolagets firma är Kommunassurans Syd Försäkrings AB.

§ 2 Styrelsens säte

Styrelsen skall ha sitt säte i Lund.

§ 3 Ändamålet med bolagets verksamhet

Bolagets syfte är inte att bereda vinst till aktieägarna utan att erbjuda dessa ett välanpassat försäkringsskydd.

Bolaget kan även erbjuda ett välanpassat försäkringsskydd till de juridiska personer som helt eller till majoritet ägs av de kommuner och landsting/regioner som ingår som aktieägare i bolaget och kontrolleras av dessa kommuner/landsting/regioner.

Bolaget skall tillföra de försäkrade ökad kompetens inom försäkringsområdet och vara en resurs inom försäkringsfrågor.

I händelse av bolagets likvidation ska vinst och bolagets behållning, efter det att bolagets förpliktelser fullgjorts, fördelas mellan aktieägarna i förhållande till deras andel i aktiekapitalet.

§ 4 Verksamhetsföremål

Bolaget har till föremål att, med begränsning till ägarnas egna risker och egna anställda, meddela försäkring hänförlig till följande försäkringsklasser och grupper:

<u>Direkt försäkring</u>	
Grupp e)	Försäkring mot brand och annan skada på egendom
Försäkringsklass 6	Fartyg
Försäkringsklass 13	Allmän ansvarighet
Försäkringsklass 16	Annan förmögenhetsskada

Bolaget får också driva annan med bolagets försäkringsrörelse förenlig verksamhet.

Bolagets verksamhet skall alltid bedrivas med iakttagande av de kommunalrättsliga principer som framgår av 2 kap. kommunallagen

Bolaget får bara när det är förenligt med den kommunala kompetensen och aldrig till större omfattning än tio (10) procent av bolagets omsättning tillhandahålla tjänster till andra än direkta eller indirekta aktieägare.

§ 5 Aktiekapital

Bolagets aktiekapital skall uppgå till lägst fyrtiofem miljoner (45 000 000) kronor och högst etthundraåttio miljoner (180 000 000) kronor.

§ 6 Antalet aktier

Antalet aktier skall vara lägst 45 000 och högst 180 000.

§ 7 Styrelse

Styrelsen skall bestå av lägst fem och högst nio ledamöter med högst sju suppleanter. Styrelse utses av årsstämman för tiden från årsstämman och för tiden intill nästa årsstämma. Minst en ledamot och en suppleant skall vara försäkringssakkunnig. En ledamot skall vara ordförande och en ledamot skall vara vice ordförande.

Styrelsen är beslutför när de vid sammanträdet närvarande ledamöterna uppgår till minst två tredjedelar av hela antalet ledamöter.

Såsom styrelsens beslut gäller den mening för vilken vid sammanträde mer än hälften av de närvarande röstar eller vid lika röstetal den mening som ordföranden ansluter sig till. Om styrelsen inte är fulltalig får beslut anses föreligga endast om fler än en tredjedel av hela antalet styrelseledamöter har röstat för beslutet.

§ 8 Revisorer

För granskning av bolagets årsredovisning jämte räkenskaperna samt styrelsen och verkställande direktörens förvaltning utses på årsstämma en auktoriserad revisor eller ett auktoriserat revisionsbolag för tiden från den årsstämman och ett år framåt. För revisor får av årsstämman en revisorssuppleant utses.

§ 9 Lekmannarevisorer

Två lekmannarevisorer och två suppleanter för dessa utses på den årsstämma som hålles efter allmänna val för en tid av högst 4 år.

§ 10 Räkenskapsår

Bolagets räkenskapsår skall vara kalenderår.

§ 11 Kallelse till bolagsstämma

Kallelse till och underlag inför bolagsstämma skall sändas med brev med posten eller e-post till aktieägarna tidigast sex veckor och senast fyra veckor före stämman.

§ 12 Ordförande vid stämman

Styrelsens ordförande eller vid förfall för denne, vice ordförande, skall vara ordförande på bolagsstämma till dess stämmoordförande valts.

§ 13 Årsstämma

På årsstämma skall följande ärenden behandlas.

1. Stämmans öppnande
2. Val av ordförande för stämman
3. Val av två justeringsmän
4. Upprättande och godkännande av röstlängd
5. Godkännande av dagordningen
6. Prövning av om stämman blivit behörigen sammankallad
7. Framläggande av årsredovisningen, revisionsberättelsen och lekmannarevisorernas granskningsrapporter
8. Beslut om
   a. fastställelse av resultaträkningen och balansräkningen
   b. dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust enligt den fastställda balansräkningen
   c. ansvarsfrihet åt styrelseledamöterna och verkställande direktören
9. Fastställande av arvoden åt styrelsen, revisor och lekmannarevisor med suppleanter
10. Beslut om antalet styrelseledamöter
11. Val av ordförande och vice ordförande i styrelsen
12. Val av övriga ledamöter till styrelsen
13. Val av suppleanter till styrelsen
14. Val av revisor och revisorssuppleant
15. I förekommande fall val av lekmannarevisorer och suppleanter
16. Fastställande av ordningen för suppleanternas inträde som tjänstgörande i styrelsen
17. Val av fem ledamöter, varav en sammankallande, i valberedningen
18. Annat ärende som ankommer på stämman enligt aktiebolagslagen (2005:551), försäkringsrörelselagen (2010:2043), bolagsordningen eller aktieägaravtalet.
19. Beslut att ägardirektivet ska gälla fram till nästa årsstämma.

§ 14 Bolagsstämmans kompetens m.m.

Beslut i följande frågor ska alltid fattas av bolagsstämman.

1. Ram för upptagande av krediter
2. Ställande av säkerhet i form av pant
3. Beslut i annat ärende av principiell betydelse eller annars av större vikt för bolaget.

Beslut i frågor om ändring av bolagsordningen, fastställande av ägardirektiv samt frågor i övrigt som är av principiell betydelse eller annars av större vikt ska fattas av bolagsstämman och kräver, om inte annat anges i lag eller i § 16 i denna bolagsordning kvalificerad majoritet utgörande minst 2/3 av de aktier som är företrädda på stämman. Beslut avseende övriga frågor vid bolagsstämma fattas med enkel majoritet om inte annat anges i lag.

§ 15 Firmateckning

Styrelsen får ej bemyndiga annan än styrelseledamot eller VD att teckna bolagets firma. Sådant bemyndigande får endast avse två personer i förening. Verkställande direktören tecknar bolagets firma i löpande ärenden. Vad som inbegrips i löpande förvaltning ska framgå av VD-instruktionen som styrelsen fastställer.

§ 16 Underställning m m

Bolaget skall bereda kommunfullmäktige i envar delägarkommun möjlighet att ta ställning innan sådana beslut i verksamheten som är av principiell betydelse eller annars av större vikt fattas. Sådana beslut skall så långt möjligt beredas vid föregående ägarsamråd och ägarna skall ges möjlighet att bereda ärendet två (2) månader före stämma.

För att beslut på bolagsstämma i nedan följande frågor skall äga giltighet skall sådant beslut godkännas av samtliga aktieägare.

- Beslut i strategiska frågor om verksamhetens inriktning och finansiering
- Beslut om bildande, förvärv överlåtelse eller nedläggning av verksamhetsgren eller av dotterbolag eller annan likvärdig association
- Teckning, förvärv eller avyttring av näringsbetingade aktier.
- Ändring av § 5, antalet aktier, och innehåll i denna § 16
- Beslut om särskilt stora investeringar och finansiering av dessa

Om aktieägare till styrelsen framställer önskemål om att fråga skall beslutas av bolagsstämma ankommer det på styrelsen att snarast sammankalla sådan bolagsstämma såvida inte författningsmässiga hinder möter.

§ 17 Överlåtelse av aktier och hembud

Den som avser att överlåta aktie till någon som inte är aktieägare i bolaget, ska genom skriftlig anmälan hos bolagets styrelse begära bolagets samtycke till

överlåtelsen. Frågan om samtycke ska prövas av styrelsen. Samtycke kan bara ges för alla de aktier som begäran om samtycke avser.

Av ansökan ska framgå vem den tilltänkte förvärvaren är och om överlåtaren vill att bolaget ska anvisa någon annan förvärvare om samtycke vägras. Överlåtaren ska ange samtliga villkor för överlåtelsen i sin ansökan. Inom två månader från behörig ansökan om samtycke ska bolaget meddela beslut i frågan.

Aktieägare som är missnöjd med bolagets beslut att vägra eller ge samtycke får väcka talan vid allmän domstol inom en månad från det att bolagets beslut skickades till den aktieägare som begärt samtycke.

De aktier som överlåtits till en av bolaget anvisad köpare ska betalas inom en månad från den tidpunkt då priset på aktierna blev bestämt.

Har aktie övergått till någon, som inte förut är aktieägare i bolaget, skall aktien genast hembjudas till aktieägarna till inlösen genom skriftlig anmälan hos bolagets styrelse. Åtkomsten av aktie skall styrkas samt, där aktien övergått genom köp, uppgift lämnas om den betingade köpeskillingen.

När anmälan gjorts om akties övergång, skall styrelsen genast skriftligen meddela detta till varje lösningsberättigad, vars postadress är införd i aktieboken eller eljest känd för bolaget, med en anmodan till den, som önskar begagna sig av lösningsrätten, att skriftligen framställa lösningsanspråk hos bolaget inom två månader, räknat från anmälan hos styrelsen om akties övergång.

Anmäler sig flera lösningsberättigade, skall företrädesrätten dem emellan bestämmas genom lottning, verkställd av notarius publicus, dock att om samtidigt flera aktier hembjudits, aktierna först, så långt kan ske, skall fördelas proportionellt i förhållande till tidigare innehav bland dem, som framställt lösningsanspråk.

Lösenbeloppet skall utgöras, där fånget är köp, av köpeskillingen, men eljest av belopp, som, om parterna inte kommer överens, bestämmes i den ordning lagen (1999:116) om skiljemän stadgar. Lösenbeloppet skall erläggas inom en månad från den tidpunkt, då lösenbeloppet blev bestämt.

Om inte inom stadgad tid någon lösningsberättigad framställer lösningsanspråk eller lösen inte erläggs inom föreskriven tid, äger den som gjort hembudet, att bli registrerad för aktien.

§ 18 Kommunstyrelsens inspektionsrätt

Respektive delägares kommunstyrelser äger rätt att ta del av bolagets handlingar och räkenskaper och i övrigt inspektera bolaget och dess verksamhet.

FÖRSLAG TILL REVIDERAT

Aktieägaravtal för Kommunassurans Syd Försäkrings AB

Bakgrund

Kommuner i Skåne bildade 2005 ett gemensamt aktiebolag benämnt Kommunassurans Syd Försäkrings AB, organisationsnummer 516406-0294. Finansinspektionen har 2005-02-24 givit bolaget koncession för bedrivande av försäkringsrörelse.

Parterna förbinder sig gentemot varandra att ställa sig till efterrättelse de bestämmelser som meddelas i detta avtal.

§ 1 Ändamålet med ägandet

Målet med delägandet är strategiskt och långsiktigt.

Bolaget skall verka som ett alternativ till den kommersiella marknaden och i huvudsak erbjuda försäkringslösningar till delägarekommuner på ett konkurrenskraftigt och förmånligt vis, avseende prissättning och villkor.

Parterna ska långsiktigt verka för att bolaget skall utgöra en attraktiv och stabil upphandlare av återförsäkring och sträva efter att tillföra det gemensamma aktiebolaget ytterligare kompetens som återförsäkringskund.

§ 2. Verksamhet

Bolagets verksamhet skall i första hand avse tillhandahållande försäkringsskydd och därmed förenliga tjänster till delägarkommuner (inkluderande landsting och regioner) i Götaland. Bolaget kan även erbjuda ett välanpassat försäkringsskydd till de bolag som helt eller till majoritet ägs och kontrolleras av de kommuner/landsting/regioner som ingår som aktieägare i bolaget. Detsamma gäller för stiftelser vars styrelser, helt eller till majoritet, aktieägare i bolaget utser.

Även andra kommuner och landsting i Götaland än nu befintliga delägare kan bli delägare i bolaget.

Verksamheten ska bedrivas till minst 90 procent för aktieägarnas räkning och enligt de riktlinjer som framgår av antagen bolagsordning och ägardirektiv.

§ 3 Aktiekapital och aktieinnehav

Kommunassurans Syd Försäkrings AB´s aktiekapital skall uppgå till lägst 45 000 000 kronor och högst 180 000 000 kronor.

Aktierna skall ha ett nominellt värde av 1 000 kronor/st.

Aktiekapitalet uppgår idag till 72 568 000 kronor och följande kommuner är delägare:

Brev	Antal	Belopp	Aktieägare	Andel
1	662	662 000	Bjuvs kommun	0,91%
2	574	574 000	Bromölla kommun	0,79%
3	732	732 000	Burlövs kommun	1,01%
4	676	676 000	Båstad kommun	0,93%
5	1 386	1 386 000	Eslövs kommun	1,91%
6	2 341	2 341 000	Hässleholms kommun	3,23%
7	676	676 000	Hörby kommun	0,93%
8	682	682 000	Höörs kommun	0,94%
9	761	761 000	Klippans kommun	1,05%
10	3 615	3 615 000	Kristianstads kommun	4,98%
11	1 220	1 220 000	Kävlinge kommun	1,68%
12	1 846	1 846 000	Landskrona kommun	2,54%
13	872	872 000	Lomma kommun	1,20%
14	4 846	4 846 000	Lunds kommun	6,68%
15	12 588	12 588 000	Malmö stad	17,35%
16	611	611 000	Osby kommun	0,84%
17	326	326 000	Perstorps kommun	0,45%
18	937	937 000	Simrishamns kommun	1,29%
19	826	826 000	Sjöbo kommun	1,14%
20	676	676 000	Skurups kommun	0,93%
21	970	970 000	Staffanstorps kommun	1,34%
22	605	605 000	Svalövs kommun	0,83%
23	877	877 000	Svedala kommun	1,21%
24	602	602 000	Tomelilla kommun	0,83%
25	1 875	1 875 000	Trelleborgs kommun	2,58%
26	1 494	1 494 000	Vellinge kommun	2,06%
27	1 278	1 278 000	Ystads kommun	1,76%
28	639	639 000	Åstorps kommun	0,88%
29	457	457 000	Örkelljunga kommun	0,63%
30	672	672 000	Östra Göinge kommun	0,93%
31	897	897 000	Alvesta kommun	1,24%
32	390	390 000	Lessebo kommun	0,54%
33	1 300	1 300 000	Ljungby kommun	1,79%
34	459	459 000	Markaryds kommun	0,63%
35	614	614 000	Tingsryds kommun	0,85%
36	454	454 000	Uppvidinge kommun	0,63%
37	732	732 000	Älmhults kommun	1,01%
38	1 111	1 111 000	Laholms kommun	1,53%
39	563	563 000	Tranemo Kommun	0,78%
40	1 259	1 259 000	Vetlanda kommun	1,73%

41	533	533 000	Sävsjö kommun	0,73%
42	1 490	1 490 000	Karlshamns kommun	2,05%
43	2 992	2 992 000	Karlskrona kommun	4,12%
44	633	633 000	Olofströms kommun	0,87%
45	1 360	1 360 000	Ronneby kommun	1,87%
46	807	807 000	Sölvesborgs kommun	1,11%
47	339	339 000	Hultsfreds kommun	0,47%
48	143	143 000	Högsby kommun	0,20%
49	1 510	1 510 000	Varbergs kommun	2,08%
50	327	327 000	Mönsterås kommun	0,45%
51	1 336	1 336 000	Uddevalla kommun	1,84%
52	945	945 000	Vänersborgs kommun	1,30%
53	411	411 000	Eda	0,57%
54	270	270 000	Essugna	0,37%
55	275	275 000	Grästorp	0,38%
56	244	244 000	Jokkmokk	0,34%
57	368	368 000	Lekeberg	0,51%
58	485	485 000	Malung/Sälen	0,67%
59	558	558 000	Ovanåker	0,77%
60	214	214 000	Skinnskatteberg	0,29%
61	521	521 000	Smedjebacken	0,72%
62	481	481 000	Surahammar	0,66%
63	352	352 000	Vadstena	0,49%
64	377	377 000	Valdemarsvik	0,52%
65	329	329 000	Vansbro	0,45%
66	177	177 000	Ydre	0,24%
67	338	338 000	Älvdalen	0,47%
68	395	395 000	Älvsbyn	0,54%
69	257	257 000	Ödeshög	0,35%
Summa	**72 568**	**72 568 000**		**100,0%**

Beslut om ändring av aktiefördelningen vid tillkommande eller frånträdande av part eller ändring av bolagets aktiekapital för uppfyllande av försäkringsrättsliga solvenskrav, fattas av bolagsstämman.

Parterna deltar i detta konsortium med samtliga aktier, som vederbörande har och i framtiden kan komma att förvärva i bolaget.

§ 4 Pantsättning

Part får ej pantsätta eller ställa ut option på honom tillhöriga aktier i bolaget utan övriga parters samtycke.

§ 5 Valberedning

Val, som skall förrättas av bolagsstämman, skall beredas av en valberedning bestående av fem ledamöter och fem ersättare. I beredningen skall eftersträvas, , att bolagsstyrelsens sammansättning präglas av hänsyn till att

styrelsen blir representativ för ägarna med avseende på kommunstorlek och förutsättningar i övrigt.

Valberedningen föreslår förtroendevalda eller tjänstemän i ägarkommunerna som styrelseledamot, lekmannarevisor och suppleant för dessa. Styrelsen skall lämna förslag till valberedningen på försäkringssakkunnig och suppleant till denne.

Förslag till bolagsstämman om vilka som skall ingå i valberedning initieras av största delägaren.

§ 6 Bolagets styrelse

Styrelsens sammansättning framgår av bolagsordningen.

Till ordförande för styrelsen utses annan ledamot än försäkringssakkunnig eller verkställande direktör.

Till styrelsemöte kallas även suppleanter. Suppleanter inträder i tjänstgöring i det fall ordinarie ledamot är frånvarande. Ordningen för suppleanternas tjänstgöring fastställes av bolagsstämman.

Parterna emellan ska jäv inte anses föreligga vid behandling av frågor i styrelsen, som rör förhållanden mellan Kommunassurans Syd Försäkrings AB och part.

§ 7 Styrelsebeslut

Vid styrelsebeslut ska enighet eftersträvas.

Styrelsen ska iaktta bestämmelsen i ABL (2005:551) 8 kap 21 §, 8 kap 11 § Försäkringsrörelselagen att beslut ej får fattas om inte, såvitt möjligt, samtliga styrelseledamöter fått tillfälle att delta i ärendets behandling.

§ 8 Revision

Bolagets revisor och revisorssuppleant ska vara en auktoriserad revisor eller ett auktoriserat revisionsbolag. Revisorn och revisorssuppleant väljs på ordinarie bolagsstämma.

Bolagsstämman skall året efter allmänna val utse två lekmannarevisorer och två suppleanter för fyra år. Lekmannarevisorernas behov av sakkunnigt biträde skall bekostas av bolaget.

§ 9 Bolagets ekonomi

Bolaget skall, inom ramen för de förutsättningar och begränsningar som följer av kommunallagen, bedrivas i enlighet med sunda företagsekonomiska principer och för försäkringsverksamheten gällande författningar. Målet är att

bolaget alltid med god marginal skall överskrida gällande krav på finansiell stabilitet.

§ 10 Ekonomiska föreskrifter

Kommunassurans Syd Försäkrings AB ska följa försäkringsrörelselagens krav på ekonomisk hantering.

Kommunassurans Syd Försäkrings AB äger inte rätt ingå borgen eller förvärva fast egendom.

Budget för Kommunassurans Syd Försäkrings AB ska årligen upprättas och efter samråd med delägarna fastställas av styrelsen.

Om Kommunassurans Syd Försäkrings AB anlitar part för arbete eller tjänster gäller som förutsättning att skriftligt avtal upprättas på marknadsmässiga villkor.

§11. Förköpsrätt vid överlåtelse av aktie

Aktie i bolaget får inte emitteras eller överlåtas till annan än annan delägare och då sådan som omfattas av kommunallagens bestämmelser om kommunal verksamhet. Bestämmelser om samtycke, hembud och oenighet beträffande lösenbelopp finns i bolagets bolagsordning.

§ 12 Ytterligare delägare

Beslut om nya delägare i bolaget fattas av bolagsstämman. Sådant beslut kräver kvalificerad majoritet utgörande minst 2/3 av de aktier som är företrädda på stämman. En förutsättning för sådant beslut är att den nye delägaren biträder detta avtal.
Att bolagsstämman kan bemyndiga styrelsen att emittera aktier i bolaget framgår av aktiebolagslagen.

Styrelsen skall förhandla om vilka villkor som skall gälla för nya delägare och därvid beakta bolagets marknadsvärde och förmögenhet.

§ 13 Beslut om frågor av principiell betydelse eller större vikt

Inför beslut i frågor av principiell betydelse eller av större vikt skall styrelsen tillse att delägarna erhåller ett underlag som möjliggör en god beredning av ärendet innan detta föreläggs bolagsstämman. Sådan fråga ska ges tillfälle till god beredning hos delägarna, vilket betyder att ett ärende ska vara berett av ägarsamrådet samt ges en möjlighet till beredning i respektiver fullmäktige senast två månader före stämman.

§ 14 Avtalstid

Detta avtal gäller från och med den 17 maj 2018 till och med den 1 juni 2028.

Uppsägs inte avtalet av part senast två år före avtalsperiodens utgång förlängs avtalet med fyra år i sänder med enahanda uppsägningsrätt. Uppsägning skall vara skriftlig och tillställas Kommunassurans Syd Försäkrings AB, som underrättar övriga parter om uppsägningen.

§ 15 Väsentliga förändringar

Om väsentlig förändring av verksamheten eller förutsättningarna för denna inträffar äger vardera parten uppta förhandlingar om villkoren i detta avtal.

§ 16 Konsekvenser av parts uppsägning av avtalet

Delägare som vill utträda ur bolaget skall hembjuda sina aktier till kvarvarande delägare för inlösen. Om dessa inte önskar begagna sin rätt till inlösen skall bolagsstämman pröva om inlösen av dessa aktier kan ske. Anmäler sig flera lösningsberättigade, skall företrädesrätten dem emellan bestämmas genom lottning, verkställd av notarius publicus, dock att om samtidigt flera aktier hembjudits, aktierna först, så långt kan ske, skall fördelas proportionellt i förhållande till tidigare innehav bland dem, som framställt lösningsanspråk. Lösenbeloppet skall, om parterna inte kommer överens, bestämmas i den ordning lagen (1999:116) om skiljemän stadgar. Lösenbeloppet skall erläggas inom en månad från den tidpunkt, då lösenbeloppet blev bestämt.

Inlösen får endast äga rum under förutsättning att aktiekapitalet inte kommer att understiga av finansinspektionen föreskriven kapitalbas.

§ 17 Tvist

Tvister i anledning av detta avtal ska i första hand lösas genom förhandlingar parterna emellan. Om sådana förhandlingar misslyckas ska tvisten för slutligt avgörande hänskjutas till allmän domstol.

Detta avtal är upprättat i likalydande exemplar varav parterna erhållit var sitt.

FÖRSLAG TILL REVIDERAT

Ägardirektiv för Kommunassurans Syd Försäkrings AB

Detta ägardirektiv fastställs i enlighet med §1 i Aktieägaravtalet för Kommunassurans Syd Försäkrings AB. Det är i och med att det antagits av bolagsstämman enligt aktiebolagsrätten bindande för bolagets styrelse och andra ställföreträdare som har att följa direktivet, såvida det inte strider mot försäkringsrörelselagen, annan lag eller bolagsordningen.

§1 Bakgrund

Kommunassurans Syd Försäkrings AB är ett försäkringsbolag som bildats för att dels garantera delägarna försäkringsskydd, dels bidra till att säkerställa att delägarna kan erhålla bästa försäkringsvillkor. Bolaget kan även erbjuda ett välanpassat försäkringsskydd till de juridiska personer som helt eller till majoritet ägs av de kommuner och landsting/regioner som ingår som aktieägare i bolaget och över vilka juridiska personer ägarna kan utöva och faktiskt utövar kontroll, motsvarande den kontroll som de utövar över sina egna förvaltningar.

§2 Ändamålet med bolaget

Kommunassurans Syd Försäkrings AB skall långsiktigt utgöra en attraktiv och stabil försäkringsgivare för delägarna.

Kommunassurans Syd Försäkrings AB skall vara det ledande försäkringsbolaget för kommuner och landsting/regioner i Götaland och aktivt verka för att utveckla bolagets verksamhet för att säkerställa en långsiktig relation till sina ägare och försäkringstagare.

Kommunassurans Syd Försäkrings AB skall aktivt verka för att delägarna utvecklar och vidmakthåller en hög förmåga att undvika skador.

Kommunassurans Syd Försäkrings AB skall vidare för delägare som också är försäkringstagare, i den mån detta förhållande medger ytterligare förutsättningar härför, aktivt verka för att delägare i egenskap av försäkringstagare utvecklar och vidmakthåller förmågan att undvika skador dels att minska Kommunassurans Syd Försäkrings AB´s skadekostnader och därmed främja Kommunassurans Syd Försäkrings AB´s långsiktiga verksamhet, dels minska försäkringstagares skador och skadekostnader.

Allt skadeförebyggande arbete skall ske i samverkan med delägare/försäkringstagare.

Delägarnas skaderesultat samt vilja och förmåga att förebygga skador skall återspeglas i erbjudna försäkringsvillkor och premier.

Verksamheten skall drivas enligt affärsmässiga principer med iakttagande av det kommunala ändamålet för verksamheten.

Kommunassurans Syd Försäkrings AB skall – när detta bidrar till att uppfylla bolagets uppdrag - ingå olika former av samarbeten med andra aktörer inom försäkringsområdet.

Kommunassurans Syd Försäkrings AB skall engagera sig i branschens utveckling och i framtidsfrågor för att trygga bolagets bestånd och utveckling samt delägarnas långsiktiga intresse av få och små skador samt ett gott försäkringsskydd.

§3 Styrning

Delägarna utövar sin styrning via bolagsstämman där varje ägardirektiv eller annat beslut är styrande för bolagets verksamhet. Det åligger vidare bolaget att följa vad som finns intaget i mellan delägarna träffat aktieägaravtal, som om bolaget självt varit part i avtalet.

Styrelsen skall utforma organisationen så att de bästa förutsättningarna för bolagets ändamål och mål tillgodoses. I detta syfte skall styrelsen anta en arbetsordning för sitt eget arbete och en instruktion för verkställande direktören.

Bolaget står enligt 6 kap. 1 § kommunallagen under uppsikt av delägarnas respektive styrelse. Ägarnas styrelse utövar sin ledningsfunktion över bolaget i enlighet med vad som anges i antagna reglementen och policies.

Delägarnas respektive styrelse har rätt att ta del av bolagets handlingar och räkenskaper samt i övrigt inspektera bolaget och dess verksamhet. Bolaget ska lämna styrelsen den information om verksamheten som den begär. Den närmare omfattningen av informationen fastställs i samråd med bolagets styrelse.

Bolaget erinras om att delägarnas respektive styrelse enligt kommunallagen har att fatta årliga beslut huruvida verksamheten varit förenlig med det fastställda kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna.

Bolaget får inte bedriva verksamhet som inte är förenlig med den kommunala kompetensen.

Bolaget ansvarar för att kommunfullmäktige i envar delägarkommun får ta ställning innan sådana beslut i verksamheten som är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt fattas.

Av bolagsordningen framgår att vissa beslut i bolaget fattas av bolagsstämman. En fråga som faller utanför uppräkningen i bolagsordningen kan trots detta vara en sådan fråga som kräver beslut av bolagsstämman [enligt denna punkt]. Uppstår tveksamhet huruvida beslut krävs av bolagsstämman, ska bolaget samråda med ägarkommunens representant/ombud.

§4 Grundläggande värderingar

Kommunassurans Syd Försäkrings AB skall vara en god samhällsaktör där verksamheten präglas av långsiktig ägarnytta. Grundläggande värden skall vara trovärdighet, öppenhet, kvalitet och säkerhet. God etik och professionalism skall vara utmärkande.

Delägare skall i alla frågor som berör delägare i egenskap av endast delägare behandlas lika, oavsett om de är försäkringstagare eller ej.

§5 Ekonomi

Det är bolagets uppgift att bedriva verksamheten på långsiktigt effektivast möjliga vis i syfte att säkerställa en gynnsam verksamhetsutveckling och ge möjligheten att erbjuda delägarna förmånliga försäkringsvillkor och premier, samt tillhandhålla budget och verksamhetsplan till delägarna.

Årsredovisning ska presenteras i färdigt skick senast 15 mars varje år. Denna kan också översändas till delägarna i elektronisk form.

Kommunassurans Syd Försäkrings AB skall bedriva verksamheten på sådant sätt att denna är tillfredsställande konsoliderad och bolaget i övrigt utgör en attraktiv och stabil upphandlare av återförsäkring.

§6 Information m.m.

Kommunassurans Syd Försäkrings AB skall hålla delägarna väl informerade om sin verksamhet. Detta skall ske dels vid bolagsstämma, dels vid ett särskilt ägarsamråd, som skall hållas under sista tertialet varje år. Kallelse sker på initiativ av och genom bolagets försorg.

Vid sådant ägarsamråd skall styrelsen medverka och jämte bolagets verkställande ledning informera om bl.a. bolagets marknadsposition och produkter, avkastning, ekonomiskt utfall jämte prognos, arbete för att förebygga skador hos försäkringstagare och övriga delägare samt affärsmässig utveckling

i övrigt. Vid ägarsamrådet skall också behandlas de andra frågor som delägare önskar genom anmälan till bolaget.

Delägare ska fortlöpande hållas informerade om bolagets verksamhet. Bolaget ska initiera möten med kommunen om omständigheterna så påkallar.

Kommunstyrelserna ska utan dröjsmål delges

- Protokoll från bolagsstämma
- Protokoll från styrelsesammanträde
- Bolagets räkenskaper i årsredovisning med revisionsberättelse och lekmannarevisorernas granskningsrapport.

Bolagets styrelse ska årligen i förvaltningsberättelsen, utöver vad aktiebolagslagen stadgar, redovisa hur verksamheten bedrivits och utvecklats mot bakgrund av det i bolagsordningen och dessa direktiv angivna syftet och ramarna för verksamheten.

Uttalandet ska vara så utformat att det kan läggas till grund för delägares kommunstyrelses uppsikt och beslut enligt 6 kap. 1 a § kommunallagen samt för lekmannarevisorns granskning.

Det åligger lekmannarevisorerna att årligen i sin granskningsrapport särskilt yttra sig om huruvida bolaget bedrivits på ett ändamålsenligt sätt utifrån det syfte som angetts i bolagsordningen och i ägardirektiv, liksom de kommunala befogenheter som utgör ram för verksamheten.

§ 7. Allmänhetens insyn i verksamhet som bolaget överlämnar till privata utförare

Om del av bolagets verksamhet genom avtal lämnas över till en privat utförare, ska bolaget genom avtalet tillförsäkra sig information som gör det möjligt att ge allmänheten insyn i den verksamhet som lämnas över.

§8. Tolkningsordning

I det fall vad som i detta ägardirektiv står i strid med vad som stadgas i lag, bolagsordning eller aktieägaravtalet mellan delägarna, gäller vad som stadgas i följande ordning:

1. Lag
2. Bolagsordning
3. Aktieägaravtal
4. Ägardirektiv

FRÅN KSFAB

GÄLLANDE

1. Bolagsordning för Kommunassurans Syd Försäkrings AB

(fastställd av årsstämma den 5 maj 2011) styrelse uppdat 150901/160913/170905

§ 1 Firma

Bolagets firma är Kommunassurans Syd Försäkrings AB.

§ 2 Styrelsens säte

Styrelsen skall ha sitt säte i Lund.

§ 3 Mål och verksamhet

Bolagets syfte är att erbjuda ägarna ett välanpassat försäkringsskydd.

Bolaget kan även erbjuda ett välanpassat försäkringsskydd till de bolag som helt eller delvis ägs av de kommuner som ingår som ägare. Samma gäller för stiftelser vars styrelser ägarna helt eller delvis utser.

Bolaget skall tillföra de försäkrade ökad kompetens inom försäkringsområdet och vara en resurs inom försäkringsfrågor.

Bolaget har till föremål att, inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, med begränsning till ägarnas egna risker och egna anställda, meddela försäkring hänförlig till följande försäkringsklasser och grupper:

<u>Direkt försäkring</u>

Grupp e)	Försäkring mot brand och annan skada på egendom
Försäkringsklass 6	Fartyg
Försäkringsklass 13	Allmän ansvarighet
Försäkringsklass 16	Annan förmögenhetsskada

Bolaget får också driva annan med bolagets försäkringsrörelse förenlig verksamhet.

§ 4 Aktiekapital

Bolagets aktiekapital skall uppgå till lägst fyrtiofem miljoner (45 000 000) kronor och högst etthundraåttio miljoner (180 000 000) kronor.

§ 5 Antalet aktier

Antalet aktier skall vara lägst 45 000 och högst 180 000.

§ 6 Styrelse

Styrelsen skall bestå av lägst fem och högst nio ledamöter med högst sju suppleanter. Ledamöter utses av årsstämman för tiden från årsstämman och för tiden intill nästa årsstämma. Minst en ledamot och en suppleant skall vara försäkringssakkunnig. En ledamot skall vara ordförande och en ledamot skall vara vice ordförande.

Styrelsen är beslutför när de vid sammanträdet närvarande ledamöterna uppgår till minst två tredjedelar av hela antalet ledamöter.

Såsom styrelsens beslut gäller den mening för vilken vid sammanträde mer än hälften av de närvarande röstar eller vid lika röstetal den mening som ordföranden ansluter sig till. Om styrelsen inte är fulltalig får beslut anses föreligga endast om fler än en tredjedel av hela antalet styrelseledamöter har röstat för beslutet.

§ 7 Revisor och lekmannarevisorer

För granskning av bolagets årsredovisning jämte räkenskaperna samt styrelsen och verkställande direktörens förvaltning väljs på årsstämma en auktoriserad revisor eller ett auktoriserat revisionsbolag för tiden från den årsstämman och ett år framåt.

Två lekmannarevisorer och två suppleanter för dessa utses på årsstämma för en tid av högst 4 år.

§ 8 Räkenskapsår

Bolagets räkenskapsår skall vara kalenderår.

§ 9 Tid och plats för stämman

Bolagsstämma skall hållas i Lund eller i någon av de delägande kommunerna. Årsstämma skall hållas årligen inom sex månader efter räkenskapsårets utgång.

§ 10 Kallelse till bolagsstämma

Kallelse till och underlag inför bolagsstämma skall sändas med brev till aktieägarna tidigast sex veckor och senast två veckor före stämman.

§ 11 Ordförande vid stämman

Styrelsens ordförande eller vid förfall för denne, vice ordförande, skall vara ordförande på bolagsstämma till dess stämmoordförande valts.

§ 12 Årsstämma

På årsstämma skall följande ärenden behandlas.

1. Stämmans öppnande
2. Val av ordförande för stämman
3. Val av två justeringsmän
4. Upprättande och godkännande av röstlängd
5. Godkännande av dagordningen
6. Prövning av om stämman blivit behörigen sammankallad
7. Framläggande av årsredovisningen, revisionsberättelsen och lekmannarevisorernas granskningsrapporter
8. Beslut om
   a. fastställelse av resultaträkningen och balansräkningen
   b. dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust enligt den fastställda balansräkningen
   c. ansvarsfrihet åt styrelseledamöterna och verkställande direktören
9. Fastställande av arvoden åt styrelsen, revisor och lekmannarevisor med suppleanter
10. Beslut om antalet styrelseledamöter
11. Val av ordförande och vice ordförande i styrelsen
12. Val av övriga ledamöter till styrelsen
13. Val av suppleanter till styrelsen
14. Val av revisor och revisorssuppleant
15. I förekommande fall val av lekmannarevisorer och suppleanter
16. Fastställande av ordningen för suppleanternas inträde som tjänstgörande i styrelsen
17. Val av fem ledamöter, varav en sammankallande, i valberedningen
18. Annat ärende som ankommer på stämman enligt aktiebolagslagen (2005:551), försäkringsrörelselagen (2010:2043), bolagsordningen eller aktieägaravtalet.

§ 13 Röstetal

Vid bolagsstämma får varje röstberättigad rösta för fulla antalet av honom ägda och företrädda aktier.

§ 14 Firmateckning

Styrelsen får ej bemyndiga annan än styrelseledamot eller VD att teckna bolagets firma. Sådant bemyndigande får endast avse två personer i förening. Verkställande direktören tecknar bolagets firma i löpande ärenden. Vad som inbegrips i löpande förvaltning ska framgå av VD-instruktionen som styrelsen fastställer.

§ 15 Vinst

Bolagets årsvinst står - om inte annat följer av lag eller med stöd därav utfärdad föreskrift - till årsstämmans förfogande.

§ 16 Underställning m.m.

För att beslut i nedan följande frågor skall äga giltighet skall sådant beslut godkännas av samtliga aktieägande kommuner.

- Bildande, förvärv, överlåtelse eller nedläggning av dotterbolag eller annan likvärdig association
- Beslut om bildande, förvärv överlåtelse eller nedläggning av verksamhetsgren
- Teckning, förvärv eller avyttring av näringsbetingade aktier.
- Ändring av § 5, Antalet aktier
- Beslut om särskilt stora investeringar och finansiering av dessa
- Väsentliga förändringar i bolagets riktlinjer för verksamhetsstyrning
- Andra frågor som är av särskild strategisk betydelse eller av principiell vikt för aktieägande kommun. Detta gäller särskilt strategiska frågor om verksamhetens inriktning och omfattning.

Om aktieägare till styrelsen framställer önskemål om att fråga skall underställas bolagsstämma ankommer det på styrelsen att snarast sammankalla sådan bolagsstämma såvida inte författningsmässiga hinder möter.

§ 17 Hembud

Har aktie övergått till någon, som inte förut är aktieägare i bolaget, skall aktien genast hembjudas till aktieägarna till inlösen genom skriftlig anmälan hos bolagets styrelse. Åtkomsten av aktie skall styrkas samt, där aktien övergått genom köp, uppgift lämnas om den betingade köpeskillingen.

När anmälan gjorts om akties övergång, skall styrelsen genast skriftligen meddela detta till varje lösningsberättigad, vars postadress är införd i aktieboken eller eljest känd för bolaget, med en anmodan till den, som önskar begagna sig av lösningsrätten, att skriftligen framställa lösningsanspråk hos bolaget inom två månader, räknat från anmälan hos styrelsen om akties övergång.

Anmäler sig flera lösningsberättigade, skall företrädesrätten dem emellan bestämmas genom lottning, verkställd av notarius publicus, dock att om samtidigt flera aktier hembjudits, aktierna först, så långt kan ske, skall fördelas proportionellt i förhållande till tidigare innehav bland dem, som framställt lösningsanspråk.

Lösenbeloppet skall utgöras, där fånget är köp, av köpeskillingen, men eljest av belopp, som, om parterna inte kommer överens, bestämmes i den ordning lagen (1999:116) om skiljemän stadgar. Lösenbeloppet skall erläggas inom en månad från den tidpunkt, då lösenbeloppet blev bestämt.

Om inte inom stadgad tid någon lösningsberättigad framställer lösningsanspråk eller lösen inte erlägges inom föreskriven tid, äger den som gjort hembudet, att bli registrerad för aktien.

§ 18 Kommunstyrelsens inspektionsrätt

Respektive delägares kommunstyrelser äger rätt att ta del av bolagets handlingar och räkenskaper och i övrigt inspektera bolaget och dess verksamhet.

§ 19 Ändring av bolagsordning

Ändring av bolagsordningen, fastställande av ägardirektiv samt frågor i övrigt som är av principiell betydelse och/eller annars av större vikt skall beslutas av bolagsstämman. Beslut i sådana frågor får endast fattas med kvalificerad majoritet. Beslut avseende övriga frågor vid bolagsstämma fattas med enkel majoritet om inte annat anges i lag.

Styrelsen skall bestå av lägst fem och högst nio ledamöter med högst sju suppleanter. Ledamöter utses av årsstämman för tiden från årsstämman och för tiden intill nästa årsstämma. Minst en ledamot och en suppleant skall vara försäkringssakkunnig enligt lag. En ledamot skall vara ordförande och en ledamot skall vara vice ordförande.

Styrelsen är beslutför när de vid sammanträdet närvarande ledamöterna uppgår till minst två tredjedelar av hela antalet ledamöter.

Såsom styrelsens beslut gäller den mening för vilken vid sammanträde mer än hälften av de närvarande röstar eller vid lika röstetal den mening som ordföranden ansluter sig till. Om styrelsen inte är fulltalig får beslut anses föreligga endast om fler än en tredjedel av hela antalet styrelseledamöter har röstat för beslutet.

FRÅN KSFAB

TILLHÖRANDE

2. Aktieägaravtal för Kommunassurans Syd Försäkrings AB

Bakgrund

Kommuner i Skåne bildade 2005 ett gemensamt aktiebolag benämnt Kommunassurans Syd Försäkrings AB, organisationsnummer 516406-0294. Finansinspektionen har 2005-02-24 givit bolaget koncession för bedrivande av försäkringsrörelse.

Målet med delägandet är strategiskt och långsiktigt. Bolagets syfte är att till så förmånliga villkor som möjligt meddela försäkring för respektive försäkringstagare. Även andra kommuner och landsting i Götaland kan bli delägare i bolaget.

Parterna förbinder sig gentemot varandra att ställa sig till efterrättelse de bestämmelser som meddelas i detta avtal.

§ 1 Mål och verksamhet

Bolaget skall verka som ett alternativ på den kommersiella marknaden och erbjuda försäkringslösningar på ett konkurrenskraftigt vis, avseende prissättning och/eller villkor.

Parterna ska långsiktigt verka för att bolaget skall utgöra en attraktiv och stabil upphandlare av återförsäkring och sträva efter att tillföra det gemensamma aktiebolaget ytterligare kompetens som återförsäkringskund.

Verksamheten ska bedrivas enligt de riktlinjer som framgår av antagen bolagsordning och ägardirektiv.

§ 2 Aktiekapital och aktieinnehav

Kommunassurans Syd Försäkrings AB´s aktiekapital skall uppgå till lägst 45 000 000 kronor och högst 180 000 000 kronor.

Aktierna skall ha ett nominellt värde av 1 000 kronor/st.

Aktiekapitalet uppgår idag till 66 516 000 kronor och följande kommuner är delägare:

Brev	Antal	Belopp (kr)	Aktieägare	Andel
1	662	662 000	Bjuvs kommun	1,00%
2	574	574 000	Bromölla kommun	0,86%
3	732	732 000	Burlövs kommun	1,10%
4	676	676 000	Båstad kommun	1,02%
5	1 386	1 386 000	Eslövs kommun	2,08%
6	2 341	2 341 000	Hässleholm kommun	3,52%
7	676	676 000	Hörby kommun	1,02%
8	682	682 000	Höörs kommun	1,03%
9	761	761 000	Klippans kommun	1,14%
10	3 615	3 615 000	Kristianstad kommun	5,43%
11	1 220	1 220 000	Kävlinge kommun	1,83%
12	1 846	1 846 000	Landskrona kommun	2,78%
13	872	872 000	Lomma kommun	1,31%
14	4 846	4 846 000	Lunds kommun	7,29%
15	12 588	12 588 000	Malmö stad	18,92%
16	611	611 000	Osby kommun	0,92%
17	326	326 000	Perstorps kommun	0,49%
18	937	937 000	Simrishamns kommun	1,41%
19	826	826 000	Sjöbo kommun	1,24%
20	676	676 000	Skurups kommun	1,02%
21	970	970 000	Staffanstorp kommun	1,46%
22	605	605 000	Svalövs kommun	0,91%
23	877	877 000	Svedala kommun	1,32%
24	602	602 000	Tomelilla kommun	0,91%
25	1 875	1 875 000	Trelleborgs kommun	2,82%
26	1 494	1 502 000	Vellinge kommun	2,25%
27	1 278	1 278 000	Ystads kommun	1,92%
28	639	639 000	Åstorps kommun	0,96%
29	457	457 000	Örkelljunga kommun	0,69%
30	672	672 000	Ö Göinge kommun	1,01%
31	897	897 000	Alvesta kommun	1,35%
32	390	390 000	Lessebo kommun	0,59%
33	1 300	1 300 000	Ljungby kommun	1,95%
34	459	459 000	Markaryds kommun	0,69%
35	614	614 000	Tingsryds kommun	0,92%
36	454	454 000	Uppvidinge kommun	0,68%
37	732	732 000	Älmhults kommun	1,10%
38	1 111	1 111 000	Laholms kommun	1,67%
39	563	563 000	Tranemo Kommun	0,85%
40	1 259	1 259 000	Vetlanda kommun	1,89%
41	533	533 000	Sävsjö kommun	0,80%
42	1 490	1 490 000	Karlshamns kommun	2,24%
43	2 992	2 992 000	Karlskrona kommun	4,50%
44	633	633 000	Olofströms kommun	0,95%
45	1 360	1 360 000	Ronneby kommun	2,04%
46	807	807 000	Sölvesborg kommun	1,21%
47	339	339 000	Hultsfreds kommun	0,51%
48	143	143 000	Högsby kommun	0,21%
49	1 510	1 510 000	Varbergs kommun	2,27%
50	327	327 000	Mönsterås kommun	0,49%
51	1 336	1 336 000	Uddevalla kommun	2,01%
52	945	945 000	Vänersborgs kommun	1,42%
Summa	**66 516**	**66 516 000**		**100,00%**

Beslut om ändring av aktiefördelningen vid tillkommande eller frånträdande av part eller ändring av bolagets aktiekapital för uppfyllande av försäkringsrättsliga solvenskrav, fattas av bolagsstämman.

Parterna deltar i detta konsortium med samtliga aktier, som vederbörande har och i framtiden kan komma att förvärva i bolaget.

§ 3 Pantsättning

Part får ej pantsätta eller ställa ut option på honom tillhöriga aktier i bolaget utan övriga parters samtycke.

§ 4 Valberedning

Val, som skall förrättas av bolagsstämman, skall beredas av en valberedning bestående av fem ledamöter och fem ersättare. I beredningen skall eftersträvas, utöver vad som stadgas i § 5, att bolagsstyrelsens sammansättning präglas av hänsyn till att styrelsen blir representativ för ägarna med avseende på kommunstorlek och förutsättningar i övrigt.

Valberedningen kan föreslå förtroendevalda och tjänstemän i ägarkommunerna som styrelseledamot, lekmannarevisor eller suppleant för dessa.

Förslag till bolagsstämman om vilka som skall ingå i valberedning initieras av största delägaren.

§ 5 Bolagets styrelse

Styrelsens sammansättning framgår av bolagsordningen.

Till ordförande för styrelsen utses annan ledamot än försäkringssakkunnig eller verkställande direktör.

Till styrelsemöte kallas även suppleanter. Suppleanter inträder i tjänstgöring i det fall ordinarie ledamot är frånvarande. Ordningen för suppleanternas tjänstgöring fastställes av bolagsstämman.

Parterna emellan ska jäv inte anses föreligga vid behandling av frågor i styrelsen, som rör förhållanden mellan Kommunassurans Syd Försäkrings AB och part.

§ 6 Styrelsebeslut

Vid styrelsebeslut ska enighet eftersträvas.

Styrelsen ska iaktta bestämmelsen i ABL (2005:551) 8 kap 21 §, 8 kap 11 § FRL att beslut ej får fattas om inte, såvitt möjligt, samtliga styrelseledamöter fått tillfälle att delta i ärendets behandling.

§ 7 Revision

Bolagets revisor och revisorssuppleant ska vara en auktoriserad revisor eller ett auktoriserat revisionsbolag. Revisorn och revisorssuppleant väljs på ordinarie bolagsstämma.

Bolagsstämman skall året efter allmänna val utse två lekmannarevisorer och två suppleanter för fyra år. Lekmannarevisorernas behov av sakkunnigt biträde skall bekostas av bolaget.

§ 8 Bolagets ekonomi

Bolaget skall bedrivas efter normala företagsekonomiska principer. Delägarnas avkastning erhålles dels genom den konkurrens och premiepress på försäkringsmarknaden som bolaget skall utöva dels genom att i ägardirektiven anges långsiktiga och uthålliga avkastningskrav enligt sedvanlig branschnorm.

§ 9 Ekonomiska föreskrifter

Kommunassurans Syd Försäkrings AB ska följa försäkringsrörelselagens krav på ekonomisk hantering.

Kommunassurans Syd Försäkrings AB äger inte rätt ingå borgen eller förvärva fast egendom.

Budget för Kommunassurans Syd Försäkrings AB ska årligen upprättas och fastställas av styrelsen.

Om Kommunassurans Syd Försäkrings AB anlitar part för arbete eller tjänster gäller som förutsättning att skriftligt avtal upprättas på marknadsmässiga villkor.

§ 10 Förköpsrätt vid överlåtelse av aktier

Om lösenrätt vid övergång av aktier finns bestämmelser i bolagsordningen.

§ 11 Ytterligare delägare

Beslut om nya delägare i bolaget fattas av bolagsstämman. Sådant beslut får fattas endast med kvalificerad majoritet. En förutsättning för sådant beslut är att den nye delägaren biträder detta avtal.

Styrelsen skall förhandla om vilka villkor som skall gälla för nya delägare och därvid beakta bolagets marknadsvärde och förmögenhet.

§ 12 Beslut om frågor av principiell betydelse eller större vikt

Inför beslut i frågor av principiell betydelse eller av större vikt skall styrelsen tillse att delägarna erhåller ett underlag som möjliggör en god beredning av ärendet innan detta föreläggs bolagsstämman.

§ 13 Avtalstid

Detta avtal gäller från och med den 1 juli 2007 till och med den 31 december 2009.

Uppsägs inte avtalet av part senast två år före avtalsperiodens utgång förlängs avtalet med fyra år i sänder med enahanda uppsägningsrätt. Uppsägning skall vara skriftlig och tillställas Kommunassurans Syd Försäkrings AB, som underrättar övriga parter om uppsägningen.

§ 14 Väsentliga förändringar

Om väsentlig förändring av verksamheten eller förutsättningarna för denna inträffar äger vardera parten uppta förhandlingar om villkoren i detta avtal.

§ 15 Konsekvenser av parts uppsägning av avtalet

Om part vill utträda ur detta avtalsförhållande skall parts aktier genast hembjudas övriga delägare för inlösen. Om dessa inte önskar begagna sin rätt till inlösen skall bolagsstämman pröva om inlösen av aktierna kan ske. Sådant medgivande skall endast göras under förutsättning att aktiekapitalet inte kommer att understiga av finansinspektionen föreskriven kapitalbas.

§ 16 Tvist

Tvister i anledning av detta avtal ska i första hand lösas genom förhandlingar parterna emellan. Om sådana förhandlingar misslyckas ska tvisten för slutligt avgörande hänskjutas till allmän domstol.

Detta avtal är upprättat i likalydande exemplar varav parterna erhållit var sitt.

FRÅN KSFAB

GÄLLANDE

3. Ägardirektiv för Kommunassurans Syd Försäkrings AB

(antagna av bolagsstämman 8 maj 2012)

Detta ägardirektiv fastställs i enlighet med §1 i Aktieägaravtalet för Kommunassurans Syd Försäkrings AB ("Kommunassurans Syd"). Det är i och med att det antagits av bolagsstämman enligt aktiebolagsrätten bindande för bolagets styrelse och andra ställföreträdare som har att följa direktivet, såvida det inte strider mot försäkringsrörelselagen, annan lag eller bolagsordningen.

1 Bakgrund

Kommunassurans Syd är ett försäkringsbolag som bildats för att dels garantera delägarna försäkringsskydd, dels bidra till att, genom den konkurrensförmåga Kommunassurans Syd representerar, säkerställa att delägarna kan erhålla bästa försäkringsvillkor oavsett om avtal tecknas med Kommunassurans Syd eller annat försäkringsbolag.

2 Mål

Kommunassurans Syd skall långsiktigt utgöra en attraktiv och stabil försäkringsgivare för delägarna. Kommun, region eller landsting i Götaland kan – efter beslut enligt §11 aktieägareavtalet 120508 – bli delägare i Kommunassurans Syd.

Kommunassurans Syd skall vara det ledande försäkringsbolaget för kommuner i Götaland och aktivt verka för att utveckla bolagets verksamhet för att säkerställa en långsiktig konkurrensförmåga.

Kommunassurans Syd skall aktivt verka för att delägarna utvecklar och vidmakthåller en hög förmåga att undvika skador.

Kommunassurans Syd skall vidare för delägare som också är försäkringstagare, i den mån detta förhållande medger ytterligare förutsättningar härför, aktivt verka för att delägare i egenskap av försäkringstagare utvecklar och vidmakthåller förmågan att undvika skador dels att minska Kommunassurans Syd´s skadekostnader och därmed öka Kommunassurans Syd´s långsiktiga konkurrensförmåga, dels minska försäkringstagares skador och skadekostnader.

Allt skadeförebyggande arbete skall ske i samverkan med delägare/försäkringstagare.

Delägarnas skaderesultat samt vilja och förmåga att förebygga skador skall återspeglas i erbjudna försäkringsvillkor och premier.

Verksamheten skall drivas enligt affärsmässiga, marknadsorienterade principer med iakttagande av det kommunala ändamålet för verksamheten.

Kommunassurans Syd skall – när detta bidrar till att uppfylla bolagets uppdrag - ingå olika former av samarbeten med andra aktörer inom försäkringsområdet.

Kommunassurans Syd skall engagera sig i branschens utveckling och i framtidsfrågor för att trygga bolagets bestånd och utveckling samt delägarnas långsiktiga intresse av få och små skador samt ett gott försäkringsskydd.

3 Styrning

Delägarna utövar sin styrning via bolagsstämman där varje ägardirektiv eller annat beslut är styrande för bolagets verksamhet. Det åligger vidare bolaget att följa vad som finns intaget i mellan delägarna träffat aktieägaravtal, som om bolaget självt varit part i avtalet.

Styrelsen skall utforma organisationen så att de bästa förutsättningarna för bolagets ändamål och mål tillgodoses. I detta syfte skall styrelsen anta en arbetsordning för sitt eget arbete och en instruktion för verkställande direktören.

4 Grundläggande värderingar

Kommunassurans Syd skall vara en god samhällsaktör där verksamheten präglas av långsiktig ägarnytta. Grundläggande värden skall vara trovärdighet, öppenhet, kvalitet och säkerhet. God etik och professionalism skall vara utmärkande.

Delägare skall i alla frågor som berör delägare i egenskap av endast delägare behandlas lika, oavsett om de är försäkringstagare eller ej.

5 Ekonomi

Det är bolagets uppgift att bedriva verksamheten på långsiktigt effektivast möjliga vis i syfte att säkerställa en gynnsam verksamhetsutveckling och ge möjligheten att erbjuda delägarna förmånliga försäkringsvillkor och premier.

Kommunassurans Syd skall bedriva verksamheten på sådant sätt att denna är tillfredsställande konsoliderad och bolaget i övrigt utgör en attraktiv och stabil upphandlare av återförsäkring.

Kommunassurans Syd verksamhet skall grundas på att verksamheten skall ge uthållig avkastning på tillskjutet aktiekapital enligt sedvanlig branschnorm. Mot bakgrund av att bolaget är nybildat och delägarna bedömer att överskott skall utnyttjas för att konsolidera bolaget, skall bolaget tills vidare inte lämna utdelning. Frågan aktualiseras på nytt inför bolagsstämman 2010.

6 Information m.m.

Kommunassurans Syd skall hålla delägarna väl informerade om sin verksamhet. Detta skall ske dels vid bolagsstämma, dels vid ett särskilt ägarsamråd, som skall hållas under sista tertialet varje år. Kallelse sker på initiativ av och genom bolagets försorg.

Vid sådant ägarsamråd skall styrelsen medverka och jämte bolagets verkställande ledning informera om bl.a. bolagets marknadsposition och produkter, avkastning, ekonomiskt utfall jämte prognos, arbete för att förebygga skador hos försäkringstagare och övriga delägare samt affärsmässig utveckling i övrigt. Vid ägarsamrådet skall också behandlas de andra frågor som delägare önskar genom anmälan till bolaget.

Styrelsen skall i årsredovisningen beskriva hur bolaget uppfyllt ändamålet med verksamheten. Årsredovisningen skall sändas till ägarna för distribution till kommunstyrelsen.

7 Tolkningsordning

I det fall vad som i detta ägardirektiv står i strid med vad som stadgas i lag, bolagsordning eller aktieägaravtalet mellan delägarna, gäller vad som stadgas i följande ordning:

1. Lag
2. Bolagsordning
3. Aktieägaravtal
4. Ägardirektiv

Kommunstyrelsen
2018-03-21

Ärende 15

15

KS AU § 42 KS KF/2018:36 - 012

Uppföljning och översyn av anvisningar för informationsverksamheten med kommunikationsplan för 2018 samt förslag om fördjupat utvecklingsarbete

Ärendebeskrivning
Kommunstyrelsen har 2012-09-09, § 164, beslutat om anvisningar för informationsverksamheten med kommunikationsplan. Anvisningarna innehåller en genomgång av vad kommunens informationsarbete ska kännetecknas av, samt mål för extern och intern information. Därtill anges ansvarsfördelningen mellan kommunstyrelsen, nämnderna, kommunledningskontoret och förvaltningarna.

Kommunstyrelsen har enligt anvisningarna ett övergripande ansvar för kommunens informationsverksamhet och marknadsföring, samt ett direkt ansvar för kommunövergripande information. Varje nämnd har ansvar för informationen inom sitt verksamhetsområde. Anvisningarna för informationsverksamheten med kommunikationsplan ska följas upp årligen.

Enligt anvisningarna ska kommunstyrelsen och nämnderna årligen upprätta aktivitetsplaner för sina respektive informationsåtgärder. Sammanställningen av aktivitetsplanerna för externa och interna insatser har fungerat som kommunens gemensamma kommunikationsplan.

Utvecklingsavdelningen har utarbetat ett förslag till kommunikationsplan/aktivitets-plan för kommunstyrelsen/kommunledningskontoret år 2018.

I skrivelse 2018-03-05 redogör utvecklingschef Tove Dannestam och kommundirektör Jan Sohlmér för kommunledningskontorets särskilda kommunikationsinsatser under år 2017, och presenterar förslag till ett fördjupat och gemensamt utvecklingsarbete kring kommunikation.

Beslutsunderlag
- Skrivelse 2018-03-05 från utvecklingschefen och kommundirektören
- Bilaga: Förslag till kommunikationsplan/aktivitetsplan för kommunstyrelsen/kommunledningskontoret år 2018
- Protokollsutdrag från kultur- och fritidsnämnden 2017-10-02 § 61
- Protokollsutdrag från barn- och utbildningsnämnden 2017-10-03 § 73
- Protokollsutdrag från socialnämnden 2018-01-30 § 7
- Protokollsutdrag från tekniska nämnden 2018-02-26 § 9

– Protokollsutdrag från miljö- och byggnadsnämnden 2018-02-27 § 22

Arbetsutskottets handläggning
Vid arbetsutskottets sammanträde lämnar utvecklingschef Tove Dannestam en redogörelse.

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta följande:
– Kommunstyrelsen fastställer kommunikationsplan/aktivitetsplan för kommunstyrelsen/kommunledningskontoret år 2018 i enlighet med bilaga.

./. Bilaga.

– Kommunstyrelsen uppdrar till kommunledningskontoret att fördjupa det pågående utvecklingsarbetet med förvaltningarna.

– Kommunstyrelsen uppdrar till kommunledningskontoret att återkomma till kommunstyrelsen med förslag till gemensam kommunikationspolicy för Lomma kommun.

_____

Sändlista

LOMMA KOMMUN
Kommunstyrelsen
2018 -03- 08

NFW

LOMMA KOMMUN

KOMMUNLEDNINGSKONTORET
Utvecklingsavdelningen

Vår referens: Tove Dannestam
Direkttel: 040-641 11 34
E-post: tove.dannestam@lomma.se
Diarienr: KS KF/2018:36
Er referens:

2018-03-05

Uppföljning och översyn av anvisningar för informationsverksamheten med kommunikationsplan för 2018 samt förslag om fördjupat utvecklingsarbete

Ärendebeskrivning

Bakgrund

Kommunstyrelsen har tidigare beslutat om anvisningar för informationsverksamheten med kommunikationsplan (2012-09-09, § 164). Anvisningarna innehåller en genomgång av vad kommunens informationsarbete skall kännetecknas av samt mål för extern och intern information. Därtill anges ansvarsfördelningen mellan kommunstyrelsen, nämnderna, kommunledningskontoret och förvaltningarna.

Kommunstyrelsen har ett övergripande ansvar för kommunens informationsverksamhet och marknadsföring samt ett direkt ansvar för kommunövergripande information. Varje nämnd har ansvar för informationen inom sitt verksamhetsområde. Anvisningarna för informationsverksamheten med kommunikationsplan skall årligen ses över.

Enligt anvisningarna skall kommunstyrelsen och nämnderna årligen upprätta aktivitetsplaner för sina respektive informationsåtgärder. Sammanställningen av aktivitetsplanerna för externa och interna insatser har fungerat som kommunens gemensamma kommunikationsplan.

Föreliggande ärende initieras mot bakgrund av att aktivitetsplaner för 2018 nu har beslutats av samtliga nämnder. Ärendet innehåller också förslag på 2018-års aktivitetsplan för kommunstyrelsen samt en redogörelse för vilka särskilda kommunikationsinsatser kommunledningskontoret har genomfört under 2017. Slutligen föreslås ett fördjupat utvecklingsarbete kring kommunikationsarbete i kommunen i stort. Det avser bland annat ansvarsfördelning, roller och arbetssätt i kommunen samt framtagande av en kommungemensam kommunikationspolicy.

Kommunstyrelsen och nämndernas aktivitetsplaner för 2018

Föreliggande ärende innehåller förslag om aktivitetsplan för kommunstyrelsen för 2018, vilken översiktligt anger aktiviteter, kanaler och målgrupper i enlighet med hur tidigare aktivitetsplaner har utformats.

Då kommunstyrelsen behandlade uppföljningen av informationsverksamheten för 2016 och nämndernas aktivitetsplaner för 2017 fick utvecklingsavdelningen i uppdrag att vidareutveckla kommunstyrelsens informationsinsatser (KS/KF 2016:102). Det innebar bland annat att utveckla en ny form av förvaltningsspecifik kommunikationsplan.

Utvecklingsavdelningen har påbörjat detta arbete tillsammans med några av förvaltningarna och mot bakgrund av detta ser nämndernas kommunikations- och aktivitetsplaner för 2018 olika ut. Samhällsbyggnadsförvaltningen, som verkar på uppdrag av flera nämnder, har till exempel utvecklat en gemensam kommunikationsplan för förvaltningen som ett sätt att samordna och strukturera informations- och kommunikationsflödet. Den innehåller dels övergripande mål och budskap, dels kommunikationsplaner för varje avdelning. Mot bakgrund av detta ingår till exempel planeringsavdelningen i förvaltningens gemensamma kommunikationsplan där respektive nämnd ansvarar för de delar som faller under dess ansvarsområde.

Kommunledningskontorets särskilda kommunikationsinsatser under 2017

Utvecklingsavdelningen har under kommunstyrelsen ansvar för kommunövergripande extern kommunikation och för den verksamhetsövergripande interna informationen. Under föregående år har utvecklingsavdelningen genomfört följande särskilda insatser:

- *Nämndernas aktivitetsplaner*
  Ett utvecklingsarbete kring nämndernas aktivitetsplaner och förvaltningarnas kommunikationsarbete har påbörjats.

- *Utveckling och lansering av kommunens nya externa hemsida*
  Kommunens övergripande webbplats lomma.se fick ny design, nya mallar och ny struktur. Sidan blev även responsiv, dvs. anpassningsbar utifrån om man som besökare använder en dator, surfplatta eller mobil. Tillsammans med alla förvaltningar gjordes en översyn av innehållet på webbplatsen. Den nya hemsidan lanserades i mars 2017.

- *Lomma Aktuellt*
  Fem nummer av kommuntidningen Lomma Aktuellt har getts ut under året.

- *Lansering av en ny grafisk profil*
  En ny grafisk profil för kommunen lanserades under året med nya färger, nytt typsnitt och uppdaterad logotyp. Manual, exempelsamling och nya mallar för presentationer togs fram. I samband med detta togs också förslag på nya profilartiklar fram och upphandlades. Administrering av dessa gåvor lämnades över till Kontaktcenter.

- *Behovsanalys av ett uppdaterat intranät*
  En utredning genomfördes av kommunens intranät Kompassen kring behov och möjligheter för att utveckla ett mer tidsenligt arbets- och kommunikationsverktyg. I slutet av 2017 påbörjades arbetet med en genomförandeplan som ser på olika möjliga tillvägagångssätt för att implementera ett nytt intranät under 2018. Arbetet bedrivs i en gemensam arbetsgrupp tillsammans med serviceavdelningen.

- *Samordning och genomförande av Lommafesten 2017*
  Lomma kommun medverkade i evenemanget Lommafesten lördagen den 27 maj 2017. Evenemanget arrangeras av föreningen Lomma event, och utvecklingsavdelningen samordnade kommunens medverkan via tältutställningar. Representanter från olika förvaltningar fanns på plats för att möta intresserade kommuninvånare.

- *Digitalisering av personaltidningen Ankaret*
  Under året utkom fem nummer av personaltidningen Ankaret. Som ett led i kommunens digitala agenda övergav personaltidningen Ankaret sin traditionella form och det sista tryckta pappersexemplaret utgavs i december, i samband med att kommunens tryckeriservice upphörde. Framöver kommer denna kommunikation att ske främst via ett digitalt flöde på

intranätet Kompassen och e-utskick. Därtill har KommunLedaren lanserats – kommundirektörens nya månatliga nyhetsbrev som går ut till samtliga anställda.

- *Upphandling av och införande av gemensam bildbank*
  Under 2017 gjordes en upphandling av en gemensam bildbank för kommunanställda och valet föll på MediaFlowPro. Bildbanken erbjuder sökbara foton från kommunen och dess verksamheter som alla lätt ska kunna använda. Utvecklingsavdelningen fyller på bildbanken efterhand att nya bilder tas.

- *Strukturerade inlägg på sociala medier*
  Kommunens närvaro på sociala media utvecklades än mer från tidigare automatiserade inlägg, till mer planerade och strukturerade inlägg (gäller främst Facebook och Instagram). En ny Facebooksida för kommunens näringslivsverksamhet lanserades i samband med vårens näringslivskväll.

- *PEPP, jobba@Lomma och ny värdegrund*
  Utvecklingsavdelningen har bidragit med kommunikationskompetens och genomfört insatser i samarbete med HR-avdelningen. Det gäller till exempel projektet PEPP, strategin för jobba@Lomma och en uppdaterad värdegrund för kommunen.

- *Klarspråk*
  Med hjälp av en studentmedarbetare anordnades utbildningar i klarspråk, dvs. hur man kommunicerar på ett enkelt och begripligt sätt. Även den externa hemsidan sågs över ur detta perspektiv. Därtill lanserades nya skrivregler för kommunen.

Förslag om ett fördjupat och gemensamt utvecklingsarbete kring kommunikation

Det finns ett behov av att stärka och utveckla det externa och interna kommunikationsarbetet i kommunen. Mot bakgrund av det tidigare beslutet i kommunstyrelsen om att se över utformningen av kommunikationsplaner (KS/KF 2016:102) och ytterligare behov på området har utvecklingsavdelningen initierat ett utvecklingsarbete kring kommunikation. Bland annat har ledningsgruppen börjat arbeta med roller och ansvar samt identifierat utvecklingsområden. De behov som så här långt har framkommit är bland annat följande:

- Att stärka den externa kommunikationen och marknadsföringen genom enhetlig information och nyheter om verksamheten till medborgare och omvärld utifrån ett helhetsperspektiv
- Att utveckla gemensamma och kommunövergripande huvudbudskap
- Att utveckla en gemensam kommunikationspolicy för kommunen
- Att utveckla press- och mediahanteringen samt kompetensutveckling inom detsamma
- Att öka kommunens synlighet i syfte att attrahera nya medarbetare
- Att stärka den interna kommunikationen, till exempel avseende ledningskommunikation och att utveckla intranätet till ett ändamålsenligt arbets- och kommunikationsverktyg

Det är även angeläget att se över roll- och ansvarsfördelningen mellan kommunledningskontoret och förvaltningarna i syfte att hitta ett välfungerande arbetssätt kring kommunikation i vardagen. Kommunledningskontoret och förvaltningarna behöver ytterligare fördjupa sitt samarbete för att tillsammans stärka den externa och interna kommunikationen till gagn för såväl invånare som medarbetare.

Det handlar om att kommunledningskontoret proaktivt ska fånga upp kommunikationsbehov och i än högre grad stötta förvaltningarna såväl strategiskt som operativt kring kommunikation. Förvaltningarna behöver än mer uppmärksamma betydelsen av kommunikation som del av sin ordinarie verksamhet och se möjligheterna i att kommunikativt lyfta sin verksamhet till kommungemensam nivå. Sammantaget tyder de behov som identifierats på att utvecklingsarbetet inom kommunikationsområdet bör fortsätta och fördjupas.

Vidare föreslås att en gemensam kommunikationspolicy för Lomma kommun utvecklas. Kommunikationspolicyn skulle fungera som stöd och vägledning och bland annat innehålla grundläggande mål och principer för kommunikationsarbete. I linje med de av kommunstyrelsen tidigare antagna anvisningarna för informationsverksamheten skulle policyn klargöra ansvar och företrädarskap mellan till exempel politisk nivå och tjänstemannaorganisationen. Det innebär att en kommunikationspolicy skulle se över, integrera och ersätta de nu gällande "anvisningarna för informationsverksamheten med kommunikationsplan".

Därmed föreslås kommunstyrelsen besluta om att ge kommunledningskontoret i uppdrag att fördjupa det pågående utvecklingsarbetet inom kommunikationsområdet tillsammans med övriga förvaltningar och att inom ramen för uppdraget ta fram en gemensam kommunikationspolicy för Lomma kommun.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta

- att godkänna förslag till aktivitetsplan för kommunstyrelsen år 2018,
- att ge kommunledningskontoret i uppdrag att fördjupa det pågående utvecklingsarbetet kring kommunikation med förvaltningarna, samt
- att ge kommunledningskontoret i uppdrag att återkomma till kommunstyrelsen med förslag på en gemensam kommunikationspolicy för Lomma kommun.

Tove Dannestam
Utvecklingschef

Jan Sohlmér
Kommundirektör

Bilaga till tjänsteskrivelse

Kommunikationsplan/aktivitetsplan för Kommunstyrelsen/Kommunledningskontoret år 2018

Budskap	Målgrupp	Kanal	Aktiviteter	Tid	Ansvarig	Anm.
A. Information till kommuninvånarna om planerade åtgärder, fattade beslut och aktuella händelser	Kommuninvånarna	1. Kommunstyrelsens informationstidning Lomma Aktuellt 2. Kommunens hemsida lomma.se 3. Pressreleaser 4. Presskonferenser 5. Annonser i dagspress och fackpress 6. Publika informationsskärmar, t ex i biblioteken 7. Studiebesök 8. Film på webben 9. Kommunens facebooksida	1.Artiklar och notiser 2. Nyhetsartiklar, verksamhetsbeskrivningar, protokoll, information på lättläst svenska 6.Nyhetsartiklar, verksamhetsbeskrivningar 8. Webbsändningar/inspelningar av fullmäktigemöten, filmer om aktuella projekt och händelser, filmer med miljöbilder 9. Nyheter, miljöbilder	1. 4-5 utgåvor/år 2. Löpande 3. Vid behov 4. Vid behov och löpande 5. Vid behov 6. Löpande 7 Vid behov Elever i årskurs 8 9 Löpande		Planerad översyn av LA 2018. LA finns även som taltidning och på hemsidan.

B. Information till anställda om planerade åtgärder, fattade beslut, gällande regler, organisation och anvisningar för arbetet	Anställda i Lomma kommun	1. Intranätet/ Kompassen 2. Samverkanssystemet 3. Handböcker 4. Broschyrer 5. E-brev från kommundirektören	3.Arbetsplatsträffar, förvaltningssamver-kansmöten och centrala samverkansmöten	2. Löpande 3. Enligt Samverkansavtalet 5. cirka 10 utskick per år eller vid behov		
C. Information om serviceutbud, verksamheter, fattade beslut, planerade åtgärder, evenemang, krishantering och aktuella händelser	Allmänheten	1. Lomma.se 2. Mässor 3. Broschyrer 4. Twitter 5. Publika informationsskärmar, i biblioteket i Lomma samt infoskärm i kommunhusets foajé 6. Kommunens facebooksida 7 Kommunens Linkedin-sida	1. Nyhetsartiklar, verksamhetsbeskriv-ningar, protokoll 2. Lommafesten 5.Nyhetsnotiser och filmer 6 Nyheter, miljöbilder 7 Rekrytering	1. Löpande 2. Maj 3. Vid behov 4. Löpande och vid behov 5. Löpande vid Behov 6. Löpande 7. Löpande		
D. Marknadsföring	Allmänheten	1. Broschyrer 2. Annonser/Affischer 3. Platsannonser 4. Film 6. Profilprodukter	1.Diverse, bl.a. broschyr för turistnäringen 2.Diverse 4.Profilfilm	1.Vid aktuella tillfällen 2.Vid aktuella tillfällen 4.Vid behov 6.Vid aktuella tillfällen		

		7. Mässor 9. Lomma.se 10. Publika informationsskärmar, t ex i biblioteken 11. Kommunens facebooksida 12. Instagram	6.Diverse profilprodukter och gåvoprodukter 7. Lommafesten 12. Miljöbilder	8 Löpande 9 Vid behov 10 Löpande 11 Löpande		
E. Medborgardialog i aktuella frågor	Separata målgrupper och samtliga kommuninvånare	1. Diskussionsgrupper 2. Sociala medier 3. Enkäter	2. LUKAS Facebook	2.Löpande 3. Vid behov		
F. Information om planerade sammanträden med kommunfullmäktige	Kommuninvånarna/ Allmänheten	1. Kungörelser i dagspress 2. Kungörelser på kommunens officiella anslagstavla 3. Hemsidan	3. Kungörelser och handlingar	1.Cirka 10 gånger per år 2.Cirka 10 gånger per år 3.Cirka 10 gånger per år		
G. Information om pågående sammanträden med kommunfullmäktige	Kommuninvånarna/ allmänheten	1. Webbsändningar från kommunfullmäktiges sammanträden 2. Kungörelse och handlingar publiceras på hemsidan		Cirka 10 tillfällen per år		

H. Information om planerade sammanträden med kommunstyrelsen	Kommuninvånarna/ Allmänheten	Hemsidan	Kallelser	Cirka 10 tillfällen per år		
I. Information beträffande beslut om regelverk	Allmänheten	1. Kungörelser i dagspress 2. Kungörelser på kommunens officiella anslagstavla 3. Hemsidan	3.Nyhetsartiklar och regelbeskrivningar	1.Vid behov 2.Vid behov 3.Vid behov		
J. Information till förtroendevalda	Förtroendevalda	1.Hemsidan, på särskild undersida 2. Särskild försändelse med informations-material 3. Utbildning	1. Grundläggande styrdokument samt blanketter 2.Information om regelverk och organisation 3.Grundläggande kommunalrätt, förvaltningsrätt och offentlighets- och sekretesslagstiftning	1. Löpande 2. I anslutning till valtillfälle 3. Vid mandatperidodens början samt vid separata tillfällen		

K. Information till nyinflyttade till kommunen	Nyinflyttade	Vykort med länk till hemsidan		Utskick en gång per månad		
L. Krisinformation	Allmänheten och media	1. Twitter 2. Hemsida/Intranät 3. Facebook 4. Radio P4, Malmöhus 5. Upplysningscentral 6. Växel 7. Pressmeddelande 8. Presskonferenser 9. VMA 10. Flygblad	1-11 Skriftlig respektive muntlig information	1-11 Vid behov		
M. Krisinformation	Andra myndigheter	1.Rakel 2. Wis		Löpande		
N. Nytt intranät	Chefer och medarbetare	1. Intranätet	Utredning framtagen. Genomförande-planering pågår	Pågående. Implementering under 2018.		

Räddningstjänsten						
A. Information om serviceutbud, verksamheter, fattade beslut, planerade åtgärder, evenemang, krishantering och aktuella händelser	Skolbarn åk 2.	Inbjudan via mail och internpost.	Teoretiskt och praktisk brandutbildning på brandstationen.	1,5 tim per klass årligen.		
A. Information om serviceutbud, verksamheter, fattade beslut, planerade åtgärder, evenemang, krishantering och aktuella händelser	Allmänheten, kommunala förvaltningar, företag	Hemsidan	HLR-utbildning, Barn-HLR-utbildning, Första hjälpenutbildning, Brandutbildning, SBA-utbildning och Heta-arbeten-utbildning.	Löpande		
A. Information om serviceutbud, verksamheter, fattade beslut, planerade åtgärder, evenemang, krishantering och aktuella händelser	Skolbarn 7-15 år	Hemsidan Öppet hus på brandstationen	Sportlovsaktivitet på brandstationen	Sportlovet varje år.		

A. Information om serviceutbud, verksamheter, fattade beslut, planerade åtgärder, evenemang, krishantering och aktuella händelser.	Allmänheten	Brandvarnarprojekt. Hembesök till kommuninvånarna	Information om brandskydd i olika bostadsområde i kommunen	Årligen		
A. Information om serviceutbud, verksamheter, fattade beslut, planerade åtgärder, evenemang, krishantering och aktuella händelser.	Förskolebarn	Inbjudan via mail till de olika enheterna.	Information om säkerhet och brand ges till förskolebarn årligen. besöker brandstationen, besöker brandstationen och räddningstjänster ebranslang m.m.	Årligen		
A. Information om serviceutbud, verksamheter, fattade beslut, planerade åtgärder, evenemang, krishantering och aktuella händelser	Allmänhet, förvaltningar och företag.	Information och rådgivning om brandskydd via mail, telefon, besök på brandstationen eller på plats.	Information och rådgivning	Några gånger per vecka		
A. Information om	Seniorer	Inbjudan från	Information om	Årligen		

serviceutbud, verksamheter, fattade beslut, planerade åtgärder, evenemang, krishantering och aktuella händelser.		räddningstjänsten och äldreomsorgen.	säkerhet och brand ges till seniorer årligen.			
A. Information om serviceutbud, verksamheter, fattade beslut, planerade åtgärder, evenemang, krishantering och aktuella händelser	Allmänheten	Brandstationen	Brandinformation	Löpande 1 timme/ tillfälle		
A. Information om serviceutbud, verksamheter, fattade beslut, planerade åtgärder, evenemang, krishantering och aktuella händelser	Allmänheten	Hemsidan	Brandförebyggande information, visar offensiva enheter m.m.	Årligen i december.		
A. Information om serviceutbud, verksamheter, fattade beslut, planerade åtgärder,	Allmänheten	Hemsidan	Brandförebyggande information, visning av offensiva brandbilar etc. vid Lommadagarna	Årligen i slutet av maj.		

evenemang, krishantering och aktuella händelser						
A. Information om serviceutbud, verksamheter, fattade beslut, planerade åtgärder, evenemang, krishantering och aktuella händelser	Årskurs 9	Inbjudan till skolorna.	Praovecka för åk 9 där eleverna får inblick i brandmannayrket.	Årligen 1 vecka på hösten.		
Trygghetsdagar för åk 5 och 7	Åk 5 och 7	Inbjudan via skolorna	Diverse förebyggande 40 minuters informationspass	Årligen på våren för åk 7 och hösten för åk 5		

LOMMA KOMMUN
Kommunstyrelsen
2018 -03- 05

KFN § 61 KFN/ 2017:76.800

Förslag till kultur- och fritidsnämndens aktivitetsplan till kommungemensam kommunikationsplan

Ärendebeskrivning
En kommunikationsplan beskriver vilka syften, mål, målgrupper strategier och aktiviteter som Lomma kommun ska arbeta efter för att beskriva vad medborgaren kan förvänta sig av kommunens tjänster utifrån befintliga resurser, metoder, organisation och kompetens.

Syftet är att skapa förtroende för kommunens verksamhet hos kommuninvånarna genom att på olika sätt beskriva och kommunicera våra olika tjänster och att åtgärda de brister som uppstår i verksamheten.

Enligt gällande anvisningar för informationsverksamheten har kommunstyrelsen det övergripande ansvaret för kommunens informationsverksamhet och direkt ansvar för kommunövergripande information. Varje nämnd har vidare ansvaret för information inom sitt verksamhetsområde. Nämnderna fastställer aktuell aktivitetsplan i september varje år.

Förvaltningen för utbildning, kost, kultur och fritid har under perioden gjort ett antal mindre anpassningar i den aktivitetsplan som nämnden behandlat. Bland annat har Kultur- och fritidsnytt tillkommit som en kanal för intern marknadsföring. Under året kommer ledningsgruppen för kultur och fritid arbeta med att göra en översyn av marknadsföring och kommunikation vilket kommer att medföra en större revidering av aktivitetsplanen nästa år.

Beslutsunderlag
- Skrivelse, 2017-09-12 från förvaltningschef och kultur- och fritidschef
- Bilaga: Kommunikationsplan/aktivitetsplan för kultur- och fritidsnämnden/UKF-förvaltningen år 2018
- Kultur- och fritidsnämndens arbetsutskotts protokoll 2017-09-18 § 48

Kultur- och fritidsnämnden beslutar följande:
- Kultur- och fritidsnämnden godkänner förslaget till aktivitetsplan för nämnden till den kommungemensamma kommunikationsplanen.

./. Bilaga.

Aktm
kommunstyrelsen

Bilaga KFN § 61/17

Bilaga
till Kommunikationsplan för Lomma kommun

Kommunikationsplan/aktivitetsplan för Kultur och fritidsnämnden/UKF-förvaltningen år 2018

Budskap	Målgrupp	Kanal	Aktiviteter	Tid	Ansvarig
A. Information till kommuninvånarna om planerade åtgärder, fattade beslut och aktuella händelser	Kommuninvånarna	1a. Kommunens hemsida 1b. Lomma Aktuellt 1c. Kontaktcenter	1. Nyhetsartiklar, verksamhetsbeskrivningar, protokoll 2. Artiklar, notiser	1. Löpande 2. 4 utg./år	1. KFN:s ordförande 2. Förvaltningschef 3. Övriga chefer
B. Information till anställda om planerade åtgärder, fattade beslut, gällande regler, organisation och anvisningar för arbetet	1. Anställda inom UKF 2. Ledare inom UKF	1a. Samverkansystemet 1b. Ankaret 1c. Intranätet 2. Infoblad	1a. Arbetsplatsträff 1b. Artiklar, notiser 2. Övergripande information	1a. 4/år 1b. 6 utg/år 1c. Löpande 2. 1/månad	1. Förvaltningschef 2. Chefer
C. Information om serviceutbud, verksamheter, fattade beslut, planerade åtgärder, evenemang, krishantering och aktuella händelser	1. Allmänheten 2. Föräldrar/elever åk 4-9 3. Ungdomar 13-19 år 4. Föräldrar/barn 3-8 år 5. Anställda och förtroendevalda Lomma kommun	1. Kommunens hemsida och särtryck 2. Enheternas hemsidor, utskick, sociala medier, sms 3. Utskick, sociala medier 4. Annons i dagspress, infoblad, hemsidan 5. Kultur och fritidsnytt	1. Information om KFNs verksamheter 2. Enheternas information 3. Öppen scen – UKM 4. Krokodilkonserter 5. Nyhetsbrev från avdelningens verksamheter	1. januari 2. Löpande 3. februari 4.	1. Förvaltningschef 2. Enhetschefer 3. Kultursamordnare 4. Kultursamordnare 5. Verksamhetschefer
D. Marknadsföring	1. Elever åk F-6	1. Hemsidan, utskick, sociala medier	1. Utbudspresentation, öppet hus Kulturskolan	1. mars	1. Kulturskolechef
E. Medborgardialog i aktuella frågor	1. Föreningsråd 2. Allmänheten 3. Brukarna - olika grupper 4. Alla föreningar	1. Kallelse 2. Sociala medier 3. Enkäter 4. e-post	1. Samrådsforum 2. LUKAS 4. Föreningsträffar	1. 2/år 2. Löpande 3. Vid behov 4. 4/år	1. Kultur/fritidschef, Ordförande KFN

LOMMA KOMMUN
Kommunstyrelsen
2018 -03- 05

BUN § 73

Dnr BUN 2017:313.003

Förslag till barn- och utbildningsnämndens aktivitetsplan till kommungemensam kommunikationsplan

Ärendebeskrivning
Kommunfullmäktige beslutade 2011-06-09, § 71, att revidera "Styrsystem, kvalitetssystem för Lomma kommun" på så sätt att de tidigare kvalitetsdeklarationerna skall ersättas med annan planerad kommunikation, vilken fastställts i en kommungemensam kommunikationsplan.

En kommunikationsplan beskriver vilka syften, mål, målgrupper strategier och aktiviteter som Lomma kommun ska arbeta efter för att beskriva vad medborgaren kan förvänta sig av kommunens tjänster utifrån befintliga resurser, metoder, organisation och kompetens. Syftet är att skapa förtroende för kommunens verksamhet hos kommuninvånarna genom att på olika sätt beskriva och kommunicera våra olika tjänster och att åtgärda de brister som uppstår i verksamheten.

Kommunfullmäktige har i styrsystemet konstaterat att samtliga nämnder/förvaltningar skall involveras i arbetet med att ta fram en gemensam kommunikationsplan som sedan fastställs och följs upp årligen av kommunstyrelsen.

Förvaltningen kommer under 2017 att överväga prioriteringar och alternativa möjligheter kring förvaltningens kommunikation som en följd av de omfattande personalminskningar som genomförts utifrån de av kommunen ställda effektiviseringskraven. I föreliggande förslag har förvaltningen därför endast gjort anpassningar när det gäller ansvarsfunktioner i de kanaler och aktiviteter som anges i planen.

Beslutsunderlag
– Skrivelse, 2017-09-19, från tf. förvaltningschef
– Bilaga: Kommunikationsplan/aktivitetsplan för barn- och utbildningsnämnden/UKF-förvaltningen för 2018

Barn- och utbildningsnämnden beslutar följande:
– Barn- och utbildningsnämnden godkänner föreliggande förslag till aktivitetsplan för nämnden till den kommungemensamma kommunikationsplanen.

./. Bilaga.

Bilaga BUN §73/17

Bilaga
till Kommunikationsplan för Lomma kommun

Kommunikationsplan/aktivitetsplan för Barn och utbildningsnämnden/UKF-förvaltningen år 2018

Budskap	Målgrupp	Kanal	Aktiviteter	Tid	Ansvarig
A Information om planerade åtgärder, fattade beslut och aktuella händelser	Kommuninvånarna	Kommunens hemsida	Nyhetsartiklar, verksamhetsbeskrivningar, resultat, protokoll Artiklar, notiser Fortlöpande information Matsedel	Löpande	BUN:s ordförande Förvaltningschef ~~Förvaltningsstrateg~~ Kvalitets- och utvecklingsledare Biträdande kostchef
		Lomma Aktuellt	Nyhetsartiklar, Resultat Artiklar, notiser Fortlöpande information	Löpande Enligt publiceringsplan	~~Förvaltningsstrateg~~
		Särtryck till samtliga elever	Matsedlar	Löpande	Biträdande kostchef
		Kontaktcenter	Fortlöpande information	Löpande	~~Förvaltningsstrateg~~ Verksamhetschefer
		~~Facebook, förvaltningen #LommaSkola~~	~~Nyhetsartiklar,~~ ~~Resultat~~ ~~Artiklar, notiser~~ ~~Fortlöpande information~~	~~Löpande~~	~~Förvaltningsstrateg~~ ~~Kommunikations- och pedagogikutvecklare~~
		Facebook - verksamheter	Nyhetsartiklar	Löpande	Verksamhetschefer
		Instagram	Verksamhetsbilder	Löpande	Kostchef Köksenhetschef

Bilaga
till Kommunikationsplan för Lomma kommun

Kommunikationsplan/aktivitetsplan för Barn och utbildningsnämnden/UKF-förvaltningen år 2018

Budskap	Målgrupp	Kanal	Aktiviteter	Tid	Ansvarig
B **Information om planerade åtgärder, fattade beslut, gällande regler, organisation och anvisningar för arbetet**	Anställda inom UKF	Samverkanssystemet	Möten i UKF-samverkansgrupp	1 gång/månad	Förvaltningschef
			Lokala samverkansgrupper	Enligt kalendarium	Chef för berörd verksamhet
			Arbetsplatsträff	Enligt kalendarium	Chef för berörd verksamhet
			Utvecklingssamtal	En gång år	Chef för berörd medarbetare
		Ankaret	Information om verksamheten	Enligt kalendarium	~~Förvaltningsstrateg~~ ~~Kommunikations- och pedagogikutvecklare~~ Kultursamordnare
		Socialt intranät (Google +)	Information om lediga tjänster avseende rekryteringsbonus	Löpande	Chef för berörd verksamhet
		Socialt intranät (Google +)	Samarbetsbetsgrupper för förstelärare, IKT-utvecklare skoladministratörer	Löpande	~~Kommunikations- och pedagogikutvecklare~~ Administrativ chef Kvalitets- och utvecklingsledare Verksamhetschef - grundskola

Bilaga
till Kommunikationsplan för Lomma kommun

Kommunikationsplan/aktivitetsplan för Barn och utbildningsnämnden/UKF-förvaltningen år 2018

Budskap	Målgrupp	Kanal	Aktiviteter	Tid	Ansvarig
		Google sites	Information från förskolans: Kvalitetsnätverk Matematiknätverk	Löpande	Nätverksledare
		Google drive – Team Drives Till personal – Lomma skola	Övergripande gemensam information	Löpande	Förvaltningschef Administrativ chef Utredningschef/stf förvaltningschef Kvalitets- och utvecklingsledare ~~Kommunikations- och pedagogikutvecklare~~ ~~Förvaltningsstrateg~~ Verksamhetschefer
		Google drive	Information från förskolans: - Språknätverk - Naturnätverk	Löpande	Nätverksledare
		Facebook - Lommapedagog	Pedagogisk inspiration	Löpande	Kvalitets- och utvecklingsledare ~~Kommunikations- och pedagogikutvecklare~~ ~~Förvaltningsstrateg~~
		Google sites	Kvalitetsrapport	Löpande	Förvaltningschef Administrativ chef Utredningschef/stf förvaltningschef Kvalitets- och utvecklingsledare

Bilaga
till Kommunikationsplan för Lomma kommun

Kommunikationsplan/aktivitetsplan för Barn och utbildningsnämnden/UKF-förvaltningen år 2018

Budskap	Målgrupp	Kanal	Aktiviteter	Tid	Ansvarig
					~~Kommunikations- och pedagogikutvecklare~~ ~~Förvaltningsstrateg~~

Bilaga
till Kommunikationsplan för Lomma kommun

Kommunikationsplan/aktivitetsplan för Barn och utbildningsnämnden/UKF-förvaltningen år 2018

Budskap	Målgrupp	Kanal	Aktiviteter	Tid	Ansvarig
		E-post	Information	Löpande	Förvaltningschef Administrativ chef Utredningschef/stf förvaltningschef Kvalitets- och utvecklingsledare ~~Kommunikations- och pedagogikutvecklare~~ ~~Förvaltningsstrateg~~ Verksamhetschefer
		Google sites -	Information och stödmaterial om digitalisering Stödmaterial till verksamheter kring assisterande verktyg	Löpande	Verksamhetschefer ~~Kommunikations- och pedagogikutvecklare~~ Resurscentrum
	Skolledare	Google+ - Förskolechefer i #LommaSkola Rektorer i #LommaSkola	Information	Löpande	Förvaltningschef Administrativ chef Utredningschef/stf förvaltningschef Kvalitets- och utvecklingsledare ~~Kommunikations- och pedagogikutvecklare~~ ~~Förvaltningsstrateg~~ Verksamhetschefer
	UKF - samverkan	Google+ UKF - samverkan	Information	Löpande	Förvaltningschef Utredningschef/stf förvaltningschef

Bilaga
till Kommunikationsplan för Lomma kommun

Kommunikationsplan/aktivitetsplan för Barn och utbildningsnämnden/UKF-förvaltningen år 2018

Budskap	Målgrupp	Kanal	Aktiviteter	Tid	Ansvarig
C Information om servicenbud, verksamheter, fattade beslut, planerade åtgärder, evenemang, krishantering och aktuella händelser	Allmänheten	Kommunens hemsida – Lomma.se.	Information om BUNs verksamheter och fristående alternativ och avvikande kost – handlingsplaner	Löpande	Förvaltningschef ~~Förvaltningsstrateg~~ Rektor/förskolechef Rektor/förskolechef Bitr. kostchef Kostchef Ansvarig skolsköterska
		Kontaktcenter	Information om BUNs verksamheter	Löpande	Förvaltningschef ~~Förvaltningsstrateg~~ Rektor/förskolechef Bitr. kostchef Kostchef, ansvarig
		Facebook, förvaltningsledningen (Vilande) #LommaSkola	Nyhetsartiklar Resultat Artiklar Notiser Fortlöpande information	Löpande	~~Kommunikations- och pedagogiluutvecklare~~ ~~Förvaltningsstrateg~~ Verksamhetschefer
		Facebook – verksamheter	Nyhetsartiklar	Löpande	Verksamhetschefer
		Instagram	Verksamhetsbilder	Löpande	Kostchef Köksenhetschef

Bilaga
till Kommunikationsplan för Lomma kommun

Kommunikationsplan/aktivitetsplan för Barn och utbildningsnämnden/UKF-förvaltningen år 2018

Budskap	Målgrupp	Kanal	Aktiviteter	Tid	Ansvarig
	Föräldrar, elever	Facebook, förvaltningsledningen (Vilande) #LommaSkola	Nyhetsartiklar Resultat Artiklar Notiser Fortlöpande information	Löpande	~~Kommunikations- och pedagogikutvecklare~~ ~~Förvaltningsstrateg~~ Verksamhetschefer
		Facebook – verksamheter	Nyhetsartiklar	Löpande	Verksamhetschefer
		Instagram	Verksamhetsbilder	Löpande	Kostchef Köksenhetschef
		Bloggar, portaler	Nyheter, information	Löpande	Rektor
		Öppet hus	Verksamheternas information	Februari	~~?~~ Verksamhetschefer
	Kostenhetens brukare	Hemsidan	Information om riktlinjer avseende kost	Löpande	Kostchef

Bilaga
till Kommunikationsplan för Lomma kommun

Kommunikationsplan/aktivitetsplan för Barn och utbildningsnämnden/UKF-förvaltningen år 2018

Budskap	Målgrupp	Kanal	Aktiviteter	Tid	Ansvarig
D **Marknadsföring avseende serviceutbud, verksamheter, fattade beslut, planerade åtgärder, evenemang och aktuella händelser**	Kommuninvånarna	Lomma Aktuellt	Nyhetsartiklar Verksamhetsbeskrivningar Resultat Artiklar, Notiser Riktad information.	Löpande	Förvaltningschef ~~Förvaltningsstrateg~~ Verksamhetschefer Skolledare Kostchef
		Lommaskola.se	Storytelling från verksamheter Artiklar	Löpande	~~Kommunikations- och pedagogikutvecklare~~ ~~Förvaltningsstrateg~~ Förvaltningschef Verksamhetschefer
		Facebook, förvaltningsledningen (Vilande) #LommaSkola	Nyhetsartiklar Artiklar Notiser Fortlöpande information Annonser	Löpande	~~Kommunikations- och pedagogikutvecklare~~ ~~Förvaltningsstrateg~~ Verksamhetschefer
		Facebook – verksamheter	Nyhetsartiklar Notiser	Löpande	Verksamhetschefer Skolledare
		Instagram	Verksamhetsbilder	Löpande	Kostchef Köksenhetschef

Bilaga
till Kommunikationsplan för Lomma kommun

Kommunikationsplan/aktivitetsplan för Barn och utbildningsnämnden/UKF-förvaltningen år 2018

Budskap	Målgrupp	Kanal	Aktiviteter	Tid	Ansvarig
		Flickr	Bilder från verksamheten	Löpande	~~Kommunikations- och pedagogikutvecklare~~ ~~Förvaltningsstrateg~~
		YouTube	Information	Löpande	~~Kommunikations- och pedagogikutvecklare~~ ~~Förvaltningsstrateg~~
		~~Mynewsdesk~~	~~Pressmeddelande~~	~~Löpande~~	~~Kommunikations- och pedagogikutvecklare~~ ~~Förvaltningsstrateg~~
		LinkedIn	Annonser	Löpande	~~Kommunikations- och pedagogikutvecklare~~ ~~Förvaltningsstrateg~~
	Presumtiva medarbetare	Lomma.se	Nyheter Information	Löpande	~~Kommunikations- och pedagogikutvecklare~~ ~~Förvaltningsstrateg~~ Förvaltningschef

Bilaga
till Kommunikationsplan för Lomma kommun

Kommunikationsplan/aktivitetsplan för Barn och utbildningsnämnden/UKF-förvaltningen år 2018

Budskap	Målgrupp	Kanal	Aktiviteter	Tid	Ansvarig
		Facebook, förvaltningsledningen (Vilande) #LommaSkola	Nyhetsartiklar, Resultat Artiklar Notiser Fortlöpande information	Löpande	~~Kommunikations- och pedagogikutvecklare Förvaltningsstrateg~~
		Facebook – verksamheter	Nyhetsartiklar Notiser	Löpande	Verksamhetschefer
		Instagram	Verksamhetsbilder	Löpande	Kostchef Köksenhetschef
		Lommaskola.se	Artiklar Storytelling från verksamheter	Löpande	~~Kommunikations- och pedagogikutvecklare Förvaltningsstrateg~~ Förvaltningschef
		Facebook, förvaltningsledningen (Vilande) #LommaSkola	Nyhetsartiklar, Resultat Artiklar Notiser Fortlöpande information Annonser	Löpande	~~Kommunikations- och pedagogikutvecklare Förvaltningsstrateg~~

Bilaga
till Kommunikationsplan för Lomma kommun

Kommunikationsplan/aktivitetsplan för Barn och utbildningsnämnden/UKF-förvaltningen år 2018

Budskap	Målgrupp	Kanal	Aktiviteter	Tid	Ansvarig
		Facebook–verksamheter	Nyhetsartiklar Notiser	Löpande	Verksamhetschefer
		Instagram	Verksamhetsbilder	Löpande	Kostchef Köksenhetschef
		Lommapedagog #LommaSkola	Nyhetsartiklar		~~Kommunikations- och pedagogikutvecklare~~ ~~Förvaltningsstrateg~~ Kvalitets- och utvecklingsledare

Bilaga
till Kommunikationsplan för Lomma kommun

Kommunikationsplan/aktivitetsplan för Barn och utbildningsnämnden/UKF-förvaltningen år 2018

Budskap	Målgrupp	Kanal	Aktiviteter	Tid	Ansvarig
E Medborgardialog i aktuella frågor	Skolråd, förskoleråd	Kallelse/Inbjudan	Samrådsforum	2ggr/termin Vid behov	Förvaltningschef ~~Förvaltningsstrateg~~ Skolledare
	Allmänheten	Lomma.se	LUKAS	Vid behov	Förvaltningschef ~~Förvaltningsstrateg~~ Skolledare
		Facebook, förvaltningsledningen (Vilande) #LommaSkola	Nyhetsartiklar, Resultat Artiklar, notiser Fortlöpande information Annonser	Löpande	~~Kommunikations- och pedagogikutvecklare~~ ~~Förvaltningsstrateg~~
	Brukarna - olika grupper	Enkäter	Undersökningar	Vid behov	Förvaltningschef ~~Kommunikations- och pedagogikutvecklare~~ ~~Förvaltningsstrateg~~ Skolledare

LOMMA KOMMUN
Kommunstyrelsen
2018 -02- 08

SN § 7

SN/2018:6 - 012

Kommunikationsplan för socialnämnden 2018

Ärendebeskrivning
I Lomma kommun ansvarar varje nämnd för information inom sitt verksamhetsområde. Nämnden ska upprätta aktivitets-/kommunikationsplaner för sina respektive informationsåtgärder. Planerna utgör bilagor till den kommungemensamma kommunikationsplanen. Av aktivitets-/kommunikationsplanerna ska framgå vilka informationsinsatser nämnden vidtar för att förtydliga kommunens tjänsteutbud och dess kvalitetsnivåer.

Under 2017 har en kommunikatör haft uppdrag på socialförvaltningen att ta fram ett nytt format för kommunikationsplanen och fördjupa arbetet med kommunikation i stort. Detta ligger också i fas med det arbete som utvecklingsavdelningen har att se över kommunikationsplanerna för hela kommunen.

Socialförvaltningen presenterar förslag till kommunikationsplan i skrivelse daterad 2018-01-12.

Ärendet har behandlats av socialnämndens arbetsutskott 2018-01-18 § 11.

Beslutsunderlag
- Skrivelse från socialförvaltningen, 2018-01-12
- Bilaga: Kommunikationsplan 2018 Socialnämnden
- Beslut från socialnämndens arbetsutskott 2018-01-18 § 11

Socialnämnden beslutar följande.
- Socialnämnden antar kommunikationsplan för år 2018 enligt bilaga inklusive redaktionella ändringar samt följande tillägg:

Instagram läggs till som en kommunikationskanal.

./. Bilaga.

Sändlista

Bilaga SN §7/18

LOMMA KOMMUN

Kommunikationsplan Socialnämnden

Extern kommunikation

Socialnämnden/socialförvaltningen har under en tid haft ett behov av att öka frekvensen av kommunikation samt strukturera och samordna informations- och kommunikationsflödet med brukare och övriga kommuninvånare. Detta arbete har vi med gott resultat påbörjat under våren 2017. Syftet är att öka kännedomen om de tjänster som finns samt att öka dialogen med kommuninvånarna.

Kommunikationsplanen beskriver bland annat målgrupp, budskap och val av kommunikationskanal. Utifrån denna plan ska aktivitetsplaner för kommunikation tas fram på avdelningsnivå.

Socialnämndens/socialförvaltningens kommunikationsplan utgår bland annat från kommunens övergripande kommunikationsplan och de egna nämndsmålen.

Övergripande mål och nämndsmål

Övergripande områden	Övergripande mål Lomma kommun	Socialnämndens mål
KVALITET	"Lomma kommun" som varumärke och de tjänster som tillhandahålls ska kännetecknas av högsta kvalitet	Brukaren ska uppleva att hon eller han får de behov som beskrivs i genomförandeplanen tillgodosedda.
HÅLLBARHET	Lomma kommun ska kännetecknas av val som stimulerar närproducerade och hållbara varor och tjänster.	Verksamheterna ska praktiskt utvärdera nya arbetssätt som leder till en hållbar utveckling, såväl ekonomiskt som socialt.
SERVICE	I Lomma kommun ska beslut som berör invånaren kunna tas så nära denne som möjligt.	Brukaren och/eller dess närstående är delaktiga i planeringen av insatserna som ska utföras.
TRYGGHET	Vård och omsorg i Lomma kommun ska präglas av kompetens och valfrihet samt utföras med själ och hjärta.	Brukarna ska mötas av kompetent personal som förmedlar arbetsglädje.

Den externa kommunikationen ska bidra till att:

- öka kännedomen om de tjänster och aktiviteter som finns, för de målgrupper de berör
- stötta avdelningarna i sitt arbete att uppfylla sina mål, i den mån kommunikation behövs
- skapa bättre överensstämmelse mellan förväntningar och verklig leverans
- stärka kommunikationen kring socialförvaltningens roll som myndighet och stöd
- främja den lokala demokratin och stötta medborgardialogen
- stötta dialogen mellan kommunens anställda, brukarna samt deras närstående och
- stötta kommunikationsarbetet så att allt sker i samklang med verksamheten.

Strategiska riktlinjer för Socialnämndens kommunikation

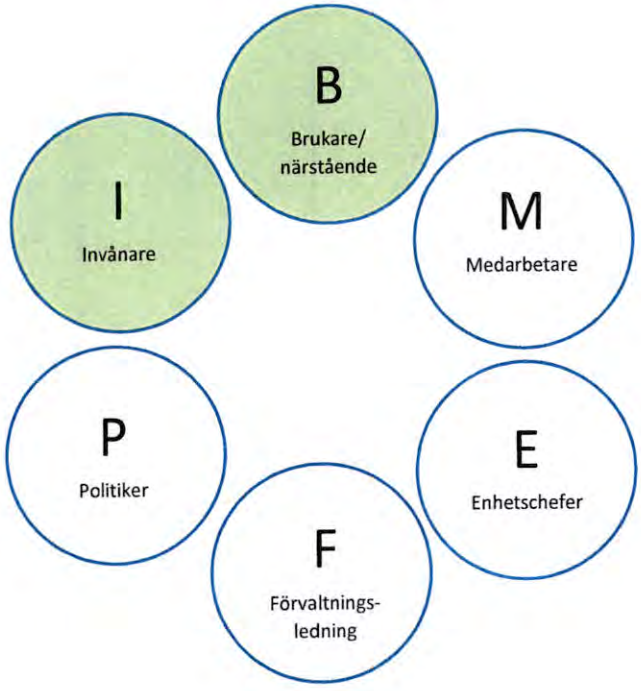
Vi arbetar proaktivt och finns tillgängliga för kommunens invånare. Ett av fokusområdena är att genom olika kommunikationsinsatser satsa på förebyggande arbete så att kommuninvånarna kan behålla en så hög livskvalitet som möjligt, så länge som möjligt. Ett annat fokusområde är att främja de personliga mötena med våra brukare och dess närstående.

Budskap

Huvudbudskap på övergripande nivå är:
"Socialnämnden har dig som individ i fokus genom livets alla skiften".

Målgrupper

Brukarens behov är centralt för socialförvaltningens arbete, men det finns fler målgrupper för kommunikationen – exempelvis närstående, den intresserade allmänheten med mera. Gemensamt för alla är att de är invånare i Lomma kommun. Nedan finns en modell för samtliga målgrupper. Den externa kommunikationen omfattar framför allt de grönmarkerade områdena.

Val av kanaler

Socialförvaltningens kanaler för kommunikation väljs utifrån kommuninvånarnas behov samt utifrån ekonomisk och socialt hållbar utveckling. Vi eftersträvar att öppet ta till oss nya kanaler och kommunikationssätt och utvärdera dessa.

Kommunikationsplaner per område

Äldre

Verksamheten omfattar:

- Hemtjänst och särskilda boenden
- Hälso- och sjukvårdsteam Bjärred/Lomma
- Korttidsenheten
- Förebyggande hälsosamtal för personer som fyllt 75
- Dagverksamheten
- Närståendestödet Treklövern
- Fixaren
- Öppen mötesplats
- Sociala mötesplatser
- Myndighetsutövning

Primära målgrupper

- Äldre som bor på särskilda boenden
- Äldre som har hemtjänst
- Äldre som är i behov av sjukvård och rehabilitering
- Närstående
- Aktiva seniorer/äldre
- Allmänheten, som får kännedom om verksamheten.

Sekundära målgrupper
Potentiella nya medarbetare
Media

Huvudbudskap
Lomma kommun arbetar för att förebygga ohälsa så att du kan behålla en hög livskvalitet så länge som möjligt. Vi har olika typer av service som du kan få om du behöver extra stöd och anpassar servicen efter dina behov, så långt det är möjligt.

Lomma kommuns särskilda boende och hemtjänst arbetar för att skapa en bekväm och meningsfull tillvaro för dig, utifrån din önskan och förmåga.

Lomma kommun arbetar tillsammans med våra entreprenörer för att utveckla äldreomsorgen så att alla ska få sina behov tillgodosedda.

Lomma kommun har ett brett utbud av aktiviteter och stöd för dig som äldre och senior. Välkommen att ta del av utbudet.

Vilka behov har du idag och i framtiden? Berätta gärna vad du tycker om den hjälp du får, din åsikt är viktig.

Mål med kommunikation

- Få fler att upptäcka den service vi har.
- Öka transparensen i vår kommunikation, exempelvis vad gäller äldreomsorgen. Syftet är att öka dialogen och förtroendet för oss.
- Minska gapet mellan förväntningar och leverans för närstående och äldre.
- Visa våra verksamheter.
- Öka dialogen med äldre i kommunen. Bland annat få dem att lämna synpunkter och bidra till framtida lösningar och satsningar.

Kanaler

- Möten med brukare och närstående
- Hemsida
- Facebook
- Föreläsningar och aktiviteter på mötesplatserna
- Skärm Bjärreds C
- Kommunala pensionärsrådet
- Seniorpanel/medborgardialog
- Lomma Aktuellt
- Affischer
- Samtal
- Broschyrer
- Mejl (inbjudningar)
- Linkedin
- Instagram

Personer med funktionsnedsättning

Verksamheten omfattar

- Kontaktperson
- Ledsagarservice
- Avlösarservice i hemmet
- Korttidstillsyn för barn över 12 år
- Korttidsvistelse
- Daglig verksamhet – Pejo, Ljungen och café Hans Jonas samt utflyttad daglig verksamhet (praktik och arbete)
- Personlig assistans
- Bostad med särskild service
- Myndighetsutövning
- HSL-insatser

Primär målgrupp
Personer med funktionsnedsättning och deras närstående.

Sekundära målgrupper

- Potentiella nya medarbetare.
- Företag som kan erbjuda arbete/praktik.
- Utförare och samarbetspartners.
- Allmänheten, som får kännedom om verksamheten.

Huvudbudskap
Lomma kommun värdesätter tillgänglighet och öppenhet för dig som har en funktionsnedsättning. Vi har också olika typer av service som du kan få om du omfattas av LSS. Vi försöker anpassa servicen efter dina behov, så långt det är möjligt. Vilka behov har du? Berätta gärna vad du tycker om den hjälp du får, din åsikt är viktig.

Mål med kommunikation

- Öka kännedom om den service man kan ansöka om, få fler att söka hjälp i tid.
- Öka delaktighet och förbättra bemötande.
- Bättre samverkan.

Kanaler

- Möten med brukare och närstående
- Hemsida
- Samtal/möten
- Lomma Aktuellt
- Aktivitetsprogram i brevlådan
- Kommunala funktionshinderrådet.
- Utskottet för tillgänglighetsfrågor.
- Broschyrer
- Facebook
- Linkedin
- Instagram

Individer och familjer

Verksamheten omfattar

- Myndighetsutövning
- Försörjningsstöd
- Familjerätt
- Alkohol/- och serveringstillstånd
- Verkställande av domar umgängesstöd, ungdomstjänst och ungdomsvård.
- Vård, internt i form av behandling i öppenvård, närståendestöd, boendestöd eller kvalificerad stödperson.
- Vård, externt i form av exempelvis familjehemsplacering, behandling på institution, gruppverksamhet för barn med föräldrar i missbruk eller psykisk ohälsa, Familjerådgivning, Kriscentrum.
- Hem för vård- och boende samt stödboende för ensamkommande barn
- Förebyggande och tidiga insatser som exempelvis föräldrautbildning (Cope, ABC), barngrupp (Skilda världar), öppen träffpunkt för personer med psykisk ohälsa, Råd & Stöd, samarbetssamtal, medling.
- Samverkan med Utbildningsnämnden och Kultur- och fritidsnämnden i Barnens Bästa.
- Förebyggande insatser som etableringshandledare, vänfamiljer, språkcafé och olika integrationsprojekt
- Kraftkällan

Primära målgrupper

- Föräldrar, barn och ungdomar
- Personer med missbruk
- Personer med psykisk ohälsa
- Personer som utsatts för brott
- Nyanlända
- Ensamkommande barn och unga
- Närstående
- Restauranger med alkoholtillstånd

Sekundära målgrupper

- Potentiella nya medarbetare.
- Kommuninvånare – för att få fler familjehem/kontaktpersoner/vänfamiljer/språkstöd etc
- Företag som kan erbjuda arbete/praktik.
- Allmänheten, som får kännedom om verksamheten.

Huvudbudskap

Lomma kommun ger råd och stöd till enskilda personer, barn, föräldrar och närstående. Vi försöker också anpassa servicen efter dina behov, så långt det är möjligt. Sök gärna hjälp så tidigt som möjligt.

Vi stöttar de nyanlända under sin första tid i Lomma kommun, tar vara på deras initiativkraft och hjälper dem att hitta vägar in i det svenska samhället.

Gör en insats för någon annan - bli ett stöd för ett barn eller en ungdom (familjehem ex). Tillsammans hjälps vi åt.

Låt dig berikas av att lära känna en nyanländ från ett annat land. Tillsammans hjälps vi åt i integrationsarbetet.

Vilka behov har du? Berätta gärna vad du tycker om den hjälp du får, din åsikt är viktig.

Mål med kommunikation

- Få fler att upptäcka det förebyggande arbete som vi har, att de som har behov tar del av den samt lämnar synpunkter på hur de upplever den.
- Öka kunskaperna om rättigheter och hur samhället fungerar hos nyanlända/ensamkommande barn och unga.
- Inspirera fler boende i Lomma kommun att ta en aktiv del i integrationen.

Kanaler

- Möten med brukare och närstående
- Hemsida
- Samtal/tidiga insatser – via skolan och socialförvaltning
- Lomma Aktuellt
- Broschyrer, affischer
- Facebook
- Linkedin
- Instagram
- Språkcafé

SN AU § 11

SN/2018:6 - 012

Förslag till kommunikationsplan för socialnämnden 2018

Ärendebeskrivning
I Lomma kommun ansvarar varje nämnd för information inom sitt verksamhetsområde. Nämnden ska upprätta aktivitets-/kommunikationsplaner för sina respektive informationsåtgärder. Planerna utgör bilagor till den kommungemensamma kommunikationsplanen. Av aktivitets-/kommunikationsplanerna ska framgå vilka informationsinsatser nämnden vidtar för att förtydliga kommunens tjänsteutbud och dess kvalitetsnivåer.

Under 2017 har en kommunikatör haft uppdrag på socialförvaltningen att ta fram ett nytt format för kommunikationsplanen och fördjupa arbetet med kommunikation i stort. Detta ligger också i fas med det arbete som utvecklingsavdelningen har att se över kommunikationsplanerna för hela kommunen.

Socialförvaltningen presenterar förslag till kommunikationsplan i skrivelse daterad

Beslutsunderlag
- Skrivelse från socialförvaltningen, 2018-01-12
- Bilaga: Kommunikationsplan 2018 Socialnämnden

Socialnämndens arbetsutskott föreslår socialnämnden besluta följande:
- Socialnämnden antar kommunikationsplan för år 2018, inklusive redaktionella ändringar, enligt bilaga.

./. Bilaga.

Sändlista

Kopia utv. avd.

LOMMA KOMMUN

TEKNISKA NÄMNDEN

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Sammanträdesdatum **s. 17 (23)**

2018-02-26

LOMMA KOMMUN
Kommunstyrelsen
2018 -03- 06

TN § 9

TN/2018:45 - 012

Kommunikationsplan för tekniska nämnden 2018

Ärendebeskrivning
Kommunfullmäktige anger i styrsystemet att samtliga nämnder/förvaltningar skall involveras i arbetet med att ta fram en gemensam kommunikationsplan som sedan fastställs och följs upp årligen av kommunstyrelsen.

Den kommungemensamma kommunikationsplanen består av ett huvuddokument "Anvisningar för informationsverksamheten med kommunikationsplan" med respektive nämnders kommunikationsplan som bilagor. En översyn av den kommunövergripande kommunikationsplanen pågår för närvarande.

Till förvaltningens kommunikationsplan kopplas en aktivitetsplan. Aktivitetsplanen skall revideras löpande efterhand som informationsinsatser tillkommer eller förändras. Uppföljning och revidering av nämndens aktivitetsplan ska ske årligen.
Den föreslagna kommunikationsplanen är ett samlat dokument för alla funktioner som ingår i Samhällsbyggnadsförvaltningen där respektive nämnd ansvarar för de delar som faller under dess ansvarsområde.

Samhällsbyggnadsförvaltningen presenterar förslag till kommunikationsplan i skrivelse daterad 2018-01-18 med bilaga.

Ärendet har behandlats av tekniska nämndens arbetsutskott 2018-02-12 § 11

Beslutsunderlag
- Skrivelse från samhällsbyggnadsförvaltningen, 2018-01-18
- Förslag till aktivitetsplan för samhällsbyggnadsförvaltningen, 2018-02-04, rev 2018-02-19
- Beslut från tekniska nämndens arbetsutskott 2018-02-12 § 11

Tekniska nämnden beslutar följande:
- Tekniska nämnden godkänner förslag till kommunikationsplan, i de delar som faller under nämndens ansvarsområde, i enlighet med bilaga.

./. Bilaga.

Sändlista

Utdragsbestyrkande

Bilaga TN § 9/18

SAMHÄLLSBYGGNADSFÖRVALTNINGEN
Underenhet
Vår referens:
Direkttel:
E-post:
Diarienr:
Er referens:

2018-02-19

Kommunikationsplan Samhällsbyggnadsförvaltningen

Extern kommunikation

Samhällsbyggnadsförvaltningen omfattar många olika verksamheter och har under en tid haft ett behov av att samordna och strukturera informations- och kommunikationsflödet samt öka frekvensen av kommunikation, dessutom i fler kanaler än tidigare. Bland annat finns ett behov av att nå ut med egna nyheter, både internt och externt. Medarbetare och kommuninvånares första källa till information om den verksamhet som förvaltningen ansvarar för ska helst vara våra egna kanaler. Syftet är att öka kännedomen om det arbete som utförs, och varför det utförs, samt att öka dialogen med kommuninvånarna och övriga målgrupper.

Kommunikationsplanen beskriver bland annat målgrupp, budskap och val av kommunikationskanal. Utifrån denna plan ska aktivitetsplaner för kommunikation tas fram på avdelningsnivå.

Kommunikationsplanen utgår bland annat från kommunens övergripande kommunikationsplan och de egna nämnds- och förvaltningsmålen.

Samhällsbyggnadsförvaltningens externa kommunikation ska:

- öka kännedomen om de projekt som finns, för de målgrupper de berör.
- vara proaktiv och kommunicera varför olika projekt genomförs, för att bidra till att lyfta blicken kring ett projekt och de positiva effekterna.
- stötta avdelningarna i arbetet med att uppfylla sina verksamhetsmål, i den mån kommunikation behövs.
- stärka kommunikationen kring samhällsbyggnadsförvaltningens roll som stöd och kunskapskälla.
- främja den lokala demokratin och stötta medborgardialogen.

Lomma kommun
Samhällsbyggnadsförvaltningen
234 81 Lomma
Tel 040-641 10 00
Fax 040-641 14 33
E-post teknisknamnd@lomma.se
www.lomma.se

Strategiska riktlinjer för kommunikationen

Samhällsbyggnadsförvaltningen arbetar proaktivt och finns tillgängliga för kommunens invånare. Vi är transparenta, tydliga och trovärdiga och vill synliggöra vårt arbete och de satsningar vi gör för kommuninvånarna, i våra egna kanaler. Ett av fokusområdena är att genom olika kommunikationsinsatser arbeta förebyggande så att kommuninvånarna vet vad som sker i kommunen och varför. Att alla berörda i kommunen informeras löpande under ett projekts gång sparar både tid och pengar. Ett annat fokusområde är att främja en dialog med kommuninvånarna där de kan involveras i kommunens utveckling.

Budskap

Vi utvecklar Lomma kommun och är hållbara - såväl ekonomiskt och socialt som ekologiskt. Vi värnar om våra invånare, vår miljö och vårt näringsliv.

Målgrupper, exempel

Kommunikationen skall nå de som bor och verkar inom kommunen. Nedan är ett urval av de största målgrupperna, se fler målgrupper under varje avdelnings kommunikationsplan.

- Kommuninvånare
- Grannar till byggprojekt
- Media
- Markägare
- Politiker
- Entreprenörer
- Näringsidkare och föreningar
- Hyresgäster
- Medarbetare
- Myndigheter som Trafikverket och Länsstyrelsen

Val av kanaler

Samhällsbyggnadsförvaltningens kanaler för kommunikation väljs utifrån målgruppernas behov samt utifrån ekonomisk och socialt hållbar utveckling. Vi eftersträvar att öppet ta till oss nya kanaler och kommunikationssätt och utvärdera dessa.

Kommunikationsplaner per avdelning

Tekniska avdelningen

Om verksamheten

Inom tekniska avdelningen hanteras både skatte- och avgiftsfinansierade verksamheter. Den avgiftsfinansierade verksamheten består av tre delar, VA-verksamhet, hamnverksamhet och renhållning/avfallshantering.

Inom den skattefinansierade verksamheten ingår att verka för en god trafikmiljö och trafiksäkerhet, projektera, bygga och underhålla gator, vägar, vinterväghållning, parker och allmänna platser i kommunen, adress- och gatunamnsättning, ta hand om odlings- och kolonilotter, svara för gaturenhållning och övrig renhållning utomhus. Här genomför även upphandlingar, projekteringar och exploateringar.

Målgrupper

Prioriterade målgrupper:

- Kommuninvånare.
- Aktörer inom ramen för olika samarbeten.

Sekundära målgrupper

- Användare av allmän plats.
- Kommuninvånare i andra kommuner som också använder sig av kommunens strand, biltrafik och grönområden.

Huvudbudskap

Vi arbetar för att säkerställa en god infrastruktur, trafiksäkerhet, renhållning och leverans av rent vatten till dig som bor i Lomma kommun. Vi arbetar långsiktigt för att utveckla kommunen såväl ekonomiskt och socialt som ekologiskt. Vi informerar dig om vad som sker och dina synpunkter är viktiga.

Exempel på mål med kommunikation

Öka närvaron i kommunens kanaler med minst 5 artiklar/nyheter kring våra projekt per år.
Uppdaterad och intressant information angående våra projekt på Lomma.se.
Skapa en kommunikationsplan för varje större projekt, där hushållsutskick och möten med berörda ingår. Strukturerad och planerad kommunikation inför årstidsskiftningar, som att reflexer behövs på hösten.
Skyndsamt skapande och spridning av information i våra egna kanaler kring oförutsedda händelser, exempelvis vid händelse av förorenat vatten eller svår halka.

Kanaler

- Skyltar
- Utskick brevlåda
- Medborgardialog
- Lomma.se
- Facebook
- Lomma Aktuellt
- Kompassen
- Bildskärmar Bjärreds C
- Pressmeddelande
- Möten med aktörer

Aktivitetsplan tekniska avdelningen

Budskap	Målgrupp	Aktivitet/kanal	Datum	Ansvarig	Status

Planeringsavdelningen

Avdelningen arbetar framförallt med översiktlig fysisk och annan strategisk planering, detaljplanering, mark- och exploateringsfrågor, strategiska miljöfrågor, naturvård, mark- och bostadsplanering, statistik och prognoser samt kollektivtrafik.

Prioriterade målgrupper

- Kommuninvånare, bland annat med prioritering av barnfamiljer och ungdomar 17 år och uppåt
- Politiker
- Markägare
- Enskilda privatpersoner
- Sakägare (grannar)
- Näringsidkare, t ex yrkesfiskarna, lantbrukare, exploatörer och turistindustrin. Lokala näringsidkare (även markägare/bönder/yrkesfiskares behov).
- Friluftsklubbar – scouter, båtklubbar, kite- och vindsurfare, ridföreningar
- Markägare, exempelvis genom våra landsbygdsprogram

Sekundära målgrupper

- Grannkommuner
- Länsstyrelsen
- Regionala organisationer
- Myndigheter
- Privata organisationer

Huvudbudskap

Vi planerar hållbart, såväl ekonomiskt och socialt som ekologiskt. Vi håller dig informerad om vad som sker och är tydliga i vår kommunikation. Dina synpunkter är viktiga för kommunens utveckling.

Exempel på mål med kommunikation

Öka närvaron i kommunens digitala kanaler med minst 5 artiklar/nyheter kring våra projekt.
Uppdaterad och intressant information angående våra projekt på lomma.se.
Skapa en kommunikationsplan för varje större projekt, där hushållsutskick och möten med berörda ingår.
Öka dialogen med unga kommuninvånare.
Tydlig kommunikation kring exempelvis detaljplaner när vi vänder oss till kommuninvånare. Dessa ska vara skrivna i klarspråk. Lagtexter ska vara underordnade.

Kanaler

- Medborgardialog
- Mejlutskick/möten, utskick brevlåda
- Lomma.se
- Kompassen
- Facebook
- Lomma Aktuellt
- Bildskärmar Bjärreds C
- Pressmeddelande

- Skyltar
- Vattenråden
- Kustvattenrådet
- Annonser dagstidningar

Aktivitetsplan planeringsavdelningen

Budskap	Målgrupp	Aktivitet/kanal	Datum	Ansvarig	Status

Miljö och bygg - myndighet

Avdelningens ärenden omfattar bland annat tillsyn och förebyggande informationsverksamhet inom miljö- och hälsoskyddsområdet som innefattar delverksamheterna hälsoskydd, livsmedelstillsyn, naturvård, miljöskydd och miljöövervakning. Avdelningens ärenden omfattar även bygglov, anmälningar, tillstånd och tillsyn som berör nybyggnation, befintlig bebyggelse och anläggningar.

Målgrupper

Informationen skall nå de som berörs av aktuellt ärende.

Huvudbudskap

Med uppdaterad kunskap inom bland annat miljöfrågor, aktuella lagar och regler, ser vi till att kommunen utvecklas på ett hållbart sätt, såväl ekonomiskt och socialt som ekologiskt. Vi är tydliga i vår kommunikation till dig som bor och verkar i kommunen och dina synpunkter är viktiga.

Exempel på mål med kommunikation

Få fler att ta del av vårt arbete och vår kunskap. Minst 5 artiklar/nyheter/inlägg i våra kommunikationskanaler per år.
Uppdaterad och intressant information angående våra projekt på Lomma.se.
Skapa en kommunikationsplan för varje större projekt, där hushållsutskick och möten med berörda ingår.
Öka förståelsen för roller internt.
Tydlig kommunikation kring exempelvis bygglov, där vi vänder oss till sökande. Dessa ska vara skrivna i klarspråk. Lagtexter ska vara underordnade.

Kanaler

- Tillsyn
- Mejlutskick/möten
- Lomma.se
- Facebook
- Lomma Aktuellt
- Kompassen (intranät)
- Bildskärmar Bjärreds C
- Pressmeddelande

Aktivitetsplan miljö och bygg

Budskap	Målgrupp	Aktivitet/kanal	Datum	Ansvarig	Status

Fastighetsavdelningen

Avdelningen förvaltar kommunens bebyggda fastigheter som skolor, förskolor, lokaler samt idrottsanläggningar. Avdelningen är kommunens byggherre och planerar, upphandlar och leder entreprenader vid ny-, om-, och tillbyggnad av fastighetsbeståndet.

Prioriterade målgrupper

- Kommuninvånare.
- 95 % kommunikation till interna hyresgäster.

Sekundära målgrupper

- Externa hyresgäster som Espressohouse, Glassfabriken och hoddorna.

Huvudbudskap

Vi underhåller, utvecklar och bygger nytt för kommunens invånare och olika aktörer. Våra hyresgäster ska ha tillgång till bra lokaler för olika verksamheter. Vi informerar dig om vad som sker och dina synpunkter är viktiga.

Exempel på mål med kommunikation – bör mätas

Få fler att ta del av vårt arbete och vår kunskap. Minst 5 artiklar/nyheter/inlägg i våra kanaler per år.
Uppdaterad och intressant information angående våra projekt på Lomma.se.
Skapa en kommunikationsplan för varje projekt, där hushållsutskick och möten med berörda ingår.
Bibehålla en god dialog med interna hyresgäster.

Kanaler

- Möten med olika målgrupper
- Utskick brevlåda
- Mejlutskick/möten
- Skyltar
- Medborgardialog
- Lomma.se
- Facebook
- Lomma Aktuellt
- Kompassen
- Bildskärmar Bjärreds C
- Pressmeddelande

Aktivitetsplan fastighetsavdelningen

Budskap	Målgrupp	Aktivitet/kanal	Datum	Ansvarig	Status

Internkommunikation

Kommunikationsplanen ska även stötta internkommunikationen. Både mellan förvaltningschefen och medarbetarna, samt medarbetarna emellan. Målen med kommunikationen på näst sista sidan är skapade utifrån behov som identifierades under nulägesanalysen.

Målgrupper

- Medarbetare, avdelningschefer och enhetschefer inom förvaltningen
- Förvaltningschef
- Kommunikatör
- Politiker
- Kommunens övriga medarbetare

Val av kanaler

Kanalerna för kommunikation väljs utifrån organisationens behov samt utifrån ekonomisk och socialt hållbar utveckling. Vi eftersträvar att öppet ta till oss nya kanaler och kommunikationssätt och utvärdera dessa.

De vanligaste kanalerna idag är:

- Möten, bland annat arbetsplatsträffar, samverkan, dialoger, inspirationsdagar och medarbetarsamtal
- Ordförandemöten, arbetsutskottet, nämndernas sammanträden
- Intranätet Kompassen
- Mejl
- Informationsbrev
- Tidningen Ankaret

Huvudbudskap

Alla ska få den information de behöver för att kunna utföra sitt jobb. Alla ska också dela med sig av information till varandra och vi tar aktiv del i att på olika sätt bidra med att nå ut med viktig information till olika målgrupper – även externt.

Mål med kommunikation – bör mätas

- Öka förståelsen och respekten för varandras roller och kompetens.
- Förena förvaltningens samtliga avdelningar och skapa en samsyn kring vilka vi är.
- Öka den interna kommunikationen om vad som sker. Inom avdelningen samt förvaltningen i stort kan detta ske via månadsmejl.
- Öka den interna kommunikationen inom övriga kommunorganisationen. Bland annat via intranätsnyheter. Generellt ska nyheter meddelas internt innan de meddelas externt.
- Samordna den externa kommunikationen med andra förvaltningar när de är involverade i projekt. Detta görs bland annat genom en gemensam kommunikationsplan.
- Tydligare projektledarskap när projekt utförs av flera avdelningar samtidigt, eller när projekt flyttas över från en avdelning till en annan. Med detta följer även en kommunikationsplan.
- Öka förståelse för att utredningar kring exempelvis nya markområden tar tid
- Informera varandra kring närvaro i media för att kunna svara upp i egna kanaler (gäller ej kontakter inom ramen för meddelarfrihet).

Aktivitetsplan internkommunikation

Budskap	Målgrupp	Aktivitet/kanal	Datum	Ansvarig	Status

Kommunstyrelsen
2018-03-21

Ärende 16

16

KS AU § 40 KS KF/2018:64 - 210

Sammanställning av aktuellt planläge

Ärendebeskrivning
Kommunstyrelsen har sedan år 2013 ansvaret för upprättandet av detaljplaner. Som ett arbetsredskap för att kunna prioritera, bedöma resursbehov och informera om pågående planarbetsläge finns på planeringsavdelningen en planlägeslista som kontinuerligt uppdateras. Planlägeslistan redovisar pågående planarbeten med uppgifter om tidsplaner med angivande av tidpunkt för start av planarbetet, samråds- och granskningstider, samt antagandetidpunkt.

Planlägeslistan upprättas med utgångspunkt i de uppdrag som kommunstyrelsen ger planeringsavdelningen.

Föreligger planlägeslista daterad 2018-03-06.

Beslutsunderlag
– Planlägeslista, daterad 2018-03-06

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta följande:
– Kommunstyrelsen har tagit del av informationen.

_____

Sändlista

Planlägeslista 2017/2018

S = SAMRÅD
G = GRANSKNING
A = ANTAGANDE

			JAN				FEB			MAR				APR					MAJ				JUN		AUG				SEP			OKT				NOV				DEC			
			AU	10	17	24	7	14	28	7	14	21	26	4	11	18	25	30	2	9	16	23	13	20	8	15	22	29	5	12	26	3	10	17	24	7	14	21	28	5	12		AU
			KS		17		7		28			21		2			25				16		20			22				26			17					21			12		KS
			KF				1				15					19							7					6				15				8				13		KF
JW	3374	DP Borgeby slott																											G	G													
JW	3393	DP Lomma C Syd Bedroth/ABC									A	A				A																											
JW	3400	Lomma C Nord																											S	S													
		Start PM Lomma C Norra																																									
LQ	3373	DP Björnbärsgatan																																								
LQ	3376	DP Ljunghuset 1:1																																									
LQ	3383	Bjärred Centrum																		G	G				A	A			A														
LQ		Bjärred 19:8 (Lövstedts väg)																											G	G						A	A			A		
LQ		Start PM Bjärred och Borgeby																																									
PH	3316	DP Bjärred 11:7 (Högsäter)															G	G														A	A		A								
PH		DP Bjärred 37:1 (Bojk)															S	S											G	G										A	A	A	
PH	3314	Lilla Lomma																																								
PH		Start PM Borgeby																																									
NN	3359	Trädgårdstaden																																									
	3349	DP Önnerup 1:2																																									
NN	3358	DP Pilängsbadet																																									
		Rev. 22 / 2018-03-06	2	0	1	8																																				

LOMMA KOMMUN
Kommunstyrelsen
2018 -03- 09

Kommunstyrelsen
2018-03-21

Ärende 17

17

KS AU § 43 KS KF/2017:182 - 214

Förslag till beslut om planuppdrag avseende Karstorp 13:100 i Lomma, Lomma kommun

Ärendebeskrivning
Föreligger Start-PM för exploatering av Karstorp 13:100 i Lomma, Lomma kommun. Syftet med exploateringen är att pröva möjligheten till uppförande av bostäder (radhus och flerbostadshus) på fastigheten.

Bakgrunden till exploateringen är en inkommen ansökan om planbesked, inlämnad av Cormac Fastigheter AB. Kommunstyrelsen beslutade 2017-09-20, §121, om positivt planbesked.

Cormac Fastigheter AB inkom 2017-10-10 med en ansökan om att planlägga del av Karstorp 13:1 i enlighet med planbeskedet.

Den del av Karstorp 13:1 som omfattades av planbeskedet har sedermera avstyckats till Karstorp 13:100.

Beslutsunderlag
- Start-PM för exploatering av Karstorp 13:100 i Lomma, Lomma kommun, daterat 2018-03-08
- Karta över preliminärt område detaljplan Karstorp 13:100
- Planeringsförutsättningar, daterade 2017-08-28
- Bilaga 1: Karta över ungefärligt planområde
- Bilaga 2: Utdrag ur fördjupad översiktsplan
- Bilaga 3: Utdrag ur planprogram för Lomma centrum
- Bilaga 4: Utdrag ur baskartan med höjder
- Bilaga 5: Ansökan planbesked
- Bilaga 6: Situationsplan

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta följande:
- Kommunstyrelsen godkänner upprättat Start-PM för exploatering av del av Karstorp 13:100 i Lomma, Lomma kommun.

- Kommunstyrelsen uppdrar åt planeringsavdelningen att upprätta förslag till detaljplan för Karstorp 13:100 i Lomma, Lomma kommun, samt att teckna plankostnadsavtal med sökanden.

– Kommunstyrelsen uppdrar åt planeringsavdelningen att upprätta förslag till exploateringsavtal tillhörande ovan nämnda detaljplan för del av Karstorp 13:100 i Lomma, Lomma kommun.

_____

Sändlista

Start-PM för exploatering av Karstorp 13:100 i Lomma, Lomma kommun
(Fastigheten norr om Folkets hus i Lomma)

Preliminärt planområde markerat med gul linje (Karstorp 13:100), området avgränsat av pricklinje utgör eventuellt möjlig utökning av planområdet

HANDLINGAR

Till Start-PM hör följande handlingar, utredningar och underlag:

- Kartor över exploateringsområde
- Planeringsförutsättningar 2017-08-28

SYFTE OCH BAKGRUND

Syftet med exploateringen är att om möjligt uppföra bostäder (radhus och flerbostadshus).

Bakgrunden till exploateringen är en inkommen ansökan om planbesked, inlämnad av Cormac Fastigheter AB. Positivt planbesked gavs av Kommunstyrelsen 2017-09-20 §121. Inför kommunstyrelsens beslut hanterades ärendet även av Planledningsgruppen 2017-09-13 §25.

Cormac Fastigheter AB inkom 2017-10-10 med en ansökan om att planlägga del av Karstorp 13:1 i enlighet med planbeskedet. Den del av Karstorp 13:1 som omfattades av planbeskedet har sedermera avstyckats till Karstorp 13:100.

UPPDRAG OCH MÅL

Cormac fastigheter AB har inkommit med ansökan om planläggning.

Målet är att detaljplan förexploateringsområdet ska vara antagen under år 2020.

AKTUELLT OMRÅDE

Exploateringsområdet ligger i Lomma och utgörs i stort av fastigheten Karstorp 13:100 och omfattar ca 2600m².

FÖRUTSÄTTNINGAR

Förutsättningarna beskrivs mer ingående i bilagan Planeringsförutsättningar 2017-08-28.

Inom området har tidigare funnits en bensinstation och föroreningssituationen är ej fullständigt utredd. Planområdet ligger lägre än omkringliggande vägar, ca 2meter över havet, risk finns att det utan åtgärder översvämmas. Kopplingen till omkringliggande områden och även bebyggelsens utformning måste studeras i det fortsatta planarbetet.

Frågor som särskilt bör studeras

Utformning av bebyggelsen (höjd, material mm), anslutning till omkringliggande bebyggelse och grönområden.

Koppling till omkringliggande områden som är utpekade i kulturmiljöprogrammet och naturmiljöprogrammet.

Utredningsbehov

- Markföroreningar
- Översvämning
- Buller
- Trafik
- Miljövärdesbedömning, inkl. utredning kring biotopskydd av poppelallé
- Dagvatten

Övriga utredningar kan tillkomma

Tidplan, etappindelning

Beslut om planuppdrag bör kunna fattas april 2018 år och detaljplanen bedöms kunna antas 3e kvartalet 2020 år.

Exploateringen bedöms kunna inledas våren 2021 och området beräknas vid ett gott konjunkturläge vara färdigställt under år 2023.

Avtal

Området ligger inom planprogrammet för Lomma Centrum, för detta område används av kommunen en projektersättningskostnad som i dagsläget är ca 710kr/ljus BTA.

Exploateringsavtal avses tecknas med exploatören.

Lantmäteriförrättningar

Fastigheten Karstorp 13:100 har avstyckats från fastigheten Karstorp 13:1. Vid planarbetet kan behov av mindre justeringar av fastighetsgränser gentemot allmän platsmark framkomma, dessa eventuella regleringar betalas av den som drar nytta av regleringen.

Exploateringskalkyl

Ingen exploateringskalkyl upprättas i detta skede då bedömningen gjorts att för projektet behövliga åtgärder ryms inom projektersättningen.

Endast marginella driftkostnadskonsekvenser bedöms uppkomma.

Planförfarande

Exploateringsområdet föreslås planläggas med utökat planförfarande. Detta innebär kungörelse, samråd, samrådsredogörelse, underrättelse, granskning, granskningsutlåtande och antagande innan planen kan vinna laga kraft.

Byggherre

Cormac fastighets AB, sökande till planläggningen.

Projektgrupp

Då exploateringen ur kommunalekonomisk synpunkt är av ringa betydelse, sker arbetet utan en speciell utsedd projektgrupp.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen godkänner upprättat Start-PM för exploatering av del av Karstorp 13:100 i Lomma, Lomma kommun.

Kommunstyrelsen uppdrar åt planeringsavdelningen att upprätta förslag till detaljplan för Karstorp 13:100 i Lomma, Lomma kommun samt att teckna plankostnadsavtal med sökanden.

Kommunstyrelsen uppdrar åt planeringsavdelningen att upprätta förslag till exploateringsavtal tillhörande ovannämnda detaljplanen för del av Karstorp 13:100 i Lomma, Lomma kommun.

SAMHÄLLBYGGNADSFÖRVALTNINGEN

Tommy Samuelsson
Samhällsbyggnadschef

John Wadbro
planarkitekt

Karta över preliminärt område detaljplan Karstorp 13:100

Preliminärt planområde markerat med gul linje (Karstorp 13:100), området avgränsat av prick-linje utgör eventuellt möjlig utökning av planområdet.

Plangruppen
2017-08-28

Planeringsförutsättningar - översiktlig genomgång

Syftet är att göra en översiktlig genomgång av platsens planeringsförutsättningar inför eventuellt planarbete som preliminärt syftar till att pröva möjligheten att prova möjligheten för radhus och flerbostadshus (cirka 32 bostäder) inom Karstorp 13:1 med garage under ett upphöjt gårdsrum.

Tidigare kommunala beslut:
Nuvarande markanvändning: fd bensinstation och glasskiosk
Översiktsplanen:

- **Mellankommunala intressen (ÖP s 37):** nej
- **Ekologiska korridorer/kompensering (ÖP s 49):** nej
- **Natura 2000 (ÖP s 51):** nej
- **Naturvärde (ÖP s 51):** nej
- **Åkerklassning (ÖP s 56):** 5
- **Kulturmiljö (ÖP s 58):** ja regionalt kulturmiljöstråk
- **Utbyggnad/utrednings- område för bostäder (ÖP s 67):** nej
- **Verksamhetsområden (ÖP s 72):** nej
- **Rekreation och fritid (ÖP s 82):** nej
- **Kommunikationer och vägar (ÖP s 90):** nej
- **Teknisk försörjning (ÖP s 95):** ja inom befintligt fjärrvärmeområde
- **Miljö- och riskfaktorer (ÖP s 104):** ja fd bensinstation

FÖP och program: FÖP från 2003 pekar ut området som ”centrumområde inklusive allmänna publika verksamheter inslag av bostäder (pågående markanvändning) och i Planprogram från 2006 pekas området som lämpligt för parkmiljö med en mindre byggnad
Gällande detaljplan: ja, medger bensinstation
Naturmiljöprogram: angränsar till grönområde (planlagt som park i gällande detaljplan)
Kulturmiljöprogram: angränsar till Folkets hus området och husen längs Strandvägen (rödmarkerade i kulturmiljöprogrammet)
Mark- och bostadsförsörjningsprogram: nej
Strandskydd: återinträder vid ny dp/mark ianspråktagen
Landskapsbildskydd: nej
Riksintressen: ja Området ingår i riksintresset för kustzonen, dock utgör bestämmelserna inte hinder för utvecklingen av tätorter eller av det lokala näringslivet.
Naturreservat: nej, men biotopskydd enligt Naturvårdsverkets definition (allé i väster)
Byggnadsminne: nej
Rättigheter/servitut (ej fullständig): inga kända inom fastigheten

Fornlämningar: nej inga kända inom fastigheten
Radonrisk: låg lera och sand
Dikningsföretag: nej
Kända föroreningar: ja fd bensinstation
Inga undersökningar av markföroreningar har genomförts innan en SPIMFAB rapport 2009. Det finns ingen känd historik kring spill och föroreningar av mark.

Samtliga uppmätta värden av grundvattenanalyserna var under gällande riktvärden.

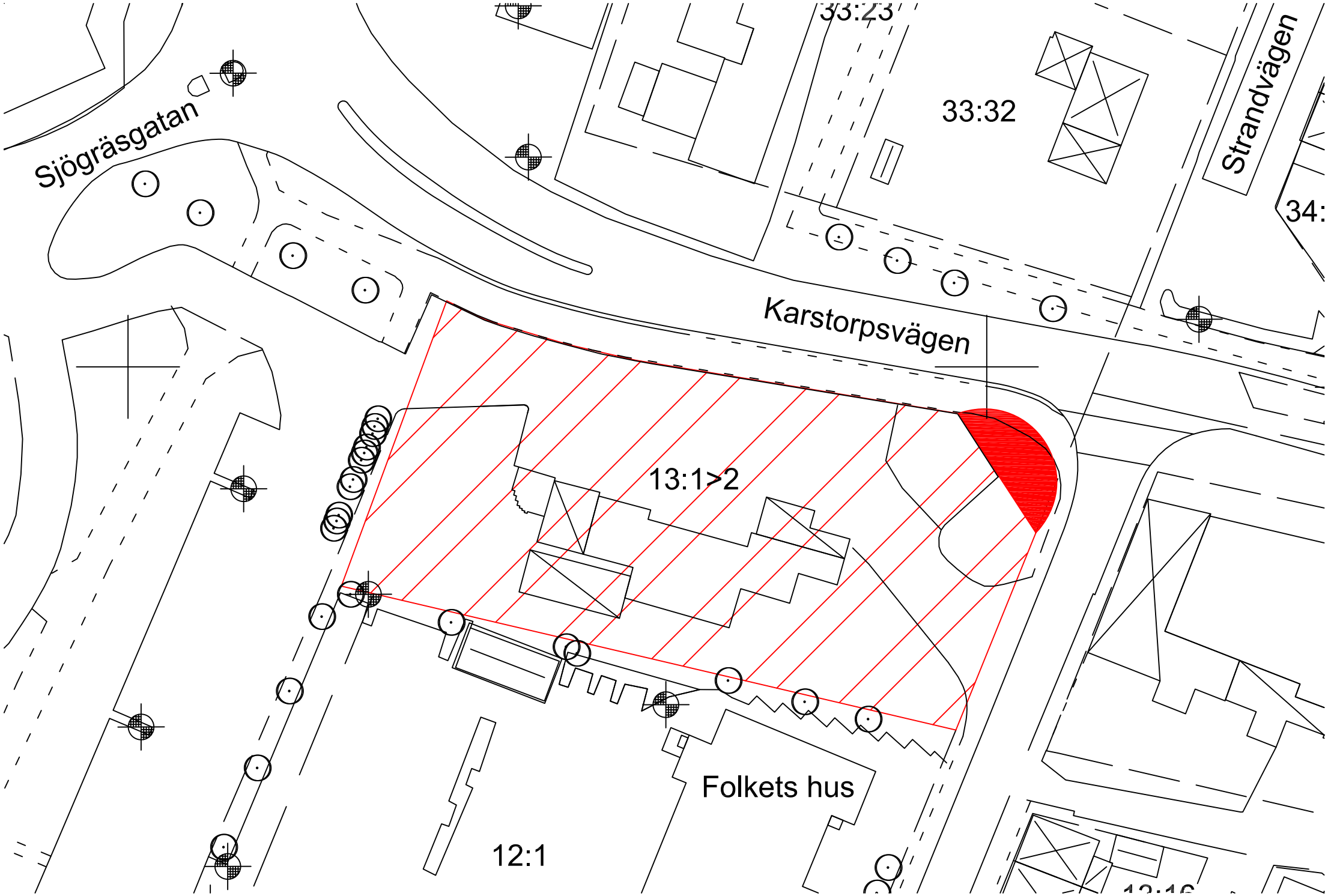
Man har tagit ut proverna vid pumparna vilket borde vara där man kan finna den största koncentrationen av föroreningar. Sammanfattningsvis så visar SPIMFABs miljötekniska markundersökning att det inte är några avsevärt höga halter av föroreningar på fastigheten.

Endast 3 prover har tagits där bensinpumparna stod. Föroreningar kan således förekomma på andra platser inom fastigheten. Inför bostadsbyggnation behövs en mer utförlig provtagning genomföras för att bedöma föroreningsgraden.

Översvämning: Området påverkas ej enligt MSB´s kartläggning eller den kartering Sweco gjorde 2009. Men påverkas av ”översvämningsfilmen” från Sweco. Men dessa är gjorda innan vallen. Fastigheten ligger lågt (cirka +1.73-+2.2), lägre än gatan (+2,67) och lägre än parken (+1,62). Tas träd bort finns risk för ytterligare höjt grundvatten.
Instängt område: Ligger lägre än omgivande vägar
Verksamhetsområde vatten, spillvatten och dagvatten: ja
Omfattning av gröna miljövärden (inklusive kända förekomster av arter upptagna som B/N/n i artskyddsförordningens bilagor, samt bedömning av potentiella förekomster av dessa arter): uppskattad yta och värde (låg/normal/hög) Väster om planområdet finns 9 högvuxna popplar. Raden med de högvuxna popplarna samt högstubben utgör enligt naturvårdsverkets biotopbeskrivning en biotopskyddad allé. Detta innebär att träden och deras rotzon (uppskattningsvis två gånger kronans diameter) omfattas av biotopskyddet. Biotopskyddet och dispens från detta måste utredas av länsstyrelsen. De uppvuxna popplarna påverkar landskapsbilden.
Behov av naturvärdesinventering: ja, samt utredning om biotopskydd
Behov av övriga utredningar: ja: bullerutreding, översvämning, utformning (upphöjt garage), skuggstudier, övriga utredningar kan tillkomma
Övrigt:
Nordöstra hörnet (rödmarkerat på bilaga 1) är kommunägt. Eventuellt kan diskussioner föras om marköverlåtelse förutsatt att siktförhållanden klaras

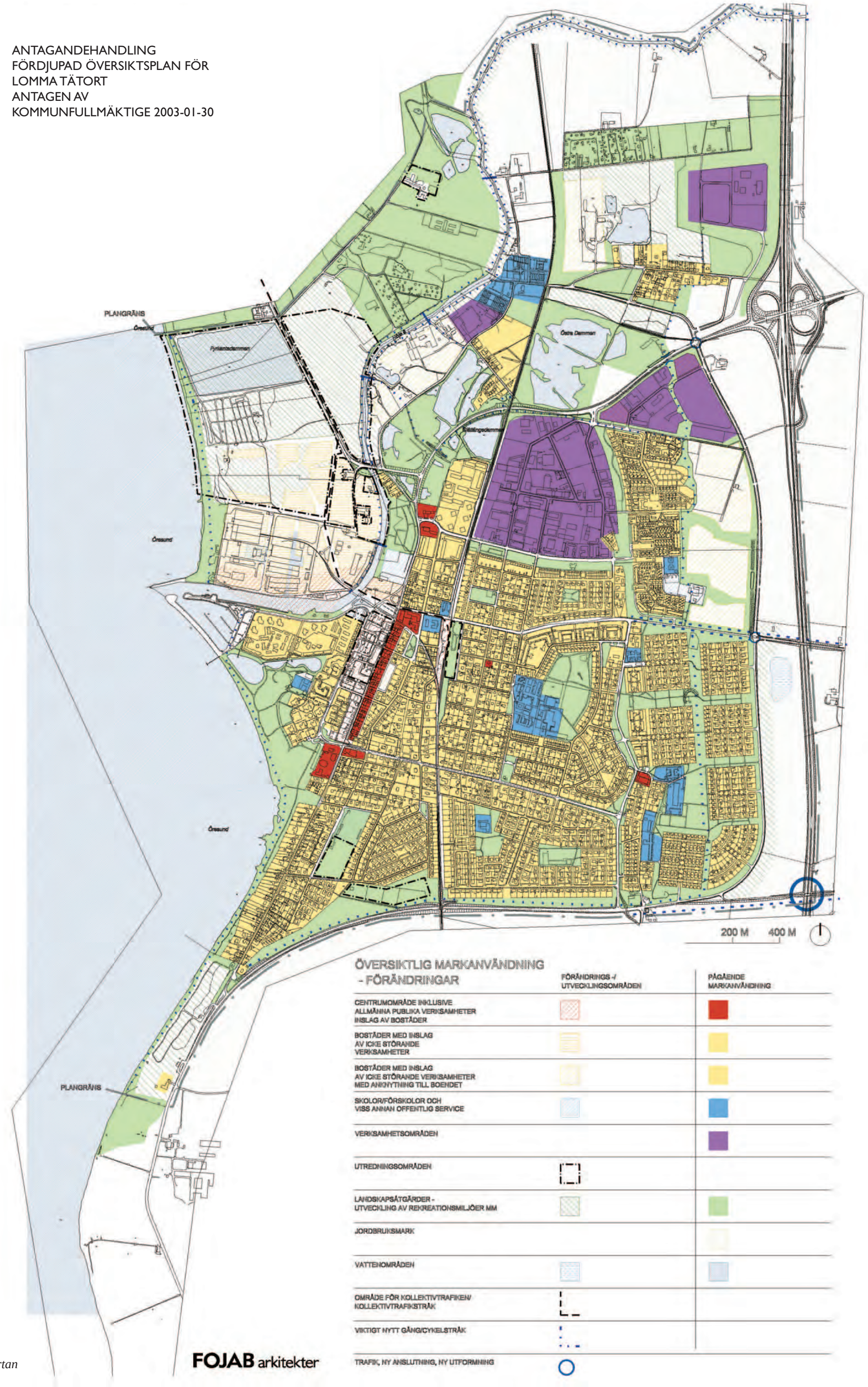
Bilagor:
Bilaga 1: Ungefärligt planområde
Bilaga 2: Utdrag ur Fördjupad översiktsplan
Bilaga 3: Utdrag ur Planprogram för Lomma centrum
Bilaga 4: Utdrag ur baskartan med höjder
Bilaga 5: Ansökan planbesked
Bilaga 6: Situationsplan

Bilaga 1: Ungefärligt planområde (skrafferad yta privatägd, röd fylld yta kommunägd)

Bilaga 2: Utdrag ur Fördjupad översiktsplan

ANTAGANDEHANDLING
FÖRDJUPAD ÖVERSIKTSPLAN FÖR
LOMMA TÄTORT
ANTAGEN AV
KOMMUNFULLMÄKTIGE 2003-01-30

Plankartan

Sydligaste delen av centrumområdet - skiss
– korsningen Centrumgatan/Karstorpsvägen mm med parkmiljö söder och sydväst om korsningen. Även en komplettering av villabebyggelsen bör vara möjlig om intresse finns

Även andra kompletteringar av bebyggelsen bör prövas. Söder och väster om Karstorpsvägen resp Centrumgatan skulle bebyggelse kunna bidra till att stärka stadsbilden men måste vägas mot intresset att så mycket som möjligt öppna utblickarna mot söder och sydväst, d v s mot Öresund och Öresundsparken. Här har i stället illustrerats en parkmiljö som förmedling till miljön kring Folkets Hus och rotundan.

6.7 Väster om Centrumgatan

Hamnhusens bebyggelse är tillkommen i en tid med andra förutsättningar för centrum och där Centrumgatan kunde ses som en förbifartsled utan större anspråk på stadsmässighet. Det innebär att en del av de bebyggelsefronter i Hamnhusområdet som vänder sig åt detta håll närmast har karaktär av baksida. De möjligheter som finns att komplettera bebyggelsen här för att både få en högvärdigare stadsbild och ytterligare användbar yta bör alltså utnyttjas.

Främst på tre partier är detta önskvärt. Den sydligaste – vid korsningen Centrumgatan – Karstorpsvägen – har redan behandlats.

I höjd med Vegagatan, som också utgör ett huvudstråk västerut in i Hamnhusen, finns särskild anledning till kompletteringar, som dessutom bl a skulle kunna förstärka det äldreboende, som finns i Havsblick. Byggnadsmöjligheterna söder om gatan utgör som nämnts redan ett projekt – Vega - och är föremål för det planarbete som omfattar handelscentrum och torget. Möjligheterna norr om gatan ska ses som idéer till framtida kompletteringar.

I nordligaste delen, söder om Höjeågatan, ligger parkeringen för bostadsrättsföreningen Sandstenen. Den är arrangerad såsom markparkering, inramad av garagelängor med baksidor och gavlar ut mot omgivande gator. Det skulle vara av stort värde för helhetsmiljön kring Hamntorget om marken kunde organiseras så att den både rymde den nuvarande parkeringen och nya bostadshus med sin parkering i en form som förbättrar miljön åt båda hållen. En ny utformning av miljön här skulle dessutom kunna förstärka kontakten mellan å ena sidan centrum och, å den andra, ån och Öresund. Skissen ska ses som en idé som inte är förankrad men som kan diskuteras vidare.

Bilaga 4: Utdrag ur baskartan med höjder

Bilaga 5: Ansökan planbesked

ANSÖKAN PLANBESKED

Ansökan skickas till:

Lomma kommun
Kommunstyrelsen
234 81 Lomma

Fastighet och sökande Ifylls i tillämpliga delar

Fastighetsbeteckning	Fastighetsägare (om annan än sökanden)	Mobiltelefon
Lomma Karstorp 13:1	Lars Mårtenssons Fastighets AB	
Fastighetens adress		**Telefon arbetet**
Strandvägen 118, 234 32 Lomma		
Sökandens namn	**Person-/organisationsnummer**	**Telefon bostaden**
Cormac Fastigheter AB	556747-2344	0767-693101 0733-585123
Postadress (utdelningsadress, postnr och postort)		**E-postadress**
Olsgårdsgatan 15, 215 79 Malmö		magnus@cormac.se lars@flobecker.se
Faktureringsadress (om annan än postadressen)		

Ärendet gäller planläggning av område för

- ☐ Enbostadshus
- ☐ Enbostadshus i grupp
- ☒ Rad-, par-, kedjehus
- ☐ Tvåbostadshus
- ☐ Fritidshus
- ☒ Flerbostadshus
- ☐ Studentbostadshus
- ☐ Hus för äldre eller funktionshindrade
- ☐ Annat specialbostadshus
- ☐ Handel
- ☐ Kontor
- ☐ Lager, industri och hantverk
- ☐ Annan byggnad eller anläggning

Produktion

Sammanlagd byggnadsarea	Därav bruttoarea bostäder	Exploateringsgrad
2.420	3.535	1,4

Bilagor

- ☒ Situationsplan
- ☐ Geoteknisk undersökning (översiktlig)
- ☐ VA-lösning
- ☐ Trafiklösning
- ☐ Översiktlig miljöbedömning
- ☐ Energi- och hushållning
- ☐ Tillgänglighet
- ☐ Hälsa och säkerhet
- ☐ Avfall
- ☐ Hustyper
- ☐ Fotomontage e.likn.
- ☐ Riskanalys
- ☐ Upphävande av strandskydd

Beskrivning och motivering av projektet

Se bifogad projektbeskrivning.

2017-06-08

Datum

Sökandens underskrift

Magnus Schönhult

Namnförtydligande

Avgift betalas enligt av kommunen fastställd taxa

Ovanstående personuppgifter kommer att behandlas enligt personuppgiftslagen (PuL)

Plan- och bygglag (2010:900)

5 kap. Att ta fram detaljplaner och områdesbestämmelser

1 § Detta kapitel innehåller bestämmelser om hur en detaljplan och områdesbestämmelser upprättas, antas, ändras och upphävs samt om besked från kommunen om att inleda en sådan planläggning. *Lag (2011:335).*

Planbesked

2 § På begäran av någon som avser att vidta en åtgärd som kan förutsätta att en detaljplan antas, ändras eller upphävs eller att områdesbestämmelser ändras eller upphävs, ska kommunen i ett planbesked redovisa sin avsikt i frågan om att inleda en sådan planläggning. *Lag (2011:335).*

3 § En begäran om planbesked ska vara skriftlig och innehålla en beskrivning av det huvudsakliga ändamålet med den avsedda åtgärden och en karta som visar det område som berörs.

Om åtgärden avser ett byggnadsverk, ska begäran också innehålla en beskrivning av byggnadsverkets karaktär och ungefärliga omfattning.

4 § När kommunen har fått en begäran om planbesked som uppfyller kraven i 3 § ska kommunen ge sitt planbesked inom fyra månader, om kommunen och den som har gjort begäran inte kommer överens om något annat.

5 § Av planbeskedet ska det framgå om kommunen avser att inleda en planläggning.

Om kommunen avser att inleda en planläggning, ska kommunen i planbeskedet ange den tidpunkt då planläggningen enligt kommunens bedömning kommer att ha lett fram till ett slutligt beslut om att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller ändra eller upphäva områdesbestämmelser.

Om kommunen inte avser att inleda en planläggning, ska kommunen i planbeskedet ange skälen för det. *Lag (2011:335).*

Projektbeskrivning Lomma

Inom fastigheten ser vi framför oss möjligheten att uppföra 32 bostäder i form av mindre flerbostadshus och radhus för att bereda möjlighet för fler att bo i denna idylliska miljö, men samtidigt i omedelbar närhet av all tänkbar samhällelig service samt goda kommunikationer. Förebilden för området är det av Lloyd´s Arkitektkontor framtagna projektet Ridhustomten/Björkenäsparken i Löddeköpinge.

Vi kommer att genomföra ett projekt inlemmat i tydliga och strikta kvartersstrukturer med distinkta gaturum.
Ett urbant sätt att möta de omgivande gatorna. Fungerar som länk till den närliggande centrumbebyggelsen.

Detta är ett attraktivt läge mot såväl Karstorpsvägen som Strandvägen. Vi vill göra hörnan smakfull och som ett naturligt blickfång. Ge hörnet en funktion och ett sammanhang som förstärker platsens karaktär.
Accentuera hörnet med burspråk och balkong-gestalter som ger en kraftfull förstärkning av byggnaden. Detta ger byggnaden ett värdigt och vänligt "ansikte" samt även ett vackert ljusspel in i de bakomliggande vardagsrummen och matsalarna.

Vi kommer att skapa en attraktiv arkitektur med starka sinnesintryck som på ett karaktärsfullt sätt möter gatorna men även den grönskande innergården med lekplatser, grill och umgängesplatser. Vi tänker oss en mycket generös grönyta, och ett stort mått experimentlusta i form av ett antal grönskande, prunkande och vistelsebara takterrasser med utsikt och detta tema tänker vi oss som en stark hållbarhetsfaktor.

Projektet bygger på en tydlig entrésida mot samhället och en grönskande innergård med såväl privata som allmänna trädgårdsmiljöer.
Mot de omgivande gatorna arbetar vi med uppglasade trapphus med människor som rör sig in och ut, för att skapa trygghet i omgivningarna samt åt det offentliga rummet.
Detta bidrar till att det blir ett tryggt och levande område för alla generationer.
Vi kommer att ha ett varierat fasaduttryck för att skapa omväxling i stadsbilden.

Genomarbetade proportioner och adderade volymer gör att byggnaderna inte ser massiva ut.
Stora uppglasade ytor och fönster ger karaktär.
Generösa ljusinsläpp och öppna planlösningar gör att även de mindre lägenheterna känns luftiga.

Förhållningssättet till den befintliga bebyggelsen är att den skall framhävas i sin tidsanda och sitt arkitektur/stadsplaneringsideal, och på detta sätt komplettera den befintliga bebyggelsen och vårt projekt varandra och skapar därigenom harmoni i området. På detta sätt vill vi framhäva årsringarna.

Arkitekturen i vårt projekt är ljus, öppen, glad och inbjudande. En livsbejakande arkitektur. Mycket ljus genom uppglasade ytor, öppna planlösningar med stora sammanhängande ytor med vackert ljusinfall. Fasaderna är utåtriktade, intresseväckande och skänker en välgörande kontrast med sin avvikande form och material i kontrast med den befintliga bebyggelsen.

Vi har därför valt att låta husen mot Karstorpsvägen och västerut ha en nutida utformning.
Vi vill att människor ska känna sig glada och harmoniska i våra hus både på utsidan som insidan i såväl bokstavlig som mänsklig mening.
Och vi vill bjuda på en upplevelse, inte enbart en funktion.

Radhusen längs Strandvägen anpassar sig till de befintliga äldre gatuhusen längs Strandvägen och kommer att uppföras i tegelfasader för att samspela med den befintliga bebyggelsen.
Radhusen skall andas modern rationalitet och traditionella kvaliteter i kombination.
För att radhusbebyggelsen inte skall upplevas som en "limpa" så skar vi ut varje byggnadsdel i en skarp profil med skarpt indragna entrépartier.

Vi vill skapa en intresseväckande och varierad arkitektur som på ett karaktärsfullt sätt möter den grönskande innergården. Vi kommer att lägga stor möda vid gestaltningen av gården med ett minimum av hårdgjorda ytor.

Husen formerar ett starkt gårdsrum men tillåter utblick över havet från takterrasser även från de bakre husen.
Vi kommer att plantera träd som skapar en grön koppling mot den planerade parken västerut.
Gården kommer att utföras som ett terrassbjälklag för att kunna skapa ett underjordiskt garage, med infart från Strandvägen, med ca 30 bilplatser.

Vi visar tydligt att man kan nå en väldigt hög exploatering när man använder befintliga infrastukturer genom att tillskapa gröna takytor och därmed undvika att bygga på den "Goda Jorden".

Så här har vi resonerat kring de goda exploateringstalen:

1.) Den befintliga infrastrukturen utnyttjas på ett effektivare sätt och man slipper nya dyra och miljöbelastande investeringar.

2.) Ett resurssnålt och effektivt utnyttjande av centralt belägen tomtmark.

3.) Fler människor ges möjlighet att bo i ett vackert och centralt läge med omedelbar närhet till all tänkbar samhällelig service och handel.

4.) Att ha goda exploateringstal i ett centralt läge gör att fler kan cykla och gå till arbetet och andra aktiviteter. Detta är mycket transportenergimässigt effektivt.

5.) Skapar ett bättre underlag för att bygga ut ett effektivt kollektivtrafiknät.

6.) Skapar förutsättningar för ett blandat bostadsutbud, bostadsrätter, hyresrätter, villor och ett mångfasetterat funktionsutbud, vilket i sin tur är barriärbrytande, fysiska, mentala och sociala barriärer rivs, vilket är bra för samhällsbyggnadsprocessen.

7.) Skapar bättre underlag för service, skolor etc.

8.) Jordbruksmark, den goda jorden, sparas vilket är en nödvändighet när inflyttningen till städerna är stor och städernas utbyggnad inte kan ske på ett ohämmat sätt.

9.) Andas framtidstro, utveckling, kraft och djärvhet. - identitetsskapande.

10.) Behov av accentbyggnad. Manifestation av stadsutvecklingen i ortens centrala delar.

Bilaga 6: Situationsplan

BET	ANT	ÄNDRING AVSER	DATUM	SIGN

PRELIMINÄRHANDLING

Lomma 13:1>2, Lomma kommun
NYBYGGNAD FLERBOSTADSHUS

Lloyd´s Arkitektkontor AB
Stortorget 6, 222 23 Lund
tel 046 -14 05 80
info@lloyds.se
www.lloyds.se

UPPDRAG NR	RITAD AV	HANDLÄGGARE
	MI/JS/JB/PW	J. LLOYD

DATUM 2017-04-25 ANSVARIG JONAS LLOYD

Situationsplan

SKALA 1:200 (A1) 1:400 (A3) NUMMER A-01.0-003 BET

Kommunstyrelsen
2018-03-21

Ärende 18

18

KS AU § 44 KS KF/2014:304 - 214

Förslag till antagande av detaljplan för Lomma 33:21 och Lomma 33:25 m.fl. i Lomma, Lomma kommun

Ärendebeskrivning
Kommunstyrelsen beslutade 2014-09-17, § 129, om detaljplaneuppdrag avseende Lomma 33:21 och Lomma 33:25 m.fl. i Lomma, Lomma kommun. Detaljplanens syfte är att möjliggöra en revitalisering inom Lommas mest centrala delar i form av ny bebyggelse för verksamheter och bostäder i enlighet med planprogrammet för Lomma centrum.

Planförslaget var föremål för samråd under tiden 25 maj– 25 juni 2015.
Planen var ute på granskning under perioden 5 september – 3 oktober 2016.

Inkomna synpunkter från granskningen sammanställdes i ett granskningsutlåtande daterat 2017-09-06. Länsstyrelsen rekommenderade att Lomma kommun borde förtydliga hur kommunen resonerat kring frågan om trafikbuller, förordning 2015:216, och rekommenderade att planen reviderades.

Till följd av Länsstyrelsens rekommendation reviderades planförslaget och beslut om granskning II togs av kommunstyrelsen 2017-09-20, § 120. Planen var ute på granskning II under perioden 27 november – 22 december 2017.

Inkomna synpunkter från granskning II har sammanställts i granskningsutlåtande II daterat 2018-03-08.

Tillförordnad planeringschef Lovisa Liljenberg och planarkitekt John Wadbro föreslår i skrivelse 2018-03-08 att kommunstyrelsen ska besluta godkänna granskningsutlåtande II avseende detaljplan för Lomma 33:21 och Lomma 33:25 m.fl. i Lomma, Lomma kommun, och att kommunfullmäktige ska besluta anta detaljplan Lomma 33:21 och Lomma 33:25 m.fl. i Lomma, Lomma kommun.

Beslutsunderlag
- Skrivelse 2018-03-08 från tf. planeringschefen och planarkitekten
- Plankarta, daterad 2018-03-08
- Plan- och genomförandebeskrivning, daterad 2018-03-08
- Granskningsutlåtande II, daterat 2018-03-08

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta följande:

– Kommunstyrelsen godkänner granskningsutlåtande II, upprättad 2018-03-08, avseende detaljplan för Lomma 33:21 och Lomma 33:25 m.fl. i Lomma, Lomma kommun.

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen rekommendera kommunfullmäktige besluta följande:

- Kommunfullmäktige antar detaljplan för Lomma 33:21 och Lomma 33:25 m.fl. i Lomma, Lomma kommun, upprättad 2018-03-08.

_____

Sändlista

SAMHÄLLSBYGGNADSFÖRVALTNINGEN
Planeringsavdelningen

Vår referens: John Wadbro
Direkttel: 040-6411288
E-post: john.wadbro@lomma.se
Diarienr: KS/KF 2014:304.214
Er referens:

2018-03-08

Kommunstyrelsen

Detaljplan för Lomma 33:21 och Lomma 33:25 m fl i Lomma, Lomma kommun – beslut om antagande

(Fastigheter vid Vegagatan)

Ärendebeskrivning

Planprocessen sker med normalt planförfarande.

Beslut om detaljplaneuppdrag togs av kommunstyrelsen 2014-09-17 §129.
Detaljplanens syfte är att möjliggöra en revitalisering inom Lommas mest centrala delar i form av ny bebyggelse för verksamheter och bostäder i enlighet med planprogrammet för Lomma centrum.

Planförslaget var föremål för samråd under tiden 25 maj– 25 juni 2015.
Planen var ute på granskning under perioden 5 september – 3 oktober 2016.

Inkomna synpunkter från granskningen sammanställdes i ett granskningsutlåtande daterat 2017-09-06. Länsstyrelsen rekommenderade att kommunen borde förtydliga hur man resonerat kring frågan angående trafikbuller, förordning 2015:216, och rekommenderade att planen reviderades.

Till följd av Länsstyrelsens rekommendation reviderades planförslaget och beslut om granskning II togs 2017-09-20 KS §120, och planen var ute på granskning II under perioden 27 november – 22 december 2017.

Inkomna synpunkter från granskning II har sammanställts i granskningsutlåtande II daterat 2018-03-08.

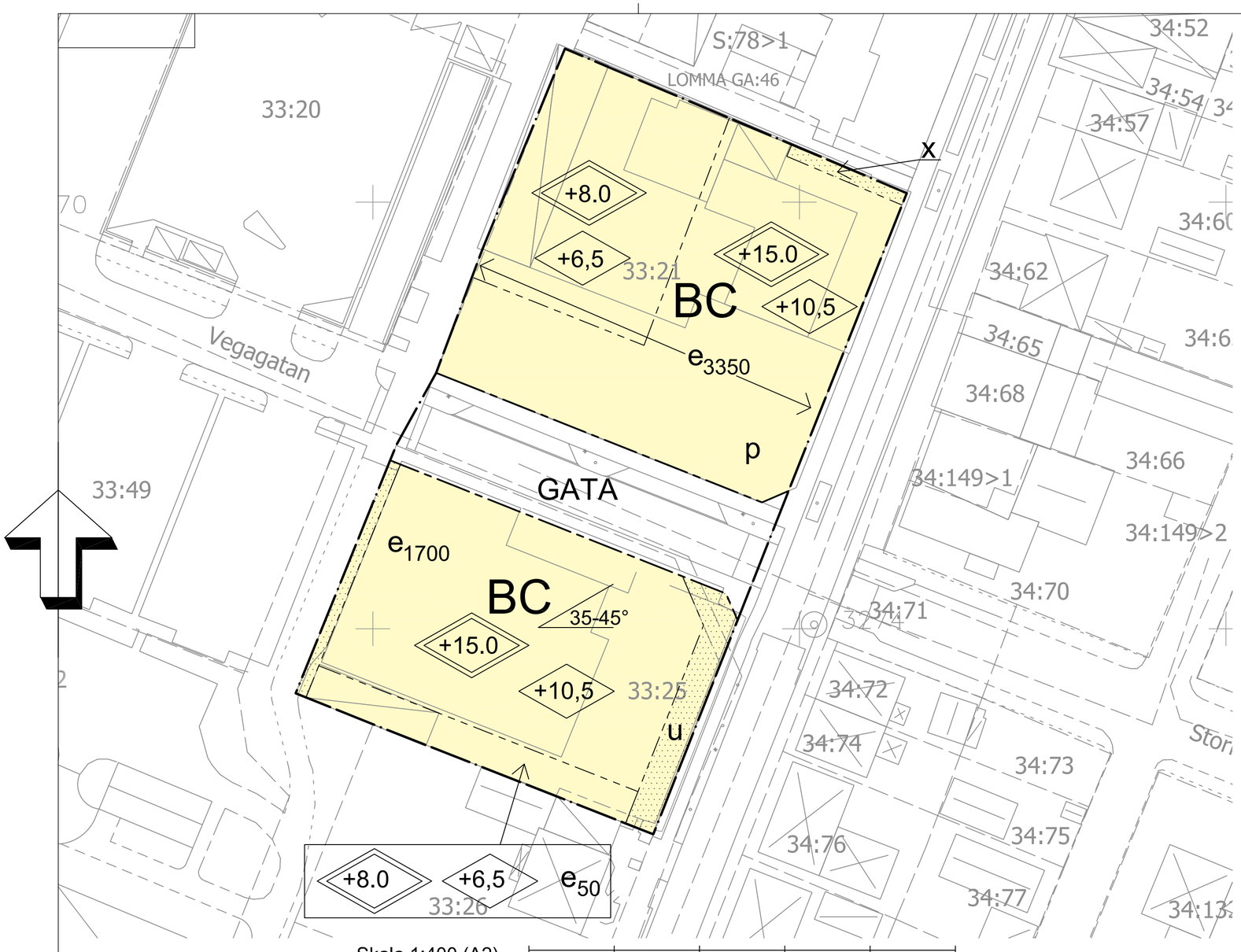
Förslag till beslut

- Kommunstyrelsen godkänner granskningsutlåtande II, upprättad 2018-03-08, avseende detaljplan för Lomma 33:21 och Lomma 33:25 m fl i Lomma, Lomma kommun.

- Kommunfullmäktige antar detaljplan Lomma 33:21 och Lomma 33:25 m fl i Lomma, Lomma kommun, upprättad 2018-03-08.

Lovisa Liljenberg
tf planeringschef

John Wadbro
planarkitekt

PLANBESTÄMMELSER

Följande gäller inom områden med nedanstående beteckningar.
Endast angiven användning och utformning är tillåten.
Bestämmelser utan beteckning gäller inom hela planområdet.

GRÄNSER

- Planområdesgräns
- Användningsgräns
- Egenskapsgräns

ANVÄNDNING AV MARK OCH VATTEN

Allmänna platser

GATA — Trafikområde - gata

Kvartersmark

BC — Bostadsändamål och centrumverksamhet

PLACERING/UTFORMNING/UTFÖRANDE

Placering

Lägsta höjd på färdigt golv +3,0 m

p — Byggnad ska placeras maximalt 2 meter från planområdesgräns i öst och användningsgräns i syd

Utformning

Byggnad placerad med fasad inom 8 meter från östra planområdesgränsen ska utformas med takfall mot öst.
Takkupor får inom 1/3 av takfallets sammanlagda längd överskrida på plankartan angiven byggnadshöjd, varje kupa får vara maximalt 2,5 meter bred.
Inglasning av balkonger ska ske med enhetlig utformning.
Bottenvåningar ska ges en invändig rumshöjd om minst 2,7 meter.
Bebyggelsen ska utformas som individuella huskroppar med en längd om maximalt 25 meter; varje huskropp ska utformas så att den framträder som en enskild byggnad.

Utseende, materialval och färgsättning

Entréer ska ägnas särskild omsorg. Trappor och ramper utförs i sten med räcken av smide.
Fasadmaterial ska vara i huvudsak tegel eller slammat tegel med inslag av puts, såväl gult som rött fasadtegel får förekomma. Lämpliga putsfärger är i huvudsak ljusa vita, gråa och gula färger samt i begränsade delar rött och svart.
Takmaterial ska vara tegel, papp, slätplåt, fibercement eller cementplattor.
Skyltar får inte placeras på tak. Om skyltar placeras på fasad får de ej nå högre än takfot.
Skyltar ska anpassas till fasadens karaktär och småstadens skala.

BEBYGGANDETS OMFATTNING

- Byggnad får inte uppföras
- u — Marken ska vara tillgänglig för allmännyttiga underjordiska ledningar
- x — Marken ska vara tillgänglig för allmännyttig gångtrafik
- +0,0 — Högsta byggnadshöjd i meter över nollplanet
- +0,0 — Högsta totalhöjd i meter över nollplanet
- 00-00° — Takvinkel
- e 000 — Maximal bruttoarea i kvadratmeter

SKYDD

I anslutning till uteplats får bullerskyddande plank uppföras till en längd av 5 meter och en höjd av 2 meter, dock ej närmare än 2 meter från användnings-/plangräns.
Byggnad ska utformas och utföras så att en vattennivå på upp till +3,0 m inte skadar byggnaden.

ADMINISTRATIVA BESTÄMMELSER

Genomförandetiden är 5 år från den dag planen vinner laga kraft

Ändrad lovplikt, lov med villkor

Lov till en åtgärd som innebär en väsentlig ändring av markens användning får endast ges under förutsättning att markens lämplighet har säkerställts genom att markförorening slutligt avhjälpts.

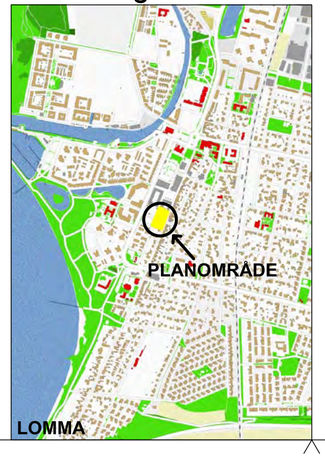
GRUNDKARTA ÖVER
LOMMA 33:21 och 33:25
Lomma kommun, Skåne län
Upprättad 2014-12-15
Miljö- och Byggförvaltningen
Kart - Mät - GIS verksamheten

Christel Nilsson
Karttekniker

Koordinatsystem: SWEREF99 13.30
Höjdsystem: RH2000

33:21 — Fastighetsbeteckning
3274 — Polygonpunkt
Rutnät
Bostad resp uthus karterat efter takkontur
Skärmtak
Bostad resp uthus karterat efterhusliv
Transformator
Vägkant
GC-väg
Trafikhinder, vägbulor
Staket
Buskage, kant
Lövträd
Belysningsstolpe
Fastighetsgräns
LOMMA GA:46 — ga-anläggning
Ledningsrätt
Lomma — Traktnamn

Orienteringskarta

Detaljplan för
Lomma 33:21 och Lomma 33:25 m fl i Lomma
Lomma kommun (Fastigheter vid Vegagatan)
upprättad 2018-03-08

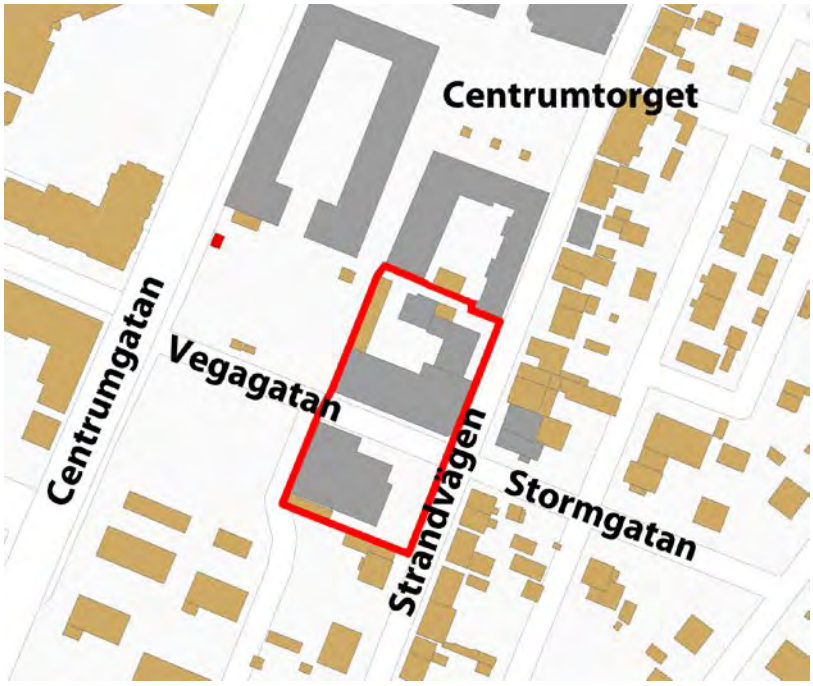
Plankarta

☐ Samrådshandling
☐ Granskningshandling, granskning I
☐ Granskningshandling, granskning II
☒ Antagandehandling

LOVISA LILJENBERG
TF. PLANERINGSCHEF

JOHN WADBRO
PLANARKITEKT

Detaljplan för Lomma 33:21 & Lomma 33:25 m fl i Lomma, Lomma kommun
(fastigheter vid Vegagatan - Strandvägen)

Planområdet markerat med röd ram

HANDLINGAR

Till detaljplanen hör följande handlingar:

- Plankarta med planbestämmelser 2017-05-31
- Plan- och genomförandebeskrivning (denna handling)
- Samrådsredogörelse 2016-06-01
- Granskningsutlåtande I 2017-05-31

Utredningar och underlag (tillgängliga på kommunledningskontorets kansli):

- Behovsbedömning 2014-12-15
- Rapport geoteknisk och miljögeoteknisk undersökning, RGeo Planområde Centrumtorget Lomma Tyrens 2006-08-24 och till denna tillhörande
  - Teknisk PM Geoteknik Tyrens 2006-08-24
  - PM Miljögeoteknisk Tyrens 2006-01-26
- Spimfab markundersökning Lomma 33:25 SWECO 2009-11-03
- Spimfab efterbehandling Lomma 33:25 SWECO 2010-06-28
- Översvämningsmodellering av Lomma centrum söder om Höje å SWECO 2014-03-28
- Lomma Centrum Översvämningsanalys Tyrens 2012-08-24
- Trafikbullerutredning Sweco 2015-11-30, komplettering 2016-02-19
- Planprogram Lomma centrum med stationsområdet 2006-04-27

PLANBESKRIVNING

PLANENS SYFTE OCH HUVUDDRAG

Syftet med planen är att möjliggöra en revitalisering inom Lommas mest centrala delar i form av ny bebyggelse för verksamheter och bostäder, i enlighet med planprogrammet för Lomma centrum 2006-04-27. Detaljplaneområdet uppskattas fullt utbyggt kunna inrymma 20–30 bostäder.

Planförslaget innefattar:

- Kvartersmark för: Bostäder och Centrumverksamhet, där bottenvåningarna ska ges en höjd för att kunna inrymma kommersiella lokaler, ovanpå dessa bostäder, samt i norr ett minde område som ska vara tillgängligt för allmännyttig gångtrafik.
- Allmän platsmark - Gata.

PLANDATA

Läge, avgränsning, areal

Planområdet ligger i centrala Lomma och avgränsas av Strandvägen i öst och av befintlig GC väg i väst, i nordsydlig utsträckning omfattar planen ungefärligen fastigheterna Lomma 33:21 och Lomma 33:25.
Planområdet omfattar ca 3 700m².

Markägare

Fastigheten Lomma 33:21 Bedrot Fastigheter AB
Fastigheten Lomma 33:25 privatägd
Fastigheten Lomma 33:11 Lomma kommun

TIDIGARE STÄLLNINGSTAGANDEN

Kommunala beslut i denna planprocess
Detaljplaneuppdrag 2014-09-17 KS § 129
Samrådsbeslut 2015-03-25 KS § 69
Granskningsbeslut I 2016-06-15 KS § 127
Granskningsbeslut II 2017-09-20 KS § 120

Översiktsplan
Enligt Lomma kommuns *Översiktsplan 2010*, ska området användas som utbyggnadsområde för bostäder, vidare nämns i översiktsplanen att kommunen ska verka för att handels- och servicenäringarna utvecklas i de centrala delarna av Lomma.

Detaljplaner
För del av området gäller stadsplan 164. För allmän platsmark gäller detaljplan 07/02. För båda planer har genomförandetiden gått ut.

Planprogram
Enligt *Planprogram för Lomma centrum och stationsområde* ska området användas i projektet Lomma handelscentrum med handel och bostadsbebyggelse. Byggnaderna är skissade som 2½-plans bebyggelse mot Strandvägen och 3¾-plans inom övriga delar av de aktuella fastigheterna.

FÖRUTSÄTTNINGAR

Mark

Nuvarande användning
Nuvarande markanvändning är handel. Inom området finns även någon enstaka bostadslägenhet.

Geoteknik
Enligt den geotekniska rapporten (*Tyrens 2006-08-24*) förekommer inom området fyllning med en varierande mäktighet, i genomsnitt omkring 2,0 meter, för borrpunkterna belägna närmst planområdet är fyllningens mäktighet mellan 1,0–1,7 meter. All matjord och fyllning med iblandning av matjord eller organiskt material ska bortschaktas innan grundläggningsarbeten för byggnader påbörjas.

Vid sanering av fastigheten Lomma 33:25 upptäcktes en större underjordisk betongplatta på vilken bensinstationens tankar tidigare varit placerade. Plattan är kvarlämnad.

Markradon
Baserat på genomförda radonmätningar klassificeras planområdet som lågriskområde (*Teknisk PM Geoteknik Tyrens 2006-08-24*).

Markföroreningar
Geoteknisk och miljögeoteknisk undersökning, *RGeo Planområde Centrumtorget Lomma Tyrens 2006-08-24*, med tillhörande utredningar, som täcker ett större område än aktuellt planområde, beskriver översiktligt föroreningssituationen. Borrning har gjorts i ett flertal punkter, även tidigare verksamheters eventuella påverkan har bedömts.
I en provpunkt "nr 27" placerad utanför den nordöstra hörnan av Lomma 33:25 var halten aromater >C8-C10 strax över värdet för känslig markanvändning. Området som ingår i detaljplanen utpekas i rapporten som riskområde för att påträffa föroreningar i jorden på grund av tidigare bensinstationsverksamhet.

SPIMFAB har (2010-2012) utfört undersökningar inom Lomma 33:21 och Lomma 33:25. Sanering utfördes inom Lomma 33:25. Inom Lomma 33:25 visar resultaten på prover tagna efter sanering på värden som uppfyller känslig markanvändning KM.

På Lomma 33:21 togs prov på icke överbyggda ytor och dessa visade inte på några föroreningar, dock kan inget med säkerhet sägas om vad som finns under byggnaderna.

Befintlig bebyggelse och vegetation

Inom planområdet finns på fastigheten Lomma 33:21 ett äldre enfamiljshus i tegel, sammanbyggt med en tidigare verkstadslokal, som på senare tid byggts om och ut, byggnaderna inrymmer idag bostad och ett flertal verksamheter.

På fastigheten Lomma 33:25 finns en byggnad med plåtklädda fasader, som tidigare varit verkstad/bensinstationsbyggnad, men numera inrymmer järnhandel.

Ingen byggnad inom planområdet har sådana kulturmiljövärden att den behöver skyddas mot förvanskning eller rivning.

Trafik

Biltrafik

Planområdet angörs från Vegagatan som går genom planområdet, tillfart till Lomma 33:21 sker i dagsläget även från Strandvägen. Trafikbelastningen på dessa gator är låg.

Gång- och cykeltrafik

Gång och cykelbana ligger i direkt anslutning till fastigheterna. Norr om området ligger ett område i angränsande detaljplan som ska vara tillgängligt för allmän gångtrafik.

Kollektivtrafik

Planområdet har en god kollektivtrafikanslutning med 200 meter till regionbusshållplats och 500 meter till framtida tågstation.

Parkering och angöring

Parkeringsnorm som gäller specifikt för området presenteras under planförslag. Lomma kommuns parkeringsnorm, antagen av kommunstyrelsen 2013-11-20, gäller med visst undantag till följd av ändrad parkeringslösning.

Teknisk försörjning

Energiförsörjning

El – nätområde Kraftringen nät AB
Fjärrvärme – ligger inom nätområde Kraftringen

Vatten och spillvatten

VA – kommunalt verksamhetsområde för vatten och spillvatten, tryckhöjning kan krävas på respektive fastighet vid en högre exploatering. Vidare finns ej möjligt att ansluta spillvatten från Lomma 33:21 mot Strandvägen och en ny- eller ombyggnad på fastigheten kan komma att kräva en omläggning av spillvattenledningsnätet.

Dagvattenhantering
Dagvatten – kommunalt verksamhetsområde för gata och tomtmark.

Kommunikationer
Möjlighet till anslutning för data och telekommunikation finns i området, både trådbundet och trådlöst.

Vatten
Planområdet ingår i direktavrinningsområde till Öresund dagvattnet leds via pumpstation direkt ut i sundet. Status för Lommabukten är måttlig ekologisk status och god kemisk status (exklusive kvicksilver) år 2009.

Luft
Enligt beräkningar; *Emissioner och luftkvalitet i Skånes kommuner, rapport från Skånes luftvårdsförbund och Malmö stad (2009);* innehålls riktvärdena för miljökvalitetsnormen för luft (kvävedioxider och PM 10) i Lomma kommun.

Hälsa och säkerhet
Trafikmängden på Strandvägen och Vegagatan beräknas som högst uppgå till 1000 fordon/dygn och 3100 fordon/dygn på Centrumgatan, belägen ca 60 meter väst planområdet. Bullerberäkningar har utförts (*Sweco 2015-11-30 kompletterad 2016-02-19)*. Beräkningarna visar att dygnsekvivalentnivån mot Vegagatan kommer att hamna på cirka 58 dBA för Lomma 33:25 och 56 dBA för Lomma 33:21. På grund av bebyggelsens närhet till körbanan kommer maxbullernivån mot gatorna hamna på 94 dBA för Lomma 33:25 och 92 dBA för Lomma 33:21. Beräknad ljudnivån på innergård/bakgård uppgår för fastigheten Lomma 33:21 till 44 dBA ekvivalent och 65 dBA max respektive Lomma 33:25 46 dBA ekvivalent och 68 dBA. Risk finns att uteplats på Lomma 33:25 utsätts för maxbullernivå över 70 dBA, detta kan avhjälpas genom bebyggelsens placering eller plank.

Vägtrafikbuller; tågtrafikbuller
Följande riktvärden för trafikbuller, enligt regeringens proposition 1996/97:53, ligger till grund för planeringen.

Bostäder, vård- och undervisningslokaler:
Ekvivalentnivå
55 dBA (ute, frifältsvärde)
30 dBA (inne)

Maximal ljudnivå
70 dBA (ute vid uteplats, frifältsvärde)
45 dBA (inne, nattetid)

Arbetslokaler:

Maximal ljudnivå
60 dBA (inne)

Sedan detaljplanen påbörjades har Förordning om omgivningsbuller vid Bostadsbyggnader (2015:216) införts, Regeringen har även beslutat om höjning av riktvärdena i denna förordning, de nya riktvärdena gäller från den 1/7 2017. Kommunen anser att de riktvärden som anges i förordningen borde gå att applicera på föreliggande detaljplan, vid prövningen av markens lämplighet.

Översvämning (regn eller högvatten)
Området ligger inom ett instängt område vid Lomma centrum, se *Översvämningsmodellering SWECO 2014-03-28* och *Översvämningsanalys Tyrens 2012-08-24*

Havsnivåhöjning (långsiktligt)
Området ligger cirka 2,6 meter över havet.

Natur
Inga naturvärden finns inom planområdet.

Kultur
Planområdet angränsar i väster till kulturhistoriskt värdefull bebyggelse utmärkt i Lomma kommuns Kulturmiljöprogram. Den angränsande bebyggelsen öster och söder om planområdet är även utmärkt i för det området gällande detaljplan med följande hänvisning "Område där det enligt planbeskrivningen fordras särskild uppmärksamhet med hänsyn till miljön." (Det som vid planens antagande omnämndes miljö går idag under beteckningen kulturmiljö.)
Planområdet omfattar eller angränsar inte till någon känd fornlämning.

Riksintresse
Kustzon
Planområdet ligger inom riksintresset kustzonen, dock utgör ej riksintresset ett hinder för tätortsutveckling.

Service
Kommersiell service finns i dagsläget inom planområdet och i dess direkta närhet. Vårdcentral och förskola är beläget cirka 300 meter från planområdet och F–3 skola cirka 350 meter.

PLANFÖRSLAG
Struktur och huvuddisposition
Planområdets struktur och huvuddisposition baseras huvudsakligen på planprogram för Lomma Centrum med stationsområdet (2006-04-27).

Framtida bebyggelse

Med tanke på framtida havsnivåhöjning och det faktum att området ligger i ett ur översvämningsperspektiv inneslutet område sätts planbestämmelse om att byggnader ska utformas och utföras så att en vattennivå upp till nivån +3,0 m inte skadar byggnaden.

Bostäder

Beräknat antal lägenheter inom planområdet är 20–30 lägenheter vid ett maximalt utnyttjande av planen.

Utformning och placering

Föreslagen planbestämmelse innebär att bebyggelsen som placeras under 8 meter från plangräns från strandvägen ska utformas med takfall mot Strandvägen. På den södra fastigheten, Lomma 33:25, anges förgårdsmark i samma utsträckning som för söder om planområdet liggande fastigheter, samt mark för komplementbyggnader i anslutning till fastighetens södra gräns. För den norra fastigheten Lomma 33:21 ska byggnad placeras i nära anslutning till Strandvägen, och Vegagatan, indragen maximalt 2 meter. För en större del av planområdet regleras totalhöjden till +15,0 meter respektive byggnadshöjden till +10,5meter. För en mindre del av det norra områdets nordvästra hörn, samt närmst den södra fastighets södra gräns, regleras totalhöjden till +8,0 meter och byggnadshöjden till +6,5 meter. Invid planområdets södra gräns begränsas byggrätten till 50m². Generellt inom området gäller att bebyggelsen ska utformas som individuella huskroppar med en längd om maximalt 25 meter, vilket kan uppnås genom byggnadsform, materialval, struktur och/eller färgval för att reellt eller visuellt bilda individuella huskroppar.
Genom dessa bestämmelser säkerställs en lämplig övergång till den mer småskaliga bebyggelsen söder och öster om planområdet.

Verksamheter och handel

Föreslagen planbestämmelse innebär att alla byggbara ytor inom planområdet får användas för centrumverksamhet, krav på en invändig rumshöjd i bottenvåningen på 2,7 meter möjliggör att bottenvåningen kan inredas för verksamheter.

Skydd

Grundläggning

Vid sanering av fastigheten Lomma 33:25 upptäcktes en större underjordisk betongplatta på vilken bensinstationens tankar tidigare varit placerade. Plattan är kvarlämnad. Denna bör beaktas vid en framtida grundläggning. Som skydd för översvämning har planbestämmelse om att ” Byggnad ska utformas och utföras så att en vattennivå på upp till +3,0 m inte skadar byggnaden.” införts.

Bullerskydd
I anslutning till uteplats får bullerskyddande plank uppföras till en längd av 5 meter och en höjd av 2 meter, dock ej närmare än 2 meter från användnings-/plangräns.

Markförorening

Planbestämmelse införs som innebär att "Lov till en åtgärd som innebär en väsentlig ändring av markens användning får endast ges under förutsättning att markens lämplighet har säkerställts genom att markförorening slutligt avhjälpts".

De ekonomiska konsekvenserna av en provtagning under överbyggda ytor inom Lomma 33:21 innan planens antagande bedöms överväga nyttan av en tidig provtagning. För nuvarande användning av Lomma 33:25 innebär konstaterad föroreningsgrad utanför fastigheten inget problem. Kostnaden för en eventuell sanering/skyddsåtgärd bedöms understiga värdeökningen de sanerade fastigheterna får med föreslagen byggrätt.

Påträffas markförorening i samband med markarbete ska dessa, i enlighet med 10 kap 11 § miljöbalken, omedelbart avbrytas och tillsynsmyndigheten underrättas.

Avhjälpandeåtgärder i förorenad mark klassas som miljöfarlig verksamhet enligt miljöbalken och ska anmälas till tillsynsmyndigheten (miljö- och byggnadsnämnden). Tillsynsmyndigheten ska underrättas när markförorening påträffas. Innan avhjälpandeåtgärd av förorenad mark genomförs ska anmälan ske till tillsynsmyndigheten. Tillsynsmyndigheten kan ställa krav på hur och i vilken omfattning en markförorening ska avhjälpas.

Fornlämningar

Påträffas fornlämningar i samband med markarbete ska dessa, i enlighet med 2 kap 10 § kulturminneslagen, omedelbart avbrytas och Länsstyrelsen underrättas.

Trafik

Biltrafik
Fastigheten Lomma 33:21 bör huvudsakligen trafikmatas från Vegagatan. Fastigheten Lomma 33:25 kan trafikmatas från antingen Vegagatan eller Strandvägen.
In- och urlastning för verksamheter ska huvudsakligen ske från Vegagatan.

Utformning av gator
I planförslaget ges möjlighet till en breddning av Vegagatan söderut. Utformning och materialval ska ansluta till den standard som råder i de nya delarna av Lomma centrum.

Parkering och angöring
Följande planeringsnormer för parkering ska tillämpas:

Parkeringsnorm bil (inklusive besöksparkering)
Bostäder Bilplatser/lägenhet – Bilplatser/1000 m² BTA
Enbostadshus, egen p-plats 2,0
Enbostadshus, gemensam p-plats 1,3 – 13
Flerbostadshus, gemensam p-plats 1,0 – 10
Kontor – 5 p-platser för besökande och 11 p-platser för anställda
Handel – 26 p-platser för besökande och 5 p-platser för anställda

Då området idag används för handel, medges att den del av kund-parkeringsbehovet som nuvarande verksamhet genererar på allmän platsmark även fortsatt kan använda allmän platsmark till sin parkering. Detta innebär för de två områdena inom planen:
-För den norra byggbara delen får ett avdrag från framräknat besöksparkeringsbehov för handel göras om 20 platser.
-För den södra byggbara delen får ett avdrag från framräknat besöksparkeringsbehov för handel göras om 15 platser.
Detta innebär inte att kommunen kan garantera att plats finns för besökande/kunder, varför det rekommenderas att så långt möjligt anlägga p-platser för verksamheternas behov inom egen fastighet.

Parkeringsnorm cykel cykelplats/1000 m² BTA
Flerbostadshus 25
Handel 20

Gångtrafik
I angränsande plan norr om planområdet ligger ett område i angränsande detaljplan som ska vara tillgängligt för allmän gångtrafik. I anslutning till detta läggs i denna detaljplan in ett område som även det ska vara tillgängligt för allmän gångtrafik, detta för att underlätta för en rationell skötsel och öka bredden på det allmänt tillgängliga gångstråket.

Teknisk försörjning

Planförslaget innebär inget behov av utbyggnad av teknisk försörjning. Vid en större exploatering inom en fastighet kan det finnas behov av installation av tryckstegring vilket bekostas av respektive fastighetsägare, möjligt finns ej att ansluta spillvatten från Lomma 33:21 mot Strandvägen och en ny- eller ombyggnad på fastigheten kan komma att kräva en omläggning av spillvattenledningsnätet.

KONSEKVENSER

Mark

Planförslaget möjliggör en förtätning ett centralt beläget område där nytillkommen bebyggelsen kan bestå av både bostäder och centrumverksamhet.

Trafik

Planförslaget bedöms leda till ökad trafik, främst på Vegagatan, genom de tillkommande bostäderna. I dagsläget utgörs handelsverksamheten inom planområdet till stor del av relativt besöksintensiva verksamheter, varför ingen större ökning förväntas för handelns / centrumverksamhetens räkning.

Vatten

Kvaliteten på recipient och grundvatten bedöms inte att påverkas vid ett plangenomförande.

Luft

Trafiktillskottet som planförslaget innebär bedöms inte leda till överskridande av riktvärdena för miljökvalitetsnormerna för luft vid befintlig bebyggelse.

Hälsa och säkerhet

Tillkommande buller genom planen

Trafiktillskottet som planförslaget innebär ingen hörbar påverkan på ljudnivåerna.

Tillkommande skuggning genom planen

Skuggning som planförslaget medför bedöms inte innebära en påtaglig olägenhet för befintlig bebyggelse.

Riksintressen

Kustzon

Planförslaget innebär en förtätning inom Lomma tätort, detta bedöms ej påverka riksintresset för kustzonen då bestämmelserna inte utgör hinder för utvecklingen av tätorter eller av det lokala näringslivet.

BEDÖMNING OM BETYDANDE MILJÖPÅVERKAN

Behov av miljöbedömning

Om genomförandet av detaljplanen antas medföra betydande miljöpåverkan ska, enligt 4 kap 34 § PBL, de bestämmelserna om miljöbedömningar och miljökonsekvensbeskrivningar av planer och program, enligt 6 kap 11-18 § och 22 § MB, tillämpas. Kriterierna som anges i förordningen om miljökonsekvensbeskrivningar (1998:905), bilaga 2 och 4, ska beaktas vid den behovsbedömning om betydande miljöpåverkan som kommunen upprättar.

I arbetet med behovsbedömningen har tjänstemän från miljökontor och plankontor samt miljöutredare från kommunledningskontoret deltagit.

Motiverat ställningstagande

Den samlade bedömningen är att planförslagets genomförande inte kan antas medföra betydande miljöpåverkan. En miljöbedömning och framtagande av miljökonsekvensbeskrivning är därför inte nödvändig. Övriga miljöfrågor redovisas i planbeskrivningen.

GENOMFÖRANDEBESKRIVNING

Organisatoriska och ekonomiska frågor

Ansvarsfördelning

Respektive fastighetsägare är exploatör för sin del av tillkommande bebyggelse.

Huvudmannaskap för allmänna platser

Lomma kommun ska vara huvudman för allmänna platser inom planområdet.

Planförfarande

Detaljplanen upprättas med normalt förfarande.

Avtal

Exploateringsavtal avses träffas med respektive fastighetsägare i samband med antagande av detaljplanen. I avtalen regleras i huvudsak marköverlåtelser och gatukostnadsersättning för de förstärkningar på allmän platsmark som kommunen genomför till följd av utökad byggrätt.

Administrativa bestämmelser

Genomförandetid

Planen har en genomförandetid på 5 år från det datum den vinner laga kraft.

Ändrad lovplikt, lov med villkor

Gäller inom hela planområdet, lov till en åtgärd som innebär en väsentlig ändring av markens användning får endast ges under förutsättning att markens lämplighet har säkerställts genom att eventuell markförorening har avhjälpts eller en skydds- eller säkerhetsåtgärd har vidtagits på tomten.

Tekniska åtgärder

Sanering av förorenad mark

Inom fastigheten 33:21 har undersökningar av markens föroreningsstatus ej genomförts under befintliga byggnader. Inom fastigheten 33:25 finns risk för föroreningar då det vid provborrning konstaterats förorening utanför fastighetens nordöstra hörn. Vid väsentlig ändring av markens användning ska markundersökning ske och om förorening konstateras, avhjälpande, skydds- eller säkerhetsåtgärd vidtagas.

Övriga tekniska åtgärder

Ledningsflytt och flytt av anslutningspunkt bekostas av respektive exploatör.

Fastighetsrättsliga åtgärder

Fastighetsbildning

Det ankommer på respektive fastighetsägare att ansöka om fastighetsbildning. Lomma kommun har rätt (och på fastighetsägarens begäran krav på) att lösa mark som i detaljplanen utlagts som allmän platsmark.

Ledningsrätt m m

Rätt att framdra ledningar inom planområdet ska regleras med ledningsrätt eller servitut. Upplåtelse av ledningsrätt och servitut måste ske på initiativ av ledningshavaren. Inom planområdet finns mark med ledningsrätt inom del av Lomma 33:11 som föreslås övergå till kvartersmark med u-område invid Lomma 33:25.

Fastighetskonsekvenser

Fastigheten Lomma 33:21

- Cirka cirka 3 m² i fastighetens sydöstra hörn föreslås övergå till allmän platsmark GATA.
- Cirka 6 m² utanför fastighetens västra gräns ingår i användningen BC (kvartersmark) och kan således regleras från Lomma 33:11 till Lomma 33:21

Total ökning av area ca 3 m².

Cirka 22 m² längs fastighetens norra gräns ska hållas tillgängliga för allmännyttig gångtrafik.

Fastigheten Lomma 33:25

- Cirka 63 m² längs fastighetens norra sida föreslås övergå till allmän platsmark GATA.
- Cirka 29 m² utanför fastighetens nordöstra hörn ingår i användningen BC (kvartersmark) och kan således regleras från Lomma 33:11 till Lomma 33:25

Total minskning av area ca 34 m².

Fastigheten Lomma 33:11 (Lomma kommun)

Minskning av allmän platsmark i området för användningen TORG om: 6 m², föreslås övergå till kvartersmark BC och kan regleras över till i Lomma 33:21

Total minskning 6 m².

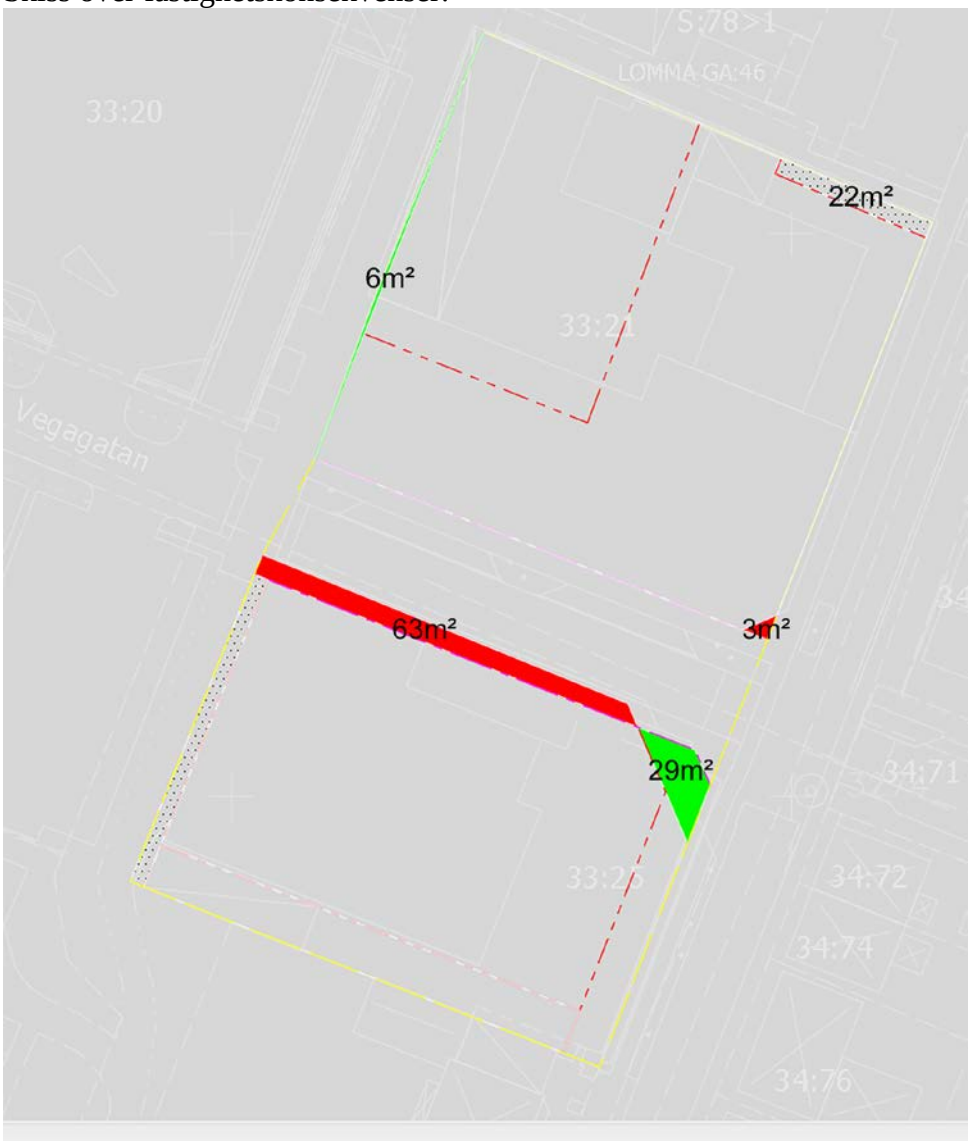
Utökning av allmän platsmark i området för användningen GATA om:

63 m² (norra delen av 33:25) –29 m² (nordöstra hörnet utanför 23:25) = 34 m² från fastigheten Lomma 33:25

3 m² från fastigheten Lomma 33:21 (hörnavskärning Vegagatan – Strandvägen)

Total ökning cirka 37 m².

Skiss över fastighetskonsekvenser:

Röda ytor övergår till allmän platsmark, gröna ytor övergår till kvartersmark.

Ansökan om fastighetsbildning m m

Det ankommer på berörda fastighetsägare att hos Lantmäterimyndigheten i Malmö ansöka om erforderlig fastighetsbildning.

PLANERINGSAVDELNINGEN

Lovisa Liljenberg
tf planeringschef

John Wadbro
planarkitekt

GRANSKNINGSUTLÅTANDE II

2018-03-08
KS/KF 2014:304.214

Detaljplan för 33:21 & Lomma 33:25 m fl i Lomma, Lomma kommun (fastigheter vid Vegagatan - Strandvägen)

Rubricerad detaljplan har i enlighet med 5 kap 18§ (PBL 2010:900) varit föremål för förnyad granskning (granskning II)under perioden 27 november - 22 december 2017. Underrättelse om detta har skickats till Länsstyrelsen, Lantmäteriet samt myndigheter, organisationer och sakägare. Planförslaget har kungjorts i dagstidning och på kommunens anslagstavla. Andra intresserade har kunnat ta del av förslaget i kommunhusets reception, på biblioteket samt på kommunens hemsida.

YTTRANDEN UTAN ERINRAN

Följande har inte haft något att erinra mot planförslaget:

Länsstyrelsen

Länsstyrelsens yttrande sammanfattas inte, utan återges här i sin helhet.

Länsstyrelsen har med de aktuella planhandlingarna och nuvarande information inte några synpunkter på planförslaget utifrån ingripandegrunderna enligt 11 kap 10-11 §§ PBL.

YTTRANDEN MED ERINRAN SAMT KOMMENTARER

Nedan sammanfattas och kommenteras de inkomna yttrandena. Samtliga skrivelser finns i sin helhet tillgängliga på kommunledningskontorets kansli.

Lantmäteriet

Lantmäteriets yttrande sammanfattas inte, utan återges här i sin helhet.

Lantmäteriet har tagit del av förslaget till detaljplan. Någon fullständig genomgång av planförslaget har inte skett. Genomgången har främst varit inriktad på genomförandefrågor. Lantmäteriet väljer att särskilt belysa följande frågeställningar.

Fastighetsrättsliga frågor
Det framgår inte av planbeskrivningen hur det är tänkt att x-området i NÖ hörnet av Lomma 33:21 ska genomföras. Det är inte självklart att det finns förutsättningar att bilda en rättighet för en allmännyttig gång- och cykelväg i detta fall eftersom området ansluter till allmän platsmark endast i östra änden. I andra änden (på Lomma s:78) finns en gemensamhetsanläggning (Lomma ga:46) för två privatägda fastigheter. Det är därför tveksamt om det går att bilda rättighet för en kommunägd fastighet för att få ett genomgående allmänt ge-stråk, även om det finns ett x-område i detaljplan 1262-P07 /134. Om kommunen vill säkerställa att det ska finnas ett sådant stråk är en möjlighet att lägga ut området som allmän plats med kommunalt huvudmannaskap. Det förslaget fanns i de förra granskningshandlingarna, men det är oklart varför det förslaget ändrades då det inte finns något granskningsutlåtande att tillgå.

Ekonomiska frågor
Eftersom allmän platsmark läggs ut på privatägd fastighet bör de ekonomiska konsekvenserna av detta upplysas i planbeskrivningen. Ersättning för marken bestäms enligt reglerna i expropriationslagen om ingen annan överenskommelse träffas.

Kommentar: *Tanken med X-området är att fullfölja den intention som fanns vid upprättandet av 1262-P07/134 (DP07:02), denna intention förtydligas i plan- och genomförandebeskrivningen inför antagandet. Bredden på gångområdet blir först sammanslagen med X området ur 1262-P07 / 134 (DP07:02) tillräcklig för en rationell skötsel.*

Beträffande de ekonomiska frågorna pågår en diskussion med ifrågavarande markägare angående bland annat markbyte och gatukostnadsersättning, markägarna till Lomma 33:21 och Lomma 33:25 tog initiativ till planläggningen.

Tekniska nämnden

Tekniska nämndens arbetsutskott överlämnas följande synpunkter till kommunstyrelsen
Då det anses olämpligt med plank i tomtgräns föreslås att skrivningen i plankartan, under rubriken "skydd" får ett tillägg (kursiverat) och lyder "I anslutning till uteplats får bullerskyddande plank uppföras till en längd av 5 meter och en höjd av 2 meter, dock ej närmare än 2 meter från plangräns"

I planförslaget anges att det inte innebär något behov av utbyggnad av teknisk försörjning. VA-enheten påpekar att det i dagsläget inte är möjligt att ansluta spillvatten från Lomma 33:21 längs med Strandvägen och att en ny- eller ombyggnad av fastigheten kan komma att kräva en omläggning av spillvattenledningsnätet.

Kommentar: *Planbestämmelsen avseende bullerskydd ändras i stort i enlighet med tekniska nämndens förlag, ny lydelse "I anslutning till uteplats får bullerskyddande plank uppföras till en längd av 5 meter och en höjd av 2 meter, dock ej närmare än 2 meter från användnings-/plangräns"*

Upplysning beträffande spillvattenanslutning till fastigheten Lomma 33:21 införs i planbeskrivningen.

Miljö- och byggnadsnämnden

Uttrycker osäkerhet kring att Byggnadshöjd och högsta totalhöjd relateras till nollplanet och inte enligt tidigare regler.
Påtalar vidare att bestämmelserna kring plank för bullerskydd inte överensstämmer med riktlinjer för plank och murar, antagna av miljö och byggnadsnämnden 2003-12-16.

Ur miljösynpunkt upprepas i stort synpunkterna från granskning I.

Kommentar:
Att relatera Byggnadhöjd och högsta totalhöjd till nollplanet är vedertaget. Läget för nollplanet är angivet enligt RH2000, ett nationellt höjdsystem.
Planbestämmelse kring plank för bullerskydd revideras så att plank enbart tillåts indraget 2 meter från användnings-plangräns, se svar till tekniska nämnden ovan.
Beträffande de upprepade synpunkterna ur miljöhänseende är dessa redan besvarade i ”utlåtande I” samt åtgärdade genom förändringar i planhandlingarna.

BRF Torghuset 2 (Lomma 33:72)

Oroar sig för byggnads placering på fastigheten 33:21, påtalar att om byggnad placeras invid gränsen till LOMMA GA:¤6 medför det att den placeras 1,6meter från balkongerna, samt att avståndet mellan byggnaderna blir under 3,5meter, anser att detta är innebär risk för brandspridning och försvårat tillgängligheten för räddningsfordon.

Oroar sig vidare för att platsen mellan husen kan upplevas som otrygg. Påtalar att det inte framgår hur mycket marken kommer att behöva höjas för att byggnationen ska vara +3meter över havsnivå.

Påpekar att byggnationen på fastigheten 33 :21 bör utformas på ett sådant sätt att man bibehåller den "småskaliga" karaktären på kvarteret.

Frågar vidare vilken av bostadssiffrorna som är gällande då det i följebrevet står 15-20 bostäder medan det i plan och genomförandebeskrivningen står 20-30 bostäder, anser att detta är vilseledande.

Önskar svar på följande frågor:
1. Avståndet mellan ny byggnation och våra balkonger/vår fastighet
2. Att räddningstjänst kommer fram lätt
3. Minska risken för brandspridning
4. Att gränden (Lomma GA:46) inte blir en otrygg plats
5. Klargörande i hur mycket behöver marken höjas
6. Behåller den småskaliga bebyggelsen
7. Klargörande i hur många bostäder det är tänkt att byggas

8. Uppgift om var ny byggnad skall placeras på fastigheten 33:21, samt tänkt totalhöjd för denna byggnad.

Kommentar: *Planeringsavdelningen ber om ursäkt för missen angående antal tillkommande bostäder inom området, 20-30 bostäder medges av planen, men medför dock behov av en dyrare parkeringslösning, därav är det ej säkert att antalet tillkommande lägenheter blir så högt. Väljer nu att besvara era frågor 1–8, varvid även svar på frågorna i texten framkommer.*

1. *Avståndet till Gaveln på det nya hus som kan uppföras söder om era balkonger blir från balkongen till gaveln ca 2 meter. Skalmässigt har bebyggelsen i den delen av Lomma 33:21 anpassats till era balkonger. Bifogar en ungefärlig skiss som visar hur en planenlig byggnation kan te sig.*

Skiss som visar hur en byggnad i den nordvästra delen av Lomma 33:21, som utförs så att den har maximal planenlig byggnads och totalhöjd ter sig då den placeras så nära gränsen som möjligt.

2. *Planförslaget är avstämt med räddningstjänsten.*
3. *Brandspridning förhindras genom val av material, krav ställs vid tekniskt samråd innan startbesked för påbörjande av byggnation ges.*
4. *Genom planen ges möjlighet att i den östra delen av gränden göra den bredare.*
5. *Planförslaget innefattar inte en markhöjning utan föreskriver en färdigt golvhöjd för ny bebyggelse om +3,0meter. Detta innebär 40cm högre än färdigt golv på norr om liggande kvarter. Viss anpassning av mark i anslutning till området kan ske men då ramper och dylikt*
6. *Skalan på den möjliga tillkommande bebyggelsen på den norra delen av planområdet motsvarar skalmässigt den i kvarteret norr därom, beträffande den södra delen av planområdet anpassas placering och skala något till söder därom liggande bebyggelse.*
7. *20-30 bostäder medges av planen*
8. *Detaljplanen möjliggör en placering av byggnad i fastighetsgräns på Lomma 33:21, dock ej där marken är prickad (nordöstra hörnet) där ett område på ca 14,6x1,5 meter ska vara fritt från byggnad. Totalhöjden anges relativt 0-nivån i rh2000, för den östra delen är totalhöjden satt till +15,0meter och en byggnadshöjd på +10,5meter*

vilket i stort ger samma skala på byggnaden som den norr därom liggande byggnaden, för den nordvästra delen av Lomma 33:21 (avgränsat med – - - – streck) är totalhöjden +8,0meter och byggnadshöjden +6,5meter. Som en upplysning kan nämnas att höjden på golvet på er bottenvåning ligger på ca +2,6meter. Se även skissen vid svar på er fråga 1.

SAMMANFATTNING

Efter granskning II genomförs ändringar i planhandlingarna med anledning av inkomna synpunkter och vidare bearbetning, dessa utgörs i huvudsak av:

Plankarta

Planbestämmelsen beträffande bullerskyddande plank vid uteplats ändras till:
I anslutning till uteplats får bullerskyddande plank uppföras till en längd av 5 meter och en höjd av 2 meter, dock ej närmare än 2 meter från användningsgräns

Plan- och genomförandebeskrivning

Förtydligande avseende intentionerna med/nyttan av x-området.

PLANERINGSAVDELNINGEN

Lovisa Liljenberg
Tf Planeringschef

John Wadbro
Planarkitekt

19

PLANLEDNINGSGRUPPEN

2018-03-07

PLG § 8

Dnr KS/KF 2015:133.420

Beslut om antagande av Naturmiljöprogram för Lomma kommun 2018-2025

Ärendebeskrivning
Miljöstrateg Adam Bahr redogör för planledningsgruppen hur arbetet med Naturmiljöprogrammet har gått till. Planeringsavdelningen fick 2015 i uppdrag av kommunstyrelsen att under 2016 utarbeta ett nytt Naturmiljöprogram med grönplan som skulle ersätta Naturmiljöprogram med grönplan för Lomma kommun 2008-2016. Naturmiljöprogrammet ska ses som en sektorsplan och i likhet med andra sektorsplaner ska den utgöra underlag till bland annat översikts- och detaljplaner, där avvägningar görs mot andra intressen. Naturmiljöprogrammet ska vara vägledande i förändrings- och förnyelsearbeten. Det ska fungera som underlag vid utarbetande av riktlinjer för hur naturområden, grönområden i tätorter och övriga grönstrukturer ska skötas. Ett annat viktigt syfte med programmet är att presentera värdefulla natur- och grönområden samt grönstrukturer i kommunen. Naturmiljöprogrammet ska i konkreta mål beskriva ställningstaganden utifrån Lomma kommuns övergripande mål och riktlinjer 2015-2019, samt föreslå genomförbara, kostnadsuppskattade åtgärder för att uppnå målen. *Naturmiljöprogram för Lomma kommun 2018-2025* ersätter *Naturmiljöprogram med grönplan för Lomma kommun 2008-2016* och arbetet med att uppnå målen i naturmiljöprogrammet samordnas med *Miljömål för Lomma kommun 2014-2020.* Ärendet behandlades av planledningsgruppen 2018-01-24 och då beslutades om återremittering för att förvaltningen skulle kunna korrigera vissa kartor och texter.

Beslutsunderlag
- Tjänsteskrivelse från planeringsavdelningen, daterad 2018-02-27.
- Förslag på Naturmiljöprogram 2018 – Del A Mål och genomförande.
- Förslag på Naturmiljöprogram 2018 – Del B Naturen i Lomma kommun.
- Förslag på Naturmiljöprogram 2018 – Bilagor.
- Samrådsredogörelse – Internremiss Naturmiljöprogram 2018.

Planledningsgruppen föreslår kommunstyrelsen beslutar följande:
- Kommunstyrelsen beslutar att godkänna samrådsredogörelsen för det interna samrådet med nämnderna.

Planledningsgruppen föreslår att kommunstyrelsen beslutar föreslå kommunfullmäktige följande:
- Kommunfullmäktige antar föreliggande förslag till Naturmiljöprogram för Lomma kommun 2018-2025.

LOMMA KOMMUN

SAMHÄLLSBYGGNADSFÖRVALTNINGEN
Planeringsavdelningen

Vår referens: Helena Björn
Direkttel: 040-641 10 52
E-post: Helena.bjorn@lomma.se
Diarienr: KS/KF 2015:133.420

2018-02-27

Planledningsgruppen

Naturmiljöprogram för Lomma kommun 2018-2025

Ärendebeskrivning

Planeringsavdelningen fick 2015 i uppdrag av kommunstyrelsen att under 2016 utarbeta ett nytt Naturmiljöprogram med grönplan som skulle ersätta Naturmiljöprogram med grönplan för Lomma kommun 2008-2016.

Naturmiljöprogrammet ska ses som en sektorsplan och i likhet med andra sektorsplaner ska den utgöra underlag till bland annat översikts- och detaljplaner, där avvägningar görs mot andra intressen.

Naturmiljöprogrammet ska vara vägledande i förändrings- och förnyelsearbeten. Det ska fungera som underlag vid utarbetande av riktlinjer för hur naturområden, grönområden i tätorter och övriga grönstrukturer ska skötas. Ett annat viktigt syfte med programmet är att presentera värdefulla natur- och grönområden samt grönstrukturer i kommunen.

Naturmiljöprogrammet ska i konkreta mål beskriva ställningstaganden utifrån Lomma kommuns övergripande mål och riktlinjer 2015-2019, samt föreslå genomförbara, kostnadsuppskattade åtgärder för att uppnå målen.

Naturmiljöprogrammet ska kommunanpassa relevanta nationella och regionala miljökvalitetsmål och är därmed en del av kommunens miljömålsarbete.

Naturmiljöprogram för Lomma kommun 2018-2025 ersätter *Naturmiljöprogram med grönplan för Lomma kommun 2008-2016* och arbetet med att uppnå målen i naturmiljöprogrammet samordnas med *Miljömål för Lomma kommun 2014-2020.*

De viktigaste delarna för granskning är:

- Kapitel *Mål och åtgärder* i del A. Där beskrivs de konkreta mål och åtgärder som kommunen beslutar om för att utveckla grönstrukturer, biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Åtgärdernas utförandetid, kostnader och ansvarig nämnd är angiven vid åtgärderna. För en fullständig förståelse kring den ekonomiska kalkylen bör inledningen till kapitlet läsas.
- Övergripande kartor (innehållande områdesavgränsningar för grönstrukturer och förslag på kommande naturreservat) i kapitel *Natur- och grönområden* i del B.

Ärendegång

I januari 2017 presenterades struktur, layout och karta med områdesindelningar samt förslag på tillkommande naturreservat för planledningsgruppen som beslutade att godkänna presenterad struktur och layout. Efter det har naturmiljöprogrammets två delar sammanställts, del A: *Mål och genomförande* och del B: *Naturen i Lomma kommun*. Handlingarna har varit ute på förberedande samråd med

tjänstemännen från 2017-09-08 till 2017-09-25. Handlingarna har skickats för yttranden till de lokala föreningarna Naturskyddsföreningen i Lomma Bjärred, Skånes Ornitologiska förening, Lunds botaniska förening, Puggehatten, Friluftsfrämjandet Bjerred-Lomma samt lokala Scout-kårer, under perioden 2017-09-29 till 2017-10-20. Revideringar och kompletteringar enligt synpunkter från lokala föreningar har genomförts i vissa områdesbeskrivningar. Handlingar har skickats på internremiss till nämnderna i Lomma kommun mellan 2017-11-09 och 2017-12-31. Handlingarna är reviderade och kompletterade enligt samrådsredogörelsen (bilaga 4). Handlingarna togs upp i PLG 2017-01-24 då återremittering beslutades. Handlingarna är reviderade i enlighet med yttranden på PLG. Arbetet med att uppnå målen i naturmiljöprogrammet samordnas med "Miljömål för Lomma kommun 2014-2020". Planen är att naturmiljöprogrammet ska vara antaget i mars 2018 i enlighet med nedanstående tidplan.

7 mars	PLG
21 mars	KS
19 april	KF

Bilagor

1. Förslag på Naturmiljöprogram 2018 – Del A Mål och genomförande
2. Förslag på Naturmiljöprogram 2018 – Del B Naturen i Lomma kommun
3. Förslag på Naturmiljöprogram 2018 – Bilagor
4. Samrådsredogörelse – Internremiss Naturmiljöprogram 2018

Förslag till beslut

Planledningsgruppen föreslår kommunstyrelsen besluta:

- att godkänna samrådsredogörelsen för det interna samrådet med nämnder.

Planledningsgruppen föreslår att kommunstyrelsen beslutar föreslå kommunfullmäktige anta:

- föreliggande förslag till Naturmiljöprogram för Lomma kommun 2018-2025.

Lovisa Liljenberg
Stadsarkitekt/
t.f. Avdelningschef planeringsavdelningen

Adam Bahr
Miljöstrateg
Projektledare för naturmiljöprogrammet

Naturmiljöprogram

för Lomma kommun, 2018-2025

DEL A - MÅL OCH GENOMFÖRANDE

Förslag till planledningsgruppen

2018-02-27

Lokala Naturvårds satsningen

LOMMA KOMMUN

Politisk styrgrupp:	Planledningsgruppen i Lomma kommun
Arbetsgrupp:	Helena Björn, Miljöstrategisk samordnare
	Adam Bahr, Miljöstrateg
	Magnus Ellström, Projektanställd
	Matilda Gradin, Miljöstrateg
	Erkki Palmu, Projektanställd
Projektledare:	Adam Bahr
Layout och bilder:	Adam Bahr om inte annat anges
Miljömålsillustrationer:	Tobias Flygar

Statliga bidrag till lokala naturvårdsprojekt (LONA) är medfinansiär för genomförandet av detta projekt.

Bilderna på framsidan visar vandring utmed Höje å med Naturskyddsföreningen i Lomma-Bjärred (foto: Adam Bahr), samt en pungmes (Remiz pendulinus) som blickar ut från vassen (foto: Fredrik Eckhardtsson). Bilderna på baksidan visar utblickar över naturreservaten Slättängsdammarna och Södra Lommabukten med Tågarps hed (foto:.Adam Bahr)

Förord

Naturen är föränderlig, delvis genom naturliga processer, men människans påverkan av landskapet och det globala klimatet har drastiskt förändrat naturens utveckling. I stort sett hela den landbaserade ytan i Lomma kommun är kulturpåverkad, men trots att en stor del utgörs av åkerlandskap finns det flera variationsrika natur- och grönområden som erbjuder underbara naturupplevelser och utrymme för bland annat rekreation och friluftsliv. Detta gör att Lomma kommun för många förknippas med natursköna miljöer, och att naturen i hög grad bidrar till kommunens attraktionskraft.

Naturen erbjuder oss människor oerhört många värden, så kallade ekosystemtjänster. Vissa av ekosystemtjänsterna är kopplade till vår upplevelse av naturen. Naturen utgör exempelvis en viktig källa för inspiration, lärande, kreativitet samt rofyllda upplevelser, och vistelse i naturen är av stor betydelse för god hälsa samt välmående. Utöver att skapa upplevelsevärden och livsutrymme för växt- och djurlivet, så erbjuder naturen oss flera andra viktiga ekosystemtjänster som vi är beroende av. Exempel på dessa är erosionsdämpning, vattenrening, pollinering och klimatreglering.

Ökad kunskap och värdering av naturens ekosystemtjänster underlättar förståelsen hos många fler, av att samhället måste utvecklas i god balans med naturen. För att trygga oss mot klimatförändring samt andra pågående och framtida belastningar på miljön är det en förutsättning att ekosystemtjänsterna bevaras och utvecklas.

Syftet med naturmiljöprogrammet är att det ska vara vägledande vid planering och utvecklingsarbete. Genom att uppfylla de angivna målen samt genomföra åtgärderna tar vi vårt ansvar för att bidra till genomförandet av nationellt och internationellt satta mål. Skydd, utveckling och skapande av natur ska göra att den biologiska mångfalden och naturens värden ökar.

Det vilar på våra axlar att vidta åtgärder för att bevara och hållbart utveckla biologisk mångfald och höga naturvärden för kommande generationer.

Anders Berngarn
Kommunstyrelsens ordförande

Pollinering är en av alla de ekosystemtjänster som naturen erbjuder oss människor. På bilden polinerar en nektarsugande blomfluga växten blåmunke (Jasione montana).

Innehållsförteckning

Del A - Mål och genomförande (denna del)

Förord 3

Vision 6

Sammanfattning 7

Inledning 8
- Bakgrund 8
- Syfte 8
- Aktualitet och uppföljning 9
- Arbetssätt och organisation 9
- Läsanvisning 10
- Uppföljning av tidigare Naturmiljöprogram 11

Begrepp och definitioner 12

Styrmedel och ramverk 14
- Internationellt 14
- Nationellt 17
- Regionalt 20
- Kommunalt 22
- Områdesskydd 27
- Samverkan 29

Strategi och analys 30
- Analyserade kategorier, funktioner och faktorer 31

Mål och åtgärder 32
- Levande sjöar och vattendrag 34
- Hav i balans samt levande kust och skärgård 36
- Myllrande våtmarker 38
- Levande skogar 40
- Ett rikt odlingslandskap 42
- God bebyggd miljö 44
- Ett rikt växt- och djurliv 50

Genomförande och uppföljning 58

Del B - Naturen i Lomma kommun

Inledning 6
- Syfte 6
- Aktualitet och uppföljning 6
- Arbetssätt och organisation 6
- Läsanvisning 7

Begrepp och definitioner 8

Naturförutsättningar 10

Historisk utveckling 12

Landskap 16

Naturtyper 18
- Natura 2000-naturtyper 18
- SIS naturtyper 22

Biologisk mångfald 32
- Livsmiljöer för många arter 32
- Flora, fauna och funga 34

Ekosystemtjänster 42
- Kulturella ekosystemtjänster 42
- Försörjande ekosystemtjänster 44
- Reglerande ekosystemtjänster 44
- Stödjande ekosystemtjänster 46

Naturen som mötesplats 48
- Rekreation och friluftsliv 48
- Tillgänglighet och trygghet 49
- Lärande och utveckling 50

Naturområden och övriga grönstrukturer 52
- Skydd av områden 52
- Viktiga funktioner 55
- Naturområden 60
- Grönområden 110

Vision

Foto: Lomma kommun

Naturen i Lomma kommun ger utrymme för att en mångfald av arter, ekosystem och naturtyper utvecklas på ett långsiktigt livskraftigt sätt.

Värdering av ekosystemtjänster i alla relevanta beslut bidrar till en långsiktigt hållbar markanvändning och väl fungerande ekosystem.

Naturmiljöerna bidrar i hög grad till kommunens attraktionskraft för både kommuninvånare och besökare.

Sammanfattning

Föreliggande naturmiljöprogram inventerar nuvarande naturområden och behandlar översiktligt den framtida utvecklingen av naturvärden i Lomma kommun. Naturvärden innefattar dels biologisk mångfald med hotade arter och livsmiljöer, men även alla de ekosystemtjänster som den biologiska mångfalden ger upphov till. Ekosystemtjänster innebär produkter och tjänster ifrån naturen som bidrar till människans välbefinnande. Exempel på ekosystemtjänster är upplevelsebaserade värden som rekreation, inspiration och lärande, samt reglerande värden som växternas bindande av jorden vilket motverkar erosion, insekternas pollination av grödor och vegetationens dämpning och buffring av höga dagvattenflöden. I programmet specificeras lokala mål och delmål som ska uppfyllas genom att angivna åtgärder genomförs. Programmet pekar också ut naturområden lämpliga för utökat skydd. Kartläggning av viktiga områden för den gröna infrastrukturen utgör ett planeringsunderlag som är vägledande vid förnyelse eller förändring av områden och samhällsstrukturer.

Blågrön mosaikslända (Aeshna cyanea) i Domedejla mosse

Inledning

Bakgrund

Blomstrande ängar och betesmarker, sköna stränder, rofyllda skogar, frodiga parker och artrika spännande våtmarksmiljöer. För de flesta av oss förknippas dessa naturmiljöer med en känsla av välbehag. Vi tycker om att vara ut i det gröna för att njuta, andas frisk luft, röra på oss, observera, filosofera och ladda energi. Men naturen tillhandahåller mängder av andra värden åt oss människor som inte är lika uppenbara. Exempel på detta är växters förmåga att binda marken och bromsa upp översvämningar vid tillfälliga ösregn, insekters pollination av grödor samt den biologiska mångfaldens betydelse för kunskap, kultur, hälsa och dess motståndskraft mot stora miljöförändringar. De värden som naturen erbjuder oss människor kallas för ekosystemtjänster. Utöver ekosystemtjänster finns det även andra anledningar till att bevara och utveckla naturmiljön, exempelvis betydelsen av vissa arter och naturmiljöer för att upprätthålla fungerande ekosystem samt etiska aspekter såsom arters rätt att leva vidare och vårt ansvar att efterlämna en hög biologisk mångfald till kommande generationer.

Kommunerna bär ett stort ansvar för bevarandet och utvecklandet av naturmiljöer. Detta gäller både vid fysisk planering och vid utveckling samt vårdande av natur- och grönområden. Naturmiljöprogrammet är upprättat för att underlätta kommunens arbete med att bevara och utveckla natur- och grönområden samt de värden som är knutna till dessa. Programmet innehåller beskrivning och värdering av naturområden inom kommunen samt lämpliga mål och åtgärder för att utveckla dessa samt övrig grönstruktur. Naturmiljöprogrammet används även som underlag för den översiktliga planeringen av mark- och vattenområden som kommunen redovisar i översiktsplanen samt i områdesrelaterade och tematiska fördjupade planer och program.

Den första omfattande naturinventeringen i Lomma kommun genomfördes på uppdrag av kulturnämnden 1988. Därefter upprättades en miljöplan 1990 i samband med den första översiktsplanen för kommunen. I miljöplanen ingick flera kapitel med naturvårdsinnehåll, vilka utgjorde underlag till en ny naturvårdsplan 1997. Tekniska nämnden upprättade en grönplan 1990, som fungerade som ett informations- och handlingsprogram för att forma framtidens gröna profil i Lomma kommun. Efter det har den allmänna synen på naturmiljöer utvecklats. Bland annat lyftes de gröna frågorna fram allt tydligare i lagstiftningen. Miljöbalken från 1999 ger skydd åt mark- och vattenområden med särskilt höga värden. Vidare har riksdagen inrättat 16 nationella miljökvalitetsmål, där flera mål har stor relevans för naturmiljön och den biologiska mångfalden. Planeringen av naturmiljöer har utvecklats till att inte bara innefatta rekreation och friluftsliv utan även andra aspekter som biologisk mångfald, klimatfrågor, pedagogik, hälsoaspekter och kulturhistoria. Detta bredare förhållningssätt till naturmiljövärden tillämpades då Lomma kommun utvecklade sitt första naturmiljöprogram (Lomma kommun, 2008) som gällde från 2008 till och med 2016. *Naturmiljöprogram med grönplan för Lomma kommun 2008–2016* har använts som utgångsmaterial till detta naturmiljöprogram som sträcker sig fram till och med 2025.

I naturmiljöprogrammet är tätortsnära mindre naturmiljöer kategoriserade som grönområden medan större sammanhängande naturmiljöer benämns naturområden. I Lomma kommun är dock gränsen mellan grönområden och omgivande naturområden på många håll oskarp och det har blivit allt tydligare att även tätortsnära natur hyser stora biologiska värden.

Syfte

Naturmiljöprogrammet ses som en sektorsplan och utgör underlag för den fysiska planeringen i Lomma kommun. Den ska i likhet med andra sektorsplaner utgöra underlag till bland annat översikts- och detaljplaner, där avvägningar görs mot andra intressen.

Naturmiljöprogrammet ska vara vägledande i förändrings- och förnyelsearbeten. Det ska fungera som underlag vid utarbetande av riktlinjer för hur naturområden, grönområden i tätorter och

övriga grönstrukturer ska skötas. Ett annat viktigt syfte med programmet är att presentera värdefulla natur- och grönområden samt grönstrukturer i kommunen.

Naturmiljöprogrammet ska i konkreta mål beskriva ställningstaganden utifrån Lomma kommuns övergripande mål och riktlinjer 2015-2019, samt föreslå genomförbara, kostnadsuppskattade åtgärder för att uppnå målen.

Naturmiljöprogrammet ska kommunanpassa relevanta nationella och regionala miljökvalitetsmål och utgör därför en del av kommunens miljömålsarbete. De miljökvalitetsmål som i första hand berörs är: *Levande sjöar och vattendrag, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Myllrande våtmarker, Levande skogar, God bebyggd miljö, Ett rikt odlingslandskap* samt *Ett rikt växt- och djurliv.* Målet *Ingen övergödning* har även det tydliga kopplingar till flera av de åtgärdsförslag som ges i programmet.

Naturmiljöprogrammet ersätter *Naturmiljöprogram med grönplan för Lomma kommun 2008-2016*. Arbetet med att uppnå målen i naturmiljöprogrammet samordnas med *Miljömål för Lomma kommun 2014-2020* (Lomma kommun, 2014).

Aktualitet och uppföljning

Detta program ska täcka perioden 2018 till och med 2025. Efter halva tiden bör programmet följas upp politiskt och i början av 2025 bör planen följas upp slutgiltigt för att ligga till grund för ett nytt/reviderat naturmiljöprogram som beslutas under 2025.

Inrapportering av hur åtgärderna framskrider ska ske enligt de intervall som står angivna i detta program. Mål- och åtgärder ska integreras i kommunens system för planering och uppföljning samt göra avtryck i den årliga verksamhetsplaneringen, i budgetarbetet och vid årsredovisningen. Resultatet av naturmiljöarbetet inom förvaltningarna/verksamheterna, som oftast redovisas i form av indikatorer, ska årligen sammanfattas i en miljöredovisning.

Arbetssätt och organisation

I början av 2015 uppdrog kommunstyrelsen åt samhällsbyggnadsförvaltningen att upprätta ett förslag till nytt naturmiljöprogram för Lomma kommun. I uppdraget från kommunstyrelsen ingick även kommunens grönområden i tätorterna.

Arbetsgruppen för naturmiljöprogrammet har utgjorts av Helena Björn (miljöstrategisk samordnare), Adam Bahr (miljöstrateg), Matilda Gradin (miljöstrateg), Magnus Ellström (projektanställd) och Erkki Palmu (projektanställd), anställda vid miljöstrategiska enheten (planeringsavdelningen, samhällsbyggnadsförvaltningen). Adam Bahr har varit projektledare för naturmiljöprogrammet. Arbetsgruppen har haft som uppgift att bland annat ta fram underlagsmaterial, identifiera skyddsvärda områden och områden för utveckling samt att föreslå lämpliga mål och åtgärder.

Under utvecklingen av Naturmiljöprogrammet har samråd skett internt med olika avdelningar och politiska nämnder och handlingarna har även skickats för yttranden från lokala föreningar som Naturskyddsföreningen i Lomma Bjärred, Skånes Ornitologiska förening, Lunds botaniska förening, Puggehatten, Friluftsfrämjandet Bjerred-Lomma samt lokala Scout-kårer.

Planledningsgruppen i Lomma kommun har varit politisk styrgrupp för naturmiljöprogrammet.

Läsanvisning

Naturmiljöprogrammet behandlar kommunens naturvärden och lägger grunden för den framtida utvecklingen av naturmiljöer och övriga grönstrukturer. Programmet är uppdelat i två delar. Den första delen, *Del A – Mål och genomförande,* behandlar ställningstaganden och ansvarsfördelning gällande den framtida utvecklingen av grönstrukturer, biologisk mångfald och ekosystemtjänster i Lomma kommun. I den andra delen, *Del B – Naturen i Lomma kommun,* finns den bakomliggande kunskapen om biologisk mångfald och ekosystemtjänster samlad. I del B kan man även ta del av beskrivningar och geografisk avgränsning för naturvärden, skydd, naturområden och övriga grönstrukturer. Den geografiska kartläggningen i naturmiljöprogrammet är utvecklad i geografiska informationssystem (GIS) och det är de digitala GIS-filerna som ska användas som underlag vid kommunens fysiska planering. Till naturmiljöprogrammets bilagor hör (1) detaljerad beskrivning om strategi och analys, (2) uppföljning av åtgärder från tidigare naturmiljöprogram, (3) förteckning över rödlistade arter, samt (4) referenser.

Del A – Mål och genomförande (denna del)

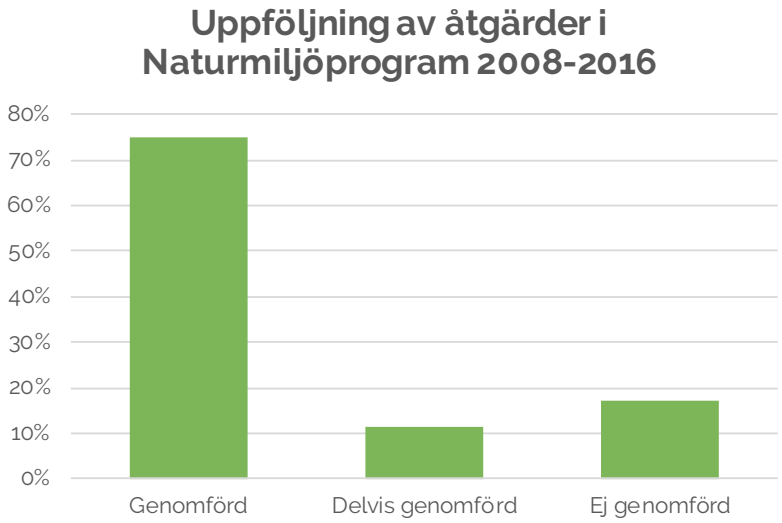
Mål och genomförande hanterar politiska ställningstaganden gällande framtidsutvecklingen av natur- och grönområden samt övriga grönstrukturer i Lomma kommun. I kapitlet *Styrmedel* beskrivs direktiv, lagar, mål, riktlinjer, program och planer som kommunen har att förhålla sig till vid planeringen av framtidens grönstrukturer. Analysen som ligger till grund för utarbetande av mål och åtgärder beskrivs i kapitlet *Strategi och analys,* där beskrivs även de strategier som kommunen vill jobba utifrån för att nå de uppställda målen. Sist i mål- och genomförandedelen redogörs för hur programmet ska implementeras och följas upp. Där beskrivs de konkreta mål och åtgärder som kommunen beslutat om för att utveckla grönstrukturer, biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Kommunen avser att nå de angivna målen inom programmets giltighetstid.

Del B – Naturen i Lomma kommun

I del B presenteras kunskapsunderlaget till de strategier och analyser samt mål och åtgärder som redovisas i mål och genomförandedelen. Det finns utförliga beskrivningar om utveckling, förutsättningar och status gällande biologisk mångfald och ekosystemtjänster i Lomma kommun, exempelvis kapitel om kommunens historia, geologi, flora och fauna. Det breda och djupa kunskapsunderlaget är en förutsättning för analyser som både baseras på detaljer som specifika hotade arter och naturmiljöer samt ett större perspektiv som exempelvis inkluderar stora gröna nätverk, klimatförändringar och kulturhistorisk utveckling. I kapitlet *Natur- och grönområden* beskrivs kommunens värdefullaste naturområden specifikt, med genomgång av värden gällande biologisk mångfald och ekosystemtjänster samt utvecklingspotential. När det gäller grönområden ges en övergripande beskrivning av olika värden och utvecklingspotential för alla grönområden samlat. Den detaljerade utvecklingen av grönområden hanteras i detalj i *Skötselprogram för Lomma kommuns grönytor* (Lomma kommun, 2015).

Uppföljning av tidigare Naturmiljöprogram

I *Naturmiljöprogram med grönplan 2008-2016* (Lomma kommun, 2008) fanns ett omfångsrikt åtgärdsprogram som hade det uttalade syftet att vara idéer att plocka från och att långt ifrån alla åtgärder skulle vara genomförda till 2017. Men, tack vare lokala politiska satsningar, statliga medel och goda samarbetspartners kan man dock konstatera att de allra flesta åtgärder blivit genomförda under programperioden och i vissa fall har dessa gått längre än uttalade tidigare mål, exempelvis i fallet med flera nybildade naturreservat. Kommunen har fått beviljat statliga medel för sammanlagt 19 projekt varav fyra är nu pågående. Detta är utöver de statliga medel som beviljats inom vattenrådens arbete. Utöver det arbete som gjorts för att skydda värdefull natur och skapa en systematisk naturvård i kommunens regi så har ett samarbete med skolornas och förskolornas naturpedagogik utvecklats, nya friluftsmöjligheter färdigställts, naturens värde och betydelse kommunicerats och synliggjorts och en rad fysiska åtgärder för att stärka förutsättningarna för biologisk mångfald genomförts. För en fullständig uppföljning av alla åtgärder som ingått i åtgärdsprogrammet se Bilaga 2. Utöver dessa åtgärder har en del ytterligare åtgärder genomförts inom ramen för miljömålsarbetet, nya politiska direktiv om skyddad natur samt utvidgade åtgärdsprogram inom å-samarbetena.

Statusen på åtgärder angivna i Naturmiljöprogram 2008-2016 vid antagande av detta dokument våren 2018. Detaljerad information om statusen på varje specifik åtgärd finns specificerad i bilaga 2.

Naturvårdande slåtter och gallring i naturreservat Alkärret i Haboljung, för att gynna högörtsängar och skapa häckningsmiljö för pungmes.

Begrepp och definitioner

Ambassadörsart Specifika rödlistade arter som är karaktäristiska för kommunen och som är föremål för artspecifika åtgärder för deras bevarande. Exempelvis pungmes och backsvala.

Balanseringsprincipen Balanseringsprincipen innebär att negativ påverkan på miljön vid exploatering ska undvikas eller i efterhand ersättas. Ersättning ska helst ske i det exploaterade området men kan även ske på annan plats.

Biologisk mångfald Variationsrikedomen bland levande organismer i alla miljöer (inklusive landbaserade, marina och andra akvatiska ekosystem) samt de ekologiska komplex i vilka dessa organismer ingår; detta innefattar mångfald inom arter, mellan arter och av ekosystem (Konventionen om biologisk mångfald, 1992).

Biotop En finskalig indelning av naturtyper som kan definieras som ett område med naturliga gränser som innefattar en enhetlig natur. Exempel på biotoper är *Sumpalskog, Driftvegetation* och *Torräng*. Klassning sker i första hand enligt beskrivning i ”Svensk standard för naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald” (SSI, 2014).

Ekosystem Allt levande och dess livsmiljö inom ett område.

Ekosystemtjänster Produkter och tjänster ifrån naturen som bidrar till människans välbefinnande.

Exoter Arter utan naturligt ursprung i landet som introducerats med människans hjälp.

EU-direktiv En rättsakt inom EU som riktar sig till EU:s medlemsländer. De nationella lagarna ska uppfylla kraven i direktiven

Fotosyntes Processen hos gröna växter vid vilken kolhydrater bildas av koldioxid och vatten med solljuset som energikälla. Under processen frigörs syre.

Fragmentering Minskning av sammanhängande naturområden som resulterar i att enbart små utspridda områden kvarstår.

Friluftsliv Vistelse utomhus i natur- eller kulturlandskapet för välbefinnande och naturupplevelser utan krav på tävling (SFS, 2010).

Främmande art Levande exemplar av en art, underart eller lägre taxonomisk enhet av djur, växter, svampar eller mikroorganismer som introduceras utanför sitt naturliga utbredningsområde.

Funga- och faunadepå Ansamling av döda växtrester som lämnas kvar för att utgöra livsutrymme för flera olika djur- och svamparter.

Grönområde Tätortsnära område med parkliknande karaktär, som inte täcks av byggnader eller hårdgjord yta. Även om dessa områden lätt kan förknippas med rekreation så är de ofta viktiga även för biologisk mångfald och flera andra ekosystemtjänster.

Grönstruktur Nätverk av natur- och grönområden samt övriga spridningsvägar.

Habitat Lämplig livsmiljö för en viss art.

Hävd I samband med naturvård avser detta hur marken traditionellt brukats och skötts. För fodermarker innebär detta bete och/eller slåtter.

Högstubbe En trädstam stående på egen rot

Invasiv art En främmande art vars introduktion eller spridning har konstaterats hota eller negativt inverka på biologisk mångfald och relaterade ekosystemtjänster (EU, 2014).

Konvention Överenskommelse, fördrag

Kulturmiljö Miljö formad av människan

Meandrande Ett slingrande vattendrag. Det är ofta det naturliga utseendet på ett vattendrag som inte kanaliserats, dikats ur eller på annat sätt ändrats av människan.

Miljökompensation Miljökompensation är en metod som används i planerings- och exploateringsprocesser för att uppnå god hushållning med naturresurser och bevara biologisk mångfald och ekosystemfunktioner.

Mulmholk Låda innehållande så kallad mulm (finfördelad död ved och annat organiskt material, exempelvis spån, grenar och löv). I mulmen lever en artrik och särpräglad fauna, bestående av bland annat skalbaggar, tvåvingar och klokrypare.

Märgelgrav Gropar, ofta vattenfyllda, som uppkommit där man brutit kalkhaltig lera.

Naturområde Område som har en karaktär av vild natur och biologisk mångfald. Dessa områden är även av stor betydelse för rekreation och många andra ekosystemtjänster.

Naturlik plantering Växtanläggning i stadsmiljö som är utformad för att efterlikna naturen.

Naturtyp Sammanfattande benämning på en grupp biotoper med gemensamma kännetecken (SSI, 2014a). Exempel på naturtyper är *Park och trädgård*, Äng och betesmark samt *Skog och träd* (SSI, 2014b).

Ruderatmark Mark som ofta störs av mänsklig verksamhet, marken ligger ofta öppen, utan täckande växtlighet.

Rödlistad art En art som finns på Artdatabankens rödlista, där arten klassificeras på en femgradig skala från ”akut hotad” till ”kunskapsbrist.

Slåtter Att slå en äng med efterföljande bortförsel av det slagna materialet.

Strandäng En tidvis översvämmad mark invid sjö, hav eller vattendrag. Då marken översvämmas tillförs näring från vattnet. Strandängen är delad i olika zoner efter fuktighet.

Succession Långsam förändring inom ett ekosystem, vilken leder till att ett nytt växt- och djursamhälle uppkommer. Detta kan innebära att växt- och djursamhällen som tidigare funnits i ett område helt slås ut. Exempelvis kan ett öppet fält växa igen och bli en skog.

Trädmiljö Skog, dungar, enstaka träd, pilevallar, alléer, hamlade träd och även döda träd.

Veteranisering Insatser som innebär att träd åldras snabbare för att gynna biologisk mångfald. Detta kan exempelvis innebära att bryta av grenar eller skapa håligheter i stammen.

Vång Skånskt ord för öppet fält, gärde eller åker.

Vångalag Skånsk benämning på den arbetsorganisation som reglerade arbetet på gärdena i bysamhället.

Ädellövträd Hit räknas alm, ask, avenbok, bok, ek, fågelbär, lind och lönn.

Övergödande ämnen Växtnäringsämnen som kväve och fosfor.

Foto: Pixabay.com

Styrmedel och ramverk

Internationellt

Internationella konventioner

Sedan FN:s första stora internationella miljökonferens som ägde rum i Stockholm 1972 har ett omfattande internationellt miljösamarbete byggts upp på olika nivåer och i olika former. Sverige har hittills anslutit sig till en lång rad internationella konventioner om miljö- och naturvård, biologisk mångfald och nyttjande av levande resurser. Konventionerna har antagits på nationell nivå. Det innebär att staten har ålagt sig en skyldighet att uppnå målen i antagna dokument. Nedan ges exempel på några aktuella konventioner.

RAMSARKONVENTIONEN 1971

Ramsarkonventionen som också kallas våtmarkskonventionen var den första moderna konventionen inom naturvård. Konventionen syftar till att skydda våtmarksmiljöer som har hög ekologisk, botanisk, zoologisk, limnologisk eller hydrologisk betydelse. Medlemsstaterna förbinder sig till att utse Ramsarområden.

BONNKONVENTIONEN 1979

Bonnkonventionen syftar till att skydda vilda djur som flyttar mellan olika områden. Konventionen innefattar cirka 1 200 hotade arter. Medlemsstaterna ska gemensamt främja och stödja föreslagna förbättringsåtgärder för innefattade arter. Sverige har signerat avtal eller överenskommelser för att skydda småvalar, hajar, fladdermöss, vattenfåglar och rovfåglar.

BERNKONVENTIONEN 1979

Konventionen syftar till att skydda europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö. Skyddet baseras på att vilda djur och växter är ett naturarv som ska skyddas och bevaras till kommande generationer då det har flera olika värden. Det har ett inneboende egenvärde, ett skönhetsvärde (estetiskt värde), ett vetenskaplig och kulturellt värde, ett ekonomiskt värde och ett värde för rekreation. Medlemsstaterna förbinder sig till att skydda vilda djur och växter samt deras livsmiljöer.

HELSINGFORSKONVENTIONEN 1992

Konventionen är ett miljöavtal för länderna i Östersjöområdet som syftar till att bland annat bevara natur och biologisk mångfald i Östersjön, inklusive Öresund. Representanter från olika parter bildar arbetsgrupper som planerar, genomför och följer upp åtgärder.

KONVENTIONEN OM BIOLOGISK MÅNGFALD 1992

Detta är en global FN-konvention om naturvård och artskydd. Målet är kortfattat att bevara och hållbart nyttja den biologiska mångfalden samt att nyttan ska fördelas rättvist. En stor del av Sveriges arbete med konventionen sker inom ramen för de nationella miljökvalitetsmålen.

LANDSKAPSKONVENTIONEN 2000

Landskapskonventionen ger förbättrat skydd till landskapets sociala betydelse både i stad och landsbygd.

NAGOYA-PLANEN OCH AICHIMÅLEN 2010

Nagoya-planen är en strategisk plan för att skydda biologisk mångfald och ekosystem, som har koppling till konventionen om biologisk mångfald. Strategin innefattar 20 delmål (de så kallade Aichimålen) som syftar till att stoppa förlusten av biologisk mångfald och säkra ekosystem och ekosystemtjänster. Delmålen ska uppnås genom att varje land specificerar egna mål, vilket den svenska regeringen presenterar i proposition 2013/14:141, ***En svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster***.

AGENDA 2030 OCH DE GLOBALA MÅLEN

FN har antagit 17 globala miljömål som innebär att världens länder under perioden 2016 till 2030 ska leda världen mot en hållbar och rättvis framtid. Ett av syftena är att säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser, vilket bland annat ska uppnås genom målen *Ekosystem och biologisk mångfald* (mål 15)*, Rent vatten och sanitet* (mål 6) och *Hållbara städer och samhällen* (mål 11). Arbetet med att implementera Agenda 2030 och de globala målen i Sveriges nationella mål och styrmedel är pågående. Regeringen har tillsatt en delegation som ska ta fram en övergripande handlingsplan för genomförandet i Sverige samt gett uppdrag till ett åttiotal svenska myndigheter att bidra med underlagsmaterial. Bland myndigheterna ingår de myndigheter som är målansvariga för miljömålssystemet.

EU-lagstiftning och direktiv

Grunden för EU:s miljölagstiftning finns i artiklarna 174-176 i EG-fördraget. Utifrån dessa artiklar antar unionen förordningar och direktiv som konkretiserar och preciserar miljökraven. I artikel 174 anges att EU:s miljöpolitik ska bevara, skydda och förbättra miljön, skydda människors hälsa, säkerställa ett varsamt och förnuftigt utnyttjande av naturresurser och främja miljöskyddsåtgärder på en internationell nivå. EU:s miljölagstiftning sker huvudsakligen genom förordningar och direktiv. Förordningar gäller omedelbart oberoende av nationell lagstiftning medan direktiven anger mål som ska uppnås genom nationell lagstiftning. I Sverige införlivas miljödirektiven i miljöbalken.

ART- OCH HABITATDIREKTIVET

Förenklat uttryckt har Art- och habitatdirektivet (92/43/EEG) som huvudsyfte att främja den biologiska mångfalden och det övergripande målet är att främja en hållbar utveckling. Detta ska ske genom bevarande, skydd och förbättring av vissa typer av naturmiljöer och arter (dessa ingår i Natura 2000). Direktivet utgör EU:s främsta styrmedel för att uppnå målet att skydda hotade arter och livsmiljöer, som är angivet i konventionen om biologisk mångfald.

FÅGELDIREKTIVET

Fågeldirektivet (2009/147/EC) syftar till att bevara livskraftiga populationer av samtliga vilda fågelarter samt häckningsplatser för hotade fågelarter. Detta ska uppnås genom stiftande av åtgärder som bland annat förbjuder jakt av hotade arter samt skydd av viktiga livsmiljöer (ingår i Natura 2000).

FÖRORDNING OM INVASIVA ARTER

EU-förordningen om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter (1143/2014), som antogs 3 augusti 2016 reglerar hanteringen av 37 arter som anses vara invasiva på unionsnivå. Enbart fem av dessa arter finns vilt i Sverige och det finns inga kända vilda förekomster av dessa arter i Lomma kommun. Det pågår diskussioner om att under 2017 införa ytterligare 15 arter på unionslistan varav blomsterlupin (*Lupinus polyphyllus L. x pseudopolyphyllus*), jättebalsamin (*Impatiens glandulifera*) och jätteloka (*Heracleum mantegazzianum*) förekommer vilt i Lomma kommun. Förordningen anger även att enskilda medlemsstater kan skapa listor över invasiva arter av nationell betydelse och reglera dessa med vissa av bestämmelserna i förordningen. Förordningen förbjuder att byta, sälja, odla, föda upp, transportera, använda samt hålla levande exemplar av listade arter. För arter som redan är etablerade i det vilda har länderna 18 månader (från och med antagandet) på sig att ta fram hanteringsprogram och eventuellt vidta åtgärder.

Foto: Pixabay.com

VATTENDIREKTIVET

Vattendirektivet (2000/60/EG) syftar till att skydda och förbättra tillgången till vatten av god kvalitet. I svensk lagstiftning är direktivet bland annat infört i miljöbalkens 5 kapitel.

LANDSBYGDSPROGRAM

Landsbygdsprogram för Sverige år 2014-2020 ska främja en hållbar utveckling av landsbygden och det övergripande målet är ”Smart och hållbar utveckling för alla”. Satsningar inriktade på miljö, hållbarhet och innovation prioriteras. Programmet finansieras både från EU:s jordbruksfond och via nationell medfinansiering och omfattar totalt cirka 36 miljarder kronor i hela landet för hela programperioden. Inom programmet erbjuds jordbrukare att göra miljöåtaganden och de kompenseras för den kostnad eller det inkomstbortfall som åtagandet innebär. Miljöersättningar och miljöinvesteringar är ersättningsformer som ingår i landsbygdsprogrammet för förvaltning av landsbygdens naturresurser.

Våtmark i Önnerup (beteckning K549) som anlades 2008 i Kävlingeå-projektet som numera övergått till Kävlingeåns vattenråd.

Nationellt

Nationell lagstiftning

MILJÖBALKEN

Sveriges nationella lagstiftning på miljöområdet finns sedan 1999 samlad i miljöbalken (1998:808). Bestämmelserna i miljöbalken syftar till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. En sådan utveckling bygger på insikten att naturen har ett skyddsvärde och att människans rätt att förändra och bruka naturen är förenad med ett ansvar för att förvalta naturen väl. Miljöbalken ska tillämpas så att värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas och den biologiska mångfalden bevaras (1 kap. 1 §).

Mark- och vattenområden som är av nationell betydelse för grundläggande samhällsintressen (exempelvis yrkesfisket, friluftslivet, rennäringen eller naturvården) kan klassas som riksintresse enligt miljöbalken (3 kap.). Ett exempel i Lomma kommun är området kring Löddeåns mynning, som är klassat som riksintresse för naturvården (aktuella områden i Lomma kommun finns beskrivna i programmets kunskapsdel). Syftet med att peka ut riksintresseområden är att hävda dessa värden i samband med fysisk planering och andra markanvändningsbeslut. Riksintressena ska då ges företräde framför andra allmänna och enskilda intressen.

I miljöbalkens 7 kap. regleras flera typer av områdesskydd, såsom nationalparker, naturreservat och djur- och växtskyddsområden. Mindre mark- eller vattenområden som utgör livsmiljö för hotade djur- eller växtarter eller som annars är särskilt skyddsvärda får förklaras som biotopskyddsområden (se faktaruta vid sidan) enligt miljöbalkens 7 kap. 11 §. Det kan vara dels generellt eller omfatta ett specifikt objekt. Det är inte tillåtet att bedriva verksamhet eller vidta åtgärder som kan skada naturmiljön i dessa områden. Flertalet typer av småbiotoper återfinns i Lomma kommun.

PLAN- OCH BYGGLAGEN

Lagstiftning som berör naturvården återfinns inte bara i miljöbalken. I Plan- och bygglagen (2010:900) regleras byggande och planläggning av mark och vatten. Bestämmelserna i denna lag syftar till att ”med beaktande av den enskilda människans frihet främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden och en god och långsiktigt hållbar livsmiljö för människorna i dagens samhälle och för kommande generationer” (1 kap. 1 §). Andra hänvisningar till miljöhänsyn finns i 2 kap. 2 §, där det anges att planläggning ska ske ”med beaktande av natur- och kulturvärden”. Även ”goda miljöförhållanden i övrigt samt en långsiktigt god hushållning med mark och vatten” ska främjas.

ARTSKYDDSFÖRORDNINGEN 2008

Artskyddsförordningen (2007:845) är en del av Sveriges införande av EU-direktiv i nationell lagstiftning. Förordningen anger förbud mot att fånga eller döda särskilt hotade arter men även förbud mot att avsiktligt störa arterna eller att skada deras fortplantningsområden eller viloplatser. Artskyddsförordningen baseras bland annat på fågelskyddsdirektivet samt art- och habitatdirektivet.

ALLEMANSRÄTTEN

Allemansrätten är en gammal rätt till den svenska naturen. Sedan 1994 är den inskriven i grundlagen men allemansrätten i sig är ingen lag. Inte störa – inte förstöra, är huvudregeln i allemansrätten. De allmänna hänsynsregler som gäller för alla som nyttjar naturen och allemansrätten återfinns i miljöbalkens 2 och 7 kapitel.

Nationella planer och program

EN SVENSK STRATEGI FÖR BIOLOGISK MÅNGFALD OCH EKOSYSTEMTJÄNSTER

Handlingen (2013/14:141) är en proposition gällande biologisk mångfald och ekosystemtjänster som antogs av Sveriges riksdag 2014. Propositionen avser att stärka den biologiska mångfalden och säkra ekosystemtjänster. Ekosystemtjänsters värde ska synliggöras och inkluderas i samhällsplanering och näringslivsutveckling. Propositionen har betydelse för flera av miljömålen och generationsmålet samt de internationella Aichimålen.

ÅTGÄRDSPROGRAM FÖR HOTADE ARTER OCH NATURTYPER

Det finns ungefär 200 åtgärdsprogram som tagits fram av Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten för att rädda hotade arter och deras livsmiljöer. Åtgärdsprogrammen är vägledande och används som verktyg i arbetet med att förbättra förutsättningarna för utsatta arter och biotoper. Skåne omfattas av ungefär 80 åtgärdsprogram som rör uppemot 150 arter. De rekommenderade åtgärderna i programmen gynnar dock flera andra arter som är beroende av liknande biotoper.

RÖDLISTAN

Svensk rödlistning följer Internationella naturvårdsunionens (IUCN) system för att utvärdera och bedöma tillståndet för arter i naturen. Det är resultatet av denna kontinuerliga utvärderings- och bedömningsprocess som är rödlistan. Rödlistan har ingen juridisk status men utgör ett viktigt hjälpmedel för naturvårdsprioriteringar, till exempel gällande åtgärdsprogram för hotade arter. I Sverige tar ArtDatabanken fram en rödlista som sedermera fastställs av Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket.

HANDLINGSPLAN FÖR INVASIVA ARTER

Naturvårdsverket har i samråd med Havs- och vattenmyndigheten tagit fram ett förslag på en svensk förordning liksom förslag på hur EU-kommissionens förordning om att förebygga och hantera att invasiva främmande arter introduceras och sprids ska genomföras nationellt. Nationellt pågår arbete med att ta fram bland annat föreskrifter, hanteringsprogram, vägledning och information.

Småtärnan (Sternula albifrons), som är rödlistad (kategori sårbar), syns ofta under sommarhalvåret utmed kusten nära Lomma.tätort.

Sveriges etappmål för miljömålet *Ett rikt växt- och djurliv* specificerar att effekter av invasiva främmande arter för människors hälsa, samhällsekonomin, och den biologiska mångfalden ska vara bedömda och att prioriterade insatser för bekämpning ska ha inletts senast 2015. I dagsläget har detta målet fortfarande ej uppnåtts och kunskapsläget om hot och effekter för svensk biologisk mångfald är fortfarande bristfälligt. Naturvårdsverket har formulerat nya mål kring arbetet med invasiva arter. Enligt de nya målen ska Sverige senast 2020 ha identifierat och prioriterat främmande arter och deras spridningsvägar. Vidare ska de prioriterade invasiva främmande arterna förhindras, kontrolleras eller utrotas, och åtgärder för att hantera spridningsvägarna så att introduktion och etablering förebyggs ska vara på plats.

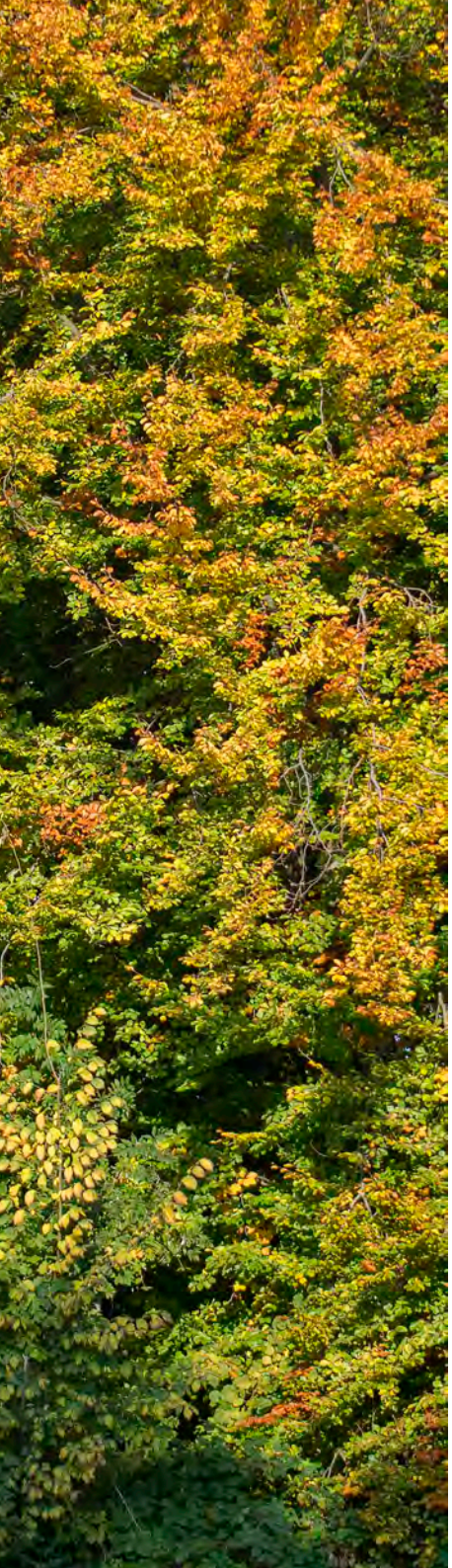
Miljömålen

I april år 1999 antog riksdagen femton nationella miljökvalitetsmål. Det övergripande målet var att inom en generation (tjugo år) lösa de stora miljöproblemen i Sverige. Detta kallas för generationsmålet och är det mål som definierar det övergripande miljöarbetet i Sverige. Generationsmålet kompletterades 2012 med ett internationellt perspektiv och ändrades till: ”Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser”. Syftet med de nationella miljökvalitetsmålen är att identifiera och definiera den kvalitet man önskar uppnå inom varje område. I slutet av år 2005 beslutade riksdagen om att anta ytterligare ett miljökvalitetsmål i form av *Ett rikt växt- och djurliv.* Detta för att stärka arbetet med biologisk mångfald.

Mål och åtgärder i naturmiljöprogrammet berör framförallt miljökvalitetsmålen *Levande sjöar och vattendrag, Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, God bebyggd miljö* och *Ett rikt växt- och djurliv*. Det finns även kopplingar till miljökvalitetsmålet ***Minskad övergödning***.

Symboler för de nationella miljömålen. Naturmiljöprogrammet är en viktig del i kommunens arbete med att uppfylla miljömålen på en lokal nivå. Åtgärder i detta program (de som ej är transparenta) har direkt koppling till de markerade miljömålen.

MILJÖKVALITETSNORMER

Miljökvalitetsnormerna anger nivåer, gräns- och riktvärden för vad som anses vara hälsosam bullernivå, ren luft och rent vatten. Exakt vad som definierar en miljökvalitetsnorm regleras i miljöbalken 5 kap 1–3 §. Nuförtiden härrör de flesta av Sveriges miljökvalitetsnormer från olika EU-direktiv. Miljökvalitetsnormen för omgivningsbuller är en slags målsättningsnorm och förordningen (2004:675) om omgivningsbuller anger att ”det ska eftersträvas att omgivningsbuller inte medför skadliga effekter på människors hälsa”. Kommuner och myndigheter ansvarar för att bullermiljökvalitetsnormen följs men olika verksamhetsutövare kan genom sina egenkontrollprogram eftersträva begränsade bullerstörningar. Lomma kommun använder ett antal olika kvantitativa indikatorer för att följa upp bullermiljökvalitetsnormen. Luftkvalitetsförordningen (2010:477) anvisar att kommunerna själva ansvarar för kontroll av de flesta luftmiljökvalitetsnormer och de ska genom mätning, modellberäkning eller objektiv skattning kontrollera att miljökvalitetsnormerna för kvävedioxid, svaveldioxid, kolmonoxid, bensen, partiklar (PM10 och PM2,5), bens(a)pyren (PAH), arsenik, kadmium, nickel och bly följs. Lomma kommun samlar årligen in data vid ett antal utvalda mätpunkter. Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (2013:19) ska tillämpas då vattenmyndigheten klassificerar ekologisk status eller potential och kemisk ytvattenstatus för ytvattenförekomster och fastställer miljökvalitetsnormer för dessa (enligt förordning 2004:660). Havs- och vattenmyndigheten ansvarar för vägledning kring miljökvalitetsnormer som rör vattenkvalitet och havsmiljö och vattenmyndigheterna och länsstyrelser ansvarar för att bedöma ekologisk och kemisk ytvattenstatus. I Lommabukten kontrolleras kustvattnets ekologiska och kemiska status genom årliga mätningar som koordineras av Öresunds vattenvårdsförbund.

Regionalt

Regionala program och planer

REGIONAL UTVECKLINGSSTRATEGI

Skånes regionala utvecklingsstrategi *Det öppna Skåne 2030* (Region Skåne, 2014) slår fast att närheten och tillgängligheten till natur- och grönområden och allemansrättslig mark ska utvecklas samt att den biologiska mångfalden måste stärkas och ekosystemtjänster utvecklas.

NATURVÅRDSSTRATEGI FÖR SKÅNE

Vägen till ett biologiskt rikare Skåne (Länsstyrelsen i Skåne län, 2015) är Länsstyrelsens strategidokument för den skånska naturvården. Strategin visar på en vision för biologisk mångfald och variation samt kvalitet på livsmiljöer i landskapet. Den pekar ut kommunerna som en av flera viktiga aktörer för att genomföra strategin. En handlingsplan kopplad till strategin är under utveckling.

DET SKÅNSKA LANDSBYGDSPROGRAMMET

Det skånska landsbygdsprogrammet (Länsstyrelsen i Skåne län 2007) är ett utvecklingsprogram med landskapsperspektiv som togs fram av länsstyrelsen 2007. Det delar in Skåne i områden efter landskapskaraktär, och Lomma tillhör i programmet Lund- och Helsinborgsslätten vilken karaktäriseras av storskalig jordbruksproduktion och urban infrastruktur. I det området lyfter programmet särskilt vikten av att restaurera och öka värden längs vattendrag samt att behålla landskapselement som rösen och alléer.

GRÖNSTRUKTUR I SKÅNE

Region Skåne fastställde 2011 en strategi för en utvecklad grönstruktur i Skåne som behandlar grönområden och den infrastruktur av gröna korridorer som knyter samman dem. Strategin betonar att grönområdena behöver ses i ett regionalt perspektiv för att stärka varandra och öka de biologiska och rekreativa värdena. Länsstyrelsen arbetar i dagsläget med en grönstrukturplan för Skåne som ska synkroniseras med övriga län.

HANDLINGSPLAN FÖR GRÖN INFRASTRUKTUR

Länsstyrelsen utför på uppdrag av regeringen en handlingsplan för grön infrastruktur. Handlingsplanen ska identifiera viktiga grönstrukturer i landskapet och redovisa lämpliga bevarandeinsatser. Den ska även verka för samverkan med lokala landskapsaktörer och involvera det civila samhället. Under våren 2018 beräknas det att handlingsplanen skickas ut på remiss.

REGIONALA MILJÖMÅL OCH REGIONALA ÅTGÄRDER

Generationsmålet och miljökvalitetsmålen är inte enbart begränsade till den nationella politiken då de nationella målen och åtgärderna även ska implementeras på regional och lokal nivå. Länsstyrelsen ska enligt uppdrag av regeringen verka för att målen nås på en regional nivå. För att det ska vara möjligt måste de anpassas till de regionala och lokala förutsättningarna. Länsstyrelserna har ansvaret för att utforma de regionala miljömålen och åtgärderna.

Länsstyrelsen i Skåne län antog i april 2016: *Skånska åtgärder för miljömålen – Regionalt åtgärdsprogram för miljökvalitetsmålen 2016-2020* (Länsstyrelsen i Skåne län, 2016). I det regionala miljömålsdokumentet identifieras ett antal skånska utmaningar där insatser krävs de kommande åren för att uppnå miljömålen. Ett område som kräver särskilda insatser är *Skydd av Skånes natur- och kulturvärden*. Åtgärderna innefattar bland annat skydd av områden, naturvårdande skötsel och restaurering, utveckling av friluftsliv, insatser mot invasiva arter, arbete med åtgärdsprogram för hotade arter, ekologisk kompensation i samband med exploatering, samt fysisk planering för skydd av naturområden och allemansrättslig mark.

KOMMUNALA ANSVARSARTER

De nationella åtgärdsprogrammen för hotade arter gäller även på regional och lokal nivå men i Skåne har länsstyrelsen dessutom brutit ner arbetet till att föreslå några hotade arter för varje kommun att ta särskilt ansvar för.

Backsvala (Riparia riparia) flygande framför bohålor i en häckningsbrant anlagd av Habo gård. Backsvalan är rödlistad och är av Länsstyrelsen i Skåne utsedd som en ansvarsart för Lomma kommun.

Kommunalt

Lomma kommun - Program, planer och policy

VISION 2030 OCH ÖVERGRIPANDE MÅL 2015-2019

Vision och övergripande mål (Lomma kommun, 2015b) utgör ett av kommens starkaste politiska styrdokument. Visionen fungerar som en vägvisare till ett önskat framtida tillstånd som nås med hjälp av övergripande mål. I visionen utrycks bland annat att Lomma kommun ska vara ekologiskt hållbar och värna om miljön.

I kommunens övergripande mål anges de olika verksamheternas inriktning utöver vad som stadgas i lagar och förordningar och de utgör en grund för prioritering. Målen är indelade i huvudkategorierna *Kvalitet, Hållbarhet, Service och Trygghet*.

Lomma kommuns övergripande vision inför 2030, enligt *Vision 2030 och övergripande mål 2015-2019*.

Människor vill växa upp i, återvända till och stanna i Lomma kommun. Vi är hållbara - såväl ekonomiskt och socialt som ekologiskt - och värnar om vår miljö, våra invånare och vårt näringsliv. Varje invånare upplever att kommunen har dem i fokus genom livets alla skiften. Lomma är Sveriges tryggaste kommun att leva i.

ÖVERSIKTSPLAN 2010 och 2020

Enligt plan- och bygglagen ska varje kommun ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunens yta. I översiktsplanen anges hur kommunen avser att långsiktigt använda, utveckla och bevara mark- och vattenområden samt byggda miljöer. Översiktsplanen är inte juridiskt bindande men den är ändå ett av kommunens viktigaste dokument då den utgör ett vägledande underlag vid bland annat fysisk planering, exploatering samt tillstånds- och lovärenden. I översiktsplanen anges det även hur kommunen tar ställning till statliga riksintresseområden och miljökvalitetsnormer.

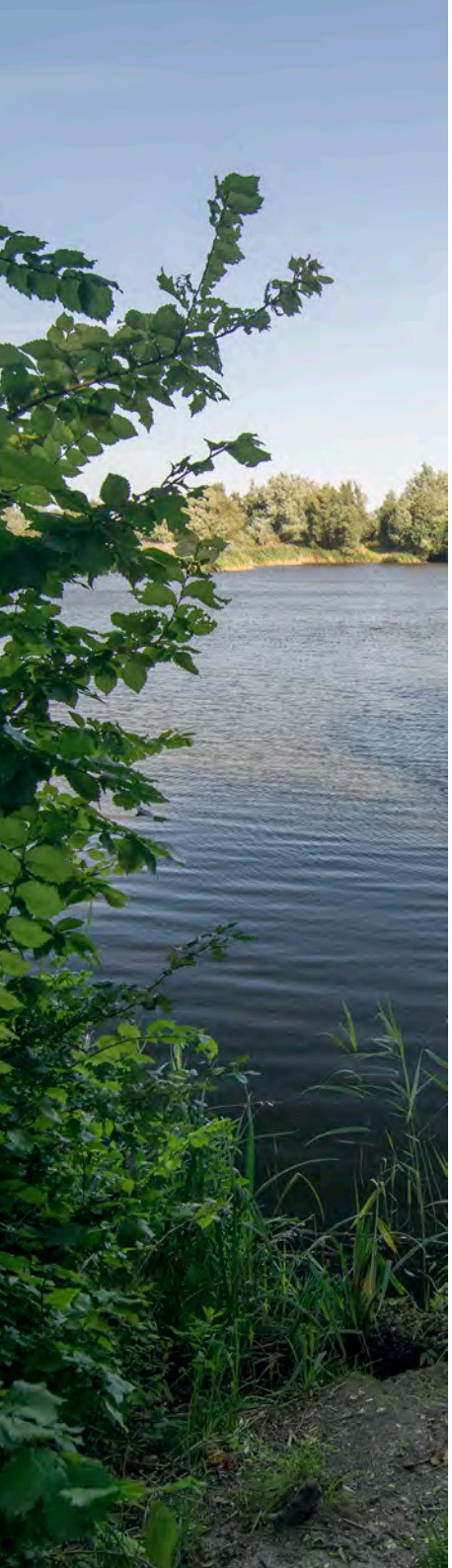
Översiktsplan 2010 för Lomma kommun (Lomma kommun, 2010a) anger som primärt mål att skapa en god livsmiljö för boende och ett långsiktigt hållbart samhälle till glädje även för kommande generationer. Strategin för att uppnå målet är indelad i huvudkategorierna *Attraktivitet, Tillgänglighet och Hållbarhet*. Det anges i översiktsplanen att kommunen ska verka för ökad tillgänglighet till natur- och grönområden och höja kvaliteten på områdena (dock ej på bekostnad av biologisk mångfald), säkerställa skyddsvärda naturmiljöer och medverka till en biotoputveckling för att höja de biologiska värdena. Det ges även förslag på lämplig utveckling av ekologiska stråk och kompensationsområden.

I skrivande stund pågår arbetet med att ta fram en ny översiktsplan som ska börja gälla från och med 2020. I kommande plan spelar landskapet och landsbygden en större roll än i den förra planen och en landskapsplan tas fram parallellt med föreliggande underlag.

LOMMA KOMMUN

I Översiktsplan 2010 anges flera ställningstaganden gällande naturmiljövärden, exempel på dessa är:

- *Kommunen ska aktivt verka för att arealen våtmarker/ skyddszoner längs vattendragen utökas som ett led i att förbättra vattenkvaliteten i åarna och i Öresund samt öka förutsättningarna för en rik biologisk mångfald.*
- *Befintliga ekologiska korridorer ska värnas och nya skapas där så är lämpligt.*
- *Möjligheter att skapa rekreationsstråk i det öppna slättlandskapet ska beaktas.*
- *Grönstråk från Slättängsområdet till havet ska säkras.*
- *Landskapsvårdsplanerna för Höje å och Kävlingeån ska fullföljas.*
- *Åtgärder mot kusterosion ska vidtas med hänsyn till ekologiska värden och till rekreation.*
- *Naturresursbalansering ska tillämpas vid planarbete i kommunen så långt det är rimligt.*
- *Relativt tysta och mörka områden ska värnas och ytterligare uppsplittring av landskapet ska undvikas.*
- *Befintliga dammar ska skyddas mot igenfyllnad, särskilt dammar av betydelse för den biologiska mångfalden och för kvävereduktionen i vattendragen.*
- *Trädrader och alléer i landskapet ska bevaras och vid behov kompletteras och återplanteras. Nyplantering av gran bör undvikas i kommunen.*
- *Boendenärmiljön ska utvecklas och göras mer naturlik med fler träd och mer vegetation.*
- *Befintliga och nya gröna stråk ska knyta samman bostadsområdena.*
- *Markområdena för rekreation och naturupplevelse i anslutning till tätorterna ska utökas. Gröna stråk mellan tätorterna säkras.*
- *Kommunen ska medverka till att markområden för rekreation och naturupplevelser inom och i anslutning till tätorterna utökas.*
- *Möjligheterna att anlägga rekreationsstråk genom det öppna jordbrukslandskapet ska tillvaratas i den mån detta inte står i konflikt med djur och växtliv.*
- *Kommunen ska arbeta för att Skåneleden går genom Lomma kommun.*
- *Hänsyn ska tas till ekologiska och rekreativa samt skyddsaspekter vid placering av erosionsskydd.*

NATURMILJÖPROGRAM 2008-2016

Föregående naturmiljöprogram som beslutades 2008 (Lomma kommun, 2008) har använts som bakgrundsmaterial vid framställandet av detta dokument. Programmet som gällde från 2008 till och med 2016 innehåller en beskrivning och värdering av särskilt värdefulla natur- och grönområden med mål och åtgärdsförslag för att främja natur- och kulturvärden samt för att utveckla möjligheterna till ett rikt friluftsliv i kommunen. I Naturmiljöprogrammet anges fastställda naturvårdsmål som under programperioden har ingått i kommunens lokala miljömålsprogram. Genomförandet av angivna mål och åtgärder följs upp under inledningen under stycket ***Uppföljning av tidigare Naturmiljöprogram***.

MARINT NATURMILJÖPROGRAM 2010-2020

Det marina naturmiljöprogrammet (Lomma kommun, 2010b) utgör liksom naturmiljöprogrammet ett underlagsdokument för bland annat fysisk planering i Lomma kommun. I det marina naturmiljöprogrammet behandlas förvaltningen av hav och kust under perioden 2010 till 2020. Programmet samordnas med naturmiljöprogrammet och båda anger mål och åtgärder för att uppfylla lokala miljökvalitetsmål. Strandzonen utmed kusten samt avrinningsområden hanteras i båda programmen. Flera delmål i det marina naturmiljöprogrammet berör områden som innefattas av naturmiljöprogrammet, exempel på dessa är: Mål 1.2 *Allmänhetens intresse för, och kunskap om Lommabuktens naturvärden ska öka*; Mål 1.4 *Boende i kommunen ska ha god tillgänglighet till naturområden kring Lommabukten, dock ej på bekostnad av biologisk mångfald*; Mål 4.4 *Biologiskt värdefulla miljöer längs stränderna ska värnas och de ekologiska korridorerna bindas samman* och Mål 5.1 *Förlusten av biologisk mångfald, naturtyper såväl som arter, ska minska*.

LOKALA MILJÖMÅL 2014-2020

Kommunerna har enligt riksdagen ett övergripande ansvar för att anpassa de nationella miljömålen till lokala förhållanden. Genom myndighetsarbete, samhällsplanering och internt miljöarbete kan kommunerna bidra till att målen uppnås. Enligt Länsstyrelsen i Skåne är kommunernas insatser mycket viktiga om miljömålen ska uppnås, vilket man också kan se i de många regionala delmål som riktar sig till dem. Formerna för det lokala miljömålsarbetet varierar, men många kommuner har börjat utveckla lokala mål och åtgärdsstrategier.

Lomma kommun anger i *Miljömål för Lomma kommun 2014-2020* (Lomma kommun, 2014) lokala miljömål med konkreta åtgärdsförslag för att nå de 16 nationella miljömålen. Miljömålsdokumentet är ett levande dokument som uppdateras allteftersom nya lokala mål och åtgärder beslutas, exempelvis de mål och åtgärder som anges i detta naturmiljöprogram.

Mål och åtgärder i detta dokument är organiserade på samma sätt som i miljömålsprogrammet så att dessa kan föras in i kommunens samlade mål- och åtgärdslista för miljöarbetet. Därför är den sammanfattande mål- och åtgärdstabellen disponerad på samma sätt som tabellerna med mål och åtgärder i kommunens miljömålsdokument. Uppföljning av detta program är också tänkt att ske inom ramen för miljömålsuppföljningen. För att samordnas med miljömålsprogrammet har varje åtgärd kopplats samman med huvudansvariga och eventuellt delansvariga nämnder.

ENERGI- OCH KLIMATPLAN 2015-2020

Sedan 1977 finns en lag om att varje kommun ska ha en energiplan (Lag 1977:439 om kommunal energiplanering). I denna anges huvudsyftet med energiplanering vara att kommunen i sin planering ska främja hushållningen med energi samt verka för en säker och tillräcklig energitillförsel. *Energi och klimatplan för Lomma kommun 2015-2020* antogs av kommunfullmäktige 2015.

Åtgärderna i energi och klimatplanen är framförallt framtagna för att uppnå lokala mål kopplade till det nationella miljökvalitetsmålet *Begränsad klimatpåverkan*. Mål och åtgärder i naturmiljöprogrammet är till största del kopplade till andra miljökvalitetsmål, men de påverkar till en viss del även energi och klimat. Exempelvis kan skyddande och skapande av naturområden samt miljökompensering vid fysisk planering innebära att kolinbindningen av växter upprätthålls eller ökar. Ett annat exempel är hanteringen av dagvatten och våtmarker som kan få stora konsekvenser för upplagring och omsättning av markbundet kol. De flesta av åtgärderna i energi- och klimatplanen saknar dock koppling till naturmiljöprogrammet då de är inriktade på att minska energiförbrukning och utsläpp samt att styra om till miljövänliga energialternativ. Energi- och klimatplanens åtgärd *E.16 Inom kommunen ska finnas medel riktade till lärares fortbildning inom miljö- och klimatarbete* har dock direkt koppling till den naturpedagogiska satsningen i naturmiljöprogrammet.

FÖRFATTNINGSSAMLING

Nämndsplan för kommunstyrelsen 2016

Nämndsplanen anger mål och riktlinjer för de verksamheter som Kommunstyrelsen ansvarar för. I planen anges det som övergripande mål att ”Lomma kommun ska, för att behålla sin höga attraktivitet, både värna om och utveckla sina gröna och blå naturmiljöer” med angivet nämndmål: ”Öka arealen skyddade områden i kommunen”. Ambitionen är att andelen skyddad areal ska dubblas fram till slutet av 2018 i jämförelse med december 2012.

Åtgärdsplan för naturreservatsbildning

För att öka arealen naturreservat i enlighet med Kommunstyrelsens nämndsplan för 2014 har Lomma kommun 2014 tagit fram en åtgärdsplan för naturreservatsbildning. Naturmiljöprogram 2008-2016 har använts som underlag till urvalet av områden. I planen identifieras och rangordnas 14 områden som anses lämpliga som nya naturreservat. Tre av de föreslagna naturreservatsbildningarna har genomförts, dessa är Alkärret i Haboljung, Öresundsparken, Haboljungs fure samt utökning av Östra dammarnas naturreservat. Föreslagna områden som kvarstår är i fallande prioritetsordning (enligt åtgärdsplanen): Fels mosse, Bjärreds saltsjöbad, Augustenborg, Prålmlyckan, Kyrkfuret, Kustdammarna, Plommonskogen, Kompensationsområde Bjärred/Borgeby och Kompensationsområde söder Bjärred. Utöver dessa föreslås även att nya marina naturreservat på sammanlagt 524 hektar bör skapas.

Haboljungs fure antogs som naturreservat 2015, området har pekats ut som lämligt för resevatsbildning i Naturmiljöprogram 2008-2016 samt i kommunens åtgärdsplan för naturreservatsbildning.

MILJÖPOLICY

Nedan följer det i kommunfullmäktige antagna policydokument som rör miljöfrågorna i Lomma kommun. Miljöpolicyn är vägledande för hela kommunens verksamhet och naturmiljöprogrammet ska därför motsvara det som skrivs nedan. Dessutom har flera av naturmiljöprogrammets mål och åtgärder en direkt koppling till de strategier som är angivna i miljöpolicyn.

Miljöpolicy för Lomma kommun (2015d)

För kommande generationer i Lomma kommun ska kunna åtnjuta goda levnadsbetingelser är det viktigt att vi förvaltar kommunens miljö och naturtillgångar på ett varsamt sätt. Vår verksamhet ska bidra till att främja en hållbar utveckling ur ett ekologisk, socialt och ekonomiskt perspektiv. En ekologiskt hållbar utveckling bygger på insikten om att naturen har ett skyddsvärde och att vår rätt att förändra och bruka den är förenad med ett ansvar att förvalta naturen väl.

Kommunens service berör alla medborgare och näringsidkare i Lomma kommun. Vi ska arbeta med miljöfrågor på ett tydligt sätt. Medborgarnas delaktighet är en grundförutsättning för ett framgångsrikt miljöarbete. En viktig uppgift för kommunen är därför att vara en god förebild och ett gott exempel för andra för att skapa och bevara en god miljö i Lomma.

Vi ska arbeta för en ekologiskt hållbar utveckling genom att:

- *ta miljö- och naturvårdshänsyn i våra beslut,*
- *arbeta aktivt för att minska användningen av naturresurser samt att förebygga utsläpp av föroreningar,*
- *minska energianvändningen och öka andelen förnyelsebar energi,*
- *medverka till att både bevara och öka den biologiska mångfalden i kommunen,*
- *följa tillämplig miljölagstiftning samt uppfylla lokala, regionala och nationella miljömål,*
- *verka för miljöanpassat byggande,*
- *engagera och utbilda samtliga medarbetare och förtroendevalda så att vårt arbete inom miljöområdet ständigt förbättras och utvecklas,*
- *samverka och föra en öppen dialog med medborgare, företag och organisationer för att förbättra miljön,*
- *sprida kunskap, skapa insikt och förmedla framtidstro om miljöfrågor och hållbar utveckling till kommuninnevånarna, inte minst till barn och ungdomar,*
- *att välja bort material, varor eller tjänster när kunskap finns om att dessa får stora negativa miljömässiga eller ekologiska konsekvenser i Sverige eller i andra länder,*
- *i all planering, exploatering och förvaltning av markresurser ska långsiktigt bevarande av ekosystemens struktur och funktion för att upprätthålla ekosystemtjänster vara ett prioriterat mål samt*
- *i upphandlings- och inköpsprocessen öka miljöanpassningen samt ta hänsyn till varor och tjänsters totala miljöpåverkan med hjälp av livscykelanalyser.*
- *att finansiella investeringar i miljö- och klimatskadliga verksamheter ska undvikas*

Områdesskydd

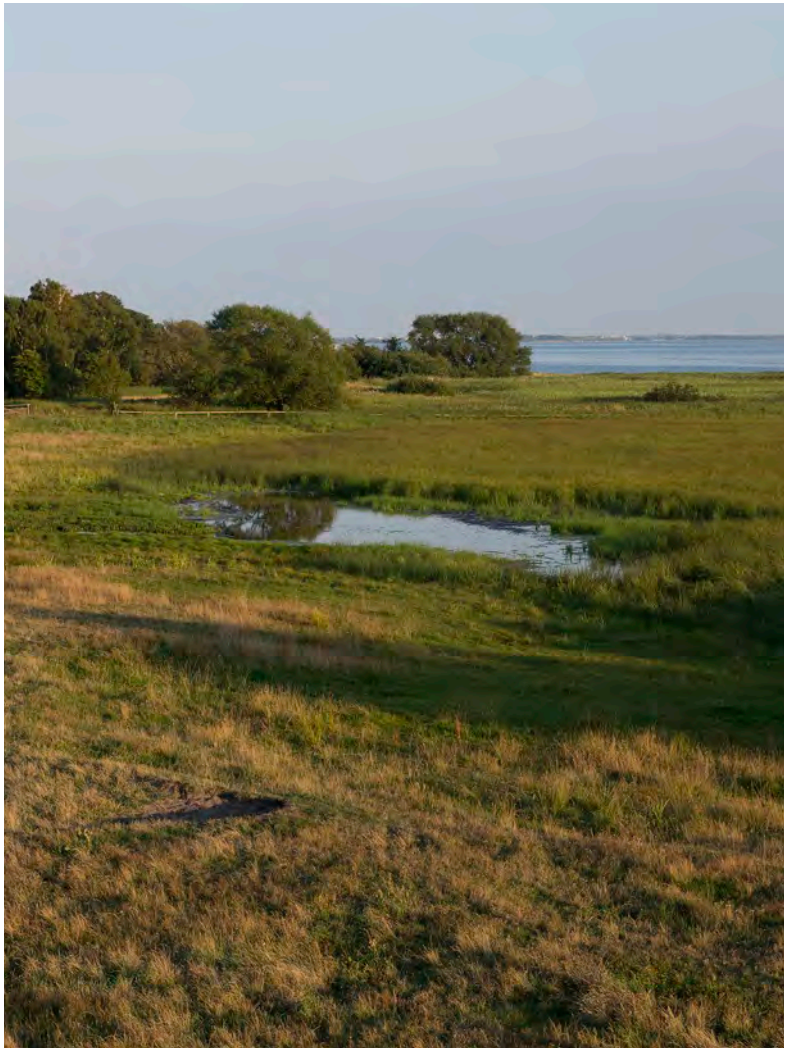
Bestämmelser om områdesskydd finns i kapitel 7 i miljöbalken. Exempel på detta är biotopskyddsområde, miljöskyddsområde och vattenskyddsområde samt möjligheterna att förklara mark- eller vattenområden som nationalparker och naturreservat (se kartan över naturreservat). Tillsammans med bestämmelserna om artskydd ska områdesskyddet värna den biologiska mångfalden. Regler som berör områdesskydd finns även i kapitel 1, 3, 4, 5 och 6 i miljöbalken.

Natura 2000

Enligt fågeldirektivet samt art- och habitatdirektivet ska vardera av EU:s medlemsstater bidra till att skapa ett nätverk av skyddsvärda naturområden. För att uppnå detta skapades Natura 2000. Natura 2000 anger värdefulla naturområden med naturtyper och arter som är särskilt skyddsvärda på unionsnivå. Länsstyrelsen ansvarar för att föreslå Natura 2000 områden till naturvårdsverket som skickar vidare lämpliga förslag till regeringen för beslut. I Lomma kommun finns två områden som utsetts som Natura 2000 områden och dessa ingår i de statliga naturreservaten Löddeåns mynning (södra) samt Södra Lommabukten med Tågarpshed och Alnarps fälad.

Naturreservat och nationalparker

Nationalparker utgör det starkaste områdesskyddet och det beslutas av regering och riksdag. I Lomma kommun finns inga nationalparker men det finns åtta naturreservat och bildandet av fler pågår. Att skapa naturreservat är ett effektivt sätt att både säkra och utveckla naturvärden som är kopplade till biologisk mångfald, naturtyper och friluftsliv. Naturreservat kan instiftas av länsstyrelsen eller av kommunerna. I Lomma kommun är två av reservaten beslutade av länsstyrelsen (statliga) och de övriga sex reservaten är kommunala. Enligt nämndsplanen 2016 är det långsiktiga målet att arealen skyddad natur i kommunen ska

Löddeåns mynning (södra) bildades 1977 av Länsstyrelsen i Skåne och är det äldsta naturreservatet i Lomma kommun. Området har utsetts som Natura 2000 område enligt fågeldirektivet.

fördubblas fram till slutet av 2018 i jämförelse med 2012. I slutet av 2017 utgjorde ytan av land och sötvatten som var naturreservat 201 hektar vilket är 42 % mer än de 142 hektar som fanns 2012, och 3,6 % av den totala landarealen. Räknar man in havet så fanns det i slutet av 2017 så omfattade naturreservaten en yta på 497 hektar vilket är 14 % mer än 2012 och 5,5 % av kommunens totala yta.

Riksintressen

Riksdagen har beslutat om områden som innehåller kvaliteter och värden som är viktiga på nationell nivå. Riksintressen regleras i 3-4 kap. miljöbalken. Syftet med riksintresse är att dessa värden hävdas i fysisk planering och andra myndighetsbeslut gällande markanvändning. Riksintresse utgör ett viktigt bedömningsunderlag i övergripande planerings dokument såsom översiktsplan och detta naturmiljöprogram. Större delen av Lomma kommun innefattas av riksintresse för kustzonen som täcker hela kommunen väster om motorvägen E6. Utöver detta finns det områden i Lomma som innefattas av riksintresse för naturvård, riksintresse kulturmiljö och riksintresse för kustfisket.

Biotopskyddsområden

Biotopskyddsområden utgörs av specifika grönstrukturer som är särskilt skyddsvärda för bland annat biologisk mångfald. I förordningen om områdesskydd (1998:1252 enligt miljöbalken) förklaras alléer, källor med omgivande våtmark i jordbruksmark, odlingsrösen i jordbruksmark, pilevallar, småvatten och våtmarker i jordbruksmark, stenmurar i jordbruksmark samt åkerholmar som generellt skyddade biotoper. Utöver dessa nationellt skyddade biotoptyper får länsstyrelsen, kommunen eller skogsstyrelsen besluta att områden som innehåller vissa andra grönstrukturer ska vara biotopskyddsområde.

Strandskydd

I miljöbalkens 7 kap. 13-18 § regleras skyddet av våra stränder. Skyddet innebär bland annat att det är förbjudet att uppföra nya byggnader eller utföra andra anläggningar som inkräktar

Många av trädalléerna längs väg- och åkerrenar utgör så kallade biotopskyddsområden, som är skyddade av lagstiftning i miljöbalken.

på tillgängligheten till strandområden enligt allemansrätten eller väsentligen försämrar livsvillkoren för växter och djur. Bestämmelserna gäller vanligtvis 100 meter från såväl land- som vattensidan av strandlinjen men länsstyrelsen kan utvidga (upp till 300 meter) eller upphäva strandskyddet under vissa förutsättningar. Kommunen kan ge dispens från strandskyddsbestämmelserna. Se kartan över strandskydd och landskapsbildsskydd.

Landskapsbildsskydd

Inrättades för att av olika skäl skydda landskapsbilden i vissa områden. Detta är en gammal form av skydd och har idag ersatts av hänsynsregler till landskapsbilden i andra natur- och kulturskydd. Områden som är skyddade av landskapsbildsskydd behåller det tills skyddet är upphävt. I vissa län har dessa områdesskydd tagits bort.

I det flacka jordbrukslandskapet är skogsdungar viktiga för landskapsbilen.

Samverkan

STATLIG NIVÅ

Det har funnits flera statliga forskningssatsningar genom åren där kommunernas arbete med ekosystemtjänster, naturvård och klimatanpassning har varit fokus. Genom dessa program har Lomma kommun varit en aktiv part både som forskningsobjekt och som aktör eller problemformulerare. De kommande åren verkar dessa satsningar flerfaldigt förstärkas vilket är behövligt eftersom många stora frågor idag saknar svar.

Kommunen samverkar mycket aktivt med Länsstyrelsen i Skåne i en rad frågor som berör naturvård och naturskydd. Det finns nätverk för Skånes kommuner som länsstyrelsen driver för att diskutera frågorna, exempelvis *Forum för reservatsbildning* och *Länsnaturträffen*. Länsstyrelsen ansvarar också för att fördela de statliga medel som finns att söka såsom LONA-bidraget (Lokala naturvårdssatsningen). Det sker också ett viktigt utbyte för att synkronisera arbetet mellan de lokala och de skånska miljömålen där naturvård och naturskydd utgör en stor del.

KOMMUNFÖRBUNDET SKÅNE

Inom kommunförbundet drivs idag ett par större nätverk som har bäring på kommunens arbete med ekosystemtjänster och naturvård. Kommunförbundet driver dessutom arbetet med *Forskningskommun*. Förutom utbytet med andra kommuner ges möjligheter till presentation av de senaste forskningsrönen såväl som att knyta kontakter med forskare från de skånska lärosätena för att eventuellt kunna gå vidare med problemformuleringar och ansökningar.

VATTENRÅDEN

Sedan mitten på 1990-talet har Lomma kommun varit en del av de stora landskapssatsningar som genomförts inom Höje å vattenråd (före detta Höje vattendragsförbund) respektive Kävlingeåns vattenråd (före detta Kävlingeåprojektet). Drygt tio kommuner arbetar gemensamt och över 100 miljoner har genom åren satsats för att förbättra vattenkvaliteten i sjöar, åar och Lommabukten, ge möjligheter åt det rörliga friluftslivet i jordbrukslandskapet samt att storskaligt förbättra förutsättningarna för den biologiska mångfalden. Båda vattenråden har vid extern granskning fått mycket fina omdömen för genomfört arbete och Kävlingeåns vattenråd har fått ta emot pris för sitt pionjärarbete inom området. Det framgångsrika arbetet fortsätter i båda vattenråden och går före med åtgärder och den landsbygdssamverkan som ändå ska ske inom vattendirektivets ramverk.

ÖRESUNDSVATTENSAMARBETET

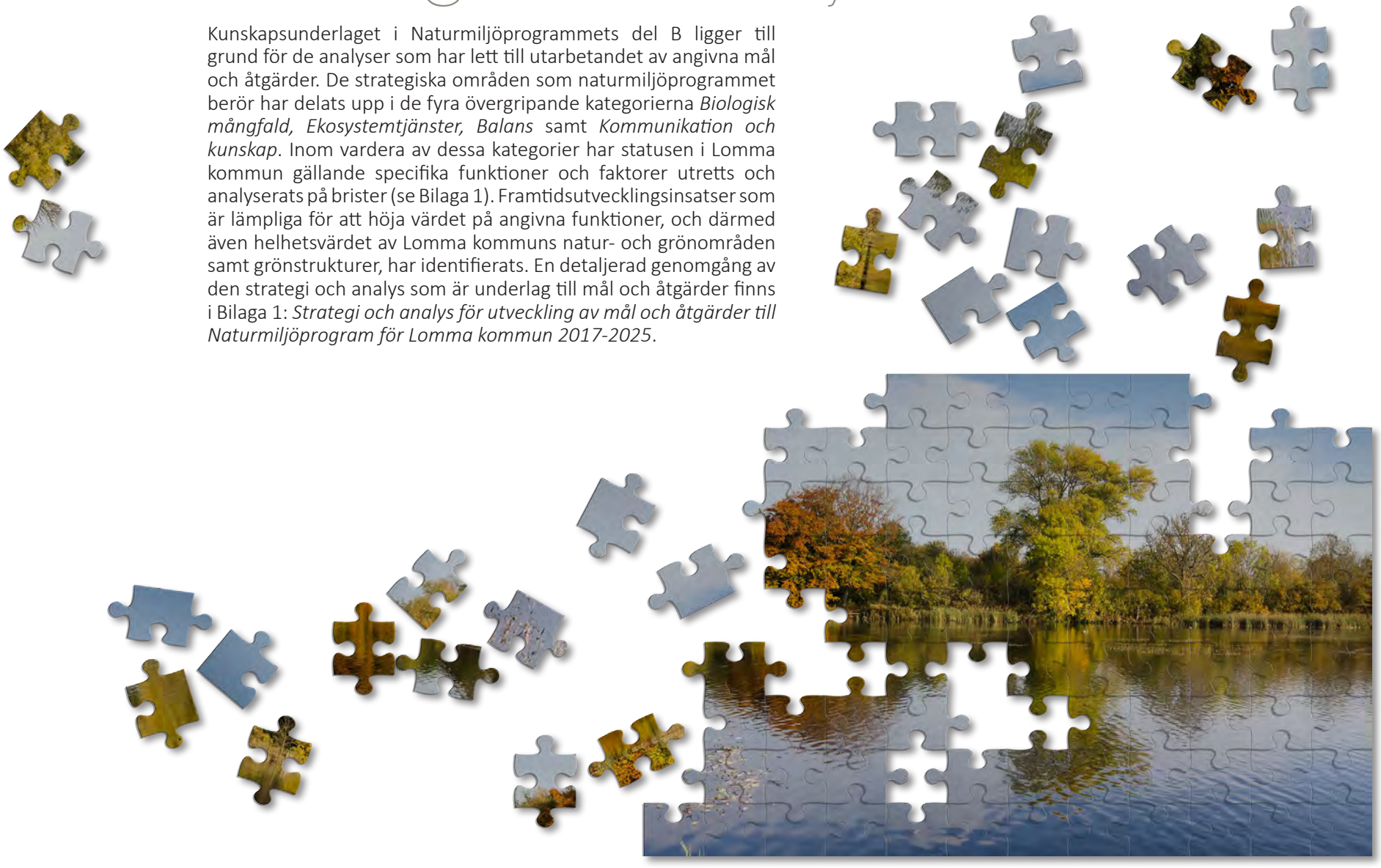
Öresundsvattensamarbetet är benämningen på ett samarbetsavtal mellan de danska och svenska kommuner som omger Öresund samt Länsstyrelsen i Skåne. Avtalet slöts 1995 och samarbetet ska verka för en god vattenmiljö i Öresund. Samarbetet är en fortsättning, på regionalt plan, av det dansk-svenska samarbete som har existerat i över 50 år - först som Öresundsvattenkommittén (1960-1974) och sedan som Öresundskommissionen (1974-1993). I det marina arbetet är de underlag som samarbetet tar fram ovärderliga. Utbytet med de danska kustkommunerna ger också en större förståelse för Öresunds specifika problematik och i dagsläget pågår ett intensivt arbete med att skydda Öresund.

LOKALA FÖRENINGAR OCH ALLMÄNHETEN

Den stora satsning som skett de senaste åren på att skydda kommunens värdefulla natur skulle vara omöjliggjord utan den goda relation som finns med de lokala nätverken. Friluftsföreningarna, Lomma museiförening, Naturskyddsföreningen i Lomma-Bjärred, Skånes ornitologiska förening, Puggehatten, Lunds botaniska sällskap, kommunens kustvattenråd och en mycket intresserad allmänhet bidrar alla till att mycket kunskap kunnat samlas in, diskuteras, föreskrifter och skötselplaner förbättras och att naturhistorik kunnat sättas på pränt. Det är av stor vikt för det fortsatta arbetet i detta program att den goda dialogen fortsätter.

Strategi och analys

Kunskapsunderlaget i Naturmiljöprogrammets del B ligger till grund för de analyser som har lett till utarbetandet av angivna mål och åtgärder. De strategiska områden som naturmiljöprogrammet berör har delats upp i de fyra övergripande kategorierna *Biologisk mångfald, Ekosystemtjänster, Balans* samt *Kommunikation och kunskap*. Inom vardera av dessa kategorier har statusen i Lomma kommun gällande specifika funktioner och faktorer utretts och analyserats på brister (se Bilaga 1). Framtidsutvecklingsinsatser som är lämpliga för att höja värdet på angivna funktioner, och därmed även helhetsvärdet av Lomma kommuns natur- och grönområden samt grönstrukturer, har identifierats. En detaljerad genomgång av den strategi och analys som är underlag till mål och åtgärder finns i Bilaga 1: *Strategi och analys för utveckling av mål och åtgärder till Naturmiljöprogram för Lomma kommun 2017-2025*.

Naturreservat Slättängsdammarna

Analyserade kategorier, funktioner och faktorer

Se Bilaga 1 för utförlig analys av nedanstående kategorier, funktioner och faktorer som ligger till grund för formuleringen av mål och åtgärder.

Biologisk mångfald

KVALITET OCH KVANTITET

HOTADE ARTER OCH NATURTYPER

GRÖNA SPRIDNINGSVÄGAR

KLIMATANPASSNING

SKÖTSEL

INVASIVA ARTER

Ekosystemtjänster

FÖRSÖRJANDE

Vatten och mat

Råvaror

Energi

REGLERANDE

Klimatreglering

Rening av luft och vatten

Vattenfördröjning

Erosionsdämpning

Pollinering

Skadedjursbekämpning

KULTURELLA

Rekreation och friluftsliv

Hälsa och inspiration

Naturpedagogik och lärande

Kultur- och naturarv samt landskapsbild

STÖDJANDE

Näringsomsättning

Balans

SKYDD AV NATUR

Naturreservat

Biotopskyddsområden

Natura 2000

Strandskydd

MILJÖKOMPENSATION

PRINCIPER FÖR UTÖKANDE AV NATUR

Kommunikation och kunskap

NATURPEDAGOGIK

NATURVÄRDESINFORMATION

MEDBORGARDIALOG OCH ANNAN SAMVERKAN

AKTIVITETER

Mål och åtgärder

Naturmiljöprogrammet är främst inriktat på att bevara, utveckla eller nyskapa natur- och grönområden och övriga grönstrukturer, biologisk mångfald samt ekosystemtjänster i Lomma kommun. Programmet är ett sektorsprogram som utgör en del i arbetet med att uppnå kommunens övergripande mål samt eftersträva kommunens vision (se sida 22) inför 2030 (Lomma kommun, 2015b). För att konkretisera genomförandet gäller nedan angivna mål och åtgärder. Naturmiljöprogrammet är dessutom en viktig del i kommunens arbete med att uppnå internationellt, nationellt och regionalt satta miljömål. Målen och åtgärderna har framförallt koppling till arbetet med att uppnå miljömålen: *Levande sjöar och vattendrag, Hav i balans samt en levande kust och skärgård, Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, God bebyggd miljö* samt *Ett rikt växt och djurliv*. Flera av åtgärdsförslagen är även viktiga för miljömålet ***Ingen övergödning,*** men angivelse av kopplingar till miljömålet har utelämnats då de ofta är vaga eller indirekta. Flera av målen och åtgärderna är också kopplade till arbetet med att uppnå de av FN uppsatta globala målen för hållbar utveckling, detta gäller bland annat delmålen *Ekosystem och biologisk mångfald, Rent vatten och sanitet* och *Hållbara städer och samhällen*.

För varje åtgärd är huvudansvarig nämnd angiven. Huvudansvariga nämnder har ansvaret för att tillräckliga medel äskas i budgetprocessen och att äskanden åtföljs av en fördjupad kostnadsanalys. I de fall där flera åtgärder ska genomföras inom en budgetpost bör dessa specificeras för att möjliggöra uppföljning. De huvudansvariga nämnderna ansvarar även för genomförande av åtgärden samt för uppföljning och rapportering i kommunens uppföljningsverktyg (Stratsys).

Läsanvisning för *Mål och åtgärder*

Mål och åtgärder har kategoriserats i miljömålsordning. Vissa åtgärder påverkar fler än ett miljömål. Dessa är listade under varje aktuellt miljömål, men med hänvisning till ett specifikt miljömål där de hanteras och har ett angivet åtgärdsnummer. Mål och åtgärder är sorterade och numrerade i miljömålsordning för att samordnas med Lomma kommuns miljömålsdokument (Lomma kommun, 2014) samt med andra miljöprogram och planer som exempelvis marint naturmiljöprogram (Lomma kommun, 2010b) samt energi- och klimatplan (Lomma kommun, 2015c).

Indelning av mål i olika nivåer samt tillhörande åtgärder, i nedanstående tabeller.

Nationellt miljömål

Exempelvis ***Miljömål 16: Ett rikt växt- och djurliv.***

Lokalt mål

Exempelvis ***Lokalt mål 16.1: värdefulla naturområden värnas så att biologisk mångfald och utpekade ekosystemtjänster bibehålls eller ökar.***

Delmål

Exempelvis ***Delmål 16.1.1, Biologisk mångfald och hotade arter ska gynnas genom bildande av nya naturreservat och naturområden.***

Åtgärd

Exempelvis Åtgärd ***16.1.1.1, Nya naturreservat ska bildas enligt naturreservatsplanen.***

Indelningen av mål och åtgärder är uppdelad och numrerad i fyra nivåer (se figur till höger) som börjar med nationellt miljömål och slutar med den konkreta åtgärden. Vissa åtgärder har dessutom en indikator angiven för uppfyllnad. För varje åtgärd har det angivits förslag på fast kostnad (genomförandekostnad) och rörlig kostnad (driftskostnad), genomförandeperiod samt en huvudansvarig nämnd. Huvudansvarig nämnd är understruken i de fall åtgärden berör flera nämnder.

Ekonomiska konsekvenser och åtaganden inom programperioden

I den interna remissen har nämnderna själva fått ange kostnadsbelopp och genomförandeperiod för de åtgärder som identifierats för respektive ansvarig nämnd. Fyra olika begrepp har angivits i kolumnerna för kostnad, tkr och drift tkr/år avseende finansieringen av åtgärderna; ”Befintlig budget”, ”Inom projekt”, ”Ordinarie verksamhet” eller en uppskattad tillkommande kostnad. Utgångspunkten för finansieringsmöjligheterna är nuvarande budget 2018 med plan 2019–2020.

I ”Befintlig budget” ryms åtgärder som redan har beviljade budgetmedel, oavsett drift eller investering.

Med benämningen ”Inom projekt” avses att ett projekt kommer att skapas för ett annat syfte (t ex bygga en ny skola) och att kostnaden ska ingå som en del av den projektbudgeten (t ex att bygga gröna miljöer som stimulerar till naturstudier).

”Ordinarie verksamhet” avser att åtgärden kan genomföras som en del av de arbetsuppgifter man förväntas utföra eller genom att förändra en metodik eller ett arbetssätt (göra en analys, skriva en rapport eller byta gräsklippning mot ängsslåtter).

Om inget angivits under kolumnen för drift så förväntas ingen driftskostnad. I de få fall kostnaden innebär en investering så anges detta med en asterisk.

I några fall har nämnderna angivit tillkommande kostnader och nedan är en summering av dessa med angivande av genomförandeår.

Uppskattade tillkommande kostnader* för åtgärder i naturmiljöprogrammet angivet i tusental kronor (tkr)

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2018-2025
Barn- och utbildningsnämnd	-	-	-	-	-	-	-	-	0
Kultur och fritidsnämnd	-	17	17	17	17	17	17	17	120
Miljö- och byggnadsnämnd	-	-	-	-	-	-	-	-	0
Socialnämnd	-	-	-	-	-	-	-	-	0
Kommunstyrelse	-	-	117	267	67	50	50	-	550
Teknisk nämnd	-	1 033	883	883	750	750	750	750	5 800
Totalt (alla nämnder)	0	1 050	1 017	1 167	834	817	817	767	**6 470**

* *De flesta åtgärderna i naturmiljöprogrammet är ej inkluderade i beräkningen av tillkommande kostnader då de finnansieras med befintlig budget, inom projekt eller anses ingå i ordinarie verksamhet (se beskrivning i stycke “Ekonomiska konsekvenser och åtaganden inom programperioden).*

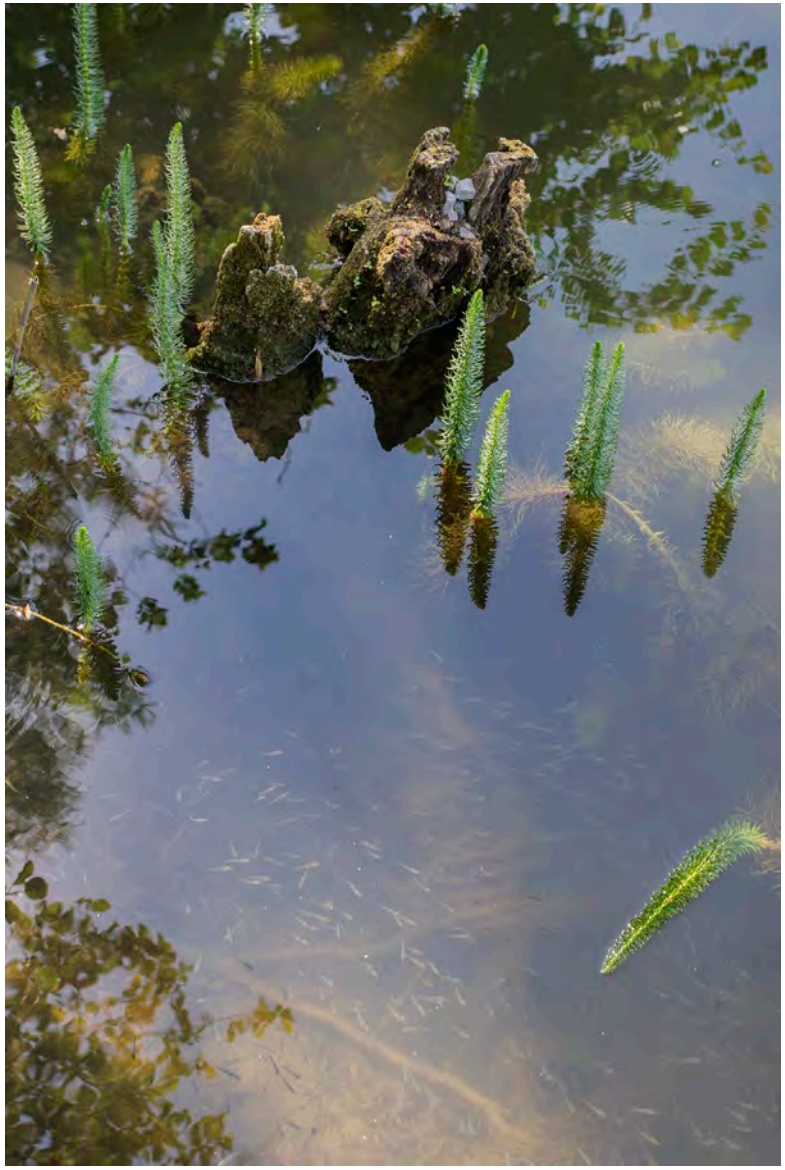
Levande sjöar och vattendrag

LOKALT MÅL 8.1: LOMMA KOMMUN SKA VERKA FÖR EN ÖKNING AV NATURLIG VATTENRENING, BIOLOGISK MÅNGFALD OCH REKREATIONSVÄRDEN I OCH VID DAMMAR OCH VATTENDRAG.

	Beskrivning	Indikator	Kostnad tkr	Drift tkr/år	Genomförande-period	Ansvar
DELMÅL 8.1.1	**För att säkra och utveckla naturmiljövärden knutna till kommunens dammar ska fler dammar skyddas genom bildande av nya naturreservat.**					
Åtgärd 8.1.1.1	Naturreservat ska bildas för att skydda dammar.	Antal och yta dammar inom naturreservat.	Befintlig budget	Befintlig budget	tom 2022	KS
Åtgärden hanteras under miljömål ”Ett rikt växt- och djurliv”	*Nya naturreservat ska bildas enligt naturreservatsplanen.*	*Yta naturreservat (landbaserade och totalt).*				
Delmål 8.1.2	**Lomma kommun ska medverka i vattenråd för att utveckla vattenrening, biologisk mångfald och rekreationsvärden i och vid dammar och vattendrag.**					
Åtgärd 8.1.2.1	Lomma kommun ska fortsatt vara en aktiv deltagare i Höje å vattenråd, och verka för att följa åtgärdsprogrammet för Höje å.		Befintlig budget	Befintlig budget	tom 2025	KS
Åtgärd 8.1.2.2	Lomma kommun ska fortsatt vara en aktiv deltagare i Kävlingeåns vattenråd, och verka för att följa vattenvårdsprogrammet för Kävlinge å.		Befintlig budget	Befintlig budget	tom 2025	KS
Delmål 8.1.3	**System för dagvattenavrinning anpassas för att öka naturlig vattenrening och biologisk mångfald.**					
Åtgärd 8.1.3.1	Vid detaljplanering och exploatering ska kulverterade diken kartläggas och lämpliga åtgärder ska utredas.		Inom projekt	Inom projekt	tom 2025	KS, TN

Kävlinge å vid Borgeby slott

Stora Oskarsfridsdammen

Levande sjöar och vattendrag

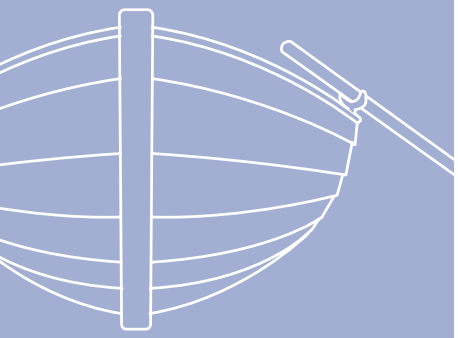
Hav i balans samt levande kust och skärgård

LOKALT MÅL 10.1: KOMMUNEN SKA VERKA FÖR EN ÖKAD BIOLOGISK MÅNGFALD I KUSTOMRÅDEN.

	Beskrivning	Indikator	Kostnad tkr	Drift tkr/år	Genomförande-period	Ansvar
Delmål 10.1.1	**Kommunen ska utveckla och skydda gynsamma livsmiljöer för växt och djurlivet längs kustens stränder.**					
Åtgärd 10.1.1.1	Mål och åtgärder i det Marina naturmiljöprogrammet för Lomma kommun ska uppdateras.	Reviderat program	Ordinarie verksamhet		2018-2020	KS
Åtgärd 10.1.1.2	Hänsynsområden för marina naturvärden som är utpekade i ÖP 2010 ska skyddas som marina naturreservat.	Yta skyddade marina områden	Befintlig budget	Befintlig budget	2018	KS
Åtgärd 10.1.1.3	Årliga insatser ska minska utbredningen av invasiva arter som hotar kustmiljöns flora.	Antal invasiva kärlväxtarter utmed kusten	Inom projekt	Ordinarie verksamhet	tom 2025	KS, MBN, TN
Åtgärd 10.1.1.4	Ett GIS-lager ska utvecklas för registrering av lämplig målnaturtyp och biotop i specifika zoner längs kustens stränder.		Ordinarie verksamhet		2020	KS

LOKALT MÅL 10.2: KOMMUNENS KLIMATANPASSNINGSARBETE SKA LEDA TILL ATT NATURMILJÖSKADOR PÅ GRUND AV ETT FÖRÄNDRAT KLIMAT MINIMERAS.

	Beskrivning	Indikator	Kostnad tkr	Drift tkr/år	Genomförande-period	Ansvar
Delmål 10.2.1	**Utsatta kuststräckor ska vara anpassade för att möta framtida klimatförändringar med minimal negativ påverkan på den biologiska mångfalden.**					
Åtgärd 10.2.1.1	Åtgärder som genomförs i kustzonen ska alltid remitteras till ekologisk kompetens.		Ordinarie verksamhet		2018-2020	Alla

LOKALT MÅL 10.3: KOMMUNEN SKA VERKA FÖR UTVECKLING AV BIOLOGISK MÅNGFALD OCH EKOSYSTEMTJÄNSTER I ÖRESUND.

	Beskrivning	Indikator	Kostnad tkr	Drift tkr/år	Genomförande-period	Ansvar
Delmål 10.3.1	**Öresund ska få ett ökat skydd.**					
Åtgärd 10.3.1.1	Kommunen ska aktivt verka för att Öresund skyddas i högre utsträckning än idag.		Ordinarie verksamhet		2018-2020	KS
Delmål 10.3.2	**Öresund ska få ett vattenråd.**					
Åtgärd 10.3.2.1	Kommunen ska aktivt verka för en lokal plattform i form av ett kustvattenråd för Öresund.		Ordinarie verksamhet		2018-2020	KS

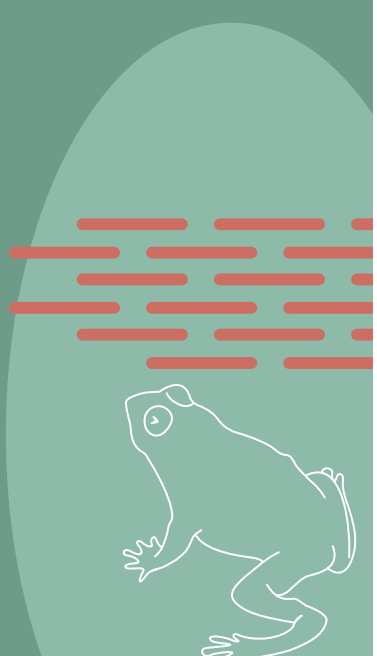

Artrika ålgräsängar i den långgrunda Lommabukten erbjuder spännande miljöer att upptäcka. (foto: Johan Hammar)

Myllrande våtmarker

LOKALT MÅL 11.1: LOMMA KOMMUN SKA VERKA FÖR EN ÖKNING AV VATTENKVALITETEN, DEN BIOLOGISKA MÅNGFALDEN OCH REKREATIONSVÄRDENA SOM ÄR KNUTNA TILL KOMMUNENS VÅTMARKER.

	Beskrivning	Indikator	Kostnad tkr	Drift tkr/år	Genomförande-period	Ansvar
Delmål 11.1.1	**Lomma kommun ska medverka i regionala vattenråd för att utveckla vattenrening, biologisk mångfald och rekreationsvärden inom avrinningsområden till Höje å och Kävlingeån.**					
Åtgärden hanteras under miljömål "Levande sjöar och vattendrag"	*Lomma kommun ska fortsatt vara en aktiv deltagare i Höje å vattenråd, och verka för att följa åtgärdsprogrammet för Höje å.*					
Åtgärden hanteras under miljömål "Levande sjöar och vattendrag"	*Lomma kommun ska fortsatt vara en aktiv deltagare i Kävlingeåns vattenråd, och verka för att följa vattenvårdsprogrammet för Kävlinge å.*					
Delmål 11.1.2	**Kommunen ska verka för att skydda, utveckla och skapa artrika småvatten.**					
Åtgärden hanteras under miljömål "Ett rikt odlingslandskap"	*En kartläggning och beskrivning av befintliga och historiska småbiotoper i det öppna landskapet ska tas fram.*	*Färdig utredning och framtaget GIS-lager.*				
Åtgärden hanteras under miljömål "Ett rikt odlingslandskap"	*Markägare till småbiotoper ska informeras om skyddet och dess omfattning.*	*Färdig kampanj*				

Vanlig groda (Rana temporaria, foto: Johan hammar)

Levande skogar

LOKALT MÅL 12.1: LOMMA KOMMUN SKA VERKA FÖR ATT BEVARA, UTVECKLA OCH SKAPA BIOLOGISKT OCH REKREATIVT VÄRDEFULLA TRÄDMILJÖER.

	Beskrivning	Indikator	Kostnad tkr	Drift tkr/år	Genomförande-period	Ansvar
Delmål 12.1.1	**Större yta trädmiljöer ska vara skyddad som naturreservat.**					
Åtgärd 12.1.1.1	Trädmiljöer ska skyddas genom naturreservatsbildning.	Skogsareal skyddad som naturreservat.	Befintlig budget	Befintlig budget	tom 2025	KS
Delmål 12.1.2	**Kommunen ska verka för att fortsatt utveckla skogsmiljöer med hög biologisk mångfald.**					
Åtgärd 12.1.2.1	En kommunövergripande trädpolicy ska tas fram. Policyn ska innefatta utredning, åtgärder och rutiner för att både kortsiktigt och långsiktigt öka den biologisk mångfalden. Policyn ska verka för att gynna ädellövträd och gamla träd samt bevara död ved i olika former. Utbredningen av invasiva arter ska motverkas.	Färdig trädpolicy.	80		2020	KS, TN
Åtgärd 12.1.2.2	Värdefulla träd och trädmiljöer ska identifieras och kartläggas geografiskt.	Färdig utredning och skapat GIS-skikt.	20		2020	KS
Åtgärd 12.1.2.3	Lomma kommun ska verka för att skyddsvärda träd och evighetsträd pekas ut och om möjligt skyddas.	Antal skyddsvärda träd och evighetsträd som är avtalsskyddade.	Ordinarie verksamhet		tom 2025	KS
Åtgärd 12.1.2.4	Åldersstrukturen i trädbestånden ska utvecklas.		Ordinarie verksamhet		tom 2025	KS
Åtgärd 12.1.2.5	Lomma kommun ska eftersträva en aktiv dialog med ägare av värdefulla trädmiljöer för att främja en naturvårdsinriktad skötsel.		Ordinarie verksamhet		tom 2025	KS
Åtgärden hanteras under miljömål ”Ett rikt växt- och djurliv”	*Föreskrifter och skötselplaner till befintliga reservat ska granskas och vid behov uppdateras.*	*Färdig granskning.*				

Större hackspett (Dendrocopos major) vid bohåla i en ekstam i Alnarpsparken.

	Beskrivning	Indikator	Kostnad tkr	Drift tkr/år	Genomförande-period	Ansvar
Delmål 12.1.3	**Miljökompensation utvecklas för att optimera värdering och kompensation av träd.**					
Åtgärd 12.1.3.1	Kompensationsstrategi för träd och buskar ska tas fram. Lämpliga åtgärder för kontinuitet, biologiska och rekreativa värden, arter samt målbild ska utredas.		100		2021	KS

LOKALT MÅL 12.2: VÄRNA BARNENS EGNA SKOGSMILJÖER.

	Beskrivning	Indikator	Kostnad tkr	Drift tkr/år	Genomförande-period	Ansvar
Delmål 12.2.1	**Barns naturrekreation till skogs ska öka genom att tillvarata och upplysa om lämpliga skogsmiljöer för upplevelse, fantasi och lärande.**					
Åtgärd 12.2.1.1	Strukturer och platser som är viktiga att bevara för barnens upplevelsevärden i skogen ska utredas.	Färdig utredning.	50		2020-2022	KS, BUN, KFN
Åtgärden hanteras under miljömål "God bebyggd miljö"	*Utred möjligheten att skapa aktivitetsstråk för barn. Stråket bör innehålla stationer med äventyrliga och lekfulla upplevelser med koppling till naturen.*	*Färdig utredning.*				

Ett rikt odlingslandskap

LOKALT MÅL 13.1: SMÅBIOTOPER I ODLINGSLANDSKAPET SKA BEVARAS OCH UTVECKLAS.

	Beskrivning	Indikator	Kostnad tkr	Drift tkr/år	Genomförande-period	Ansvar
Delmål 13.1.1	**Kunskapen om småbiotoper i landskapet ska öka.**					
Åtgärd 13.1.1.1	En kartläggning och beskrivning av befintliga och historiska småbiotoper i det öppna landskapet ska tas fram.	Färdig utredning och framtaget GIS-lager.	50 årligen		2023-2024	KS
Åtgärd 13.1.1.2	Markägare till småbiotoper ska informeras om skyddet och dess omfattning.	Färdig kampanj	Ordinarie verksamhet		tom 2025	KS
Åtgärd 13.1.1.3	Alléplan ska tas fram för att säkra kontinuiteten. Utöver kartläggning av befintliga alléer ska utvecklingsområden och lämpliga platser för nyskapande identifieras.	Färdig plan och framtaget GIS-lager.	Ordinarie verksamhet		tom 2020	KS, TN

LOKALT MÅL 13.2: I ODLINGSLANDSKAPET SKA DET FINNAS ETT NÄTVERK AV EKOLOGISKA KORRIDORER.

	Beskrivning	Indikator	Kostnad tkr	Drift tkr/år	Genomförande-period	Ansvar
Delmål 13.2.1	**Gröna stråk och ekologiska korridorer i det öppna landskapet ska öka.**					
Åtgärd 13.2.1.1	Befintliga gröna stråk och ekologiska korridorer ska värnas och nya ska etableras vid exploateringar, mångfunktion ska alltid övervägas.		Ordinarie verksamhet samt projekt		tom 2025	KS
Åtgärd 13.2.1.2	Ängsvegetation (med inhemska, icke invasiva arter) ska etableras utmed vägar och åkrar. Hävd ska genomföras med naturvårdsslåtter eller naturvårdsbränning.	Längd ängsblommande väg- och åkerren.	400		2019-2021	TN, KS
Åtgärden hanteras under Delmål 13.1.1	*En kartläggning och beskrivning av befintliga och historiska småbiotoper i det öppna landskapet ska tas fram.*	*Färdig utredning och framtaget GIS-lager.*				

LOKALT MÅL 13.3: BIOLOGISK MÅNGFALD OCH EKOSYSTEMTJÄNSTER KAN KOMPENSERAS MED NYA VÄRDEFULLA BIOTOPER I ODLINGSLANDSKAPET.

	Beskrivning	Indikator	Kostnad tkr	Drift tkr/år	Genomförande-period	Ansvar
Delmål 13.3.1	**Fler kompensationsområden ska finnas i Lomma kommun.**					
Åtgärd 13.3.1.1	Fler möjliga kompensationsområden ska pekas ut i ÖP 2020.		Ordinarie verksamhet		tom 2020	KS
Delmål 13.3.2	**Utpekade kompensationsområden ska utvecklas för att på bästa sätt gynna biologisk mångfald och ekosystemtjänster.**					
Åtgärd 13.3.2.1	En handlingsplan för utvecklingen av kompensationsområden ska tas fram.	Färdig handlingsplan	Befintlig budget		tom 2020	KS
Delmål 13.3.3	**Markägare och exploatörer ska vara införstådda med ekosystemtjänstbegreppet.**					
Åtgärd 13.3.3.1	Möjligheten att handla upp ekosystemtjänster ska utredas	Färdig utredning	Befintlig budget		tom 2020	KS

God bebyggd miljö

LOKALT MÅL 15.1: INTRESSET, KUNSKAPEN OCH FÖRSTÅELSEN FÖR NATURMILJÖN OCH NATURVÅRDEN I LOMMA KOMMUN SKA ÖKA.

	Beskrivning	Indikator	Kostnad tkr	Drift tkr/år	Genomförande-period	Ansvar
Delmål 15.1.1	**I skolors och förskolors naturpedagogiska undervisning ska kopplingen till den lokala naturen och naturvården öka.**					
Åtgärd 15.1.1.1	Vid projektering, nyanläggning och ombyggnad på skolor och förskolor samt i deras närmiljö ska tillgången på naturmiljöer beaktas.	Antal projekt med ökning av naturlik grönstruktur vid förskolor och skolor.	Inom projekt		tom 2025	TN, BUN, KS
Åtgärd 15.1.1.2	Naturbaser ska finnas utplacerade i lämpliga områden nära skolor/förskolor.	Antal naturbaser i Lomma kommun.	Befintlig budget *		tom 2025	KS
Åtgärd 15.1.1.3	Naturnätverk i skolor och förskolor ska stimuleras.		Befintlig budget		tom 2025	BUN, KS
Åtgärd 15.1.1.4	Informationsmaterial om lämpliga platser för naturpedagogik ska sammanställas.	Fördelat material.	Befintlig budget		2019	KS
Delmål 15.1.2	**Kommunen ska sprida kunskap om naturområden, naturvård och biologisk mångfald samt verka för att entusiasmera allmänheten om naturvärden.**					
Åtgärd 15.1.2.1	Möjligheten att skapa en naturpedagogisk mötesplats med målgruppsanpassad information om kommunens/områdets djur, växter, geologi och kulturhistoria ska utredas.	Färdig utredning.	Inom projekt		2019	KS, KFN, BUN
Åtgärd 15.1.2.2	Naturguiden "Natur & tillgänglighet i Lomma kommun" ska uppdateras.	Uppdaterad naturguide framtagen.	150		2021	KS
Åtgärd 15.1.2.3	Kommuninvånare tilldelas information om den lokala naturmiljön.		Ordinarie verksamhet		tom 2025	KS
Åtgärd 15.1.2.4	En strategi gällande utvecklingen av intresseväckande och tillgänglighetsanpassad naturinformation ska tas fram. Strategin ska innehålla skyltning samt tryckt och digitalt material.	Färdig strategi.	Ordinarie verksamhet		2020	KS

* *Kostnaden är en investering.*

	Beskrivning	Indikator	Kostnad tkr	Drift tkr/år	Genomförande-period	Ansvar
Åtgärd 15.1.2.5	Kommunala naturreservat ska namnges och skyltas med aktuell, intresseväckande och enhetlig information.	Antal naturreservat med aktuell information.	Befintlig budget		tom 2025	KS
Åtgärd 15.1.2.6	Ta fram ett populärvetenskapligt och pedagogiskt informationsmaterial om ekosystemtjänster till allmänheten.	Framtaget material.	Ordinarie verksamhet		2020	KS

LOKALT MÅL 15.2: NYTTJANDET AV NATUROMRÅDEN I LOMMA KOMMUN FÖR REKREATION, FRILUFTSLIV OCH VÄLMÅENDE SKA FRÄMJAS.

	Beskrivning	Indikator	Kostnad tkr	Drift tkr/år	Genomförande-period	Ansvar
Delmål 15.2.1	**Det ska finnas en god tillgång till vandringsleder med tydlig vägledning och rastplatser.**					
Åtgärd 15.2.1.1	Lokala vandringsstråk i anslutning till Skåneleden ska etableras.	Antal och total sträcka vandringsleder i Lomma kommun.	50**	10**	tom 2025	KFN, KS
Åtgärd 15.2.1.2	Vandringsled och ridväg mellan Fjelie by och Fels mosse skapas.	Färdig vandringsled och ridväg.	Inom projekt		tom 2024	KS, KFN
Åtgärd 15.2.1.3	Vandringsled mellan Flädie tegelbruk och banvallen vid Leråkra skapas.	Färdig vandringsled.	Inom projekt		tom 2024	KS, KFN
Åtgärd 15.2.1.4	Vandringsled skapas längs Höje å enligt landskapsvårdsplanen.		Inom projekt		tom 2025	KS

** *Angivna tillkommande kostnader gäller från och med 2019.*

	Beskrivning	Indikator	Kostnad tkr	Drift tkr/år	Genomförande-period	Ansvar
Delmål 15.2.2	**Nyttjande av naturen för lugn och ro och hälsofrämjande aktiviteter ska öka.**					
Åtgärd 15.2.2.1	Minst tre meditationsplatser skapas i kommunens naturmiljöer.	Antal meditationsplatser.	Ordinarie verksamhet		tom 2023	KS, KFN
Åtgärd 15.2.2.2	Lämpliga områden för naturrehabilitering pekas ut.	Framtaget GIS-skikt.	Ordinarie verksamhet		tom 2024	KS
Åtgärd 15.2.2.3	En strategi för att nyttja naturområden för spontanidrott och hälsofrämjande aktiviteter ska tas fram.	Färdig strategi.	Ordinarie budget		2018-2019	KFN, KS
Delmål 15.2.3	**Entusiasmera barn om att vistas i naturen.**					
Åtgärd 15.2.3.1	Utred möjligheten att skapa aktivitetsstråk för barn. Stråket bör innehålla stationer med äventyrliga och lekfulla upplevelser med koppling till naturen.	Färdig utredning.	50		2022	KS, KFN, BUN

LOKALT MÅL 15.3: KOMMUNINVÅNARNAS TILLGÅNG TILL NATUR- OCH GRÖNOMRÅDEN AV HÖG KVALITET SKA VÄRNAS OCH UTVECKLAS.

	Beskrivning	Indikator	Kostnad tkr	Drift tkr/år	Genomförande-period	Ansvar
Delmål 15.3.1	**Arealen av allemansrättsliga områden ska öka.**					
Åtgärden hanteras under miljömål ”Ett rikt växt- och djurliv”	*Nya naturreservat ska bildas enligt naturreservatsplanen.*	*Yta naturreservat (landbaserade och totalt).*				
Åtgärden hanteras under miljömål ”Ett rikt växt- och djurliv”	*Ytan av landbaserade naturområden ska öka.*	*Yta landbaserade naturområden*				

	Beskrivning	Indikator	Kostnad tkr	Drift tkr/år	Genomförande-period	Ansvar
Delmål 15.3.2	**Boende i kommunen ska ha nära till natur- och grönområden.**					
Åtgärd 15.3.2.1	Andelen invånare som har mindre än 300 meter till naturområde större än en halv hektar ska årligen följas upp.	Andel invånare inom 300 meters avstånd till naturområde.	Ordinarie verksamhet		tom 2025	KS
Åtgärd 15.3.2.2	Gröna rekreationsytor ska skapas i eller i nära anslutning till Fjelie och Flädie.	Nyskapade rekreationsytor.	Inom projekt		tom 2025	KS
Delmål 15.3.4	**Kvaliteten i natur- och grönområden ska utvecklas.**					
Åtgärd 15.3.4.1	Naturvårdande skötsel ska inkorporeras i grönområden.			500**	tom 2025	TN
Åtgärd 15.3.4.2	Utveckla ett geografiskt informationsmaterial med ekosystemtjänster i kommunens natur- och grönområden.	Nytt GIS-skikt.	Ordinarie verksamhet		tom 2023	KS
Åtgärd 15.3.4.3	Vid exploatering och ändrad markanvändning ska befintliga ekosystemtjänster bevaras, utökas eller kompenseras.		Ordinarie verksamhet		tom 2025	KS
Åtgärd 15.3.4.4	Balanseringsprincipen ska fortsätta att tillämpas i planering och exploatering.		Ordinarie verksamhet		tom 2025	KS
Åtgärd 15.3.4.5	Sammanställ en rapport med Lomma kommuns viktigaste ekosystemtjänster och hur de inkorporeras i planering, exploatering och förändring av områden.	Framtagen rapport.	Befintlig budget		2020	KS
Åtgärd 15.3.4.6	Kommunen ska ställa krav på relevant kompetens inom ekologi och naturvård vid större upphandlingar.		Ordinarie verksamhet		tom 2025	KS, TN
Åtgärd 15.3.4.7	Informera och tydliggör regler i utsatta naturområden.	Antal insatser/ skyltar för att förbättra informationen.	Befintlig budget		tom 2019	KS

** *Angivna tillkommande kostnader gäller från och med 2019.*

	Beskrivning	Indikator	Kostnad tkr	Drift tkr/år	Genomförande-period	Ansvar
Åtgärd 15.3.4.8	Förebygg nedskräpning och andra miljöbrott med hjälp av en naturvakt.		Befintlig budget		tom 2025	KS
Åtgärden hanteras under miljömål "Levande skogar"	*En kommunövergripande trädpolicy ska tas fram. Policyn ska innefatta utredning, åtgärder och rutiner för att både kortsiktigt och långsiktigt öka den biologisk mångfalden. Policyn ska verka för att gynna ädellövträd och gamla träd samt bevara död ved i olika former. Utbredningen av invasiva arter ska motverkas.*	*Färdig trädpolicy.*				
Delmål 15.3.5	**Fysisk tillgänglighet till och i naturbesöksmål ska förbättras utan att det sker på bekostnad av biologisk mångfald.**					
Åtgärd 15.3.5.1	Bristanalys gällande tillgänglighetsanpassade naturbesöksmål ska genomföras.	Färdig bristanalys.	Ordinarie verksamhet		2018-2019	SN, KS
Åtgärd 15.3.5.2	Utveckla tillgängligheten till och i vissa naturbesöksmål.		Befintlig budget		tom 2025	KS

Ett rikt växt- och djurliv

LOKALT MÅL 16.1: VÄRDEFULLA NATUROMRÅDEN VÄRNAS SÅ ATT BIOLOGISK MÅNGFALD OCH UTPEKADE EKOSYSTEMTJÄNSTER BIBEHÅLLS ELLER ÖKAR.

	Beskrivning	Indikator	Kostnad tkr	Drift tkr/år	Genomförande-period	Ansvar
Delmål 16.1.1	**Biologisk mångfald och hotade arter ska gynnas genom bildande av nya naturreservat och naturområden.**					
Åtgärd 16.1.1.1	Naturreservatsplanen ska uppdateras med nya reservatsförslag angivna i naturmiljöprogrammet.	Uppdaterad naturreservatsplan.	Ordinarie versamhet		2018	KS
Åtgärd 16.1.1.2	Nya naturreservat ska bildas enligt naturreservatsplanen.	Yta naturreservat (landbaserade och totalt).	Befintlig budget		tom 2025	KS
Åtgärd 16.1.1.3	Ytan av landbaserade naturområden ska öka.	Yta landbaserade naturområden	Befintlig budget		tom 2025	KS
Delmål 16.1.2	**Biologisk mångfald och hotade arter ska gynnas genom optimering av skötsel och regelverk gällande befintliga reservat.**					
Åtgärd 16.1.2.1	Skötseln av ängsmarker ska vid behov optimeras för att gynna biologisk mångfald.	Ytor med optimerad ängshävd.	Befintlig budget		tom 2025	KS, TN
Åtgärd 16.1.2.2	Föreskrifter och skötselplaner till befintliga reservat ska granskas och vid behov uppdateras.	Färdig granskning.	Ordinarie verksamhet		senast 2020	KS
Åtgärd 16.1.2.3	Alla naturreservat ska integreras i kommunens författningssamling.		Ordinarie verksamhet		senast 2018	KS
Delmål 16.1.3	**Naturmiljövärden knutna till biotopskyddsområden ska värnas och utvecklas.**					
Åtgärden hanteras under miljömål "Ett rikt odlingslandskap"	*En kartläggning och beskrivning av befintliga och historiska småbiotoper i det öppna landskapet ska tas fram.*	*Färdig utredning och framtaget GIS-lager.*				
Åtgärden hanteras under miljömål "Ett rikt odlingslandskap"	*Markägare till småbiotoper ska informeras om skyddet och dess omfattning.*	*Färdig kampanj*				

	Beskrivning	Indikator	Kostnad tkr	Drift tkr/år	Genomförande-period	Ansvar
Åtgärden hanteras under miljömål ”Ett rikt odlingslandskap”	*Alléplan ska tas fram för att säkra kontinuiteten. Utöver kartläggning av befintliga alléer ska utvecklingsområden och lämpliga platser för nyskapande identifieras.*	*Färdig plan och framtaget GIS-lager.*				
Delmål 16.1.4	**Den naturvårdande skötseln av naturområden ska utvecklas för att främja ökad biologisk mångfald och ekosystemtjänster.**					
Åtgärden hanteras under miljömål ”God bebyggd miljö”	*Kommunen ska ställa krav på relevant kompetens inom ekologi och naturvård vid större upphandlingar.*					
Åtgärden hanteras under miljömål ”Levande skogar”	*En kommunövergripande trädpolicy ska tas fram. Policyn ska innefatta utredning, åtgärder och rutiner för att både kortsiktigt och långsiktigt öka den biologisk mångfalden. Policyn ska verka för att gynna ädellövträd och gamla träd samt bevara död ved i olika former. Utbredningen av invasiva arter ska motverkas.*	*Färdig trädpolicy.*				
Åtgärden hanteras under miljömål ”Levande skogar”	*Kompensationsstrategi för träd och buskar ska tas fram. Lämpliga åtgärder för kontinuitet, biologiska och rekreativa värden, arter samt målbild ska utredas.*					
Åtgärden hanteras under miljömål ”Levande skogar”	*Åldersstrukturen i trädbestånden ska utvecklas.*					

	Beskrivning	Indikator	Kostnad tkr	Drift tkr/år	Genomförande-period	Ansvar
Delmål 16.1.5	**Allmänheten ska ges goda förutsättningar för att bidra till att gynna den biologiska mångfalden och hotade arter.**					
Åtgärd 16.1.5.1	Medborgarprojekt som gynnar biologisk mångfald ska stimuleras.		Ordinarie verksamhet		tom 2025	KS
Åtgärden hanteras under miljömål ”God bebyggd miljö”	*Naturnätverk i skolor och förskolor ska stimuleras.*					
Delmål 16.1.6	**Lomma kommun ska verka för att minska utbredningen och nyetableringen av invasiva arter.**					
Åtgärd 16.1.6.1	Rapport med kartläggning av invasiva arter och bekämpningsåtgärder ska färdigställas.	Färdig rapport.	Ordinarie verksamhet		senast 2019	KS
Åtgärd 16.1.6.2	Större insatser ska genomföras för att motverka utbredningen av jättebalsamin, jätteloka, jätteslide, parkslide och vresros.			250**	tom 2025	TN, KS
Åtgärden hanteras under miljömål ”Levande skogar”	*En kommunövergripande trädpolicy ska tas fram. Policyn ska innefatta utredning, åtgärder och rutiner för att både kortsiktigt och långsiktigt öka den biologisk mångfalden. Policyn ska verka för att gynna ädellövträd och gamla träd samt bevara död ved i olika former. Utbredningen av invasiva arter ska motverkas.*	*Färdig trädpolicy.*				
Åtgärden hanteras under miljömål ”Levande skogar”	*Kompensationsstrategi för träd och buskar ska tas fram. Lämpliga åtgärder för kontinuitet, biologiska och rekreativa värden, arter samt målbild ska utredas.*					

** *Angivna tillkommande kostnader gäller från och med 2019.*

LOKALT MÅL 16.2: DET SKA FINNAS ETT NÄTVERK AV SPRIDNINGSVÄGAR FÖR BIOLOGISK MÅNGFALD OCH REKREATION.

	Beskrivning	Indikator	Kostnad tkr	Drift tkr/år	Genomförande-period	Ansvar
Delmål 16.2.1	**Ekologiska korridorer och gröna stråk i Lomma kommun ska utgöra fungerande spridningsvägar och gynna biologisk mångfald.**					
Åtgärd 16.2.1.1	Ekologiska korridorer skapas från Plommonskogen och Domedejla mosse till kompensationsytan vid Otto Pers gård.		Inom projekt		tom 2025	KS
Åtgärd 16.2.1.2	Grönt stråk skapas utmed Alnarpsstråket.		Inom projekt		tom 2025	KS
Åtgärd 16.2.1.3	Grönt stråk skapas mellan Domedejla mossa och havet.		Inom projekt		tom 2025	KS
Åtgärd 16.2.1.4	Möjligheten att anlägga en grodpassage mellan naturreservaten Haboljungs fure och Alkärret i Haboljung ska utredas.	Färdig utredning	150		2019	TN, KS
Åtgärden hanteras under miljömål ”Ett rikt odlingslandskap”	*Ängsvegetation (med inhemska, icke invasiva arter) ska etableras utmed vägar och åkrar. Hävd ska genomföras med naturvårdsslåtter eller naturvårdsbränning.*	*Längd ängsblommande väg- och åkerren.*				

LOKALT MÅL 16.3: NATUR- OCH GRÖNOMRÅDEN SKA RYMMA BIOTOPER, MIKROMILJÖER OCH HABITAT SOM ÄR LÄMPLIGA FÖR ATT GYNNA BIOLOGISK MÅNGFALD OCH HOTADE ARTER.

	Beskrivning	Indikator	Kostnad tkr	Drift tkr/år	Genomförande-period	Ansvar
Delmål 16.3.1	**Förutsättningarna för arter som omfattas av åtgärdsprogram från naturvårdsverket och övriga rödlistade arter ska förbättras.**					
Åtgärd 16.3.1.1	Inventeringar genomförs i områden som anses ha potential att hysa rödlistade arter och/eller arter som omfattas av åtgärdsprogram. Förekomster i kommunen sammanställs och rapporteras till Artportalen.	Uppdaterad sammanställning och GIS-skikt över rödlistade arter.	***		tom 2025	KS
Åtgärd 16.3.1.2	Insatser ska genomföras för att sprida kunskapen om kommunens ambassadörsarter.		Ordinarie verksamhet		senast 2023	KS
Åtgärd 16.3.1.3	Boplatser, refuger och andra fysiska miljöer ska anläggas för trängda arter och/eller arter som omfattas av åtgärdsprogram.		***		tom 2025	KS
Åtgärd 16.3.1.4	Ruderatpark med återkommande störning inrättas.		***		senast 2022	KS
Åtgärd 16.3.1.5	Område med naturlig omvandling från urban miljö till vegetation bör vid tillfälle utvecklas vid lämpligt ruinobjekt.		Inom projekt		tom 2025	KS
Delmål 16.3.2	**Kunskapen om Lomma kommuns biologiska mångfald och ekosystemtjänster ska öka successivt inom förvaltningar och nämnder.**					
Åtgärd 16.3.2.1	Internutbildning om relevant kunskap gällande biologisk mångfald och ekosystemtjänster ska hållas årligen för kommunens förvaltningar och nämnder.	Genomförd internutbildning.	Ordinarie verksamhet		tom 2025	KS

*** *Delar av åtgärden genomförs inom projekten för naturreservatsbildning och delar inom ordinarie skötselbudget.*

	Beskrivning	Indikator	Kostnad tkr	Drift tkr/år	Genomförande-period	Ansvar
Åtgärd 16.3.2.2	Naturtypskarteringar ska genomföras i samtliga natur- och grönområden över en halv hektar i Lomma kommun.		***		tom 2025	KS
Åtgärden hanteras undermiljömål "Levande skogar"	*Värdefulla träd och trädmiljöer ska identifieras och kartläggas geografiskt.*	*Färdig utredning och skapat GIS-skikt.*				

LOKALT MÅL 16.4: HÄNSYN TILL KLIMATFÖRÄNDRINGARNAS EFFEKTER SKA FINNAS MED I NATURVÅRDSUTREDNINGAR.

	Beskrivning	Indikator	Kostnad tkr	Drift tkr/år	Genomförande-period	Ansvar
Delmål 16.4.1	**Naturvården ska ta hänsyn till framtida förändringar på grund av klimatförändringar.**					
Åtgärd 16.4.1.1	Spridningsvägar i nord-sydlig riktning eftersträvas.		Ordinarie verksamhet		tom 2025	KS
Åtgärd 16.4.1.2	Skötselplaner ska anpassas till framtida klimatförändringar.		Ordinarie verksamhet		tom 2025	KS

*** *Delar av åtgärden genomförs inom projekten för naturreservatsbildning och delar inom ordinarie skötselbudget.*

LOKALT MÅL 16.5: UTBREDNINGEN SKA ÖKA AV SÄRSKILT VÄRDEFULLA HISTORISKA NATURMILJÖER OCH ARTER.

	Beskrivning	Indikator	Kostnad tkr	Drift tkr/år	Genomförande-period	Ansvar
Delmål 16.5.1	**Kunskapen om historiskt förekommande naturtyper och arter i Lomma kommun ska öka.**					
Åtgärd 16.5.1.1	Utbredningen av särskilt värdefulla historiskt förekommande naturmiljöer och arter ska utredas.	Genomförd utredning.	Befintlig budget		tom 2025	KS
Åtgärd 16.5.1.2	Bristanalys för särskilt värdefulla historiskt förekommande naturtyper och arter ska genomföras.	Färdig bristanalys.	Ordinarie verksamhet		tom 2025	KS
Delmål 16.5.2	**Utvecklingen av särskilt värdefulla och hotade historiska naturtyper och arter ska gynnas.**					
Åtgärd 16.5.2.2	Utveckling och nyskapande av vissa naturområden och övriga gröna strukturer ska leda till att utbredningen ökar av särskilt värdefulla hotade historiska naturtyper och arter.		Befintlig budget		tom 2025	KS

Korsspindel i en slåtteräng i naturreservat Domedejla mosse

Ett rikt växt- och djurliv

Genomförande och uppföljning

Både mål och åtgärder måste vara verkningsfulla och relevanta. Samtidigt ska de vara realistiska att uppnå och helst mätbara. Därför är det viktigt att både mål och åtgärder är väl förankrade i den kommunala verksamheten. Till varje åtgärd har huvudansvariga och eventuellt delansvariga nämnder kopplats. Dessutom har uppskattade kostnader för de olika åtgärderna samt eventuella driftskostnader kopplats till varje åtgärd. Huvudansvariga nämnder har ansvaret för att medel äskas i budgetprocessen och att äskanden åtföljs av en fördjupad kostnadsanalys. Mål- och åtgärdsprogrammet ska integreras i kommunens ordinarie styrsystem och göra avtryck i den årliga verksamhetsplaneringen, i budgetarbetet och vid årsredovisning. Resultatet av miljöarbetet inom förvaltningarna/verksamheterna, som oftast redovisas i form av indikatorer/nyckeltal, ska årligen sammanfattas i en miljöredovisning.

Som ett led i kommunens kvalitetsarbete och för att underlätta uppföljningen av miljömålsarbetet kommer åtgärder och indikatorerna att redovisas av huvudansvarig nämnd i kommunens uppföljningsverktyg (Stratsys) och då på ett naturligt sätt ingå i planering och uppföljning.

Skäggmes (Panurus biarmicus) i naturreservat Löddeåns mynning (södra)

www.lomma.se

LOkala NAturvårds satsningen

LOMMA KOMMUN

Naturmiljöprogram

för Lomma kommun, 2018-2025

DEL B - NATUREN I LOMMA KOMMUN

Förslag till planledningsgruppen

2018-02-27

Lokala Naturvårds satsningen

LOMMA KOMMUN

Politisk styrgrupp:	Planledningsgruppen i Lomma kommun
Arbetsgrupp:	Helena Björn, Miljöstrategisk samordnare
	Adam Bahr, Miljöstrateg
	Magnus Ellström, Projektledare
	Matilda Gradin, Miljöstrateg
	Erkki Palmu, Projektledare
Projektledare:	Adam Bahr
Layout och bilder:	Adam Bahr om ej annat anges
Flygfoto:	Lomma kommun
Miljömålsillustrationer:	Tobias Flygar

Statliga bidrag till lokala naturvårdsprojekt (LONA) är medfinansiär för genomförandet av detta projekt.

Bilderna på framsidan visar en brun kärrhök (Circus aeruginosus) flygande vid Löddeåns mynning, höstvy över Östra dammarna samt blommande oxtunga (Anchusa officinalis) i Öresundsparken. Bilderna på baksidan visar bokträdkronor i Bjärreds saltjöbad, utblick över Alnarps ängar samt betande kanin i Öresundsparken. (foto: Adam Bahr)

Innehållsförteckning

Del A - Mål och genomförande

Förord 3

Vision 6

Sammanfattning 7

Inledning 8
Bakgrund 8
Syfte 8
Aktualitet och uppföljning 9
Arbetssätt och organisation 9
Läsanvisning 10
Uppföljning av tidigare Naturmiljöprogram 11

Begrepp och definitioner 12

Styrmedel och ramverk 14
Internationellt 14
Nationellt 17
Regionalt 20
Kommunalt 22
Områdesskydd 27
Samverkan 29

Strategi och analys 30
Analyserade kategorier, funktioner och faktorer 31

Mål och åtgärder 32
Levande sjöar och vattendrag 34
Hav i balans samt levande kust och skärgård 36
Myllrande våtmarker 38
Levande skogar 40
Ett rikt odlingslandskap 42
God bebyggd miljö 44
Ett rikt växt- och djurliv 50

Genomförande och uppföljning 58

Del B - Naturen i Lomma kommun (denna del)

Inledning 6
Syfte 6
Aktualitet och uppföljning 6
Arbetssätt och organisation 6
Läsanvisning 7

Begrepp och definitioner 8

Naturförutsättningar 10

Historisk utveckling 12

Landskap 16

Naturtyper 18
Natura 2000-naturtyper 18
SIS naturtyper 22

Biologisk mångfald 32
Livsmiljöer för många arter 32
Flora, fauna och funga 34

Ekosystemtjänster 42
Kulturella ekosystemtjänster 42
Försörjande ekosystemtjänster 44
Reglerande ekosystemtjänster 44
Stödjande ekosystemtjänster 46

Naturen som mötesplats 48
Rekreation och friluftsliv 48
Tillgänglighet och trygghet 49
Lärande och utveckling 50

Naturområden och övriga grönstrukturer 52
Skydd av områden 52
Viktiga funktioner 55
Naturområden 60
Grönområden 110

Inledning

Syfte

Naturmiljöprogrammet ses som en sektorsplan och utgör underlag för den fysiska planeringen i Lomma kommun. Den ska i likhet med andra sektorsplaner utgöra underlag till bland annat översikts- och detaljplaner, där avvägningar görs mot andra intressen.

Naturmiljöprogrammet ska vara vägledande i förändrings- och förnyelsearbeten. Det ska fungera som underlag vid utarbetande av riktlinjer för hur naturområden, grönområden i tätorter och övriga grönstrukturer ska skötas. Ett annat viktigt syfte med programmet är att presentera värdefulla natur- och grönområden samt grönstrukturer i kommunen.

Naturmiljöprogrammet ska i konkreta mål beskriva ställningstaganden utifrån Lomma kommuns övergripande mål och riktlinjer 2015-2019, samt föreslå genomförbara, kostnadsuppskattade åtgärder för att uppnå målen.

Naturmiljöprogrammet ska kommunanpassa relevanta nationella och regionala miljökvalitetsmål och utgör därför en del av kommunens miljömålsarbete. De miljökvalitetsmål som i första hand berörs är: *Levande sjöar och vattendrag, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Myllrande våtmarker, Levande skogar, God bebyggd miljö, Ett rikt odlingslandskap* samt *Ett rikt växt- och djurliv.* Målet ***Ingen övergödning*** har även det tydliga kopplingar till flera av de åtgärdsförslag som ges i programmet.

Naturmiljöprogrammet ersätter *Naturmiljöprogram med grönplan för Lomma kommun 2008-2016*. Arbetet med att uppnå målen i naturmiljöprogrammet samordnas med ***Miljömål för Lomma kommun 2014-2020*** (Lomma kommun, 2014).

Aktualitet och uppföljning

Detta program ska täcka perioden 2018 till och med 2025. Efter halva tiden bör programmet följas upp politiskt och i början av 2025 bör planen följas upp slutgiltigt för att ligga till grund för ett nytt/reviderat naturmiljöprogram som beslutas under 2025.

Inrapportering av hur åtgärderna framskrider ska ske enligt de intervall som står angivna i detta program. Mål- och åtgärder ska integreras i kommunens system för planering och uppföljning samt göra avtryck i den årliga verksamhetsplaneringen, i budgetarbetet och vid årsredovisningen. Resultatet av naturmiljöarbetet inom förvaltningarna/verksamheterna, som oftast redovisas i form av indikatorer, ska årligen sammanfattas i en miljöredovisning.

Arbetssätt och organisation

I början av 2015 uppdrog kommunstyrelsen åt samhällsbyggnadsförvaltningen att upprätta ett förslag till nytt naturmiljöprogram för Lomma kommun. I uppdraget från kommunstyrelsen ingick även kommunens grönområden i tätorterna.

Arbetsgruppen för naturmiljöprogrammet har utgjorts av Helena Björn (miljöstrategisk samordnare), Adam Bahr (miljöstrateg), Matilda Gradin (miljöstrateg), Magnus Ellström (projektanställd) och Erkki Palmu (projektanställd), anställda vid miljöstrategiska enheten (planeringsavdelningen, samhällsbyggnadsförvaltningen). Adam Bahr har varit projektledare för naturmiljöprogrammet. Arbetsgruppen har haft som uppgift att bland annat ta fram underlagsmaterial, identifiera skyddsvärda områden och områden för utveckling samt att föreslå lämpliga mål och åtgärder.

Under utvecklingen av Naturmiljöprogrammet har samråd skett internt med olika avdelningar och politiska nämnder och handlingarna har även skickats för yttranden från lokala föreningar som Naturskyddsföreningen i Lomma Bjärred, Skånes Ornitologiska förening, Lunds botaniska förening, Puggehatten, Friluftsfrämjandet Bjerred-Lomma samt lokala Scout-kårer.

Planledningsgruppen i Lomma kommun har varit politisk styrgrupp för naturmiljöprogrammet.

Läsanvisning

Naturmiljöprogrammet behandlar kommunens naturvärden och lägger grunden för den framtida utvecklingen av naturmiljöer och övriga grönstrukturer. Programmet är uppdelat i två delar. Den första delen, *Del A – Mål och genomförande*, behandlar ställningstaganden och ansvarsfördelning gällande den framtida utvecklingen av grönstrukturer, biologisk mångfald och ekosystemtjänster i Lomma kommun. I den andra delen, *Del B – Naturen i Lomma kommun*, finns den bakomliggande kunskapen om biologisk mångfald och ekosystemtjänster samlad. I del B kan man även ta del av beskrivningar och geografisk avgränsning för naturvärden, skydd, naturområden och övriga grönstrukturer. Den geografiska kartläggningen i naturmiljöprogrammet är utvecklad i geografiska informationssystem (GIS) och det är de digitala GIS-filerna som ska användas som underlag vid kommunens fysiska planering. Till naturmiljöprogrammets bilagor hör (1) detaljerad beskrivning om strategi och analys, (2) uppföljning av åtgärder från tidigare naturmiljöprogram, (3) förteckning över rödlistade arter, samt (4) referenser.

Del A – Mål och genomförande

Mål och genomförande hanterar politiska ställningstaganden gällande framtidsutvecklingen av natur- och grönområden samt övriga grönstrukturer i Lomma kommun. I kapitlet *Styrmedel* beskrivs direktiv, lagar, mål, riktlinjer, program och planer som kommunen har att förhålla sig till vid planeringen av framtidens grönstrukturer. Analysen som ligger till grund för utarbetande av mål och åtgärder beskrivs i kapitlet *Strategi och analys*, där beskrivs även de strategier som kommunen vill jobba utifrån för att nå de uppställda målen. Sist i mål- och genomförandedelen redogörs för hur programmet ska implementeras och följas upp. Där beskrivs de konkreta mål och åtgärder som kommunen beslutat om för att utveckla grönstrukturer, biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Kommunen avser att nå de angivna målen inom programmets giltighetstid.

Del B – Naturen i Lomma kommun (denna del)

I del B presenteras kunskapsunderlaget till de strategier och analyser samt mål och åtgärder som redovisas i mål och genomförandedelen. Det finns utförliga beskrivningar om utveckling, förutsättningar och status gällande biologisk mångfald och ekosystemtjänster i Lomma kommun, exempelvis kapitel om kommunens historia, geologi, flora och fauna. Det breda och djupa kunskapsunderlaget är en förutsättning för analyser som både baseras på detaljer som specifika hotade arter och naturmiljöer samt ett större perspektiv som exempelvis inkluderar stora gröna nätverk, klimatförändringar och kulturhistorisk utveckling. I kapitlet *Natur- och grönområden* beskrivs kommunens värdefullaste naturområden specifikt, med genomgång av värden gällande biologisk mångfald och ekosystemtjänster samt utvecklingspotential. När det gäller grönområden ges en övergripande beskrivning av olika värden och utvecklingspotential för alla grönområden samlat. Den detaljerade utvecklingen av grönområden hanteras i detalj i *Skötselprogram för Lomma kommuns grönytor* (Lomma kommun, 2015).

Begrepp och definitioner

Ambassadörsart	Specifika rödlistade arter som är karaktäristiska för kommunen och som är föremål för artspecifika åtgärder för deras bevarande. Exempelvis pungmes och backsvala.
Balanseringsprincipen	Balanseringsprincipen innebär att negativ påverkan på miljön vid exploatering ska undvikas eller i efterhand ersättas. Ersättning ska helst ske i det exploaterade området men kan även ske på annan plats.
Biologisk mångfald	Variationsrikedomen bland levande organismer i alla miljöer (inklusive landbaserade, marina och andra akvatiska ekosystem) samt de ekologiska komplex i vilka dessa organismer ingår; detta innefattar mångfald inom arter, mellan arter och av ekosystem (Konventionen om biologisk mångfald, 1992).
Biotop	En finskalig indelning av naturtyper som kan definieras som ett område med naturliga gränser som innefattar en enhetlig natur. Exempel på biotoper är ***S**umpalskog, Driftvegetation* och *Torräng*. Klassning sker i första hand enligt beskrivning i ”Svensk standard för naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald” (SSI, 2014).
Ekosystem	Allt levande och dess livsmiljö inom ett område.
Ekosystemtjänster	Produkter och tjänster ifrån naturen som bidrar till människans välbefinnande.
Exoter	Arter utan naturligt ursprung i landet som introducerats med människans hjälp.
EU-direktiv	En rättsakt inom EU som riktar sig till EU:s medlemsländer. De nationella lagarna ska uppfylla kraven i direktiven
Fotosyntes	Processen hos gröna växter vid vilken kolhydrater bildas av koldioxid och vatten med solljuset som energikälla. Under processen frigörs syre.
Fragmentering	Minskning av sammanhängande naturområden som resulterar i att enbart små utspridda områden kvarstår.
Friluftsliv	Vistelse utomhus i natur- eller kulturlandskapet för välbefinnande och naturupplevelser utan krav på tävling (SFS, 2010).
Främmande art	Levande exemplar av en art, underart eller lägre taxonomisk enhet av djur, växter, svampar eller mikroorganismer som introduceras utanför sitt naturliga utbredningsområde.
Funga- och faunadepå	Ansamling av döda växtrester som lämnas kvar för att utgöra livsutrymme för flera olika djur- och svamparter.
Grönområde	Tätortsnära område med parkliknande karaktär, som inte täcks av byggnader eller hårdgjord yta. Även om dessa områden lätt kan förknippas med rekreation så är de ofta viktiga även för biologisk mångfald och flera andra ekosystemtjänster.
Grönstruktur	Nätverk av natur- och grönområden samt övriga spridningsvägar.
Habitat	Lämplig livsmiljö för en viss art.
Hävd	I samband med naturvård avser detta hur marken traditionellt brukats och skötts. För fodermarker innebär detta bete och/eller slåtter.
Högstubbe	En trädstam stående på egen rot

Invasiv art	En främmande art vars introduktion eller spridning har konstaterats hota eller negativt inverka på biologisk mångfald och relaterade ekosystemtjänster (EU, 2014).
Konvention	Överenskommelse, fördrag
Kulturmiljö	Miljö formad av människan
Meandrande	Ett slingrande vattendrag. Det är ofta det naturliga utseendet på ett vattendrag som inte kanaliserats, dikats ur eller på annat sätt ändrats av människan.
Miljökompensation	Miljökompensation är en metod som används i planerings- och exploateringsprocesser för att uppnå god hushållning med naturresurser och bevara biologisk mångfald och ekosystemfunktioner.
Mulmholk	Låda innehållande så kallad mulm (finfördelad död ved och annat organiskt material, exempelvis spån, grenar och löv). I mulmen lever en artrik och särpräglad fauna, bestående av bland annat skalbaggar, tvåvingar och klokrypare.
Märgelgrav	Gropar, ofta vattenfyllda, som uppkommit där man brutit kalkhaltig lera.
Naturområde	Område som har en karaktär av vild natur och biologisk mångfald. Dessa områden är även av stor betydelse för rekreation och många andra ekosystemtjänster.
Naturlik plantering	Växtanläggning i stadsmiljö som är utformad för att efterlikna naturen.
Naturtyp	Sammanfattande benämning på en grupp biotoper med gemensamma kännetecken (SSI, 2014a). Exempel på naturtyper är *Park och trädgård, Äng och betesmark* samt *Skog och träd* (SSI, 2014b).
Ruderatmark	Mark som ofta störs av mänsklig verksamhet, marken ligger ofta öppen, utan täckande växtlighet.
Rödlistad art	En art som finns på Artdatabankens rödlista, där arten klassificeras på en femgradig skala från ”akut hotad” till ”kunskapsbrist.
Slåtter	Att slå en äng med efterföljande bortförsel av det slagna materialet.
Strandäng	En tidvis översvämmad mark invid sjö, hav eller vattendrag. Då marken översvämmas tillförs näring från vattnet. Strandängen är delad i olika zoner efter fuktighet.
Succession	Långsam förändring inom ett ekosystem, vilken leder till att ett nytt växt- och djursamhälle uppkommer. Detta kan innebära att växt- och djursamhällen som tidigare funnits i ett område helt slås ut. Exempelvis kan ett öppet fält växa igen och bli en skog.
Trädmiljö	Skog, dungar, enstaka träd, pilevallar, alléer, hamlade träd och även döda träd.
Veteranisering	Insatser som innebär att träd åldras snabbare för att gynna biologisk mångfald. Detta kan exempelvis innebära att bryta av grenar eller skapa håligheter i stammen.
Vång	Skånskt ord för öppet fält, gärde eller åker.
Vångalag	Skånsk benämning på den arbetsorganisation som reglerade arbetet på gärdena i bysamhället.
Ädellövträd	Hit räknas alm, ask, avenbok, bok, ek, fågelbär, lind och lönn.
Övergödande ämnen	Växtnäringsämnen som kväve och fosfor.

Naturförutsättningar

Geologi

Lomma kommun ligger inom området för sydvästra Skånes sedimentära berggrund, som härstammar från perioderna krita (som började för ca 145 miljoner år sedan) och tertiär (65 miljoner år sedan). Den består av flera lager unga bergarter, med kalksten överst och sand- och siltsten under. Denna berggrund skiljer sig från övriga Sveriges betydligt äldre urberg, som består av kalkfattiga bergarter som granit och gnejs. Lomma kommuns geologi har istället mer gemensamt med Mellaneuropas, som också utgörs av unga sedimentära bergarter.

Sedimentära bergarter är mjukare än urberg, och de krossades därför lätt av inlandsisens rörelser under den senaste istiden. Det sönderkrossade materialet gav upphov till de finkorniga moränleror som idag bildar Lomma kommuns och övriga Lundaslättens bördiga åkermark. Detta jordartstäcke är i genomsnitt mer än 60 m tjockt, och dess ursprung i kalkstensberggrunden gör att det är rikt på växtnäringsämnen. I nordvästra delen av kommunen och norr om Lomma tätort finns lätta sandjordar, som fläckvis övergår i flygsandfält.

När inlandsisen drog sig tillbaka för mer än 10 000 år sedan, och trycket på jordskorpan avtog, började en successiv landhöjning i Norden. Landhöjningen har dock upphört i södra Skåne och det pågår istället en svag landsänkning med ca 0,5 mm per år. Effekten av detta blir mest påtaglig längs sandstränder där landsänkningen i kombination med en pågående stranderosion ständigt förändrar kustlinjen. I Lomma kommun förekommer stranderosion framför allt längs kustens norra och mellersta delar. Den lilla landsänkningen av södra Skåne har i sig ingen större betydelse, men verkar på lång sikt för en fortsatt erosion av stränderna.

De krafter som driver stranderosionen på kort sikt är vattenståndsförändringar, vågor, strömmar, vindar och i viss mån isrörelser. Dessa krafter leder till förlust av sand och grus, men också till ackumulation av samma material vid en annan del av stranden eller ute till havs. Erosionen, som i grunden är en naturlig process, kan öka eller minska beroende på människans inverkan. I Lomma kommun arbetar man aktivt med att hindra erosionen genom byggande av olika strandskydd. Framöver kan klimatförändringarna komma att förvärra situationen i kommunen och övriga Skåne, eftersom den ger upphov till bland annat vattenståndshöjningar. Anläggande av erosionsskydd längs kusten innebär att den ekologiskt viktiga gränszonen mellan hav och land går förlorad på dessa sträckor.

Hydrologi

Två större vattendrag, Lödde å och Höje å, rinner genom Lomma kommun i öst-västlig riktning och mynnar i den mestadels mycket långgrunda Lommabukten. I söder mynnar även den mindre Alnarpsån ut i bukten, vid gränsen till Burlövs kommun. Mellan de större vattendragen finns också flera små bäckar som rinner direkt ut i Lommabukten. Sjöar saknas helt i området, men norr om Lomma tätort finns flera dammar och småvatten. De flesta av dessa har bildats genom tidigare lertäktsverksamhet. I kommunen finns också ett stort antal nya dammar som anlagts genom Höjeå- och Kävlingeå- projekten. Ett exempel på en sådan damm är Kannikedammen öster om E6, i anslutning till Höje å. Bland gamla våtmarksområden kan nämnas Fels mosse, som till större delen ligger i Lunds kommun, Tångarna nordväst om Fjelie och Domedejla mosse mellan Bjärred och Borgeby.

I dagens odlingslandskap har många vattendrag och våtmarker dränerats bort. Man räknar med att endast tio procent av Skånes ursprungliga våtmarker finns kvar idag. Kring vattendragen fanns förr stora flacka ytor som regelbundet översvämmades vid högvatten under vinter och vår. Dessa sanka områden fungerade som en buffert som dämpade tillfälliga avrinningstoppar och saktade ner flödet i vattendragen. Idag sker vattentransporten ut till Lommabukten betydligt snabbare via kulverterade och rätade vattendrag. Detta leder till erosion av å- och dikesbankar samt till ökad transport av näringsämnen från åkrarna, och därmed övergödning av åar och hav.

Vad gäller grundvatten är sydvästra Skåne generellt mycket välförsett tack vare den sedimentära kalkstensberggrunden. Denna berggrund är porös och innehåller mängder

av håligheter som kan rymma vattenreserver. I Lomma kommun finns dessutom Alnarpsströmmen, som räknas till en av Sveriges största grundvattenförekomster. Denna ström återfinns dock inte i berggrunden, utan i starkt vattenförande sand- och grusavlagringar ovanpå berggrunden. Alnarpsströmmen löper diagonalt genom sydvästra Skåne från Skivarp–Abbekås i sydost till Barsebäck-Lomma i nordväst, och avrinner mot Öresund. Vattnet har hög ålder och har därför hunnit mättas med kalcium ur den kringliggande kalkberggrunden. Detta gör att Alnarpsvattnet är förhållandevis hårt. Kommunen får idag sin dricksvattenförsörjning från sjön Bolmen i Småland, medan Alnarpsströmmen utgör en reservtäkt.

Klimat

Skåne ligger liksom övriga delar av Norden inom norra halvklotets västvindbälte. Under praktiskt taget hela året dominerar västliga vindar som för in havsluft från Nordatlanten över regionen. Under vintern är havet varmare än landytan, och de milda havsvindarna gör därför att vintrarna i Skåne blir avsevärt varmare än genomsnittet för breddgraden. Denna effekt förstärks av att vindarna passerar över Golfströmmens varma vatten. Under sommaren är dock förhållandet det omvända, det vill säga vattnet är svalare än landytan. Västvindarna får då en svalkande effekt. Sammantaget innebär dock havsvindarna och det sydliga läget att Skåne, tillsammans med västkusten, är Sveriges varmaste område med en årsmedeltemperatur runt 7-8°C. I Lommaområdet är genomsnittstemperaturen under sommaren ytterligare någon grad högre än i skånska inlandet.

I den allmänna västvinden förekommer störningar i form av vandrande lågtryck, som särskilt under vinterhalvåret berör Skåne. Med sina fronter, moln- och nederbördsområden ger de regionen ett omväxlande och ofta blåsigt väder. Lågtryckens centra passerar oftare norr om än söder om landskapet, vilket medför att Skåne ofta berörs av fuktig, disig varmluft från söder och sydväst. Under sensommaren är de skånska vindarna ofta svaga, medan januari-mars har många dagar med höga vindstyrkor. De kraftigaste vindarna förekommer som regel under hösten och vintern i samband med lågtryckspassager. Lomma kommun är särskilt utsatt för dessa starka vindar på grund av läget vid västkusten och landskapets öppenhet. Stormfällning, jordflykt och vågerosion är exempel på allvarliga följder. Ett annat kustrelaterat vindfenomen är den sjöbris som uppstår under soliga vår- och sommardagar. Luften över land värms då upp av den solvarma markytan, stiger uppåt och ersätts av svalare luft som drar in från havet. På så sätt skapas en lokal luftström som kan beröra en någon mil bred zon längs kusten.

Skåne har generellt en hög solinstrålning jämfört med övriga Sverige. På grund av lägre molnighet har dessutom kusttrakterna extra stor instrålning. Allra störst är den under försommaren, då solen står högt på himlen, dagen är lång och luften är torr och molnfattig. Vegetationsperioden i Lomma kommun och övriga Västskåne är 210-220 dagar lång, vilket räknas som den längsta i Sverige.

Temperaturskillnaderna mellan land och hav gör att Lomma kommun liksom andra kustområden ofta berörs av dimma, särskilt under vintern och våren. Lokala dimmor kan också uppstå över åar och ängsmarker under lugna, klara nätter. Vad gäller nederbörd får Lommaområdet normalt mindre än 700 mm per år, vilket är lite jämfört med inlandet. Största delen av denna nederbörd kommer som regn under hög- och sensommaren. På vintern faller naturligtvis även en del snö, men den ligger sällan kvar.

Historisk utveckling

Det landskap vi ser idag är ett resultat av landskapets förutsättningar och människans och djurens påverkan. Utan mänsklig påverkan skulle mycket stora delar av Sverige vara täckt med naturskog som i Skåne skulle domineras av ädellövträd. Öppna marker fanns förr antagligen främst vid strandängar, våtmarker, kalfjäll och myrar. Historiska förekomster av stora betesdjur som jättehjort, uroxe och visent vittnar dock om att det även då, åtminstone bitvis, fanns öppna landskap. Dagens öppna landskap är dock skapat av människan.

Forntiden

Vid den senaste istidens slut (ca 11 000 f.Kr.) började jägar- och samlarfolk vandra in i Skåne söderifrån. De äldsta spåren av mänsklig verksamhet i Lommaområdet härstammar från mellanstenåldern, det vill säga perioden från isavsmältningen till cirka 4 000 f.Kr., och utgörs av boplatser utmed de forntida strandvallarna. Under denna tid var människans kultur bunden till kusten, och man valde boplatser utifrån fiske- och jaktmöjligheter. Vid slutet av mellanstenåldern låg strandlinjen cirka fem meter högre upp än idag, vilket betyder att åtskilliga delar av den då kustnära bebyggelsen nu återfinns långt inåt land. Under jägar- och samlartiden var människornas samhällen förmodligen mycket rörliga, på så vis att man flyttade mellan olika resursområden i landskapet under olika delar av året.

Under den yngre stenåldern (ca 4 000-1 800 f.Kr.) introducerades jordbruket i form av svedjebruk och extensiv djurhållning, vilket resulterade i stora förändringar i landskapet. Under denna tid var klimatet gynnsamt och kan ungefär jämföras med klimatet längs Portugals kuster idag. Den varma perioden hade sin kulmen under bronsåldern då stora ädellövskogar av lind (***Tilia cordata***), ek (***Quercus robur***), ask (***Fraxinus Excelsior***) och alm (***Ulmus glabra***) bredde ut sig och täckte stora arealer. Svedjebruket innebar att man odlade genom att röja skogsytor, vilket frigjorde växtnäringsämnen, och sedan utnyttjades denna gödslingseffekt under några års odling på platsen. Därefter röjdes nya ytor, som i sin tur utnyttjades tills markens näringsinnehåll var utarmat. På så sätt flyttades odlingsytorna runt i landskapet, och därför var bebyggelsen förmodligen inte helt permanent. Den extensiva djurhållningen, i sin tur, innebar att djuren (vid denna tid mestadels nöt, men även får, get och gris) betade ute i det fria året om utan att stödutfodras. Detta var möjligt på grund av det milda klimatet. Införseln av jordbruk som försörjningssätt gjorde att den tidigare urskogen öppnades upp och stora ytor omvandlades till betesmark. Samtidigt blev boendet mer platsbundet – det var under denna tid som långhusen blev vanliga. Dessa stolpburna byggnader utgjorde ofta centrum i större gårdar, och karaktäriserar bebyggelsen i Skåne under hela förhistorien.

Utvecklingen mot ett öppnare landskap fortsatte under bronsåldern (ca 1 800-400 f.Kr.). De odlade ytorna fanns i direkt anslutning till boplatserna, medan betesmarkerna bredde ut sig över vidsträckta områden i takt med att boskapsskötseln ökade. Kustslätter, ådalar och andra våtmarksområden utgjorde förmodligen redan på denna tid viktiga betesmarker, och har bibehållit denna roll fram till modern tid. En annan rest från bronsåldersamhället är de runda gravhögar som fortfarande kan ses i Lomma kommun (cirka 20 stycken).

Under den äldre järnåldern, det vill säga några hundra år f. Kr. skedde en storskalig klimatförändring, och det blev betydligt kallare. Detta var en bidragande orsak till att man började stalla in boskapen under vintern. Vinterinstallningen möjliggjorde uppkomsten av ett nytt odlingssystem – kreatursgödslingen. Eftersom djuren samlades på en liten yta under en lång period fick man tillgång till stora mängder koncentrerad gödsel som kunde samlas in och spridas på åkern. Det innebar att man inte längre behövde förlita sig på svedjebruket med dess kringflyttande åkrar, utan kunde etablera fasta gödslade åkrar som bibehöll sin produktionsförmåga år efter år. Samtidigt uppstod dock ett behov av att samla in vinterfoder till de installade djuren. För att lösa detta utvecklades ett tudelat markanvändningssystem med dels obetad, instängslad mark närmast byn (inägan), dels gemensam betesmark utanför byn (utmark). På inägan fanns, förutom åkrar, de ängar som genom slåtter gav det nödvändiga vinterfodret. För att kunna föda djuren, som skulle underhålla de fasta åkrarna med gödsel, krävdes en betydligt större areal äng än åker – därav uttrycket ”äng är åkers moder”.

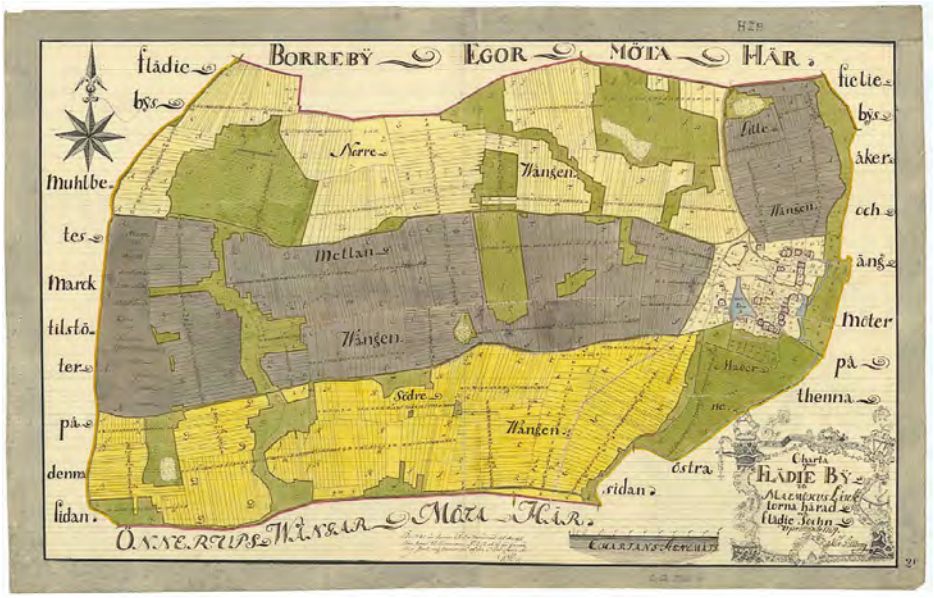
Det sydvästskånska landskapet var tätbefolkat redan under järnåldern. Skogen hade fått ge vika för kulturmark, och de flesta ytorna var tagna i anspråk för mänskliga aktiviteter. Även vattnet utnyttjades av människan, och Öresund var en flitigt använd kommunikationsled. Mycket talar för att Lomma och Borgeby vid denna tid utgjorde

viktiga länkar längs landvägen mellan Öresund och Östersjön. Förutom Lomma och Borgeby har Fjelie och Flädie sannolikt sitt ursprung i denna tid. De äldsta byarna etablerades, med undantag för Lomma som förmodligen fungerade som hamnstad, på de näringsrika lerjordarna inåt land. Fördelningen av jordarter har haft stor betydelse för hur odlingslandskapet tagit form och utvecklats i olika delar av kommunen. Särskilt tydliga skillnader kan ses mellan områden med sand jämfört med leriga områden.

Medeltiden till skiftesreformer

Under århundradena kring 1000-talet skedde en omfattande bybildning inom Skånes slättbygder. Denna expansion hade flera orsaker. För det första skedde en kraftig folkökning under vikingatiden. För det andra gjordes tekniska förbättringar inom jordbruket, bland annat i form av den vändskiveförsedda hjulplogen. För det tredje infördes tresädessystemet, där odlingsmarken delades upp i tre vångar varav en låg i träda och betades av djuren, en användes för vårsådd och en för höstsådd. Resultatet av bybildningen blev en landskapsbild som under århundradena fram till enskiftet skulle prägla Lommaområdet. Bortsett från ett par ensamgårdar (exempelvis Prästberga och Stora och Lilla Habo) bestod bebyggelsen av byar på mellan 4 och 28 gårdar, där bykärnorna omgavs av vidsträckta, obebyggda jordbruksmarker. Dessa bestod framförallt av åker och – i de sanka partierna – ängsmark och mossar. Vångarna hade i regel en långtgående ägoblandning med många små tegar, och ibland fanns en fjärde vång med permanent äng (till exempel i Flädie och Önnerup). Detta gjorde att fullåkersbygden före enskiftet uppvisade en större variation och artrikedom än dagens rationaliserade jordbrukslandskap.

I regel låg inte byarna i havsstrandens omedelbara närhet, utan längre inåt landet. Det faktum att större delen av Lommabukten är mycket långgrund innebär att strandkanten flyttats fram och åter i olika perioder. Deltabildningarna som återfanns vid utloppen av Lödde å och Höje å har bidragit till denna variation i strandens utseende, eftersom de ständigt förändrats då vattnet funnit nya vägar. Även landhöjningar och -sänkningar samt erosion har påverkat kustlinjen, och gör så än idag. Denna föränderlighet innebär att det förmodligen varit svårt eller olämpligt att etablera bebyggelse i kustområdet genom historien. Ytterligare en orsak till frånvaron av kustnära byar har varit de sandiga jordarterna, som inte ger lika god avkastning som leran på slätten. De kustnära byar som trots allt fanns hade ofta avlånga vångar som sträckte sig från bytomterna ner mot stranden. Bytomterna var i regel placerade i den östra delen av bymarken, tydligt indragna från kusten. Framförallt utnyttjades dock kustzonen längs Lommabukten som betesmark och som utgångspunkt för fiske. Detta område utgjorde, tillsammans med Romeleåsens fäladsmarker, det enda större sammanhängande betesområdet i hela sydvästra Skåne vid tiden före skiftesreformen.

Karta över Flädie socken från 1765 som jordbrukslandskapets indelning i smala tegar som var fördelade på byinvånarna, innan skiftesreformerna. (Karta ur Lantmäteriets historiska kartarkiv)

Från skiftesreformer till dagens odlingslandskap

Lomma kommun bestod tidigare främst av kyrksocknarna Fjelie, Flädie, Borgeby och Lomma samt egendomarna Alnarp, Habo och Prästberga. Områdena fick sitt namn efter den by där kyrkan fanns. Byarna kom att bestå tills skiftet genomfördes under 1800-talet. Alnarp är en gammal kungsgård och sätesgård, det vill säga bebodd av adeln eller företrädare för de besuttna. Slottet på egendomen uppfördes 1862 för Alnarps lantbruksinstitut. I mitten av 1700-talet var regionen, liksom de flesta andra områden i Sverige, ett enkelt jordbrukssamhälle. Mot slutet av 1700-talet beskrivs Lomma bys näringar som ganska torftiga, invånarna i Lomma var fram till mitten av 1800-talet i huvudsak torpare med fiske som binäring. Genom att studera skifteskartan över Lomma by från 1777 kan man se att bebyggelsen är koncentrerad längs Höje å samt i anslutning till kyrkan. Den uppodlade marken var uppdelad i vångar, långa och smala sådana, som skulle fördelas rättvist så att alla fick samma jordkvalitet. Som ett resultat av en befolkningsökning och en ägosplittring (uppdelning av arealen i ett stort antal mindre åkrar med olika ägare) bestämdes att ett så kallat storskifte skulle ske.

År 1803 kom enskiftesförordningen, som 1827 följdes av förordningen om laga skifte. Dessa skiftesreformer kom att innebära stora förändringar i samhälls- och landskapsstrukturen. Varje enskild gård skulle tilldelas en sammanhängande markyta, som skulle brukas individuellt istället för i gamla tiders vångalag. Detta ledde till att de gamla byarna splittrades. Många gårdar flyttades ut och byggdes upp på nya odlingslotter. Byarna i Lomma, Flädie och Fjelie socknar enskiftades på 1810-talet, medan Borgeby genomgick laga skifte 1859-1860.

Vid enskiftet förändrades den tidigare mycket tydliga zoneringen i landskapet, bland annat genom att man började uppföra strandnära byggnader. En annan följd blev den spridda gårdsbebyggelsen och det rätlinjiga vägsystemet som präglar odlingsbygden än idag. Även den blockformiga markägostrukturen är karaktäristisk för enskifteslandskapet. Effektiviseringarna ledde också till förändringar i landskapets ekologi. Vattendrag rätades och våtmarker dikades ut för att öka odlingsarealen. I kartan (motsatt sida) syns det var våtmarksområden under tidigt 1800-tal bredde ut sig nära de då meandrande bäckarna vid Flädie och Fjelie. Samtidigt tillkom dock nya småbiotoper som märgelgravar och pilevallar längs de nya vägarna och ägogränserna. På många håll skedde en hopslagning av gårdar till större enheter, exempelvis Löddesnäs gård som bildades av sju gårdar i Borgeby. Odlingsarealen ökade på bekostnad av ängs- och betesmarker, och man började istället odla foderväxter som vall på åkrarna. Alla dessa förändringar, varav de flesta syftade till att rationalisera markanvändningen, innebar att avkastningen ökade och böndernas levnadsstandard höjdes, samtidigt minskade den biologiska mångfalden i landskapet.

Under det senaste århundradet har utvecklingen från ett småskaligt, varierat odlingslandskap till ett stordriftsjordbruk fortsatt. Utdikningar har frigjort nya markområden och odlingshinder har plockats bort. Åkerholmar, stenrösen och andra odlingshistoriska spår har försvunnit. Samtidigt har jordbruket mekaniserats och djurhållningen koncentrerats till färre och större besättningar. De naturliga betesmarkerna har fortsatt att minska och delvis ersatts med vallodling. Även införandet av konstgödsel, nya växtföljder och en allt mer effektiv ogräsbekämpning har inneburit ändrade förutsättningar för odlingslandskapet och dess djur- och växtarter.

Industrisamhället

Den äldsta industriverksamheten i kommunen utgörs av tegeltillverkningen. Redan på 1600-talet förekom lertäkt vid Höje å, och brytning har senare skett på många platser i kommunen. Tegeltillverkningen var till en början en säsongsverksamhet, och hade därför ingen större ekonomisk betydelse för Lommas befolkning som mest ägnade sig åt jordbruk. Under senare delen av 1800-talet industrialiserades dock tegeltillverkningen, och nya arbetstillfällen skapades. I mer än hundra år blomstrade tegelverksamheten. Ett tiotal tegelbruk anlades i Lomma med omnejd, främst längs vattendragen Höje å och Lödde å. De bestod av tegelpress, en eller flera ugnar, samt torklador. År 2002 lades dock det sista tegelbruket i Lomma kommun ner, och en epok var över. Bortsett från några bevarade industribyggnader utgörs idag de tydligaste spåren från tegelindustrin av vattenfyllda lertäkter, främst i området norr om Lomma tätort.

En annan viktig faktor i industrialiseringen av Lomma var bildningen av Skånska cementaktiebolaget, som sysselsatte som mest 350 personer och bidrog till att Lomma utvecklades i riktning mot ett industrisamhälle. Även järnvägen och byggandet av Lomma hamn bidrog till förändringarna. Idag har industriföretagen i kommunen flyttats till utkanterna av samhällena, bland annat till Norra Vinstorps industriområde i nordöstra delen av Lomma tätort.

Byggandet av kommunens bilvägar har haft en stor inverkan på landskapsbilden. Under 1960-talet anlades E6 som skär genom kommunen i nord-sydlig riktning. Som en följd av detta byggdes också nya tillfartsvägar och trafikplatser. Idag är vägnätet en viktig förutsättning för bland annat arbetspendlingen in till Malmö och Lund, men det minskar också människors och olika djurarters möjligheter att förflytta sig i landskapet.

Tätorternas framväxt

Från industrialiseringen och framåt utvecklades samhällena i nuvarande Lomma kommun från byar till tätorter. Tack vare en omfattande inflyttning ökade kommunens befolkning under perioden 1870-1900 från ungefär 1 350 till 3 600 personer. År 1886 byggdes järnvägen mellan Malmö och Ängelholm, vilket innebar nya kommunikationsmöjligheter för Lomma samhälle. Detta ledde till att en ny centrumbildning växte fram i anslutning till stationen. Även andra små stationssamhällen växte fram, till exempel i Flädie.

Under slutet av 1800-talet började Lomma och framförallt Bjärred, som tidigare bara bestått av några spridda gårdar, fungera som badorter för den nya tidens sommargäster. På båda orterna växte områden med stora sommarvillor fram och kallbadhus anlades. Lomma blev den enklare badorten, präglad av industrier och arbetarbostäder, medan Bjärred var mer exklusivt med restaurang, hotell och dansbana. Bjärreds utveckling till badort förstärktes kraftigt i och med byggandet av en järnvägslinje från Lund. Järnvägen invigdes 1901, bland annat med syftet att underlätta för såväl arbetare som mer välbärgade lundabor att ta del av havsbadandet. 1939 lades järnvägen ner, då den inte längre ansågs lönsam. I Bjärred fanns även flera stora plantskolor och fruktodlingar.

I början av 1900-talet stagnerade befolkningsutvecklingen i kommunen, och tog inte fart igen förrän under 1950-talet. Kommunen fick sin nuvarande utbredning genom sammanslagning av Flädie storkommun och Lomma köping 1963. Under efterkrigstiden expanderade kommunens tätorter kraftigt, och mycket odlingsbar mark togs i anspråk i synnerhet runt Lomma och Bjärred. Ny sommarstugebebyggelse etablerades längs kusten norr om Lomma. Under denna tid ändrade också Bjärred karaktär från badort till villasamhälle. Idag har Lomma och Bjärred/Borgeby 12 635 respektive 9 874 invånare.

Utdrag ur Skånska rekognoseringskartan 1812, som visar landskapet vid Flädie och Fjelie. Önnerupsbäcken och Flädiebäcken var ännu inte uträtade och våtmarker bredde och sanka partier kantade bäckarna. (Karta ur Lantmäteriets historiska kartarkiv)

Landskap

Markanvändning

Lomma kommun är en av landets minsta kommuner, beläget vid Öresund. Kommunen gränsar i norr till Kävlinge kommun, till kommunerna Lund och Staffanstorp i Öster samt Burlöv och Malmö i söder. Kommunens totala areal är ungefär 90 km^2, varav 56 km^2 är land och 35 km^2 utgörs av vatten. I kommunen finns cirka 497 ha naturreservat (två statliga och sex kommunala) varav 201 ha är landbaserade. Framtida reservatsbildning är planerad på ytterligare ca 703 ha varav 80 ha är landbaserade. I kommunen finns ungefär 295 m^2 allemansrättslig mark per invånare. Lomma kommun är en expansiv kommun och utbyggnadstakten av bostäder är hög. I början av 2017 var invånarantalet nästan 23 887 personer. Vid årsskiftet 2020/2021 förväntas folkmängden uppgå till totalt 25 455 personer, samt år 2030 till ungefär 26 341 personer.

Kusten och havet

Tillsammans med lantbrukets åkrar och fält är det kusten utmed Lommabukten som dominerar landskapsbilden i kommunen. Vattenområdet i Lommabukten utgör 38 % av kommunens totala areal. Den långa kuststräckan utmärks av sandiga jordarter och naturen är varierad, här finns både betade och obetade strandängar, skyddsplanteringar, skyddsvallar samt tång- och driftsvallar. Lommabuktens många sandrevlar är särskilt viktiga för rastande flyttfåglar och häckande sjöfåglar, liksom de grunda vattenområdena är viktiga för fiskyngel och bottendjur. Längs Lommabuktens kustlinje finns också omfattande rekreationsmöjligheter för exempelvis bad- och solbad, båtliv, vindsurfing och camping.

De tidigare utbredda ljunghedarna och öppna ängs- och betesmarkerna som dominerade kustlinjen har idag på många håll ersatts av bebyggelse, odlad mark och planterade tallskogsområden (de så kallade furena). Längs kusten mellan Lomma och Bjärred går Västkustvägen, som sannolikt har anor ända tillbaka till medeltiden. Obebyggda kustpartier finns kvar norr om Bjärred, kring Habo Ljung och vid Alnarp. Lomma kommun har skapat ett strandstråk längs större delen av kusten, från fritidsområdet Spillepeng i söder till Lödde å i norr. Syftet är främst att öka tillgängligheten till det kustnära området och att skapa promenadmöjligheter längs hela sträckan.

Löddeåns mynning och betesmarkerna däromkring kan idag ge en uppfattning om hur landskapet såg ut under början av 1800-talet, eftersom inga stora landskapsförändringar har skett där sedan dess. Även vid Alnarps fälad i söder finns havsstrandängar kvar som en väl bevarad rest av det gamla kulturlandskapet.

Som tidigare nämnts genomgår kustzonen ständiga förändringar genom naturliga processer som erosion och vattenståndsvariationer. Under det senaste århundradet har man försökt stävja dessa processer genom att bland annat bygga erosionsskydd. För att vinna mer land har man också gjort utfyllnader i havet, exempelvis söder och norr om Höje ås utlopp.

Slätten och odlingslandskapet

Huvuddelen av kommunens landyta utgörs av odlad mark av fullåkerskaraktär. Detta öppna jordbrukslandskap, beläget på en del av den vidsträckta Lundaslätten, präglas av storskalig drift med stora sammanhängande fält och få inslag av grönytor och naturmark. De grödor som odlas är främst spannmål, som återfinns på drygt halva arealen, samt sockerbetor och oljeväxter. Större delen av åkerjorden består av lera med mycket hög avkastningsförmåga (av bördighetsklasserna 9 och 10). Detta innebär att marken i Lomma kommun tillhör Europas mest produktiva, och klassas som ett nationellt intresse. Markens bördighet är en av anledningarna till att jordbruket i kommunen idag anses vara livskraftigt och inte visar några tydliga tecken på avveckling.

Odlingslandskapet i den nordvästra delen av kommunen, norr om Bjärred/Borgeby, avviker från ovan beskrivna mönster. Här övergår leran i mer sandiga jordarter, och marken har följaktligen lägre bördighet. Åkrarna är mindre, och man odlar ett större antal olika grödor som är bättre anpassade till jordarten, exempelvis grönsaker och potatis. Landskapsbilden är också mer varierad, med betydligt mer träd- och buskvegetation mellan fälten.

Djurhållningen är av relativt liten omfattning och endast 10 % av kommunens lantbrukare har djur. Flera tidigare lantbruksfastigheter omvandlas till hästgårdar, vilket betyder att

andelen betesmark i kommunen kan komma att öka. Detta gäller särskilt kustzonen mellan Bjärred och Lomma tätort, som är det område som idag är mest präglat av hästhållning. Idag finns drygt 40 hästägare i kommunen.

Slättens kontinuitet bryts av E6:an som genomkorsar kommunen, liksom av ett flertal små byar och enskilda gårdar, som ofta omges av träd- och buskvegetation. Även pilevallar, diken, alléer och mindre vägar genomkorsar odlingslandskapet.

Tätortslandskapet

Kommunens båda tätorter ligger vid kusten, Bjärred i norr och Lomma i söder. Resten av kommunens befolkning bor i byarna Flädie, Fjelie, Önnerup, Habo Ljung, Lilla Lomma och Alnarp samt på landsbygdens utspridda gårdar. Alla byar, förutom Habo Ljung, liksom de flesta enskilda gårdar, ligger placerade inåt land.

Samhällena i kommunen har sinsemellan ganska olika karaktär. Lomma, som är centralorten, har ett varierat utbud av bostäder, företag och offentlig service. Här finns en småbåtshamn, fiskerinäring och industrier. Bebyggelsen i Bjärred domineras av enfamiljsbostäder. I Alnarp finns Lantbruksuniversitetet, som är kommunens näst största arbetsgivare.

Från luften ser de större orterna mycket gröna ut eftersom bebyggelsen till stor del utgörs av enfamiljshus med trädgård. Den största andelen grönområden i Lomma och Bjärred har kommit till under 60- och 70-talet, under statens miljonprogramsatsning. Dessa grönområden består, enligt den tidens planeringsideal, av smala grönstråk som genomkorsar bebyggelsen och är separerade från gatorna. Det finns därför nästan inga stora sammanhängande områden utan snarare ett finmaskigt nät av gröna korridorer. Från början bestod grönområdena till stor del av öppna gräsmattor med enstaka trädgrupper. Från 90-talets början har dessa områden kompletterats med naturlika planteringar. I tätorterna finns några områden som kommit till innan miljonprogrammet. Även dessa har fått naturlika planteringar på senare år. Förutom grönstråk och grönområden finns även smala gång- och cykelstråk som kantas av gräsremsor och som leder genom bebyggelsen. Dessa stråk ligger oftast inte i anslutning till gator och bildar på så sätt ett trafiksäkert gång- och cykelnät, undantaget de ställen där de korsar gator.

Parker med äldre vegetation saknas i stort sett, särskilt i Lomma. I Bjärred finns gamla fina bokbestånd vid Saltsjöbaden, Bjersund och Löddesnäsparken. I Alnarp finns parker och naturmiljöer med äldre bok- och ekbestånd. Vid Norra Villavägen finns en äldre vegetation bevarad i flera trädgårdar. I Bjärred finns dessutom en del träd kvar från de handelsträdgårdar som låg i orten tidigare. Äldre vegetation i Lomma finner man i stort sett bara i trädgårdarna, främst längs Allégatan. Villaträdgårdar och koloniområden är ofta rika på biologisk mångfald, förutsatt att de sköts utan gifter.

Gränsande till tätorterna finns flera naturområden, exempelvis Slättängsområdet i Lomma och Domedejla mosse i Bjärred, vilket gör att avståndet till naturen inte känns långt, dessutom finns ju det attraktiva Strandstråket på nära håll, var man än bor i tätorterna.

Alfredhällsparken med lummig grönska i tätorten Bjärred.

Saltarv (Honckenya peploides) är en typisk växt som etablerar sig i driftvallar.

Naturtyper

Natura 2000-naturtyper

Natura 2000 är ett naturvårdsnätverk som är uppbyggt av medlemsstaterna i EU. Nätverket har för avsikt att värna om vissa naturtyper, arter och livsmiljöer som anses skyddsvärda ur ett EU-perspektiv. Områden som innefattar Natura 2000-naturtyper och/eller skyddsvärda arter kan utses till Natura 2000-områden med stöd av EU:s art- eller habitatdirektiv, dessa områden är skyddade enligt miljöbalken. De flesta Natura 2000-områden är dessutom skyddade som naturreservat. I Lomma kommun finns två områden som utsetts som Natura 2000-områden och dessa ingår i de statliga naturreservaten Löddeåns mynning (södra) samt Södra Lommabukten med Tågarpshed och Alnarps fälad. Se karta för utbredningen av Natura 2000-områdena samt områdesbeskrivningar under kapitlet natur- och grönområden. Natura 2000-naturtyperna är angivna i habitatdirektivets bilaga 1. De Natura 2000-naturtyper (namngivna enligt svenska kortnamn och numrerade enligt habitatdirektivets bilaga 1) som förekommer eller troligen kan förekomma i Lomma kommun består av nedanstående. Beskrivningar i citat är hämtade från Naturvårdsverket (Naturvårdverket, 2011).

Landbaserade habitat

DRIFTVALLAR (1210)

”Kväverika driftvallar med vegetation av främst ettåriga växter, men ett inslag av fleråriga växter kan förekomma. Driftvallarna uppkommer genom att tång, vass eller annan vegetation drivit med vattnet genom strömmar och vågrörelser och lagrats upp som ”vallar” längs stränderna. Driftvallar förekommer på flacka stränder dominerade av sten, grus och sand. På det ofta mycket kväverika underlaget förekommer en frodig vegetation. I och med att blåstångens utbredning minskat i vissa områden har driftvallar av blåstång blivit sällsyntare, medan driftvallar av säv och fintrådiga alger blivit allt vanligare”.

I Lomma kommun, som har utbredda ålgräsängar i Lommabukten, består en stor del av driftvallarna av uppspolad bandtång (*Zostera marina*, så kallat ålgräs), som varken är en alg eller tång då den tillhör divisionen fröväxter.

STEN- OCH GRUSVALLAR (1220)

”Sten- och grusvallar, inklusive fossila vallar, i direkt anslutning till stranden. Många olika successionsstadier förekommer. I de äldre delarna kan antingen gräs-, ljung- och risvegetation eller en vegetation dominerad av mossor och lavar utvecklas. Vegetationens utformning är beroende av hur exponerad stranden är för vind och vågor.”

Naturtypen är vanligen ej hävdad, utan till stor del naturligt vegetationsfria men hyser en del typiska växter som mållor (*Chenopodiaceae* sp.), saltarv (*Honckenya peploides*) och strandråg (*Leymus arenarius*).

GLASÖRTSSTRÄNDER (1310)

”Ler- och sandsediment som periodvis översvämmas av havsvatten, huvudsakligen koloniserade av glasört och andra annueller eller gräs. Saltrika fläckar, så kallade skonor eller saltbrännor, kan förekomma.”

Växter som glasört (*Salicornia europaea*), saltört (*Suaeda maritima*) och saltnarv (*Spergularia marina*) trivs i dessa miljöer. Glasörtsstränder finns bland annat i södra Lommabukten.

SALTA STRANDÄNGAR (1330)

”Merparten av strandängarna är eller har varit påverkade av slåtter och/eller betesdrift. Flora och fauna varierar beroende på bland annat underlag och hävdhistorik, men är oftast präglade av antingen pågående traditionell hävd eller tidigare hävd. Arter som indikerar hävdkontinuitet ska finnas. Naturtypen är i allmänhet helt öppen, men enstaka träd och buskar kan förekomma. I södra Östersjön är strandkämpar en viktig indikatorart på en välhävdad miljö.”

Några typiska arter i Lommabukten är strandkrypa (*Glaux maritima*), strandaster (*Tripolium vulgare*), salttåg (*Juncus gerardii*), rödsvingel (*Festuca rubra*), krypven (*Agrostis*

stolonifera), revigt saltgräs (*Puccinella maritima*) och den rödlistade smala käringtanden (*Lotus tenuis*). De salta strandängarna på Alnarps fälad har en rik flora, insektsfauna och ett rikt fågelliv. I den beteskrävande och salttåliga floran finns exempelvis smal käringtand, paddfot (*Asperugo procumbens*) och dansk iris (*Iris spuria*).

GRÄSSANDHEDAR (2330)

Öppna sanddyner och sandfält i inlandet som inte hör ihop med sanddynssystemen vid havsstränder utan i normalfallet är uppbyggda av torr, silikatrik sand som härstammar från omlagrade, istidsavsatta (glacifluviala) smältvattensavlagringar. Vegetationen är ofta artfattig och utgörs av gräsmark med örter, borsttåtel (*Corynephorus canescens*), rödven och ett ofta stort inslag av ettåriga arter. Buskar kan förekomma, men är inte talrika, och trädskikt saknas normalt. Inlandssanddynernas öppna gräsmarksvegetation är normalt inte sluten och sammanhängande utan starkt dynamisk och betingad av störning som tramp och bete. Den mer eller mindre instabila vegetationen uppträder vanligen fläckvis och sandblottor utgör i representativa områden minst 10 % av den totala ytan."

Grässandhedar med borsttåtel och rödven finns bland annat i Kyrkfuret i Lomma kommun (Williams, 2005).

TORRA HEDAR (4030)

"Torra-friska, hävdpräglade hedar på silikatrika podsoljordar (ej sandfält) nedanför trädgränsen. Naturtypen har utvecklats genom lång beteskontinuitet, ofta i kombination med återkommande bränningar, men kan vara stadd i igenväxning. Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, är 0-30 %. Hävdgynnade arter ska finnas."

Torra hedar finns bland annat i Haboljungs fure (Williams 2005).

SLÅTTERÄNGAR I LÅGLANDET(6510)

"Artrika, torra–friska, hävdpräglade ängar i Götaland samt under högsta kustlinjen i Svealand och Norrland. Naturtypen har utvecklats genom lång kontinuitet av slåtterängsskötsel (och ofta även använts som betesmark på senare tid), men kan vara stadd i igenväxning. Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, är 0–30 %. Hävdgynnade arter ska finnas."

I flera av kommunens naturreservats ingår hävd av ängsmarker som skötselmetod för att återskapa slåtterängar.

NORDLIG ÄDELLÖVSKOG (9020)

"Naturtypen är en övergångsform från boreala till nemorala skogstyper och förekommer på mark som är torr-fuktig och relativt näringsrik. Trädskiktets krontäckningsgrad är normalt 50–100%, och ädellövträd utgör normalt minst 50% av grundytan, men lövdominerad naturskog med ned till 30% ädellöv kan föras till naturtypen. Viktiga komponenter i trädskiktet är ek, alm, ask, lind och lönn (*Acer platanoides*). Inget av trädslagen ek, bergek (*Quercus petraea*), avenbok (*Carpinus betulus*), (var för sig eller tillsammans) eller bok (*Fagus sylvatica*) utgör mer än 50% av grundytan. Skogen ska vara, eller i en relativt nära framtid kunna bli naturskog eller med avseende på egenskaper och strukturer likna naturskog. Den kan ha påverkats av exempelvis plockhuggning, bete eller naturlig störning. Skogen ska vara i ett sent eller i ett relativt sent successionsstadium. Det ska finnas gamla träd, död ved och en kontinuitet för de aktuella trädslagen. Om naturliga störningsprocesser eller skötselåtgärder i syfte att imitera sådana har påverkat området kan även områden i yngre successionsstadier ingå. Egenskaper och strukturer som är typiska för naturskog finns normalt även i yngre successionsstadier. Skogens hydrologi får inte vara under stark generell påverkan från markavvattning. Naturtypen har en lång kontinuitet som lövträdbärande mark. Betes- eller slåtterbruk har vanligtvis förekommit men områdena är nu igenvuxna. Delar av naturtypen kan på grund av terrängförhållanden, endast varit marginellt påverkade av bete under lång tid. Naturtypen är mycket artrik och rödlistade arter av epifytiska kryptogamer, vedle-vande insekter, samt marklevande flora och fauna förekommer. Artsammansättningen varierar med skogens slutenhet."

I en inventering från 2005 (Williams 2005) fann man nordlig ädellövskog i Kyrkfuret.

SVÄMLÖVSKOG (91E0)

”Naturtypen ligger i anslutning till sjöar eller vattendrag på jordar som är väl dränerade vid lågvatten. Skogen översvämmas regelbundet vid högvatten. Det sker en kontinuerlig pålagring av finsediment i samband med översvämningarna. Trädskiktets krontäckningsgrad är 30-100% och ask/triviallöv (var för sig eller tillsammans) utgör minst 50% av grundytan. Ask, gråal (*Alnus incana*) och klibbal (*Alnus glutinosa*) är de vanligaste trädslagen. Skogen ska vara, eller i en relativt nära framtid kunna bli naturskog eller med avseende på egenskaper och strukturer likna naturskog. Den kan ha påverkats av till exempel plockhuggning, bete eller naturlig störning. Skogen är i ett sent eller i ett relativt sent successionsstadium. Det ska finnas gamla träd, död ved och en kontinuitet för de aktuella trädslagen. Om naturliga störningsprocesser eller skötselåtgärder i syfte att imitera sådana har påverkat området kan även områden i yngre successionsstadier ingå. Egenskaper och strukturer som är typiska för naturskog finns normalt även i yngre successionsstadier.”

I en inventering från 2005 (Williams 2005) fann man svämädellövskog i Kyrkfuret.

SVÄMÄDELLÖVSKOG (91F0)

”Naturtypen ligger i anslutning till vattendrag och översvämmas regelbundet vid högvatten. Det sker en kontinuerlig pålagring av finsediment i samband med översvämningarna. Naturtypen ligger på jordar som kan vara lättdränerade eller fuktiga/blöta vid lågvatten. Trädskiktets krontäckningsgrad är 30-100% och ek, alm och ask (tillsammans) utgör minst 50% av grundytan. Inslag av asp (*Populus tremula*), björk (***Betula*** sp.), al och tall (*Pinus sylvestris*) förekommer. Ask/triviallöv får (tillsammans eller var för sig) inte överstiga 50% av grundytan. Skogen ska vara, eller i en relativt nära framtid kunna bli naturskog eller likna naturskog med avseende på egenskaper och strukturer Den kan ha påverkats av till exempel plockhuggning, bete eller naturlig störning. Skogen ska vara i ett sent eller i ett relativt sent successionsstadium. Det ska finnas gamla träd och död ved och en kontinuitet för de aktuella trädslagen. Om naturliga störningsprocesser eller skötselåtgärder i syfte att imitera sådana har påverkat området kan även områden i yngre successionsstadier ingå. Egenskaper och strukturer som är typiska för natur-skog finns normalt även i yngre successionsstadier. Buskskiktet kan vara väl utvecklat och fältskiktet är ofta rikt på örter.”

I en inventering från 2006 fann man svämädellövskog i Prålmlyckan längs Höje å (Williams 2006)

Marina habitat

SANDBANKAR (1110)

”Bankar som är permanent täckta av havsvatten. De ligger vanligen på relativt grunt vatten, med ett maximalt djup på cirka 30 meter under havsytan. Bankarna består i huvudsak av sandiga sediment, men andra kornstorlekar kan också förekomma, till exempel ler, grus inklusive skalgrus, sten och stenblock. Bankarna skiljer sig topografiskt från omgivande bottenområden. Det varierande bottensubstratet erbjuder livsmiljöer för både mjuk- och hårdbottenlevande arter. Bankarna kan vara fria från vegetation eller täckta av sjögräs och/eller makroalger. De bankar som är belägna längre ut från kusten har ett gott vattenutbyte och fungerar ofta som refug för marina arter som trängts bort från mer kustnära områden. Trålning och/eller sandsugning kan ha förekommit i denna naturtyp.”

Lokalt så utgör ålgräsängar på sandbotten viktiga habitat för flera fiskarter samt havsborstmaskar, kräftdjur, musslor och en lång rad andra ryggradslösa djur. I södra Lommabukten finns utbredda områden av sublittorala sandbankar.

ESTUARIER (1130)

”Flod och åmynningar där sötvatten blandas med det saltare havsvattnet, och där både marina och limniska miljöer förekommer och utgör en ekologisk enhet. Naturtypen har en komplex artsammansättning med såväl djur som växter av marint-, limniskt och brackvattensursprung. Minskad strömhastighet bidrar till en ansamling av finare sediment som ofta formas till vidsträckta sand- och gyttjebankar. I områden där

Skrubbskäddan (Platichthys flesus) är en typisk art i alla de tre marina Natura 2000 naturtyper som återfinns i Lommabukten. Det betyder att om skrubbskäddan mår bra så mår mest troligt även de olika naturtyperna bra. Illustration: Lomma kommun

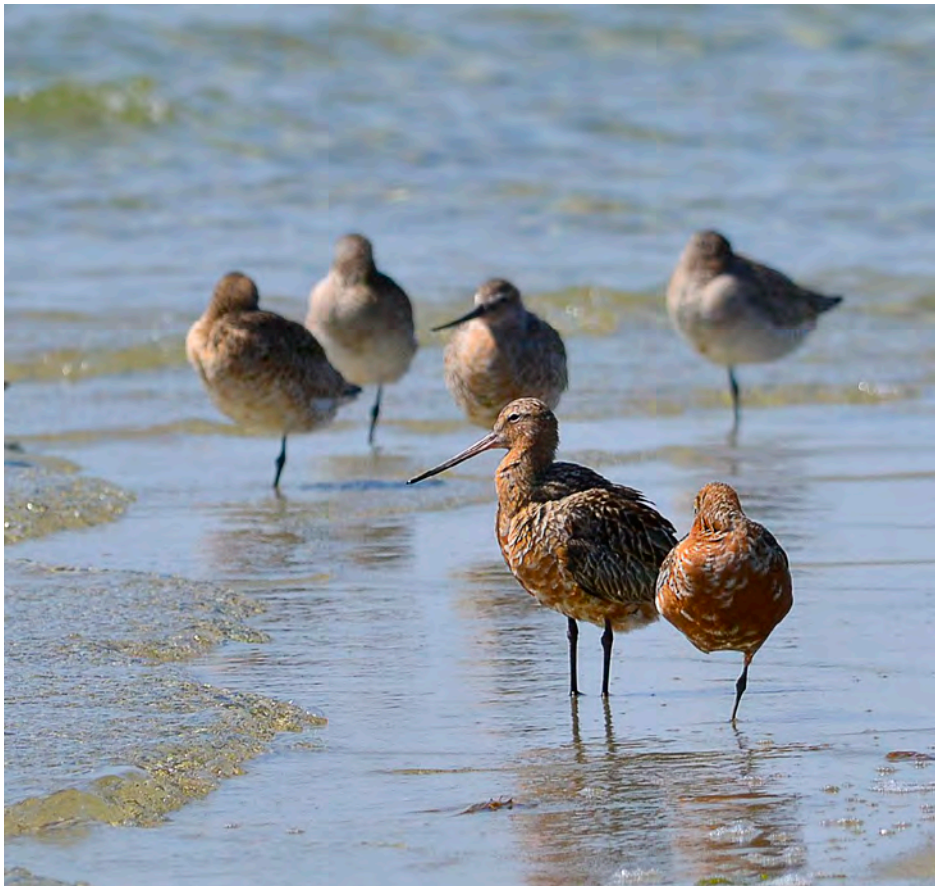
strömningshastighet avtar avlagras största delen av det transporterade materialet och ett delta kan bildas. Östersjöns brackvattensestuarier, som inte påverkas av tidvatten, utgör en undergrupp till naturtypen. Estuarier är ett mosaikartat biotopkomplex som är rikt på olika slags växtsamhällen, och utgör en viktig livsmiljö för exempelvis fågel- och fiskarter. Medelvattenstånd utgör gränsen för estuariet mot land. Gränsen uppströms vattendraget utgörs av vattendragets mynning. Gränsen mot havet ligger vid ett djup på 6 meter och/eller där skyddande land upphör. Vattendraget bör ha en årsmedelvattenföring på mer än 2 kubikmeter per sekund. Muddring kan ha förekommit i habitatet."

Lokalt så utgår denna naturtyp från Lödde å och Höje å mynningar med omnejd. Lommabukten utgör en viktig uppväxtplats för plattfiskyngel såsom lerskädda (*Hippoglossoides platessoides*), sandskädda (*Pleuronectes limanda*), skrubbskädda (*Platichthys flesus*) och piggvar (*Scophthalmus maximus*), beroende på att det finns tillräckligt med föda i de grunda områdena i form av många små individer av ryggradslösa bottendjur. Torsk (*Gadus morhua*), gulål (*Anguilla anguilla*), sjurygg (*Cyclopterus lumpus*), smörbult (*Gobiidae* sp.), kantnål (*Syngnathus acus*), storspigg (*Gasterosteus aculeatus*) och näbbgädda (*Belone belone*) förekommer också i området.

BLOTTADE SAND- OCH LERBOTTNAR (1140)

"Grunda, sandiga och leriga bottnar som delvis blottas vid lågvatten. Dessa bottnar är ofta fria från makrovegetation men med stora mängder blågrönalger och kiselalger. Fintrådiga alger kan förekomma. Naturtypen är viktig för änder och vadarfåglar, som söker föda i de grunda bottnarna. Avgränsning mot strand är medelhögvattenstånd. Det lägsta lågvattenståndet avgränsar habitatet mot djupare vatten."

Naturtypen finns bland annat i södra delen av Lommabukten.

Myrspovar (Limosa lapponica, rödlistad som sårbar) rastar på en sanddyn i Lommabukten. Blottade sandbottnar i havet är utsedda som en Natura 2000-naturtyp då de hyser höga biologiska värden, bland annat som rastplatser för vadarfåglar som söker föda på grunt vatten.

SIS naturtyper

Vid bedömning av naturtyper använder Lomma kommun sig av ett standardiserat system för naturvärdesinventering (SIS, 2014a) utvecklat av Svenska standardiseringsinstitutet. Systemet innefattar definitioner för alla naturtyper som anses kunna förekomma i Sverige. I områdesbeskrivningarna under kapitlet *Natur- och grönområden* finns befintliga naturtyper enligt SIS (SIS, 2014b) redovisade.

Landbaserade naturtyper

INFRASTRUKTUR OCH BEBYGGD MARK

Enligt SIS (2014b) så innefattar denna naturtyp byggnadsverk och mark som präglas av bebyggelse, infrastruktur och hårdgjorda ytor. Detta kan handla om hus, byggnader, vägar, vägkanter, banvallar, bangårdar, flygplatser, hamnar och industriområden. Ekonomibyggnader på landsbygdens gårdar kan i undantagsfall föras till naturtypen infrastruktur och bebyggd mark i fall de har karaktär av industrimark med stora hårdgjorda ytor. Normalt förs dessa till gårdsmiljöer som går under naturtypen park och trädgård.

TÄKT OCH UPPLAG

Denna naturtyp innefattar enligt SIS (2014b) mark som är präglad av täktverksamhet eller upplag av material. Täkter av matjord, morän, lera, sand, grus, berg och torv förs hit liksom upplag av olika slag. Naturtypen gäller främst områden med pågående verksamhet och områden som tydligt präglas av verksamheten. Täkter där verksamheten minskat i omfattning kan utvecklas mot andra biotoper. På detta vis kan till exempel sandtäkter utvecklas mot sandmiljöer och vidare mot skog, bergtäkter utvecklas mot berg och sten samt torvtäkter utvecklas mot myr eller skog och träd. Artsammansättningen i ett område ska avgöra vilken naturtyp det sedermera förs till. Täkter som efter verksamhetens upphörande vattenfylls förs till limniska naturtyper. I ett större täkt- eller upplagsområde kan det därför bli aktuellt att redovisa olika naturtyper. Mekaniska störningar från täkt och upplagsverksamhet kan skapa gynnsamma förutsättningar för konkurrenssvaga pionjärarter, arter tillhörande odlingslandskapet eller andra arter med särskilda krav på sin livsmiljö. Viktiga värdeelement är till exempel förekomst av mindre vattensamlingar, brinkar och ras. Andra viktiga faktorer för biotopkvalitet är bergart, jordart, gammal ved eller liknande, förekomst av vatten, solinstrålning och successionsstadier.

PARK OCH TRÄDGÅRD

Hit räknas enligt SIS (2014b) mark som är präglad av trädgårdsodling, parkanläggning och anlagda grönytor. Naturtypen innefattar exempelvis trädgårdar, koloniområden, tomtmark, äldre gårdsmiljöer, parker, alléer, kyrkogårdar och golfbanor. Även mindre ytor plöjd mark för köksväxtodling och liknande kan föras till park och trädgård. Särskilt gamla parker, äldre gårdsmiljöer och gamla kyrkogårdar bidrar ofta positivt till biologisk mångfald. Dessa miljöer har ofta lång kontinuitet och kan hysa arter och biotopkvaliteter som var betydligt vanligare historiskt sett. Det är inte ovanligt att dessa äldre miljöer hyser sällsynta eller rödlistade arter och har ofta åtminstone högt naturvärde. I tätorter eller i starkt förenklade produktionslandskap med åker eller skog kan även modernare park- och trädgårdsmiljöer bidra till biologisk mångfald. Viktiga biotopfaktorer att ta hänsyn till är kontinuitet, ålder, förekomst av strukturer och element. Exempel på värdefulla biotopelement är gamla (gärna solbelysta) träd, stenmurar, vattensamlingar, vedbackar, gödselstackar, komposter, äldre exponerad död ved, omålat virke och byggnader. Artrikedom av blomstrande växter är en viktig biotopkvalitet, liksom förekomst av skrymslen där olika djur kan söka skydd. Variation av öppna och slutna partier, buskar och träd i olika skikt och ålder är andra exempel.

ÅKERMARK

Jordbruket har historiskt bidragit till den biologiska mångfalden genom att skapa utrymme för arter som är beroende av ett öppet landskap. Dessa är ofta ljusälskande arter som annars lever i naturligt öppna marker, exempelvis skogsgläntor, myrkanter och i miljöer som regelbundet påverkas av bränder. I takt med att dessa arters naturliga

habitat försvunnit har de blivit mer eller mindre beroende av kulturlandskapet. I jordbrukslandskapet trivs hälften av landets alla växter och däggdjur samt alla kräl- och groddjur. Många av åkerogräsen är beroende av odlingsmarkernas öppenhet och regelbundna störningar för att klara sig. Som exempel kan nämnas kornvallmo (*Papaver rhoeas*) och blåklint (*Centurea cyanus*). Flera av de fåglar som häckar i Sverige har sina bon och föder upp sina ungar i odlingslandskapet. Tusentals insektsarter och många moss-, lav- och svamparter är också knutna till denna miljö. Även organismsamhället under markytan är rikt och varierat med mängder av svampar, bakterier, maskar och insekter.

Det moderna odlingslandskapet genomgår dock stora förändringar och strukturrationaliseringar som gör att många av de djur och växter som har varit knutna till odlingslandskapet idag är hotade. Bara i Skåne finns långt över 1000 rödlistade arter i denna miljö. Stordriftsjordbruket bidrar till att landskapet blir mindre varierat, med färre öppna vattendrag, våtmarker och småbiotoper såsom åkerholmar och odlingsrösen. Användningen av handelsgödsel gör att kopplingen mellan djur och åker försvinner och man kan specialisera sig på enbart växtodling, med minskande ängs- och betesmarksytor som följd. Förlusten av våtmarker och små vattensamlingar innebär att många groddjur drabbas av brist på livsmiljöer. Stora sammanhängande arealer av endast en typa av gröda inom åkermarken har en negativ effekt för den marklevande biologiska mångfalden, då endast ett fåtal generalistarter kan dra nytta av dessa homogena miljöer. Mångfalden hotas också av användningen av kemiska bekämpningsmedel, bland annat beror minskningen av ett femtiotal rödlistade åkerogräs delvis på detta. De samlade effekterna av jordbrukskemikalierna är svåra att uppskatta, men klart är att de minskar tillgången på föda för de djur i odlingslandskapet som lever av till exempel insekter och ogräsfrön Bekämpningsmedlen har också en negativ påverkan på organismer i marken.

I ljuset av att odlingsmarkerna blir mer enformiga ökar betydelsen av resterande småbiotoper såsom åkerholmar, vägrenar, märgelgravar, pilevallar och öppna diken. Dessa miljöer utgör ofta en sista fristad för arter som annars har svårt att klara sig i det moderna jordbrukslandskapet. En viktig småbiotop i Lomma kommun är de alléer och pilevallar som växer längs vägarna mellan fälten. Dessa trädrader hyser många olika insektsarter som är beroende av gamla träd och solbelysta stammar, samt flera olika mossor och lavar. Håligheter i träden kan fungera som boplatser åt fåglar och fladdermöss. Dessutom har pilevallarna, genom den historiska hävden, både kulturhistoriska och landskapsestetiska värden. Småbiotoper kan också bidra till att göra miljön mer attraktiv ur rekreationssynpunkt. Ett exempel är de skyddszoner, det vill säga gräsbevuxna kantzoner, som anlagts längs flera vattendrag i kommunen. Dessa motverkar till viss del läckage av fosfor från åker till vatten, men kan också utnyttjas som promenadstråk i det annars ganska otillgängliga odlingslandskapet. Kantzonerna, liksom övriga åker- och vägrenar, fungerar även som ekologiska korridorer i landskapet och gör det lättare för exempelvis fältvilt att förflytta sig. En annan viktig biotoptyp i Lomma kommun är de gamla märgelgravarna. Dessa bildades i slutet av 1800-talet genom att man grävde upp kalkhaltig lera som sedan lades på åkrarna för att frigöra fosfor. De kvarvarande groparna vattenfylldes sedan, och utgör idag värdefulla miljöer för såväl vattenväxter som fåglar och insekter.

Åkermark åtnjuter i sig inget starkt skydd gentemot exploateringsintressen, och i Skåne har 13 000 ha av den mest värdefulla åkermarken exploaterats de senaste 40 åren. Länsstyrelsen utreder dock för närvarande möjligheterna att upprätta ett regionalt miljömål om hushållning med åkermark som produktionsresurs. Däremot har en del av småbiotoperna ett generellt skydd i miljöbalken. Jordbrukslandskapet kring Alnarp har exempelvis klassats som riksintresse för kulturmiljövården samt har givits högsta klassning i länsstyrelsens Naturvårdsprogram. Kustzonens riksintresse sträcker sig även inåt land och medför ett visst skydd mot exploatering.

ÄNG OCH BETESMARK

Jordbrukslandskapets allra artrikaste miljöer är de betade eller slåttrade gräsmarkerna. Betesmarker kan vara dels naturbeten, där gödselmedel inte används och marken ej utsatts för andra produktionsförbättrande åtgärder, eller en gödslad högavkastande betesvall. På en slåttermark skördas och bortforslas vegetationen en eller flera gånger per år. Slåtterängens huvudsakliga uppgift var förr att producera vinterfoder. En välskött äng

kan innehålla 40-50 kärlväxtarter per kvadratmeter. Naturbetesmarkerna kommer oftast inte upp i denna nivå, men hyser ändå många arter jämfört med gödslade betesvallar. Enligt SIS så omfattar naturtypen äng och betesmark även gödslade eller på annat sätt mänskligt påverkade gräsmarker som inte faller in under naturtyperna åkermark, sandmiljö eller park och trädgård. Även marker där hävd upphört kan räknas till denna naturtyp om man hittar arter eller strukturer som är knutna till äng eller betesmark. I naturreservaten i Lomma kommun finns flera områden som sköts som äng, med årlig hävd och bortförsel av det slagna materialet.

I Lomma kommun finns flera öppna betesmarker i både torra och fuktiga miljöer. De flesta finns i kustzonen eller längs Höje å och Lödde å. De kustnära betesmarkerna – havsstrandängarna – har speciella egenskaper genom sin närhet till havet och dess saltpåverkan. De flesta av kommunens gräsmarker benämns ängar, även om de i strikt mening är betesmarker. I texten som följer kommer begreppet äng för enkelhetens skull användas både för betade och slåttrade gräsmarker.

Torrängar kännetecknas av lågvuxen, artrik vegetation på sandiga jordar med lågt kväveinnehåll och låg vattenhållande förmåga. Exempel på arter som växer här är ängsskallra (*Rhinanthus minor*) och monke (*Jasione montana*). På grund av ökad kvävedeposition från atmosfären har torrängarnas näringsstatus höjts under senare år, vilket gör att den artrika floran konkurreras ut av enstaka, kvävegynnade arter. Artrikedomen minskar samtidigt som igenväxningen ökar. Med floran försvinner också delar av torrängarnas insektssamhällen, med exempelvis sällsynta vivlar och bladbaggar. På grund av igenväxning är torrängen en ständigt krympande biotop inom kommunen såväl som i övriga Sverige. Man kan bland annat finna fragment av torrängar vid Alnarps fälad, Haboljungs fure, Kyrkfuret och Domedejla mosse.

Inom kommunen finns flera fuktängar. Dessa karaktäriseras generellt av god vattenförsörjning och en örtrik vegetation med inslag av bredbladiga gräs. Florans artsammansättning varierar beroende på bland annat betestrycket och markens näringsstatus. Fuktängar och fuktiga betesmarker återfinns exempelvis i Önnerup, Alkärret i Haboljung, vid Lomma ängar, vid Kannikedammen och vid Lilla Bennikans hagar.

Havsstrandängar karaktäriseras generellt av låglänt, svagt sluttande mark som översvämmas regelbundet. Översvämningarna ger ängarna en speciell, salttålig vegetation. Betande djur sätter sin prägel på floran, enligt samma mönster som för övriga ängar (se nedan). Floran utgörs bland annat av krypven (*Agrostis stolonifera*), strandaster, strandkrypa, rödsvingel, glasört, smal kärringtand, paddfot och saltarv. Strandängarna är viktiga häckningsplatser för exempelvis vadare och sjöfåglar. Ängarna är också livsviktiga reproduktionsmiljöer för en rad salt- och brackvattenberoende insekter. Vid Alnarps fälad och vid Löddeåns mynning finns några av de få bevarade havsstrandängarna längs västra Skånes kust som är av stor betydelse ur naturvårdssynpunkt. Marken har i vissa delar betats kontinuerligt sedan bronsåldern, vilket gör att även de kulturhistoriska värdena är mycket höga.

Vad är det då som gör ängarna till så artrika växtsamhällen? Den bakomliggande principen är att växter kan använda sig av olika strategier för överlevnad: de kan exempelvis vara bra på att konkurrera om ljus och näring, att hushålla med bristfälliga resurser, eller att tolerera störningar. Om tillgången på näring är god, och störningarna få, tar de konkurrensstarka växterna över, eftersom de är bra på att utnyttja tillgänglig näring och solljus. Detta resulterar i några få arters dominans över andra, mer lågvuxna

Naturlig pollinering och skadedjurskontroll

Pollineringen, och därmed skörden, blir bättre om flera olika insektsarter besöker blommorna, eftersom frukten då blir både större, mer välformad och tål transport och lagring bättre, vilket ökar marknadsvärdet av skörden. Lämpliga åtgärder för att gynna pollinatörer, utöver att minska användningen av bekämpningsmedel, är att bevara och sköta ett varierat odlingslandskap med kvarvarande gräsmarker så att blommande vilda växter finns kvar från vår till sensommar. Skadorna av bladlöss på vårsådd stråsäd kan med hjälp av naturliga fiender minska med 45-70 procent, enligt uppskattningar baserade på svensk fältdata. Vidare så har det visat sig i försök med vårkorn i området kring Uppsala att naturlig skadedjurskontroll av bladlöss bidrog till skördeökningar på drygt 300 kg/ha , vilket är jämförbart med den skördeökning som kemiska bekämpningsmedel kan ge idag.

Naturlig pollinering och skadedjurskontroll gynnas av ett varierat landskap med gräsmarker, naturbetesmarker och småbiotoper med vilda växter, eftersom de utgör livsmiljö och tillflyktsort för många olika nyttoorganismer i jordbrukslandskapen som i sin tur bidrar till att begränsa angrepp av skadeinsekter.

Gulmåra (Galium verum) växande i torräng i naturreservat Haboljungs fure.

pionjärväxter. På en välbetad (välhävdad) mark hålls dock dessa konkurrensstarka arter tillbaka av den kontinuerliga störningen, och ibland även av brist på näringsämnen eftersom marken inte gödslas. Då tillåts arter med andra levnadsstrategier att samexistera med de arter som annars skulle ha dominerat, och det sammanlagda artantalet blir stort. Samtidigt så bör allt för intensivt bete undvikas, då även detta kan leda till en trivialisering av ängens växtsamhälle. I samband med detta brukar man tala om den ”intermediära störningsprincipen” (***eng.*** intermediate disturbance hypothesis), som i princip innebär att lagom högt betestryck är bäst för den biologiska mångfalden. Den optimala betes-/hävdintensiteten för ett specifikt område beror på faktorer såsom lokala näringsförhållanden och bör därför anpassas för varje individuellt fall.

Som tidigare nämnts har ängs- och betesmarksarealen sedan mitten av 1900-talet minskat i snabb takt, i Lomma kommun såväl som i övriga Sverige. Delar av strandängarna har växt igen på grund av för svag eller upphörd beteshävd. När betet upphör ökar inslaget av vass mycket snabbt. Generellt så är upphörd hävd ett mer akut problem än för intensiv hävd i svenska ängs- och betesmarker. Bristen på betande djur och frånvaro av ängshävd är kanske det enskilt största hotet mot den biologiska mångfalden i Lomma kommun. Det är av stor vikt ur både kulturhistoriskt och biologiskt perspektiv att kvarvarande ängar bevaras och restaureras.

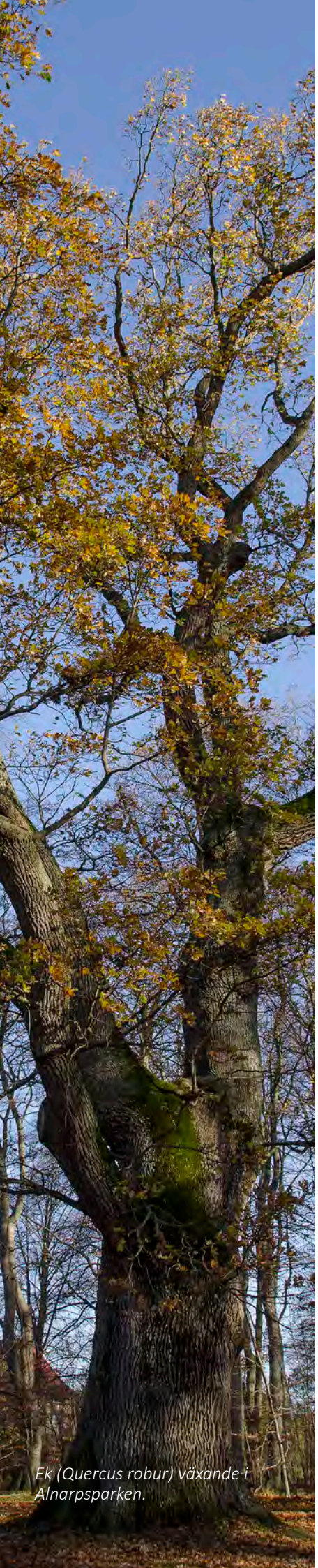
Jordbruksverket har genomfört en nationell inventering av Sveriges ängs- och betesmarker. Inventeringen genomfördes i fält av personal från länsstyrelserna under perioden 2002 - 2004. De inventerade då 300 000 hektar mark. Inventeringen ska användas för utvärdering och uppföljning av åtgärder för natur- och kulturmiljön bland annat inom Miljö- och landsbygdsprogrammet. Uppgifterna från inventeringen kan också användas som underlag för fysisk planering och mycket annat. I Lomma kommun inventerades sju ytor vid Löddeåns mynning och två ytor vid Alnarps fälad.

IGENVÄXNINGSMARK

Ruderatmarkerna, eller skräpmark som de också kallas, är ofta tillfälliga miljöer som uppkommer och försvinner när markanvändningen ändras. Det kan röra sig om områden i hamnar, kring industrier och byggplatser, banvallar och vägkanter, upplagsplatser eller utfyllnadsområden. Dessa marker kan verka triviala ur naturmiljösynpunkt men här finns ofta en lång rad intressanta arter. Ruderatmarkernas växter har en kort livscykel med intensiv förökning, och är arter som vi ofta betraktar som ogräs. De har på dessa ”störda” marker chans att etablera sig utan konkurrens från andra arter. Så småningom konkurreras de ut av andra arter i takt med att successionen och igenväxningen fortgår. Typiska ruderatmarksarter är exempelvis amaranter (*Amaranthus* sp.), krassingar (*Lepidium* sp.), nattskatta (*Solanum nigrum*) och mållor, ofta finner man även förvildade trädgårdsväxter och andra exotiska arter. Den rika fröproduktionen är attraktiv för vinterns fåglar och sensommarens insekter. Djurlivet på ruderatmarker består till stor del av olika ryggradslösa djur såsom steklar, gräshoppor och fjärilar, samt däggdjur och fåglar på födosök. Arter som steglits (*Carduelis carduelis*), piplärkor (*Anthus* sp.), sparvar och rapphöna (*Perdix perdix*) är typiska fåglar som man kan få syn på men det är inte heller ovanligt att se sällsynta arter på dessa platser. Sandiga jordhögar och avskrapade branter utgör ofta en ypperlig bomiljö för backsvalor (*Riparia riparia*).

Intressanta ruderatmarker i kommunen finns bland annat öster om kustdammarna samt vid nyligen anlagda dammar i odlingslandskapet där barmark blottats vid anläggningsarbetet. I naturreservatet Östra dammarna ska ett område skötas för att upprätthålla ruderatytor. Där finns även en anlagd häckningsbrant för backsvalor. För många av det gamla odlingslandskapets växter har ruderatmarker blivit viktiga habitat i takt med att de betade och hävdade ängarna försvinner. Även olika däggdjur, som är trängda mellan vägar och bebyggelse, kan utnyttja ruderatmarkerna som en fristad.

Det är viktigt att ha kunskap om vilka flora- och faunavärden som finns i kommunen och det behövs mer kunskap om hur ruderatmarkernas arter på bästa sätt kan skyddas och utvecklas. Det behövs en strategi för att bevara arter knutna till ”störda” markområden eftersom det ofta är dessa områden som tas i anspråk för exploatering av olika slag. Det är dock viktigt att beakta att det är just det relativt slumpmässiga mönstret av exploateringsprocesser i och kring tätorter som ger upphov till dessa miljöer. Förekomsten är alltså dynamisk och det pågår ett kontinuerligt nybildande och bortfall av ruderatmarker.

Ek (Quercus robur) växande i Alnarpsparken.

SKOG OCH TRÄD

I naturliga skogsekosystem finns det en mängd olika växt- och djurarter, livsmiljöer och naturliga processer som är sammankopplade med varandra på olika sätt. Arterna i skogen är beroende av varandra och av att det finns lämpliga livsmiljöer, vilket i sin tur förutsätter att de naturliga processerna får fortgå. Exempel på sådana processer är skogsträdens åldrande, död och nedbrytning, vilka skapar ett stort antal livsmiljöer knutna till död ved, och gamla grova träd. Det är också viktigt att inte skogsområden ligger för isolerade, då det blir svårt för arter att spridas och få genetiskt utbyte.

Lomma kommun tillhör en av landets mest trädfattiga kommuner och några egentliga skogar finns inte i kommunen. Större lövskogsdungar finns i Alnarpsparken, i Borgeby slottspark och vid södra delen av Bjärred. Planterad tallskog förekommer i de tre furena strax norr om Lomma tätort: Strandfuret, Kyrkfuret och Haboljungs fure. Planteringarna har gjorts för att hindra sandflykt; Kyrkfuret någon gång kring 1940-talet och Haboljungs fure ett par decennier senare. I naturreservatet Haboljungs alkärr finns även en liten alsumpskog.

Lövskogarna i södra Sverige tillhör landets mest artrika naturtyp. Det gäller särskilt om de har uppnått en hög ålder och har inslag av död eller döende ved. Ädellövträden, bok, ek, alm, avenbok, lind, lönn, ask och fågelbär (*Prunus avium*), är de träd som kommer sist i den naturliga förändringen av efterföljande växtsamhällen, ekologisk succession. Gamla bestånd av bok, ek och alm har stor betydelse för många insekter som anpassat sig till att leva på just dessa trädslag. Vissa trädslag som alm, ask och hästkastanj har drabbats av smittsamma sjukdomar och lövträdens sjukdomar är en ständigt närvarande riskfaktor för park- och allébestånd. Ute i Europa och i vissa begränsade fall i Sverige, finns arter av parasiter som drabbar ek, bok, al, hästkastanj (*Aesculus hippocastanum*), tall, lind och salixarter. Parasiterna sprids med virke eller andra trävaror, men även med import av plantor. För att minska konsekvenserna och riskerna för spridningar av trädsjukdomar är det viktigt med varierande trädbestånd.

De tre furena har vid en första anblick begränsade biologiska värden eftersom de är planterade och inte har någon uppseendeväckande flora eller fauna. Trots det är de skyddsvärda av flera anledningar. De används flitigt i rekreationssyfte och utgör en pedagogisk resurs för förskolor och skolor i kommunen. Här finns också en del intressanta småbiotoper med viktiga livsmiljöer för många djur och växter. De planterade tallfurena håller successivt på att omvandlas till lövskogsområden, då främst björk och ask ersätter tallskogen där denna fallit.

Alsumpskogen i naturreservatet Haboljungs alkärr är snarare en lund än en skog, men är ändå intressant. De skånska sumpskogarna har exploaterats kraftigt under det senaste århundradet – ännu för några årtionden sedan var man mer eller mindre omedveten om sumpskogarnas biologiska värden. De flesta dikades ut i syfte att skapa mer produktiva ytor. År 1990 startades en nationell sumpskogsinventering för att kartlägga de naturvärden som fanns kvar. Klibbalskogarna är numera utpekade som en av Skånes ansvarsbiotoper, och det är därför Alkärret i Haboljung är skyddat som naturreservat.

Ytterligare ett viktigt skogsområde i kommunen är naturreservatet Domedejla mosse. I Domedejla mosse finns både ett sumpskogsparti och ett parti med planterade barrträd och björk. Domedejla mosse är ett populärt rekreationsområde för de boende i närheten. Även Augustenborg och Plommonskogen är områden med trädmiljöer som bedömts som skyddsvärda i ett lokalt perspektiv.

Allmänt kan sägas att varje skogsparti och trädlund i Lomma kommun får extra stor betydelse med tanke på det i övrigt mycket öppna landskapet. De bidrar till att skogslevande arter kan hålla sig kvar i området, och erbjuder viktiga rekreationsmöjligheter för kommunens invånare. För några av de mindre sumpskogs- och ädellövskogsmiljöerna skulle biotopskydd kunna bli aktuellt.

SANDMILJÖ

Enligt SIS (2014b) är det en öppen eller halvöppen mark vars flora och fauna främst är präglad av att det förekommer sand och har inslag av blottad sand. Sandmiljö är en ganska sällsynt naturtyp som därför ofta har minst ganska högt naturvärde. Sandområden med mindre ytor av blottad sand och förekomst av naturvårdsarter har vanligen påtagligt naturvärde. Stora orörda dynområden med välutvecklade aktiva dyner med förekomst av flera rödlistade arter är exempel på biotoper med högsta naturvärde. Skjutfält och andra områden med aktivitet som skapar sandblottor och förekomst av rödlistade arter är andra exempel på biotoper med högt eller högsta naturvärde.

En viktig förutsättning för sandmiljöernas naturvärde är att störningar som exempelvis vind, tramp och annan erosion kan verka för att bibehålla ytor med öppen sand. Många av arterna som lever i sandmiljöer kräver också värme och hög solinstrålning.

I Lomma kommun finns sandmiljöer främst i Haboljungs fure där hästhållning hjälper till med markstörningen i den sandiga jorden. Sandig jord finns på fler ställen i kommunen och skapandet av blottad sand i dessa områden är en viktig naturvårdsåtgärd.

Marina naturtyper

Havet hanteras framförallt i det marina naturmiljöprogrammet (Lomma kommun, 2010b) men de marina naturtyperna beskrivs i detta naturmiljöprogram då de har stor utbredning, höga värden samt att marina naturmiljöer ingår i vissa naturreservatsbildningar. Lommabukten är en del av Öresund, som bildar en länk mellan Västerhavet och Östersjön. Här möts det sötare, lättare östersjövattnet och det saltare, tyngre västerhavsvattnet. Resultatet blir ett bräckt vatten med en salthalt runt 10 ‰. De flesta av världens akvatiska djur- och växtarter är anpassade antingen till ren sötvattensmiljö eller till havsvatten med en salthalt runt 35 ‰. Det bräckta vattnet får en unik artsammansättning med få dominerande arter som ofta är mindre till storleken än sina motsvarigheter i världshaven. Den mindre storleken beror på att mycket av organismernas energi går åt till att anpassa sig till den speciella salthalten. Lommabukten är dessutom ett av Öresunds grundområden, och påverkas som sådant av stora säsongsbetingade svängningar i temperatur, syre- och salthalt och vågrörelser. Sedimentet i bukten omlagras ständigt. De växter och djur som lever här gör ofta det på gränsen av sin anpassningsförmåga.

Grund marin mjukbotten

Lommabukten utgör med sin grunda, mjuka botten ett ekologiskt mycket känsligt och biologiskt intressant område och tillhör landets viktigaste vattenmiljöer ur produktionssynpunkt. Bottensedimenten består av sand med inslag av grus, och utgör viktiga yngel- och lekplatser för bland annat torsk, olika plattfiskar, gulål, storspigg, sjurygg och smörbult. Genom sin höga biologiska produktion har Lommabukten också stor betydelse för många fågelarter, som kan söka efter småfisk, snäckor, musslor och andra bottenlevande djur som föda. Ur ornitologisk synpunkt är bukten en internationellt dokumenterad lokal av betydelse för bland annat vadarfåglar och änder. Anledningen till den rika förekomsten av vadarfåglar och änder är bland annat det system av sandrevlar som finns utanför kustlinjen, och som utgör viktiga rast- och födosöksplatser. De djupare delarna av bukten utnyttjas av bland annat vigg (*Aythya fuligula*), knipa (*Bucephala clangula*) och skäggdopping (*Podiceps cristatus*). Även kanadagäss (*Branta canadensis*) finns i stort antal vid kusten under övervintringsperioden. I Öresund har det, till skillnad från flera kringliggande havsområden, bedrivits ett mer hållbart fiske, exempelvis finns ett trålningsförbud sedan 1933. Detta gör att Öresund idag tillhör ett av de mer fiskrika områdena även i ett europeiskt perspektiv. Den marina miljön i Lommabukten blir extra betydelsefull sedd i ljuset av de senaste årens förluster av grundområden på den svenska sidan av Öresund. Exempelvis har områden vid Lomma tätort och utanför Malmö och Landskrona försvunnit på grund av utfyllnader.

Förekomsten av ålgräs (bandtång) i Lommabukten förtjänar en närmare beskrivning. Ålgräset är internationellt och nationellt en marin resurs som är deklarerad skyddsvärd. Växten erbjuder skydd och uppväxtplats för många organismer såsom fiskyngel och skaldjur, och binder dessutom sedimentet och skapar en stabil miljö jämfört med en kal sandbotten. Dessutom dämpar ålgräset inkommande vågor, och skyddar därmed stranden mot erosion. Växten har också stor betydelse för omsättningen av oorganiskt

Bandtång (Zostera marina), även kallad ålgräs. (Foto: Johan hammar)

Naturreservat Östra dammarna.

fosfor som tas upp från bottensedimentet via rotsystemen. Ålgräsets alla gynnsamma funktioner gör att Länsstyrelsen i Skåne län betraktar ålgräsängar som särskilt värdefulla områden, som ska skyddas och bevaras genom aktiva åtgärder.

Tyvärr så ser den biologiska mångfalden inom Lommabuktens bottenfauna ut att successivt utarmas, baserat på undersökningar gjorda 1997-2016 (Toxicon, 2017a). Både artdiversitet och -jämnhet har stadigt försämrats i inre Lommabukten. Detta har varit kopplat till ökande total abundans och minskande total biomassa av bottenfaunan över samma period. Sammantaget pekar dessa mått på en pågående trivialisering av bottenfaunans artsamhälle, det vill säga en ökad förekomst av enstaka generalistarter på bekostnad av arter med mer specifika habitatkrav. Trivialiseringen av bottenfaunan sammanfaller även med en ökande halt av fosfor i Lommabuktens vattenmassa (Toxicon, 2017b). Åtgärder bör tas för att bryta trivialiseringstrenden och skapa förutsättningar för att stärka den biologiska mångfalden i bottenfaunans artsamhällen.

Antropogen marin miljö

Enligt SIS (2014b) är denna marina naturtyp främst präglad av bebyggelse eller anläggning. Hit förs exempelvis betongfundament, vågbrytare, pirar, dockor, hamnområden, vrak och antropogena rev.

Öresund är ur föroreningssynpunkt ett av Sveriges mest belastade kustområden. Delar av Lommabukten har dessutom en svag vattenomsättning, vilket gör att denna del av Öresund är extra känslig för föroreningar och närsalter som kan tillföras från åmynningarna. På grund av nyligen utförda utfyllnader i Malmös norra hamn och Spillepeng har strömsituationen in i Lommabukten förändrats, och vattenutbytet försämrats ytterligare. Risken finns att detta påverkar den marina floran och fiskreproduktionen negativt. Även hoten mot ålgräsängarna består främst av övergödning och ökat exploateringstryck såsom muddringar och utfyllnader.

Limniska naturtyper

GRUND SJÖ, DJUP SJÖ OCH SMÅVATTEN

I kommunen finns inga egentliga sjöar men det finns ett stort antal dammar, de flesta har bildats på konstgjord väg genom tidigare lertäktsverksamhet. Ute i jordbrukslandskapet finns också flera mindre dammar som bildats i gamla märgelgravar. Några av dammarna har även anlagts under senare år som naturvårdsåtgärder inom Höje å- och Kävlingeå-projekten. Enligt det standardiserade systemet för naturtypsklassificering utgör dammarna småvatten, flera av de större dammarna har dock likt sjöar både till- och frånflöde. Alla dammarna bidrar till den biologiska mångfalden och ekosystemtjänster. I de större dammarna förekommer fritidsfiske, vilket har betydelse ur rekreationssynpunkt. De dammar som har sitt ursprung i tegelindustrin ligger mestadels strax norr om Lomma tätort, medan de nyanlagda dammarna är kopplade till Höje å och Lödde å.

Kustdammarna, Habo dammar, Slättängsdammarna och Östra dammarna har tidigare utpekats som särskilt skyddsvärda ur naturvårdssynpunkt. Av dessa utgör nu Slättängsdammarna och Östra dammarna kommunala naturreservat. I dessa dammar har tidigare funnits en mycket särpräglad skalbaggsfauna, med flera ytterst sällsynta arter. En ny inventering av skalbaggsfaunan i Slättängsområdet, visade dock att denna har utarmats som en följd av igenväxning och vattenståndshöjning under senare år. I området finns trots allt en rik förekomst av olika insekter såsom sländor, fjärilar och vedlevande skalbaggar. Den rika förekomsten av insekter och de öppna vattenytorna gör att dammarna utgör optimala biotoper för flera fladdermusarter, bland annat troll- (*Pipistrellus nathusii*), dvärg- (*Pipistrellus pygmaeus*) och vattenfladdermus (*Myotis daubentonii*). Här finns också en intressant flora med bland annat bäckmärke och den sällsynta vårtsärven. Eftersom många av dammarna är relativt grunda finns också gott om bladvass och bredkaveldun. I och kring dammarna finns ett rikt fågelliv med bland annat svanar, sothöns, olika doppingar och änder. Vid de kustnära dammarna är fågellivet särskilt rikt med arter som exempelvis vigg, brunand (*Aythya ferina*), skedand (*Anas clypeata*), smådopping (*Tachybaptus ruficollis*) och, ibland, rördrom (*Botaurus stellaris*). I vissa av lertäktsdammarna norr om Lomma har man tidigare hållit vattenståndet konstant genom pumpning. När denna pumpning upphörde steg vattenytan, vilket har fått negativa konsekvenser för flora och fauna genom att deras livsmiljöer översvämmats. Problem finns också med övergödning och påföljande syrebrist, liksom igenväxning.

De dammar som anlagts i kommunen inom projekten kring Höje å och Kävlinge å syftar främst till att minska transporten av kväve och fosfor och därmed övergödningen i åarna och Öresund. När man valt ut områden för dammanläggningarna har områden med intensivt jordbruk prioriterats, eftersom det är där behovet av rening är som störst. Kring dammarna har även en rik biologisk mångfald och rekreationsvärden i odlingslandskapet skapats.

På flera ställen i kommunen har man anlagt fördröjningsmagasin för dagvatten, det vill säga regn- och smältvatten som avrinner från hårdgjorda ytor som hustak, gator och parkeringar. Magasinen fungerar som små dammar som både renar vattnet och utgör en buffert vid förhöjda flöden. Genom att strömningshastigheten sänks när dagvattnet kommer ut i dammen, hinner partikelbundna föroreningar sjunka till botten. På så sätt undviker man att till exempel tungmetaller och näringsämnen förs vidare ut i vattendragen. Dagvattenmagasinen bidrar också till den biologiska mångfalden på samma sätt som övriga dammar, och kan även utgöra en pedagogisk resurs för skolors och förskolors utomhusverksamhet.

VATTENDRAG

Kommunens två större vattendrag, Lödde å och Höje å, är båda typiska slättåar som flyter långsamt genom landskapet och huvudsakligen omges av fuktiga betesmarker med flacka stränder. Önnerupsbäcken är ett biflöde till Höje å med flera förgreningar som sträcker sig genom i princip hela kommunen. Dessutom finns några mindre bäckar mellan de större vattendragen, vilka rinner direkt ut i Lommabukten. På gränsen till Burlövs kommun finns Alnarpsån, ett av Skånes minsta vattendrag, som har sitt upprinningsområde vid Lilla Uppåkra i Staffanstorps kommun. Alnarpsån är kraftigt rätad och på flera ställen nergrävd i kulvert. Tidigare fanns stora betydelsefulla kärr- och våtmarker i anslutning till ån men dessa är numera i stort sett helt utdikade. Som tidigare nämnts har det intensiva jordbruket inneburit att många naturliga vattendrag har förändrats eller försvunnit. De öppna åar och vattendrag som finns kvar har därför stora värden för den biologiska mångfalden, som rekreationsområden och som källor till variation i odlingslandskapet. I vissa delar av åarna sker också ett omfattande fritidsfiske.

Grunden för livet i vattendragen är alger och andra växter vilka försörjer andra organismer i näringskedjan. För återförande av näringsämnen till systemet så behövs det nedbrytare som bakterier och andra mikroorganismer, sötvattengråsuggor, sländlarver och kräftor. I andra ledet i näringskedjan finns växtätare, främst djurplankton som hoppkräftor och hinnkräftor. Dessa konsumeras av större djur som rovinsekter och planktonätande fisk. Dessa blir slutligen föda för rovfiskar eller fåglar som häger, lommar och skrake. De olika nivåerna i näringskedjan är beroende av varandra och om det exempelvis finns för mycket rovfisk så minskar antalet planktonätande fisk som i sin tur ökar djurplankton och minskar växtplankton. Saknas rovfisk så kan det motsatta inträffa.

Kävlingeån vid Borgeby slott.

I dagens jordbruk används handelsgödsel för att öka åkrarnas avkastning. Alla näringsämnen i gödseln tas inte upp av grödan, utan stora mängder av framförallt kväve läcker ut till vattendrag och kustområden. Detta problem är särskilt stort i sydvästra Skåne, och kommunens åar och bäckar är inga undantag. Till övergödningsproblematiken bidrar också tillförseln av fosfor från bl.a. avloppssystem. Som tidigare beskrivits har rationaliseringen av jordbruket också inneburit att man rätat ut vattendrag som tidigare slingrat sig fram i landskapet. Rätningen har inneburit att vattnets flödeshastighet ökat och att näringsämnena därmed snabbare transporteras ut till Lommabukten. Den ökade flödeshastigheten medför också kraftigare erosion av åstränderna.

Höje å vid Lomma ängar.

Under de senaste åren har kvävehalterna minskat i Höje å, och fosforhalterna har minskat i både Höje å och i Lödde å. Detta beror främst på förbättrad rening i avloppsreningsverk och enskilda avlopp, minskad användning av fosforinnehållande tvättmedel och bättre gödslingsrutiner. En bidragande orsak till den positiva trenden är också det arbete som utförs inom Höjeå- och Kävlingeå- projekten. Trots den positiva utvecklingen så är övergödningen fortfarande betydande, och fortsatta åtgärder är nödvändiga.

Fågel- och insektslivet är rikt längs vattendragen vars stränder, trädridåer och översvämningsängar är viktiga livsmiljöer. Även fiskfaunan i åarna är intressant. I Lödde

å sker ett omfattande fritidsfiske efter bland annat abborre (*Perca fluviatilis*) och gädda (*Esox lucius*) och ån anses vara ett av Europas bästa gäddvatten. Vid Löddeåns mynning har en översvämningsyta skapats som delvis är avsedd att utgöra ”barnkammare” för gäddor. De senaste årens förbättringar av vattenkvaliteten i åarna har medfört gynnsammare förhållanden för många fiskarter, bland annat havsöringen, som har ökat tydligt i antal.

I kommunen finns en del små intressanta våtmarker kvar, bland annat Alkärret i Haboljung, Fels mosse, Domedejla mosse och Tångarna. Tidigare sågs ofta våtmarker i första hand som odlingshinder och som sumpiga surhål snarare än som bärare av en rik biologisk mångfald. Faktum är dock att få naturtyper har en sådan avgörande betydelse för så många växt- och djurarter. Här kan finnas flera ovanliga växtarter som höskallra, darrgräs och ängsnycklar. Intressanta fågelarter vid våtmarkerna kan vara häger, vattenrall, törnskata och brun kärrhök. Våtmarkerna är även viktiga som kvävereningsverk, inbindning av kol, utjämnare av vattenflöden, rekreationsobjekt och som pedagogisk resurs. För att bibehålla eller öka våtmarkernas biologiska värden är rätt skötsel betydelsefull. För att motverka igenväxning bör delar av våtmarkernas kantzoner betas eller hävdas på annat sätt.

ANTROPOGEN LIMNISK MILJÖ

Enligt SIS (2014b) så präglas en antropogen limnisk miljö av bebyggelse eller anläggningar såsom betongfundament, vågbrytare, pirar, dockor, hamnområden och vrak. Naturligheten är per definition låg, vilket drar ner biotopvärdet i dessa miljöer. Starkt påverkade miljöer utan artrikedom eller naturvårdsarter har lågt naturvärde. Andra biotopkvaliteter, artrikedom och förekomst av naturvårdsarter kan dock i vissa fall uppväga det faktum att naturligheten är låg. Även om antropogena limniska miljöer oftast inte är av högsta naturvärde så kan de ha visst, påtagligt eller i undantagsfall högt naturvärde. Biotopkvaliteter som är viktiga vid naturvärdesbedömning av antropogen limnisk miljö är förekomst av värdestrukturer och element samt nyckelarter. Variationsrikedom i strukturer, till exempel substratvariation och vegetation är viktiga förutsättningar för biologisk mångfald. Nyckelarter som till exempel kräftor och rovlevande fisk är viktiga.

Erosionskydd utmed kusten i södra Bjärred som genom en permeabel utformamning möjliggör etablering av strandvegetation.

Baltisk marviol (Cakile maritima) i naturreservat Öresundsparken.

Stränder

HAVSSTRAND OCH LIMNISK STRAND

Liksom skogens bryn är stränderna en mycket artrik miljö. Övergången mellan land och vatten ger förutsättningar för flera olika miljöer där många strandnära djur- och växtarter lever. Artrikedomen ökar ju grundare vattnet blir, en följd av successivt bättre ljus- och näringstillgång närmare stränderna. Lomma har en lång värdefull kuststräcka med omväxlande sandstrand, blockig och stenig strand samt utbredda vassområden vid Löddeåns mynning och till viss del i söder vid Alnarps fälad.

I de steniga strandpartierna har växter svårt att etablera sig, och finns därför främst en bit upp på stranden där arter som saltarv, röllika (*Achillea millefolium*) och strandkvanne (*Angelica archangelica*) kunnat etablera sig. På många ställen längs kusten finns driftvallar som bildats av uppspolat ålgräs (bandtång), nateväxter och olika slags grön-, brun- och rödalger. Dessa driftvallar har en egen karaktäristisk vegetation. Detta beror delvis på de säregna näringsförhållanden som skapas när tång, alger och växter förmultnar och stora mängder kväve frigörs. En annan orsak är att driftvallarna utgör groningsbäddar för frön från ettåriga växter, där groddplantorna undgår konkurrensen från äldre plantor. Här växer bland annat strandmålla i vidsträckta bestånd, strandpilört (***Persicaria lapathifolia***), spjutmålla (*Atriplex prostrata Boucher*), rödmålla (*Chenopodium rubrum*) och marviol (*Cakile maritima*). Tångbankar hyser ofta en speciell och rik insektsfauna, vilket betyder att de också är goda födokällor för insektsätande fåglar.

Strandens bredd varierar längs kusten. Vid Lomma tätort är stranden bred och långgrund och övergår inåt land i sanddyner med ett stort inslag av vresros (*Rosa rugosa*), som tillsammans med tall binder den flyktiga sanden. Vresrosen är en invasiv art, och det finns risk att den breder ut sig och tränger ut andra arter. Även upp mot Habo Ljung finns ett brett bälte av sanddyner som domineras av de storvuxna gräsen strandråg och sandrör. Lite längre upp på stranden finns även sandstarr. Andra växter har svårt att slå rot i de ständigt rörliga sanddynerna. De yttre dynerna flyttar sig kontinuerligt, hastigare eller långsammare beroende på hur tätt bevuxna de är. Vid hård blåst rullar sanden uppför dynsluttningarna och rasar ned i lä. Eftersom havsvindarna är de förhärskande, blir följden att dynerna vandrar inåt land, tills sanden stöter på något hinder. Dynernas rörlighet gör att stora mängder sand kan blåsa in över åkrar och bebyggelse innanför kustlinjen. Vresros, tall, strandråg och sandrör (*Ammophila arenaria*) har tidigare planterats för att förhindra sådan sandflykt.

Allra närmast strandkanten, där vågor och vind ständigt påverkar sanden, är marken helt vegetationsfri. Lite längre upp, på ler- och sandsediment som periodvis översvämmas vid högvatten, växer ettåriga och mycket salttåliga växter såsom glasört, saltnarv och dansk skörbjuggsört (*Cochlearia danica*). I Öresund finns nästan inga tidvattenrörelser, men vattenståndet kan variera några decimeter beroende på skiftande strömmar, vindar och lufttryck.

Som tidigare beskrivits utsätts kommunens kustlinje för erosion i olika omfattning. Kommunen har på flera ställen byggt erosionshinder för att säkra kuststräckan, i form av exempelvis sluttskoningar bestående av permeabla så kallade flexplattor som gör att strandvegetation kan växa igenom. På vissa platser har kommunen även placerat lera och planterat vass för att öka erosionsskyddet. Naturliga skydd mot erosion är sandrevlarna och ålgräsängarna ute i havet samt tångbankar på stranden. Det är viktigt att på sina ställen låta stranderosionen ha sin gång och låta strändernas naturliga ekologi få råda.

Sammantaget innehåller kustzonen och stränderna stora värden för bland annat fåglar och kärlväxter. Stränderna utnyttjas intensivt av allmänheten, med viss risk för överutnyttjande och hårt slitage på vegetationen. Länsstyrelsen har bedömt att kustzonen är av regional betydelse för friluftslivet. Hela kustzonen omfattas av det generella strandskyddet men är även utpekat som riksintresse för kustzonen (enligt miljöbalken 4 kap).

Torräng i naturreservat Löddeåns mynning södra.

Biologisk mångfald

Biologisk mångfald eller biodiversitet är en grundläggande förutsättning för ett ekologiskt hållbart samhälle, och handlar om variationsrikedomen i livsmiljöer och hos levande organismer samt samspelet mellan allt liv. Biologisk mångfald är definierad i Konventionen om biologisk mångfald som: ”Variationsrikedomen bland levande organismer av alla ursprung, inklusive bland annat landbaserade, marina och andra akvatiska ekosystem och de ekologiska komplex i vilka dessa organismer ingår; detta innefattar mångfald inom arter, mellan arter och av ekosystem”.

• Genetisk diversitet är variationsrikedom bland individer eller populationer inom en art.

• Artdiversitet är variationsrikedom av arter inom ett ekosystem eller område.

• Ekosystemdiversitet är mångfalden av ekosystem inom ett område.

Biologisk mångfald kan åsyfta hela vår planet, ett land, ett landskap, en livsmiljö eller något annat specifikt område. Vissa geofysiska förutsättningar ger en naturligt låg grad av biodiversitet och oftast har områden som är biologiskt unga också en lägre grad av biologisk mångfald.

En viktig princip för att upprätthålla eller öka den biologiska mångfalden i landskapet är att ge utrymme för arters behov. De arter som kan finnas i ett område beror på områdets storlek och form samt hur varierat och utvecklat det är. Storleken på området är en betydelsefull faktor för exempelvis revirhävdande däggdjur och fågelarter. Variationen i området har betydelse för arter som behöver flera olika habitat under sin levnad.

Miljöförändringar i stor skala hotar livsmiljön för många arter. Exempel är exploatering, övergödning och invasion av främmande arter och på sikt kommer den globala uppvärmningen att förändra förutsättningarna för många arter och deras livsmiljöer. Detta får konsekvensen att ekosystemen inte kommer att vara bärkraftiga och i förlängningen ha lägre kapacitet för att producera ekosystemtjänster (se mer om detta i nästa kapitel). Idag finns det många hotade arter i världen. Sverige upprättar liksom många andra länder *rödlistor* över hotade och sällsynta växt- och djurarter. I de svenska rödlistorna grupperas arterna i ett system med sex kategorier för olika grad av sällsynthet och risk för utdöende. I nedanstående stycken kan man läsa mer om kommunens rödlistade arter.

På det lokala planet är exploatering av naturområden ett stort hot mot många arters överlevnad på grund av att områden fragmenteras. Därför är det viktigt vid planering av mark och vattenresurser att ta hänsyn till de ekologiska krav som behöver upprätthållas för att säkerställa den biologiska mångfalden och hitta de bästa lösningarna för att långsiktigt öka överlevnadschanserna för olika arter i ett föränderligt landskap. Det behövs även kunskap vid utnyttjandet av en resurs om hur ekosystemen kommer att reagera på en eventuell förändring. Det finns flera ekologiska principer som ligger till grund för en lyckad naturvårdsförvaltning. Nedan presenteras några viktiga utgångspunkter och ekologiska grunder för ett lyckat naturvårdsarbete, liksom de styrmedel och lagar som gäller för miljö- och naturvårdsarbetet, internationellt, nationellt och lokalt.

Livsmiljöer för många arter

Resistens och resiliens

Resistens och resiliens är begrepp som är nära kopplade och de definierar ett ekosystems förmåga att motstå (***eng.*** resist) eller att snabbt återhämta (*eng.* recover) sig från miljöstörningar och att bibehålla funktionalitet, struktur och identitet (Oliver med flera, 2015, Elmqvist med flera, 2013). Resistens innebär ett ekosystems förmåga att motstå en störning medan resiliens innebär ekosystemets förmåga att återhämta sig från en störning. Resistens och resiliens kan ses som motsatsen till sårbarhet. Det kan exempelvis handla om ett ekosystems förmåga att bibehålla (resistens) eller återskapa (resiliens) ekosystemfunktioner eller-tjänster såsom pollination, skadedjursbekämpning eller lagring av kol i marken under pågående klimatförändringar. Resistens och resiliens av ekosystemets funktioner är inte nödvändigtvis beroende på en stabil artsammansättning, och den naturliga omsättningen av arter kan i sig vara en understödjande mekanism som möjliggör olika funktioners resiliens. Artrika växt och djursamhällen kan dock fungera

som en buffert eller ”försäkring” (*eng.* insurance hypothesis, Yachi och Loreau, 1999) mot negativa effekter från exempelvis olika miljöstörningar och sjukdomar. Ett artsamhälle med ett fåtal arter löper stor risk att slås ut vid en störning. Det är mer sannolikt att ett artsamhälle med många arter innehåller arter med varierande förmågor att hantera störningar eller motstå sjukdomar. Därför är det mer sannolikt att ett artsamhälle med många arter är resilient mot störningar.

Utrymme och kvalitet

Landskapet i Lomma kommun är starkt präglat av jordbruket, som även lämnat spår eller till och med legat till grund för många av naturområdena. Det kulturhistoriska småskaliga jordbrukslandskapet är förknippat med hög biologisk mångfald i bland annat ängar, betesmarker, stenrösen, alléer, märgelgravar och åkerrenar. Effektiviseringen av jordbruket har dock inneburit en kraftig minskning av den biologiska mångfalden och spår av detta syns även i flera av naturområdena. Skapandet av stora homogena odlingsytor och användning av konstgödsel och bekämpningsmedel är faktorer som har lett till att värdefulla områden för biologiska mångfald nu är fördelad på natur- och grönområden samt vissa utspridda grönstrukturer i jordbrukslandskapet.

Utrymme

Större områden kan innehålla flera habitat. Ett habitat är den livsmiljö som en specifik art behöver för att överleva. Ett större naturområde kan därmed hysa fler arter än ett mindre. Men olika arter kräver olika stort utrymme, vissa har inte så stort behov på storlek medan andra kräver flera kvadratkilometer stora områden för att kunna överleva. Vilket utrymme en art kräver beror på flera faktorer, till exempel födoval, parningsstrategi och hot. Det är också viktigt att livsmiljöer för olika arter är sammanbundna i ett större grönt nätverk med ekologiska korridorer (se nedan under stycket *Ekologiska korridorer och spridningsvägar*).

Kvalitet

Övergödning sker i flera områden även utanför åkrarna, bland annat genom att näringsämnen sprids via dagvatten till närområden samt vattendrag, dammar och åar. Nederbörden innehåller dessutom i sydvästra delen av Skåne cirka fem gånger högre halter av näringsämnet kväve än naturligt. Detta beror på stora utsläpp av kvävgaser vid exempelvis förbränning. När ett område blir näringsrikt gynnas ofta en eller ett fåtal organismer som konkurrerar ut eller på annat sätt försämrar livsmiljön för ett flertal andra arter. När det är näringsfattigt finns det istället plats för en mängd olika arter som är anpassade för olika förhållanden. Den biologiska mångfalden missgynnas även av att variationen inom och mellan olika naturtyper har minskat på grund av ett ensartat jordbrukslandskap. Ytterligare en faktor som är mycket viktig för kvaliteten på ett naturområde är kontinuiteten. Det vill säga under hur lång tid olika naturområden har utvecklats. Utöver ett fåtal lämningar av kulturhistoriska naturtyper och biotoper (exempelvis betade strandängar vid Alnarps fälad och gamla ekhagar i Alnarpsområdet) så är natur- och grönområdena i Lomma kommun unga i den biologiska successionsordningen. Utvecklingen av höga naturvärden är oftast en långsam process men vissa skötselåtgärder och insatser kan drastiskt påskynda utvecklingen, exempelvis slåttring av ängar, veteranisering av träd, installation av fågelholkar och andra typer av bon samt anläggning av dammar som minskar näringshalten i åarna.

Ö-teorin

Den ekologiska ö-teorin är en modell som beskriver hur antalet arter är beroende av ett områdes storlek samt avståndet till närmsta område med samma biotop. Om man tänker sig området som en ö så kan en stor ö hysa fler antal arter än en liten ö. Förutom detta kommer två lika stora öar med olika avstånd från land kunna hysa olika antal arter, där flest arter finns på ön närmast land. Sambandet bygger på att utdöendet är beroende av områdets storlek medan kolonisationsgraden av nya arter är beroende av hur isolerat området ligger.

Fragmentering

För att en livskraftig population ska kunna överleva måste andra individer av samma art finnas tillräckligt nära för att genutbyte ska kunna ske. Att ändra markanvändning betyder inte bara att arealen för vissa biotoper minskar utan också att områden som

tidigare varit sammanhängande splittras (fragmenteras). Detta innebär att populationer som är beroende av habitatet i fråga isoleras och det genetiska utbytet, som är avgörande för arternas långsiktiga överlevnad, minskar. En art med dålig variation i genmaterialet klarar sig sämre vid eventuella förändringar i miljön. Ju mer specialiserad en art är desto mer känslig är den för förändringar i sin livsmiljö. De flesta av dagens utrotningshotade arter kännetecknas just av att de är starkt specialiserade till vissa livsmiljöer eller viss föda.

Småbiotoper

I det utbredda odlingslandskapet är småbiotoper som åkerholmar väsentliga för flera arters spridning och överlevnad. Flera av småbiotoperna utgör biotopskyddsområden och är skyddade av lagstiftning i Miljöbalken. På bilden: Åkerholme norr om Bjärred.

Åkerholmar, märgelgravar, stenrösen och pilevallar är exempel på småbiotoper som ofta är viktiga för arters överlevnad, åtminstone för arter som inte kräver stora sammanhängande områden. Sådana miljöer utgör reträttplatser för övervintrande insekter och fungerar som provianterings-, skydds-, och boplatser för däggdjur, fåglar, groddjur och kräldjur. Det är viktigt att småbiotoperna finns nära varandra så att de kan fungera som länkar i en kedja som gör det möjligt för arter att sprida sig mellan områden. I ljuset av att odlingsmarkerna blir mer enformiga ökar betydelsen av resterande småbiotoper. Dessa miljöer utgör ofta en sista fristad för arter som annars har svårt att klara sig i det moderna jordbrukslandskapet. En viktig småbiotop i Lomma kommun är de alléer och pilevallar som växer längs vägarna mellan fälten. Dessa trädrader hyser många olika insektsarter som är beroende av gamla träd och solbelysta stammar, samt flera olika mossor och lavar. Håligheter i träden kan fungera som boplatser åt fåglar och fladdermöss. Dessutom har pilevallarna, genom den historiska hävden, både kulturhistoriska och landskapsestetiska värden. En annan viktig biotoptyp i Lomma kommun är de gamla märgelgravarna. Dessa bildades i slutet av 1800-talet genom att man grävde upp kalkhaltig lera som sedan lades på åkrarna för att frigöra fosfor. De kvarvarande groparna vattenfylldes sedan, och utgör idag värdefulla miljöer för såväl vattenväxter som fåglar och insekter. Småbiotoper kan också bidra till att göra miljön mer attraktiv ur rekreationssynpunkt. Ett exempel är de skyddszoner, det vill säga gräsbevuxna kantzoner, som anlagts längs flera vattendrag i kommunen. Dessa motverkar till viss del läckage av fosfor från åker till vatten, men kan också utnyttjas som promenadstråk i det annars ganska otillgängliga odlingslandskapet. Kantzonerna, liksom övriga åker- och vägrenar, fungerar även som spridningskorridorer i landskapet och gör det lättare för bland annat fältvilt att förflytta sig.

Ekologiska korridorer och spridningsvägar

Mellan småbiotoper eller fragmenterade områden kan utbytet av arter öka om det finns en spridningskorridor som förbinder dem. Spridningskorridorer är en förbindelse mellan olika biotoper och kan exempelvis vara en bäck, en pilevall, en stengärdsgård, alléer, läplanteringar eller en odlingsfri zon som kan underlätta arternas spridning och fortlevnad. Olika arter kräver olika typer av spridningskorridorer. En odlingsfri zon erbjuder dessutom möjligheter för allmänheten att ta sig fram i odlingslandskapet. Tillsammans med natur- och grönområden utgör spridningsvägarna ekologiska korridorer i landskapet. Övergripande grönstruktur och ekologiska korridorer i Lomma kommun finns redovisade i kartform i kapitlet *Natur- och grönområden*.

Ekotoner

Gränszoner, eller ekotoner som det kallas, är viktiga element i landskapet. Ett bra exempel på en ekoton är ett skogsbryn som utgör gränsen mellan en skog och exempelvis en betesmark. I denna gränszon förekommer det djur och växter som både hör hemma i skogen och på betesmarken, men även arter som är speciellt anpassade till gränszonen. Ekotonen blir därmed betydligt mer artrik än de omgivande markerna. En annan viktig gränszon är den mellan land och vatten. Stränderna har dels oftast en hög produktion, dels speciella naturtyper som är anpassade till de förhållanden som råder på den aktuella platsen.

Flora, fauna och funga

Kunskapsläget

En stor del av den kunskap som finns tillgänglig har tagits fram genom inventeringar i samband med skyddande av natur eller på ideell basis. Flertalet artfynd, framförallt av fåglar, registreras dagligen i Artportalen som utgör en viktig kunskapskälla om arters

utbredning. Artportalen är en webbplats och databas utvecklad av ArtDatabanken och Sveriges Lantbruksuniversitet på uppdrag av Naturvårdsverket. Även Lomma kommun registrerar fynd av arter i Artportalen, speciellt i samband med inventeringar. Därtill finns ett lokalt, nätbaserat rapportsystem där intressanta fågelobservationer bokförs, www.microbirding.se. Kommunen har sedan 2004, ofta i samband med bildande av naturreservat, inventerat kärlväxter, fåglar, fladdermöss och leddjur i vissa särskilt värdefulla naturområden.

En systematisk florainventering, projekt Skånes Flora, genomförs sedan 1990 av Lunds Botaniska Förening. Jordbruksverket har i samarbete med Länsstyrelsen utfört en ängs- och betesmarksinventering över hela landet (2002 – 2004). Det finns också områdesspecifika inventeringar som genomförs av Lomma kommun eller Länsstyrelsen i samband med reservatsförvaltning och i arbetet med Natura 2000-områden. Kunskapen om lavar och mossor är mycket begränsad, däremot är svampfloran i Alnarpsparken väl undersökt.

Det finns endast översiktlig kunskap om vilka däggdjursarter som förekommer i kommunen och utöver ett flertal inventeringar av fladdermöss har inte några systematiska inventeringar genomförts i kommunens regi.

Gällande leddjur har inventering av trollsländor och flicksländor genomförts inom projektet trollsländor i Skåne 2009-2014 (Billqvist och Birkedal, 2016). Leddjur har inventerats i Haboljungs alkärr 2013 i samband med naturreservatsbildande och en inventering av skalbaggar har genomförts i Slättängsområdet 2006, annars saknas systematisk kunskap om insektsfaunan i kommunen. Det är inom insektsfaunan som det sannolikt finns flest nya, även rödlistade, arter att upptäcka i Lomma kommun.

Förekomsten av fisk i dammar och åar är relativt välkänd eftersom fritidsfisket är omfattande i många av kommunens vattendrag. En stor inventering av fisk genomfördes i flera av Skånes åar och bäckar av Ekologiska institutionen i Lund, 1994-95. Vattenvårdsförbunden i Kävlingeån och Höje å utför regelbundna inventeringar av bottenfaunan i åarna och man har vid några tillfällen inventerat fiskar och andra organismer i nyanlagda dammar. Förekomst av sötvattensmusslor har undersökts i Höje å.

Hotade arter

Den svenska rödlistan pekar ut vilka arter som är eller riskerar att bli hotade. Rödlistan är upprättad enligt Internationella naturvårdsunionen (IUCN) av Artdatabanken på uppdrag av Naturvårdsverket. I Skåne finns cirka 2000 rödlistade arter (Länsstyrelsen i Skåne län, 2017). Vissa av de hotade arterna är skyddade av miljöbalkens artskyddsförordning. För att konkretisera och effektivisera det regionala arbetet med att bevara och utveckla hotade arter och naturmiljöer har Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten tagit fram åtgärdsprogram. I Skåne ligger fokus på åtgärder gällande torra och sandiga marker, värdefulla trädmiljöer, våtmarker med groddjur, vadarfåglar och rikkärr samt sötvatten och havsmiljöer. Länsstyrelsen i Skåne har, med bland annat åtgärdsprogrammen för hotade arter och naturmiljöer som underlag, tagit fram rapporten *Kommunala ansvarsarter i Skåne*. *Rödlistan, Artskyddsförordningen, åtgärdsprogram för hotade arter och naturmiljöer* samt *Kommunala ansvarsarter i Skåne* utgör viktiga underlag för arbetet med att gynna hotade arter i Lomma kommun.

ArtDatabanken, vid Sveriges lantbruksuniversitet, ansvarar för insamling, bedömning och presentation av hotstatus för i Sverige förekommande djur- och växtarter. Naturvårdsverket, som är ansvarig myndighet, fastställer listorna till officiella dokument.

I dagsläget finns det i Sverige 2 029 arter som bedöms som hotade enligt i ArtDatabankens register över hotade arter. Det innebär att nästan 5 procent av alla kända arter av flercelliga och inhemska organismer i Sverige har bedömts vara utrotningshotade eller ha tydligt minskande populationer. Dock är rödlistekategorisering enbart utredd för knappt hälften av alla kända arter i Sverige.

Totalt har det i artportalen sedan 1980 registrerats 154 rödlistade arter som kan anses reproducera sig i Lomma kommun. Detta innefattar samtliga observationer på kärlväxter,

Hotade arter i Lomma kommun

Så mycket som 68 arter som i dagsläget är hotade har noterats i Lomma kommun under senaste 20 åren i Artportalen. Av alla dessa arter är 8 akut hotade, 14 starkt hotade och 46 sårbara. De utgörs av 40 kärlväxtarter, 14 fågelarter, 8 svamparter, 4 insektsarter, 1 däggdjursart samt 1 fiskart.

mossor, lavar, svampar, alger, ryggradslösa djur, grod- och kräldjur, fladdermöss, andra däggdjur och fiskar, samt fåglar som registrerats under aktivitetskategori trolig eller säkerställd häckning. Kärlväxter, fåglar, insekter och svampar dominerar vad gäller antalet rödlistade arter. En sammanställning av rödlistade arter i Lomma kommun registrerade i Artportalen finns i bilaga 3.

Följande kategorier tillämpas för rödlistade arter:

Kunskapsbrist (DD),

Försvunnen (RE),

Akut hotad (CR),

Starkt hotad (EN),

Sårbar (VU) och

Nära hotad (NT).

De rödlistade arter som kategoriseras som endera CR, EN eller VU benämns hotade. Kategorin DD innebär att man inte vet om arten är hotad eller inte.

Åtgärdsprogram som berör Lomma kommun

Nedanstående åtgärdsprogram har eller kan tänkas få en koppling till naturmiljöer i Lomma kommun

- Åtgärdsprogram för bevarande av rikkärr
- Åtgärdsprogram för särskilt skyddsvärda träd 2012-2016
- Åtgärdsprogram för skräntärna 2007-2011
- Åtgärdsprogram för sydlig kärrsnäppa 2010-2014
- Åtgärdsprogram för hotade vadare på strandängar 2015-2019
- Åtgärdsprogram för bevarande av grönfläckig padda
- Åtgärdsprogram för lökgroda 2008-2011
- Åtgärdsprogram för strandpadda 2013-2017
- Åtgärdsprogram för hotade frölöpare 2012-2017
- Åtgärdsprogram för hotade insekter på krisslor 2014-2018
- Åtgärdsprogram för gulfläckig igelkottspinnare 2010–2014
- Åtgärdsprogram för humlepälsbi, 2014–2018
- Å.g.p. för stortapetserarbi , storkägelbi och thomsonkägelbi 2010–2014
- Åtgärdsprogram för vildbin på ängsmark 2011–2016
- Åtgärdsprogram för vildbin och småfjärilar på torräng 2011–2016
- Åtgärdsprogram för bevarande av kärrnocka
- Åtgärdsprogram för martorn 2008–2012
- Åtgärdsprogram för bevarande av hotade åkerogräs
- Åtgärdsprogram för fältgentianor i naturliga fodermarker, 2015–2019

Staren (Sturnus vulgaris) utgör en av de hotade arterna som förekommer i Lomma kommun.

I rapporten *Kommunala ansvarsarter i Skåne* (Länsstyrelsen i Skåne län, 2017) ges förslag på arter som är viktiga att främja i de olika skånska kommunerna. Det bedöms i rapporten att insatser för de olika arterna i de angivna kommunerna är av stor betydelse för arternas nationella eller åtminstone regionala utbredning. Gällande Lomma kommun anges nedanstående ansvarsarter.

Ryggradslösa djur: brokig strömvapenfluga, svartorange vapenfluga och stillfröjordloppa.

Fåglar: skrattmås, backsvala och skäggmes.

Det anges även i rapporten att insatser för att främja pungmes är viktiga i Lunds kommun. Pungmesen har dock under de senaste åren varit mer framgångsrik i Lomma kommun där den regelbundet häckar. Trots det har flera tidigare häckningsplatser i Lomma kommun sannolikt övergivits på grund av igenväxning. Därmed bär Lomma kommun även ett stort ansvar för att upprätthålla och förbättra förhållandena för pungmesen.

Sedan föregående naturmiljöprogram har det tillkommit 323 hektar (varav 123 hektar landyta) naturreservat med skötselplaner som bland annat främjar hotade arter och biologisk mångfald. Kommunens medverkan i vattenråden för Höje å och Kävlingeån har lett till anläggandet av flera våtmarker som utöver att minska näringshalten i åarna har stor betydelse för tillkommande värdefulla naturtyper och biologisk mångfald. Specifika insatser har även genomförts för att gynna exempelvis snok, igelkott och hotade fågelarter.

Invasiva arter

En invasiv art, eller främmande invasiv art, är en organism som har införts och klarar sig utanför sitt naturliga utbredningsområde. En främmande art benämns invasiv om den i den nyetablerade miljön orsakar oreda i ekosystemet genom att till exempel konkurrera ut inhemska arter genom att förändra deras livsmiljö eller genom spridning av sjukdomar och parasiter. Vissa invasiva insektsarter som livnär sig på träd och andra växter kan även vara direkta skadedjur inom jord- och skogsbruket med kännbara ekonomiska förluster som följd. Klimatförändringar som medför högre årsmedeltemperatur kan innebära förhöjd risk att fler invasiva arter får fotfäste i Sverige.

Den invasiva jättebalsaminen (Impatiens glandulifera), som ursprunglingligen kommer från västra Himalaya, växer högt och tät och konkurrerar därmed ut andra växtarter.

Invasiva växter som i dagsläget utgör ett problem eller potentiellt kan utgöra problem i framtiden i Lomma kommun är: sykomorlönn (*Acer pseudoplatanus*), kirskål (*Aegopodium podagraria*), parksallat (*Cicerbita macrophylla*), amerikansk dunört (*Epilobium adenocaulon*), rosendunört (*Epilobioum hirsutum*), parkslide (*Fallopia japonica*), jätteslide (*Fallopia sachalinensis*), jätteloka (*Heracleum mantegazzianum*), jättebalsamin (*Impatiens glandulifera*), blekbalsamin (*Impatiens parviflora*), blomsterlupin (*Lupinus polyphyllus*), palsternacka (*Pastinaca sativa*), pestskråp (*Petasites hybridus*), robinia (*Robinia pseudoacacia*), vresros (*Rosa rugosa*), druvfläder (*Sambucus racemosa*), såpnejlika (*Saponaria officinalis*), kanadensiskt gullris (*Solidago canadensis*) och snöbär (*Symphoricarpos albus*).

Ju tidigare man upptäcker att en art håller på att etablera sig desto lättare är det att bekämpa den. Är en art väl etablerad är det mycket tidskrävande och kostsamt att försöka bli av med den men upptäcker man arten när det bara finns några få småplantor kan man med enkla medel bli av med dem innan de hunnit orsaka något problem.

Även om den är vacker så hotar utbredningen av täta och högavuxna rosendunörtsbestånd många andra arter.

Organismgrupper

KÄRLVÄXTER

Inom ramen för projektet Skånes Flora har totalt 823 kärlväxtarter återfunnits i Lomma kommun. Vid författandet av denna text (2017/2018) hade 7 akut hotade kärlväxtarter noterats i artportalen för Lomma kommun de senaste 20 åren. Därutöver fanns det 10 arter som bedömdes vara starkt hotade, 23 arter sårbara och till de nära hotade räknades 21 arter.

Av naturtyper och områden som har en särskilt artrik och/eller skyddsvärd flora kan nämnas strandängarna Alnarps fälad och vid Löddeåns mynning, sumpskogen vid Alkärret och våtmarker såsom Fels mosse. Även flera så kallade ruderatmarker, främst området kring de före detta. lertäktsdammarna, har en artrik kärlväxtflora. Före detta deponierna i Haboområdet visade sig vid en inventering 2004 hysa 236 olika arter. Ett annat område som vid inventeringen 2005 visat sig ha en rik kärlväxtflora är Kyrkfuret, som ursprungligen är en tallplantering men där inslaget av löv successivt ökat och ett artrikt fältskikt har utvecklats. Den mycket varierade park- och ädellövskogsmiljön i Alnarpsparken tillhör en av kommunens artrikaste miljöer för kärlväxter. I Alnarpsparken har man funnit totalt 420 kärlväxter (icke planterade) varav en rad sällsynta arter såsom strimfibbla, väggört, renlosta, grusnejlika, vitrapunkel, fläckbladig lungört, paddfot och mellanhäxört. Strandängarna vid Alnarps fälad hyser en beteskrävande, salttålig och artrik flora. Även driftvallar och sanddyner längs stranden har en intressant flora, med bland annat bitterkrassing. Fels mosse utgör en av mycket få våtmarker som klarat sig undan större utdikning och hyser därför en del mer eller mindre sällsynta arter. Haboljungs fure är, liksom Kyrkfuret, från början en ensartad tallplantering. Ju äldre skogen blir desto mer ökar den biologiska mångfalden bland annat till följd av ett ökat inslag av lövträd. Detta området är relativt artrikt, bland annat fann man 49 arter av träd och buskar vid en inventering 2005. Alkärret, strax väster om Haboljungs fure, har ett relativt artrikt buskskikt. En friskäng finns i området med ett 90-tal arter. I strandzonen, väster om Alkärret, finns de sällsynta arterna bolmört, odört och piggtistel. De dammar och våtmarker som anläggs inom Höjeå- och Kävlingeå-projekten har inneburit nya viktiga lokaler för växter knutna till det gamla, odikade odlingslandskapet. Inventeringar vid dammarna (1998) har visat på flera ovanliga och rödlistade arter, exempelvis sumpskräppa. Ålgräs, eller bandtång som den också kallas, tillhör kärlväxterna. Ålgräs växer i grunda sandiga marina miljöer och är vanligt förekommande i Lommabukten. I bukten finns även borstnate. När ålgräset förekommer frekvent brukar benämningen ålgräsängar användas. Denna naturtyp är en viktig livsmiljö för uppväxande fisk.

LAVAR, MOSSOR, ALGER OCH SVAMPAR

Kunskaperna om lavar, mossor och alger i Lomma kommun är mycket begränsad. Inga systematiska inventeringar finns gjorda. Däremot är svampfloran väl inventerad i Alnarpsparken, som sannolikt är kommunens bästa svamplokal med flera rödlistade arter. Lavar är relativt störningskänsliga växter som kräver stabila livsförutsättningar under lång tid. Äldre parker, ädellövskog, alléer men också byggnadsverk såsom murar är miljöer där man kan hitta en rik lavflora. Lavar är mycket känsliga för luftföroreningar. Områden som är intressanta avseende lavfloran är exempelvis Borgeby slottspark och Alnarpsparken. En mindre vanlig art, kalkvägglav, har observerats på en mur vid Fjelie kyrka. Ytterligare en mindre vanlig art som har konstaterats är flikig sköldlav. De övriga noteringar som finns i ArtDatabankens förteckning är från 1900-talets första hälft. Vid författandet av denna text (2017/2018) hade 2 starkt hotade, 6 sårbara och 4 nära hotade svamparter noterats i artportalen för Lomma kommun de senaste 20 åren. Även 1 nära hotad lavart noterades.

Det finns en relativt rik algflora i Öresund. Öresundsområdets makroalgflora finns beskriven i en rapport från Öresundsvattensamarbetet. När det gäller mikroalger har Öresunds vattenvårdsförbund undersökt både djur- och växtplankton i Lommabukten.

DÄGGDJUR

Det intensivt brukade jordbrukslandskapet och den hårt utbyggda infrastrukturen ger få möjligheter för större däggdjur att överleva och röra sig i landskapet. Bland hjortdjuren förekommer rådjur allmänt i kommunen, bland annat vid Oskarsfridsdammarna,

Domedejla mosse, Kannikedammen och vid Habo Ljung. Andra hjortdjur, exempelvis kronhjort och älg, ses sällan och då när enstaka kringströvande exemplar råkar hamna i kommunen. Vildsvinet har ökat stort i Skåne under en lång tid men den är fortfarande ganska sällsynt i kommunen, vildsvin har dock noterats vid Östra dammarna. Av större rovdjur finns rödräv, som reproducerar sig främst i Alnarpsområdet, medan grävling är mindre vanlig, dock hittas trafikdödade exemplar då och då. Kanin och fälthare är allmänt förekommande. Igelkottar kan vanligtvis observeras i och kring Lommas tätorter, populationens tillstånd i sin helhet är dock väl kartlagd. Det finns minst sju olika arter av gnagare i kommunen, bland annat är ekorre vanlig i parkmiljöer. Bland mårddjuren är iller och hermelin ganska vanligt förekommande, mård är mindre vanlig, men förekommer bland annat i Alnarpsparken, medan vessla är sällsynt. Mink, vars vilda stam härstammar från djur som rymt från pälsfarmar, förekommer men det är oklart hur vanlig den är. Eftersom minken ofta utgör ett stort problem för skyddsvärda fågelarter har skyddsjakt, i varierande omfattning, bedrivits sedan 1990-talet.

Fladdermusfaunan inventerades i Skåne 2003. I Alnarpsparken och vid tegelbruksdammarna norr om Lomma tätort gjordes flera intressanta fynd. På båda lokalerna återfanns vattenfladdermus, dvärgfladdermus, trollfladdermus och stor fladdermus. Vid dammarna fanns även nordisk fladdermus. År 2005 inventerades tegelbruksdammarna på nytt, och man fann då samma arter som 2003. De senaste inventeringarna av fladdermusfaunan utfördes i Öresundsparken och Saltsjöbadsparken under juli 2015 och i Pråmlyckan och Kustdammarna under juli 2017. Inventeringen i Saltsjöbadsparken visade på överraskande högt antal registreringar av nordfladdermus, dvärgpipistrell, trollfladdermus och brunlångöra. Dessa fyra arter observerades frekvent även i Öresundsparken, samt en enda registrering av större brunfladdermus noterades. Öresundsparken anses utnyttjas framförallt som ett jaktområde. Det är inte möjligt att avgöra om nordfladdermusen och dvärgpipistrellen har sina yngelplatser inom eller utanför parken. Trollfladdermusen anses dock troligtvis hålla till i Saltsjöbadens gamla bokar. De registrerade fladdermössen i Pråmlyckan tros ha kolonier där (dvärgpipistrell och vattenfladdermus) och i det närliggande naturreservatet Slättängsdammarna (trollpipistrell). Vid Fyrkantsdammen noterades ett exemplar av den rödlistade sydfladdermusen vid inventeringarna 2017.

När det gäller de marina däggdjuren observeras enstaka exemplar av knubbsäl och tumlare.

FÅGLAR

Minst 280 fågelarter har observerats i Lomma kommun. Av dessa bedöms cirka 100 arter häcka årligen eller regelbundet i kommunen. Vid författandet av denna text (2017/2018) hade 2 starkt hotade och 12 sårbara fågelarter med säkerställd eller trolig häckning noterats i artportalen för Lomma kommun de senaste 20 åren.

Lommabukten berörs av omfattande sträckrörelser för många fågelarter. Stora mängder änder, doppingar, arktiska vadare samt flera arter av tärnor rastar längs buktens kust under sträcktider. På de många sandrevlarna kan man exempelvis se vadarfåglar som myrspov, kustpipare och kustsnäppa. Vid hårda västvindar kan ibland pelagiska fåglar från Nordsjön och Atlanten ses, som exempelvis havssulor, stormfåglar och tretåig mås. Under vintern övernattar ofta tusentals kanadagäss (med inslag av andra gåsarter) i Lommabukten. Bland rödlistade arter som rastar i bukten kan nämnas brushane, alfågel och bergand. Längs större delen av kommunens strandområden är störningen från mänskliga aktiviteter för stor för att sjöfågel ska lyckas häcka där. De värdefullaste häckningslokalerna i kommunen är vid Löddeåns mynning och i de södra delarna av Lomma, vid Alnarps fälad. I dessa två områden råder beträdnadsförbud under viss tid av året, just för att skydda fågellivet. På strandängarna och de fuktiga betesmarkerna förekommer rödbena, skärfläcka och gulärla. Strandängarna utgör även en passande miljö för den sydliga kärrsnäppan. Denna ras av kärrsnäppa är på snabb tillbakagång och sista observerade häckningen i Lomma kommun var år 2000.

I kommunens våtmarker och dammar kan man bland annat finna skedand, brunand, årta, gråhakedopping och vattenrall. Dammarna norr om Lomma, exempelvis Östra dammarna, Slättängsdammarna, Trekantsdammen och Habo dammar, är fågelrika dammar som är värda ett besök med kikaren. Vid åarna och även kring dammarna finns kungsfiskare, dock sällsynt som häckare. I vassar och förbuskade våtmarker och dammar återfinns ibland skägg- och pungmes. Rördromens tutande har hörts nästan årligen under senare år men någon häckning har ej konstaterats. År 2003 genomfördes

inventeringar av utvalda våtmarker och dammar anlagda inom Höjeå- och Kävlingeå-projekten. Sju av dammarna ligger inom Lomma kommuns gräns. Vid flera av dessa våtmarker konstaterades att en mycket rik våtmarksberoende fågelfauna etablerats på mycket kort tid. Detta gäller i synnerhet vid Kannikedammen, vilken har blivit en mycket populär fågellokal.

Många fågelarter är knutna till jordbrukslandskapet. Det moderna jordbruket och dess strukturförändringar hotar dock flera av dessa. En del arter som är beroende av ett jämförelsevis mer varierat jordbrukslandskap finns dock fortfarande kvar i kommunen, exempelvis stenskvätta och sånglärka. I park- och ädellövskogsmiljöerna finns katt- och hornugglor samt större och mindre hackspett. Skogsduva, som är beroende av håligheter i träd, har häckat i Haboljungs fure och i Alnarpsparken men det är osäkert om den häckar där idag. Vissa vårar har man kunnat höra mindre flugsnappare och sommargylling sjunga i ogallrade skogspartier, men häckning av dessa båda arter har inte konstaterats.

FISKAR

Lomma kommun har en rik fiskfauna, både till antalet arter och individer. I Lommabukten finns viktiga uppväxtområden för ekonomiskt viktiga arter. I åar och dammar finns det möjligheter till ett attraktivt fritidsfiske. Vattenkvaliteten i åarna har förbättrats under de senaste decennierna vilket har gett positivt utslag för fisket, bland annat har förekomsten av öring ökat. I Lödde å har hela 28 fiskarter observerats. Elfiske har genomförts i stora delar av Kävlingeån och dess förgreningar. I det elfiske som utförts från Löddeåns mynning upp till Kvarnvik har följande arter noterats: id, mört, ål, öring, småspigg, storspigg, grönling, lake, mört och abborre. Åtgärder för att underlätta för vandrande fisk har också genomförts. Många stora gäddor fångas i Kävlingeån. Även i Höje å har man genomfört elfiske för att kartlägga artfrekvens och kvantitet. Elfisket 2004 visade att det finns bland annat öring, abborre, bäcknejonöga, elritsa, grönling, groplöja, gädda, mört och ål. I Önnerupsbäcken, som tillhör Höje å avrinningsområde, råder fiskeförbud. Öring går upp i delar av bäcken men det finns en del vandringshinder. Här finns också den mindre vanliga grönlingen.

De före detta lertäktsdammarna norr och nordost om Lomma är rika på fisk. En del av dammarna står i förbindelse med Höje å och havet. I det följande ges exempel på vilka arter som förekommer i de olika dammarna. Östra dammen: abborre, gädda, mört, karp (inplanterad), ruda, sutare och ål. Habo dammar: mört, id och öring. Fyrkantsdammen: abborre, gädda, mört, id, braxen, sarv, ruda, sutare och ål. Under sommaren 2005 inventerades fiskbeståndet i en av Slättängsdammarna (Lingan) och man fann hela sju fiskarter: mört, abborre, gädda, sutare, ruda, benlöja och sarv. Andra arter som fångats i Slättängsdammarna är: id, ål och inplanterad karp.

De grunda bottnarna i Lommabukten är viktiga yngelplatser för många arter, bland annat flera för yrkesfisket ekonomiskt viktiga arter. Arter som förekommer i området är exempelvis torsk, sill, ål, lax, sjurygg, smörbult, kantnål, storspigg, horngädda, rödspätta och piggvar. Vid författandet av denna text (2017/2018) konstaterades förekomsten av 1 akut hotad art (ål) och 1 starkt hotad art (torsk) i Lomma kommun.

GROD- OCH KRÄLDJUR

Utdikning av våtmarker, kulvertering av diken, igenfyllning av märgelgravar och igenväxning av strandängar har inneburit att förutsättningarna för groddjuren försämrats under lång tid i Lomma kommun. Även fragmenteringen av landskapet med vägar och bebyggelse gör det svårt för grodorna att förflytta sig i landskapet och många blir överkörda.

Det är därför inte konstigt att tre arter försvunnit i modern tid. Till detta kommer en global trend där groddjuren minskar snabbare än vad som kan förväntas med hänvisning till biotopförändringar. Orsakerna till detta är inte klarlagda. Enligt ArtDatabankens förteckning har strandpadda noterats senast 1997. Enligt muntliga uppgifter saknas strandpaddan idag på de lokaler där den tidigare funnits. Den sista noteringen för grönfläckig padda är, enligt ArtDatabanken, 1982. För lökgroda gäller att den senaste noteringen är från 1992. Under 2017 har dock flera dammar anlagts i naturreservat Löddeåns mynning och för att gynna lökgroda har yngel tillförts dessa dammar.

Viktiga små organismer

Fundamentala ekosystem-tjänster såsom jordbildning och näringsomsättning är helt beroende på nedbrytningen av dött organiskt material från växter och djur som sköts av biologisk mångfald i och på mark. Stora och små marklevande djur, bakterier och svampar bryter ner materialet. Nedbrytningsprocessen leder så småningom till att näringsämnen tillgängliggörs för nya växter och på så vis sluts naturens kretslopp.

Den relativt sällsynta större vattensalamandern förekommer, liksom den mer allmänt förekommande mindre vattensalamandern. Övriga groddjur är vanlig groda, åkergroda och vanlig padda. Snok finns vid Slättängsdammarna samt vid Östra dammarna men är ovanlig. I skötseln av naturreservat ingår på flera platser skapande av så kallade snokhögar. Detta är högar av växtrester som lämnas i syfte att bland annat fungera som äggläggningsplats för snok.

LEDDJUR

Insektsfaunan är sannolikt den mest artrika organismgruppen i Lomma kommun, liksom i Sverige för övrigt. Kunskapen om förekomst av insektsarter i kommunen är dock begränsad och den kunskap som finns gäller i första hand skalbaggar. Betydelsefulla insektsbiotoper i kommunen är triviala torr- och sandmarker med gles vegetation. Det finns många hotade skalbaggar, steklar, tvåvingar, halvvingar och hopprätvingar som är knutna till denna miljö. Sand- och grustäkter samt örtrika ruderatmarker är viktiga miljöer som attraherar många insektsarter. Torrängar hyser många sällsynta vivlar och bladbaggar, vilka lever på växter som är knutna till just denna miljö. Sanddyner och havsstrandängar utgör reproduktionsplats för flera salt- och brackvattenberoende insekter. Almdominerade trädbestånd hyser hundratals insektsarter vilka är beroende av almen, många är starkt hotade och mycket sällsynta vedinsekter, hålträdsbaggar och savflugor.

Enligt ArtDatabankens rödlista finns totalt 28 skalbaggsarter inrapporterade från kommunen sedan 1980 och framåt. Ofta saknas svenska namn, därav den något generiska benämningen av vissa rödlistade arter i Bilaga 3.

Projekt trollsländor i Skåne 2009-2014 redovisar fynd av 27 arter av trollsländor och flicksländor i Lomma kommun (Billqvist och Birkedal, 2016).

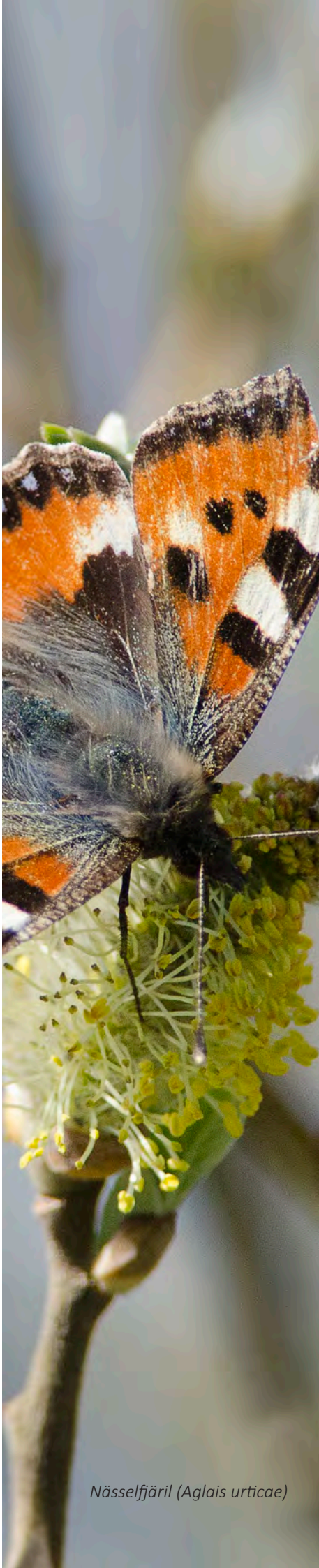
Särskilt viktiga områden för insektsfaunan i Lomma kommun är Alnarpsparken, Borgeby slottspark, Alnarps fälad, tegelbruksområdena (med gamla almar, död ved, skräpmarker), lertäktsdammarna, Höjeå-dalen samt kustdynerna och torrmarkerna mellan Bjärred och Lomma tätort. Vid en inventering 1995 fanns det fortfarande en för Skandinavien unik fauna av marklevande insekter längs Höje å. Dessa arter återfanns främst på översvämningsängarna längs ån, och är starkt beroende av att översvämningscyklerna upprätthålls. Lertäktsdammarna norr om Lomma tätort har undersökts relativt noggrant vad gäller insekter. Idag har dock vattenståndet i dammarna höjts på grund av att utpumpning av vatten har upphört, vilket inverkat negativt på skalbaggsfaunan vars livsmiljöer lagts under vatten. Även igenväxning har haft negativa konsekvenser. År 2006 gjordes en översiktlig inventering av skalbaggsfaunan i området kring Slättängsdammarna och man konstaterade då att den tidigare unika faunan med all sannolikhet till stora delar försvunnit från området.

Vid Alkärret i Habo Ljung har man funnit ett antal mycket sällsynta spindelarter, bland annat den starkt hotade kärrmånspindeln (***Agroeca dentigera***).

ÖVRIGA RYGGRADSLÖSA DJUR

Länsstyrelsen har genomfört en inventering för att undersöka om det finns levande exemplar av tjockskalig målarmussla (*Unio crassus*) i Höje å och Önnerupsbäcken. Rapporter finns från 2004 om att skal från denna rödlistade art funnits i rensningsmassor nedströms vägbron som korsar Höje å strax söder om Bjällerup, öster om Staffanstorp. Länsstyrelsen har undersökt tre lokaler i kommunen under 2004 och dessa var Höje å vid Kommungården, Höje å vid kyrkan i Lomma och Önnerupsbäcken. Levande exemplar av tjockskalig målarmussla återfanns inte på de undersökta lokalerna. I samband med inventeringen hittade man dock vanlig dammussla (*Anadonta anatina*) och i Slättängsdammarna har man tidigare hittat smal dammsnäcka (*Omphiscola glabra*), som tillhör de rödlistade arterna.

Det finns en del information om marina ryggradslösa djur i kommunens marina naturvårdsprogram (Lomma kommun, 2010b). Vid författandet av denna text (2017/2018) noterades 1 sårbar marin blötdjursart (sydlig östersjöhjärtmussla) för Lomma kommun under de senaste 20 åren, genom Öresunds vattenvårdsförbunds miljöövervakningsprogram.

Nässelfjäril (Aglais urticae)

Ekosystemtjänster

Naturen är värdefull på många sätt men många värden svåra att bedöma och lätta at ta för givet. Hur värdesätter man exempelvis en picknick vid havet med nära och kära en varm vårdag? Eller att dricksvatten finns i kranen när man vill? Att det finns byggnadsmaterial att få tag på till det där projektet man vill göra? Hur värdesätter man att fåglarna kvittrar i kvarteret där man bor, eller att en sällsynt fladdermus bor i det gamla ihåliga trädet utanför fönstret? Naturen har många värden, vissa är enkla att värdera, andra svårare. En del värden har man förmodligen inte ens funderat över- man tar dem för givet.

Men varför ska man värdera naturen? Är inte naturen värdefull i sig? Jo, visst är den det. Men den är även värdefull för oss människor genom den nytta den ger oss, helt gratis genom så kallade ekosystemtjänster. Ekosystemtjänster är grunden för ett fungerande samhälle och genom att värdera dessa blir de mer synliga samt enklare att få med i beräkningen när det fattas beslut i samhället.

Utan att vi tänker närmare på det, så utför ekosystemen omkring oss livsviktiga uppgifter som vi inte kan ersätta med mänskligt arbete eller teknik. Exempel på sådana är växternas fotosyntes och upptag av växthusgaser, insekternas pollinering av odlade grödor, våtmarkernas rening av övergödande ämnen såsom kväve och fosfor, och olika djurarters kontroll av skadeinsekter. Dessutom erbjuder ekosystemen rent dricksvatten och olika sorters råvaror som vilt, fisk, svamp och bär. Det är även naturens sätt att påverka vår hälsa och vårt välbefinnande. Dessa tjänster är i de flesta fall omöjliga att ersätta- om de upphör att fungera förlorar vi grunden för vår existens. Centralt är alltså att det är människan som står i centrum, en ekosystemtjänst är något som naturen ger som vi människor har nytta eller användning av. För att kunna producera ekosystemtjänster krävs att ekosystemen har kapacitet för detta, något som kräver olika förutsättningar för olika ekosystem och är intimt förknippat med begreppet biologisk mångfald.

Vi människor påverkar ekosystemen radikalt. Ibland gör vi nytta, men oftast utarmar vi systemen. Till exempel har intensivt jord- och skogsbruk ökat vår välfärd, men samtidigt försämrat naturens vattenrenande förmåga och den biologiska mångfalden, vilket riskerar att på sikt försämra vår välfärd eller tvinga oss till dyra investeringar för att återställa dess funktioner.

Ekosystemtjänsterna kan delas in i fyra kategorier: *Kulturella, Försörjande, Reglerande* och *Stödjande*.

Kulturella tjänster är icke-materiella fördelar som höjer vårt välbefinnande. Det kan vara ökad hälsa från vistelse i naturen, möjlighet till friluftsliv och motion, naturpedagogik eller spirituell berikning.

Försörjande tjänster resulterar i de produkter som människan får ut från naturen. Det kan vara mat, virke, bränsle och rent vatten.

Reglerande tjänster är de fördelar människan får från naturliga processer och funktioner i ekosystemen, exempelvis pollinering, luftkvalitetsförbättring, vattenrening, erosionskontroll och klimatreglering.

Stödjande tjänster är nödvändiga för att skapa alla övriga ekosystemtjänster, de innefattar bland annat primärproduktion, fotosyntes, näringsomsättning och formering av jord.

Biologisk mångfald räknas ofta in i kategorin *Stödjande*. Men, i och med att alla ekosystemtjänster är beroende av levande organismer så är biologisk mångfald en grundförutsättning för ekosystemens långsiktiga kapacitet att leverera ekosystemtjänster, även de *Stödjande*. Därför behandlar vi biologisk mångfald som en egen kategori i Lomma kommun.

Av grundläggande betydelse är att ekosystemtjänster bygger på biotiska processer. Det betyder att bara tjänster som produceras genom levande biologiska processer räknas in i begreppet ekosystemtjänster. Därför är tjänster såsom som våg-, vind- och solkraft inte ekosystemtjänster då de istället drivs av så kallade abiotiska, icke levande, processer.

Naturens många värden

Den biologiska mångfalden står bakom de flesta ekosystemtjänster som reglerar olika ekosystemprocesser. Naturen, dess vegetation och övrigt liv står bakom tjänster såsom klimat-, vatten- och erosionsreglering. Därtill kommer rening av luft och vatten som till stor del regleras av träd, växter och våtmarker. Naturens pollinatörer, såsom bin och blomflugor, reglerar tillväxten av många pollinationsgynnade grödor som länge kultiverats av människan. Likaså är naturens skadedjurs-bekämpare, exempelvis spindlar och rovlevande skalbaggar såsom jord-löpare, viktiga för att reglera förekomsten av olika skadedjur och deras negativa inverkan på våra grödors tillväxt.

Kulturella ekosystemtjänster

I naturen i Lomma kommun finns det plats för friluftsliv, rekreation, träning och motion. Naturen kan även nyttjas till turism eller för lärande och konstnärlig utveckling. Den bidrar dessutom i hög grad till ett samhälles identitetskänsla. Inte minst är naturen viktig för

psykisk och social hälsa. Kulturella ekosystemtjänster är svåra att värdera monetärt men är oerhört viktiga för vårt välbefinnande och kan generera stora samhällsbesparingar.

REKREATION OCH FRILUFTSLIV

Att kunna vistas i naturen är betydelsefullt hur ett folkhälsoperspektiv, och närhet till rekreation och friluftsliv är en viktig förutsättning för vårt välbefinnande. Vi har i Lomma kommun flera välbesökta parker och naturområden som är viktiga för rekreation och friluftsliv. Utöver det så har Strandstråket och Skåneleden anlagts, löpslingor finns på flera platser och stränder och bryggor lockar till bad året runt. Det råder dock stor brist på allemansrättslig mark och det finns vissa områden i kommunen där det är långt till parker och naturområden, främst längre inåt landet där det bedrivs ett intensivt jordbruk. För att underlätta för boende i både dessa och andra områden är det viktigt att skapa lättillgängliga strövområden, såsom bräddade vegetations- och gångstråk längs åkerkanter som främjar promenader och andra aktiviteter i vårt öppna landskap. Detta hade dessutom varit en vinst för många andra ekosystemtjänster då dessa stråk dessutom skulle verka som skyddszoner för näringsläckage och som ekologiska korridorer för många olika växter och djur.

HÄLSA OCH INSPIRATION

Det är vetenskapligt bevisat att naturupplevelser positivt påverkar vår mentala och fysiska hälsa. Naturen är även en viktig inspirationskälla. Det är viktigt att se till att det finns grönska nära alla folks hem och att integrera naturen i samhället, främst för att vi dagligen ska kunna ta del av dess gottgörande ekosystemtjänster, men det kan även leda till stora samhällsekonomiska vinster. Forskning har visat att den sträcka man är beredd att ta sig för att uppleva natur och grönska är 300 m. I Lomma kommun har de flesta mindre än 300 m till natur- eller grönområden, men det finns områden där det är längre. Kvalitén på områdena är också olika bra, i vissa grönområden råder det brist på till exempel träd och buskar och andra områden ligger nära vägar, järnväg eller andra bullerkällor.

Det är viktigt att värna om det tysta, exempelvis genom att plantera tät vegetation i bullerutsatta områden och det är viktigt att inte alla områden blir likadana, att vissa får vara mer hemliga och inte för tillrättalagda. Ju grönare och mer naturlikt ett område är, ju bättre effekt ger det på folks hälsa. Fler meditationsplatser ska skapas i Lomma kommun och lämpliga områden för naturrehabilitering ska pekas ut.

Naturområden utgör en ovärderlig resurs som kunskapskälla. Bild ifrån Pilängsparken (foto: Lomma kommun).

NATURPEDAGOGIK OCH LÄRANDE

En annan viktig funktion hos de kulturella ekosystemtjänsterna är deras pedagogiska värde. När vi vistas i naturen får vi möjlighet att lära oss hur den fungerar och hur viktigt det är med fungerande ekosystem. Det bidrar till en ökad förståelse för naturen och för hur viktigt det är att skydda de naturliga processerna. Då naturpedagogik och lärande är en viktig del i Lomma kommuns naturvårdsarbete så tas det upp mer i detalj under kapitlet ”Naturen som mötesplats”.

KULTUR- OCH NATURARV SAMT LANDSKAPSBILD

Områden som har enastående kulturella och/eller naturmässiga värden kan bli utsedda till världsarv. Men det kan även finnas kultur- och naturarv i mindre skala, där exempelvis tegelindustrin i Lomma är ett exempel på ett lokalt kulturarv, och Lommabukten skulle kunna anses vara ett lokalt naturarv. Dessa arv kan vara viktiga ur flera perspektiv, till exempel för hälsa, friluftsliv eller som en del av invånarnas identifiering med sin hembygd. Att bada har länge varit en betydande fritidsaktivitet i Lomma, därmed både ett kultur- och naturarv. Ibland har dock badvattnet i havet utanför Lomma varit otjänligt, på grund av oidentifierade källor uppströms Höje å. En förbättrad vattenfördröjning skulle även således kunna leda till förbättrad badkvalité.

Landskapsbilden är viktig av liknande skäl som natur- och kulturarv. I Lomma kommun identifierar sig förmodligen många invånare med jordbrukslandskapet och närheten till havet. I det flacka landskapet utgör all högre vegetation viktiga inslag i landskapsbilden. Ett stort hot mot landskapsbilden är olika former av exploatering. Alléer, åkerholmar och märgelgravar utgör småbiotoper i odlingslandskapet som har stor betydelse för både kultur- och naturarv samt landskapsbild, de utgör dessutom väldigt viktiga spridningsvägar för djur och växter.

“Shinrin yoku” - Skogsbesök för hälsan

Att bara vistas i skogen nära träden, utan att vandra eller genomföra annan fysisk aktivitet, har vetenskapligt bevisats förbättra hälsan. Detta praktiseras sedan början av 80-talet som en naturlig del av hälsovården och kallas “Forest bathing” eller på japanska “Shinrin yoku”.

Försörjande ekosystemtjänster

Ekosystemets försörjande tjänster ger oss tillgångar så som mat, dricksvatten, bränsle, energi och byggnadsmaterial. Försörjande tjänster ingår ofta i vårt handelssystem, vilket gör att det vanligtvis är ganska lätt att förstå deras nytta och att sätta ett ekonomiskt värde på dessa tjänster.

VATTEN OCH MAT

I denna kategori ingår tjänster som matproduktion och vattenförsörjning. I Lomma är den största ekosystemtjänsten givetvis jordbruket, men även det kommersiella fisket är viktigt. Andra viktiga tjänster i mindre skala är svamp- och bärplockning och stadsodling, till exempel i kolonilottsområden. Dricksvattnet kommer från sjön Bolmen i Småland och påverkas inte av aktiviteter inom kommunens gränser. Däremot finns en stor akvifer under Lomma, den så kallade Alnarpsströmmen. Den är ungefär en mil bred och sträcker sig i Skåne ända från Landskrona till Skivarp. I Lomma används den idag främst till bevattning inom jordbruket. Den kan dock komma att bli en viktig resurs i framtiden och man bör ta hänsyn till denna vid exempelvis borr- och grävningsprojekt och vid föroreningsolyckor.

RÅVAROR

Naturen ger oss skogar med träd som vi kan använda till virke eller andra produkter. Andra råvaror som kan räknas som ekosystemtjänster är exempelvis ull och gummi eller växtfibrer för att tvinna rep. Det finns idag ingen produktion av råvaror i Lomma kommun. Träråvaror är inte aktuellt då det finns begränsat med skog. Däremot skulle det finnas plats för betande djur, exempelvis för naturvårdsbete, som då kan ge råvaror som ull. Att ha områden som betas hade dessutom gynnat den biologiska mångfalden.

ENERGI

Här ingår bland annat energigrödor och restavfall för rötning. Det finns viss produktion av energiskog i kommunen, men på den bördiga jord som vi har kan det vara bättre att satsa på matproduktion. Även ved för hemmabruk är en betydelsefull energitjänst. Man kan i framtiden tänka sig att man till större del tar till vara på restmaterial från jordbruk samt tång från stränderna för att bilda energi genom rötning. Energifrågor, inklusive abiotiska (icke biologiska) energikällor som därmed inte räknas till ekosystemtjänster, exempelvis sol-, vind- och vattenkraft, behandlas närmare i Lomma Kommuns Energi- och klimatplan (Lomma kommun, 2015c).

Reglerande ekosystemtjänster

De reglerande ekosystemtjänsterna hjälper till att upprätthålla en balans i naturen. Det kan till exempel vara rening av luft och vatten, pollinering eller skadedjursbekämpning. Träden i en stad kan rena luften vi andas samt reducera buller- och växthusgaser. Växtlighet kan också utgöra skydd mot erosion. Vi människor tänker förmodligen inte så ofta på de reglerande tjänsterna, de arbetar lite i det dolda och är svåra att värdera i kronor och ören, men de är oerhört viktiga och är en av grundpelarna för möjligheterna att skapa ett hållbart samhälle.

KLIMATREGLERING

Att temperaturen på jorden stiger är ett faktum och med stigande temperaturer kommer stigande havsnivåer. Som kustkommun är Lomma kommun i ett utsatt läge för förhöjda havsnivåer. För att bromsa den globala uppvärmningen måste halten växthusgaser i atmosfären minska. Reducering av växthusgaser sker framför allt genom växternas fotosyntes, där växthusgasen koldioxid omvandlas till syre. Det sker även genom att växterna binder kolen från koldioxid i sin biomassa.

Våtmarker är miljöer som effektivt kan lagra stora mängder kol som omvandlas till bland annat torv. Det är inte möjligt för Lomma kommun att i större utsträckning bromsa den globala uppvärmningen genom att ändra markförhållanden, exempelvis genom skapandet av mer skog eller våtmarker (dock är dessa strukturer väldigt betydelsefulla lokalt för många andra ekosystemtjänsters funktion). Istället är det viktigt att på andra sätt minska halten av växthusgaser i atmosfären. En viktig aspekt i detta är att aktivt

Värderingsexempel - Nötskrikor

Nationalekonomen Cajsa hougner har räknat ut hur mycket fröplanteringen som genomförs av nötskrikor är värd. Nötskrikorna gömmer ekollon i marken för att äta senare, men flera ekollon blir liggande och gror till nya träd. Det ekonomiska värdet för ekosystemtjänsten uppskattades till 35 000 kr per nötskrikepar.

Global uppvärmning pågår

År 2017 var tredje året i rad som hade exceptionellt höga temperaturer. Temperaturerna översteg i de flesta områden globalt och i norra Europa registrerades flera månadsmedelvärden som låg mer än 6 grader över medelvärdena för 1981-2010. (Källa: ECMWF)

arbeta för att fasa ut användningen av fossila bränslen, vilket behandlas i Lomma Kommuns Energi- och klimatplan (Lomma kommun, 2015c).

När havet stiger ökar erosionsrisken, inte bara längs kusten utan även längs åarnas stränder och brinkar. Dessutom kommer det varmare klimatet att förorsaka kraftigare regnfall än tidigare, vilket ytterligare ökar översvämningsrisken. Vissa fysiska åtgärder, såsom erosionsskydd vid kusten, kommer att uppföras och vara till nytta för vissa områden vid extrema situationer men det kommer att bli fler översvämningar i stora delar av kommunen i framtiden. Det viktigaste att göra är att planera samhället efter dessa nya förutsättningar samt att värna och utveckla de naturliga strukturer som kan mildra de negativa effekterna.

Klimatreglering kan även ske i en mindre skala. På lokal nivå kan det vara en trädrad eller häck som skapar skugga och skydd från vinden.

RENING AV LUFT OCH VATTEN

Parker och vegetation nära vägar förbättrar luftkvaliteten och begränsar spridningen av luftföroreningar. Dessutom skapar vegetation syre och reducerar buller. Det finns vissa stadsområden i Lomma kommun som har mer än 300 m till närmsta grönområde, vilket påverkar den lokala luftkvaliteten negativt. Mer tätortsnära grönska hade förbättrat luftkvalitén och bullernivåer. Grönytor, småparker och enstaka träd och buskar nära bebyggelse bör därför öka.

Naturobjekt med vattenreningspotential kan vara infiltrationsmarker, svämplan, våtmarker eller sänkor i landskapet. Det finns många hårdgjorda ytor i kommunen vilket försämrar markens naturliga reningspotential av vatten. En minskning av hårdgjorda ytor samt att vid ny exploatering använda sig av genomsläppliga material och gröna tak är lämpliga åtgärder för att öka graden av vattenrening samt även förbättra skyddet mot översvämningar genom bättre naturlig infiltrationskapacitet.

VATTENFÖRDRÖJNING

Regnvatten behöver ha vägar att transportera sig i samhället. Om kapaciteten hos de existerande strukturerna inte räcker till vid kraftiga regnfall finns det stor risk för översvämning. Viktiga strukturer för regn- och dagvattenavrinning är exempelvis infiltrationsytor, fördröjningsmagasin, meandrande vattendrag och naturliga våtmarksområden.

Det saknas tillräckligt med våtmarker och fördröjningsmagasin både i landskapet och i den bebyggda miljön. Att skapa och återskapa meandrande vattendrag, våtmarker och andra fördröjningsmagasin som kan ta hand om tillfälliga vattenflöden kan återge landskapet en del av dess vattenreglerande förmåga. Träd minskar generellt översvämningsrisken och ökar reningsgraden av ytvatten. Det råder trädbrist på många ställen i kommunen, bland annat i jordbrukslandskapet där de dessutom är extra viktiga för att reducera läckage av näringsämnen och bekämpningsmedel. Träd i tätorterna är mycket viktiga, med rätt val av trädart och plats tillför träden otroligt många kvaliteter i den bebyggda miljön och kan göra stor skillnad för att minska översvämningar. På platser där träd inte är lämpliga finns många andra lösningar för att både låta naturen göra jobbet och bidra med andra kvaliteter i den fysiska miljön såsom gräsklädda svackor eller rain gardens.

För att motverka översvämningar är det viktigt att inte skapa ogenomträngbara ytor, exempelvis asfalt, utan istället göra ytor som låter vattnet infiltrera ner i marken. Man bör därför arbeta aktivt i planeringsprocesser med genomsläppliga ytor som exempelvis gröna tak, grus eller armerade gräsytor istället för asfalt och betong. För att utveckla tätortsmiljöerna att tåla översvämningar behöver hårdgjorda ytor tas bort och fler gröna lösningar byggas.

EROSIONSDÄMPNING

Här är det viktigt att identifiera riskområden och undersöka vilka element som är viktiga för att förhindra erosion. Om det till exempel finns bindande vegetation i ett riskområde så bör man inte ta bort den vid exploatering utan snarare förstärka vegetationen. Detta är en ekosystemtjänst som kan komma att bli mer betydelsefull i framtiden om klimatförändringarna leder till kraftigare regn och högre havsnivåer. Även om det är erosion från hav, åar och översvämningar som är den största risken i Lomma kommun så finns det andra sorters erosion. Till exempel har flertalet skogsområden i kommunen planterats för att binda jorden och undvika vinderosion och sandflykt.

Värderingsexempel - Våtmark

Våtmarker och vattendrag med naturliga flöden bidrar till översvämningsskydd som motsvarar stora belopp, varför det lönar sig att bevara och sköta dessa. En studie visade att bland våtmarkers ekosystemtjänster så beräknades översvämnings-skydd vara den tjänst som vara värd mest pengar (i snitt 608 brittiska pund/ hektar våtmark/år), följt av biodiversitet (304 pund/ hektar/år) och vattenrening (292 pund/hektar/år). (Morris och Camino, 2011).

Betydelsefulla ålgräsängar

Ålgräsängar inte bara fungerar som uppväxt- och levnadsmiljö för många blöt och leddjur och fiskar, de bidrar även till viktiga ekosystemtjänster såsom att motverka erosion och övergödning samt att fånga sediment och organiska föroreningar.

Idag är stränder och kustnära områden på många platser hårdgjorda, felaktigt utformade eller bevuxna med till exempel invasiva växter. Detta gör att det bara återstår små delar av de tidigare kulturhistoriska strandbetesängarna med en rik flora och fauna. På vissa platser bör bekämpning av invasiva växter ske i högre utsträckning än vad som sker idag. En omvandling mot ekosystembaserade lösningar bör övervägas när åtgärder ändå ska genomföras.

POLLINERING

För att få blommande växter att bära frukt och ge god skörd är det viktigt att det finns gott om pollinatörer. Lomma Kommun består till stor del av mycket bördig jordbruksmark. Därför är pollinering och skadedjursbekämpning två viktiga reglerande ekosystemtjänster i kommunen. Förbättrade förutsättningar för dessa två ekosystemtjänster kan leda till bättre skördar och mindre behov av bekämpningsmedel och konstgödsel. För att få ett ökat antal och en ökad mångfald av pollinatörer behövs det fler lämpliga habitat såsom ängs- och betesmarker, artrika vägrenar, torrbackar, sandiga marker, gamla träd och skogsbryn i soliga lägen. En bra åtgärd i Lomma kommun kan vara att skapa fler och bredare åkerrenar med ängsvegetation samt buskar och träd, som kan hysa en ökad mångfald av både växter och insekter. En viktig pollinerare är honungsbiet, men även vilda bin är viktiga för pollinering. Dessutom kan andra insekter än bin utgöra ungefär 40 % av pollineringen av ekonomiska grödor (Rader 2016). Därför är det viktigt att även stötta flugor, getingar, skalbaggar, steklar, humlor och fjärilar. Det finns väldigt lite strukturer i det storskaliga jordbrukslandskapet som idag främjar dessa pollinatörer.

SKADEDJURSBEKÄMPNING

Fåglar, rovinsekter och spindlar är viktiga skadedjursbekämpare. Att skapa och upprätthålla bra förutsättningar för dessa och andra skadedjurspredatorer kan bidra till exempelvis minskad användning av bekämpningsmedel.

Bristen på natur i kommunen skapar en brist på biologisk mångfald, vilket leder till färre skadedjursbekämpande arter. Desto fler arter som finns, desto bättre balans kan förväntas, med både fler pollinerare, skadedjur och skadedjursbekämpande arter. Det skapar ett artsamhälle och en natur som är mer motståndskraftig och anpassningsbar mot förändringar. I Lomma kommun skapar de stora sammanhängande monokulturerna i jordbrukslandskapet alltför bra förutsättningar för skadedjur. Det skulle därför behövas mindre åkerplättar med mer varierade grödor samt naturliga element som gynnar skadedjursbekämpande arter i nära anslutning till jordbruksmarkerna. Många av de åtgärder som gynnar pollinerare (se stycket innan) gynnar även skadedjursbekämpande djur. Andra åtgärder som kan förbättra skadedjursbekämpningen är att anlägga dammar för insekter och groddjur eller sätta upp fågelholkar eller på andra sätt förbättra förutsättningarna för insektsätande fåglar.

Värderingsexempel - Pollination

Det ekonomiska värdet av insektspollineringen av skogsbär i Sverige har uppskattats till 40-70 miljoner kr per år. I denna uppskattning räknades inte rekreationsvärdet av bärplockning in, det är alltså en snål skattning av det totala värdet av att det finns bär i skogen. Både blåbär och lingon som pollinerats av insekter sätter dessutom fler frön och bär än självpollinerade bär . (Fröborg, 1966)

Om insekter hade lön

En burk honung för 3 miljoner? Anders och Måns fick i det humoristiska radioprogrammet "Så funkar det" i uppdrag att reda ut kostnaden av en burk honung om bin skulle ha en timlön på 100 kr. Med hjälp av Sveriges biodlares förening uppskattades att ett bi flyger i ungefär 2 veckor av sin livstid och ungefär 9 timmar per dag. Under denna period bidrar biet till ungefär en milliliter honung. Anders och Måns spekulerade att det i så fall skulle innebära en lönekostnad på 12 600 kr per ml och en burk med 400 g skulle i så fall kosta över 3 miljoner…utan biets sociala avgiter! (program Så funkar det, Sveriges radio).

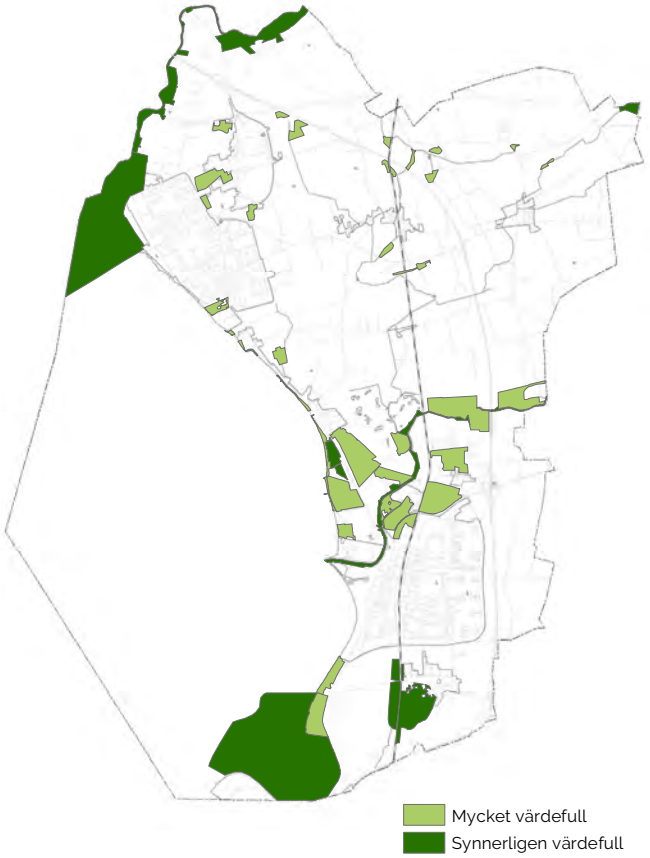
Stödjande ekosystemtjänster

Stödjande ekosystemtjänster är grundläggande processer i ekosystemen som är en förutsättning för alla de andra ekosystemtjänsterna. Det kan exempelvis vara vattnets och kvävets kretslopp, fotosyntesen och nybildande av jord. Biologisk mångfald räknas ibland som en stödjande process. Men eftersom biologisk mångfald ligger till grund för de andra stödjande processerna, samt även innefattar andra viktiga funktioner och värden, behandlas den som en egen kategori i Lomma Kommun.

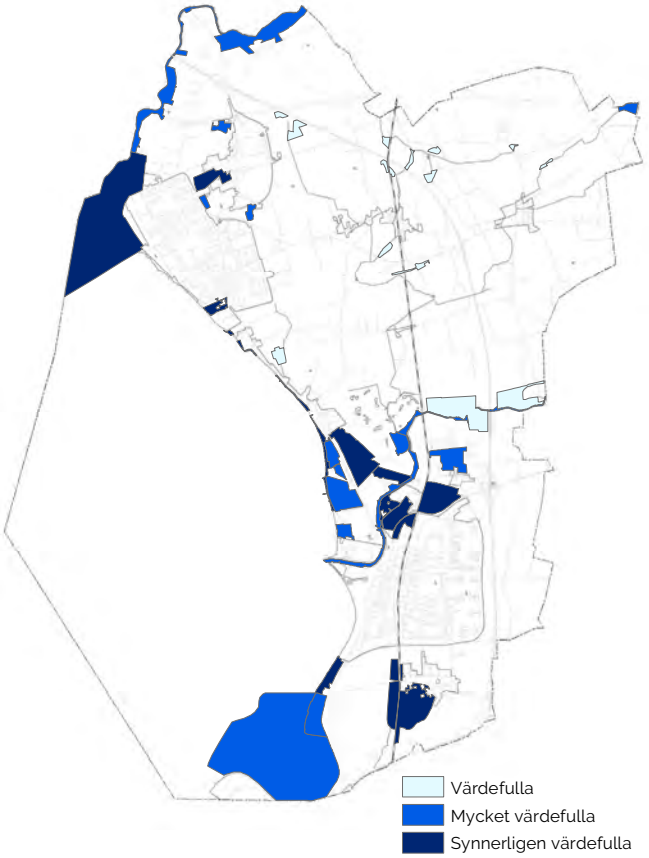
NÄRINGSOMSÄTTNING

Ekosystemens växt- och djurliv tar upp och binder näringsämnen i sin biomassa. När de dör bryts de ned av andra organismer som åter frigör de bundna näringsämnen. Detta bidrar bland annat till att hålla våra jordbruksmarker bördiga samt påverkar näringsstatusen i våra vattendrag. I vår jordbruksintensiva kommun är det viktigt att arbeta för att reducera läckage av näringsämnen från åkrar och bibehålla bördiga jordbruksmarker. Detta kan man exempelvis göra genom ändrade odlingsmetoder, att skapa skyddzoner med växtlighet längs med åkrar och vattendrag samt att anlägga fler våtmarker och skapa meandrande vattendrag. Det är även viktigt att följa nya (och gamla) rön och forskning om odlingsmetoder som kan minska utarmningen av jordbruksmarken, eller kanske till och med förbättra jordmånen.

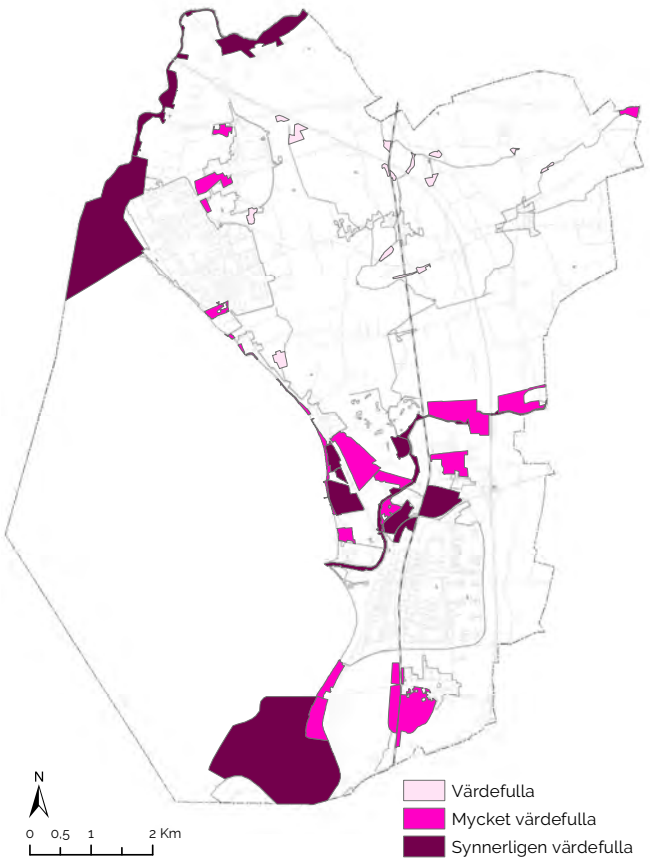
BIOLOGISK MÅNGFALD

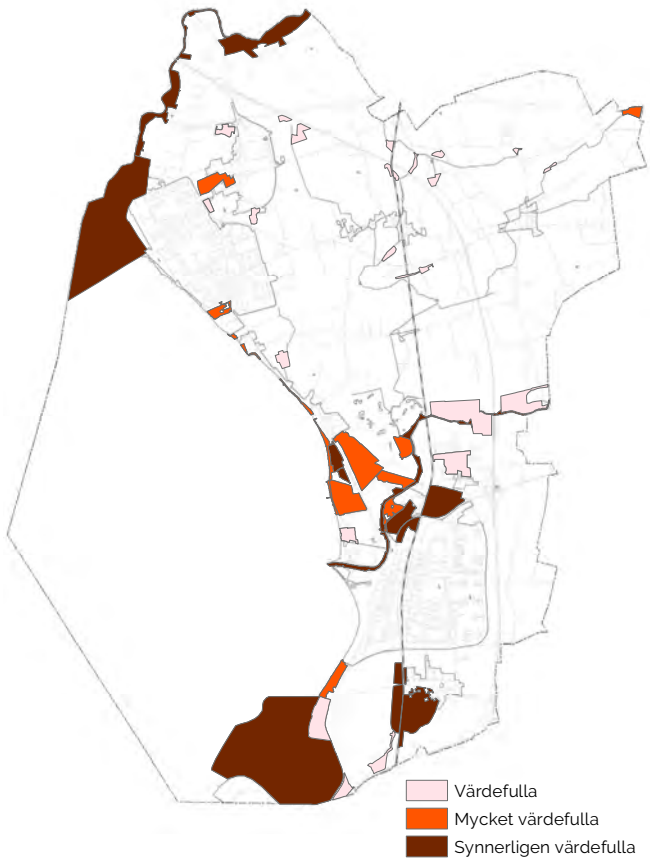
KULTURELLA EKOSYSTEMTJÄNSTER

FÖRSÖRJANDE, REGLERANDE,OCH STÖDJANDE EKOSYSTEMTJÄNSTER

TOTALA VÄRDEN AV BIOLOGISK MÅNGFALD OCH SAMTLIGA EKOSYSTEMTJÄNSTER

Värdering av biologisk mångfald och ekosystemtjänster i naturområden större än 0,5 hektar i Lomma kommun. Beskrivning av de större naturområdena med bedömning av specifika värden finns i denna del av naturmiljöprogrammet under kapitlet Naturområden och övriga grönstrukturer. Naturens värden beskrivs övergripande i kapitlet Biologisk mångfald och i detta kapitel (Ekosystemtjänster).

Naturen som mötesplats

Rekreation och friluftsliv

Friluftslivet är naturvårdens sociala dimension. Forskning visar att natur och trädgård lindrar stress och ökar människans välbefinnande. Forskning på rehabilitering i gröna miljöer bedrivs bland annat vid SLU i Alnarp där en trädgård bestående av traditionella odlingsområden och mer naturlika skogsområden anlagts för rehabilitering av personer med utmattningsdiagnoser.

Tillgång till natur- och rekreationsområden har stor betydelse för folkhälsan och vårt välbefinnande. Lomma kommun har för närvarande cirka 679 ha allemansrättslig mark, och ungefär 24 000 invånare, vilket ger en sammanlagd yta som är tillgänglig för rekreation på 295 m^2 per person. Detta kan jämföras med 470 m^2 i Skåne och 4 600 m^2 i Sverige. När det förra Naturmiljöprogrammet togs fram (2008) var siffran för Lomma 250 m^2 per person, detta har delvis ändrats på grund av en ny indelning av natur och grönområden (se kapitel *Naturområden och övriga grönstrukturer*). För att bevara ytan tillgänglig mark per invånare måste ytterligare natur- och grönområden tillkomma då befolkningen i Lomma kommun beräknas öka. De flesta av natur- och grönområdena ligger i nära anslutning till tätorter och byar. Den senaste undersökningen av andel invånare som bor nära natur- och grönområden i Lomma kommun genomfördes år 2016, den visade att 94 % av invånarna bor inom 300 meter från natur- och/eller grönområden större än 0,5 hektar. Områden som ligger mer än 300 meter ifrån natur- och grönområden större än 0,5 hektar är markerade i kartan på sidan 57.

Upplevelser för alla

Naturen är till för alla invånare, det behövs både rum för stillhet, tystnad, rofylldhet och fartfyllda aktiviteter, sporter och lek. Ibland kan ett ökat tryck på de tillgängliga natur- och friluftsområdena leda till konflikter mellan olika intressen.

Friluftslivet i Lomma är livaktigt, här finns närmare hundra föreningar, varav många är beroende av tillgängliga naturområden; vind- och kitesurfing, fågelskådning, friluftsliv, fiske, segling, ridning, löpning med mera.

Rekreations- och friluftsområden

Kommunen är ett utpräglat jordbrukslandskap med några få skogsklädda områden; Alnarpsparken som är ädellövsskog är ett välbesökt utflyktsmål och Habo Ljungs fure och Kyrkfuret som domineras av tall lockar till bland annat löpning och ridning och här finns även scoutverksamhet. Slättängsdammen och Östra dammen, strax norr om Lomma, är populära besöksmål. Löddeåns mynning och kusten norr om Spillepengen är högklassiga fågelskådningsområden.

Kusten är ett av Lommas allra populäraste rekreationsområden, och många aktiviteter är knutna till kustområdet. Här finns vandringsleder och möjlighet till bad, surfing, segling, fiske, fågelskådning och mycket annat.

Lomma har bra fiskevatten, och förutom kustfisket är fisket koncentrerat till Lödde å, Höje å, Habo dammar, Slättängsdammen och Östra dammen. Kommunens ridklubb är placerad nära Haboljungs fure och Kyrkfuret där särskilda ridleder är utpekade.

Strandstråket ger möjlighet till promenader längs hela kusten och Öresundsleden, en av Skåneledens dragningar, gör det möjligt att vandra på markerad led till Ängelholm i norr och Vellinge i söder.

Kanottur på Höje å.

Tillgänglighet och trygghet

Tillgänglighet

De flesta av kommunens naturområden är tillgängliga för rekreation och friluftsliv, lätta att ta sig till och också lätta att rör sig i. Det finns en naturguide där dessa aspekter är graderade.

En del områden är dock relativt otillgängliga då de är snåriga eller tätväxande, och två naturreservat har under delar av året beträdnadsförbud; Lommabukten med Tågarps hed och Alnarps fälad i söder och Löddeåns mynning i norr. Då så stora delar i övrigt är tillgängliga kan denna balans vara acceptabel då dessa områden fungerar som refuger för arter som är störningskänsliga.

Att göra ett område tillgängligt kan innebära att identifiera och undanröja hinder för att passa olika funktionsvariationer, men även att göra områdena mer öppna och åtkomliga både genom information och anläggningar för ökad tillgänglighet (broar, stigar, spänger med mera).

Tillgängligheten för personer med funktionsvariationer förbättras när nya områden anläggs, som vid anläggandet av en ny gångväg längs kusten i anslutning till skyddsvallen söder om Lomma. Tillgängligheten till enskilda naturområden såväl som till jordbrukslandskapet i sin helhet behöver utvecklas. Men att skapa tillgänglighet till natur- och grönområden kan ibland stå i konflikt med bevarandet av orörda och mer vilda områden. Det är viktigt att en del naturområden tillåts vara mer vilda, utan stigar och anläggningar för tillträde, medan andra kan utformas för besökare med olika funktioner och besöksanpassningar. I naturområden måste hänsyn tas till utformning av gångstigar, rastplatser och anordningar så att de är både tillgängliga och har en gestaltning som samspelar med omgivningarna.

Trygghet

Trygghet kan upplevas väldigt olika för olika personer. Trygghetshöjande åtgärder innebär ofta ökad belysning och borttagande av skymmande växtlighet, samtidigt som växtlighet för många ger trygghet och en skyddad känsla mot exempelvis trafik. Att ett gaturum eller gångstråk är upplyst känns tryggt för en del men gör att omgivningen upplevs mörkare och höjer inte känslan av trygghet hos alla. Dessutom missgynnar många trygghetshöjande åtgärder såsom belysning och borttagande av växtlighet den biologiska mångfalden och flertalet ekosystemtjänster. Det handlar om ett samspel mellan teknik, känsla och gestaltning och de flesta miljöer kan göras både trygga och tillgängliga samtidigt som utrymme ges för naturvärden och biologisk mångfald.

Gröna stråk

Det finns stor potential att öka möjligheterna att röra sig i slättlandskapet och knyta samman naturområden och befintliga vandringsstråk. För att besökare ska kunna röra sig ute i jordbrukslandskapet utan att förstöra odlingar, krävs sammanhängande gångstråk. Det kan göras med exempelvis stigar, spänger och beträdor i skarvar mellan brukad mark samt stättor över stängsel. Det är också viktigt att gång och cykelstråk anläggs skyddat och gärna avskilt från biltrafik. På vissa sträckor kan även stigar anläggas längs vattendragen, men tillgängliggörandet av naturområden måste alltid först bedömas ur ett störningsperspektiv för känsligt växt- och djurliv.

Strandzonen längs kusten har god tillgänglighet med ett sammanhängande stråk som är utmärkt som Strandstråk och Skåneled. Kontakten med havet kan bitvis förbättras där så är möjligt när avtal kan tecknas med berörda markägare. Ett stråk med ökat rekreations- och ekologiskt värde planeras mellan Lomma tätort och Alnarp, och Kävlingeåns vattenråd har tagit fram en rapport om ökad tillgänglighet längs ån på sträckor där detta är lämpligt ur naturvårdshänsyn.

Fågellokalen Lomma

Lomma utgjorde 2017 Sveriges 15:e bästa fågellokal enligt fynd registrerade i Artportalen. 207 observerade arter registrerades i Lomma-området under året. (Källa: Natursidan.se)

Lärande och utveckling

Naturpedagogik

Med ökad förståelse för naturen växer viljan att leva med ett minskat ekologiskt fotavtryck. Speciellt viktigt är det att göra barnen nyfikna och kunskapstörstiga på natur. Naturpedagogik innebär att lära i naturen och med hjälp av naturen, i ett växelspel mellan upplevelse och reflektion. I Lomma används naturpedagogik för att tidigt väcka intresse och kunskap för naturen. Förskolorna har ett naturnätverk där pedagoger regelbundet träffas för att lära sig mer och inspirera varandra till att använda naturen i den pedagogiska verksamheten.

De flesta barn spenderar en stor del av sin tid i skolan, därför är skolans sätt att undervisa en viktig del i deras hälsa och förmåga till lärande. Forskning visar att barn som vistas mycket i naturen ofta är friskare, mindre stressade, har bättre motorik, högre koncentrationsförmåga och har bättre minne än andra barn (Naturskyddsföreningen, 2011). När barnen får röra sig och springa fritt i naturens ojämna terräng tränas även musklerna och balansen, dessutom motverkar det övervikt och främjar förmågan att sitta still.

I kommunen finns sex naturbaser – lådor som är placerade i spännande naturmiljöer och som innehåller bland annat håvar, vattenkikare, luppar och artbestämningsböcker. Utöver undervisning i närliggande naturområden behöver barnens närmiljö, skol- och förskolegårdar, innehålla varierade miljöer med utrymme för naturliknande ytor och biologisk mångfald. Naturpedagogik behöver dock inte vara begränsat till natur och biologi utan kan användas i de flesta ämnen; språk, matematik, samhällskunskap, idrott och så vidare.

Naturpedagogisk aktivitet på LONA-dagen och Lommabuktens dag 2017 med Sea-U och Lomma kommun.

Naturvärdesinformation

Kunskapen om värden i kommunens naturområden ökar ständigt, då nya områden inventeras med fokus på olika arter. Utöver den information kommunen samlar in genom inventeringar bidrar privatpersoner och föreningar, samt andra myndigheter, med värdefull kunskap om förekomsten och utbredningen av olika arter och livsmiljöer.

Många människor har ett stort intresse för naturen, och hos många andra skulle ett ökat intresse kunna skapas. Intresset och engagemanget för de naturvärden som finns i kommunen kan öka genom att information tillgängliggörs. I kommunens naturreservat samt längs kusten finns skyltar med information om viktiga arter och ekosystem. Särskilda skyltar med information riktad till barn finns i flera naturreservat. Skyltarna är på svenska, ibland med tillägg på engelska och tyska. För att kunna ge information på fler språk skulle man kunna ha digitala kopplingar, exempelvis genom att besökaren kan scanna en QR-kod på tavlan med sin telefon och få tillgång till mer information.

Kommunen har tagit fram en naturguide som på ett lättillgängligt sätt tipsar om vandringar i kommunens naturområde. På hemsidan finns förutom naturguiden information om naturreservat, parker och naturområden.

Kommunikation

Flertalet föreningar i kommunen bidrar med både insamlande av information om arter i kommunen och med att sprida information om naturvärden och friluftsliv till sina medlemmar och allmänheten. Det är viktigt att använda den kunskapen och engagemanget vid arbetet med att utveckla naturvården och att göra det i tidigt skede. Kommunen har flera kanaler för att tillvarata kunskapen och engagemanget hos föreningar och medborgare.

Kustvattenrådet träffas minst en gång per år och diskuterar frågor som påverkar natur och friluftsliv vid kusten, här ingår representanter från kommunen, yrkesfiskarna samt de föreningar som är aktiva längs kusten, men rådet är öppet för alla som vill komma och annonseras på hemsidan.

Flera av de aktiva natur- och friluftsföreningarna används även som remissinstanser och för dialoger inom sina respektive intresseområden vid bildande av naturreservat eller när strategier med påverkan på naturmiljöer tas fram.

Kommuninvånarna bjuds in till öppna samråd vid behov, exempelvis vid bildande av naturreservat som är viktiga för allmänheten.

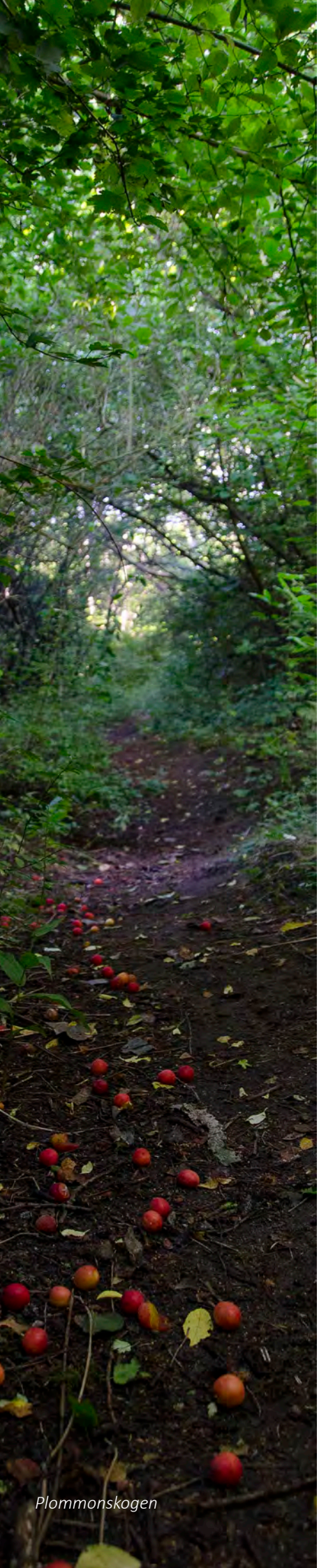
Möte med natur

Det finns ett särskilt värde och lärande i mötet med andra arter, landskap eller en själv i en ny situation. Många vittnar om den intensiva upplevelsen av att få se en annorlunda art, bevittna en händelse i naturen, möta blicken hos en annan levande varelse eller helt enkelt få vara i anspråkslösheten i en omgivning som inte kräver något tillbaks. För många människor är detta den största frihetskänslan och ger stora värden tillbaks i form av insikt, energi och inspiration.

Denna aspekt är lätt att glömma bort och något vi allt för ofta tar för given. Det kan vara svårt att skapa denna känsla i ett naturområde men den är lätt att bygga bort och ofta kan den försvinna om det blir för iordningställt, upplyst eller bullerutsatt. Lomma kommun är relativt ljus- och bullerutsatt och flera miljömålsåtgärder handlar om att värna de tysta miljöerna och inte öka fragmentering varken med ljus, ljud eller konstruktioner. I flera av naturreservaten finns föreskrifter för att skydda de tysta och obelysta miljöerna. Det finns också en särskild meditationsplats strax söder om Bjärreds tätort vid havet.

Kuststräckan ger utrymme för flera olika sinnesupplevelser.

Plommonskogen

Naturområden och övriga grönstrukturer

Urval och avsikt

Grönområden kännetecknas av parkliknande karaktär medan naturområden kännetecknas av biologisk mångfald och natur. Det finns dock ingen skarp gräns mellan grönområden och naturområden. Ofta finns karaktärer från båda typer i samma område. Grönområden är dock placerade i nära anslutning till bebyggelse i tätorter och byar. Urvalet av natur- och grönområden baseras till stor del på tidigare underlag som exempelvis naturmiljöprogram 2008, översiktsplan 2010, skötselprogram 2015 samt naturreservatshandlingar. De tidigare angivna naturområdena har dock korrigerats för att bättre symbolisera den befintliga naturen i Lomma kommun. All värdefull natur i kommunen finns inte omnämnd i naturmiljöprogrammet vilket innebär att det finns fler värdefulla naturområden. Det är viktigt att förstå att all natur i kommunens annars hårt exploaterade marker är värdefull och kräver särskilt hänsynstagande.

BEFINTLIG NATUR

Enbart områden med befintlig värdefull natur har valts ut som natur- och grönområden. Fokus har varit på allemansrättsligt tillgängliga områden men vissa platser som inte är tillgängliga för allmänheten har också tagits med, exempelvis fågelskyddsområden med tillträdesförbud och gröna öar i odlingslandskapet. Som natur klassas markområden som inte innefattar: bebyggd eller hårdgjord yta, åkrar och produktionsplanteringar, idrottsanläggningar, stora bruksgräsmattor och privat tomtmark inom hemfridszon. Privat tomtmark inom hemfridszon kan dock ha en stor betydelse för grönstruktur, biologisk mångfald och ekosystemtjänster både i tätorter och i odlingslandskapet.

AVGRÄNSNING

Markeringen av natur- och grönområden innebär att det finns befintlig värdefull natur i området. Gränserna för befintliga naturområden har dock anpassats till områdesskydd, fastigheter, detaljplaner, markanvändning samt skötselytor där dessa gränser är närliggande.

STORLEK OCH UTBREDNING

Angivna natur- och grönområden har en yta på minst 0,5 hektar. De områden som är upptagna specifikt i naturmiljöprogrammet är landbaserade och ligger innanför kommunens gränser.

AVSIKT

Även om naturmiljöprogrammet pekar ut natur- och grönområden med värdefull natur så innebär det inte att naturen i samtliga av de angivna områdena är skyddad genom exempelvis naturreservat, strandskydd, detaljplaner eller andra styrande dokument. Avsikten är att den geografiska indelningen av natur- och grönområden ska utgöra ett planeringsunderlag till bland annat översiktsplanering och naturreservatsbildande. Den ska dessutom kunna användas till utredningar gällande exempelvis tillgänglig allemansrättslig mark, befintliga ekosystemtjänster, grönstråk, utvecklingsmöjligheter och bristområden.

Skydd av områden

Områdesskydd

Bestämmelser om områdesskydd finns i kapitel 7 i miljöbalken. Exempel på detta är biotopskyddsområde, miljöskyddsområde och vattenskyddsområde samt möjligheten att förklara mark- eller vattenområden som nationalpark eller naturreservat. Tillsammans med bestämmelserna om artskydd ska områdesskyddet värna den biologiska mångfalden. Regler som berör områdesskydd finns även i avd. 1, 3, 4, 5, 6 och 7 i miljöbalken.

Slåttrad äng i naturreservat Haboljungs fure.

NATURRESERVAT

Naturreservat är ett områdesskydd enligt kapitel 7 i miljöbalken. Syftet med skyddet i lagstiftningen är att ”bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftsliv”. Ett tillägg till detta finns också, ”ett område som behövs för att skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter får också förklaras som naturreservat”. I beslutet om reservat ska bland annat anges de inskränkningar i rätten att använda marken och vattnet som behövs för att uppnå syftet med reservatet. Det kan till exempel vara förbud mot bebyggelse, uppförande av stängsel, upplag, schaktning, täktverksamhet, uppodling, dikning, plantering, avverkning, jakt, fiske och användning av bekämpningsmedel. Kommunen får meddela dispens från dessa föreskrifter om det finns ”särskilda skäl”, dessa definieras både lagtexten och i förarbetena till lagtexten. Med andra ord är utrymmet för kommunen att själv definiera områdets skydd och framtida utveckling relativt stor innan beslutet tas. Beslutet får inte strida mot detaljplan eller områdesbestämmelser. I samband med beslut om bildande av naturreservat ska även en skötselplan fastställas.

Enligt kommunstyrelsens nämndsplan för 2017 är ambitionen att andelen skyddad areal ska dubblas fram till slutet av 2018 i jämförelse med december 2012. Utöver de områden som är angivna i kommunens åtgärdsplan för naturreservatsbildning föreslås i naturmiljöprogrammet ytterligare fyra områden. Antagna naturreservat och förslag på områden för naturreservatsbildande finns presenterade i kartan över naturreservat, och områdena beskrivs specifikt nedan i kapitlet *Naturområden och övriga grönstrukturer*. För föreslagna naturreservat utgör de markerade områdesgränserna endast avgränsningar för vilka områden som ska utredas för naturreservatsbildning. De exakta gränserna för framtida naturreservat hanteras i beslutsprocessen för reservaten.

BIOTOPSKYDD

I förordningen om områdesskydd (1998:1252 enligt miljöbalken) förklaras alléer, källor med omgivande våtmark i jordbruksmark, odlingsrösen i jordbruksmark, pilevallar, småvatten och våtmarker i jordbruksmark, stenmurar i jordbruksmark samt åkerholmar som generellt skyddade biotoper. Utbredningen av biotopskyddade områden i kommunen behöver dock inventeras. Under miljömål *Ett rikt odlingslandskap* anges flera åtgärder som syftar till att öka och sprida kunskapen om befintliga småbiotoper. Bland annat ska befintliga och historiska småbiotoper kartläggas.

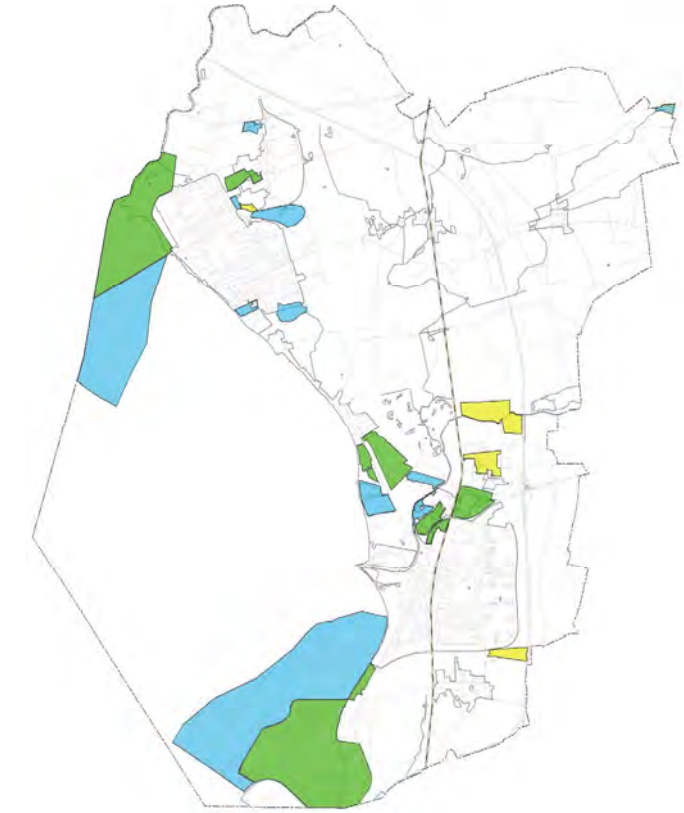
Riksintressen

Det finns riksintressen för ett antal olika samhällsområden. Naturvårdsverket pekar ut områden som är av riksintresse för naturvården och friluftslivet enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Syftet med riksintresse är att hävda det nationella intresset i den fysiska planeringen och de andra beslut om markanvändning som olika myndigheter fattar. I Lomma kommun finns områden av riksintresse (relevanta för naturmiljöprogrammet) inom samhällssektorerna naturvård, kulturmiljövård, yrkesfisket och för kustzonen. Se kartan över riksintressen.

Naturreservat i Sverige

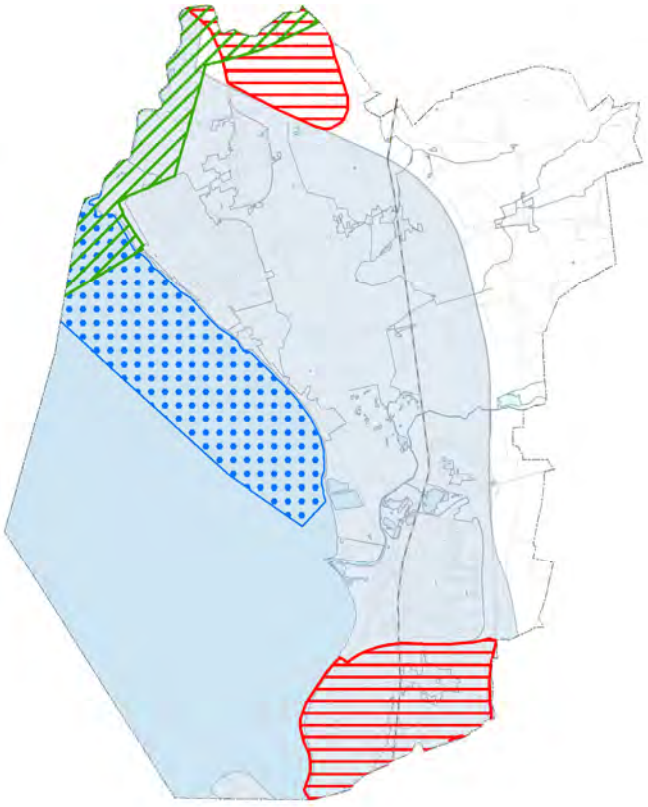
Naturreservat utgör den vanligaste skyddsformen för svensk natur och det finns cirka 4 500 naturreservat i Sverige (Källa Naturvårdsverket), åtta av dessa reservat finns i Lomma kommun och 15 naturområden pekas i naturmiljöprogrammet ut som lämpliga för reservatsbildande.

NATURRESERVAT

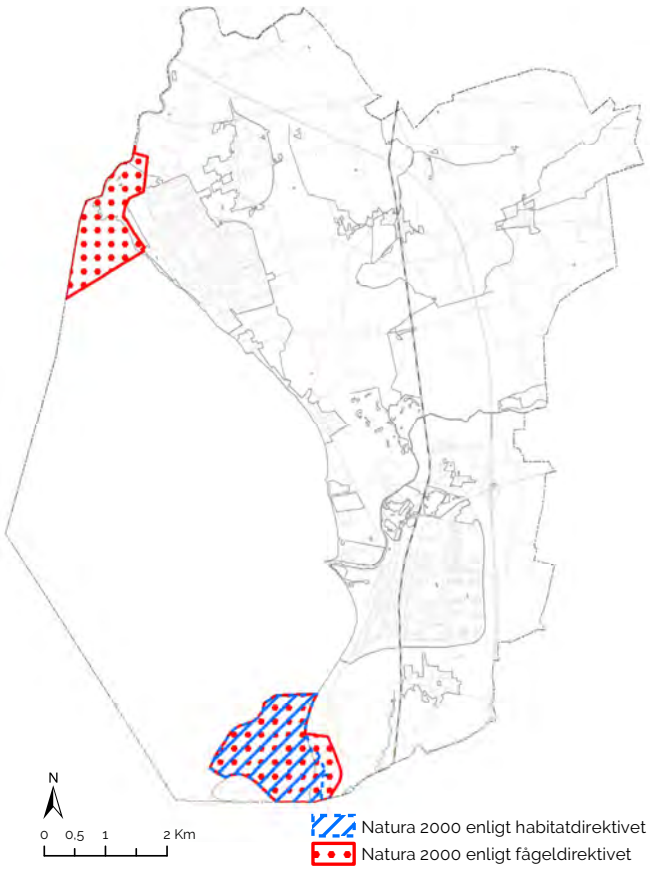
Befintliga naturreservat (totalt 497 ha, varav 201 ha landbaserat)
Naturreservatsförslag i åtgärdsplan 2014 (totalt 702 ha, varav 80 ha landbaserat)
Nya naturreservatsförslag (totalt 64 ha)

RIKSINTRESSEN

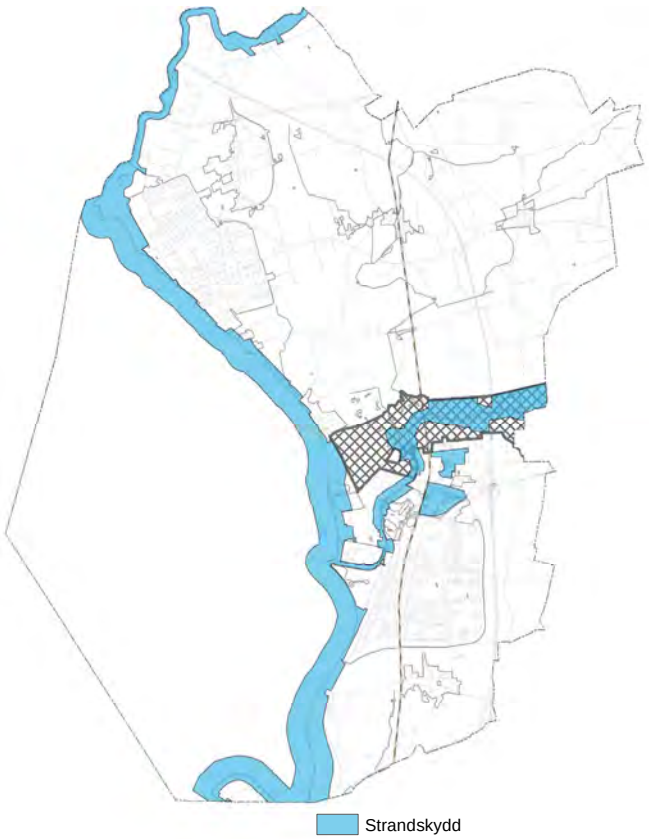
Riksintresse för naturvård
Riksintresse för kulturmiljövård
Riksintresse för yrkesfisket
Riksintresse högexploaterad kust

NATURA 2000-OMRÅDEN

Natura 2000 enligt habitatdirektivet
Natura 2000 enligt fågeldirektivet

STRAND- OCH LANDSKAPSBILDSSKYDD

Strandskydd
Landskapsbildsskydd

Skyddade områden och utpekade hänsynsområden. Naturreservatskartan innefattar även förslag på nya naturreservat.

Natura 2000

Natura 2000-nätverket som pekar ut EU:s mest skyddsvärda naturområden finns i alla medlemsländer för att hejda utrotningen av arter och livsmiljöer. I Sverige samordnar Naturvårdsverket arbetet, medan länsstyrelserna gör den stora delen av praktiska arbetet. I Lomma kommun finns två områden som utsetts som Natura 2000-områden. Se karta över natura 2000-områden.

Vid Löddeåns mynning är ett område på 152 hektar skyddat som Natura 2000-område enligt fågeldirektivet (2009/147/EC). Det är en värdefull lokal för häckning, rastande och/eller övervintring för ett flertal fågelarter upptagna som skyddsvärda i direktivet.

I södra delen av Lomma kommun är ett kustområde på 232 hektar utpekat som Natura 2000-område med hänsyn till fågeldirektivet samt art- och habitatdirektivet (92/43/EEG). Området som är totalt 248 hektar stort sträcker sig in i Burlövs kommun och innefattar Alnarps ängar, Tågarps hed och delar av Lommabukten. Området utgör en viktigt lokal för häckning, rastning och/eller övervintring för flera arter som är skyddsvärda enligt fågeldirektivet. Ett område på 204 hektar som till sin helhet ryms inom Natura-2000 området enligt fågeldirektivet är även utsett som Natura 2000-område enligt art- och habitatdirektivet då det innehåller flera naturtyper som är skyddsvärda enligt art- och habitatdirektivet.

Strandskydd

I miljöbalkens 7 kap. 13-18 § regleras skyddet av våra stränder. Skyddet innebär bland annat att det är förbjudet att uppföra nya byggnader eller utföra andra anläggningar som inkräktar på tillgängligheten enligt allemansrätten eller väsentligen försämrar livsvillkoren för växter och djur. Miljö- och byggnadsnämnden i Lomma kommun har delegation att besluta om dispens från strandskyddsbestämmelserna, med få undantag, på samtliga strandskyddsområden inom kommunen. Länsstyrelsen har i alla beslut rörande beviljande av dispens rätt att inom tre veckor överpröva ärendet. Enligt miljöbalken sträcker sig det generella strandskyddet 100 meter från strandlinjen (både ut i vattnet och in på land) men i Skåne är de strandskyddade områdena reviderade av Länsstyrelsen och kommunerna gemensamt. Det kan ha minskats, ökat till max 300 meter och i vissa fall helt tagits bort. Strandskyddade områden i Lomma kommun illustreras i kartan *Strandskydd och landskapsbildskydd* i detta kapitel.

Landskapsbildsskydd

Inrättades för att av olika skäl skydda landskapsbilden i vissa områden. Detta är en gammal form av skydd och har idag ersatts av hänsynsregler till skydd för landskapsbilden. I vissa län har dessa områdesskydd tagits bort. Se karta över strandskydd och landskapsbildsskydd.

Viktiga funktioner

Biologisk mångfald och ekosystemtjänster

De flesta av naturområdena har separata områdesbeskrivningar nedan i kapitlet ***Naturområden***. Där finns kortfattad information om biologisk mångfald, ekosystemtjänster och utvecklingspotential för varje område. Gällande grönområden beskrivs viktiga övergripande strukturer och insatser för att bevara och utveckla biologisk mångfald och ekosystemtjänster nedan i kapitlet *Grönområden*. Detta är avsett som underlag till den områdesspecifika utvecklingen av grönområden som hanteras i *Skötselprogram för Lomma kommuns grönytor* (Lomma kommun, 2015), som utgör ett komplement till naturmiljöprogrammet.

BIOLOGISK MÅNGFALD

De befintliga natur- och grönområdena är en förutsättning för att upprätthålla den biologiska mångfalden samt de hotade naturmiljöer och arter som idag finns i Lomma kommun. Även om kommunen till största del består av ett utbrett monotont jordbrukslandskap återfinns flera olika naturmiljöer och arter som är hotade nationellt och internationellt. Flera av naturområdena har även väldigt hög biologisk mångfald. För att skydda de biologiska värdena är det viktigt att bevara befintliga grönstrukturer, men det är även viktigt att skapa nya grönstrukturer för att öka de biologiska värdena

Gul fetknopp (Sedum acre).

samt möta framtida klimatförändringar med bland annat havsnivåhöjning som följd. De biologiska värdena kan även höjas inom de flesta natur- och grönområdena genom lämplig förvaltning.

KULTURELLA EKOSYSTEMTJÄNSTER

En stor del av attraktionskraften i Lomma kommun för kommuninvånare och besökare utgörs av de fina naturmiljöerna. Naturmiljöerna är viktiga för friluftsaktiviteter och rekreation men även för lärande och för att bara uppleva och möta naturen. I det flacka landskapet utgör också flera av naturmiljöerna viktiga inslag i landskapsbilden. För flera av de upplevelsebaserade värdena är tillgängligheten avgörande. Det är dock viktigt att det finns flera olika nivåer av tillgänglighet och att hänsyn tas till olika användargrupper, det bör finnas allt från anlagda gång och cykelvägar till stigar och vildvuxna naturmiljöer. Vad många vuxna kan uppleva som snåriga buskage kan till exempel utgöra högsta naturvärde för lekande barn. För att öka allmänhetens förståelse och kunskap om naturen är det väsentligt att ta vara på och informera om befintliga naturvärden och grönstrukturer. Exempelvis erbjuder flera natur- och grönområden ypperliga möjligheter för fågelskådning. Fågeltorn och information om olika fågelarter och deras ekologi kan väcka nyfikenhet och främja lärande. Utplacerade lådor med naturpedagogiskt material som håvar och luppar underlättar skolors och förskolors naturpedagogik. Ett flertal studier påvisar nyttan av naturvistelse för välmående, hälsa och inspiration, ofta behövs lugna miljöer utan störning av buller eller ljusanordningar för skapa dessa upplevelsevärden. Se utförlig beskrivning om ekosystemtjänster ovan i kapitlet *Ekosystemtjänster*.

ÖVRIGA EKOSYSTEMTJÄNSTER

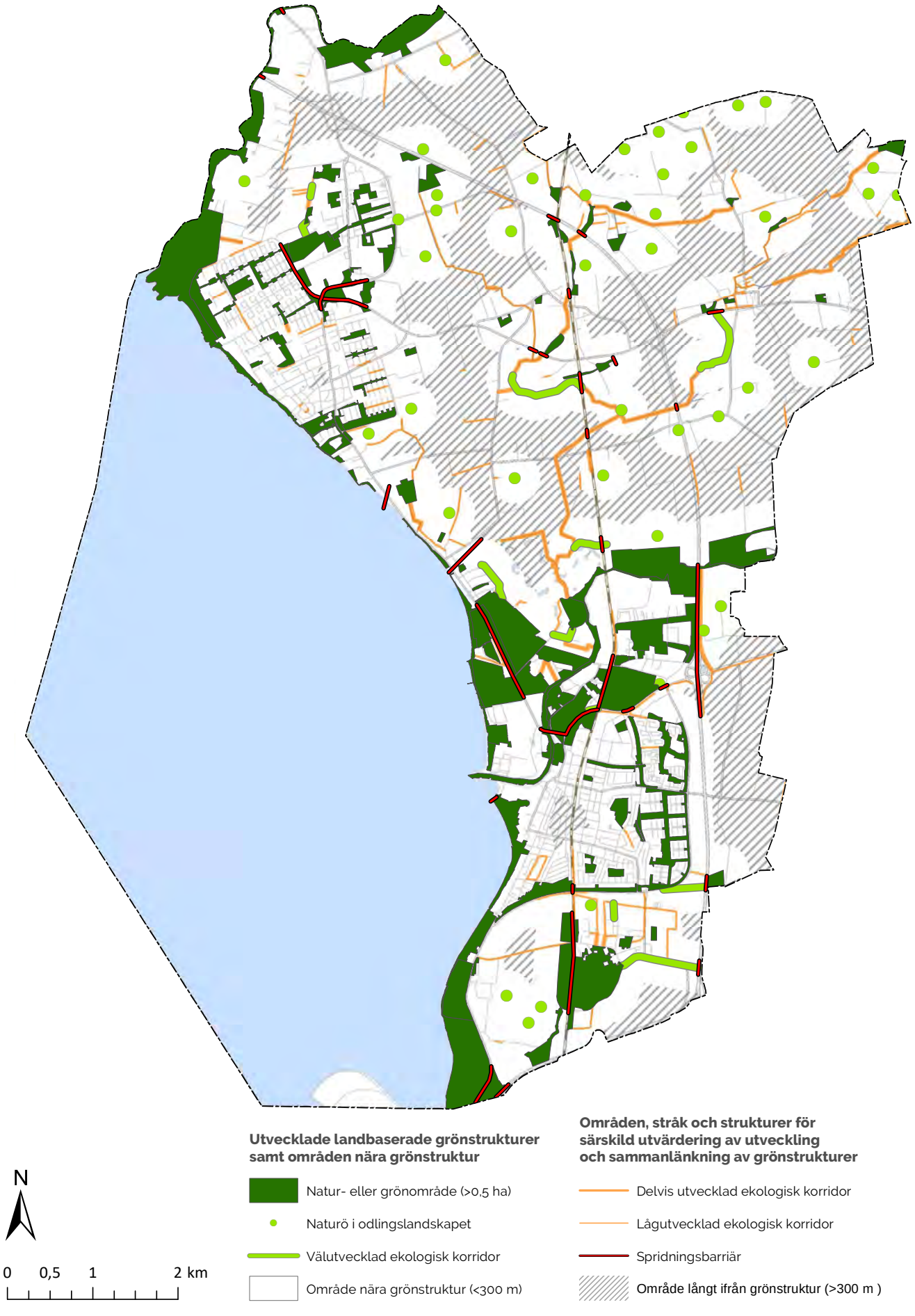
Vid sidan om de upplevelsebaserade kulturella värdena erbjuder naturen flera andra värden för oss människor. I Lomma kommuns låglänta kustlandskap skapar den naturliga vegetationen dels skydd mot erosion av vågor och vind men även buffring och dämpning av stora vattenflöden. Vegetationen reglerar klimatet och bromsar den globala uppvärmningen, bland annat genom växternas fotosyntes och inbindande av kol. Ängar, skogar och våtmarker gör att ett rikt insektsliv upprätthålls, insekter som i många fall kan pollinera grödor eller hålla bestånd av skadedjur i schack. Vissa växter, frukter, bär och svampar utgör delikata smakupplevelser. Utöver dessa exempel skapar naturen även flera andra värden. I det utbredda jordbrukslandskapet är ekosystemtjänsterna begränsade men de kommer utökas genom skapande av nya grönstrukturer och utveckling av befintliga natur- och grönområden. Se utförlig beskrivning om ekosystemtjänster ovan i kapitlet *Ekosystemtjänster*.

Grön infrastruktur

EKOLOGISKA KORRIDORER OCH ÖVRIGA SPRIDNINGSVÄGAR

I Lomma kommuns utbredda jordbrukslandskap är det viktigt att värna om och utveckla de grönstrukturer som finns. För att öka landskapets vattenhållande förmåga, öka möjligheterna för djur och växter att förflytta och sprida sig i landskapet samt öka möjligheterna till rekreation ska det gröna i landskapet utökas och sammanlänkas. Den gröna infrastrukturen består av dammar och vattendrag, ekologiska korridorer och öar av natur i jordbrukslandskapet samt, inte minst, alla natur- och grönområden. I analysen av befintlig grön infrastruktur har framförallt allemansrättsligt tillgängliga områden tagits med (se beskrivning ovan i kapitlet *Befintlig natur*). Även privata tomtmarker kan vara av stor betydelse, dels inne i den hårdgjorda tätorten men framförallt som gröna lungor ute i åkerlandskapet. Kartan (motsatt sida) över landbaserade ekologiska korridorer och spridningsvägar visar befintliga grönstrukturer och var de bör utvecklas samt barriärer för spridning mellan naturområden och områden som har brist på grönstrukturer. De områden som anges ha brist på grönområden har mer än 300 meter till välutvecklade grönstrukturer. Välutvecklade ekologiska korridorer är mer än 20 meter breda och innefattar minst tre naturtyper, delvis utvecklade ekologiska korridorer är minst 10 meter breda och innefattar 2 naturtyper medan lågutvecklade korridorer är mindre än 10 meter breda och/eller innefattar bara en naturtyp. Barriärer som begränsar spridning för många arter är vanliga i landskapet, det är dock bara barriärer som begränsar spridningen mellan väl utvecklade angränsande grönstrukturer som markerats i kartan. Spridningsbarriärerna kan utgöras av vägar, järnvägar, bebyggelse och andra hårdgjorda anläggningar. De naturöar i odlingslandskapet som anges i kartan utgörs av områden som är minst 20 meter breda och består av minst två naturtyper.

LANDBASERADE EKOLOGISKA KORRIDORER OCH ÖVRIGA SPRIDNINGSVÄGAR

I kartan är väl utvecklade grönstrukturer markerade med grön färg. Det är från dessa grönstrukturer som området inom 300 meter har markerats som nära. Delvis utvecklade grönstrukturer är markerade med orange med spridningsbarriärer mellan befintliga grönstrukturer är röda.

KOMPENSATIONSOMRÅDEN

Lomma kommun har beslutat att bortfall av naturresurser vid exploatering i möjligaste mån ska balanseras. Balanseringsprincipen används vilken innebär att kompensationen i första hand ska ske i eller i närheten av det område som berörs men om detta inte är tillräckligt eller möjligt kan kompensation ske på andra platser exempelvis i av Lomma kommun utpekade kompensationsområden. I dessa områden kan underskott i naturvärden från olika exploateringsprojekt kompenseras genom att skapa större sammanhängande naturområden. Dessa är i regel belägna i närheten av tätorterna för att även kunna utnyttjas som rekreationsområden. I kartan *Miljökompensation och naturmiljöreträtt vid stigande hav* (motsatt sida) pekas två sorters kompensationsområden ut, typ I och typ II. Typ I är områden där markanvändningen ändras för att öka de ekologiska och landskapsmässiga kvalitéerna. Till exempel kan viss åkermark omvandlas till äng eller skogsmark. Typ II är befintliga natur- eller rekreationsområden där kvalitetshöjande åtgärder för att öka den biologiska mångfalden utförs, till exempel förändrat växtval på golfbanan och utveckling av vegetation i parkområden. I kompensationsområdet söder om Borgeby har miljökompensationen påbörjats genom anläggandet av en ny damm och angränsande strandängar.

RETRÄTTVÄGAR VID HAVSNIVÅHÖJNING

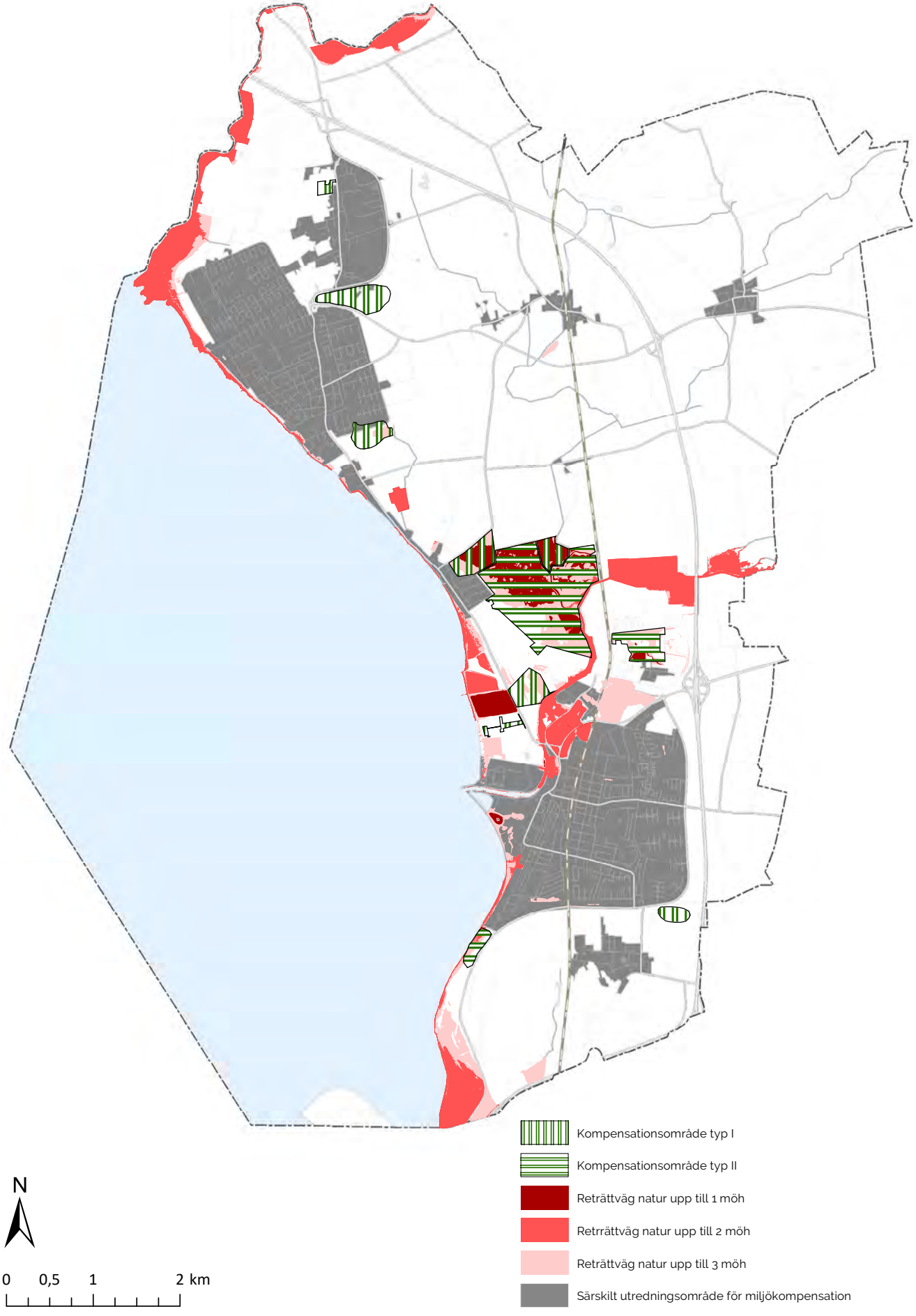
Havsnivån har ökat stadigt de senaste 140 åren, totalt med cirka 23 cm mellan åren 1880 och 2016. Sedan 1990 harhavsnivån ökat dubbelt så snabbt, med cirka 8 cm, som under perioden innan. I Lomma kommuns låglänta kustlandskap innebär förändringar av havsnivå att förutsättningarna för olika naturtyper förändras långt inåt land. Förskjutningen av naturtyper vid en havsnivåhöjning blir en kedjeeffekt där exempelvis marina biotoper tar över havsstrandsvegetationen som stiger uppåt och i sin tur tar över exempelvis äng och betesmarker och så vidare. För att skydda och långsiktigt bevara en utbredning av både strandnära naturtyper och de naturtyper som finns lite längre in på fastlandet är det därför viktigt att det finns utrymme för naturtyper att expandera på ytor högre upp än där de finns idag.

Nivåer för naturreträttvägar vid stigande hav baseras på Länsstyrelsens kartläggning (år 2011, projekt *nya nationella höjddata* NNH) av vattennivåns utbredning för två alternativa scenarion, en havsnivåökning på en meter respektive tre meter. Detta motsvarar aktuella prognoser för havsvattenståndet år 2100 (en meter) respektive framtida extrema högvattenstånd (tre meter). Dessa nivåer har kompletterats med Lomma Kommuns översiktsplans (2010) worst-case-scenario som visar översvämningsrisken för ett sammanträffande av ett 100års-flöde i Höje å och ett samtida högvattenstånd i havet (1,89 meter, avrundat till två meter i innehållsförteckningen).

SMÅBIOTOPER I ODLINGSLANDSKAPET

Kulturhistoriska lämningar som alléer, åkerholmar och märgelgravar finns utspridda i landskapet. Dessa miljöer är viktiga för att bevara den biologiska mångfalden som är knuten till det historiska lågintensiva jordbruket, men även för spridningen av arter mellan natur- och grönområden. Strukturerna utgöra ofta även (tillsammans med större natur- och grönområden) viktiga element för landskapsbilden. Även om dessa småbiotoper finns utspridda i kommunens landskap så utgör de bara en fraktion av den historiska förekomsten. Under miljömål *Ett rikt odlingslandskap* anges flera åtgärder som syftar till att öka och sprida kunskapen om befintliga småbiotoper. Bland annat ska befintliga och historiska småbiotoper kartläggas.

KOMPENSATIONSOMRÅDEN OCH RETRÄTTVÄGAR FÖR NATUR

Exploaterad natur ska ersättas i nyanlagda naturområden (Kompensationsområde typ I) eller genom vidareutveckling av befintliga grönstrukturer (Kompensationsområde typ II). Reträttvägarna visar naturområden upp till 3 meter över nuvarande havsnivå, för förskjutning av naturtyper vid framtida havsnivåhöjning. Se beskrivande text på motsatt sida.

Naturområden

NATURVÄRDESKLASSIFICERING

Värderingen sker utifrån Lomma kommuns naturförutsättningar och klassificeringen kan därför skilja sig från områdesvärderingen i länets naturvårdsprogram. Bedömningen av olika områdens naturvärden är baserade på värdet det utgör för biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Naturområdena är indelade i kategorierna: *Synnerligen värdefulla naturområden, Mycket värdefulla naturområden* och *Värdefulla naturområden*.

PRESENTATION

För varje område ges en kort beskrivning och en kort redogörelse gällande områdets värden för biologisk mångfald och ekosystemtjänster samt förutsättningar för bevarande. Skyddsstatus beskriver om det finns något regelrätt skydd för naturområdet, mot exploatering eller annan markförändring. Slutligen anges kort utvecklingsmöjligheter i området. Dessa är inte förankrade hos enskilda markägare och ska ses som planeringsunderlag och råd för skötsel och utvecklingsåtgärder, samt en inbjudan till dialog om förvaltning av särskilt viktiga naturområden i kommunen.

För varje område presenteras även korta fakta. Areal anger storleken i ha på det område som beskrivs. Markägare kan vara kommunen eller enskilda. Fastighet anger berörda fastigheters beteckning enligt fastighetsregistret. Naturtyp anger de huvudsakliga naturtyperna till exempel äng- och betesmark, skog och träd, skogsmark eller småvatten. Geografiska illustrationer över naturområden är baserade på flygfoton från 2016 (vår) samt 2010 (sommar).

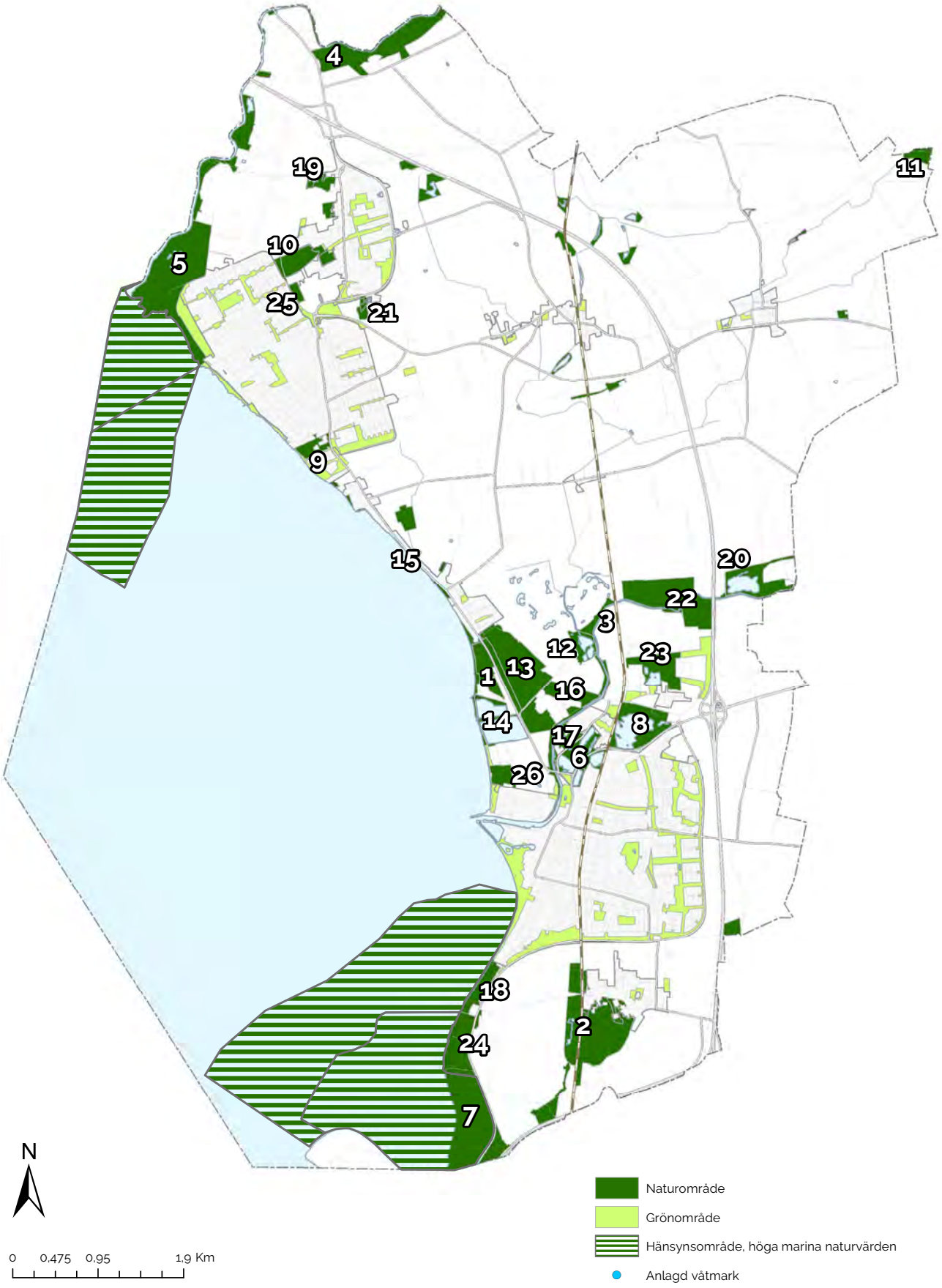
Översikt och värdering av större sammanhängande naturområden i Lomma kommun. Nedanstående naturområden beskrivs i områdesbeskrivningarna i detta kapitel i nedanstående nummerordning (se även karta på motsatt sida). Den övergripande värdeindelningen baseras på värden för biologisk mångfald, kulturella ekosystemtjänster samt övriga ekosystemtjänster (dessa värden illustreras med punkter i tabellen och beskrivs i områdesbeskrivningarna). Värdena på biologisk mångfald och ekosystemtjänster finns även illustrerade på kartor i denna del av programmet under kapitlet Ekosystemtjänster.

SYNNERLIGEN VÄRDEFULLA NATUROMRÅDEN		Biologisk mångfald	Kulturella ekosystemtjänster	Övriga ekosystemtjänster
1	Alkärret i Haboljung	●●●	●●	●●●
2	Alnarpsparken	●●●	●●●	●●
3	Höjeåns dalgång	●●●	●●	●●●
4	Löddeåns dalgång	●●●	●●	●●●
5	Löddeåns mynning (södra)	●●●	●●●	●●●
6	Slättängsdammarna	●●	●●●	●●●
7	Södra Lommabukten med Tågarps hed och Alnarps fälad	●●●	●●	●●●
8	Östra dammarna	●●	●●●	●●●

MYCKET VÄRDEFULLA NATUROMRÅDEN		Biologisk mångfald	Kulturella ekosystemtjänster	Övriga ekosystemtjänster
9	Bjärreds saltsjöbad	●●	●●●	●●
10	Domedejla mosse	●●	●●●	●●
11	Fels mosse	●●●	●●	●●
12	Habo dammar	●●	●●	●●●
13	Haboljungs fure	●●	●●●	●●
14	Kustdammarna	●●	●●	●●●
15	Kuststräcka mellan Lomma och Bjärred	●●	●●●	●●
16	Kyrkfuret	●●	●●●	●●
17	Prålmyckan	●●	●●●	●●
18	Öresundsparken	●●	●●●	●●

VÄRDEFULLA NATUROMRÅDEN		Biologisk mångfald	Kulturella ekosystemtjänster	Övriga ekosystemtjänster
19	Augustenborg	●●	●●	●●
20	Kannikedammen	●●	●	●●
21	Kompensationsområde vid Otto Pers gård	●●	●●	●●
22	Lomma ängar	●●	●	●●
23	Oskarsfridsdammarna	●●	●●	●●
24	Norra Alnarps fälad	●●	●●	●●
25	Plommonskogen	●●	●●	●●
26	Strandfuret	●●	●●	●●

VÄRDEFULLA LANDBASERADE NATUROMRÅDEN OCH MARINA HÄNSYNSOMRÅDEN

Natur- och grönområden större än 0,5 ha samt anlagda våtmarker. Områdesinformation, biologisk mångfald, ekosystemtjänster samt utvecklingsmöjlighet finns beskrivna i detta kapitel för de numrerade områdena. Se sammanställning och ekosystemtjänstvärdering för numrerade områden på motsatt sida..

Läsanvisning naturområdesbeskrivningar

Varje områdesuppslag inleds med en kortfattad beskrivning av området. Statusen och potentialen för alla 14 ekosystemtjänster och värdet för biologisk mångfald har bedömts för varje område. Detta är markerat med symbolerna uppe i vänstra hörnet. I den löpande texten beskrivs biologisk mångfald och de olika ekosystemtjänsterna. I texten är dock alla ekosystemtjänster grupperade under två kategorier: (1.) *Kulturella ekosystemtjänster* samt (2.) *Övriga ekosystemtjänster.* Det sammantagna värdet för biologisk mångfald och de två olika ekosystemtjänstkategorierna ligger till grund för den totala värderingen av hela naturområdet. Se övergripande värderingstabell gällande naturområden på föregående uppslag.

EKOSYSTEMTJÄNSTER

Illustrationerna symboliserar biologisk mångfald och olika ekosystemtjänster. Färgen på symbolerna påvisar statusen i området.

Väl utvecklad

Utvecklad

Utvecklings-potiential

Ej relevant för området

ÖVERSIKTSKARTA

Anger områdets geografiska placering i Lomma kommun.

FAKTATABELL

Kortfattad information om naturtyp, storlek, markägare och fastigheter.

OMRÅDES-ID

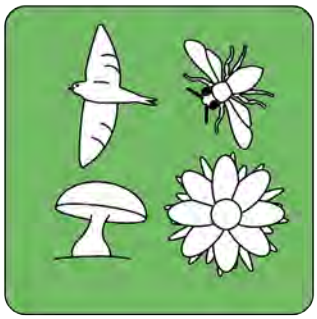
OMRÅDESVÄRDERING

OMRÅDES-BESKRIVNING

OMRÅDESSKYDD NATURRESERVAT

Biologisk mångfald

Ekosystemtjänster

KULTURELLA EKOSYSTEMTJÄNSTER

Rekreation och friluftsliv

Hälsa och inspiration

Natur-pedagogik och lärande

Kultur- och naturarv samt landskapsbild

ÖVRIGA EKOSYSTEMTJÄNSTER

Försörjande, reglerande och stödjande ekosystemtjänster

Vatten och mat

Råvaror

Energi

Klimatreglering

Rening av luft och vatten

Vatten-fördröjning

Erosions-dämpning

Pollinering

Skadedjurs-bekämpning

Närings-omsättning

Symboler för biologisk mångfald och ekosystemtjänster som används för att beskriva värdet av naturområden på efterföljande naturområdesuppslag. Vid övergripande värdering (se tabell föregående uppslag) ges de tre värdegrupperna lika stor tyngd. Beskrivning av naturens värden finns ovan i kapitel "Ekosystemtjänster".

1. Alkärret i Haboljung

Naturreservat

Alkärret i Haboljung som ligger cirka en kilometer norr om Lommas tätort har höga naturvärden. Historiskt sett har området, liksom i stort sett hela Lommas kust, varit utmarker som främst använts för bete. I samband med en satsning på friluftsliv och anläggandet av en badplats i närheten i slutet av 1950-talet planterades al i området. Idag är stora delar av området i Haboljungs alkärr trädbevuxet med sumpalskog och sumpsnårskog. Alskog uppstår naturligt i fuktiga områden då trädarten är väl anpassad till mycket vatten, trädens bas kan till och med stå helt under vatten vid tillfälliga snösmältningar och kraftiga regn. Dessa skogar är idag sällsynta, framför allt på grund av den utbredda utdikningen av jordbruksmarken som skett sedan 1800-talet vilket lett till torrare markförhållanden. Förutom de fuktiga skogarna förekommer blöta partier med vass, högörtsängar och sumpkärrvegetation men det finns även en utsträckt friskäng i öster.

BIOLOGISK MÅNGFALD

Naturreservatet innehåller en mosaikartad miljö med dungar, ängar, busksnår och våta partier med både öppna vattenspeglar och mer igenväxta våtmarker. Här finns ett rikt växtliv och man har funnit drygt 225 olika arter av kärlväxter, till exempel har det noterats piggtistel, paddfot, bolmört och odört. Träd- och buskskiktet består främst av klibbal, vårtbjörk, fläder och viden samt spridda förekomster av naverlönn. Området utgör en viktig refug för djurlivet och i synnerhet för många fågelarter, exempelvis olika tättingar och sångare. Tidigare har pungmes häckat här. Även groddjur, som vanlig groda och åkergroda, och olika insektsarter har en tillflyktsort i denna speciella biotop. Flera sällsynta och rödlistade fjärilar, som naverlönnguldmal och blek rosenvecklare finns eller har funnits i området. Det har även noterats flera sällsynta spindelarter såsom kärrmånspindel. Viktiga strukturer för den biologiska mångfalden består av sumpalskog, sumpsnårskog, högörtsäng, utbrett bestånd av bunkestarr, brynmiljöer samt enstaka friställda hängande björkar för att gynna häckning av pungmes.

NATURTYP

Äng och betesmark
Igenväxningsmark
Skog och träd
Småvatten
Havsstrand
Limnisk strand

AREAL

9,1 ha

MARKÄGARE

Lomma kommun

FASTIGHET

Lilla Habo 1:7

KULTURELLA EKOSYSTEMTJÄNSTER

Det är lätt att ta sig till området som ligger väster om Södra västkustvägen vid Haboljung, och många personer passerar genom naturreservatet för att komma till stranden eller campingen. Alskogen utgör även ett viktig visuellt inslag för strandstråket som sträcker sig utmed kusten. Även om många människor rör sig i området som är välkänt, så upplevs naturen i Alkärret i Haboljung oftast utifrån. Detta beror på att den artrika naturtypen är tätvuxen, fuktig och svårtillgänglig. I mitten av den norra delen finns dock en naturstig där man kan ta sig igenom för att uppleva miljön inifrån. Inne i området råder en känsla av det vilda med täta skogar och bryn, högvuxna örter såsom strandkvanne och den upp till tre meter höga strandmolken samt utbredda områden med stora bunkestarrtuvor.

ÖVRIGA EKOSYSTEMTJÄNSTER

Jordarten utgörs på djupet framförallt av näringsrik fin- och grovlera, men den överlagrade ytjorden i Haboljung utgörs framförallt av sandiga avlagringar som ansamlats efter den senaste istiden. Fram till 1950-talet, då den västra delen fylldes ut, gick dock strandlinjen ungefär vid den öppna vattenspegeln. I det utsatta läget vid kusten har vegetationen stor betydelse för att binda jorden och motverka erosion från havets vågor, hårda vindar och regn. Det lågt belägna området blir ofta översvämmat och vegetationen är av stor betydelse för att minska översvämningar. Området är även viktigt sett ur ett klimatperspektiv. Träden binder mycket kol ifrån atmosfären, men framförallt så gör den höga markfuktigheten att nedbrytningen blir långsam och växtrester som innehåller mycket kol lagras upp långsiktigt i jorden. De vindskyddade högörtsängarna och gräsmarkerna utgör ett viktigt livsutrymme för många insekter och fåglar, som vi människor har nytta av som pollinatörer och naturliga skadedjursbekämpare i våra trädgårdar och odlingar.

SKYDDSSTATUS

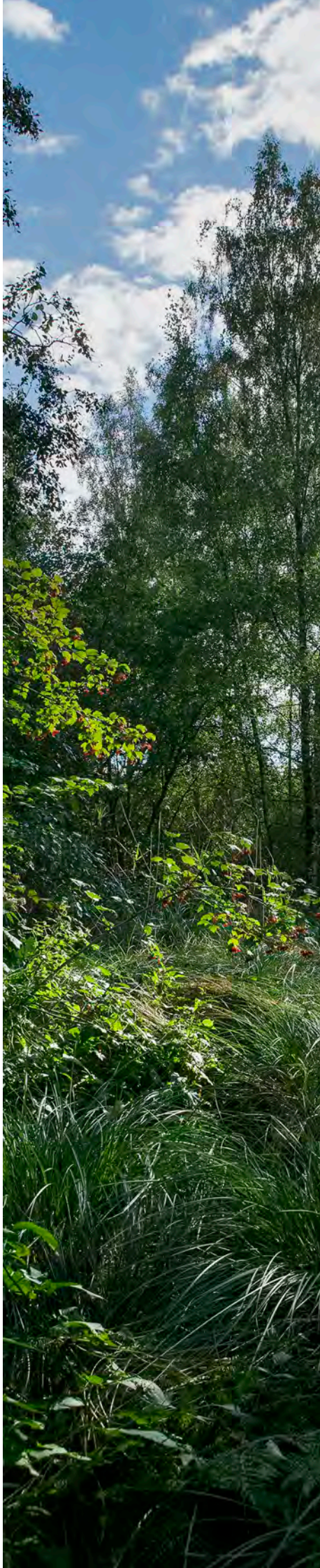
Området är sedan 2015 skyddat som ett kommunalt naturreservat och nästan hela området ligger inom strandskyddat område. Syftet med naturreservatet är att bevara och utveckla ett naturområde av stort värde för biologisk mångfald. Naturreservatet ska långsiktigt upprätta gynnsamma förhållanden för de arter och habitat som förekommer inom området. Det finns utrymme för lärande och rekreation men det ska inte ske på bekostnad av biologiska värden.

UTVECKLINGSMÖJLIGHET

Områdets varierade miljö ska upprätthållas och utvecklas och skötselinsatser krävs för att förhindra att området växer igen till en mer ensartad miljö. Synnerligen viktigt att bevara och utveckla är häckningsmiljöer för pungmes, bunkestarrstuvor, öppen vattenyta, varierande ängsmarker, brynmiljöer samt sumpskogsområden. För att bevara en artrik växtlighet och ett rikt insektsliv bör stora delar av områdets fuktiga högörtsängar, friskängar och vasspartier hävdas årligen med slåtter, bete eller bränning. Områdets många brynmiljöer bör formas ondulerande för att gynna bland annat insekter och fåglar. Helt avgörande för områdets stora naturvärden är att de hydrologiska förutsättningarna bibehålls.

Ovan: Vattenyta i centrala delen av naturreservatet. Till höger: En bård av bunkestarr (Carex elata)växer utmed skogskanten, väster om den öppna ytan i bilden ovan. Bunkestarren skapar en värdefull biotop med höga biologiska värden.

2. Alnarpsparken

Alnarpsparken, i kommunens södra del, har anor flera hundra år tillbaka i tiden. Området ligger som en ö i det omgivande öppna åkerlandskapet och inne i parken omsluts man av de stora träden och täta busksnåren. Redan år 1145 var Alnarp ett herresäte med stor jordegendom. De äldsta träden i parken är bortåt 300 år gamla och området har troligen under mycket lång tid varit trädbevuxet. Detta bidrar till att en lång rad svårspridda arter kunnat leva kvar i området. Sydväst, söder och sydost om slottet finns en mer eller mindre naturlig lundvegetation. Väster om järnvägen finns landskapslaboratoriet med bland annat ett produktivt lövskogsområde, en slingrande bäck och dammar. I parkens botaniska sortiment finns ett mycket stort antal växtarter.

BIOLOGISK MÅNGFALD

Delar av parken har fått utvecklas relativt fritt och hyser idag en rik flora och fauna, men även kulturpräglade element som de gamla, friställda och vidkroniga ekarna är väldigt viktiga för den biologiska mångfalden. Lunds Botaniska Förening har vid sina inventeringar funnit totalt 420 kärlväxter varav en rad sällsynta arter såsom strimfibbla, väggört, renlosta, grusnejlika, vitrapunkel, fläckbladig lungört, paddfot och mellanhäxört. Det finns gott om gamla träd med håligheter som erbjuder goda förutsättningar för hålhäckande fåglar och fladdermöss. Nästan samtliga Sveriges fladdermusarter har observerats i parken (Gerell 1978 – 1985). Gulhämpling och skogsduva har häckat i Alnarpsparken under mitten av 90-talet. Småfågelfaunan är rik och inkluderar bland annat arter som näktergal, steglits och stenknäck. År 2006 noterades en för Sverige ny häckande art – trädgårdsträdkrypare. Dock i hybridpar med vår vanliga trädkrypare.

NATURTYP

Park och trädgård
Äng och betesmark
Igenväxningsmark
Skog och träd
Småvatten
Antropogen limnisk miljö
Limnisk strand

AREAL

49,6 ha

MARKÄGARE

Sveriges Lantbruksuniversitet

FASTIGHET

Alnarp 1:1
Alnarp 1:60

Det finns också en rik insektsfauna som främst lever av och på gamla almar och andra träd som finns i parken. En del inventeringar finns men ingen bra sammanställning. Svampfloran är extremt rik i parken till följd av områdets långa kontinuitet och minst 25 sällsynta eller hotade arter har påträffats. Det finns också en intressant lavflora i området.

KULTURELLA EKOSYSTEMTJÄNSTER

I översiktsplanen för Lomma kommun (2010) framhålls att Alnarpsparken har ett stort värde ur naturvårdssynpunkt och den beskrivs som ett attraktivt utflyktsmål med stora rekreativa kvaliteter. Inom planområdet finns flera tydliga gångstråk som leder till Alnarp samt ett flertal gångvägar och stigar som löper genom parken, Alnarps Västerskog och vidare längs bäcken mot Alnarps fälad. Den lummiga och rogivande parken inspirerar till många hälsofrämjande upplevelser och aktiviteter, och i rehabiliteringsträdgården bedrivs natur- och trädgårdsterapi som syftar till att undersöka naturens roll för livskvalitet och hälsa. Parkens uppvuxna skog och omgivande alléer utgör med sin kontrast till det omkringliggande jordbrukslandskapet ett mycket viktigt element för landskapsbilden. Områdets långa historia som avspeglas både i vegetationen och byggnaderna gör även att området är av stor vikt för bevarandet av kultur- och naturarv.

ÖVRIGA EKOSYSTEMTJÄNSTER

Den utbredda skogsmiljön i Alnarp skapar flera reglerande och stödjande ekosystemtjänster. Skogarna som hyser flera gamla träd binder in kol ifrån atmosfären långsiktigt, i gamla skogar finns en stor del av kolet lagrat i marken. Skogsmiljön dämpar effekten av extrema klimat och binder jorden. Den rika faunan av insekter, fladdermöss och fåglar tryggar pollinering och naturlig bekämpning av skadeinsekter.

SKYDDSSTATUS

Alnarps historia och det faktum att skog funnits i området sedan mycket lång tid tillbaka har medfört att området är av intresse för kulturmiljövården och naturvården. Alnarp ingår i ett större område som är av riksintresse för kulturmiljövården. I planprogram för Alnarpsområdet som 2016 antogs av kommunfullmäktige i Lomma kommun är markanvändningen angiven som park och landskapslaboratorium.

UTVECKLINGSMÖJLIGHET

Trädbestånden skapar förutsättningar för en ökad biologisk variation i det i övrigt uppodlade landskapet. För att bevara men även utöka parkens naturvärden är det viktigt att det sparas död ved, döda och döende träd. Det är viktigt att gamla vidkroniga ekar inte växer igen och att yngre tillåts utvecklas så att kontinuiteten av ekbeståndet och alla de arter som är knutna till det säkras. Att ytterligare utvidga planteringar med för området naturligt förekommande arter välkomnas. En tydlig skötselplan för att bevara områdets naturvärden bör tas fram. I Planprogram för Alnarp 2016 anges gång- och cykelstråk som bör bevaras och utvecklas för att ge allmänheten en ökad tillgänglighet, det anges även att möjligheterna är goda för fortsatt utveckling av området för rekreation och hälsa.

3. Höje ås dalgång

Höje å flyter genom kommunen mot sitt utlopp i Lommabukten. I de övre delarna flyter ån genom det flacka jordbrukslandskapet och skapar en grön bård med sin kantvegetation. Åns dalgång korsas av både E6 och Lommabanan, som båda utgör besvärliga barriärer för framkomligheten längs ån. Öster om E6an har våtmarken Kannikedammen anlagts i anslutning till Höje å. Väster om E6an rinner ån mellan betesmarker med mycket gamla anor. Vidare västerut, på åns södra sida, sträcker sig åkermarken ända fram till åbrinken innan bebyggelsen tar vid strax innan Lomma kyrka. På den norra sidan angränsar ån till Örestads golfbana. Nedströms efter golfbanan följer ett parti åkermark samt ridskolans betesmarker innan Kyrkfuret bryter det öppna landskapet med sina höga träd. Söder om Kyrkfuret rinner ån lugnt och stilla mellan frodig vegetation förbi bryggor, fritidsbebyggelse och vassbälten. Efter bron under Västkustvägen sträcker sig Höje å sedan sista biten igenom Lomma tätort utmed Fladängsparken till utloppet vid småbåtshamnen.

BIOLOGISK MÅNGFALD

Höje ås dalgång har stora biologiska värden, men ån har inte längre sitt naturliga lopp eftersom den har rätats i vissa partier. Tidigare hade ån en meandrande sträckning som bidrog till att vattnet rörde sig saktare genom landskapet på sin väg ut till Öresund och resterna efter äldre meanderbågar kan skönjas vid Västra Kannik. I Höje å landskapsvårdsplan har man gett förslag om att återskapa en del av Höjeåns gamla delta av slingrande åfåror. Åns bitvis branta slänter kan vara intressanta för flera fågelarter, bland annat för kungsfiskare som har observerats vid flera tillfällen vid ån och dammarna norr om Lomma tätort. I ån finns flera fiskarter, bland annat abborre, id och gädda.

KULTURELLA EKOSYSTEMTJÄNSTER

Öster om Lommabanan är Höje ås dalgång svårtillgänglig. Broarna för E6 och Lommabanan utgör stora barriärer och stängslade betesmarker sträcker sig däremellan hela vägen ner till ån. Trots detta arrangeras årligen enstaka vandringar utmed ån, från Värpinge till mynningen i Lomma.

NATURTYP

Äng och betesmark
Igenväxningsmark
Skog och träd
Vattendrag
Antropogen limnisk miljö
Limnisk strand

AREAL

22,6 ha

MARKÄGARE

Lomma kommun
Privata

FASTIGHET

Flera

Från och med Habo dammar och nedströms finns stigar eller gångstråk utmed åtminstone ena åbrinken. I området vid Habo dammar kan man finna svårtillgängliga men rogivande och sköna lummiga miljöer i gläntor mellan viden som växer utmed åstranden. Väster om Lomma kyrka och ut till mynningen skapar den lummiga grönskan längs ån en fridfull och populär tätortsnära naturmiljö. Ån är karaktäristisk för Lomma kommun och även om den längs många sträckor har rätats ut så utgör den ett viktigt landmärke och naturhistoriskt minne.

ÖVRIGA EKOSYSTEMTJÄNSTER

Höje å är naturligtvis avgörande för utjämningen av varierande dagvattenflöden från ett stort avrinningsområde. Ån sträcker sig ända från Häckeberga genom Genarp, Esarp, Kyrkheddinge och Lund för att sedan nå Lomma kommun och mynna ut i Öresund i Lomma tätort. Anlagda dammar, vassbälten och meandrande delar är väsentliga för att minska halten av näringsämnen, framförallt kväve.

SKYDDSSTATUS

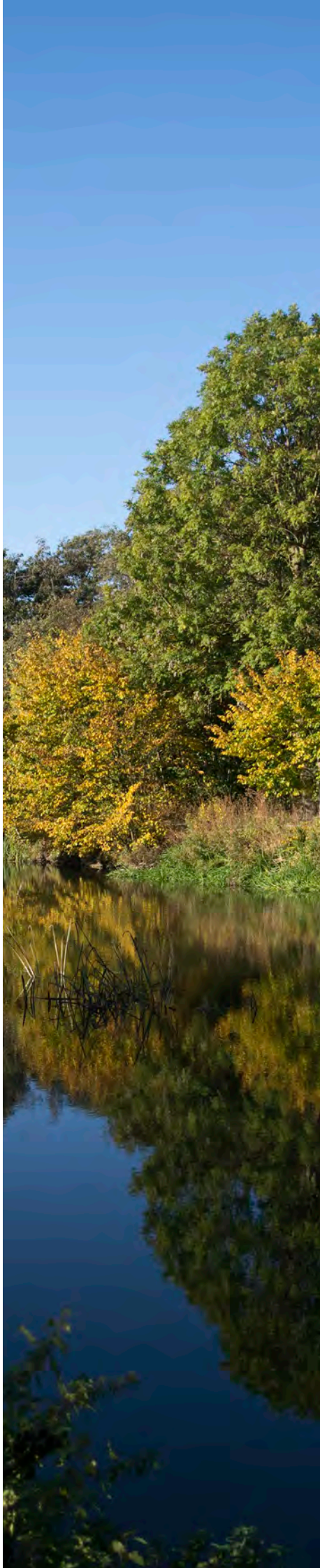
Större delen av området omfattas av strandskydd. Höje ås dalgång har bedömts vara av klass 1 enligt länsstyrelsens Naturvårdsprogram och är utpekat och prioriterat som nationellt särskilt värdefullt vatten av Länsstyrelsen, Naturvårdsverket, Fiskeriverket och Riksantikvarieämbetet. Området har även bedömts vara av regional betydelse för rekreation och friluftsliv.

UTVECKLINGSMÖJLIGHET

Idealiskt för att utveckla biologisk mångfald, rekreativa värden, vattenfördröjning och vattenrening är att fler sträckor av ån får en meandrande utformning. Det är också viktigt att det finns en skyddszon som bromsar upp spridningen av näringsämnen från angränsande åkermark. Lomma kommun bör genom fortsatt medverkan i vattenrådet verka för långsiktig förbättring av biologisk mångfald och övriga ekosystemtjänster i Höje ås dalgång.

Kanotutflykt på Höje å.

4. Löddeåns dalgång

Lödde å utgör sista delen av Kävlingeån, som är södra Skånes största vattendrag, innan den når Öresund. Ån avvattnar ca 121 000 ha varav stora delar är odlad mark och ån är därför mycket näringsrik. Ån är en mycket viktig miljö i det annars öppna odlingslandskapet och de angränsande strandområdena hyser ett mycket rikt växt- och djurliv. Öster om E6an finns Borgeby ängar med betesängar ända ner till ån. Två våtmarker har anlagts vid Lödde å inom ramen för Kävlingeå-projektet. I anslutning till Borgeby slott finns slottsparken med flera gamla träd. Väster om E6an, längs Löddeå dalgångs övre del löper jordbruksmarken ända fram till ån på Lomma kommuns sida. Längst ut vid utloppet ligger naturreservatet Löddeåns mynning, se nedan.

BIOLOGISK MÅNGFALD

Lödde å är känd för sina bestånd av stora gäddor och abborrar, som fiskas framför allt i åns nedre delar. För övrigt har ån en mycket artrik fiskfauna och 28 olika arter har observerats bland annat havsöring, ål, grönling, sandkrypare, braxen och id. Exempel på vattenväxter man kan finna i ån är kalmus, gul och vit näckros, dikesveronika och svalting. Vattenkvalitén har under de senaste 20 åren förbättrats betydligt, vilket också bidragit till gynnsammare förhållanden för många fisk- och växtarter.

Längs ån finns en vegetationsbård som är viktig livsmiljö för både fisk- och fågelfaunan. Även för insekter i det annars hårt odlade landskapet utgör å-miljön ett viktigt livsrum. Floran längs ån utgörs till stor del av kvävegynnade arter som bladvass, brännässla, kvickrot och rosendunört, men dikesveronika och spjutblad påträffas också vid de betade markerna. Borgeby ängar kallas de fuktiga ängarna norr om Borgeby slott. Här finns en våtmark som anlades 2002 inom ramen för Kävlinge å-projektet. Området runt dammen betas vilket minskar risken för igenväxning och de flacka slänterna med välhävdad grässvål ger en god förutsättning för vadarfåglar att trivas i området. Genom att bete sker ända ner till ån bildas på sina ställen en växtfri zon längst inne vid stranden, en så kallad blå bård, som är omtyckt av framför allt simänder som söker föda i det grunda vattnet invid

NATURTYP
Äng och betesmark
Igenväxningsmark
Skog och träd
Småvatten
Vattendrag
Limnisk strand

AREAL
59,3 ha

MARKÄGARE
Lomma kommun
Privata

FASTIGHET
Flera

kanten. Ytterligare en damm har anlagts, inom ramen för Kävlinge å-projektet, väster om E6 i ohävdad öppen mark. Nedströms har nya gäddängar (översvämningsyta som utgör lekplats och ”barnkammare” för gäddor) och groddammar anlagts i Kävlingeåns vattenråds regi. Löddeåns mynning behandlas som ett särskilt naturområde.

Borgeby slottspark med sina gamla träd är en viktig lokal för hållevande fåglar och fladdermöss. I slottsparken finns också en värdefull lavflora.

KULTURELLA EKOSYSTEMTJÄNSTER

Lödde å och dess omgivningar är viktigt för friluftslivet. På ställen där man kommer till ån erbjuds ofta rogivande miljöer och om man besöker ån med kanot eller annan båt kan man uppleva en varierad natur med hagmarker, partier med högvuxna träd, vassar och djungelliknande snår. Fritidsfisket i ån är omfattande med ett flertal rapporter om stora gäddor och abborrar och fiskevattnet är vida känt.

ÖVRIGA EKOSYSTEMTJÄNSTER

Ån och anslutande våtmarker är av stor betydelse för dagvattenutjämning och dess utformning påverkar direkt hur mycket av näringsämnesläckaget ifrån jordbrukslandskapet som når havet.

SKYDDSSTATUS

Ån är av riksintresse för naturvård och stora delar av området är strandskyddat. Ån är även utpekad och prioriterad som nationellt särskilt värdefullt vatten av Länsstyrelsen, Naturvårdsverket, Fiskeriverket och Riksantikvarieämbetet. Löddeåns mynning, som hanteras som ett separat naturområde, är ett natura 2000 område som är skyddat som naturreservat och det är utpekad som fredningsområde för fisk. Ett större område vid Borgeby slott är av riksintresse för kulturmiljö. Området finns med i Länsstyrelsens program för tätortsnära natur som prioriterat område.

UTVECKLINGSMÖJLIGHET

Ån är fortfarande mycket näringsrik och därför är det viktigt att fortsätta med vattenvårdande åtgärder i avrinningsområdet som utförs i exempelvis Kävlingeå-projektet. Anläggande av våtmarker, skyddszoner, översilningsmarker mm. bidrar också till att öka den biologiska mångfalden längs ån.

Utsikt över Kävlingeån nära Borgeby slott.

5. Löddeåns mynning (södra)

Naturreservat

Vid Löddeåns utlopp till Lommabukten ligger naturreservatet Löddeåns mynning. Reservatet består av betade och obetade strandängar, sandstrand, trädsamlingar samt ett par större sammanhängande vassområden. Söderut, längs Bjärreds norra bebyggelse, breder Gyllins ängar ut sig. Genom ängarna, en bit upp från stranden, löper en markerad ”Littorinavall” som markerar kustlinjen vid Littorinahavets tid, för mellan 10 000 – 3000 år sedan. Namnet “Littorinavall “ kommer sig av den snäcka som bär det latinska namnet ***Littorina littorea*** (vanlig strandsnäcka) och som man funnit i stora mängder i kustlinjen från denna tid. Snäckan talar om för oss att det då var en högre salthalt i Öresund än vad det är idag. Littorinasnäckan trivs inte i brackvatten men förkommer fortfarande i riklig mängd i Kattegatt. Det är inte tillåtet att gräva i Littorinavallen. I den norra delen av Gyllins ängar finns Trollsjöparken, som är ett mindre skogsparti med mycket alm och lind. Trollsjöparken ligger delvis utanför naturreservatet liksom delar av Gyllins ängar.

BIOLOGISK MÅNGFALD

Naturreservatet utgörs av flacka betade strandängar med söt- och saltvattenpåverkad fuktängsvegetation, omväxlande med torrängsvegetation. Det finns också områden med bladvass som tillsammans med de betade ängarna skapar gynnsamma förhållanden för en mängd olika fågelarter. Det övergripande syftet med områdesskyddet är att gynna fågelfaunan. I området häckar bland annat skärfläcka, småtärna, större strandpipare,

NATURTYP

Äng och betesmark
Igenväxningsmark
Skog och träd
Sandmiljö
Grund marin mjukbotten
Småvatten
Vattendrag
Havsstrand
Limnisk strand

AREAL

154,1 ha (58,7 ha landyta)

MARKÄGARE

Lomma kommun
Samfälligheter

FASTIGHET

Löddesnäs 1:1
Samfälligheter

rödbena, skäggmes och brun kärrhök. En lång rad rastande fåglar, som exempelvis havsörn, myrspov, ljungpipare och brushane kan också observeras i området. Delar av området är belagt med beträdnadsförbud under perioden 15 april till 15 juli. Gyllins ängar, i den södra delen av reservatet, har tidigare varit hävdade men slås idag endast med slaghack. Marken är sandig och här växer till exempel strandråg och trift. Området är, med sina öppna gräsytor, en intressant insektslokal. Här växer orkidéer och det har grävts dammar för att gynna groddjur.

KULTURELLA EKOSYSTEMTJÄNSTER

Strandstråket sträcker sig igenom den södra delen av reservatet där kusten, stranden och strandängarna erbjuder höga upplevelsevärden. I den norra hagmarken lockar ett nytt fågeltorn många besökare. Utöver högklassig fågelskådning så får man ifrån fågeltornet en fin utblick över åmynningen och kustlandskapet. Rakt igenom det breda vassbältet sträcker sig en gångbro ut till havskanten.

ÖVRIGA EKOSYSTEMTJÄNSTER

Det breda vassbältet är viktigt för att motverka erosion från havets vågor.

SKYDDSSTATUS

Området är utpekat som Natura 2000-område och statligt naturreservat sedan 1977. Naturreservatsgränser sträcker sig ut i havet till tre meters djup. Området är också av riksintresse för naturvård, innehar strandskydd och delar av området är utpekat som fredningsområde för fisk. I kommunens översiktsplan är området utpekat som intresseområde för naturmiljö. Området finns med i Länsstyrelsens program för tätortsnära natur som prioriterat område.

UTVECKLINGSMÖJLIGHET

Reservatområdets norra delar är relativt välbetat idag och det är viktigt att betestrycket i området upprätthålls. Buskar och vegetation röjs bort vid behov. Naturreservatsgränsen i havet bör fastställas geografiskt och skötselplanen för naturreservatet bör ses över. De södra ängarna bör betas eller hävdas för att återskapa en artrik flora. Littorinavallen bör, i vissa delar, skyddas från för hårt slitage. Stigsystemet bör förbättras och en skötselplan för de delar som ligger utanför reservatsgränserna bör tas fram. En naturbas för skolornas/förskolornas utepedagogik bör etableras på lämplig plats i området.

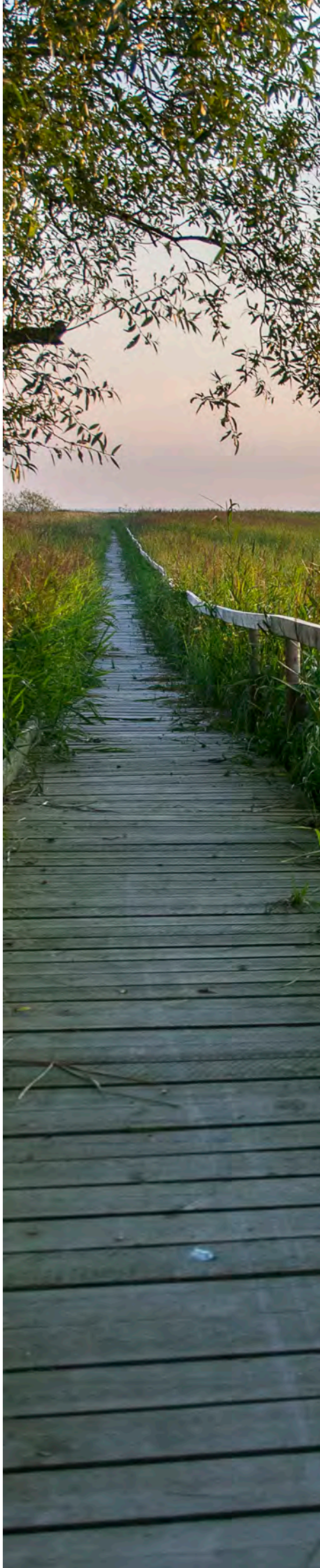
Utsikt över Löddeåns (även kallad Kävlingeån) utlopp i havet.

Skäggmes (Panurus biarmicus)

Mandelblomma (Saxifraga granulata)

6. Slättängsdammarna

Naturreservat

Slättängsområdet är ett tätortsnära naturområde med höga biologiska och rekreativa värden. Området domineras av de nio vattenfyllda lertäkterna som finns kvar sedan den tid området användes för tegeltillverkning. Sedan lerbrytningen upphörde har en stor del av området lämnats för fri utveckling och vegetationen är fortfarande i ett igenväxningsskede. Dammarna kantas av en frodig träd- och buskvegetation. Än idag kan man se rester från bruken samt gamla husgrunder och trädgårdar i naturreservatet. Alla dammarna är förbundna med varandra och mynnar så småningom ut i Höje å.

BIOLOGISK MÅNGFALD

Vegetationen är mycket varierad med hagtornsskog, partier med askbestånd, alar med välutvecklade socklar, vassområden, öppna gräsytor mm. I området finns bland annat den sällsynta orkidén tvåblad och det utgör en av kommunens säkraste fyndplatser för snok. Slättängsområdet har en rik fladdermusfauna som gynnats av vegetationen kring dammarna. Tre arter av fladdermus reproducerar sig inom området, däribland den rödlistade trollfladdermusen. Inom området finns även flera rödlistade vedlevande skalbaggsarter. Dammarna är en viktig lokal för rastande och övervintrande fåglar och häckfågelfaunan är rik. Karaktärsarten för dammarnas vattenvegetation är vårtsärv som är en sällsynt art i Norden. I dammarna finns det även ett flertal fiskarter.

KULTURELLA EKOSYSTEMTJÄNSTER

Slättängsområdet är ett uppskattat tätortsnära naturområde och det är lättillgängligt för cyklister och gående. Områdets variation gör att det rymmer många olika naturtyper och upplevelsemöjligheter. I delar av området hörs ljudet från omgivande vägar endast svagt och det ger små rofyllda rum. I dammarna finns det gott om fisk och i den östra dammen ”Slättängsdammen” är det tillåtet att fiska med fiskekort. Den variationsrika naturen med dammar, skog och ängar samt bänkar, bord och bryggor utgör goda förutsättningar för naturpedagogik och området nyttjas ofta som utomhusklassrum av skolor och förskolor.

NATURTYP

Park och trädgård
Äng och betesmark
Igenväxningsmark
Skog och träd
Småvatten
Limnisk strand

AREAL

17,4 ha

MARKÄGARE

Lomma kommun

FASTIGHET

Lomma 26:3

ÖVRIGA EKOSYSTEMTJÄNSTER

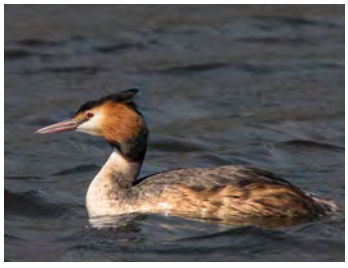
Hela området ingår i dagvattennätets utjämning och reduktion av näringsämnen. Områdets dammar är därför av stor betydelse för exempelvis vattenrening, näringsomsättning och vattenfördröjning. Skogen i området har betydelse för ekosystemtjänster som exempelvis rening av luft och vatten, vattenfördröjning, erosionsdämpning, näringsomsättning samt naturarv och landskapsbild. Området är också viktigt ur kulturhistoriskt perspektiv då dammarna är ett kulturarv efter den tegeltillverkning som dominerade Lomma under flera hundra år. Områdets gräsmarker är viktiga för vattenrening. Gräsmarkerna är fortfarande ganska artfattiga men med fortsatt ängshävd finns det stor potential att utveckla den biologiska mångfalden samt värdet ängarna utgör som habitat för insekter som bland annat lever på skadedjur eller pollinerar.

SKYDDSSTATUS

Området är skyddat som naturreservat sedan 2008. Det är detaljplanelagt som naturpark i de västra delarna och öster om väg 103 som park/plantering. Syftet med naturreservatet är att bevara och utveckla ett tätortsnära natur- och kulturmiljöområde av stort värde för biologisk mångfald och allmänhetens friluftsliv. Naturreservatet ska långsiktigt upprätta gynnsamma förhållanden för de arter och habitat som förekommer inom området. Områdets varierande miljö ska bibehållas och utvecklas. Dammarnas öppna vattenspeglar ska bevaras och deras djur- och växtliv skyddas. Reservatet ska kunna utnyttjas för undervisning och rekreation utan att dess biologiska värden hotas.

UTVECKLINGSMÖJLIGHET

För att utveckla områdets värden enligt naturreservatets syften ska området skötas enligt antagen skötselplan, skötselplanen bör dock uppdateras. I skötselplanen anges det bland annat att området ska ha en varierad struktur med stort antal solexponerade träd och buskar samt en vegetation runt dammarna som ger vindskydd åt insekter och fladdermöss. De biologiska värdena kan enligt skötselplanen bland annat utvecklas genom att gynna träd som kan utgöra bomiljöer för fåglar, fladdermöss och vedlevande insekter. Fåglar och fladdermöss kan även gynnas genom uppsättning av holkar. Genom att slå gräsmarkerna i slutet av sommaren och transportera bort materialet gynnas artrikedomen av både växter och insekter. Igenväxning av dammarna bör motverkas och en god vattengenomströmning bör säkerställas. Skötselplanen anger även att ädellövträd ska gynnas. För att gynna häckningen av fåglar som kräver öppna miljöer nära vatten kan häckningsplattformar eller liknande anordningar installeras.

Skäggdopping (Podiceps cristatusridibundus)

Påfågelöga (Inachis io)

Trubbhagtorn (Crataegus monogyna)

Snok *(Natrix natrix)*

7. Södra Lommabukten med Tågarps hed och Alnarps fälad

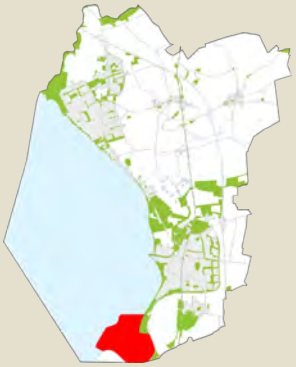
Naturreservat

Alnarps fälad, i kommunens södra spets, utgör ett av de sista oexploaterade kustområdena vid Lommabukten, och en av Skånes få havsstrandängar med lång bakgrund som betesmark, troligen ända sedan bronsåldern. Området består i söder av marskartade (regelbundet översvämmade) strandängar som norrut övergår i torrare ängs- och betesmarker. Området har en mycket långgrund strand med sandrevlar utanför den örtbevuxna strandlinjen. Vegetationen domineras av en salttålig flora.

BIOLOGISK MÅNGFALD

Ängarna utgör en viktig häcknings- och rastplats för vadare och sjöfågel. De långgrunda strandområdena med sina sandrevlar och strandängar erbjuder lämpliga häckningslokaler för exempelvis skärfläcka, gulärla, småtärna, fisktärna och sydlig kärrsnäppa. Den sällsynta skärfläckan häckar i området liksom skedand, tofsvipa och rödbena. Den rödlistade sydliga kärrsnäppan, kategorin starkt hotad, har tidigare häckat i området men på grund av den dåliga hävden av strandängarna har fågeln ej häckat sedan år 2000. I området finns flera större däggdjur såsom räv, mink, iller och rikligt med kaniner. Även insektsfaunan är rik och varierad i området men kunskapen om denna grupp är bristfällig.

Områdets många skiftande biotoper ger goda förutsättningar för en stor botanisk artrikedom. I en vegetationsinventering från 2004 fann man 102 olika kärlväxter. Av dessa var en, piggtistel, upptagen på rödlistan i kategorin missgynnad art. Andra sällsynta och ganska sällsynta arter (enligt Mossberg m.fl., 2003) inom området är bolmört, bitterkrassing, gullusern, kantdunört, praktkungsljus, sträv kardvädd och vejde.

NATURTYP

Äng och betesmark
Sandmiljö
Grund marin mjukbotten
Småvatten
Vattendrag
Havsstrand
Limnisk strand

AREAL

Inom Lomma kommun:
240,2 ha (40,2 ha landyta)

MARKÄGARE

Inom Lomma kommun:
Sveriges Lantbruksuniversitet

FASTIGHET

Inom Lomma kommun:
Alnarp 1:1

KULTURELLA EKOSYSTEMTJÄNSTER

Området innefattas av beträdnadsförbud under häckningssäsongen samt året runt i vattnet. Trots det är området av stor betydelse för upplevelsebaserade värden då det utgör ett naturskönt inslag i södra kommunändan. Utöver detta gör det rika fågellivet att lokalen utgör ett viktigt mål i många fågelkikare.

Strandängsområdet har ett stort kulturhistoriskt värde på grund av den långa beteshävden. Stora delar av ängarna betas för närvarande av boskap från SLU Alnarp. Ett område närmast havet och strandängarna längst söderut har under många år dock varit ohävdat vilket har lett till igenväxning och medfört att ängarna då inte varit lika attraktiva för häckande vadarfåglar. År 2004 återupptogs betet igen tack vare ett samarbetsprojekt mellan SLU, Sysav, Skånes Ornitologiska Förening samt Lomma och Burlövs kommuner.

ÖVRIGA EKOSYSTEMTJÄNSTER

Våtmarken och de ofta översvämmade ängarna är viktiga för att rena vatten och hindra läckage av näringsämnen ut i Lommabukten. Området utgör med sina utbredda betesmarker ett viktigt habitat för mängder av insekter och annan fauna som bidrar till pollinering och naturlig bekämpning av skadedjur. Vegetationen är viktig för erosionsdämpning.

SKYDDSSTATUS

Ängarna med tillhörande vattenområde är statligt naturreservat som bildades 2008. Området innefattar Natura 2000-områden enligt fågeldirektivet och habitatsdirektivet. Det utgör även riksintresse för kulturmiljövården. Det råder utvidgat strandskydd längs kusten. Området har ingått i ängs- och betesmarksinventeringen 2002-2004. Området finns med i Länsstyrelsens program för tätortsnära natur som prioriterat område.

UTVECKLINGSMÖJLIGHET

För att utveckla naturvärdena och eftersträva naturreservatets målbild ska området förvaltas enligt fastställd skötselplan.

Ängarna måste vara välhävdade och störningsfria för att vadarfåglar och sjöfågel ska lyckas häcka här. Igenväxning och förbuskning är ett stort hot på strandängarna. Staketstolpar, träd och buskar utgör utkiksplatser för rovfåglar och kråkfåglar och bör så långt det går undvikas i området. Vassområdet, som utvecklats på delar av strandängarna, är ett lämpligt habitat för brun kärrhök att häcka i. Om vadarfåglar ska prioriteras i området bör inte vassområdet sparas.

Fortsatt hävd i form av bete, röjning och eventuell vassbränning bör ske. För att gynna den artrika floran bör ängarna inte gödslas. Fortsatt inventering av fågelfaunan och regelbunden återinventering av floran bör utföras. Ytterligare exploatering i omgivande kustmiljö bör undvikas.

Rödbena (Tringa totanus)

Grågås (Anser anser)

8. Östra dammarna

Naturreservat

Naturreservatet Östra dammarna ligger i direkt anslutning till Lomma tätort, strax öster om naturreservatet Slättängsdammarna och omfattar totalt cirka 24 ha. Två av reservatets dammar är som många andra dammar i kommunen gamla lertäkter, rester från traktens tegelindustri. Dammarnas höga naturvärden utvecklades när lertäkterna vattenfylldes efter att brytning upphörde runt år 1950. Naturvärdena skyddades genom en statlig reservatsbildning år 1982. Sedan dess har Östra dammarna varit ett viktigt område för såväl växt- och djurliv som för de människor som utnyttjar området för fiske och rekreation, mycket tack vare reservatets tätortsnära läge. År 2013 flyttades reservatet över i kommunal regi, samtidigt utökades reservatets yta och en ny skötselplan utformades.

BIOLOGISK MÅNGFALD

Området är i första hand skyddat för att främja det rika fågellivet. Många olika fågelarter häckar framför allt i den mindre våtmarken. Området kring dammarna består av öppna marker med ängsmarkskaraktär där arter som renfana, humlelusern, ängsgröe och rödsvingel dominerar.

I norra delen av reservatet har det tidigare varit ett deponiområde innehållandes många arter som naturligt inte är en del av vår flora och som ofta finner sin tillflykt till områden med öppen mark. I dessa områden har gräsarter som kösa och ekorrkorn noterats, arter som är relativt sällsynta jämfört med många andra i området. Även om floran inte innehåller de arter som kan anses mest ovanliga eller hotade, så är det intressant att ett område som för inte alltför lång tid sedan varit industrimark rymmer närmare 130 kärlväxtarter och har ett flertal olika typer av gräsmarker i olika successionstadier. I detta område skrapades under år 2017 jordmånen bort på ett par ytor för att främja just ruderatarter. Samma år anlades även en backsvalebrant.

NATURTYP

Äng och betesmark
Igenväxningsmark
Skog och träd
Sandmiljö
Småvatten
Vattendrag
Limnisk strand

AREAL

24,3 ha

MARKÄGARE

Lomma kommun

FASTIGHET

Lomma 21:34
Lomma 24:6
Lomma 27:38

Östra dammen är en mycket näringsrik damm med ett stort fiskbestånd. I och kring dammen finns det gott om sjunkna träd som skapar en bra biotop för både rovfisk och fiskyngel och ger dammen ett säreget intryck. I dammen finns det mycket mört, ål, braxen, sarv, karp och mer sparsamt av id, sutare, ruda, aborre och gädda.

KULTURELLA EKOSYSTEMTJÄNSTER

Området ligger som en grön entré till Lomma och dammarna påminner om den historiska markanvändningen. Det tätortsnära läget gör området till ett välbesökt utflyktsmål för bland annat promenader och fågelskådning. Ett fågeltorn finns mellan de två större dammarna och ett gömsle har satts ut vid den nyanlagda norra dammen. Östra dammen är en välbesökt damm för sportfiske, där man främst fiskar efter inplanterad karp. Området nyttjas ofta som utomhusklassrum av skolor och förskolor. För att främja naturpedagogiken har en pedagogikbox med undervisningsmaterial placerats i området.

ÖVRIGA EKOSYSTEMTJÄNSTER

Dammarnas stora yta gör att de utgör en viktig buffert vid höga dagvattennivåer. Området utgör med sina varierade biotoper habitat för mängder av insekter och annan fauna som bidrar till pollinering och naturlig bekämpning av skadedjur. Det tätortsnära läget gör att vegetationen bidrar till tätortens luftrening, och bullerdämpning.

SKYDDSSTATUS

Området är sedan 2013 ett kommunalt naturreservat och hela området innefattas av strandskydd.

UTVECKLINGSMÖJLIGHET

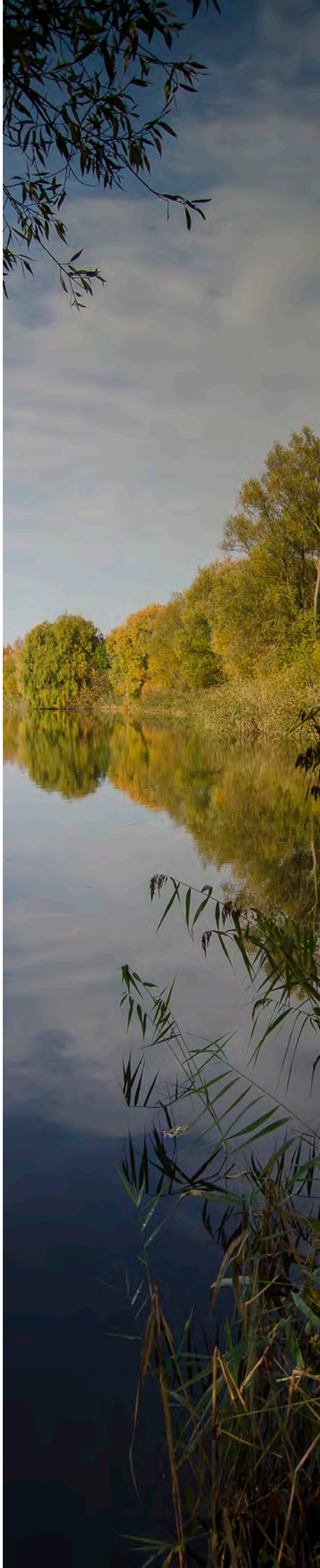
För att eftersträva naturreservatets målbild ska området skötas enligt fastställd skötselplan. Med rätt skötsel kan ängsfloran bevaras och utvecklas. Dessutom ger det gamla deponiområdet och området kring det nya fördröjningsmagasinet möjligheter att utveckla habitat för organismer som är beroende av bar mark i olika former. Andra åtgärder är fortsatt främjande av habitat för pungmes och fladdermöss, utöka antalet fågelplattformar i dammarna samt plantering och föryngring av ädellövträd. Naturvårdsbete kan ske på vissa områden.

Kungsfiskare (Alcedo atthis, foto Fredrik Eckhardtsson)

9. Bjärreds saltsjöbad

I södra Bjärred, väster om Västkustvägen ligger Bjärred saltsjöbads naturområde. Området utgör en del av en äldre stor park runt Bjärreds gamla saltsjöbad som anlades vid sekelskiftet 1900. Vägen parkallén som nu avgränsar området i söder utgjorde tidigare ett stråk som sträckte sig igenom mitten av den stora parken, från stationshuset och ner till stranden. Ännu idag är området mycket populärt för rekreation och rymmer flertalet möjligheter för aktiviteter.

Stora bokar växer i större delen av området. Längs stranden finns mer blandad vegetation och i sydvästra hörnet finns en lekplats och en toalett. I nordöst ligger tennisbanor. Mitt i området finns en enklare parkeringsplats och väster om den finns en äng som används för bland annat Valborgsfirande. Bjärreds saltsjöbad genomkorsas av ett flertal stigar och gångar. Kvarlevor från tiden som saltsjöbad är de stora bokarna, parkallén och trappor i slänten mellan två av de västliga gångarna. Vid Västkustvägen finns en glasskiosk och från stranden sträcker sig Långa bryggan ut i Öresund, med kallbadhuset längs ut.

BIOLOGISK MÅNGFALD

I relation till det omgivande bebyggda och brukade landskapet är det trädbevuxna området viktigt för den biologisk mångfalden. Stora delar av området, framförallt i sydost, utgörs av hedbokskog med avsaknad av busk- och fältskikt. Även om denna naturtyp är ganska artfattig finns det vissa vidkroniga flerstammiga bokar som har stor potential för biologisk mångfald av exempelvis lavar, insekter, fladdermöss och fåglar. I den nordvästra delen är markvegetationen tätare och ibland snårig och svårgenomtränglig. Ned mot kusten i väster är skogen yngre och har blandskogskaraktär med gläntor, bryn och snår. För att vara ett skogsområde råder det stor brist på död ved samt naturliga bohålor för fåglar.

NATURTYP
Park och trädgård
Äng och betesmark
Igenväxningsmark
Skog och träd

AREAL
4,9 ha

MARKÄGARE
Lomma kommun

FASTIGHET
Bjärred 12:2
Bjärred 48:1

KULTURELLA EKOSYSTEMTJÄNSTER

Bjärreds saltsjöbad är ett välkänt område och dess högvuxna bokskog utgör ett viktigt landmärke som även minner om parkens tidigare historia. Det finns flera olika typer av samlingsplatser; i väster, innan stranden breder ut sig, ligger en lekplats skyddad mot vind av de hamlade pilarna och i öster ligger tennisbanorna, den välbesökta glasskiosken och stationshuset, allt inramat av högresta ädellövträd. Den centrala delen av skogen genomkorsas av småstigar som väcker upptäckarlust, inbjudande klätterträd och en glänta som förvandlas till festplats på Valborgsmässoafton. Västerut mot stranden är vegetationen i den norra delen lägre och svårgenomtränglig men den har ändå högt upplevelsevärde då dungen är mycket välbesökt av barn för kojbyggen och skogskänsla. De klippta gräsytorna mellan busksnår och trädpartier i den sydvästra delen inbjuder till picknickar och sommarlek.

ÖVRIGA EKOSYSTEMTJÄNSTER

I det kustnära området är trädbeståndet viktigt för att motverka erosion genom att binda jorden, men även för att reglera det lokala klimatet genom dämpning av hårda vindar och häftiga regn. I direkt anslutning till badstranden är området viktigt då det utgör en sval och skuggig tillflyktsplats.

SKYDDSSTATUS

Området har för närvarande inget skydd men det är detaljplanelagt som natur. Området är upptaget som förslag på nytt naturreservat i Lomma kommuns naturreservatsplan och naturreservatsbildning är pågående.

UTVECKLINGSMÖJLIGHET

För att trygga de värden som området utgör för rekreation och friluftsliv, biologisk mångfald samt landskapsbilden bör området skyddas. Bokträden är känsliga för förändringar och utveckling av rekreationsvärden måste genomföras med försiktighet för att inte äventyra det äldre beståndet. Viss gallring kan vara nödvändig för att friställa äldre vidvuxna och flerstammiga bokar, men även för att gynna yngre bokar och därmed säkra kontinuiteten av bokskog långsiktigt. Lämpliga insatser för att öka den biologiska mångfalden är uppsättning av holkar för fåglar och fladdermöss samt bevarande och skapande av död ved. Då området är välbesökt är det lämpligt för att sprida kunskap om naturen och naturvård till allmänheten. I den nordvästra delen är det viktigt att bevara och skapa äventyrliga skogsmiljöer för barn men någon liten gräsyta kan utvecklas till äng och vissa ekar kan friställas. Bokarna, parkallén och trapporna är historiska spår som bör framhävas.

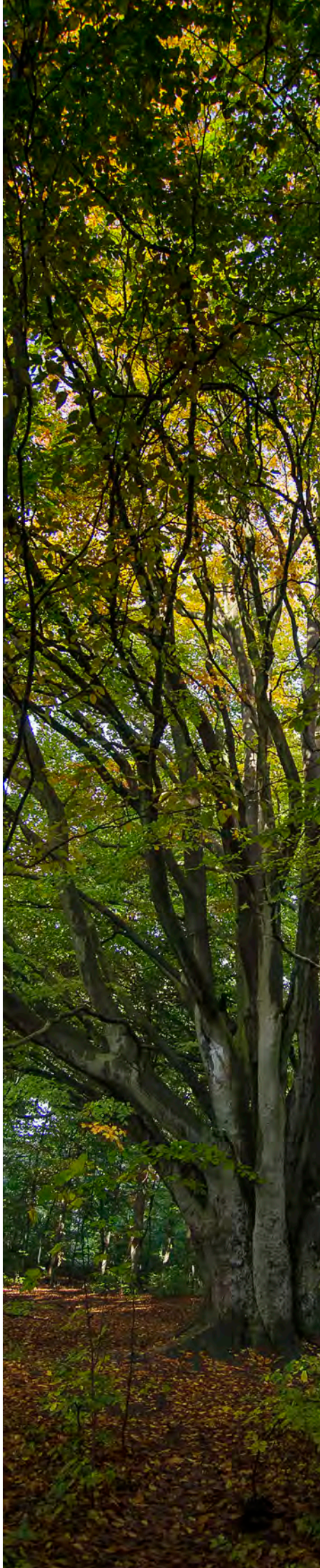

Den högresta bokskogen är viktig för landskapsbilden, även sett från havet.

Inslag av död ved är viktigt för den biologiska mångfalden.

10. Domedejla mosse

Naturreservat

Domedejla mosse är ett vildvuxet skogs- och våtmarksområde mellan Bjärreds tätort och Borgeby. Området består till största delen av skog av varierande karaktär, men det finns även högvuxna örter, ängar och mindre vattensamlingar. I början av 1900-talet fanns en liten grund sjö, som försvann när området dikades ut under 1930-talet. Markerna runt om var tidigare öppna ängs- och betesmarker. Längs gränsen mot åkermarken i väster kan man se resterna efter en forsythiaodling.

BIOLOGISK MÅNGFALD

Området har en mycket skiftande karaktär med både löv- och barrträd, äng och blöta sänkor. Den sydvästra delen av området domineras av sumpskog med glas- och vårtbjörk samt sälg. Här växer också bland annat strandklo, bladvass, besksöta, fackelblomster, svärdslilja och sjöranunkel. Inom området har kommunen anlagt ett öppet fördröjningsmagasin för dagvatten. Detta är igenvuxet men kan eventuellt öppnas upp och utvecklas till ett rikt småvatten till gagn för insekter och groddjur. Med sin vilda karaktär och snåriga terräng utgör området en betydelsefull häckningslokal för många tättingar och sångare, av vilka kan nämnas gärdsmyg, rödhake, grönfink, trädgårdssångare, näktergal, blåmes och talgoxe. Naturskyddsföreningen har sedan flera år tillbaka bedrivit årlig slåtter på en ängsyta centralt beläget i området. Inom området växer flera olika invasiva arter. Det finns exempelvis täta bestånd av både jättebalsamin och parkslide, där i stort sett inga av de naturligt förekommande växtarterna har möjlighet att konkurrera.

I den nordöstra delen är det torrare, och här växer en mångfald av olika löv- och barrträd i olika åldrar. Det finns också en artrik torräng, med arter som brudbröd, darrgräs och slåtterblomma. För att gynna ängens karaktärsarter hävdas ängen årligen med slåtter. I anslutning till ängen finns det utsprida uppslag av ek. För att gynna framför allt löv- och ädellövträd har gallring utförts i delar av området medan vissa partier lämnats för fri utveckling. Död ved och döda träd lämnas för att gynna framförallt insekter, svampar och mossor.

NATURTYP

Äng och betesmark
Igenväxningsmark
Skog och träd
Småvatten
Vattendrag
Limnisk strand

AREAL

11,1 ha

MARKÄGARE

Hushållningssällskapet
Lomma kommun

FASTIGHET

Borgeby 1:1
Borgeby 17:70
Borgeby 17.98

KULTURELLA EKOSYSTEMTJÄNSTER

Området är väldigt populärt för promenad, motion och lek. Den vilda och artrika karaktären möjliggör fina naturupplevelser trots områdets ringa storlek och det tätortsnära läget. De finns anlagda gångvägar och uppehållsplatser inom området, men även spontant uppkomna stigar, mötesplatser och kojbyggen som vittnar om områdets popularitet och de höga rekreativa värdena. Området utnyttjas intensivt av skolor och förskolor i närheten och för att underlätta naturpedagogik och utevistelse i området har en naturbas och en håvningsbrygga anordnats. Området är även betydelsefullt i en större skala då de högvuxna träden utgör ett karakteristiskt inslag i landskapsbilden och området utgör en viktig grön länk mellan Bjärred och Borgeby.

ÖVRIGA EKOSYSTEMTJÄNSTER

Skogar är av stor betydelse för klimatreglering då de binder in mycket kol ifrån atmosfären i sin ved. Detta är extra viktigt i blöta marker då de döda växtmaterial som faller till marken bryts ner långsamt, vilket gör att kol lagras upp långsiktigt även i marken. Resterna av den ursprungliga våtmarken är viktig för rening av vatten samt utjämning av vattenflöden.

SKYDDSSTATUS

Domedejla mosse pekades ut som naturreservat år 2000 för att bevara och utveckla den biologiska mångfalden samt för att användas till naturstudier och rekreation.

UTVECKLINGSMÖJLIGHET

För att utveckla biologisk mångfald och rekreativa värden sköts området enligt fastställd skötselplan för naturreservatet. Skötselplanen bör dock uppdateras för att optimera den framtida utvecklingen och hela området bör inventeras i avseende på kärlväxter, fåglar, insekter och groddjur.

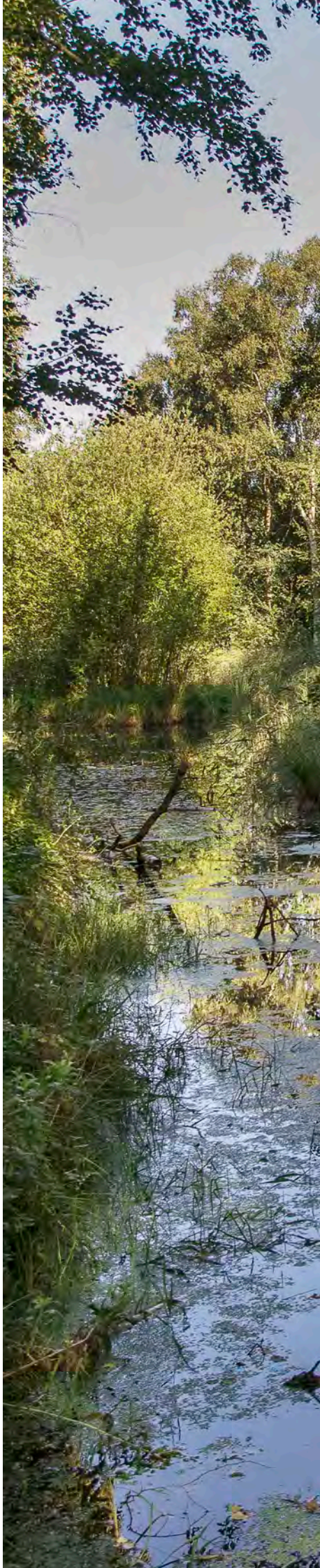
Fackelblomster (Lythrum salicaria).

Kojbyggen i östra delen av området.

Inom området finns flera olika lummiga skogstyper.

11. Fels mosse

Fels mosse är en rest av en mer ursprunglig naturtyp som varit vanligare i det skånska slättlandskapet med bland annat orkidéängar och ett rikt fågelliv. Det är ett våtmarksområde som ligger omgivet av åkermark, på gränsen mellan Lunds och Lommas kommuner. Kärret skapades ursprungligen ur en dödisgrop och troligen har torvtäkt bedrivits i mossen under början av 1900-talet. Vegetationen består av öppna ängar av olika fuktighetsgrad och ett vassområde med flera små öppna vattenspeglar. Området har genomgått en stor restaurering de senaste åren i vattenrådets regi där en vattenspegel öppnats upp, ängarna röjts och slåttrats samt vissa trädmiljöer åter hamlats.

BIOLOGISK MÅNGFALD

Fels mosse är såväl en värdefull fågellokal som ett botaniskt intressant område. Det ligger i en utpräglad slättåkersbygd och tillför landskapet ett vackert avbrott och en tillflyktsort för omgivningarnas viltbestånd. I en kärlväxtinventering 2004 fann man totalt 125 kärlväxter i hela området. En del sällsynta eller ganska sällsynta arter såsom sträv rudbeckia, smalfräken och granbräken växer vid mossen. Andra arter som växer där är ängsnycklar och bäckmärke. Området är en artrik fågellokal. Bland häckfåglarna märks bland annat brun kärrhök, gräshoppsångare, sävsparv och näktergal.

KULTURELLA EKOSYSTEMTJÄNSTER

Området utgör en oas i odlingslandskapet och är viktigt för landskapsbilden och det utgör ett kultur- och naturarv. Även om området är något svårtillgängligt besöks det återkommande av bland annat fågelskådare och har stor betydelse för de närboende.

NATURTYP

Äng och betesmark
Igenväxningsmark
Småvatten
Vattendrag
Limnisk strand

AREAL

3,6 ha

MARKÄGARE

Privat

FASTIGHET

Fjelie 22:2

ÖVRIGA EKOSYSTEMTJÄNSTER

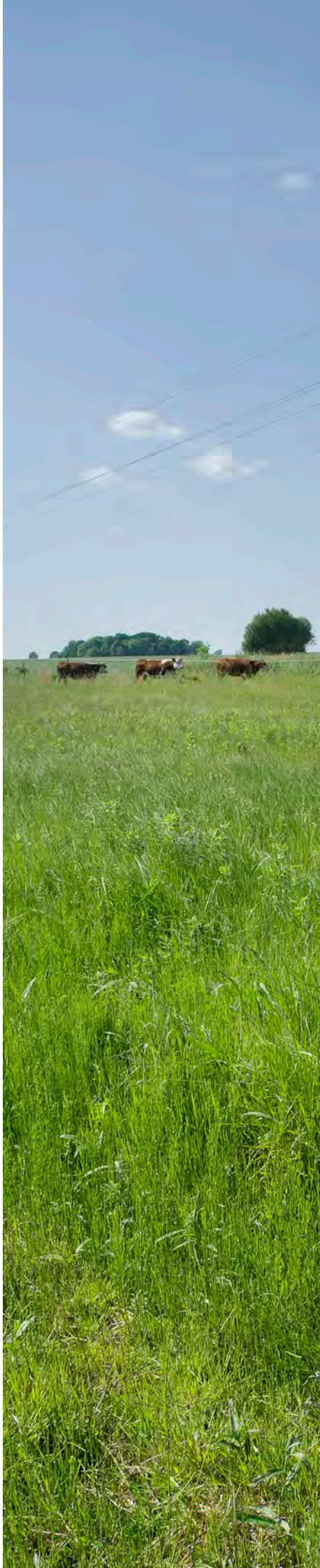
Våtmarken är viktig för rening av vatten samt utjämning av vattenflöden. Området utgör med sina betesmarker och våtmarker ett viktigt habitat för insekter och annan fauna som bidrar till pollinering och naturlig bekämpning av skadedjur.

SKYDDSSTATUS

Området saknar skydd enligt kapitel 7 i miljöbalken, men tas upp i kommunens översiktsplan som en skyddsvärd naturmiljö och det är angivet som förslag på nytt naturreservat i Lomma kommuns åtgärdsplan för naturreservatsbildande. Ny vattendom finns för området sedan 2012 och i domen är skötsel av markerna ett villkor som ålagts Lomma och Lunds kommuner och skötselstöd utgår för tillfället.

UTVECKLINGSMÖJLIGHET

Området sköts av Lunds kommun i enlighet med villkoren i vattendomen, vilket bland annat innebär att området fortsatt betas.

12. Habo dammar

Habo dammar utgörs av lertäktsgravar som numera är vattenfyllda och skapar värdefulla småvatten till gagn för bland annat både fågel och fisk. Ett delflöde av Önnerupsbäcken har letts in i dammarna i syfte att minska halten av näringsämnen i Höje å. Habo dammar gränsar i norr mot Örestads golfbana, och sydöst om dammarna flyter Höje å. Området ska utvecklas för rehabilitering och rekreation och i väster ligger Habo gård som bedriver rehabiliteringsverksamhet. Naturområdet ligger inne i ett stort kompensationsområde där naturvärdena ska utvecklas för att som skapa större sammanhängande grönstrukturer (se även sida 58–59 om kompensation).

BIOLOGISK MÅNGFALD

Habo dammar är en viktig biotop för både flora och fauna liksom för det rörliga friluftslivet. Pungmes observeras återkommande och den häckade i området 2017. Floran kring dammarna frodig och domineras av kvävegynnade arter som nässlor, kvickrot och rosendunört. I dammarna finns gott om bland annat vitfisk och öring. Alla dammar har kraftigt utvecklade vassområden.

KULTURELLA EKOSYSTEMTJÄNSTER

Området är utvecklat för att främja rekreation och rehabilitering. Området runt dammarna utgör en del i ett större vandringsstråk, och den rogivande slingan runt dammarna ansluter till Habogård, Haboljungs fure, Kyrkfuret, Prålmyckan och golfbanan. Habo dammar utgör en populär lokal för fågelskådare. I anslutning till Habogård finns en stenpark med information om skånsk geologi. Dammarna utnyttjas för sportfiske, fiskekort krävs.

NATURTYP

Äng och betesmark
Igenväxningsmark
Skog och träd
Småvatten
Vattendrag
Limnisk strand

AREAL

7,3 ha

MARKÄGARE

Lunds kommun
Habo golf AB
Privat

FASTIGHET

Stora Habo 1:6
Stora Habo 1:7
Lomma 11:35

ÖVRIGA EKOSYSTEMTJÄNSTER

Våtmarken är viktig för att minska kvävebelastningen på Höje å samt för att utjämna snabba förändringar i dagvattennivåer.

SKYDDSSTATUS

Dammarna ingår i detaljplan för Habo gård. Större delen av området är strandskyddat.

UTVECKLINGSMÖJLIGHET

Fågellivet i och omkring dammarna kan utvecklas genom att sätta upp fågelholkar samt installera häckningsplattformar i dammen. Pungmesen observeras återkommande i området och björkar med tunna hängande grenar på låg höjd kan friställas för att möjliggöra häckning. För att upprätthålla funktionen att minska halten av näringsämnen i Höje å är det viktigt att motverka igenväxning av dammarna.

Gråhäger (Ardea cinerea).

Utsikt över dammarna.

Det utbredda vasbältet skapar bra habitat för många fåglar. 2017 häckade den rödlistade pungmesen i ett träd i bortre kant av bilden.

13. Haboljungs fure

Naturreservat

Haboljungs fure är, tillsammans med Kyrkfuret, Lomma kommuns största skogsområde och det är ett välbesökt tätortsnära rekreationsområde. Väster om furet ligger Alkärret i Haboljung, som dock avskiljs av Södra Västkustvägen som bildar en barriär. Vägen försvårar förflyttning för vissa djurarter mellan områdena, och den kan även utgöra ett hinder för människor som rör sig mellan de båda områdena. Trots detta har området en relativt god konnektivitet till andra naturområden och närhet till flera andra viktiga livsmiljöer. Inom en radie av en kilometer finns Höje ås dalgång (med Prålmyckan), Slättängsdammarna, Kyrkfuret, Habo dammar samt en golfbana. Områdets placering i det omgivande naturlandskapet samt bristen på andra områden med något äldre träd växande på sandig mark inom kommunen medför att Haboljungs fure är mycket viktigt och skyddsvärt sett både ur biologiskt och rekreativt perspektiv. I anslutning till naturreservatet finns kompensationsområden, där ska naturvärdena utvecklas för att som skapa större sammanhängande grönstrukturer (se sida 58–59 om kompensation).

BIOLOGISK MÅNGFALD

Trädbeståndet har inte gallrats eller skötts i någon större omfattning sedan tallplanteringen på 1950-talet och större delen av de stora träden i skogen är cirka 60 år. Under årens lopp har stormfällen gett utrymme för gläntbildningar och möjlighet för andra trädarter såsom ek, björk och lönn att växa upp. I anslutning till dessa gläntor utvecklas sakta en naturskogsliknande karaktär, med låg påverkan av mänsklig aktivitet. Torra öppna gläntor har hed- och torrängsvegetation med riklig förekomst av gråfibbla, gulmåra, liten blåklocka och blåmunkar samt lavar och mossor.

På flera ställen i området förekommer partier med exponerad sandjord, vilka upprätthålls bland annat genom störning av hästar. Utöver att ge utrymme för flera olika annuella växtarter är dessa ytor gynnsamma för ovanliga insekter. I området har bland annat klöversidenbi, bivarg och metallvingesvärmaren noterats.

Över 200 fågelarter har observerats i området, bland annat tre arter av hackspettar. Fåglarna som häckar i området är generellt sett inte ovanliga men man har bland annat observerat häckande hämpling som i Sverige enligt rödlistan klassas som sårbar (VU).

NATURTYP

Äng och betesmark
Igenväxningsmark
Skog och träd
Sandmiljö

AREAL

31,6 ha

MARKÄGARE

Lomma kommun

FASTIGHET

Lilla habo 1:7

KULTURELLA EKOSYSTEMTJÄNSTER

Haboljungs fure har med sin närhet till såväl Lomma, Bjärred som Haboljung stora värden som strövområde med både anlagda och spontant uppkomna stigar. Stigarna används för både promenader och jogging. Den huvudsakliga gång- och cykelvägen mellan Lomma och Bjärred löper utmed reservatets västra kant och genomkorsar en del i nordvästra hörnet. Området hänger även ihop med Kyrkfuret och är därmed lätt att ta sig till från Höje å, Habo dammar, Östra dammarna och Slättängsområdet. Inne i de centrala delarna av området uppstår verklig skogskänsla och det hör förmodligen till en av Lommas tystaste platser. Här finns också tecken på barnens aktiviteter i form av flera kojbyggen.

Området som en del av Höje ås dalgång samt dess närhet till strandstråket finns utpekat i ***Närmare till naturen i Skåne - skydd av tätortsnära områden för friluftsliv och naturvård*** (Länsstyrelsen 2003). Man understryker även att närheten till storstadsområden gör området betydelsefullt för friluftslivet. I likhet med andra skogsområden i slättlandskapet är den höga vegetationen viktig för landskapsbilden.

Ett antal olika föreningar samt skolor och förskolor nyttjar området. Skolor och förskolor använder området för utflykter och naturstudier. Lomma Scoutkår som bildades år 1927 har sin scoutgård på södra sidan av Habovägen och nyttjar ofta marken i både Haboljungs fure och Kyrkfuret. Även Lomma Ridklubb som ligger i närheten använder flitigt området och dess ridvägar. Det finns även hästlongeringscirklar inom området. Det finns även en löpslinga som sträcker sig igenom området.

ÖVRIGA EKOSYSTEMTJÄNSTER

Området utgör ett av få skogsområden i kommunen och det har därför stor betydelse för de ekosystemtjänster som tillhandahålls av denna naturtyp. Detta innefattar rening av luft och vatten, bindning av koldioxid, vattenfördröjning, erosionsdämpning och näringsomsättning. Området skapar med sin skog och gräsmarker viktiga habitat för insekter och annan fauna som bidrar till pollinering och naturlig bekämpning av skadedjur.

SKYDDSSTATUS

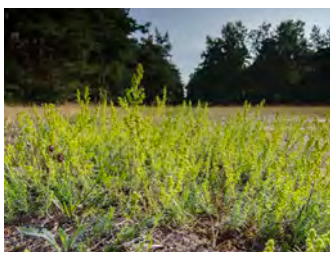
Området är skyddat som kommunalt naturreservat sedan 2015.

UTVECKLINGSMÖJLIGHET

För att utveckla områdets naturvärden och eftersträva naturreservatets målbild ska det skötas enligt fastställd skötselplan. För att utveckla de biologiska värdena bör inslaget av död ved i form av torrakor, högstubbar, lågor samt fauna- och fungadepåer öka. Ängsmarkerna bör hävdas årligen med exempelvis slåtter. Den biologiska mångfalden i de torra gläntorna kan utvecklas genom lämplig störning, vilket även kan leda till att de hyser fler sällsynta arter såsom hedblomster och fältmalört.

Slåtteräng

Gulmåra (Galium verum)

Tallskog

14. Kustdammarna

Från början låg en stor del av området ute i havet men under mitten av 1900-talet anlades vallar i väster för att möjliggöra lertäktsverksamhet. Lertäkterna har sedermera fyllts med vatten och de utgör numera Fyrkantsdammen (södra dammen) och Trekantsdammen (norra dammen). Det är populärt att vandra i området, speciellt utmed den västra kanten där Strandstråket sträcker sig. I anslutning till naturområdet finns ett kompensationsområde, där ska naturvärdena utvecklas för att som skapa större sammanhängande grönstrukturer (se även sida 58–59 om kompensation).

BIOLOGISK MÅNGFALD

Den södra och största dammen, Fyrkantsdammen, har sparsam vegetation längs kanterna och en stor öppen vattenspegel. Den är en mycket viktig rastlokal för övervintrande sjöfågel, i synnerhet då väderförhållandena i Öresund är hårda. Under vinterhalvåret kan det ligga 1000-tals viggar rastandes i Fyrkantsdammen. Den norra dammen, Trekantsdammen, har ett mer skyddat läge med en fin bård av vass och varierande busk- och trädvegetation, och under häckningssäsongen hyser Trekantsdammen en rikare fågelfauna. I Trekantsdammen finns det gott om bland annat sothöna, skäggdopping och gråhakedopping. I vassen kan man ibland höra rördromens karaktäristiska ”tutande”. Många tättingar håller till i raden av svarttall som växer utmed Badvägen mellan de två dammarna samt i skogsdungarna utmed nordöstra kanten av trekantsdammen.

KULTURELLA EKOSYSTEMTJÄNSTER

Dammarna utgör ett viktigt inslag med sitt tätortsnära läge utmed Strandstråket. Både de uppvuxna träden och dammarna utgör viktiga element för landskapsbilden och dammarna minner om en svunnen storhetstid för lerindustrin i Lommaområdet.

NATURTYP

Äng och betesmark
Igenväxningsmark
Skog och träd
Småvatten
Havsstrand
Limnisk strand

AREAL

20,8 ha

MARKÄGARE

Byggnadsfirma Claesson & Anderzén
Lomma kommun

FASTIGHET

Lilla Habo 2:1
Lilla Habo 2:4
Lilla Habo 3:2
Lilla Habo 3:4
Lomma 3:3
Lomma 33:11

ÖVRIGA EKOSYSTEMTJÄNSTER

Dammarnas stora yta gör att de utgör en viktig buffert vid höga dagvattennivåer. Vallen i väster skyddar mot havets intrång.

SKYDDSSTATUS

Stora delar av området innefattas av strandskydd. Kustdammarna har pekats ut som lämpliga för naturreservatsbildning i Lomma kommuns åtgärdsplan för naturreservatsbildande (Lomma kommun, 2014) och naturreservatsbildning av området är pågående. Trekantsdammen är detaljplanelagd som natur. Fyrkantsdammen är ej detaljplanelagd. I detaljplanen efterfrågas att dammarna, med sin vegetation, hänger ihop med Alkärret så att arter kan röra sig mellan områdena samt att störningar i och kring Trekantsdammen bör minimeras. I Översiktsplan 2010 för Lomma kommun påpekas att alla kommunens 15-tal dammar är viktiga för den biologiska mångfalden i kommunen, och därför bör skyddas mot exploatering, och att Kustdammarna är två av de dammar som ur naturvårdsperspektiv är särskilt skyddsvärda.

UTVECKLINGSMÖJLIGHET

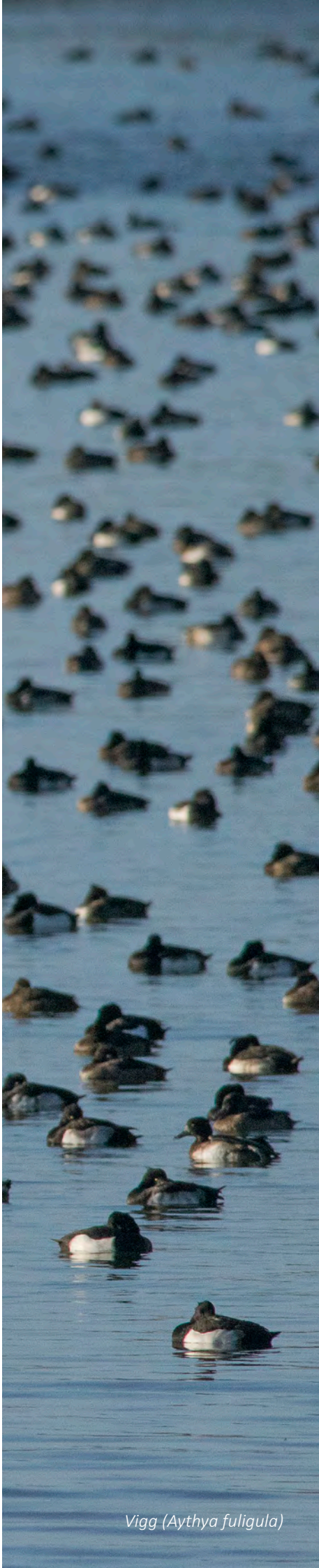
Områdets naturvärden bör skyddas genom bildande av naturreservat. En eventuell naturreservatsbildning inriktar sig på att bevara området som det är idag utan större ingrepp eller skötselplaner. För att gynna häckning av skrattmås och tärnor bör minst en häckningsplattform anläggas i dammarna. Förslagsvis anpassas den för att gynna häckning av småtärna, som regelbundet syns i närområdet.

Utmed västra kanten sträcker sig strandstråket.

Utblick över trekantsdammen

Vigg (Aythya fuligula)

15. Kuststräcka mellan Lomma och Bjärred

Närheten till kusten och Öresund utgör en unik kvalitet för kommuninvånare och besökare samtidigt som kustområdet utgör basen till en stor del av den biologiska mångfalden i kommunen. Utmed hela kuststräckan finns strandstråket, som i den södra halvan av sträckan mellan Lomma och Bjärred möjliggör värdefulla gång- och cykelmöjligheter längs med stranden. Kuststräckan är i hög grad påverkad av mänsklig aktivitet och stora delar utgörs av utfyllnadsmark, erosionsskydd, anlagda stränder och tångupplag. Trots stora ingrepp har området höga natur- och rekreationsvärden.

BIOLOGISK MÅNGFALD

Även om en stor del av kuststräckan är belagd med erosionsskydd så finns det bland annat driftvallar och tångbankar, strandängar, sandstränder och dyner samt grus- och blockstränder. Driftvegetationen som framförallt består av ettåriga salttåliga växter, såsom saltarv (*Honckenya peploides*) och baltisk marviol (*Cakile maritima*), etableras i vallar av tång, trådalger och växter som sköljts upp på stranden.

KULTURELLA EKOSYSTEMTJÄNSTER

Kuststräckan är ett oerhört viktigt strövområde. Där direkt tillgång till kusten är försvårad är det viktigt att naturliga marker behålls för att skapa en rogivande utsikt över havet.

NATURTYP

Infrastruktur och bebyggd mark
Park och trädgård
Äng och betesmark
Skog och träd
Sandmiljö
Vattendrag
Havsstrand

AREAL

8,7 ha

MARKÄGARE

Flera

FASTIGHET

Flera

ÖVRIGA EKOSYSTEMTJÄNSTER

De erosionsskydd som finns i området är viktiga för bebyggelsen längs kusten. Området utgör med sina buskage och strandängar habitat för insekter och annan fauna som bidrar till pollinering och naturlig bekämpning av skadedjur.

SKYDDSSTATUS

Delar av området finns med i olika detaljplaner som natur, strand eller öppen plats. Större delen av området är strandskyddat.

UTVECKLINGSMÖJLIGHET

Strandängsvegetationen kan utvecklas genom ängshävd. Erosionsskydd bör anpassas för att gynna biologisk mångfald och övriga ekosystemtjänster. Tillgängligheten ska fortsatt säkras genom bland annat Strandstråket.

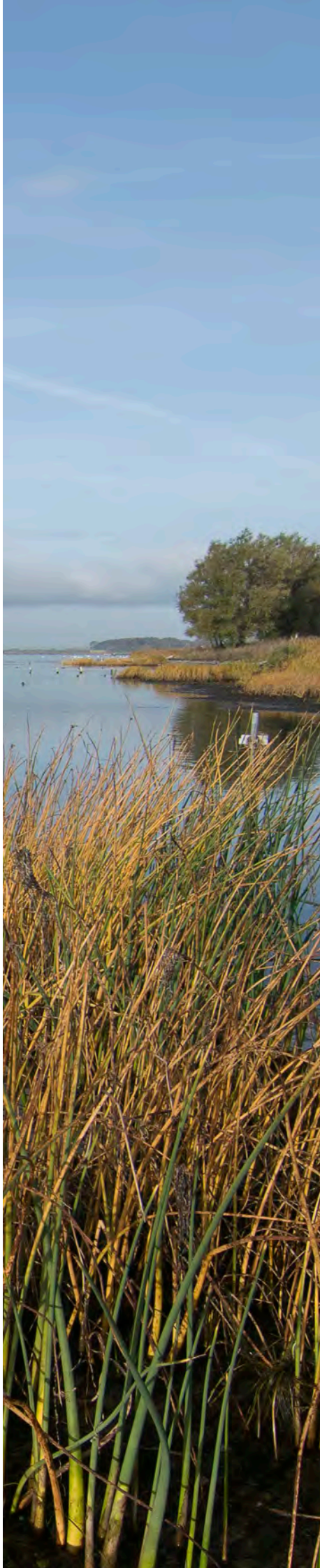
Området är viktigt för rekreation. Utmed strandstråket finns flera rogivande platser.

Myrspovar syns ofta under flyttningen i södra delen av området.

Utanför kustdammarna häckar backsvalor i en erosionsbrant.

16. Kyrkfuret

Tillsammans med Haboljungs fure är Kyrkfuret ett av få skogsklädda naturområden i Lomma kommun. Skogen är vildvuxen och en viktig refug för både djur och växter samtidigt som det är ett omtyckt och välbesökt rekreationsområde. Norra delarna av furet gränsar skarpt mot hästhagar och i söder ligger ett område med bostad/fritidsbebyggelse samt i sydväst brukshundsklubbens område. Kyrkfuret planterades troligen som skyddsskog för att hindra sandflykt i början av 1900-talet.

BIOLOGISK MÅNGFALD

I Kyrkfuret finns en rik och intressant flora med flera ganska sällsynta arter. I sydväst växer en blandskog dominerad av tall och björk. I vissa delar dominerar tallen helt men denna är på tillbakagång, eftersom den naturliga föryngringen är dålig. I norra delen av Kyrkfuret övergår vegetationen till en rikare blandlövskog, där trädskiktet utgörs av ädellövträd som ek, ask, tysklönn, fågelbär och skogsalm. Det rika fältskiktet består av arter som gulplister, lundarv, skogsbingel, lundslok, hässlebrodd och långsvingel. På sikt kommer hela området att utvecklas mot en större andel lövträdsinslag. Fortfarande finns det delar i området som har en mer öppen karaktär med ängsvegetation av rödventyp. Andra öppna områden utgörs av en liten knylhavreäng längs vägkanten i väster och en endast några kvadratmeter stor borsttåtelhed nära vägkorsningen nordost om hundklubbsområdet. Borsttåtelheden hyser en intressant flora med bland annat borsttåtel, hedblomster, fältmalört, blåmunkar och gul fetknopp. I brynen till dessa öppna ytor växer det upp täta buskage som är svårframkomliga men bra för småfågellivet. Längs Höje å löper en gång- och cykelväg och i åkanten växer täta vassar av framför allt bladvass, men även säv, stor igelknopp, bredkaveldun, gul svärdslilja och rosendunört. Fågellivet är rikt i området och det är vanligt att man hör både större och mindre hackspett. Bland häckande fåglar kan nämnas korp, lärkfalk och ormvråk.

NATURTYP

Infrastruktur och bebyggd mark
Park och trädgård
Äng och betesmark
Skog och träd
Sandmiljö
Limnisk strand

AREAL

8,4 ha

MARKÄGARE

Byggnadsfirma Claesson & Anderzén
Lomma kommun
Lomma scoutkår

FASTIGHET

Lilla Habo 3:1
Lilla Habo 3:5
Lilla Habo 3:6
Lomma 26:3

KULTURELLA EKOSYSTEMTJÄNSTER

Kyrkfuret är ett välbesökt naturområde. Området genomkorsas av många stigar som inbjuder till både promenader och ridning och centralt i området finns en grillplats. Lomma scoutkår använder ofta området till sina aktiviteter. Kyrkfuret bildar tillsammans med Haboljungs fure ett sammanhängande och viktigt stråk mellan kusten och Lomma tätort. I likhet med andra skogsområden i slättlandskapet är den höga vegetationen viktig för landskapsbilden.

ÖVRIGA EKOSYSTEMTJÄNSTER

Skogen planterades troligtvis för att motverka sandflykt och skogen är viktig för att binda jorden och minska erosionen. I likhet med övriga skogsområden i det öppna jordbrukslandskapet så bidrar skogen även med höga värden för bland annat rening av luft och vatten, bindning av koldioxid, vattenfördröjning och näringsomsättning.

SKYDDSSTATUS

Området ska på sikt omvandlas till naturreservat då det är upptaget som förslag på nytt naturreservat i Lomma kommuns åtgärdsplan för naturreservatsbildande (Lomma kommun, 2014). Utöver strandskydd utmed Höje å har området för närvarande inget formellt skydd, men i översiktsplanen för Lomma kommun 2010 anges det att naturvärdena är mycket höga och att området utgör en viktig ekologisk korridor.

UTVECKLINGSMÖJLIGHET

Möjlighet att bilda naturreservat av området bör utredas. En framtida skötsel bör tillgodose att området kan fortsätta användas som rekreationsområde och samtidigt värna om växt- och djurlivets utveckling. Den ädellövskog som håller på att utvecklas bör gynnas. En fri utveckling, med skötselinsatser för att hålla stigar öppna, är en lämplig strategi i området. Andelen död ved bör öka för att gynna bland annat insekts- och fågellivet. Fallna träd och grenar bör endast flyttas om de ligger över stigarna. Vissa mindre partier bör hållas öppna med återkommande slåtter och markomrörning, särskilt den lilla borsttåtelhed som finns i området. I anslutning till naturområdet finns kompensationsområden, i dessa ska naturvärdena utvecklas för att som skapa större sammanhängande grönstrukturer (se även sida 58–59 om kompensation).

Fältmalört (Artemisia campestris)

Flera stigar sträcker sig igenom området som bland annat innefattar ridleder och joggingspår.

17. Prålmyckan

Området Prålmyckan är beläget i den nordvästra kanten av Lomma tätort, öster om Höje å. Prålmyckan har en central plats i kommunens historia. Såväl äldre vägsystem, bosättningar och senare industrialisering har på olika sätt präglat området.

BIOLOGISK MÅNGFALD

Området utgör en viktig ekologisk länk i sammanbindningen av naturreservatet Slättängsdammarna med området Kyrkfuret och naturreservatet Haboljungs fure på andra sidan Höje å. I det forna tegelbruksområdet har naturen återerövrat industrilandskapet och gett upphov till en speciell landskapstyp med egna kvaliteter där gamla industrilämningar samsas med naturlig vegetation. Naturmarken består huvudsakligen av äldre ruderatmark med inslag av blötare partier i form av bland annat vattenfyllda lertäkter. Vegetationen beskrivs som relativt ung och bestående dels av blandad lövskog, dels av öppna till halvöppna områden med hög markflora och spridda buskar som är en stor tillgång för Höje ås djurliv. Ån rinner längs hela planområdets västra gräns och undersöktes botaniskt i samband med reservatsbildningen av det närliggande området Slättängsdammarna. Askskogen närmast ån bedömdes tillhöra Natura 2000-naturtypen ***Svämädellövskog***. Höje ås dalgång är en värdefull naturtyp med särskilt värde för växt- och djurliv och har bedömts vara av klass 1 enligt länsstyrelsens naturvårdsprogram. Området är värdefullt för fladdermöss, har en vanlig men rik fågelfauna och det har setts mindre vattensalamander i ett av småvattnen under år 2017. Området är troligen även viktigt för snok som har en känd population i det närliggande området Slättängsdammarna.

KULTURELLA EKOSYSTEMTJÄNSTER

Som tätortsnära naturområde är Prålmyckan viktigt ur rekreationssynpunkt, idag används det främst för promenader och som fritidshusområde. Området med dess historia är ett viktigt inslag som minner om lerindustrins storhetstid i Lomma.

NATURTYP

Infrastruktur och bebyggd mark
Park och trädgård
Äng och betesmark
Igenväxningsmark
Skog och träd
Småvatten
Vattendrag
Limnisk strand

AREAL

6,7 ha

MARKÄGARE

Flera

FASTIGHET

Flera

ÖVRIGA EKOSYSTEMTJÄNSTER

Områdets placering nära Höje å gör att vegetationen är viktig för att binda jorden samt för att ta upp vatten vid förhöjd vattennivå i ån och i havet. Dammarna är viktiga fördröjningsmagasin vid förhöjda regn- och dagvattenflöden. De blöta skogsmiljöerna är viktiga för inbindning av kol i marken och vegetationen renar luften och reducerar buller.

SKYDDSSTATUS

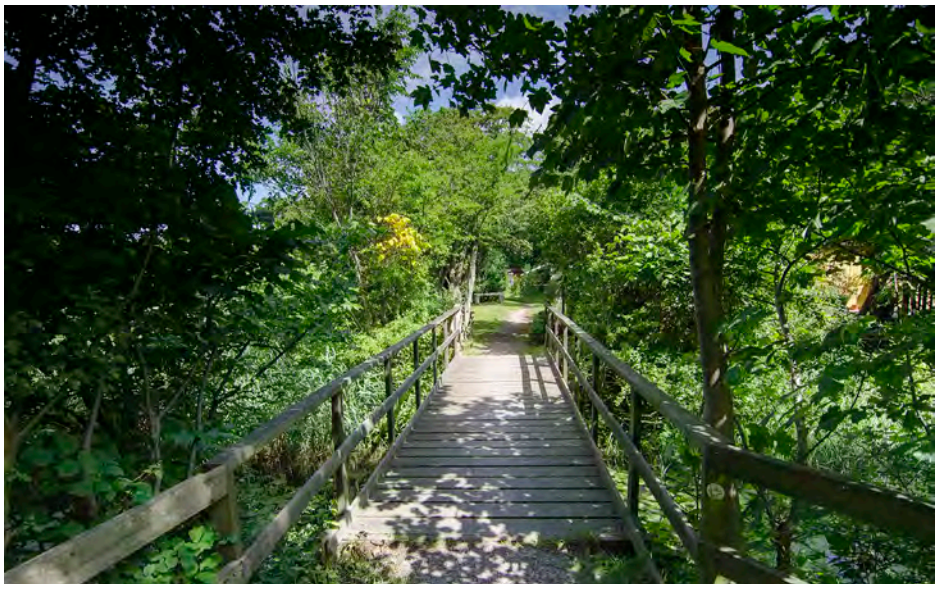
Stora delar av området innefattas av strandskydd och har pekats ut som lämpligt för naturreservatsbildning i Lomma kommuns åtgärdsplan för naturreservatsbildande (Lomma kommun, 2014). Området omfattas till och med 2020-02-02 av ett interimistiskt förbud och naturreservatsbildning är pågående. Större delen av området är detaljplanelagt som park eller plantering, men vissa delar har undantagits från detaljplanen. I Översiktsplan 2010 för Lomma kommun påpekas att alla kommunens 15-tal dammar är viktiga för den biologiska mångfalden i kommunen, och därför bör skyddas mot exploatering. I planprogrammet för området framhävs att det är mycket viktigt att Prålmyckan fortsatt hålls tillgängligt för allmänheten.

UTVECKLINGSMÖJLIGHET

Naturreservatsbildning av området är pågående. Man kan göra mycket för den biologiska mångfalden genom riktade insatser mot groddjur, fladdermöss och fåglar, exempelvis att röja undan viss vegetation och sätta upp holkar. Med rätt insatser kan exempelvis öppna områden omvandlas till slåtterängar och gynna pollinerande insekter. Det är viktigt att beakta att en stor del av marken i området utgörs av fyllnadsmassor som tegel och eternit. I anslutning till naturområdet finns ett kompensationsområde, där ska naturvärdena utvecklas för att som skapa större sammanhängande grönstrukturer (se även sida 58–59 om kompensation).

I södra utkanten finns ett utbett vassbälte.

Området är ett populärt besöksmål.

18. Öresundsparken

Naturreservat

Öresundsparken och Öresundsparkens fritidsområde ligger som en länk mellan Lomma tätort och det statliga naturreservatet Södra Lommabukten med Tågarps hed. Naturvärdena är stora i det heterogena området som har en tydlig prägel av havet. Samtidigt är området påtagligt påverkat av människan genom planteringar, bebyggelse och gångar.

Området angränsar i väster till Lommabukten och i söder till Norra Alnarps fälad samt naturreservatet Södra Lommabukten med Tågarps hed och Alnarps fälad. Öster om naturreservatet ligger Malmövägen och gång- och cykelvägen till Malmö. Området utgörs idag av natur och grönstruktur och nyttjas främst för rekreation och friluftsliv, och det utgör en viktig del av Strandstråket. Stranden har en naturlig utformning och rumsbildningen av öppna gräsmarker mellan dungar av buskar och träd ger det en viss karaktär av forna betesmarker. Området utgör med sina träddungar ett landmärke ifrån Lommabukten och den heterogena naturen med utblickar över havet utgör ett viktigt inslag i södra entrén till Lomma tätort.

BIOLOGISK MÅNGFALD

Vegetationen i området är artrik då naturen är heterogen, den innefattar bland annat havstrandsvegetation, gräsmarker (med stor variation i näringshalt och vattenhållande förmåga) samt buskage och partier med äldre träd. Parallellt med stranden löper en trädridå som utgör en viktig struktur för områdets biologiska mångfald då den skapar lämiljöer som gynnar många insekter och därmed även fåglar och fladdermöss. Prioriterade element som är viktiga att bevara är havsstrandens vegetation och tångvallar, ridån av träd och buskar, brynmiljöer, artrika torrängar och den uppvuxna bokskogen. I det lokala perspektivet är området viktigt för flera fågelarter eftersom obebyggda och obrukade busk- och skogsområden är få och små till ytan i Lomma kommun. Naturområdet fungerar även som en buffert mellan samhället och de rika fågelmiljöerna på strandängarna längre söderut. Vid inventering av fladdermöss 2015 fann man fyra olika arter i området.

NATURTYP

Infrastruktur och bebyggd mark
Park och trädgård
Äng och betesmark
Igenväxningsmark
Skog och träd
Sandmiljö
Limnisk strand

AREAL

8,5 ha

MARKÄGARE

Lomma kommun
Sveriges Lantbruksuniversitet

FASTIGHET

Alnarp 1:1
Alnarp 1:57

KULTURELLA EKOSYSTEMTJÄNSTER

I dag används området främst för rekreation och motion men förskolor, skolor och scoutkårer nyttjar ibland området för naturpedagogik. Dessutom lockar det rika fågellivet som går att observera ifrån platsen många fågelskådare. Många promenerar i området och under sommarhalvåret utgör den lugna och fridfulla miljön ett bra alternativ till de mer välbesökta kuststräckorna. I området det finns möjlighet att uppleva många olika mikroklimat och flera olika natur- och sinnesstämningar.

Området är mycket viktigt för landskapsbilden då den högre vegetation skapar en bra kontrast till den annars flacka landskapsbilden, sett både från havet och inlandet. Områdets karaktär och utformning skapar även en attraktiv södra entré till Lomma. Karaktären av fälad och det betesmarkslika utseendet knyter an till den historiska markanvändningen.

ÖVRIGA EKOSYSTEMTJÄNSTER

Området skapar med sina varierande skogsdungar och ängstyper viktiga habitat för mängder av insekter och annan fauna som bidrar till pollinering och naturlig bekämpning av skadedjur. De kustnära skogsdungarna är viktiga för att binda jorden och dämpa hårda vindar.

SKYDDSSTATUS

Området är skyddat som naturreservat och hela området innefattas av strandskydd. En stor del av naturreservatet är i översiktsplanen (2010) utsett som ett kompensationsområde, som ska utvecklas för att långsiktigt gynna biologisk mångfald och friluftsliv. Detta är även viktigt för att skapa en större sammanhängande grönstruktur (se sida 58-59 om kompensation).

UTVECKLINGSMÖJLIGHET

Området ska skötas enligt antagen skötselplan för naturreservatet. Syftet med naturreservatsbildningen är att bevara biologisk mångfald samt skydda, vårda och utveckla värdefulla naturmiljöer. Syftet är också att utan äventyra biologisk mångfald tillgodose behov av områden för friluftsliv.

Hålnunneört (Corydalis cava)

Naturen bildar flera olika rum i området.

Utblick över havet ifrån södra delen av området

19. Augustenborg

Naturområdet som ligger nordväst om Borgeby tätort, har en varierad natur bestående av träd- och slyvegetation, vattenfyllda hål och ängar. Vegetationen är på flera ställen i igenväxningsskede. Tidigare har delar av området varit grustäkt vilket märks då området ligger lågt och man får gå ner för en vall när man går in i området. Det har även funnits en fruktplantering här. Området har stor potential för utveckling av flera olika ekosystemtjänster men då krävs vissa naturvårdande insatser. Med sin placering är grönområdet viktigt för rekreation men även för att binda samman ett större stråk av grönstrukturer. I anslutning till naturområdet finns ett kompensationsområde, detta är avsett att utvecklas som naturområde för att som skapa större sammanhängande grönstrukturer (se även sida 58–59 om kompensation).

BIOLOGISK MÅNGFALD

Området karaktäriseras av igenväxning vilket leder till att många av kärlväxtarterna har svårt att hävda sig. En inventering av kärlväxterna i området utfördes under 2005 och då fann man cirka 125 olika arter av kärlväxter. Sällsynta eller ganska sällsynta arter som noterades i området var bland annat körsbärsplommon och liguster samt slokstarr och praktkungsljus. Vid senare naturvärdesvärdering (Ekologgruppen, 2011) noterades även ett utbrett bestånd av krissla i den något glesare busk- och trädvegetationen i den sydöstra delen av området. I gläntorna är ängsvegetationen ofta högvuxen och ganska artrik, i vissa delar syns ingen påtaglig gödselpåverkan (Ekologgruppen, 2011). Det har ej noterats några rödlistade arter i området. Det vildvuxna området med en blandning av både gamla och unga träd, buskar och sly gör att det är ett attraktivt område för både fåglar och vilt. Insektsfaunan i området antas vara rik men någon inventering har ej utförts. De vattenfyllda hålen gör att området kan vara attraktivt både för groddjur och andra djur. Det finns uppgifter om att det har funnits lökgroda i området.

NATURTYP
Äng och betesmark
Igenväxningsmark
Skog och träd
Småvatten
Limnisk strand

AREAL
3,7 ha

MARKÄGARE
Wihlborgs Borgeby AB
EXAB utvecklings AB

FASTIGHET
Borgeby 15:14
Borgeby 15:38

KULTURELLA EKOSYSTEMTJÄNSTER

Det är lite krångligt att ta sig till området, men väl inne i Augustenborgs skogsområde kan man under sommarhalvåret uppleva en isolerad och vild naturupplevelse. Det är inte helt lätt att ta sig fram på grund av snår, sanka områden, högvuxna ängar och ansamlingar av död ved men det är också det som ger området sin speciella charm och karaktär.

ÖVRIGA EKOSYSTEMTJÄNSTER

Området är liksom övriga skogsbestånd viktigt för klimatreglering då det binder in mycket kol, men även marken är viktig för långsiktig kolinlagring då delar av området är fuktigt med långsam nedbrytning av döda växtdelar. Trädens bladverk är viktigt för luftrening och bullerdämpning från den närbelägna motorvägen. Inne i området växer en del ätbara växter såsom björnbär och utbredda bestånd av kirskål.

SKYDDSSTATUS

I Översiktsplan 2010 anges det att området bör skyddas. Området ska på sikt omvandlas till naturreservat då det är upptaget som förslag på nytt naturreservat i Lomma kommuns åtgärdsplan för naturreservatsbildande (Lomma kommun, 2014).

UTVECKLINGSMÖJLIGHET

Området har bitvis en fin ängsflora men de öppna markerna håller på att växa igen med buskar och träd. Det är viktigt att genomföra naturvårdsgallring samt hävd för att bevara och utöka den biologiska mångfalden i ängarna. Vegetationen runt vattensamlingen inne i området bör öppnas upp utmed ena kanten för att förbättra förutsättningarna för grod- och kräldjur samt övrigt djurliv. Insektsinventering bör utföras i området. Området är för närvarande svårtillgängligt men det tätortsnära läget gör att det har stora potentiella värden för rekreation. För att möjliggöra detta måste dock tillgängligheten till området förbättras och inne i området kan enklare stigar öppnas upp. Det finns även mycket skräp och skrot i området som bör plockas bort.

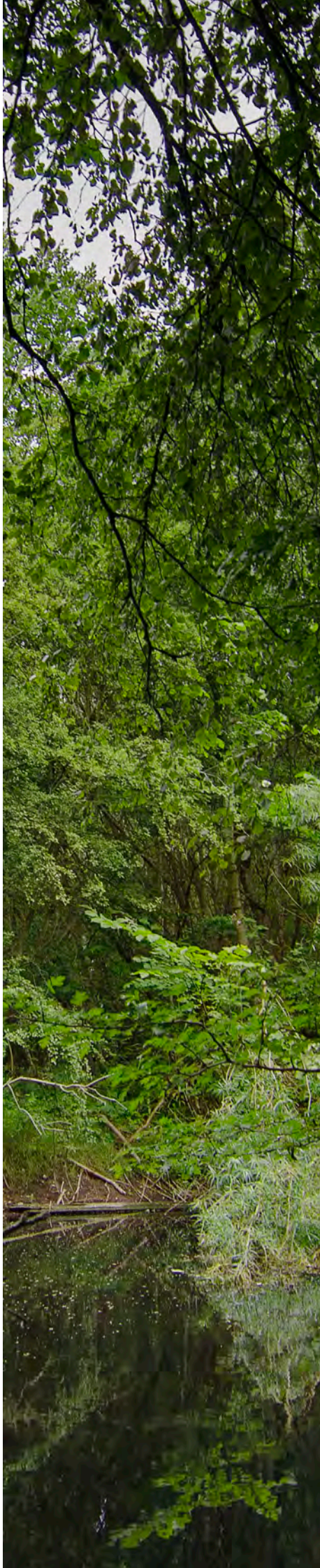
Småborre (Agrimonia eupatoria)

Träden stöttar varandra i Augustenborg.

Inne i områden finns en liten damm.

20. Kannikedammen

Kannikedammen är anlagd som en del av Höjeåprojektet för att minska halten av näringsämnen i Höje å, jämna ut dagvattenflöden samt öka den biologiska mångfalden. Redan inom några år efter anläggandet fick dammen ett rikt fågelliv. Dammen ligger öster om motorväg E6 och den omgärdas av betesmark.

BIOLOGISK MÅNGFALD

Utöver dammen utgörs området av betesmark, vattendrag och strandvegetation. Inventeringar vid Kannikedammen saknas men i området finns en varierad strandflora och området hyser ett rikt fågelliv. Trots att området är ganska svårtillgängligt har fynd av över 200 olika fågelarter rapporterats till artportalen. Det rika fågellivet hotas dock av igenväxning. Rådjur syns ofta inom området.

KULTURELLA EKOSYSTEMTJÄNSTER

Området ligger långt ifrån bebyggelse och är svårtillgängligt. Det rika fågellivet gör dock att det utgör en bra bas för fågelinriktad naturpedagogik och många fågelskådare besöker området.

ÖVRIGA EKOSYSTEMTJÄNSTER

Vattensamlingen fyller en viktig funktion i att minska näringsämneshalterna i Höje å samt att utjämna dagvattenflöden.

SKYDDSSTATUS

Hela området innefattas av strandskydd och det ingår i ett större område som pekats ut som riksintresse för landskapsbildskydd.

UTVECKLINGSMÖJLIGHET

Betestrycket bör anpassas för att undvika en alltför ensartad sammansättning av växter. Den biologiska mångfalden av både flora och fauna kan utvecklas genom att skapa långgrunda strandpartier. Häckningsplattformar kan anläggas i dammen.

NATURTYP

Äng och betesmark
Igenväxningsmark
Småvatten
Vattendrag
Limnisk strand

AREAL

18,3 ha

MARKÄGARE

Stiftelsen akademihämman

FASTIGHET

Kannikemarken 1:1

21. Kompensationsområde vid Otto Pers gård

I Översiktsplan för Lomma kommun 2010 pekas området ut som kompensationsområde typ I, vilket innebär att markanvändningen (som tidigare var jordbruksmark) ska ändras för att gynna ekologiska och landskapsmässiga kvaliteter. Anläggning av området påbörjades 2014-2015 då en damm grävdes ut. Sedermera har en brygga anlagts och ängsflora har såtts in.

BIOLOGISK MÅNGFALD

Även om området är nyanlagt har det ett rikt fågelliv med många gäss och änder, och den insådda ängsfloran har tagit sig. I den norra delen breder en vass ut sig som kan utgöra skydd för vissa fågelarter. Med sitt läge utgör området en viktig grön och blå ö i odlingslandskapet och det ligger som en del i en större grönstruktur som sträcker sig västerut mot Bjärred och sedan norrut mot Plommonskogen och Domedejla mosse.

KULTURELLA EKOSYSTEMTJÄNSTER

Det finns ingen tydligt markerad stig som leder till området men under vinterhalvåret är det många som tar sig dit för att åka skridskor. Dammen och kringliggande natur utgör ett viktigt inslag i landskapsbilden.

ÖVRIGA EKOSYSTEMTJÄNSTER

Som en tätortsnära våtmark fyller dammen en viktig funktion i att utjämna dagvattenflöden. Områdets ängsmarker inne i åkerlandskapet utgör en god grund för tillväxten av pollinerande och skadedjursbekämpande insekter.

SKYDDSSTATUS

Området är utpekat som kompensationsområde i Översiktsplan för Lomma kommun. Hela kompensationsområdet ska på sikt omvandlas till naturreservat då det är upptaget som förslag på nytt naturreservat i Lomma kommuns åtgärdsplan för naturreservatsbildande (Lomma kommun, 2014).

UTVECKLINGSMÖJLIGHET

För att bevara en artrik flora bör ängen hävdas årligen genom exempelvis slåtter. Utvecklingen av naturtypen bör följas upp. Vid vidareutveckling av området kan buskage bidra till ökade naturvärden genom nya skogsbryn och vindskyddade miljöer. Hela kompensationsområdet ska utvecklas för att långsiktigt gynna biologisk mångfald och friluftsliv, detta är även viktigt för att skapa en större sammanhängande grönstruktur (se även sida 58–59 om kompensation).

NATURTYP

Infrastruktur och bebyggd mark
Park och trädgård
Äng och betesmark
Igenväxningsmark
Skog och träd
Småvatten
Vattendrag
Limnisk strand

AREAL

Befintlig natur
2,8 ha
Kompensationsområde
19,1 ha

MARKÄGARE

Lomma kommun

FASTIGHET

Flädie 23:4
Borgeby 17:98

22. Lomma ängar

Väster om E6an ligger betesmarker med mycket gamla anor, Lomma ängar söder om ån och Kannikemarken norr om ån. Tidigare hade ån en meandrande sträckning som bidrog till att vattnet rörde sig saktare genom landskapet på sin väg ut till Öresund och resterna efter äldre meanderbågar syns fortfarande på flygfoton över området.

BIOLOGISK MÅNGFALD

De strandnära betesmarkerna vid E6, med spår av tidigare översilningssystem, är en kulturhistorisk skatt. Ängarna består av både torra och fuktiga partier, markerna har under perioder gödslats och har därför en kraftigt gräsdominerad vegetation. Trots det finns här delvis värdefull flora. Området har genom variationen av torra och fuktiga delar en ganska rik och varierad flora. Det är viktigt att, såsom påpekas i naturprogrammet, området betas och inte gödslas. Lunds botaniska förening noterade vid inventering 2016 och 2017 att några särdeles ovanliga arter inte påträffades, men däremot flera arter som normalt inte förekommer i betesmarker av mer trivial natur, däribland jordtistel (*Cirsium acaule*), strandpilört (*Persicaria lapathifolia* ssp. *Lapathifolia*), sumpfräne (*Rorippa palustris*), råttsvans (*Myosurus minimus*) och sköldmöja (*Ranunculus peltatus*). Åns bitvis branta slänter kan vara intressanta för flera fågelarter, bland annat kungsfiskare som har observerats vid flera tillfällen utmed Höje å.

KULTURELLA EKOSYSTEMTJÄNSTER

Området är svårtillgängligt och har därför ett begränsat upplevelsevärde även om det är natursköna betesmarker och ängar som breder ut sig utmed åkanten.

ÖVRIGA EKOSYSTEMTJÄNSTER

Liksom andra områden med vattendrag är området viktigt för kretslopp av näringsämnen. Detta är dock begränsat på grund av ån har rätats ut och den tidigare meandringen försvunnit.

SKYDDSSTATUS

Delar av området skyddas av strandskydd utmed Höje å.

UTVECKLINGSMÖJLIGHET

Området behöver inventeras på naturvärden och möjligheten att bilda naturreservat i området bör utredas. Det är väsentligt att ängarna även fortsättningsvis betas. Gödsling får ej förekomma.

NATURTYP

Äng och betesmark
Småvatten
Vattendrag
Limnisk strand

AREAL

34,0 ha

MARKÄGARE

Stiftelsen akademihämman
Privat
Lomma kommun

FASTIGHET

Kannikemarken 1:1
Lomma 3:43
Lomma 24:6

23. Oskarsfridsdammarna

Oskarsfridsdammarna är vattenfyllda lertäkter från det gamla tegelbruket Oskarsfrid. Området är beläget i den norra delen av Lomma tätort, nordväst om Lilla Lomma, och det ingår i bostadsområdet Oskarsfrid. Hela naturområdet är utsett som ett kompensationsområde, och det ska utvecklas för att långsiktigt gynna biologisk mångfald och friluftsliv. Detta är även viktigt för att skapa en större sammanhängande grönstruktur (se även sida 58-59 om kompensation).

BIOLOGISK MÅNGFALD

De två dammarna, en större och en mindre, omges av en träd- och slyridå av främst alm, björk och klibbal. Stränderna till dammarna kantas av bladvass. Omgivningarna runt dammarna hyser många ruderatmarksarter såsom hagtorn och gullris. Området är en intressant fågel- och fladdermuslokal, bland annat har flera arter av doppingar observerats i dammarna. Det finns gott om fisk i dammarna bland annat abborre, gädda och inplanterad karp.

KULTURELLA EKOSYSTEMTJÄNSTER

Fiskeklubben Rutilus arrenderar dammarna för sportfiske och bedriver aktiv fiskevård här. Genom spontan användning har det bildats naturstigar runt dammarna och området utgör ett trevligt bostadsnära naturområde.

ÖVRIGA EKOSYSTEMTJÄNSTER

Dammarna är viktiga vattenutjämningsmagasin vid höga flöden.

SKYDDSSTATUS

Dammarna och området runt dem är detaljplanelagda som natur i detaljplan. Större delen av området är strandskyddat.

UTVECKLINGSMÖJLIGHET

Områdets värden för rekreation samt växt- och djurliv bör bevaras och utvecklas och möjligheten att bilda naturreservat av området bör utredas. Tillgängligheten till dammarna och området runt dem kan förbättras på vissa delar men det är även viktigt att bevara ostörda områden längs stränderna. Stora träd, eller träd som kan bli stora, längs dammarnas norra kant bör aktas särskilt eftersom de kan hysa fladdermöss. I strandbrinkarna kan kungsfiskare häcka. Inventering av flora och fauna bör genomföras för att optimera den fortsatta utvecklingen.

NATURTYP

Infrastruktur och bebyggd mark
Park och trädgård
Äng och betesmark
Igenväxningsmark
Skog och träd
Småvatten
Vattendrag
Limnisk strand

AREAL

15,7 ha

MARKÄGARE

Lomma kommun
Samfällighet

FASTIGHET

Lomma 21:34
Lomma 24:6
Lomma S:69

24. Norra Alnarps fälad

Området ligger nordost om naturreservatet Södra Lommabukten med Tågarps hed och Alnarps fälad. Området utgörs av betesmarker som i norra delen ramas in av trädalléer. Vissa delar av marken har periodvis brukats som åker men utöver det så har markanvändning återspeglat det historiska brukandet av området som betesmarker. Mitt i området sträcker sig en väg ner till en liten parkering vid fiskehoddorna, därifrån sträcker sig en naturskön stig norrut utmed kusten till naturreservat Öresundsparken.

BIOLOGISK MÅNGFALD

Hagmarkerna utgör en viktig lokal för rastande fåglar. Området angränsar till utpekade Natura 2000 områden (enligt fågeldirektivet och habitatdirektivet) som har fågelskydd. För fåglarna utgör Norra Alnarps fälad en viktig naturmiljö i sin anslutning till naturreservatet i söder. De något torrare hagarna utökar vidden av naturtyper men de erbjuder även en trygghet för att bevara en kontinuitet av fuktiga strandängar vid hög nederbörd, stormar och höjda vattennivåer. Dessa är faktorer som ökar på grund av klimatförändring. I nordvästra delen av området finns en utbredd ängsvegetation och utmed stigen i väster växer typisk strandängsflora. Dessa gräsmarker samt vägrenar, alléer och brynmiljöer utgör viktiga lokaler för insekter och därmed även fåglar och fladdermöss. Naturområdet utgör en mycket viktig länk i en bred ekologisk korridor som sträcker sig utmed kusten söder om Lomma tätort.

NATURTYP

Infrastruktur och bebyggd mark
Äng och betesmark
Skog och träd
Sandmiljö
Havsstrand

AREAL

17,1 ha

MARKÄGARE

Sveriges Lantbruksuniversitet

FASTIGHET

Alnarp 1:1

KULTURELLA EKOSYSTEMTJÄNSTER

Den natursköna stigen som sträcker sig utmed rasbranterna vid kusten har ett högt värde för rekreation och friluftsliv. Naturupplevelsen vid kusten är relativt opåverkad av yttre störningar och avsaknaden av belysning och moderniteter främjar hälsa- och inspiration. Området utgör en viktig länk i ett större sammanhängande grönstråk utmed kusten. Betesmarkerna är viktiga som natur- och kulturarv samt landskapsbilden då de återspeglar den historiska markanvändningen och utgör en karaktäristisk vy över kusten med avbrott av trädalléerna.

ÖVRIGA EKOSYSTEMTJÄNSTER

Kusten är utsatt för erosion och i den norra delen gräver sig havet in emot området och skapar en dramatisk rasbrant, vegetationen är viktigt för att bromsa upp erosionsprocessen. De utbredda ängs- och betesmarkerna utgör viktiga habitat för flera insekter och övrig fauna som är viktig för pollinering och bekämpning av skadedjur.

SKYDDSSTATUS

Större delen av området innefattas av strandskydd.

UTVECKLINGSMÖJLIGHET

Det är viktigt att betestrycket hålls på en lämplig nivå för att gynna en artrik flora men även häckningsmiljöer för vissa fågelarter.

Området består framförallt av beteshagar.

Strandstråket leder genom området på en som grusväg som sträcker sig från Malmövägen ner till havet.

25. Plommonskogen

Plommonskogen ligger mellan Bjärred och Borgeby, längs Västanvägen. Det är ett litet smalt område med varierad växtlighet. Den södra delen består övervägande av öppna gräsytor och fruktträd, med inslag av hagtorn och stenros. Den norra delen har en del äldre träd och här finns ett stort inslag av trädgårdsväxter. Inne i området finns en poppel med stamomkrets på över 6m! I norra delen finns en mindre vattensamling. Området har förmodligen ett förflutet som trädgård.

BIOLOGISK MÅNGFALD

Med sin placering mellan ***Domedejla mosse*** och ***Kompensationsområdet vid Otto Pers gård*** utgör plommonskogen en viktig länk i en ekologisk korridor. En viktig kvalité med området är dess djungellika struktur och stora artrikedom av trädgårdsväxter som lockar många småfåglar och insekter. I det sydöstra hörnet finns ett område med känsla av igenväxande ekhage. Brynen och gläntorna i detta område ger goda förutsättningar för hög biologisk mångfald av bland annat insekter och fåglar.

KULTURELLA EKOSYSTEMTJÄNSTER

Denna högvuxna skog vid östra entrén till Bjärred är av stor betydelse för landskapsbilden. Områdets tätortsnära läge gör det intressant för rekreation och ett flertal kojor vittnar om områdets betydelse för lek. Området utgör ett värdefullt grönt stråk mellan bebyggelsen och det lite större naturområdet ***Domedejla mosse***. Skolor och förskolor i närheten använder området flitigt för sin naturpedagogik och har föreslagit området lämpligt som naturbas.

ÖVRIGA EKOSYSTEMTJÄNSTER

I likhet med övriga skogsområden i det öppna jordbrukslandskapet så bidrar skogen även med höga värden för bland annat rening av luft och vatten, bindning av koldioxid, vattenfördröjning och näringsomsättning.

SKYDDSSTATUS

Området ska på sikt omvandlas till naturreservat då det är upptaget som förslag på nytt naturreservat i Lomma kommuns åtgärdsplan för naturreservatsbildande (Lomma kommun, 2014).

UTVECKLINGSMÖJLIGHET

Området ska utredas för naturreservatsbildning. Fåglar och vedlevande insekter bör inventeras för att vi ska få en bild av om det finns arter som kan kräva speciella åtgärder. Igenväxning av något öppnare Ekskogsmiljön i sydöstra hörnet bör motverkas. Eventuellt utvecklas möjligheterna för att genomföra naturpedagogik i området.

NATURTYP

Infrastruktur
och bebyggd mark
Äng och betesmark
Igenväxningsmark
Skog och träd

AREAL

18,9 ha

MARKÄGARE

Wihlborgs Borgeby AB
Lomma kommun

FASTIGHET

Borgeby 17:22
Löddesnäs 1:1

26. Strandfuret

Strandfuret är från början en läplantering från tidigt 1900-tal och består, trots sitt namn, huvudsakligen av björk och tysklönn. I anslutning till naturområdet finns ett kompensationsområde, detta är avsett att utvecklas som naturområde för att som skapa större sammanhängande grönstrukturer (se även sida 58–59 om kompensation).

BIOLOGISK MÅNGFALD

Längs stranden växer bergtall och vresros. Längre inåt land växer mest björk och tysklönn. Området har inte haft någon aktiv skötsel och det finns död ved både som högstubbar och i högar på marken. Fältskiktet innehåller vårblommande örter såsom svalört, liljekonvalj och desmeknopp och det finns även gott om blekbalsamin som blommar senare.

KULTURELLA EKOSYSTEMTJÄNSTER

Området har stigar längs alla fyra sidorna. Strandstråket går genom västra delen av området. Dessutom genomkorsas tallplanteringen i väster av en mängd gångar och småstigar. Däremot är det näst intill omöjligt att ta sig tvärs igenom området i västöstlig riktning. Strandfuret används av badande och av förskole- och skolklasser för utflykter. I området finns flera kojbyggen, och området präglas av lekfullhet. Lägen med strand, vildvuxen skog och sanka delar gör att området är lämpligt att använda för naturpedagogisk undervisning och det nyttjas ofta som utomhusklassrum av skolor och förskolor.

ÖVRIGA EKOSYSTEMTJÄNSTER

Träden ger erosionsskydd, både från vind och vågor. Området skapar lä, minskar buller och reducerar koldioxid och andra föroreningar.

SKYDDSSTATUS

Området är detaljplanelagt som strand och natur. Hela området är strandskyddat.

UTVECKLINGSMÖJLIGHET

Man bör utreda om det är möjligt att gradvis kunna byta ut tysklönnsbeståndet mot inhemska arter, detsamma gäller vresros. Mer död ved kan skapas, till exempel genom veteranisering av träd. Genom att sätta upp holkar kan man förbättra för fåglar och fladdermöss.

NATURTYP

Havsstrand
Igenväxningsmark
Infrastruktur och bebyggd mark
Sandmiljö
Skog och träd
Äng och betesmark

AREAL

Befintlig natur
5,2 ha
Kompensationsområde
3,2 ha

MARKÄGARE

Lomma kommun

FASTIGHET

Lomma 33:11

Grönområden

Idag bor en majoritet av Sveriges befolkning (omkring 87 procent) i tätorterna, omgivna av trafikbuller, belysningar och ett ständigt informationsflöde. Men människor är biologiska varelser som genetiskt är anpassade till ett liv i den gröna miljön. Samtidigt är vi flexibla och kan lätt anpassa oss till andra mer onaturliga miljöer. När vi avlägsnar oss från de naturliga miljöerna råkar vi ut för allt fler stressmoment och onödig energi förbrukas. Forskning har visat att tillgång till en varierad grönska har stor betydelse för människors psykiska och fysiska hälsa. I naturen kan vi hantera de flesta intrycken med vår spontana uppmärksamhet och våra sinnen stimuleras utan att det tar på krafterna. I vår stressiga vardag har vi dock sällan tid eller ork att ta oss långt för att till exempel ta en promenad i skogen och låta sinnena vila. Därför är den tätortsnära naturen och grönstrukturen i tätorterna allt viktigare för stadsmänniskans möjlighet till återhämtning och vardaglig rekreation. Forskning har visat att 300 meter utgör en gräns för hur långt människor kan gå för regelbunden vistelse i grönområde, och folkhälsoinstitutet rekommenderar att 300 meter används som en maxgräns för tillgänglig natur vid stadsplanering.

GRÖNOMRÅDEN I LOMMA KOMMUN

Grönområden kännetecknas av parkliknande karaktär medan naturområden kännetecknas av biologisk mångfald och natur. Det finns dock ingen skarp gräns mellan grönområden och naturområden. Ofta finns karaktärer från båda typer i samma område och de flesta grönområdena är av stor betydelse för biologisk mångfald. Grönområden är dock placerade i nära anslutning till bebyggelse i tätorter och byar. I det urval av grönområden som hanteras i Naturmiljöprogrammet ingår enbart tätortsnära (eller bynära) grönstrukturer som är större än 0,5 hektar och har en dominerande karaktär av park.

Placering, utformning och skötsel av grönområden är av stor betydelse för biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Anläggningen av naturlika planteringar är ett exempel på förändringar i grönområden som har stor betydelse för biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Under 90-talet omvandlade kommunen flera av de tidigare ensartade bestånden av träd och andra växter till naturlika planteringar. Dessa planteringar har skapat ett viktigt livsutrymme för flera olika arter.

Skötselprogram för Lomma kommuns grönytor

Utveckling och skötsel av specifika grönområden hanteras i Skötselprogram för Lomma kommuns grönytor (Lomma kommun, 2015a). I skötselprogrammet, som är ett komplement till Naturmiljöprogrammet, anges målbilden: ”Kommunens invånare och besökare ska erbjudas välskötta och attraktiva parker, grönområden, lekplatser och stränder. Skötselplanen ska förenkla arbetet för att uppnå grönytor med hög kvalité och varierat innehåll. En hög biologisk mångfald eftersträvas för att gynna flora och fauna och för att skapa varierande och rika miljöer”. I skötselprogrammet har varje område tilldelats befintliga och önskade baskaraktärer som exempelvis *Det rofyllda, Det artrika* och *Rum för lek*. Det finns totalt nio angivna baskaraktärer. Det är viktigt att invånarna i Lomma kommun har god tillgång till kvalitativa grön- och parkområden, och därför har alla större grönområden i tätorterna inventerats gällande baskaraktärerna. Skötselprogrammet ska vid behov uppdateras, exempelvis tas områden som ombildas till naturreservat bort ur programmet. I naturmiljöprogrammet beskrivs översiktligt grönområdenas betydelse och utvecklingspotential för biologisk mångfald och ekosystemtjänster.

Biologisk mångfald i grönområden

Flera av de växt- och djurarter som finns nära och inne i tätorterna är beroende av grönområden och gröna trädgårdar. I Lomma kommuns tätorter och byar är grönområdena av speciellt stor betydelse då omgivande landskap ofta domineras av ett artfattigt jordbrukslandskap. För många arter kan grönområdena själva utgöra en livsmiljö eller boplats. För den biologiska mångfalden är det dock avgörande hur naturområdet är utformat samt vilka naturtyper, biotoper och boplatser det innehåller. Strategiskt placerade och formgivna mindre grönområden är också av stor betydelse för att sammankoppla utspridda större natur- och grönområden i ett grönt nätverk. Ett välutvecklat grönt nätverk gör att många växt- och djurarter kan upprätthålla livskraftiga populationer och sprida sig mellan olika platser. Många av kommunens naturområden är avgränsade av tätorter vilket gör de gröna spridningsvägarna speciellt viktiga. Det gröna nätverket måste dock utvecklas balanserat då studier påvisar att större sammanhängande ytor är viktigare än flera små, samtidigt kan spridningsvägar vara

Grönstruktur - Lomma, Haboljung och Lilla Lomma

Grönområden (färg) och naturområden (genomskinlig färg) större än 0,5 hektar i nära anslutning till till bebyggelse i Lomma, Haboljung och Lilla Lomma

avgörande i ett fragmenterat landskap.

GYNNSAMMA KARAKTÄRER

Biologisk mångfald och utbredning av hotade arter kan i många fall gynnas genom relativt små insatser. Nedanstående åtgärder ökar även biologisk mångfald i naturområden men här fokuseras på aspekter som är speciellt viktiga för grönområden. I jämförelse med naturområdena är det dock viktigt att naturvårdsinsatserna i grönområdena i större grad gestaltas på ett tilltalande sätt och att det informeras om syftet och funktionen av vissa insatser. För att även öka naturpedagogik kan det vara lämpligt att genomföra och informera om naturvårdsinsatser nära skolor. Naturliknande grönstrukturer och hög biologisk mångfald höjer också värdet på flera olika ekosystemtjänster. Strategiskt placerade insatser i grönområdena kan exempelvis höja upplevelsevärdet, förbättra förutsättningarna för pollinerande insekter och minska störningskänsligheten för variationer i klimatet.

Kvalitet och storlek

Områdesstorlek, naturmiljökvalitet och avstånd till liknande naturtyper är alla faktorer som påverkar den biologiska mångfalden. Utbredningen av en naturtyp är avgörande för många arters fortlevnad då storleken exempelvis påverkar variationen inom naturtypen, tillgången på föda och boplatser, antalet möjliga revir samt hur störningskänsligt ett område är. Det är viktigt att skapa en balans mellan variationsrikedom av olika naturtyper och storlek på vardera naturtyp. Ett variationsrikt område med flera olika naturtyper kan få hög total biologisk mångfald medan stora områden av samma naturtyp kan få högre biologisk mångfald inom naturtypen. Vid utvecklingen av grönområden är det därför viktigt att se helheten i ett större område.

Gröna spridningsvägar

I Lomma kommun är större natur- och grönområden ofta avgränsade av tätorternas bebyggelse och det omgivande åkerlandskapet. För att skapa ett heltäckande nätverk av sammanhängande naturområden är grönområden och småbiotoper i odlingslandskapet därför av stor betydelse. För att optimera grönområdenas funktion som spridningsväg och livsmiljö för många arter är det viktigt att utveckla biologiskt värdefulla naturtyper som är anpassade till omkringliggande större naturområden. För många djur och växter kan vägrenar med ängsvegetation utgöra viktiga spridningsvägar och habitat. För att skapa spridningsvägar som lämpar sig för så många djur och växter som möjligt bör grönområden och grönstrukturer ha en stor variation av biotoper.

Artsammansättning

I Sverige finns cirka 2 200 växtarter, cirka 30 % av dessa är förvildade kulturväxter som spridits de senaste århundradena. Den höga biologiska mångfalden som är kopplad till naturskogar och kulturhistorisk jordbruk är utvecklad kring dessa arter. Gällande trädarter har de flesta vildväxande arterna spridits naturligt för tusentals år sedan. Detta gör att befintliga samhällen av insekter och andra djur, svampar, lavar och även andra växter i trädmiljöer till stor del är anpassade till dessa arter. Flest arter är knutna till ädellövträd och riktigt gamla parkträd av exempelvis ek eller lind kan hysa en väldigt stor rikedom arter. För att utveckla den biologiska mångfalden i grönområden är det viktigt att främst gynna inhemska arter och att långsiktigt säkra utvecklingen av gamla ädellövträd. Utbredningen av invasiva arter, vilka konstaterats hota den inhemska floran, bör motverkas.

Ängar

Slåtterängar är en artrik kulthistorisk biotop som idag bara utgör en bråkdel av den historiska utbredningen. För att skapa artrika ängar ska de hävdas (slås) på sensommaren och den slagna vegetationen ska borttransporteras. Genom att den slagna vegetationen forslas bort från området så utarmas marken långsamt på näringsämnen. Detta gör att det blir plats för en mångfald av olika växtarter med olika specialanpassningar till näringsfattiga förhållanden, vilket i sin tur leder till många insektsarter. I näringsrika miljöer konkurrerar istället ett fåtal snabbväxande arter ut all annan vegetation. Genom att lämna stråk, öar och områden med ängsvegetation i grönområden kan den biologiska mångfalden öka drastiskt. Ängarna kan också utformas i kontrast till omgivande ytor så att de blir estetiskt tilltalande. När ängarna med tiden blir näringsfattigare ökar också

Grönstruktur - Bjärred och Borgeby

Grönområden (färg) och naturområden (genomskinlig färg) större än 0,5 hektar i nära anslutning till till bebyggelse i Bjärred och Borgeby

blomsterprakten och dominansen av gräs minskar. För att uppnå slåtterängsliknande vegetation i grönområden är det alltså en förutsättning att den slagna vegetationen transporteras bort från ängen, i annat fall kommer näringen finnas kvar och ett fåtal näringsgynnade arter kommer att dominera. I vissa fall kan den slagna vegetationen placeras i funga- och faunadepåer eller snokhögar i närheten. I de vindutsatta grönområdena i Lomma kommun kan det vara lämpligt att skapa ängar på läsidan av skogsdungar med skogsbryn för att gynna många insekter och därmed även fåglar och fladdermöss.

Trädmiljöer och naturlika planteringar

Parkernas trädmiljöer kan långsiktigt hysa en oerhört hög biologisk mångfald. Den biologiska mångfalden gynnas bland annat av varierande och flerskiktade skogspartier och dungar, skogsbryn, blommande och bärande trädarter, död ved samt inte minst av gamla ädellövträd. I parkerna finns förutsättningar för många ädellövträd att växa utan konkurrens vilket gör att de kan bli väldigt gamla och utveckla vida kronor med strukturer och delar med död ved som gynnar väldigt många arter. Det finns exempelvis över 1 000 svenska arter av insekter, svampar och lavar som är beroende av ek.

För att både kortsiktigt och långsiktigt öka den biologiska mångfalden är det viktigt att anläggning av nya skogsmiljöer utformas för att efterlikna en naturlig utveckling med stor variation av inhemska arter. Detta kallas för naturlika planteringar och har genomförts i flera grönområden i Lomma kommun. Genom veteranisering av vissa träd kan man påskynda utvecklingen av den höga biologiska mångfald som är knuten till gammal skog.

Skogsbryn

Skogsbryn utgörs av en gradvis övergång från skogsmiljö till öppen mark. Skogsbryn är viktiga för biologisk mångfald, vilket beror på flera olika faktorer. I skogsbrynet finns det utrymme för arter från den slutna skogen samt för arter från den öppna marken men även för arter som gynnas av den något öppna men ändå skyddade miljön. Ofta finns det i skogsbrynen flera blommande buskar och träd samt örter. Då många bryn dessutom är vindskyddade utgör de en bra miljö för många insekter, vilka i sin tur utgör föda för fåglar och fladdermöss. Brynen erbjuder också med sin skyddade miljö nära öppna ytor goda häckningsmiljöer för flera fågelarter. Om skogsbrynen inte görs raka utan formges kurvigt (ondulerande) så ökar längden av skogsbrynet, den skyddande effekten samt variationen. För att utveckla den biologiska mångfalden i grönområden är en bra metod att skapa breda och ondulerande skogsbryn.

Småvatten och våtmarker

Den historiska förekomsten av småvatten och våtmarker i Skåne minskade drastiskt i samband med rationaliseringen av jordbruket. I småvatten och våtmarker med naturlig strandvegetation är oftast artrikedomen hög. Flera olika insektsarter kan i larvstadiet utvecklas i vattensamlingen. Botten, strandkanten och omgivande vegetation skapar en stor variation med utrymme för flera olika växter och djur. Småvatten är viktiga för bland annat grodor och kräldjur och det rika insektslivet gynnar även exempelvis fåglar och fladdermöss. Det bästa är om olika våtmarksmiljöerna är länkade eller finns nära varandra för att säkra spridningen av växter och djur. Anläggande och naturvårdsinriktad skötsel av naturliknande småvatten och våtmarker i grönområden är av stor betydelse för biologisk mångfald och de skapar dessutom ett högt värde för flera andra ekosystemtjänster. Grunda småvatten i grönområden behöver dock skötas för att inte motverka igenväxning.

Ruderatmarker

Störda ytor med blottad jord utgör en nödvändig livsmiljö för flera olika ettåriga växtarter och gynnar även flera olika insektsarter och andra djur. Den hotade backsvalan är exempelvis beroende av kontinuerligt störda rasbranter för att bygga sina bon. Den biologiska mångfalden gynnas av att de störda ytorna ofta har en stor variation i så kallade mikrohabitat med varierande små markstrukturer och olika ljus-, fukt- och näringsförhållanden. Detta innebär att det finns livsmiljöer för flera olika arter. Ruderatmarker kan variera mycket i storlek, det kan exempelvis vara stora nedlagda dagbrott eller små plättar av sandjord som blivit exponerad vid slåtter. I grönområden råder det ofta en brist på ruderatmark och små insatser som att lägga ut en liten sandig

Grönstruktur - Flädie

Grönområden (färg) större än 0,5 hektar i nära anslutning till till bebyggelse i Flädie

Grönstruktur - Fjelie

Grönområden (färg) större än 0,5 hektar i nära anslutning till till bebyggelse i Fjelie

jordhög eller att skrapa lite av vegetationstäcket. I grönområdena är det är dock viktigt att tänka på placering, gestaltningen och information för att öka acceptansen och förståelsen om insatsen.

Funga- och faunadepåer samt död ved

Döda träd som fortfarande står upp eller har fallit ner kallas för död ved och de utgör en viktig livsmiljö för mängder av olika djur, svampar och lavar. En naturskog kan innehålla upp till 40 % stående och liggande död ved. Död ved finns i olika former såsom torrakor (döda stående träd), högstubbar, lågor (liggande trädstammar) samt ved- och rishögar. I grönområden är det oftast en stor brist på död ved och en viktig åtgärd för att öka den biologiska mångfalden är att bevara samt skapa död ved genom exempelvis veteranisering. En del kan uppleva död ved som något skräpigt. I grönområdena kan det därför vara bra att tänka på gestaltningen och att informera om betydelsen av död ved.

Holkar och andra boplatser för fauna

Många av grönområdena skulle kunna utgöra ypperliga livsmiljöer för flera fåglar och andra djurarter om det fanns fler boplatser. Naturliga boplatser för djur är i många fall knutna till naturstrukturer som det är brist på i grönområden. För att gynna biologisk mångfald och många hotade arter är det därför viktigt att skapa bomiljöer. Detta kan göras genom att installera fågelholkar, fladdermusholkar, bihotell och mulmholkar (för vedlevande insekter). Andra åtgärder är att placera ut igelkottsbon, snokhögar, funga- och faunadepåer samt död ved.

Kulturella ekosystemtjänster

I skötselprogram för Lomma kommuns grönytor (Lomma kommun, 2015a) har de olika grönområdena tilldelats baskaraktärer som beskriver de känslor och karaktärer området ska förmedla. Dessa är ett bra verktyg för planering och utvecklingen området. De olika grönområdena bör dock likt naturområdena kompletteras med värden för ekosystemtjänster (se beskrivning ovan under kapitlet ***Ekosystemtjänster*** samt ***Naturområden***).

Det är vetenskapligt bevisat att naturupplevelser positivt påverkar vår mentala och fysiska hälsa samt att den sträcka man är beredd att ta sig för att uppleva natur och grönska är ungefär 300 m. Grönområden fyller därmed en mycket viktig folkhälsofrämjande funktion i våra tätorter. Det är därför viktigt att integrera naturen i samhället, främst för att vi dagligen ska kunna ta del av dess gottgörande ekosystemtjänster, men det kan även leda till stora samhällsekonomiska vinster.

Det är viktigt att grönområden utformas så att de blir attraktiva besökspunkter. En enkel gräsmatta fyller på vissa platser också en viktig funktion, men om ett område även innehåller några träd, buskar, en damm och kanske en löpslinga eller utomhusgym, finns mycket mer att se på och att göra, därmed blir området mer välbesökt. En annan viktig aspekt är att ta tillvara på karaktären ”Det vilda”. Om ett grönområde inte är alltför tillrättalagt känns det mer vilt och naturligt och påverkar våra sinnen på ett annat sätt. Det är även viktigt att det finns en variation av grönområden, att de har olika karaktärer. Detta är positivt för biologisk mångfald, rekreation och hälsa samt för många av de övriga ekosystemtjänsterna.

Gröna stråk

Om grönområden kan kopplas samman till större sammanhängande områden eller med hjälp av smalare stråk så kan längre sammanhängande grönskande promenadstråk skapas vilket underlättar denna typ av rekreation. I vissa områden i kommunen kan gröna stråk i jordbrukslandskapet vara ett av få sätt att skapa naturliga promenadstråk för de närboende.

Övriga ekosystemtjänster

Några av de viktigaste ekosystemtjänster som grönområden ger oss människor är luftrening, klimatreglering och vattenfördröjning. Med luftrening avses både rening av luftföroreningar och av buller. Dessa karaktärer kan mycket väl förstärkas i många grönområden, genom mer träd och buskar och anläggandet av dammar eller små våtmarker. Andra ekosystemtjänster som bör förstärkas är pollinering och

skadedjursbekämpning exempelvis genom att anlägga mindre ängar inom vissa grönområden. Att skapa ängsmarker skulle även förstärka kultur- och naturarvet då ängsmarker är ett viktigt arv från äldre jordbrukstider.

Vissa ekosystemtjänster saknas idag i många grönområden men är önskvärda, såsom matproduktion av exempelvis frukter och bär. Att skapa och förstärka ekosystemtjänster i grönområden kan även bidra till mer variationsrika områden vilket är positivt ur rekreation- och hälsosynpunkt.

Utvecklingsmöjlighet

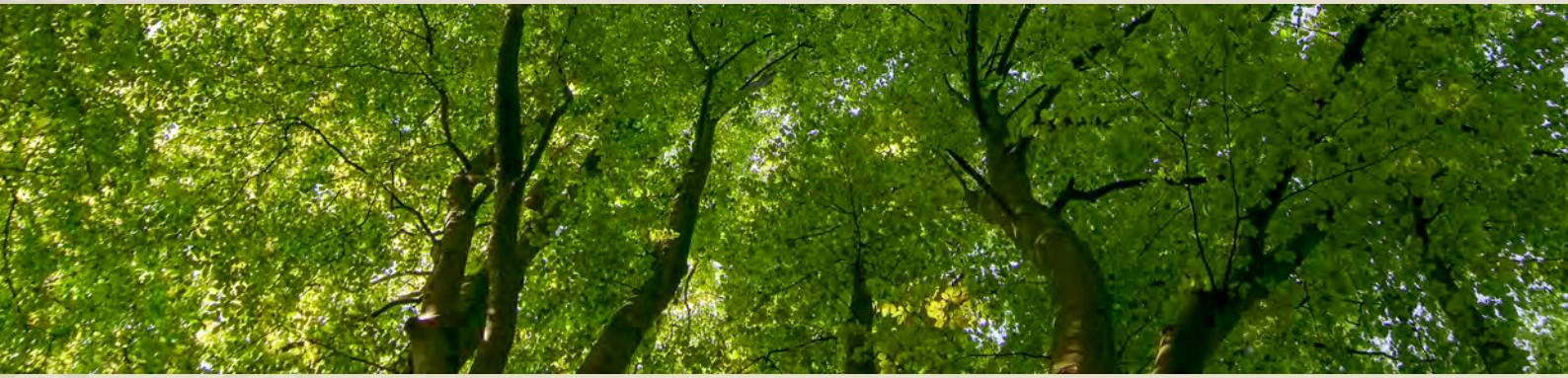
Fler områden behöver anläggas på strategiska platser för att minska andelen invånare som har längre än 300 m till natur, speciellt viktigt är detta i och omkring Fjelie, Flädie och Önnerup samt i centrala Lomma öster om järnvägen. Artrika områden och områden som hyser hotade arter behöver inventeras och viktiga strukturer för dessa arter ska förstärkas. I enklare grönområden bör nya strukturer skapas, såsom träd- och buskpartier, ängar och dammar, och allmänheten ska informeras om värdena av biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Att binda ihop grönområden med varandra och med naturområden är viktigt både för rekreation och hälsa och för biologisk mångfald. Exempel på lämpliga insatser och grönstrukturer för att utveckla naturvärdena i grönområden ges ovan i stycket ***Gynnsamma karaktärer***.

Flera av åtgärderna i kapitel ***Mål och åtgärder*** (del A) syftar till att öka naturvärden i bland annat grönområden. Insatser för att genomföra åtgärderna kan bland annat innefatta: inventering i grönområden som är speciellt artrika eller hyser hotade arter; uppsättning av holkar eller andra boplatser för trängda arter; kartlägga och bekämpa invasiva arter; skapa ekologiska korridorer och gröna stråk; genomföra naturtypskarteringar; ta fram trädpolicy; öka tillgången på naturmiljöer vid skolor; informera allmänheten om ekosystemtjänster; anlägga grönområden för att minska andelen invånare som har längre än 300 m till natur; skapa grönområden i nära anslutning till Fjelie och Flädie; samt inkorporera naturvårdande skötsel i grönområden.

Trädkronor i naturreservat Alkärret i Haboljung

www.lomma.se

Lokala Naturvårdssatsningen

LOMMA KOMMUN

Naturmiljöprogram

för Lomma kommun, 2018-2025

BILAGOR

Förslag till planledningsgruppen

2018-02-27

LOkala NAturvårds satsningen

LOMMA KOMMUN

Politisk styrgrupp:	Planledningsgruppen i Lomma kommun
Arbetsgrupp:	Helena Björn, Miljöstrategisk samordnare
	Adam Bahr, Miljöstrateg
	Magnus Ellström, Projektanställd
	Matilda Gradin, Miljöstrateg
	Erkki Palmu, Projektanställd
Projektledare:	Adam Bahr
Layout och bilder:	Adam Bahr

Statliga bidrag till lokala naturvårdsprojekt (LONA) är medfinansiär för genomförandet av detta projekt.

Innehållsförteckning

Bilaga 1: Strategi och analys för utveckling av mål och åtgärder 6

Bilaga 2: Uppföljning av Naturmiljöprogram 2008-2016 24

Bilaga 3: Rödlistade arter i Lomma kommun 30

Bilaga 4: Referenser 34

Bilaga 1: Strategi och analys för utveckling av mål och åtgärder

Nedan finns en kortfattad sammanfattning, utvärdering och bristanalys över statusen i Lomma kommun gällande naturens värden samt utbredningen av natur- och grönområden och övriga gröna strukturer. De resonemang som presenteras ligger till grund för utvecklingen av naturmiljöprogrammets mål och åtgärder samt visionen. Strategier och analyser är uppdelade i de fyra övergripande kategorierna *Biologisk mångfald*, *Ekosystemtjänster*, *Balans* samt *Kommunikation och kunskap*.

Stycket *Biologisk mångfald* tar upp faktorer som är viktiga för att bevara, förstärka och skapa natur och mångfald av arter. Under stycket *Ekosystemtjänster* beskrivs varför dessa är viktiga för vårt välbefinnande och hur vi kan förstärka dessa för att skapa ett hållbart samhälle. *Balans* adresserar vilka skydd vi kan ge naturen och hur vi kan arbeta med att skydda och skapa ny natur. Slutligen tas det i stycket *Kommunikation och kunskap* upp den viktiga aspekten av hur vi kan lära både skolbarn och vuxna om naturen och att känna en delaktighet i och ett ansvar för den.

Biologisk mångfald

Vi lever idag i den sjätte artutrotningens tid. Anledningen är människans påverkan på andra arter och samtidigt räknas förlusten av biologisk mångfald som ett av de största hoten mot mänsklighetens överlevnad. Det är överväldigande men samtidigt kan man göra stor skillnad på lokal nivå.

Biologisk mångfald innebär både en mångfald av naturtyper, en mångfald av arter och en mångfald av individer (genetisk variation). Praktiskt arbetar man med begreppet genom att skydda eller utveckla miljöer så att många arter eller individer kan rymmas, förflytta sig, breda ut sig och fortleva. Begreppet innebär inte nödvändigtvis att så många arter som möjligt ska få plats på en viss yta och det innebär inte heller att så många naturtyper som möjligt ska rymmas på en viss yta. Det krävs omfattande kunskap om varje arts behov för att veta vilken åtgärd som behövs för artens överlevnad. I en värld där människor inte tog mark eller vatten i anspråk skulle detta ske i en naturlig ordning, men där människan tar plats i den omfattning som sker i exempelvis sydvästra Skåne idag så behöver arter och naturtyper hjälp med spridningsvägar, sammanlänkning av områden, boplatser, utrotning av invasiva arter, åtgärder för att minska näringsämnen, röjning och nyskapande av miljöer för att nämna några naturvårdande insatser som görs idag.

Kvalitet och kvantitet

Storleken på sammanhängande naturområden samt hur väl dom är sammanbundna är faktorer som har stor betydelse för hur hög den biologiska mångfalden, och därmed även ekosystemtjänsternas funktion, blir i ett område. Men, utöver att öka kvantiteten är även kvalitetshöjande åtgärder mycket viktiga för att öka naturens värden.

Utvärdering och bristanalys

I Lomma kommun är de befintliga naturområdena ofta fragmenterade och utspridda i landskapet. Natur- och grönområden utgör enbart 13% av den totala landytan. Detta innebär stora begränsningar i tillgänglig allemansrättslig mark för kommunens invånare men naturligtvis också för tryggandet och utvecklingen av biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Utöver ett fåtal lämningar av kulturhistoriska naturtyper och biotoper (exempelvis betade strandängar vid Alnarps fälad och gamla ekhagar i Alnarpsområdet) så är natur- och grönområdena i Lomma kommun unga i den biologiska successionsordningen. Flera områden är också påverkade av gödsling eller andra för biologisk mångfald kvalitetsförsämrande åtgärder.

Framtidsutveckling

Med lämpliga skötselåtgärder, eller i vissa fall ett lämnande för fri utveckling, kan höga biologiska värden som liknar de historiska återskapas. Utvecklingen av höga naturvärden är oftast en långsam process men vissa skötselåtgärder och insatser kan drastiskt påskynda utvecklingen, exempelvis veteranisering av träd, installation av fågelholkar och andra typer av bon samt anläggning av dammar som minskar näringshalten i åarna. Även om det i Lomma kommun finns en del riktigt fina naturområden som hyser en hög biologisk mångfald samt stora värden på ekosystemtjänster så behöver både kvantiteten och kvaliteten av natur- och grönområden öka för att säkra och utveckla naturens värden för kommande generationer. Skapande av naturreservat och kompensationsområden är exempel på åtgärder som höjer kvaliteten och kvantiteten på naturområden.

Hotade arter och naturtyper

En stor del av den biologiska mångfalden i Lomma kommun är präglad av det kulturhistoriska jordbruket som till ytan dominerades av artrika och varierande betesmarker och ängar som ofta omgärdades av biotoper som våtmarker, alléer, skogsbryn och stenrösen. Innan människans extensiva brukande av jorden bredde artrika ädellövskogar ut sig, men tidigare stora betesdjur som jättehjort och visent vittnar om att det även då fanns öppna landskap. Flera av de kulturhistoriska naturmiljöerna utgör idag Natura 2000 naturtyper och många av de värdefulla småbiotoperna i jordbrukslandskapet är i miljöbalken definierade som biotopskyddsområden.

Kommunen är också en plats där många flyttande fågelarter passerar eller rastar på vår och höst, vilket innebär ett särskilt ansvar att skydda miljöer som är viktiga för detta. Det finns också relativt unika marina miljöer i kommunen, men dessa behandlas mer utförligt i det särskilda marina naturmiljöprogram som tagits fram.

I den nationella rödlistan (Artdatabanken, 2015) klassas cirka 5 % av samtliga bedömda arter i Sverige som hotade. Många av de hotade arterna och deras eventuella boplatser är skyddade genom artskyddsförordningen (2007:845), men för att trygga bevarandet krävs det ofta skydd av sammanhängande värdefulla naturtyper som utgör artens livsmiljö. För vissa av de hotade arterna har Naturvårdsverket sammanställt åtgärdsprogram (Naturvårdsverket, 2017) med lämpliga åtgärder i olika områden. Länsstyrelsen har delvis baserat på åtgärdsprogrammen pekat ut kommunala ansvarsarter. Inom kommunens gränser finns det dock flera andra hotade arter som för närvarande har livskraftiga populationer eller har god potential att utveckla livskraftiga populationer.

Utvärdering och bristanalys

Inom kommunen är 386 hektar (varav 95 hektar landyta) beslutat som Natura 2000-område enligt Art- och habitatdirektivet och/eller Fågeldirektivet. Utöver dessa områden finns det flera biotopskyddsområden samt naturtyper och grönstrukturer som är av stor betydelse för den biologiska mångfalden.

I Lomma kommun har flera projekt och åtgärder genomförts för att gynna hotade arter och kommunen har legat i framkant gällande bildande av naturreservat. Detta har lett till utökat skydd och utveckling av värdefulla naturmiljöer. Naturvårdssatsningarna har varit framgångsrika och förutsättningarna för hotade arter, naturtyper och biologisk mångfald har på många platser förbättrats. Trots flera insatser utgör dock den befintliga grönstrukturen fortfarande bara en bråkdel av den historiska utbredningen, och flera av de arter som tidigare fanns i Lomma kommun har försvunnit eller minskat i populationsstorlek/utbredning. Dessutom saknas fortfarande kunskap om artsammansättningen i många naturområden. För att uppfylla nationella och regionala miljömål har Lomma kommun ett ansvar att genomföra riktade insatser för att fortsatt skydda naturmiljöer och gynna hotade arter. Insatser gällande hotade arter bör i första hand fokuseras på de arter som är knutna till kommunens befintliga eller historiska naturtyper.

Framtidsutveckling

För att fortsatt skydda hotade arter ska kommunen efterfölja statligt och regionalt satta riktlinjer i exempelvis åtgärdsprogram för hotade arter och naturtyper. Kommunen ska utöver det arbeta med att gynna övriga hotade arter, naturtyper och livsmiljöer. För att öka kunskapen om naturmiljöerna och effektivisera naturvårdsinsatserna ska inventeringar genomföras i områden som har potential att hysa rödlistade arter. I nämndsplanen för kommunstyrelsen 2017 anges det att: ”ambitionen att andelen skyddad areal ska dubblas fram till slutet av 2018 i jämförelse med december 2012”. Historiska värdefulla naturmiljöer som idag har en liten utbredning består av bland annat strandängar, slåtterängar, rikkärr, ädellövskog och limniska våtmarker. Vid kompensationsåtgärder och nyskapande av natur är det också viktigt att hänsyn tas till sammanlänkning av områden, utveckling av naturtyper som är en bristvara och andra åtgärder som kan innebära att hotade arter och naturtyper kan bli mer livskraftiga.

Gröna spridningsvägar

För att upprätthålla en hög biologisk mångfald samt friska och livskraftiga populationer är det viktigt att arter kan sprida sig mellan olika områden eller förflytta sig i ett förändrat klimat. För flera arter är spridningsvägarna en förutsättning för att nå nya områden, men spridningen är även viktig för att det ska ske ett kontinuerligt utbyte av genetiskt material. Gröna spridningsvägar kan på många platser utvecklas i jordbrukslandskapet genom att återställa historiska biotopstrukturer i landskapet. Vid utvecklingen av korridorer är det viktigt att naturmiljöer som finns i omgivande naturområden även finns i spridningsvägarna. Om spridningsvägarna utformas med heterogen natur (med exempelvis buskar, träd, bryn, ängsvegetation, stenar, död ved och vatten) så lämpar de sig för spridning av flera olika arter.

Utvärdering och bristanalys

Även om ett nätverk av naturområden är utvecklat på vissa platser så saknas fortfarande ett sammanhängande kommunövergripande nätverk av gröna spridningsvägar. De gröna spridningsvägarna har delvis utvecklats och säkrats genom strandskydd, bildande av naturreservat, skapande av våtmarker samt anläggande av naturkompensationsområde. Dalgångarna vid Höje å och Kävlingeån utgör viktiga spridningsvägar, men på flera ställen är strandbrinken väldigt smal på grund av närliggande jordbruksmark eller på annat sätt i anspråkstagen mark. Utbredda bristområden för gröna spridningsvägar finns i jordbrukslandskapen öster om Lomma tätort samt norr om Höje ås biflöde Önnerupsbäcken upp till byarna Fjelie och Flädie. I jordbrukslandskapet är biotopskyddsobjekt som alléer samt småvatten och våtmarker i jordbruksmark väldigt viktiga att bevara och utveckla också för att få till stånd ett grönt nätverk. Uppvuxen vegetation nära landsbygdens våtmarker och bebyggelse utgör dessutom viktiga gröna öar i det ofta monotona jordbrukslandskapet. Det är viktigt att utvecklingen av gröna stråk ses i ett regionalt perspektiv och koordineras med närliggande kommuner.

Framtidsutveckling

Nuvarande och tillkommande reservat och naturområden ska fungera som basområden för en utökad grönstruktur. Biotopskyddade områden ska mätas ut och markägare ska informeras. Det är viktigt att markägare också arbetar med landskapets ekosystemtjänster i form av att låta markvägar, ägogränser och andra remsor få fungera som ekologiska korridorer och refuger. Detta för att gynna jordbrukets produktion och pollinering, men också för att skapa möjligheter för viltet. På sikt kan man tänka sig att sådana nyttor kan komma att handlas upp som en tjänst som produceras likaväl som mat. Utvecklingen av gröna spridningsvägarna bör på lämpliga platser samordnas med utvecklingen av gröna stråk.

Klimatanpassning

Det finns en bred enighet bland forskare att mänskliga utsläpp av växthusgaser leder till global uppvärmning. Under det senaste århundradet har den globala medeltemperaturen stigit med nästan en grad Celsius och havsnivåerna har stigit cirka 20 centimeter (IPCC, 2014). I ett framtida förändrat klimat förväntas fortsatt ökad

havsnivå och varmare klimat vilket även leder till fler stormar och ökad erosion. Samtliga av dessa faktorer påverkar den biologiska mångfalden och ett varmare klimat leder till att utbredningen av arter kan förändras. Nya arter som kommer från varmare klimat kan hota den befintliga floran och faunan. Den stigande havsnivån utgör ett hot mot de kustanknutna naturtyperna.

Utvärdering och bristanalys

Sammanhängande grönstrukturer finns i och nära tätorterna och längs delar av kusten, men det råder brist på viktiga spridningsvägar och naturmiljöer i jordbrukslandskapet. Framförallt i jordbrukslandskapen öster om Lomma tätort samt norr om Höje å upp till byarna Fjelie och Flädie är naturmiljöerna väldigt små och fragmenterade. För att minska konsekvenserna av pågående och framtida erosion och havsnivåhöjning har flera åtgärder genomförts utmed kuststräckan. Erosionsskydd har installerats på utsatta ställen utmed kusten. Erosionsskydd, vallar, badstränder och andra anläggningar utmed stränderna gör att det är en brist på de kulturhistoriskt utvecklade strandängarna. De befintliga stränderna och strandängarna är också hotade i takt med att havsnivån höjs då reträttvägar kan vara begränsade eller omöjliggjorda av infrastruktur, bebyggelse eller erosionsskydd.

Framtidsutveckling

Gröna spridningsvägar i nordsydlig riktning är viktiga för att säkra förflyttning av arter som hotas av ett varmare klimat och extremare väder, samtidigt ska spridningen av de nytillkommande arter som utgör ett stort hot mot den befintliga biologiska mångfalden motverkas. Erosionsskydd vid kuststräckan bör anpassas för att främja biologisk mångfald. Exempelvis kan strandvegetation växa genom permeabla armeringar och naturliknande strandstrukturer kan anläggas utanför erosionsskydden. Vid anläggande av skyddsvallar för översvämning bör man eftersträva att återskapa för platsen lämpliga värdefulla naturmiljöer. Tar man bort en värdefull miljö ska den kompenseras och om man vid anläggning skapar värdefull miljö som inte tidigare fanns på platsen kan det ses som naturkompensation. Reträttvägar behöver säkras i planeringen. Skötsel och åtgärder i områden ska anpassas för ett förändrat klimat och även ha en beredskap för invasiva arter eller ny sammansättning av arter.

Skötsel

En stor del av den biologiska mångfalden är knuten till kulturhistorisk markanvändning som exempelvis betesmarker och slåtterängar, till forna tiders utbredda ädellövskogar eller till alla de blöta miljöer som fanns innan åkerlandskapet dikades ut på 1800-talet. För att återskapa den biologiska mångfalden och dessa i många fall förlorade naturmiljöer är riktad naturvårdsskötsel ofta en förutsättning. De ursprungliga kulturhistoriska skötselmetoderna är ofta tidskrävande och blir därmed dyra. Som ersättning används moderna metoder för att snabbt, kostnadseffektivt och säkert uppnå målbilden som är ofta är baserad på den historiska naturmiljön. Utvecklingen av de höga naturvärdena som finns i naturskogar tar över 100 år att utveckla vilket gör att det är av stor vikt att bevara de värdefulla skogsmiljöer som redan finns. Det går dock att påskynda uppkomsten av höga naturvärden genom åtgärder som konstgjort åldrande av träd och skapande av död ved.

Utvärdering och bristanalys

De kommunala reservaten sköts av kommunen enligt fastställda skötselplaner för att uppnå reservatets målbild. Typiska skötselåtgärder är hävd av ängar, skapande av brynmiljöer, anläggande av konstgjorda livsmiljöer av död ved, naturvårdsgallring för att gynna ädellövträd och anläggning av boplatser för olika djur. Stora ängsytor hävdas dock genom slåtter under en väldigt kort tid vilket gör att livsmiljön för bland annat många insekter slås undan. Utöver detta är en nackdel med slåttern att borttransport av det slagna materialet är dyrt då det inte längre går att avsätta små mängder som djurfoder. Utöver naturområden är grönområden viktiga för den biologiska mångfalden, och små insatser kan ofta leda till att artrikedomen ökar och att grönområdet blir en del av ett större sammanhängande naturnätverk och får en funktion som ekologisk korridor. Tekniska nämnden antog 2015 Skötselprogram för Lomma kommuns grönytor där baskaraktärer som exempelvis

”Det vilda” och ”Det artrika” tilldelats vissa platser och ligger som målbild för en naturvårdsinriktad skötsel.

Framtidsutveckling

För att uppnå målbilden i naturreservaten ska skötseln genomföras enligt skötselplanerna. Det är viktigt att resultatet av genomförd naturvårdsskötsel följs upp. Skötseln av grönområden ska följa Skötselprogram för Lomma kommuns grönytor. Skötselprogrammet för grönytor samt skötselplaner för naturreservat ska vid behov uppdateras för att nå den angivna målbilden. För att öka den biologiska mångfalden är det bland annat viktigt att skötseln inriktas på att bevara och utveckla artrika ängs- och betesmarker, ädellövskogar med naturskogskaraktär, artrika och välmående sötvattenmiljöer och våtmarker samt strandängar. Det är också väsentligt att utveckla fler småbiotoper i odlingslandskapet samt skapa boplatser och mikromiljöer för hotade arter och naturtyper. Alternativa skötselmetoder som exempelvis naturvårdsbete och kontrollerad naturvårdsbränning bör införas för att effektivisera naturvården och öka den biologiska mångfalden.

Invasiva arter

De flesta främmande växter och djur som förflyttas av människan orsakar inga problem. Det blir dock mer och mer påtagligt att den biologiska mångfalden och vår inhemska flora och fauna hotas av så kallade invasiva arter som kan ta över stora områden i vår natur. IUCN (International Union for Conservation of Nature and Natural Resources, Internationella naturvårdsunionen) framhäver att invasiva arter är ett av de största hoten mot den biologiska mångfalden. Ofta är effekterna av invasiva arter mer omfattande än att de enbart konkurrerar ut vissa arter. Exempelvis skapar vresros ofta en helt ny biotop och jordsammansättning. Lupiner som också är invasiva lever i symbios med kvävefixerande bakterier vilket leder till att de gödslar marken och hotar artrika näringsfattiga ängar vilket i sin tur får följdeffekter på flera olika insektsarter.

Utvärdering och bristanalys

I Lomma kommun växer cirka 20 olika invasiva växtarter. Bekämpning av jätteloka har pågått framgångsrikt under flera år och bestånden är i nuläget under kontroll, dock krävs årligen insatser. Vissa bestånd av invasiva arter som exempelvis jättebalsamin, parkslide, jätteslide, snöbär, tysklönn och vresros klipps regelbundet ner och röjs undan i samband med naturvårdsskötsel, dock krävs troligen andra metoder för att långsiktigt minska utbredningen. Att bekämpa invasiva arter är i många fall komplicerat och tidsödande, det är viktigt att följa utvecklingen av bekämpningsmetoder och utbyta kunskaper och erfarenheter med kommuner och myndigheter. De värsta effekterna får invasiva arter i vattenmiljöerna och i dagsläget sker ett visst arbete i vattenråden. Att bekämpa de marina arter som idag finns i Öresund kräver både nationella och internationella insatser och i dagsläget bevakas frågan från kommunalt håll.

Framtidsutveckling

Rekommendationer på åtgärder i den lokala planen för invasiva arter ska följas, planen ska uppdateras med aktuella arter och lämpliga metoder angivna av exempelvis Naturvårdsverket och Länsstyrelsen i Skåne. Den geografiska kartläggningen av invasiva arter bör uppdateras med utbredningsyta, denna ska justeras frekvent med information om beståndens omfattning och insatser för att bekämpningen av invasiva arter ska kunna följas upp. Arbetet med sötvattensmiljöer bör samordnas i vattenråden och den marina miljöns problematik faller i stor utsträckning på staten.

Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster kan definieras som den nytta och välbefinnande som ekosystemen, direkt eller indirekt, ger oss människor. Centralt är alltså att det är människan som står i centrum. Begreppet ekosystemtjänster blev allmänt känt först i början av 2000-talet i samband med arbetet av Millenium Ecosystem Assessment (MEA) som initierades av FN. I Lomma kommun delar vi in

ekosystemtjänsterna efter de fyra kategorier som är utarbetade av MEA: ”försörjande”, ”reglerande”, ”kulturella” och ”stödjande”.

”Försörjande” tjänster resulterar i de produkter som människan får ut från naturen. Det kan vara mat, virke, bränsle och rent vatten.

”Reglerande” tjänster är de fördelar människan får från naturliga processer och funktioner i ekosystemen, exempelvis pollinering, luftkvalitetsförbättring, vattenrening, erosionskontroll och klimatreglering.

”Kulturella” tjänster är icke-materiella fördelar som höjer vårt välbefinnande. Det kan vara ökad hälsa från vistelse i naturen, möjlighet till friluftsliv och motion, naturpedagogik eller spirituell berikning.

”Stödjande” tjänster är nödvändiga för att skapa alla övriga ekosystemtjänster, de innefattar bland annat primärproduktion, fotosyntes och formering av jord.

Att det är viktigt med ekosystemtjänster uppmärksammas exempelvis genom regeringens kommittédirektiv ”En effektivare och mer konsekvent tillämpning av ekologisk kompensation” (Dir. 2016:23) samt uppdragen regeringen gett Naturvårdsverket att ”sammanställa information om ekosystemtjänster” (M2012/176/Nm) och att ”genomföra en kommunikationssatsning om ekosystemtjänster” (M2014/1903/Nm). Det övergripande målet med kommunikationssatsningen är enligt regeringen att *”öka förståelsen för den biologiska mångfaldens och ekosystemtjänsternas värden och deras betydelse i samhället samt att detta i möjligaste mån ska bidra till att öka måluppfyllelsen för berörda miljökvalitetsmål.”*

Biotiska processer

Av grundläggande betydelse är att ekosystemtjänster bygger på biotiska processer. Det betyder att enbart tjänster som produceras genom levande biologiska processer räknas in i begreppet ekosystemtjänster. Därför är tjänster som våg-, vind- och solkraft inte ekosystemtjänster då de istället drivs av så kallade abiotiska, icke levande, processer.

Biologisk mångfald

”Biologisk mångfald” räknas ibland in i ekosystemkategorin ”stödjande”. Men i och med att alla ekosystemtjänster i grund och botten är beroende av levande organismer är biologisk mångfald en förutsättning för alla ekosystems långsiktiga kapacitet att leverera ekosystemtjänster.). Dessutom innehåller begreppet ”biologisk mångfald” många andra värden än bara som ekosystemtjänst, inte minst den etiska aspekten av att alla organismer har rätt till att existera. Därför behandlar vi biologisk mångfald som en egen kategori i Lomma Kommun.

Kulturella ekosystemtjänster

I naturen finns det plats för friluftsliv, rekreation, träning och motion. Naturen kan även nyttjas till turism eller för konstnärlig utveckling, samt bidra till ett samhälles identitetskänsla. Inte minst är naturen viktig för psykisk och social hälsa.

REKREATION OCH FRILUFTSLIV

Att kunna vistas i naturen är betydelsefullt hur ett folkhälsoperspektiv, och närhet till rekreation och friluftsliv är en viktig förutsättning för vårt välbefinnande.

Utvärdering och bristanalys

Det råder stor brist på natur och allemansrättslig mark i kommunen. Trots det finns det goda möjligheter till rekreation i kommunen, framför allt i de kustnära delarna. Bland annat så har Strandstråket och Skåneleden anlagts, löpslingor finns på flera platser och stränder och bryggor lockar till bad året runt. Flertalet naturreservat har bildats på senare år och flera därtill planeras. Flera av dessa har som syfte att främja rekreation och friluftsliv. Inåt landet och runt byarna Fjelie och Flädie finns det idag tyvärr färre möjligheter. En stor del av kommunen där består av jordbruksmark med ytterst lite natur runt åkrarna. Det skulle behövas fler bräddade vegetations- och gångstråk längs

åkerkanter som främjar promenader och andra aktiviteter i vårt öppna landskap. Detta hade dessutom varit en vinst för många andra ekosystemtjänster då dessa stråk dessutom skulle verka som skyddszoner för näringsläckage och som ekologiska korridorer för många olika växter och djur.

Framtidsutveckling

I framtiden har vi kanske ett Lomma där andelen skyddad natur ökat och flyter ut i landskapet genom gröna sköna korridorer som bryter av mot de blommande fälten och som ger njutning och möjlighet till vandring och naturupplevelser.

HÄLSA OCH INSPIRATION

Det är vetenskapligt bevisat att naturupplevelser positivt påverkar vår mentala och fysiska hälsa. Naturen är även en viktig inspirationskälla. Det är viktigt att integrera naturen i samhället, främst för att vi dagligen ska kunna ta del av dess gottgörande ekosystemtjänster, men det kan även leda till stora samhällsekonomiska vinster.

Utvärdering och bristanalys

Forskning har visat att den sträcka man är beredd att ta sig för att uppleva natur och grönska är 300 m. I Lomma kommun har många nära till natur- eller grönområden, men det finns områden där det är längre. Kvalitén på områdena är också olika bra, i vissa grönområden råder det brist på exempelvis träd och buskar och andra områden ligger nära vägar, järnväg eller andra bullerkällor.

Framtidsutveckling

Det är viktigt att se till att det finns grönska nära alla folks hem. Det är också viktigt att värna om det tysta, exempelvis genom att plantera tät vegetation i bullerutsatta områden. Det är viktigt att inte alla områden blir likadana, att vissa får vara mer hemliga och inte för tillrättalagda. Ju grönare och mer naturlikt ett område är, ju bättre effekt ger det på folks hälsa. Fler meditationsplatser ska skapas och lämpliga områden för naturrehabilitering ska pekas ut.

NATURPEDAGOGIK OCH LÄRANDE

En annan viktig funktion hos de kulturella ekosystemtjänsterna är deras pedagogiska värde. När vi vistas i naturen får vi möjlighet att lära oss hur den fungerar och hur viktigt det är med fungerande ekosystem. Det bidrar till en ökad förståelse för naturen och för hur viktigt det är att skydda de naturliga processerna. Då naturpedagogik är en viktig del i Lomma kommuns naturvårdsarbete så tas det upp mer i detalj under kapitlet ”Kommunikation och kunskap”.

Utvärdering och bristanalys

Idag finns flera platser och håvningsbryggor iordningställda för naturpedagogik för barn, naturbaser med material för insamlande och studerande av djur och natur. Det finns även många informationsskyltar om naturen längs kusten och i Lommabukten längs med Strandstråket. Det finns en tryckt naturguide framtagen ”Natur och tillgänglighet i Lomma kommun”. Ytterligare information om naturen och ekosystemtjänster uppsatt på strategiska platser hade varit önskvärt. Det finns två fågeltorn i kommunen, ett vid Löddeåns mynning och ett i Östra dammarnas naturreservat.

Framtidsutveckling

Det behövs fler platser för skolornas uteklassrum, utekontor för arbetsplatser och möjligheter till naturstudier. Det finns planer för en naturbod i kommunen med information om kommunens djur, växter, geologi och kulturhistoria. Den tryckta naturguiden bör uppdateras och pedagogiskt informationsmaterial om ekosystemtjänster ska tas fram. Information och skyltning av de kommunala naturreservaten ska förbättras. En strategi för utvecklingen av intresseväckande och tillgänglighetsanpassad naturinformation ska tas fram.

KULTUR- OCH NATURARV SAMT LANDSKAPSBILD

Områden som har enastående kulturella och/eller naturmässiga värden kan bli utsedda till världsarv av Unesco. År 2016 hade

Sverige 15 stycken av världens 1031 världsarv. Men det finns även kultur- och naturarv i mindre skala, där exempelvis tegelindustrin i Lomma är ett exempel på ett lokalt kulturarv, och Lommabukten skulle kunna anses vara ett lokalt naturarv. Dessa arv kan vara viktiga ur flera perspektiv, bland annat för hälsa och friluftsliv eller som en del av invånarnas identifiering med sin hembygd. Landskapsbilden är viktig av liknande skäl som natur- och kulturarv. I Lomma kommun identifierar sig förmodligen många invånare med jordbrukslandskapet och närheten till havet.

Utvärdering och bristanalys

Lomma Kommun har ett nära samarbete med Höje å vattenråd och följer landskapsvårdplanen för Höje å och åtgärdsprogrammet för Kävlingeån. Dessa har bidragit med många nya våtmarker och återställd meandring av å-sträckor. Men för att återskapa naturmiljön som den såg ut innan utdikningarna och för att främja den biologiska mångfalden samt minska näringsläckaget till åar och hav är det viktigt att fortsätta arbeta för att skapa fler våtmarker. Att bada har länge varit en betydande fritidsaktivitet i Lomma, därmed både ett kultur- och naturarv. Ibland har dock badvattnet i havet utanför Lomma varit otjänligt, på grund av oidentifierade källor uppströms Höje å, en förbättrad vattenfördröjning skulle även således kunna leda till förbättrad badkvalité. Ett stort hot mot landskapsbilden är olika former av exploatering.

Framtidsutveckling

Arbetet för att minska utsläppen via Höje å fortsätter. Nya utfyllnader i havet som skadar Lommabukten bör upphöra. Ett nätverk av våtmarker, meandrande vattendrag och gröna korridorer med växtlighet i landskapet ska återskapas.

Försörjande ekosystemtjänster

Ekosystemets försörjande tjänster ger oss tillgångar så som mat, dricksvatten, bränsle, energi och byggnadsmaterial. Försörjande tjänster ingår ofta i vårt handelssystem, vilket gör att det är ganska lätt att förstå deras nytta och att sätta ett ekonomiskt värde på dessa tjänster.

VATTEN OCH MAT

I denna kategori ingår tjänster som matproduktion och vattenförsörjning. Det kan vara kommersiellt fiske eller jordbruk såväl som privata odlingslotter, fritidsfiske eller skogsområden för bär- och svampplockning. Det handlar också om grundvatten eller andra dricksvattenkällor och dess nutida eller framtida utnyttjande.

Utvärdering och bristanalys

En stor del av markanvändningen i kommunen består av jordbruk på bördiga jordar. Marken tillhör en av Sveriges mest högproduktiva och matjorden i sig är en värdefull resurs som är beroende av ekosystemtjänster från markorganismer. Däremot är jordbrukslandskapet på många ställen präglat av stora sammanhängande arealer med få andra naturliga element och en problematik med minskande mullhalter i jordarna, brist på pollinatörer och vindutsatta ytor. Om man vänder blicken mot en mer småskalig produktion så består stora delar av bostadsområdena av trädgårdsstad med möjligheter till odling. Det finns endast ett kolonilottsområde i Lomma. Svamp och bär finns i begränsad tillgång främst i de få skogsområden som finns i kommunen. Under kommunen finns bland annat grundvattenakviferen ”Alnarpsströmmen”. Den används idag inte till dricksvattenförsörjningen i kommunen men den kan komma att bli en viktig vattentillgång i framtiden. Det är därför viktigt att skydda den från utsläpp och föroreningar.

Lommabukten är utsett som riksintresse för yrkesfisket eftersom den, liksom andra grunda havsområden, fungerar som en stor barnkammare för marin fauna under våren och sommaren. På de sandiga bottnarna i bukten växer flatfiskar som skrubbskädda och rödspätta upp, och i ålgräsängarna hittar yngel av torsk, ål, sill, horngädda och sjurygg föda och skydd. Ålgräsängarna är således oerhört viktiga för den biologiska mångfalden men även för fritids- och yrkesfisket. Åtgärdsprogram för dessa och andra

åtgärder för havet och lommabukten finns beskrivet i kommunens marina naturmiljöprogram.

Framtidsutveckling

Att få till stånd ett mer heterogent jordbrukslandskap med blommande åkerkanter och trädrader hade starkt gynnat den biologiska mångfalden i kommunen och varit positivt för jordbruket på grund av ett bättre mikroklimat, ett ökat antal pollinatörer och skadedjursbekämpare. Trädgårdsstaden har stor potential för småskalig odling, något som kan få större betydelse framöver. Att ge utrymme för stadsodling kan också vara en utvecklingsmöjlighet.

RÅVAROR

Naturen ger oss skogar med träd som vi kan använda till virke eller andra produkter. Andra råvaror som kan räknas som ekosystemtjänster är exempelvis ull och gummi.

Utvärdering och bristanalys

Det finns ingen produktion av råvaror i kommunen. Träråvaror är inte aktuellt då det finns begränsat med skog. Däremot skulle det finnas plats för betande djur, exempelvis till naturvårdsbete, som kan ge råvaror som ull. Att ha betade områden hade dessutom gynnat den biologiska mångfalden.

Framtidsutveckling

Om vissa områden i kommunen hade betats av får i naturvårdssyfte skulle ullproduktion i liten skala vara möjlig.

ENERGI

Här ingår bland annat energigrödor och restavfall för rötning. Även ved för hemmabruk är en viktig energitjänst. Sol-, vind- och vattenkraft räknas inte in som ekosystemtjänster då de inte kommer från biologiska (levande, organiska) källor.

Utvärdering och bristanalys

Det finns viss produktion av energiskog i kommunen, men på den bördiga jord som vi har kan det vara bättre att satsa på matproduktion. Energifrågor, inklusive energikällor som inte räknas till ekosystemtjänster, behandlas närmare i Lomma Kommuns Energi- och klimatplan.

Framtidsutveckling

Ett tillvaratagande av rötmaterial från jordbruk, slåtter av ängsmarker samt från rensning av tång skulle kunna bidra till energiproduktion. Detta kräver en utökad infrastruktur för rötanläggningar med biogasproduktion, något som mycket möjligt kommer bli en nödvändighet i ett framtida hållbart samhälle.

Reglerande ekosystemtjänster

De reglerande ekosystemtjänsterna hjälper till att upprätthålla balansen i naturen. Det kan exempelvis vara rening av luft och vatten, pollinering eller skadedjursbekämpning. Träden i en stad kan rena luften vi andas, producera syre samt reducera buller- och växthusgaser. Växtlighet kan också utgöra skydd mot erosion. Vi människor tänker förmodligen inte så ofta på de reglerande tjänsterna, de arbetar lite i det dolda, men de är oerhört viktiga och är en av grundpelarna för möjligheterna att skapa ett hållbart samhälle.

KLIMATREGLERING

Klimatreglering kan ske både i stor och liten skala. På lokal nivå kan det vara en trädrad eller häck som skapar skugga och skydd från vinden. På regional och global nivå kan det handla om den koldioxidreducerande effekten som vegetationen har. Klimatreglering kan även bestå av strukturer som motverkar översvämningar till följd av ett förändrat klimat såsom våtmarksområden eller kantzoner vid vatten.

Utvärdering och bristanalys

Som kustkommun är Lomma kommun i ett utsatt läge för förhöjda

havsnivåer, vilket är en effekt av den globala uppvärmningen. För att bromsa den globala uppvärmningen måste halten växthusgaser i atmosfären minska. Reducering av växthusgaser sker framför allt genom växternas fotosyntes, där växthusgasen koldioxid omvandlas till syre. Det sker även genom att växterna binder kolet från koldioxiden i sin biomassa. Våtmarker är miljöer som effektivt kan lagra stora mängder kol som omvandlas till bland annat torv. Det är inte möjligt för Lomma kommun att i större utsträckning bromsa den globala uppvärmningen genom att ändra markförhållanden, exempelvis genom skapande av mer skog eller våtmarker (dock är skapandet av dessa strukturer väldigt betydelsefullt för många andra ekosystemtjänsters funktion). Istället är det viktigt att på andra sätt minska halten av växthusgaser i atmosfären. En viktig aspekt i detta är att aktivt arbeta för att fasa ut användningen av fossila bränslen, vilket behandlas i Lomma kommuns Energi- och Klimatplan.

När havet stiger ökar erosionsrisken, inte bara längs kusten utan även längs åarnas stränder och brinkar. Dessutom kommer det varmare klimatet att förorsaka kraftigare regnfall än tidigare, vilket ytterligare ökar översvämningsrisken. Mer om översvämningsrisker under ekosystemtjänsten ”Vattenfördröjning”.

Framtidsutveckling

Att temperaturen på jorden stiger är ett faktum. Och med stigande temperaturer kommer stigande havsnivåer. Vissa fysiska åtgärder, såsom erosionsskydd vid kusten, kommer att uppföras och vara till nytta för vissa områden vid extrema situationer. Men det kommer att bli fler översvämningar i stora delar av kommunen i framtiden. Det viktigaste att göra är att planera samhället efter dessa nya förutsättningar samt att värna och utveckla de naturliga strukturer som kan mildra de negativa effekterna. Även om skapandet av nya våtmarker i kommunen inte har mer än minimal inverkan på klimatet globalt sett, är det viktigt att göra så mycket vi kan, att inspirera och visa andra kommuner och organisationer, i Sverige och i världen, att det går att göra mycket, även som liten kommun. Om alla hjälps åt kan vi nå vårt mål, en hållbar framtid för våra efterkommande.

RENING AV LUFT OCH VATTEN

Förekomst av vegetation nära vägar förbättrar luftkvaliteten och begränsar spridningen av luftföroreningar. Vegetationen i parker och grönområden skapar syre och förbättrar luften för de boende i närheten. Dessutom reducerar vegetationen buller. Naturobjekt med vattenreningspotential kan vara infiltrationsmarker, svämplan, våtmarker eller sänkor i landskapet.

Utvärdering och bristanalys

Det finns vissa stadsområden som har mer än 300 m till närmsta grönområde, vilket påverkar den lokala luftkvaliteten negativt. Mer tätortsnära grönska hade förbättrat luftkvalité och bullernivåer. Den mest förebyggande åtgärden är att minska utsläpp från fordonstrafik, men det innefattas inte av detta program, det hanteras istället i energiplanen.

Det finns många hårdgjorda ytor i kommunen vilket försämrar markens naturliga reningspotential av vatten.

Framtidsutveckling

Grönytor, småparker och enstaka träd och buskar nära bebyggelse bör öka, växtlighet på husfasader, så kallade gröna väggar är ett effektivt sätt att få bättre luftrening i tätorten. Detta påverkar inte bara luftkvaliteten utan förbättrar även det lokala klimatet för de närboende.

En minskning av hårdgjorda ytor samt att vid ny exploatering använda sig av genomsläppliga material, exempelvis gröna väggar och armerat grus eller gräs hade kunnat öka graden av vattenrening samt även förbättra skyddet mot översvämningar genom bättre naturlig infiltrationskapacitet.

VATTENFÖRDRÖJNING

Regnvatten behöver ha vägar att transportera sig i samhället. Om kapaciteten hos de existerande strukturerna inte räcker till vid kraftiga regnfall finns det stor risk för översvämning.

Viktiga strukturer för regn- och dagvattenavrinning är bland annat infiltrationsytor, fördröjningsmagasin och naturliga våtmarksområden. Att skapa eller återskapa våtmarker och fördröjningsmagasin som kan ta hand om tillfälliga vattenflöden är också viktigt. Innan den storskaliga utdikningen som skedde främst mellan mitten av 1800-talet och mitten av 1900-talet fanns det många fler våtmarksområden i Skåne, och mycket mindre problem med kraftiga översvämningar. En annan viktig orsak till att fördröja dagvattnets väg till åar, sjöar och hav är att dagvattnet ofta för med sig föroreningar som behöver renas.

Utvärdering och bristanalys

Det saknas tillräckligt med våtmarker och fördröjningsmagasin både i landskapet och i den bebyggda miljön. Träd minskar generellt översvämningsrisken och ökar reningsgraden av ytvatten. Det råder trädbrist på många ställen i kommunen, bland annat i jordbrukslandskapet där det dessutom är extra viktigt för att reducera läckage av näringsämnen och bekämpningsmedel. Träd i tätorterna är mycket viktiga, med rätt val av trädart och plats tillför träden otroligt många kvaliteter i den bebyggda miljön och kan göra stor skillnad för att minska översvämningar. På platser där träd inte är lämpliga finns många andra lösningar för att både låta naturen göra jobbet och bidra med andra kvaliteter i den fysiska miljön såsom gräsklädda svackor eller rain gardens.

Framtidsutveckling

För att motverka översvämningar är det viktigt att inte skapa ogenomträngbara ytor, exempelvis asfalt, utan istället göra ytor som låter vattnet infiltrera ner i marken. Man bör därför arbeta aktivt i planeringsprocesser med genomsläppliga ytor som exempelvis gröna tak, grus eller armerade gräsytor istället för asfalt och betong. För att utveckla tätortsmiljöernas förmåga att minska översvämningar behöver hårdgjorda ytor tas bort och fler gröna lösningar byggas. Att skapa och återskapa meandrande vattendrag, våtmarker och andra fördröjningsmagasin som kan ta hand om tillfälliga vattenflöden såväl som att återskapa trädmiljöer kan återge landskapet en del av dess vattenreglerande förmåga.

EROSIONSDÄMPNING

Här är det viktigt att identifiera riskområden och undersöka vilka element som är viktiga för att förhindra erosion. Viss vegetation kan vara bättre än annan på att binda strandmaterial och minska erosionen. Detta är en ekosystemtjänst som kan komma att bli mer betydelsefull i framtiden om klimatförändringarna leder till kraftigare regn och högre havsnivåer. Även om det är erosion från hav, åar och översvämningar som är de mest aktuella i Lomma kommun så finns det andra sorters erosion. Till exempel har flertalet skogsområden i kommunen planterats för att binda jorden och undvika vinderosion och sandflykt.

Utvärdering och bristanalys

Idag är stränder och kustnära områden på många platser hårdgjorda, felaktigt utformade eller bevuxna med till exempel invasiva växter. Detta gör att det bara återstår små delar av de tidigare kulturhistoriska strandbetesängarna med en rik flora och fauna. Kommunens kustzonsprogram hanterar detta avsnitt mer utförligt.

Framtidsutveckling

På vissa platser bör bekämpning av invasiva växter ske i högre utsträckning än vad som sker idag. En omvandling mot ekosystembaserade lösningar bör övervägas när åtgärder ändå ska genomföras. Gällande naturens utveckling bör ett geografiskt system med önskade målbilder i strandens olika zoner och på olika platser utvecklas.

POLLINERING

För att få äpplen i trädgården eller för jordbrukaren att lyckas med skörden är det viktigt att det finns tillräckligt med pollinatörer. Framför allt många olika arter av insekter pollinerar våra växter och grödor när de samlar pollen eller dricker nektar.

Utvärdering och bristanalys

Lomma kommun består till stor del av mycket bördig jordbruksmark. Därför är pollinering och skadedjursbekämpning två viktiga reglerande ekosystemtjänster i kommunen. Förbättrade förutsättningar för dessa två ekosystemtjänster kan leda till bättre skördar och mindre behov av bekämpningsmedel och konstgödsel. En viktig pollinerare är honungsbiet, men även vilda bin är viktiga för pollinering. Dessutom kan andra insekter än bin utgöra ca 40 % av pollineringen av ekonomiska grödor (Rader 2016). Därför är det viktigt att även stötta flugor, getingar, skalbaggar, steklar, humlor och fjärilar. Det finns väldigt lite strukturer i det storskaliga jordbrukslandskapet som idag främjar dessa pollinatörer.

Framtidsutveckling

För att få ett ökat antal och en ökad mångfald av pollinatörer behövs det fler lämpliga habitat för dessa såsom ängs- och betesmarker, artrika vägrenar, torrbackar, sandiga marker, gamla träd och skogsbryn i soliga lägen.

SKADEDJURSBEKÄMPNING

Fåglar, rovinsekter och spindlar är viktiga skadedjursbekämpare. Att skapa och upprätthålla bra förutsättningar för dessa och andra skadedjurspredatorer kan bidra till exempelvis minskad användning av bekämpningsmedel.

Utvärdering och bristanalys

Bristen på natur i kommunen skapar en brist på biologisk mångfald, vilket leder till färre skadedjursbekämpande arter. Desto fler arter som finns, ju bättre balans kan förväntas. Det skapar ett artsamhälle och en natur som är mer motståndskraftig och anpassningsbar mot förändringar. I Lomma kommun skapar de stora sammanhängande monokulturerna i jordbrukslandskapet alltför bra förutsättningar för skadedjur. Det behövs mindre åkerplättar med mer varierade grödor samt natur som gynnar skadedjursbekämpande arter i nära anslutning till jordbruksmarkerna.

Framtidsutveckling

Många av de åtgärder som gynnar pollinerare (se stycket innan) gynnar även skadedjursbekämpande djur. Andra åtgärder som kan förbättra skadedjursbekämpningen är att anlägga dammar för insekter och groddjur eller sätta upp fågelholkar och på andra sätt förbättra förutsättningarna för insektsätande fåglar.

Stödjande ekosystemtjänster

Stödjande ekosystemtjänster är grundläggande processer i ekosystemen som är en förutsättning för alla de andra ekosystemtjänsterna. Det kan exempelvis vara vattnets, syrets och kvävets kretslopp, fotosyntes och nybildande av jord. Biologisk mångfald räknas ibland som en stödjande process. Men eftersom biologisk mångfald ligger till grund för de andra stödjande processerna, samt även innefattar andra viktiga funktioner och värden, behandlas den som en egen kategori i Lomma Kommun.

NÄRINGSOMSÄTTNING

Ekosystemens växt- och djurliv tar upp och binder näringsämnen i sin biomassa. När de dör bryts de ned av andra organismer som åter frigör de bundna näringsämnen. Detta bidrar bland annat till att hålla våra jordbruksmarker bördiga och påverkar näringsstatusen i våra vattendrag. Exempel på viktiga näringscykler är vattencykeln, kvävecykeln, syrecykeln och kolcykeln. En störning i ett kretslopp påverkar övriga kretslopp och i förlängningen ekosystemets balans och förmåga att producera ekosystemtjänster.

Utvärdering och bristanalys

Lomma kommun består till stor del av ett storskaligt jordbrukslandskap. Bearbetning av jorden och tillförsel av gödslingsmedel påverkar stort den naturliga jordmånsbildningen och näringscyklerna i marken. Det bidrar också till ett läckage av näringsämnen till våra vattendrag och åar som mynnar i havet och därmed bidrar till övergödning i Öresund.

Framtidsutveckling

Det behövs ett kretsloppstänkande i hur vi förvaltar vår mark i kommunen, exempel på åtgärder är att anlägga skyddszoner längs vattendrag som fångar näringsämnen innan de läcker ut i vattnet och att återskapa våtmarker och meandrande sträckor längs våra vattendrag. Vi bör också vara lyhörda för nya (och gamla) rön och forskning om odlingsmetoder som kan reducera utarmningen av jordbruksmarken, eller kanske till och med förbättra jordmånen.

Balans

Skydd av Natur

NATURRESERVAT

Naturreservat kan bildas av länsstyrelsen eller kommuner för att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet (Miljöbalken 1998:808, 7 kap.). För de skyddade områdena anges i beslut och föreskrifter syfte och skäl för reservatsbildningen. Vid bildandet av naturreservat är det viktigt att utreda vilken förvaltning som krävs för att syftet ska tillgodoses och en skötselplan ska ingå i naturreservatsbeslutet (Naturvårdsverket, 2015). Naturreservat utgör den vanligaste skyddsformen och 2016 fanns det i Sverige 4507 naturreservat som tillsammans utgör 9,3% av den totala landarealen (SCB, 2017).

Utvärdering och bristanalys

I nämndsplanen för kommunstyrelsen i Lomma kommun för 2017 anges det att: ”*Ambitionen är att andelen skyddad areal ska dubblas fram till slutet av 2018 i jämförelse med december 2012*”. År 2012 utgjorde de fem naturreservat som fanns i kommunen en total yta av 437 hektar varav 142 var landyta. I slutet av 2017 utgjorde de totalt åtta naturreservaten (varav sex kommunala) en yta på 497 hektar (varav 201 hektar landyta). Detta innebär en ökning av 14 % totalt och 42 % av landytan sedan 2012. Beräkningen av ytan är baserad på naturreservatshandlingarna. Naturvårdsverkets kartverktyg för skyddad natur har avvikande arealangivelse på vissa av kommunens reservat. För att säkra korrekt skötsel av naturreservaten granskas förvaltningen av miljöenheten. Utvecklingen av naturtyper är komplex och ofta förändras förutsättningarna med tiden, det är därför viktigt att granska skötselplanerna och uppdatera dem vid behov.

Framtidsutveckling

Det krävs ytterligare 378 hektar för att dubblera den totala ytan naturreservat sedan 2012, för att dubblera den landbaserade ytan krävs 82 hektar. Bildning av nya naturreservats ska följa kommunstyrelsens naturreservatsplan. Naturvårdsverkets kartverktyg för skyddad natur ska uppdateras med aktuell geografisk utbredning för kommunens naturreservat. Skötselplaner till antagna reservat ska granskas och uppdateras vid behov.

BIOTOPSKYDDSOMRÅDEN

Biotopskyddsområden består av små mark- eller vattenområden som utgör värdefulla naturmiljöer. Regeringen har fastställt att visa lätt definierbara naturtyper och karaktärer utgör biotopskyddsområden. Dessa består ofta av små biotoper i odlingslandskapet som exempelvis alléer och åkerholmar samt småvatten och våtmarker. Utöver dessa får enskilda biotopskyddsområden fastställas av kommunen, länsstyrelsen eller skogsstyrelsen. År 2016 fanns det i Sverige 7 850 utpekade biotopskyddsområden (SCB, 2017), många biotopskyddsområden har dock inte registrerats.

Utvärdering och bristanalys

I Lomma kommun finns det flera olika småbiotoper i jordbrukslandskapet som stämmer in på definitionen gällande biotoper som är skyddade i hela landet. Det finns också områden som är på god väg att utvecklas till biotopskyddsområden. Flera av de historiska småbiotoperna i jordbrukslandskapet har

dock försvunnit och en fullständig kartläggning och registrering av nuvarande skyddsbiotopområden saknas. Angående biotopskyddsområden är det viktigt att informera fastighetsägaren om det gällande skyddet.

Framtidsutveckling

Befintliga småbiotoper i landskapet bör kartläggas och registreras. Som ett verktyg i arbetet med att återskapa gröna spridningsstråk i jordbrukslandskapet är det även viktigt att kartlägga historiska småbiotoper och naturmiljöer som är på väg att utvecklas till biotopskyddsområden. Fastighetsägare markförvaltare bör informeras om biotopskyddade områden.

NATURA 2000

Naturtyper som är särskilt skyddsvärda ur ett europeiskt perspektiv har pekats ut som Natura 2000 områden baserat på EU:s naturvårdsdirektiv. Länsstyrelsen ansvarar för att peka ut lämpliga områden som regeringen sedan kan föreslå till EU-kommissionen. Natura 2000 områden är ofta sammansatta av en eller flera så kallade Natura 2000 naturtyper (enligt art- och habitatdirektivets bilaga 1). I Sverige finns det 87 Natura 2000 naturtyper som är indelade i grupperna, Kust och hav, Sanddyner och sandhedar, Sötvatten, Gräsmarker, Myrar, Berg- och substratmarker samt Skogar (Naturvårdsverket, 2011). Totalt hade 4 532 svenska Natura 2000 områden beslutats fram till år 2016 (SCB, 2017).

Utvärdering och bristanalys

I Lomma kommun finns tre Natura 2000 områden som är beslutade enligt Art- och habitatdirektivet och/eller Fågeldirektivet. Dessa områden har en total yta på 386 hektar (varav 95 hektar landyta). Natura 2000 områdena är till största delen skyddade som naturreservat. Vid Löddeåns mynning (södra) är dock den marina naturreservatsgränsen otydligt angiven då den är baserad på djup. Vid eventuellt framtida bildande av ett marint naturreservat i nordvästra delen av kommunen är det viktigt att området angränsar till det tidigare området så att hela Natura 2000 området täcks in av naturreservatsskydd. I kommunen finns flera olika Natura 2000 naturtyper, det är dock bara en del som har kartlagts.

Framtidsutveckling

Samtliga naturvårdsområden bör inventeras för att undersöka den totala utbredningen av Natura 2000 naturtyper. I samband med inventering bör en geografisk databas med utbredningen av befintliga Natura 2000 naturtyper byggas upp. Hela det beslutade Natura 2000 området vid Löddeåns mynning bör täckas in genom bildande av marint naturreservat.

STRANDSKYDD

Genom strandskyddslagstiftningen värnas allmänhetens tillgång till stränder samt strändernas höga naturvärden på land och under vatten. Enligt miljöbalken syftar strandskyddet till att: *1. trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden, och 2. bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten*. Strandskyddet innebär bland annat förbud mot byggande, grävande och andra åtgärder som väsentligt förändrar livsvillkoren för djur- eller växtarter.

Utvärdering och bristanalys

En stor del av Lomma kommuns yta är strandskyddad. Hela kuststräckan, de bägge åarna, samt Östra dammarna och Oskarfridsdammarna innefattas av strandskydd. Strandskyddets omfattning in mot land kan vara allt från ett par meter till 300 meter, beroende på markanvändning och bebyggelse. Strandskyddet sträcker sig även ut i Lommabukten ungefär 300 meter. Det finns många fastigheter som går ända ner till strandkanten och därmed begränsar tillgängligheten för allmänheten samt påverkar växt- och djurlivet. Endast ungefär 25 % av kuststräckan är idag oexploaterad med en mycket låg grad av fysisk störning. Andelen strandnära byggande i Sverige är idag lika hög som på 1950-talet när strandskyddslagstiftningen kom till och dubbelt så hög som på 1970-talet när strandskyddslagstiftningen skärptes (SCB, 2004,

2015).

Framtidsutveckling

Drift- och underhållsrutiner inom strandskyddat område ska vara anpassade till strandskyddslagstiftningen. I skötselplaner för park- och naturområden bör planerade åtgärder samt ingrepp med relevans för strandskyddslagstiftningens syften framgå och rutinerna för strandskyddstillsyn kan utvecklas. Fastighetsägare och markförvaltare bör informeras om strandskyddslagstiftningen samt strandskyddets omfattning och syften. Fortsatt byggande på strandnära mark vilket strider mot strandskyddets syften måste motverkas för att inte urholka lagstiftningen och för lång tid framöver försämra livsvillkoren för växt- och djurlivet samt möjligheten att vistas nära hav och vatten.

Miljökompensation

Miljökompensation är en metod som används i planerings- och exploateringsprocesser för att uppnå god hushållning med naturresurser och bevara biologisk mångfald och ekosystemfunktioner. Enkelt uttryckt kan man säga att det går ut på att ekologiska värden och funktioner inte ska försämras vid exploateringar och andra projekt, utan allra helst förbättras. En *miljövärdesbedömning* identifierar viktiga ekologiska värden och ekosystemtjänster som är önskvärda att bevara och skydda. Om värden riskerar att påverkas negativt av exploateringen används miljövärdesbedömningen även som grund till en *miljökompensationsutredning*. Kompensationsarbetet utgår ifrån balanseringsprincipen vilken innebär att negativ påverkan i första hand ska *undvikas* och i andra hand *minimeras*. De negativa effekter som kvarstår därefter ska kompenseras. Kompensation kan ske genom att *utjämna* eller *ersätta*. *Utjämning* innebär att man kompenserar på samma plats som den negativa påverkan sker samt med samma funktion som försvinner. *Ersättning* innebär att man kompenserar förlusten på en annan plats i kommunen och/eller med en annan funktion än den som det kompenseras för. Enligt Översiktsplan 2010 och beslut av kommunstyrelsen i Lomma ska miljökompensation användas vid all exploatering, så långt det är rimligt. Lomma kommun arbetar utifrån principen att miljökompensation inte bara ska gottgöra skada som uppkommer utan även förbättra den ekologiska statusen i kommunen.

Utvärdering och bristanalys

Lomma kommun ligger långt fram inom miljökompensationsarbetet jämfört med rikets snitt, men det finns fortfarande många förbättringspunkter. I dagsläget finns det inget lagligt stöd att arbeta med miljökompensation utanför Lomma kommuns egna projekt. Miljöbalken ger endast begränsat stöd för kompensation, exempelvis för intrång eller skada i naturreservat, Natura2000-område eller biotopskyddsområde. Detta medför således att miljökompensation inom projekt som utförs av privata byggherrar eller på privata fastigheter utförs helt på frivillig basis.

Två olika typer av kompensationsområden har utpekats i Översiktsplanen 2010, typ I och typ II. I typ I-områden ändras markanvändningen för att öka de ekologiska kvaliteterna, till exempel kan viss åkermark omvandlas till äng eller skogsmark och i typ II-områden ska befintlig natur förstärkas för att gynna biologisk mångfald. Hittills har det i ett typ I-område vid Otto-Pers gård i Bjärred genom kompensation skapats en damm med omgivande ängsmark.

Arbetsgången för miljökompensationsarbetet har utvecklats i samarbete mellan miljöstrategiska enheten och detaljplaneenheten, vilket har resulterat i att miljövärdesbedömningen utförs tidigt i detaljplaneprocessen. Detta är positivt då man undviker att ekologiska värden upptäcks sent i ett planeringsarbete när eventuella exploateringsplaner redan har beslutats. På samma sätt finns en rutin för projekt som inte föregås av detaljplaneprocessen.

Framtidsutveckling

Lomma kommuns vision är att alla delar av vårt samhälle ska förstå vikten av biologisk mångfald och ekosystemtjänster. I framtiden kommer alla verksamheter, både kommunala

och privata, att integrera miljökompensation i alla projekt. Ett första steg är att kommunen är konsekvent i sitt eget miljökompensationsarbete, men även att den kommunicerar ut goda resultat av miljökompensation till samhället. Det är essentiellt att kompensationsarbetet blir helt integrerat med övrig projektutveckling och förvaltning.

Principer för utökande av natur

Lomma kommun är en till ytan liten kommun med få ytor som inte är bebyggda eller består av jordbruksmark. Att låta naturen få sin plats i och omkring våra samhällen är mycket viktigt. För sin egen skull och för oss. Den biologiska mångfalden är en grund för alla de ekosystemtjänster som naturen bidrar med, allt från pollinering av grödor till den ro och välbefinnande som grönskan skänker oss människor. Historiskt sett har naturen fått ta mindre och mindre plats i samhället till förmån för bostäder och verksamheter, t.ex. fabriker och matproduktion.

För att nå ett hållbart samhälle som värnar om naturen och där invånarna trivs och frodas behövs mer natur i kommunen. Lomma kommun strävar efter att både skapa natur och skydda kommunens befintliga natur men även att integrera natur och ekosystemtjänster i befintliga urbana miljöer samt i vårt jordbrukslandskap och andra antropogena verksamheter och strukturer.

Utvärdering och bristanalys

Vi blir bättre och bättre på att förstå naturens värde och vi avsätter allt fler områden till skyddad natur. Men vi måste bli mer medvetna om naturens roll som en integrerad del i samhället, där den hjälper oss med nödvändiga ekosystemtjänster på nära håll. Här har samhällsplanering en viktig roll men det är också viktigt att nå ut med informationen till externa aktörer som till exempel byggherrar, något som vi har börjat göra.

På grund av de naturliga förutsättningar som finns i vår kommun, är det viktigt att välja vad man kan satsa på för naturvårdande och naturskapande åtgärder. Det finns många abiotiska (icke-levande) faktorer som begränsar vilka naturtyper som kan etableras, såsom jordarter, flackt landskap (topografin) och dominerande västanvindar. Exempelvis bör man inte satsa på att skapa en torr sandstäpp i ett område med lerjordar. Andra faktorer är rent arealmässigt, det vill säga vad som får plats. Därför satsar vi på att skapa och bevara alléer och dungar i stället för hela skogar. Det är viktigt för biologisk mångfald med stora sammanhängande områden men det är i många fall omöjligt i Lomma. Därför satsar vi istället på att skapa bryn och övergångsmiljöer, som också kan hysa en mångfald av arter då dessa innehåller delar av två olika naturmiljöer. Ett skogsbryn kan skapa många olika mikroklimat och hysa både skogsarter från skogen och ängsarter från den intilliggande ängen.

För att kunna göra välgrundade naturvårdande val måste man ha kunskap om naturen. Därför stöter vi på problem när vi inte kan förutse vad klimatförändringarna kan komma att innebära. Det finns andra kunskapsluckor som också försvårar förståelsen om vad som är bäst att satsa på. Till exempel finns bara de ytliga jordarterna karterade, att känna till de underliggande jordarterna och hur djupt de ligger kan göra stor skillnad för hur exempelvis hydrologin beter sig i ett område, var man bör anlägga våtmarker eller vad för vegetation man kan etablera i ett område.

Att ha kunskap om och satsa på vissa så kallade nyckelarter är ett bra sätt att gynna så mycket biologisk mångfald som möjligt. En nyckelart är en art som har stor betydelse för andra arter i ett ekosystem. Exempelvis skapar hackspettar boplatser för många andra fågelarter, ålgräs ger skydd och miljöer för många andra arter och flera av våra ängsväxter hyser många arter som bara kan bo på eller överleva på just dessa växter.

Framtidsutveckling

Viktiga element att fokusera på för att skapa så mycket biologisk mångfald och ekosystemtjänster som möjligt är att skapa och värna om gröna stråk i landskapet. Extra viktigt är detta längs med våra åkrar och vattendrag. Andra fokusgrupper är alléer, våtmarker och störda miljöer så som ruderat- och ängsmarker.

En alléplan och en trädpolicy kommer att tas fram och även en kompensationsstrategi för träd och buskar. Ett annat viktigt fokus är att motverka invasiva arter som hotar inhemska växter.

Implementeringen av ett fungerande miljökompensationsarbete (se tidigare stycke) är också en viktig del i att återskapa sedan länge förlorad natur samt skapa tätortsnära och integrerad natur i vårt samhälle.

Kommunikation och kunskap

Naturpedagogik

I Lomma används naturpedagogik för att tidigt väcka intresse och kunskap för naturen. Förskolorna har ett naturnätverk där pedagoger regelbundet träffas för att lära sig mer och inspirera varandra till att använda naturen i den pedagogiska verksamheten. I kommunen finns sex naturbaser; lådor som är placerade i spännande naturmiljöer och innehåller bland annat håvar, vattenkikare, luppar och artböcker. Utöver att använda närliggande naturområden behöver barnens närmiljö, skol- och förskolegårdar, innehålla varierande miljöer med utrymme för naturliknande miljöer och biologisk mångfald.

Kommunen har en avsatt summa pengar som de pedagogiska verksamheterna kan söka för att utveckla sin naturpedagogiska verksamhet.

Utvärdering och bristanalys

Det finns stora möjligheter att ytterligare utveckla den naturpedagogiska verksamheten i kommunen, intresset är stort hos många pedagoger för att jobba med naturpedagogik men samordnande resurs, framförallt för skolorna, saknas. Det har tidigare funnits ett naturnätverk för skolorna, men detta är för tillfället inte aktivt.

Framtidsutveckling

Flera av kommunens skolgårdar och förskolegårdar kan utvecklas ytterligare för att inbjuda till utforskande av naturmiljöer både på egen hand och i naturpedagogiskt syfte. Samtliga förskolor bör ha nära till ett naturområde där de har möjlighet att uppleva närnatur. Naturbaserna behöver underhållas, och om behov finns utökas.

Naturvärdesinformation

Kunskapen om värden i kommunens naturområden ökar ständigt, då nya områden inventeras med fokus på olika arter. Utöver den information kommunen samlar in genom inventeringar bidrar privatpersoner och föreningar, samt andra myndigheter, med värdefull kunskap om förekomsten och utbredningen av olika arter och livsmiljöer. Intresset och engagemanget för de naturvärden som finns i kommunen kan öka genom att information tillgängliggörs. I kommunens naturreservat samt längs kusten finns skyltar med information om viktiga arter och ekosystem. Särskilda skyltar med information riktad till barn finns i flera naturreservat. Skyltarna är på svenska, ibland med tillägg på engelska och tyska. För att kunna ge information på fler språk behövs digitala kopplingar, tex genom att besökaren kan scanna en QR-kod på tavlan med sin telefon och få tillgång till mer information.

Kommunen har tagit fram en naturguide som på ett lättillgängligt sätt tipsar om vandringar i kommunens naturområde. På hemsidan finns förutom naturguiden information om naturreservat, parker och naturområden.

Flera föreningar i kommunen bidrar med både insamlande av information om arter med mera i kommunen och med att sprida information om naturvärden och friluftsliv till sina medlemmar och allmänheten.

Utvärdering och bristanalys

Information måste ständigt uppdateras, både innehållet, vid ändrat kunskapsläge eller ändrade förhållanden, samt vilka

informationskanaler som används.

Framtidsutveckling

Inventeringar och framtagna rapporter kan aviseras som nyheter på hemsida och sociala medier, samt kommuniceras i pressmeddelanden.

Medborgardialog och annan samverkan

Naturen betyder mycket för många, och det finns invånare med god kunskap och kännedom om kommunens naturområden. Det är viktigt att använda den kunskapen och engagemanget vid arbetet med att utveckla naturvården och att göra det i tidigt skede. Kommunen har flera kanaler för att tillvarata kunskapen och engagemanget hos föreningar och medborgare.

Kustvattenrådet träffas minst en gång per år och diskuterar frågor som påverkar natur och friluftsliv vid kusten, här ingår representanter från kommunen, yrkesfiskarna samt de föreningar som är aktiva längs kusten, men rådet är öppet för alla som vill komma och annonseras på hemsidan.

Flera av de aktiva natur- och friluftsföreningarna används även som remissinstanser och för dialoger inom sina respektive intresseområden vid bildande av naturreservat eller när strategier med påverkan på naturmiljöer tas fram.

Kommuninvånarna bjuds in till öppna samråd vid behov, till exempel vid bildande av naturreservat som är viktiga för allmänheten.

Utvärdering och bristanalys

Det finns idag en rutin för att få informationsutbytet att fungera. Ett problem är hur man ska nå alla grupper och engagera även de som inte vet om att de är intresserade av naturen. Detta är möjligtvis en mycket stor grupp.

Framtidsutveckling

För att engagera nya grupper och få in kunskap om nyttjande av natur eller kommande möjliga konflikter mellan olika nyttjande så behöver nya angreppssätt prövas, möjligtvis även ny teknik.

Aktiviteter

Naturaktiviteter anordnas av kommunen, exempelvis fågelskådning, fågelholksbygge och naturpedagogik i havet i samband med Lommadagarna och Lommabuktens dag. Flera föreningar anordnar dessutom naturaktiviteter i kommunen: Naturskyddsföreningen Lomma-Bjärred anordnar utflykter till flera av kommunens naturområde och årligt slåtter i Domedejla mosse, Skånes Ornitologiska förening arrangerar turer till de populära fågelskådningsplatserna längs kusten, scouterna och friluftsfrämjandet har program med fokus på friluftsliv för barn och unga.

Utvärdering och bristanalys

Liksom med dialog och samverkan är frågan hur man ska nå alla grupper och engagera även de som inte vet om att de är intresserade av naturen. Detta är möjligtvis en mycket stor grupp. Nya metoder behöver utvecklas och nya kanaler för att nå ut med information utnyttjas.

Framtidsutveckling.

Ett sätt att öka antalet publika naturaktiviteter är att anordna invigningar när nya naturreservat bildas, med tex naturguidningar och tipsrundor. Biblioteken i Lomma och Bjärred har varje termin välbesökta aktivitetsprogram, där det är möjligt att anordna föredrag kring naturvärden, gärna i samband med att ny kunskap tagits fram. Ny teknik och nya informationskanaler kan komma att spela en allt större roll.

Bilaga 2: Uppföljning av Naturmiljöprogram 2008-2016

Uppföljning av åtgärdsprogram - sid 43-61 i del A "Naturmiljöprogram med grönplan för Lomma kommun 2008-2016"
LONA = Lokala naturvårdssatsningen (statliga medel via lst)
LOVA = Lokala vattenvårdsprojekt (statliga medel via lst)

ID	Åtgärd	Ansvar	Kostnad kommunen i genomförandet (tkr)	Bidrag (tkr)	Status	Kommentar
1.1	Grön planeringskompetens	TN	en tjänst	0	genomförd	
1.2	Fortbildning inom kommunala förvaltningen	KS	inom ram	0	genomförd och fortgår	
1.3	Krav på grön kompetens vid entreprenader m.m.	TN, MBN	inom ram	0	sker from 2016	
1.4	Inventering av småbiotoper och ruderatmarker inklusive analys och åtgärdsbehov	KS	inom projekt	ev projektdebitering	delvis genomförd/ pågår	
1.5	Ökad kunskap om rödlistade arter	KS	inom projekt	ev projektdebitering	delvis genomförd/ pågår	
1.6	Underlätta för naturpedagogik	BUN, KS, TN	ca 200 + drift inom ram	ca 200	genomförd och fortgår	5 LONA-projekt
1,7	Anordna naturbaser	BUN, KS, TN	200 + drift inom ram	200	8 st finns	2 LONA-projekt
1.8	Inrätta ett Naturmiljöråd	KS	inom ram		genomförd	
1.9	Utöka samarbetet med SLU och Lunds universitet	KS	inom ram		genomförd och fortgår	
2.1	Naturguide	KS	150	150	genomförd	1 LONA-projekt
2.2	Tillgänglighet och säkra vägar till grönområden och natur	TN, MBN	inom ram eller projekt	0	genomförd och fortgår	

ID	Åtgärd	Ansvar	Kostnad kommunen i genomförandet (tkr)	Bidrag (tkr)	Status	Kommentar
2.3	Lokala vandringsleder	KS, TN	150 + drift inom ram + strandstråk	400 ej strandstråk	genomförd och fortgår	Skåneled o Höje å-stråk
~~2.4~~	~~Gångbro över Lödde å~~	~~KS, TN~~	struken politiskt	-	-	
2.5	Fler gröna stråk i slättlandskapet	KS	inom projekt	0	genomförd och fortgår	
2.6	Friskvård och Rehabilitering	SN	-	-	ej genomförd	
2.7	Avstånd till natur- och grönområden	MBN	inom ram	0	genomförd	
2,8	Namnge och skylta natur- och grönområden	TN, MBN	inom projekt	200	genomförd och fortgår	Flera LONA-projekt
2.9	Naturbuss	KS	avslutad 2010	0	genomförd	
3.1	Rensning av åar och diken	KS, TN	inom Höje å vattenråd	200	genomförd och fortgår	LOVA inom Höje å VR
3.2	Kulverterade bäckar och diken	KS, TN	inom Höje å vattenråd	120	genomförd och fortgår	LOVA inom Höje å VR
3.3	Habo dammar	KS	35 + medfinans 300	465 + drift av Habo gård	genomförd och fortgår	1 LONA-projekt
3.4	Höje å landskapsvårdsplan (HVF)	KS	ca 4800	ca 6000	delvis genomförd och fortgår	Flera LONA/LOVA-projekt, miljöinvesteringsstöd samt särskilda medel från HaV
3.5	Kustdammarna skyddas i detaljplan	MBN, KS	225	225	pågående	skyddas nu istället som reservat, pågående LONA-projekt
3.6	Slättängsdammarna skydd naturreservat	KS, TN	243 + drift inom ram	243	genomförd	
3.7	Östra dammen, fysiska åtgärder samt överta reservatet från länsstyrelsen	KS, TN	200 + 325 + drift inom ram	200 + 325	genomförd	dessutom utökat område

Bilaga 2
Uppföljning av Naturmiljöprogram 2008-2016

ID	Åtgärd	Ansvar	Kostnad kommunen i genomförandet (tkr)	Bidrag (tkr)	Status	Kommentar
3.8	Säkra allmänhetens tillgång till kustzonen genom strandstråkets genomförande	MBN, KS, TN, KFN	?	?	genomförd	
3.9	Naturvårdsplan för Lommabukten	KS	310 + tryckkostnad	310	genomförd	Marint naturmiljöprogram, utökat till att bli kustplan o ingå i ÖP
3.10	Planera för en höjning av havsytan	KS, MBN, TN	inom ÖP o dp	0	genomförd och fortgår	
3.11	Inventera, bevara och utveckla värdefulla trädmiljöer	KS, TN	inom projekt	delvis	genomförd och fortgår	Flera av reservatsbildningarna samt fokus i drift mot mer död ved o ädellöv
3.12	Alnarpsparken, kommunen ska bidra till en god förvaltning	KS, SLU	200	0	genomförd och fortgår	Årligt bidrag till parken
3.13	Augustenborg, skydd som naturreservat	MBN, TN	-	-	kommande/ finns i reservatsstrategin	
3.14	Skydda evighetsträd i Borgeby slottspark	KS, TN	-	-	genomförd	åtgärdad genom utvidgat strandskydd
3.15	Domedejla mosse, utvecklad förvaltning	KS, TN	drift inom ram	0	genomförd och fortgår	
3.16	Haboljungs alkärr skydd i detaljplan	KS, TN, MBN	200 + drift inom ram	200	genomförd	skyddat istället som reservat, 1 LONA-projekt
3.17	Haboljungs fure utvecklad förvaltning	KS, TN	170	170	genomförd	skyddat istället som reservat, 1 LONA-projekt
3.18	Kyrkfuret skyddas	KS, TN	-	-	kommande/ finns i reservatsstrategin	
3.19	Plommonskogen inventeras	TN	-	-	kommande/ finns i reservatsstrategin	
3.20	Bevara och återskapa betesmarker	KS	inom Höje å vattenråd	60	genomförd	Fels mosse, Lilla Bennikan, Lomma ängar

ID	Åtgärd	Ansvar	Kostnad kommunen i genomförandet (tkr)	Bidrag (tkr)	Status	Kommentar
3.21	Samarbete kring naturbete - betespooler	KS, TN, KFN	-	-	ej genomförd	
3.22	Blommande vägrenar	TN	inom ram	0	ej genomförd	Behöver samordnas med bekämpning av invasiva växter
3.23	Alnarps fälad fortsatt kommunalt engagemang för området	KS, TN	45	45	genomförd	1 LONA-projekt
3.24	Fels mosse skyddas som naturreservat	KS, TN	inom Höje å vattenråd	skötselstöd samt miljöinvest	genomförd till del	Markägare negativ, området säkrat genom ny vattendom och kommunal skötsel
3.25	Frierupsravinen och Tångarna utveckling av skötseln	KS	-	-	ej genomförd	
3.26	Lilla Bennikans hagar säkrad förvaltning	KS	inom Höje å vattenråd	skötselstöd samt miljöinvest	genomförd	dessutom ny våtmark med skötselstöd för betet
3.27	Löddeåns mynning översyn av skötselplan	KS, TN	-	-	ej genomförd	Länsstyrelsen åtagande, dock utvidgat strandskydd genomfört
3.28	Tillämpning av balanseringsprincipen	KS, MBN	i projekt och dp	forskningsanslag	genomförd	rutiner upprättade internt, handbok finns, pågående forskningsprojekt flera, ingår mer detaljerat i miljömål
3.29	Upprätta gestaltnings- och skötselplaner för grönområden.	TN	500?	0	genomförd	
3.30	Bullerfria områden	MBN, KS	inom ram	0	genomförd och fortgår	ingår i rutiner vid planering
3.31	Park vid Flädie mejeriväg	KS, TN, MBN	-	-	ej genomförd	
3.32	Öresundsparken och Öresundsparkens fritidsområde	KS, TN	100	100	genomförd	dessutom skyddad som reservat 1 LONA-projekt

ID	Åtgärd	Ansvar	Kostnad kommunen i genomförandet (tkr)	Bidrag (tkr)	Status	Kommentar
3.33	Strandhusen och Strandparkens dammar i ekologisk balans	TN	inom ram	0	utfiskning genomförd	
3.34	Strandfuret	TN	ramavtal med CA	0	genomförd	
3.35	Holkar för fåglar och fladdermöss	KS, TN	60	60	genomförd	
3.36	Artspecifika åtgärder	KS	400	400	genomförd och fortgår	snokar, igelkottar, fåglar många arter, fladdermöss många arter, ålgräs flera LONA-projekt
3.37	Begränsa förekomsten av främmande och oönskade arter	TN, MBN	inom ram	0	genomförd och fortgår	en strategi upprättad för kärlväxter

Bilaga 2
Uppföljning av Naturmiljöprogram 2008-2016

Bilaga 3: Rödlistade arter i Lomma kommun

Rödlistade reproducerande arter i Lomma kommun sedan 1980

Totalt har det i artportalen sedan 1980 registrerats 154 rödlistade arter som kan anses reproducera sig i Lomma kommun. Detta innefattar samtliga observationer på kärlväxter, mossor, lavar, svampar, alger, ryggradslösa djur, grod- och kräldjur, fladdermöss, andra däggdjur och fiskar, samt fåglar som registrerats under aktivitetskategori trolig eller säkerställd häckning. Kärlväxter, fåglar, insekter och svampar dominerar vad gäller antalet rödlistade arter.

RÖDLISTADE KÄRLVÄXTER I KOMMUNEN, RAPPORTERADE EFTER 1980

Starkt hotade (EN) arter: renlosta (*Bromus arvensis*), knippnejlika (*Dianthus armeria*), ask (*Fraxinus excelsior*), grusnejlika (*Gypsophila muralis*), ängskorn (*Hordeum secalinum*), dvärgjohannesört (*Hypericum humifusum*), spjutsporre (*Kickxia elatine*), ädelmynta (*Mentha × gracilis*), småblommig ädelmynta (*Mentha × gracilis var. parviflora*), kattmynta (*Nepeta cataria*), luddfingerört (*Potentilla heptaphylla*), dikesskräppa (*Rumex conglomeratus*) och åkermadd (*Sherardia arvensis*).

Sårbara arter (VU) arter: vittätel (*Aira caryophyllea*), grådådra (*Alyssum alyssoides*), taggkörvel (*Anthriscus caucalis*), lungrot (*Blitum bonus-henricus*), sanddådra (*Camelina microcarpa*), rapunkelklocka (*Campanula rapunculus*), källgräs (*Catabrosa aquatica*), småtörel (*Euphorbia exigua*), hedblomster (*Helichrysum arenarium*), knölvial (*Lathyrus tuberosus*), hjärtstilla (*Leonurus cardiaca*), äkta hjärtstilla (*Leonurus cardiaca subsp. cardiaca*), kråkkrassing (*Lepidium coronopus*), källfräne (*Nasturtium officinale*), stallört (*Ononis spinosa subsp. hircina*), väggört (*Parietaria officinalis*), vanlig backsippa (*Pulsatilla vulgaris subsp. vulgaris*), åkerrättika (*Raphanus raphanistrum*), äkta daggvide (*Salix daphnoides subsp. daphnoides*), stortimjan (*Thymus pulegioides*), klibbveronika (*Veronica triphyllos*), luddvicker (*Vicia villosa*), kvarnvicker (*Vicia villosa subsp. varia*) och vanlig luddvicker (*Vicia villosa subsp. villosa*).

Nära hotade (NT) arter (tidigare benämnda ”missgynnade arter”): desmeknopp (*Adoxa moschatellina*), rosenlök (*Allium carinatum*), åkerkulla (*Anthemis arvensis*), kösa (*Apera spica-venti*), paddfot (*Asperugo procumbens*), åkerkål (*Brassica rapa subsp. campestris*), vit sminkrot (*Buglossoides arvensis var. arvensis*), piggtistel (*Carduus acanthoides*), jordtistel (*Cirsium acaule*), riddarsporre (*Consolida regalis*), hålnunneört (*Corydalis cava*), bolmört (*Hyoscyamus niger*), sommarfibbla (*Leontodon hispidus*), kärrjohannesört (*Hypericum tetrapterum*), stenfrö (*Lithospermum officinale*), smal kärringtand (*Lotus tenuis*), åkerrödtoppa (*Odontites vernus*), majnycklar (*Dactylorhiza majalis subsp. majalis*), stor bockrot (*Pimpinella major*), fläcklungört (*Pulmonaria officinalis*), bergbjörnbär (*Rubus montanus*), hårnarv (*Sagina micropetala*), pilblad (*Sagittaria sagittifolia*), kavelhirs (*Setaria viridis*) och etternässla (*Urtica urens*).

RÖDLISTADE LAV-, MOSS- OCH ALGARTER I KOMMUNEN, RAPPORTERADE EFTER 1980

Nära hotade (NT) arter (tidigare benämnda ”missgynnade arter”): grynig dagglav (*Physconia grisea*)

RÖDLISTADE SVAMPARTER I KOMMUNEN, RAPPORTERADE EFTER 1980

Starkt hotade (EN) arter: hartsticka (*Ganoderma pfeifferi*) och eklackticka (*Ganoderma resinaceum*).

Sårbara (VU) arter: gulbrämad flugsvamp (*Amanita franchetii*), fläckig saffransspindling (*Cortinarius alcalinophilus*), porfyrrödling (*Entoloma porphyrophaeum*), stortråding (*Inocybe fibrosoides*), skillerticka (*Inonotus cuticularis*), tårticka (*Inonotus dryadeus*), borstriska (*Lactarius mairei*), rödbrun rottryffel (*Scleroderma cepa*) och liten ekkremla.

Nära hotade (NT) arter (tidigare benämnda ”missgynnade arter”): spetsfotad champinjon (*Agaricus litoralis*) rotsopp (*Caloboletus radicans*), blekspindling (*Cortinarius caesiostramineus*), oxtungsvamp (*Fistulina hepatica*), rödbandsriska (*Lactarius rubrocinctus*), kortfotkremla (*Russula curtipes*) och knottrig rottryffel (*Scleroderma verrucosum*).

RÖDLISTADE DÄGGDJUR RAPPORTERADE EFTER 1980

Sårbara (VU) arter: tumlare (*Phocoena phocoena*)

RÖDLISTADE HÄCKANDE FÅGLAR I KOMMUNEN, RAPPORTERADE EFTER 1980

Akut hotade (CR) arter: sydlig kärrsnäppa (*Calidris alpina schinzii*)

Starkt hotade (EN) arter: pungmes (*Remiz pendulinus*), svarthakad buskskvätta (*Saxicola rubicola*)

Sårbara (VU) arter: kungsfiskare (*Alcedo atthis*), årta (*Anas querquedula*), tornseglare (*Apus apus*), brunand (*Aythya ferina*), hussvala (*Delichon urbicum*), sävsparv (*Emberiza schoeniclus*), gråtrut (*Larus argentatus*), ejder (*Somateria mollissima*), småtärna (*Sternula albifrons*), stare (*Sturnus vulgaris*), kentsk tärna (*Thalasseus sandvicensis*)

Nära hotade (NT) arter (tidigare benämnda ”missgynnade arter”): duvhök (*Accipiter gentilis*), sånglärka (*Alauda arvensis*), ängspiplärka (*Anthus pratensis*), fjällvråk (*Buteo lagopus*), blå kärrhök (*Circus cyaneus*), mindre hackspett (*Dendrocopos minor*), spillkråka (*Dryocopus martius*), pilgrimsfalk (*Falco peregrinus*), skräntärna (*Hydroprogne caspia*), skäggmes (*Panurus biarmicus*), rapphöna (*Perdix perdix*), svart rödstjärt (*Phoenicurus ochruros*), backsvala (*Riparia riparia*), buskskvätta (*Saxicola rubetra*)

RÖDLISTADE FISKAR I KOMMUNEN, RAPPORTERADE EFTER 1980

Akut hotade (CR) arter: ål (*Anguilla anguilla*)

Sårbara (VU) arter: torsk (*Gadus morhua*)

Nära hotade (NT) arter (tidigare benämnda ”missgynnade arter”): sjurygg (*Cyclopterus lumpus*)

RÖDLISTADE GROD- OCH KRÄLDJUR I KOMMUNEN, RAPPORTERADE EFTER 1980

Sårbara (VU) arter: grönfläckig padda (*Bufotes variabilis*), strandpadda (*Epidalea calamita*), lökgroda (*Pelobates fuscus*)

RÖDLISTADE LEDDJUR I KOMMUNEN, RAPPORTERADE EFTER 1980

Starkt hotade (EN) arter: Spindlar – kärrmånspindel (*Agroeca dentigera*)

Sårbara (VU) arter: Fjärilar – bålgetingsglasvinge (*Sesia bembeciformis*); Skalbaggar – större vedvivel (*Cossonus parallelepipedus*), borstbagge #1 (*Dasytes nigrocyaneus*), kortvinge #1 (*Silusa rubiginosa*); Steklar – rovstekel #1 (*Diodontus tristis*); Tvåvingar – brokig strömvapenfluga (*Oxycera trilineata*)

Nära hotade (NT) arter (tidigare benämnda ”missgynnade arter”): Fjärilar – ockragult gulvingsfly (*Cirrhia gilvago*), brunrött rovfly (*Cosmia pyralina*), ligusterfly (*Craniophora ligustri*), större vitbärefly (*Hadena bicruris*), sexfläckig bastardsvärmare (*Zygaena filipendulae*); Skalbaggar – smal frölöpare (*Harpalus anxius*), rödhjon (*Pyrrhidium sanguineum*), pilbladsbock (*Donacia dentata*) , stillfröjordloppa (*Psylliodes tricolor*), bladbagge #1 (*Chrysomela saliceti*), bladbagge #2 (*Oomorphus concolor*), bladbagge #3 (*Phyllotreta dilatata*), dykare #1 (*Dytiscus circumflexus*), blåsbagge

#1 (*Clanoptilus barnevillei*), trädsvampborrare (*Cis fusciclavis*), gråbandad trägnagare (*Hemicoelus costatus*), trägnagare #1 (*Anobium fulvicorne*), trägnagare #2 (*Grynobius planus*), vasstandad trädbasbagge (*Lissodema denticolle*), asbagge #1 (*Thanatophilus dispar*), kortvinge #1 (*Euplectus duponti*), kortvinge #2 (*Philonthus salinus*), kortvinge #3 (*Quedius balticus*), kortvinge #4 (*Stenus providus*), kortvinge #5 (*Tasgius globulifer*), kortvinge #6 (*Trichonyx sulcicollis*), kärnfruktsplintborre (*Scolytus mali*), vivel #1 (*Aulacobaris lepidii*) vivel #2 (*Ceutorhynchus chalybaeus*), vivel #3 (*Ceutorhynchus thomsoni*), vivel #4 (*Phloeophagus lignarius*), vivel #5 (*Tournotaris bimaculata*), tvåfärgad barksvartbagge (*Corticeus bicolor*); Sländor – vattenmyrlejonslända (*Osmylus fulvicephalus*); Spindlar – kärrgropspindel (*Entelecara omissa*); Steklar – mosshumla (*Bombus muscorum*), lusernbi (*Melitta leporina*), punktblodbi (*Sphecodes puncticeps*) ; Tvåvingar – vapenfluga #1 (*Beris vallata*), långryggad barkvapenfluga (*Eupachygaster tarsalis*)

RÖDLISTADE ÖVRIGA RYGGRADSLÖSA DJUR I KOMMUNEN, RAPPORTERADE EFTER 1980

Nära hotade (NT) arter (tidigare benämnda ”missgynnade arter”):
Blötdjur – smal dammsnäcka (*Omphiscola glabra*)

Bilaga 3
Rödlistade arter i Lomma kommun

Bilaga 4: Referenser

ArtDatabanken (2015). *Rödlistade arter i Sverige 2015*. ArtDatabanken SLU, Uppsala

Billqvist, M. och Birkedal L. (2016). *Skånes trollsländor – En atlasinventering 2009-2014.* ISBN: 978-91-637-7299-3

Elmqvist, T. A. (2014). *Urbanization, biodiversity and ecosystem services*. Springer

EU (2014) *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1143/2014 av den 22 oktober 2014 om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter.*

Fröborg H. 1996. *Pollination and seed production in five boreal species of Vaccinium and Andromeda (Ericaceae).* Canadian Journal of Botany 74: 1363-1368.

IPCC (2014) *Climate Change 2014: Synthesis Report. Contribution of Working Groups I, II and III to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change* [Core Writing Team, R.K. Pachauri and L.A. Meyer (eds.)]. IPCC, Geneve, Schweiz

Lomma kommun (2008) *Naturmiljöprogram med grönplan för Lomma kommun 2008-2016.*

Lomma kommun (2010a) Översiktsplan 2010 för Lomma kommun.

Lomma kommun (2010b) *Marint naturmiljöprogram för Lomma kommun 2010-2020*.

Lomma kommun (2014) *Miljömål för Lomma kommun 2014-2020*.

Lomma kommun (2015a) *Skötselprogram för Lomma kommuns grönytor*.

Lomma kommun (2015b) *Vision 2030 & övergripande mål 2015-2019*.

Lomma kommun (2015c) *Energi- och klimatplan för Lomma kommun 2015-2020*.

Lomma kommun (2015d) *Miljöpolicy för Lomma kommun.* Författningssamling J.2

Länsstyrelsen Skåne (2007) *Det skånska landsbygdsprogrammet – ett utvecklingsprogram med landskapsperspektiv*. ISSN: 1402-3393, rapportnummer: 2007:10

Länsstyrelsen Skåne (2015) *Vägen till ett biologiskt rikare Skåne – Naturvårdsstrategi för Skåne.* ISBN: 978-91-7675-011-7 | Rapportnummer: 2015:23

Länsstyrelsen Skåne (2016) *Skånska åtgärder för miljömålen – Regionalt åtgärdsprogram för miljökvalitetsmålen 2016-2020.* ISBN: 978-91-7675-048-3, rapportnummer: 2016:16

Länsstyrelsen Skåne (2017) *Kommunala ansvarsarter i Skåne*. ISBN: 978-91-7675-075-9. rapportnummer: 2017:03

Naturskyddsföreningen (2010) *Skogen som klassrum*.

Naturvårdsverket (2011) *Natura 2000 i Sverige*. http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledningar/Skyddad-natur/Natura-2000/ Hämtad: 2017-09-30

Naturvårdsverket (2015) *Beslut om att bilda naturreservat – innehåll och utformning*.

Naturvårdsverket (2017) Åtgärdsprogram för hotade arter och naturtyper. http://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Miljoarbete-i-Sverige/Uppdelat-efter-omrade/Naturvard/Atgardsprogram-for-hotade-arter/ Hämtad 2017-09-11

Morris J., Camino M. 2011. *Economic Assessment of Freshwater, Wetland and Floodplain (FWF) Ecosystem Services.* UK National

Ecosystem Assessment. Working Paper. UK NEA Economic Analysis Report.

Mossberg B., Stenberg L. 2010. *Den nya nordiska floran.* Wahlström och Widstrand.

Oliver, T. H., Heard, M. S., Isaac, N. J., Roy, D. B., Procter, D., Eigenbrod, F. et al (2015). *Biodiversity and resilience of ecosystem functions*. Trends in Ecology & Evolution, 30(11), 673-684

Rader R., Bartomeus I., Garibaldi L.A., Garratt M.P.D., Howlett B.G., Winfree R. et al (2016) *Non-bee insects are important contributors to global crop pollination*. Proc Natl Acad Sci 113:146–151

Region Skåne (2014) *Det öppna Skåne – Skånes regionala utvecklingsstrategi 2014.*

SCB (2004) *Bebyggelseutvecklingen längs kust och strand*. Statistiska meddelanden MI 50 SM 0301

SCB (2015) *Strandnära byggande 2010-2014*, Statistiska meddelanden MI 50 SM 1501

SCB (2017) *Skyddad natur 2016-12-31*. Statistiska meddelanden MI 41 SM 1701

SFS (2010) *Förordning (2010:2008) om statsbidrag till friluftsorganisationer.* Svensk författningssamling 2010:2008.

SSI (2014a) *Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning.* Svensk standard SS 199000:2014

SSI (2014b) *Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – Komplement till SS 199000.* Svensk standard SS 199001:2014

Toxicon (2017a). *Undersökningar i Öresund 2016 - bottenfauna och sediment*. ISSN 1654-0689. rapportnummer 2017:4

Toxicon (2017b). *Undersökningar i Öresund 2016 - hydrografi*. ISSN 1654-0689. rapportnummer 2017:2

Williams, LE. (2005) *Kärlväxtinventering i Lomma kommun 2005 – Kyrkofuret, Habo Ljungs fure, Augustenborg och Leråkra.*

Williams, LE 2006. *Slättängsdammarna – Vegetationstypsinventering 2006*

Yachi, S., och Loreau, M. (1999). *Biodiversity and ecosystem productivity in a fluctuating environment: the insurance hypothesis*. Proceedings of the National Academy of Sciences, 96(4), 1463-1468

Samrådsredogörelse gällande internremiss av förslag på Naturmiljöprogram för Lomma kommun 2018-2025

2018-05-05, Lomma kommun

Förslag på Naturmiljöprogram för Lomma kommun 2018-2025 har skickats på internremiss till nämnderna i Lomma kommun mellan 2017-11-09 och 2017-12-31. Nedan redogörs och bemöts inkomna yttranden.

BARN- OCH UTBILDNINGSNÄMNDEN

Förvaltningen har inget att erinra avseende gällande mål, åtgärder eller figurer.

De kostnadsbedömningar som görs i sammanställningen bör därför endast betraktas som uppskattningar, mot bakgrund av tidigare utredningsinsatser inom området.

Åtgärd 10.2.1.1 Åtgärder som genomförs i kustzonen ska alltid remitteras till ekologisk kompetens. Ansvarig nämnd: Alla

Yttrande: Förvaltningens bedömning: Sådana projekt som genomförs i kustzonen sker inte kontinuerligt och är därför svåra att bedöma kostnaden för. Kostnad uppkommer endast vid de tillfällen då projekt planeras som innebär aktivitet i kustzonen. Sådana projekt bedöms inte ske inom barn- och utbildningsnämndens ansvarsområden.

Svar: *Det tillkommer ingen kostnad för BUN att remittera till ekologisk kompetens då kompetensen finns på planeringsavdelningen. Bedömningen från miljöstrategernas sida är att en sådan remittering minskar arbetsbelastningen och ökar samordningsvinsterna internt och åtgärden ska ses som ett arbetssätt.*

Åtgärd 12.2.1.1 Utred strukturer och platser som är viktiga att bevara för barnens upplevelsevärden i skogen. Ansvarig nämnd: KS (huvudansvar) och BUN.

Yttrande: Förvaltningens bedömning: Inom förskolan sker utevistelse i hög omfattning. Denna utevistelse sker huvudsak i den lokala naturmiljön. I det dagliga arbetet sker utredning av strukturer och platser som är viktiga att bevara för barnens upplevelsevärden. Sådana utredningar sker inom ramen för den verksamhetsplanering som görs inom förskolan. Motsvaranden utredningar sker för att bevara elevernas upplevelsevärden inom grundskolan. Övergripande utredningar strukturer och platser bedöms ske genom medverkan i arbetsgrupper. Medverkande: verksamhetschef förskolan, verksamhetschef grundskolan. Bedömd tid: 4 timmar/verksamhet/år. Totalt ger detta 8 timmar/år. Kostnadsbedömning 4,4 tkr/år. Kostnadsbedömningen ovan är endast en försiktig uppskattning, mot bakgrund av tidigare utredningsinsatser.

Svar: *Kostnader anges av KS då de är huvudansvarig nämnd. Vid angivandet av kostnader av KS har ovanstående yttrande tagits i beaktande.*

Åtgärd 15.1.1.1 På skolors och förskolors gårdar samt i deras närmiljö ska tillgången på naturmiljöer öka. Indikator: Antal projekt med ökning av naturlik grönstruktur vid förskolor och skolor. Ansvarig nämnd: KS (huvudansvar), TN och BUN.

Yttrande: Förvaltningens bedömning: Planering av gårdar vid kommunens för- och grundskolor sker i projektform, där pedagog, skolledare och intendent samverkar med representanter för samhällsbyggnadsförvaltningen. Sådan projektering sker i huvudsak i samband med att en förskola eller skola byggs alternativt byggs till eller om. Anpassning av befintlig gård har även gjorts vid några tillfällen. För att bedöma kostanden bör tidsåtgång, antalet medverkande personer och aktuella personalkostnader uppskattas. Denna kostnad år svår att bedöma då projekten kan variera i omfattning. Medverkande i projektgrupp: Pedagoger, skolledare och intendent. Bedömd tid: 8 timmar/representant/år. Totalt ger detta 24 timmar/år. Kostnadsbedömning 10,2 Tkr/år. Kostnadsbedömningen ovan är endast en försiktig uppskattning, mot bakgrund av tidigare utredningsinsatser.

Svar: *Kostnader anges av KS då de är huvudansvarig nämnd. Vid angivandet av kostnader av KS har ovanstående yttrande tagits i beaktande. Kostnaden faller främst inom projektens kompensationskostnader och ska ingå i projekteringen.*

Åtgärd 15.1.1.3 Naturnätverk i skolor och förskolor ska stimuleras. Ansvarig nämnd: BUN (huvudansvar) och KS.

Yttrande: Förvaltningens bedömning: Planering av arbete som stimulerar naturnätverk i kommunens för- och grundskolor sker som en del i verksamheternas arbete med verksamhetsplanering. När sådan verksamhetsplanering sker är utgångspunkten barn och elevers lärande. Naturnätverk stimuleras därför när de bedöms stärka barn och elevers lärande. För- och grundskolorna bedriver naturpedagogisk undervisning som är kopplad till den lokala naturen och naturvården. I detta arbete fungerar de naturbaser som etablerats som ett stöd.

Svar: *Svaret tolkas som att åtgärden ryms inom ordinarie verksamhetsbudget. Idag stimuleras ovanstående nätverk med 30 tkr per år från KS.*

Åtgärd 15.2.3.1 Utred möjligheten att skapa aktivitetsstråk för barn. Stråket bör innehålla stationer med äventyrliga och lekfulla upplevelser med koppling till naturen. Ansvarig nämnd: KS (huvudansvar), KFN och BUN.

Yttrande: Förvaltningens bedömning: När det gäller kostnadsbedömning av utredning avseende möjligheten att skapa aktivitetsstråk för barn i enlighet med målet ser förvaltningen att ett sådant arbete sker i en arbetsgrupp där UKF — förvaltningen är representerad av verksamhetschef för förskola eller grundskola. Kostnadsbedömning bygger på bedömningen att aktuell utredning kan omfatta tre möten om vardera fyra timmar. Medverkande: verksamhetschef förskolan och verksamhetschef grundskolan. Bedömd tid: Aktuell utredning kan omfatta tre möten om vardera fyra timmar/ verksamhetschef och år. Totalt ger detta 24 timmar/år. Kostnadsbedömning 13,2 Tkr/år. Kostnadsbedömningen ovan år endast en försiktig uppskattning, mot bakgrund av tidigare utredningsinsatser.

Svar: *Kostnader anges av KS då de är huvudansvarig nämnd. Vid angivandet av kostnader av KS har ovanstående yttrande tagits i beaktande. Bedömningen från miljöstrategerna är att detta kan rymmas inom ordinarie budget hos BUN om utredningen inte sker på ett år utan kan ske i den takt som ryms inom verksamheten.*

KULTUR- OCH FRITIDSNÄMNDEN

Åtgärd 10.2.1.1 Åtgärder som genomförs i kustzonen ska alltid remitteras till ekologisk kompetens. Ansvarig nämnd: Alla

Yttrande: Förvaltningens bedömning: Sådana projekt som genomförs i kustzonen sker inte kontinuerligt och är därför svåra att bedöma kostnaden för. Kostnad uppkommer endast vid de tillfällen då remiss avseende aktuellt projekt formuleras. Medverkande: Kultur- och fritidschef. Kostnadsbedömning: 1 000 kronor per tillfälle.

Svar: *Det tillkommer ingen kostnad för KFN att remittera till ekologisk kompetens då kompetensen finns på planeringsavdelningen. Bedömningen från miljöstrategernas sida är att en sådan remittering minskar arbetsbelastningen och ökar samordningsvinsterna internt och åtgärden ska ses som ett arbetssätt.*

Åtgärd 15.1.2.1 Skapa en naturbod med målgruppsanpassad information om kommunens/områdets djur, växter, geologi och kulturhistoria. Indikator: Färdig naturbod. Ansvarig nämnd: KS

Yttrande: Förvaltningens bedömning: Åtgärd 1 - Nämnden gör en förstudie angående en naturpedagogisk mötesplats. Åtgärd 2 - Nämnden ser över möjligheterna att anlägga en naturpedagogisk mötesplats. Förvaltningen återkommer med kostnadsförslag. Ansvarig nämnd: KFN

Svar: *Då åtgärden i hög grad berör både KFN och KS har båda nämnder markerats som huvudansvariga. KFN anger i sitt yttrande att skapandet av en ny naturpedagogisk mötesplats (i underlagsmaterialet kallad naturbod) enbart ska utredas, detta med två delåtgärder. Dessa insatser bedöms ändå rymmas inom samma åtgärd och åtgärdsformuleringen ändras till: ”Möjligheten att skapa en naturpedagogisk mötesplats med målgruppsanpassad information om kommunens/områdets djur, växter, geologi och kulturhistoria ska utredas.”. Indikatorn ändras också till ”Färdig utredning”, kostnaden anges vara ”Inom projekt” och driftskostnaden tas bort. De föreslagna ändringarna och synpunkterna har diskuterats med Michael Tsiparis som ansåg dem lämpliga.*

Åtgärd 15.2.1.1 Lokala vandringsstråk i anslutning till Skåneleden ska etableras. Indikator: Antal och total sträcka vandringsleder i Lomma kommun. Ansvarig nämnd: KFN (huvudansvar) och KS

Yttrande: Förvaltningens bedömning: Lokal vandringsled över Habo fure skulle vara möjlig att anlägga. Kostnadsbedömning: Kostnad för märkning och marknadsföring. Kostnad: 50 Tkr. Driftskostnad 10 Tkr. Genomförandeperiod: 2018.

Svar: *De uppskattade kostnaderna är väldigt höga (det är lika mycket som hela Skåneleden kostade), dessutom finns redan vandringsstråk etablerade i det föreslagna området. Den föreslagna genomförandeperioden är väldigt snäv och åtgärden bör inte begränsas till en specifik insats. Det bedöms att tillkommande kostnader angivna i yttrandet ändå kan anges i samband med åtgärden fr.o.m. 2019, men att åtgärden anses rymma flera insatser under hela programperioden d.v.s. t.o.m. 2025. Åtgärdsformuleringen är inte ändrad och KFN står kvar som huvudansvarig nämnd. Då åtgärden avser utveckling i naturområden ska den ske i samråd med oss miljöstrateger (KS är delansvarig nämnd). Föreslagna ändringar och synpunkter har diskuterats med Michael Tsiparis som ansåg dem lämpliga.*

Åtgärd 15.2.1.2 Vandringsled och ridväg mellan Fjelie by och Fels mosse skapas. Indikator: Färdig vandringsled och ridväg. Ansvarig nämnd: KS (huvudansvar) och KFN.

Yttrande: Förvaltningens bedömning: Nämnden anlägger inte några vandrings- och ridvägar men medverkar gärna till att sådana anläggs i kommunen.

Svar: *Kostnader anges av KS då de är huvudansvarig nämnd.*

Åtgärd 15.2.1.3 Vandringsled mellan Flädie tegelbruk och banvallen vid Leråkra skapas. Indikator: Färdig vandringsled. Ansvarig nämnd: KS (huvudansvar) och KFN.

Yttrande: Förvaltningens bedömning: Nämnden anlägger inte några vandringleder men medverkar gärna till att sådana anläggs i kommunen.

Svar: *Kostnader anges av KS då de är huvudansvarig nämnd.*

Åtgärd 15.2.2.1 Minst tre meditationsplatser skapas i kommunens naturmiljöer. Indikator: Antal meditationsplatser. Ansvarig nämnd: KS (huvudansvar) och KFN.

Yttrande: Förvaltningens bedömning: Nämnden anlägger inte några meditationsplatser men förvaltningen vill medverka till att naturmiljö förblir orörd så att naturliga meditationsplatser skapas. En naturlig meditationsplats är stenarna vid Tolvevägen.

Svar: *Kostnader anges av KS då de är huvudansvarig nämnd.*

Åtgärd ? Naturområden ska användas för att utveckla spontanidrott och hälsofrämjande aktiviteter. Ansvarig nämnd: KFN.

Yttrande: Förvaltningens bedömning: KFN ska ta fram en strategi för att nyttja naturområden för att utveckla spontanidrott och hälsofrämjande aktiviteter. Efter strategin har tagits fram kommer nämnden med ett kostnadsförslag.

Svar: *Detta är ett förslag på ett nytt mål och en ny åtgärd. Då åtgärden avser utveckling i naturområden ska det ske i samråd med oss miljöstrateger. KS har därför lagts till som delansvarig nämnd. Vi anser att åtgärden passar under det Lokala målet 15.2 ”Nyttjandet av naturområden i Lomma kommun för rekreation, friluftsliv och välmående ska främjas” under Delmål 15.2.2 ”Nyttjande av naturen för lugn och ro och hälsofrämjande aktiviteter ska öka” (tidigare stod det ”hälsofrämjande skäl” det har ändrats till ”hälsofrämjande aktiviteter”). Följande åtgärd har där skapats: Åtgärd 15.2.2.3 ” En strategi för att nyttja naturområden för spontanidrott och hälsofrämjande aktiviteter ska tas fram.” Indikator: Färdig strategi. Ansvarig nämnd: KFN (huvudansvar) och KS. Strategin har angivits ingå i ordinarie verksamhetsbudget och genomförandeperiod har satts till och med 2019.*

Åtgärd 15.2.3.1 Utred möjligheten att skapa aktivitetsstråk för barn. Stråket bör innehålla stationer med äventyrliga och lekfulla upplevelser med koppling till naturen. Indikator: Färdig utredning. Ansvarig nämnd: KS (huvudansvar), KFN och BUN.

Yttrande: Förvaltningens bedömning: Nämnden anlägger inte några aktivitetsstråk för barn men vill medverka till att ta fram sådana i samarbete med BUN.

Svar: *Kostnader anges av KS då de är huvudansvarig nämnd.*

MILJÖ- OCH BYGGNADSNÄMNDEN

Åtgärd 10.1.1.3 Årliga insatser ska minska utbredningen av invasiva arter som hotar kustmiljöns flora. Ansvarig nämnd: KS (huvudansvar), MBN och TN

Yttrande: Det ansvar som ligger på Miljö- och byggnadsnämnden bedöms innebära beslut om förbud, samråd och rådgivning inom till exempel strandskydds- och naturskyddsärenden inom kustzonen vilket ingår i den ordinarie verksamheten. Miljö- och byggnadsnämnden har därför inget att yttra sig över detta.

Svar: *Bedömningen är korrekt och kostnader anges av KS då de är huvudansvarig nämnd.*

<u>Åtgärd 10.2.1.1</u> Åtgärder som genomförs i kustzonen ska alltid remitteras till ekologisk kompetens. Ansvarig nämnd: Alla

Yttrande: För "Åtgärder som genomförs i kustzonen ska alltid remitteras till ekologisk kompetens" står "alla" nämnder som ansvariga. Detta bedömer Miljö- och byggnadsnämnden inte medföra någon extra kostnad för någon nämnd. Däremot anser Miljö- och byggnadsnämnden att någon nämnd står som huvudansvarig och föreslår Kommunstyrelsen. Trots att ingen kostnad föreligger och att åtgärden är något som bör ske tillsvidare (ingen specifik genomförandetid) så bör någon nämnd vara ansvarig för att rapportera det i STRATSYS.

Svar:

Det tillkommer ingen kostnad att remittera till ekologisk kompetens då kompetensen finns på planeringsavdelningen. Bedömningen från miljöstrategernas sida är att en sådan remittering minskar arbetsbelastningen och ökar samordningsvinsterna internt och åtgärden ska ses som ett arbetssätt. Att en nämnd står med som ansvarig innebär inte nödvändigtvis att något ska rapporteras i STRATSYS.

<u>Övriga yttranden</u>

Yttrande: Miljö- och byggnadsnämnden har följande reflektioner över kartmaterialet i del B — Naturen i Lomma: Generellt bör skraffering och tydlighet omarbetas. Exempelvis är kartan för strand- och landskapsbildskydd svårtydd likasom kartan om kompensationsområde. Färgskalor och skraffering gör det svårt att tyda dessa (tänk också på färgval med hänseende till färgblindhet och liknande). Kartorna som beskriver områdesskydd bör göras större för att vara tydligare, Exempelvis kartan över naturreservat är svår att tyda. Kartorna som beskriver den biologiska mångfalden behöver förklaras tydligare bland annat gällande hur bedömningen är gjord och vad kartorna innebär.

Svar: *Kartorna som visar naturreservat, strand- och landskapsbildskydd, kompensationsområden samt landbaserade ekologiska korridorer och övriga spridningsvägar har justerats i färger och skraffering för att göra dem tydligare. Kartorna som beskriver områdesskydd har dock inte gjorts större då syftet enbart är avsedda att ge en översikt, i det detaljerade fortsatta arbetet används GIS-filer. Följande text finns i första stycket i kapitel Läsanvisning:*

> *”…I del B kan man även ta del av beskrivningar och geografisk avgränsning för naturvärden, skydd, naturområden och övriga grönstrukturer. Den geografiska kartläggningen i naturmiljöprogrammet är utvecklad i geografiska informationssystem (GIS) och det är de digitala GIS-filerna som ska användas som underlag vid kommunens fysiska planering.”*

I figurtexten till kartorna som illustrerar naturens värden (biologisk mångfald och ekosystemtjänster) har följande text lagts till:

> *”…Beskrivning av de större naturområdena med bedömning av specifika värden finns i denna del av naturmiljöprogrammet under kapitlet Naturområden och övriga grönstrukturer. Naturens värden beskrivs övergripande i kapitlet Biologisk mångfald och i detta kapitel (Ekosystemtjänster).”*

Yttrande: I kapitlet "Natur- och grönområden" i del B bör exempel på olika skyddade områden (såsom biotopskyddsområden, områden som omfattas av landskapsbildskydd och så vidare) framgå i text.

Svar: *Miljöstrategernas bedömning är att exempel är överflödigt då Skyddade områden finns tydligt och översiktligt markerade i kartor i detta kapitel. Det hänvisas även till dessa kartor samt i vissa fall även till områdestexter i textstyckena som avses i yttrandet. Gällande biotopskydd behöver biotopskyddade strukturer utredas och i vissa fall beslutas. Exempel på biotopskyddade strukturer ges i textstycket och det anges även att flera av åtgärderna syftar till att öka och sprida kunskapen om befintliga småbiotoper.*

Yttrande: I kapitlet "Natur- och grönområden" i del B under rubriken "Strandskydd" går att läsa att Länsstyrelsen eller kommunen (om de har delegation) kan ge dispens från strandskyddsbestämmelserna och att Lomma kommun beslutar i dispensärenden gällande Höje Å och Oskarfridsdammarna. I själva verket har Miljö- och byggnadsnämnden delegation att besluta om dispens från strandskyddsbestämmelserna, med få undantag, på samtliga strandskyddsområden inom kommunen. Länsstyrelsen har i alla beslut rörande beviljande av dispens rätt att inom tre veckor överpröva ärendet. Vidare påpekar Miljö- och byggnadsnämnden att enligt miljöbalken sträcker sig det generella strandskyddet 100 meter från strandlinjen (både ut i vattnet och in på land) men i Skåne är de strandskyddade områdena reviderade av Länsstyrelsen och kommunerna gemensamt. Det kan ha minskats, ökat till max 300 meter och i vissa fall helt tagits bort.

Svar: *Textstycket under rubriken Strandskydd är nu ändrad till:*

> *”I miljöbalkens 7 kap. 13-18 § regleras skyddet av våra stränder. Skyddet innebär bland annat att det är förbjudet att uppföra nya byggnader eller utföra andra anläggningar som inkräktar på tillgängligheten enligt allemansrätten eller väsentligen försämrar livsvillkoren för växter och djur. Miljö- och byggnadsnämnden i Lomma kommun har delegation att besluta om dispens från strandskyddsbestämmelserna, med få undantag, på samtliga strandskyddsområden inom kommunen. Länsstyrelsen har i alla beslut rörande beviljande av dispens rätt att inom tre veckor överpröva ärendet. Enligt miljöbalken sträcker sig det generella strandskyddet 100 meter från strandlinjen (både ut i vattnet och in på land) men i Skåne är de strandskyddade områdena reviderade av Länsstyrelsen och kommunerna gemensamt. Det kan ha minskats, ökat till max 300 meter och i vissa fall helt tagits bort. Strandskyddade områden i Lomma kommun illustreras i kartan Strandskydd och landskapsbildskydd i detta kapitel.”*

Yttrande: I naturområdesbeskrivningarna beskrivs område 17 — Prålmlyckan utpekat som lämpligt för naturreservatsbildning och att delar av området omfattas av strandskyddsbestämmelserna. Miljö- och byggnadsnämnden anser att det borde framgå att området i nuläget omfattas av ett interimistiskt förbud i väntan på en eventuell naturreservatsbildning samt hur länge detta förbud gäller eftersom detta bättre beskriver nulägesbilden av områdets skyddsstatus och vilka förbud som råder där just nu samt vilken utvecklingsmöjlighet området har.

Svar: *Under rubriken Skyddstatus har följande text lagts till: ”… Området omfattas till och med 2020-02-02 av ett interimistiskt förbud i väntan på en eventuell naturreservatsbildning…”.*

Yttrande: Miljö- och byggnadsnämnden påpekar att FN:s hållbarhetsmål nummer 6 (säkerställa tillgången till och en hållbar förvaltning av vatten och sanitet får alla), nummer 14 (bevara och nyttja haven och de marina resurserna på ett hållbart sätt för en hållbar utveckling) och nummer 15 (skydda, återställa och främja ett hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem, hållbart bruka

skogar, bekämpa ökenspridning, hejda och vrida tillbaka markförstöringen samt hejda förlusten av biologisk mångfald) bör implementeras i Naturmiljöprogrammet.

Svar: *De globala målen beskrivs i kapitel Styrmedel och ramverk i stycket Agenda 2030 och de globala målen. Där tas mål 15 upp som exempel och vi har nu även lagt till mål 6 (Rent vatten och sanitet) och mål 11 (Hållbara städer och samhällen). I första stycket i kapitel Mål och åtgärder har följande text lagts till:*

> *"* Flera av målen och åtgärderna är också kopplade till arbetet med att uppnå de av FN uppsatta globala målen för hållbar utveckling, detta gäller bland annat delmålen *Ekosystem och biologisk mångfald, Rent vatten och sanitet* och *Hållbara städer och samhällen*."

SOCIALNÄMNDEN

Åtgärd 10.2.1.1 Åtgärder som genomförs i kustzonen ska alltid remitteras till ekologisk kompetens. Ansvarig nämnd: Alla.

Yttrande: Åtgärder som genomförs i kustzonen sker inte kontinuerligt och kostnader tillkommer endast vid de tillfällen då åtgärder innebär aktivitet i kustzonen. Sådana åtgärder bedöms inte ske inom socialnämndens ansvarsområde.

Svar:

Det tillkommer ingen kostnad för SN att remittera till ekologisk kompetens då kompetensen finns på planeringsavdelningen. Bedömningen från miljöstrategernas sida är att en sådan remittering minskar arbetsbelastningen och ökar samordningsvinsterna internt och åtgärden ska ses som ett arbetssätt.

Åtgärd 15.3.5.1 Bristanalys gällande tillgänglighetsanpassade naturbesöksmål ska genomföras. Ansvarig nämnd: SN och KS.

Yttrande: Bristanalys avseende tillgänglighetsanpassade naturbesöksmål genomförs inte i nuläget men bedöms kunna inrymmas inom förvaltningens ordinarie verksamhet. Vid genomförandet av analysen kan synpunkter och stöd med fördel inhämtas från det kommunala funktionshindersrådet som kan bidra med värdefull kompetens inom området. Åtgärden bedöms inte medföra genomförandekostnader utöver vad som ryms inom ordinarie verksamhetsbudget. Genomförandeperiod för analys bedöms till tidigast 2018.

Svar: *Detta är noterat, då genomförandeperiod är angiven som tidigast 2018 har genomförandeperiod satts till och med 2019.*

Socialnämnden har i övrigt inget att erinra avseende mål, åtgärder eller figurer.

TEKNISKA NÄMNDEN

Åtgärd 8.1.3.1 Kulverterade diken föreslås och lämpliga åtgärder utredas.

Yttrande: Att utreda och hitta lämpliga kulverterade diken att öppna upp kräver beräkningar av flöden samt projektering. Kulverterade diken kan tillhöra dikningsföretag. Utredningen kostnadsuppskattas till ca 1 000 tkr beroende på ambitionsnivå, men är mycket svåruppskattad då omfattningen i dagsläget är odefinierad. Genomförandeperiod för utredning ca 2019.

Svar: *Då åtgärden bedöms vara för omfattande har åtgärdsformuleringen ändrats till: ”Vid detaljplanering och exploatering ska kulverterade diken kartläggas och lämpliga åtgärder ska utredas”. Huvudansvarig nämnd har ändrats till KS då detta ingår i arbetet med balanseringsprincipen och miljökompensation, kostnaden ingår då i denna projektbudget. TN står dock kvar som medansvarig nämnd.*

Åtgärd 13.2.1.2 Ängsvegetation.

Yttrande: Vägslänter i Odlingslandskapet är framför allt vägar där kommunen inte är väghållare eller markägare och vi har därmed inte rådighet över vegetationen. Uppföljningen av åtgärden kan kräva omfattande inventeringar då vi i dagsläget inte har nuläget kartlagt. Utredning av platser samt inplantering uppskattas till ca 400 tkr. Genomförande tidigast 2019-2020.

Svar: *Beloppet har lagts till åtgärden och genomförandeperiod har satts till 2019-2021. Så kallade LONA-medel kan sökas för en sådan åtgärd och staten medfinansierar i så fall hälften.*

Åtgärd 15.3.4.1 Naturvårdande skötsel ska inkorporeras i grönområden.

Yttrande: Denna åtgärd utförs redan och bedöms kosta 500 tkr årligen.

Svar: *Genomförandeperioden har satts som löpande under hela programperioden (2018 t.o.m. 2025). Föreslaget belopp har införts som tillkommande driftskostnad då Karolina Jensen och Lennart Persson muntligen meddelat att detta ska ses som tillkommande kostnader utöver det som redan utförs. Då tillkommande kostnader tidigast kan budgeteras till verksamhetsår 2019 är det vid åtgärden markerat att den angivna tillkommande driftskostnaden enbart gäller perioden 2019-2025. Dessa ändringar har skett i enlighet med yttrande från Mattias Persson och Marcus Nilsson på planledningsgruppens sammanträde 2018-01-15. Miljöstrategerna påpekar att i de fall där flera åtgärder ska genomföras inom en budgetpost bör dessa specificeras i budgetprocessen och en djupare kostnadsanalys presenteras för att möjliggöra uppföljning av naturvårdsmålen.*

Åtgärd 16.1.6.2 Motverka utbredning av invasiva arter.

Yttrande: Bekämpning av björnlokor görs sedan många år tillbaka. En del bestånd av slide slås med slåtter. Bekämpning av vresros utfors inte idag. Vid bekämpning av vresrosbeståndet bör det beaktas att den största delen av beståndet finns längs våra kuster där den kan ha en erosionsskyddande och biologisk funktion. Kostnaden beror på omfattning och kan skifta markant från år till år, ca 250 tkr/år. Bör utföras årligen.

Svar: *Genomförandeperioden har satts som löpande under hela programperioden (2018 t.o.m. 2025). Föreslaget belopp har införts som tillkommande driftskostnad då Karolina Jensen och Lennart Persson muntligen meddelat att detta ska ses som tillkommande kostnader utöver det som redan utförs. Då tillkommande kostnader tidigast kan budgeteras till verksamhetsår 2019 är det vid åtgärden markerat att den angivna tillkommande driftskostnaden enbart gäller perioden 2019-2025. Detta har skett i enlighet med yttrande från Mattias Persson och Marcus Nilsson på planledningsgruppens sammanträde 2018-01-15. Vi tar till oss övrig information. Miljöstrategerna påpekar att i de fall där flera åtgärder ska genomföras inom en budgetpost bör dessa specificeras i budgetprocessen och en djupare kostnadsanalys presenteras för att möjliggöra uppföljning av naturvårdsmålen.*

Åtgärd 16.2.1.4 En grodpassage ska skapas mellan Haboljungs fure och Alkärret. Indikator: Färdig passage. Ansvarig nämnd: TN (huvudansvarig) och KS.

Yttrande: Omfattningen på grodtunnel är inte definierad, men att anlägga en grodtunnel kan kosta ca 4 000 tkr. Beakta att vägen är en gammal betongväg som skall korsas med en trumma av något

slag, i ett område där vi har gamla tångfickor i marken. Det krävs en geoteknisk utredning och en genomarbetad lösning för att inte få svacka vid genomföringen på vägen eller en vattenfylld trumma vid tidpunkten för grodpassage. Eventuellt bör det kompletteras med vägräcken för trafiksäkerheten när man sätter barriärer för groddjuren. Därtill kommer det driftkostnader då tunnel och kanter bör iordningställas inför grodpassageperioden varje år, uppskattningsvis ca 50 tkr per år. Genomförandeperiod tidigast 2021.

Svar: *I enlighet med yttrande från bland annat Tommy Samuelsson och Mattias Persson på planledningsgruppens sammanträde 2018-01-15 har åtgärden ändrats till att en utredning ska vara genomförd och att det ska ske 2019 och uppskattas kosta 150 tkr. Åtgärd 16.2.1.4 är därmed ändrad till: ”Möjligheten att anlägga en grodpassage mellan naturreservaten Haboljungs fure och Alkärret i Haboljung ska utredas.”. Indikator: Färdig utredning. Kostnad: 150 tkr. Ansvarig nämnd: TN (huvudansvarig) och KS.*

20

PLANLEDNINGSGRUPPEN 2018-03-07

PLG § 9 Dnr KS/KF 2018:12.420

Yttrande över Länsstyrelsen i Skånes förslag till ny Klimat- och energistrategi för Skåne

Ärendebeskrivning
Länsstyrelsen Skåne har i samverkan med Region Skåne och Kommunförbundet Skåne, inom ramen för Klimatsamverkan Skåne, tagit fram ett förslag till en regional klimat- och energistrategi för att öka förutsättningarna att nå ett klimatneutralt och fossilbränslefritt Skåne år 2030. Strategin ska ge vägledning för klimat- och energiarbetet i länet och innehåller förslag till regionala mål och prioriterade åtgärder fram till år 2030.

Miljöstrategerna har lämnat förslag på yttrande.

Beslutsunderlag
- Tjänsteskrivelse från planeringsavdelningen, daterad 2018-02-27.
- Följebrev från Länsstyrelsen i Skåne 2018-01-09.
- Förslag till ny Klimat- och energistrategi för Skåne. Länsstyrelsen i Skåne. Januari 2018.

Planledningsgruppen föreslår kommunstyrelsen att besluta följande:
- Lomma kommun lämnar följande yttrande:

Generellt
- Det är bra att de föreslagna klimatmålen visar en tydlig skärpning i jämförelse med nuvarande mål och går i linje med de internationella och nationella klimatpolitiska målsättningarna.
- Avgörande för att strategin ska få genomslag är att det finns ett givet samverkansorgan som har det övergripande ansvaret. Detta ansvar bör hamna på regional nivå, exempelvis klimatsamverkan Skåne, vilket bör tydliggöras. Regelbundna träffar med involverade aktörer bör hållas årligen för att driva och följa upp strategins mål och åtgärder.
- Vi saknar ett övergripande livscykelperspektiv för flera av målen och åtgärderna. Det bör framförallt hanteras i beräkningarna av utsläpp från elfordon.

Förslag på klimatmål för Skåne
Mål för utsläpp av växthusgaser
- Det är svårt att tolka hur minskningen av utsläpp från olika sektorer ska resultera i 80 % minskning totalt. En övergripande sammanställning över utsläppsminskningar inom varje sektor hade tydliggjort hur det resulterar i totalt 80 %.
- Betydelsen av blöt jord för koldioxidinlagring hanteras bara under åker- och betesmark. Detta kan vara minst lika viktigt i exempelvis skogsbruk och icke brukad naturmark.

Mål för utsläpp av växthusgaser från konsumtion

- Det är problematiskt att det saknas statistik över konsumtion på regional och kommunal nivå. Detta gör att det blir svårt att följa upp målet.

- Sid 24, mening två: vilket basår syftar halveringen av konsumtionsbaserade utsläpp till?

Mål för effektivare energianvändning och förnybar energi

- Hur löser vi biogasproblematiken?

Prioriterade åtgärdsområden för Skåne

- Numrering på mål och åtgärder saknas, detta hade underlättat det administrativa arbetet och uppföljningen.
- För samtliga åtgärder är "viktiga aktörer" angivna, det saknas dock information om ansvarig aktör. Som exempel kan nämnas åtgärden "Stimulera ökad solelproduktion" (s.38), där anges det att kommunikations- och utbildningsinsatser ska genomföras. På vilken nivå ska detta genomföras och vem är ansvarig aktör? Även om tanken är att detta ska vara en gemensam satsning av alla aktörer så bör någon aktör vara drivande för att det ska bli effektivt.
- Viktiga aktörer är sorterade i olika ordning för olika åtgärder, har detta någon betydelse? Om inte, så bör sorteringen vara samma för alla och beskrivas.
- Det saknas genomförandetid för åtgärderna, detta hade underlättat prioritering och implementering av åtgärder i exempelvis kommunala planer och program, samt synkroniserad samverkan mellan olika aktörer.
- Åtgärd: "Stärkt infrastruktur för gång- och cykeltrafik" (s.40). Det bör inte bara anges att förutsättningarna för cyklister ska förbättras, det bör även anges att cykeltrafik ska premieras (komma i första hand) i större grad.
- Åtgärd: "Bind samman Skåne med kollektivtrafik" (s.40). Det är viktigt att även låg prissättning anges som ett exempel på förbättring. Det är ett av de absolut största incitamenten.
- Åtgärd: "Öka behovsmotiverad forskning" (s.53). Kommunen bör läggas till som viktig aktör då det berör kopplingen mellan forskning och samhälle.
- Åtgärd: "Attrahera medel och kompetens för innovativa energi- och klimatlösningar" (s.53). Det behöver förtydligas hur kommunen ska medverka till detta.
- Åtgärd "Stimulera anläggande av våtmarker på mullrika åkerjordar och utdikade torvmarker" (s.58). Anläggande av våtmarker är inte bara viktig för kolinbindning på jordbruksmark. Det bör även inkluderas skogsbruk och obrukad naturmark. Kommunen bör inkluderas som viktig aktör.
- Åtgärd: "Integrera hållbar utveckling i undervisningen" (s.61). Enbart kommunen är angiven som viktig aktör, vilket är olämpligt då det inte bör åligga kommunen att ta fram utbildningsmaterial, samt att det resulterar i lokala och regionala skillnader. Kommunen är dock viktig aktör för arbetet med certifieringssystem.

PLANLEDNINGSGRUPPEN 2018-03-07

PLG § 9 (forts.) Dnr KS/KF 2018:12.420

- Åtgärd: ”Utveckla en beräkningsmetod för konsumtionsbaserade utsläpp” (s.62). Kommunen bör inte vara en drivande aktör i framtagande av en regional beräkningsmetod, även om kommunen kan vara delaktig i insamlande av statistik.

LOMMA KOMMUN

SAMHÄLLSBYGGNADSFÖRVALTNINGEN
Planeringsavdelningen

Vår referens: Adam Bahr
Direkttel: 0733-41 10 47
E-post: adam.bahr@lomma.se
Diarienr: KS/KF 2018:12.420
Er referens:

2018-02-27

Kommunstyrelsen

Remissyttrande gällande "Förslag till ny Klimat- och energistrategi för Skåne", Lst dnr 420-35247-2017

Ärendebeskrivning

Länsstyrelsen Skåne har i samverkan med Region Skåne och Kommunförbundet Skåne, inom ramen för Klimatsamverkan Skåne, tagit fram ett förslag till en regional klimat- och energistrategi för att öka förutsättningarna att nå ett klimatneutralt och fossilbränslefritt Skåne år 2030. Strategin ska ge vägledning för klimat- och energiarbetet i länet och innehåller förslag till regionala mål och prioriterade åtgärder fram till år 2030. Handlingarna har delgivits Lomma kommun för remiss och synpunkter på förslaget till Klimat- och energistrategi för Skåne ska lämnas in till Länsstyrelsen Skåne senast den 15 mars 2018. Remissvar ska skickas digitalt till skane@lansstyrelsen.se med angivande av dnr 420-35247-2017 och kontaktperson Tommy Persson.

Planeringsavdelningen i Lomma kommun har på uppdrag av Kommunstyrelsen granskat "Förslag till ny Klimat- och energistrategi för Skåne" och lämnar nedanstående förslag på yttrande.

Förslag på yttrande gällande "Förslag till ny Klimat- och energistrategi för Skåne"

Generellt

- Det är bra att de föreslagna klimatmålen visar en tydlig skärpning i jämförelse med nuvarande mål och går i linje med de internationella och nationella klimatpolitiska målsättningarna.
- Avgörande för att strategin ska få genomslag är att det finns ett givet samverkansorgan som har det övergripande ansvaret. Detta ansvar bör hamna på regional nivå, exempelvis klimatsamverkan Skåne, vilket bör tydliggöras. Regelbundna träffar med involverade aktörer bör hållas årligen för att driva och följa upp strategins mål och åtgärder.
- Vi saknar ett övergripande livscykelperspektiv för flera av målen och åtgärderna. Det bör framförallt hanteras i beräkningarna av utsläpp från elfordon.

Förslag på klimatmål för Skåne

Mål för utsläpp av växthusgaser

- Det är svårt att tolka hur minskningen av utsläpp från olika sektorer ska resultera i 80 % minskning totalt. En övergripande sammanställning över utsläppsminskningar inom varje sektor hade tydliggjort hur det resulterar i totalt 80 %.
- Betydelsen av blöt jord för koldioxidinlagring hanteras bara under åker- och betesmark. Detta kan vara minst lika viktigt i exempelvis skogsbruk och icke brukad naturmark.

Mål för utsläpp av växthusgaser från konsumtion

- Det är problematiskt att det saknas statistik över konsumtion på regional och kommunal nivå. Detta gör att det blir svårt att följa upp målet.

- Sid 24, mening två: vilket basår syftar halveringen av konsumtionsbaserade utsläpp till?

Mål för effektivare energianvändning och förnybar energi

- Hur löser vi biogasproblematiken?

Prioriterade åtgärdsområden för Skåne

- Numrering på mål och åtgärder saknas, detta hade underlättat det administrativa arbetet och uppföljningen.
- För samtliga åtgärder är "viktiga aktörer" angivna, det saknas dock information om ansvarig aktör. Som exempel kan nämnas åtgärden "Stimulera ökad solelproduktion" (s.38), där anges det att kommunikations- och utbildningsinsatser ska genomföras. På vilken nivå ska detta genomföras och vem är ansvarig aktör? Även om tanken är att detta ska vara en gemensam satsning av alla aktörer så bör någon aktör vara drivande för att det ska bli effektivt.
- Viktiga aktörer är sorterade i olika ordning för olika åtgärder, har detta någon betydelse? Om inte, så bör sorteringen vara samma för alla och beskrivas.
- Det saknas genomförandetid för åtgärderna, detta hade underlättat prioritering och implementering av åtgärder i exempelvis kommunala planer och program, samt synkroniserad samverkan mellan olika aktörer.
- Åtgärd: "Stärkt infrastruktur för gång- och cykeltrafik" (s.40). Det bör inte bara anges att förutsättningarna för cyklister ska förbättras, det bör även anges att cykeltrafik ska premieras (komma i första hand) i större grad.
- Åtgärd: "Bind samman Skåne med kollektivtrafik" (s.40). Det är viktigt att även låg prissättning anges som ett exempel på förbättring. Det är ett av de absolut största incitamenten.
- Åtgärd: "Öka behovsmotiverad forskning" (s.53). Kommunen bör läggas till som viktig aktör då det berör kopplingen mellan forskning och samhälle.
- Åtgärd: "Attrahera medel och kompetens för innovativa energi- och klimatlösningar" (s.53). Det behöver förtydligas hur kommunen ska medverka till detta.
- Åtgärd "Stimulera anläggande av våtmarker på mullrika åkerjordar och utdikade torvmarker" (s.58). Anläggande av våtmarker är inte bara viktig för kolinbindning på jordbruksmark. Det bör även inkluderas skogsbruk och obrukad naturmark. Kommunen bör inkluderas som viktig aktör.
- Åtgärd: "Integrera hållbar utveckling i undervisningen" (s.61). Enbart kommunen är angiven som viktig aktör, vilket är olämpligt då det inte bör åligga kommunen att ta fram utbildningsmaterial, samt att det resulterar i lokala och regionala skillnader. Kommunen är dock viktig aktör för arbetet med certifieringssystem.
- Åtgärd: "Utveckla en beräkningsmetod för konsumtionsbaserade utsläpp" (s.62). Kommunen bör inte vara en drivande aktör i framtagande av en regional beräkningsmetod, även om kommunen kan vara delaktig i insamlande av statistik.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar

- att yttrandet ifrån planeringsavdelningen antas som Lomma kommuns yttrande gällande "Förslag till ny Klimat- och energistrategi för Skåne".

Bilaga

1. Förslag till ny Klimat- och energistrategi för Skåne

För planeringsavdelningen

Lovisa Liljenberg
Stadsarkitekt/ tf avdelningschef
planeringsavdelningen

Adam Bahr
Miljöstrateg

Åsa Cornander
Miljöutredare

Enligt sändlista

Kontaktperson
Miljöavdelningen
Tommy Persson
010-224 15 84

Förslag till ny klimat- och energistrategi för Skåne

Länsstyrelsen Skåne har i samverkan med Region Skåne och Kommunförbundet Skåne, inom ramen för Klimatsamverkan Skåne, tagit fram ett förslag till en regional klimat- och energistrategi för att öka förutsättningarna att nå ett klimatneutralt och fossilbränslefritt Skåne år 2030. Strategin ska ge vägledning för klimat- och energiarbetet i länet och innehåller förslag till regionala mål och prioriterade åtgärder fram till år 2030.

Nu önskar vi få in era synpunkter och förslag till den nya *Klimat- och energistrategin för Skåne*. Med er hjälp kan strategin bli en samlande och kraftfull utgångspunkt för det gemensamma arbetet med att minska klimatpåverkan och stimulera en förnybar energiomställning som bidrar till en hållbar regional utveckling i Skåne.

Svara på remissen

Alla är välkomna att lämna synpunkter på föreslagna mål, prioriterade områden och åtgärder samt förslag till aktörer. Svara gärna också på följande frågor:
1. Saknar ni någon åtgärd inom de olika åtgärdsområdena? Vad, varför och hur bör den vara formulerad?
2. Bedömer ni att förslagen till mål och åtgärder som berör er organisation kan fungera som underlag för ert klimat- och energiarbete? Motivera gärna svaret.

Synpunkter på förslaget till *Klimat- och energistrategi för Skåne* enligt ovan ska lämnas in till Länsstyrelsen Skåne senast den 15 mars 2018.

Remissvar ska skickas digitalt till skane@lansstyrelsen.se med angivande av dnr 420-35247-2017 och kontaktperson Tommy Persson.

Postadress: 205 15 Malmö, 291 86 Kristianstad
Besöksadress: Södergatan 5, Ö Boulevarden 62 A
Telefon / Fax: 010-224 10 00 vx, 010-224 11 00
Bankgiro: 000000
E-post och webb: skane@lansstyrelsen.se, www.lansstyrelsen.se/skane
Sociala medier: Facebook: lansstyrelsenskane, Twitter: @lstskane

Bakgrund

Ambitionerna för klimatarbetet har höjts betydligt den senaste tiden, både internationellt genom Parisavtalet, och nationellt genom riksdagens beslut om ett klimatpolitiskt ramverk med ett långsiktigt klimatmål om att Sverige inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser år 2045. I Skåne kan vi konstatera att vi redan idag har nått flera av de regionala klimatmålen i nuvarande klimat- och energistrategi med år 2020 som målår. Den regionala utvecklingsstrategin, *Det öppna Skåne 2030*, lyfter fram ett klimatneutralt och fossilbränslefritt Skåne som en förutsättning för ett långsiktigt hållbart Skåne. Klimatarbetet i Skåne ligger redan i framkant, men vi behöver höja ribban och öka tempot för att snabba på klimatomställningen.

Länsstyrelsen Skåne har regeringens uppdrag att främja, samordna och leda det regionala klimat- och energiarbetet. Inom ramen för detta uppdrag har Länsstyrelsen Skåne, i samverkan med Region Skåne och Kommunförbundet Skåne, tagit fram ett förslag till en ny regional klimat- och energistrategi under år 2017. Strategin innehåller förslag till nya regionala mål och åtgärder för klimat- och energiarbetet i länet fram till år 2030, och ska ersätta den nuvarande regionala klimat- och energistrategin. Arbetet har bedrivits inom Klimatsamverkan Skåne som är en samarbetsplattform för ett effektivare klimatarbete i Skåne. *Klimat- och energistrategin för Skåne* ska ge inspiration, vägledning och stöd för att utveckla och genomföra åtgärder för att nå Skånes klimatmål. Strategin ska kunna användas av alla berörda lokala och regionala aktörer i Skåne och samtidigt ge länets invånare en tydlig bild av de ambitioner som finns för länets utveckling inom klimat- och energiområdet.

Mer information

För mer information om klimat- och energistrategin och denna remiss kontakta Tommy Persson, tel 010-224 15 84, e-post tommy.persson@lansstyrelsen.se.

Information om regionala klimatmål och klimat- och energistrategin finns också på Länsstyrelsen Skånes webbplats under rubriken Miljö & klimat/Klimat och energi, och på Klimatsamverkan Skånes webbplats, www.klimatsamverkanskane.se.

Annelie Johansson
Miljödirektör

Tommy Persson
Miljöstrateg

Detta beslut har bekräftats digitalt och har därför ingen namnunderskrift.

Bilagor: 1. Ett klimatneutralt och fossilbränslefritt Skåne – Klimat- och energistrategi för Skåne. Remissversion januari 2018. 2. Sändlista remiss

Bilaga 2. Sändlista för remiss av förslag till Klimat- och energistrategi för Skåne

Kommuner
Bjuv
Bromölla
Burlöv
Båstad
Eslöv
Helsingborg
Hässleholm
Höganäs
Hörby
Höör
Klippan
Kristianstad
Kävlinge
Landskrona
Lomma
Lund
Malmö
Osby
Perstorp
Simrishamn
Sjöbo
Skurup
Staffanstorp
Svalöv
Svedala
Tomelilla
Trelleborg
Vellinge
Ystad
Åstorp
Ängelholm
Örkelljunga
Östra Göinge

Miljöförbund
Söderåsens Miljöförbund
Ystad-Österlenregionens Miljöförbund

Regionala organ
Greater Copenhage & Skåne Committee
Kommunförbundet Skåne
Region Hovedstaden
Region Skåne
Regionmuseet
Skånetrafiken
Stiftelsen Skånska Landskap
Tourism in Skåne

Statliga myndigheter
Arbetsförmedlingen
Arbetsmiljöverket
Boverket
Energimyndigheten
Fortifikationsverket
Fossilfritt Sverige
Försvarsmakten
Försäkringskassan
Havs- och vattenmyndigheten
Jordbruksverket
Kammarkollegiet
Kemikalieinspektionen
Konsumentverket
Upphandlingsmyndigheten
Kriminalvården
Kronofogdemyndigheten
Kustbevakningen
Lantmäteriet
Livsmedelsverket
Luftfartsverket
Läkemedelsverket
Länsstyrelsen i Blekinge län
Länsstyrelsen i Hallands län
Länsstyrelsen i Jönköpings län
Länsstyrelsen i Kalmar län
Länsstyrelsen i Kronobergs län
Länsstyrelsen i Västra Götalands län
Migrationsverket
Myndigheten för säkerhet och beredskap
Myndigheten för yrkeshögskolan
Naturvårdsverket
Polismyndigheten i Skåne län
Riksantikvarieämbetet
Sjöfartsverket
Skatteverket
Skogsstyrelsen
Skolverket
SMHI
Statens folkhälsmyndighet
Statens fastighetsverk
Statens Geotekniska Institut
Strålsäkerhetsmyndigheten
Swedavia
Sveriges Geologiska Undersökningar
Tillväxtverket
Trafikverket
Tullverket

Näringsliv
Aarhus Karlshamn AB
Aaro Solutions AB
AB Cernelle
AB Stadex
Akzo Nobel Decorative Coatings AB
Alfa Laval Lund AB
Almi Företagspartner Skåne AB
Alufluor AB
Anoto Group AB
Awapatent AB
Axis Communications
Backer BHV AB
Backer Elektrovärme AB
Bageriet Sjöstrand och Erics Bröd AB
Ballingslöv AB
BE Group Sverige AB
Beijer Electronics AB
Bil-Månsson i Skåne AB
BioInvent International AB
BLS Industries AB
Bona AB

Bilaga 2. Sändlista för remiss av förslag till Klimat- och energistrategi för Skåne

Braathens Technical AB
Capio Närsjukvård AB
Capture Sustainability
Carl F
Carlsson Livs i Helsingborg, ICA Maxi
CGI Sweden
Continental Bakeries North Europe AB
Duni AB
Enertech AB Osby Parca Division
Engelholms Glass AB
Exakta Print AB
FOSS Analytical AB
Furninova AB
G & L Beijer AB
Gambro Lundia AB
Goodfoot AB
Greinon Engineering AB
Gullers grupp
Haki AB
Haldex Brake Products AB
Hedson Technologies International AB
Höganäs Sverige AB
Ifö Sanitär AB
Iittala AB
IKEA
Jeld-Wen Sverige AB
Johns Manville AB
Jungheinrich Svenska AB
KB Components AB
Kemira Kemi AB
Konecranes AB
Kristianstadortens Lagerhusförening
Lekolar AB
Lilla Harrie Valskvarn (Farina AB)
Lindab Profil AB
Lindab Ventilation AB
Lindab Ventilation AB
Lokaltidningen Mediacenter Sverige AB
Magnihill AB
Malmberg Water
Mariannes Farm AB
McNeil AB
Naturstenskompaniet
Nordic Choice Hotels
Nordic Sugar AB
Oatly
PartnerTech Vellinge AB
Perstorp Specialty Chemicals AB
Phonera AB
Polykemi AB
Procordia Food AB
Qliktech International AB
ReadSoft AB
Rechon Life Science AB
Restaurang & Hotell Skansen i Båstad AB
Resurs Holding AB
Safegate International AB
Saint Gobain Isover AB
Saint-Gobain Ecophon AB
Saint-Gobain Sekurit Scandinavia AB
Samres AB
Sandberg Development AB
Sandvik SRP AB
Scan Coin AB
Scandi Candy
Simonssongruppen
Skillinge Fisk- Impex AB
Skånefrö AB
Smurfit Kappa Sverige AB
Sony Mobile
SP Chark
Sparbanken Syd
SpecialTeknik i Sverige AB
Stoby Måleri AB
Stora Enso Nymölla AB
Swedsafe AB
Tetra Pak AB
Tetra Pak Nordics
Thomée Gruppen AB
Tidningsbärarna
Trelleborg Industri AB
Trikem AB
Ubisoft Entertainment Sweden AB
Usera AB
Vestas Northern Europe AB
Visma Software AB
Vossloh Nordic Switch Systems AB
WindSpace A/S
Äppelriket Österlen ekonomisk förening

Företagsorganisationer
Företagarna Syd
Ideon
IUC Syd
Krinova
Media evolution
Minc
NMC - Nätverket för Hållbart Näringsliv
Sustainable Bussines Hub
Svenskt Näringsliv
Sydsvenska Industri- och handelskammaren
Think

Transport
Bring
Börje Jönsson Åkeri AB
Clever Sverige AB
Copenhagen Malmö Port
Cykelfrämjandet
DSV Road AB
GreenCargo
Haanpaa AB
Helsingborgs Hamn
Malmö Airport
Mertz Transport AB
MOVEBYBiKE
Postnord
Scandlines
DB Schenker Sverige
Simrishamns Hamn

Bilaga 2. Sändlista för remiss av förslag till Klimat- och energistrategi för Skåne

Stig Ekdahls Åkeri AB
Sunfleet
Sveriges Trafikskolors Riksförbund
Taxi Skåne
Trelleborgs hamn
TT-Line AB
Ystad Hamn Logistik AB
Sveriges Åkeriföretag Syd

Energi
C4 Energi AB
Bjäre Kraft
Brittedal
Bromölla energi & vatten
Bussme Energy
Enercon
Eolus vind
E.ON Sverige AB
E.ON Gas Sverige AB
E.ON Värme Sverige AB
Energikontoret i Skåne
Gasum
Hässleholm Miljö AB
Höganäs energi
Kraftringen Energi AB
Kraftringen Nät AB
Landskrona energi
Mellersta Skånes Kraft
Modity Energy Trading AB
Olseröds Elektriska Distributionsförening
OX2
Skurups elverk
Skånska Energi AB
Staffanstorps energi
Swedegas
Svenska kraftnät
Trelleborgs Energi
Uniper energy (holdingbolaget: Sydkraft AB)
Vattenfall
Ystad Energi AB
Öresundskraft AB
Örsted
Österlens Kraft AB

Bygg/Fastighet
AB Kristianstadsbyggen
Byggnadsfirman Otto Magnusson AB
Castellum
Fastighets AB Trianon
Fastighetsägarna Syd
Finja Prefab AB
HEAB Byggställningar AB
Heimstaden AB
Helsingborgshem
HSB Skåne
Hållbart Byggande i Syd
Lambertsson Sverige AB
LKF
MKB
NCC
Imtech AB
Peab Sverige AB
Schneider Electric Buildings AB
Skanska
Starka Betongindustrier AB
Stena Fastigheter
Sveriges Byggindustrier
Vasakronan
Wihlborgs

Vatten/Avlopp/Avfall
Avfall Sverige
IL Recycling Service AB
Mellanskånes renhållningsaktiebolag
Nordvästra Skånes Renhållnings AB
Nordvästra Skånes Vatten och Avlopp
Ragn-Sells AB
Renhållningen Kristianstad
SITA
Stena Recycling
Sydvatten
SYSAV
VA Syd
Österlens Kommunala Renhållning AB
Norra Åsbo Renhållnings AB

Vattenvård
Alnarpsströmmen
Grundvattenrådet Kristianstadslätten
Höjeå vattenråd
Helgeåkommittén
Helgeåns vattenråd
Kävlingeåns vattenråd
Nordvästskånes kustvattenkommitté
Nybroån, Kabusaån och Tyge å vattenråd
Ringsjöns vattenråd
Rååns vattenråd
Rönneåns vattenråd
Saxån-Braåns vattenråd
Saxån-Braåns vattenvårdskommitté
Segeåns vattendragsförbund och vattenråd
Skräbeåns vattenvårdskommitté
Skräbeåns vattenråd
Svartåns vattenråd
Sydvästra Skånes vattenråd
Sydkustens vattenvårdsförbund
Vattenmyndigheten Södra Östersjön
Vattenmyndigheten Västerhavet
Vattenvårdsförbundet för västra Hanöbukten
Vegeåns vattendragsförbund
Öresunds vattenvårdsförbund
Österlens Vattenråd
Lagans vattenråd
Stensåns vattenråd

Jordbruk/Livsmedel
Allwin
Biototal AB
Ekologiska lantbrukarna i Skåne
Findus Sverige AB

Bilaga 2. Sändlista för remiss av förslag till Klimat- och energistrategi för Skåne

food2change
Greppa näringen
Hushållningssällskapet Kristianstad
Hushållningssällskapet Malmöhus
KRAV
Kronägg
KåKå AB
Lantmännen
Lantmännen Cerealia AB
Livsmedelsföretagen
LRF Skåne
Lunds stift, Svenska Kyrkan
Pågen AB
Rescued
Rude Food
Scan
Skåne - Blekinge Jordägareförbund
Skånemejerier
Skånes Livsmedelsakademi
Skånskt Naturbeteskött
Svenskt Sigill
The Absolut Company Nobbelov

Skogsbruk
Skogssällskapet
Sveaskog
Sydved
Södra skogsägarna

Fiske
Havsmiljöinstitutet
Marint centrum Simrishamn
Sportfiskarna Skåne
Sydkustens fiskeområde
Yrkesfiskarna
Ålakademin

Dagligvaruhandel
Axfood
Bergendahlgruppen
Coop
ICA
Lidl
Netto

Konsulter
2050
Calluna
Cowi
Ekologgruppen
Enetjärn Natur AB
Hifab
IVL Svenska Miljöinstitutet
Karl-Erik Grevendahl Development AB
Marla Miljödialog AB
Naturvårdsingenjörerna AB
Ramböll
RISE
Sustainable Studio
SWECO
Stiftelsen TEM
Tomorrow today
Trivector Traffic
Tyréns
WSP
ÅF

Politiska partier (regionfullmäktige)
Centerpartiet
Liberalerna
Kristdemokraterna
Miljöpartiet
Moderaterna
Socialdemokraterna
Sverigedemokraterna
Vänsterpartiet

Studieförbund
ABF Skåne
Folkuniversitetet Malmö
Medboragskolan Region Syd
Studiefrämjandet
Studieförbundet Vuxenskolan Skåneregionen

Universitet och högskolor
Arbets- och miljömedicin i Lund
Centrum för miljö- och klimatforskning, CEC på Lunds universitet
Havsmiljöinstitutet
Hållbarhetsforum Lunds universitet
Högskolan i Kristianstad
Internationella miljöinstitutet
Lunds tekniska högskola
Lunds universitet
Lunds universitet, Campus Helsingborg
Malmö universitet
Sveriges Lantbruksuniversitet i Alnarp

Intresseorganisationer
Biogas syd
Bjäre naturskyddsförening
Den goda jorden
Emmaus Björkå
Energivision Syd
Eslövsbygdens Naturskyddsförening
Falsterbonäsets Naturskyddsförening
Friluftsfrämjandet Region Syd
Föräldravrålet
Gröna Bilister
Håll Sverige Rent
Hållbar utveckling Skåne
Höörsbygdens Naturskyddsförening
Jordens vänner
Klimatkommunerna
Klippanbygdens Natur
Kävlingebygdens Naturvårdsförening
Naturskyddsföreningen Färs
Naturskyddsföreningen i Kristianstad
Naturskyddsföreningen i Kullabygden
Naturskyddsföreningen i Lomma-Bjärred

Bilaga 2. Sändlista för remiss av förslag till Klimat- och energistrategi för Skåne

Naturskyddsföreningen i Lund
Naturskyddsföreningen i Osby-Göinge
Naturskyddsföreningen i Perstorp
Naturskyddsföreningen i Skåne
Naturskyddsföreningen i Svedala
Naturskyddsföreningen i Tomelilla
Naturskyddsföreningen i Trelleborg
Naturskyddsföreningen i Ystad
Naturskyddsföreningen i Ängelholm
Naturskyddsföreningen Malmö
Naturskyddsföreningen Söderåsen
PUSH Sverige
Resilient Regions Association
Röda korset
Skånes Fältbiologer
Skånes vindkraftsakademi
Solar Region Skåne
Solelkommissionen
Svensk solenergi
Sveriges Ekokommuner
Världsnaturfonden WWF

Länsstyrelsen Skåne

Ett klimatneutralt och fossilbränslefritt Skåne

Klimat- och energistrategi för Skåne

Remissversion januari 2018

Klimatsamverkan Skåne

REGION SKÅNE

Kommunförbundet Skåne

Länsstyrelsen Skåne

Titel:	Ett klimatneutralt och fossilbränslefritt Skåne – Klimat- och energistrategi för Skåne
Utgiven av:	Länsstyrelsen Skåne
Redaktör:	Tommy Persson
Beställning:	Länsstyrelsen Skåne 205 15 Malmö Telefon 010-224 10 00
Copyright:	Länsstyrelsen Skåne
Diarienummer:	420-35247-2017
ISBN:	xxx-xx-xxxxx-xx-x
Rapportnummer:	xxxx:xx
Layout:	Xxxxx Xxxxx
Tryckeri, upplaga:	Länsstyrelsen Skåne, xxx ex
Tryckår:	20XX
Omslagsbild	Most Photos/Mats Runvall

Förord

Rapportens förord skrivs efter remiss.

Innehållsförteckning

FÖRORD ... 3
SAMMANFATTNING ... 5
INLEDNING ... 7
Klimat- och energi är en viktig samhällsfråga ... 7
Samverkan för ett effektivt klimat- och energiarbete i Skåne ... 7
Avgränsningar ... 8
Läsanvisning ... 8
ETT KLIMATNEUTRALT OCH FOSSILBRÄNSLEFRITT SKÅNE ... 9
Målbild av ett klimatneutralt och fossilbränslefritt Skåne ... 9
Vägen till ett klimatneutralt och fossilbränslefritt Skåne ... 9
SKÅNINGEN VILL GÖRA MER FÖR KLIMATET ... 12
KLIMATMÅL PÅ INTERNATIONELL, NATIONELL OCH REGIONAL NIVÅ ... 14
Internationella mål ... 14
Sveriges klimatlag och nationella mål ... 14
Nuvarande regionala klimat- och energimål för Skåne ... 15
FÖRSLAG PÅ KLIMATMÅL FÖR SKÅNE ... 16
Mål för utsläpp av växthusgaser ... 16
Mål för utsläpp av växthusgaser från konsumtion ... 22
Mål för effektivare energianvändning och förnybar energi ... 25
Mål för ett hållbart transportsystem ... 30
PRIORITERADE ÅTGÄRDSOMRÅDEN FÖR SKÅNE ... 34
Förnybar energiproduktion ... 35
Effektiva och fossilfria transporter ... 39
Klimatsmart fysisk planering ... 42
Effektiva och fossilfria bostäder och fastigheter ... 45
Effektiv och fossilfri industri ... 49
Forskning, innovation och näringslivsutveckling ... 52
Klimatsmart jord- och skogsbruk ... 55
Klimatsmart konsumtion ... 59
Offentligt förebild ... 63
GENOMFÖRANDE AV STRATEGIN ... 66
Alla måste bidra ... 66
Stödjande strategier och program ... 68
UPPFÖLJNING, UTVÄRDERING OCH REVIDERING ... 69
PÅVERKAN PÅ ANDRA MILJÖ- OCH SAMHÄLLSMÅL ... 70
ORDLISTA OCH BEGREPP ... 72
REFERENSER ... 74

Sammanfattning

Ett klimatneutralt och fossilbränslefritt Skåne

Skåne har ambitionen att vara ledande i omställningen till ett samhälle med hög livskvalitet och minimal klimatpåverkan. Miljö- och klimatfrågor spänner över många samhällsområden och är viktiga förutsättningar för en hållbar regional utveckling. I den regionala utvecklingsstrategin, *Det öppna Skåne 2030*, har länets aktörer samlats kring en målbild om ett klimatneutralt och fossilbränslefritt Skåne där vi har nått de skånska miljömålen. Det är möjligt att nå denna målbild med kraftiga utsläppsminskningar genom energieffektivisering och ökad produktion och användning av förnybar energi, förändrade konsumtionsmönster för minskad klimatpåverkan, och ökat upptag av koldioxid i skog och mark.

Förslaget till ny *Klimat- och energistrategi för Skåne* har tagits fram av Länsstyrelsen Skåne, Region Skåne och Kommunförbundet Skåne inom Klimatsamverkan Skåne som är en plattform för att stärka det regionala samarbetet i klimat- och energifrågor. Strategin ska ge vägledning för det fortsatta klimat- och energiarbetet i länet, och innehåller regionala målsättningar och prioriterade åtgärdsområden för arbetet fram till år 2030.

Förslag på klimatmål för Skåne till år 2030

- Utsläppen av växthusgaser i Skåne ska vara minst 80 procent lägre än år 1990.
- Utsläppen av växthusgaser från konsumtion i Skåne ska vara högst 5 ton koldioxidekvivalenter per person.
- Energianvändningen i Skåne ska vara minst 20 procent lägre än år 2005 och utgöras av minst 80 procent förnybar energi.
- Andelen cykel och gång ska vara minst 30 procent av det totala antalet resor samt kollektivtrafik ska stå för minst 28 procent i Skåne.

Prioriterade åtgärdsområden för Skåne

Klimat- och energistrategin pekar ut prioriterade åtgärdsområden för att öka förutsättningarna att nå de regionala klimatmålen. För respektive område redovisas nuläge, potential och styrmedel samt förslag till åtgärder och regionala aktörer som kan bidra till att initiera och genomföra åtgärderna.

En viktig framgångsfaktor för att vi ska nå våra högt ställda klimatmål och bidra till en positiv samhällsutveckling är att stärka dialogen och samverkan mellan olika aktörer i länet samtidigt som vi gör det enkelt för skåningen att leva en klimatsmart vardag.

- Effektivare tillståndsprocesser
- Förbättra förutsättningarna för vindkraft
- Ökad kunskap och användning av geotermisk energi
- Stimulera ökad solelproduktion
- Ökad produktion och konsumtion av biogas
- Fortsatt utveckling av klimatsmart och effektiv fjärrvärme

- Beteendepåverkan för ett effektivt transportsystem
- Ställ om till fossilfria drivmedel
- Stärkt infrastruktur för gång- och cykeltrafik
- Bind samman Skåne med kollektivtrafik
- Främja klimatsmarta godstransporter
- Skapa förutsättningar för hållbar bilanvändning
- Ta vara på den tekniska utvecklingen inom transporter

- Stärk klimat- och energiperspektivet i och mellan kommunernas översiktsplanering
- Lokalisera bebyggelse i lämpliga och strategiska lägen för minskad gods- och personbilstrafik
- Skapa långsiktigt hållbara strukturer för bebyggelse, transporter och kommunikation
- Lägg grunden för klimatsmart energiproduktion, distribution och konsumtion

- Utveckla kunskap och samverkan för minskad energianvändning och klimatpåverkan i fastighetssektorn
- Stimulera klimatsmart byggande genom utvecklad dialog och kvalitetsprogram
- Nyttja energideklarationer som vägledning för energieffektivisering
- Utveckla energitillsynen av fastigheter
- Utveckla och marknadsför klimat- och energirådgivningen
- Använd offentliga byggnader som föredöme för energieffektivisering och förnybar energianvändning

- Genomför energikartläggning för ökad energieffektivisering
- Ställ energikrav i tillsynen
- Utveckla energi- och klimatrådgivningen till företag
- Samverka för ökad resurseffektivitet genom industriell symbios

- Skapa marknad för klimatsmarta lösningar
- Öka behovsmotiverad forskning
- Utveckla testmiljöer för energi- och klimatlösningar
- Förbättra rådgivning och information till företag
- Attrahera medel och kompetens för innovativa energi- och klimatlösningar
- Säkerställ företagens kompetensförsörjning

- Främja klimatrådgivning och kompetensutveckling i jord- och skogsbruket
- Öka näringsåterföring via biogödsel från biogasproduktion
- Prioritera upphandling av klimatsmarta livsmedel och förnybara material
- Stimulera anläggande av våtmarker på mullrika åkerjordar och utdikade torvmarker
- Utveckla hållbarhetssäkrade skogsåtgärder

- Prioritera inköp av miljöbra mat
- Främja avfallsförebyggande arbete
- Stimulera ökad materialåtervinning
- Minska matsvinn i hela livsmedelskedjan
- Integrera hållbar utveckling i undervisningen
- Öka livskvaliteten genom hållbara konsumtionsmönster
- Stimulera en cirkulär ekonomi för bättre resurshushållning
- Utveckla en klimatväxlingsmodell för Skåne
- Främja gröna finanser och investeringar
- Beräkningsmetod för konsumtionsbaserade utsläpp

- Ställ och följ upp klimat- och energikrav i upphandlingar
- Stimulera utvecklingsfrämjande upphandling/ innovationsupphandling
- Utveckla offentliga inköp för minskad klimatpåverkan
- Marknadsför satsningar inom klimat- och energiområdet
- Prioritera fossilbränslefria tjänsteresor

Figur 1. Översiktlig bild av mål- och åtgärdsområden i klimat- och energistrategin.

Inledning

Klimatförändringarna är en av vår tids största utmaningar. Det finns stora möjligheter att förändra samhällets energiförsörjning och använda jordens resurser både mer effektivt och långsiktigt hållbart. En omställning till ett klimatneutralt och fossilbränslefritt samhälle är nödvändigt för att möta den globala klimatutmaningen vi står inför.

Utgångspunkten för *Klimat- och energistrategin för Skåne* är de internationella och nationella klimatpolitiska målsättningarna om att ökningen av jordens medeltemperatur ska hållas väl under två grader och att Sverige inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser år 2045.

Klimat- och energi är en viktig samhällsfråga

I den regionala utvecklingsstrategin, *Det öppna Skåne 2030*, har länets aktörer samlats kring en målbild om ett klimatneutralt och fossilbränslefritt Skåne där vi har nått de skånska miljömålen. Klimat- och energistrategin har en viktig uppgift i att konkretisera och visa vägen till denna målbild. En framgångsfaktor för att nå målbilden är en kontinuerlig dialog och ett samlat agerande från alla aktörer i Skåne.

Klimat- och energistrategin ska fungera som vägledning och stöd för att utveckla och genomföra åtgärder för att nå våra klimat- och energimål. Den ska också fungera som plattform för samarbete i energi- och klimatfrågorna mellan länets aktörer och peka ut en gemensam riktning för arbetet. Strategin ska medverka till att åtgärder och planer riktas mot samma mål och utgöra ett stöd för prioriteringar i arbetet. Vi vill att strategin ska kunna användas av alla aktörer i Skåne och samtidigt ge länets invånare en tydlig bild av de ambitioner som finns för länets utveckling inom klimat- och energiområdet.

Samverkan för ett effektivt klimat- och energiarbete i Skåne

Klimat- och energistrategin har tagits fram gemensamt av Länsstyrelsen Skåne, Region Skåne och Kommunförbundet Skåne inom Klimatsamverkan Skåne. Klimatsamverkan Skåne bildades år 2010 av ovanstående organisationer som en samarbetsplattform för att driva ett effektivt klimatarbete i Skåne, och fungerar som opinionsbildare och en arena för diskussion samt igångsättare av olika klimatrelaterade initiativ och projekt i länet[1]. Klimat- och energistrategin ska beslutas av respektive organisation och fungera som en gemensam strategi med mål och inriktning för det fortsatta klimat- och energiarbete inom den egna verksamheten och i samverkan med andra aktörer i Skåne.

[1] Kommunförbundet Skåne, 2016, Verksamhetsplan 2017 - 2018 för Klimatsamverkan Skåne.

Process för framtagande av strategin

Länsstyrelsen Skåne har varit projektledare för arbetet med att ta fram klimat- och energistrategin utifrån uppdraget att med ett långsiktigt perspektiv främja, samordna och leda det regionala arbetet med att förverkliga regeringens politik avseende energiomställning och minskad klimatpåverkan. Inom ramen för ovanstående uppdrag ska länsstyrelserna ta fram regionala klimat- och energistrategier i samverkan med berörda lokala och regionala aktörer.

Arbetet har bedrivits i arbetsgrupper för respektive åtgärdsområde i strategin med sakkunniga representanter i huvudsak från Länsstyrelsen Skåne, Region Skåne och Kommunförbundet Skåne, men också från kommuner, universitet och ideella organisationer. Arbetet med framtagande av förslag på mål och åtgärder samt dialog och förankring med aktörer har till största delen samordnas med ordinarie uppdrag, processer och projekt som drivs av ovanstående organisationer. Information och diskussion om den nya klimat- och energistrategin har också skett i samband med flera nätverksträffar för företag inom olika branscher, samt konferenser som Skånes energiting och seminarier/workshops inom projektet Uthållig kommun och med miljö- och klimatstrateger i Skånes kommuner. En fortsatt bred förankring av klimat- och energistrategin med berörda aktörer i länet är en förutsättning för en bred uppslutning kring inriktningen för det regionala klimat- och energiarbetet framöver.

Avgränsningar

Strategin fokuserar på minskade klimatutsläpp och en energiomställning med ökad andel förnybar energi ur ett regionalt perspektiv, och omfattar således inte effekter av ett förändrat klimat som till exempel stigande havsnivåer, översvämningar, ras, skred, värmeböljor med mera. Strategin behandlar inte heller den påverkan som utsläpp av partiklar, förändrat albedo med mera förmodas ha på klimatet.

Läsanvisning

Klimat- och energistrategin redovisar regionala mål samt nuläge, potential och styrmedel för prioriterade åtgärder inom nio åtgärdsområden med stor betydelse för minskning av klimatutsläpp och energiomställning i Skåne. Strategin inleds med en målbild för ett klimatneutralt och fossilbränslefritt Skåne och viktiga insatsområden för att nå dit. Därefter följer en beskrivning av hur vi som bor och lever i Skåne ser på klimatfrågan. Vidare redovisas relevanta mål för klimat- och energiarbetet på internationell och nationell nivå, följt av förslag på nya regionala klimatmål för Skåne och prioriterade regionala åtgärder för att öka förutsättningarna att nå målen. Strategin avslutas med en beskrivning av genomförande, uppföljning och revidering samt hur strategin påverkar andra miljö- och samhällsmål.

Ett klimatneutralt och fossilbränslefritt Skåne

Målbild av ett klimatneutralt och fossilbränslefritt Skåne

I ett klimatneutralt och fossilbränslefritt Skåne har vi…
… ett tydligt kretsloppstänkande avseende mat, energi och avfall
… blivit energieffektivare och ökat andelen förnybar energi genom satsningar på bio-, vind- och solenergi
… ett hållbart resande genom ändrade resvanor, förbättrade cykelvägar, utveckling av kollektivtrafik, biogasutbyggnad och innovativa transporter och logistiklösningar
… ett klimatanpassat, energieffektivt, kollektivtrafiknära, förtätat, blandat och integrerat byggande med balanserad och hållbar markanvändning
… ett starkt jord- och skogsbruk som bidrar med närproducerade livsmedel med låg klimatpåverkan, förnybar energi och biobaserade råvaror och material, och som samtidigt fungerar som naturlig kolsänka
… en utvecklad innovationsinfrastruktur som levererar hållbara lösningar inom smarta material, personlig hälsa och smarta städer och där vi nyttjar potentialen som skapas genom forskningsanläggningarna ESS och MAX IV.
… en hållbar livsstil som möjliggör medvetna och klimatneutrala val
… en hållbar turism som leder till ökad besöksnäring och levande landsbygd
… en digitalisering som ger ökad tillgång till arbete, utbildning och samhällstjänster med ett minskat transportbehov samt smart styrning av energisystem
… en bred och stark samverkan både mellan länets aktörer och med angränsande regioner i klimat- och energiarbetet

Vägen till ett klimatneutralt och fossilbränslefritt Skåne

Målbilden om ett klimatneutralt och fossilbränslefritt Skåne är både attraktiv och utmanande. Den innebär en ökad livskvalitet för Skånes invånare och ger möjligheter för en hållbar näringslivsutveckling, samtidigt som det krävs en omfattande omställning och utveckling av våra energi-, transport- och tekniska system, konsumtionsmönster och livsstil samt former för samverkan mellan olika delar av samhället.

Vi kan nå ett klimatneutralt och fossilbränslefritt Skåne genom:

- Kraftiga utsläppsminskningar genom energieffektivisering och ökad produktion och användning av förnybar energi
- Förändrade konsumtionsmönster för minskad klimatpåverkan
- Ökat upptag av koldioxid i skog och mark

Kraftiga utsläppsminskningar genom energieffektivisering och ökad produktion och användning av förnybar energi

Vi har goda möjligheter att nästan helt fasa ut användningen av fossila bränslen från energisystemet i Skåne. Förutsättningarna är bäst för bostäder och fastigheter genom fortsatt anslutning till fjärrvärmenät och ökad användning av geoenergi. Det finns även stora möjligheter att energieffektivisera bostäder och lokaler och därigenom minska deras energibehov. Vidare finns det goda möjligheter att fasa ut användningen av fossila bränslen inom fjärr- och kraftvärmeproduktion och stora delar av den skånska industrin. Inom fjärrvärmesystemen kan fossila bränslen ersättas genom ökad användning av biobränslen, geoenergi, industriell spillvärme och solvärme. Inom industrin kan geoenergi, solvärme och fjärrvärme användas för att möta värmebehov av låg temperatur, medan biobränslen och el kan möta behoven av högre temperatur. Det finns stor potential att öka den förnybara elproduktionen i Skåne, något som även skulle bidra till utsläppsminskningar i det nordiska elsystemet och en starkare elbalans för länet och i förlängningen ett lägre elpris. Den förnybara elproduktionen i Skåne kan växa framförallt genom utbyggd havsbaserad vindkraft, men också ökad användning av förnybara bränslen inom kraftvärmeproduktionen samt genom mer egenproducerad el med solceller[2].

Vår största utmaning ligger i omställningen till fossilbränslefria transporter och att bryta trenden av ökande trafikarbete i Skåne. En stor del av potentialen för utsläppsminskningar ligger i bränslesnålare fordon och ökad grad av elektrifiering, vilket samtidigt minskar energianvändningen i transportsektorn genom ökad energieffektivitet. En annan viktig del är ökad produktion och användning av biogas och andra förnybara drivmedel för att ersätta bensin och diesel i befintliga fordon. Genom en transportsnål planering med ökade möjligheter för ett liv utan bil och en attraktiv kollektivtrafik, samt ökad samordning och överflyttning av godstransporter till järnväg och sjöfart, kan trafikarbetet stabiliseras på dagens nivåer.

Förändrade konsumtionsmönster för minskad klimatpåverkan

Våra nuvarande konsumtionsmönster bidrar till att driva på ökade växthusgasutsläpp i Skåne, övriga Sverige och i andra länder. Konsumtionen av mat, kläder, rekreation och andra varor och tjänster genererar produktion och transporter som kräver energi och insatsvaror. Trenden är att utsläppen från vår konsumtion ökar mer i utlandet än inom Sverige på grund av en pågående omställning av energisystemet i Sverige, samtidigt som vår konsumtion av varor från andra länder ökar. För att konsumtionens negativa klimat- och miljöpåverkan ska minska måste vi förändra hur och vad vi konsumerar. Vi behöver därför på olika sätt stimulera utvecklingen mot en mer tjänstebaserad

[2] Lunds universitet, 2015, Klimatsäkrat Skåne, CEC Rapport nr 2.

och cirkulär ekonomi med ett ökat delande av resurser samt ökad närturism, vilket i sin tur kan leda till ökad livskvalitet och nya affärsmöjligheter för företag i Skåne. En ökad digitalisering av samhället kan stödja mer resurseffektiv konsumtion och minskad klimatpåverkan genom att ersätta eller intensifiera användningen av produkter, ytor och transporter, effektivisera processer och aktiviteter, eller informera för ändrade konsumtionsval[3].

Ökat upptag av koldioxid i skog och mark

Skog och mark har förmåga att ta upp och lagra koldioxid från atmosfären. Genom att stimulera ett ökat upptag i skog och mark i länet kan vi regionalt kompensera för delar av växthusgasutsläppen som sker i Skåne.

Ett ökat skydd av produktiv skogsmark kan, förutom skydd av värdefulla naturvärden, även gynna en ökad kolsänka i skog och mark. Det är möjligt att med förbättrad tillämpning av traditionella skogsskötselmetoder öka virkesproduktionen och koldioxidupptaget med små negativa effekter på andra miljömål. Det gäller främst i samband med föryngring, ståndortsanpassning, röjning och gallring. En ökad skogstillväxt ökar även potentialen för substitution av energi- och växthusgasintensiva material samt fossil energi[4].

Hälften av landytan i Skåne består av jordbruksmark och jordbruket utgör idag den näst största utsläppssektorn i länet efter våra transporter. Jordbruksmarken står också för en stor inlagring av koldioxid som kan stimuleras ytterligare genom ökad vallodling, plöjningsfri odling, ökad användning av mellangrödor, fler träd och buskar i jordbruksmark, kantzoner och betesmark samt nedbrukning av stabilt biokol. På längre sikt kan perenna grödor vara effektiva för att lagra in mer kol[5].

[3] Naturvårdsverket, 2015, Digitalisering och hållbar konsumtion, Rapport 6675.
[4] Naturvårdsverket, 2012, Underlag till en färdplan för ett Sverige utan klimatutsläpp 2050, Rapport 6537
[5] Miljömålsberedningen, 2016, En klimat- och luftvårdsstrategi för Sverige, SOU 2016:47.

Skåningen vill göra mer för klimatet

Nio av tio skåningar anser att de är väl eller ganska väl informerade om orsakerna till och konsekvenserna av klimatförändringarna. Tre av fyra tycker att klimatförändringarna är ett allvarligt problem för oss i Sverige, medan nästintill alla tycker att klimatförändringarna är ett allvarligt problem för världen i sin helhet. Fyra av fem skåningar tror att Skåne kan bidra till att bromsa klimatförändringarna, och ungefär lika många tror att de själva kan bidra. Fyra av fem anser dessutom att åtgärder för klimatet ska ske genom att staten ska styra mer, medan omkring två av fem anser att marknaden ska ges större utrymme, och ytterligare något färre anser att man ska lita mer till enskilda människors ansvarstagande.

Figur 2. Anledningar till att bry sig om klimatfrågan. Källa: Region Skåne[6].

Fyra av fem skåningar anger att de själva helt eller delvis gör medvetna val för att minska sin klimatpåverkan. Detta gör de främst av omtanke om kommande generationer, eftersom det känns bra och eftersom det stämmer med deras värderingar. Nio av tio skåningar kan tänka sig att leva mer klimatmedvetet om det blir billigare än idag, och nästan lika många om utbudet av klimatvänliga produkter och tjänster ökar och görs synligt[7].

Vi måste skapa en positiv framtidsbild för våra unga

Ungdomar har en svart syn på framtiden. De tror att vi är på väg mot en miljökollaps snarare än mot en hållbar värld. Ungdomar är medvetna och tycker att det är svårt, eller omöjligt, att göra något för att undvika en miljökollaps. I jakten på att vara miljövänliga och klimatsmarta medborgare letar ungdomarna efter ”rätt” saker att göra. Då de inte hittar det de söker i det omgivande samhället uttrycker de negativa känslor som maktlöshet och hopplöshet istället för hopp som kan leda till handlingskraft i miljöfrågorna. Enligt ungdomarna finns det ett sätt att nå en hållbar framtid och det är genom att omedelbart hantera miljöfrågorna på ett positivt sätt och vända rådande negativa trender. Det är miljöfrågorna specifikt som väcker de här negativa

[6] Region Skåne, 2014, Medborgarundersökning Klimat, Skånepanelen, CMA Research AB.
[7] Region Skåne, 2014, Medborgarundersökning Klimat, Skånepanelen, CMA Research AB.

uttrycken och ungdomarna var mer positiva till andra saker som exempelvis jämställdhet. Ungdomarna har också svårt att se hur vuxenvärlden som utbildningsväsende, politiker och näringsliv kan hjälpa dem i att skapa en hållbar framtid.

Ungdomarnas negativa sätt att prata om miljöfrågor och vilka känslor de väcker hos dem kan anses spegla en övergripande kollektiv förnekelse av miljö- och klimatfrågor i samhället, liksom företeelsen att leva i dubbla verkligheter där konsumtionssamhället och risker om miljökollaps existerar sida vid sida[8].

Det vilar ett stort ansvar på oss alla samhällsaktörer att föregå med gott exempel och visa att en omställning är möjlig och att vi inte stjälper över ansvaret för att lösa våra miljö- och klimatproblem på kommande generationer. Klimat- och energistrategin för Skåne uttrycker en gemensam ambition för klimatarbetet, och hur vi ska nå ett klimatneutralt och fossilbränslefritt i Skåne som erbjuder en god livsmiljö för oss alla som lever och verkar i Skåne.

[8] Kramming K, 2017, Miljökollaps eller hållbar framtid? Hur gymnasieungdomar uttrycker sig om miljöfrågor, *Geographica* 13. 238 pp, Kulturgeografiska institutionen, Uppsala universitet.

Klimatmål på internationell, nationell och regional nivå

Internationella mål

I december 2015 beslutade världens länder på FN-mötet COP 21 i Paris om ett internationellt avtal[9] för att begränsa den globala temperaturökningen till väl under två grader Celsius jämfört med förindustriell tid, samt sträva efter att begränsa temperaturökningen till 1,5 grad för att minska riskerna och effekterna av klimatförändringar. Avtalet har ratificerats av EU och sätter därmed ramen även för klimat- och energiarbetet i Sverige.

Sverige har också antagit den globala utvecklingsagendan, Agenda 2030, som beslutades på FN:s toppmöte i New York i september 2015. Agendan innehåller 17 globala mål och 169 delmål för att avskaffa extrem fattigdom, minska ojämlikheter och orättvisor i världen, främja fred och rättvisa samt lösa klimatkrisen till år 2030[10]. Klimat- och energifrågor ingår i flera av de globala målen, som *Hållbar energi för alla*, *Hållbar industri, innovationer och infrastruktur*, *Hållbara städer och samhällen*, *Hållbar konsumtion och produktion*, samt *Bekämpa klimatförändringen*, vilket visar vilken betydelse dessa frågor har för en hållbar utveckling på global nivå.

Det långsiktiga målet för EU:s klimatpolitik är att minska växthusgasutsläppen med 80-95 procent till år 2050. På kortare sikt ska EU:s utsläpp av växthusgaser minska med 30 procent till år 2020 under förutsättning att andra industriländer förbinder sig till jämförbara minskningar. Vidare ska EU:s klimat- och energipolitik fram till år 2030 styra mot minskade utsläpp av växthusgaser med minst 40 procent, minst 27 procent förnybar energi på EU-nivå, samt minst 27 procent ökad energieffektivisering till 2030[11].

Sveriges klimatlag och nationella mål

I juni 2017 beslutade Sveriges riksdag om ett *klimatpolitiskt ramverk*[12]. Ramverket består av nya nationella klimatmål, en klimatlag som reglerar regeringens styrning, uppföljning och rapportering av klimatarbetet samt ett oberoende klimatpolitiskt råd. Miljökvalitetsmålet *Begränsad klimatpåverkan* utgör sedan år 1999 det övergripande målet för Sveriges klimatpolitik. Som ett långsiktigt mål har riksdagen beslutat att Sverige senast år 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären. För att nå detta mål har flera etappmål beslutats för minskade växthusgasutsläpp till åren 2020 (- 30 %), 2030 (- 63 %) och 2040 (- 75 %) för den ”icke-handlande sektorn” (EU ESR) jämfört med år 1990, samt ett särskilt sektorsmål för inrikes transporter

[9] UNFCCC (2015)
[10] www.globalamalen.se
[11] www.regeringen.se/sverige-i-eu/ministerradet/miljo/
[12] Regeringen, 2017, Ett klimatpolitiskt ramverk för Sverige, prop. 2016/2017:146

(- 70 % till 2030 jämfört med år 2010). I *Energiöverenskommelsen*[13] har fem av riksdagspartierna beslutat om 100 procent förnybar elproduktion i Sverige till år 2040 respektive 50 procent effektivare energianvändning år 2030 jämfört med 2005 (mätt i tillförd energi i relation till BNP).

Nuvarande regionala klimat- och energimål för Skåne

I november år 2009 beslutade Länsstyrelsen Skåne, efter en bred dialog med aktörer i länet, om regionala klimat- och energimål för miljökvalitetsmålet *Begränsad klimatpåverkan*[14];

- Utsläppen av växthusgaser i Skåne ska år 2020 vara minst 30 procent lägre än år 1990.
- Energianvändningen ska år 2020 vara 10 procent lägre än genomsnittet för åren 2001-2005.
- Utsläppen av växthusgaser från transporter i Skåne ska år 2015 vara 10 procent lägre än år 2007.
- Produktionen av förnybar el i Skåne ska år 2020 vara 6 TWh högre än år 2002.
- Biogasproduktionen i Skåne ska vara 3 TWh år 2020.

Länsstyrelsen Skåne följer årligen upp de regionala miljömålen och rapporterar utvecklingen till Naturvårdsverket som en del av budgetunderlaget för regeringens miljöpolitik. Uppföljningen visar att vi redan har nått målet för minskade växthusgasutsläpp flera år innan målåret och att vi också är nära att nå målet för minskad energianvändning i Skåne. För målet om minskade utsläpp från transporter nådde vi nästan fram med en minskning på drygt 9 procent till år 2015. Trots ökad regional produktion av förnybar el och biogas kan vi konstatera att produktionen inte har utvecklats i linje med de prognoser som gjordes i samband med att målen antogs, vilket till stor del kan förklaras med dålig lönsamhet för investeringar i vindkraft och biogas de senaste åren på grund av otillräckliga styrmedel för att kompensera för ett lågt energipris[15].

Vi kan konstatera att vi redan har nått flera av våra klimatmål, vilket är mycket glädjande och visar på ett framgångsrikt regionalt klimat- och energiarbete där vi tillsammans har stått för förändring. Dock har vi fortfarande lång väg kvar till långsiktigt hållbara utsläppsnivåer och det finns ett behov att samlas kring nya ambitiösa mål för vår strävan mot ett klimatneutralt och fossilbränslefritt Skåne.

[13] Energiöverenskommelsen slöts mellan fem riksdagspartier (S, M, MP, C och KD) i juni 2016, och kompletterades i november 2016 med mål för energieffektivisering.
[14] Länsstyrelsen Skåne, 2010, Klimatmål för Skåne, Skåne i utveckling 2010:1.
[15] Länsstyrelsen Skåne, 2017, www.lansstyrelsen.se/skane/Sv/miljo-och-klimat/miljomal/miljomalsuppfoljning/Pages/index.aspx

Förslag på klimatmål för Skåne

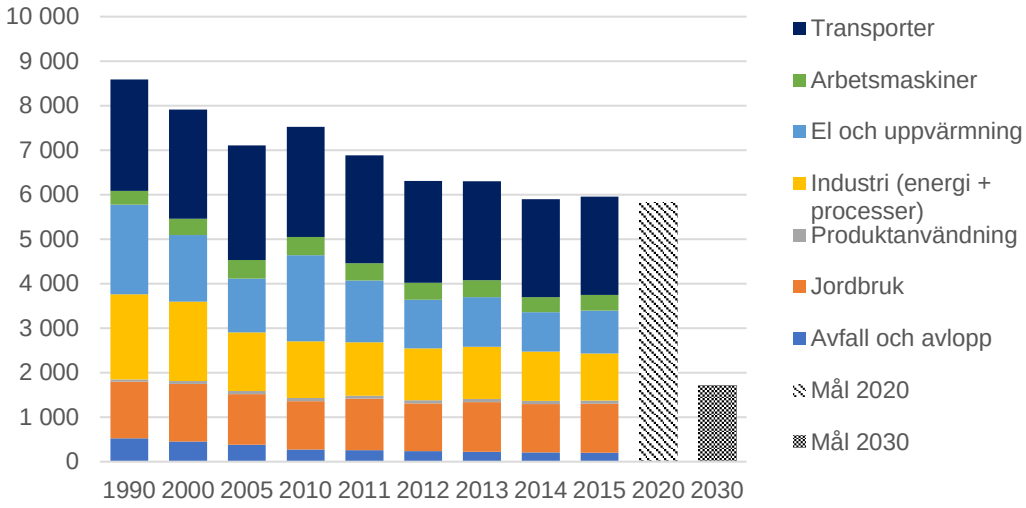
Mål för utsläpp av växthusgaser

År 2030 ska utsläppen av växthusgaser i Skåne vara minst 80 procent lägre än år 1990.

Målet omfattar utsläpp som sker från verksamheter i Skåne som geografiskt område. Utsläppen räknas som koldioxidekvivalenter och omfattar växthusgaser som ingår i Sveriges rapportering till UNFCCC (FN:s klimatkonvention) [16].

Utveckling av växthusgasutsläpp i Skåne

En stor utmaning för Skåne fram till år 2030 är att fortsätta växa och samtidigt minska klimatpåverkan. Hittills har vi varit framgångsrika och visat att denna utveckling är möjlig. Utsläppen av växthusgaser i länet har totalt minskat med 31 procent från år 1990 fram till och med år 2015. Vi har därmed redan nått det tidigare regionala målet om en minskning med 30 procent till år 2020[17]. Under samma tidsperiod har befolkningen i länet vuxit med över 235 000 personer (+ 22 %) och bruttoregionalprodukten ökat[18]. Vi har blivit betydligt klimateffektivare, men för att nå ett klimatneutralt och fossilbränslefritt Skåne måste växthusgasutsläppen fortsätta minska på bred front i länet samtidigt som vi minskar våra konsumtionsbaserade utsläpp.

Figur 3. Totala utsläpp av växthusgaser i Skåne per sektor för perioden 1990-2015 och nuvarande regionalt mål till år 2020 samt förslag till nytt regionalt mål år 2030 (kton CO_2ekv). Obs! Nuvarande mål för år 2020 omfattar inte verksamheter inom handeln med utsläppsrätter (EU ETS). Källa: SMED[19]

[16] Växthusgaser: CO_2 (koldioxid), CH_4 (metan), N_2O (dikväveoxid), HFC 134a (ett av fluorkolvätena), CF_4 (en fluorkarbon, dvs. en PFC), SF_6 (svavelhexafluorid).

[17] Länsstyrelsen Skåne, Klimatmål för Skåne, Skåne i utveckling 2010:1

[18] Region Skåne, Hur har det gått i Skåne? https://utveckling.skane.se/digitala-rapporter/huga/bruttoregionalprodukt/

[19] SMED/RUS, 2017, Nationella emissionsdatabasen.

Utsläpp av växthusgaser från energiförsörjning

Utsläppsminskningen som skett från energiförsörjningen sedan år 1990 beror huvudsakligen på den systemomställning som gjorts i länets värmeproduktion. Det har skett genom utbyggnad av fjärrvärmesystemet och förändring av bränslemixen i denna samtidigt som privathushållens oljepannor har ersatts med bland annat fjärrvärme och el. I Skåne finns även en stor användning av geotermisk energi vilket har bidragit till minskade utsläpp i länet men samtidigt ökat elanvändningen.

Bränslekonverteringen av industrins energibehov har inte varit lika omfattande, bland annat på grund av att oljeanvändningen i industrin är skattebefriad. Dock har spillvärmeutnyttjandet från industrier ökat både i Skåne och nationellt, vilket gör att mindre bränsle behöver användas för fjärrvärmeproduktion. Nationellt står spillvärme idag för cirka 8 procent av fjärrvärmeproduktionen.

Utsläppen från el- och fjärrvärmesektorn har i Sverige minskat med 27 procent sedan 1990 och står idag för 9 procent av de totala växthusgasutsläppen. Naturvårdsverket uppskattar en nationell minskning av växthusgasutsläpp från energisektorn med 43 procent till år 2030 jämfört med år 1990, varav 30 procent är från el- och fjärrvärmeproduktion[20,21]. För Skånes del finns dock förutsättningar för högre utsläppsminskningar inom sektorn än det nationella genomsnittet. Detta kan uppnås bland annat genom att ersätta delar av länets höga naturgasanvändning med biogas samt producera mer förnybar el från sol och vind.

Utsläpp av växthusgaser från industriprocesser

Industrins utsläpp, inklusive förbränning av bränslen för energiändamål, står för 32 procent av Sveriges totala utsläpp. Ungefär en tredjedel av den svenska industrins totala växthusgasutsläpp härrör från industrins processer. Det förväntas att utsläppen från industriprocesser kommer ha minskat med 13 procent år 2030 jämfört med 1990 års nivåer men det råder stora skillnader mellan olika branscher.[22] Det pågår utveckling för ökad användning av biobränslen och el för olika värme- och processändamål och för vissa branscher finns det välutvecklade nyckeltekniker som inte är kommersialiserade[23].

Den utsläppsminskning som redan skett beror huvudsakligen på massa- och pappersindustrin, både på grund av reducerad produktion och en övergång till biobränslen. Inom mineralbranschen förväntas däremot utsläppen att öka till 2030 jämfört med 1990. Sannolikt följer skånska industrier inom dessa branscher samma trender. Däremot pågår det i länet pilotförsök för att ersätta

[20] Naturvårdsverket, 2017, Report for Sweden on assessment of projected progress, March 2017
[21] Naturvårdsverket, 2017, Fördjupad analys av svensk klimatstatistik, Rapport 6782
[22] Naturvårdsverket, 2017, Report for Sweden on assessment of projected progress, March 2017
[23] Energimyndigheten, 2016, Industrins långsiktiga utveckling i samspel med energisystemet, ET 2016:06

koks som reduktionsmedel inom järn- och stålindustrin, vilket förväntas bidra med en årlig minskning på cirka 12 kton koldioxidekvivalenter.

Utsläpp av växthusgaser från lösningsmedel och annan produktanvändning

Utsläppen av växthusgaser från lösningsmedel och övrig produktanvändning i länet ökade fram till år 2005, men har därefter minskat något och utgör år 2015 enbart 1 procent av utsläppen i Skåne[24]. Den största utsläppskällan är koldioxidavgång från smörjmedel. Dessutom ingår koldioxidutsläpp från användning av lösningsmedel och paraffin samt mindre utsläpp av lustgas. Utsläppen av koldioxid från lösningsmedel kommer främst från användning av målarfärg och från grafisk industri.

Utsläpp av växthusgaser från transporter och arbetsmaskiner

En tredjedel av utsläppen av växthusgaser i Skåne kommer från vägtransporter. Totalt har utsläppen från transportsektorn minskat med drygt 9 procent sedan 1990 och uppgick till cirka 2,2 miljoner ton koldioxidekvivalenter år 2015[25]. Utsläppen från personbilar har minskat sedan 2007, men minskningen har stannat av för att till och med öka något mellan 2014 och 2015. Utsläpp från tunga fordon (lastbilar över 3,5 ton) har ökat nationellt sedan 1990 och år 2015 var utsläppen 16 procent högre än 1990[26]. Transporter med tunga fordon ökar när ekonomin går bra, därför ökade den från början av 1990-talet fram till ungefär år 2007. Efter det har utsläppen från tunga fordon minskat något. Antalet arbetsfordon och arbetsmaskiner har legat relativt konstant i Sverige de senaste åren, samtidigt har de regionala utsläppen från arbetsmaskiner sjunkit med nästan 15 procent sedan 2010 i Skåne, vilket tyder på att maskinerna blir allt bränslesnålare och att de används mer effektivt[27].

Till år 2030 förväntas utsläppen från transportsektorn minska genom förändrade resmönster, effektivisering och elektrifiering av fordonsflottan, ökad biodrivmedelsanvändning och automatisering. Detta gäller främst för personbilar, men även för tyngre transporter kan elvägar och flytande biodrivmedel ersätta relativt stora mängder diesel. Enligt vissa bedömare kan elbilar prismässigt konkurrera med konventionella fordon från och med år 2020. Det innebär att redan år 2030 kan andelen elfordon uppgå till 40 procent i Skåne, vilket kraftigt reducerar klimatutsläppen. År 2016 uppgick andelen förnybara bränslen inom transportsektorn i Sverige till nästan 20 procent och inblandningen förväntas öka ytterligare de närmaste åren om potentialen tas tillvara[28]. Självkörande fordon eller automatisering innebär att färre fordon krävs för att transportera både varor, gods och personer. Denna

[24] RUS/SMED, 2017, Nationella emissionsdatabasen
[25] RUS/SMED, 2017, Nationella emissionsdatabasen
[26] SCB, Sverige i siffror, www.sverigeisiffror.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/miljo/utslapp/
[27] SCB, 2015, Arbetsmaskiners energianvändning – en modellansats
[28] Svebio, 2017, https://www.svebio.se/press/pressmeddelanden/2016-rekordar-biodrivmedel-sverige/

teknik utvecklas snabbt i nuläget. Det innebär att antalet fordon per capita förväntas minska med cirka 15 procent i länet[29].

Utsläpp av växthusgaser från jordbruket

Jordbruket står för nästan 20 procent av de klimatrelaterade utsläppen i Skåne, och uppgår till över 1,1 miljoner ton koldioxidekvivalenter per år[30]. Utsläppen av har minskat med ungefär 15 procent sedan 1990, vilket beror på åtgärdsinvesteringar och kompetensutveckling i kombination med minskad djurhållning och nedläggning av åkermark[31]. Jordbruket är dock den största källan till utsläpp av klimatgaserna metan och lustgas. Metan kommer från kornas matsmältning och från lagring av stallgödsel. Lustgas kommer framför allt från omvandling av kväve i jordbruksmarken, men även från stallgödsellagring. Koldioxidutsläppen från jordbrukssektorn uppskattas utgöra mindre än 10 procent och kommer främst från energianvändning som drivmedel till traktorer, motorredskap och bilar samt olja för uppvärmning[32].

Vid ett antagande om att utsläppen minskar i samma takt som hittills reduceras utsläppen av växthusgaser till 0,9 miljoner ton koldioxidekvivalenter år 2030, vilket motsvarar 25 procent jämfört med 1990. Utsläppen bedöms minska till följd av att antalet nötkreatur fortsätter att minska. Ett minskat antal mjölkkor till år 2030 är främst en följd av en förväntad ökad produktivitet, utveckling av produktpriser och fortsatt anpassning till EU:s jordbrukspolitik[33]. Högre krav vad gäller lagring och spridning av stallgödsel kommer att ytterligare minska utsläppen och innebär också att förbrukningen av mineralgödsel minskar. En högre andel åker som ställs om till gräsmark, lagrar ofta in kol i marken, och kan bidra till ytterligare minskade klimatgasutsläpp med några procentenheter[34].

Utsläpp av växthusgaser från avfall och avlopp

Utsläppen från Skånes avfalls- och avloppssektor minskade med över 60 procent mellan 1990 och 2015[35]. Merparten av utsläppen är metangas från deponier, men i sektorn ingår även mindre mängder växthusgasutsläpp från hantering av avloppsvatten och biologisk behandling av fast avfall, medan förbränning av avfall däremot ingår i energisektorns utsläpp.

Deponigasutsläppen har minskat med över 70 procent sedan år 1990, som en följd av deponiförbud, deponiskatter samt ökad återvinning och

---

[29] Region Skåne, 2016, Skånes befolkningsprognos 2016 – 2025. *Befolkningsökningen torde innebära en ökad bilism, men mycket tyder på att automatiserade lösningar och en digitaliserad mobilitet minskar användandet.*

[30] RUS/SMED, 2017, Nationella emissionsdatabasen

[31] Naturvårdsverket, 2017, http://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Statistik-A-O/Vaxthusgaser-utslapp-fran-jordbruk/

[32] Jordbruksverket, 2017, https://www.jordbruksverket.se/amnesomraden/miljoklimat/begransadklimatpaverkan/jordbruketslapperutvaxthusgaser.4.4b00b7db11efe58e66b8000986.html

[33] Naturvårdsverket, 2017, Fördjupad analys av svensk klimatstatistik, Rapport 6782

[34] Naturvårdsverket, 2012, Underlag till en färdplan för ett Sverige utan klimatutsläpp 2050, Rapport 6537

[35] RUS/SMED, 2017, Nationella emissionsdatabasen

deponigasutvinning. Minskningen förväntas fortsätta under kommande år, i takt med att det deponerade avfallet bryts ner. Utsläppen från hantering av avloppsvatten har minskat med 10 procent sedan år 1990, till följd av förbättringar i reningsverken, och förväntas vara relativt oförändrade framöver. Utsläppen från biologisk behandling har däremot ökat väsentligt på grund av ökad kompostering och rötning av avfall för produktion av biogas. Ökningen riskerar att fortsätta i takt med att biogasproduktionen i Skåne byggs ut, och det är avgörande med åtgärder för minskade produktionsutsläpp som läckage. Sammantaget innebär detta att växthusgasutsläppen från sektorn nästan kan halveras till 2030[36].

Upptag av koldioxid i skog och mark

Det totala nationella upptaget av koldioxid i skog och mark har ökat med 50 procent mellan åren 1990–2015. Det är framförallt i skogsmark som koldioxidupptaget har ökat, men även jordbruksmarken bidrar till kolinlagring. Markanvändningssektorn bidrog under perioden 1990–2016 till en årlig nettosänka (upptag av koldioxid minus utsläpp av växthusgaser) i Sverige[37].

Skog och skogsmark

Skogen fyller en viktig funktion eftersom den tar upp atmosfäriskt kol genom upptaget av koldioxid vid fotosyntesen och upplagring av kol i den egna biomassan, och genom att överföra kol till andra delar av skogsekosystemet som också kan lagra kol. Det totala upptaget av koldioxid i Skånes skogar är i genomsnitt 3,28 miljoner ton koldioxid[38], vilket motsvarar ett upptag av drygt hälften av de totala växthusgasutsläppen i länet. Virkesförrådet (lager av kol/koldioxid) i Sveriges skogar ökar ständigt eftersom vi avverkar mindre än den årliga tillväxten. I Skånes skogar är den årliga kolinlagringen ca 1 miljon ton koldioxid (upptag minus avverkning). Skogsråvara kan också användas för biobränsleändamål och ersätta fossila bränslen samt till träprodukter, som kan ersätta kol- och energiintensiva material. Denna typ av substitution innebär att utsläppen av fossilt kol till atmosfären kan minska. En ökad areal för bevarande av skog kan öka kolinlagringen i ekosystem på kort sikt, men reducerar den totala kolbalansen på lång sikt på grund av minskad tillväxt och minskat användande av skogsråvara[39].

Åker- och betesmark

Det finns stor potential att minska utsläppen av koldioxid och lustgas och samtidigt förstärka kolsänkan i jordbruksmark genom att göra dränerad mulljord (utdikad före detta våtmark) permanent blöt, vilket skulle kunna vara aktuellt för fem procent av åkermarken i Skåne. Detta kan minska utsläppen med cirka 0,9 miljoner ton koldioxidekvivalenter, vilket motsvarar en minskning av utsläppen från det skånska jordbruket på cirka 37 procent

[36] Naturvårdsverket, 2017, Report for Sweden on assessment of projected progress, March 2017
[37] Naturvårdsverket, 2017, Fördjupad analys av svensk klimatstatistik 2017, rapport 6782.
[38] Muntlig uppgift från Wilhelm Dubber, doktorand, Institutionen för naturgeografi och ekosystemvetenskap, Lunds universitet, 2017-12-06
[39] Lunds universitet, 2015, Klimatsäkrat Skåne, CEC Rapport Nr 02.

jämfört med idag. Till skillnad mot dränerade mulljordar så är övriga brukade marker i nuläget varken en källa eller sänka för koldioxid. Om marken blir permanent bevuxen lagrar marken in kol, som sedan kan frigöras vid jordbearbetning. Eftersom naturbetesmark inte bearbetas kan dessa marker bidra till ökad kolsänka[40]. Vidare kan fler träd och buskar i jordbruksmark, kantzoner och betesmark bidra till ökad kolinlagring motsvarande 0,4 miljoner ton koldioxid årligen i Sverige fram till år 2050. Andra åtgärder är jordbearbetningsmetoder som plöjningsfri odling, nedbrukning av halm och andra organiska restmaterial samt tillförsel av biokol. Dock är potentialen och beständighet av ovanstående åtgärder svår att uppskatta. En förändrad markanvändning kan lätt ändra en sänka till en källa. Dessutom finns en övre gräns för hur mycket kol som kan lagras in i jordbruksmark innan jorden blir mättad[41].

Målet omfattar utsläpp från alla verksamheter i Skåne

Målet för utsläpp av växthusgaser i Skåne till år 2030 omfattar alla utsläpp som sker i länet, inklusive utsläpp från de verksamheter som ingår i EU:s system för handel med utsläppsrätter (EU ETS, Emissions Trading Scheme). Detta skiljer sig mot nuvarande regionalt mål för växthusgasutsläpp till år 2020 och det nationella målet till år 2030, där utsläpp från den så kallade ”handlande sektorn” inte ingår. Dock inkluderas inte internationell luft- och sjöfart i något av ovanstående mål.

Handeln med utsläppsrätter startade år 2005 och ska på ett kostnadseffektivt sätt minska utsläppen av växthusgaser genom att åtgärder kan ske i det land eller inom det företag som har den lägsta kostnaden för att minska utsläppen, utifrån målsättningen att minska utsläppen från berörda företag med 21 procent till år 2020 (jämfört med 2005). Sedan starten har systemet steg för steg utvidgats till fler branscher. Från år 2012 ingår även de flygoperatörer som flyger i EU. För kommande handelsperiod föreslår EU-kommissionen att antalet utsläppsrätter ska minska med 2,2 procent per år från och med år 2021 för att uppnå utsläppsminskningar på 43 procent inom den handlande sektorn år 2030[42].

Idag ingår cirka 90 anläggningar i Skåne i handelssystemet, främst energiintensiv industri och energiproduktion. Utsläppsminskningar från dessa verksamheter har bidragit till att utsläppen i länet totalt minskat med drygt 30 procent sedan år 1990. Energi- och industriföretagen är fortsatt viktiga aktörer för energiomställning och minskade klimatutsläpp i Skåne och därmed möjligheten att nå våra klimatmål till år 2030.

[40] Lunds universitet, 2015, Klimatsäkrat Skåne, CEC Rapport Nr 02.
[41] Miljömålsberedningen, 2016, En klimat- och luftvårdstrategi för Sverige, SOU 2016:47
[42] Energimyndigheten/Naturvårdsverket, Utsläppshandel.se

Mål för utsläpp av växthusgaser från konsumtion

År 2030 ska utsläppen av växthusgaser från konsumtion i Skåne vara högst 5 ton koldioxidekvivalenter per person.

Målet omfattar växthusgasutsläpp som uppstår regionalt, nationellt och internationellt på grund av privat och offentlig konsumtion i Skåne. Målet baseras på beräkningar av konsumtionsbaserade utsläpp på nationell nivå.

Hållbar konsumtion är en förutsättning för att nå våra miljö- och klimatmål

Det övergripande målet för miljöpolitiken i Sverige anger att vi ska lösa miljöproblemen inom en generation samtidigt som det inte får leda till ökad negativ påverkan på hälsa och miljö i andra länder. För att åstadkomma detta krävs att konsumtionsmönster för varor och tjänster orsakar så små miljö- och hälsoproblem som möjligt[43]. Nuvarande konsumtionsmönster i Sverige orsakar ökade utsläpp av växthusgaser globalt och denna trend behöver brytas. Under de senaste tjugo åren har utsläppen av växthusgaser från svensk konsumtion legat på en jämn nivå. Däremot har en omfördelning skett mellan utsläpp i Sverige som minskat med 30 procent, och utsläpp i andra länder som ökat med 50 procent under samma period[44]. Ökningen beror till stor del på växande import av insats- och konsumtionsvaror samt befolkningstillväxt. Konsumtionen ökar stadigt och kan komma att fördubblas mellan år 2005 och år 2030[45]. Hållbara och klimatsmarta konsumtionsmönster är därför avgörande för om vi ska nå våra miljö- och klimatmål.

Växthusgasutsläpp från vår konsumtion

Konsumtionsbaserade utsläpp tar hänsyn till klimatpåverkan som vår konsumtion orsakar i Sverige och andra länder. Genom att sätta regionala utsläppsmål både ur ett geografiskt- och ett konsumtionsperspektiv omfattar klimat- och energistrategin de totala växthusgasutsläppen som vi i Skåne bidrar till.

Figur 4. Utsläppskällor ur ett geografiskt- respektive konsumtionsperspektiv. Källa: Urban Mistra Futures[46]

[43] Regeringen, 2010, Svenska miljömål – för ett effektivare miljöarbete, Prop. 2009/10:155.
[44] SCB:s Miljöräkenskaper 2016
[45] Naturvårdsverket, 2012, Underlag till en färdplan för ett Sverige utan klimatutsläpp 2050, Rapport 6537
[46] Mistra Urban Futures, Konsumtionsperspektiv i lokala klimatstrategier – erfarenheter från Göteborg, Policy Brief 2017:1

De konsumtionsbaserade utsläppen kan delas in i privat respektive offentlig konsumtion. Den privata konsumtionen står för cirka 65 procent av utsläppen, som kan hänföras till vår konsumtion av livsmedel (31 %), vårt boende (21 %), vårt resande (29 %) och shopping/övrig konsumtion (19 %). Den offentliga konsumtionen omfattar skattefinansierad verksamhet som drift av skola, omsorg och sjukvård samt investeringar i infrastruktur och offentliga byggnader med mera, och står för cirka 35 procent av utsläppen. Totalt uppgick de konsumtionsbaserade utsläppen i Sverige till 10,7 ton koldioxidekvivalenter per person år 2014[47]. Som jämförelse uppgick de geografiska utsläppen i Sverige till 5,4 ton koldioxidekvivalenter per person samma år. Beräkningen av utsläpp som beror på svensk konsumtion utgår från ekonomisk statistik om branschers inköp och försäljning och redovisas endast på nationell nivå. Detta innebär att det saknas tillgänglig regional statistik för området. Eftersom Skåne är relativt tättbefolkat med korta avstånd och välutvecklad kollektivtrafik, lägre andel tung processindustri, samt har mildare vintrar, antas de konsumtionsbaserade utsläppen vara något lägre här än för Sverige i stort. Däremot antas vår konsumtion av varor och tjänster ligga på samma nivå som övriga Sverige. Det finns ett stort utvecklingsbehov av att ta fram statistik på läns- och kommunnivå för att följa arbetet med minskad klimatpåverkan från vår konsumtion.

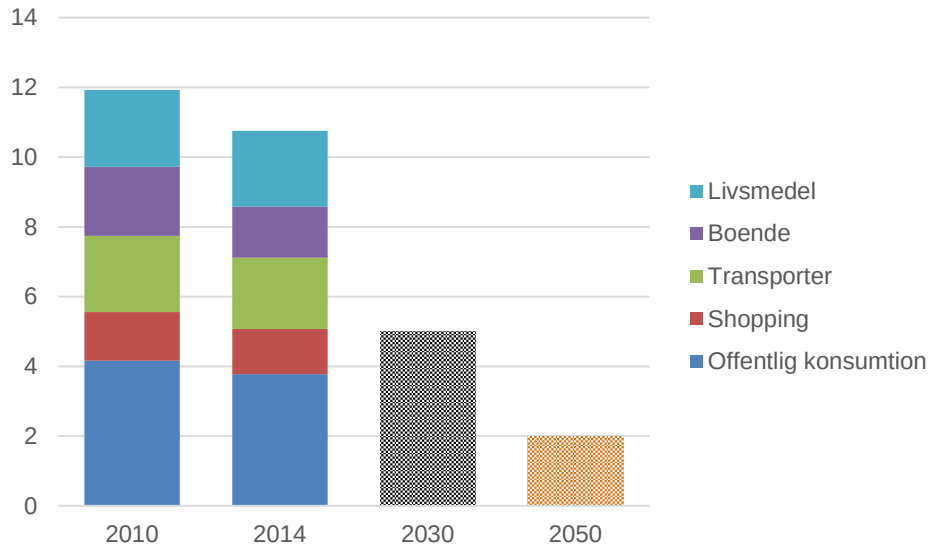
Potential för minskade utsläpp från konsumtion

Växthusgasutsläppen från vår konsumtion är långt ifrån de 2 ton som enligt FN krävs för att minska risken för allvarlig klimatpåverkan år 2050. Vi har inte rådighet över energi-, transport och produktionssystemen i andra länder där produktionen sker av de varor som vi konsumerar. Däremot har vi både skyldighet i ett globalt perspektiv, och rådighet att förändra våra egna konsumtionsmönster mot en så liten klimatpåverkan som möjligt. En betydande minskning av utsläppen kan åstadkommas genom teknikutveckling och att ställa om till ett fossilfritt energi- och transportsystem, men en större omställning till globalt hållbara nivåer är inte möjlig utan livsstilsförändringar. Genom att undvika en transatlantisk flygresa kan en person minska sina utsläpp med 1,6 ton koldioxidekvivalenter. Väljer sedan personen att äta en växtbaserad kost istället för en kost som inkluderar kött kan utsläppen minska med 0,8 ton koldioxidekvivalenter. Om personen dessutom kan lösa sina transportbehov utan bil kan utsläppen minska med ytterligare 2,4 ton koldioxidekvivalenter[48]. Erfarenheter från pilotprojektet ”One Tonne Life” visar att en familj, under rätt förutsättningar och med hjälp av coaching från experter, kan minska utsläppen från sin konsumtion med cirka 60 procent[49], vilket är nödvändigt om vi ska närma oss de globala målsättningarna till år 2050.

[47] SCB:s Miljöräkenskaper 2016

[48] The climate mitigation gap: Education and government recommendations miss the most effective individual actions, Wynes, S. & Kimberly A. Nicholas 2017 jul 12 I: Environmental Research Letters. 12, 7, 074024.

[49] One Tonne Life, 2012, www.onetonnelife.se.

Figur 5. Växthusgasutsläpp från konsumtion i Sverige fördelat på kategorierna livsmedel, boende, transporter och shopping för privat konsumtion samt offentlig konsumtion, samt förslag på regionalt mål år 2030 och global målsättning till år 2050 (ton CO_2ekv/person/år). Källa: SCB[50]

Mellan år 2010 och år 2014 minskade våra konsumtionsbaserade utsläpp med drygt 10 procent. Vi tror det är möjligt att halvera växthusgasutsläppen från vår konsumtion fram till år 2030. Detta kan ske genom fortsatt utveckling mot ett fossilfritt transport- och energisystem nationellt och internationellt, och en mer tjänstebaserad och cirkulär ekonomi där en ökad digitalisering kan bidra till att ersätta eller intensifiera användningen av produkter, ytor och transporter samt effektivisera processer och aktiviteter. Samtidigt behövs en övergång till mer närproducerade livsmedel med låg klimatpåverkan och ett ökat fokus på klimatsmarta upphandlingar och inköp i offentlig sektor.

[50] SCB:s Miljöräkenskaper 2016

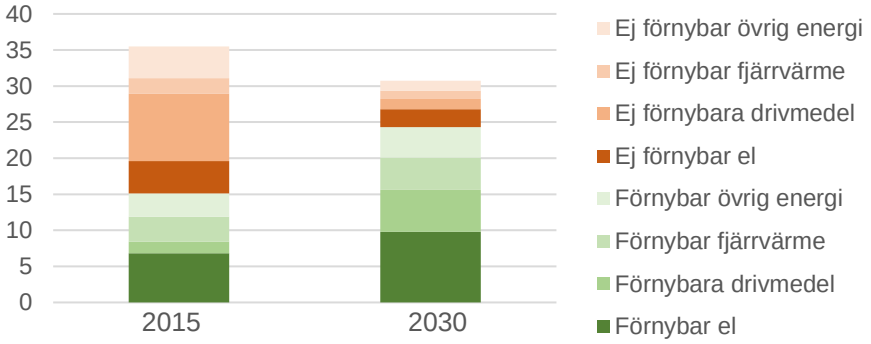
Mål för effektivare energianvändning och förnybar energi

År 2030 ska energianvändningen i Skåne vara minst 20 procent lägre än år 2005 och utgöras av minst 80 procent förnybar energi.

Målet avser slutlig energianvändning. Sett till energiintensitet (energianvändning kopplat till BNP) motsvarar den minskade energianvändningen 56 procent vid en årlig ekonomisk tillväxttakt på 2 procent under perioden.

Idag används ungefär 36 TWh energi i länet via transporter, el, fjärrvärme och övrig energi. Genom åtgärder för energieffektivisering förväntas energianvändningen minska med runt 20 procent, till cirka 30 TWh år 2030. Det innebär en något högre ambition än den nationella målsättningen[51], men Skåne bedöms ha en högre effektiviseringspotential då länet har en låg andel energiintensiv industri och goda möjligheter att exempelvis bygga ut kollektivtrafiken.

Målet är att minst 80 procent av energianvändningen i Skåne ska komma från förnybara källor, vilket innebär 25 TWh förnybar energi och en ökning på 10 TWh från dagens användning, se figur 6. En sådan omställning har potential att minska utsläppen av växthusgaser från Skånes energiförsörjning med cirka 60 procent i förhållande till 2015[52]. För att nå målet krävs omfattande energieffektiviseringsåtgärder samt stora regionala satsningar på förnybara energislag såsom sol, vind, biobränslen, biodrivmedel och geotermi.

Figur 6. Förnybar respektive ej förnybar energianvändning i länet år 2015 respektive år 2030 enligt förslag till mål för minskad energianvändning och ökad förnybar energi (TWh). Källa: Länsstyrelsen Skåne[53]

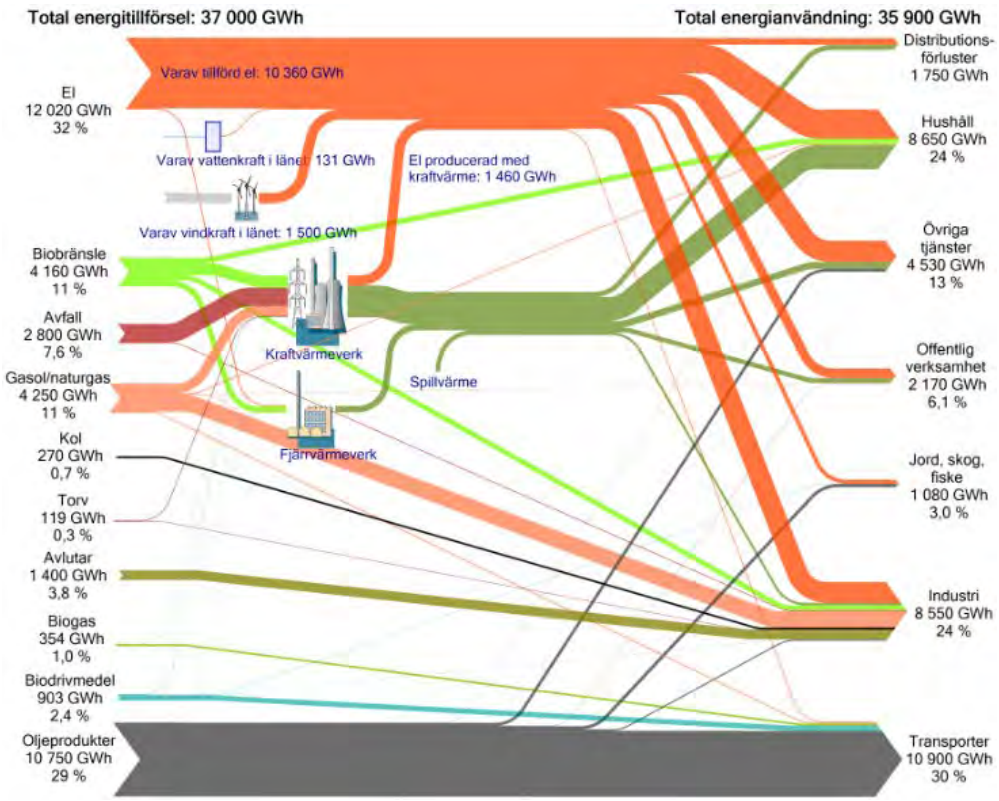
[51] Enligt *Energiöverenskommelsen* ska Sverige år 2030 ha 50 procent effektivare energianvändning jämfört med 2005 i relation till BNP. Om det skånska målet sätts i relation till BNP, med en antagen tillväxttakt på 2 procent per år, innebär det 56 procent effektivare energianvändning än 2005.

[52] Mängden icke-förnybar energi, inom sektorerna fjärr- och kraftvärme samt övrig energi, antas minska från 6,2 TWh år 2015 till 2,5 TWh år 2030. Elen antas vara klimatneutral såväl 2015 som 2030.

[53] Länsstyrelsen Skåne, 2017, Energibalans för Skåne år 2015

Energisituationen i länet och framtida utveckling

År 2015 användes cirka 36 TWh energi i Skåne (inklusive industrins förbränning för energiändamål) varav 42 procent (15 TWh) kom från förnybara energikällor[54]. Sedan början av 00-talet har Skånes energianvändning minskat kontinuerligt, trots att länets ekonomi (BRP) har vuxit[55]. På en nationell nivå förutspår Energimyndigheten en fortsatt minskning av energianvändningen till år 2030[56] och det finns skäl att anta att även Skånes totala energianvändning kommer att minska framöver, medan elanvändningen ökar något.

Figur 7. Sankey-diagram över energibalansen för Skåne år 2015. Källa: Länsstyrelsen Skåne[57]

Produktion och användning av el

År 2015 användes strax över 12 TWh el i Skåne, varav cirka 10 TWh importerades till regionen (i huvudsak från övriga Sverige) [58]. Ungefär 60 procent av den totala elanvändningen i Skåne är förnybar. Den regionala elproduktionen låg år 2015 på 3,4 TWh, vilket motsvarar mindre än en tredjedel av elen som användes i länet[59]. Huvuddelen av Skånes elproduktion

[54] SCB, 2017, Kommunal och regional energistatistik 2015
[55] SCB, 2017, Regionalräkenskaper
[56] Energimyndigheten, 2017, Scenarier över Sveriges energisystem 2016, ER 2017:6
[57] Länsstyrelsen Skåne, 2017, Energibalans för Skåne år 2015.
[58] Skåne importerar el från i huvudsak Sverige där cirka 60 procent är förnybar. När import sker från andra länder dominerar Norge stort där mer än 95 procent är förnybar.
[59] SCB, 2017, Kommunal och regional energistatistik 2015

kom från kraftvärmeverk och vindkraftverk, vilket innebar att 80 procent (2,8 TWh) av den regionala elproduktionen var förnybar[60].

Till år 2030 förväntas framförallt elektrifieringen av fordonsflottan, men även exempelvis en ökad grad av digitalisering[61], medföra en ökad elanvändning i Skåne. Det finns dock även stora möjligheter att öka tillförseln av elektricitet i länet. För att nå målet att 80 procent av den totala elanvändningen i Skåne är förnybar 2030 krävs ytterligare minst 3 TWh förnybar el.

Den största förnybara energikällan i Skåne är idag vindkraften, som genererade 1,5 TWh år 2015, men där en femtedel av den installerade effekten är äldre än tio år och utgörs av föråldrad teknik. Vattenkraften är idag mycket småskalig i Skåne, och ger enbart cirka 1 procent av elbehovet (0,13 TWh). Även elproduktionen från solceller är låg och utgjorde år 2016 under 0,2 procent av elanvändningen i Skåne (0,02 TWh). Solcellskapaciteten har dock haft en hög genomsnittlig tillväxttakt på runt 70 procent per år under de senaste fyra åren[62].

Marknaderna för solenergi och havsbaserad vindkraft har utvecklats snabbt under de senaste åren och el från dessa källor kan år 2030 utgöra en betydligt större del av Skånes energisystem än idag. Även geoenergi växer snabbt och har de senaste åren blivit allt vanligare för värme- och kyllösningar i fastigheter. Förmodligen finns det även en geotermisk potential i Skåne, där högvärdig värme kan plockas upp från jordens inre genom borrhål som är djupare än två kilometer. Värmen kan sedan omvandlas till el och användas i fjärrvärmenätet[63]. Den realiserbara potentialen för skånsk vattenkraft är däremot fullt tillvaratagen idag, och framöver förväntas snarare en minskning till följd av ökade miljökrav genom implementeringen av EU:s vattendirektiv. Det är ännu för tidigt att bedöma vågkraftens möjligheter i Skåne, men potentialstudier pågår och branschen är i en intressant utvecklingsfas.

Transporter och drivmedel

Transportsektorn är den sektor som släpper ut mest växthusgaser och använder mest energi i Skåne. År 2015 använde transportsektorn cirka 11 TWh bränsle, vilket är strax under en tredjedel av länets samlade energianvändning. Av detta var en marginell andel regionalt producerad och mindre än 14 procent (1,5 TWh) kom från förnybara källor[64].

---

[60] Producerad el skiljer sig från använd el på grund av bl a distributionsförluster

[61] Serverhallar och annan användning av el

[62] Energikontoret Skåne/Solar Region Skåne, 2017, https://solarregion.se/om-solenergi/solenergi-i-skane/

[63] Värmekrafttekniken har utvecklats snabbt på de senaste åren, vilket gör att värme kan omvandlas till el på ett kostnadseffektivt sätt. Borrtekniken håller på att förfinas så att djupa borrhål kan anläggas i både urberg och sedimentära bergarter. I urberget skickas vatten ner som värms upp innan det återförs till markytan.

[64] SPBI, 2016, http://spbi.se/blog/2016/03/16/fornybara-drivmedel-i-sverige-2015-okade-till-147/

Produktion av biogas har varit en prioriterad åtgärd i Skåne län, där merparten har uppgraderats (48 %) men en stor andel även använts för värmeproduktion (44 %). De senaste åren har dock skånska biogasproducenter tampats med lönsamhetsproblem, bland annat på grund av brist på långsiktiga styrmedel och ökad konkurrens från importerad biogas.

Till år 2030 förväntas en kraftigt ökad andel elfordon i Skåne, vilket kommer att reducera länets energianvändning eftersom elfordon endast använder en fjärdedel så mycket energi som fossildrivna fordon. Uppskattningar och prognoser visar att uppemot 40 procent av fordonen kan utgöras av elfordon år 2030[65]. Tillsammans med en ökad grad av automatisering, genom exempelvis självkörande bilar, finns därmed en möjlighet att minska transportsektorns energianvändning med över 3 TWh till år 2030[66]. Majoriteten av fordonen kommer dock fortfarande att vara konventionella och totalt behövs ytterligare minst 4 TWh biodrivmedel till 2030 för att klara målet om 80 procent förnybar energianvändning i Skåne.

Fjärr- och kraftvärme

Värmeförsörjningen i Skåne består idag främst av fjärr- och elvärme, då oljeanvändningen för uppvärmning nästan helt fasats ut. Merparten av fjärrvärmen produceras i länets kraftvärmeverk, vilka återfinns i närheten av tätorterna Malmö, Helsingborg, Kristianstad, Eslöv, Lund och Hässleholm. I länet produceras ungefär 6 TWh fjärrvärme, varav över 60 procent kommer från förnybara energislag. Den fossila delen utgörs huvudsakligen av naturgas och fossilt avfall. Efterfrågan på fjärrvärme förväntas sjunka marginellt till 2030, trots en växande befolkning, genom bland annat bättre isolerade fastigheter, effektivare värmepumpar, energieffektiviseringsåtgärder och ett något varmare klimat[67]. För att nå målet om 80 procent förnybar energianvändning krävs ytterligare minst 1 TWh förnybar energi i Skånes värmeproduktion.

Övrig energianvändning

Utöver användningen av el, fjärrvärme och drivmedel används i Skåne mer än 7 TWh övrig energi, varav 46 procent är förnybar (3,2 TWh). I huvudsak utgörs den övriga energin av naturgas, kol, avlutar och biobränsle till industrin. En mindre andel utgörs av biobränsle för uppvärmning av hushåll samt olja till driftprocesser inom lantbruket och övriga ändamål, där industrin

[65] Miljömålsberedningen, 2016, En klimat- och luftvårdsstrategi för Sverige del 2, SOU 2016:47, Ny Teknik, Så rätt har prognosmakarna haft om elbilar – hittills, 2017-09-29, https://www.nyteknik.se/fordon/sa-ratt-har-prognosmakarna-haft-om-elbilar-hittills-6874422, Recharge, Elbilar är snart billigare än fossilbilar – tack vare lägre batteripris, 2017-05-29, http://www.mestmotor.se/recharge/artiklar/nyheter/20170529/elbilar-ar-snart-billigare-an-fossilbilar-tack-vare-lagre-batteripris/

[66] EMOBILITY.SE, http://emobility.se/startsida/elfordon/elbilens-andra-fordelar/

[67] Svensk Fjärrvärme, 2009, Fjärrvärmen i framtiden – behovet, Rapport 2009:21

utgör en väsentlig del. Industrin har en betydande energieffektiviseringspotential till år 2030. Redan idag ligger den företagsekonomiska potentialen för el- och värmeeffektivisering på runt 20 procent av företagens totala energianvändning. Potentialen förväntas öka ytterligare till år 2030, genom exempelvis högre energipriser, skatter och bättre tillgänglig teknik. Därmed bedöms det möjligt att minska den skånska industrins energianvändning med 25 procent till 2030, eller nästan 2 TWh, trots ökad produktion. Mängden förnybar energi måste därmed öka med minst 1 TWh till 2030 för att nå målet om 80 procent förnybar energianvändning i Skåne.

År 2030 ska andelen cykel och gång vara minst 30 procent av det totala antalet resor samt kollektivtrafik ska stå för minst 28 procent i Skåne.

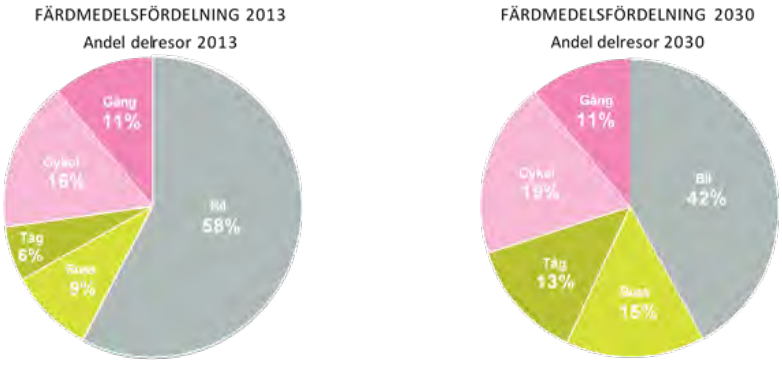
Målet utgår ifrån befintligt målsättning för färdmedelsfördelning i Skåne år 2030.

År 2030 ska utsläppen av växthusgaser från transporter i Skåne vara minst 70 procent lägre än år 2010.

Målet omfattar inte internationell luft- och sjöfart.

Våra färdmedelsval påverkar klimatet

Det finns en stor skillnad i klimatpåverkan mellan olika färdmedel. Transporter med tåg ger en bråkdel av utsläppen jämfört med buss som i sin tur i genomsnitt ger mindre än hälften av klimatpåverkan än resor med bil. Inom varje enskilt trafikslag finns stora skillnader mellan sämsta och bästa teknik, drivmedel etc. Målsättningen för färdmedelsfördelning år 2030 slås fast i *Strategi för ett hållbart transportsystem 2050* och utgår från målen i den regionala utvecklingsstrategin, *Det öppna Skåne 2030*, om att kollektivtrafiken marknadsandel av den motoriserade trafiken ska uppgå till minst 40 procent och ett klimatneutralt och fossilbränslefritt Skåne år 2030. För att kunna möta framtidens utmaningar och nå de globala och nationella klimat- och miljömålen kommer det krävas en annan färdmedelsfördelning än idag. Det uppsatta målet för färdmedelsfördelning år 2030 anger en tydlig riktning över hur transportsystemet ska utvecklas till att bli energi- och klimatsmart genom att öka andelen cykel och kollektivtrafikresande.

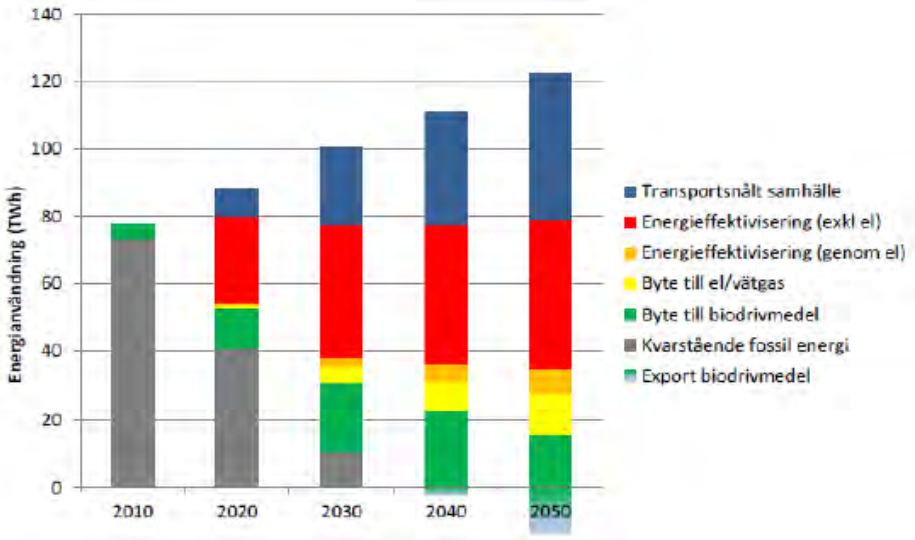

Figur 8. Procentuell fördelning av antalet delresor som görs i Skåne uppdelat per antalet resor och trafikslag år 2013 samt mål för 2030. Delresor innebär alla resor som slutar med ett ärende. Källa: Region Skåne [68]

[68] Region Skåne, 2017, Strategi för ett hållbart transportsystem 2050

Utveckling för växthusgasutsläpp från transporter

Trafikverket har tagit fram ett klimatscenario som bygger på att kraftfulla åtgärder och styrmedel genomförs för att minska utsläppen med 80 procent nationellt redan till år 2030.

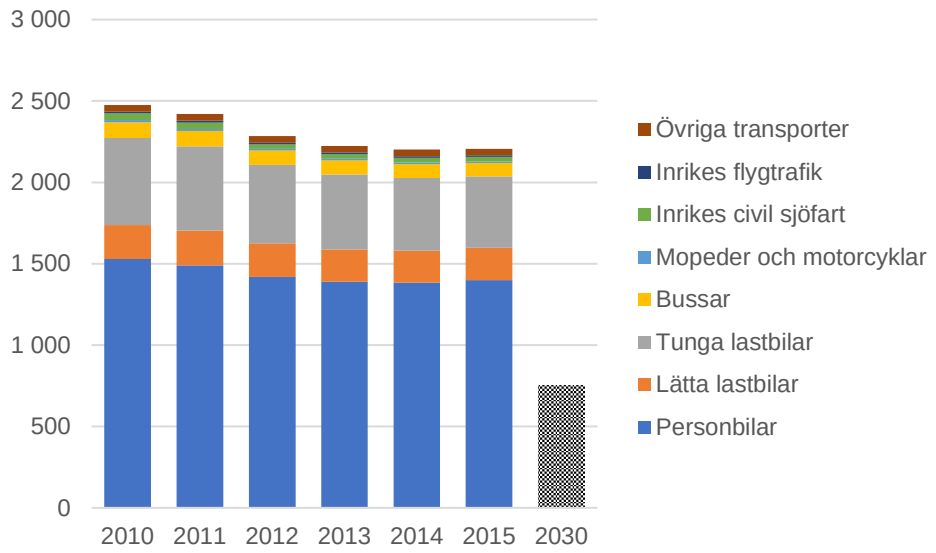
Figur 9. Vägtrafikens nationella användning av fossil energi med och utan åtgärder (TWh). Toppen på staplarna motsvarar utvecklingen utan åtgärder, de gråa fälten återstående fossil energi efter åtgärder. Av staplarna kan man även se hur stor del av minskningen som åstadkoms av de olika åtgärdskategorierna**.** Källa: Trafikverket[69]

Utveckling i Skåne

Den största delen av trafikarbetet (fordonskilometer) är personresor. Den övervägande delen går på väg. År 2015 var trafikarbetet på väg i Skåne 6 967 miljoner fordonskilometer. År 2006 var motsvarande siffra 6 310 miljoner[70]. År 2015 stod transportsektorn 37 procent av de totala utsläppen av växthusgaser i Skåne. Personbilarna står för den största delen av utsläppen från transportsektorn, cirka 63 procent, medan tunga lastbilar och bussar står för näst mest utsläpp med cirka 24 procent. I Skåne har utsläppen av växthusgaser från inrikes transporter minskat under flera år, senaste mätningen visar dock på att minskningen avstannade under år 2015.

[69] Trafikverket, 2016, Styrmedel och åtgärder för att minska transportsystemets utsläpp av växthusgaser, 2016:043.

[70] Trafikverket, Trafikarbetet 2015, 2016:164.

Figur 10. Utsläpp från transportsektorn i Skåne år 2010-2015, samt förslag till regionalt mål år 2030 (kton CO_2ekv/år). Källa: SMED/RUS[71]

Persontransporter

70 procent av koldioxidutsläppen från vägtrafiken kommer från persontransporter (mätt i andel av inrikes transporter). Majoriteten av resorna i Skåne görs med bil. Näst vanligast är cykeln. Lika vanligt som cykeln är att resa med kollektivtrafik när andelarna för buss och tåg slås samman. I Skåne finns det olika förutsättningar för val av färdmedel, både geografiska och fysiska. På landsbygden är kollektivtrafiken mycket mindre utbyggd än i storstäderna och avstånden är längre, vilket medför att cykeln oftast inte är ett alternativ som huvudfärdmedel. Kollektivtrafikresandet i Skåne har mer än fördubblats sedan millennieskiftet. I synnerhet tågresandet har haft en mycket stark utveckling. Sedan år 2006 har resandet ökat med 35 procent och kollektivtrafikens marknadsandel ligger idag på 26 procent av resorna i Skåne[72].

Godstransporter

Cirka 30 procent av koldioxidutsläppen från vägtrafiken kommer från godstransporter (mätt i andel av inrikes transporter). En generell trend sedan många år är att transporterna blir längre och antalet sändningar blir fler. På Skånes överordnade vägnät har antalet tunga fordon därför ökat kraftigt åren 2003–2013. I en kartläggning av godstransporterna från Vägverket år 2006 är det totala antalet lastbilstransporter genom Skåne på ett år cirka 1 750 000 stycken[73]. Det saknas dock en nyare kartläggning, men antalet är troligtvis fler idag. 24 procent av godsmängden för vägtransporterna är transittrafik, för järnvägsgodset är motsvarande siffra 70 procent.

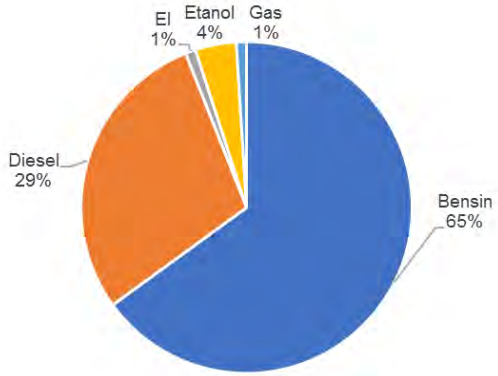
Utsläppen från inrikes sjöfart och inrikes flyg är låga i förhållande till växthusgasutsläppen i stort, men det finns stor potential till reducering av växthusgasutsläpp inom både sjöfarten och flyget. Inom sjöfarten bedöms

[71] SMED/RUS, 2017, Nationell emissionsdatabas
[72] Kollektivtrafikbarometern 2016
[73] Vägverket, 2006, Kartläggning av godstransporter genom Skåne och Blekinge, 2006:109.

användningen av fossil energi nationellt kunna minska med 30 procent de kommande 20 åren genom energieffektivisering och ökad andel förnybar energi. För flyget bedöms användningen av fossila bränslen per utfört transportarbete kunna minska med knappt 50 procent genom energieffektivisering och ökad andel förnybar energi[74].

Drivmedel

Antalet fordon i Skåne har ökat med runt två procent per år de senaste åren[75]. Av personbilarna är två tredjedelar bensinbilar, en knapp tredjedel dieselbilar medan etanolbilar utgör några få procent. Gasbilar och elbilar ligger runt en procent vardera.

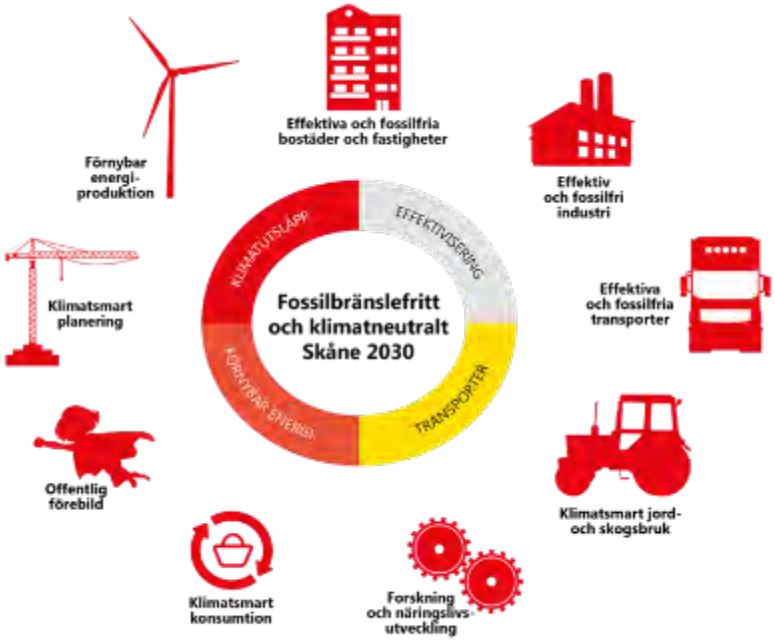
Figur 11. Personbilar i trafik efter drivmedel i Skåne årsskiftet 2016/2017. Källa: Trafikanalys[76]

Att nå målet om minskade utsläpp av växtutsläppgaser med 70 procent för transporter i Skåne till år 2030 är en utmaning som kräver ett rejält skifte i användning av drivmedel. Skåne är i detta arbete beroende av nationella och internationella styrmedel och överenskommelser. Det finns pågående trender för drivmedel inom transportsektorn. Elektrifieringen av fordonsflottan förväntas öka rejält till år 2030 och möjliggör en effektiv energianvändning för transportsektorn[77]. Hållbara biodrivmedel bedöms öka och främst för tyngre fordon och även för sjöfart och luftfart. Användningen av biodiesel i form av HVO har ökat de senaste åren och förväntas öka ytterligare för fordon med tunga transporter förutsatt att ökade mängder av hållbara råvaror kan omvandlas[78]. Hur transportsystemet utvecklas i Skåne är av central betydelse för hur globala, nationella och regionala mål kan uppnås. För att uppnå de uppsatta målen för ett hållbart transportsystem i Skåne år 2030 är det viktigt att steg för steg agera och prioritera samt genomföra åtgärder i riktning mot målen.

[74] Trafikverket, 2016, Styrmedel och åtgärder för att minska transportsystemets utsläpp av växthusgaser, 2016:043.
[75] SCB, 2017, Fordonsstatistik
[76] Trafikanalys (www.trafa.se).
[77] IEA, 2017, Global EV Outlook
[78] Börjesson m.fl., 2016, Dagens och framtidens hållbara biodrivmedel – i sammandrag.

Prioriterade åtgärdsområden för Skåne

I detta avsnitt redovisas nuläge, potential, styrmedel och förslag på regionala och lokala åtgärder samt viktiga aktörer inom nio prioriterade åtgärdsområden, som bedöms särskilt viktiga för energiomställning och minskad klimatpåverkan i Skåne. Genom att regionalt kraftsamla och fokusera klimat- och energiarbetet inom dessa områden kan vi öka förutsättningarna att nå klimatmålen för länet. I det gemensamma arbetet för att nå målen krävs engagemang från alla berörda aktörer. Inom respektive åtgärdsområde lyfts viktiga aktörer fram som kan bidra till att initiera och genomföra åtgärden inom den egna organisationen eller tillsammans med andra berörda aktörer i Skåne. Avsikten är att åtgärderna ska genomföras under perioden fram till år 2030.

Figur 12. Målbild, målområden och prioriterade åtgärdsområden för *Klimat- och energistrategin för Skåne*.

Förnybar energiproduktion

Det finns flera skäl till att Skånes förnybara energiproduktion bör öka. Dels kan länet, genom att tillvarata förnybara energiresurser på ett klokt sätt, bidra till en minskad klimat- och miljöpåverkan och dels skapar satsningarna goda möjligheter för länets näringsliv att utvecklas. Samtidigt bidrar denna utveckling till en ökad grad av självförsörjning vilket kan minska ekonomiska effekter vid en eventuell höjning av oljepriset till följd av politiska oroligheter i producentländerna.

Produktion och användning av el

Sverige har en nationell målsättning om ett 100 procent förnybart elsystem till år 2040[79]. Trots en ytterst marginell andel vattenkraft har Skåne stora möjligheter att bidra till landets elproduktion, och kanske till och med bli ett exportlän för förnybar el, genom goda förutsättningar för bland annat elproduktion i vindkraftverk, kraftvärmeverk, solcellsanläggningar och geotermiska kraftverk. Framöver kommer det därmed att vara en växande utmaning att hantera länets allt större andel variabel och icke-planerbar elproduktion. Regionala åtgärder spelar en viktig roll, men för ett hållbart elsystem är det avgörande med ett långsiktigt, nationellt helhetsperspektiv med tydliga regelverk och effektiva styrmedel.

Vind

Den största potentialen för utökad förnybar elproduktion i Skåne utgörs av vindkraft, framför allt havsbaserad. I slutet av år 2007 tillkom den havsbaserade vindkraftsparken Lillgrund i Öresund, som producerar cirka 330 GWh årligen. Sedan dess har utbyggnaden av havsbaserad vindkraft längs Skånes kuster stått still, på grund av bristande lönsamhet, trots att tillstånd finns för ytterligare tre havsbaserade vindkraftsparker; Kriegers flak i södra Östersjön, stora Middelgrund i södra Kattegatt samt Taggen i Hanöbukten. De senaste årens kraftiga prisfall för havsbaserade anläggningar möjliggör eventuellt en fortsatt utbyggnad av planerade anläggningar, men sannolikt kommer de inte att förverkligas innan år 2030 utan att regelverket kring nätanslutning förändras.

Av den installerade effekten för landbaserad vindkraft är cirka en femtedel äldre än tio år. Potentialen för så kallad ”repowering” är därmed hög i länet, eftersom dessa äldre verk antas vara uppförda på platser med gynnsamma vindförhållanden. Nya verk på gamla platser kräver dock nya tillstånd, varför framtiden är osäker. Det finns redan beviljade tillstånd för utbyggnad av havsbaserad vindkraft motsvarande 4,1 TWh[80]. Projekt pågår för att uppskatta potential och förutsättningar för ”repowering” av landbaserad vindkraft i

[79] Energiöverenskommelsen slöts mellan fem riksdagspartier (S, M, MP, C och KD) i juni 2016, och kompletterades i november 2016 med mål för energieffektivisering.
[80] Länsstyrelsen Skåne, miljöavdelningen.

länet[81]. Om utbyggnaden av havsbaserad vindkraft uteblir, och om ”repowering” inte genomförs, finns det dock risk för att det produceras mindre förnybar el i länet år 2030 än det produceras idag.

Sol

De senaste åren har den globala solcellsmarknaden vuxit mycket snabbt och även i Skåne har solcellskapaciteten ökat kraftigt, om än från en låg nivå. I Skåne finns förhållandevis goda möjligheter att producera solel i och med länets täta bebyggelse, goda solinstrålning och höga elanvändning. Potentialen på tak ligger på mellan 3,1 och 7,6 TWh per år på kortare respektive längre sikt (år 2030 - 2050). Till år 2030 bedöms det möjligt att andelen el från solceller i Skåne kan uppgå till 5 - 10 procent av elanvändningen, vilket innebär en ökning med 0,7 - 1,3 TWh jämfört med produktionen idag[82,83].

Transporter och drivmedel

En omställning till en fossilfri fordonsflotta år 2030 är förmodligen den största utmaningen för Skåne. Elektrifiering av fordonsflottan har stor potential att sänka såväl energianvändningen som växthusgasutsläppen. Idag är antalet elfordon obetydande, men det finns goda möjligheter att elbilsförsäljningen tar fart under de närmaste åren. Om dagens storlek på personbilsflottan är konstant medan nybilsförsäljningen av elbilar antas öka till 50 procent år 2025, kommer runt 40 procent av alla fordon att vara eldrivna år 2030[84]. Avgörande för övergången till elektrifierade fordon är tillgången på laddinfrastruktur. I dagsläget ökar antalet laddpunkter snabbt, bland annat tack vare det statliga investeringsstödet Klimatklivet, men sannolikt krävs en kombination av flera olika lösningar för laddinfrastruktur.

Utöver elektrifieringen krävs även stora mängder biodrivmedel, inte minst till alla de fordon som fortfarande är konventionella. Regional produktion av biobränslen och biogas är avgörande, då den bidrar både till arbetstillfällen, tryggare drivmedelsförsörjning och kretsloppet mellan stad och land. Biogasens värdekedja är även mycket central för skapandet av ett hållbart samhälle. Den skånska biogaspotentialen uppgår till 3 TWh, men för att tillvarata potentialen krävs bland annat åtgärder som löser branschens lönsamhetsproblem. Den regionala produktionen av biobränslen och biogas kommer dock inte att räcka till, utan import av biodrivmedel till länet är en förutsättning för omställningen.

[81] Energikontoret Skåne, Repowering – Hinder och möjligheter, Vindkraftsstudie för Skåne, https://kfsk.se/energikontoretskane/fornybar-energi/vindkraft/

[82] Energikontoret Skåne, Sol i Syd, 2017, PM Solenergimål Skåne och Blekinge 2017 – opubl.

[83] Länsstyrelsen Skåne, 2017, 10 procent solel i Skåne 2030 är möjligt – opubl.

[84] Recharge, Elbilar är snart billigare än fossilbilar – tack vare lägre batteripris, 2017-05-29, http://www.mestmotor.se/recharge/artiklar/nyheter/20170529/elbilar-ar-snart-billigare-an-fossilbilar-tack-vare-lagre-batteripris/

Fjärr- och kraftvärme

Produktionen av fjärrvärme i Skåne sker framför allt i värmeverk och kraftvärmeverk, där de senare både genererar elektricitet och fjärrvärme. En stor del av den fossila andelen måste bytas mot förnybara alternativ för att klara målet om 80 procent förnybar energianvändning. Två större kraftvärmeanläggningar, SYSAV i Malmö och Filbornaverket i Helsingborg, förbränner idag avfall. Den fossila fraktionen av avfallet utgörs huvudsakligen av plast. Då båda anläggningar kommer att vara i drift år 2030 är det en angelägen utmaning att fasa ut verkens plastförbränning. Även naturgasanvändningen inom fjärr- och kraftvärmeproduktionen behöver fasas ut och ersättas med exempelvis biogas, där en vikande efterfrågan på fordonsgas möjliggör att en större del av biogaspotentialen används för uppvärmningsändamål (och industriella processer). I Skåne finns även goda möjligheter att öka tillvaratagandet av industriell spillvärme. Då potentialen kartlades år 2014 uppgick den till 0,61 TWh, exempelvis som rökgasenergi och vattenburen värme i reningsverk[85]. Det finns även potential att producera såväl el som värme genom industriellt mottryck, men den skånska potentialen har inte undersökts närmare.

Förslag på åtgärder

Åtgärder	Viktiga aktörer
Effektivare tillståndsprocesser för förnybar energi Den myndighetsövergripande samverkan fortsätter utvecklas för att effektivisera tillståndsprocesser för förnybar energiproduktion.	Länsstyrelsen Kommuner
Förbättra förutsättningarna för vindkraft Ett helhetsgrepp tas kring möjligheterna och utmaningarna för förnyelse av den skånska landbaserade vindkraften. Verka för att länet är rustat för utbyggnad av havsbaserad kraftproduktion.	Länsstyrelsen Region Skåne Kommuner Kommunförbundet Skåne Energibolag Verksamhets-utövare
Ökad kunskap och användning av geotermisk energi Kommunikationsinsatser genomförs för att öka kunskapen hos beslutsfattare och andra aktörer om potentialen för geotermisk energi i länet. Ett geotermiskt center etableras i Skåne för näringslivsutveckling, export och innovation tillsammans med Danmark.	Länsstyrelsen Region Skåne SGU

[85] Länsstyrelsen Skåne, 2014, Spillvärmepotential i Skåne, Rapport 2014:29.

Åtgärder	Viktiga aktörer
Stimulera ökad solelproduktion Kommunikations- och utbildningsinsatser genomförs om solelens möjligheter. Verka för samsyn, tydlighet och enkelhet kring kommunala riktlinjer för bygglov, samt utveckla rutiner kring prövning av markanläggningar. Solelens påverkan på länets elnät analyseras och hur systemtjänster kan användas för en bättre integrering av solel.	Länsstyrelsen Kommuner Energibolag Intresse-organisationer
Ökad produktion och konsumtion av biogas Färdplan för biogas genomförs och vidareutvecklas för ökad produktion, distribution och konsumtion av biogas. Färdplanen kompletteras med forskning och utveckling där biogasens hela värdekedja och mervärden visualiseras.	Region Skåne Länsstyrelsen Kommuner Biogas Syd Universitet och högskolor Aktörer som skriver under Skånes färdplan för biogas
Ökad produktion av biodrivmedel Kartläggning genomförs av samhällsekonomiska effekter av en ökad andel regional biodrivmedelsproduktion och användning. Kartläggningen används som underlag för kommunikationsinsatser och projekt med syfte att uppmuntra etablering av fler anläggningar för produktion av biodiesel eller biobensin i länet.	Länsstyrelsen Region Skåne Energibolag Intresse-organisationer
Fortsatt utveckling av klimatsmart och effektiv fjärrvärme Potentialen för klimatssmart och effektiv fjärrvärme kartläggs i kommunernas fjärrvärmenät samt i mindre fjärr- och närvärmenät. Fjärr- och närvärmen i länet fortsätter utvecklas genom utbyggnad och sammankoppling av nät, ökad användning av biobränslen, nyttjande av restvärme från verksamheter och geoenergi.	Länsstyrelsen Energibolag Kommuner

Effektiva och fossilfria transporter

Transporter är den sektor som står för störst energianvändning och utsläpp av växthusgaser i Skåne. År 2016 bestod 90 procent av den använda energin inom transportsektorn av fossila bränslen. Den tekniska utvecklingen av fordon och drivmedel kan bidra till energieffektivisering och utsläppsminskningar, men räcker inte för att nå ett fossilbränslefritt och klimatneutralt Skåne. Det krävs en ny inriktning mot utvecklingen av ett mer hållbart och transporteffektivt transportsystem.

Potential

Ett hållbart och transporteffektivt transportsystem innebär att den egna bilen har en minskad roll som transportmedel, och tillgängligheten i större grad löses genom effektiv kollektivtrafik samt förbättrade möjligheter att gå och cykla. Genom att förenkla möjligheten till att kombinera byten mellan kollektivtrafik, cykel och bil samt andra mobilitetstjänster skapas bättre förutsättningar att resa hållbart. Det finns stor potential till att öka andelen gång, cykel, kollektivtrafik och att kombinera dessa färdslag. Ungefär 30 procent av Skånes befolkning bor inom en 15 minuters cykelresa från sitt arbete och omkring hälften kan ta sig till arbetet med cykeln på 30 minuter. Med en kombinationsresa bestående av cykel, kollektivtrafik och gång når hela 80 procent av befolkningen sin arbetsplats på en timme[86]. I Skåne har utsläppen av växthusgaser från inrikes transporter minskat under flera år, men minskningen avstannade under år 2015.

Energieffektiviteten hos nya personbilar fortsätter att förbättras och andelen förnybar energi i vägtransportsektorn ökar, men andelen förnybar energi behöver öka i snabbare takt än idag. Utbyggnaden av infrastruktur för tankning för fossilfria drivmedel och laddning av förnybar energi behöver också fortsätta att utvecklas.

Styrmedel

Styrmedel för transportsektorn inkluderar energi- och koldioxidskatter, krav på effektivare motorer och minskade utsläpp från fordon, investeringar i koldioxidsnål infrastruktur, införande av kommunala miljözoner samt information till medborgarna gällande deras val av och användning av fordon. Den fysiska samhällsplaneringen regleras i plan- och bygglagen och det är kommunerna som ansvarar för planeringen. Region Skåne har som kollektivtrafikutövare möjlighet att erbjuda hållbara alternativ till personbilresor samt tillsammans med kommunerna arbeta med beteendepåverkan för att få fler människor att välja hållbara färdmedel.
Stöd från nationellt håll finns att söka genom Klimatklivet och stadsmiljöavtal. Statligt bidrag till kommunala cykelvägar, kollektivtrafik samt trafiksäkerhet och miljö finns också att söka inom ramen för *Regional transportinfrastrukturplan för Skåne*.

[86] Region Skåne, 2017, Cykelstrategi för Skåne.

Förslag på åtgärder

Åtgärder	Viktiga aktörer
Arbeta med beteendepåverkan för att skapa ett effektivt transportsystem Medborgarnas resvanor påverkas i syfte att minska bilresandet, så att största andelen resor sker med cykel, till fots eller med kollektivtrafik, samt för att stimulera till distansarbete, användning av bilpooler och samåkning med mera.	Kommuner Region Skåne Trafikverket Större arbetsgivare
Ställ om till fossilfria drivmedel Infrastrukturen för laddstationer för elfordon och tankstationer för fossilfria drivmedel utvecklas för att främja övergången till mer energieffektiva och förnybara drivmedel i länet. Aktörer i Skåne kan stödja denna omställning, till exempel genom att öka efterfrågan på fossilfria drivmedel. Regionala projekt genomförs för att öka förutsättningarna för företag, kommuner och privatpersoner att ställa om till en fossiloberoende fordonsflotta.	Kommuner Region Skåne Kommunförbundet Skåne Länsstyrelsen Energibolag Biogas Syd Laddoperatörer Företag Fastighetsägare
Stärkt infrastruktur för gång- och cykeltrafik Cykel- och gångtrafik prioriteras och främjas genom utbyggnad av gång- och cykelvägnätet, förbättrat underhåll, fysiska åtgärder som förbättrar och trafiksäkrar gång- och cykelbanor, bra cykelparkeringar och cykelpooler i anslutning till kollektivtrafik och arbetsplatser.	Kommuner Region Skåne Trafikverket
Bind samman Skåne med kollektivtrafik Andelen kollektivtrafikresande ökas genom överflyttning av bilresande genom att stärka kollektivtrafikens attraktivitet, till exempel genom förbättrad turtäthet, restider, framkomlighet, komfort, linjenät, hållplatsutformning.	Region Skåne Kommuner Trafikverket
Främja klimatsmarta godstransporter Samverkan med andra aktörer i godsnätverk, samordnad varudistribution i kommuner, samordnade varuleveranser till kommunala enheter, reglering av godstransporterna med miljözon, eller att underlätta cykelfrakt eller andra alternativ, utvecklas för att minska traditionella lastbilstransporter i länet.	Kommuner Transportföretag Region Skåne

Åtgärder	Viktiga aktörer
Skapa förutsättningar för hållbar bilanvändning Bilens roll som anslutningsfärdmedel till kollektivtrafik stärks genom satsningar på pendlarparkeringar i anslutning till stationer och större hållplatser. Kommunala åtgärder i tätorter kan vara parkeringsavgiftsreglering, enkelriktning av gator, gator endast tillåtna för fordon med förnybara drivmedel och bra möjligheter till boendeparkering.	Kommuner Trafikverket Region Skåne
Ta vara på den tekniska utvecklingen inom transporter Digitalisering och innovationer inom transportplaneringen utgör resurseffektiva lösningar. Aktörer i Skåne behöver vara aktiva i att tillämpa den tekniska utvecklingens fördelar. Autonoma fordon, digitalisering, nya mobilitetstjänster och Intelligenta transportsystem, ITS, är exempel på nya tekniska lösningar som kan skapa ett mer effektivt och hållbart transportsystem.	Region Skåne Trafikverket Kommuner Transportföretag

Klimatsmart fysisk planering

Samhällsplanering handlar i vid bemärkelse om hur vi ska planera, det vill säga utveckla och bevara, samhället långsiktigt hållbart. I planeringen är samspelet mellan bebyggelse, infrastrukturer, transporter och energilösningar en viktig förutsättning för att skapa hållbara regioner och städer. Uppvärmningen av bostäder och våra dagliga transporter står idag för mer än 53 procent av de totala koldioxidutsläppen i Skåne[87]. En klimatsmart omställning inom såväl byggandet som transport- och energiområdet behövs för att minska samhällets negativa påverkan på klimatet.

Potential

Den fysiska planeringsprocessen utgör en stor potential i klimat- och energiomställningsarbetet. Vid framtagandet av regionala kunskaps- och planeringsunderlag och de kommunala översiktsplanerna kan frågor som rör klimat och energi adresseras och diskuteras i ett tidigt skede mellan berörda aktörer och konkretiseras i form av till exempel mål, åtgärder och markanspråk, vilka sedan realiseras i samhällsbyggandet. I denna process görs även avvägningar och prioriteringar på ett övergripande plan mellan till exempel allmänna intressen (exempelvis jordbruksmark), riksintressen, mellankommunala frågor, hälsa och säkerhet, miljökvalitetsnormer, områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen och de olika trafik- och energisystemens behov och krav (t ex markanspråk, kapacitet, teknik, säkerhet). Konsekvenserna av förslagen i översiktsplanen ska alltid utredas, vilket gynnar långsiktigt hållbara lösningar.

Genom en framsynt och holistisk samhällsplanering kan de regionala koldioxidutsläppen minska med så mycket som 15-20 procent fram till år 2030[88]. Det bedöms även vara möjligt att minska tillväxten av trafikarbetet med personbil med upp till 10 procent fram till 2030 genom förändrad stadsplanering[89].

Styrmedel

Enligt plan- och bygglagen (2010:900) är det en kommunal angelägenhet att planlägga mark och vatten. Den kommunala översiktsplanen är i detta sammanhang ett av de viktigaste verktygen för att forma kommunens långsiktiga utveckling på ett hållbart sätt. Översiktsplanen används som underlag vid olika myndigheters och aktörers planering samt vid prövning enligt plan- och bygglagen och miljöbalken (1998:808). Länsstyrelsen företräder statens intressen i planeringen och ska bland annat bidra med råd, information och underlag. Enligt lagen om kommunal energiplanering (1977:439) ska varje kommun ha en aktuell plan för tillförsel, distribution och användning av energi. Idag blir det allt vanligare att kommuner slår ihop energiplanen med klimatstrategin då dessa dokument har många gemensamma

[87] RUS/SMED, 2017, Nationella emissionsdatabasen

[88] Trafikverket, 2016, Styrmedel och åtgärder för att minska transportsystemets utsläpp av växthusgaser, 2016:043.

[89] Naturvårdsverket, 2012, Underlag till en färdplan för ett Sverige utan klimatutsläpp 2050, Rapport 6537.

nämnare. Kommunens ställningstaganden i dessa dokument ska vägas in i översiktsplanen.

Förslag på åtgärder

Åtgärder	Viktiga aktörer
Stärk klimat- och energiperspektivet i och mellan kommunernas översiktsplanering Regionala planeringsunderlag som även beaktar nationella och internationella underlag och sammanhang tas fram och används, för att öka klimat- och energikompetensen i länet och för att underlätta för kommunernas integrering av frågorna i samhällsplaneringen. Kommunala klimat- och energiplaner tas fram med konkreta åtgärder som minskar kommunens klimatpåverkan. Åtgärderna vägs in i den kommunala översiktsplanen.	Kommuner Länsstyrelsen Region Skåne Kommunförbundet Skåne
Lokalisera bebyggelse i lämpliga och strategiska lägen för minskad gods- och personbilstrafik Bostäder och servicefunktioner lokaliseras i orter med god kollektivtrafikförsörjning. Bebyggelsen och olika målpunkter förläggs stationsnära. Avstånden mellan bostäder, verksamheter, handel och andra vardagsfunktioner görs korta för att gynna gång- och cykeltrafik.	Kommuner Region Skåne Länsstyrelsen
Skapa långsiktigt hållbara strukturer för bebyggelse, transporter och kommunikation En sammanhållen och lagom tät bebyggelsestruktur med en god mix av funktioner prioriteras och hänsyn tas till de förutsättningar som lokalklimatet ger. Infrastruktur planeras utifrån åtgärdsvalsstudier (Trafikverkets fyrstegsprincip). Kollektivtrafikförsörjningen stärks i hela Skåne genom dialog och strategiska överväganden i översiktsplaneringen. Attraktiva hållplatser skapas som även gynnar överflyttning mellan transportslagen. Restriktiv parkeringsnorm används och fler pendlarparkeringar samt plats för bilpooler skapas. Infrastrukturen stärks för tankstationer för el och biogas.	Kommuner Länsstyrelsen Region Skåne Trafikverket

Åtgärder	Viktiga aktörer
Ett trafiksäkert och attraktivt gång- och cykelvägnät stärks och prioriteras. Trygga cykelparkeringar och plats för cykelpooler skapas vid bytes- och målpunkter. Cykelbanor sammanlänkas i och mellan orter för att främja arbetspendling. Trivsamma och attraktiva gaturum, mötesplatser och stadsmiljöer skapas som bidrar till en miljö där oskyddade gång- och cykeltrafikanter gärna rör sig. Klimatsmarta gods- och varutransporter främjas genom att planera in strategiska noder där varutransporterna kan samordnas. Bredbandsnätet fortsätter byggas ut för att gynna distansarbete och minska antalet resor.	
Lägg grunden för klimatsmart energiproduktion, distribution och konsumtion Energifrågans markanvändning konkretiseras i planeringen. Goda förutsättningar för såväl storskalig som småskalig förnybar energiproduktion och distribution samt smarta elnät främjas. Dialog förs i planprocessen om energiprestanda och uppvärmningssystem och frågorna vägs in i planen och dess kvalitetsprogram. Energisnål ombyggnad av befintligt fastighetsbestånd prioriteras i till exempel miljonprogramsområden. Samhällsplaneringen används som verktyg för att skapa en cirkulär ekonomi med fokus på systemperspektiv, kretslopp och resurseffektivitet.	Kommuner Länsstyrelsen Region Skåne Kommunförbundet Skåne

Effektiva och fossilfria bostäder och fastigheter

Skåne växer och det finns ett stort behov av nya bostäder för den ökande befolkningen i länet. Idag finns det över 600 000 bostäder i flerfamiljshus och småhus i Skåne och Länsstyrelsen Skåne uppskattar att det behöver byggas cirka 7000 bostäder per år framöver[90]. Region Skåne, Kommunförbundet Skåne och Länsstyrelsen Skåne driver tillsammans Skånskt bostadsnätverk för Skånes bostadsmarknadsaktörer för att stimulera till ökat och balanserat bostadsbyggande i länet. En utmaning är att producera nya och ombyggda fastigheter med bra energiprestanda och låg klimatbelastning i den höga takt som krävs samtidigt som bygg- och renoveringskostnader hålls nere.

Byggnader står för en tredjedel av energianvändningen idag. Utsläppen av växthusgaser från uppvärmning av bostäder och lokaler är dock låga och står bara för ca 2 procent av de totala utsläppen. Genom övergång från oljeeldning till framförallt fjärrvärme, värmepumpar och i viss mån pellets har växthusgasutsläppen från uppvärmning av bostäder och lokaler minskat med 86 procent sedan år 1990[91]. Den användning av fossila bränslen som finns kvar är naturgas för uppvärmning och gasspiskunder och oljeuppvärmda byggnader. Fjärrvärme är det dominerande uppvärmningssättet för nybyggda flerbostadshus medan elvärme, genom någon form av värmepumpslösning, är vanligast i nybyggda småhus.

Intresset från bygg- och fastighetsbranschen att minska klimatpåverkan från ny- och ombyggnation och förvaltning av byggnader ökar. Fler byggnader certifieras enligt frivilliga system som ställer höga krav på byggnadens energianvändning, exempelvis Miljöbyggnad, LEED, BREEAM och Green Building. Vidare genomförs kompetensutvecklingsinsatser kring energieffektiva byggnader för att minimera byggnadens miljöpåverkan i alla led, från tillverkning av byggmaterial till rivningsskedet.

Potential

Det finns en fortsatt stor effektiviseringspotential hos bostäder och fastigheter i Skåne. Trots en kraftig ökning av bostadsbyggandet framöver kommer majoriteten av fastighetsbeståndet år 2030 bestå av byggnader som redan idag är byggda. Den största energieffektiviseringspotentialen finns därför i det befintliga byggnadsbeståndet. Här är ombyggnad och renovering av miljonprogrammets flerbostadshus ett viktigt insatsområde.

Enligt Energimyndighetens referensscenario (BAU)[92] minskar energianvändningen i bostäder och lokaler med 14 procent fram till år 2030 jämfört med år 2007, samtidigt som bostads- och lokalarean ökar med 12 procent[93]. Genom fortsatt fokus på information och rådgivning till fastighetsägare och förvaltare, energisnålt byggande och utfasning av olja och naturgas till mer energieffektiva uppvärmningsalternativ kan

[90] Länsstyrelsen Skåne, 2017, Bostadsmarkandsanalys för Skåne
[91] SMED, 2017, Underlag till Sveriges klimatrapportering till UNFCCC 2015
[92] BAU = Business as usual
[93] Energimyndigheten, 2012, Färdplan 2050 - Bostäder och lokaler, 2012:28.

energianvändningen i bostads- och fastighetssektorn minska med 20 procent fram till år 2030 i Skåne.

Offentliga fastighetsbolag är ofta stora lokalägare och har stora möjligheter att påverka energianvändningen i fastigheterna. Kommuner eller allmännyttan äger en tredjedel av flerbostadshusen i Sverige. Eftersom de även förvaltar byggnaderna är inflytandet över genomförandet av energieffektiviseringsåtgärder stort. Många kommuner har redan idag satt upp riktlinjer för nybyggnation av egna fastigheter enligt passivhusstandard.

Potentialen för elproduktion från solceller på byggnader är god i Skåne[94]. I kombination med energilagring kan egenproducerad solel bidra till ökad självförsörjning och minskade energikostnader för fastighetsägare.

Energieffektivisering i bostadssektorn och ökade möjligheter för egen energiproduktion kan underlätta omställningen till ett hållbart energisystem och ökad resurseffektivitet. I takt med att utsläppen av växthusgaser minskar från byggnadens driftsfas blir det allt viktigare att klimat- och miljöpåverkan från byggnadens hela livscykel analyseras. Här krävs mer forskning och system för att säkerställa låg klimatpåverkan från byggprocessen och återanvändning av byggavfall.

Styrmedel

Enligt EU:s energieffektiviseringsdirektiv ska energianvändningen i byggnader minska. I EU:s direktiv om byggnaders energiprestanda ska alla nya byggnader dessutom senast 31 december 2020 vara så kallade nära-nollenergibyggnader med en högsta energianvändning på ca 50 kWh/m^2/år för flerbostadshus och lokaler samt något högre för småhus[95]. Nivån är dock fortfarande högre än energiprestandan i nybyggnation idag som kan ligga ner mot 15 kWh/m^2/år, vilket innebär passivhusstandard. EU-länderna ska också vidta åtgärder för att stimulera till renovering enligt denna nära-nollstandard. Boverkets byggregler anger krav för hur energieffektiva våra nybyggda hus ska vara. År 2021 kommer en skärpning av energikraven som även omfattar ombyggnationer. Lagen om energideklaration syftar till att främja en effektiv energianvändning och en god inomhusmiljö i byggnader. Energideklarationen ska ge information om byggnadens energianvändning och åtgärdsförslag för att minska energianvändningen. Enligt miljöbalken ska alla verksamhetsutövare hushålla med energi och i första hand använda förnybara energikällor[96]. Hittills har dock inte krav på energihushållning tillämpats i så stor utsträckning som lagstiftningen ger utrymme för.

Det finns flera statliga stöd för att stimulera både ökad nybyggnation och renovering och energieffektivisering, till exempel energikartläggningsstöd, stöd för renovering och energieffektivisering av hyresbostäder i områden med socioekonomiska utmaningar, nybyggnation av hyresbostäder i områden med

[94] Energikontoret - Sol i Syd/Uppsala Universitet/Solar Region
[95] Boverket, 2015, Förslag till svensk tillämpning av nära-nollenergibyggnader, rapport 2015:26.
[96] Miljöbalken, 2 kap 5 §, SFS 1998:808.

befolkningstillväxt och bostadsbrist samt för att bygga bostäder för studerande. Stödet för installation av nätanslutna solcellssystem har bidragit till att investeringarna i solceller på fastighetstak ökat kraftigt i länet.

Den kommunala energi- och klimatrådgivning som ges till allmänheten, småföretag och organisationer är viktig för fortsatt energieffektivisering i länet. Kommunala energicoacher samt möjligheter till deltagande i energieffektiviseringsnätverk är ytterligare två satsningar som görs för att stimulera små och medelstora företag att arbeta systematiskt och strukturerat med energifrågor.

Förslag på åtgärder

Åtgärder	Viktiga aktörer
Utveckla kunskap och samverkan för minskad energianvändning och klimatpåverkan i fastighetssektorn Metoder utvecklas och informations- och utbildningsinsatser genomförs kontinuerligt för att öka kunskapen om klimatpåverkan och energianvändning vid nybyggnation, förvaltning, renovering och rivning. Offentliga och privata aktörer erbjuds arenor för erfarenhetsutbyte och möjlighet till samarbete.	Universitet och högskolor Byggföretag Fastighetsföretag Kommuner Fastighetsägarna Syd Hållbart Byggande i Syd Kommunförbundet Skåne Skånskt bostadsnätverk
Stimulera klimatsmart byggande genom utvecklad dialog och kvalitetsprogram Kvalitetsprogram tas fram i dialog med entreprenörer för marktilldelning och exploatering gällande klimat- och energiaspekter för t ex byggmaterial, bygg- och driftsfas samt rivning.	Kommuner Byggföretag Fastighetsföretag
Nyttja energideklarationer som vägledning för energieffektivisering Energideklarationer för byggnader används som konsumentinformation och underlag för investeringar och avgifter samt energitillsyn. Fastigheter som värms upp av fossila bränslen eller har hög energianvändning prioriteras för åtgärder.	Fastighetsföretag Kommuner
Utveckla energitillsynen av fastigheter Kommunernas systematiska energitillsynsarbete utvecklas till att omfatta fastighetssektorn. Energitillsynen samordnas med energi- och klimatrådgivning, energicoachning och andra viktiga insatser för fastighetsägare.	Kommuner Länsstyrelsen Kommunförbundet Skåne

Åtgärder	Viktiga aktörer
Utveckla och marknadsför den kommunala energi- och klimatrådgivningen Energi- och klimatrådgivningen utvecklas och marknadsförs som ett viktigt stöd för ökad energieffektivisering och minskade energikostnader hos privatpersoner, företag och föreningar.	Kommuner Kommunförbundet Skåne
Använd offentliga byggnader som föredöme för energieffektivisering och förnybar energianvändning Vid nybyggnation och renovering av offentliga byggnader och allmännyttan eftersträvas hög energiprestanda motsvarande passivhusstandard och möjligheter till förnybar energianvändning och -produktion.	Kommuner Kommunala bostadsbolag Region Skåne Statliga myndigheter

Effektiv och fossilfri industri

År 2015 uppgick industri- och byggsektorns energianvändning i Skåne till 8,6 TWh, vilket är 24 procent av den totala energianvändningen. Den största andelen utgjordes av el (35 %), följt av fossil gas (28 %) och förnybara bränslen som biodrivmedel, biobränslen, biogas och avlutar (25 %)[97]. Särskilt kan nämnas att användningen av biogas i industri växer i Skåne, på bekostnad av naturgasanvändningen. Ett fåtal industrier i Skåne levererar idag överskottsvärme från produktionen, i form av spillvärme, till fjärrvärmenätet. I ett par industriparker i Skåne (Kemira, Norra Hamnen, Bjuv, Perstorp) arbetar företag och kommun aktivt med industriell symbios där företagen samordnar sina resurser.

Ny teknik håller på att förändra Europas industriella landskap och spelar en allt viktigare roll för företagens förmåga att konkurrera globalt. Industrins framtid beror på dess förmåga att kontinuerligt anpassa och förnya sig genom att investera i ny teknik och utnyttja de förändringar som möjliggörs genom en ökad digitalisering och övergången till en koldioxidsnål och cirkulär ekonomi[98]. Insatser för att främja teknikutveckling är avgörande för att industrin, med bibehållen konkurrenskraft, ska kunna leva upp till de ambitiösa klimatmålen. På nationell nivå har regeringen beslutat om ett flertal satsningar som främjar en hållbar industri (bland annat Industriklivet och Klimatklivet). Regeringen har även tagit fram *Smart industri – en nyindustrialiseringsstrategi för Sverige*[99] med visionen att Sverige ska vara världsledande inom innovativ och hållbar industriell produktion av varor och tjänster.

Potential

Det finns goda möjligheter att fasa ut användningen av fossila bränslen inom fjärr– och kraftvärmeproduktion och stora delar av den skånska industrin fram till 2025. Inom fjärrvärmesystemen kan fossila bränslen ersättas genom ökad användning av biobränslen, geoenergi, industriell spillvärme och solvärme. Inom industrin kan geoenergi, solvärme och fjärrvärme användas för att möta värmebehov av låg temperatur, medan biobränslen och el kan möta behoven av högre temperatur[100].

Det finns stor potential både för energieffektivisering och för minskade energikostnader i skånska företag. Ofta är det energianvändningen i stödprocesserna som är lättast att effektivisera, till exempel ventilation, tryckluft och belysning. Ett lämpligt första steg i ett företags energiarbete är att genomföra en energikartläggning. Genom energikartläggningen får företaget koll på hur mycket energi som används och hur energianvändningen fördelas på olika användningsområden. Vidare ger energikartläggningen

[97] Länsstyrelsen Skåne, Energibalans för Skåne år 2015.
[98] Europeiska kommissionen, Tillståndet i unionen 2017 – Industripolitisk strategi: Investera i en smart, innovativ och hållbar industri
[99] Regeringen, 2016, Smart industri – en nyindustrialiseringsstrategi för Sverige
[100] Lunds universitet, 2015, Klimatsäkrat Skåne, CEC rapport 02. 2015.

förslag på kostnadseffektiva åtgärder som minskar energianvändningen och användningen av fossil energi. Detta bidrar till att företagen kan göra konkreta insatser som gynnar företagens ekonomi. Analys av de energikartläggningar som inkommit till Energimyndigheten genom energikartläggningsstödet visar på en företagsekonomisk potential för både el- och värmeeffektivisering med 20 procent av företagens totala energianvändning och ett troligt genomförande om cirka 15 procent. Kartläggningarna visar vad som är företagsekonomiskt med dagens mått mätt. Ändrade förutsättningar sett till energipriser, skatter och tillgänglig teknik kommer att innebära att potentialen kommer vara högre till 2030. Många av de kartläggningar som gjorts hittills innehåller dessutom relativt få transportåtgärder. Identifiering och genomförande av åtgärder kopplat till företagens transporter kommer att höja potentialen ytterligare.

Allt fler företag väljer att använda sig av olika certifierade miljö-, kvalitet- och energiledningssystem för att strukturera och systematisera sitt långsiktiga arbete för ständiga förbättringar av verksamheten. För miljöområdet är det vanligast bland företag att använda sig av miljöledning enligt ISO 14001. Energifrågor kan innefattas i miljöledningssystemet, men företag kan även välja en specifik certifiering för energiledningssystem enligt ISO 50001 med särskilda krav på energikartläggning och förbättringar i energiprestandan.

Styrmedel

Energi- och klimatrådgivning är ett första steg för att få konkret vägledning om företagets energianvändning och rekommendationer för nästa steg i energiarbetet. Energi- och klimatrådgivning har erbjudits kostnadsfritt i de flesta kommuner sedan 1998. Särskilda nationella satsningar görs under åren 2015-2020 för att stimulera små och medelstora företag i syfte att arbeta systematiskt och strukturerat med energifrågorna samt att höja kompetensen. Bland dessa kan nämnas Företagsnätverk för energieffektivisering, Regionala noder, energicoacher och Incitament för energieffektivisering.

De viktigaste ekonomiska styrmedlen är energi- och koldioxidskatter, handeln med utsläppsrätter, Energikartläggningsstöd (statligt stöd till små och medelstora företag som vill kartlägga sin energianvändning), Stöd för teknikutveckling och innovation, samt Klimatklivet och Industriklivet. Sedan år 2015 är det ett lagkrav att de stora företagen ska göra en energikartläggning av sin verksamhet. Denna ska uppdateras vart fjärde år. Ytterligare ett viktigt styrmedel är miljöbalken som möjliggör för tillsynsmyndigheten att ställa krav på hushållning med energi inom industrin.

Förslag på åtgärder

Åtgärder	Viktiga aktörer
Genomför energikartläggningar för ökad energieffektivisering Energikartläggningar genomförs inom industrin och åtgärder vidtas för att effektivisera verksamhetens energianvändning.	Företag Kommuner Länsstyrelsen Kommunförbundet Skåne

Åtgärder	Viktiga aktörer
Ställ energikrav i tillsynen En effektivare arbetsmetodik tas fram för att arbeta med energikrav i tillsynen. I första hand stimuleras företag att i samband med aktuell energikartläggning även upprätta åtgärdsplan med tydligt ansvar, tidsplan och uppföljning. Krav ställs på regelbunden energikartläggning och energibesparande åtgärder för miljöfarliga verksamheter.	Länsstyrelsen Kommuner
Utveckla energi- och klimatrådgivningen till företag Energi- och klimatrådgivningen utvecklas för att locka företag som inte anses ha en energiintensiv verksamhet till energieffektivisering genom kostnadsfri rådgivning.	Kommuner Kommunförbundet Skåne
Samverka för ökad resurseffektivitet genom industriell symbios Samverkan mellan näringsliv, kommuner och andra relevanta aktörer stimuleras för att tillvarata och öka utbytet av material, restvärme och andra energiresurser, information och tjänster genom industriell symbios, och därmed minska såväl kostnader som miljöpåverkan. Initiativ tas för att utveckla nya tjänster och företag som kan stärka cirkulära flöden mellan aktörer i länet.	Företag Företags- och industriparker Kommuner Energibolag Kommunförbundet Skåne Region Skåne Länsstyrelsen Sustainable business hub

Forskning, innovation och näringslivsutveckling

I 2017 års Regional Innovation Scoreboard rankas Skåne som en av Europas 13 mest innovativa regioner[101]. Vi har flera universitet och högskolor som bedriver internationellt konkurrenskraftig forskning, två internationella forskningsanläggningar, ESS och MAX IV, för materialforskning i världsklass, flera företagsinkubatorer, företagskluster och kommuner som är öppna för att prova nya lösningar. Utifrån detta och ett bra geografiskt läge i Öresundsregionen med Köpenhamn som närmaste granne, har Skåne bra förutsättningar att utveckla nya lösningar till dagens energi- och klimatutmaningar, testa och införa dessa på både en hemmamarknad såväl som öka internationaliseringen av regionens näringsliv.

Potential

Skåne har stor potential att, genom en fortsatt utveckling av den skånska innovationskulturen och de starka forskarmiljöerna, utveckla kompetens och lösningar i världsklass på klimatutmaningen. Att Skåne har en hög ambitionsnivå i dessa frågor bidrar i sig till att främja kunskapsuppbyggnad och teknikutveckling. Vidare kan ett gott innovationsklimat och otraditionella arbetssätt lägga grunden för att lösningar implementeras och sprids globalt, samtidigt som vi kan skapa fler jobb och tillväxt i den skånska ekonomin.

Styrmedel

Den nationella innovations-, miljö- och energipolitiken styr och främjar det regionala arbetet med forskning, innovation och näringslivsutveckling samt lägger grunden till framtidens exportbranscher. I det fall styrmedlen inte främjar den önskade utvecklingen är det viktigt att, genom olika befintliga samverkansplattformar, påtala systemets tillkortakommanden för de regionala och nationella beslutsfattarna så att de i sin tur kan utveckla styrmedlen ytterligare.

På regional nivå kan vi arbeta med att säkerställa finansiering till forskning och innovation som skapar hållbara, klimatsmarta lösningar och stärker regionens konkurrenskraft. Aktörerna i innovationssystemet ska ha bra kännedom om vilket stöd som är möjligt att söka, när och under vilka villkor. Dessutom ska det vara möjligt att hitta regional medfinansiering till projekt med stor innovations- och näringslivspotential. Det mest betydelsefulla styrmedlet som de regionala aktörerna styr över är offentlig upphandling och är därför ett viktigt fokusområde i strategin.

Åtgärderna nedan kan bidra till att göra Skåne till Europas mest innovativa region och en motor för hållbar, klimatsmart tillväxt. En viktig del i detta

[101] Regional Innovation Scoreboard, 2017, http://ec.europa.eu/growth/industry/innovation/facts-figures/regional_sv

arbete är att de offentliga aktörerna agerar samlade och arbetar på ett effektivt sätt. Genom kunskapsutbyte och initiativ till nya projekt mellan akademi, näringsliv och offentlig sektor kan gemensam kunskapsproduktion och samskapande driva på utvecklingen mot ett klimatneutralt och fossilbränslefritt Skåne.

Förslag på åtgärder

Åtgärd	Viktiga aktörer
Skapa marknad för klimatsmarta lösningar En regional hemmamarknad skapas för klimatsmarta lösningar genom att öka den offentliga sektorns kapacitet att upphandla och/eller i samverkan med kommersiella aktörer utveckla innovativa lösningar.	Kommuner Region Skåne
Öka behovsmotiverad forskning Ökad samverkan stimuleras mellan forskning, näringsliv och samhälle, speciellt för att öka den behovsmotiverade forskningen (särskilt utifrån näringslivets behov).	Universitet och högskolor Forskningsinstitut och -miljöer
Utveckla testmiljöer för energi- och klimatlösningar Traditionell forskning kompletteras med fler testbäddar och forskningsplattformar som kan tillämpa nya energi- och klimatlösningar i praktiken.	Forskningsinstitut och -miljöer
Förbättra rådgivning och information till företag Stödet till företag förbättras för ökad kommersialisering och internationalisering av koldioxidsnåla lösningar. Kännedomen om innovationsstödsystemet ökas för att säkerställa att företag som erbjuder hållbara lösningar på samhällsutmaningar får det stöd som de behöver så snabbt och effektivt som möjligt.	Region Skåne
Attrahera medel och kompetens för innovativa energi- och klimatlösningar Skånes förmåga att attrahera medel och kompetens för forskning, innovation och kommersialisering utvecklas ytterligare med fokus på hållbara lösningar på samhällsutmaningar.	Region Skåne Länsstyrelsen Kommuner Kommunförbundet Skåne Tillväxtverket

Åtgärd	Viktiga aktörer
Säkerställ företagens kompetensförsörjning Insatser genomförs för att stärka företagens kompetensförsörjning och säkerställa tillgången till rätt kompetens för att företag med innovativa energi- och klimatlösningar ska vara konkurrenskraftiga.	Region Skåne genom Kompetens-samverkan Skåne

Klimatsmart jord- och skogsbruk

Klimatsmart jord- och skogsbruk ska inriktas på att minska de direkta såväl som de indirekta utsläppen av klimatgaser, samtidigt som hänsyn tas till den nationella livsmedelsstrategins övergripande mål om ökad livsmedelsproduktion. Den stora delen av klimatpåverkan är förknippade med jordbrukets djurhållning och gödselhantering samt brukande av dikad torvmark. Jordbruket står för nästan 20 procent av de klimatrelaterade utsläppen i Skåne, främst utsläpp av klimatgaserna metan och lustgas. För att radikalt minska klimatpåverkan skulle livsmedelsproduktionen behöva reduceras, vilket för med sig andra oönskade effekter.

Skogsbruket levererar mycket mer klimatnytta än de utsläpp som orsakas, förutom på dikade torvmarker där nettoeffekten ofta är negativ i Skåne. För att nå målbilden om ett klimatneutralt och fossilbränslefritt Skåne kan jord- och skogsbruket bidra främst genom ökad produktion, systematiskt arbete med energieffektivisering, produktion och omställning till förnybar energi, minskade utsläpp av växthusgaser samt leverans av biomassa både till traditionella marknader (bygg, papper och förpackningar) och nya marknader (förnybar energi, biomaterial och biokemi). Återvätning av torvmarker är också en möjlig åtgärd.

Jordbruk

Jordbrukets utsläpp av växthusgaser har minskat med 15 procent sedan år 1990[102] vilket beror på åtgärdsinvesteringar och kompetensutveckling i kombination med minskad djurhållning och nedläggning av åkermark. Jordbruket är dock den största källan till utsläpp av klimatgaserna metan och lustgas. Metan kommer från kornas matsmältning och från lagring av stallgödsel. Lustgas kommer framför allt från omvandling av kväve i jordbruksmarken men även från stallgödsellagring.

När det gäller produktion av förnybar energi har marknaden varit sval och ställningstagandet i Europaparlamentets miljöutskott hösten 2017 kan medföra att grödobaserad biogas, etanol samt HVO från skogsindustrin inte längre räknas som förnyelsebara bränslen. Däremot har lantbruket nått långt i omställningen till förnybar energi, främst inom värme- och elanvändningen.

Skogsbruk

Tillväxten i skogen har aldrig varit så hög som idag och det beror främst på att återbeskogningen är effektiv. Skogsbruket är redan en stor nettoleverantör av bioenergi och klimatsmarta material, men kan bli ännu större. När trä används istället för betong, plaster och stål undviks utsläpp av koldioxid från produktion och användning av dessa material. Skogsbruk på vissa typer av

[102] SMED/RUS, 2017, Nationella emissionsdatabasen

utdikade torvmarker skapar däremot en nettoavgång av klimatgaser när torven bryts ner[103]. Detsamma gäller för jordbruk som bedrivs på mulljordar.

Potential

Med hjälp av rådgivning och verktyg för energieffektivisering kan besparingar på 10-15 procent göras på företagsnivå. Jordbruket har en stor potential att leverera såväl energi som energiråvara men det är avhängigt marknadens prissättning samt samhällets eventuella vilja att stödja produktion av förnybar energi. Skogsbruket/skogsindustrin kan leverera stora mängder konkurrenskraftig och hållbart producerad biomassa. Ökningspotentialen i det svenska skogsbruket finns främst i ökat uttag av grenar och toppar och gallringsvirke. Det sker automatiskt om efterfrågan och därmed priset ökar. Jordbruket har fortsatt potential att öka egenförsörjningen av förnybar energi. En snabb omställning bort från fossila bränslen kan göra att jordbruksgrödor ökar sin konkurrenskraft, framförallt gällande produktion av fordonsbränsle. Beräkningar visar att inhemsk åkerråvara skulle kunna bidra med 4-10 TWh biodrivmedel per år, utan att reducera livsmedelsproduktionen utifrån dagens nivå, bland annat via vallodling på träda och nedlagd åkermark[104].

Potentialen att minska förbrukningen av bränsle och byte till förnybara drivmedel beror i första hand av kostnaden för de fossila alternativen och i andra hand av maskintillverkares utveckling av motorer (inkl. garantier) samt produktionens maskinintensitet. Cirkulära och biobaserade livsmedelssystem[105] bör utvecklas på jordbruksföretag för vattenbruk och innovativa akvaponiska produktionssystem på landsbygden.

Klimatgasutsläppen från jordbruket är starkt knutna till djurhållning och bearbetning av marken. Att lagra och sprida stallgödseln så att förlusterna blir så små som möjligt innebär också att förbrukningen av mineralgödsel minskar och därmed minskas lustgasutsläppen även där. Det främsta verktyget för att uppnå dessa beteendeförändringar är via rådgivning samt olika ekonomiska styrmedel för att stimulera innovativa klimatsmarta investeringar.

Åker som ställs om till gräsmark eller skog lagrar ofta in kol i marken, och för skogen även i biomassan, under en övergångstid[106]. Produktion på åkermark kan ge en högre biomassaproduktion än skogsmark och vilken fördelning det hållbara samhället ska ha mellan åkermarksproduktion och skogsproduktion bestäms därför bäst av marknaden, med styrmedel som styr bort sådant som är dåligt för miljön och människan. En effektiv åtgärd för att minska utsläppen av

[103] Hjerpe m.fl. 2014. Utsläpp av växthusgaser från dikad torvmark. Jordbruksverkets rapport 2014:24

[104] L Björnsson, T Prade mfl. 2017, Biodrivmedel och markanvändning i Sverige, Lunds Universitet

[105] Region Skåne, 2017, Skånes livsmedelsstrategi 2030 ”Smart mat”

[106] Naturvårdsverket, 2012, Underlag till en färdplan för ett Sverige utan klimatutsläpp 2050, Rapport 6537.

klimatgaser från skogsbruket är att återställa och vattenmätta utdikade torv- och mulljordar, där markägarens så önskar.

Det finns en stor potential att göra klimatnytta genom att bygga med trä istället för betong och stål och att ersätta oljebaserade plastförpackningar med träbaserade. Klimatnyttan av att använda en kubikmeter trä i byggnader eller förpackningar är i samma storleksordning som klimatnyttan av att ersätta ett fossilt bränsle med biobränsle.

Styrmedel

Klimatsmart jord- och skogsbruk ska genomföras i en företagsekonomisk verklighet där beteendepåverkan, ekonomiska incitament och långsiktigt hållbara villkor är mycket viktiga. Kompetensutveckling och rådgivning i kombination med ekonomiska styrmedel är viktiga, till exempel investeringsstöd, skattereduktion för förnybara bränslen och produktionsstöd för biogas. För att ta mark ur produktion för anläggning av till exempel våtmarker krävs särskilda ekonomiska insatser med ersättning för mark. Informationssatsningar bör genomföras för att påvisa klimateffekten av marknaders/konsumenters val, exempelvis miljökonsekvenser av minskad och eller förändrad köttkonsumtion, ökad användning av pappersförpackningar eller ökad användning av trä i byggnadskonstruktioner, val av bästa tillgängliga biodrivmedel med mera.

Förslag på åtgärder

Åtgärder	Viktiga aktörer
Främja klimatrådgivning och kompetensutveckling i jord- och skogsbruket Rådgivning och kompetensutveckling prioriteras och främjas gällande produktionens klimatpåverkan. Energikartläggningar genomförs (t.ex. Greppa Näringen) och planering sker utifrån långsiktiga klimatsmarta produktionsmål.	Länsstyrelsen Skogsstyrelsen Rådgivningsföretag Kommunförbundet Skåne
Öka näringsåterföring via biogödsel från biogasproduktion Genom återföring av biogödsel till jordbruksmark bevaras näringsbalansen och behovet av importerad mineralgödsel minskar.	Markägare Kommuner LRF Skåne
Prioritera upphandling av klimatsmarta livsmedel och förnybara material Miljökrav ställs vid upphandlingar av livsmedel, förpackningsmaterial, byggmaterial och byggentreprenader. Andelen trä och kartong ökas i bygg- och förpackningsmaterial.	Offentlig verksamhet Byggföretag Förpacknings-industrin

Åtgärder	Viktiga aktörer
Stimulera anläggande av våtmarker på mullrika åkerjordar och utdikade torvmarker Återskapande av våtmark och större arealer med fleråriga grödor på torvmarker och mullrika åkerjordar stimuleras för minskade växthusgasutsläpp från dessa marker.	Länsstyrelsen Skogsstyrelsen Skogssällskapet LRF Skåne
Utveckla hållbarhetssäkrande skogsåtgärder Strategisk klimatanpassning, tillämpning av hyggesfritt skogsbruk och utveckling av andra naturvårdsåtgärder, som behövs av hållbarhetsskäl. Aska återförs till skogsmark för bevarande av näringsbalans och syrabuffring för ökad skogstillväxt.	Skogsstyrelsen Markägare LRF Skåne Skogssällskapet Fliseldade värmeverk

Klimatsmart konsumtion

På en övergripande nivå handlar fortsatt arbete inom konsumtionsområdet om att förändra sambandet mellan ekonomisk tillväxt och negativ miljöpåverkan, att öka resurseffektiviteten, minska resursutarmningen och avfallsmängderna liksom spridningen av farliga ämnen. Allt detta ska ske samtidigt som samhället behöver verka för en social utveckling, så att alla kan leva ett gott liv.

Svenskarna är ett av de mest miljömedvetna folken i Europa. I förhållande till invånare i andra länder i Europa tycker fler svenskar att de gör miljömedvetna val, särskilt när det gäller att välja miljöanpassade transportmedel och att köpa miljömärkta varor och tjänster. Trots detta ökar de ekologiska fotavtrycken från svenskarnas konsumtion och ligger idag på en nivå som inte är förenlig med en global utveckling som är långsiktigt hållbar. Om alla länder hade ett lika stort avtryck som Sverige skulle det behövas 4,2 jordklot i stället för det enda vi har[107].

Potential

Kommuner, Region Skåne och andra offentliga aktörer har stora möjligheter att styra mot och främja en positiv utveckling genom sina egna inköp och resor, men också genom att skapa förutsättningar för alla skåningar att leva ett gott liv med låga klimatutsläpp och samtidigt stimulera ett mer klimatmedvetet entreprenörskap och nya affärsmodeller för en koldioxidsnål ekonomi.

Två områden som står för stora delar av vår klimatpåverkan är köttkonsumtion samt flygresor. I Sverige har antalet utrikes flygresor per invånare mer än fördubblats sedan början av 90-talet. Vår köttkonsumtion har ökat med cirka 40 procent under perioden 1995 till 2014 och nästan hälften av det kött som konsumeras i Sverige är importerat[108]. Regionala insatser kring att minska vår köttkonsumtion och att det kött vi konsumerar är närproducerat och ekologiskt är viktiga. Detta ligger också i linje med Livsmedelsverkets rekommendationer att minska vår köttkonsumtion på grund av hälsoskäl[109]. Flygresandet är svårt att påverka regionalt men områden som klimatväxling, resepolicys samt beteendepåverkande projekt är områden där även regionala åtgärder kan bli betydelsefulla.

Kommunsektorn investerar för över 100 miljarder kronor varje år och det är viktigt att dessa investeringar är hållbara och klimatsmarta. Både kommuner och företag kan divestera, det vill säga avinvestera från fossila investeringar, samt investera i fossilfria lösningar. Om många investerare efterfrågar fonder med inriktning mot bolag som är aktiva i klimatomställningen, kommer marknaden sannolikt att anpassa sig snabbt. Genom att ge ut gröna

[107] WWF, 2016, Living Planet Report 2016

[108] Naturvårdsverket, 2017, http://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Statistik-A-O/Klimat-konsumtion-och-inhemsk-produktion-av-kott/

[109] Livsmedelsverket, 2017, Kött och chark – råd, https://www.livsmedelsverket.se/matvanor-halsa--miljo/kostrad-och-matvanor/rad-om-bra-mat-hitta-ditt-satt/kott-och-chark

obligationer kan kommuner och regioner bidra till att erbjuda gröna och fossilfria alternativ för andra som har kapital att placera[110]. Skånska aktörer bör också underlätta för privatpersoner att göra finansiella gröna val.

För att en cirkulär ekonomi ska växa fram behöver aktörer ha incitament för att till exempel fokuserar mer på att sälja tjänster istället för produkter och att återanvända eller reparera istället för att köpa nytt[111]. Ur ett regionalt perspektiv kan vi arbeta med kunskapsuppbyggnad, nätverk och upphandling för att skapa förutsättningar för cirkulära affärsmodeller i länet. Inom det avfallsförebyggande arbetet görs åtgärder på ett så tidigt stadium att avfall inte uppstår. Regionalt kan vi exempelvis verka avfallsförebyggande genom att sätta mål, starta pilotprojekt och kreativt utnyttja våra roller som upphandlare, tillsynsmyndighet, planerare, informationsspridare, samordnare och stora verksamhetsutövare.

Styrmedel

Regeringen har tagit fram en strategi för hållbar konsumtion[112]. Strategin tar sikte på vad staten kan göra tillsammans med kommuner, näringsliv och det civila samhället för att underlätta för konsumenter att agera hållbart. Strategin omfattar bland annat insatser för ökad kunskap, ekonomiska styrmedel som gör det billigare att reparera varor, satsningar på hur vi kan använda våra resurser mer effektivt, och insatser för att förbättra informationen om företags och fonders hållbarhetsarbete. I strategin omnämns även åtgärder som görs inom sektorsspecifika områden. Det gäller transport, livsmedel och boende som är de sektorer som står för den största andelen av utsläppen från vår privata konsumtion. Några styrmedel som redan införts är sänkt momsen för reparation av cyklar, skor, lädervaror, kläder och hushållslinne från 25 till 12 procent. Även skattereduktion för reparation och underhåll av vitvaror som utförs i bostaden har införts.

Konsumtionen av livsmedel står för en stor del av klimatpåverkan från konsumenter. Inom ramen för genomförandet av den nationella livsmedelsstrategin har regeringen presenterat en handlingsplan och olika åtgärdspaket för att arbeta med dessa frågor[113].

Förslag på åtgärder

Åtgärder	Viktiga aktörer
Prioritera inköp av miljöbra mat Mat med låg klimatpåverkan efterfrågas och köps in i större omfattning av offentlig sektor. Närproducerade och ekologiska livsmedel prioriteras vid inköp. Dessutom väljs	Kommuner Region Skåne Statliga myndigheter

[110] Klimatkommunerna, 2017, Kapitalplaceringar som verktyg i klimatomställningen – en nulägesanalys av Klimatkommunernas arbete med fossilfria placeringar

[111] Naturvårdsverket, 2015, Styr med sikte på miljömålen – Naturvårdsverkets fördjupade utvärdering av miljömålen 2015, Rapport 6666

[112] Regeringen, 2016, Strategi för hållbar konsumtion

[113] Regeringen, 2017, En livsmedelsstrategi för jobb och hållbar tillväxt i hela landet, prop. 2016/2017:104

Åtgärder	Viktiga aktörer
säsongsanpassade råvaror och det serveras mindre kött som då företrädesvis är naturbeteskött.	
Främja avfallsförbyggande arbete Det avfallsförebyggande arbetet i länet främjas genom ökad regional samverkan, systematisk kartläggning av materialflöden hos verksamheter, informationsinsatser till hushållen samt krav i samband med upphandling respektive vid tillsyn och prövning.	Kommuner Region Skåne Statliga myndigheter Företag (producenter och handeln, bygg- och anläggning, avfallsbolag)
Stimulera ökad materialåtervinning System för insamling och annan avfallshantering planeras och utformas för att stimulera ökad insamling av matavfall för rötning samt material för återanvändning och återvinning. Syftet är att bidra till en mer cirkulär och biobaserad ekonomi med låg klimatbelastning.	Kommuner Insamlingsföretag
Minska matsvinn i hela livsmedelskedjan Riktade åtgärder för att minska matsvinnet genomförs i hela livsmedelskedjan – från producent till konsument. Viktiga sektorer och branscher att involvera i arbetet är offentlig sektor (kommunernas upphandlingsenheter, skolkök, vårdinrättningar), och privat sektor (livsmedelsindustrin, restauranger, livsmedelsaffärer).	Kommuner Länsstyrelsen Region Skåne Företag (producenter, grossister, handeln, restauranger)
Integrera hållbar utveckling i undervisningen Lärande om hållbar utveckling integreras i undervisningen för att öka kunskap och färdigheter hos barn och unga vuxna om hur vi tillsammans bygger ett långsiktigt hållbart samhälle. Detta genomförs bland annat genom att ta fram utbildningsmaterial och att fler skolor ansluter sig till certifieringssystem.	Kommuner
Öka livskvaliteten genom att ställa om till hållbara konsumtionsmönster Fördelar med en mer hållbar konsumtion och livsstil kommuniceras för att stimulera en beteendeförändring som leder till minskad klimatpåverkan och samtidigt ökad livskvalitet.	Region Skåne Länsstyrelsen Företag Kommuner Hållbar Utveckling Skåne

Åtgärder	Viktiga aktörer
För att människor ska prova en sådan livsstil krävs information, mer kunskap och påverkan på flera olika plan. När detta testas och genomförs stärks förståelsen för hur hållbara livsstilar, som kan innebära ett gott liv, kan integreras i det strategiska miljö- och klimatarbetet.	Frivillig-/intresse-organisationer
Stimulera en cirkulär ekonomi för bättre resurshushållning Kunskapen om cirkulär ekonomi stärks inom näringslivet och offentlig sektor samt hos allmänheten. Proaktivt arbete för en mer cirkulär ekonomi kan ge Skåne som region ökad konkurrenskraft och skapa nya arbetstillfällen.	Region Skåne Länsstyrelsen Kommuner Företag Hållbar utveckling Skåne
Utveckla en klimatväxlingsmodell för Skåne En klimatväxlingsmodell tas fram som ett regionalt styrmedel för mer hållbara tjänsteresor för verksamheter i hela Skåne. Företag och offentlig sektor ansluter sig till en klimatväxlingsmodell där resor med fossila bränslen kan bekosta klimat- och energiåtgärder i länet.	Region Skåne Statliga myndigheter Länsstyrelsen Kommuner Företag
Främja gröna finanser och investeringar Gröna finanser och investeringar främjas genom att offentliga aktörer och näringslivet avinvesterar fossila tillgångar och övergår till kapitalplaceringar som ger positiv klimatnytta, samt arbetar för att ge ut gröna obligationer. Samverkan mellan offentliga aktörer, organisationer och näringslivet utvecklas för att underlätta för privatpersoner att divestera och välja kapitalplaceringar med klimatnytta.	Kommuner Region Skåne Länsstyrelsen Företag Frivillig-/intresse-organisationer
Utveckla en beräkningsmetod för konsumtionsbaserade utsläpp En beräkningsmetod tas fram för att uppskatta länets utsläpp av växthusgaser från hushållens, näringslivets samt den ideella och offentliga sektorns totala konsumtion, oavsett om livsmedel, varor, resor eller andra tjänster som konsumerats har producerats i Skåne eller någon annanstans i världen.	Kommuner Länsstyrelsen Region Skåne Universitet och högskolor

Offentligt förebild

I Skåne finns många exempel på offentliga aktörer som är och vill vara förebilder i omställningsarbetet. Offentliga aktörer har flera verktyg att använda sig av för att agera förebilder, som till exempel kravställare, beteendepåverkare, kommunikatör och verksamhetsutövare.

Ett exempel på att agera förebild och att vilja vara en föregångare är Klimatsamverkan Skånes upprop ”100 % fossilbränslefritt Skåne 2020”. Att skriva under uppropet innebär att arbeta för att bli fossilbränslefri inom uppvärmning, elanvändning och transporter. I Skåne har över 140 organisationer och företag skrivit under uppropet och av dessa arbetar minst 16 kommuner med frågorna inom olika fördjupningsprojekt. Dessutom har Skåne tre kommuner bland de tio miljöbästa kommunerna i Sverige enligt Aktuellt Hållbarhets kommunranking år 2017[114].

Utifrån rollen som verksamhetsutövare kan offentliga aktörer ställa krav vid till exempel inköp och upphandlingar. Ett exempel på detta är Region Skåne som följer upp produktgrupper med stor klimatpåverkan och ersätter med produkter med lägre koldioxidutsläpp. På så sätt har engångsförkläden och sopsäckar identifierats och plasten bytts ut från fossilt till förnybart.

Potential

Offentliga verksamheter har stora möjligheter att arbeta mer än de redan gör med kommunikation och marknadsföring av olika klimat- och energiinsatser. Det finns även stora möjligheter att arbeta med beteendepåverkan för att stimulera fler till klimatsmarta val, allt från de egna anställda till allmänheten. Kommunikation, marknadsföring och beteendepåverkan behöver inte längre förknippas med höga kostnader.

Det är även viktigt att alla offentliga aktörer, även de med knappa resurser, är med och samverkar och utbyter erfarenheter i omställningen. För att göra detta på ett kostnadseffektivt kan det vara lämpligt att samverka med andra inom projekt, delta i nätverk eller andra former av erfarenhetsutbyte. Att till exempel en organisation ska bli fossilbränslefri inom el, uppvärmning och transporter är ingen omöjlighet. Detta visar de tio skånska kommuner som ingår i projekten Fossilbränslefria kommuner i norra och södra Skåne[115]. Tillsammans har dessa kommuner redan uppnått 100 procent fossilbränslefri elanvändning, 75 procent fossilbränslefri uppvärmning och 40 procent fossilbränslefria drivmedel och för varje år ökar den fossilbränslefria andelen.

[114] Aktuell Hållbarhets kommunranking år 2017, http://kommunrankning.miljobarometern.se/
[115] Klimatsamverkan Skåne, 2017, Full fart mot en fossilbränslefri framtid – En inventering av fossila bränslen i tio skånska kommuner.

Den offentliga upphandlingen i Sverige omfattar 634 miljarder kronor varje år, vilket motsvarar en femtedel av BNP.[116] Klimatpåverkan från de offentliga inköpen i Sverige beräknas till cirka 14 100 kton koldioxidekvivalenter per år[117]. Därför är det viktigt att offentliga aktörer ställer krav som bidrar till de nationella, regionala och lokala klimat- och energimålen. Klimat- och energikrav i upphandlingar har även stor potential att påverka och stärka det lokala och regionala näringslivet. Genom att offentlig sektor blir klimatsmarta kravställare och delar med sig av denna kunskap kan offentliga förebilder skapas.

Styrmedel

Enligt lagen om offentlig upphandling (1992:1528) och EU:s gemenskapsrätt bör den offentliga sektorn så långt som möjligt ställa energi- och miljökrav. År 2016 stärktes möjligheterna ytterligare genom en reglering i lagen som har till avsikt att integrera miljökrav i offentliga upphandlingar[118]. Regeringen har stärkt området genom den nya Upphandlingsmyndigheten. Hit kan offentliga aktörer vända sig och få konkreta råd och stöd för att ställa tydliga miljö- och energikrav på produkter och tjänster. I Skåne finns även olika former av samarbete och nätverk där offentliga aktörer utbyter erfarenheter för att hjälpa varandra att ställa miljö- och energikrav i upphandlingar.

En form av regionalt styrmedel är uppropet ”100 % fossilbränslefritt Skåne 2020” som har för avsikt att skapa föregångare i omställningsarbetet. Ett nytt upprop som sträcker sig till år 2030 är på gång inom Klimatsamverkan Skåne.

Förslag på åtgärder

Åtgärder	Viktiga aktörer
Ställ och följ upp klimat- och energikrav i upphandlingar Klimat-och energikrav ställs i upphandlingar och följs upp. Upphandlingsmyndighetens kriterier för hållbar upphandling kan användas. För att göra detta på bästa sätt kan offentliga aktörer tex. delta i nätverk eller annat erfarenhetsutbyte, ha gemensam upphandling med annan offentlig aktör och använda sig av rätt kompetens.	Kommuner Region Skåne Länsstyrelsen Kommunförbundet Skåne

[116] Upphandlingsmyndigheten, 2017, http://www.upphandlingsmyndigheten.se/omossmeny/om-oss/

[117] Upphandlingsmyndigheten, 2017, http://www.upphandlingsmyndigheten.se/aktuellt/stor-klimatpaverkan-av-offentliga-inkop

[118] Konkurrensverket, 2017, http://www.konkurrensverket.se/upphandling/om-upphandlingsreglerna/hallbar-upphandling/

Åtgärder	Viktiga aktörer
Stimulera utvecklingsfrämjande upphandling/innovationsupphandling Offentliga verksamheter stärker arbete med utvecklingsfrämjande upphandling, upphandling av nya lösningar och anskaffning av forsknings- och utvecklingstjänster för att främja och efterfråga mer klimatsmarta produkter och tjänster.	Region Skåne Kommuner
Utveckla offentliga inköp för minskad klimatpåverkan Enkla system för identifiering och uppföljning av produkter med väsentlig klimatpåverkan fortsätter utvecklas och sprids mellan aktörer i länet.	Region Skåne Kommuner Länsstyrelsen
Marknadsför satsningar inom klimat- och energiområdet Kommunikation av klimat- och energiinsatser prioriteras och samordnas för att inspirera och driva på utvecklingen av klimat- och energiarbetet hos offentliga organisationer, allmänheten och näringsliv.	Kommuner Region Skåne Länsstyrelsen Kommunförbundet Skåne
Prioritera fossilbränslefria tjänsteresor De resor som genomförs inom tjänsten ska vara motiverade och fossilbränslefria i största möjliga mån. Resor i tjänsten följs upp, redovisas och kopplas till den ekonomiska redovisningen.	Region Skåne Kommuner Länsstyrelsen Kommunförbundet Skåne

Genomförande av strategin

Alla måste bidra

Styrmedel på internationell och nationell nivå är både effektiva och nödvändiga för att möjliggöra en omställning. Men styrmedlen behöver kompletteras med insatser på lokal och regional nivå. *Klimat- och energistrategin för Skåne* fokuserar på insatser och åtgärder där vi har en regional rådighet och som kan genomföras av aktörer som är verksamma i länet. Förhoppningsvis kan arbetet som sker på olika nivåer i vårt samhälle tillsammans bidra till att vi ökar förutsättningarna att nå våra klimatmål på lokal, regional, nationell och global nivå.

Klimat- och energiarbetet i Skåne ligger redan i framkant med proaktiva kommuner, organisationer och företag som arbetar för att ställa om sin verksamhet mot minskad klimatpåverkan, och samtidigt erbjuda invånare och kunder mer klimatsmarta val i vardagen. För att vi ska nå ett klimatneutralt och fossilbränslefritt Skåne och våra högt ställda klimatmål behöver tempot i klimatarbetet öka ytterligare hos samtliga aktörer. Vi behöver samtidigt stärka dialogen och samverkan mellan olika aktörer i länet, som offentliga organisationer, universitet och högskolor, näringsliv, ideella organisationer och enskilda invånare, för att skapa förutsättningar för ett framgångsrikt och effektivt klimatarbete. Här kan Klimatsamverkan Skåne fungera som en plattform för erfarenhetsutbyte och samarbete samt vara en hävstång för utveckling inom klimat- och energiområdet i Skåne.

Klimat- och energistrategin är ett underlag för prioriteringar

Klimat- och energistrategin för Skåne är en viktig del i genomförandet av den regionala utvecklingsstrategin och pekar ut riktningen för det fortsatta klimat- och energiarbetet i länet. För att nå framgång i genomförandet behöver målen och de prioriterade åtgärderna i strategin anammas och konkretiseras av kommuner, myndigheter, organisationer och enskilda företag i egna verksamhetsmål och handlingsplaner. *Klimat- och energistrategin för Skåne* utgör ett underlag för andra strategiska program som kommunala energiplaner, miljöprogram och översiktsplaner samt infrastrukturplaner och innovationsstrategier. Vidare kan mål och åtgärder fungera som utgångspunkt för prioriteringar i tillsyn och prövning enligt miljöbalken. Strategin kan också fungera som utgångspunkt för prioriteringar och beslut om verksamhetsplaner, budgetar och investeringar samt utvecklingsprojekt hos länets aktörer, och samtidigt ge inspiration och incitament

för utveckling av nya innovativa produkter och tjänster samt samverkansformer mellan aktörer i Skåne.

Finansiering av klimat- och energiarbetet

En stor del av klimat- och energiarbetet kan ske inom ramen för befintliga uppdrag och verksamhet hos aktörer i länet. Det kräver tydliga prioriteringar utifrån ett klimat- och energiperspektiv i verksamhetsplanering och investeringsbeslut samt i upphandling och inköp av varor och tjänster. En viktig förutsättning är att mål och handlingsplaner för klimat- och energiarbetet har förankrats och beslutats av högsta ledningen för verksamheten, och att ledningen samtidigt har beslutat om resurser och organisation för arbetet. Investeringar i klimat- och energiåtgärder är ofta lönsamma i ett livskostnadsperspektiv. Ett gott exempel är insatser för energieffektivisering. Ett klimat- och miljöarbete som ligger i framkant kan också ge marknadsfördelar och minska framtida kostnader för nya miljökrav och höjda miljöstyrande skatter och avgifter.

Inom klimat- och energiområdet finns goda möjligheter till medfinansiering av insatser genom riktade statliga stöd, ersättningar och bidrag, framförallt för utvecklingsprojekt inom energieffektivisering, hållbar stadsutveckling och omställning av energi- och transportsystem. Några exempel är stöd till energieffektivisering i små- och medelstora företag och i offentliga fastigheter, investeringsstöd inom landsbygdsprogrammet för förnybar energi, biogas och energigrödor, stöd för utveckling av kollektiv- och cykeltrafik genom stadsmiljöavtal, bidrag till installation av solceller och energilagring, samt investeringar för laddstolpar och klimatsmarta åtgärder för minskade klimatutsläpp genom Klimatklivet. Mer information om olika bidrag och stöd finns i rapporten Var finns pengarna?[119] och på Länsstyrelsen Skånes webbplats. Möjligheter till finansiering av större insatser och projekt finns också genom EU:s struktur och investeringsfonder och sektorsprogram, se information på Region Skånes webbplats för utvecklingsaktörer[120].

Skåne har ambitionen att vara ledande i omställningen till en koldioxidsnål ekonomi, vilket främjar den regionala näringslivsutvecklingen och kan bidra till ökade offentliga och privata investeringar i länet och hållbar regional tillväxt. Det är Skåne

[119] Länsstyrelsen Skåne, 2017, Var finns pengarna? - En sammanställning av stöd och bidragsmöjligheter till åtgärder och insatser för att nå miljömålen.

[120] Region Skåne, Utlysningar och finansiering, https://utveckling.skane.se/utlysningar-och-finansiering/

man ska titta på, nationellt och internationellt, för goda exempel på hur vi arbetar för en ökad livskvalitet med minimal klimatpåverkan.

Stödjande strategier och program

Den regionala utvecklingsstrategin, *Det öppna Skåne 2030*, redovisar en gemensam målbild för Skånes utveckling fram till år 2030. I *Det öppna Skåne 2030* lyfts miljö- och klimatfrågorna tydligt fram som viktiga förutsättningar för en hållbar regional utveckling. *Klimat- och energistrategin för Skåne* är en av flera utpekade strategier och program för utvecklingsstrategins genomförande och kan bidra till att konkretisera klimat- och energifrågorna i det regionala tillväxtarbetet.

Klimat- och energistrategin för Skåne relaterar också till flera andra regionala strategier, planer och program med tillhörande processer och insatser inom flera samhällsområden som bidrar till att öka förutsättningarna att nå våra regionala klimat- och energimål. Nedan redovisas några av dessa styrdokument.

- Skånska åtgärder för miljömålen
- Naturvårdsstrategin för Skåne
- Det skånska Landsbygdsprogrammet
- Skånsk livsmedelsstrategi
- Strategier för Det flerkärniga Skåne
- Strategi för ett hållbart transportsystem
- Mobilitetsplan för Skåne
- Cykelstrategi för Skåne
- Trafikförsörjningsprogram för Skåne
- Strategi för den hållbara gods- och logistikregionen Skåne
- Regional transportinfrastrukturplan
- Skånes färdplan för biogas
- Internationella innovationsstrategin för Skåne
- Bredbandsstrategi för Skåne
- Strategisk handlingsplan för hållbarhetsarbetet inom Tourism in Skåne

På kommunal nivå är *Klimat- och energistrategin för Skåne* av betydelse för den översiktliga planeringen utifrån kravet i plan- och bygglagen[121] om att kommunen i den fysiska planeringen ska redovisa hur kommunen avser att ta hänsyn till och

[121] Plan- och bygglag, 3 kap 5 §, (SFS 2010:900)

samordna översiktsplanen med relevanta nationella och regionala mål, planer och program. *Klimat- och energistrategin för Skåne* är också relevant för kommunerna utifrån lagen om kommunal energiplanering[122] och utvecklingen av det strategiska miljöarbetet på lokal nivå.

Uppföljning, utvärdering och revidering

Länsstyrelsen Skåne och Region Skåne har ett övergripande ansvar för att följa upp och utvärdera arbetet med klimat- och energistrategin genom den regionala uppföljningen av miljökvalitetsmålen respektive det regionala tillväxtarbetet.

Länsstyrelsen Skåne har regeringens uppdrag att samordna och följa upp miljöarbetet i länet och rapportera utvecklingen till regeringen[123]. I uppdraget ingår att årligen göra en bedömning av utvecklingen för miljökvalitetsmålen i Skåne. Målen i klimat- och energistrategin är regionala tilläggsmål för miljökvalitetsmålet *Begränsad klimatpåverkan* och kommer att följas upp inom ovanstående process.

Region Skåne följer årligen upp det regionala utvecklingsarbetet utifrån mål och indikatorer i den regionala utvecklingsstrategin. Uppföljningen redovisas löpande i en webbaserad och interaktiv rapport, "Hur har det gått i Skåne?"[124], som mäter Skånes utveckling inom områdena befolkning, inflyttning, etnisk mångfald, medborgardemokrati, trygghet, utbildning, hälsa, hälsorisker, sysselsättning, arbetslöshet, inkomster, BRP, forskning och utveckling, företagsklimat, boende och bostadsbyggande, infrastruktur, kollektivtrafik, tillgänglighet till arbete, bredband, turism, kultur, miljö och öresundsintegration. Ovanstående uppgifter kommer vara ett värdefullt bidrag i uppföljningen av arbetet med klimat- och energistrategin. I uppföljningen kan uppgifter också hämtas in från Kommunförbundet Skåne.

Klimatsamverkan Skåne kan ha en samordnande roll för att kommunicera utvecklingen av det regionala klimat- och energiarbetet till olika målgrupper i samhället.

Klimat- och energistrategin för Skåne ska ge vägledning för det regionala klimat- och energiarbetet fram till år 2030. Under denna period kommer klimat- och energiarbetet att utvecklas på alla nivåer i samhället, kanske i en riktning som vi idag inte ens kan föreställa oss. För att strategin ska vara aktuell och relevant för

[122] Lag om kommunal energiplanering, 3 §, (SFS 1977:439).
[123] Förordning med länsstyrelseinstruktion, 6 §, (SFS 2017:868)
[124] Hur har det gått i Skåne?, https://utveckling.skane.se/digitala-rapporter/huga/

utvecklingen av klimat- och energiarbetet i länet bör strategin utvärderas och revideras en gång per mandatperiod. Länsstyrelsen Skåne har ansvaret för att initiera denna process inom Klimatsamverkan Skåne.

Påverkan på andra miljö- och samhällsmål

Omställningen till ett klimatneutralt och fossilbränslefritt Skåne kommer huvudsakligen ha en positiv påverkan på andra samhällsområden och miljömål som *Begränsad klimatpåverkan*, *Frisk luft*, *Bara naturlig försurning*, *Giftfri miljö* och *God bebyggd miljö*.

Ett hållbart transportsystem är en stor utmaning som, förutom minskade klimatutsläpp, också kan ge positiva effekter på människors hälsa genom minskade utsläpp av hälsovådliga luftföroreningar och minskade bullerstörningar. I Skåne orsakar luftföroreningar, framförallt partiklar och ozon, ungefär 1000 fall av för tidig död varje år[125]. Vidare upplever drygt 7 procent av skåningarna att de är mycket eller väldigt mycket störda av trafikbuller i sin bostad[126]. Förbättrade förutsättningar för gång-, cykel- och kollektivtrafik minskar behovet av egen bil vilket reducerar transportkostnader för den enskilde och minskar trängseln på våra vägar, samtidigt som det kan ge stora folkhälsoeffekter genom att fler går och cyklar till buss och tåg[127]. Kvinnor använder i högre grad än männen cykel, gång och buss för sina resor[128]. Ökade satsningar på dessa transportslag kan bidra till ökad jämställdhet och bättre möjligheter för barn- och ungdomar att transportera sig på ett tryggt och hållbart sätt. En utvecklad kollektivtrafik ger också ökad tillgänglighet till en mer specialiserad arbetsmarknad och andra utbildningsmöjligheter som gynnar både individens utveckling och regional tillväxt.

En ökad regional produktion och användning av biobränslen är det område som leder till störst potentiella konflikter med övriga miljömål, främst *Levande skogar*, *Ingen övergödning* och *Ett rikt djur- och växtliv*. Hantering av avverkningsrester och odling av grödor för biobränsleanvändning kan, jämfört med dagens markanvändning, bidra såväl positivt som negativt till uppfyllelse av övriga miljömål. Effekterna beror bland annat på hanteringsmetoder och var odlingarna lokaliseras. En expansion av vindkraft kan påverka bullersituationen, fauna samt ha en visuell inverkan på landskapsbilden. Miljöaspekterna är huvudsakligen lokala till sin karaktär och beror på den exakta lokaliseringen av kraftverken[129].

[125] Miljösamverkan Skåne, 2009, Rapport om miljökvalitetsnorm för partiklar.
[126] Region Skåne, Länsstyrelsen Skåne, Arbets- och miljömedicin syd, Miljöhälsorapport Skåne 2017.
[127] Trivector, 2013, Kollektivtrafikens folkhälsoeffekter i Region Skåne, rapport 2013:27.
[128] Sweco, 2014, Resvaneundersökning i Skåne 2013, rapport 2014-06-04
[129] Miljömålsberedningen, 2016, En klimat- och luftvårdsstrategi för Sverige, del 1, SOU 2016:47

Hur stor betydelse olika klimatrelaterade åtgärder kan få beror på deras geografiska lokalisering och val av teknik. Det är därför viktigt att beakta samtliga relevanta miljömål och ha en helhetssyn i klimat- och energiarbetet.

Förutom den mer direkta påverkan på miljö- och hälsa som redovisas ovan kan arbetet för att nå klimatmålen ge andra positiva samhällseffekter som besparingar i både offentlig- och privat sektor genom minskade energikostnader, effektivare användning av mark och resurser, samt mer sammanhållna strukturer med högre stads- och livskvaliteter. Vidare förväntas omställningen mot en mer cirkulär ekonomi stimulera ett regionalt näringsliv som drivs av grön tillväxt, innovationer, klimatvänliga lösningar vilket kan skapa nya marknader och jobb samt ge stärkt global kompetens och konkurrensfördelar.

Ordlista och begrepp

Akvaponiska produktionssystem: Hållbart matproduktionssystem som kombinerar konventionellt vattenbruk (odling av akvatiska djur såsom fisk, skaldjur eller alger i bassänger) med hydroponik (odling av växter i vatten) i en symbiotisk miljö.

Albedo: Förhållandet mellan infallande solenergi mot jorden och den del av solstrålningen som vid marken eller molnen studsar tillbaka mot rymden. Detta har stor betydelse för värmebalansen och kan öka vid t ex avsmältning av polarisar.

BAU: Business-as-usual scenario för utvecklingen framöver om gällande trender fortsätter.

Biobaserad ekonomi: En ekonomi baserad på biomassaresurser på bekostnad av fossila bränslen och material.

BRP: BRP är den regionala motsvarigheten till Bruttonationalprodukt (BNP).

CCS: Carbon Capture and Storage. Avskiljning, transport och lagring av koldioxid.

Cirkulär ekonomi: En cirkulär ekonomi bygger på ett kretsloppssystem och innebär att produkternas mervärde bevaras så länge som möjligt och att avfall elimineras.

EU ETS: EU:s gemensamma system för handel med utsläppsrätter för koldioxid.

Fossilfritt: Fossilfritt innebär att resurser av fossilt ursprung – kol- och väteföreningar i sediment och sedimenterad berggrund som har varit utanför den naturliga kolcykeln under mycket lång tid inte används.

Förnybar energikälla: Energi som ”förnyas”, det vill säga cirkulerar och omvandlas i vårt ekologiska system. Hit räknas vindkraft, vattenkraft, biogas, kraftvärmeverk och industriellt mottryck vid användning av förnybart bränsle, samt övriga förnybara energikällor såsom solenergi och vågkraft.

Förnybart bränsle: Till förnybara bränslen räknas biogas, rötgas, deponigas, biooljor, flis, bark, spån, RT-flis, tallbeckolja, briketter, pellets, solvärme och övrigt biobränsle.

IPCC: Intergovernmental Panel on Climate Change, FN:s forskningspanel i klimatfrågor.

Klimatkonventionen: Ett internationellt traktat inom FN, Förenta Nationerna, (the United Nations Framework Convention on Climate Change, UNFCCC) som 195 av världens länder har anslutit sig till för att samarbeta i frågan vad som kan göras för att förhindra den globala temperaturökningen.

Klimatneutralitet: En enhet (anläggning, företag eller ett land) neutraliserar sin påverkan på klimatet genom att reducera utsläppen med 100 procent eller köpa utsläppsrätter som motsvarar de totala utsläpp som enheten orsakar.

Koldioxidekvivalenter utsläpp: Den mängd koldioxidutsläpp som skulle orsaka samma strålningsdrivning över en given tidsperiod, som ett utsläpp av en annan växthusgas. Anges som ton CO_2ekv.

Kolsänka: En process eller aktivitet som tar bort koldioxid från atmosfären. Till exempel koldioxid som genom fotosyntes tas upp av växande skog och grödor.

Konsumtionsbaserade utsläpp: Inhemsk slutlig användning inkluderar privat och offentlig konsumtion samt bruttoinvesteringar, t.ex. investeringar i byggnader och maskiner. Storleken på de konsumtionsbaserade utsläppen beror på importens storlek, hur utsläppsintensiva varorna eller tjänsterna är och utsläppsintensiteten i landet där produktionen sker.

Livscykelperspektiv: Bedömningsverktyg för att beräkna en vara eller produkts resursanvändning, samt direkta och indirekta utsläpp under hela livscykeln.

Organogena jordar: Jordar med högt kolinnehåll t ex utdikade torvmarker och torrlagda sjöbottnar.

Primärenergi: Energi från exempelvis råolja, stenkol, solenergi, vind och uran som inte har omvandlats till annan form av energi.

Total slutlig energianvändning: Slutanvändning av energi benämns ibland även *levererad energi* eller *enbart energianvändning*.

TWh: 1 terawattimme är samma som 1000 gigawattimmar (GWh) eller 1 000 000 megawattimmar (MWh) och motsvarar omkring 200 000 villors förbrukning av hushållsel under ett år.

Växthusgaser: IPCC räknar följande som växthusgaser: koldioxid (CO_2), metan (CH_4), lustgas (N_2O), fluorkolväten(-HFC), flourkarboner (-PFC) och svavelhexafluorid (SF_6).

Referenser

Aktuell Hållbarhets kommunranking år 2017, http://kommunrankning.miljobarometern.se/

Björnsson L, Prade T mfl. 2017, Biodrivmedel och markanvändning i Sverige, Lunds Universitet

Boverket, 2015, Förslag till svensk tillämpning av nära-nollenergibyggnader, rapport 2015:26.

Börjesson m.fl., 2016, Dagens och framtidens hållbara biodrivmedel – i sammandrag.

EMOBILITY.SE, Elbilens för och nackdelar, http://emobility.se/startsida/elfordon/elbilens-andra-fordelar/

Energimyndigheten, 2017, Scenarier över Sveriges energisystem 2016, ER 2017:6.

Energimyndigheten, 2016, Industrins långsiktiga utveckling i samspel med energisystemet, ET 2016:06.

Energimyndigheten, 2012, Färdplan 2050 - Bostäder och lokaler, 2012:28.

Energimyndigheten/Naturvårdsverket, Utsläppshandel.se, http://www.utslappshandel.se/ustart

Energikontoret Skåne/Solar Region Skåne, 2017, Solenergi i Skåne, https://solarregion.se/om-solenergi/solenergi-i-skane/

Energikontoret Skåne, Sol i Syd, https://solisyd.se/

Energikontoret Skåne, Repowering – Hinder och möjligheter, Vindkraftsstudie för Skåne, https://kfsk.se/energikontoretskane/fornybar-energi/vindkraft/

Energikontoret Skåne, Sol i Syd, 2017, PM Solenergimål Skåne och Blekinge 2017 – opubl.

Europeiska kommissionen, Tillståndet i unionen 2017 – Industripolitisk strategi: Investera i en smart, innovativ och hållbar industri.

Hjerpe m.fl. 2014. Utsläpp av växthusgaser från dikad torvmark. Jordbruksverkets rapport 2014:24.

IEA, 2017, Global EV Outlook.

Jordbruksverket, 2017, Miljö och klimat, Jordbruket släpper ut växthusgaser, https://www.jordbruksverket.se/amnesomraden/miljoklimat/begransadklimatpaverkan/jordbruketslapperutvaxthusgaser.4.4b00b7db11efe58e66b8000986.html

Klimatkommunerna, 2017, Kapitalplaceringar som verktyg i klimatomställningen – en nulägesanalys av Klimatkommunernas arbete med fossilfria placeringar.

Klimatsamverkan Skåne, 2017, Full fart mot en fossilbränslefri framtid – En inventering av fossila bränslen i tio skånska kommuner.

Kollektivtrafikbarometern 2016, http://www.svenskkollektivtrafik.se/verktyg-och-system/kollektivtrafikbarometern/

Kommunförbundet Skåne, 2016, Verksamhetsplan 2017 - 2018 för Klimatsamverkan Skåne.

Konkurrensverket, 2017, Hållbar upphandling, http://www.konkurrensverket.se/upphandling/om-upphandlingsreglerna/hallbar-upphandling/

Kramming K, 2017, Miljökollaps eller hållbar framtid? Hur gymnasieungdomar uttrycker sig om miljöfrågor, *Geographica* 13. 238 pp, Kulturgeografiska institutionen, Uppsala universitet.

Livsmedelsverket, 2017, Kött och chark – råd, https://www.livsmedelsverket.se/matvanor-halsa--miljo/kostrad-och-matvanor/rad-om-bra-mat-hitta-ditt-satt/kott-och-chark

Lunds universitet, 2015, Klimatsäkrat Skåne, CEC Rapport nr 2.

Länsstyrelsen Skåne, 2017, Når vi målen?, http://www.lansstyrelsen.se/skane/Sv/miljo-ochklimat/miljomal/miljomalsuppfoljning/Pages/index.aspx

Länsstyrelsen Skåne, 2017, Bostadsmarkandsanalys för Skåne.

Länsstyrelsen Skåne, 2017, 10 procent solel i Skåne 2030 är möjligt – opubl.

Länsstyrelsen Skåne, 2017, Energibalans för Skåne år 2015 - opubl.

Länsstyrelsen Skåne, 2017, Var finns pengarna? - En sammanställning av stöd och bidragsmöjligheter till åtgärder och insatser för att nå miljömålen.

Länsstyrelsen Skåne, 2014, Spillvärmepotential i Skåne, Rapport 2014:29.

Länsstyrelsen Skåne, 2010, Klimatmål för Skåne, Skåne i utveckling 2010:1.

Miljömålsberedningen, 2016, En klimat- och luftvårdsstrategi för Sverige del 1 & 2, SOU 2016:47.

Miljösamverkan Skåne, 2009, Rapport om miljökvalitetsnorm för partiklar.

Region Skåne, Länsstyrelsen Skåne, Arbets- och miljömedicin syd, Miljöhälsorapport Skåne 2017.

Mistra Urban Futures, Konsumtionsperspektiv i lokala klimatstrategier – erfarenheter från Göteborg, Policy Brief 2017:1.

Naturvårdsverket, 2017, Fördjupad analys av svensk klimatstatistik, Rapport 6782.

Naturvårdsverket, 2017, Report for Sweden on assessment of projected progress, March 2017.

Naturvårdsverket, 2017, Så mår miljön, Utsläpp av växthusgasutsläpp från jordbruk, http://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Statistik-A-O/Vaxthusgaser-utslapp-fran-jordbruk/

Naturvårdsverket, 2017, Så mår miljön, Svensk konsumtion och produktion av köttprodukter, http://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Statistik-A-O/Klimat-konsumtion-och-inhemsk-produktion-av-kott/

Naturvårdsverket, 2015, Styr med sikte på miljömålen – Naturvårdsverkets fördjupade utvärdering av miljömålen 2015, Rapport 6666.

Naturvårdsverket, 2015, Digitalisering och hållbar konsumtion, Rapport 6675.

Naturvårdsverket, 2012, Underlag till en färdplan för ett Sverige utan klimatutsläpp 2050, Rapport 6537.

Ny Teknik, Så rätt har prognosmakarna haft om elbilar – hittills, 2017-09-29, https://www.nyteknik.se/fordon/sa-ratt-har-prognosmakarna-haft-om-elbilar-hittills-6874422

One Tonne Life, 2012, www.onetonnelife.se.

Recharge, Elbilar är snart billigare än fossilbilar – tack vare lägre batteripris, 2017-05-29, http://www.mestmotor.se/recharge/artiklar/nyheter/20170529/elbilar-ar-snart-billigare-an-fossilbilar-tack-vare-lagre-batteripris/

Regeringen, 2017, En livsmedelsstrategi för jobb och hållbar tillväxt i hela landet, Prop. 2016/2017:104.

Regeringen, 2017, Ett klimatpolitiskt ramverk för Sverige, Prop. 2016/2017:146.

Regeringen, 2016, Strategi för hållbar konsumtion.

Regeringen, Överenskommelse om den svenska energipolitiken, http://www.regeringen.se/artiklar/2016/06/overenskommelse-om-den-svenska-energipolitiken/

Regeringen, 2016, Smart industri – en nyindustrialiseringsstrategi för Sverige.

Regeringen, 2010, Svenska miljömål – för ett effektivare miljöarbete, Prop. 2009/10:155.

Region Skåne, 2017, Skånes livsmedelsstrategi 2030 ”Smart mat”.

Region Skåne, 2017, Strategi för ett hållbart transportsystem 2050.

Region Skåne, 2017, Cykelstrategi för Skåne.

Region Skåne, 2014, Medborgarundersökning Klimat, Skånepanelen, CMA Research AB.

Region Skåne, Hur har det gått i Skåne? https://utveckling.skane.se/digitala-rapporter/huga/bruttoregionalprodukt/

Region Skåne, Utlysningar och finansiering, https://utveckling.skane.se/utlysningar-och-finansiering/

Regional Innovation Scoreboard, 2017, http://ec.europa.eu/growth/industry/innovation/facts-figures/regional_sv

SCB, 2017, Kommunal och regional energistatistik 2015, https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/energi/energibalanser/kommunal-och-regional-energistatistik/

SCB, 2017, Regionalräkenskaper, https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/nationalrakenskaper/nationalrakenskaper/regionalrakenskaper/

SCB, 2017, Fordonsstatistik, https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/transporter-och-kommunikationer/vagtrafik/fordonsstatistik/

SCB:s Miljöräkenskaper 2016, https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/miljo/miljoekonomi-och-hallbar-utveckling/miljorakenskaper/

SCB, 2015, Arbetsmaskiners energianvändning – en modellansats.

SMED/RUS, 2017, Nationella emissionsdatabasen, http://extra.lansstyrelsen.se/rus/Sv/statistik-och-data/nationell-emissionsdatabas/Pages/default.aspx

SMED, 2017, Underlag till Sveriges klimatrapportering till UNFCCC 2015.

SPBI, 2016, Pressmeddelande, Förnybara drivmedel i Sverige 2015 ökade, http://spbi.se/blog/2016/03/16/fornybara-drivmedel-i-sverige-2015-okade-till-147/

Svebio, 2017, Pressmeddelande, 2016 rekordår för biodrivmedel i Sverige, https://www.svebio.se/press/pressmeddelanden/2016-rekordar-biodrivmedel-sverige/

Svensk Fjärrvärme, 2009, Fjärrvärmen i framtiden – behovet, Rapport 2009:21.

Sweco, 2014, Resvaneundersökning i Skåne 2013, rapport 2014-06-04.

Trafikanalys, www.trafa.se.

Trafikverket, 2016, Styrmedel och åtgärder för att minska transportsystemets utsläpp av växthusgaser, 2016:043.

Trafikverket, Trafikarbetet 2015, 2016:164.

Trivector, 2013, Kollektivtrafikens folkhälsoeffekter i Region Skåne, rapport 2013:27.

Upphandlingsmyndigheten, 2017, Stor klimatpåverkan av offentliga inköp, http://www.upphandlingsmyndigheten.se/aktuellt/stor-klimatpaverkan-av-offentliga-inkop

Vägverket, 2006, Kartläggning av godstransporter genom Skåne och Blekinge, 2006:109.

WWF, 2016, Living Planet Report 2016.

Wynes, S. & Kimberly A. Nicholas, 2017, The climate mitigation gap: Education and government recommendations miss the most effective individual actions, jul 12 I: Environmental Research Letters. 12, 7, 074024.

Klimat- och energistrategi för Skåne

Klimat- och energistrategin för Skåne ska visa vägen till ett klimatneutralt och fossilbränslefritt Skåne år 2030. Strategin redovisar förslag till regionala mål och prioriterade områden med åtgärder för minskade klimatutsläpp och energiomställning i länet. Målen och åtgärderna ska ge inspiration, vägledning och stöd i det fortsatta klimat- och energiarbetet i Skåne.

Målgruppen för strategin är alla skånska aktörer som utifrån sina egna förutsättningar kan bidra till ett klimatneutralt och fossilbränslefritt Skåne.

Klimat- och energistrategi för Skåne har tagits fram gemensamt av Länsstyrelsen Skåne, Region Skåne och Kommunförbundet Skåne inom Klimatsamverkan Skåne.

Kommunstyrelsen
2018-03-21

Ärende 21

21

PLANLEDNINGSGRUPPEN

2018-03-07

PLG § 10

Dnr KS/KF 2016:312.420

Yttrande över Förslag till strategi för utveckling inom Romeleås- och Sjölandskapet

Ärendebeskrivning
Lomma kommun har fått en remiss från Romeleås- och Sjölandskapskommittén angående en ny strategi för området som till stor del ligger inom Kävlingeåns avrinningsområde. Dokumentet tar bland annat upp frågor som hur man når nya grupper och skapar möjligheter för dem till friluftsliv, rekreation och naturupplevelser, hur kan naturområdena bli mer kända, vad behövs för att besökare ska kunna cykla eller åka kollektivt till naturområdena med mera. Andra viktiga frågor som strategin behandlar är hur man kan underlätta möjligheter till friluftsliv genom att analysera behovet av insatser på de platser dit människor kommer, exempelvis information, stigar och rastplatser. Strategins huvudsyfte är att utveckla friluftslivet och ge bättre möjligheter för landsbygdsutveckling i den frågan.

Miljöstrategiska samordnaren har lämnat förslag på yttrande.

Beslutsunderlag
- Tjänsteskrivelse från planeringsavdelningen, daterad 2018-02-19.
- Följebrev från Romeleås- och Sjölandskapskommittén 2017-12-22.
- Förslag till strategi för utveckling av Romeleås- och Sjölandskapet. Remissversion 2017-12-20.

Planledningsgruppen föreslår för kommunstyrelsen att besluta följande:
- Lomma kommun lämnar följande yttrande:

Strategin är lättläst, överskådlig och kommer att fungera väl som verktyg för kommande års planering i frågan. I vissa avsnitt blir dock texter, bakgrund och ställningstaganden väl kortfattade. Detta gäller särskilt avsnitten om sjöar, vattendrag och våtmarker. Här nämns enbart vad vattenråden gör för vattenkvaliteten och inget om det som är strategins huvudsyfte i förhållande till de blå miljöerna. Det saknas också genomgående en konsekvensanalys av föreslagna strategier, något som skulle vara ett användbart hjälpmedel i det fortsatta arbetet.

LOMMA KOMMUN

SAMHÄLLSBYGGNADSFÖRVALTNINGEN
Planeringsavdelningen

Vår referens: Helena Björn
Direkttel: 040-641 10 52
E-post: Helena.bjorn@lomma.se
Diarienr: KS/KF 2016:312.420
Er referens:

2018-02-19

Kommunstyrelsen

Yttrande över ”Förslag till strategi för utveckling inom Romeleås- och Sjölandskapet”

Lomma kommun har fått en remiss från Romeleås- och Sjölandskapskommittén angående en ny strategi för området som till stor del ligger inom Kävlingeåns avrinningsområde. Strategins huvudsyfte är att utveckla friluftslivet och ge bättre möjligheter för landsbygdsutveckling i den frågan.

Planeringsavdelningens synpunkter
Strategin är lättläst, överskådlig och kommer att fungera väl som verktyg för kommande års planering i frågan. I vissa avsnitt blir dock texter, bakgrund och ställningstaganden väl kortfattade. Detta gäller särskilt avsnitten om sjöar, vattendrag och våtmarker. Här nämns enbart vad vattenråden gör för vattenkvaliteten och inget om det som är strategins huvudsyfte i förhållande till de blå miljöerna. Det saknas också genomgående en konsekvensanalys av föreslagna strategier, något som skulle vara ett användbart hjälpmedel i det fortsatta arbetet.

Förslag till beslut

- Lomma kommun lämnar ovanstående yttrande

För planeringsavdelningen

Lovisa Liljenberg
Planeringschef

Helena Björn
Miljöstrategisk samordnare

Plan-avd.

LOMMA KOMMUN
Kommunstyrelsen
2017 -12- 22

Katarina Bergh

Från: Helena Falk <helena.falk@lund.se>
Skickat: den 22 december 2017 10:59
Till: Post.W3D3.kk.ks; Post.KK.Kommunstyrelsen; 'kommunstyrelsen@malmo.se'; 'kanslihuset@sjobo.se'; 'kansli@skurup.se'; kommunen@svedala.se; 'trelleborgs.kommun@trelleborg.se'; 'kommunen@ystad.se'; region@skane.se; Burlovs.kommun@burlov.se; Kommunstyrelsen; kommunen@staffanstorp.se; Vellinge.kommun@vellinge.se; skane@lansstyrelsen.se; Annelie.Johansson@lansstyrelsen.se; skane@skogsstyrelsen.se; jan.lanner@skogsstyrelsen.se; registrator@naturvardsverket.se; info@infolkhalsomyndigheten.se; kansliet@kfsk.se; tourism@skane.com; Kerstin.Aklundh@skane.se; Emma.Morin@skane.se; Peter.groth@skane.se; Sven.tufvesson@skanetrafiken.se; info@skanetrafiken.se; registrator@mah.se; Monica.Pardon@biol.lu.se; registrator@slu.se; Pia.Sander@skaneshembygdsforbund.se; segeans.vattendragsforbund@svedala.se; Anna Olsson; Jonas Johansson; skanes.pf@lrf.se; fredrik@janson.se; Anna.EidelinThulin@sodra.com; info@skanskalandskap.se; stefan.brandt@skane.se; charlotte@knutstorp.nu; Otto.Thott@skabab.com; henrik.tham@hackeberga.se; axel@bjsv.se; regionsyd@friluftsframjandet.se; gerward.a@telia.com; sydvastraskanekretsen@stfturist.se; kansli@sodraskane.se; skof@swipnet.se; daniel.andersson@skaneidrotten.se; linda.birkedal@naturskyddsforeningen.se; magnus.billqvist@naturskyddsforeningen.se; skane@faltbiologerna.se; birds@skof.se; info@puggehatten.se; info@hsoskane.se; info@helasverige.se; infoskane@helasverige.se; info@ekoturism.org; info@adventura.se; anders@trolleberg.se
Kopia: 'Gunnar Jönsson '; Helena Falk; Ambjörn Hardenstedt (S); Bo Becking (BP); Catharina Blixen-Finecke (M); Cecilia Magnusson-Svärd (S); Cerny Balksäter (S); Charlotte Ramel-Andersson (L) (charlotte.ramel-andersson@sjobo.nu); Christian Ejlertsson (M); Danica Srnic (M); Emma Fager Malmström; Gerd Klein (S); Gunnar Jönsson ; Hans W Hansson (M); Herman Berger (L); Ingegerd Eriksson (C); Ingrid Ljungberg (S); Jan-Erik Ek (S) ; Josefin Holmberg (C); Kent Ivan Andersson (M); Lars-Owe Edberg (lasse.o.edberg@gmail.com); Magdalena Beck (S); Malin Andersson; Mats Helmfrid; Mårten Bönnemark; Nils-Evert Erlandsson (C); Patrik Holmberg (C); Per Håkanson (C); Richard Bergendahl (MP); Roland Bondesson (M); Sune Mårtensson (M); Sven Rosengren; Thomas Hansson (MP); Viveca Kristiansen (M); Andrea Nowag; Bo Fransman; Christina Persson; Henriette Ellberg; Inger Nikanorsson; Magdalena Unosson; Per-Arne Johansson; Suzanne Simonsson; Thomas Carlsson
Ämne: Strategi för Romeleåsen och Sjölandskapet på samråd
Bifogade filer: Remisskrivelse - Förslag strategi Utveckl Romeleåsen- Sjölandskapet 2017-12-20 inkl förteckn remissinst.pdf; Förslag strategi Romeleås o Sjölandsk, remissversion 2017-12-20.pdf

Strategi för Romeleåsen och Sjölandskapet på samråd

Ett förslag till strategi för utveckling av Romeleåsen och Sjölandskapet sänds nu ut på samråd
Yttranden skickas till romeleasensjo@gmail.com , alt via post, se bifogade remisskrivelse

Sista dag för yttrande 2018-03-27

Följande dok bifogas

- Remisskrivelse
- Förslag till strategi

God Jul och ett **Gott Nytt År**

Romeleås- och Sjölandskapskommittén
www.romeleasen.se

Helena Falk
Sekreterare i Romeleås- och Sjölandskapskommittén

Romeleåsen & Sjölandskapet
Romeleås- och Sjölandskapskommittén

2017-12-20

Till
kommitténs medlemmar, myndigheter
markägar- och ideella organisationer m fl,
se sändlista

Remiss av
Förslag till strategi för utveckling inom Romeleås- och Sjölandskapet

För mer än hälften av Skånes befolkning är skogs- och naturområdena i Romeleåsen och Sjölandskapet de närmast större områden som finns tillgängliga för friluftsliv, rekreation och naturupplevelser. Området rymmer stora natur- och kulturmiljövärden. Det är därför viktigt att man ser planering och utveckling av området i ett regionalt perspektiv

Kommittén utarbetade under 2016 en kunskapssammanställning för Romeleåsen och Sjölandskapet, med fakta om landskapets historik och natur- och kulturmiljövärden av olika slag, gällande förordningar, analyser om förutsättningar och möjligheter m m, se länk sid 2. I remissyttrandena framfördes bl. a önskemål om en strategi för området.

Ut ifrån, globala mål, nationella mål bl. a om "Tillgänglig natur för alla" regionala mål samt målsättningarna i stadgarna beslutades om direktiven för den strategi som nu föreligger

Kommittén har under sommaren och hösten låtit utarbeta ett förslag till strategi och nu föreligger ett färdigt förslag. Arbetet har skett i bred dialog med medlemmarna i kommittén, myndigheter samt markägarorganisationer, några större markägare samt ideella organisationer

Syftet med strategin är att ge en samlad information och bedömning om förutsättningar för och möjligheter till utveckling inom Romeleås- och Sjölandskapet.

I strategin tas bl. a upp frågor rörande:
- Värnandet och utveckling av natur- och kulturmiljövärdena
- Nåbarhet till området från omgivande tätorter
- Tillgänglighet för besökare i området
- Förutsättningar o möjligheter att utveckla verksamheter som är en tillgång för besökare, men som även bidrar till utveckling av jobb på landsbygden

Förslaget till strategi har utarbetats av Per Blomberg, EKID och redovisats på kommitténs sammanträden under hösten samt i dialog med presidiet.

Postadress	Besöksadress	Telefon växel	Internetadress	e-post
Kommunkontoret	Rådhuset	046-35 50 00	www.romeleasen.se	romeleasensjo@gmail.com
Box 41	Stortorget 7			
221 00 Lund				

Remisstid
Yttrande över remissen ska vara inkomna **senast tisdagen 27 mars**

Yttranden skickas till
Romeleås- och Sjölandskapskommittén, via e-post: romeleasensjo@gmail.com
alt via brev till: Romeleås- och Sjölandskapskommittén, c/o Administrativa avdelningen, Kommunkontoret, 221 00 Lund

Frågor om strategin
Frågor under remisstiden kan ställas till: Per Blomberg, e-postadr: per.blomberg@ekid.se

Konferens under remisstiden
För att ge aktuell information och möjligheter till dialog kring förslaget till strategi kommer kommittén att tillsammans med Länsstyrelsen i Skåne inbjuda till en konferens under remisstiden

Tid: Fredagen den 2 mars 2018, kl. 9 - 16
Plats: Folkets Hus, Repslagaregatan 1, Svedala

På konferensen presenterar Per Blomberg, EKID, förslaget till strategi. I övrigt medverkar bl. a representanter för Naturvårdsverket, Folkhälsomyndigheten, repr. för kommitténs medlemmar, markägarorganisationer, ideella org. för friluftsliv, miljö m fl.

En särskild inbjudan till konferensen kommer att skickas ut i början av 2018.

Med önskan om en God Jul och ett Gott Nytt År

Romeleås- och Sjölandskapskommittén

Gunnar Jönsson
Ordf.

Hans W Hansson
Vice ordf.

Helena Falk
Sekr.

Bil. Förslag till strategi för utveckling av Romeleås- och sjölandskapet

Romeleås- och sjölandskapet är särskilt nämnt i Miljöbalkens 4 kap, § 2. I syfte att värna och utveckla natur- och kulturmiljövärdena i området har Romeleås- och Sjölandskapskommittén, RÅSK bildats. Medlemmar är Lund, Malmö, Sjöbo, Skurup, Svedala, Trelleborg och Ystad samt Region Skåne. Kommitténs uppgifter framgår av stadgarna, se www.romeleasen.se

På hemsidan finns även kunskapssammanställningen, som färdigställdes i början av 2017
www.romeleasen.se/upload/documents/RÅSK%20rapport_170516%20lågupplöst.pdf

Remissinstanser –

Förslag till strategi för utveckling av Romeleåsen och Sjölandskapet

RÅSK-medlemmar

- Kommunstyrelserna i resp kommun, Regionstyrelsen Region Skåne

Lund	kommunstyrelsen@lund.se	
Malmö	kommunstyrelsen@malmo.se	
Sjöbo	kanslihuset@sjobo.se	
Skurup	kansli@skurup.se	
Svedala	kommunen@svedala.se	
Trelleborg	trelleborgs.kommun@trelleborg.se	
Ystads	kommunen@ystad.se	
Region Skåne	region@skane.se	

Övriga kommuner i SV Skåne – de som inte är medlemmar i kommittén

- Kommunstyrelserna i resp kommun

Burlöv	Burlovs.kommun@burlov.se	
Lomma	kommunstyrelsen@lomma.se	
Staffanstorp	kommunen@staffanstorp.se	
Vellinge	Vellinge.kommun@vellinge.se	

Myndigheter/organisationer

Länsstyrelsen i Skåne	skane@lansstyrelsen.se	
- Annelie Johansson, Miljödirektör	Annelie.Johansson@lansstyrelsen.se	
Skogsstyrelsen, Skånes distrikt	skane@skogsstyrelsen.se	
- Jan Lannér, SKS	jan.lanner@skogsstyrelsen.se	
Naturvårdsverket	registrator@naturvardsverket.se	
Folkhälsomyndigheten	info@infolkhalsomyndigheten.se	
Kommunförbundet Skåne	kansliet@kfsk.se	
Tourism in Skåne	tourism@skane.com	
Region Skåne planering, trafik m m		
- Infrastrukturstrateg Kerstin Åklundh	Kerstin.Aklundh@skane.se	
- Kollektivtrafikstrateg Emma Morin	Emma.Morin@skane.se	
- Folkhälsostrateg Peter Groth	Peter.groth@skane.se	
- Nämnden för kollektivtrafik	Sven.tufvesson@skanetrafiken.se	
- Skånetrafiken	info@skanetrafiken.se	
Malmö Högskola - Idrott o Hälsa	registrator@mah.se	
Lunds universitet – Biologiska institutionen	Monica.Pardon@biol.lu.se	
SLU Alnarp - Institutionen för landskapsplanering	registrator@slu.se	
Skånes hembygdsförbund	Pia.Sander@skaneshembygdsforbund.se	

Segeåns vattendragsförbund och Vattenråd	segeans.vattendragsforbund@svedala.se	
Kävlingeåns vattenråd	Anna.Olsson2@lund.se	
Höje å vattenråd	Jonas.Johansson@lund.se Anna.Olsson2@lund.se	

Markägarorganisationer – samt större markägare inom området

LRF-Skåne	skanes.pf@lrf.se	
Skånes Jordägarförbund	fredrik@janson.se	
Södra Skog Höör, Anna.EidelinThulin	Anna.EidelinThulin@sodra.com	
Stiftelsen Skånska Landskap	info@skanskalandskap.se	
- Stefan Brandt, ordf	stefan.brandt@skane.se	
- Charlotte Wachtmeister, vice ordf	charlotte@knutstorp.nu	
Skabersjö gods	Otto.Thott@skabab.com	
Häckeberga gods	henrik.tham@hackeberga.se	
Björnstorps & Svenstorps gods	axel@bjsv.se	

Ideella organisationer – friluftliv, miljö, handikap m fl

Friluftsfrämjandet Region Syd	regionsyd@friluftsframjandet.se	
- Anders Gerward, Ordf	gerward.a@telia.com	
Svenska Turistföreningen, Skåne SV	sydvastraskanekretsen@stfturist.se	
Södra Skånes Scoutdistrikt	kansli@sodraskane.se	
Skånes Orienteringsförbund	skof@swipnet.se	
Skåneidrotten	daniel.andersson@skaneidrotten.se	
Naturskyddsf i Skåne Linda Birkedal, ordf	linda.birkedal@naturskyddsforeningen.se	
- Magnus Billqvist, Verksamhetskoord	magnus.billqvist@naturskyddsforeningen.se	
Skånes Fältbiologer	skane@faltbiologerna.se	
Skånes ornitologiska förening, SkOF	birds@skof.se	
Puggehatten – Skånes Mykologiska Förening	info@puggehatten.se	
Handikaporganisationernas samarbetsorg, HSO	info@hsoskane.se	

Ideella organisationer – Landsbygdsutveckling, näringsidkare

Hela Sverige ska leva	info@helasverige.se	
- Hela Sverige ska leva, Skåne	infoskane@helasverige.se	
Svenska Ekoturismföreningen	info@ekoturism.org	
- Johan Delfalk, Ystad, kassör	info@adventura.se	
Romeleslingan	anders@trolleberg.se	

För kännedom till:

- Ledamöter/ersättare samt kontaktpersoner i Romeleås och Sjölandskapskommittén

Förslag till strategi för utveckling av Romeleås- och sjölandskapet Riksintresse enligt 4 kap 2 § MB

Romeleås- och sjölandskapskommittén

Remissversion 2017-12-20

Samråd till 2018-03-27

Romeleåsen & Sjölandskapet

Förord

För mer än hälften av Skånes befolkning är skogs- och naturområdena på Romeleåsen och i Sjölandskapet de närmast större områden som finns tillgängliga för friluftsliv, rekreation och naturupplevelser. Området rymmer stora natur- och kulturmiljövärden. Det är därför viktigt att man ser planering och utveckling av området i ett regionalt perspektiv.

Enligt Miljöbalkens 4 kap, § 2 är ”Sjö- och åslandskapet vid Romeleåsen i Skåne” ett av de områden där turismens och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets, intressen särskilt ska beaktas”. I syfte att värna och utveckla natur- och kulturmiljövärdena i området har Romeleås- och Sjölandskapskommittén, RÅSK bildats av Region Skåne samt kommunerna Lund, Malmö, Sjöbo, Skurup, Svedala, Trelleborg och Ystad.

En levande landsbygd och ett aktivt jord- och skogsbruk är viktigt för hävd av natur- och kulturlandskapet. Detta i kombination med de förordnanden om naturreservat etc. som finns för att värna områden med de högsta natur- och kulturmiljövärdena innebär goda förutsättningar för en positiv utveckling inom området.
Det utgör också en bra grund för besöksnäringen i form naturturism och ekoturism, viket har utmärkta möjligheter att utvecklas inom Romeleåsen och Sjölandskapet. Detta har betydelse för jobben och utvecklingen på landsbygden, att till exempel kunna utnyttja byggnader som tidigare använts för jordbrukets behov för annan verksamhet samt vid behov komplettering med ny bebyggelse bidrar till att en levande landsbygd kan upprätthållas och kvarboende underlättas.

Kommittén utarbetade under 2016 en kunskapssammanställning för Romeleåsen och Sjölandskapet, med fakta om landskapets historik och värden av olika slag, gällande förordningar, analyser om förutsättningar och möjligheter med mera. I remissyttrandena framfördes bland annat önskemål om en strategi för området. Kommittén beslutade i maj om direktiv för utarbetande av ett förslag till strategi, och arbetet har pågått under sommaren och hösten och nu föreligger ett färdigt förslag.

Förslaget har tagits fram i dialog med representanter för medlemmarna, ideella organisationer inom miljö- och friluftsliv, markägarorganisationer, några av de större markägarna med flera.

Förslaget till strategi sänds nu ut på en bredd remiss och vi hoppas på att många ska ta tillfället i akt lämna synpunkter på förslaget. Syftet är att när kommittén under nästa år antar strategin så ska den vara väl förankrad som ett måldokument med en inriktning att värna och utveckla Romeleåsen och Sjölandskapet både för nuvarande och kommande generationer.

December 2017

Romeleås- och Sjölandskapskommittén

Gunnar Jönsson	Hans W Hansson
Ordf.	Vice ordf.

Omslagsfotot är från Sövdesjön i Sjöbo kommun.

Innehållsförteckning

	Sidan
Sammanfattning	4
Direktivet	6
Förutsättningar	8
Strategi	11
1 En levande landsbygd	11
2 Natur- och kulturmiljövärden	12
Skydd	12
Ängs- och hagmarker	12
Skogen	13
Kulturmiljöer	14
Sjöar, vattendrag och våtmarker	14
Djurliv och viltvård	14
3 Friluftsliv för alla	16
4 Nåbarhet	17
Kollektivtrafik	17
Cykelvägar till skogs- och naturområden	18
Vandringsleder	18
5 Tillgänglighet	21
Natur och strövområden	21
Cykelvägar inom området	21
Terrängscykling	22
Ridning	22
6 Störningar och hot mot miljön	24
Bergtäkter	24
Renhållning	25
7 Planering och förvaltning	26
Information-naturguidning-tillsyn	26
Genomförande	28
Finansiering	29

Sammanfattning

Romeleåsen och Sjölandskapet

Området är särskilt nämnt i 4 kap, 2 §, miljöbalken och är sin helhet riksintresse med hänsyn till natur- och kulturmiljövärdena samt att friluftslivets intressen särskilt skall beaktas. M h t att skogs- och naturområdena inom Romeleåsen och i Sjölandskapet är de närmast större områden som finns tillgängliga för friluftsliv, rekreation och naturupplevelser för mer än hälften av Skånes befolkning är utvecklingen inom området av regionalt intresse.

Romeleås- och Sjölandskapskommitténs ändamål och uppgifter enligt stadgarna är bland annat:

- att verka för att värna och utveckla natur- och kulturmiljövärdena samt friluftslivets
- att stödja intressen inom området som gynnar rekreation, friluftsliv, naturupplevelser och folkhälsa
- att informera, om områdets historia och värden samt stimulera till besök i området.
- att verka för att besök i området ska underlättas genom förbättring av tillgängligheten
- att verka för verksamheter som är en tillgång för besökare, men som även bidrar till utveckling av landsbygden.
- att fånga upp önskemål från medlemmarna samt ta olika initiativ som medverkar till att nå syftena

Ut ifrån, globala mål, det nationella mål bl. a om ”Tillgänglig natur för alla” regionala mål samt målsättningarna i kommitténs stadgar har kommittén beslutat om direktiven för den strategi som nu föreligger. Strategin har tagits fram genom en bred dialog fram för allt med kommitténs 8 medlemmar, Länsstyrelsen, markägareorganisationer, ideella miljö- och friluftsorganisationer m fl.

Förslaget till strategi innehåller mål, ställningstaganden och riktlinjer för fortsatt arbete beträffande bland annat:

- Att värna och utveckla av natur- och kulturmiljövärdena
- Nåbarhet till området från omgivande tätorter
- Tillgänglighet för besökare i området
- Förutsättningar och möjligheter att utveckla verksamheter som är en tillgång för besökare, men som även bidrar till utveckling av och jobb på landsbygden

Karta 1. Romeleås- och sjölandskapets avgränsning i södra Skåne

Direktivet

Syftet

Syftet med en strategi är att ge en samlad information och bedömning om förutsättningar för och möjligheter till utveckling inom Romeleås- och Sjölandskapet. Behov av insatser för att säkerställa att målen nås långsiktigt kommer att belysas i strategin. Även möjligheter att finansiera och genomföra förslag samt förslag på vem/vilka som bör vara ansvariga för genomförandet av olika åtgärder kommer att redovisas.

Bakgrund

Romeleås- och sjölandskapskommitté antog ett direktiv som underlag för arbetet med en strategi för utveckling i området i maj 2017. Eftersom området har betydelse för mer än 50 % av befolkningen i Skåne är det nödvändigt att se den långsiktiga utvecklingen av området ur ett helhetsperspektiv.

För att få en aktuell genomgång av regler och förutsättningar för och möjligheter till stöd för landsbygdsutveckling, friluftsliv, natur- och kulturmiljövård med mera anordnade kommittén en konferens den 2 maj i samarbete med Länsstyrelsen. Där gavs information om EU:s landsbygdsutvecklingsprogram, LONA-bidrag, Region Skånes miljövårdsfond med flera.

En levande landsbygd med ett varierat landskap är själva grunden för värdena inom Romeleåsen och Sjölandskapet. Därför är det särskilt viktigt att finna former för en utveckling som stärker möjligheterna att bo och verka på landsbygden, att värna och utveckla natur- och kulturmiljövärdena samtidigt som möjligheterna till rekreation, friluftsliv och naturupplevelser förbättras. Det kan bland annat ske genom att byggnader som inte används fullt ut idag inom jordbruket kan finna en annan användning, samtidigt som det behov av service som besökare inom området har, kan skapa arbetstillfällen.

Ex på frågeställningar som tas upp i strategin för en utveckling inom Romeleåsen och Sjölandskapet

1. Vilka insatser behövs för att skapa mer jämlika förutsättningar och möjligheter till friluftsliv, rekreation och naturupplevelser? Hur når vi nya grupper etc?

2. Insatser som innebär både en förstärkning av förutsättningar att bo och verka på lands bygden och som stärker möjligheterna för rekreation, friluftsliv och naturupplevelser områdena? Vad behöver göras för att områdets potential för rekreation/friluftsliv och naturturism ska bli mer kända?

3. Nåbarhet till de olika områdena är viktig:
-Vilka strategier och insatser behövs för att med framgång kunna se till att fler naturområden kan nås med kollektiva färdmedel, som också kan innebära för bättringar för boende i områdena?
-Nödvändiga insatser för en utveckling/ut byggnad av attraktiva cykelvägar med hög trafiksäkerhet från tätorterna till naturområdena m m?

4. Andra viktiga frågor för att underlätta möjligheter till friluftsliv är att analysera be hovet av insatser på de platser dit människorna ofta kommer, när man ska ta sig vidare ut naturen? T ex i form av information, stigar/leder, rastplatser och

andra arrangemang som underlättar och stimulerar till besök i naturen? Vad är det människor behöver och förväntar sig?

5. Insatser och åtgärder som kan vara aktuella för att värna och utveckla natur- och kultur miljövärdena, biologisk mångfald, ekosystemtjänster m m?

6. Vad krävs och vad finns det för ekonomiska förutsättningar att t ex via EU:s landsbygdsstöd och s.k. LONA-bidrag (Naturvårdsverkets lokala naturvårdssatsning) etc. att genomföra projekt och åtgärder i enlighet med de målsättningar som gäller för Romeleås- och Sjölandskapet

7. Andra insatser som kan vara aktuella med utgångspunkt från målsättningarna i kommitténs stadgar, samt nationella och regionala mål?

8. Bästa möjliga samordning av insatserna för att nå optimal effekt?

9. Vad behövs i ett 5- resp. 10-årigt perspektiv?

Arbetet med strategin

Kommittén inledde arbetet med att ta fram nödvändigt underlag som kan användas för att formulera ett förslag till en strategi. Under arbetet har kommunikation i vid bemärkelse varit viktig. Strategin har tagits fram genom dialog och samverkan fram för allt med kommitténs 8 medlemmar och Länsstyrelsen. Men även myndigheter och organisationer såsom Skogsstyrelsen och LRF har varit viktiga att föra en dialog med.

En dialog har också förts med markägarorganisationer, organisationer med anknytning till naturturism och annan besöksnäring samt ideella organisationer inom natur- och kulturmiljövård, friluftsliv m fl.

En delrapport redovisades sammanträde den 15 september och på sammanträdet den 24 november ställde sig kommittén i princip bakom förslaget till strategi samt delegerade till presidiet att godkänna det slutgiltiga remissförslaget.

Skåneleden vid Romelegolfbana i Lunds kommun.

Förutsättningar

I kunskapssammanställningen http://www.romeleasen.se/upload/documents/RÅSK%20rapport_170516%20lågupplöst.pdf konstateras att Romeleås- och Sjölandskapet är av stor regional betydelse. Detta var också det starkast vägande skälet till att området beslutades få riksintresse enligt 4 kap, 2 § miljöbalken (1975 fattas beslutet enligt tidigare lagstiftning och detta har sedan överförts till Naturresurslagen 1987 och Miljöbalken 1999)

Den andra viktiga aspekten till beslutet var områdets mycket höga natur- och kulturmiljövärden. En kombination av varierad topografi, geologi, riklig förekomst av sjöar, småvatten och våtmarker, ett gynnsamt klimat samt mindre intensiv påverkan från markanvändningen än i kringliggande landskap har skapat en mycket rik biologisk mångfald och bevarat många historiska spår i landskapet. Dessa miljöer är mycket attraktiva för friluftslivet.

Bevarande och nåbarhet

Markägarstrukturen har under mycket lång tid dominerats av ett fåtal stora gods och fortfarande ägs mer än halva området av stora privata markägare. För att säkerställa de höga värdena i landskapet har ett antal naturreservat, naturvårdsområden, landskapsbildsskydd, byggnadsminnen, biotopskydd med mera inrättats genom förvärv av mark eller genom avtal med markägarna.

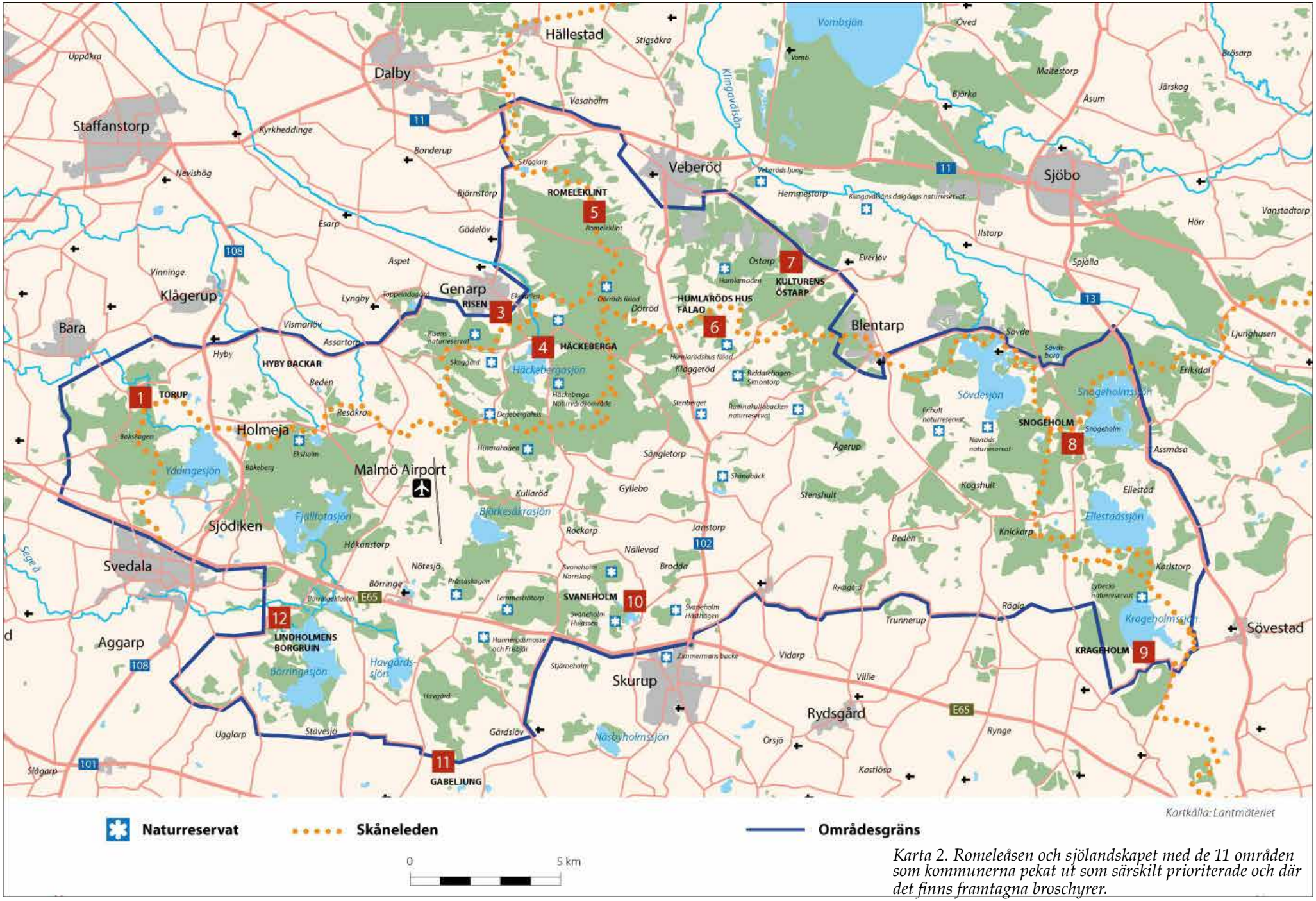
Nåbarheten till natur- och strövområden i Romeleås- och sjölandskapet är till största delen beroende av tillgång till bil. Ett fåtal busslinjer ansluter och cykelväg finns främst från Malmö till Torup och västra delen av området. Ett antal strövstigar i främst Torups-, Snogeholms-, Svaneholms- och Genarpsområdet är viktiga för tillgängligheten och för längre vandringar finns Skåneleden som binder ihop de olika delområdena med varandra.

Viktiga strövområden

Besökstrycket är främst koncentrerat till de två offentligt ägda rekreations- och strövområdena, Torup som ägs av Malmö kommun samt Snogeholm som förvaltas av stiftelsen Skånska Landskap. Där finns också marparten av parkeringsmöjligheterna. Ytterligare två områden, Genarp med Häckeberga naturvårdsområde och naturreservat samt naturreservatet Risen och Svaneholm blir allt mer betydelsefulla och har också utvecklat service med strövstigar, information, parkeringsmöjligheter och rastplatser. Dessutom finns ett antal mindre områden, främst naturresevat med begränsade parkeringsmöjligheter men som har betydelse för friluftslivet.

Kvarnbrodda med utsikt över Romelegolfklubb i Lunds kommun.

Karta 2. Romeleåsen och sjölandskapet med de 11 områden som kommunerna pekat ut som särskilt prioriterade och där det finns framtagna broschyrer.

Gödelövs fälad i Lunds kommun är ett välbevarat betesområde med många enar. Detta är en naturtyp som är typisk för Romeleåsen men som har blivit allt mer sällsynt.

Strategi

Strategin presenterar sex mål och 35 ställningstaganden för att genomföra målen. Dessutom ges riktlinjer för det fortsatta arbetet med strategin.

1 En levande landsbygd

En levande landsbygd är viktig för hävd av natur- och kulturlandskapet samt utveckling av naturturism och annan besöksnäring. Jord- och skogsbruk är en förutsättning för en levande landsbygd och vidmakthållande av höga natur- och kulturmiljövärden. Särskilt viktigt är detta för att fortsätta hävda värdefulla ängs- och hagmarker samt att vidmakthålla byggnader och andra kulturmiljöer på landsbygden. De traditionella försörjningssätten jord- och skogsbruk som sysselsäter allt färre människor har dock kompletterats med andra verksamheter som gårdsförsäljning, övernattningsmöjligheter och annat upplevelsebaserat näringsliv. Genom att etablera enklare övernattningsmöjligheter som bed and breakfast kan fler ta sig till området och stanna längre. Inom Snogeholms strövområde – som förvaltas av stiftelsen Skånska Landskap - finns det möjligheter att korttidshyra ett antal torp och gårdar för fritidsändamål. Det har skapat förutsättningar att säkerställa användningen av dessa byggnader, vilket är positivt dels för miljön i detta godslandskap men också för människors möjligheter att tillbringa några dagar i en vacker avkopplande naturmiljö. Det skulle vara positivt om det kan utvecklas ytterligare så att fler får möjligheter till ett sådant boende samtidigt som det även skapar fler arbeten på landsbygden. Det skulle även vara värdefullt med möjlighet till ytterligare camping inom Romeleås och sjölandskapet. En ökad andel besökare som reser med kollektiva färdmedel gynnar också de boendes möjligheter till kollektiva resor med fler linjer och turer.

Mål 1

Att förbättra möjligheten att bo och arbeta på landsbygden samt att utveckla olika former för boende för besökare i området

Ställningstagande

Att stärka en levande landsbygd för att bevara natur- och kulturmiljövärden.

Att marknadsföra och informera om Romeleås- och Sjölandskapet som ett område för friluftsliv, rekreation samt upplevelser av natur- och kulturmiljöer

Att underlätta för verksamheter och entreprenörer att utveckla naturturism och annan besöksnäring i Romeleås- och sjölandskapet.

Att stödja fler övernattningsmöjligheter till exempel inom Snogeholms strövområde

Riktlinjer för fortsatt arbete

- Besöksnäringen i form av natur- och kulturturism är en växande näring, som bidrar till jobb och en levande landsbygd och bör därför stödjas av medlemmarna i kommittén
- Kommunerna bör i den översiktliga planeringen beakta behov av camping, bed & breakfast och annat boende i området för att besöksnäringen ska kunna utvecklas.
- Kommunerna bör i sitt arbete med näringslivsutveckling särskilt uppmärksamma de behov och önskemål som finns för olika former av boende inom området, vilket gynnar både besökare och utvecklingen på landsbygden.

2 Natur- och kulturmiljövärden

Natur- och kulturmiljövärdena är en viktig förutsättning för attraktivitet och ett aktivt friluftsliv. I sammanhanget är det viktigt att även uppmärksamma natur- och kulturmiljöerna inom större landsaksapsavsnitt. Det kan bland annat gälla växlingarna mellan öppet landskap och skog, äldre ädellövskogar, utblickar över landskapet m m. Både privata aktörer och myndigheter gör viktiga åtgärder för att bevara och utveckla dessa värden. Även beslut om byggnadsminnen ger möjlighet till stöd för restaurering och underhåll. Staten och EU har även en rad andra stöd som syftar till att bevara natur- och kulturmiljövärden.

Mål 2

Natur- och kulturmiljövärdena i Romeleås- och sjölandskapet skyddas, bevaras och ges möjlighet att utvecklas.

Skydd

Genom att bilda naturreservat ges möjlighet att ersätta markägaren för det intrång som skyddet innebär. Mindre områden kan skyddas med naturvårdsavtal, biotopskydd eller naturminne. I dagsläget är flera viktiga naturområden skyddade som naturreservat och arbete pågår med att inrätta naturreservat i Torup samt Kulturreservat vid Kulturens Östarp.

Ställningstagande

Att säkerställa viktiga natur- och kulturmiljöer långsiktigt i enlighet med målsättningar i naturvårds- och kulturmiljöprogram, samt då också uppmärksamma friluftslivets behov. Det kan ske genom förordnanden och avtal enligt överenskommelser med markägarna,

Riktlinjer för fortsatt arbete

- Romeleås- och sjölandskapskommittén verkar tillsammans med medlemmarna och Länsstyrelsen i Skåne att genomföra intentionerna i bland annat naturvårdsprogram, förslagen i ”Tätortsnära natur” i storstadsområdet samt skydd för att säkerställa Natura 2000 områden.
- Möjligheter till friluftsliv och naturupplevelser i skyddade områden, naturreservat etc, bör utvecklas. Romeleås- och Sjölandskapskommittén bör föra en dialog med Länsstyrelsen om hur detta kan ske med hänsyn till påverkan på naturvärdena.

Ängs- och hagmarker

Hagmarker tillhör de mest uppskattade naturmiljöerna i området och innehåller en mycket artrik biologisk mångfald med många sällsynta och hotade arter. Flera värdefulla områden håller på att växa igen på grund av att de inte betas vilket hotar den biologiska mångfalden och försämrar möjligheterna till friluftsliv. Äldre träd, i första hand gamla ekar, är ofta trängda av uppväxande sly och andra träd när betet har upphört. Särskild uppmärksamhet bör riktas mot att röja undan och friställa äldre vidkroniga träd särskilt ekar som oftast har vuxit i ett öppet och betat landskap. En gammal ek kan hysa många hundra arter och är därför oerhört viktig för den biologiska mångfalden. Öppna områden runt större träd skapar också förutsättningar för ökad födotillgång i form av örter, buskar m m som är viktiga för hjortdjuren.

Ställningstagande

Att säkerställa hävden av värdefulla ängs- och hagmarker långsiktigt. En del områden har vuxit igen och behöver restaureras.

Särskild uppmärksamhet bör riktas mot äldre vidkroniga träd, i första hand ekar, i Romeleås- och sjölandskapet.

Riktlinjer för fortsatt arbete

- Romeleås- och sjölandskapskommittén kan efter samråd med berörd medlemskommun ta initiativ för att åtgärder ska kunna genomföras. Till exempel att i samråd med länsstyrelsen kontakta berörda markägare i syfte att hitta former för långsiktig hävd - i form av bete eller annat på annat sätt - av viktiga hagmarker som idag har dålig eller ingen hävd.

Skogen

Romeleås- och sjölandskapet tillhör den mellaneuropeiska lövskogsregionen. Ädellövskog är de naturliga trädslagen inom området och ger en speciell karaktär som är viktig för biologiska mångfald, kulturhistoria och friluftsliv samt landskapsbild. Det är önskvärt att en del barrskog, i första hand gran överförs till ädellövskog med hänsyn till biologisk mångfald, av kulturhistoriska skäl, landskapsbild och friluftsliv. Genom landskapsplanering kan åtgärderna optimeras till platser där de gör störst nytta. Skogsstyrelsen har möjlighet att – inom ramen för sitt uppdrag - ge stöd för en del av kostnaden. Genom att använda skotare och andra maskiner som är skonsamma mot marken kan markskador minimeras. Så kallad överhållning av äldre träd, i första hand ädellövskog, gynnar den biologiska mångfalden samt friluftsliv och upplevelser i naturen. I Skogsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd står att naturligt förekommande trädslag skall behållas och utvecklas väl. Det står också att hänsyn skall lämnas till arter, kulturmiljöer och döda träd samt gamla lövträd med naturvärden skall lämnas kvar. Vidare är skyddszoner, framkomlighet för friluftsliv och förhindrande av körskador viktiga aspekter att ta hänsyn till och om sådana har uppstått viktiga att åtgärda.

Ställningstagande

Att verka för:

- åtgärder som ökar andelen ädellövskog i området, ökar andelen äldre träd samt ökar biologisk mångfald.
- åtgärder som medverkat till att skogen även kan nyttjas för friluftsliv samt skapar naturupplevelser.
- skogsskötselmetoder och brukningssätt som ger möjlighet till ett rikt djurliv utan att viltskador på skogen ökar.
- åtgärder som minskar markskador vid avverkning.

Riktlinjer för fortsatt arbete

- Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen och Romeleås- och sjölandskapskommittén bör i dialog med kommunerna identifiera områden som med hänsyn till kritierierna kan prioriteras vid en överföring av barrskog till ädellövskog i sam-

band med avverkning.

- Natur- och kulturmiljövärdena inom Romeleås- och sjölandskapet är mycket höga. Därtill är området mycket viktigt för många människor möjligheter till friluftsliv och rekreation. Det är därför ytterst angeläget att det särskilt uppmärksammas vid avverkningar och andra åtgärder inom skogsbruket.
- Skogsstyrelsen bör i hög utsträckning samråda med kommunerna i samband med skogliga förändringar som kan påverka natur- och kulturmiljöer samt förutsättningar för friluftsliv och naturturism. (Se förordning 2005:1149)
- Verka för åtgärder som ökar andelen äldre skog i landskapet.
- Verka för att olika skogsskötselmetoder prövas i syfte att minska viltskadorna samtidigt som biologisk mångfald gynnas.
- Verka för en inriktning av skogsbruket som minskar markskadorna vid avverkning och andra skogsbruksåtgärder.

Kulturmiljöer

En viktig förutsättning för att kunna bevara värdefulla byggnader på landsbygden är att de kan användas som bostäder eller för annat ändamål. Möjligheterna att bo och verka på landsbygden beror bland annat på infrastruktur i form av till exempel digital uppkoppling. Det finns även stöd för restaurering av äldre byggnader som bör utnyttjas för att kunna bevara de höga kulturhistoriska värdena. Det är viktigt att också uppmärksamma kulturlandskapet i vidare mening med rester av ett äldre odlingslandskap. Det finns ofta runt äldre byggnader– eller åtminstone rester av det – vilket kan bidra till upplevelsen och förståelsen av det kulturhistoriska perspektivet. Det finns också äldre ädellövskogar som har stort värde för landskapsbilden samt ur kulturhistorisk synpunkt.

Ställningstagande

Att säkerställa och underhålla värdefulla kulturmiljöer i området.

Att också uppmärksamma kulturlandskapet i vid mening med rester av ett äldre odlingslandskap samt äldre ädellövskogar m m.

Riktlinjer för fortsatt arbete

- Skydd, restaurering och nyanvändning av viktiga kulturhistoriska byggnader i området bör uppmärksammas i den kommunala planeringen.
- Ny användning av äldre kulturhistoriskt värdefulla byggnader bör stödjas om det medför att byggnaderna säkerställs utan att dess värden påtagligt försämras.
- Att i det vidare arbetet med att värna, vårda och utveckla kulturmiljöer också uppmärksamma kulturlandskapet i vid mening, äldre odlingslandskap, ädellövskogar m m

Sjöar, vattendrag och våtmarker

Sjöar, vattendrag och våtmarker i området har höga naturvärden och lockar också många besökare. Vattenmiljöer är särskilt känsliga för föroreningar och åtgärder bör kontinuerligt verka för att förbättra vattenkvaliteten i området. Vattenråden i Segeå, Höjeå och Kävlingeån samt Tullstorpsåprojektet gör viktiga insatser för att förbättra situationen för vattenmiljöer och utveckla friluftslivet kring dessa.

Ställningstagande

Att stödja arbetet med att restaurera och nyskapa våtmarker och levande vattendrag i området för att både gynna den biologiska mångfalden och upplevelsekvaliteter för friluftslivet.

Riktlinjer för fortsatt arbete

- Det fortsatta arbetet med miljö och naturvårdsåtgärder kopplade till vattenmiljöer sker inom de olika vattenråden och vattenvårdsområdena.

Djurliv och viltvård

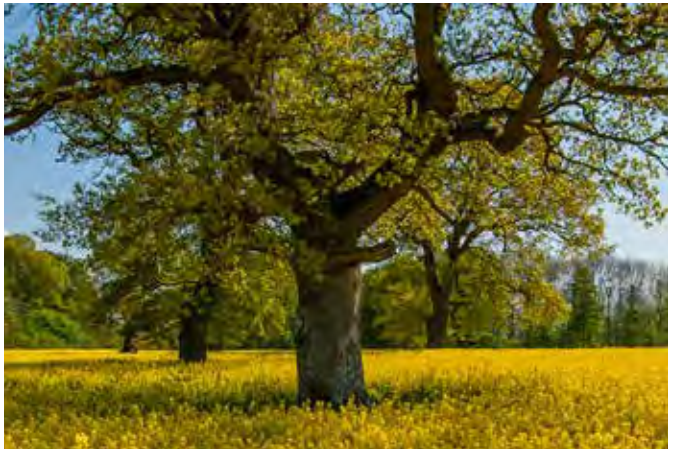
De större däggdjuren, framför allt hjortdjuren, har stor betydelse för både upplevelsen av natur- och kulturlandskapet samt för jakten som är viktig för markägarna och jakträttsinnehavarna. Samtidigt är viltet känslig för störning och det är därför viktigt att kanalisera friluftslivet så att det finns områden där viltet kan få vara i fred utan att störas i onödan. Kronhjorten är Skånes landskapsdjur och eftersom det är en så kallade nominatunderart, och ingår i den ursprungliga faunan i Skåne är den rödlistad och dess behov av ostörda områden bör särskilt uppmärksammas. Lössprингande hundar är ett av de större störningsmomenten för viltet. Det störta hotet mot viltet är annars vägtrafiken och i vissa delar av Romeleås- och sjölandskapet dör lika många hjortdjur i trafikolyckor som under jakten (trafikverket 2001). Att minska risken för viltolyckor har därför hög prioritet och sker främst genom viltstaket och säkra passager för viltet vid vägar. Att i samband friluftsliv även få möjligheter att se vilt av olika slag höjer självklart naturupplevelsen. Anläggningar i form av utsiktstorn och gömslen kan också minska störning.

Ställningstagande

Att verka för framtagandet av kunskap om var det är viktigt att bevara störningsfria områden för viltet.
Att verka för att antalet viltolyckor minskar.
Att verka för åtgärder som innebär ökade möjligheter för människor att uppleva djurliv samtidigt som störningar minimeras

Riktlinjer för fortsatt arbete

- Att ta fram kunskap om var det är viktigt att bevara störningsfria områden för viltet.
- Att särskilt uppmärksamma rödlistade arters behov, såsom bland annat kronhjorten.
- Att anlägga utsiktstorn och gömslen på lämpliga platser.
- Att sprida information och sätta upp skyltar vid angöringsplatser för friluftslivet om allemansrättens begränsningar och behovet av att hålla hundar kopplade.
- Att verka för åtgärder för att minska viltolyckorna i området.
- Att verka för ökad information om allemansrätten samt vikten av att hålla hundar kopplade.

Stora vidkroniga ekar med stort värde för biologisk mångfald och rekreation vid Krageholm i Ystad kommun.

3 Friluftsliv för alla

Den samlade friluftslivspolitiken som antagits av regeringen 2012 har preciserats i tio mål av naturvårdsverket. Det första målet är: Tillgänglig natur för alla. En rad grupper i samhället har svårare att få tillgång till friluftsliv, rekreation och naturupplevelser. Upp mot 40% av befolkningen har inte regelbunden tillgång till bil och därför svårare att ta sig ut till attraktiva områden. Många personer som inte är vana vid att vistas i naturen kan behöva mer information, stimulans och stöd för att få möjligheter till friluftsliv i naturmiljö. Personer med funktionsnedsättning behöver hög tillgänglighet och service för att kunna ta sig ut till besöksmålen. Ofta är det de personer som har störst behov av rekreation och naturupplevelser som inte besöker Romeleås- och sjölandskapet. Vilka insatser behövs då för att skapa mer jämlika förutsättningar och möjligheter till friluftsliv, rekreation och naturupplevelser?

Mål 3

Att alla skall ha tillgång till ett varierat natur- och kulturlandskap som skapar förutsättningar för och möjlighet till rekreation och välbefinnande.

Ställningstagande

Att utveckla informationen om var det finns möjlighet att bedriva friluftsliv för att nå särskilt utpekade grupper.

Att nå grupper i samhället som idag har sämre möjlighet att bedriva friluftsliv, rekreation och få naturupplevelser.

Att skolan skall ge alla elever möjlighet att vistas i natur- och kulturlandskapet i undervisningen.

Riktlinjer för fortsatt arbete

- En genomgång av vilken information som finns i dagsläget och av vilka ytterligare insatser som behövs behöver göras.
- Romeleås- och sjölandskapskommittén verkar tillsammans med medlemmarna och Länsstyresen i Skåne för att alla skall ha tillgång till natur för rekreation och välbefinnande.
- Särskild information för personer med funktionsnedsättning om tillgängligheten på besöksmål.
- Verka för att Romeleås- och sjölandskapskommitténs medlemmar inventerar nödvändiga åtgärder för att nå utlandsfödda med information om möjligheter till friluftsliv och rekreation i naturmiljö.

Vägvisare vid Torups slott i Svedala kommun. Bokskogen kring Torup är det viktigaste området för friluftslivet inom Romeleås och sjölandskapet med hög service för besökare i form av markerade stigar, parkeringsplatser, kollektivtrafik, cykelväg, kaféer och motionsanläggning.

4 Nåbarhet till naturområden

Ju lättare det är att ta sig från tätorterna till besöksmålen ju oftare besöks de. Bilen är idag det mest bekväma och dominerande färdmedlet. Men det finns många människor som inte har tillgång till bil. Om vi ska nå det nationella målet: ”Tillgänglig natur för alla” så behövs det omfattande insatser i form av utbyggd kollektivtrafik och satsningar på cykelleder med hög trafiksäkerhet. Dessutom medför bilen idag miljöbelastning och tar plats vilket gör att kollektivtrafik, cykel och vandring har miljömässiga och ekonomiska fördelar. Den lägre bekvämligheten för att ta sig ut till målpunkter behöver kompenseras genom hög kvalitet när det gäller information, turtäthet, trafiksäkerhet och skyltning. För att kunna ta sig till ett område måste besökaren också ha kunskap om att området finns och vad det erbjuder både i form av upplevelser och service.

Mål 4

Att öka nåbarheten till natur- och strövområden genom bättre kollektivtrafik, cykelinfrastruktur och vandringsleder.

Kollektivtrafik

Resande med buss och tåg är begränsade till linjer och hållplatslägen och det är få områden som har hög nåbarhet med kollektiva färdmedel. Befintliga linjer går i kanten av Romeleås- och sjölandskapet förutom linje 165 mellan Lund och Svedala som går genom området med hållplatser. Idag saknas ett utvecklat strövområde i anslutning till dessa hållplatser.

Ställningstagande

Att utöka möjligheten för kollektivtrafik till de större natur- och strövområden, främst Torup, Snogeholm, Svaneholm och Häckebergaområdet.

Att utveckla de rekreativa möjligheterna där kollektivtrafiken är god.

Att öka kunskapen om målpunkter i Romeleås- och sjölandskapet med kollektivtrafik genom information via digitala och tryckta media.

Riktlinjer för fortsatt arbete

- Romeleås- och sjölandskapskommittén bör efter samråd med kommunerna föra en dialog med Region Skåne och Skånetrafiken om hur kollektivtrafik till större natur- och strövområden kan utvecklas.
- Kommittén bör i samråd med markägaren och Svedala kommun verka för att utveckla angöringen för friluftslivet vid Bökeberg i anslutning till befintlig busslinje.
- Kommittén bör i samråd med skånetrafiken förbättra informationen i anslutning till busshållplatser hur besökare tar sig vidare till skåneleden eller besöksmål.

Statarmuseet vid Torup i Svedala kommun.

Cykelvägar till skogs- och naturområden

Cykeln har stor potential att utvecklas som färdmedel till natur- och strövområden bland annat genom skyltning och kompletterande cykelvägar för att höja trafiksäkerheten. Med elcykelns expansion ökar också räckvidden för cykelutflykter. Den regionala trafikinfrastrukturplanen är viktig för planeringen av cykelinfrastrukturen framöver och bör tydligare visa på rekreationssträckor förutom arbetspendling.

Ställningstagande

Att utveckla möjligheten att cykla till Romeleås- och sjölandskapet från huvudorterna i kommunerna med hög trafiksäkerhet.

Riktlinjer för fortsatt arbete

- Det finns behov av utmärkning, utveckling och utbyggnad av attraktiva cykelvägar med hög trafiksäkerhet från tätorterna till naturområden i Romeleåsen och Sjölandskapet.
- Från Malmö via Torup och Hyby där det finns cykelväg och vidare mot Assartorp och Häckeberga-Romeleåsen. Komplettering med cykelväg längs väg 841, se karta.
- Från Lund och Staffanstorp via mindre landsvägar genom Stora Råby, Kyrkheddinge till Esarp. Därifrån vidare mot Häckeberga-Romeleåsen genom en utbyggnad av en cykelväg längs Höje å, som föreslagits som ett stråk av riksintresse för friluftslivet, se karta.
- Från Trelleborg norrut mot de norra och nordöstra delarna av kommunen kring Börringesjön och Näsbyholmsområdet samt mot Svedala och Bökeberg.
- Från Ystad mot Krageholm och vidare norrut mot Snogeholm.
- Från Svedala mot Torup och Bökeberg.
- Från Skurup mot Svaneholm och vidare mot Häckeberga.
- Från Sjöbo mot Sövde/Snogeholm.

Vandringsleder

Skåneleden har mycket stor betydelse för att öka nåbarheten till målpunkter i området. Leden förbinder flera tätorter, till exempel Malmö, Trelleborg, Ystad och Sjöbo med Romeleås- och sjölandskapet samt även från anslutningar med kollektivtrafik till Holmeja, Veberöd, Knivåsen, Blentarp, Sövde och Sövdeborg inom riksintresset (MB 4 kap 2§). Genom att etablera fler leder ökar möjligheten för fler besökare att ta sig ut till natur- och kulturlandskapet.

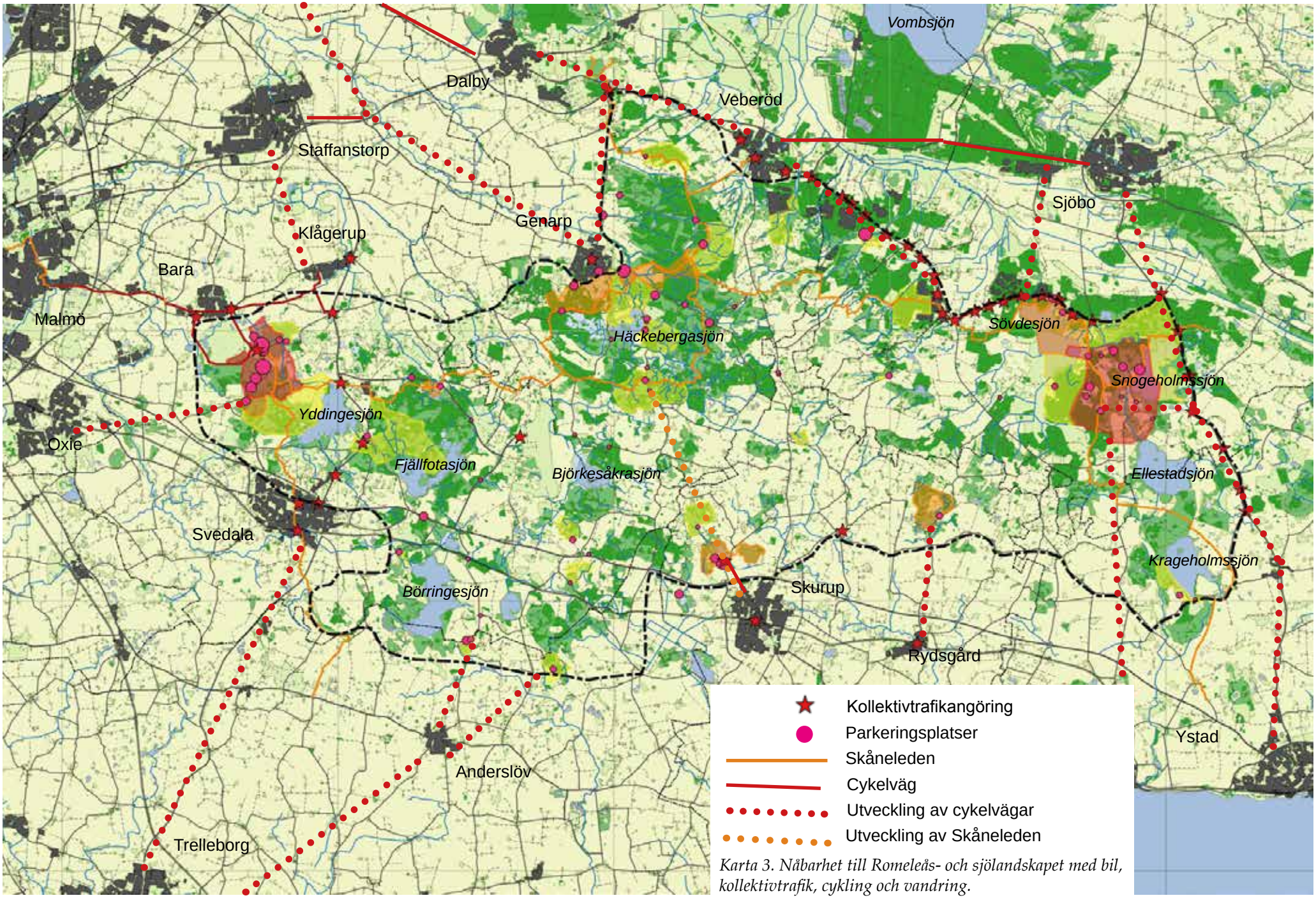
Ställningstagande

Att utveckla längre vandringsleder som knyter ihop de olika besöksmålen med tätorterna och hållplatslägen.

Att öka kunskapen om vandringsleder och strövstigar i Romeleås- och sjölandskapet genom information via digitala och tryckta media.

Riktlinjer för fortsatt arbete

- Diskussioner bör inledas med Region Skåne för att koppla Skurup och Svaneholmsområdet till Skåneleden så att alla kommuner och större tätorter i området anslutning till Skåneleden.

Karta 3. Nåbarhet till Romeleås- och sjölandskapet med bil, kollektivtrafik, cykling och vandring.

Börringekloster slott i Svedala kommun.

Karta 4. Förslag på sträckning av cykelstråk mellan Lund/ Staffanstorp och Genarp/Häckebergaområdet.

Karta 5. Förslag på sträckning av cykelstråk mellan Malmö och Häckeberga via Bara och Klågerup.

Stensättningen i Ugglarp i Lunds kommun.

5 Hög tillgänglighet

Väl framme vid ett natur- och strövområde finns det behov av åtgärder som underlättar tillgängligheten både för besökarna men också för att kanalisera slitage och störningar från friluftslivet. Parkeringsplatser blir viktiga angöringspunkter och underlättar för besökarna att ta sig ut. De minskar också risken för spontan parkering på mindre lämpliga platser i anslutning till det allmänna vägnätet där naturen kan påverkas negativt. Nästan alla besökare håller sig på iordningställda stigar och följer markerade leder. Det är därför viktigt att anlägga och markera leder i anslutning till angöringspunkter. Information om var leder går och vilken service som finns i området är viktigt särskilt för förstagångsbesökare. Även från hållplatslägen behövs information om hur besökaren ansluter till området. Viktig service som ökar tillgängligheten är toalett eller torrdass samt bord och bänkar. Grillplatser med tillgång till ved minskar skadegörelse och åverkan på vegetation och mark. För personer med funktionsnedsättning är underlag och lutning på stigar viktigt samt anpassning av anläggningar för hög tillgänglighet.

Mål 5

Att säkerställa en hög tillgänglighet för friluftslivet i Romeleås- och sjölandskapet.

Natur- och strövområden

Iordningställda natur- och strövområden är de viktigaste besöksmålen för friluftslivet och de platser där tillgängligheten är särskilt viktig. Fler strövstigar kanaliserar besökarna samtidigt som det gör det möjligt för fler att uppleva området. Det är också viktigt att göra några områden extra tillgängliga så att besökare med begränsad rörlighet som t ex barn, personer med funktionshinder och äldre, kan tillgodogöra sig upplevelserna.

Ställningstagande

Att särskilda satsningar görs i de två offentligt ägda strövområdena Torup/Bokskogen, som ägs av Malmö kommun, samt Snogeholm som förvaltas av Stiftelsen Skånska Landskap, för att de ska kunna ta emot fler besökare.

Att det finns tillgång till angöringsplatser - inom Romeleåsen och Sjölandskapet - i form av parkeringsplatser på viktiga målpunkter med god skyltning och markering av bilplatser.

Att kanalisera besökarna och öka tillgängligheten genom att anlägga markerade stigar och leder i anslutning till viktiga målpunkter och angöringsplatser.

Att öka servicen vid angöringsplatser för ökad attraktion och tillgänglighet för bland annat personer med funktionsnedsättning.

Riktlinjer för fortsatt arbete

- Att i första hand utveckla strövområdena Torup/Bokskogen respektive Snogeholm för fler besökare.
- Att i övrigt utveckla områden med befintliga naturreservat, naturvårdsområden såsom Genarps omgivningar samt Svaneholmsområdet för att fler ska kunna få möjlighet till friluftsliv och rekreation.
- Att utveckla möjligheter till friluftsliv i området mellan Veberöd och Kulturens Östarp, vid Krageholmssjön, vid Gabelljung, Eksholmssjön samt Bökeberg.

Cykelvägar inom området

Väl i området finns många mindre vägar och markvägar som kan skyltas och märkas upp för att underlätta för besökare att upptäcka olika delar av området. Det finns även ett antal bristande länkar mellan lågtrafikerade vägar som behöver åtgärdas med cykelvägar för att åstadkomma en trafiksäker cykelmiljö. Det vore önskvärt att ta fram en cykelkarta för Romeleås- och sjölandskapet för att marknadsföra cykeln som transportmedel i området.

Ställningstagande

Att utveckla möjligheterna att cykla inom Romeleås- och sjölandskapet.

Riktlinjer för fortsatt arbete

- Att ta fram en cykelkarta för Romeleås- och sjölandskapet
- Att verka för att barriärer i cykeltrafikinfrastrukturen åtgärdas.

Terrängcykling

Intresset för terrängcykling har vuxit kraftig under senare år och innebär ett stort problem för markägare med slitage, störning av viltet och konflikter med annat friluftsliv.

Ställningstagande

Att anlägga särskilda terrängcyklingsleder för att minska konflikterna med andra friluftslivsutövare och markägarnas intressen.

Riktlinjer för fortsatt arbete

- Att verka för terrängscyklingsleder även i Torupsområdet och Snogeholmsområdet.

Ridning

Även ridning innebär konflikter med annat friluftsliv genom slitage på stigar. Särskilt svårt att kombinera är ridning och terrängscykling. För att lösa konflikterna måste de olika intressena kanaliseras till särskilda leder.

Ställningstagande

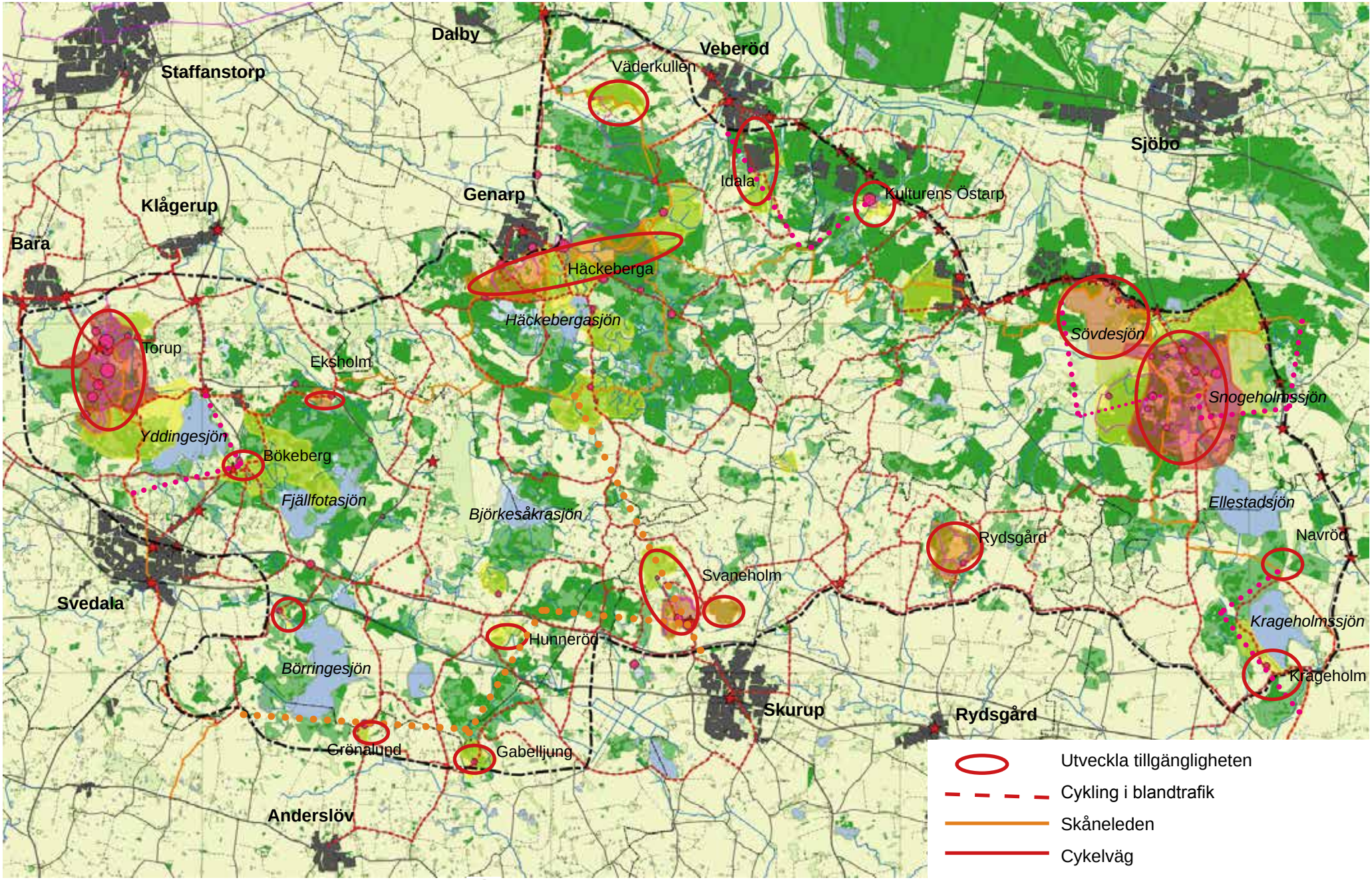
Att anlägga särskilda ridleder för att minska konflikterna med andra friluftslivsutövare och markägarnas intressen.

Riktlinjer för fortsatt arbete

- Att verka för fler ridleder inom Romeleås- och sjölandskapet.

Betesmarker och rapsfält vid Börringesjön i Svedala kommun.

Karta 6. Utvecklad tillgänglighet inom Romeleås- och sjölandskapet med bil, buss, cykel och vandring.

6 Störningar och hot mot miljön

Människor söker sig ut till Romeleåsen och Sjölandskapet för friluftsliv, rekreation och naturupplevelser. Då är alla former av påverkan i form av buller och visuellt störande inslag som stenbrott, kraftledningar, vindkraftverk och större byggnader negativt. Det är därför viktigt att så stora delar som möjligt av Romeleåsen och Sjölandskapet är tysta och inte påverkas negativt av negativa inslag i landskapsbilden

Mål 6

Att minska störningar och hot mot friluftsliv, rekreation och naturupplevelser

Ställningstagande

Att minska påverkan från buller och visuella störande inslag inom viktiga landskapsdelar i området.

Att reglera stentäkternas verksamhet för att minimera störningarna för friluftslivet.

Att inte ge tillstånd till vindkraftverk inom Romeleåsen och Sjölandskapet.

Riktlinjer för fortsatt arbete

- Att stödja samordningen av kommunernas fysiska planering och framtagande av kunskapsunderlag för buller bedömning av landskapsbild.

Bergtäkter

Romeleåsen är belägen i ett område med mycket lite allemansrättslig mark och stora natur- och kulturmiljövärden. Därför är det inte rimligt att det stora behovet av ballast endast ska tillgodoses genom ökat uttag på Romeleåsen. Brytning av krossten vid de tre aktiva bergtäkterna på åsen – inom den del som är belägna inom Romeleåsen och Sjölandspaet - bidrar till störningar för friluftslivet och naturupplevelserna i form av buller, vibrationer, transporter, trafiksäkerhet, påverkan på landskapsbilden och grundvattennivåer. Varje förslag om ytterligare exploatering i området bör noggrant och utförligt beskrivas och motiveras med hänseende till de långsiktiga konsekvenserna för de värden som finns på Romeleåsen och i sjölandskapet och därmed också för befolkningen i regionen.

Humlarödshus fälad i Sjöbo kommun är skyddad som naturreservat och erbjuder både biologiska och rekreativa värden.

Ställningstagande

Att inte öppna nya bergtäkter inom området och att successivt minska det årliga uttaget av bergkross på Romeleåsen på grund av områdets betydelse för människors möjligheter till friluftsliv och naturupplevelser.

Att med hänsyn till den betydelse som Romeleåsen har som rekreationsområde i en allt folkrikare region pröva ekonomiska styrmedel för att begränsa uttaget.

Riktlinjer för fortsatt arbete

- Varje eventuellt ytterligare ansökan om utökning av bergtäkterna ska föregås av utförliga konsekvensbeskrivningar som också omfattar transporterna.
- Att särskilt värdera den påverkan och konsekvenserna det har för de många människor som söker sig till Romeleåsen för tystnaden och naturupplevelserna.
- Att verka för att Länsstyrelsen utarbetar en regional materialhushållningsplan där man även beaktar möjligheterna till utvinning i övriga delar av Skåne och Sydsverige.

Renhållning

Både friluftslivet och markägare är mycket känsliga för nedskräpning och det är viktigt att förvaltarna av anläggningar för friluftslivet och kommunerna tar ett stort ansvar för att åtgärda nedskräpning.

Ställningstagande

Att verka för att hålla Romeleås- och sjölandskapet rent från nedskräpning.

Riktlinjer för fortsatt arbete

- Att öka informationen som motverkar nedskräpning.
- Att öka insatserna för renhållning av nedskräpning.

Häckeberga allmänning i Lunds kommun.

7 Planering och förvaltning

För att riksintressets intentioner enligt Miljöbalken 4 kap 2§ för Romeleåsen och Sjölandskapet ska kunna säkerställas och utvecklas långsiktigt krävs ett ökat samarbete mellan bl a staten, kommunerna och Region Skåne. Markägarorganisationer och andra aktörer måste vara med i detta samarbete på ett tidigt stadium i syfte att ta till vara förutsättningar i form av möjligheter och engagemang.
Översiktsplanen är det övergripande dokument som kommunerna tar fram för att beskriva hur utvecklingen av mark och vattenområden är tänkt. Alla kommunerna inom riksintresset (MB 4 kap 2§) har utförliga beskrivningar av natur- och kulturmiljövärden samt förutsättningar för friluftslivet men få ger en utförlig beskrivning av hur riksintresset (MB 4 kap 2§) skall tillgodoses. Romeleås och sjölandskapskommittén och kommunerna bör verka för att Länsstyrelsen genomför en materialhushållningsplan i Skåne snarast. I det arbetet bör man även beakta möjligheterna till utvinning i övriga delar av Sydsverige där man även prövar en övergång till andra transportsystem såsom till exempel järnvägs- och sjötransporter. Detta för att minimera intrång och påverkan på Romeleåsen.

Mål 7

Att alla kommuner har en tydlig strategi för hur riksintresset skall utvecklas.

Ställningstagande

Att alla kommuner tar fram strategier i sina översiktsplaner för hur Romeleås- och sjölandskapets värden skall tillvaratas och utvecklas i framtiden.

Att staten tar större ansvar för att säkerställa intentionerna i riksintresset i Romeleåsen och Sjölandskapet enligt miljöbalkens 4 kap, 2 § med hänsyn ttill att området är mycket viktigt för en stor befolkning i Skåne.

Riktlinjer för fortsatt arbete

- Romeleås- och sjölandskapskommittén skall stötta kommunerna i deras översiktliga planering för att riksintresset Romeleåsen och sjölandskapets intentioner skall beaktas.

Information - Naturguidning - Tillsyn

Ett ökat besöksantal i naturområdena nödvändiggör också att vägvisning, information etc. är tydlig på besöksmålen, bland annat större P-platser.

Under de perioder då många människor besöker naturområdena finns det också av behov personer på plats som kan guida och ge råd till besökarna samt också kan utöva tillsyn av att regler och bestämmelser efterlevs

Ställningstagande

Att former för naturguidning och tillsyn i välbesökta naturområden utvecklas i samverkan mellan bl a Länsstyrelsen, RÅSK:s medlemmar och de allmänt ägda strövområdena

Riktlinjer för fortsatt arbete

- Att tydlig skyltning om naturen och allemansrätten finns inom de välbesökta områdena
- Att verka för ett samarbete mellan offentliga, ideella organisationer och markägare som innebär att naturguidning kan utvecklas på olika platser inom Romeleåsen och Sjölandskapet
- Att skapa resurser för att kunna ha utbildade naturguider i de välbesökta naturområdena som kan ge information och råd till besökarna samt också kan utöva tillsyn av att regler och bestämmelser efterlevs.

Ekhagar vid Bökeberg i Svedala kommun. Ett klassiskt utflyktsmål där järnvägen förr hade en särskild hållplats.

Genomförande

Genomförandet av strategin är en såväl statlig som regional och kommunal angelägenhet. Staten har förklarat Romeleås- och sjölandskapet som riksintresse och området har mycket stor regional betydelse för friluftsliv och naturturism. Friluftsliv samt natur- och kulturmiljöturism är inte beroende av kommungränserna och kommunerna måste samarbeta för att tillgodose alla invånares tillgång till Romeleås och sjölandskapet, både bland medlemskommunerna och andra kringliggande kommuner samt långväga besökare. Särskilt viktigt är också att alla åtgärder tidigt sker i samråd med markägare och sker i samverkan med berörda aktörer.

Romeleås- och sjölandskapskommittén har mandat att samverka, initiera, inspirera och sprida kunskap om områdets natur- och kulturmiljövärden samt möjligheter att utveckla värdena. Möjligheterna för kommittén, att som ideell förening, genomföra åtgärder är i dagsläget begränsade. En eventuell förändring beror på hur kommitténs medlemmar ser på denna fråga.

Kommunerna har planmonopol och resurser att i samverkan med andra aktörer genomföra åtgärder. När det gäller naturvård, kulturmiljövård och friluftsliv finns ett delat ansvar mellan stat och kommun.

Länsstyrelsen företräder statens intressen i länet och skall tillvarata allmänna intressen där natur- och kulturmiljövård, friluftsliv och rekreation ingår. Länsstyrelsen förvaltar bland annat ett antal naturreservat och andra skyddade områden.

Region Skåne ansvarar för regional utveckling och är huvudman för bland annat Skånetrafiken, Skåneleden och den regionala trafikinfrastrukturplanen som har stor betydelse för utvecklingen av nåbarheten i Romeleås- och sjölandskapet.

I strategin enas medlemmarna om de strategier och riktlinjer som medlemmarna och kommittén skall arbeta vidare med. Det är kommittén som följer upp strategin och i samråd med medlemmarna utvärderar strategins genomförande.

Svaneholmsslott i Skurups kommun.

Finansiering

Kommunerna, länsstyrelsen i Skåne, Region Skåne samt de stiftelser där regionen utser styrelser, såsom stiftelsen Skånska Landskap, har avsatt resurser har avsatt resurser för landskapvård, landsbygdsutveckling, natur- och kulturmiljövård, friluftsliv och natur- och kulturturism.

Genom att söka extern finansiering finns möjlighet att växla upp redan avsatta resurser och få mer uträttat.

LONA-bidrag

Staten har avsatt medel för projekt som olika aktörer via kommunerna kan söka bidrag med 50% för. projekten skall i första hand vara avsedda för lokala naturvårdsprojekt men kan också vara åtgärder för att utveckla friluftsliv och information om natur. Länsstyrelsen i Skåne administrerar bidraget.

LOVA-bidrag

Det finns också statliga bidrag för att skapa våtmarker, till exempel LOVA-bidrag. Vattendragsförbunden och vattenråden har varit aktiva för att utnyttja dessa bidrag i återskapandet av våtmarker längs vattendragen för näringsreduktion, ökad biologisk mångfald och frilu sliv. Bidragen kan sökas av både privatpersoner och kommuner via Länsstyrelsen i Skåne.

Region Skånes miljövårdsfond

Miljövårdsfonden fördelar bidrag till olika projekt som vårdar och utvecklar natur- och kulturmiljön i Skåne och som bidrar till en ekologiskt hållbar utveckling i enlighet med miljöstrategiskt program för Region Skåne. Bidraget söks en gång per år för 50% av projektkostnaden och max 500 000 kr per projekt.

Mellankommunal finansiering

I Vattenvårdsförbunden och vattenråden samverkar kommunerna kring åtgärder för att förbättra vattenkvaliteten i vattendragen. Aktiva vattenvårdsförbund finns bland annat för Kävlingeån, Höjeån och Segeån som berör riksintresset. I dessa samverkar kommunerna och satsar miljontals kronor för att skapa våtmarker, öka den biologiska mångfalden och öka tillgängligheten för friluftslivet.

Naturvårdsavtal

Både Skogsstyrelsen och Länsstyrelsen kan teckna naturvårdsavtal för områden med höga natur- eller friluftslivsvärden. Normalt skrivs avtalen på 50 år, men det finns även möjlighet att skriva på kortare tid. Markägaren kan få upp till 60% av rotnetto om det skrivs på 50 år och med kortare tid minskar summan.

Reservat

Länsstyrelsen ansvarar för statens regionala verksamhet och har bland annat ansvar för att bilda naturreservat och kulturreservat samt stöd till byggnadsminnen och skötsel av fornminnen. Varje år bildas ett 10-tal nya naturreservat i Skåne och inom riksintresset finns idag 20 statliga naturreservat. Enligt rapporten ”Tätortsnära natur” finns ambitionerna att bilda fler naturreservat i riksintresset. Sedan 1997 kan även kommuner bilda naturreservat och det finns möjlighet att söka bidrag från Naturvårdsverket för 50% av kostnaden för markförvärv och intrångsersättning.

Landsbygdsprogrammet

EUs jordbrukspolitik innebär omfattande stöd till jordbruket i Europa. I Sverige ansvarar Jordbruksverket för miljöersättning som administreras av Länsstyrelsens lantbruksenhet. Här finns möjlighet att söka projektmedel för utveckling av landskapets natur- och kulturvärden samt landsbygdsutveckling kopplat till rekreation och turism.

LEADER bidrag

Leader är ett EU-finansierat bidrag för att stödja initiativ på landsbygden. Skåne har delats in i ett antal Leader-områden där Romeleås- och sjölandskapet berörs av tre olika Leaderområden. Bidrag ges till allmännyttig verksamhet som stöder de utvecklingsprogram som Leaderområdena tagit fram och som genomförs i samverkan mellan ideella organsationer, offentlig sektor och privat näringsliv.

Interreg

Interregionala bidrag kan sökas från EU för att tillsammans med partners i andra länder utveckla gemensamma projekt. För Skånes del finns möjligheten att samarbeta kring Södra Östersjön, Östersjön, Öresund eller Skagerack-Kattegatt och Nordsjön. Dessa projekt avser främst utveckling av kunskap och genomförande av strategier och får sällan större anslag för investeringar. Bidragsdelen är dock stor och uppgår ofta till 75% av kostnaderna.

LIFE

LIFE är ett bidrag som kan sökas från EU för större naturvårdsåtgärder. Bidraget är på 50% men kräver en totalbudget på ca 20-80 miljoner kronor. Ofta står Naturvårdsverket för hälften av den nationella medfinansieringen till EU-bidraget.

Regionalfonderna

Regionalfonderna har de stora bidragssummorna och under 2014-2020 investerar Europeiska regionala utvecklingsfonden ca 500 miljoner kronor för tillväxt och sysselsättning i Skåne-Blekinge. Projekt i Skåne skall ligga i linje med Det öppna Skåne 2030, Skånes regionala utvecklingsstrategi. Eventuellt skulle insatsområdet Hållbar stads- och samhällsutveckling kunna rymmas inom RÅSKs arbetsområde för att stärka lokala samhällsutmaningar och lokala entreprenörskap i Malmö.

Ramnakullabackarna i Sjöbo kommun med Sövdesjön i bakgrunden.

Backlandskapet vid Ulbergkroken på gränsen mellan Svedala och Trelleborgs kommuner.

Romeleåsen & Sjölandskapet

Sövdeborgs slott i Sjöbo kommun strax norr om Snogeholms strövområde.

Kommunstyrelsen
2018-03-21

Ärende 22

22

PLANLEDNINGSGRUPPEN

2018-03-07

PLG § 12

Dnr KS/KF 2018:30.319

Yttrande över Vägplan för väg 913 Bjärred-Flädie, delen söder om Flädie

Ärendebeskrivning
Trafikverket har under många år arbetat med väg 913. Väg 913 korsar Lommabanan i plan strax söder om Flädie by. För att öka trafiksäkerheten när antalet tåg ökar på Lommabanan har Trafikverket beslutat att bygga om plankorsningen till en planskild korsning samt separera vägtrafik och gång- och cykeltrafik. Detta är anledningen till att en vägplan har tagits fram och att Trafikverket nu skickar ut planen för granskning. Under 2016 yttrade sig Lomma kommun kring val av lokalisering av väg 913. Kommunen ville då inte ta ställning till något av alternativen, eftersom man ansåg att de handlingar som Trafikverket samrådde kring var bristfälliga och inte kunde utgöra tillräcklig grund för beslut om lämplig lokalisering. Under en fortsättning av samrådet, utformning av planförslag, yttrade sig Lomma kommun i juni 2017, se bilagt protokollsutdrag KS 2017-06-14. I detta skede ansåg kommunen att Trafikverket i vägplanen skulle redovisa kopplingen mellan planskildheten och en framtida tågstation i Flädie. Kommunen hade också synpunkter kring VA, vägrätt för cykelvägen och fler cykelparkeringar samt att det ur trafiksäkerhetssynpunkt är oacceptabelt att bussresenärer ska korsa väg 913 i plan för att komma till det södra hållplatsläget i riktning mot Lund.

Samhällsplaneraren har lämnat förslag på yttrande.

Beslutsunderlag
- Skrivelse från planeringsavdelningen 2018-02-26
- Kungörelsedelgivning från trafikverket 2018-01-31
- Protokollsutdrag samt bilaga KS 2017-06-14
- Samrådsredogörelse vägplan 2017-09-28
- Översiktskarta vägplan 2018-01-15
- Planbeskrivning granskningshandling 2017-10-13
- Plankarta vägplan 2018-01-15
- Illustrationskartor väg 913 2018-01-15
- Miljökonsekvensbeskrivning vägplan 2017-09-27

Planledningsgruppen föreslår kommunstyrelsen besluta följande:
- Lomma kommun lämnar följande yttrande:

Säkerhet
Den viktigaste punkten ur en säkerhetsaspekt är den tänkta passagen i plan till det västra hållplatsläget (södra sidan). I yttrandet under samrådet ansåg Lomma kommun att en passage i plan, vid en hastighet på 80 kilometer i timmen, inte är trafiksäkert. Denna synpunkt kvarstår eftersom vägplanen inte visar på någon annan lösning. För att säkra passagen för bussresenärerna behövs en gångbro direkt, förslagsvis parallellt med

järnvägsspåret, exempelvis som lösningen vid Vinstorpsvägen i Lomma tätort. Lomma kommun anser att det inte räcker att göra det vid utbyggnad av tågstationen, om hållplatsen ska tas i drift direkt behövs gångbron direkt.

Gång- och cykelstråket

Cykelvägen föreslås bli tre meter bred. Sträckan Bjärred – Lund är ett trafikerat regionalt cykelstråk med potential för överflyttning av pendeltrafik från bil till cykel. För att skapa bättre förutsättningar för detta bör den dubbelriktade gång- och cykelvägen göras minst fyra meter bred.

I vägplanens beskrivning föreslås belysning vid gång-, cykel- och mopedvägens passage vid väg 904, 907 och 914 samt vid busshållplatserna och i vägporten. Lomma kommun anser att hela cykelvägen behöver vara belyst. Det är landsbygd och det kan komma att upplevas som mycket otryggt om det inte finns belysning. Belysning är även en viktig faktor om man vill att pendlare ska välja cykel även under höst och vinter. Som cyklist är man tacksam för belysning som är utformad för cykelvägen och den kan också minska bländningseffekter som uppkommer av mötande biltrafik. Även ur en trygghetsaspekt är belysning viktigt.

Läplanteringar behövs längs cykelstråket. Lomma kommun tolkar vägplanen så att vägområdet kan inrymma detta och förutsätter att planteringar löses i ett senare skede, efter att anläggandet av planskildhet och nya vägar är klara.

Framtida tågstation

Generellt behöver kopplingar och tänkt utformning av framtida tågstation utredas i detta skede, det kan inte lösas senare då vägområdet har blivit fastställt. Eftersom det södra läget av väg 913:s dragning är valt, är det ännu viktigare att kopplingarna för oskyddade trafikanter tillgodoses. Samtliga trafikslag behöver samordnas bättre. Lomma kommun arbetar för att ha en tågstation i Flädie år 2023 och tar gärna initiativ till att omedelbart inleda ett utredningsarbete, tillsammans med Trafikverket och Skånetrafiken, för en genomtänkt utformning av en framtida tågstation.

LOMMA KOMMUN

SAMHÄLLSBYGGNADSFÖRVALTNINGEN
Planeringsavdelningen

Vår referens: Ulrika Håkansson Ström
Direkttel: 040-641 11 02
E-post: ulrika.strom@lomma.se
Diarienr: KS/KF 2018:30.319
Er referens:

2018-02-26

Kommunstyrelsen

Yttrande över väg 913 Bjärred – Flädie, delen söder om Flädie by

Trafikverket har under många år arbetat med väg 913. Väg 913 korsar Lommabanan i plan strax söder om Flädie by. För att öka trafiksäkerheten när antalet tåg ökar på Lommabanan har Trafikverket beslutat att bygga om plankorsningen till en planskild korsning samt separera vägtrafik och gång- och cykeltrafik. Detta är anledningen till att en vägplan har tagits fram och att Trafikverket nu skickar ut planen för granskning. Under 2016 yttrade sig Lomma kommun kring val av lokalisering av väg 913. Kommunen ville då inte ta ställning till något av alternativen, eftersom man ansåg att de handlingar som Trafikverket samrådde kring var bristfälliga och inte kunde utgöra tillräcklig grund för beslut om lämplig lokalisering. Under en fortsättning av samrådet, utformning av planförslag, yttrade sig Lomma kommun i juni 2017, se bilagt protokollsutdrag KS 2017-06-14. I detta skede ansåg kommunen att Trafikverket i vägplanen skulle redovisa kopplingen mellan planskildheten och en framtida tågstation i Flädie. Kommunen hade också synpunkter kring VA, vägrätt för cykelvägen och fler cykelparkeringar samt att det ur trafiksäkerhetssynpunkt är oacceptabelt att bussresenärer ska korsa väg 913 i plan för att komma till det södra hållplatsläget i riktning mot Lund.

Handlingar i ärendet

- Skrivelse från planeringsavdelningen 2018-02-26
- Kungörelsedelgivning från trafikverket 2018-01-31
- Protokollsutdrag samt bilaga KS 2017-06-14
- Samrådsredogörelse vägplan 2017-09-28
- Översiktskarta vägplan 2018-01-15
- Planbeskrivning granskningshandling 2017-10-13
- Plankarta vägplan 2018-01-15
- Illustrationskartor väg 913 2018-01-15
- Miljökonsekvensbeskrivning vägplan 2017-09-27

Ytterligare material i ärendet såsom typsektioner, profilritningar, gestaltningsprogram samt länsstyrelsens godkännande av miljökonsekvensbeskrivningen finns att läsa och ladda ner på https://www.trafikverket.se/nara-dig/Skane/projekt-i-skane-lan/Lommabanan/vag-913-bjarred-fladie/dokument/

Förslag till beslut

- Lomma kommun lämnar följande yttrande:

Säkerhet
Den viktigaste punkten ur en säkerhetsaspekt är den tänkta passagen i plan till det västra hållplatsläget (södra sidan). I yttrandet under samrådet ansåg Lomma kommun att en passage i plan, vid en hastighet på 80 kilometer i timmen, inte är trafiksäkert. Denna synpunkt kvarstår eftersom vägplanen inte visar på någon annan lösning. För att säkra passagen för bussresenärerna behövs en gångbro direkt, förslagsvis parallellt järnvägsspåret, exempelvis som lösningen vid Vinstorpsvägen i Lomma tätort. Lomma kommun anser att det inte räcker att göra det vid utbyggnad av tågstationen, om hållplatsen ska tas i drift direkt behövs gångbron direkt.

Gång- och cykelstråket
Cykelvägen föreslås bli tre meter bred. Sträckan Bjärred – Lund är ett trafikerat regionalt cykelstråk med potential för överflyttning av pendeltrafik från bil till cykel. För att skapa bättre förutsättningar för detta bör den dubbelriktade gång- och cykelvägen göras minst fyra meter bred.

I vägplanens beskrivning föreslås belysning vid gång-, cykel- och mopedvägens passage vid väg 904, 907 och 914 samt vid busshållplatserna och i vägporten. Lomma kommun anser att hela cykelvägen behöver vara belyst. Det är landsbygd och det kan komma att upplevas som mycket otryggt om det inte finns belysning. Belysning är även en viktig faktor om man vill att pendlare ska välja cykel även under höst och vinter. Som cyklist är man tacksam för belysning som är utformad för cykelvägen och den kan också minska bländningseffekter som uppkommer av mötande biltrafik. Även ur en trygghetsaspekt är belysning viktigt.

Läplanteringar behövs längs cykelstråket. Lomma kommun tolkar vägplanen så att vägområdet kan inrymma detta och förutsätter att planteringar löses i ett senare skede, efter att anläggandet av planskildhet och nya vägar är klara.

Framtida tågstation
Generellt behöver kopplingar och tänkt utformning av framtida tågstation utredas i detta skede, det kan inte lösas senare då vägområdet har blivit fastställt. Eftersom det södra läget av väg 913:s dragning är valt, är det ännu viktigare att kopplingarna för oskyddade trafikanter tillgodoses. Samtliga trafikslag behöver samordnas bättre. Lomma kommun arbetar mot att ha en tågstation i Flädie år 2023 och tar gärna initiativ till att omedelbart inleda ett utredningsarbete, tillsammans med Trafikverket och Skånetrafiken, för en genomtänkt utformning av en framtida tågstation.

Lovisa Liljenberg
Stadsarkitekt

Ulrika Håkansson Ström
Samhällsplanerare

Ärendenummer
TRV 2015/12842
Ert ärendenummer

Sidor
1(2)

BESLUT

Beslutat av
Olof Fredholm
Dokumentdatum
2018-01-31

TRAFIKVERKET

Beslut om kungörelsedelgivning vid granskning av vägplan för ombyggnad/omdragning av Väg 913, Bjärred-Flädie, delen söder om Flädie i Lomma kommun, Skåne län.

1. Trafikverket Region Syd beslutar enligt vägförordningen 3 kap 18 § (2012:707) att underrättelse om granskning till delägare i samfälligheten Lomma Flädie s:9 samt dikningsföretagen Fjelie, Fjelie nr 2, Fjelie nr 16, Fjelie-Flädie, Flädie 2, 6, 14 och Borgeby 21 samt Flädie 6, 14, 19, 20 ska ske genom kungörelsedelgivning enligt delgivningslagen (2010:1932). Meddelande om beslutet införs inom tio dagar från beslutsdatum, i Post- och Inrikes Tidningar samt i Sydsvenska Dagbladet.

2. Beslut om kungörelsedelgivning, annonsunderlag och brev om underrättelse om granskning hålls tillgängliga på de platser som anges under punkt 3 nedan.

3. Kungörelsen ska ha följande innehåll:

Granskning av vägplan

Väg 913, Bjärred-Flädie, delen söder om Flädie, Lomma kommun

Vägplanen med miljökonsekvensbeskrivning innehåller förslag till ombyggnad/omdragning av väg 913 samt indragning av väg från allmänt underhåll på delar av väg 913.

Projektet omfattas av kraven på specifik miljöbedömning enlig 6 kap. miljöbalken. Det är trafikverket som prövar om planen ska fastställas. Ny information i detta ärende kommer att skickas till berörda med brev.

Granskningstid: 12 februari – 14 mars 2018

Plats för handlingar:
- Trafikverket, Gibraltargatan 7, Malmö
- Lomma kommun, Kommunhuset, Hamngatan 3 i Lomma
- Trafikverkets webbplats www.trafikverket.se/lommabanan.

Synpunkter: Skicka dina synpunkter till Trafikverket, Ärendemottagningen, Box 810, 781 28 Borlänge eller investeringsprojekt@trafikverket.se senast den 14 mars 2018. Ange diarienummer TRV 2015/12842.

Delgivning: Vägplanen berör samfälligheten Lomma Flädie s:9 samt dikningsföretagen Fjelie, Fjelie nr 2, Fjelie nr 16, Fjelie-Flädie, Flädie 2, 6, 14 och Borgeby 21 samt Flädie 6, 14, 19, 20. Eftersom känd styrelse eller förvaltning saknas underrättas delägarna om möjligheten till granskning genom kungörelsedelgivning enligt delgivningslagen. Dessutom informeras delägarna i de outredda samfälligheterna Lomma Flädie s:13, Lomma Fjelie s:2 och den outredda gemensamhetsanläggningen Lomma Fjelie ga:12 om granskningen genom denna annons.

Mer information: Olof Fredholm, projektledare, 010-124 43 58.

Beslutande

Föredragande/Protokollförare

Bilaga:

Annonsunderlag

TMALL 0114 Mall beslut om kungörelsedelgivning vid granskning av plan v.2.0

Trafikverket Kungörelse

Väg 913, Bjärred-Flädie, delen söder om Flädie, Lomma kommun

korrektur

TRAFIKVERKET

Granskning av vägplan

Väg 913, Bjärred-Flädie, delen söder om Flädie, Lomma kommun

Vägplanen med miljökonsekvensbeskrivning innehåller förslag till ombyggnad/omdragning av väg 913 samt indragning av väg från allmänt underhåll på delar av väg 913.

Projektet omfattas av kraven på specifik miljö-bedömning enlig 6 kap. miljöbalken. Det är trafikverket som prövar om planen ska fastställas. Ny information i detta ärende kommer att skickas till berörda med brev.

Granskningstid: 12 februari – 14 mars 2018

Plats för handlingar:

- Trafikverket, Gibraltargatan 7, Malmö.
- Lomma kommun, Kommunhuset, Hamngatan 3 i Lomma.
- www.trafikverket.se/lommabanan.

Synpunkter: Skicka dina synpunkter till Trafikverket, Ärendemottagningen, Box 810, 781 28 Borlänge eller investeringsprojekt@trafikverket.se senast den 14 mars 2018. Ange diarienummer TRV 2015/12842.

Delgivning: Vägplanen berör samfälligheten Lomma Flädie s:9 samt dikningsföretagen Fjelie, Fjelie nr 2, Fjelie nr 16, Fjelie-Flädie, Flädie 2, 6, 14 och Borgeby 21 samt Flädie 6, 14, 19, 20. Eftersom känd styrelse eller förvaltning saknas underrättas delägarna om möjligheten till granskning genom kungörelsedelgivning enligt delgivningslagen.

Dessutom informeras delägarna i de outredda samfälligheterna Lomma Flädie s:13, Lomma Fjelie s:2 och den outredda gemensamhetsanläggningen Lomma Fjelie ga:12 om granskningen genom denna annons.

Mer information: Olof Fredholm, projektledare, 010-124 43 58.

Trafikverket ansvarar för statliga vägar och järnvägar samt långsiktig planering av det samlade transportsystemet.

www.trafikverket.se

Ärendenummer
TRV 2015/12842
Ert ärendenummer
[Motpartens ärendenummer]

Dokumentdatum
2018-01-31
Sidor
1(1)

TRAFIKVERKET

Enl. fastighetsförteckning

Kopia till:
Diariet

Kungörande och granskning av vägplan för ombyggnad/omdragning av väg Väg 913, Bjärred – Flädie, delen söder om Flädie i Lomma kommun, Skåne län.

Trafikverket Region Syd har upprättat ett förslag till vägplan för ombyggnad/omdragning av väg Väg 913, Bjärred – Flädie, på delen söder om Flädie i Lomma kommun. Vägplanen omfattar även förändring av väg från allmänt till enskilt underhåll. Förändringen omfattar väg 913 mellan Bjärred – Flädie, delen söder om Flädie.

Planen med miljökonsekvensbeskrivning (MKB) finns tillgänglig för granskning under tiden 2018-02-12 – 2018-03-14 hos:

- Trafikverket Region Syd, Gibraltargatan 7, Malmö
- Lomma kommun, Kommunhuset, Hamngatan 3, Lomma
- Trafikverkets webbplats www.trafikverket.se/lommabanan

Planen berör samfälligheten Lomma Flädie s:9 samt dikningsföretagen Fjelie, Fjelie nr 2, Fjelie nr 16, Fjelie-Flädie, Flädie 2, 6, 14 och Borgeby 21 samt Flädie 6, 14, 19, 20. Eftersom delägarkretsen består av fler än tio delägare och känd styrelse eller förvaltning saknas underrättas delägarna om möjligheten till granskning genom kungörelsedelgivning enligt delgivningslagen.

Planen omfattar även arbete i vatten då Flädiebäcken påverkas i samband med förläggning av en utloppsledning från dagvattenmagasin och Flädiebäckens biflöde påverkas vid förlängning av en dikestrumma.

Omläggning av enskilda vägar/ägovägar kommer inte att omfattas av beslut om fastställelse. Dessa vägar kommer att regleras genom lantmäteriförrättning enligt anläggningslagen.

Den mark eller det utrymme som behövs för byggande av väg framgår av plankartan/kartorna i handlingarna. Den mark som redovisas på plankartan/kartorna kan komma att tas i anspråk med vägrätt respektive tillfällig nyttjanderätt. När vägplanen fastställts och vunnit laga kraft är ägare eller innehavare av särskild rätt skyldig att mot ersättning överlåta eller upplåta marken eller utrymmet som behövs för byggande av väg.

Det projekt som planen avser omfattas av kraven på specifik miljöbedömning enligt 6 kap. miljöbalken.

Det är Trafikverket som prövar om planen ska fastställas. Ny information i detta ärende kommer att skickas till berörda med brev.

Synpunkter ska ha inkommit till Trafikverket, Ärendemottagningen, Box 810, 781 28 Borlänge, eller via e-post investeringsprojekt@trafikverket.se senast 2018-03-14. Ange diarienummer TRV 2015/12842.

Om du vill ha mer information kontakta Olof Fredholm, Trafikverket Region Syd tel. 010-124 43 58 eller e-post olof.fredholm@trafikverket.se.

Med vänlig hälsning

Olof Fredholm

Olof Fredholm, Projektledare

Trafikverket
Kontorets postadress
Postnr Ort
Besöksadress: Besöksadress

Texttelefon: 010-123 50 00
Telefon: 0771 - 921 921
trafikverket@trafikverket.se
www.trafikverket.se

Namn
Avdelning
Direkt: Telefon direkt
Mobil: Mobiltelefon
E-post

TMALL 0068 Mall Kungörande och granskning av vägplan och järnvägsplan enl fastighetsförteckningen ver. 4.0

Ärendenummer
TRV 2015/12842
Ert ärendenummer
[Motpartens ärendenummer]

Dokumentdatum
2018-01-31
Sidor
1(1)

TRAFIKVERKET

Övriga organisationer

Kopia till:
Diariet

Kungörande och granskning av vägplan för ombyggnad/omdragning av väg 913, Bjärred – Flädie, delen söder om Flädie i Lomma kommun, Skåne län.

Trafikverket Region Syd har upprättat ett förslag till vägplan för ombyggnad/omdragning av väg 913, Bjärred – Flädie, på delen söder om Flädie i Lomma kommun. Vägplanen omfattar även förändring av väg från allmänt till enskilt underhåll. Förändringen omfattar väg 913 mellan Bjärred – Flädie, delen söder om Flädie.

Planen med miljökonsekvensbeskrivning (MKB) finns tillgänglig för granskning under tiden 2018-02-12 – 2018-03-14 hos:

- Trafikverket Region Syd, Gibraltargatan 7, Malmö
- Lomma kommun, Kommunhuset, Hamngatan 3, Lomma
- Trafikverkets webbplats www.trafikverket.se/lommabanan

Planen omfattar även arbete i vatten då Flädiebäcken påverkas i samband med förläggning av en utloppsledning från dagvattenmagasin och Flädiebäckens biflöde påverkas vid förlängning av en dikestrumma.

Omläggning av enskilda vägar/ägovägar kommer inte att omfattas av beslut om fastställelse. Dessa vägar kommer att regleras genom lantmäteriförrättning enligt anläggningslagen.

Det projekt som planen avser omfattas av kraven på specifik miljöbedömning enligt 6 kap. miljöbalken.

Det är Trafikverket som prövar om planen ska fastställas. Ny information i detta ärende kommer att skickas till berörda med brev.

Synpunkter ska ha inkommit till Trafikverket, Ärendemottagningen, Box 810, 781 28 Borlänge, eller via e-post investeringsprojekt@trafikverket.se senast 2018-03-14. Ange diarienummer TRV 2015/12842.

Om du vill ha mer information kontakta Olof Fredholm, Trafikverket Region Syd tel. 010-124 43 58 eller e-post olof.fredholm@trafikverket.se.

Med vänlig hälsning

Olof Fredholm, projektledare

TMALL 0090 Mall Kungörande och granskning av vägplan och järnvägsplan övriga organisationer ver. 4.0

Trafikverket
Kontorets postadress
Postnr Ort
Besöksadress: Besöksadress

Texttelefon: 010-123 50 00
Telefon: 0771 - 921 921
trafikverket@trafikverket.se
www.trafikverket.se

Namn
Avdelning
Direkt: Telefon direkt
Mobil: Mobiltelefon
E-post

KS § 102 KS KF/2016:276 - 209

Yttrande över vägplan för ombyggnad av väg 913, söder om Flädie by

Ärendebeskrivning
Väg 913 sträcker sig från Bjärred förbi Flädie by fram till trafikplats Flädie. Efter trafikplatsen fortsätter vägen som E6.02 (tidigare väg 16) till Lund. Väg 913 korsar Lommabanan i plan strax söder om Flädie by. För att öka trafiksäkerheten när antalet tåg ökar på Lommabanan har Trafikverket beslutat att bygga om plankorsningen till en planskild korsning. Tidigare har Trafikverket arbetat med val av lokalisering för den nya vägdragningen samt planskildheten. Valet föll på den södra korridoren och motivet för detta anges till mindre kostnad, mindre arkeologi att ta hand om, hänsyn till dammar i området samt minskad fragmentisering av landskapet. Lomma kommun å sin sida önskade en genare, nordligare dragning för en bättre koppling till en framtida station i Flädie. En ny station skulle nämligen kunna etableras genom Lommabanan etapp 2. Stationen skulle kunna vara på plats 2023, dock krävs även ett nytt mötesspår för trafikering. Tjänstemän från Lomma kommun har vid ett antal tillfällen träffat representanter för Trafikverket och fört fram kommunens synpunkter på kopplingen mellan väg 913 och en ny station.

Ärendet har behandlats av planledningsgruppen 2017-06-07, § 23.

Beslutsunderlag
- Tjänsteskrivelse från planeringsavdelningen, 2017-05-29
- Skrivelse från Trafikverket 2017-05-08
- Väg 913 översikt av planbeskrivning
- Väg 913, Bjärred-Flädie, delen söder om Flädie, planscher
- Vägplan – MKB, Väg 913, Bjärred-Flädie, delen söder om Flädie, Samrådshandling 2017-05-17
- Protokoll från planledningsgruppen, § 23/17

Kommunstyrelsen beslutar följande:
- Lomma kommun lämnar följande yttrande:

Lomma kommun skulle gärna vilja att Trafikverket redovisar hur de ser på kopplingen för planskildheten till en ny tågstation i Flädie. Det finns en realistisk möjlighet genom Lommabanan etapp 2, att en station skulle kunna finnas på plats kring 2023. Av den anledningen är det mycket viktigt att i det här vägprojektet inte bygga bort lösningar som skulle bli bra ur resenärssynpunkt vid en anläggandet av en station. Det är viktigt

att tänka in kopplingar för både bussresenärer, cykel- och bilpendling från Bjärred. Kanske kan även någon slags matarbuss bli aktuell framöver för att underlätta resandet mellan Bjärred och en ny station i Flädie, och en sådan buss kommer att kräva en logisk och gen koppling till stationen.

Ytterligare en viktig aspekt att beakta är var en pendlarparkering skulle kunna anläggas. Anslutning från väg 913 till stationen är av yttersta vikt eftersom Bjärredsborna i relativt stor utsträckning kan tänkas köra bil till tåget. Resenärer som kommer till stationen med bil ska exempelvis inte behöva köra genom Flädie för att komma till pendlarparkeringen/stationen.

En annan aspekt som kommunens tekniska avdelning anser är viktig är att cykelvägen inte hamnar på delar av enskild väg. Planeringen måste se till att trafikverksväg och kommunal gång- och cykelväg vid Flädie går i varandra och inte får en bit enskild väg emellan.

Kommunen saknar även beskrivning av anordnade platser för cykelparkering i anslutning till busshållplatserna. Det hade varit bra att ha cykelparkering både vid det östra hållplatsläget men även ovanför trappan för de som cyklar från Flädie. Kommunen anser också att cykelvägen ska ha belysning.

Vad gäller busstrafiken beskrivs det att man ska ta sig till det västra hållplatsläget i plan, utan en ordnad passage. I samrådshandlingen anges att en gång- och cykelbro bör byggas i samband med att tågstationen byggs. Eftersom busshållplatsen kommer att tas i drift långt tidigare borde en sådan passage tas med i detta projekt. Ur trafiksäkerhetssynpunkt är det inte acceptabelt med passager i plan på en väg med hastighet 80 kilometer i timmen.

Lomma kommuns VA-avdelning skickar sina synpunkter enligt bilagda karta.

./. Bilaga.

Lomma kommun uppmanar Trafikverket, som ska ta hänsyn till alla olika trafikslag, att samplanera området med kommunen och inte bara se till det enskilda vägprojektet.

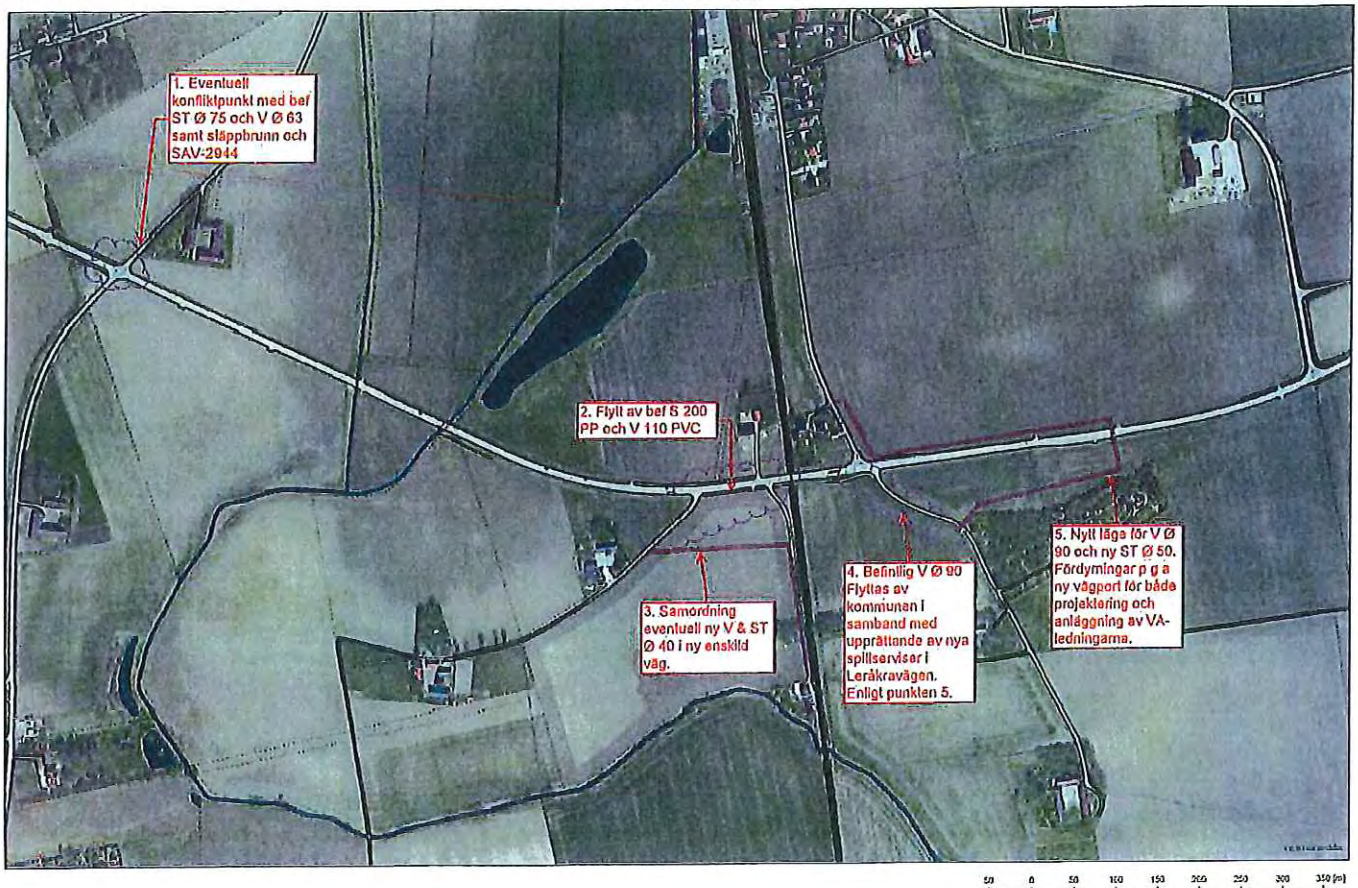
_____

Sändlista

Bilaga KS § 102/17

Ledning VA_alla

maj 24, 2017

A.B. 1.3.

TRAFIKVERKET

SAMRÅDSREDOGÖRELSE

Väg 913, Bjärred-Flädie, delen söder om Flädie

Lomma kommun, Skåne län

Vägplan, 2017-09-28

Projektnummer: 145669

TMALL 0096 Mall Samrådsredogörelsev 2.0

Trafikverket
Postadress: Box 366, 201 23 Malmö
E-post: investeringsprojekt@trafikverket.se
Telefon: 0771-921 921

Dokumenttitel: Samrådsredogörelse
Författare: Tyréns AB
Dokumentdatum: 2017-09-28
Ärendenummer: TRV 2015/12842
Objektsnummer: 145669

Version: 1.0
Kontaktperson: Olof Fredholm, Trafikverket

Innehåll

SAMMANFATTNING 6

PLANLÄGGNINGSBESKRIVNING 7

SAMRÅD I TIDIGARE SKEDEN 7

SAMRÅDSKRETS I VÄGPLANESKEDET 8
- Berörd länsstyrelse 8
- Berörda kommuner 8
- Kollektivtrafikmyndighet/Regionförbund 8
- Enskilda som kan bli särskilt berörda 8
- Övriga berörda myndigheter och organisationer 8
- Allmänheten 9

SAMRÅD I VÄGPLANESKEDET – VAL AV LOKALISERING 10

Samråd med berörd länsstyrelse 10

Samråd med berörd kommun 10
- Inkomna yttranden 11
  - Lomma kommun 11
  - Lunds kommun, Tekniska förvaltningen 11

Samråd med berörd kollektivtrafikmyndighet 11
- Inkomna yttranden 11

Samråd med de enskilda som kan bli särskilt berörda 12
- Inkomna yttranden 12

Samråd med övriga berörda myndigheter och organisationer 13
- Inkomna yttranden 13

Samråd med allmänheten 13
- Inkomna yttranden 13

SAMRÅD I VÄGPLANESKEDET – UTFORMNING AV PLANFÖRSLAG 14

Samråd med berörd länsstyrelse 14

Samråd med berörd kommun 14
- Inkomna yttranden 15

Samråd med Region Skåne 15
- Inkomna yttranden 15

Samråd med övriga berörda myndigheter och organisationer **16**
Inkomna yttranden 16

Samråd med ledningsägare **17**

Samråd med enskilda som kan bli särskilt berörda **18**
Inkomna yttranden 18

UNDERLAG **21**

Val av lokalisering **21**
Minnesanteckningar (ärendenummer TRV 2015/12842) 21
Inkomna skriftliga yttranden (ärendenummer TRV 2015/12842) 21

Utformning av planförslag **22**
Minnesanteckningar (ärendenummer TRV 2015/12842) 22
Inkomna skriftliga yttranden (ärendenummer TRV 2015/12842) 22

I samrådsredogörelsen sammanställs och sammanfattas hur samrådet bedrivits, vilka synpunkter som kommit in från enskilda, myndigheter och organisationer samt var yttrandena, minnesanteckningar och protokoll från samrådet finns i sin helhet. I samrådsredogörelsen kommenterar Trafikverket de inkomna synpunkterna.

Sammanfattning

Väg 913, Bjärred-Flädie, delen söder om Flädie är en del i projekt Lommabanan, Kävlinge-Arlöv. Åtgärder på väg 913 har tidigare utretts i en förstudie år 2000 och en vägutredning år 2006. Vid båda dessa utredningar hölls samråd med berörda myndigheter, kommuner, föreningar och berörd allmänhet.

Under framtagandet av en vägplan 2016-2017 har samrådskretsen bestått av Länsstyrelsen i Skåne län, berörd kommun, Region Skåne och Skånetrafiken samt enskilda som kan antas bli särskilt berörda. Eftersom länsstyrelsen har beslutat att projektet kan innebära betydande miljöpåverkan 2001-10-18 har samrådskretsen utökats till att även omfatta övriga berörda statliga myndigheter, den allmänhet som kan antas bli berörd och organisationer som kan antas bli berörda.

Fram till och med oktober 2016 pågick arbete med att ta fram en vägplan med status samrådshandling - val av lokalisering. I detta skede bestod samrådsprocessen av möten med Länsstyrelsen i Skåne län, Lomma kommun, Skånetrafiken, enskilda som kan bli särskilt berörda och allmänheten. Handlingar fanns tillgängliga under en åtta veckor lång samrådstid, 6 juli till 31 augusti 2016. Länsstyrelsens ståndpunkt framförde vid möte att det sydliga alternativet var att föredra ur kultur, - natur- och vattenhänseende. Region Skåne förordade det nordligare läget eftersom det minimerar avståndet mellan orten Flädie och busshållplatsen. Lomma kommun välkomnar en planskildhet av väg 913 men ansåg sig inte kunna ta ställning till val av lokalisering utifrån det framtagna materialet. Bland enskilda som kan bli särskilt berörda och den övriga allmänheten som kan bli berörd som tog ställning till val av alternativ förespråkade fyra yttranden det sydliga alternativet och två det nordliga. Naturskyddsföreningen i Lomma-Bjärred, Höje å vattenråd och Föreningen Flädie by förordade det sydliga alternativet.

Efter att Trafikverket tagit ställning för det södra alternativet gick vägplanens status över till samrådshandling – utformning av planförslag. I detta skede hölls samrådsmöten med Lomma kommun och Region Skåne samt med enskilda som kan bli berörda. Länsstyrelsen erbjöds ett möte men ansåg inte att det var nödvändigt. Handlingar fanns tillgängliga mellan den 22 maj och den 12 juni 2017. Under samrådstiden har ett flertal synpunkter inkommit. Lomma kommun anser att Trafikverket bör se över kopplingen till en ny tågstation i Flädie och att läge för pendlingsparkering och anslutningsvägar till en ny station bör beaktas i detta skede. Ur trafiksäkerhetssynpunkt anser kommunen att det inte är acceptabelt med passager i plan på vägen utan att en gång- och cykelbro borde finnas med vid ombyggnaden av väg 913. Region Skåne påpekade bland annat att god tillgänglighet till busshållplatser och cykelparkeringar samt möjligheten att kunna byta mellan buss och tåg är viktiga funktioner som måste beaktas. Region Skåne anser även att möjliga lösningar för en gång- och cykelbro över väg 913 behöver beskrivas och illustreras mer i detalj. Lantbrukarnas Riksförbund framför att det är av ytterst stor vikt att projektets utbredning i största möjliga mån begränsas för att skydda den högklassiga åkermarken. Synpunkter från

enskilda som kan bli särskilt berörda handlade bland annat om risker för fotgängare som måste korsa väg 913 i plan vid busshållplatsen, viltstängsel, önskemål om mitträcke på vägen, minskat avstånd mellan vägen och cykelvägen för att minska markintrånget, bullerskyddsåtgärder samt ersättningsfrågor.

Planläggningsbeskrivning

I planläggningsbeskrivningen klarläggs syftet med samråd, vilka samrådsformer som planeras, när samråd är tänkt att genomföras och vilken samrådskretsen är tänkt att vara. Planläggningsbeskrivningen ska användas som stöd för styrning och genomförande av kommunikationen som sker med både interna och externa intressenter. Syftet är att redan i ett tidigt skede av planläggningsprocessen tydliggöra vad arbetet innebär och vilka ytterligare samråds- och beslutstillfällen som är att förvänta.

Planläggningsbeskrivningen för just det här projektet har uppdaterats vid följande tillfällen: 2015-12-09,2016-09-01, 2017-03-30, 2017-09-21.

Samråd i tidigare skeden

Åtgärder på väg 913 har studerats under lång tid. År 2000 togs en förstudie fram som bland annat behandlade möjlighet till bättre koppling mellan väg och tåg i Flädie samt trafiksäkerhetshöjande åtgärder längs väg 913. Samråd genomfördes då med Länsstyrelsen i Skåne län, övriga berörda myndigheter, Lunds och Lomma kommuner, föreningar och berörd allmänhet. Med förstudien som grund beslutade länsstyrelsen 2001-10-18 att projektet kan antas innebära betydande miljöpåverkan. 2006 följdes förstudien upp med en vägutredning. Samråd genomfördes även då med Länsstyrelsen i Skåne län, Lunds och Lomma kommuner samt allmänheten.

Vid samråden i tidigare skeden har synpunkter lämnats kring hur en eventuell station skulle utformas, hur omgivande angöringar och parkeringar skulle se ut och hur en planskild korsning mellan väg och järnväg kunde utföras. Lomma kommun har även uttryckt sina önskemål avseende utformningen av gång- och cykelvägen Bjärred - Lund.

Samrådskrets i vägplaneskedet

Länsstyrelsen i Skåne län har beslutat att projektet kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Därför har samrådskretsen utökats med berörda statliga myndigheter, den allmänhet som kan antas bli berörd och organisationer som kan antas bli berörda. Samrådskretsen är definierad enligt nedan.

Berörd länsstyrelse

- Länsstyrelsen i Skåne län

Berörda kommuner

- Lomma kommun

Kollektivtrafikmyndighet/Regionförbund

- Region Skåne, Skånetrafiken är utförandeansvarig för kollektivtrafiken

Enskilda som kan bli särskilt berörda

Fastighetsinnehavare och rättighetsinnehavare som berörs direkt av markintrång eller indirekt genom till exempel påverkan av buller, tillfälligt under byggskedet eller permanent under driftskedet, tillhör samrådskretsen.

Övriga berörda myndigheter och organisationer

- Arkeologerna
- Dikningsföretag och samfälligheter
- E.on Elnät Sverige AB
- E.on Gas Sverige AB
- Elsäkerhetsverket
- Föreningen Flädie by
- Försvarsmakten
- HSO Skåne
- Höje å vattenråd
- Jordbruksverket
- Kraftringen
- Lantbrukarnas riksförbund
- Lunds kommun
- Naturskyddsföreningen i Skåne
- Naturvårdsverket
- Riksantikvarieämbetet
- Räddningstjänsten Lomma-Staffanstorp
- Räddningstjänsten Lomma-Staffanstorp
- SMHI Malmö

- Statens Geotekniska Institut
- Sveriges geologiska undersökning
- Sveriges Åkeriföretag
- Teliasonera Skanova Access AB

Allmänheten

Allmänheten som kan antas bli berörd tillhör samrådskretsen.

Samråd i vägplaneskedet – val av lokalisering

Under arbetet med att ta fram en vägplan med status val av lokalisering har Trafikverket samrått med såväl enskilda fastighetsägare som med olika parter. Under nedanstående avsnitt sammanfattas vilka frågor som behandlats vid dessa tillfällen.

Samrådet har genomförts genom möten och genom att handlingar hållits tillgängliga för samtliga parter i samrådskretsen under perioden 6 juli till 31 augusti 2016. Handlingarna har funnits på Trafikverkets kontor i Malmö, på Lomma kommun och på Trafikverkets projektspecifika webbsida. Inbjudan till att ta del av handlingarna skickades med brev till Länsstyrelsen i Skåne län, Lomma kommun, Region Skåne, Skånetrafiken, övriga statliga myndigheter, näringsliv och näringslivsorganisationer, organisationer och föreningar samt fastighetsägare och rättighetsinnehavare. Allmänheten bjöds in via annonsering söndagen den 26 juni 2016 i Sydsvenskan samt måndagen den 27 juni i Post- och Inrikes Tidningar.

Information om projektet har funnits på Trafikverkets projektspecifika webbsida: www.trafikverket.se/lommabanan, under väg 913 Bjärred-Flädie.

Synpunkter och yttranden som inkommit samt minnesanteckningar från samrådsmöten finns diarieförtpå ärendenummer TRV 2015/12842. Allt underlag finns listat i slutet av detta dokument.

Samråd med berörd länsstyrelse

Under arbetet med att ta fram samrådshandling – val av lokalisering har ett samrådsmöte genomförts med Länsstyrelsen i Skåne län den 8 juni 2016. Kallelse till mötet gjordes via e-post. Underlag för mötet delgavs länsstyrelsen två veckor före mötet. Underlaget bestod av en övergripande presentation av projektet, miljöförutsättningar och tidplan.

På mötet diskuterades bland annat miljöförutsättningar och miljökonsekvensbeskrivningens avgränsning. Länsstyrelsens ståndpunkt är att det södra alternativet är att föredra ur natur, -kultur- och vattenhänseende. Även samrådskretsen diskuterades. Länsstyrelsen meddelade att det inte behövs fler samrådsmöten under framtagandet av vägplanen, med de förutsättningar som det finns kännedom om idag.

Samråd med berörd kommun

Vägplanen berör Lomma kommun. Ett samrådsmöte genomfördes den 19 november 2015. Kallelse till mötet gjordes via e-post. På mötet framkom att ett område vid Flädie markeras som ”utredningsområde byggnation” i Lomma kommuns översiktsplan. Kommunen informerar om att det inte finns några pågående planer i området utan att man inväntar besked kring pågatågsstation i Flädie. Det konstateras att vägplanen för väg 913 inte hamnar i konflikt med någon detaljplan. De olika alternativa dragningarna av väg 913 diskuterades. Lomma kommun anser att 150 meter är för långt avstånd för resandeutbyte mellan buss och tåg och önskar att det nordliga alternativet väljs. För kommunen är även en cykelväg mellan Bjärred och stationsområdet i Flädie och vidare mot Lund viktig. Kommunen är orolig för att det blir många bomfällningar inne i Flädie när trafiken på Lommabanan ökar.

Inkomna yttranden

Lomma kommun

Lomma kommun konstaterar i sitt yttrande att de handlingar som funnits ute för samråd är bristfälliga och inte utgör en tillräcklig grund för att kunna fatta ett beslut om lämplig lokalisering. Kommunen framför att den välkomnar en planskildhet, men vill ha ett antal frågor utredda innan kommunen kan ta ställning för det nordliga eller det sydliga alternativet. Kommunen ställer bland annat frågor kring utformning och undrar varför inte pågatågsstationen i Flädie finns med. Kommunen anser också att det är problematiskt att förslaget grundar sig på en tio år gammal utredning och att det saknas en konsekvensbeskrivning av eventuell förflyttning av våtmarken.

Trafikverkets svar: *De handlingar som varit tillgängliga för samråd syftar till att identifiera alternativskiljande faktorer och utgöra ett stöd för att välja en vägkorridor. I nästa skede väljs vägens placering inom korridoren och effekter och konsekvenser både när det gäller utformning samt angöring till busshållplats och övrig befintlig infrastruktur studeras i detalj. Även konsekvenser för Flädie kyrkdamm studeras vidare i nästa skede om det nordliga alternativet väljs. Underlaget för val av lokalisering har uppdaterats i de handlingar som nu har tagits fram.*

En framtida pågatågsstation ligger så långt fram i tiden att Trafikverket inte har kunnat beakta placeringen av denna vid val av lokaliseringsalternativ. Inget av alternativen omöjliggör dock en framtida plattform i Flädie.

Lunds kommun, Tekniska förvaltningen

Tekniska förvaltningen delar Trafikverkets bedömning att det är rimligt att gå vidare med det sydliga alternativet i det fortsatta arbetet.

Trafikverkets svar: *Noteras.*

Samråd med berörd kollektivtrafikmyndighet

Inga möten har genomförts med Region Skåne. Ett möte har genomförts med Skånetrafiken den 12 november 2015. Kallelse till mötet gjordes via e-post. På mötet diskuterades främst utbyggnad av station Flädie. Skånetrafiken kan idag inte säga om utbyggnaden kommer med i planen 2029. Den nu planerade ombyggnaden av väg 913 planeras för att vara klar 2020. Det södra alternativet är acceptabelt ur Skånetrafikens synvinkel. Det är viktigt att kunna byta mellan buss och tåg och även den visuella kopplingen är av stor vikt. När det gäller placering av busshållplats kan det bli problem tillgänglighetsmässigt om hållplatsen placeras i nytt broläge. Ur trygghetsperspektiv är en hållplats i plan att föredra.

Inkomna yttranden

Region Skåne anser att Trafikverket på ett tydligare sätt bör ta höjd för, och konsekvensbeskriva, förutsättningar för kollektivtrafik och cykel i de olika alternativen och där ska även en framtida station i Flädie finnas med som en förutsättning. Region Skåne förordar det nordligare läget eftersom det minimerar avståndet mellan orten Flädie och busshållplatsen.

Trafikverkets svar: *Trafikverket noterar synpunkterna. En framtida pågatågsstation ligger så långt fram i tiden att Trafikverket inte har kunnat beakta placeringen av denna vid val av lokaliseringsalternativ. Inget av alternativen omöjliggör dock en framtida*

plattform i Flädie. Konsekvenserna av ett något längre avstånd till busshållplatsen i det sydliga alternativet vägs samman med övriga för- och nackdelar med respektive alternativ. Utöver miljöaspekter är en nackdel med det nordliga alternativet att stationsläget blir mer låst i sin geografiska placering.

Samråd med de enskilda som kan bli särskilt berörda

Ett allmänt samrådsmöte genomfördes den 6 juli 2016. Kallelse gjordes genom brevutskick till enskilda som kan bli särskilt berörda. Mötet genomfördes som ett öppet hus där besökare kunde ta del av samrådsdokumenten samt prata med Trafikverkets representanter. Även Lomma kommun fanns representerad. På mötet kom ca 15 privatpersoner, både enskilda som kan bli särskilt berörda och övrig allmänhet som kan bli berörd.

På mötet framfördes bland annat åsikter om att det är svårt att komma ut på väg 913 från väg 914. Bland besökarna fanns både de som föredrog det nordliga alternativet och det sydliga.

Inkomna yttranden

Under samrådstiden för samrådshandling – val av lokalisering har tre yttranden inkommit från enskilda som kan bli särskilt berörda.

Två inkomna yttranden uttrycker bland annat oro för att inte längre kunna bo kvar då mark som arrenderas för hästhållning påverkas i det sydliga alternativet. Yttrandena emotsätter sig det sydliga alternativet eftersom det försämrar boendemiljön och säkerheten. Önskemål framförs även om att få svar på var i planeringsprocessen Trafikverket befinner sig samt hur regler för ersättning ser ut.

Ett yttrande upplyser om att fastigheterna 9:22 och 51:1 som blir berörda av det sydliga alternativet är bevaransvärda/skyddade enligt Lomma kommun. I yttrandet framförs även förslag på ny utfart till väg 913 samt påpekande om ökat buller. Yttranden påtalar även att det är bättre ekonomiskt och miljömässigt att bygga den nya pågatågsstationen nu.

I de tre yttrandena framförs förslag på hur problem och utformning kan lösas.

Trafikverkets svar: *Trafikverket noterar synpunkterna mot det sydliga alternativet, men ser också nackdelar med det nordliga alternativet. Här kan nämnas miljöaspekter och förutsättningar för placering av en framtida plattform i Flädie samt ekonomi.*

På Trafikverkets projektspecifika webbsida, www.trafikverket.se/lommabanan finns information om planeringsprocessen och möjlighet till påverkan i den så kallade planläggningsbeskrivningen. Här finns även broschyrer med information om bland annat ersättningsfrågor. I det fortsatta arbetet utreder Trafikverket skyddsåtgärder för bland annat buller och andra typer av påverkan som kan uppstå i bygg- och driftskedet för det lokaliseringsalternativ som väljs. Det gäller även eventuell påverkan på fastigheterna Fjelie 9:22 och Fjelie 51:1 om det sydliga alternativet väljs.

Trafikverket tar med de förslag på lösningar som föreslås inför det fortsatta arbetet med att ta fram ett mer detaljerat planförslag. Det är ännu oklart när en pågatågsstation i Flädie kommer att bli aktuell att genomföra. Trafikverket kan därför inte påbörja en sådan planeringsprocess.

Samråd med övriga berörda myndigheter och organisationer

Inga möten har genomförts med övriga berörda myndigheter och organisationer.

Inkomna yttranden

Under samrådstiden för samrådshandling – val av lokalisering har sex yttranden inkommit från myndigheter och organisationer.

Jordbruksverket och Försvarsmakten har meddelat att inga synpunkter lämnas.

Naturskyddsföreningen i Lomma-Bjärred stödjer det sydliga alternativet eftersom det har mindre inverkan på naturvärden än det nordliga alternativet. Vägport förordas framför vägbro eftersom störningen blir mindre på landskapsbilden med vägport. Föreningen Flädie by och Höje å vattenråd förordar båda det sydliga alternativet, bland annat med motivering att det medför ett mindre ingrepp i den befintliga miljön och den våtmark som finns anlagd, det tar mindre jordbruksmark i anspråk och kostnaden blir lägre. Föreningen Flädie anser även att det är önskvärt med en busshållplats som ligger närmare korsningen mellan vägen och järnvägen än vad som föreslås i samrådshandlingen. Önskemål finns också om att göra ett vänstersvängfält på väg 913 vid körning från Bjärred till Flädie. Höje å vattenråd påpekar att det nordliga alternativet skulle kräva att våtmarksyta och eventuell annan översvämningsyta som försvinner kompenseras fullt ut samt att trummor utformas så att de inte utgör ett vandringshinder.

> ***Trafikverkets svar:*** *Trafikverket noterar synpunkterna. Busshållplatsens placering är inritad som förslag baserat på trygghetsaspekten, utformning och framkomlighet. I kommande skede i vägplanen kommer hållplatsen studeras mer i detalj varför placering kan komma att ändras.*

Lantbrukarnas Riksförbund, LRF Skåne framför att åkermark klass 8-10 finns bara i Skåne och är en ändlig resurs som därför bör skyddas i största möjliga mån. LRF Skåne anser att det är viktigt att Trafikverket tar hänsyn till berörda markägare i projektet, exempelvis när det gäller den exakta vägsträckningen, tillgänglighet till fälten och ekonomisk kompensation. LRF Skåne förutsätter att Trafikverket kontaktar berörda och finner lösningar som är acceptabla för markägarna.

> ***Trafikverkets svar:*** *Vid exploatering av åkermark sker en avvägning mellan olika intressen. I planeringsprocessen säkerställs att berörda markägare ges möjlighet att inkomma med synpunkter.*

Samråd med allmänheten

Samrådsmötet som genomfördes den 6 juli 2016 var öppet även för allmänheten. Kallelse gjordes via annonsering i Sydsvenskan söndagen den 26 juni 2016 och i Post- och Inrikes Tidningar måndagen den 27 juni 2016.

Inkomna yttranden

Under samrådstiden för samrådshandling – val av lokalisering har nio yttranden inkommit från allmänheten, varav sju stycken från olika avsändare.

I yttrandena framkommer att det är svårt att komma ut på väg 913 från väg 914. Förslag till lösningar framförs. Förslag ges även till nytt läge för busshållplats. Information lämnas om att våtmark kring Flädie kyrkdamm ofta översvämmas.

Ett yttrande förespråkar ett nordligt alternativ med tunnel. Övriga yttranden förespråkar ett sydligt alternativ bland annat eftersom det är bättre ekonomiskt samt att det nordliga alternativet får negativ påverkan på kyrkdammen, på natur- och kulturmiljövärden och på värdefull åkermark. Även översvämningsfrekvensen är ett argument mot det nordliga alternativet.

Trafikverkets svar: *Trafikverket noterar synpunkterna och tar med de förslag på lösningar som föreslås inför det fortsatta arbetet med att ta fram ett mer detaljerat planförslag.*

Samråd i vägplaneskedet – utformning av planförslag

Samråd är en fortlöpande process som pågår under hela arbetet med att planera för vägar och järnvägar. Under arbetet med vägplanen har Trafikverket samrått med såväl enskilda fastighetsägare som med olika parter. Samråd i utformningsskedet har genomförts genom möten och att handlingar hållits tillgängliga för samtliga parter i samrådskretsen under perioden 22 maj till 12 juni 2017. Handlingarna har funnits på Trafikverkets kontor i Malmö, på Lomma kommun och på Trafikverkets projektspecifika webbsida. Inbjudan till att ta del av handlingarna skickades med brev till Länsstyrelsen i Skåne län, Lomma kommun, Region Skåne, Skånetrafiken, övriga statliga myndigheter, näringsliv och näringslivsorganisationer, organisationer och föreningar samt fastighetsägare och rättighetsinnehavare. Annonsering har gjorts i Sydsvenskan, Skånska Dagbladet och Post- och Inrikes Tidningar den 17 maj 2016.

Information om projektet har funnits på Trafikverkets projektspecifika webbsida: www.trafikverket.se/lommabanan, under väg 913 Bjärred-Flädie.

Synpunkter och yttranden som inkommit samt minnesanteckningar från samrådsmöten finns diarieförtpå ärendenummer TRV 2015/12842.

Samråd med berörd länsstyrelse

I tidigare samråd, inför val av lokalisering, den 8 juni 2016 har länsstyrelsen slagit fast att fler möten om projektet ej bedömts nödvändiga.

Efter val av lokalisering har väg 913 kompletterats med en gång-, cykel- och mopedväg och busshållsplatsernas läge har ändrats. Länsstyrelsen har meddelat att de omgivande förutsättningarna på platsen är samma som tidigare varför ett nytt samrådsmöte ej har bedömts nödvändigt.

Samråd med berörd kommun

Vägplanen berör Lomma kommun. Ett samrådsmöte genomfördes den 12 april 2017.

Vid mötet framkom att Lomma kommun anser att ombyggnaden av vägen ska bidra till och anpassas för den kommande utbyggnaden av en station i Flädie. Kommunen vill att ett helhetsgrepp ska tas där både ombyggnaden av väg 913 och en framtida station beaktas.

Enligt Trafikverket finns det ett flertal frågor kring den nya stationen som inte är utredda i nuläget, bland annat pendlarparkering och anslutningsväg, men att ombyggnaden av väg 913 med den föreslagna utformningen inte ska försvåra möjligheten för att anlägga en station i området.

På mötet studerades befintliga och pågående detaljplaner och inga konflikter ses mellan vägplanen och detaljplaner i området.

Inkomna yttranden

Lomma kommun

Lomma kommuns kommunstyrelse har lämnat ett yttrande där man önskar att Trafikverket ser över kopplingen för planskildheten till en ny tågstation i Flädie. Kommunen anser att kopplingar för bussresenärer, cykel- och bilpendling, läge för pendlingsparkering och anslutningsvägar till en ny station bör beaktas i detta skede. Läge för cykelparkeringar i anslutning till de nya busshållsplatserna bör beskrivas tydligare. Ur trafiksäkerhetssynpunkt anser kommunen att det inte är acceptabelt med passager i plan på vägen utan att en gång- och cykelbro borde finnas med vid ombyggnaden av väg 913.

Trafikverkets svar: *Trafikverket noterar synpunkterna från Lomma kommun kring en ny station i Flädie. I nuläget finns inte något formellt uppdrag till Trafikverket angående stationen i Flädie. Vägplanens utformning är dock anpassad för att inte förhindra möjligheter till en bra utformning av ett nytt stationsområde.*

Trafikverket noterar påpekandet kring cykelparkeringarna och avser att komplettera planhandlingar med föreslagna lägen.

Trafikverket gör bedömningen att passager i plan är acceptabelt med nuvarande gång- och cykeltrafik. När det blir aktuellt att anordna en station i Flädie för tågresenärer kommer troligen antalet gående och cyklister att öka markant. I samband med att en station utreds bör även hela trafiksituationen i området ses över.

Samråd med Region Skåne

Samråd med Region Skåne har hållits den 12 april 2017 där Trafikverket informerade om utbyggnaden av väg 913.

På mötet diskuterades framför allt frågor kring cykel och kollektivtrafik. Region Skåne påpekade att god tillgänglighet till busshållplatser och cykelparkeringar är viktiga funktioner som måste beaktas. Enligt Trafikverket kan en ny planskild korsning över vägen byggas för gående och cyklister när en station anläggs i Flädie. Ombyggnaden av väg 913 ses som ett första steg till en bra bytespunkt.

Inkomna yttranden

Region Skåne

Region Skåne anser att beskrivningen av hur lokaliseringen av väg 913 kopplar till en ny pågatågstation i Flädie bör förtydligas. Möjligheten att kunna byta mellan buss och tåg samt

att angöra stationen med cykel och bil är avgörande för stationens attraktivitet och potentialen att överföra resor från bil till kollektivtrafik. Möjliga lösningar för en gång- och cykelbro över väg 913 behöver beskrivas och illustreras mer i detalj.

Region Skåne påpekar att ett det valda ”södra” läget för väg 913 medför en restidsförlust på 3 minuter längre gångtid för resenärer gentemot det norra läget vilket i sin tur motsvarar en kostnad på 64-96 miljoner kronor med en förväntad livslängd på 40-60 år.

Trafikverkets svar: *I nuläget finns inte något formellt uppdrag till Trafikverket angående stationen i Flädie. Vägplanens utformning är dock anpassad för att det ska finnas möjligheter till en bra utformning av ett nytt stationsområde.*

I vägplanen har en gång- och cykelbro över väg 913 inte studerats men utrymme finns för att anlägga en sådan bro i samband med byggnationen av en station i Flädie. Hur gång- och cykelbron ska utformas i detalj hänger samman med läge för plattformar, utformning av trappor och eventuella hissar.

Enligt Trafikverket är det inte möjligt att utvärdera restidsförluster för resenärer med de förutsättningar som finns i nuläget. Ett flertal frågeställningar återstår kring den nya stationen, bland annat antal plattformar, plattformarnas placering, läge för pendlarparkering och anslutande vägar till stationen.

Samråd med övriga berörda myndigheter och organisationer

Inkomna yttranden

Jordbruksverket, Naturvårdsverket, Försvarsmakten, E.ON Gas Sverige AB, SGU och Sveriges Åkeriföretag Syd har meddelat att de avstår från att yttra sig eller har inget att erinra över vägplanen.

Kraftringen har framfört att de har lågspänningsledningar och högspänningsledningar inom det berörda området.

Trafikverkets svar: *I arbetet med vägplanen ingår att identifiera ledningar som kan påverkas av utbyggnaden. Fortsatt samråd kommer att genomföras med berörda ledningsägare för att klargöra vilka ledningar som behöver byggas om och hur detta ska utföras.*

Lantbrukarnas Riksförbund, LRF framför att det är av ytterst stor vikt att projektets utbredning i största möjliga mån begränsas för att skydda den högklassiga åkermarken. LRF anser att det är viktigt att Trafikverket tar hänsyn till berörda markägare i projektet och att faktisk användning av fälten kan begränsas mer än vad som tycks vara fallet sett till infrastrukturens markanspråk. LRF framför också att det är viktigt att inte ytterligare belasta de redan hårt ansträngda dräneringsledningarna som finns i åkermarken och är dimensionerade för jordbrukets ändamål. LRF förutsätter att Trafikverket kontaktar samtliga berörda fastighetsägare och att dessa bereds tillfälle att yttra sig över ärendet och att dessa synpunkter beaktas.

Trafikverkets svar: *Brukningsvärd jordbruksmark är ett nationellt intresse och får enligt Miljöbalken endast tas i anspråk om det inte finns rimliga alternativ. Vid exploatering av åkermark sker en avvägning mellan olika intressen så även i detta fall.*

Intrånget på jordbruksmark blir i sammanhanget relativt begränsat och bedöms inte leda till någon fragmentering av brukningsenheter och därför inte heller nämnvärt försvåra brukandet av marken. Att ta högvärdig jordbruksmark i anspråk innebär dock alltid en negativ effekt ur ett hushållningsperspektiv. Effekten av intrånget i ett högt värde bedöms här som liten (då det handlar om relativt begränsad areal).

I samband med framtagande av vägplanen utreds hur dagvattnets ska hanteras på lämpligaste sätt. Samtliga berörda fastighetsägare blir kontaktade och ges möjlighet att yttra sig vid ett antal tillfällen under framtagandet av vägplanen.

SGI ser ingen anledning att invända mot den bedömning som gjorts i projektet gällande avsänkning av grundvatten och det angivna påverkansområde detta skulle leda till. SGI påpekar att det i länsstyrelsens databas över förorenade områden finns en avfallsdeponi i närheten av den nya vägsträckningen. SGI rekommenderar att miljögeotekniska undersökningar utförs i området för att identifiera och avgränsa eventuella markföroreningar innan anläggningsarbetet påbörjas. SGI nämner att det nordväst om den planerade sträckningen ligger en riskklassad (klass 2) plantskola. Föroreningar kan ha spridits till bäcken och SGI rekommenderar att även detta undersöks närmare innan arbetet påbörjas. SGI anser vidare att en masshanteringsplan bör tas fram för massorna. SGI rekommenderar att grumlighetsbegränsande åtgärder vidtas när arbete ska utföras i och i närheten av vatten samt att kontrollprogram upprättas för detta arbete. SGI menar också att en strategi bör tas fram för hur uppkomst av förorening i mark eller vatten i samband med anläggningsarbetena ska förhindras och/eller kontrolleras. Förorening kan uppkomma t.ex. genom drivmedelsläckage, påpekar SGI.

Trafikverkets svar: *Trafikverket noterar synpunkterna från SGI. Miljötekniska undersökningar har utförts längs den planerade sträckningen för att identifiera och avgränsa eventuella markföroreningar. Inga föroreningar har hittats i undersökningspunkter utmed planerad ny vägsträckning. Risken för föroreningspåverkan från avfallsupplaget bedöms därmed som liten. För byggskedet kommer kontrollprogram upprättas med krav på miljöåtgärder och byggmetoder som förebygger/minimerar miljöpåverkan. Hantering och transport av förorenade massor ska följa gällande lagstiftning samt föreläggande från tillsynsmyndighet. En masshanteringsplan kommer att upprättas i samband med framtagande av bygghandlingar.*

Samråd med ledningsägare

Möte har hållits med berörda ledningsägare den 9 juni 2017. På mötet har följande bolag varit representerade: Skanova, Skånska Energi, Lomma kommun, Kävlinge kommun, E.ON, Svenska Kraftnät och Swedegas.

På mötet har tekniska lösningar för berörda ledningar diskuterats, till exempel utformning på ledningsomläggning, avstängningstider och byggordning.

Samråd med enskilda som kan bli särskilt berörda

Med enskilda som kan bli särskilt berörda menas fastighetsägare till fastigheter där mark eller utrymme tas i anspråk genom äganderätt, servitutsrätt eller tillfällig nyttjanderätt, samt fastighetsägare till fastigheter med bostadsbyggnader som utan åtgärder utsätts för buller över riktvärden.

Samrådsmöte genomfördes den 22 maj på Bjärehovsskolans matsal i Bjärred. Kallelse gjordes genom brevutskick till enskilda som kan bli särskilt berörda. Mötet genomfördes som ett öppet hus där besökare kunde ta del av samrådsdokumenten samt prata med Trafikverkets representanter. Även Lomma kommun fanns representerad. På mötet kom ca 20 privatpersoner.

Frågor som diskuterades var bland annat uppgifter om ledningar som kan påverkas, ombyggnad av enskilda vägar, markanspråk och buller. Även utformningsfrågor diskuterades samt frågor kring påverkan under byggtiden.

Inkomna yttranden

Under samrådstiden för samrådshandling – utformning av planförslag har 6 st yttranden inkommit från enskilda som kan bli särskilt berörda.

En fastighetsägare vill ha möjlighet att ta sig till busshållplatsen från nuvarande utfart på väg 913 och uttrycker oro om fara med att behöva korsa väg 913 för att ta sig till busshållplatsen.

Trafikverkets svar: *En trappa föreslås anläggas på den norra sidan om väg 913 där det största flödet av resenärer till busshållsplatserna förväntas. Resenärer som ska till busshållsplatserna från den södra sidan om vägen hänvisas till de nya anslutnings-vägarna. Passage över väg 913 kommer ske i plan, samma som idag, men räcken kommer finnas vid underfarten för att styra var korsande passager kan ske. När en station anläggs i Flädie finns möjligheten att anlägga en planskild förbindelse eftersom behovet då ökar markant.*

En sakägare är orolig över hastigheten på vägen eftersom den nya sträckningen är rakare än befintlig väg 913 och föreslår därför ett mitträcke för att minska olycksrisken.

Trafikverkets svar: *Med hänsyn till hastighetsstandard och trafikeringsprognos har beslut tagits att vägen inte kommer utrustas med mitträcke.*

En fastighetsägare har önskemål om en cirkulationsplats för enklare anslutningar och som en hastighetsdämpande åtgärd.

Trafikverkets svar: *Trafikverket noterar synpunkten. En ny cirkulationsplats i anslutning till väg 913 är inget som ryms inom detta projekt.*

En fastighetsägare önskar att en utredning görs om att dra vägen under järnvägen i befintligt läge.

Trafikverkets svar: *Läget för väg 913 och korsningspunkten med järnvägen är utredd i föregående skede. Väg 913 kommer anläggas söder om befintligt väg med hänsyn till linjeföring, byggbarhet och kostnad.*

En fastighetsägare uttrycker önskemål om att anslutande vägar byggs färdig innan arbetet med väg 913 påbörjas och att Trafikverket ser till att denna är dimensionerad för lantbruksmaskiner. Önskemål har även lagts om att markvägen ska sträcka sig till den nya trafikplatsen för att minska risken vid vänstersväng.

Trafikverkets svar: *Enskilda vägar och dess anslutningspunkter som behöver byggas om med anledning av ombyggnaden av väg 913 kommer inte fastställas i vägplanen men förslag visas på möjliga ombyggnader av vägarna och anslutningar. Eventuella önskemål om enskilda vägar kan lämnas i samband med lantmäteriförrättning som sker efter att vägplanen är fastställd.*

Innan slopande av befintlig utfart till väg 913 kommer den nya anslutningsvägen rustas upp till lämplig standard för att säkerställa att boende i området har åtkomst till väg 913.

En fastighetsägare önskar att cykelvägen istället byggs närmre befintlig väg för att minska markanspråket och poängterar att inte bara den mark som Trafikverket tar i anspråk påverkas utan även områden intill kan försvinna ur produktion på grund av svårigheter att bruka den. Fastighetsägaren ifrågasätter även behovet och nyttan med en cykelväg förbi Flädie samt uttrycker önskemål om att nedfarter till åkrarna byggs för att slippa köra omvägar.

Trafikverkets svar: *Gång-, cykel- och mopedvägens utformning och placering på den norra sidan om väg 913 är anpassad med hänsyn till avvattning och god trafiksäkerhet. Syftet med gång- cykel- och mopedvägen är att öka trafiksäkerheten för oskyddade trafikanter. Behovet av fler cykelvägar ses öka i framtiden där Region Skånes mål är att cykelresorna ska öka med 58% till år 2030. Möjligheten för nedfarter till åkermarken kommer studeras närmare i nästa skede.*

En fastighetsägare uttrycker önskemål om bullerplank vid banvallen alternativt att vägen sänks tidigare så att vägrenen blir en slags bullervall. Även en annan fastighetsägare önskar bullervall. Ett par fastighetsägare har också önskemål om utökad bullermätning, både på en ovanvåning och en stuga, med eventuella efterföljande fönsteråtgärder.

Trafikverkets svar: *Vid utbyggnaden av väg 913 tillämpas riktvärden för buller enligt planeringsfallet väsentlig ombyggnad. Skyddsåtgärder genomförs för att riktvärdena ska innehållas vid samtliga fastigheter som berörs av utbyggnaden i den mån de bedöms tekniskt möjliga och ekonomiskt rimliga. En bullerutredning har genomförts inom ramen för projektet. Utifrån denna utredning genomförs de bullerskyddsåtgärder som krävs för att gällande riktvärden ska innehållas. Inga bullerskyddsåtgärder utförs för mindre byggnader, typ komplementbostadshus som avses i 9 kap. 4 a § plan- och bygglagen. Lag (2014:901). En sänkning av vägen tidigare bedöms inte vara ett ekonomiskt rimligt alternativ med hänsyn till att det krävs en större ombyggnad och massöverskottet ökar.*

En fastighetsägare önskar viltstängsel längs Leråkra banvall.

Trafikverkets svar: *Det kommer inte sättas upp viltstängsel längs vägen inom ramen för detta projekt. Uppsättning av viltstängsel behöver ses i ett större sammanhang och inte bara på en kort stäcka för att inte riskera att problemet med viltet förskjuts någon annanstans.*

En fastighetsägare ställer sig frågande till skador som uppkommit under borrningar för grundvattenprover och hur ersättning för detta hanteras. En annan fastighetsägare undrar över ersättning för uteblivet arrende för den mark Trafikverket kommer att ta i anspråk.

Trafikverkets svar: *Fastighetsägaren har rätt till ersättning för mark som Trafikverket tar i anspråk vid ett väg- eller järnvägsbygge och för de flesta skador som uppstår i samband med byggandet. Även den som har nyttjanderätt eller någon annan särskild rätt till en fastighet kan ha rätt till ersättning. Ersättningen beräknas och intrånget bedöms efter ersättningsnormer som bygger på ersättningsreglerna i lagarna och på rättspraxis.*

En fastighetsägare önskar att det kommunala avloppet ska ledas till hans nya hus och lämnar förslag på sträckning.

Trafikverkets svar: *Önskemål kring dragning av nytt avlopp vidarebefordras till Lomma kommun.*

En fastighetsägare har yttrat sig angående utformningen av en anslutningsväg till väg 913 och ifrågasatt omfattningen av det markintrång som vägen orsakar på berörd fastighet.

Trafikverkets svar: *Ett alternativt utformningsförslag är framtaget och översänt till fastighetsägaren.*

Underlag

Val av lokalisering

Nedan redovisas minnesanteckningar och inkomna yttranden under arbetet med vägplanens samrådshandling – val av lokalisering.

Minnesanteckningar (ärendenummer TRV 2015/12842)

- Samrådsmöte med Skånetrafiken 2015-11-12
- Samrådsmöte med Lomma kommun 2015-11-19
- Samrådsmöte med Länsstyrelsen i Skåne län 2016-06-08
- Allmänt samrådsmöte 2016-07-06

Inkomna skriftliga yttranden (ärendenummer TRV 2015/12842)

- 2016-02-10 Privatperson (allmänhet)
- 2016-04-13 Privatperson, två underskrifter (enskilt berörd)
- 2016-06-30 Jordbruksverket
- 2016-07-06 Privatperson (allmänhet)
- 2016-07-06 Privatperson (allmänhet)
- 2016-07-06 Privatperson (allmänhet)
- 2016-07-06 Privatperson (allmänhet)
- 2016-07-06 Privatperson (allmänhet)
- 2016-07-06 Privatperson (allmänhet)
- 2016-07-06 Privatperson (allmänhet)
- 2016-07-06 Privatperson (allmänhet)
- 2016-07-31 Privatperson (allmänhet)
- 2016-08-09 Tekniska förvaltningen Lunds kommun
- 2016-08-21 Föreningen Flädie by
- 2016-08-23 Höje å vattenråd
- 2016-08-26 Privatperson (enskilt berörd)
- 2016-08-29 Försvarsmakten
- 2016-0829 Naturskyddsföreningen i Lomma-Bjärred
- 2016-08-30 Privatperson, fyra underskrifter (enskilt berörda)
- 2016-08-31 Region Skåne
- 2016-08-31 Lantbrukarnas Riksförbund, LRF Skåne
- 2016-09-15 Lomma kommun

Utformning av planförslag

Nedan redovisas minnesanteckningar och inkomna yttranden under arbetet med vägplanens samrådshandling – utformning av planförslag.

Minnesanteckningar (ärendenummer TRV 2015/12842)

- Samtal med Elisabet Weber, Länsstyrelsen i Skåne 2017-03-24
- Samrådsmöte med Lomma kommun 2017-04-12
- Samrådsmöte med Region Skåne 2017-04-12

Inkomna skriftliga yttranden (ärendenummer TRV 2015/12842)

- 2017-05-12 Jordbruksverket
- 2017-05-15 Naturvårdsverket
- 2017-05-22 Privatperson
- 2017-05-22 Privatperson
- 2017-06-01 Privatperson
- 2017-06-07 E.ON
- 2017-06-08 Kraftringen
- 2017-06-09 Lantbrukarnas Riksförbund, LRF
- 2017-06-09 Privatperson
- 2017-06-12 Privatperson
- 2017-06-12 Privatperson
- 2017-06-12 SGI
- 2017-06-12 Försvarsmakten
- 2017-06-12 Sveriges Åkeriföretag Syd
- 2017-06-12/2017-06-14 Region Skåne
- 2017-06-15 Lomma kommun
- 2017-06-20 SGU

TRAFIKVERKET

Trafikverket, Box 366, 201 23 Malmö. Besöksadress: Gibraltargatan 7.
Telefon: 0771-921 921, Texttelefon: 010-123 50 00

www.trafikverket.se

KOORDINATSYSTEM

SYSTEM I PLAN: SWEREF 99 13 30
SYSTEM I HÖJD: RH 2000

TECKENFÖRKLARING

- RÄKNAD LINJE VÄG 913
- RÄKNAD LINJE GÅNG-, CYKEL - OCH MOPEDVÄG
- RÄKNAD LINJE MARKVÄG

TYP AV PLAN
VÄGPLAN

GRANSKNINGSSTATUS / SYFTE

HANDLINGSTYP

DATUM	LEVERANS / ÄNDRINGS-PM
2018-01-15	

OBJEKT
VÄG 913
BJÄRRED-FLÄDIE

DELOMRÅDE / BANDEL
DELEN SÖDER OM FLÄDIE

ANLÄGGNINGDEL
VÄG 913

OBJEKTNUMMER / KM	KONSTRUKTIONSNUMMER
145669	

BESTÄLLARE	LEVERANTÖR
TRAFIKVERKET	TYRÉNS

SKAPAD AV	UPPDRAGSNUMMER
V. PERSSON	259192
GODKÄND AV	AVDELNING
P. RAGNARSSON	VÄG - MARK

RITNINGSTYP
PLAN

TEKNIKOMRÅDE / INNEHÅLL
VÄGUTFORMNING

BESKRIVNING
ÖVERSIKTSKARTA

SKALA	FORMAT	FÖRVALTNINGSNUMMER
1:5000	A1	

RITNINGSNUMMER	BLAD	NÄSTA BLAD	BET
101T0101			

TRAFIKVERKET

PLANBESKRIVNING

Väg 913, Bjärred - Flädie, delen söder om Flädie

Lomma kommun, Skåne län

Planbeskrivning, Granskningshandling 2017-10-13

Projektnummer: 145669

Trafikverket
Postadress: Box 366, 201 23 Malmö
E-post: investeringsprojekt@trafikverket.se
Telefon: 0771-921 921

Dokumenttitel: Väg 913, Bjärred - Flädie, delen söder om Flädie
Författare: Tyréns AB
Dokumentdatum: 2017-10-13
Ärendenummer: TRV 2015/12842
Projektnummer: 145669
Version: 1.0
Kontaktperson: Olof Fredholm, Trafikverket

Innehåll

1. SAMMANFATTNING 6

1.1 ÄNDAMÅL 6
1.2 FÖRUTSÄTTNINGAR 6
1.3 UTFORMNING 6
1.4 BYGGSKEDE 6
1.5 SKYDDSÅTGÄRDER OCH FÖRSIKTIGHETSMÅTT 7
1.6 EFFEKTER OCH KONSEKVENSER 7

2. BESKRIVNING AV PROJEKTET, DESS BAKGRUND, ÄNDAMÅL OCH PROJEKTMÅL 8

2.1 BAKGRUND 8
2.2 PLANLÄGGNINGSPROCESSEN 8
2.3 ÄNDAMÅL OCH PROJEKTMÅL 9
2.4 TIDIGARE UTREDNINGAR 9
2.5 TIDIGARE BESLUT 10
2.6 ANGRÄNSANDE PROJEKT 10

3. FÖRUTSÄTTNINGAR 11

3.1 VÄGENS FUNKTION OCH STANDARD 11
3.2 VÄGHÅLLARE 11
3.3 TRAFIK OCH ANVÄNDARGRUPPER 11
3.4 LOKALSAMHÄLLE OCH REGIONAL UTVECKLING 12
3.5 LANDSKAPET OCH STADEN 12
3.6 MILJÖ OCH HÄLSA 13
3.7 BYGGNADSTEKNISKA FÖRUTSÄTTNINGAR 16

4. DEN PLANERADE VÄGENS LOKALISERING OCH UTFORMNING MED MOTIV 18

4.1 VAL AV LOKALISERING MED MOTIV 18
4.2 VAL AV UTFORMNING MED MOTIV 18
4.3 GESTALTNING AV PLANFÖRSLAGET 20
4.4 BYGGSKEDE 22
4.5 SKYDDSÅTGÄRDER OCH FÖRSIKTIGHETSMÅTT SOM REDOVISAS PÅ PLANKARTA OCH FASTSTÄLLS 23
4.6 BORTVALDA SKYDDSÅTGÄRDER 23
4.7 ÅTGÄRDER SOM PLANERAS I PROJEKTET MEN SOM INTE FASTSTÄLLS 23

5. EFFEKTER OCH KONSEKVENSER AV PROJEKTET 24
5.1 TRAFIK OCH ANVÄNDARGRUPPER **24**
5.2 LOKALSAMHÄLLE OCH REGIONAL UTVECKLING **24**
5.3 MILJÖ OCH HÄLSA **24**
5.4 SAMHÄLLSEKONOMISK BEDÖMNING (SAMMANFATTNING) **28**
5.5 INDIREKTA OCH SAMVERKANDE EFFEKTER OCH KONSEKVENSER **29**
5.6 PÅVERKAN UNDER BYGGNADSTIDEN **29**

6. SAMLAD BEDÖMNING OCH MÅLUPPFYLLELSE 31
6.1 SAMLAD BEDÖMNING **31**
6.2 MÅLUPPFYLLELSE **31**

7. MARKANSPRÅK OCH PÅGÅENDE MARKANVÄNDNING 36
7.1 PÅGÅENDE MARKANVÄNDNING **36**
7.2 PERMANENTA MARKANSPRÅK **36**
7.3 MARKANSPRÅK MED TILLFÄLLIG NYTTJANDERÄTT **36**
7.4 LEDNINGSOMLÄGGNINGAR **36**

8. FORTSATT ARBETE 39
8.1 TILLSTÅND OCH DISPENSER **39**
8.2 FRÅGOR FÖR FORTSATT UTREDNING **39**
8.3 UPPFÖLJNING OCH KONTROLLER **40**

9. GENOMFÖRANDE OCH FINANSIERING 41
9.1 FORMELL HANTERING **41**
9.2 GENOMFÖRANDE **42**
9.3 AVTAL **42**
9.4 FINANSIERING **42**

10. UNDERLAGSMATERIAL OCH KÄLLOR 44
10.1 UNDERLAGSRAPPORTER **44**
10.2 TIDIGARE UTREDNINGAR **44**
10.3 PUBLIKATIONER OCH SKRIFTLIGT MATERIAL **44**
10.4 KARTUNDERLAG **44**

1. Sammanfattning

1.1 Ändamål

Väg 913 sträcker sig från Bjärred förbi Flädie och vidare till Lund. Söder om Flädie korsar väg 913 Lommabanan i plan. För att öka trafiksäkerheten i korsningen mellan vägen och järnvägen samt att öka trafiksäkerheten för oskyddade trafikanter som färdas längs med väg 913 planerar Trafikverket för att bygga om plankorsningen till en planskild korsning samt separera vägtrafiken och gång-, cykel- och mopedtrafiken, vilket är anledningen till att den här vägplanen tas fram.

Ombyggnaden/omdragningen av väg 913 är sammankopplat med projekt Lommabanan, Kävlinge-Arlöv. Ändamålet med det projektet är att möjliggöra persontågstrafik med pågatåg på Lommabanan, med bibehållen kapacitet för godståg. Det innebär bland annat att åtgärder görs för att öka säkerheten vid korsningar mellan väg och järnväg.

1.2 Förutsättningar

Landskapet runt Flädie är präglat av ett tydligt slättlandskap med vida utblickar. Byarna, de spridda gårdarna och landmärken som Flädie kyrka syns tydligt i landskapet och gör det lätt att orientera sig. Infrastrukturen i form av väg E6, väg 913 och Lommabanan skapar tydliga barriärer där väg E6 med dess trafikplats skär av den gamla medeltida kopplingen mellan byarna Flädie och Fjelie.

Det aktuella området domineras av jordbruksmark med några enstaka bostäder/gårdar med tillhörande tomtmark. I en naturvärdesinventering som har genomförts i området påträffades sammanlagt åtta objekt som bedömdes ha naturvärden. De mest värdefulla var Flädiebäcken med en värdefull fiskfauna samt Flädie kyrkdamm som främst verkar vara ett viktigt vatten för fåglar.

I anslutning till den aktuella vägsträckan finns kända fornlämningar i form av fynd-, offer- och boplatser som dock inte berörs av utbyggnadsalternativet. Söder om befintlig väg 913 finns ett utpekat värdefullt objekt, Leråkra, vilket bär spår av den gamla järnvägslinjen mellan Lund och Bjärred. Leråkra station är utpekad som kulturhistoriskt värdefull och bevarandevärd byggnad.

1.3 Utformning

Vägplanen omfattar ombyggnad/omdragning av väg 913 på en sträcka av ca en kilometer och en ny gång,- cykel- och mopedväg på en sträcka av ca 1,9 kilometer. Vidare hanterar vägplanen indragning av väg från allmänt underhåll och nytt läge för busshållplats. Den nya sträckningen av väg 913 samt gång,- cykel- och mopedvägen kommer att korsa Lommabanan i en vägport under järnvägen. I projektet ingår även en markväg, som delvis anläggs i befintlig vägs sträckning, och att lägga om enskilda vägar där det behövs. Vägplanen avgränsas i väster av väg 904 (Flädie Kyrkväg) och i öster av väg 914 (Flädie Mejeriväg).

Gång,- cykel- och mopedväg samt markväg
Vid väg 904 ansluts den nya gång,- cykel- och mopedvägen till den befintliga gång- och cykelvägen som följer väg 913 från Bjärred. Den nya gång,- cykel- och mopedvägens placeras på den norra sidan om väg 913. Där den går över Flädiebäcken byggs en ny gång-, cykel- och mopedbro. Strax väster om väg 914 viker gång,- cykel- och mopedvägen av norrut från väg 913 och ansluter till en ny markväg för vidare färd österut.

Väg 913
Den nya sträckningen av väg 913 startar efter passagen över Flädiebäcken. Den nya planskilda korsningen med Lommabanan föreslås utformas som en järnvägsbro där väg 913 och gång-, cykel- och mopedvägen går under järnvägen i en vägport. Utformningen av skärningen ner till vägporten och själva porten har gjorts genom en avvägning mellan funktion, upplevelse och markanspråk.

Busshållplatser
De befintliga hållplatslägena rivs och ersätts med två nya lägen som flyttas ner till den planerade vägporten. De nya hållplatslägena utformas liksom de befintliga som fickhållplatser. Resenärer tar sig till och från busshållplatsen via en trappa alternativt använder sig av gång,- cykel- och mopedvägen för att ta sig upp på markplan.

1.4 Byggskede

Byggskedet bedöms pågå under 12-18 månaders tid. Byggandet innebär att tillfälliga markanspråk görs för etableringsytor, byggvägar och tillfälliga vägar för omledning av trafik. Samtliga ytor som tas i anspråk tillfälligt under byggtiden kommer att återställas när byggnationen är klar om inget annat avtalas.

Byggnationen föreslås ske med trafiken igång under hela entreprenaden. För byggandet av den nya sträckningen av väg 913 kan trafiken pågå med minimal störning på den befintliga vägen. Den nya järnvägsbron som ska gå över vägporten byggs färdig utanför järnvägsområdet och skjuts sedan på plats, för att undvika att tågtrafiken måste vara avstängd under tiden som bron byggs.

1.5 Skyddsåtgärder och försiktighetsmått

De skyddsåtgärder och försiktighetsmått som ska genomföras är faunapassage samt fastighetsnära bullerskyddsåtgärder.

Faunapassage, i form av strandpassage, avser små till medelstora däggdjur och innebär att ingen försämring sker beträffande faunans möjlighet att röra sig fritt utmed vattendraget intill den nya gång-, cykel- och mopedvägen över Flädiebäcken.

Fastighetsnära bullerskyddsåtgärder föreslås i form av fasadåtgärder och skydd av uteplatser, för att trafikbullernivåer på aktuella fastigheter ska hållas inom fastställda riktvärden. Totalt är fem fastigheter aktuella för erbjudande om bullerskyddsåtgärder.

1.6 Effekter och konsekvenser

Trafiksäkerhet
Planförslaget bedöms innebära att trafiksäkerheten ökar för samtliga trafikantgrupper. För trafikantgruppen barn bedöms planförslaget innebära positiva konsekvenser. En separat gång-, cykel- och mopedbana ökar inte bara trafiksäkerheten utan även möjligheten för barn att färdas längs sträckan på egen hand. Även förslagets förbättrade trafiktekniska standard förväntas bidra till ökad trafiksäkerhet.

Naturmiljö
Utbyggnaden innebär relativt små eller obetydliga intrång i ett fåtal naturvärdesobjekt. Ett intrång sker vid Flädiebäcken, vilket främst handlar om att en ny bro för gång-, cykel- och mopedvägen ska byggas över bäcken.

Kulturmiljö och fornlämningar
En utbyggnad enligt vägplanen bedöms inte innebära någon betydande effekt på kulturlandskapet i stort eller läsbarheten och sambanden i landskapet. Några intrång i det lokalt utpekade kulturmiljöobjektet, Leråkra, kommer inte heller att behövas till följd av utbyggnadsalternativet.

Vägplanen medför intrång i det stora indikationsområdet (som omfattar i princip hela planområdet) där arkeologerna bedömt sannolikheten som stor för upptäckt av nya, tidigare ej kända och under mark dolda fornlämningar.

Vatten
I samband med ökade trafikmängder kan ökade föroreningshalter i vägdagvattnet förväntas vilket skulle kunna innebära negativ påverkan på främst ytvattenförekomster. Den föreslagna dagvattenhantering bedöms ge bättre förutsättningar för dagvattenrening än dagens avvattning av väg 913.

Påverkansområdet för grundvattenavsänkning blir begränsat. En brunnsinventering som har utförts visar att inga brunnar ligger inom påverkansområdet.

Sammantaget bedöms utbyggnadsalternativet innebära inga eller obetydliga effekter och konsekvenser ur vattensynpunkt och möjligheten till att uppnå god status för miljökvalitetsnormerna för vatten bedöms oförändrad.

Jordbruksmark
Ombyggnaden/omdragningen av vägen innebär att jordbruksmark tas i anspråk, framförallt för den nya planskilda korsningen och gång-, cykel- och mopedvägen. Intrånget på jordbruksmark blir relativt begränsat och bedöms inte nämnvärt försvåra brukandet av marken.

Påverkan under byggtiden
Under byggtiden kommer arbetena kräva tillfälliga intrång på jordbruksmark, främst för tillfälliga upplag, tillfälliga fastighetsinfarter, uppställningsytor och tillfälliga byggvägar. Efter byggskedet återställs dessa ytor, men effekten blir att packningsskador på jordbruksmarken uppkommer.

2. Beskrivning av projektet, dess bakgrund, ändamål och projektmål

2.1 Bakgrund

Väg 913 sträcker sig från Bjärred förbi Flädie fram till trafikplats Flädie. Öster om trafikplats Flädie fortsätter vägen mot Lund, men då som väg E6.02 (tidigare väg 16). Söder om Flädie korsar väg 913 Lommabanan i plan. För att öka trafiksäkerheten planerar Trafikverket för att bygga om plankorsningen till en planskild korsning samt separera vägtrafiken och gång- och cykeltrafiken, vilket är anledningen till att den här vägplanen tas fram. Planområdet för vägplanen sträcker sig från utfarten från väg 904 i väster till utfarten från väg 914 i öster, en sträcka på cirka 1,9 km.

Ombyggnaden/omdragningen av väg 913 är sammankopplat med projekt Lommabanan, Kävlinge-Arlöv, se figur 2.1. Ändamålet med det projektet är att möjliggöra persontågstrafik med pågatåg på Lommabanan, med bibehållen kapacitet för godståg. Det innebär bland annat att åtgärder görs för att öka säkerheten vid korsningar mellan väg och järnväg.

Ett införande av persontrafik på Lommabanan har diskuterats under lång tid. Det finns starka önskemål från berörda kommuner samt Region Skåne/Skånetrafiken om persontrafik på Lommabanan. Även Trafikverket anser att det är önskvärt att trafikera banorna med persontrafik, under förutsättning att åtgärder vidtas som säkrar godstrafikens utveckling.

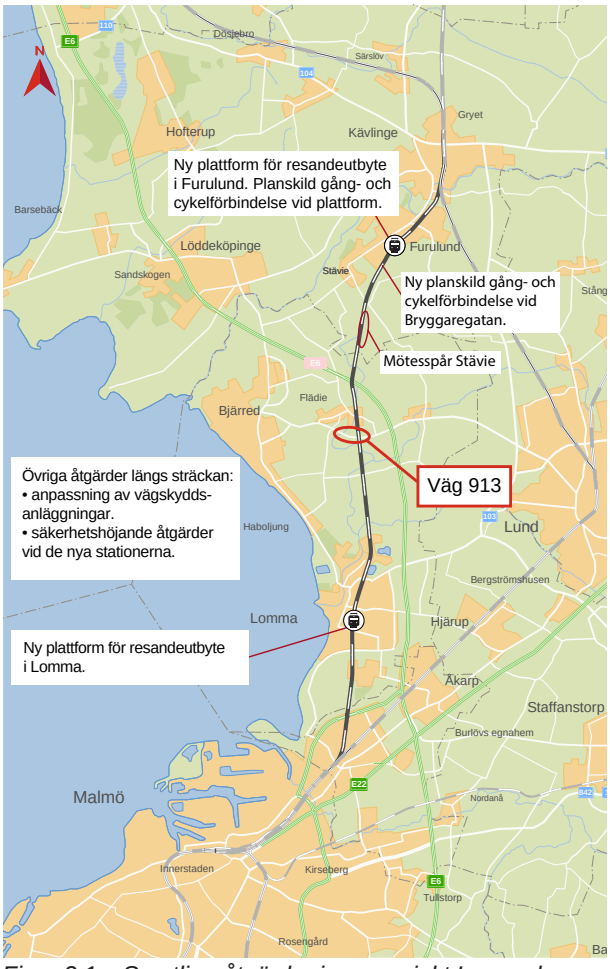
2.2 Planläggningsprocessen

Ett vägprojekt ska planeras enligt en särskild planläggningsprocess som styrs av lagar och som slutligen leder fram till en vägplan. I planläggningsprocessen utreds var och hur vägen ska byggas. Hur lång tid det tar att få fram svaren beror på projektets storlek, hur många undersökningar som krävs, om det finns alternativa sträckningar, vilken budget som finns och vad de berörda tycker.

I början av planläggningen tar Trafikverket fram ett underlag som beskriver hur projektet kan påverka miljön. Länsstyrelsen beslutar sedan om projektet kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. I så fall ska en miljökonsekvensbeskrivning tas fram till vägplanen, där Trafikverket beskriver projektets miljöpåverkan och föreslår försiktighets- och skyddsåtgärder. För utbyggnaden av väg 913 beslutade länsstyrelsen i Skåne län den 18 oktober 2001 att projektet kan medföra betydande miljöpåverkan.

Samråd är viktigt under hela planläggningen. Det innebär att Trafikverket tar kontakt och för dialoger med andra myndigheter, organisationer, allmänheten och särskilt berörda, för att Trafikverket ska få ta del av deras synpunkter och kunskap. Synpunkterna som kommer in under samråd sammanställs i en samrådsredogörelse.

Planen inklusive miljökonsekvensbeskrivningen hålls tillgänglig för granskning så att de som berörs kan lämna synpunkter innan Trafikverket gör den färdig. När planen är fastställd följer en överklagandetid innan planen vinner laga kraft. Först efter detta kan Trafikverket påbörja utbyggnaden av projektet. Planläggningsprocessen visas i figur 2.2. Läs mer om formell process i avsnitt 9.1.

Figur 2.1 Samtliga åtgärder inom projekt Lommabanan, Kävlinge - Arlöv. Ombyggnad/omdragning av väg 913 syns i mitten av bilden.

2.3 Ändamål och projektmål

2.3.1. Ändamål

Ändamålet med vägplanen är att öka trafiksäkerheten i korsningen mellan väg 913 och Lommabanan samt att öka trafiksäkerheten för oskyddade trafikanter som färdas längs med väg 913.

2.3.2. Projektmål

Trafikverket har följande övergripande projektmål för projekt Lommabanan, Kävlinge-Arlöv, där väg 913 är en del:

- Trafikverkets intention är att ha en helhetssyn på väg- och järnvägsanläggningarna för att uppnå en effektiv drift och ett underhållsvänligt, kostnadseffektivt väg- och järnvägssystem. Alla förändringar, ny- och reinvesteringar i anläggningen utförs ur ett LCC-perspektiv med målsättning att minimera livscykelkostnaderna.

- Målsättningen för den färdiga anläggningen är att underhåll och felavhjälpning kan utföras på ett effektivt, miljömässigt och arbetsmiljömässigt riktigt sätt. Målsättningen vid investering ska vara att den sker på ett effektivt, miljömässigt och arbetsmiljömässigt riktigt sätt. Enkla och standardiserade lösningar kan väljas när de uppfyller efterfrågad funktion.

För ombyggnaden/omdragningen av väg 913 tillkommer följande projektmål:

- Projektet ska leverera ett förankrat och lättillgängligt resultat som tydligt motiverar val av placering och utformning av väg 913 söder om Flädie.

2.4 Tidigare utredningar

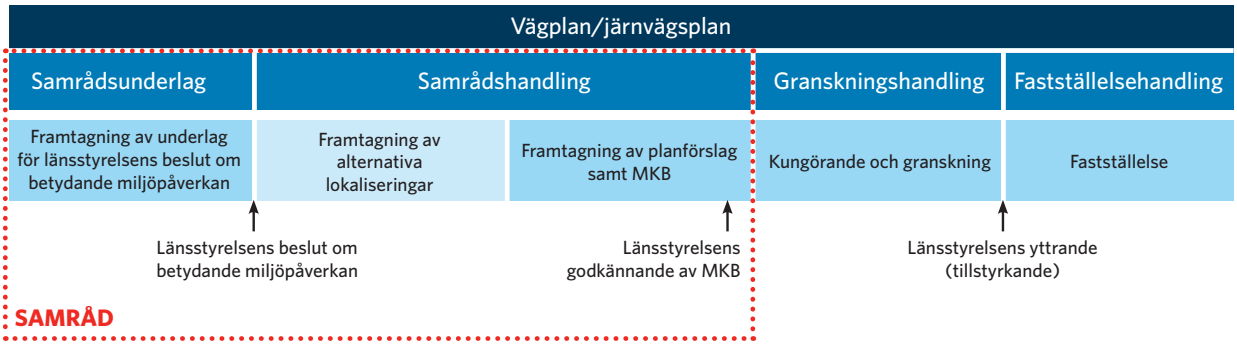
Åtgärder på väg 913 har utretts under ett flertal år. Vägplanen har föregåtts av nedanstående utredningar.

2.4.1. Förstudie vägarna 913 och 16, Flädie - Lund (2000-06-15)

Planeringsprocessen har ändrats sedan de första utredningarna genomfördes. Förstudien jämställs med samrådsunderlag i den nya planläggningsprocessen. I förstudien studerades tre olika alternativ för ombyggnad av väg 913. Nollalternativet definierades som att ingen åtgärd görs, nollalternativ + definierades som att det görs förbättringar på befintlig väg. Alternativ 1 innebar en utbyggnad i helt eller delvis nytt läge. Slutsatsen blev att alla tre alternativ bör studeras vidare. När det gäller ombyggnadsalternativet konstaterade förstudien att det inte bara är brister i den gamla vägen som är intressant att studera, utan även möjligheten att tillföra helt nya transportmöjligheter i form av persontrafik på Lommabanan. Med persontrafiken utreds även lämpliga hållplatslägen, där Flädie var ett sådant läge då förstudien togs fram. För att minimera avståndet mellan väg och järnväg och därmed underlätta byte mellan bil och tåg föreslogs i förstudien att väg 913 skulle kunna läggas om i en nordligare sträckning mellan väg 904 och väg 914. Korsningen med Lommabanan föreslås då vara planskild.

2.4.2. Vägutredning väg 913 och 16, Bjärred - Lund (2006-12-20)

I vägutredningen studerades tre olika alternativa lösningar för väg 913. I alternativ 1 föreslogs en ny sträckning av väg 913 norr om befintlig väg förbi Flädie. Väg 16 föreslås i detta alternativ byggas ut i befintlig sträckning, och kapacitetshöjande åtgärder föreslås för trafikplats Flädie. I alternativ 2 föreslogs en ny sträckning för väg 913 förbi Flädie och fram till trafikplats Flädie. Trafikplatsen flyttas

Figur 2.2 Planläggningsprocessen för framtagande av väg- och järnvägsplaner.

i detta alternativ något norrut. Väg 16 föreslås byggas ut i delvis ny sträckning. I alternativ 3 föreslogs även här en ny sträckning av väg 913 norr om befintlig väg förbi Flädie, i kombination med ett antal åtgärder på väg 16 och en ny trafikplats för ny anslutning av väg 16 till E6.

I vägutredningens slutsats rekommenderas arbetet gå vidare enligt alternativ 1.

2.4.3. Vägplan, val av lokalisering väg 913, Bjärred - Flädie, delen söder om Flädie (2016-06-27)

Val av lokalisering motsvarar den föregående planeringsprocessens vägutredning. En ny lokaliseringsstudie har genomförts eftersom ett tidigare ostuderat alternativ med sträckning av väg 913 söder om befintlig väg ska utredas. Intentionen med ett läge söder om befintlig väg är att göra ett minimalt intrång på befintliga fastigheter och en minimal inverkan på befintlig trafik under byggtiden samtidigt som en harmonisk linjeföring eftersträvas med längre geometriska element.

I val av lokalisering studeras även ett alternativ norr om befintlig sträckning, enligt vad som studerats i tidigare utredningar. Slutsatsen av studien visar att både den norra och den södra alternativa sträckningen kan tillgodose planskildhet med Lommabanan. Det södra alternativet rekommenderas bland annat eftersom det ger mindre påverkan på natur- och kulturvärden, tar mindre värdefull jordbruksmark i anspråk och orsakar en mindre fragmentering av landskapsbilden. Vid en kostnadsbedömning bedöms det södra alternativet vara mest fördelaktigt.

2.5 Tidigare beslut

Följande beslut av vikt har fattats.

- Länsstyrelsen i Skåne län beslutade att projektet kan antas medföra en betydande miljöpåverkan 2001-10-18.
- Länsstyrelsen godkänner miljökonsekvensbeskrivningen som tillhör vägutredningen, 2007-01-16.
- Länsstyrelsens och kommunens yttrande över val av lokalisering, 2016-09-30 respektive 2016-09-29. Länsstyrelsen förordar det sydliga alternativet. Lomma kommun vidhåller tidigare ställningstagande om att utredningen måste kompletteras för att kunna välja det mest lämpliga lokaliseringsalternativet.
- Trafikverkets beslut om val av lokalisering, 2016-10-14. Trafikverket beslutar att projektet rörande ombyggnad av väg 913 ska drivas vidare enligt det sydliga alternativet. Motiveringen är att uppnå projektets ändamål med minsta intrång och utan oskälig kostnad.

2.6 Angränsande projekt

I regionen finns ett antal projekt som i större eller mindre omfattning kan beröra det aktuella projektet. Följande projekt angränsar mer direkt till vägplanen för ombyggnaden/omdragningen av väg 913:

- Lommabanan Kävlinge-Arlöv, järnvägsplan för mötesspår i Stävie. Utbyggnad av ett nytt mötesspår för att möjliggöra bibehållen kapacitet när Lommabanan ska trafikeras av både persontrafik och godstrafik. Järnvägsplanen har skickats för fastställelse. Byggskedet beräknas pågå år 2019/2020 med planerad trafikstart år 2020.
- Lommabanan Kävlinge-Arlöv, åtgärder i Lomma och Furulund. Åtgärderna inkluderar bland annat nya plattformar för resandeutbyte och två nya planskilda gång- och cykelvägar i Lomma.
- E6.02 Flädie - Lund och trafikplats Flädie. Breddning av väg E6.02 (före detta väg 16) till 2+2-väg med mitträcke. En ny bro över E6 med fler körfält och nuvarande trafiksignal vid trafikplats Flädie ersätts med en cirkulationsplats. Samåkningsparkeringen öster om trafikplatsen ersätts med en ny väster om trafikplatsen. Byggstart var i augusti 2016 och byggtiden är planerad att pågå till och med april 2018.

3. Förutsättningar

3.1 Vägens funktion och standard

Väg 913 är en sekundär länsväg, utformad som en tvåfältsväg utan mittseparering och med skyltad hastighetsbegränsning 70 km/h. Vägbredden är åtta meter. Vägen fungerar som en viktig trafikled från Bjärred mot trafikplats Flädie, som sedan ger valmöjlighet att åka österut mot Lund, söderut mot Malmö eller norrut mot Landskrona.

Separat gång- och cykelväg finns i dagsläget inte längs den aktuella sträckan för vägplanen. Ett antal utfarter finns från andra vägar, både allmänna och enskilda vägar. Flädiebäcken och ett biflöde till Flädiebäcken korsar vägen under broar.

Väg 913 korsar Lommabanan i plan. Korsningen är försedd med vägskyddsanläggning i form av halvbommar.

3.2 Väghållare

Till de statliga vägarna 904, 907, 913 och 914 ansluter ett antal enskilda vägar. För gång- och cykelvägen som ansluter västerifrån, från Bjärred, samt för Flädie Banväg står Lomma kommun som väghållare.

3.3 Trafik och användargrupper

3.3.1. Trafikflöden

I tabell 3.1 redovisas uppmätta trafikmängder

Tabell 3.1 Trafikmängder på väg 913 år 2015 och i prognosåret år 2040.

År	ÅDT	Andel tung trafik
2015	7400	6%
2040	11400	6%

för år 2015 och en prognos för år 2040. Siffrorna anger det antal bilar som passerar i genomsnitt per dygn under ett år, årsmedeldygnstrafik (ÅDT).

Den preliminära bedömningen är att det inte är någon skillnad i trafikutveckling i planförslaget jämfört med om det inte blir någon utbyggnad av väg 913 (det så kallade nollalternativet). Bedömningen görs utifrån att projektet inte förväntas medföra någon överflyttning av trafik från eller till andra vägar. Det kan dock bli skillnad mellan planförslaget och nollalternativet beroende på framtida utbyggnadsplaner i området runt Flädie till följd av en framtida pågatågsstation i Flädie.

3.3.2. Olycksstatistik

Under perioden från och med januari 2007 till och med december 2016 har det inträffat fem olyckor som orsakat skada och är kända av polis och sjukvård, se figur 3.1. Av dessa var en allvarlig olycka i samband med omkörning och en måttlig olycka vid möten mellan motorfordon. Två lindriga olyckor berodde på upphinnande respektive korsande fordon. En lindrig olycka var en singelolycka med cykel.

Figur 3.1 Olycksstatistik från och med januari 2007 till och med december 2016.

3.3.3. Kollektivtrafik

Väg 913 trafikeras av busslinje 134 (Löddeköpinge-Bjärred-Malmö) och 137 (Bjärred-Lund, Pendel).

Inom planområdet finns en busshållplats, som ligger i direkt anslutning till väg 913. Hållplatslägena är tillgänglighetsanpassade och utformade som fickhållplatser. Ett av hållplatslägena har väderskydd. Till busshållplatsen ansluter en gång- och cykelväg med belysning från Flädie by. Vid anslutningen finns en cykelparkering.

3.3.4. Oskyddade trafikanter

En gång- och cykelväg mellan Bjärred och Lund löper delvis utmed väg 913. Från den västra infarten till Flädie fortsätter den in genom Flädie by i blandtrafik på lokalvägar, korsar Lommabanan i plan och korsar sedan väg E6 på egen bro norr om trafikplats Flädie.

3.4 Lokalsamhälle och regional utveckling

3.4.1. Flädie

Flädie ligger i Lomma kommun i sydvästra Skåne. Vid årsskiftet 2016/2017 bodde totalt cirka 24 000 personer i kommunen. Till tätorterna räknas förutom Lomma och Bjärred även Flädie med cirka 250 invånare. Handel och service i Lomma kommun är främst koncentrerade till Lomma och Bjärred.

Lomma kommun har stor utpendling av arbetskraft. Fler än tre av fyra förvärvsarbetande kommuninvånare arbetar utanför kommunens gränser, främst i Malmö och Lund. Flädie ligger nära väg E6 och det övergripande vägnätet.

3.4.2. Skånes regionala utvecklingsstrategi - Det öppna Skåne 2030

Region Skåne har tagit fram en regional utvecklingsstrategi med sikte på år 2030. I arbetet med strategin har fem prioriterade ställningstaganden identifierats:

- Skåne ska erbjuda framtidstro och livskvalitet.
- Skåne ska bli en stark hållbar tillväxtmotor.
- Skåne ska dra nytta av sin flerkärniga ortsstruktur.
- Skåne ska utveckla morgondagens välfärdstjänster.
- Skåne ska vara globalt attraktivt.

Skånes flerkärniga ortsstruktur beskrivs som en av Skånes styrkor, samtidigt som det också lyfts fram att regionen måste bindas ihop till en arbetsmarknad och möjliggöra bättre tillgång till hela Skånes utbud av boende, arbeten, tjänster, kultur, fritid och service. Regionen ska satsa på att utveckla kommunikationer, framförallt kollektivtrafiken, som bidrar till att alla invånare kan ta sig till och från jobb, studier eller kultur- och fritidsaktiviteter på ett klimatneutralt och energisnålt sätt oavsett var de bor.

3.5 Landskapet och staden

Landskapet runt Flädie är präglat av ett tydligt slättlandskap med vida utblickar. Byarna, de spridda gårdarna och landmärken som Flädie kyrka syns tydligt i landskapet och gör det lätt att orientera sig. Infrastrukturen i form av väg E6, väg 913 och Lommabanan skapar tydliga barriärer där väg E6 med dess trafikplats skär av den gamla medeltida kopplingen mellan byarna Flädie och Fjelie.

Området runt väg 913 är starkt påverkat av människans aktiviteter, i första hand storskaligt jordbruk. Gröna strukturer finns i anslutning till bebyggelse, i viss mån utmed vattendrag, diken och vattenspeglar, samt utmed delar av vägarna i landskapet. Solnäs gård med fruktodling och läplantering av högvuxna popplar är ett exempel på kulturbetingade vegetationsvolymer och ridåer i området. Ett annat exempel är det igenväxta banvallsfragmentet, resterna av järnvägen mellan Lund – Bjärred vid Leråkra några hundra meter söder om väg 913 vid Flädie.

Flädie speglar ett samhälles olika skeden i utvecklingen som kyrkby, bondby, stationssamhälle och centralort i en rik odlingsbygd. Möllan i Flädie är ett tydligt exempel på de skånska möllornas senare utvecklingsskede. Det är den enda kvarvarande vindmöllan i Lomma kommun.

Figur 3.2 Öppet landskap runt väg 913.

3.6 Miljö och hälsa

Nedan beskrivs kortfattat förutsättningarna för de miljö- och hälsoaspekter som behandlas i projektet. I miljökonsekvensbeskrivningen som tillhör vägplanen finns mer utförliga beskrivningar. Där redovisas även avgränsning av miljöaspekter med motiv.

3.6.1. Naturmiljö

Det aktuella området domineras av jordbruksmark med några enstaka bostäder/gårdar med tillhörande tomtmark. För att få en mer detaljerad bild av naturvärdena i området samt att säkerställa att inga naturvärden, biotopskydd eller skyddade arter förbises har en naturvärdesinventering genomförts (Calluna 2015 och komplettering med den västra delen 2017). Vid naturvärdesinventeringen påträffades sammanlagt åtta objekt som bedömdes ha naturvärden. Obejkten redovisas i figur 3.3 nedan. De mest värdefulla objekten var Flädiebäcken (objekt 3a) med en värdefull fiskfauna (bl.a. öring, grönling och trolig förekomst av ål), samt Flädie kyrkdamm (objekt 2a) som, utifrån en tolkning av inrapporterade observationer i artportalen, främst verkar vara ett viktigt vatten för födosökande, rastande och övervintrande fåglar.

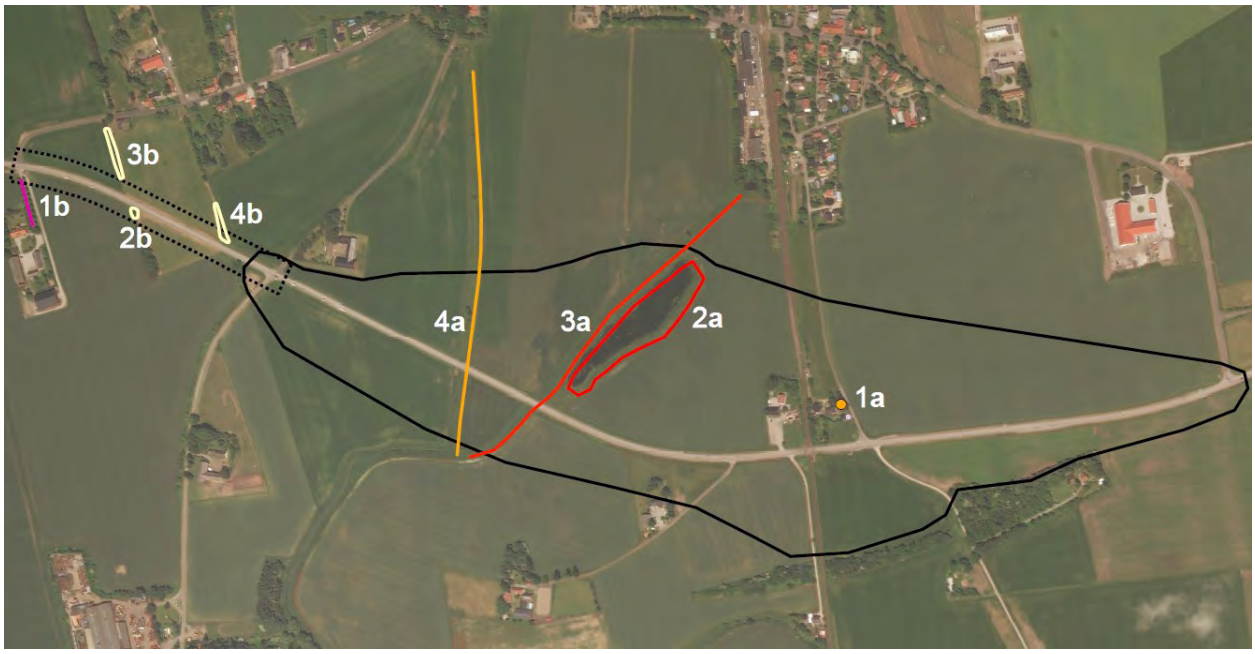
I Objekt 4a, dike/biflöde till Flädiebäcken, påträffades inga kända naturvårdsarter. Objekt 4b, en träd- och buskridå i öppet åkerlandskap, saknar naturvårdsarter men blommande träd och buskar ger föda, boplatser, skydd och spridningsmöjligheter för många olika arter. Övriga naturvärdesobjekt har inte bedömts påverkas av utbyggnadsalternativet.

3.6.2. Kulturmiljö

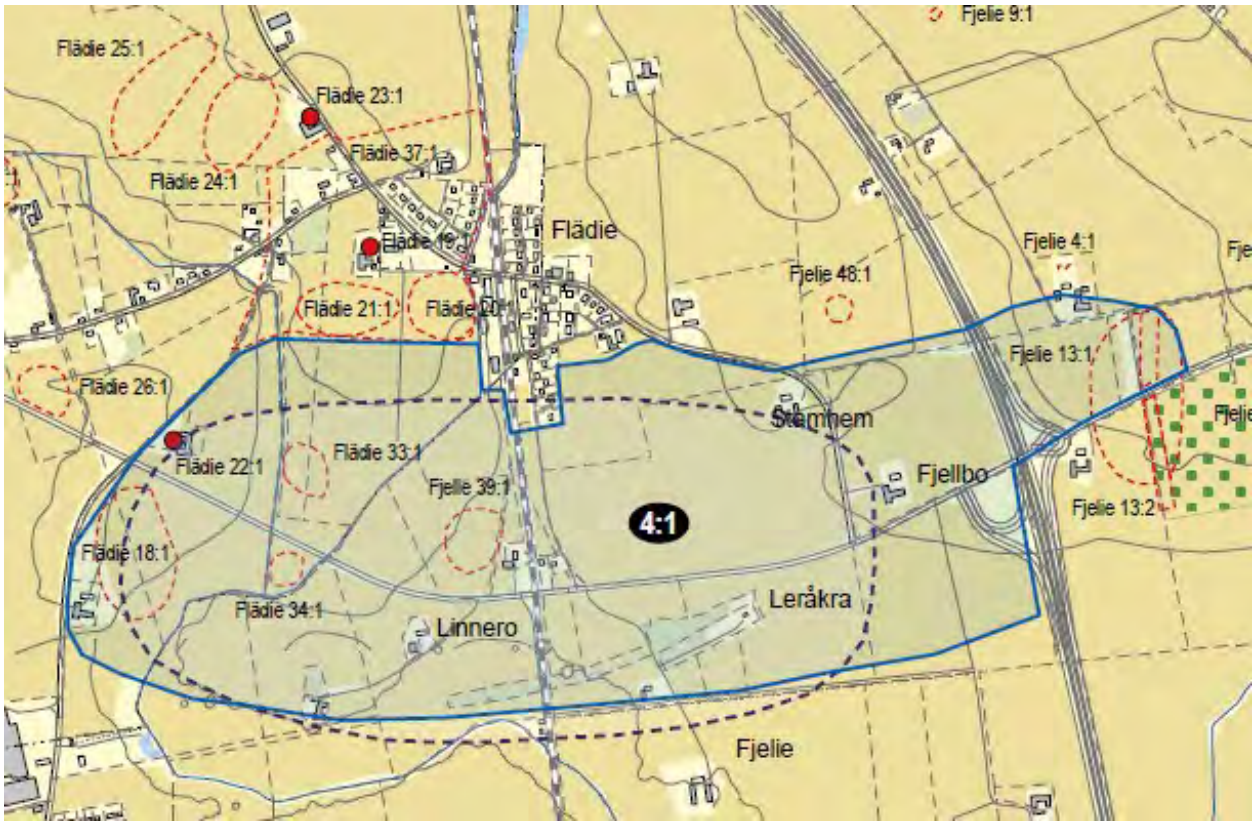
Landskapet runt den planerade ombyggnaden vittnar om hur människor har levt och använt marken under flera tusen år. Bidragande orsaker är gynnsamma naturgeografiska förutsättningarna för odling och betesdrift liksom för jakt/fiske utmed kusten. Topografiskt kännetecknas slättområdet inom Lomma kommunområde av synnerligen jämna och flacka terrängformer. Dominerande jordart är moränlera, den så kallade sydvästmoränen, som är stenfattig och kalkrik och som brukar betraktas som landets bästa åkerjord. Ett stort antal fornlämningar och gamla administrativa gränser, vägar, kyrkor och industrier förekommer i området.

I anslutning till den aktuella vägsträckan finns sedan tidigare kända fornlämningar i form av fynd-, offer- och boplatser (markerade i figur 3.4) som dock inte berörs av utbyggnadsalternativet. Då kunskapsläget i nuläget är begränsat beträffande om det finns fornlämningar precis där vägbyggnationerna planeras att genomföras och vilket värde dessa eventuella fornlämningar har, görs i projektets miljökonsekvensbeskrivning tills vidare bedömningen att dessa har ett måttligt värde. En sökschaktning inom utpekade indikationsområden ska visa om det finns under mark dolda fornlämningar som berörs av utbyggnadsalternativet.

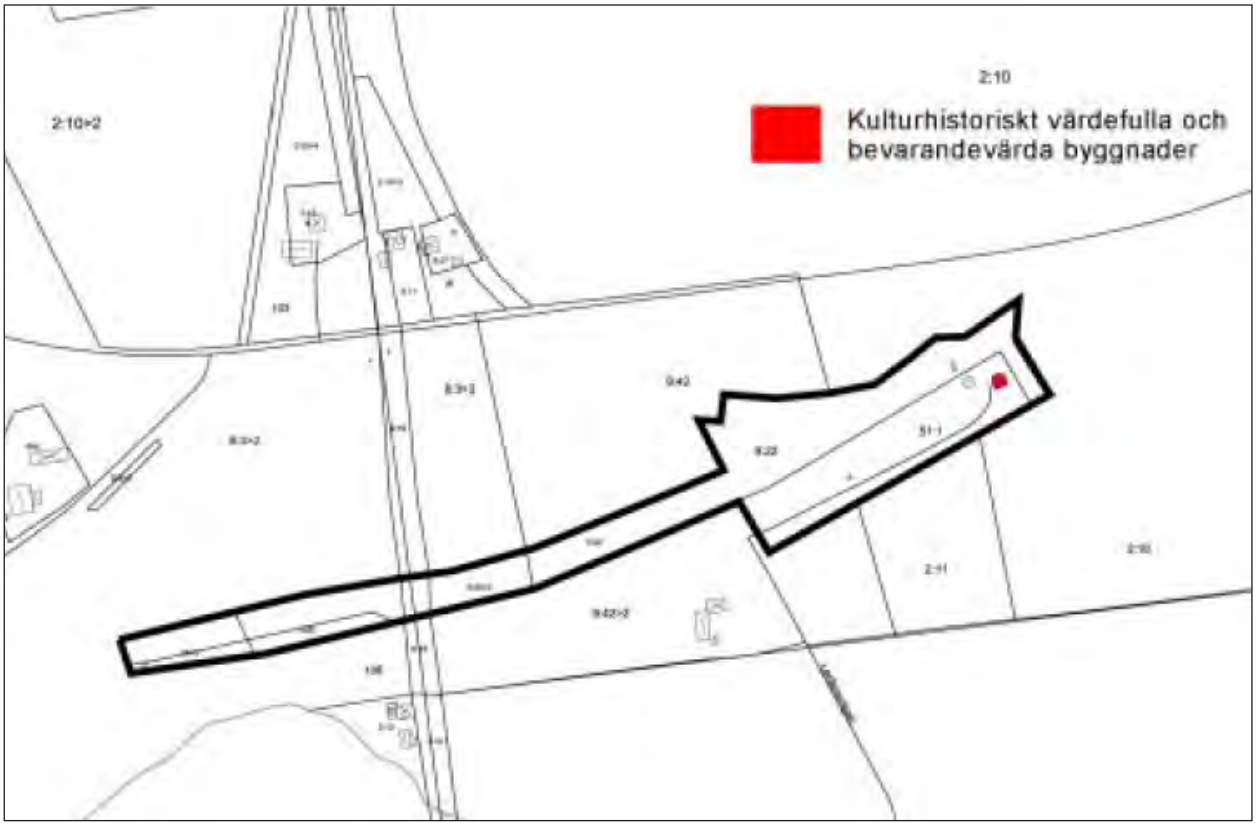
Söder om befintlig väg 913 finns ett utpekat värdefullt objekt, Leråkra, vilket bär spår av den gamla järnvägslinjen mellan Lund och Bjärred. Den höga banvallen finns bevarad och är synlig i landskapet. Leråkra station är i det kommunala kulturmiljöprogrammet utpekad som kulturhistoriskt värdefull och bevarandevärd byggnad. (Se figur 3.5.)

Figur 3.3 Identifierade naturvärdesobjekt

Figur 3.4 Registrerade fornlämningar och indikationsområden

Figur 3.5 Kulturhistoriskt värdefull miljö i Leråkra

3.6.3. Buller

Trafikbuller mäts i dBA enligt en logaritmisk skala. I Sverige används den ekvivalenta samt den maximala bullernivån som mått på ljudnivån från trafiken, där ekvivalentnivån är den genomsnittliga bullernivån under dygnet, medan maximalnivån motsvarar passagen av ett enstaka fordon eller tåg, som regel en lastbil eller ett godståg.

Riksdagen har angett riktvärden för trafikbuller. Följande riktvärden för trafikbuller bör enligt Trafikverkets riktlinjer normalt inte överskridas vid nybyggnad eller väsentlig ombyggnad av trafikinfrastruktur:

- 30 dBA ekvivalentnivå inomhus
- 45 dBA maximalnivå inomhus nattetid
- 55 dBA ekvivalentnivå utomhus (vid fasad) och på uteplats i anslutning till bostad
- 70 dBA maximalnivå vid en uteplats i anslutning till en bostad.

Trafiken på väg 913, Lommabanan och i viss mån även motorväg E6 utgör de dominerande bullerkällorna i området. I nuläget är det 3 av de berörda bostadsfastigheterna som har trafikbullernivåer över ekvivalentnivå 55 dBA vid såväl bottenvåningens fasad (ca 2 meter över marken) som vid ovanvåningens fasad. På en av fastigheterna finns två bostadsbyggnader. Utöver de 3 ovan nämnda fastigheterna tillkommer ytterligare 2 berörda fastigheter som har ekvivalentnivåer över 55 dBA endast vid ovanvåningens fasad (på bottenvåningen ligger nivån under 55 dBA). Vid 2 av de ovan nämnda fastigheterna ligger bullernivån vid uteplats också över 55 dBA ekvivalentnivå. Vid 2 av fastigheterna beräknas trafikbullernivån inomhus överskrida 30 dBA.

3.6.4. Jordbruksmark

Utmed den aktuella sträckan omges vägen till övervägande del av jordbruksmark. Enligt länsstyrelsens klassificering utgörs den jordbruksmark som berörs av klass 10 (högsta klassen på en tiogradig skala). Brukningsvärd jordbruksmark är ett nationellt intresse och får enligt Miljöbalken endast tas i anspråk om det inte finns rimliga alternativ.

3.6.5. Vatten (yt- och grundvatten)

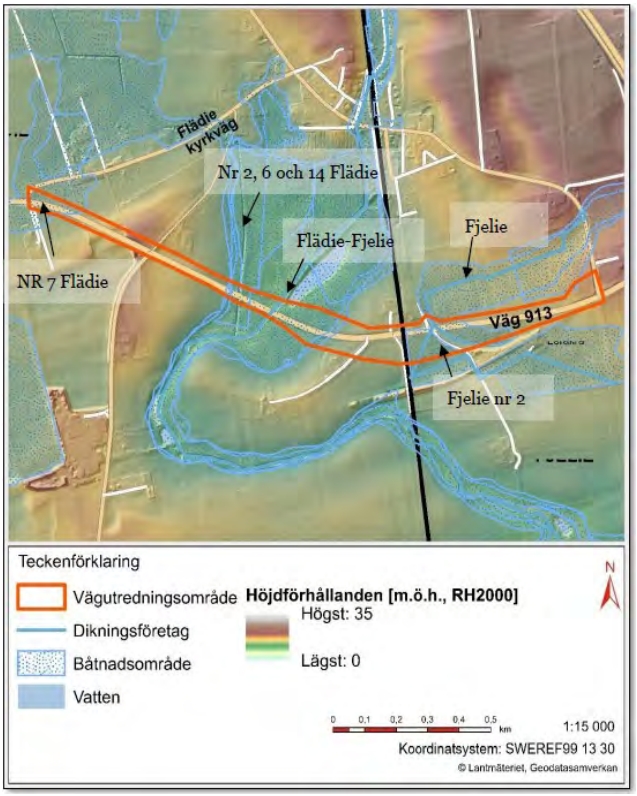
Ytvatten

Det ytvatten som berörs på sträckan är Flädiebäcken och ett mindre biflöde. Flädiebäcken och biflödet är små vattendrag med beräknade medelflöden på ca 0,09 respektive 0,02 m3/s. Flädiebäcken mynnar nedströms väg 913 i Önnerupsbäcken. Flädiebäcken och diket utgör recipient för dagvatten från de aktuella vägområdena som delvis avvattnas via diken och ledningar. Större delen av vägsträckan går dock på bank och i dessa områden saknas diken helt. Dagvatten förutsätts alltså i nuläget att till övervägande del infiltrera i vägslänterna.

Med vägdagvattnet sprids i viss mån föroreningar till omgivningen som även kan nå yt- och grundvatten i vägens omgivning.

Vattendrag, sjöar, kustvatten eller grundvatten kan utgöra en vattenförekomst, i sin helhet eller i delar. Miljökvalitetsnormerna (MKN) uttrycker den kvalitet en vattenförekomst ska ha vid en viss tidpunkt.

Flädiebäcken omfattas inte av miljökvalitetsnormer. Däremot ingår Önnerupsbäcken, som Flädiebäcken mynnar i, i vattenförvaltningen och

Figur 3.6 Dikningsföretag och dess båtnadsområde

omfattas av miljökvalitetsnormer för vatten. Önnerupsbäcken kan därmed indirekt komma att påverkas av aktiviteter kring vägens korsning med Flädiebäcken och dess biflöde.

Grundvatten
Hela vägplanens område ligger inom utbredningen för två större grundvattenförekomster med miljökvalitetsnormer; ”Alnarpsströmmen” och ”SV Skånes kalkstenar”. Samtliga berörda grundvattenförekomster är skyddade enligt vattendirektivet. Skyddet innebär att grundvattenkvaliteten inte får försämras och att grundvattenförekomsten är reserverad för dricksvattenändamål.

Dikningsföretag
Utbyggnadsalternativet berör ett flertal olika dikningsföretag i området. Dikningsföretagen och deras båtnadsområden presenteras i figur 3.6.

3.7 Byggnadstekniska förutsättningar

3.7.1. Geoteknik

Geotekniska undersökningar har genomförts för att klarlägga befintliga förhållanden kring den planerade utbyggnaden av väg 913, planskildhet mellan väg 913 och Lommabanan samt ny gång-cykel- och mopedväg med bro över Flädiebäcken.

Jordlagren utgörs under ett ytlager av mulljord generellt av lermorän med en intermorän enhet av lera med siltskikt ner till undersökt djup på ca 15 meter under markytan. Ställvis överlagras lermoränen av sand, silt och lera. Den naturligt avsatta lermoränen innehåller ställvis linser av sand och silt.

De genomförda undersökningarna indikerar goda grundläggningsförhållanden, med i huvudsak grundläggning på stark överkonsoliderad lermorän och lera. Storleken på sättningar bedöms små då en ny vägport/järnvägsbro innebär att pålagd last är långt mindre än förkonsolideringstrycket.

Intill Flädiebäcken förekommer mäktigare fyllning med organiskt inslag på den västra sidan. I övrigt utgörs jordlagerföljden av siltig lera på siltjord.

Enligt Sveriges geologiska undersöknings (SGU) jordlagerkarta överstiger jorddjupet 50 meter.

3.7.2. Hydrogeologi

Avläsning av grundvattenytan har utförts vid upp till 13 tillfällen mellan november 2015 och maj 2017, i installerade grundvattenrör. Uppmätta grundvattennivåer varierar i medelvärde mellan +4,76 och +7,0. Tester (slugtest) genomfördes den 26 januari 2016 i sex av grundvattenrören för att bestämma genomsläpplighet i jorden (hydraulisk konduktivitet), som även är underlag för beräkning av influensområde. Resultaten av testerna visar att förekommande jordar har låg genomsläpplighet och att påverkansområdet är relativt begränsat.

Kompletterande undersökningar har utförs vid två tillfällen, för djupare kontroll av jordlagerföljden. Ingen friktionsjord påträffades. Vid senare tillfälle utfördes skruvprovtagning för att säkerställa att inga genomsläppliga jordar finns i södra korridorens direkta närhet.

3.7.3. Förorenad mark

Utredningsområdet utgörs till stor del av jordbruksmark med generell liten risk för markföroreningar i halter över nivåer för mindre än ringa risk avseende återvinning av avfall i anläggningsarbeten. Vid utförda undersökningar har förhöjda halter (över Naturvårdsverkets generella riktvärdena för KM, *känslig markanvändning*, men under riktvärdena för MKM, *mindre känslig markanvändning*) med avseende på arsenik och kadmium, påträffats i fyllnadsmassor inom ett område vid Flädiebäcken. I finmaterialet i makadamlagret i befintligt spår förekommer ett flertal metaller och PAH i förhöjda halter, som sammantaget bedöms ha en föroreningsnivå som ligger under riktvärdena för MKM.

Jordlager under befintliga vägar har inte undersökts med avseende på föroreningar. Då höga halter PAH har påvisats i indränkt makadam i asfaltprover på väg 913 kan det inte utslutas att en föroreningsspridning kan ha skett till ytliga jordlager (ca 0,5-1m under markytan).

Massor i ytliga jordlager (ca 0,5-1m under markytan) inom befintligt spårområde bedöms generellt vara förorenade i halter mellan riktvärden för KM och riktvärden för MKM.

Vid en eventuell urschaktning av fyllnadsmassor vid Flädiebäcken bedöms massor ner till ca 2,5-3,0 meters djup vara förorenade i halter under riktvärden för MKM.

3.7.4. Ledningar

Det finns ett antal längsgående och korsande ledningar inom planområdet idag. Bland annat påverkas optokablar och kommunala VA-ledningar, se kapitel 7.4.

Befintliga ledningar kan behöva förstärkas för att klara det ökade trycket, främst från tunga fordon och maskiner under byggskedet. På en del ställen, bland annat där vägen går i kraftig skärning för att kunna gå under järnvägen, kommer befintliga ledningar att behöva sänkas eller helt ledas om. Omläggningar kommer även att ske där ny vägsträckning hamnar direkt ovanpå befintliga ledningar. Detta görs framför allt för att undvika att den nya vägen påverkas vid eventuella underhållsarbeten på ledningarna.

4. Den planerade vägens lokalisering och utformning med motiv

4.1 Val av lokalisering med motiv

I *Val av lokalisering*, daterad 2016-06-27 studerades två alternativa lokaliseringar för ny sträckning av väg 913:

- Ett alternativ ca 150 meter norr om den befintliga vägen (vid korsningen med Lommabanan)
- Ett alternativ strax söder om den befintliga vägen (vid korsningen med Lommabanan)

Båda alternativen bedömdes kunna tillgodose planskildhet med Lommabanan, vilket innebär att båda alternativen uppfyllde ställda projektmål. Det norra alternativet bedömdes kunna innebära en bättre koppling mellan befintlig bebyggelse och kollektivtrafik samt färre nya anslutningsvägar. Bedömningen är dock att även det södra alternativet möjliggör koppling mellan bebyggelse och kollektivtrafik, inklusive en framtida pågatågsstation i Flädie.

Den valda lokaliseringen med en sträckning söder om befintlig väg har gjorts med motiven att det södra alternativet ger väsentligt mindre påverkan på:

- naturmiljövärden
- omfattning av markanspråk i högklassig jordbruksmark
- fragmentering av landskapsbilden
- omfattning av arkeologisk utredning
- omfattning av tillstånd och dispenser

Kostnadsmässigt bedömdes det södra alternativet mer fördelaktigt även om osäkerhet fanns i båda alternativen beroende på val av teknisk lösning för den planskilda korsningen. I det norra alternativet fanns också en stor osäkerhet i kostnad för arkeologiska utredningar.

4.1.1. Bortvalda lokaliseringsalternativ

Förutom det norra alternativ som studerades i Val av lokalisering har tidigare utredningar även studerat och valt bort bland annat följande alternativ:

- Väg 913 norr om Flädie
  Alternativet valdes bort eftersom en ny dragning av väg 913 norr om Flädie förlänger resvägen för trafik mellan Bjärred och Lund/Malmö, flyttar trafik från väg 913 till vägsystemet genom Habo Ljung och Lomma, försämrar angöringsmöjligheterna med station Flädie och ger stor påverkan på landskapsbild och miljö.
- Väg 913 norr om dammen vid Flädie
  Alternativet valdes bort eftersom det innebär att vägen får en låg geometrisk standard avseende vertikalradier, att vägen kommer att ligga på en omkring 4 meter hög bank längs en sträcka på cirka 500 meter, att investeringskostnader blir högre då den nya vägen är avsevärt längre och att en större vattenledning behöver flyttas vilket ökar investeringskostnaderna än mer.
- Väg 16 och väg 913 i annat sydligt läge
  Alternativet valdes bort eftersom det innebär att trafikplats Flädie byggs om och flyttas söderut samtidigt som väg 913 och 16 ges nya sträckningar till trafikplatsen. Resvägen för den dominerande trafikströmmen, Lund-E6 norr, kommer att förlängas samtidigt som utbyggnaden kommer att påverka landskapsbild och miljö.

4.2 Val av utformning med motiv

Vägplanen omfattar ombyggnad/omdragning av väg 913 på en sträcka av ca en kilometer och en ny gång,-cykel- och mopedväg på en sträcka av 1,9 kilometer. Vidare hanterar vägplanen indragning av väg från allmänt underhåll, nytt läge för busshållplats och nya anslutningspunkter till väg 913 från enskilda vägar. Den nya sträckningen av väg 913 samt gång,-cykel- och mopedvägen kommer att korsa Lommabanan i en vägport under järnvägen. I projektet ingår även en markväg, som delvis anläggs i befintlig vägs sträckning, och att lägga om enskilda vägar där det behövs. Åtgärder på de enskilda vägarna fastställs dock inte i vägplanen. Dessa vägar beskrivs mer i kapitel 4.7.1.

Vägplanen avgränsas i väster av väg 904 (Flädie Kyrkväg) och i öster av väg 914 (Flädie Mejeriväg), se figur 4.1.

Gång,- cykel- och mopedväg samt markväg

Vid väg 904 ansluts den nya gång,- cykel- och mopedvägen till den befintliga gång- och cykelvägen som följer väg 913 från Bjärred. Den nya gång,- cykel- och mopedvägens placeras på den norra sidan om väg 913. Placering och utformning har gjorts med hänsyn till avvattning och god trafiksäkerhet. Gång,- cykel- och mopedvägen dimensioneras med en tre meter bred körbana och 0,25 meter stödremsa. Där den går över Flädiebäcken byggs en ny gång- och cykelbro. Gång,- cykel- och mopedvägen separeras från väg 913 dels genom en skiljeremsa utan räcke och dels med ett räcke där vägen går i skärning vid korsningen med Lommabanan, se figurerna 4.2 - 4.5. Den relativt breda skiljeremsan (ca 6-8 meter) motiveras av att långa flacka slänter krävs för att uppnå tillräcklig fördröjning och infiltration av dagvatten från vägbanorna. Genom att separera väg 913 och gång,- cykel- och mopedvägen med ett räcke i skärningen kan avståndet mellan vägarna minskas, vilket innebär att en mindre mängd jordmassor behöver schaktas bort.

Strax väster om väg 914 viker gång,- cykel- och mopedvägen av norrut från väg 913 och ansluter till en ny markväg. Det görs för att få en naturlig anslutning till det omkringliggande gång- och cykelvägnätet. På markvägen kombineras gång- och cykeltrafiken med motortrafik från angränsande fastigheter. Beläggningen på markvägen blir bundet slitlager.

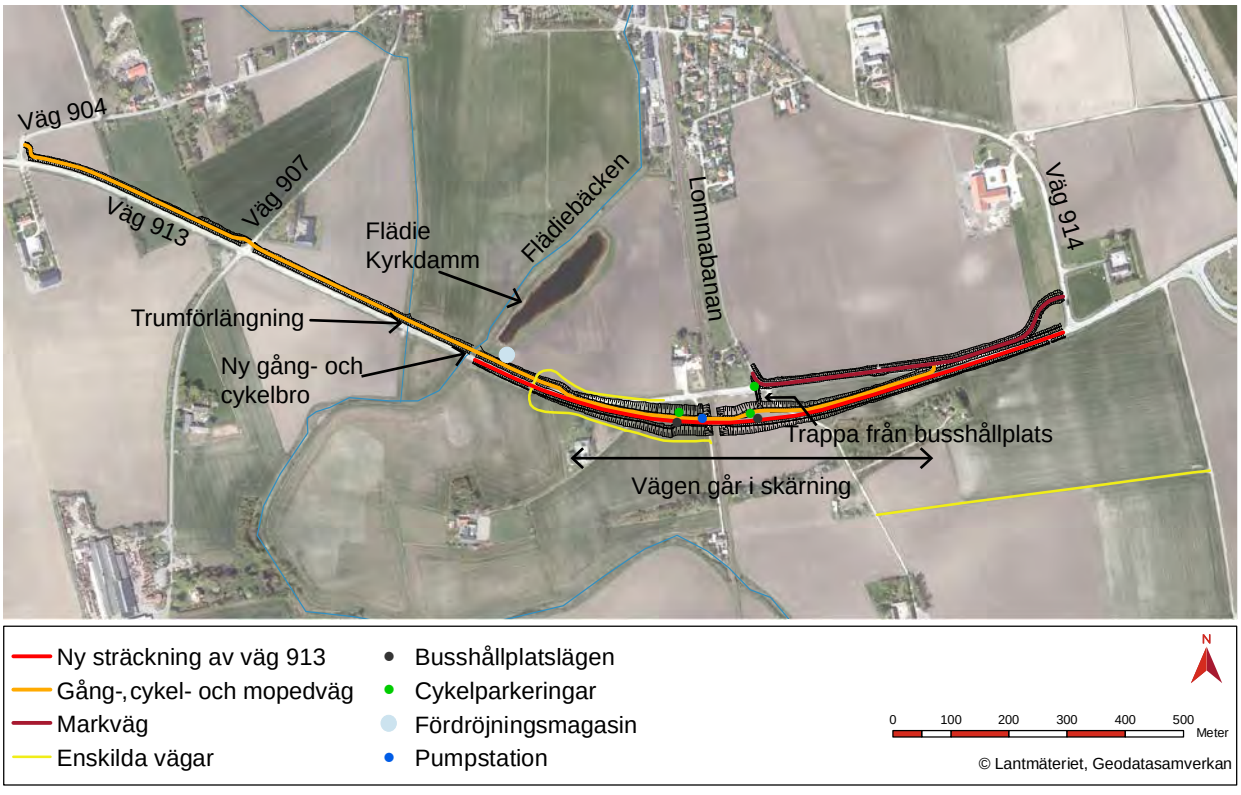
Belysning föreslås vid gång-, cykel- och mopedvägens passage vid väg 904, 907 och 914 samt vid busshållsplatserna och i vägporten. I övrigt är belysning inte aktuellt.

Väg 913

Den nya sträckningen av väg 913 startar efter passagen över Flädiebäcken. Där vägen får en ny sträckning föreslås vägbredden bli totalt åtta meter bred och med ett sidoområde som uppfyller vägstandarden för hastigheten 80 km/h. Det innebär att de två körfälten blir 3,75 meter breda och att stödremsan på varje sida om vägen blir 0,25 meter bred. Valet av vägbredd beror även av den prognosticerade trafikmängden och andelen tunga fordon på vägen.

På delar av sträckan sätts sidoräcken. Där ökar stödremsans bredd till 0,5 meter vilket ger en total vägbredd på 8,25 meter, se figurerna 4.2 - 4.5.

Den nya planskilda korsningen med Lommabanan föreslås utformas som en järnvägsbro där väg 913 och gång- och cykelvägen går under järnvägen i en vägport, se figur 4.4. Slänterna ner till vägporten utformas med en maximal lutning på 1:2. Vägporten hamnar drygt fem meter under det omgivande landskapet och får en 14,6 meter bred öppning för att rymma körbana och gång-, cykel- mopedväg. Fri

Figur 4.1 Översikt över åtgärder som ingår i projektet. De enskilda vägarna fastställs inte i vägplanen.

höjd blir 4,7 meter. Utformningen av skärningen ner till vägporten och själva porten har gjorts genom en avvägning mellan funktion, upplevelse och markanspråk. Med ännu flackare slänter ges ett lättare underhåll och en öppnare och tryggare upplevelse för trafikanter, men det tar också mer värdefull mark i anspråk.

Busshållplatser
De befintliga hållplatslägena rivs och ersätts med två nya lägen som flyttas ner till den planerade vägporten. Hållplatsläget för resenärer österut mot Lund placeras på den västra sidan om vägporten och hållplatsläget för resenärer västerut mot Bjärred placeras öster om vägporten. De nya hållplatslägena utformas liksom de befintliga som fickhållplatser.

Resenärer tar sig till och från busshållplatsen via en trappa alternativt använder sig av gång,- cykel- och mopedvägen för att ta sig upp till anslutande vägar. Resenärer från Bjärred som går eller cyklar mot Flädie måste, precis som idag, korsa väg 913 i plan. Vid en framtida byggnation av en pågatågsstation i Flädie är tanken att resenärer ska kunna ta sig planskilt över väg 913 via en gång- och cykelbro. Avståndet för att ta sig till en framtida pågatågsstation är det främsta motivet till busshållplatslägenas placering.

Cykelparkeringar
Tre nya cykelparkeringar byggs längs med den nya gång- cykel- och mopedvägen, i anslutning till de nya busshållplatslägena. (Se figur 4.1) Vid läget väster om vägporten byggs en parkering norr om väg 913. Öster om vägporten byggs en parkering direkt intill busshållplatsen samt en vid norra änden av trappan/gångvägen upp från busshållplatsen, i anslutning till den föreslagna markvägen.

Avvattning
Den nya vägen och gång-, cykel- mopedvägen kommer att avvattnas via öppna vägdiken. Dikenas innerslänter blir gräsbeklädda för att skapa förutsättningar för långsam avrinning och därmed ökad infiltration av vägdagvattnet (så kallade infiltrationsdiken). Där vägen går i skärning ner till vägporten kompletteras de öppna vägdikena med djupdränering med dräneringsledning under vägen. Djupdräneringen läggs för att minska risken för uppfrysning på grund av högt grundvatten och avleder alltså inte dagvatten från vägytan.

I vägporten finns inga öppna diken. Dagvatten från dikena uppströms leds i trumma till en pumpstation som placeras strax väster om vägportens lågpunkt. Dagvatten på vägbanan i vägporten rinner till pumpstationen via brunnar på båda sidor av vägporten. För det dagvatten som uppkommer där vägen går i skärning föreslås en fördröjningsmagasin som placeras vid Flädie Kyrkdamms södra spets. Magasinet får sitt utlopp i Flädiebäcken. Magasinets utformning har gjorts både med tanke på att ta så lite jordbruksmark som möjligt i anspråk, men även att magasinet kan bidra med rekreativa värden för trafikanter och boende.

Indragning av väg från allmänt underhåll
För de delar av den befintliga väg 913 som inte längre nyttjas som allmän väg dras det allmänna underhållet in. Av denna del kommer delen väster om befintlig korsning med Lommabanan att finnas kvar som enskild väg. Öster om Lommabanan kommer de delar av vägen som nyttjas som markväg med gång- och cykeltrafik kvarstå med allmänt underhåll.

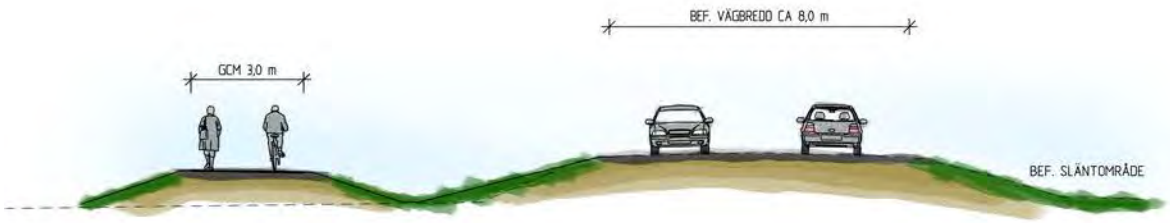
4.2.1. Bortvalda utformningsalternativ

Vägport för biltrafik med tät betongkonstruktion ("tråg")
En lösning med vägport med tät betongkonstruktion har bedömts innebära en likvärdig omgivningspåverkan som det valda alternativet med öppna slänter. Kostnadsmässigt innebär ett tätt tråg en betydligt större investering. Enligt genomförd kalkyl som redovisas i Val av lokalisering bedöms en vägport med tätt tråg innebära en entreprenadkostnad på nära 100 miljoner kronor. En lösning med tätt tråg har därför valts bort eftersom den anses vara ekonomiskt orimlig.

Bro för biltrafik över järnvägsspåret
En lösning med vägbro över Lommabanan har valts bort främst på grund av att det ger en stor negativ påverkan på landskapsbilden och orsakar högre bullernivåer som därmed kräver mer omfattande bullerskyddsåtgärder. Kostnadsmässigt bedöms en vägbro vara något dyrare än den valda lösningen med vägport med öppna slänter.

Busshållplatser i markplan
Under arbetet med val av lokalisering var inriktningen för placering av hållplatslägena att behålla dessa i markplan på grund av trygghetsaspekten, utformning och framkomlighet. Denna lösning har valts bort i planförslaget eftersom planerna på en framtida pågatågsstation i Flädie har konkretiserats ytterligare. Hållplatslägen närmre järnvägen, vilka blir placerade nere i underfarten, underlättar för en framtida koppling mellan tåg och buss.

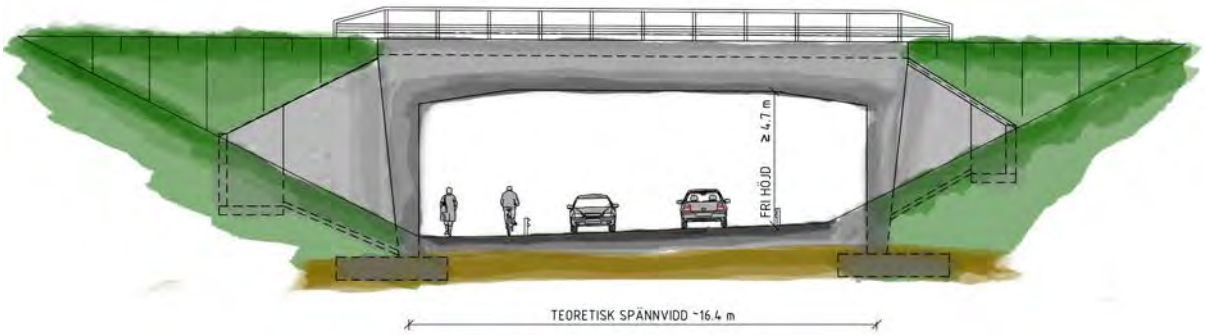
4.3 Gestaltning av planförslaget

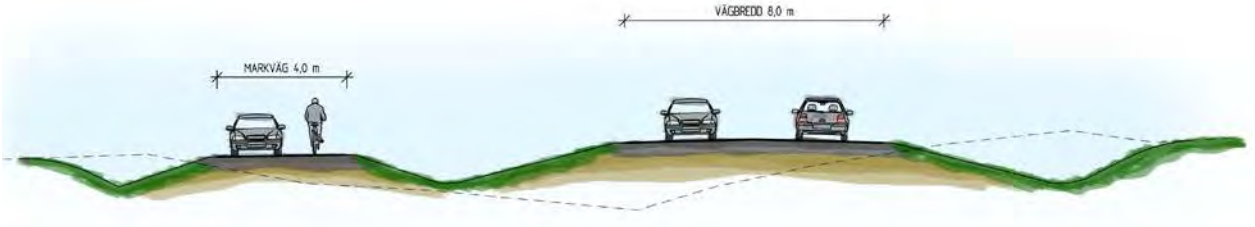
Figur 4.2 Befintlig väg 913 och den nya gång-, cykel- och mopedvägen. Norr är till vänster i bilden.

Figur 4.3 Ny sträckning av väg 913 där vägen går i skärning mot vägporten. Gång-, cykel- och mopedvägen skiljs från vägen med ett räcke. Norr är till vänster i bilden.

Figur 4.4 Korsningen mellan väg 913 och Lommabanan. Vägen och gång-, cykel- och mopedvägen går under järnvägen i en vägport. Norr är till vänster i bilden.

Figur 4.5 Väg 913 och markvägen som även kommer att inkludera gång-, cykel- och mopedtrafik. Norr är till vänster i bilden.

Väg 913 går genom ett åkerlandskap med många möjligheter till utblickar över omgivningen. Ett gestaltningsprogram har tagits fram som ett underlag till vägplanen. Nedan redovisas de övergripande gestaltningsavsikterna.

- Nedsänkning av vägen bidrar till en god utblick där landskapsbilden inte behöver störas.
- Harmonisk linjeföring eftersträvas med längre geometriska element.
- Främja biologisk mångfald genom medveten plantering och frösådd på slänterna.
- Karaktären vid ån och dammen ska bibehållas och möjliggöra utblickar för trafikanter.
- Vägsträckningen anläggs strax söder om befintlig järnvägsövergång för att göra ett minimalt intrång på befintliga fastigheter och en minimal inverkan på befintlig trafik under byggtiden.
- Platsanpassade material på konstruktioner.
- Vägport som upplevs trygg och säker.
- Gång-, cykel- och mopedbron ska utgöra ett positivt inslag i landskapsbilden.
- Hållplatslägena ska vara trafiksäkra och upplevas som trygga.

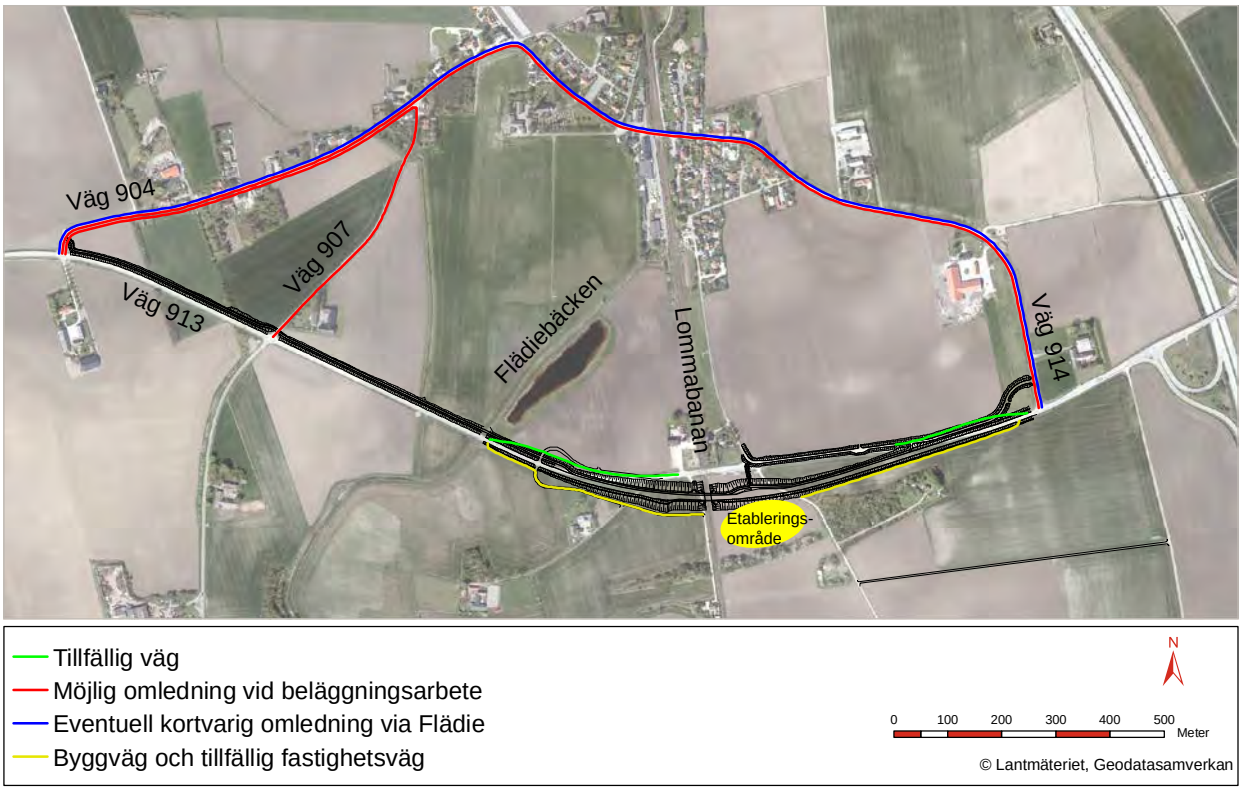
4.4 Byggskede

Byggskedet bedöms pågå under 12-18 månaders tid. De arbeten som kommer att utföras består bland annat av följande:

- Schaktning
- Transporter av massor och material
- Byggande och lansering av järnvägsbro
- Byggande av ny vägsträckning och ny gång-, cykel- och mopedväg inkl. ny bro.

Byggandet innebär att tillfälliga markanspråk görs för etableringsytor, byggvägar och tillfälliga vägar för omledning av trafik, se figur 4.6. Samtliga ytor som tas i anspråk tillfälligt under byggtiden kommer att återställas när byggnationen är klar.

Byggnationen föreslås ske med trafiken igång under hela entreprenaden. Byggandet av den nya sträckningen av väg 913 kan med hjälp av de tillfäl-

Figur 4.6 Översikt över mark som tas i anspråk tillfälligt under byggskedet, inklusive byggvägar och tillfälliga vägar för omledning av trafik.

liga vägarna pågå med minimal störning av trafiken på den befintliga vägen.

Den nya sträckningen föreslås utföras i etapper där den östra sidan om järnvägen schaktas ut först och den västra sidan om järnvägen utförs samtidigt som den nya järnvägsbron byggs. Detta görs för att minska trafikstörningen på väg 913.

Den nya järnvägsbron som ska gå över vägporten föreslås byggas öster om befintlig järnväg och lanseras in på plats. Det innebär att bron byggs färdig utanför järnvägsområdet och sedan skjuts på plats, för att undvika att tågtrafiken måste vara avstängd under tiden som bron byggs. Med lansering blir avstängningstiden endast den tid då bron sätts på plats.

4.5 Skyddsåtgärder och försiktighetsmått som redovisas på plankarta och fastställs

Nedan redovisas de skyddsåtgärder och försiktighetsmått som ska genomföras i driftskedet och som redovisas på plankartan och därmed blir juridiskt bindande. Åtgärderna redovisas på plankartan med följande beteckningar:

Sk1 Faunapassage för små till medelstora däggdjur
Sk2 Erbjudande om bullerskyddsåtgärder utanför vägområde i form av fönsteråtgärd
Sk3 Erbjudande om bullerskyddsåtgärder utanför vägområde i form av skydd för uteplats

4.5.1. Faunapassage

En ny bro för gång-, cykel- och mopedvägen ska byggas över Flädiebäcken. Bron beräknas kunna byggas med landfästen som ligger utanför bäckens bedömda vattenområde, vilket innebär att det inte bör uppkomma någon fysisk påverkan på bäcken.

Under bron kommer det att finnas faunapassager i form av strandpassager på båda sidor om bäcken, vilket innebär att vägplanen inte bedöms innebära någon försämring beträffande faunans möjlighet att röra sig utmed vattendraget.

4.5.2. Fastighetsnära bullerskyddsåtgärder

Tabell 4.1 redovisar vägplanens förslag på bullerskyddsåtgärder. I miljökonsekvensbeskrivningen som tillhör vägplanen redovisas resultat från genomförd bullerutredning och inventering av fastigheter. I bilaga till miljökonsekvensbeskrivningen redovisas en sammanställning av antalet fastigheter som berörs samt bullerutbredningskartor.

Följande skyddsåtgärder genomförs:

- För att säkerställa att riktvärdena inomhus inte överskrids (ekvivalent ljudnivå 30 dBA och maximal ljudnivå 45 dBA) erbjuds fasadåtgärder till de fastigheter där ljudnivån inomhus beräknas överskridas med befintliga fönster/fasader. Befintliga fönster/fasader har bedömts ha en dämpning på mellan 26-32 dBA.

- För att säkerställa att riktvärdena utomhus vid uteplats inte överskrids (ekvivalent nivå 55 dBA och maximal ljudnivå 70 dBA) erbjuds bostadsnära lokala skärmar vid uteplats.

Åtgärderna genomförs i samråd med berörda fastighetsägare.

Tabell 4.1 Förslag på bullerskyddsåtgärder.

Fastighetsbeteckning	Fasadåtgärder Plan 1/Plan 2 (Sk 2)	Skydd av uteplats (Sk 3)
Flädie 14:2	Nej/Ja	Ja
Fjelie 16:6	Ja/Ja	Nej
Fjelie 51:1	Ja/-	Nej
Fjelie 51:1	Ja/Ja	Ja

4.6 Bortvalda skyddsåtgärder

Nedan redovisas skyddsåtgärder som har valts bort.

4.6.1. Vägnära bullerskydd

Två olika förslag till bullerskyddsvallar har prövats i den bullerutredning som genomförts inom ramen för vägplanen. Bullerskyddsvallar har valts bort med motiveringen att nyttan av dessa inte motsvarar kostnaden, att de innebär en viss negativ påverkan på landskapet och landskapsbilden i det flacka åkerlandskapet samt att vallar även tar värdefull jordbruksmark i anspråk.

4.7 Åtgärder som planeras i projektet men som inte fastställs

Nedan redovisas de åtgärder som ska genomföras inom projektet, men som inte kommer att förvaltas av Trafikverket och därför inte redovisas på plankartan och fastställs.

4.7.1. Enskilda vägar

5. Effekter och konsekvenser av projektet

5.1 Trafik och användargrupper

5.1.1. Trafikflöden och framkomlighet

Trafikflödena förväntas öka till prognosåret 2040 jämfört med år 2015. Kapaciteten på väg 913 förväntas dock också öka genom att vägen får en planskild korsning med Lommabanan. Den planskilda korsningen förändrar siktförhållandena och gör att en mindre del av sträckan har omkörningsmöjligheter. När omkörningsmöjligheter uppstår ökar dock möjligheten att komma förbi framförvarande fordon.

5.1.2. Trafiksäkerhet

Planförslaget bedöms innebära att trafiksäkerheten ökar för samtliga trafikantgrupper. Planskildheten med Lommabanan ger ökad säkerhet både för trafikanter i motorfordon och oskyddade trafikanter. Oskyddade trafikanter separeras även från fordonstrafiken på väg 913 genom den nya gång-, cykel- och mopedvägen, vilket är positivt ur trafiksäkerhetshänseende. För trafikantgruppen barn, som är en särskilt utsatt grupp i trafiken eftersom barn inte har samma möjligheter som vuxna att klara av komplicerade trafiksituationer, bedöms planförslaget innebära positiva konsekvenser. En separat gång-, cykel- och mopedbana ökar inte bara trafiksäkerheten utan även möjligheten för barna att färdas längs sträckan på egen hand.

Den trafiktekniska standarden förbättras och ger möjlighet att kunna ha en referenshastighet på 80 km/h. Genom att samla upp enskilda anslutningar till gemensamma anslutningspunkter minskar konfliktpunkterna längs vägen. Även detta bidrar till ökad trafiksäkerhet.

5.2 Lokalsamhälle och regional utveckling

Väg 913 är en viktig pendlingsväg. Planförslaget bedöms innebära positiva konsekvenser lokalt och regionalt i och med att det innebär ökad kapacitet och bättre trafiksäkerhet. En ombyggnad av plankorsningen bidrar även till minskad risk för driftstörningar på järnvägen när vägskyddet slopas. Den nya gång-, cykel- och mopedvägen får positiva konsekvenser lokalt och regionalt. Den ingår i ett regionalt gång- och cykelstråk mellan Bjärred och Lund och som används både av pendlare och motionärer.

5.3 Miljö och hälsa

5.3.1. Naturmiljö

Konsekvenser nollalternativet

Nollalternativet bedöms inte innebära någon förändring i förhållande till nuläget.

Figur 5.1 Flygfoto över väg 913, vy väster om Lommabanan, med bland annat jordbrukslandskap, flädiebäcken och Flädie kyrkdamm

Konsekvenser utbyggnadsalternativet
Utbyggnaden innebär relativt små eller obetydliga intrång i naturvärdesobjekt nr 3a (Flädiebäcken), nr 4a (dike) och nr 4b (träd- och buskridå). Se figur 3.3.

Intrånget vid Flädiebäcken handlar främst om att en ny bro för gång-, cykel- och mopedvägen ska byggas över bäcken. Bron beräknas dock kunna byggas med landfästen som ligger utanför bäckens bedömda vattenområde, vilket innebär att det inte uppkommer någon fysisk påverkan på bäcken och inte heller någon negativ konsekvens. Beroende på GC-brons utformning, placering och grundläggningsmetod kan dock förstärkningsåtgärder krävas för att undvika intrång i Flädiebäcken.

Under bron kommer det också att finnas faunapassager i form av strandpassager på båda sidor om bäcken, vilket innebär att vägplanen inte bedöms innebära någon försämring beträffande faunans möjlighet att röra sig utmed vattendraget.

En utloppsledning från dagvattenmagasinet till bäcken kommer innebära viss schaktning i bäckens södra strandbrink.

Byggande av gång-, cykel- och mopedvägen innebär också ett intrång i biflödet till Flädiebäcken, där befintlig dikestrumma under väg 913 föreslås förlängas så att den går även under gång-, cykel- och mopedvägen. Trumförlängningen bedöms inte ge några långsiktiga konsekvenser i förhållande till nollalternativet.

Gång-, cykel- och mopedvägen innebär även ett mindre intrång i träd- och buskridån. Intrånget är begränsat till en mindre del av området och det är ett par träd och buskar utan några höga naturvärden som berörs. Såväl effekten som konsekvensen bedöms bli obetydlig.

5.3.2. Kulturmiljö

Konsekvenser nollalternativet
Nollalternativet bedöms inte innebära någon förändring i förhållande till nuläget.

Konsekvenser utbyggnadsalternativet
Spåren efter äldre tiders mänsklig aktivitet är idag inte lätta att se i landskapet. En utbyggnad enligt vägplanen, med en vägport under järnvägen, bedöms inte öka den visuella barriären och därmed inte heller innebära någon betydande effekt på kulturlandskapet i stort eller läsbarheten och sambanden i landskapet. Konsekvenserna bedöms därmed bli små eller obetydliga. Några intrång i det lokalt utpekade kulturmiljöobjektet, Leråkra, kommer inte heller att behövas till följd av utbyggnadsalternativet.

Figur 5.2 Flygfoto över väg 913, vy öster om Lommabanan, med bland annat befintlig plankorsning och Leråkra Station.

Fornlämningar
Vägplanen medför intrång i det stora indikationsområdet (som omfattar i princip hela planområdet) där arkeologerna bedömt sannolikheten som stor för upptäckt av nya, tidigare ej kända och under mark dolda fornlämningar. Effekten av en utbyggnad bedöms utifrån detta i nuläget bli att delar av dessa nyupptäckta fornlämningar kommer att behöva tas bort, vilket utifrån dagens kunskapsläge bedöms kunna ge en liten negativ effekt. Utifrån ett antagande om att fornlämningarnas värde är måttligt bedöms konsekvenserna i nuläget som små.

Tillstånd enligt kulturminneslagen erfordras för de ingrepp som utbyggnaden medför i fornlämningsområden. Eftersom den arkeologiska utredningen visar att området är ett högriskområde för ännu okända fornlämningar ska en arkeologisk utredning med sökschaktning genomföras.

5.3.3. Buller

Konsekvenser nollalternativet
Nollalternativet redovisar vilken trafikbullernivå som uppstår i framtiden (år 2040) om ingen ombyggnad/omdragning av vägen sker men trafiken ökar enligt prognos. Till följd av den förväntade allmänna trafikökningen kommer bullernivåerna generellt att öka i området. Antalet berörda fastigheter som får bullernivåer över ekvivalentnivå 55 dBA vid fasad eller uteplats är dock detsamma som i nuläget. Däremot är det ytterligare en fastighet där trafikbullernivån inomhus beräknas överskrida 30 dBA med någon/några dB.

Sammantaget innebär den allmänna förväntade trafikökningen att bullernivåerna blir högre i området. Utifrån detta bedöms nollalternativet medföra små negativa konsekvenser ur bullersynpunkt.

Konsekvenser utbyggnadsalternativet
Till följd av den förväntade allmänna trafikökningen samt ombyggnaden/omdragningen av vägen med den planskilda korsningen under Lommabanan kommer bullersituationen i området att förändras.

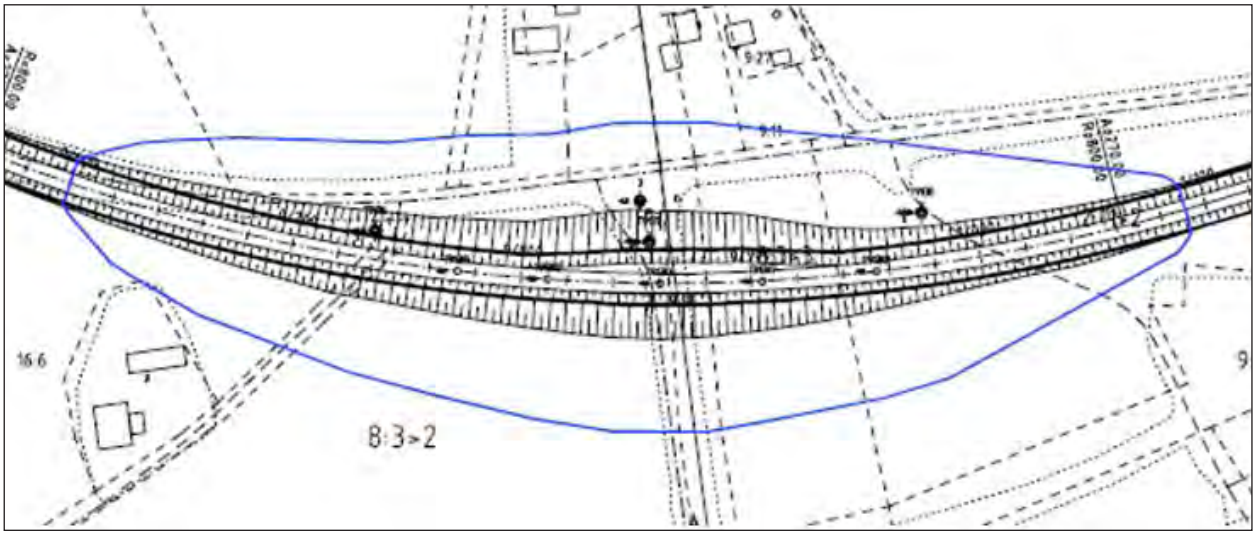
För utbyggnadsalternativet utan bullerskyddsåtgärder är det 3 bostadsfastigheter som får trafikbullernivåer över riktvärdet för ekvivalentnivå 55 dBA vid såväl bottenvåningens fasad mot väg 913 (ca 2 meter över marken) som vid ovanvåningens fasad. Utöver de 3 ovan nämnda fastigheterna tillkommer ytterligare 2 fastigheter som endast har ett överskridande på ovanvåningen. Riktvärdet för ekvivalentnivå vid uteplats, 55 dBA, överskrids vid 2 av de ovan nämnda fastigheterna men uppfylls vid övriga fastigheter. Med befintliga fönster beräknas 3 fastigheter få dygnsekvivalent nivå inomhus som överskrider riktvärdet 30 dBA med 1-5 dBA.

Samtliga fastigheter där riktvärdesnivåerna överskrids har inventerats på plats för att klarlägga de faktiska förhållandena samt utreda behovet av skyddsåtgärder. Med föreslagna åtgärder innehålls riktvärdena som gäller för inomhusnivå och uteplatser vid nybyggnad eller väsentlig ombyggnad av trafikinfrastruktur.

Sammantaget ger de föreslagna bullerskyddsåtgärderna en bullerdämpande effekt för inomhusmiljön och uteplatser så att riktvärdena kan uppnås där. Utifrån detta bedöms projektet medföra små positiva konsekvenser ur bullersynpunkt.

5.3.4. Jordbruksmark

Konsekvenser nollalternativet
Nollalternativet bedöms inte innebära någon förändring i förhållande till nuläget.

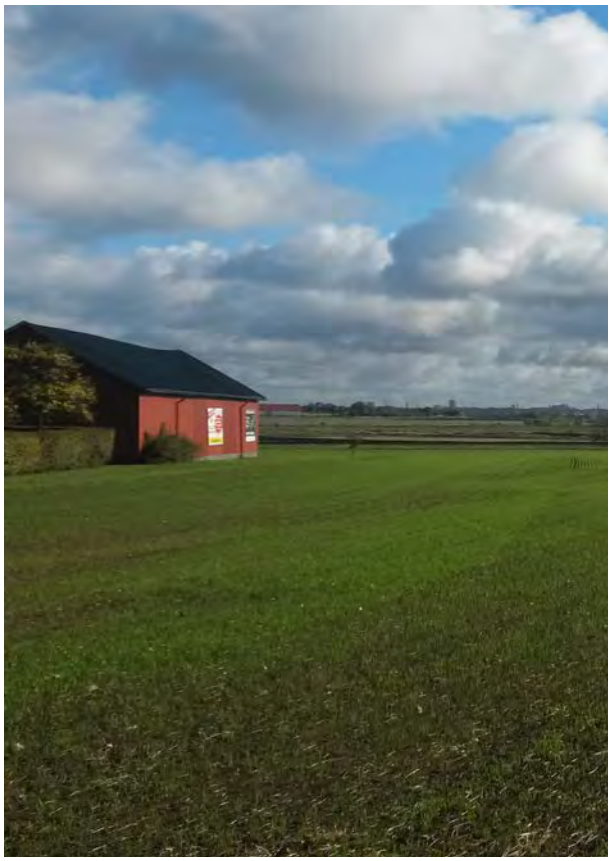

Figur 5.3 Beräknat påverkansområde (0.1 m i jordlagren) vid grundvattensänkning i driftskede

Konsekvenser utbyggnadsalternativet
Ombyggnaden/omdragningen av vägen innebär att jordbruksmark tas i anspråk, framförallt för den nya planskilda korsningen med järnvägen och gång och cykelvägen, men även en för omläggning av in/utfartsvägar till enskilda fastigheter samt de restytor som uppstår som inte längre blir brukningsbara. Arealerna som berörs är totalt ca 50 000 kvadratmeter jordbruksmark. Intrånget på jordbruksmark blir således i sammanhanget relativt begränsat och bedöms inte leda till någon fragmentering av brukningsenheter och därför inte heller nämnvärt försvåra brukandet av marken. Att ta högvärdig jordbruksmark i anspråk innebär dock alltid en negativ effekt ur ett hushållningsperspektiv. Effekten av intrånget bedöms här som liten (då det handlar om relativt begränsad areal). Konsekvensen bedöms utifrån detta sammantaget som liten.

5.3.5. Vatten (yt- och grundvatten)

Konsekvenser nollalternativet
I samband med att trafikmängderna ökar på väg 913 kan vattendragen i viss mån komma att påverkas negativt till följd av ökade föroreningsmängder i vägdagvattnet. Effekterna och konsekvenserna bedöms som obetydliga.

Figur 5.4 Jordbrukslandskap

Konsekvenser utbyggnadsalternativet
En stor del av sträckan för omdragning av väg 913 utgörs av en skärning ner mot en vägport under Lommabanan. På grund av omgivande marks topografiska förutsättningar kommer hela sträckan för omdragning av vägen att avvattnas till vägporten. Vägporten kommer alltså utgöra en instängd lågpunkt för avrinnande dagvatten. Vid små regnmängder (kort återkomsttid) hanteras vägdagvattnet normalt i vägslänterna och i de anlagda vägdikena som leder ner mot vägporten. Vid intensivare regn (längre återkomsttid) blir marken däremot vattenmättad och dagvatten kommer då att avrinna i större omfattning i dikena ned mot vägporten. Pumpning av dagvatten från lågpunkten är därmed en förutsättning för att kunna avvattna hela vägsträckan.

Dagvatten från vägporten kommer att avledas till Flädiebäcken via ett fördröjningsmagasin som utjämnar flödet till 1 l/(s*ha), som motsvarar naturlig avrinning, för att inte flödesbelastningen ska öka nedströms.

I samband med ökade trafikmängder kan ökade föroreningshalter i vägdagvattnet förväntasvilket skulle kunna innebära negativ påverkan på främst ytvattenförekomster på samma sättsom i nollalternativet. För bedömning av behov av dagvattenrening bör det dock noteras att ökning av trafikmängden inte beror på omdragningen av väg 913 i sig utan är en följd av en generell trafikökning på vägen. Föreslagen dagvattenhantering för den ombyggda vägen med främst flackare innerslänter och längre rinnsträckor innan kontakt med omgivande mark och vatten bedöms ge bättre förutsättningar för dagvattenrening än dagens avvattning av väg 913. Utifrån detta bedöms behov av dagvattenrening tillgodoses genom avvattning till gräsbesådda diken längs hela den aktuella sträckan.

De föreslagna dagvattenlösningarna (med fördröjningsmagasin) innebär även förbättrade möjligheter att kunna samla upp vägdagvatten samt spill vid en eventuell olycka med eller utan farligt gods. Samtidigt innebär uppumpningen av vatten från vägporten och avledning vidare till Flädiebäcken (via fördröjningsmagasin utan oljeavskiljare) även en viss risk för spridning av föroreningar och utsläpp vid olyckor. Det fördröjningsmagasin som föreslås i projektet är i första hand utformad som ett utjämningsmagasin ur ett hydrauliskt perspektiv, vilket innebär att den inte är utformad för att även ge en reningseffekt.

Det avledda dagvattnet på sträckan kommer att släppas ut till dikningsföretag (se figur 3.6) men

måste fördröjas om utsläpp skall kunna ske utan prövning. En sådan fördröjning görs i utbyggnadsförslaget med hjälp av öppna dagvattenlösningar och den planerade fördröjningsdammen.

Den föreslagna dagvattenhanteringen bedöms totalt sett innebära att föroreningsbelastningen till Flädiebäcken förblir i princip oförändrad eller något förbättrad jämfört med nollalternativet. För ytvattenförekomsten, Önnerupsbäcken, bedöms möjligheterna att uppnå god status därmed som oförändrad.

Vägytan kommer i vägporten under järnvägen att ligga ca 4 m under områdets grundvattenyta. Grundvattnet kommer därför att sänkas av lokalt och avledas genom pumpning till Flädiebäcken via den planerade fördröjningsdammen. Då det är täta lerjordar i området beräknas mängden inläckande grundvatten som behöver pumpas bort bli liten. De täta jordarna innebär även att avsänkningens påverkansområde blir begränsat, se figur 5.1.

En brunnsinventering har utförts som visar att inga brunnar ligger inom påverkansområdet för grundvattensänkningen, men det finns grävda brunnar i relativt nära anslutning till området. Bedömningen är att dessa brunnar inte påverkas av grundvattensänkningen.

Risker för förorening av grundvatten bedöms inom området generellt som liten, då genomsläppligheten i kringliggande mark är liten. I vägporten sänks grundvattenytan, men detta sker enbart i de övre jordlagren och inte berggrunden. Strömningsgradienten i de övre jordlagren kommer att vara mot vägporten vilket ytterligare minskar risken för infiltration av förorenat vägdagvatten ner till djupare lager. För grundvattenförekomsterna (Alnarpsströmmen och SV Skånes kalkstenar) bedöms påverkan på möjligheterna att uppnå god status som oförändrad.

Sammantaget bedöms utbyggnadsalternativet innebära inga eller obetydliga effekter och konsekvenser ur vattensynpunkt och möjligheten till att uppnå god status för miljökvalitetsnormerna för vatten bedöms oförändrad.

5.3.6. Undantag från förbud i miljöbalken

Vissa verksamheter och åtgärder enligt en fastställd väg- eller järnvägsplan är undantagna från krav på prövning enligt miljöbalken. Det gäller dispens från det generella biotopskyddet, från strandskyddet samt anmälan för samråd för åtgärder som kan väsentligt förändra naturmiljön enligt 12 kap. 6 § miljöbalken.

Vägplanen berör inga strandskyddade områden.

De enda naturvärdesobjekten som, enligt naturvärdesinventeringen (Calluna 2015), lyder under det generella biotopskyddet och som kommer att beröras av vägplanen är Flädiebäcken och diket (naturvärdesobjekt 3a respektive 4a, se figur 3.3).

Utbyggnaden kommer att innebära att en bro byggs över den biotopskyddade Flädiebäcken och förlängning av en dikestrumma i det biotopskyddade diket. Förlängningen av trumman berör ca 14 meter av diket. Påverkan, effekter och konsekvenser av detta finns beskrivet i kapitel 5.3.1 och 5.6.

Då utbyggnadsprojektet utgör en exploatering av stort allmänt intresse får särskilda skäl anses föreligga för de ovan beskrivna intrången i biotopskyddade objekt.

Inga särskilda samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken har bedömts nödvändiga.

5.4 Samhällsekonomisk bedömning (sammanfattning)

Samhällsekonomiska bedömningar genomförs för att avgöra vilken nytta samhället har av en infrastrukturinvestering.

Stängningen av plankorsningen mellan väg 913 och Lommabanan och anläggandet av en planskildheten är en förutsättning för att kunna öppna Lommabanan för persontrafik.

Förutom att åtgärden medför ökad trafiksäkerhet för såväl väg- som järnvägstrafiken kommer den att bidra till kraftigt minskade fördröjningar för biltrafiken på väg 913, framför allt i ett framtidsperspektiv med i princip tredubblad tågtrafik på banan. Omläggningen av vägen innebär ett visst intrång i omgivande jordbruksmark av hög kvalitet men konsekvenserna för landskapet har totalt sett bedömts vara små

Även de oskyddade trafikanterna får ökad trafiksäkerhet och minskade restider till följd av den planerade gång- cykel- och mopedvägen utmed väg 913.

Åtgärderna bedöms medföra positiva nyttor totalt sett, men om dessa nyttor räcker för att utbyggnaden ska vara samhällsekonomiskt lönsam har bedömts som osäkert.

5.5 Indirekta och samverkande effekter och konsekvenser

Indirekta effekter innebär exempelvis ombyggnader och omläggningar som är en följd av projektet men som inte omfattas av vägplanen. Med samverkande effekter menas pågående verksamheter som tillsammans med projektets effekter kan ge större konsekvenser.

Indirekta effekter av projektet är omdragning av enskilda vägar och uppsamling av de enskilda vägarnas anslutning till väg 913. Dessa åtgärder beskrivs även i kapitel 4.7. Effekten för en del av de fastighetsägare, som har anslutningar till väg 913 från enskilda vägar, blir att avståndet till väg 913 ökar då de måste transportera sig på nya föreslagna enskilda vägar parallellt med väg 913 för att att ta sig till anslutningspunkterna. Detta bedöms ge negativa konsekvenser för de enskilda fastighetsägarna.

Inga samverkande effekter har identifierats i projektet.

5.6 Påverkan under byggnadstiden

I byggskedet upprättas trafikanordningsplaner och arbetsmiljöplaner av entreprenören. Information till närboende och allmänhet ska ske i god tid innan arbetet påbörjas. Så långt som möjligt ska åtgärder planeras och genomföras för att förhindra störningar. Genom framförhållning, god planering och samråd kan negativa konsekvenser undvikas i byggskedet.

5.6.1. Naturmiljö och vatten

När befintlig trumma för diket under väg 913 ska förlängas utförs arbeten i vatten som medför viss tillfällig grumling och sedimentation som riskerar att ha en negativ påverkan på bottenfauna i diket. Omfattningen av påverkan i diket kommer att vara begränsat, ca 14 meter av dikesfåran berörs. Det bedöms dock vara befogat att upprätta skyddsåtgärder för att minimera grumling och sedimentflykt. Exempel på fysiska skyddsåtgärder som kan användas är siltgardiner eller andra grumlingsskydd i dikesfåran. När det gäller tidsrestriktioner som skyddsåtgärd ska arbeten i vatten om möjligt utföras under tider på året med låg vattenföring (normalt augusti-september) och då skyddsvärd flora och fauna inte riskerar att påverkas. Genom att tillämpa någon form av skyddsåtgärder bedöms arbetena inte innebära några långsiktigt negativa effekter på vattenlevande växter och djur i diket. Effekter och konsekvenser bedöms därmed som obetydliga.

I samband med anläggandet av fördröjningsdammen för dagvatten krävs en temporär grundvattensänkning vid uttag av schakt.

För Flädiebäcken förväntas byggandet av bro inte innebära någon påverkan i bäcken men däremot kommer en utloppsledning från dagvattenmagasinet innebära viss schaktning i bäckens södra strandbrink, vilket bedöms kunna innebära viss kortvarig grumling, men inga långsiktiga effekter eller konsekvenser. För att inte störa fågellivet utmed bäcken och i vägens närområde bör bygg- och

Figur 5.5 Byggarbetsplats, schaktarbete

anläggningsarbetena om möjligt ske under perioden augusti till mars, det vill säga utanför fåglarnas häckningstid. Arbetena i diket och bäcken bedöms utgöra anmälningspliktig vattenverksamhet.

5.6.2. Jordbruksmark

Under byggtiden kommer arbetena kräva tillfälliga intrång på jordbruksmark, främst för tillfälliga upplag, tillfälliga fastighetsinfarter, uppställningsytor och tillfälliga byggvägar. Efter byggskedet återställs dessa ytor, men effekten blir att packningsskador på jordbruksmarken uppkommer. Framför allt gäller detta tillfälliga byggvägar, då tunga fordon gör att marken kompakteras, vilket bedöms medföra konsekvenser i form av en produktionssänkning under en lång period. Då arealen för byggvägar antas bli relativt begränsad bedöms effekten som liten. Utifrån att värdet som berörs är högt men effekten bedöms som liten, bedöms utbyggnaden innebära små negativa konsekvenser.

5.6.3. Buller

Under byggskedet ska Naturvårdsverkets allmänna råd om buller från byggplatser, NFS 2004:15, vara vägledande. Om de riktvärden för utomhusmiljö som tagits fram inte kan uppfyllas ska målsättningen vara att åtminstone riktvärden för inomhusmiljö uppfylls. Generellt ska försiktighet vid arbetets framdrift tillämpas under byggtiden.

5.6.4. Skydds- och försiktighetsmått under byggtiden

Nedanstående åtgärder vidtas för att minska störningar under byggtiden.

- Den mark som tillfälligt tas i anspråk under byggtiden återställs till förutvarande skick om inget annat avtalas.

- För att minimera risk för förorening av vatten under byggtiden ska all hantering av kemikalier, oljor och drivmedel samt tankning, parkering och uppställning av maskiner och fordon endast ske på avsedd plats på behörigt avstånd från vattendragen där det finns möjlighet att samla upp och sanera eventuellt spill och läckage.

- Information till närboende görs successivt under arbetet.

- Vid damning kommer marken att vattnas.

- Riktvärden för buller enligt Naturvårdsverkets allmänna råd om buller från byggarbetsplatser, NFS 2004:15 ska tillämpas.

- Förorenade överskottsmassor som transporteras bort från området ska hanteras utifrån föroreningsgrad. Överskottsmassor med föroreningshalter över Naturvårdverkets generella riktvärden för MKM ska omhändertas på en godkänd mottagningsanläggning. Massor med föroreningshalter under riktvärdena för MKM kan eventuellt återanvändas, men för detta krävs godkännande av tillsynsmyndighet.

- Kontrollprogram för att följa upp de enskilda brunnarna under byggskedet ska tas fram.

6. Samlad bedömning och måluppfyllelse

6.1 Samlad bedömning

Den föreslagna utbyggnaden kommer att innebära både positiva och negativa effekter och konsekvenser jämfört med nollalternativet (en framtida situation där ombyggnaden/omdragningen av väg 913 inte genomförts). Åtgärden medför ökad trafiksäkerhet för såväl väg- som järnvägstrafiken samt kommer att bidra till kraftigt minskade fördröjningar för biltrafiken på väg 913, framför allt i ett framtidsperspektiv med en utökad tågtrafik på banan. Även de oskyddade trafikanterna får ökad trafiksäkerhet och minskade restider till följd av den planerade gång-cykel och mopedvägen utmed väg 913.

När det gäller miljöaspekter bedöms utbyggnaden innebära att värdefull jordbruksmark tas i anspråk, vilket bedöms som negativt ur naturresurssynpunkt, medan bullerskyddsåtgärder planeras som, jämfört med nollalternativet, beräknas innebära en förbättrad situation inomhus och vid uteplatser för de mest utsatta bostäderna. Beträffande kulturmiljövärden innebär utbyggnaden sannolikt intrång i fornlämningar, vilket bedöms kunna innebära små negativa konsekvenser.

6.2 Måluppfyllelse

6.2.1. Projektets ändamål

Projektets ändamål är att öka trafiksäkerheten i korsningen mellan väg 913 och Lommabanan samt att öka trafiksäkerheten för oskyddade trafikanter som färdas längs med väg 913.

Ändåmålet uppfylls genom att en ny gång,- cykel- och mopedväg anläggs längs väg 913 samt att plankorsningen med Lommabanan byggs om till en planskildhet.

6.2.2. Projektspecifika mål

Projektmålen bedöms uppfyllda med föreslagen utformning av väg 913:

- Utformningen av väg 913 med tillhörade planskildhet möjliggör en effektiv drift samt ett underhållsvänligt och kostnadseffektivt väg- och järnvägssystem som minimerar livscykelkostnaderna.
- Underhåll och felavhjälpning på den färdiga anläggningen kan utföras på ett effektivt, miljömässigt och arbetsmiljömässigt riktigt sätt. Investering kommer att ske på ett effektivt, miljömässigt och arbetsmiljömässigt riktigt sätt. Enkla och standardiserade lösningar kommer att väljas om de uppfyller efterfrågad funktion.
- Projektet levererar ett förankrat och lättillgängligt resultat som tydligt motiverar val av placering och utformning av väg 913 söder om Flädie.

Figur 6.1 Den befintliga plankorsningen ska byggas om till en mer trafiksäker planskildhet, vilket bidrar till projektets måluppfyllelse.

6.2.3. Trafikverkets miljöpolicy

Projektet bedöms ligga i linje med Trafikverkets miljöpolicy. Planskildheten bidrar bland annat till minskade utsläpp till följd av minskad tomgångskörning vid bomfällning.

6.2.4. Transportpolitiska mål

2009 beslutade riksdagen om ett övergripande transportpolitiskt mål mot bakgrund av propositionen *Mål för framtidens transporter och resor* (prop. 2008/09:93). Detta formulerades enligt följande:

”Transportpolitikens mål är att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet.”

Målet är indelat i ett funktionsmål och i ett hänsynsmål, i tabell 6.1 beskrivs projektets måluppfyllelse.

Tabell 6.1 Projektets bidrag till det transportpolitiska målet.

Funktionsmål - tillgänglighet	**Projektets bidrag till måluppfyllelse**
Transportsystemets utformning, funktion och användning ska medverka till att ge alla en grundläggande tillgänglighet med god kvalitet och användbarhet samt bidra till utvecklingskraft i hela landet. Transportsystemet ska vara jämställt, det vill säga likvärdigt svara mot kvinnors respektive mäns transportbehov.	Åtgärden bidrar till minskade fördröjningar och ökad tillförlitlighet för såväl bilburna trafikanter som för kollektivtrafikresenärer. Tillgängligheten ökar till följd av minskade fördröjningar och kortare restider. Jämställdheten påverkas marginellt, om än något positivt till följd av den nya gång- cykel- och mopedvägen.
Hänsynsmål - säkerhet, hälsa och miljö	**Projektets bidrag till måluppfyllelse**
Transportsystemets utformning, funktion och användning ska anpassas till att ingen ska dödas eller skadas allvarligt, bidra till det övergripande generationsmålet för miljö och att miljökvalitetsmålen nås samt bidra till ökad hälsa.	Projektet bedöms bidra till att hänsynsmålet uppfylls. Befintlig plankorsning byggs bort vilket bidrar till högre trafiksäkerhet och minskade utsläpp till följd av minskad tomgångskörning vid bomfällning. Separeringen av gång- och cykeltrafiken ökar trafiksäkerheten för de oskyddade trafikanterna.

Figur 6.2 En ny gång-, cykel- och mopedvägen längs väg 913 kommer skapa ökad trafiksäkerhet för oskyddade trafikanter.

6.2.5. Nationella miljökvalitetsmål

I tabell 6.1 nedan redovisas påverkan på de nationella miljökvalitetsmålen som bedöms beröras av projektet. De mål som inte berörs är:

4. Giftfri miljö
5. Skyddande ozonskikt
6. Säker strålmiljö
10. Hav i balans samt levande kust och skärgård
11. Myllrande våtmarker
12. Levande skogar
14. Storslagen fjällmiljö

Tabell 6.2 Nationella miljökvalitetsmål (1/2)

Miljökvalitetsmål	Projektets måluppfyllelse
Begränsad klimatpåverkan	Projektet förväntas inte bidra till en ökning av biltrafiken då projektet inte handlar om att öka vägens kapacitet. Vägombyggnaden/omdragningen bedöms, i förhållande till nollalternativet, inte innebära någon väsentlig skillnad beträffande utsläpp från vägtrafik. Totalt sett bedöms utsläppen kunna minska något framför allt till följd av att det inte blir fördröjningar och stopp vid plankorsning så som det hade blivit i nollalternativet med en ökad frekvens av bomfällningar. Halterna av luftföroreningar på lokal nivå bedöms inte överskrida några miljökvalitetsnormer. Då ombyggnaden/omdragningen av väg 913 är en del i arbetet för att möjliggöra en effektivare och en utökad trafikering med persontrafik på Lommabanan kan det även förväntas innebära en viss överföring av trafik från väg till järnväg. Även möjligheterna att välja cykel, eller en kombination av cykel och tåg, istället för bil ökar väsentligt till följd av det föreslagna utbyggnadsalternativet. Sammantaget bedöms utbyggnadsalternativet kunna medverka till målet.
Frisk luft	
Bara naturlig försurning	
Ingen övergödning Ovanstående miljömål är kopplade främst till utsläpp till luft. En av de största källorna till luftföroreningar och klimatgaser som påverkar miljö och hälsa är användningen av fossila bränslen och fordonstrafik. Utsläppen från transportsektorn bidrar till att koldioxidhalterna i atmosfären ökar, vilket påverkar klimatsystemet. Hälsofarliga ämnen som kväveoxider, partiklar och bensen påverkar luftkvaliteten och bidrar till övergödning. Andra föroreningar, exempelvis svaveldioxid, bidrar till försurning av sjöar, vattendrag och skogsmark.	
Levande sjöar och vattendrag Miljömålet omfattar påverkan på ytvatten samt att dessa ska vara ekologiskt hållbara med bevarade livsmiljöer.	Vägdagvattnet ska tas om hand och avleds primärt genom öppna diken och delvis även via ett fördröjningsmagasin innan det släpps vidare till recipienten, Flädiebäcken, (som i sin tur mynnar i Önnerupsbäcken). Detta bedöms innebära en totalt sett obetydlig påverkan och inte heller påverka möjligheterna att uppnå miljökvalitetsnormen (god status) i Önnerupsbäcken.
Grundvatten av god kvalitet Miljömålet syftar till att skapa en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag.	Ombyggnaden bedöms inte innebära någon negativ påverkan på vare sig kvantitativ eller kvalitativ status på grundvattenförekomsterna i området.
Ett rikt odlingslandskap Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks.	Utbyggnadsalternativet tar jordbruksmark i anspråk men fragmenterar inte brukningsenheter då utbyggnaden i huvudsak utförs intill en befintlig väg. Utbyggnadsalternativet bedöms inte medverka till målet.

Tabell 6.2 Nationella miljökvalitetsmål (2/2)

Miljökvalitetsmål	Projektets måluppfyllelse
God bebyggd miljö Bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö och en god hushållning av mark, vatten, energi och andra naturresurser ska främjas.	Den nya väganslutningens kanske mest påtagliga påverkan på boendemiljön utgörs av buller. I anslutning till de närbelägna bostadsfastigheterna planeras bullerskyddsåtgärder utföras som, jämfört med nollalternativet, ger en förbättrad situation beträffande bullermiljön inomhus och vid uteplatser för de mest utsatta bostäderna. Nedschaktningen av vägen innebär också att ett antal hus i området får lägre bullernivåer från vägtrafiken till följd av vägombyggnaden/omdragningen. Vägprojektet bedöms således totalt sett i viss mån medverka till målet.
Ett rikt växt- och djurliv Den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt. Arters livsmiljöer och ekosystem ska värnas.	Utbyggnadsalternativet innebär visserligen några mindre intrång i naturvärden, men intrången är väldigt begränsade och ligger i anslutning till befintlig väg. Miljömålet i stort bedöms därmed inte motverkas av projektet.

6.2.6. Miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormer (MKN) är ett styrmedel i det svenska miljöarbetet som regleras i 5 kap. miljöbalken. En miljökvalitetsnorm ska tas fram på vetenskapliga grunder och ange den lägsta godtagbara miljökvalitet som människan och/eller miljön kan anses tåla. Nedan anges de miljökvalitetsnormer som finns för närvarande, med Trafikverkets kommentar om hur de hanteras i projektet.

Tabell 6.3 Miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnorm	Projektets hantering av normen
Luftkvalitet omfattande kvävedioxid, kväveoxider, svaveldioxid, bensen, kolmonoxid, bly, partiklar och ozon.	Då vägen ligger i ett fritt och öppet läge bedöms luftmiljön utanför vägområdet inte påverkas i sådan utsträckning att det finns risk för överskridande av miljökvalitetsnormer för luft.
Fiske- och musselvatten	Inga fiske- eller musselvatten påverkas av projektet.
Buller	Miljökvalitetsnormen för buller är inte relevant att behandla i enskilda projekt. Det är en strategisk planeringsfråga som behandlas på översiktsplanenivå.
Vattenförekomster (enligt Vattenförvaltningsförordningen)	Sammantaget bedöms utbyggnadsalternativet innebära inga eller obetydliga effekter och konsekvenser ur vattensynpunkt och möjligheten till att uppnå god status för miljökvalitetsnormerna för vatten bedöms oförändrad.

6.2.7. Allmänna hänsynsregler

De allmänna hänsynsreglerna återfinns i 2 kap. miljöbalken och är grundläggande för den som utför eller planerar att utföra något som påverkar eller riskerar att påverka människors hälsa eller miljön. Nedan följer Trafikverkets utvärdering av hur väl projektet tagit hänsyn till dessa.

6.2.8. Bestämmelser om hushållning med mark och vattenområden

Området som berörs av ombyggnaden/omdragningen av väg 913 bedöms inte ge någon betydande påverkan på natur- eller kulturvärden. Lommabanan utgör riksintresse för järnvägar enligt 3 kap. 8§ miljöbalken. Bedömningen är att riksintresset för järnvägar inte motverkas av föreslagen planskildhet med väg 913.

Tabell 6.4 Allmänna hänsynsregler

Hänsynsregel	Projektets hantering av regel
Bevisbörderegeln	Trafikverket är verksamhetsutövare och ansvarig för att vägplanen uppfyller miljöbalkens bestämmelser. Detta har bland annat gjorts i genomförda utredningar inom ramen för planens process.
Kunskapskravet	Under planprocessen inhämtas underlag från olika myndigheter, organisationer och berörda. Tidigare utredningar beaktas, och för att öka kunskapen har även flera nya utredningar och undersökningar gjorts. Samråd har genomförts där Trafikverket fått kunskap om lokala förhållanden.
Försiktighetsprincipen	Skyddsåtgärder arbetas successivt in i planen. För byggskedet kommer kontrollprogram upprättas med krav på miljöåtgärder och byggmetoder som förebygger/minimerar miljöpåverkan. Arbetet med riskfrågor bedrivs kontinuerligt i projektet i syfte att förutse och förebygga olika risker för såväl byggskedet som driftskedet.
Produktvalsprincipen	Hantering av kemiska produkter regleras genom Trafikverkets generella miljökrav vid upphandling av entreprenader. Miljökrav på byggmaterial och kemiska produkter kommer därmed att ställas i samband med kommande upphandlingar.
Hushållnings- och kretsloppsprinciperna	Återanvändning av massor kommer att ske där så är möjligt. Överskottsmassor ska transporteras så korta sträckor som möjligt och om möjligt i första hand användas som en resurs i andra närliggande projekt. Material från utrustning och anläggningar som rivs återanvänds där så är möjligt. Miljökrav kommer att ställas på fordon och maskiner under byggskedet.
Lokaliseringsprincipen	Lokaliseringsalternativ inom det givna utredningsområdet har studerats och redovisas kortfattat med motiv i denna handling med motivering till bortvalda alternativ.
Skälighetsprincipen	De åtgärder som planeras och som beskrivs i planbeskrivningen bedöms vara ekonomiskt rimliga i förhållande till miljönyttan och ställda i relation till projektets kostnader och nyttoeffekter.
Skadeansvaret	Trafikverket har ansvaret för att vidta skadeförebyggande åtgärder och ansvarar för eventuella skador som kan uppkomma i samband med såväl byggskede som driftskede.

7. Markanspråk och pågående markanvändning

I det här kapitlet redovisas för vilka ändamål och i vilken omfattning mark tas i anspråk och vilka motiven är för detta. Även pågående markanvändning och behov av ledningsomläggning beskrivs.

Markanspråk, storleksmässigt och vilken typ av rättighet, för alla berörda fastigheter framgår av fastighetsförteckningen.

7.1 Pågående markanvändning

Det aktuella området domineras av jordbruksmark med några enstaka bostäder/gårdar med tillhörande tomtmark. Ombyggnaden/omdragningen av vägen innebär att jordbruksmark tas i anspråk, framförallt för den nya planskilda korsningen med järnvägen och gång och cykelvägen, men även för omläggning av in/utfartsvägar till enskilda fastigheter samt de restytor som uppstår som inte längre blir brukningsbara.

7.2 Permanenta markanspråk

Denna vägplan omfattar tillkommande vägområde för allmän väg med vägrätt med en total areal på ca 44 000 m². Vägrätt uppkommer genom att väghållaren tar i anspråk mark eller annat utrymme för väg med stöd av en upprättad och fastställd vägplan och ger väghållaren rätt att nyttja mark eller annat utrymme som behövs för vägen.

Mark tas i anspråk med inskränkt vägrätt i den planskilda korsningen med järnvägen. Inskränkningen i vägrätten innebär att väghållarens användning av mark eller utrymme för vägändamål inte får äventyra utformning och funktion hos de spåranläggningar som finns inom området. Samtidigt får fastighetsägarens markanvändning för järnvägsändamål inte äventyra väganordningarnas utformning och funktion.

Vägplanen innebär även att delar av befintlig väg dras in från allmänt underhåll vilket medför att vägrätten upphör och fastighetsägaren får disponera marken samt delar som övergår till enskilda vägar. Områdena som avses redovisas på plankartorna.

Enskilda vägar ingår inte i fastställelsebeslutet för vägplanen utan hanteras i en särskild lantmäteriförrättning där det slutliga läget bestäms.

7.3 Markanspråk med tillfällig nyttjanderätt

Under byggtiden behövs mark med tillfällig nyttjanderätt avsedd för arbetsområde, uppställning, byggvägar och tillfälliga upplag. Marken behövs för att arbetena ska kunna bedrivas så effektivt som möjligt. Direkt öster om planskildheten har ett större område tagits i anspråk med tillfällig nyttjanderätt, då den behöver nyttjas till både etablering, tillfälliga upplag och lansering av järnvägsbron.

Markanspråk med tillfällig nyttjanderätt uppgår till sammanlagt cirka ca 34 000 m².

Efter byggtiden återställs den tillfälligt ianspråktagna marken, men packningsskador kan uppkomma som ger negativa effekter i form av sämre produktionsförmåga under ett antal år. Detta gäller framför allt vid områden med byggvägar, som trafikeras av tunga fordon under byggtiden.

7.4 Ledningsomläggningar

Inom vägområdet förekommer ett antal befintliga ledningar som kommer att beröras av utbyggnaden av vägen. Ledningarna redovisas i tabell 7.1. Angivna sektionstal är ungefärliga och baseras inte på inmätningar. Inom planområdet finns ytterligare ett antal ledningar, som redovisas i tabell 7.2, vilka bedömts inte påverkas av utbyggnaden.

Ledningsstråk, nya och befintliga, som berörs av projektet och inte ingår i väginfrastrukturen ska om möjligt anläggas utanför vägområdet.

Trafikverket har befintliga ledningar som kommer att behöva anpassas efter den nya anläggningen. Ett antal övriga ledningsägare finns också i området och kan komma att beröras av den nya väganläggningen.

Tabell 7.1 Befintliga ledningar i projektets närområde som bedöms påverkas av den nya väganläggningen.

Sektion	Typ av ledning	Ägare	Planerad åtgärd
0/045 Osäkert läge	VA	Lomma kommun	Tvärgående vattenledning. Anpassas till ny väganläggning.
0/360 - 0/445 Osäkert läge	El (2st ledningar)	Kraftringen	Längsgående elledningar. Anpassas till ny väganläggning.
0/425 Osäkert läge	VA (2st ledningar)	Lomma kommun	Tvärgående VA-ledningar. Anpassas till ny väganläggning.
0/520 Osäkert läge	Tele	Skanova	Tvärgående optokabel. Anpassas till ny väganläggning.
0/815 - 0/840 Osäkert läge	Tele	Skanova	Längsgående optokabel. Anpassas till ny väganläggning.
0/820 Osäkert läge	Tele	Skanova	Tvärgående optokabel. Anpassas till ny väganläggning.
0/820 - 1/120→ Osäkert läge	Tele (2st ledningar)	Skanova	Längsgående optokablar. Anpassas till ny väganläggning.
1/160 - 1/200 Osäkert läge	El	Kraftringen	Tvärgående elledning. Anpassas till ny väganläggning.
1/160 - 1/200 Osäkert läge	VA (2st ledningar)	Lomma kommun	Tvärgående VA-ledningar. Anpassas till ny väganläggning.
1/210 - 1/300 Osäkert läge	Tele	Skanova	Tvärgående optokabel. Anpassas till ny väganläggning.
1/305 Osäkert läge	Tele	Skanova	Tvärgående optokabel. Anpassas till ny väganläggning.
1/305 - 1/380 Osäkert läge	Tele	Skanova	Längsgående optokabel. Anpassas till ny väganläggning.
1/315 Osäkert läge	Tele	Trafikverket	Tvärgående mellanortskabel. Anpassas till ny väganläggning.
1/315 Osäkert läge	Tele	Trafikverket	Tvärgående optokabel. Anpassas till ny väganläggning.
1/340 Osäkert läge	Tele	Skanova	Tvärgående optokabel. Anpassas till ny väganläggning.
1/380 Osäkert läge	Tele	Skanova	Tvärgående optokabel. Anpassas till ny väganläggning.
←1/380 - 1/940 Osäkert läge	Tele	Skanova	Längsgående optokabel. Anpassas till ny väganläggning.
←1/380 - 1/940 Osäkert läge	Tele	Skanova	Längsgående optokabel. Anpassas till ny väganläggning.
1/450 Osäkert läge	VA	Lomma kommun	Tvärgående vattenledning. Anpassas till ny väganläggning.

Tabell 7.2 Befintliga ledningar inom planområdet som bedöms att inte påverkas av den nya väganläggningen.

Sektion	Typ av ledning	Ägare	Planerad åtgärd
0/030 Osäkert läge	El	Kraftringen	Tvärgående belysningsledning.
←0/045 - 0/210→ Osäkert läge	VA	Lomma kommun	Längsgående spillvattenledning.
0/450 Osäkert läge	El	Kraftringen	Tvärgående belysningsledning.
1/380 - 1/440 1/410 Osäkert läge	El	Kraftringen	Längsgående och tvärgående belysningsledning.
←1/900 - 2/000 → Osäkert läge	El (4st ledningar)	Kraftringen	Längsgående elledningar.
←1/900 - 2/000 → Osäkert läge	Tele	Kraftringen	Längsgående optokabel.
1/945 Osäkert läge	Tele	Skanova	Tvärgående optokabel.
1/945 Osäkert läge	El (2st ledningar)	Kraftringen	Tvärgående elledningar.
Osäkert läge	VA	Sydvatten	Längsgående vattenledning

8. Fortsatt arbete

I det här kapitlet redovisas behov av tillstånd och dispenser, uppföljning och kontroller i byggskedet samt viktiga frågor som ska hanteras eller utredas i det fortsatta arbetet.

8.1 Tillstånd och dispenser

8.1.1. Tillstånd enligt kulturmiljölagen

Fornlämningar är skyddade enligt bestämmelser i 2 kap kulturmiljölagen. Det är förbjudet att utan tillstånd rubba, ta bort, gräva ut, täcka över eller genom bebyggelse, plantering eller på annat sätt ändra eller skada en fornlämning.

Eftersom den arkeologiska utredningen steg 1 visar att området är ett högriskområde för ännu okända fornlämningar ska en arkeologisk utredning steg 2 (med sökschaktning) genomföras. Tillstånd enligt kulturminneslagen erfordras för de ingrepp som utbyggnaden medför i eventuella fornlämningsområden som kan komma att identifieras i den arkeologiska utredningen steg 2. Inga markintrång får genomföras inom dessa områden innan beslut fattats av Länsstyrelsen i Skåne län.

Eventuella fornlämningar ska vara borttagna innan exploatering påbörjas.

8.1.2. Vattenverksamhet

Arbete i vatten kommer ske i Flädiebäcken och dess biflöde i samband med förläggning av en utloppsledning från dagvattenmagasinet respektive förlängning av en dikestrumma. För dessa arbeten bedöms en anmälan om vattenverksamhet behövas.

Grundvattenavsänkning och bortledning av det slag som är aktuellt för anläggande och drift av vägport i öppen konstruktion under järnvägen är generellt tillståndspliktig vattenverksamhet enligt 11 kap MB. Undantag från den generella tillståndsplikten för vattenverksamheter gäller verksamheter där de ändrade vattenförhållandena uppenbart inte innebär skada för allmänna eller enskilda intressen. Det är dock verksamhetsutövaren själv (i detta fall Trafikverket) som gör den slutliga bedömningen om tillstånd skall sökas för vattenverksamhet eller inte.

Beräkningar och bedömning vid utförda undersökningar och brunnsinventering visar på att allmänna eller enskilda intressen sannolikt ej kommer att lida skada av de planerade vägbyggnationerna. I direkt anslutning till bedömt påverkansområde finns dock fastigheter med grävda brunnar och enskild vattenförsörjning. Dessa följs upp månadsvis i pågående kontrollprogram för mätningar av grundvattennivåer.

8.1.3. Dikningsföretag

Delar av den planerade ombyggnaden/omdragningen av väg 913, samt anläggning av gång-, cykel- och mopedvägen och fördröjningsmagasinet för dagvatten innebär intrång i dikningsföretagens båtnadsområden. I relation till båtnadsområdenas totala storlek bedöms preliminärt intrånget av mindre omfattning. Med anledning av detta behöver samråd med berörda dikningsföretag hållas.

8.2 Frågor för fortsatt utredning

8.2.1. Kulturmiljö

Byggandet av vägen kan medföra en påverkan på kulturhistoriskt värdefulla lämningar vilket innebär att arbetet ska avbrytas och kontakt tas med länsstyrelsens kulturmiljöfunktion.

8.2.2. Masshantering

Återanvändning av massor kommer att ske där så är möjligt. Överskottsmassor (ca 95 000 m^3) ska transporteras så korta sträckor som möjligt och i första hand (om möjligt) användas som en resurs i andra närliggande projekt.

8.2.3. Förorenade områden

Om förorenade massor påträffas ska de anmälas till tillsynsmyndigheten enligt 10 kap 11 § miljöbalken.

All hantering av asfalt med höga PAH-halter samt all hantering av överskottsmassor (ca 95 000 m^3) ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten och i förekommande fall godkännas av densamma.

8.3 Uppföljning och kontroller

Nedan anges uppföljning och kontroller i byggskedet och i driftskedet.

8.3.1. Byggskedet

Trafikverket har tagit fram miljökrav för entreprenader som är baskrav vid alla upphandlingar av entreprenörer. I miljökraven fastställs även påföljder vid avvikelser från kraven.

Utöver baskraven tas specifika krav fram när det finns behov i entreprenaden. Olika kontrollprogram upprättas under byggskedet som syftar till att säkerställa att konsekvenserna i byggskedet blir de förväntade och till att hantera eventuella oförutsedda händelser. Kontroll under byggskedet kan exempelvis omfatta:

- Kontrollprogram för hantering av ljudstörningar under byggskedet.
- Kontrollprogram för uppföljning av enskilda brunnar.
- Kontrollprogram för hantering av förorenade massor.

Ytterligare kontrollprogram kan bli aktuella.

8.3.2. Driftskedet

Uppföljning i driftskedet av åtgärder som föreslås i planbeskrivningen syftar till att ge Trafikverket möjlighet att fylla på sin kunskapsbank kring konsekvenser och åtgärder inom olika områden.

9. Genomförande och finansiering

9.1 Formell hantering

Denna vägplan kommer att kungöras för granskning och sedan genomgå fastställelseprövning. Under tiden som underlaget hålls tillgängligt för granskning kan berörda sakägare och övriga lämna synpunkter på planen. De synpunkter som kommer in sammanställs och kommenteras i ett granskningsutlåtande som upprättas när granskningstiden är slut.

De inkomna synpunkterna kan föranleda att Trafikverket ändrar vägplanen. De sakägare som berörs kommer då att kontaktas och får möjlighet att lämna synpunkter på ändringen. Är ändringen omfattande kan underlaget återigen behöva göras tillgängligt för granskning.

Vägplanen och granskningsutlåtande översänds till länsstyrelsen som yttrar sig över planen. Därefter begärs fastställelse av planen hos Trafikverket. De som har lämnat synpunkter på vägplanen ges möjlighet att ta del av de handlingar som har tillkommit efter granskningstiden, bland annat granskningsutlåtandet.

Efter denna så kallade kommunikation kan beslut tas att fastställa vägplanen, om den kan godtas och uppfyller de krav som finns i lagstiftningen. Om beslutet överklagas prövas överklagandet av regeringen.

Hur vägplaner ska kungöras för granskning och fastställas regleras i 17-18 §§ väglagen (1971:948).

Fastställelsebeslutet omfattar det som redovisas på planens plankartor och eventuella bilagor till plankartorna. Beslutet kan innehålla villkor som måste följas när vägen byggs. Denna planbeskrivning utgör ett underlag till planens plankartor.

När vägplanen har vunnit laga kraft blir beslutet om fastställande juridiskt bindande. Detta innebär bland annat att vägbyggaren, det vill säga Trafikverket i detta projekt, har rätt, men också skyldighet, att lösa in mark som behövs permanent för vägen. Mark som behövs permanent framgår av fastighetsförteckningen och plankartan. I fastighetsförteckningen framgår också markens storlek (areal) och vilka som är fastighetsägare eller rättighetsinnehavare.

Fastställelsebeslut som vinner laga kraft ger följande rättsverkningar:

- Väghållaren får tillstånd att bygga allmän väg i enlighet med fastställelsebeslutet och de villkor som anges i beslutet.
- Väghållaren får rätt att ta mark eller annat utrymme i anspråk med vägrätt. För den mark eller utrymme som tas i anspråk erhåller berörda fastighetsägare ersättning.
- Vad som utgör allmän väg och väganordning läggs fast.

Vägplanen ger också rätt att tillfälligt använda mark som behövs för bygget av anläggningen. På plankartan och i fastighetsförteckningen framgår vilken mark som berörs, vad den ska användas till, under hur lång tid den ska användas, hur stora arealer som berörs samt vilka som är fastighetsägare eller rättighetsinnehavare. Trafikverket har rätt att börja använda mark tillfälligt så fort vägplanen har vunnit laga kraft, men ska meddela fastighetsägare/rättighetsinnehavare när tillträde sker.

Fastighetsägare/rättighetsinnehavare får inte utan tillstånd från Trafikverket uppföra byggnader eller på annat sätt försvåra för Trafikverket att använda den mark som behövs för anläggningen.

Trafikverket har rätt att bygga den anläggning som redovisas i vägplanen.

9.1.1. Kommunal översiktsplanering

En ny sträckning av väg 913 finns med i översiktsplanen för Lomma kommun, se figur 9.1. Den sträckning som var aktuell när översiktsplanen tog fram var något norr om befintlig sträckning. Översiktsplanen är inte juridiskt bindande men den har en vägledande funktion.

9.1.2. Hantering av kommunala detaljplaner

Inga antagna kommunala detaljplaner berörs av den föreslagna ombyggnaden/omdragningen av väg 913. En antagen detaljplan för Fjelie 2:13 (trafikplats Flädie) vann laga kraft 2017-05-29 och avgränsas av Flädie Mejeriväg (väg 914), vilket innebär att den angränsar till vägplanen, se figur 9.2. Detaljplanens syfte är att pröva lämpligheten

för lokalgata, gång- och cykelväg, fordonsservice, återvinningscentral och handel med återvinningsmaterial samt teknisk anläggning inom planområdet. Detaljplanen och vägplanen står inte i strid mot varandra.

9.2 Genomförande

9.2.1. Organisation och tidplan

Trafikverket står för planering och projektering av statliga vägar. Trafikverket ansvarar för att upprätta vägplan och för att bygga och ta i drift den nya väganläggningen.

Vägplanen beräknas vinna laga kraft under 2018. Efter att planen är fastställd kan upphandling av entreprenör för byggnationen påbörjas. Byggskedet bedöms genomföras under perioden 2020/2021.

9.3 Avtal

Trafikverket avser att teckna genomförandeavtal med Lomma kommun.

Avtal med ledningsägare för korsande/längsgående ledningar uppdateras utifrån nya förhållande.

9.3.1. Ersättning

Fastighetsägaren har rätt till ersättning för mark som Trafikverket tar i anspråk tillfälligt och permanent, vid ett vägbygge. Även den som har nyttjanderätt eller någon annan särskild rätt till en fastighet kan ha rätt till ersättning.

Ersättningen bestäms utifrån reglerna i expropriationslagen. Vid inlösen av en fastighet ska ersättningen motsvara fastighetens marknadsvärde plus 25 procent. Om det gäller en del av en fastighet ersätts för minskningen av marknadsvärdet plus 25 procent. Fastighetsägare kan också få ersättning för vissa andra ekonomiska skador, till exempel flyttkostnader eller vissa ökade kostnader i verksamheter.

Hur stor ersättningen blir bestäms utifrån förhållandena den dag när Trafikverket tar marken i anspråk, den så kallade värdetidpunkten.

9.4 Finansiering

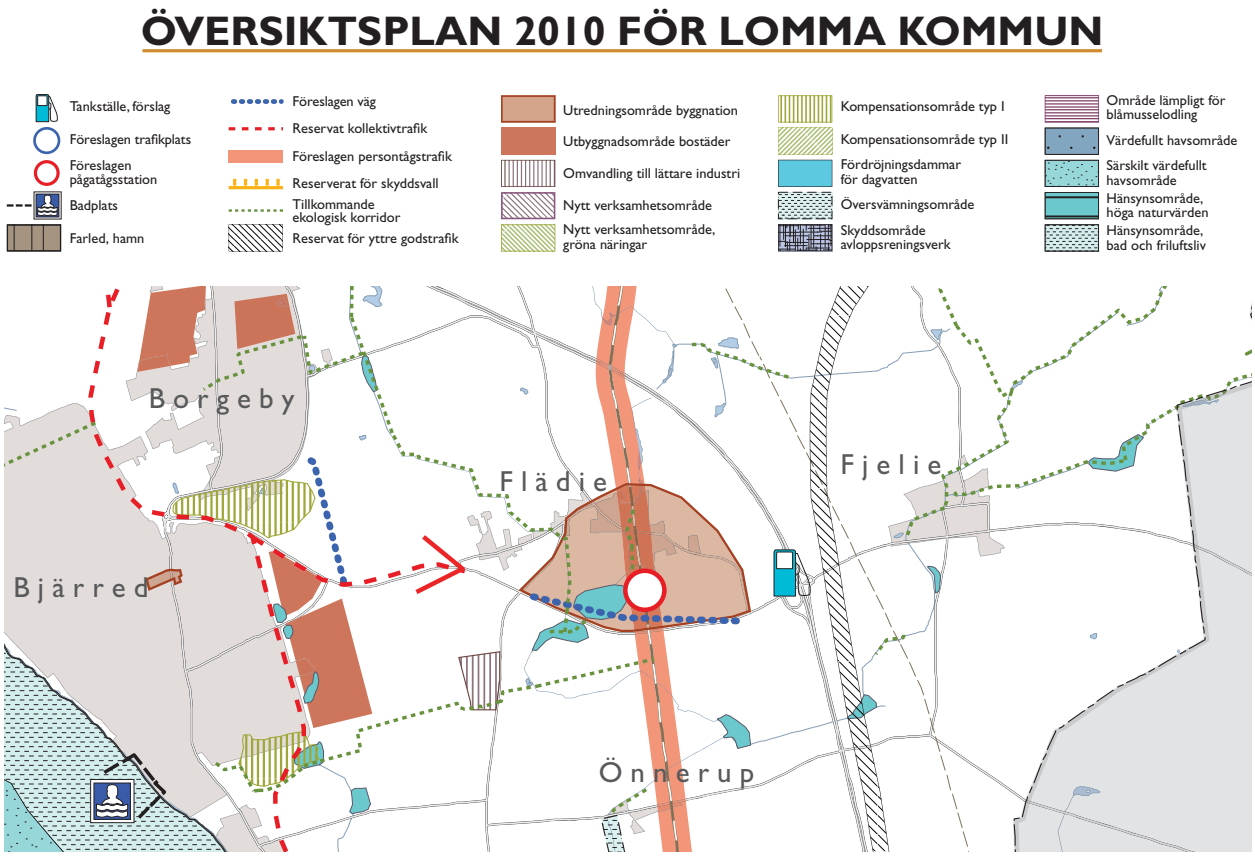
Ombyggnaden/omdragningen av väg 913 finns med i den Regionala Transportinfrastrukturplanen.

Investeringskostnaderna för de föreslagna åtgärderna för väg 913 har i ett tidigt skede beräknats till 77,4 mkr, inkl gång- cykel- och mopedvägen, i prisnivå 2017-01.

9.4.1. Anläggningskostnad

Anläggningskostnaden omfattar alla kostnader från utrednings-/planeringsskede, projektering, marklösen, byggnation till överlämnande till förvaltning och är fördelad enligt Trafikverkets redovisningsmodell enligt nedan.

- Projektadministration
- Utredning och planering
- Projektering
- Mark- och fastighetslösen
- Miljöåtgärder
- Mark och anläggning samt järnvägsspecifikt (BEST)
- Arkeologi, underhåll under projekttiden samt projektunika åtgärder
- Överlämnande och avslut
- Riskkostnad för förutsedda och oförutsedda risker

Figur 9.1 Utdrag ur plankarta tillhörande Översiktsplan för Lomma kommun, antagen av kommunfullmäktige den 10 februari 2011.

Figur 9.2 Utdrag ur plan- och genomförandebeskrivning för detaljplan för del av Fjelie 2:13 i Flädie. Det gulmarkerade området visar detaljplanens ungefärliga planområdesgräns.

10. Underlagsmaterial och källor

10.1 Underlagsrapporter

Calluna AB, 2015. Naturvärdesinventering Projekt Kävlinge-Arlöv. Oktober 2015.

Calluna AB, 2017. Naturvärdesinventering, NVI, inför GC-väg längs väg 913 vid Flädie, Lomma kommun.

10.2 Tidigare utredningar

Vägverket 2000. *Förstudie Vägarna 913 och 16 Flädie - Lund*. 2000-06-15.

Vägverket 2006. *Vägutredning Väg 913 och 16 Bjärred - Lund*. 2006-12-20.

Trafikverket 2016. Vägplan Samrådshandling - Val av lokalisering, *Väg 913, Bjärred - Flädie, delen söder om Flädie*. 2016-06-27.

10.3 Publikationer och skriftligt material

Lomma kommun 2011. *Översiktsplan 2010 för Lomma kommun*. Antagen av kommunfullmäktige 2011-02-10.

Lomma kommun 2016. Detaljplan för del av Fjelie 2:13 i Flädie, Lomma kommun (trafikplats Flädie). Granskningshandling 2016-10-22.

Region Skåne, 2016-05-18. *Regional utvecklingsstrategi.*
http://skane2030.se/det-oppna-skane/

Trafikverket 2010. *Miljöpolicy*. TDOK 2010:50. Version 2.0.

Trafikverket 2014. *Rapport Planläggning av vägar och järnvägar*. TRV 2012/85426.

10.4 Kartunderlag

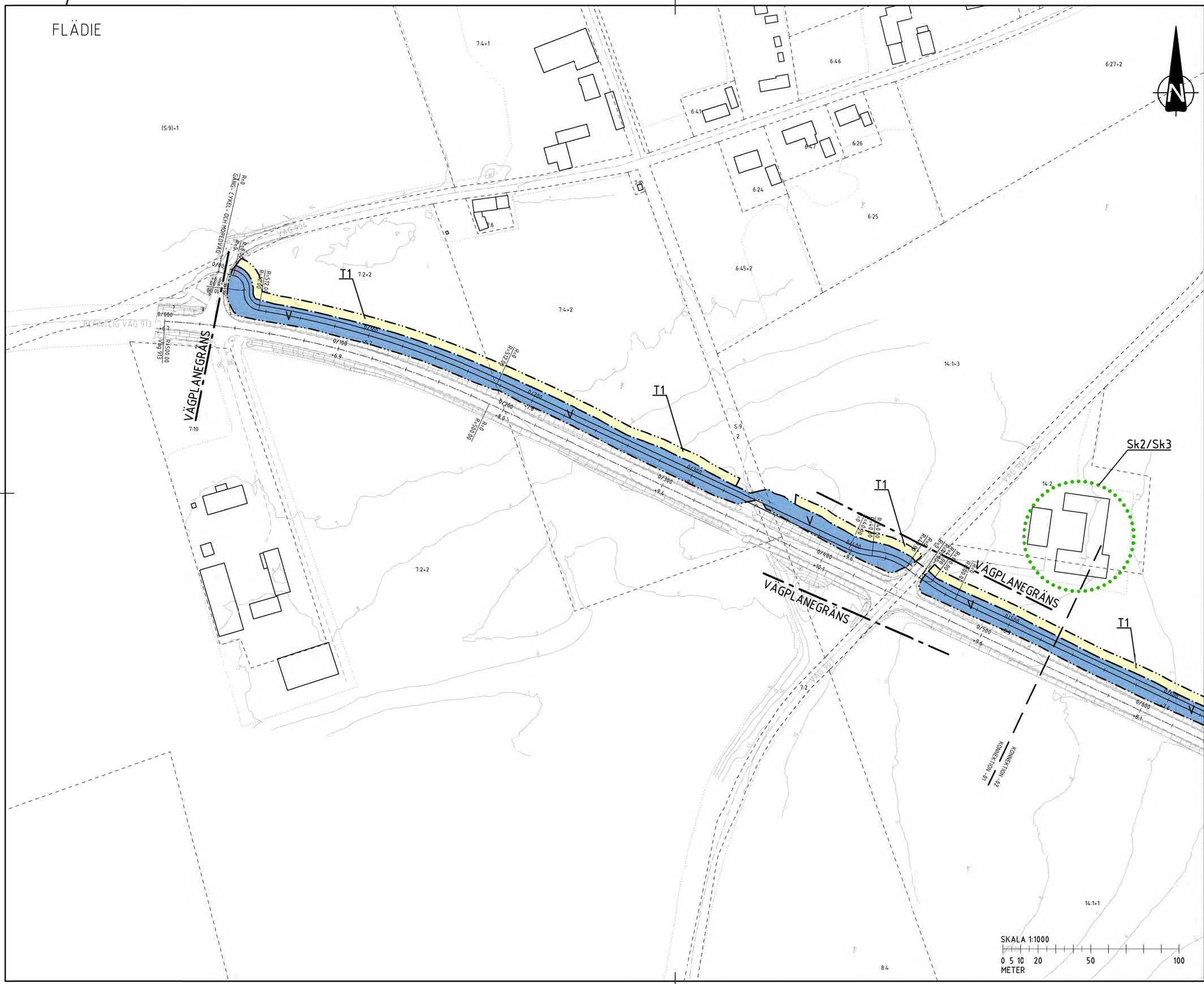
© Lantmäteriet, Geodatasamverkan

TRAFIKVERKET

Trafikverket, Box 366, 201 23 Malmö. Besöksadress: Gibraltargatan 7, Malmö.
Telefon: 0771-921 921, Texttelefon: 010-123 50 00

www.trafikverket.se

FLÄDIE

KOORDINATSYSTEM

SYSTEM I PLAN: SWEREF 99 13 30

SYSTEM I HÖJD: RH 2000

TECKENFÖRKLARING

MARKANSPRÅK

- GRÄNS FÖR VÄGOMRÅDE
- AVGRÄNSNING MELLAN OLIKA TYPER AV MARKANSPRÅK
- V — NYTT VÄGOMRÅDE MED VÄGRÄTT
- Vi — NYTT VÄGOMRÅDE MED INSKRÄNKT VÄGRÄTT

INSKRÄNKNINGEN I VÄGRÄTTEN INNEBÄR ATT VÄGHÅLLARENS ANVÄNDNING AV MARK ELLER UTRYMME FÖR VÄGÄNDAMÅL INTE FÅR ÄVENTYRA UTFORMNINGEN OCH FUNKTION HOS DE SPÅRANLÄGGNINGAR SOM FINNS INOM OMRÅDET. SAMTIDIGT FÅR FASTIGHETSÄGARENS MARKANVÄNDNING FÖR JÄRNVÄGSÄNDAMÅL INTE ÄVENTYRA VÄGANORDNINGARNAS UTFORMNING OCH FUNKTION

- T — TILLFÄLLIG NYTTJANDERÄTT
- T1 — TILLFÄLLIG NYTTJANDERÄTT/ARBETSOMRÅDE FÖR UPPLAG OCH ETABLERING GÄLLER UNDER BYGGTIDEN
- T2 — TILLFÄLLIG NYTTJANDERÄTT/ARBETSOMRÅDE FÖR BYGGTRAFIK GÄLLER UNDER BYGGTID
- T3 — TILLFÄLLIG NYTTJANDERÄTT/ARBETSOMRÅDE FÖR OMLEDNING AV TRAFIK GÄLLER UNDER BYGGTID
- T4 — TILLFÄLLIG NYTTJANDERÄTT/ARBETSOMRÅDE FÖR HANTERING AV YTVATTEN GÄLLER UNDER BYGGTID

SKYDDSÅTGÄRDER OCH FÖRSIKTIGHETSMÅTT

- MARKERING ELLER AVGRÄNSNING AV SKYDDSÅTGÄRD OCH FÖRSIKTIGHETSMÅTT
- Sk1 — FAUNAPASSAGE FÖR SMÅ- MEDELSTORA DÄGGDJUR
- Sk2 — ERBJUDANDE OM BULLERSKYDDSÅTGÄRDER UTANFÖR VÄGOMRÅDE I FORM AV FÖNSTERÅTGÄRD.
- Sk3 — ERBJUDANDE OM BULLERSKYDDSÅTGÄRDER UTANFÖR VÄGOMRÅDE I FORM AV SKYDD FÖR UTEPLATS.

VERKSAMHETER/ÅTGÄRDER SOM UNDANTAS FRÅN FÖRBUD ENLIGT MILJÖBALK. (GÄLLER HELA PLANEN)

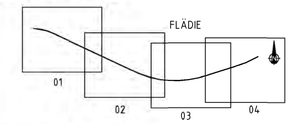
FÖRBUD SOM AVSER VERKSAMHET ELLER ÅTGÄRD INOM GENERELLT BIOTOPSKYDDSOMRÅDE (7:11 2ST. MB) GÄLLER INTE BYGGANDE AV ALLMÄN VÄG/JÄRNVÄG

SKYLDIGHETEN ATT GÖRA ANMÄLAN FÖR SAMRÅD ENLIGT 12:6 MB GÄLLER INTE FÖR DE VERKSAMHETER OCH ÅTGÄRDER SOM BEHÖVS FÖR ATT BYGGA VÄGEN/JÄRNVÄGEN OCH SOM FASTSTÄLLS OCH INGÅR I VÄGOMRÅDET FÖR ALLMÄN VÄG/JÄRNVÄG ELLER OMRÅDE FÖR TILLFÄLLIG NYTTJANDERÄTT

ÖVRIGA BETECKNINGAR PÅ PLANKARTAN

- 0/000 — NY VÄG ELLER BREDDNING AV BEFINTLIG VÄG, VÄGBANEKANTER MED LÄNGDMÄTNING
- +0,0 — OCH HÖJDSÄTTNING
- INDRAGNING AV VÄG FRÅN ALLMÄNT UNDERHÅLL
- BEF. VATTENDRAG
- FLÖDESRIKTNING
- TRAKTGRÄNS
- FASTIGHETSGRÄNS
- 1:12 — FASTIGHETSBETECKNING
- FLÄDIE — TRAKTNAMN
- BYGGNADER
- HÖJDKURVOR MED HÖJDANGIVELSER

BLADINDINDELNING

TYP AV PLAN	VÄGPLAN
GRANSKNINGSSTATUS/ SYFTE	FÖR GRANSKNING
HANDLINGSTYP	GRANSKNINGSHANDLING
DATUM: 2018-01-15	LEVERANS / ÄNDRINGS-PM:
OBJEKT: VÄG 913 BJÄRRED-TPL FLÄDIE	
DELOMRÅDE / BANDEL: DELEN SÖDER OM FLÄDIE	
ANLÄGGNINGSDEL: VÄG 913	
OBJEKTNUMMER / KM: 145669	KONSTRUKTIONSNUMMER:
BESTÄLLARE: TRAFIKVERKET	LEVERANTÖR: TYRÉNS
SKAPAD AV: V. PERSSON	UPPDRAGSNUMMER: 259192
GODKÄND AV: P. RAGNARSSON	AVDELNING: VÄG - MARK
RITNINGSTYP: PLAN	
TEKNIKOMRÅDE / INNEHÅLL: VÄGUTFORMNING	
BESKRIVNING: PLANKARTA KM 0/000 - 0/540	
SKALA: 1:1000	FORMAT: A1
FÖRVALTNINGSNUMMER:	
RITNINGSNUMMER: 101T0201	BLAD: NÄSTA BLAD: BET:

FLÄDIE

FJELIE

Sk2/Sk3

VÄGPLANEGRÄNS

KONNEKTION -01

KONNEKTION -02

KONNEKTION -03

T1

T2

T3

Sk1

Sk2

T2/T3

V

FLÄDIE

FJELIE

SKALA 1:1000

0 5 10 20 50 100

METER

KOORDINATSYSTEM

SYSTEM I PLAN: SWEREF 99 13 30

SYSTEM I HÖJD: RH 2000

TECKENFÖRKLARING

MARKANSPRÅK

- GRÄNS FÖR VÄGOMRÅDE
- AVGRÄNSNING MELLAN OLIKA TYPER AV MARKANSPRÅK
- V NYTT VÄGOMRÅDE MED VÄGRÄTT
- Vi NYTT VÄGOMRÅDE MED INSKRÄNKT VÄGRÄTT

INSKRÄNKNINGEN I VÄGRÄTTEN INNEBÄR ATT VÄGHÅLLARENS ANVÄNDNING AV MARK ELLER UTRYMME FÖR VÄGÄNDAMÅL INTE FÅR ÄVENTYRA UTFORMNINGEN OCH FUNKTION HOS DE SPÅRANLÄGGNINGAR SOM FINNS INOM OMRÅDET. SAMTIDIGT FÅR FASTIGHETSÄGARENS MARKANVÄNDNING FÖR JÄRNVÄGSÄNDAMÅL INTE ÄVENTYRA VÄGANORDNINGARNAS UTFORMNING OCH FUNKTION

- T TILLFÄLLIG NYTTJANDERÄTT
- T1 TILLFÄLLIG NYTTJANDERÄTT/ARBETSOMRÅDE FÖR UPPLAG OCH ETABLERING GÄLLER UNDER BYGGTIDEN
- T2 TILLFÄLLIG NYTTJANDERÄTT/ARBETSOMRÅDE FÖR BYGGTRAFIK GÄLLER UNDER BYGGTID
- T3 TILLFÄLLIG NYTTJANDERÄTT/ARBETSOMRÅDE FÖR OMLEDNING AV TRAFIK GÄLLER UNDER BYGGTID
- T4 TILLFÄLLIG NYTTJANDERÄTT/ARBETSOMRÅDE FÖR HANTERING AV YTVATTEN GÄLLER UNDER BYGGTID

SKYDDSÅTGÄRDER OCH FÖRSIKTIGHETSMÅTT

- MARKERING ELLER AVGRÄNSNING AV SKYDDSÅTGÄRD OCH FÖRSIKTIGHETSMÅTT
- Sk1 FAUNAPASSAGE FÖR SMÅ- MEDELSTORA DÄGGDJUR
- Sk2 ERBJUDANDE OM BULLERSKYDDSÅTGÄRDER UTANFÖR VÄGOMRÅDE I FORM AV FÖNSTERÅTGÄRD.
- Sk3 ERBJUDANDE OM BULLERSKYDDSÅTGÄRDER UTANFÖR VÄGOMRÅDE I FORM AV SKYDD FÖR UTEPLATS.

VERKSAMHETER/ÅTGÄRDER SOM UNDANTAS FRÅN FÖRBUD ENLIGT MILJÖBALK. (GÄLLER HELA PLANEN)

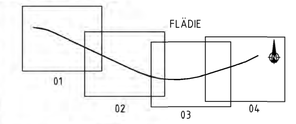
FÖRBUD SOM AVSER VERKSAMHET ELLER ÅTGÄRD INOM GENERELLT BIOTOPSKYDDSOMRÅDE (7:11 2ST. MB) GÄLLER INTE BYGGANDE AV ALLMÄN VÄG/JÄRNVÄG

SKYLDIGHETEN ATT GÖRA ANMÄLAN FÖR SAMRÅD ENLIGT 12:6 MB GÄLLER INTE FÖR DE VERKSAMHETER OCH ÅTGÄRDER SOM BEHÖVS FÖR ATT BYGGA VÄGEN/JÄRNVÄGEN OCH SOM FASTSTÄLLS OCH INGÅR I VÄGOMRÅDET FÖR ALLMÄN VÄG/JÄRNVÄG ELLER OMRÅDE FÖR TILLFÄLLIG NYTTJANDERÄTT

ÖVRIGA BETECKNINGAR PÅ PLANKARTAN

- 0/000 +0,0 NY VÄG ELLER BREDDNING AV BEFINTLIG VÄG, VÄGBANEKANTER MED LÄNGDMÄTNING OCH HÖJDSÄTTNING
- INGRÄGNING AV VÄG FRÅN ALLMÄNT UNDERHÅLL
- BEF. VATTENDRAG
- FLÖDESRIKTNING
- TRAKTGRÄNS
- FASTIGHETSGRÄNS
- 1:12 FASTIGHETSBETECKNING
- FLÄDIE TRAKTNAMN
- BYGGNADER
- HÖJDKURVOR MED HÖJDANGIVELSER

BLADINDELNING

TYP AV PLAN: VÄGPLAN

GRANSKNINGSSTATUS/SYFTE: FÖR GRANSKNING

HANDLINGSTYP: GRANSKNINGSHANDLING

DATUM: 2018-01-15

LEVERANS / ÄNDRINGS-PM:

OBJEKT: VÄG 913 BJÄRRED-FLÄDIE

DELOMRÅDE / BANDEL: DELEN SÖDER OM FLÄDIE

ANLÄGGNINGSDEL: VÄG 913

OBJEKTNUMMER / KM: 145669

KONSTRUKTIONSNUMMER:

BESTÄLLARE: TRAFIKVERKET

LEVERANTÖR: TYRÉNS

SKAPAD AV: V. PERSSON

UPPDRAGSNUMMER: 259192

GODKÄND AV: P. RAGNARSSON

AVDELNING: VÄG - MARK

RITNINGSTYP: PLAN

TEKNIKOMRÅDE / INNEHÅLL: VÄGUTFORMNING

BESKRIVNING: PLANKARTA KM 0/540 - 1/160

SKALA: 1:1000

FORMAT: A1

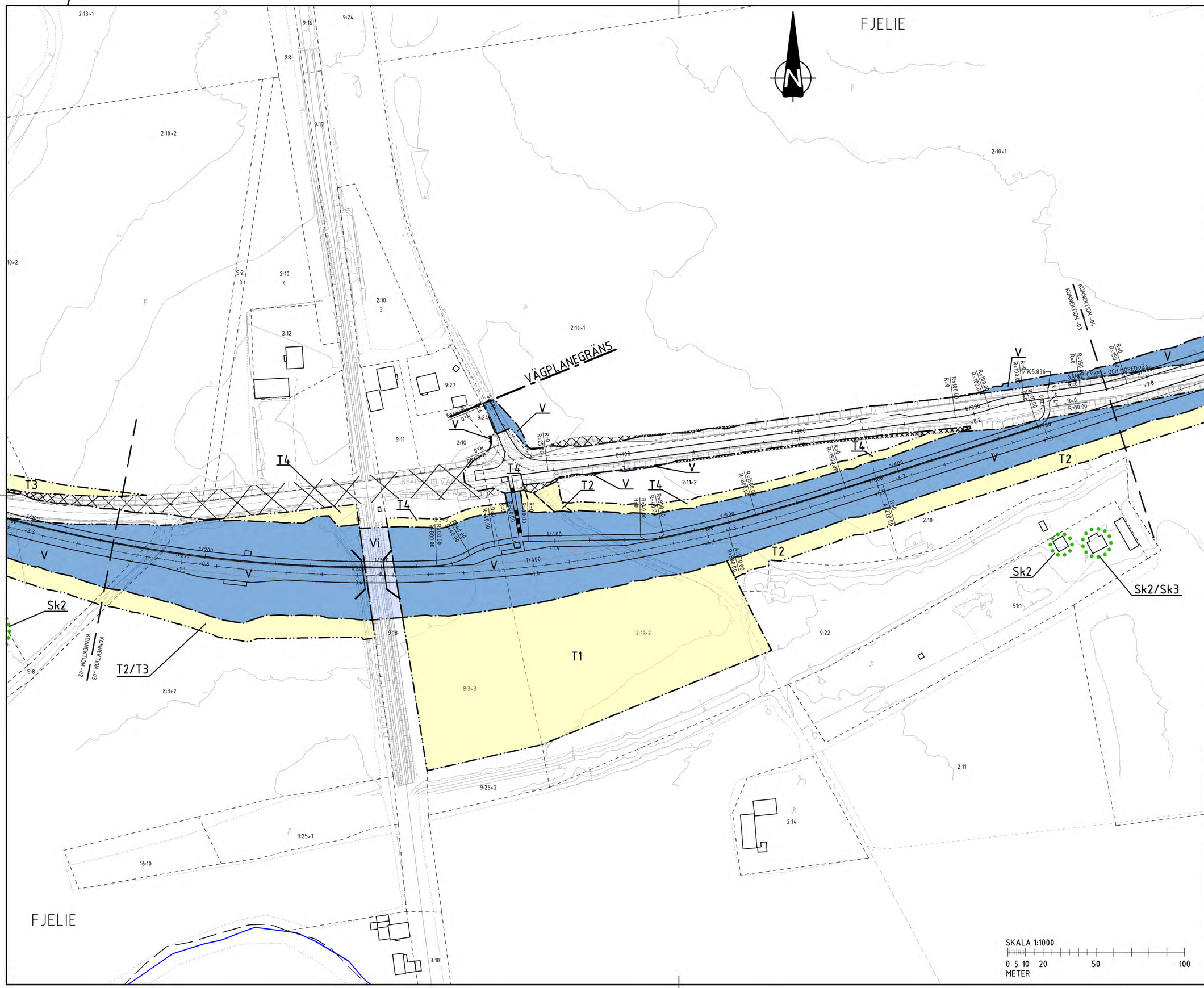
FÖRVALTNINGSNUMMER:

RITNINGSNUMMER: 101T0202

BLAD:

NÄSTA BLAD:

BET:

KOORDINATSYSTEM

SYSTEM I PLAN: SWEREF 99 13 30

SYSTEM I HÖJD: RH 2000

TECKENFÖRKLARING

MARKANSPRÅK

- GRÄNS FÖR VÄGOMRÅDE
- AVGRÄNSNING MELLAN OLIKA TYPER AV MARKANSPRÅK
- V — NYTT VÄGOMRÅDE MED VÄGRÄTT
- Vi — NYTT VÄGOMRÅDE MED INSKRÄNKT VÄGRÄTT

INSKRÄNKNINGEN I VÄGRÄTTEN INNEBÄR ATT VÄGHÅLLARENS ANVÄNDNING AV MARK ELLER UTRYMME FÖR VÄGÄNDAMÅL INTE FÅR ÄVENTYRA UTFORMNINGEN OCH FUNKTION HOS DE SPÅRANLÄGGNINGAR SOM FINNS INOM OMRÅDET. SAMTIDIGT FÅR FASTIGHETSÄGARENS MARKANVÄNDNING FÖR JÄRNVÄGSÄNDAMÅL INTE ÄVENTYRA VÄGANORDNINGARNAS UTFORMNING OCH FUNKTION

- T — TILLFÄLLIG NYTTJANDERÄTT
- T1 — TILLFÄLLIG NYTTJANDERÄTT/ARBETSOMRÅDE FÖR UPPLAG OCH ETABLERING GÄLLER UNDER BYGGTIDEN
- T2 — TILLFÄLLIG NYTTJANDERÄTT/ARBETSOMRÅDE FÖR BYGGTRAFIK GÄLLER UNDER BYGGTID
- T3 — TILLFÄLLIG NYTTJANDERÄTT/ARBETSOMRÅDE FÖR OMLEDNING AV TRAFIK GÄLLER UNDER BYGGTID
- T4 — TILLFÄLLIG NYTTJANDERÄTT/ARBETSOMRÅDE FÖR HANTERING AV YTVATTEN GÄLLER UNDER BYGGTID

SKYDDSÅTGÄRDER OCH FÖRSIKTIGHETSMÅTT

- MARKERING ELLER AVGRÄNSNING AV SKYDDSÅTGÄRD OCH FÖRSIKTIGHETSMÅTT
- Sk1 — FAUNAPASSAGE FÖR SMÅ- MEDELSTORA DÄGGDJUR
- Sk2 — ERBJUDANDE OM BULLERSKYDDSÅTGÄRDER UTANFÖR VÄGOMRÅDE I FORM AV FÖNSTERÅTGÄRD.
- Sk3 — ERBJUDANDE OM BULLERSKYDDSÅTGÄRDER UTANFÖR VÄGOMRÅDE I FORM AV SKYDD FÖR UTEPLATS.

VERKSAMHETER/ÅTGÄRDER SOM UNDANTAS FRÅN FÖRBUD ENLIGT MILJÖBALK. (GÄLLER HELA PLANEN)

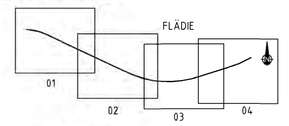
FÖRBUD SOM AVSER VERKSAMHET ELLER ÅTGÄRD INOM GENERELLT BIOTOPSKYDDSOMRÅDE (7:11 2ST. MB) GÄLLER INTE BYGGANDE AV ALLMÄN VÄG/JÄRNVÄG

SKYLDIGHETEN ATT GÖRA ANMÄLAN FÖR SAMRÅD ENLIGT 12:6 MB GÄLLER INTE FÖR DE VERKSAMHETER OCH ÅTGÄRDER SOM BEHÖVS FÖR ATT BYGGA VÄGEN/JÄRNVÄGEN OCH SOM FASTSTÄLLS OCH INGÅR I VÄGOMRÅDET FÖR ALLMÄN VÄG/JÄRNVÄG ELLER OMRÅDE FÖR TILLFÄLLIG NYTTJANDERÄTT

ÖVRIGA BETECKNINGAR PÅ PLANKARTAN

- 0/000 — NY VÄG ELLER BREDDNING AV BEFINTLIG VÄG, VÄGBANEKANTER MED LÄNGDMÄTNING
- +0,0 — OCH HÖJDSÄTTNING
- INGRÄGNING AV VÄG FRÅN ALLMÄNT UNDERHÅLL
- BEF. VATTENDRAG
- FLÖDESRIKTNING
- TRAKTGRÄNS
- FASTIGHETSGRÄNS
- 1:12 FASTIGHETSBETECKNING
- FLÄDIE TRAKTNAMN
- BYGGNADER
- HÖJDKURVOR MED HÖJDANGIVELSER

BLADINDELNING

TYP AV PLAN	VÄGPLAN
GRANSKNINGSSTATUS/SYFTE	FÖR GRANSKNING
HANDLINGSTYP	GRANSKNINGSHANDLING
DATUM: 2018-01-15	LEVERANS / ÄNDRINGS-PM:
OBJEKT: VÄG 913 BJÄRRED-FLÄDIE	
DELOMRÅDE / BANDEL: DELEN SÖDER OM FLÄDIE	
ANLÄGGNINGSDEL: VÄG 913	
OBJEKTNUMMER / KM: 145669	KONSTRUKTIONSNUMMER:
BESTÄLLARE: TRAFIKVERKET	LEVERANTÖR: TYRÉNS
SKAPAD AV: V. PERSSON	UPPDRAGSNUMMER: 259192
GODKÄND AV: P. RAGNARSSON	AVDELNING: VÄG - MARK
RITNINGSTYP: PLAN	
TEKNIKOMRÅDE / INNEHÅLL: VÄGUTFORMNING	
BESKRIVNING: PLANKARTA KM 1/160 -1/740	
SKALA: 1:1000	FORMAT: A1
FÖRVALTNINGSNUMMER:	
RITNINGSNUMMER: 101T0203	BLAD: NÄSTA BLAD: BET:

FJELIE

2:10>1

2:15

2:13>3

2:6

2:3>1

2:5

2:10

2:3>8

2:11

5:1

N

KONNEKTION -04

KONNEKTION -03

GÅNG- CYKEL- OCH MOPEDVÄG

VÄGPLANEGRÄNS

0/609.832

2/052.177

V 705.836

T1

T2

T4

V

Vi

Sk2

Sk2/Sk3

FJELIE

SKALA 1:1000

0 5 10 20 50 100

METER

KOORDINATSYSTEM

SYSTEM I PLAN: SWEREF 99 13 30

SYSTEM I HÖJD: RH 2000

TECKENFÖRKLARING

MARKANSPRÅK

- GRÄNS FÖR VÄGOMRÅDE
- AVGRÄNSNING MELLAN OLIKA TYPER AV MARKANSPRÅK
- V NYTT VÄGOMRÅDE MED VÄGRÄTT
- Vi NYTT VÄGOMRÅDE MED INSKRÄNKT VÄGRÄTT

INSKRÄNKNINGEN I VÄGRÄTTEN INNEBÄR ATT VÄGHÅLLARENS ANVÄNDNING AV MARK ELLER UTRYMME FÖR VÄGÄNDAMÅL INTE FÅR ÄVENTYRA UTFORMNINGEN OCH FUNKTION HOS DE SPÅRANLÄGGNINGAR SOM FINNS INOM OMRÅDET. SAMTIDIGT FÅR FASTIGHETSÄGARENS MARKANVÄNDNING FÖR JÄRNVÄGSÄNDAMÅL INTE ÄVENTYRA VÄGANORDNINGARNAS UTFORMNING OCH FUNKTION

- T TILLFÄLLIG NYTTJANDERÄTT
- T1 TILLFÄLLIG NYTTJANDERÄTT/ARBETSOMRÅDE FÖR UPPLAG OCH ETABLERING GÄLLER UNDER BYGGTIDEN
- T2 TILLFÄLLIG NYTTJANDERÄTT/ARBETSOMRÅDE FÖR BYGGTRAFIK GÄLLER UNDER BYGGTID
- T3 TILLFÄLLIG NYTTJANDERÄTT/ARBETSOMRÅDE FÖR OMLEDNING AV TRAFIK GÄLLER UNDER BYGGTID
- T4 TILLFÄLLIG NYTTJANDERÄTT/ARBETSOMRÅDE FÖR HANTERING AV YTVATTEN GÄLLER UNDER BYGGTID

SKYDDSÅTGÄRDER OCH FÖRSIKTIGHETSMÅTT

- MARKERING ELLER AVGRÄNSNING AV SKYDDSÅTGÄRD OCH FÖRSIKTIGHETSMÅTT
- Sk1 FAUNAPASSAGE FÖR SMÅ- MEDELSTORA DÄGGDJUR
- Sk2 ERBJUDANDE OM BULLERSKYDDSÅTGÄRDER UTANFÖR VÄGOMRÅDE I FORM AV FÖNSTERÅTGÄRD.
- Sk3 ERBJUDANDE OM BULLERSKYDDSÅTGÄRDER UTANFÖR VÄGOMRÅDE I FORM AV SKYDD FÖR UTEPLATS.

VERKSAMHETER/ÅTGÄRDER SOM UNDANTAS FRÅN FÖRBUD ENLIGT MILJÖBALK. (GÄLLER HELA PLANEN)

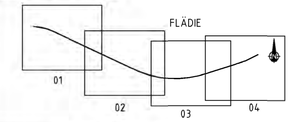
FÖRBUD SOM AVSER VERKSAMHET ELLER ÅTGÄRD INOM GENERELLT BIOTOPSKYDDSOMRÅDE (7:11 2ST. MB) GÄLLER INTE BYGGANDE AV ALLMÄN VÄG/JÄRNVÄG

SKYLDIGHETEN ATT GÖRA ANMÄLAN FÖR SAMRÅD ENLIGT 12:6 MB GÄLLER INTE FÖR DE VERKSAMHETER OCH ÅTGÄRDER SOM BEHÖVS FÖR ATT BYGGA VÄGEN/JÄRNVÄGEN OCH SOM FASTSTÄLLS OCH INGÅR I VÄGOMRÅDET FÖR ALLMÄN VÄG/JÄRNVÄG ELLER OMRÅDE FÖR TILLFÄLLIG NYTTJANDERÄTT

ÖVRIGA BETECKNINGAR PÅ PLANKARTAN

- 0/000 +0,0 NY VÄG ELLER BREDDNING AV BEFINTLIG VÄG, VÄGBANEKANTER MED LÄNGDMÄTNING OCH HÖJDSÄTTNING
- INGRAGNING AV VÄG FRÅN ALLMÄNT UNDERHÅLL
- BEF. VATTENDRAG
- FLÖDESRIKTNING
- TRAKTGRÄNS
- FASTIGHETSGRÄNS
- 1:12 FASTIGHETSBETECKNING
- FLÄDIE TRAKTNAMN
- BYGGNADER
- HÖJDKURVOR MED HÖJDANGIVELSER

BLADINDINDELNING

TYP AV PLAN
VÄGPLAN

GRANSKNINGSSTATUS/SYFTE
FÖR GRANSKNING

HANDLINGSTYP
GRANSKNINGSHANDLING

DATUM: 2018-01-15

LEVERANS / ÄNDRINGS-PM:

OBJEKT
VÄG 913
BJÄRRED-FLÄDIE

DELOMRÅDE / BANDEL
DELEN SÖDER OM FLÄDIE

ANLÄGGNINGSDEL
VÄG 913

OBJEKTNUMMER / KM: 145669

KONSTRUKTIONSNUMMER:

BESTÄLLARE: TRAFIKVERKET

LEVERANTÖR: TYRÉNS

SKAPAD AV: V. PERSSON

UPPDRAGSNUMMER: 259192

GODKÄND AV: P. RAGNARSSON

AVDELNING: VÄG - MARK

RITNINGSTYP
PLAN

TEKNIKOMRÅDE / INNEHÅLL
VÄGUTFORMNING

BESKRIVNING
PLANKARTA
KM 1/740 - 2/052

SKALA: 1:1000

FORMAT: A1

FÖRVALTNINGSNUMMER:

RITNINGSNUMMER: 101T0204

BLAD:

NÄSTA BLAD:

BET:

KOORDINATSYSTEM

SYSTEM I PLAN: SWEREF 99 13 30
SYSTEM I HÖJD: RH 2000

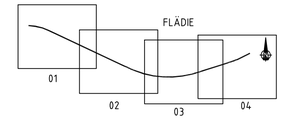
TECKENFÖRKLARING

- NY VÄG ELLER BREDDNING AV BEFINTLIG VÄG, VÄGBANEKANTER MED LÄNGDMÄTNING OCH HÖJDSÄTTNING
- EJ DIREKTANSLUTNING TILL VÄG 913
- FLÖDESRIKTNING
- BEF. VATTENDRAG
- SIDORÄCKE
- GC-RÄCKE
- TRAKTGRÄNS
- FASTIGHETSGRÄNS
- TRUMMA
- DAGVATTENLEDNING / BRUNN
- TRYCKDAGVATTENLEDNING
- DRÄNERINGSLEDNING
- 1:12 FASTIGHETSBETECKNING
- FLÄDIE TRAKTNAMN
- BYGGNADER
- HÖJDKURVOR MED HÖJDANGIVELSER
- FORNLÄMNING
- ÄGOSLAG, BLANDSKOG
- BEF. DAGVATTENLEDNING
- BEF. SPILLVATTENLEDNING
- BEF. VATTENLEDNING
- BEF. VATTENLEDNING
- BEF. OPTOKABEL
- BEF. SIGNALKABEL
- BEF. BELYSNINGSKABEL
- BEF. HÖGSPÄNNINGSKABEL
- BEF. LÅGSPÄNNINGSKABEL
- BEF. TELEKABEL

ANMÄRKNINGAR

MARKSKÄRNING REDOVISAS MED SLÄNTAVRUNDNING

BLADINDINDELNING

TYP AV PLAN
VÄGPLAN

GRANSKNINGSSTATUS / SYFTE

HANDLINGSTYP

DATUM: 2018-01-15
LEVERANS / ÄNDRINGS-PM

OBJEKT
VÄG 913
BJÄRRED-FLÄDIE

DELOMRÅDE / BANDEL
DELEN SÖDER OM FLÄDIE

ANLÄGGNINGSDEL
VÄG 913

OBJEKTNUMMER / KM: 145669
KONSTRUKTIONSNUMMER

BESTÄLLARE: TRAFIKVERKET
LEVERANTÖR: TYRÉNS

SKAPAD AV: V. PERSSON
UPPDRAGSNUMMER: 259192

GODKÄND AV: P. RAGNARSSON
AVDELNING: VÄG - MARK

RITNINGSTYP
PLAN

TEKNIKOMRÅDE / INNEHÅLL
VÄGUTFORMNING

BESKRIVNING
ILLUSTRATIONSKARTA
KM 0/000 - 0/540

SKALA: 1:1000
FORMAT: A1
FÖRVALTNINGSNUMMER

RITNINGSNUMMER: 101T0501
BLAD
NÄSTA BLAD
BET

KOORDINATSYSTEM

SYSTEM I PLAN: SWEREF 99 13 30
SYSTEM I HÖJD: RH 2000

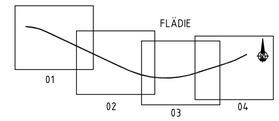
TECKENFÖRKLARING

- NY VÄG ELLER BREDDNING AV BEFINTLIG VÄG, VÄGBANEKANTER MED LÄNGDMÄTNING OCH HÖJDSÄTTNING
- EJ DIREKTANSLUTNING TILL VÄG 913
- FLÖDESRIKTNING
- BEF. VATTENDRAG
- SIDORÄCKE
- GC-RÄCKE
- TRAKTGRÄNS
- FASTIGHETSGRÄNS
- TRUMMA
- DAGVATTENLEDNING / BRUNN
- TRYCKDAGVATTENLEDNING
- DRÄNERINGSLEDNING
- 1:12 FASTIGHETSBETECKNING
- FLÄDIE TRAKTNAMN
- BYGGNADER
- HÖJDKURVOR MED HÖJDANGIVELSER
- FORNLÄMNING
- ÄGOSLAG, BLANDSKOG
- BEF. DAGVATTENLEDNING
- BEF. SPILLVATTENLEDNING
- BEF. VATTENLEDNING
- BEF. VATTENLEDNING
- BEF. OPTOKABEL
- BEF. SIGNALKABEL
- BEF. BELYSNINGSKABEL
- BEF. HÖGSPÄNNINGSKABEL
- BEF. LÅGSPÄNNINGSKABEL
- BEF. TELEKABEL

ANMÄRKNINGAR

MARKSKÄRNING REDOVISAS MED SLÄNTAVRUNDNING

BLADINDELNING

TYP AV PLAN
VÄGPLAN

GRANSKNINGSSTATUS / SYFTE

HANDLINGSTYP

DATUM
2018-01-15

LEVERANS / ÄNDRINGS-PM

OBJEKT
VÄG 913
BJÄRRED-FLÄDIE

DELOMRÅDE / BANDEL
DELEN SÖDER OM FLÄDIE

ANLÄGGNINGSDEL
VÄG 913

OBJEKTNUMMER / KM
145669

KONSTRUKTIONSNUMMER

BESTÄLLARE
TRAFIKVERKET

LEVERANTÖR
TYRÉNS

SKAPAD AV
V. PERSSON

UPPDRAGSNUMMER
259192

GODKÄND AV
P. RAGNARSSON

AVDELNING
VÄG - MARK

RITNINGSTYP
PLAN

TEKNIKOMRÅDE / INNEHÅLL
VÄGUTFORMNING

BESKRIVNING
ILLUSTRATIONSKARTA
KM 0/540 - 1/160

SKALA	FORMAT	FÖRVALTNINGSNUMMER		
1:1000	A1			
RITNINGSNUMMER		BLAD	NÄSTA BLAD	BET
101T0502				

KOORDINATSYSTEM

SYSTEM I PLAN: SWEREF 99 13 30
SYSTEM I HÖJD: RH 2000

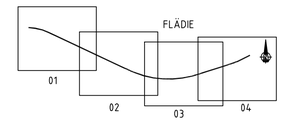
TECKENFÖRKLARING

- NY VÄG ELLER BREDDNING AV BEFINTLIG VÄG, VÄGBANEKANTER MED LÄNGDMÄTNING OCH HÖJDSÄTTNING
- EJ DIREKTANSLUTNING TILL VÄG 913
- FLÖDESRIKTNING
- BEF. VATTENDRAG
- SIDORÄCKE
- GC-RÄCKE
- TRAKTGRÄNS
- FASTIGHETSGRÄNS
- TRUMMA
- DAGVATTENLEDNING / BRUNN
- TRYCKDAGVATTENLEDNING
- DRÄNERINGSLEDNING
- 1:12 FASTIGHETSBETECKNING
- FLÄDIE TRAKTNAMN
- BYGGNADER
- HÖJDKURVOR MED HÖJDANGIVELSER
- FORNLÄMNING
- ÄGOSLAG, BLANDSKOG
- BEF. DAGVATTENLEDNING
- BEF. SPILLVATTENLEDNING
- BEF. VATTENLEDNING
- DR BEF. VATTENLEDNING
- To BEF. OPTOKABEL
- S BEF. SIGNALKABEL
- Eb BEF. BELYSNINGSKABEL
- Eh BEF. HÖGSPÄNNINGSKABEL
- El BEF. LÅGSPÄNNINGSKABEL
- Te BEF. TELEKABEL

ANMÄRKNINGAR

MARKSKÄRNING REDOVISAS MED SLÄNTAVRUNDNING

BLADINDINDELNING

TYP AV PLAN: VÄGPLAN

GRANSKNINGSSTATUS / SYFTE:

HANDLINGSTYP:

DATUM: 2018-01-15

LEVERANS / ÄNDRINGS-PM:

OBJEKT: VÄG 913 BJÄRRED-FLÄDIE

DELOMRÅDE / BANDEL: DELEN SÖDER OM FLÄDIE

ANLÄGGNINGSDEL: VÄG 913

OBJEKTNUMMER / KM: 145669

KONSTRUKTIONSNUMMER:

BESTÄLLARE: TRAFIKVERKET

LEVERANTÖR: TYRÉNS

SKAPAD AV: V. PERSSON

UPPDRAGSNUMMER: 259192

GODKÄND AV: P. RAGNARSSON

AVDELNING: VÄG - MARK

RITNINGSTYP: PLAN

TEKNIKOMRÅDE / INNEHÅLL: VÄGUTFORMNING

BESKRIVNING: ILLUSTRATIONSKARTA KM 1/160 - 1/740

SKALA: 1:1000

FORMAT: A1

FÖRVALTNINGSNUMMER:

RITNINGSNUMMER: 101T0503

BLAD:

NÄSTA BLAD:

BET:

KOORDINATSYSTEM

SYSTEM I PLAN: SWEREF 99 13 30
SYSTEM I HÖJD: RH 2000

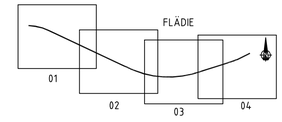
TECKENFÖRKLARING

- NY VÄG ELLER BREDDNING AV BEFINTLIG VÄG, VÄGBANEKANTER MED LÄNGDMÄTNING OCH HÖJDSÄTTNING
- EJ DIREKTANSLUTNING TILL VÄG 913
- FLÖDESRIKTNING
- BEF. VATTENDRAG
- SIDORÄCKE
- GC-RÄCKE
- TRAKTGRÄNS
- FASTIGHETSGRÄNS
- TRUMMA
- DAGVATTENLEDNING / BRUNN
- TRYCKDAGVATTENLEDNING
- DRÄNERINGSLEDNING
- 1:12 FASTIGHETSBETECKNING
- FLÄDIE TRAKTNAMN
- BYGGNADER
- HÖJDKURVOR MED HÖJDANGIVELSER
- FORNLÄMNING
- ÄGOSLAG, BLANDSKOG
- BEF. DAGVATTENLEDNING
- BEF. SPILLVATTENLEDNING
- BEF. VATTENLEDNING
- BEF. VATTENLEDNING
- BEF. OPTOKABEL
- BEF. SIGNALKABEL
- BEF. BELYSNINGSKABEL
- BEF. HÖGSPÄNNINGSKABEL
- BEF. LÅGSPÄNNINGSKABEL
- BEF. TELEKABEL

ANMÄRKNINGAR

MARKSKÄRNING REDOVISAS MED SLÄNTAVRUNDNING

BLADINDINDELNING

TYP AV PLAN: VÄGPLAN

GRANSKNINGSSTATUS / SYFTE:

HANDLINGSTYP:

DATUM: 2018-01-15

LEVERANS / ÄNDRINGS-PM:

OBJEKT:
VÄG 913
BJÄRRED-FLÄDIE

DELOMRÅDE / BANDEL:
DELEN SÖDER OM FLÄDIE

ANLÄGGNINGSDEL:
VÄG 913

OBJEKTNUMMER / KM:
145669

KONSTRUKTIONSNUMMER:

BESTÄLLARE: TRAFIKVERKET

LEVERANTÖR: TYRÉNS

SKAPAD AV:
V. PERSSON

UPPDRAGSNUMMER:
259192

GODKÄND AV:
P. RAGNARSSON

AVDELNING:
VÄG - MARK

RITNINGSTYP:
PLAN

TEKNIKOMRÅDE / INNEHÅLL:
VÄGUTFORMNING

BESKRIVNING:
ILLUSTRATIONSKARTA
KM 1/740 - 2/052

SKALA	FORMAT	FÖRVALTNINGSNUMMER
1:1000	A1	

RITNINGSNUMMER	BLAD	NÄSTA BLAD	BET
101T0504			

TRAFIKVERKET

VÄGPLAN - MKB

Väg 913, Bjärred – Flädie, delen söder om Flädie

Lomma kommun, Skåne län

Miljökonsekvensbeskrivning, 2017-09-27

Projektnummer: 145669

Trafikverket
Postadress: Box 366, 201 23 Malmö
E-post: investeringsprojekt@trafikverket.se
Telefon: 0771-921 921

Dokumenttitel: Väg 913, Bjärred – Flädie, delen söder om Flädie
Författare: Tyréns AB
Dokumentdatum: 2017-09-27
Ärendenummer: TRV 2015/12842
Version: 2.0
Kontaktperson: Olof Fredholm, Trafikverket

TMALL 0092 Mall planbeskrivning v.2.0

Innehåll

1. SAMMANFATTNING 5

2. INLEDNING 6

2.1. Bakgrund 6

2.2. Projektmål 7

2.3. Tidigare utredningar, alternativ och beslut 7

2.4. Kommunala planer som berörs 7

3. MKB-ARBETET 8

3.1. Syfte 8

3.2. Samråd 8

3.3. Avgränsning 9

3.4. Metod för konsekvensbedömning 10

4. PROJEKTBESKRIVNING 11

4.1. Studerade och förkastade alternativ i planeskedet 11

4.2. Utbyggnadsalternativet 13

4.3. Nollalternativet 16

5. FÖRUTSÄTTNINGAR OCH KONSEKVENSER 16

5.1. Naturmiljö 16

5.2. Kulturmiljö 19

5.3. Buller 22

5.4. Jordbruksmark 25

5.5. Vatten (yt- och grundvatten) 25

5.6. Påverkan under byggtiden 29

6. ALLMÄNNA HÄNSYNSREGLER 31

6.1. Bevisbörderegeln 31
6.2. Kunskapskravet 31
6.3. Försiktighetsprincipen 32
6.4. Produktvalsprincipen 32
6.5. Hushållnings- och kretsloppsprinciperna 32
6.6. Lokaliseringsprincipen 32
6.7. Skälighetsprincipen 32
6.8. Skadeansvaret 33
7. MILJÖKVALITETSMÅL 33
7.1. Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, Bara naturlig försurning, Ingen övergödning 34
7.2. Levande sjöar och vattendrag 34
7.3. Grundvatten av god kvalitet 34
7.4. Ett rikt odlingslandskap 35
7.5. God bebyggd miljö 35
7.6. Ett rikt växt- och djurliv 35
8. SAMLAD BEDÖMNING 35
9. FORTSATT ARBETE OCH UPPFÖLJNING 36
9.1. Skydd för fornlämningar 36
9.2. Vattenverksamhet 36
9.3. Dikningsföretag 37
9.4. Hantering av massor 37
10. REFERENSER 38

Bilagor:

1-9 Bullerutbredningskartor

10. Fastighetstabell

1. Sammanfattning

Ändamålet med vägplanen är att öka trafiksäkerheten i korsningen mellan väg 913 och Lommabanan samt att öka trafiksäkerheten för oskyddade trafikanter som färdas längs med väg 913.

Det övergripande syftet för samtliga pågående och planerade projekt utmed Lommabanan är att möjliggöra persontrafik med regionaltågsstationer på sträckan och samtidigt bibehållen kapacitet för godståg. För att kunna öppna Lommabanan för persontrafik behöver bland annat plankorsningar stängas, anpassas för högre hastigheter eller göras planskilda. Den planskilda korsningen med järnvägen som planeras för väg 913 (som denna miljökonsekvensbeskrivning behandlar) bidrar till att uppfylla de övergripande projektmålen med utökad trafikering på Lommabanan, minskade trafikstörningar på både Lommabanan och väg 913 samt är en viktig trafiksäkerhetshöjande åtgärd.

Utbyggnadsförslaget omfattar ombyggnad/omdragning av väg 913 på en sträcka av ca 1 km, en ny gång- och cykelväg utmed vägen på större delen av vägplanens sträcka om 1,9 km samt stängning av ett antal anslutningar till väg 913 från enskilda vägar som ersätts med nya anslutningspunkter. I projektet ingår även en markväg, som till stor del förläggs på befintlig del av väg 913 öster om Lommabanan. Den nya sträckningen av väg 913 samt gång- och cykelvägen kommer att korsa Lommabanan i en vägport under järnvägen.

De miljöaspekter som bedömts kunna innebära en betydande påverkan och därför är särskilt viktiga att belysa i denna miljökonsekvensbeskrivning är naturmiljö, kulturmiljö, buller, naturresurser i form av jordbruksmark samt yt- och grundvatten.

Den föreslagna utbyggnaden kommer att innebära både positiva och negativa effekter och konsekvenser jämfört med nollalternativet (en framtida situation där utbyggnadsprojektet inte genomförts). Exempelvis kommer utbyggnaden innebära att värdefull jordbruksmark tas i anspråk, vilket bedöms som negativt ur naturresurssynpunkt, medan bullerskyddsåtgärder planeras som, jämfört med nollalternativet, beräknas innebära en förbättrad situation inomhus och vid uteplatser för de mest utsatta bostäderna. Beträffande kulturmiljövärden innebär utbyggnaden sannolikt intrång i fornlämningar, vilket bedöms kunna innebära små negativa konsekvenser. De negativa miljökonsekvenserna som uppkommer till följd av vägen ska också ställas i relation till den förbättrade trafiksäkerheten samt den ökade kapaciteten som uppnås på Lommabanan vilket ger förbättrade möjligheter till persontrafik på järnvägen. En utökad trafikering med persontrafik på Lommabanan kan även förväntas innebära en viss överföring av trafik från väg till järnväg.

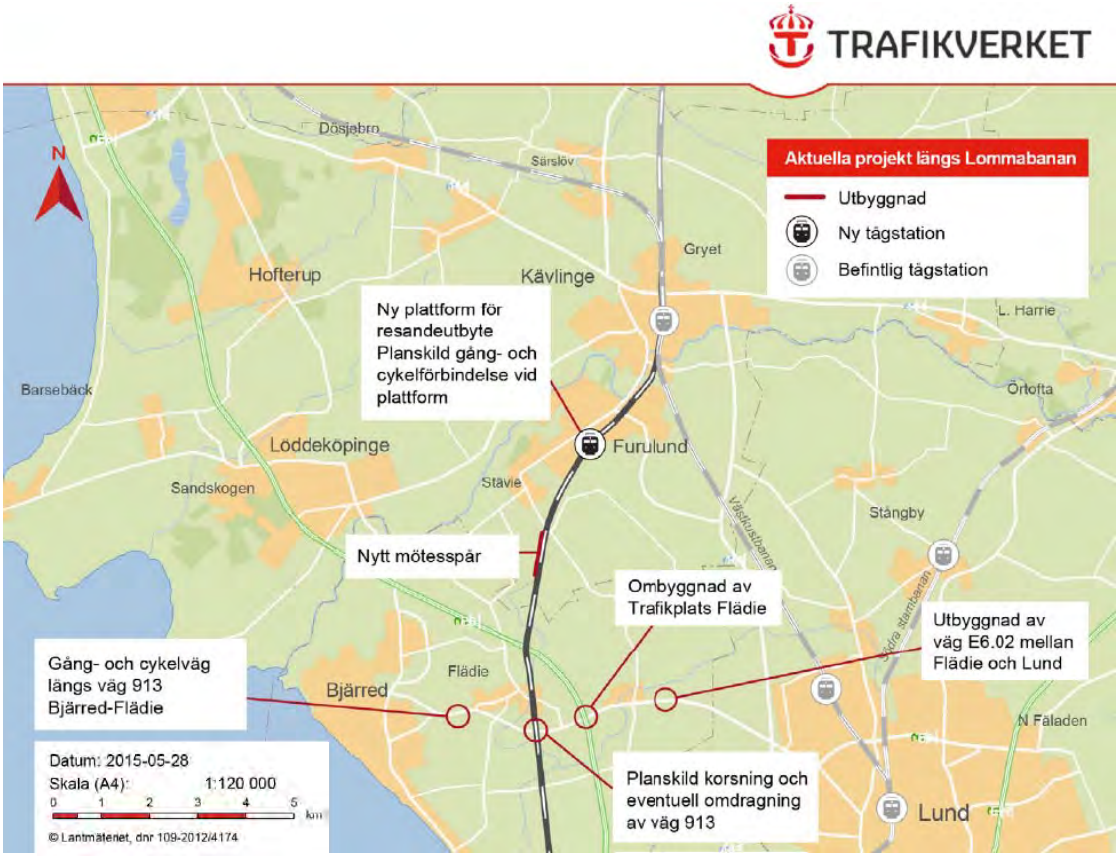
2. Inledning

2.1. Bakgrund

Ändamålet med vägplanen är att öka trafiksäkerheten i korsningen mellan väg 913 och Lommabanan samt att öka trafiksäkerheten för oskyddade trafikanter som färdas längs med väg 913. Det övergripande syftet för projekten utmed Lommabanan är att möjliggöra Pågatågstrafik på sträckan med bibehållen kapacitet för godståg. Pågatåg ska trafikera Lommabanan med regionaltågsstationer, till att börja med i Lomma och Furulund. För att kunna öppna Lommabanan för persontrafik behöver bland annat plankorsningar stängas, anpassas för högre hastigheter eller göras planskilda. Den planskilda korsningen med järnvägen som planeras för väg 913 (som denna miljökonsekvensbeskrivning behandlar) bidrar till att uppfylla de övergripande projektmålen med utökad trafikering på Lommabanan, minskade trafikstörningar på både Lommabanan och väg 913 samt är en viktig trafiksäkerhetshöjande åtgärd.

Lommabanan är en viktig del av Godsstråket genom Skåne (som sträcker sig från Ängelholm till Trelleborg). Godsstråket genom Skåne är även av riksintresse för kommunikationer och är en del av den av EU utpekade korridor 3 Stockholm – Palermo (Scanmed RFC).

Införande av persontrafik på Lommabanan har diskuterats under lång tid. Det finns starka önskemål från berörda kommuner samt Region Skåne/Skånetrafiken om persontrafik på Lommabanan. Trafikverket anser att det är önskvärt att trafikera banan med persontrafik, under förutsättning att åtgärder vidtas som säkrar godstrafikens utveckling.

Figur 2.1:1 Karta med sammanställning över aktuella projekt utmed delar av Lommabanan och angränsande områden. Ny planskild korsning för väg 913 är markerad i nedre delen av bilden.

2.2. Projektmål

Trafikverket har följande övergripande projektmål:

- Trafikverkets intention är att ha en helhetssyn på väg- och järnvägsanläggningarna för att uppnå en effektiv drift och ett underhållsvänligt, kostnadseffektivt väg- och järnvägssystem. Alla förändringar, ny- och reinvesteringar i anläggningen utförs med målsättning att minimera livscykelkostnaderna.

- Målsättningen för den färdiga anläggningen är att underhåll och felavhjälpning kan utföras på ett effektivt, miljömässigt och arbetsmiljömässigt riktigt sätt. Målsättningen vid investering ska vara att den sker på ett effektivt, miljömässigt och arbetsmiljömässigt riktigt sätt. Enkla och standardiserade lösningar kan väljas när de uppfyller efterfrågad funktion.

2.3. Tidigare utredningar, alternativ och beslut

Följande utredningar och underlag gällande väg 913 har tidigare genomförts:

- Förstudie - Vägarna 913 och 16, Flädie-Lund, 2000-06-15

- Vägutredning - Väg 913 och 16, Bjärred – Lund, 2006-12-20 med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning 2006-10-31.

- Vägplan, val av lokaliseringsalternativ. Väg 913, Bjärred – Flädie, delen söder om Flädie, 2016-06-27.

Länsstyrelsen beslutade 2001-10-18 att projektet, utifrån vad som beskrivs i ”Förstudie - Vägarna 913 och 16, Flädie-Lund”, kan antas medföra betydande miljöpåverkan.

Trafikverket beslutade 2016-10-14 att planarbetet för ombyggnad av väg 913 ska drivas vidare och att det sydliga alternativet ska ligga till grund för den fortsatta planeringen.

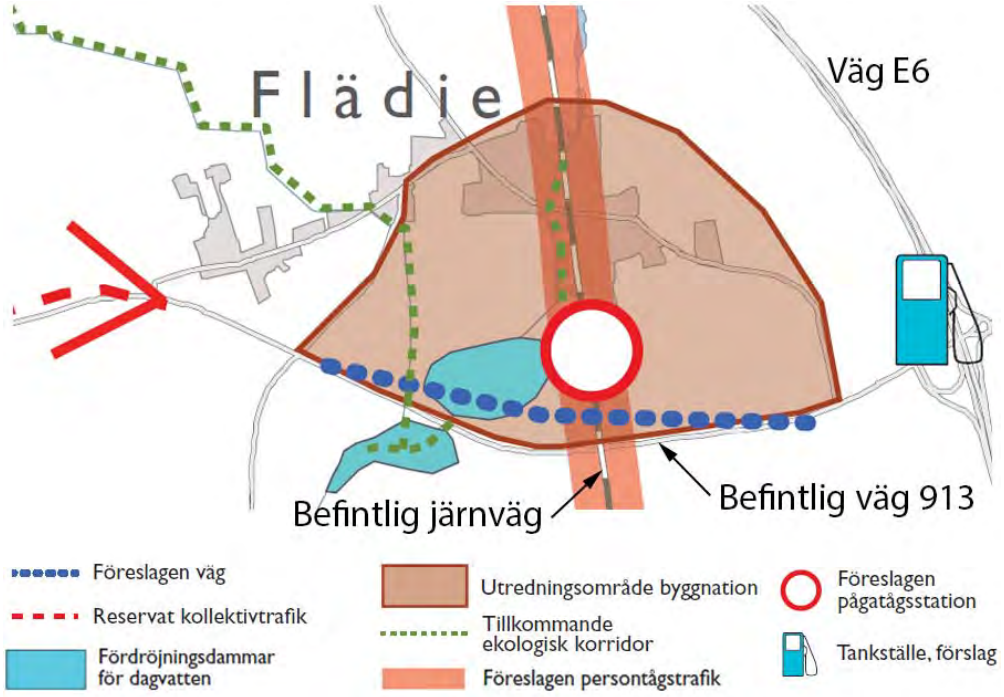
2.4. Kommunala planer som berörs

2.4.1. Översiktsplan

I Lomma kommuns översiktsplan (ÖP 2010) som antogs 2011 har området vid Flädie markerats som ”utredningsområde byggnation”, se figur 2.4:1 nedan, men kommunen har informerat (vid samrådsmöte 2015-11-19 och 2017-04-12) att det inte finns några konkreta planer utan man inväntar besked och dialog på när och hur en ny station med tillhörande parkeringar och tillfartsvägar i Flädie kan komma till stånd.

2.4.2. Detaljplaner

Inga gällande detaljplaner berörs av den föreslagna ombyggnaden/omdragningen av väg 913. Lomma kommun arbetar med en detaljplan för Fjelie 2:3 (vid trafikplats Flädie). Detaljplanens syfte är att pröva lämpligheten för fordonsservice, återvinningscentral/handel med återvinningsmaterial, lokalgata samt natur inom planområdet. Detaljplanens västra plangräns avgränsas av Flädie Mejeriväg (väg 914), vilket innebär att detaljplanen angränsar till vägplanen. Planerna står dock inte i strid mot varandra.

Figur 2.4:1 Utdrag ur Översiktsplan 2010 för Lomma kommun.

3. MKB-arbetet

3.1. Syfte

Syftet med miljökonsekvensbeskrivningen (MKB:n) är att identifiera och beskriva de direkta och indirekta effekter som en planerad verksamhet kan medföra samt bedöma dess konsekvenser dels för människor, djur, växter, mark, vatten, luft, landskap och kulturmiljö, dels på hushållningen med material, råvaror och energi. Vidare är syftet att möjliggöra en samlad bedömning av dessa effekter på människors hälsa och miljön.

3.2. Samråd

Under de nu aktuella delarna av arbetet med vägplanen har samråd hållits med länsstyrelsen, berörda kommuner, de enskilda som särskilt berörs, kollektivtrafikmyndigheter, berörda statliga myndigheter, den allmänhet som kan antas bli berörd samt organisationer som kan antas bli berörda.

Inkomna samrådssynpunkter finns sammanfattade i en separat samrådsredogörelse tillhörande vägplanen. Synpunkter från samråden har bemötts och inarbetats i planförslaget i den mån det varit möjligt och rimligt. Frågeställningar och synpunkter som framkommit är bland annat följande: Beträffande val av nordligt eller sydligt alternativ förordade merparten (bland annat länsstyrelsen, Naturskyddsföreningen i Lomma-Bjärred, Höje å vattenråd och Föreningen Flädie by) det sydliga alternativet. Region Skåne förordade det nordligare läget eftersom det minimerar avståndet mellan orten Flädie och busshållplatsen på väg 913. Efter att Trafikverket tagit ställning för det södra alternativet hölls ytterligare samråd med Lomma kommun och Region Skåne, myndigheter, organisationer samt med enskilda som kan bli berörda. Då framkom bland annat följande synpunkter: Lomma kommun anser att

Trafikverket bör se över kopplingen till en ny tågstation i Flädie och att exempelvis läge för pendlingsparkering och anslutningsvägar till en ny station bör beaktas i detta skede. Ur trafiksäkerhetssynpunkt anser kommunen att det inte är acceptabelt med passager i plan på vägen utan att en gång- och cykelbro borde finnas med vid omdragningen av väg 913. Region Skåne påpekade bland annat att god tillgänglighet till busshållplatser och cykelparkeringar samt möjligheten att kunna byta mellan buss och tåg är viktiga funktioner som måste beaktas. Region Skåne anser även att möjliga lösningar för en gång- och cykelbro över väg 913 behöver beskrivas och illustreras mer i detalj. Statens geotekniska institut påpekade att en äldre avfallsdeponi finns i närheten av den nya vägsträckningen. De rekommenderar även att grumlingsbegränsande åtgärder vidtas i samband med arbeten i vatten. Lantbrukarnas Riksförbund framförde att det är av ytterst stor vikt att projektets utbredning i största möjliga mån begränsas för att skydda den högklassiga åkermarken. Synpunkter från enskilda som kan bli särskilt berörda handlade bland annat om risker för fotgängare som måste korsa väg 913 i plan vid busshållplatsen, viltstängsel, önskemål om mitträcke på vägen, minskat avstånd mellan vägen och cykelvägen för att minska markintrånget, bullerskyddsåtgärder samt ersättningsfrågor.

3.3. Avgränsning

3.3.1. Geografisk avgränsning

MKB:n omfattar samma geografiska område som vägplanen. För vissa aspekter måste miljökonsekvensbeskrivningen dock ha ett vidare perspektiv. Detta gäller exempelvis för vatten och buller som kan medföra påverkan även utanför vägplanens gränser.

3.3.2. Avgränsning av aspekter

Omfattningen av en MKB ska enligt miljöbalken stå i proportion till projektets eller åtgärdens miljöpåverkan. Miljökonsekvensbeskrivningen ska innehålla de uppgifter som behövs för att beskriva direkta och indirekta effekter på hälsan och miljön. Detta innebär att vissa effekter som har liten betydelse kan behandlas översiktligt eller utelämnas.

Utifrån tidigare utredningar och det inledande arbetet med vägplanen, bland annat innefattande bedömningar, inventeringar av miljövärden och samråd med länsstyrelsen, har följande aspekter bedömts som relevanta att beskriva i denna MKB:

- Naturmiljö
- Kulturmiljö
- Buller
- Jordbruksmark
- Vatten (yt- och grundvatten)
- Påverkan under byggtiden

Aspekter som inte bedöms kunna antas innebära en betydande miljöpåverkan och därför ej bedöms som relevanta att konsekvensbeskriva är exempelvis:

- Rekreation och friluftsliv
  Byggande av en planskild korsning med järnvägen påverkar inte på ett betydande sätt möjligheten att röra sig i landskapet.

- Boendemiljö – barriärer
  Den planskilda korsningen innebär att befintliga mindre utfarter till väg 913 kommer att läggas om. Detta kan visserligen innebära längre anslutningsvägar för vissa, men bedöms inte innebära en betydande påverkan ur barriärsynpunkt.
- Luftmiljö
  Då vägen ligger i ett fritt och öppet läge bedöms luftmiljön utanför vägområdet inte påverkas i sådan utsträckning att det finns risk för överskridande av miljökvalitetsnormer för luft.

Projektets gestaltning samt landskapsbilden hanteras inom ramen för det gestaltningsprogram (inklusive landskapsanalys) som tillhör vägplanen.

3.3.3. Riksintressen

Lommabanan utgör riksintresse för kommunikationer enligt 3 kap. miljöbalken och området för vägplanen ligger inom riksintresse för kustzonen enligt 4 kap. miljöbalken. Exploateringsföretag och andra ingrepp får enligt 4 kap komma till stånd endast om det kan ske på ett sätt som inte påtagligt skadar områdets natur- och kulturvärden. Bestämmelserna utgör inget hinder för utvecklingen av befintliga tätorter eller av det lokala näringslivet. Bedömningen är att riksintresset för kommunikationer inte motverkas av föreslagen planskildhet med väg 913 samt att vägplanen inte innebär några påtagliga skador på natur- och kulturvärden inom riksintresset för kustzonen. Vägplanen bedöms även vara en del i både utveckling av det lokala näringslivet och utveckling av Flädie tätort. Påtaglig skada har inte bedömts kunna uppkomma för något av riksintressena i området och planen bedöms därmed inte strida mot riksintressena. Dessa behandlas därmed inte ytterligare i denna MKB.

3.3.4. Avgränsning i tid

Förhållandena som beskrivs i denna MKB är avsedda att spegla de som kan förväntas råda ett antal år efter projektets färdigställande. För konsekvensbedömningarna har prognosåret 2040 använts.

3.4. Metod för konsekvensbedömning

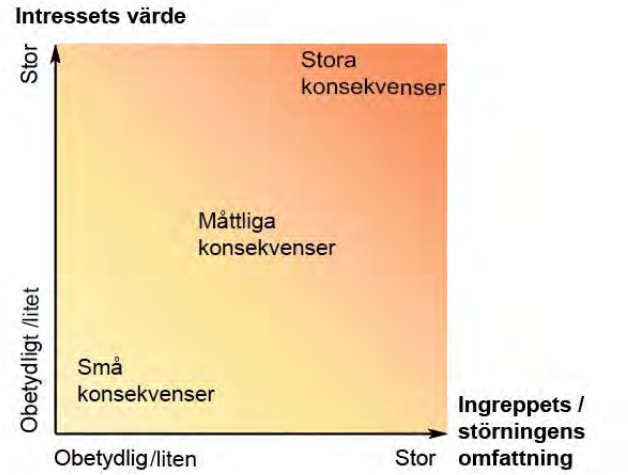
För de miljöbedömningar som görs i MKB:n används begreppen ”påverkan”, ”effekt” och ”konsekvens”.

Påverkan avser förändring av miljön genom exempelvis fysiskt intrång eller störningar i form av buller.

Effekt är en förändring i miljön som påverkan medför, som till exempel förlust av värdefulla naturmiljöer eller förändringar i miljökvalitet som kan mätas, beräknas eller på annat sätt beskrivas.

Konsekvens är en bedömning av den verkan de uppkomna effekterna har på en viss företeelse, till exempel biologisk mångfald.

Som utgångspunkt för att bedöma olika effekters betydelse används där det är tillämpligt underlag i form av t.ex. lagkrav, riktvärden, miljökvalitetsnormer (MKN), skyddade områden, värdebeskrivningar, miljökvalitetsmål, projektmål och bevarandeplaner.

Figur 3.4:1 Konsekvenser bedöms utifrån en sammanvägning av intressets värde och förväntad effekt (effekten anges som ingreppets/störningens omfattning i figuren).

Vid bedömningen av konsekvensernas storlek beskrivs de enligt figur 3.4:1. Konsekvenserna, som definieras som en sammanvägning av miljöaspektens värde och omfattningen av den förväntade effekten (ingreppets/störningens omfattning), anges i en skala från ingen/obetydlig konsekvens, små konsekvenser, måttliga konsekvenser till stora konsekvenser. Konsekvenserna kan vara såväl positiva som negativa, men där inget annat anges avses negativa konsekvenser.

En liten-medelstor effekt som berör ett stort värde eller många människor kan alltså bedömas som en stor konsekvens. På motsvarande sätt kan en stor effekt på ett litet/obetydligt värde bedömas som en liten konsekvens. Positiva konsekvenser uppstår då befintliga värden förstärks och/eller nya värden tillförs.

4. Projektbeskrivning

4.1. Studerade och förkastade alternativ i planeskedet

Samrådshandlingsfasen i planskedet inleddes med att utreda två olika alternativ för lokalisering av den planskilda korsningen, ett nordligt och ett sydligt alternativ (se figur 4.1:1 nedan). Alternativen jämfördes i utredningen ”Vägplan, val av lokaliseringsalternativ. Väg 913, Bjärred – Flädie, delen söder om Flädie, 2016-06-27”, där en avvägning gjordes mellan olika intressen. I det nordliga alternativet är den planskilda korsningen med järnvägen placerad ca 150 meter norr om befintlig plankorsning och i det sydliga alternativet är den planskilda korsningen med järnvägen placerad strax söder om befintlig plankorsning.

Som förutsättning för de utredda alternativen låg Trafikverkets sedan tidigare framtagna korridor för det norra alternativet samt att:

- Vägkorridorerna utformas för en 8,5 meter bred väg
- Alternativlokaliseringarna ska uppfylla Trafikverkets standardkrav för 80 km/h
- Sidoområdet ska uppfylla Trafikverkets krav för 80 km/h

- Konsekvenserna av en eventuell framtida pågatågsstation i Flädie har inte beaktats, eftersom det vid den tidpunkten var mycket osäkert om den blir aktuell att uppföra. I båda lokaliseringsalternativen bedöms det dock vara möjligt att i framtiden lägga en pågatågsstation i anslutning till Flädie.

Figur 4.1:1. Översikt över utredningsområdet med nordligt respektive sydligt alternativ.
© bakgrundskarta: Lantmäteriet, Geodatasamverkan.

För de båda alternativen har även olika tekniska lösningar utretts på grund av att de hydrologiska förutsättningarna inte var kända i detalj och inledningsvis bedömdes som svåra att verifiera i området. De varianter som studerats är:

- Vägport för biltrafik under järnvägsspåret, tätat från grundvatten med så kallat "tråg" (tät betongkonstruktion)
- Vägport för biltrafik under järnvägsspåret med kontinuerlig bortpumpning av tillrinnande grundvatten
- Bro för biltrafiken över järnvägsspåret

Den samlade bedömningen i alternativutredningen var att både den norra och den södra sträckningen kan tillgodose en planskildhet med järnvägen (Lommabanan), vilket gör att båda alternativen uppfyller övergripande projektmål.

Alternativens konsekvensbedömning indikerade att det norra alternativet ger en väsentligt större påverkan på:

- fler naturmiljövärden
- omfattning av intrång i högklassigt jordbruksmark

- fragmentering av landskapet
- omfattning av arkeologisk utredning
- omfattning av tillstånd och dispenser

Det norra alternativet har dock även en del fördelar jämfört med det södra alternativet. Dessa är främst:

- bättre koppling mellan befintlig bebyggelse och kollektivtrafik
- färre nya anslutningsvägar

Vid val av teknisk utformning för planskildhet med järnvägen är vägport (utan tråg) det som förordas med dagens kunskap om utredningsområdet.

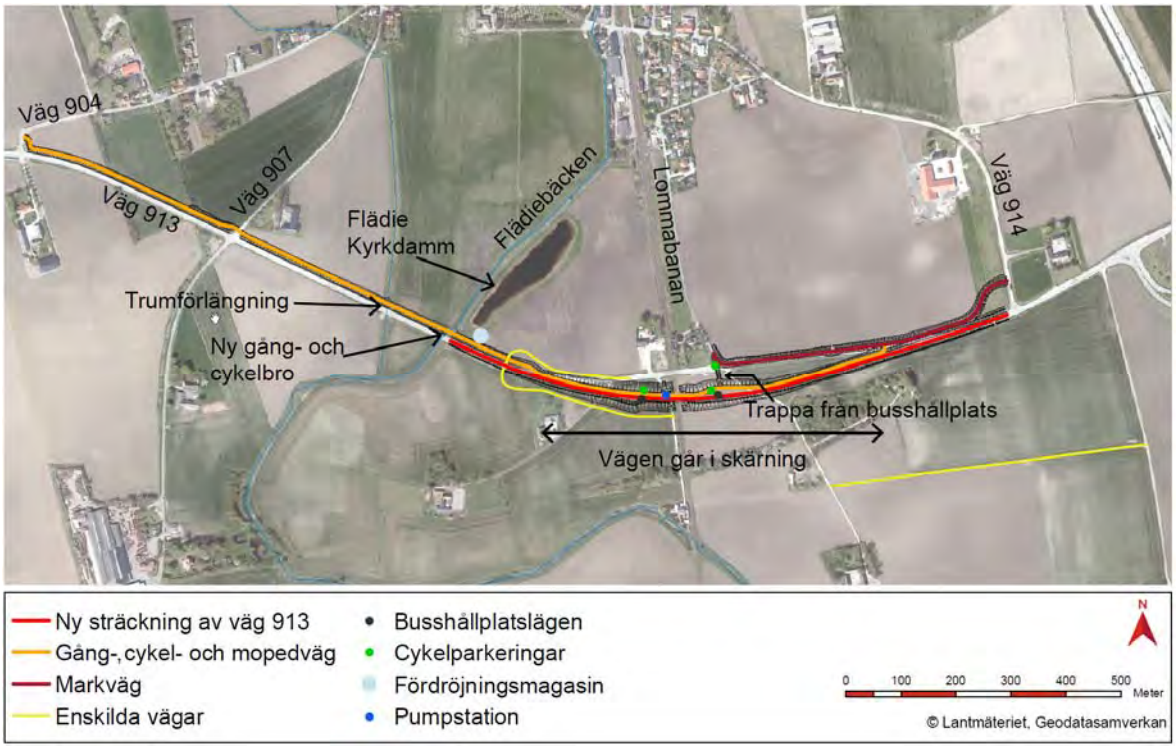
I en total bedömning visar samrådshandlingen ”Vägplan, val av lokaliseringsalternativ. Väg 913, Bjärred – Flädie, delen söder om Flädie, 2016-06-27” på att det södra alternativet är att rekommendera vid fortsatt utformning av väg 913.

Baserat på den genomförda utredningen för val av lokaliseringsalternativ har Trafikverket beslutat att planarbetet för ombyggnad/omdragning av väg 913 ska drivas vidare och att det sydliga alternativet med vägport (utan tråg) ska ligga till grund för den fortsatta planeringen. Det alternativet utgör således ”Utbyggnadsalternativet” och beskrivs närmare nedan.

4.2. Utbyggnadsalternativet

Vägplanen omfattar ombyggnad/omdragning av väg 913 på en sträcka av ca 1 km, en ny gång- och cykelväg utmed vägen på större delen av vägplanens sträcka om 1,9 km samt stängning av ett antal anslutningar till väg 913 från enskilda vägar som ersätts med nya anslutningspunkter. I projektet ingår även en markväg, som till stor del förläggs på befintlig del av väg 913 öster om Lommabanan. Den nya sträckningen av väg 913 samt gång- och cykelvägen kommer att korsa Lommabanan i en vägport under järnvägen. Vägplanen avgränsas i väster av väg 904 (Flädie kyrkväg) och i öster av väg 914 (Flädie Mejeriväg), se figur 4.2:1.

Omläggningen av enskilda vägar fastställs inte i vägplanen och ingår således formellt inte i planen, men i figur 4.2:1 redovisas ett förslag till utformning av de enskilda vägar som berörs.

Figur 4.2:1. Översikt över planerade åtgärder i projektet. De enskilda vägarna fastställs inte i vägplanen och dess sträckningar kan komma att förändras efter ytterligare samråd med berörda.

4.2.1. Väg 913

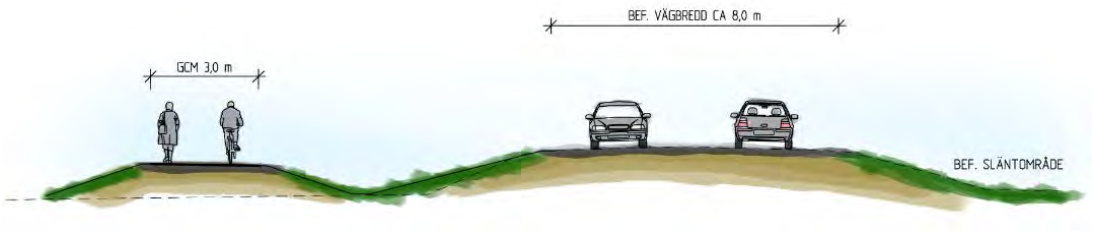
Profiljustering och ombyggnad/omdragning av väg 913 startar direkt öster om passagen över Flädiebäcken. Vägen föreslås få en vägbredd på totalt 8-8,5 meter och med ett sidoområde som uppfyller vägstandarden för hastigheten 80 km/h, se figurerna 4.2:2 - 4.2:4.

Den nya planskilda korsningen med Lommabanan föreslås utformas som en järnvägsbro där väg 913 och gång- och cykelvägen går under järnvägen i en vägport, se figur 4.2:4. Vägporten hamnar drygt fem meter under det omgivande landskapet och får en ca 14,5 meter bred öppning för att rymma körbana och gång- och cykelväg. Fri höjd blir 4,7 meter. Belysning föreslås i vägporten för gång- och cykelvägen, i övrigt är ingen ny belysning aktuell utmed väg 913.

4.2.2. Busshållplatser

Beträffande busshållplatser föreslås nya lägen nere vid den planerade vägporten. Hållplatsläget för resenärer i riktning österut (mot Lund placeras) på den västra sidan om vägporten och hållplatsläget för resenärer i riktning västerut (mot Bjärred) placeras öster om vägporten. De nya hållplatslägena utformas liksom de befintliga som fickhållplatser. För att ta sig till hållplatsen väster om vägporten måste resande till/från Flädie korsa väg 913 i plan. Någon anordnad övergång eller mittrefug planeras inte.

Vid en framtida byggnation av en pågatågsstation i Flädie är tanken att en gång- och cykelbro ska byggas över väg 913 på den västra sidan om järnvägsbron så att resenärer då ska kunna ta sig planskilt över väg 913. En sådan gång- och cykelbro ingår således inte i den nu aktuella vägplanen.

Figur 4.2:2. Principsektion för befintlig (och ny sträckning) väg 913 där gång- och cykelvägen skiljs från vägen med en skiljeremsa/dike med flacka slänter.

Figur 4.2:3. Principsektion för ny sträckning av väg 913 där vägen går i skärning och gång- och cykelvägen skiljs från vägen med ett räcke.

Figur 4.2:4. Principsektion för korsningen mellan väg 913 och Lommabanan. Vägen och gång- och cykelvägen går under järnvägen i en vägport.

4.2.3. Gång- och cykelväg

Vid väg 904 (Flädie kyrkväg) ansluts den nya gång- och cykelvägen till befintlig gång- och cykelväg som kommer från Bjärred. Den nya gång- och cykelvägens utformning och placering på den norra sidan om väg 913 har anpassats med hänsyn till avvattning och god trafiksäkerhet. Då cykelvägen är en del av det regionala stråket från Bjärred till Lund, samt för att kunna ge en högre standard på grund av att det planeras en framtida tågstation i Flädie, har vägen dimensioneras med en tre meter bred vägbana.

Där vägen korsar över Flädiebäckens biflöde förlängs rörtrumman som går under väg 913 så att den går även under gång- och cykelvägen. Där gång- och cykelvägen korsar över Flädiebäcken byggs en ny gång- och cykelbro. Ambitionen för utformning av bron har varit att denna ska kunna byggas utan intrång eller påverkan inom bäckens vattenområde. Gång- och cykelvägen separeras från väg 913 dels genom en skiljeremsa utan räcke och dels med ett räcke där vägen går i skärning vid korsningen med Lommabanan, se figurerna 4.2:2 - 4.2:4. Den relativt breda skiljeremsan (ca 6-8 meter) motiveras av att långa flacka slänter krävs för att uppnå tillräcklig fördröjning och infiltration av dagvatten från väg vägbanorna. Genom att separera väg 913 och gång- och cykelvägen med ett räcke i skärningen kan avståndet mellan vägarna minskas, vilket innebär att en mindre mängd jordmassor behöver

schaktas bort. Belysning föreslås vid gång- och cykelvägens anslutningar till Flädie kyrkväg (väg 904), Flädie Vagnmakarväg (väg 907) samt i vägporten under Lommabanan. I övrigt är belysning vid gång- och cykelvägen inte aktuell.

4.2.4. Enskilda vägar

På sträckan där väg 913 byggs om finns idag ett antal utfarter från enskilda vägar och fastigheter. Den nya utformningen föreslås innebära att dessa anslutningar samlas upp till gemensamma anslutningspunkter. Endast anslutningspunkternas placering fastställs i vägplanen. I figur 4.2:1 redovisas ett förslag till utformning av enskilda vägar som berörs. Förslaget redovisas även i illustrationskartorna som tillhör underlaget till vägplanen. Det slutliga läget och utformningen beslutas i en lantmäteriförrättning enligt anläggningslagen. De enskilda vägarna bedöms inte innebära någon miljöpåverkan av betydelse, men innebär dock en liten negativ konsekvens till följd av att de tar lite jordbruksmark i anspråk väster om Lommabanan (se figur 4.2:1). Den föreslagna enskilda vägen på den östra sidan om Lommabanan är en upprustning av en befintlig brukningsväg.

4.3. Nollalternativet

Miljökonsekvensbeskrivningen ska enligt miljöbalken innehålla en beskrivning av konsekvenserna av att verksamheten eller åtgärden inte kommer till stånd, det vill säga ett så kallat nollalternativ. Nollalternativet innebär en framtida situation där utbyggnadsprojektet inte genomförs och befintliga vägar bibehålls med motsvarande standard som idag genom normalt drift- och underhållsarbete. I denna miljökonsekvensbeskrivning fungerar nollalternativet således som ett jämförelsealternativ till det föreslagna utbyggnadsalternativet. För att jämförelsen ska bli riktig antas för nollalternativet samma samhällsutveckling och trafikökning som i utbyggnadsalternativet, där prognosåret 2040 används.

5. Förutsättningar och konsekvenser

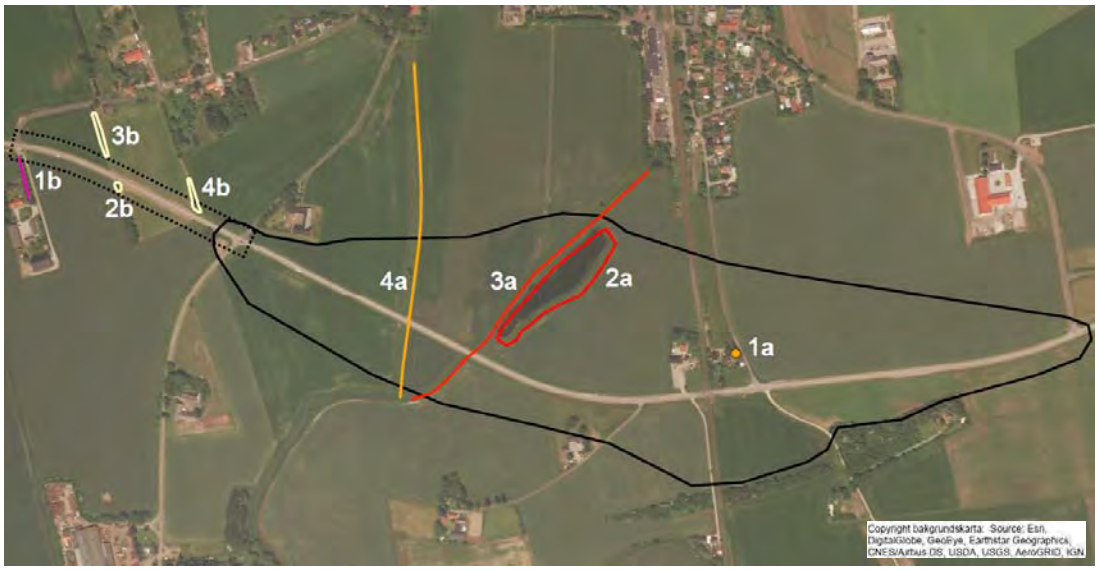
5.1. Naturmiljö

5.1.1. Förutsättningar

Det aktuella området domineras av jordbruksmark med några enstaka bostäder/gårdar med tillhörande tomtmark. För att få en mer detaljerad bild av naturvärdena i området samt att säkerställa att inga naturvärden, biotopskydd eller skyddade arter förbises har en naturvärdesinventering genomförts (Calluna 2015 och komplettering med den västra delen 2017). Inventeringen gjordes enligt svensk standard (SS 19 9000), detaljeringsgrad fält medel, med tilläggen dokumentation av generellt skyddade biotopskyddsområden, dokumentation av förekomst av rödlistade arter samt att identifiera och dokumentera ekologiska samband (t.ex. spridningsvägar och rörelsemönster) av betydelse. Naturvärdena bedöms i fyra naturvärdesklasser, klass 1 – högsta naturvärde, klass 2 – högt naturvärde, klass 3 – påtagligt naturvärde och klass 4 – visst naturvärde.

Arbetet med naturvärdesinventeringen inleddes med en förstudie där det kunde konstateras att det i anslutning till vägen i det aktuella området inte finns några kända dokumenterade naturvärden, t.ex. i form av riksintressen, regionala intressen, skogliga värden (Skogsstyrelsen) eller värden knutna till ängs- och betesmarker (Jordbruksverket).

Vid naturvärdesinventeringen påträffades sammanlagt åtta objekt som bedömdes ha naturvärden (se figur 5.1:1 nedan). De värdefullaste var Flädiebäcken (objekt 3a) med en värdefull fiskfauna (bl.a. öring, grönling och trolig förekomst av ål), samt Flädie kyrkdamm (objekt 2a) som, utifrån en tolkning av inrapporterade observationer i artportalen, främst verkar vara ett viktigt vatten för födosökande, rastande och övervintrande fåglar.

Figur 5.1:1 Karta över identifierade naturvärdesobjekt (Calluna 2015 och 2017). Heldragen svart linje = inventeringsområde 2015, prickad svart linje = inventeringsområde 2017. Rött = naturvärdesklass 2, orange = klass 3 , gul = klass 4 och lila = allé.

De aktuella naturvärdesobjekten, som bedöms komma att beröras av vägplanen, beskrivs kortfattat enligt följande i naturvärdesinventeringen:

Objekt 3a Flädiebäcken (inv 2015). Högt naturvärde, naturvärdesklass 2
Flädiebäcken är ett uträtat vattendrag i jordbruksmark med breda kantzoner. Diket rinner under väg 913 i en stor vägtrumma. Botten är mjuk med mycket ansamlat organiskt material. Bäcken hyser flera naturvårdsintressanta arter, bl. a. värdefull fiskfauna. I bäcken, ca 650 meter norr om väg 913, genomfördes ett så kallat elfiske (fiskinventering) 1999. Vid det tillfället påträffades öring i ganska stora antal samt grönling, gädda och ål. Av dessa är ål rödlistad som Akut hotad (CR) i den senaste rödlistan (ArtDatabanken 2015). Öring och grönling får anses vara värdefulla naturvårdsarter.

Det enda området med ekologiska samband av betydelse är Flädiebäcken med biflöden (objekt 3a och 4a), som i sin tur är ett biflöde till Önnerupsbäcken som ingår i Höje å vattensystem.

Objekt 4a Dike, biflöde till Flädiebäcken. Visst naturvärde, naturvärdesklass 4
Vattendraget är ett uträtat dike i jordbruksmark. Diket rinner under väg 913 i en mindre trumma. Inga kända naturvårdsarter finns noterade för diket. I diket, ca 450 meter norr om väg 913, genomfördes ett så kallat elfiske (fiskinventering) 1999. Vid det tillfället påträffades bara småspigg.

Objekt 4b Träd- och buskridå norr om väg 913. Påtagligt naturvärde, naturvärdesklass 3
Träd- och buskridå i öppet åkerlandskap med bok, ask och gran (endast yngre träd) i trädskiktet samt slån, hagtorn och bocktörne i buskskiktet. Objektet saknar naturvårdsarter men blommande träd och buskar ger föda, boplatser, skydd och spridningsmöjligheter för många olika arter.

Biotopskyddade objekt
Vissa typer av biotoper är så värdefulla att de omfattas av ett generellt skydd, det vill säga att de är skyddade per automatik och inte får skadas såvida inte särskilda skäl föreligger. Det generella biotopskyddet regleras i 7 kap MB.

De enda objekten som, enligt naturvärdesinventeringen (Calluna 2015), lyder under det generella biotopskyddet och som kommer att beröras av vägplanen är Flädiebäcken och diket, objekt 3a och 4a (inv 2015), som beskrivs ovan och visas i fig 5.1:1.

Rödlistade och skyddade arter
Rödlistan (ArtDatabanken) anger vilka arter som är hotade och artskyddsförordningen omfattar arter upptagna i fågeldirektivet, habitatdirektivet eller som är nationellt fridlysta. I anslutning till vägplanens område har rödlistad ål (akut hotad) noterats vid elfiske 1999 i Flädiebäcken. I övrigt har ett antal rödlistade fågelarter noterats vid Flädie kyrkdamm (objekt 2a i fig 5.1:1) som inte berörs av utbyggnadsalternativet. Några arter som är fridlysta eller skyddas enligt artskyddsförordningen har inte noterats för det berörda området.

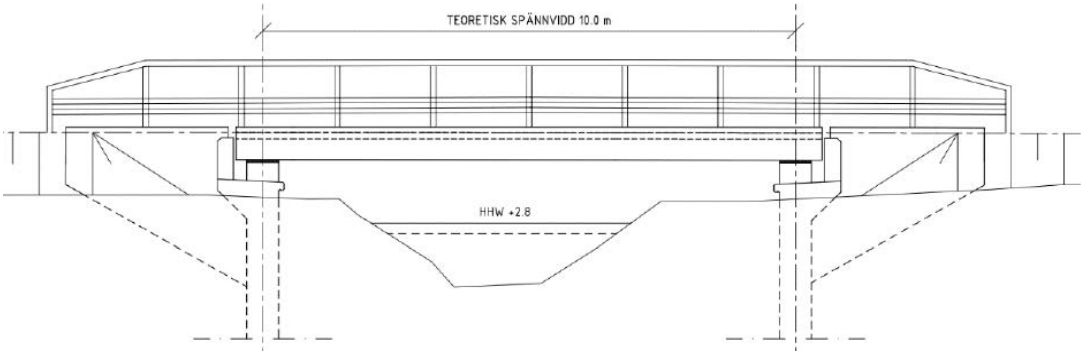
5.1.2. Konsekvenser nollalternativet

Nollalternativet bedöms inte innebära någon förändring jämfört med nuläget.

5.1.3. Konsekvenser utbyggnadsalternativet

Utbyggnaden innebär relativt små eller obetydliga intrång i naturvärdesobjekt nr 3a (Flädiebäcken), nr 4a (dike) och nr 4b (träd- och buskridå).

Intrånget vid Flädiebäcken (nr 3a) handlar främst om att en ny bro för gång- och cykelvägen ska byggas över bäcken (och en utloppsledning från det planerade dagvattenmagasinet, se vidare kap 5.6.1). Bron beräknas dock kunna byggas med landfästen som ligger utanför bäckens bedömda vattenområde, vilket innebär att det inte bör uppkomma någon fysisk påverkan på bäcken och inte heller någon negativ konsekvens. Under bron kommer det också att finnas faunapassager i form av strandpassager på båda sidor om bäcken, vilket innebär att vägplanen inte bedöms innebära någon försämring beträffande faunans möjlighet att röra sig utmed vattendraget (se figur 5.1:2 nedan).

Figur 5.1:2 Förslag konstruktionsskiss gång- och cykelvägsbro över Flädiebäcken.

Byggande av gång- och cykelvägen innebär också ett intrång i biflödet till Flädiebäcken, där befintlig dikestrumma under väg 913 föreslås förlängas så att den går även under gång- och cykelvägen. Själva förläggningen av trumman i diket bedöms innebära temporärt grumlande arbeten (se vidare kapitel 5.6) Den föreslagna trumförlängningen bedöms inte innebära att det blir nämnvärt svårare för vattenlevande fauna att passera genom trumman och därmed inte ge några långsiktiga konsekvenser i förhållande till nollalternativet.

Cykelvägen innebär även ett mindre intrång i en träd- och buskridå, naturvärdesobjekt 4b. Intrånget är begränsat till en mindre del av området och det är ett par träd (endast unga träd) och buskar utan några höga naturvärden som berörs. Såväl effekten som konsekvensen bedöms bli obetydlig.

Sammantaget, utifrån ovan beskrivna delkonsekvenser bedöms såväl effekten som konsekvensen ur naturmiljösynpunkt bli ingen eller obetydlig.

Biotopskydd

Utbyggnaden kommer att innebära att en bro byggs över den biotopskyddade Flädiebäcken (naturvärdesobjekt 3a). En utloppsledning från det planerade dagvattenmagasinet till bäcken innebär en viss schaktning i bäckens södra strandbrink som kan ge en temporär påverkan (se vidare kap 5.6). Utbyggnaden innebär även förlängning av en dikestrumma i det biotopskyddade diket (naturvärdesobjekt 4a), se fig 5.1.1. Förlängningen av trumman berör ca 14 meter av diket. Påverkan, effekter och konsekvenser av detta finns beskrivet i kapitel 5.1.3 ovan samt 5.6.

Då utbyggnadsprojektet utgör en exploatering av stort allmänt intresse får särskilda skäl anses föreligga för de ovan beskrivna intrången i biotopskyddade objekt.

5.2. Kulturmiljö

5.2.1. Förutsättningar

Landskapet intill och kring utbyggnadsalternativet vittnar om hur människor har levt och använt marken under flera tusen år. En starkt bidragande orsak till att man slog sig ner här har varit de gynnsamma naturgeografiska förutsättningarna för odling och betesdrift liksom för jakt/fiske utmed kusten. Topografiskt kännetecknas slättområdet inom Lomma kommunområde av synnerligen jämna och flacka terrängformer. Dominerande jordart är moränlera, den så kallade sydvästmoränen, som är stenfattig och kalkrik och som brukar betraktas som landets bästa åkerjord. Tydliga tecken på att området befolkats och utvecklats under lång tid är inte minst ett stort antal fornlämningar, men även gamla administrativa gränser, vägar, kyrkor och industrier påminner om hur vårt nutida samhälle har kommit till. Detta utgör en viktig del i att förstå varför vi lever som vi gör idag. Därför är det också viktigt att bevara läsbarheten och sambanden i landskapet för framtiden, både i form av övergripande miljöer och i form av enskilda objekt.

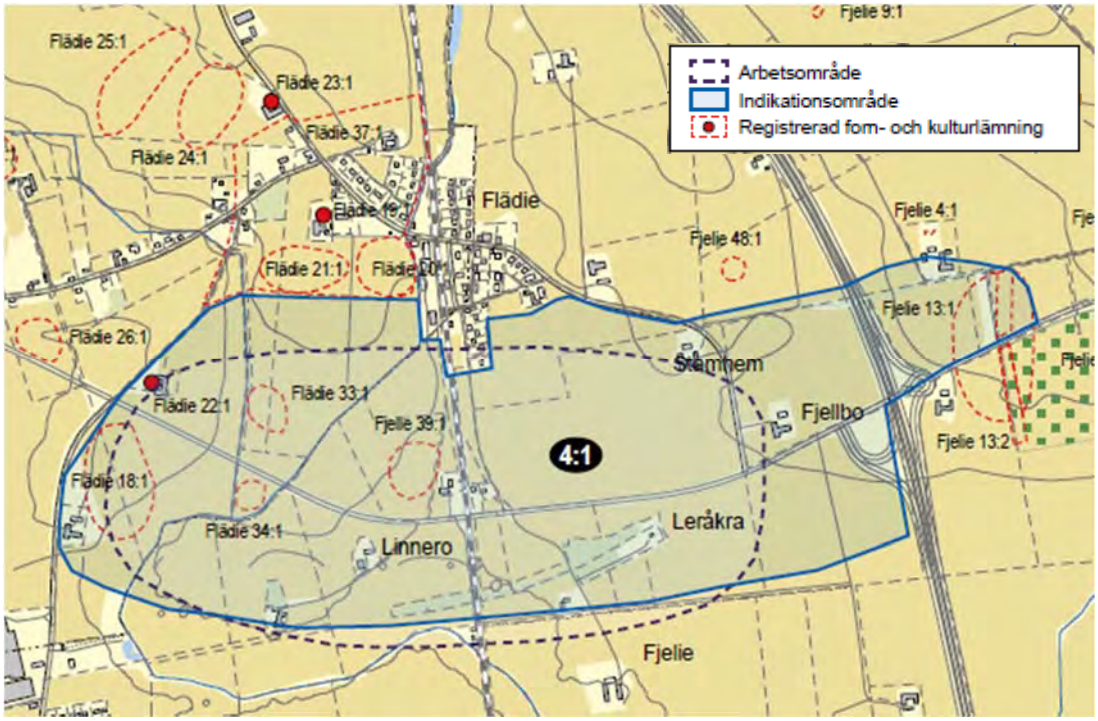
Fornlämningar

För området har en arkeologisk utredning genomförts (Arkeologerna Statens historiska museer 2015). Utredningen är en så kallad ”etapp 1- utredning” som redovisar kända forn- och kulturlämningar, men omfattar också en bedömning av sannolikheten att påträffa hittills okända fornlämningar inom området (se figur 5.2:1). Denna utredning kommer att kompletteras med en så kallad ”etapp 2- utredning”, där sökschaktning inom utvalda delar

av indikationsområdet som berörs av vägutbyggnaden genomförs. Sökschaktningen ska visa om det finns under mark dolda fornlämningar som berörs av utbyggnadsalternativet.

Då kunskapsläget i nuläget är begränsat beträffande om det finns fornlämningar precis där vägbyggnationerna planeras att genomföras och vilket värde dessa eventuella fornlämningar har, görs här i miljökonsekvensbeskrivningen tills vidare bedömningen att dessa har ett måttligt värde.

I anslutning till den aktuella vägsträckan finns sedan tidigare kända fornlämningar i form av fynd/offer- och boplatser (markerade i figur 5.2:1) som dock inte berörs av utbyggnadsalternativet.

Figur 5.2:1 Karta över registrerade fornlämningar samt indikationsområden. Utdrag ur figur 12 i Arkeologisk utredning steg 1 (Artursson och Stark 2015)

Lokalt utpekade objekt

Söder om befintlig väg 913 finns ett utpekat värdefullt objekt i Lomma kommuns kulturmiljöprogram, se figur 5.2:2. Objektet, Leråkra, bär spår av den gamla järnvägslinjen mellan Lund och Bjärred, som anlades 1901 framförallt på grund av badlivet som utvecklats i Bjärred. Längs linjen fanns sex stationer, varav en i Leråkra. Banan korsade här Lommabanan planskilt på en bro över Lommabanan. Banan lades ner 1939. Den höga banvallen finns bevarad och är synlig i landskapet. Leråkra station är i det kommunala kulturmiljöprogrammet utpekad som kulturhistoriskt värdefull och bevarandevärd byggnad. Stationen fungerar idag som privatbostad, men den ursprungliga funktionen som station och banvaktarstuga är tydlig. I kulturmiljöprogrammet anges bland annat att banvallen bör bevaras, liksom höga, karaktärsskapande träd som omger den gamla stationsbyggnaden.

Figur 5.2:2 Kulturhistoriskt värdefull miljö i Leråkra. Utdrag ur Kulturmiljöprogram Lomma kommun, åtgärdsprogram för byarna och landsbygden. Objektet syns även i nedre högra delen av arbetsområde 4:1 i figur 5.2:1.

5.2.2. Konsekvenser nollalternativet

Nollalternativet bedöms inte innebära någon förändring i förhållande till nuläget.

5.2.3. Konsekvenser utbyggnadsalternativet

Spåren efter äldre tiders mänsklig aktivitet är idag inte lätta att se i landskapet. En utbyggnad enligt vägplanen, med en vägport under järnvägen, bedöms inte öka den visuella barriären och därmed inte heller innebära någon betydande effekt på kulturlandskapet i stort eller läsbarheten och sambanden i landskapet. Utbyggnaden innebär inte heller något intrång i det lokalt utpekade kulturmiljöobjektet Leråkra. Konsekvenserna bedöms därmed bli små eller obetydliga.

Fornlämningar

Vägplanen medför intrång i det stora indikationsområdet (som omfattar i princip hela planområdet) där arkeologerna, enligt den arkeologiska utredningen steg 1, bedömt sannolikheten som stor för upptäckt av nya, tidigare ej kända och under mark dolda fornlämningar. Effekten av en utbyggnad bedöms utifrån detta i nuläget bli att delar av dessa nyupptäckta fornlämningar kommer att behöva tas bort, vilket utifrån dagens kunskapsläge bedöms kunna ge en liten negativ effekt. Utifrån ett antagande om att fornlämningarnas värde är måttligt bedöms konsekvenserna i nuläget som små.

Tillstånd enligt kulturminneslagen erfordras för de ingrepp som utbyggnaden medför i fornlämningsområden. Eftersom den arkeologiska utredningen steg 1 visar att området är

ett högriskområde för ännu okända fornlämningar ska en arkeologisk utredning steg 2 (med sökschaktning) genomföras.

5.3. Buller

5.3.1. Förutsättningar

Trafikbuller mäts i dBA enligt en logaritmisk skala. I Sverige används den ekvivalenta samt den maximala bullernivån som mått på ljudnivån från trafiken, där ekvivalentnivån är den genomsnittliga bullernivån under dygnet, medan maximalnivån motsvarar passagen av ett enstaka fordon eller tåg, som regel en lastbil eller ett godståg.

En fördubbling eller halvering av trafikmängden ändrar den ekvivalenta ljudnivån med 3 dBA. Den maximala nivån berörs dock inte av mängden trafik. Det bullrigaste fordonet eller tågtypen bestämmer nivån.

Riktvärden

Riksdagen har angett riktvärden för trafikbuller (Proposition 1996/97:53: Infrastrukturinriktning för framtida transporter). Följande riktvärden för trafikbuller bör enligt Trafikverkets riktlinjer normalt inte överskridas vid nybyggnad eller väsentlig ombyggnad av trafikinfrastruktur (vilket är det planeringsfall som tillämpas i den nu aktuella vägplanen):

- 30 dBA ekvivalentnivå inomhus
- 45 dBA maximalnivå inomhus nattetid
- 55 dBA ekvivalentnivå utomhus (vid fasad) och på uteplats i anslutning till bostad
- 70 dBA maximalnivå vid en uteplats i anslutning till en bostad.

Trafikverkets råd för tillämpning av riktvärdena för vägtrafik innebär att:

- riktvärdet 45 dB(A) maximalnivå inomhus nattetid får överskridas högst fem gånger per natt (kl 22–06)
- 70 dB(A) maximalnivå vid en uteplats i anslutning till en bostad får överskridas högst tio gånger per timme (kl 06-22).

Eventuella bullerskyddsåtgärder ska utföras så att samhällets resurser används effektivt och så att enskilda medborgare behandlas rättvist. Allmänt innebär det att hänsyn ska tas till vad som är tekniskt möjligt och ekonomiskt rimligt. I de fall utomhusnivån inte kan reduceras så att riktvärden nås bör inriktningen vara att riktvärden inomhus ska uppfyllas.

För befintliga vägar är den långsiktiga målsättningen densamma som för väsentlig ombyggnad. Befintliga miljöer åtgärdas dock enligt åtgärdsprogram, där den första etappen omfattar bostadsmiljöer med dygnsekvivalent trafikbullernivå över 65 dBA utomhus vid bostäder.

Beräkningsmodell

Vägtrafikbuller har beräknats enligt Naturvårdsverkets rapport 4653 ”Vägtrafikbuller, Nordisk beräkningsmodell reviderad 1996” och buller från tågtrafiken har beräknats enligt ”Tågbullermodellen” redovisad i Naturvårdsverkets rapport 4935 *Buller från spårburen*

trafik – Nordisk beräkningsmodell. Vid beräkningar av buller som redovisas på ljudutbredningskartor (bilaga 1-9) har beräkningsprogrammet SoundPLAN 7.4 använts. Programmet är en tillämpning av gällande beräkningsmodeller.

Bullerberäkningarna har utförts för dels den totala ekvivalenta bullernivån (det vill säga den sammanvägda bullernivån från de statliga vägarna i området och järnvägstrafiken) och dels för maximalnivåerna från väg och järnväg var för sig (de maximala nivåerna kan inte sammanvägas då de härstammar från ett enstaka fordon eller tåg).

Trafikering

Följande trafikmängder, andel tung trafik och skyltad hastighet har använts vid bullerberäkningarna. Nuläget avser dagens förutsättningar, för nollalternativet och utbyggnadsalternativet har trafikprognos för år 2040 använts. Trafikflödet på väg 913, 904, 907N, 907S och 914 uppräknade till år 2017 samt till prognosåret 2040 redovisas i tabellen nedan.

Tabell 5.3:1: Trafikmängd, andel tung trafik och skyltad hastighet.
Källa: Kävlinge-Arlöv, Lommabanan, väg 913. PM Trafikprognos 2015-11-23, rev 170119 med avseende på uppräkningstal för vägtrafik gällande från 2016-04-01.

	Nuläge, 2017 / Prognos år 2040		
	Trafikmängd, ÅDT	**Andel tung trafik**	**Skyltad hastighet**
Väg 913	7 400 / 11 400	6 % / 6 %	70 km/h / 80 km/h
Väg 904	425 / 650	9 % / 9 %	50 km/h / 50 km/h
Väg 907N	180 / 270	3 % / 4 %	50 km/h / 50 km/h
Väg 907S	400 / 620	6 % / 6 %	50 km/h / 50 km/h
Väg 914	780 / 1200	8 % / 9 %	50 km/h / 50 km/h

Bedömningen är att det inte är någon skillnad, vad avser trafikmängden på väg 913, mellan nollalternativet och utredningsalternativet med planskild korsning med järnvägen. Någon överflyttning från eller till andra vägar förväntas inte ske till följd av ombyggnaden/omdragningen av vägen.

Den prognostiserade trafikeringen av aktuell sträcka av Lommabanan vid år 2040 framgår av tabell nedan.

Tabell 5.3:2: Trafikflöde tåg prognos år 2040. Källa: Uppdragsbeskrivning samt kommunikation Anders Nilsson TRV, 2016-04-20.

Tågtyp	**Antal tåg per vardagsmedeldygn**	**Tåglängd medel / max**	**Tåghastighet**
Godståg	35 st	550 m / 750 m	100 km/h
Persontåg, X61	38 st	100 m / 150 m	160 km/h

Nuvarande förhållanden

Trafiken på väg 913, Lommabanan och i viss mån även motorväg E6 utgör de dominerande bullerkällorna i området. Resultaten från bullerberäkningen beskrivs nedan och de beräknade trafikbullernivåerna redovisas på karta i bilaga 1-3 och i tabell i bilaga 10.

I nuläget är det 3 av de berörda bostadsfastigheterna som har trafikbullernivåer över ekvivalentnivå 55 dBA vid såväl bottenvåningens fasad (ca 2 meter över marken) som vid ovanvåningens fasad. På en av fastigheterna finns två bostadsbyggnader. Utöver de 3 ovan nämnda fastigheterna tillkommer ytterligare 2 berörda fastigheter som har ekvivalentnivåer över 55 dBA endast vid ovanvåningens fasad (på bottenvåningen ligger nivån under 55 dBA). Vid 2 av de ovan nämnda fastigheterna ligger bullernivån vid uteplats också över 55 dBA ekvivalentnivå. Vid 2 av fastigheterna beräknas trafikbullernivån inomhus överskrida 30 dBA med någon/några dB. Observera att här jämförs med riktvärdesnivåer som gäller vid väsentlig ombyggnad. För befintlig miljö, det vill säga nuläget, gäller andra riktvärden.

5.3.2. Konsekvenser nollalternativet

Nollalternativet redovisar vilken trafikbullernivå som uppstår i framtiden (år 2040) om ingen ombyggnad/omdragning av vägen sker men trafiken ökar enligt prognos. Resultaten från bullerberäkningen beskrivs nedan och de beräknade trafikbullernivåerna redovisas på karta i bilaga 4-6 och i tabell i bilaga 10.

Till följd av den förväntade allmänna trafikökningen kommer bullernivåerna generellt att öka i området. Antalet berörda fastigheter som får bullernivåer över ekvivalentnivå 55 dBA vid fasad eller uteplats är dock detsamma som i nuläget. Däremot är det ytterligare en fastighet (det vill säga 3 fastigheter) där trafikbullernivån inomhus beräknas överskrida 30 dBA med någon/några dB. Observera att här jämförs med riktvärdesnivåer som gäller vid väsentlig ombyggnad. För befintlig miljö gäller andra riktvärden.

Sammantaget innebär den allmänna förväntade trafikökningen att bullernivåerna blir högre i området. Utifrån detta bedöms nollalternativet medföra små negativa konsekvenser ur bullersynpunkt.

5.3.3. Konsekvenser utbyggnadsalternativet

Till följd av omdragningen av vägen med den planskilda korsningen under Lommabanan kommer bullersituationen i området att förändras något jämfört med nollalternativet. Resultaten från bullerberäkningen beskrivs nedan och de beräknade trafikbullernivåerna redovisas på karta i bilaga 7-9 och i tabell i bilaga 10.

Antalet berörda fastigheter som, utan bullerskyddsåtgärder, får bullernivåer över riktvärdet för ekvivalentnivå 55 dBA vid fasad eller uteplats är dock detsamma som i nollalternativet. Även antalet berörda fastigheter som, med befintliga fönster, får dygnsekvivalent nivå inomhus som överskrider riktvärdet 30 dBA är detsamma som i nollalternativet.

Samtliga berörda fastigheter där riktvärdesnivåerna överskrids har inventerats på plats för att klarlägga de faktiska förhållandena samt utreda behovet av skyddsåtgärder. Inom projektet har bullerskyddsåtgärder i form av bullerskyddsvallar utmed vägen såväl som fastighetsnära bullerskyddsåtgärder utretts. För att innehålla samtliga riktvärden med enbart vägnära bullerskyddsvall eller plank skulle dessa behöva vara relativt omfattande i längd och upp till 3,5 meter höga. Bullerskyddsvallar eller plank föreslås dock inte i utbyggnadsalternativet då Trafikverket bedömt att nyttan av dessa inte motsvarar kostnaden, att de innebär en viss negativ påverkan på landskapet och landskapsbilden i det flacka åkerlandskapet samt att vallar även tar en del värdefull jordbruksmark i anspråk. I vägplanen föreslås därför att bullerskyddsåtgärder vidtas i form av fastighetsnära åtgärder,

det vill säga byte av fönster och avskärmning av uteplats. Åtgärdsförslagen för respektive fastighet redovisas i bilaga 10.

Med föreslagna åtgärder innehålls riktvärdena som gäller för inomhusnivå och uteplatser vid nybyggnad eller väsentlig ombyggnad av trafikinfrastruktur.

Sammantaget ger de föreslagna bullerskyddsåtgärderna en bullerdämpande effekt för inomhusmiljön och uteplatser så att riktvärdena kan uppnås där. Utifrån detta bedöms projektet medföra små positiva konsekvenser ur bullersynpunkt.

5.4. Jordbruksmark

5.4.1. Förutsättningar

Utmed den aktuella sträckan omges vägen till övervägande del av jordbruksmark. Enligt länsstyrelsens klassificering utgörs den jordbruksmark som berörs av klass 10 (högsta klassen på en tiogradig skala). Brukningsvärd jordbruksmark är ett nationellt intresse och får enligt miljöbalken endast tas i anspråk om det inte finns rimliga alternativ.

5.4.2. Konsekvenser nollalternativet

Nollalternativet bedöms inte innebära någon förändring i förhållande till nuläget.

5.4.3. Konsekvenser utbyggnadsalternativet

Utbyggnadsalternativet innebär att jordbruksmark tas i anspråk, framförallt för den nya planskilda korsningen med järnvägen och gång och cykelvägen, men även en för omläggning av in-/utfartsvägar till enskilda fastigheter samt de restytor som uppstår och inte längre blir brukningsbara. Arealerna som berörs är totalt ca 50 000 kvadratmeter jordbruksmark. Intrånget på jordbruksmark blir således i sammanhanget relativt begränsat och bedöms inte leda till någon fragmentering av brukningsenheter och därför inte heller nämnvärt försvåra brukandet av marken. Dock bildas en relativt stor restyta mellan ny väg 913 och befintlig väg 913 som kommer att användas som markväg/infartsväg. Att ta högvärdig jordbruksmark i anspråk innebär alltid en negativ effekt ur ett hushållningsperspektiv. Effekten av intrånget i jordbruksmarken (med högt värde) bedöms här som liten (då det handlar om relativt begränsad areal). Konsekvensen bedöms utifrån detta sammantaget som liten.

5.5. Vatten (yt- och grundvatten)

5.5.1. Förutsättningar

Det ytvatten som berörs på sträckan är Flädiebäcken och ett mindre biflöde. Flädiebäcken och biflödet är små vattendrag med beräknade medelflöden på ca 0,09 respektive 0,02 m^3/s. Flädiebäcken mynnar nedströms väg 913 i Önnerupsbäcken. Flädiebäcken och diket utgör recipient för dagvatten från de aktuella vägområdena som delvis avvattnas via diken och ledningar. Större delen av vägsträckan går dock på bank och i dessa områden saknas diken helt. Dagvatten förutsätts alltså i nuläget att till övervägande del infiltrera i vägslänterna.

Med vägdagvattnet sprids i viss mån föroreningar till omgivningen som även kan nå yt- och grundvatten i vägens omgivning. Föroreningarna, som främst består av tungmetaller, kolväten och näringsämnen, har sitt ursprung i trafiken, i vägmaterialet samt i vägens drift och underhåll. Föroreningar kan även spridas i större omfattning vid olyckor, med eller utan farligt gods.

Vattenförekomster och miljökvalitetsnormer

Vattendrag, sjöar, kustvatten eller grundvatten kan utgöra en vattenförekomst, i sin helhet eller i delar. Miljökvalitetsnormerna (MKN) uttrycker den kvalitet en vattenförekomst ska ha vid en viss tidpunkt. Uppgifter om vattenförekomster och MKN är hämtade från länsstyrelsens databas Vatteninformationssystem Sverige (VISS). Vattenförekomsterna i VISS klassificeras och bedöms utifrån om de uppnår målen i vattendirektivet till 2015 (eller 2021/2027) och myndigheten håller nu på att fastställa nya och uppdaterade bedömningar. Miljökvalitetsnormer är styrande för myndigheter och kommuner när de tillämpar lagar och bestämmelser, t.ex. vid tillståndsprövning eller vid planläggning.

Ytvatten

Flädiebäcken omfattas inte av miljökvalitetsnormer. Däremot ingår Önnerupsbäcken (som Flädiebäcken mynnar i) i vattenförvaltningen och omfattas av miljökvalitetsnormer för vatten. Vattenförekomsten Önnerupsbäcken (SE618096-133078) kan därmed indirekt komma att påverkas av aktiviteter kring vägens korsning med Flädiebäcken och dess biflöde. Kortaste avståndet mellan passage med vägen och Önnerupsbäcken är dock relativt stort, ca 2 km.

Den ekologiska statusen i Önnerupsbäcken har klassats som otillfredsställande med miljöproblem i form av övergödning och syrefattiga förhållanden, miljögifter (främst tungmetaller) och förekomst av vandringshinder för fisk samt vattendragets flöde och form. Fastställd miljökvalitetsnorm är att vattenförekomsten ska uppnå god ekologisk status till 2027. Den kemiska statusen klassas som god förutom för kvicksilver och bromerad difenyleter.

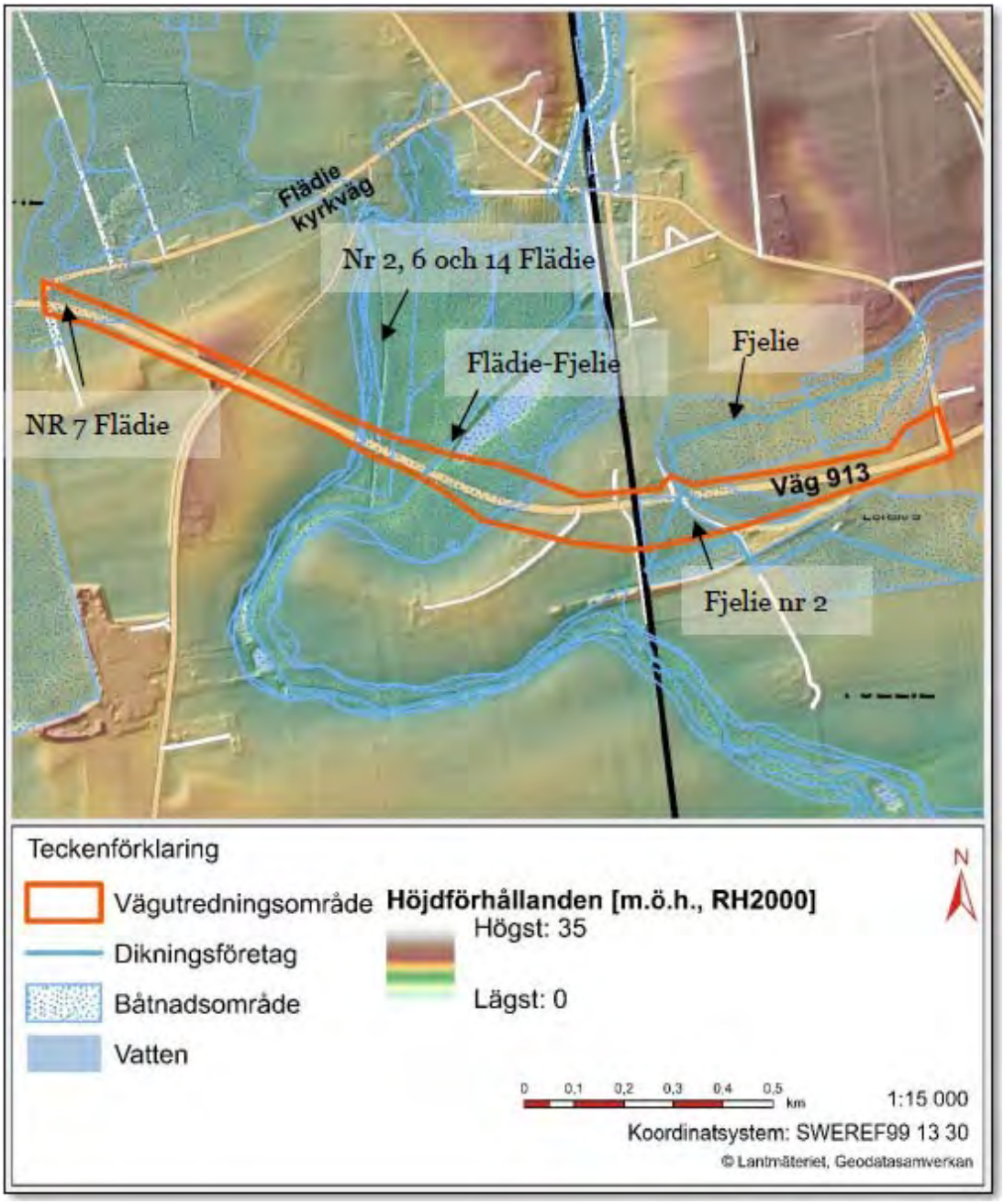
Grundvatten

Hela vägplanens område ligger inom utbredningen för två större grundvattenförekomster, ”Alnarpsströmmen” (SE616671-133801) och ”SV Skånes kalkstenar” (SE615989-133409). Båda förekomsterna har år 2016 statusklassats med ”god status” för såväl kemisk som kvantitativ status.

Samtliga berörda grundvattenförekomster är skyddade enligt vattendirektivet (2000/60/EEG artikel 7). Skyddet innebär att grundvattenkvalliteten inte får försämras och att grundvattenförekomsten är reserverad för dricksvattenändamål. Syftet med skyddet är att garantera tillgången på dricksvatten av god kvalité. Fastställda miljökvalitetsnormer är att vattenförekomsterna ska uppnå (bibehålla) god kemisk och kvantitativ status.

Dikningsföretag

Utbyggnadsalternativet berör ett flertal olika dikningsföretag i området. Dikningsföretagen och deras båtnadsområden presenteras i figur 5.5:1.

Figur 5.5:1 Dikningsföretag och dess båtnadsområden kring vägplanens område. (Vägplanens område är benämnt "Vägutredningsområde" i figuren).

5.5.2. Konsekvenser nollalternativet

I samband med att trafikmängderna ökar på väg 913 kan vattendragen i viss mån komma att påverkas negativt till följd av ökade föroreningsmängder i vägdagvattnet. Effekterna och konsekvenserna bedöms som obetydliga.

5.5.3. Konsekvenser utbyggnadsalternativet

En stor del av sträckan för omdragning av väg 913 utgörs av en skärning ner mot en vägport under Lommabanan. På grund av omgivande marks topografiska förutsättningar kommer hela sträckan för omdragning av vägen att avvattnas till vägporten. Vägporten kommer alltså utgöra en instängd lågpunkt för avrinnande dagvatten. Vid små regnmängder (kort återkomsttid) hanteras vägdagvattnet normalt i vägslänterna och i de anlagda vägdikena

som leder ner mot vägporten. Vid intensivare regn (längre återkomsttid) blir marken däremot vattenmättad och dagvatten kommer då att avrinna i större omfattning i dikena ned mot vägporten. Pumpning av dagvatten från lågpunkten är därmed en förutsättning för att kunna avvattna hela vägsträckan.

Dagvatten från vägporten kommer att avledas till Flädiebäcken via ett fördröjningsmagasin som utjämnar flödet till 1 l/(s*ha), som motsvarar naturlig avrinning, för att inte flödesbelastningen ska öka nedströms.

I samband med ökade trafikmängder kan ökade föroreningshalter i vägdagvattnet förväntas vilket skulle kunna innebära negativ påverkan på främst ytvattenförekomster på samma sätt som i nollalternativet. För bedömning av behov av dagvattenrening bör det dock noteras att ökning av trafikmängden inte beror på omdragningen av väg 913 i sig utan är en följd av en generell trafikökning på vägen. Föreslagen dagvattenhantering för den ombyggda vägen med främst flackare innerslänter och längre rinnsträckor innan kontakt med omgivande mark och vatten bedöms ge bättre förutsättningar för dagvattenrening än dagens avvattning av väg 913. Utifrån detta bedöms behov av dagvattenrening tillgodoses genom avvattning till gräsbesådda diken längs hela den aktuella sträckan.

De föreslagna dagvattenlösningarna (med fördröjningsmagasin) innebär även förbättrade möjligheter att kunna samla upp vägdagvatten samt spill vid en eventuell olycka med eller utan farligt gods. Samtidigt innebär uppumpningen av vatten från vägporten och avledning vidare till Flädiebäcken (via fördröjningsmagasin utan oljeavskiljare) även en viss risk för spridning av föroreningar och utsläpp vid olyckor. Det fördröjningsmagasin som föreslås i projektet är i första hand utformad som ett utjämningsmagasin ur ett hydrauliskt perspektiv, vilket innebär att den inte är utformad för att även ge en reningseffekt.

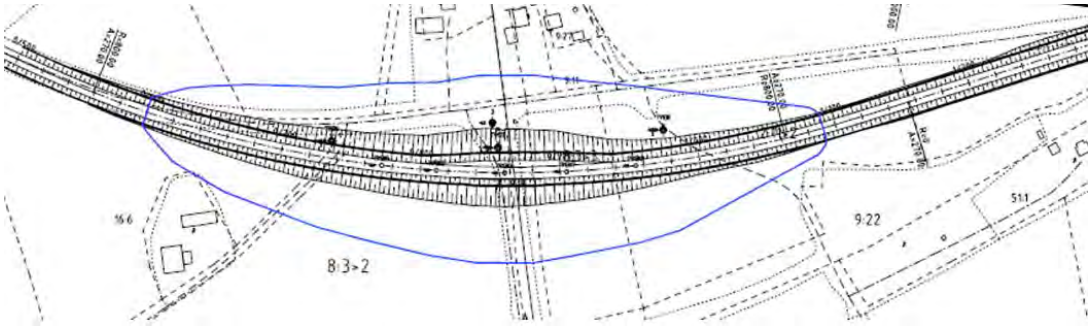
Det avledda dagvattnet på sträckan kommer att släppas ut till dikningsföretag (se fig 5.5.1). Berörda dikningsföretag är dimensionerade för 1 l/(s*ha), vilket innebär att utsläpp av dagvatten måste fördröjas till detta flöde (som motsvarar naturlig avrinning från jordbruksmarken) om utsläpp ska kunna ske utan prövning. En sådan fördröjning görs i utbyggnadsförslaget med hjälp av öppna dagvattenlösningar och det planerade fördröjningsmagasinet.

Den föreslagna dagvattenhanteringen bedöms totalt sett innebära att föroreningsbelastningen till Flädiebäcken förblir i princip oförändrad eller något förbättrad jämfört med nollalternativet. För ytvattenförekomsten, Önnerupsbäcken (SE618096-133078), bedöms möjligheterna att uppnå god status därmed som oförändrad.

Då grundvattennivåerna i området är höga innebär detta att vägytan i skärningens lågpunkt (i vägporten under järnvägen) kommer att ligga ca 4 meter under grundvattenytan i området. Grundvattnet kommer alltså att sänkas av lokalt vid vägporten och grundvatten kommer att avledas genom pumpning till Flädiebäcken via den planerade fördröjningsdammen. Då det är täta lerjordar i området beräknas mängden inläckande grundvatten som behöver pumpas bort bli liten, ca 30 m^3/dygn (motsvarande ca 0,4 l/s). De täta jordarna innebär även att avsänkningens påverkansområde blir begränsat, se fig 5.5:2 nedan.

En brunnsinventering har utförts som visar att inga brunnar ligger inom påverkansområdet för grundvattensänkningen (fig 5.5.2) men det finns grävda brunnar i relativt nära

anslutning till området. Bedömningen är att dessa brunnar inte påverkas av grundvattensänkningen, men de följs upp månadsvis i pågående kontrollprogram för mätningar av grundvattennivåer.

Figur 5.5:2 Beräknat påverkansområde (0.1 meter i jordlagren) vid grundvattensänkning i driftskede.

Risker för förorening av grundvatten bedöms inom området generellt som liten, då genomsläppligheten i kringliggande mark är liten. I vägporten sänks grundvattenytan, men detta sker enbart i de övre jordlagren och inte berggrunden. Strömningsgradienten i de övre jordlagren kommer att vara mot vägporten vilket ytterligare minskar risken för infiltration av förorenat vägdagvatten ner till djupare lager. För grundvattenförekomsterna (Alnarpsströmmen och SV Skånes kalkstenar) bedöms möjligheterna att uppnå god status som oförändrad.

Sammantaget bedöms utbyggnadsalternativet innebära inga eller obetydliga effekter och konsekvenser ur vattensynpunkt och möjligheterna till att uppnå god status för miljökvalitetsnormerna för vatten bedöms oförändrade.

5.6. Påverkan under byggtiden

5.6.1. Naturmiljö och vatten

När befintlig trumma för diket under väg 913 ska förlängas utförs arbeten i vatten som medför viss tillfällig grumling och sedimentation som riskerar att ha en negativ påverkan på bottenfauna i diket. Omfattningen av påverkan i diket kommer att vara begränsat, ca 14 meter av dikesfåran berörs. Det bedöms dock vara befogat att upprätta skyddsåtgärder för att minimera grumling och sedimentflykt. Exempel på fysiska skyddsåtgärder som kan användas är siltgardiner eller andra grumlingsskydd i dikesfåran. När det gäller tidsrestriktioner som skyddsåtgärd ska arbeten i vatten om möjligt utföras under tider på året med låg vattenföring (normalt augusti-september) och då skyddsvärd flora och fauna inte riskerar att påverkas. Genom att tillämpa någon form av skyddsåtgärder bedöms arbetena inte innebära några långsiktigt negativa effekter på vattenlevande växter och djur i diket. Effekter och konsekvenser bedöms därmed som obetydliga.

För Flädiebäcken förväntas byggandet av bro inte innebära någon påverkan i bäcken, men däremot kommer en utloppsledning från dagvattenmagasinet innebära viss schaktning i bäckens södra strandbrink, vilket bedöms kunna innebära viss kortvarig grumling, men inga långsiktiga effekter eller konsekvenser. För att inte störa fågellivet utmed bäcken och i vägens närområde bör bygg- och anläggningsarbetena om möjligt ske under perioden augusti till mars, det vill säga utanför fåglarnas häckningstid. Arbetena i diket och bäcken bedöms utgöra anmälningspliktig vattenverksamhet.

För att minimera risk för förorening av vatten under byggtiden ska all hantering av kemikalier, oljor och drivmedel samt tankning, parkering och uppställning av maskiner och fordon endast ske på avsedd plats på behörigt avstånd från vattendragen där det finns möjlighet att samla upp och sanera eventuellt spill och läckage.

5.6.2. Buller

Under byggskedet ska Naturvårdsverkets allmänna råd om buller från byggplatser, NFS 2004:15, vara vägledande. Riktvärdena återges i tabellen nedan:

Tabell 5.6.1: Riktvärden för byggbuller enligt Naturvårdsverkets NFS 2004:15.

Område	Vardagar			Lördag, söndag och helgdag		
	dag 07-19, L_{eq}, dBA	kväll 19-22, L_{eq}, dBA	natt 22-07, L_{eq}/L_{max}, dBA	dag 07-19, L_{eq}, dBA	kväll 19-22, L_{eq}, dBA	natt 22-07, L_{eq}/L_{max}, dBA
Bostäder, vårdlokaler, ute	60	50	45 / 70*)	50	45	45 / 70*)
Bostäder, vårdlokaler inne	45	35	30 / 45	35	30	30 / 45
Undervisningslokaler, ute	60	-	-	-	-	-
Undervisningslokaler inne	40	-	-	-	-	-
Arbetslokaler för tyst verksamhet, ute	70	-	-	-	-	-
Arbetslokaler för tyst verksamhet, inne	45	-	-	-	-	-

**) gäller ej för vårdlokaler*

I de fall verksamhet pågår endast del av period bör den ekvivalenta ljudnivån beräknas för den tid under vilken verksamheten pågår.

För verksamheter med begränsad varaktighet gäller:

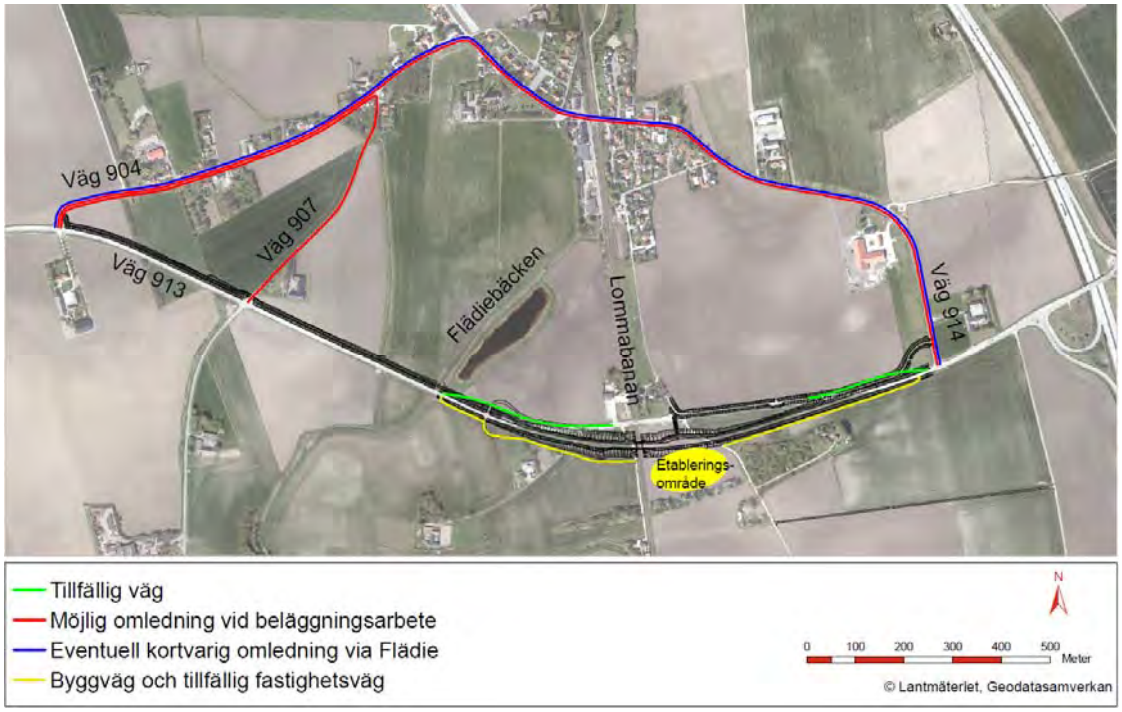
- Längst 2 månader – ljudnivån tillåts vara 5 dBA högre
- Kortvariga händelser, högst 5 minuter/timme – ljudnivån dagtid tillåts vara 10 dBA högre
- Verksamheter av begränsad art med kortvariga händelser – ljudnivån tillåts vara högst 10 dBA högre dagtid

Om riktvärden utomhus inte kan uppfyllas ska målsättningen vara att åtminstone riktvärden inomhus uppfylls. Generellt ska försiktighet vid arbetets framdrift tillämpas under byggtiden.

5.6.3. Jordbruksmark

Under byggtiden kommer arbetena kräva tillfälliga intrång på jordbruksmark, främst för tillfälliga upplag, tillfälliga fastighetsinfarter, uppställningsytor och tillfälliga byggvägar. Efter byggskedet återställs dessa ytor, men effekten blir att packningsskador på jordbruksmarken uppkommer. Framför allt gäller detta tillfälliga byggvägar, då tunga fordon gör att marken kompakteras, vilket bedöms medföra konsekvenser i form av en

produktionssänkning under en lång period. Då arealen för byggvägar antas bli relativt begränsad bedöms effekten som liten. Utifrån att värdet som berörs är högt men effekten bedöms som liten, bedöms utbyggnaden innebära små negativa konsekvenser.

Figur 5.6:1 Översiktlig illustration för byggskedet.

6. Allmänna hänsynsregler

Enligt hänsynsreglerna i miljöbalkens andra kapitel är alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet (som kräver tillåtlighet, tillstånd, godkännande eller dispens enligt miljöbalken) skyldiga att vidta de skyddsåtgärder och den försiktighet som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. De är också skyldiga att visa att hänsynsreglerna följs.

De allmänna hänsynsreglerna innehåller åtta grundläggande bestämmelser. Nedan beskrivs hänsynsreglerna kortfattat samt hur de beaktats i projektet.

6.1. Bevisbörderegeln

Det är den som driver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidtar en åtgärd som ska visa att hänsynsreglerna följs.

Trafikverket är verksamhetsutövare och ansvarig för att vägplanen uppfyller miljöbalkens bestämmelser. Detta säkerställs bl.a. genom de utredningar som genomförs samt genom vägplanens process.

6.2. Kunskapskravet

Det är den som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd som ska ha tillräcklig kunskap om hur människors hälsa och miljön påverkas och kan skyddas.

Under planprocessen med tillhörande utredning för val av alternativ och samråd inhämtas underlag från olika myndigheter, organisationer och berörda. Tidigare utredningar beaktas, och för att öka kunskapen har även nya utredningar, inventeringar och undersökningar gjorts.

6.3. Försiktighetsprincipen

Redan risken för negativ påverkan på människors hälsa och miljön, gör att verksamhetsutövaren är skyldig att vidta åtgärder för att förhindra en störning. Vidare ska bästa möjliga teknik användas för att förebygga skador och olägenheter.

Skyddsåtgärder arbetas succesivt in i planen. För byggskedet kommer kontrollprogram upprättas med krav på miljöåtgärder och byggmetoder som förebygger/minimerar miljöpåverkan. Arbetet med riskfrågor bedrivs kontinuerligt i projektet i syfte att förutse och förebygga olika risker för såväl byggskedet som driftskedet.

6.4. Produktvalsprincipen

Alla ska undvika att sälja eller använda kemiska produkter eller biotekniska organismer som kan vara skadliga för människor eller miljön, om produkterna kan ersättas med andra mindre farliga produkter.

Hantering av kemiska produkter regleras genom Trafikverkets generella miljökrav vid upphandling av entreprenader. Miljökrav på byggmaterial och kemiska produkter kommer därmed att ställas i samband med dessa.

6.5. Hushållnings- och kretsloppsprinciperna

Råvaror och energi ska användas så effektivt som möjligt. Det som utvinns ur naturen ska återanvändas, återvinnas eller bortskaffas på ett miljöriktigt sätt. I första hand ska förnyelsebara energikällor användas.

Återanvändning av massor kommer att ske där så är möjligt. Överskottsmassor (ca 95 000 m^3) ska transporteras så korta sträckor som möjligt och i första hand (om möjligt) användas som en resurs i andra närliggande projekt. Material från utrustning och anläggningar som rivs återanvänds där så är möjligt. Miljökrav kommer att ställas på fordon och maskiner under byggskedet.

6.6. Lokaliseringsprincipen

En sådan plats ska väljas att verksamheten kan bedrivas med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljö.

Lokaliserings- och utformningsalternativ inom det givna utredningsområdet redovisas i denna handling med motivering till bortvalda alternativ samt bedömningar för det alternativ som valts.

6.7. Skälighetsprincipen

Hänsynsreglerna ska tillämpas efter en avvägning mellan nytta och kostnader. Kraven som ställs ska vara miljömässigt motiverade utan att vara ekonomiskt orimliga att genomföra.

Denna miljökonsekvensbeskrivning kan utgöra ett underlag för att bedöma nyttan av skadeförebyggande åtgärder. Övervägande och slutligt ställningstagande avseende skälighet, bl.a. med avseende på bullerskyddsåtgärder, görs i projektets planbeskrivning.

6.8. Skadeansvaret

Det är den som orsakat en skada eller olägenhet för miljön som är ansvarig för att skadan blir avhjälpt.

Trafikverket har ansvaret för att vidta skadeförebyggande åtgärder och ansvarar för eventuella skador som kan uppkomma i samband med byggande och drift av vägen.

7. Miljökvalitetsmål

Det övergripande målet för arbetet mot en hållbar utveckling är att skydda människors hälsa, bevara den biologiska mångfalden, hushålla med uttaget av naturresurser så att de kan nyttjas långsiktigt samt att skydda natur och kulturlandskap. Riksdagen har antagit 16 nationella miljökvalitetsmål. Målen beskriver de egenskaper som vår natur- och kulturmiljö måste ha för att samhällsutvecklingen ska vara ekologiskt hållbar.

Miljökvalitetsmålen framgår enligt nedan och de mål som bedöms relevanta för detta projekt är markerade med fet stil.

- **Begränsad klimatpåverkan**
- **Frisk luft**
- **Bara naturlig försurning**
- Giftfri miljö
- Skyddande ozonskikt
- Säker strålmiljö
- **Ingen övergödning**
- **Levande sjöar och vattendrag**
- **Grundvatten av god kvalitet**
- Hav i balans samt levande kust och skärgård
- Myllrande våtmarker
- Levande skogar
- **Ett rikt odlingslandskap**

- Storslagen fjällmiljö
- **God bebyggd miljö**
- **Ett rikt växt- och djurliv**

På regional och kommunal nivå följer miljömålen i stort de nationella miljökvalitetsmålen.

Nedan följer en samlad bedömning av hur projektet i stort påverkar och förhåller sig till de för projektet relevanta miljökvalitetsmålen.

7.1. Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, Bara naturlig försurning, Ingen övergödning

Dessa miljömål är kopplade främst till utsläpp till luft. En av de största källorna till luftföroreningar och klimatgaser som påverkar miljö och hälsa är användningen av fossila bränslen och fordonstrafik. Utsläppen från transportsektorn bidrar till att koldioxidhalterna i atmosfären ökar, vilket påverkar klimatsystemet. Hälsofarliga ämnen som kväveoxider, partiklar och bensen påverkar luftkvaliteten och bidrar till övergödning. Andra föroreningar, exempelvis svaveldioxid, bidrar till försurning av sjöar, vattendrag och skogsmark.

Projektet förväntas inte bidra till en ökning av biltrafiken då projektet inte handlar om att öka vägens kapacitet. Ombyggnadsalternativet bedöms, i förhållande till nollalternativet, inte innebära någon väsentlig skillnad beträffande utsläpp från vägtrafik. Totalt sett bedöms utsläppen kunna minska något framför allt till följd av att det inte blir fördröjningar och stopp vid plankorsning så som det hade blivit i nollalternativet med en ökad frekvens av bomfällningar. Halterna av luftföroreningar på lokal nivå bedöms inte överskrida några miljökvalitetsnormer. Då ombyggnaden/omdragningen av väg 913 är en del i arbetet för att möjliggöra en effektivare och en utökad trafikering med persontrafik på Lommabanan kan det även förväntas innebära en viss överföring av trafik från väg till järnväg. Även möjligheterna att välja cykel, eller en kombination av cykel och tåg, istället för bil ökar väsentligt till följd av det föreslagna utbyggnadsalternativet. Sammantaget bedöms utbyggnadsalternativet kunna medverka till målet.

7.2. Levande sjöar och vattendrag

Miljömålet omfattar påverkan på ytvatten samt att dessa ska vara ekologiskt hållbara med bevarade livsmiljöer.

Vägdagvattnet ska tas om hand och avleds primärt genom öppna diken och delvis även via ett fördröjningsmagasin innan det släpps vidare till recipienten, Flädiebäcken, (som i sin tur mynnar i Önnerupsbäcken). Detta bedöms innebära en totalt sett obetydlig påverkan och inte heller påverka möjligheterna att uppnå miljökvalitetsnormen (god status) i Önnerupsbäcken.

7.3. Grundvatten av god kvalitet

Miljömålet syftar till att skapa en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag.

Ombyggnadsalternativet bedöms inte innebära någon negativ påverkan på vare sig kvantitativ eller kvalitativ status på grundvattenförekomsterna i området.

7.4. Ett rikt odlingslandskap

Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks.

Utbyggnadsalternativet tar jordbruksmark i anspråk men fragmenterar inte brukningsenheter då utbyggnaden i huvudsak utförs intill en befintlig väg. Utbyggnadsalternativet bedöms inte medverka till målet.

7.5. God bebyggd miljö

Bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö och en god hushållning av mark, vatten, energi och andra naturresurser ska främjas.

Den nya väganslutningens kanske mest påtagliga påverkan på boendemiljön utgörs av buller. I anslutning till de närbelägna bostadsfastigheterna planeras bullerskyddsåtgärder utföras som, jämfört med nollalternativet, ger en förbättrad situation beträffande bullermiljön inomhus och vid uteplatser för de mest utsatta bostäderna. Nedschaktningen av vägen innebär också att ett antal hus i området får lägre bullernivåer från vägtrafiken till följd av vägombyggnaden/omdragningen. Vägprojektet bedöms således totalt sett i viss mån medverka till målet.

7.6. Ett rikt växt- och djurliv

Den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt. Arters livsmiljöer och ekosystem ska värnas.

Utbyggnadsalternativet innebär visserligen några mindre intrång i naturvärden, men de är väldigt begränsade och ligger i anslutning till befintlig väg. Miljömålet i stort bedöms därmed inte motverkas av projektet.

8. Samlad bedömning

Den föreslagna utbyggnaden kommer att innebära både positiva och negativa effekter och konsekvenser jämfört med nollalternativet (en framtida situation där utbyggnadsprojektet inte genomförts). Exempelvis kommer utbyggnaden innebära att värdefull jordbruksmark tas i anspråk, vilket bedöms som negativt ur naturresurssynpunkt, medan bullerskyddsåtgärder planeras som, jämfört med nollalternativet, beräknas innebära en förbättrad situation inomhus och vid uteplatser för de mest utsatta bostäderna. Beträffande kulturmiljövärden innebär utbyggnaden sannolikt intrång i fornlämningar, vilket bedöms kunna innebära små negativa konsekvenser. De negativa miljökonsekvenserna som uppkommer till följd av vägen ska också ställas i relation till den förbättrade trafiksäkerheten samt den ökade kapaciteten som uppnås på Lommabanan vilket ger förbättrade möjligheter till persontrafik på järnvägen. En utökad trafikering med persontrafik på Lommabanan kan även förväntas innebära en viss överföring av trafik från väg till järnväg.

Nedan följer en samlad bedömning för varje aspekt som tas upp i denna miljökonsekvensbeskrivning. Utgångspunkten har varit att göra en sammantagen bedömning för varje miljöaspekt i relation till nollalternativet. Denna sammanställning redovisas i nedanstående tabell där även bedömda konsekvenser för nollalternativet redovisas.

Tabell 8:1. Sammanställning av bedömda konsekvenser i relation till Nollalternativet.

	Nollalternativet	**Utbyggnadsalternativet**
Naturmiljö		
Kulturmiljö		
Buller		
Jordbruksmark		
Vatten		

Stora negativa konsekvenser	Måttliga negativa konsekvenser	Små negativa konsekvenser	Inga eller obetydliga konsekvenser	Små positiva konsekvenser	Måttliga positiva konsekvenser	Stora positiva konsekvenser

9. Fortsatt arbete och uppföljning

9.1. Skydd för fornlämningar

Tillstånd enligt kulturminneslagen erfordras för de ingrepp som vägutbyggnaden medför i fornlämningsområden. Inga markintrång får genomföras innan beslut fattats av länsstyrelsen. Skulle det under byggskedet uppkomma behov av tillfälliga upplagsytor, byggvägar eller liknande som ligger utanför de ytor som omfattats av den arkeologiska utredningen måste detta först samrådas med länsstyrelsen.

9.2. Vattenverksamhet

Arbete i vatten kommer ske i Flädiebäcken och dess biflöde i samband med förläggning av en utloppsledning från dagvattenmagasinet respektive förlängning av en dikestrumma. För dessa arbeten bedöms en anmälan om vattenverksamhet behövas. Anmälningsärenden hanteras vanligtvis av länsstyrelsen (såvida det inte hanteras av Mark- och miljödomstolen i samband med ett tillståndsärende).

Grundvattenavsänkning och bortledning av det slag som är aktuellt för anläggande och drift av vägport i öppen konstruktion under järnvägen är generellt tillståndspliktig vattenverksamhet enligt 11 kap MB. Undantag från den generella tillståndsplikten för vattenverksamheter gäller verksamheter där de ändrade vattenförhållandena uppenbart inte innebär skada för allmänna eller enskilda intressen. Det är dock verksamhetsutövaren själv (i detta fall Trafikverket) som gör den slutliga bedömningen om tillstånd skall sökas för vattenverksamhet eller inte.

Beräkningar och bedömning vid utförda slugtester och brunnsinventering visar på att allmänna eller enskilda intressen sannolikt ej kommer att lida skada av de planerade vägbyggnationerna. I direkt anslutning till bedömt påverkansområde finns dock fastigheter med grävda brunnar och enskild vattenförsörjning. Dessa följs upp månadsvis i pågående kontrollprogram för mätningar av grundvattennivåer.

9.3. Dikningsföretag

Delar av den planerade ombyggnaden/omdragningen av väg 913, samt anläggning av gång- och cykelvägen och fördröjningsdammen för dagvatten innebär intrång i dikningsföretagens båtnadsområden (se figur 5.5.1). I relation till båtnadsområdenas totala storlek bedöms preliminärt intrånget av mindre omfattning. Med anledning av detta behöver samråd med berörda dikningsföretag hållas.

9.4. Hantering av massor

All hantering av asfalt med höga PAH- halter samt all hantering av överskottsmassor (ca 95 000 m^3) ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten och i förekommande fall godkännas av densamma.

10. Referenser

- Arkeologerna Statens historiska museer, 2015. Lommabanan sträckan Lomma–Furulund. Rapport 2016:34. Arkeologisk utredning steg 1, 2015.

- Calluna AB, 2015. Naturvärdesinventering Projekt Kävlinge-Arlöv. Oktober 2015.

- Calluna AB, 2017. Naturvärdesinventering, NVI, inför GC-väg längs väg 913 vid Flädie, Lomma kommun.

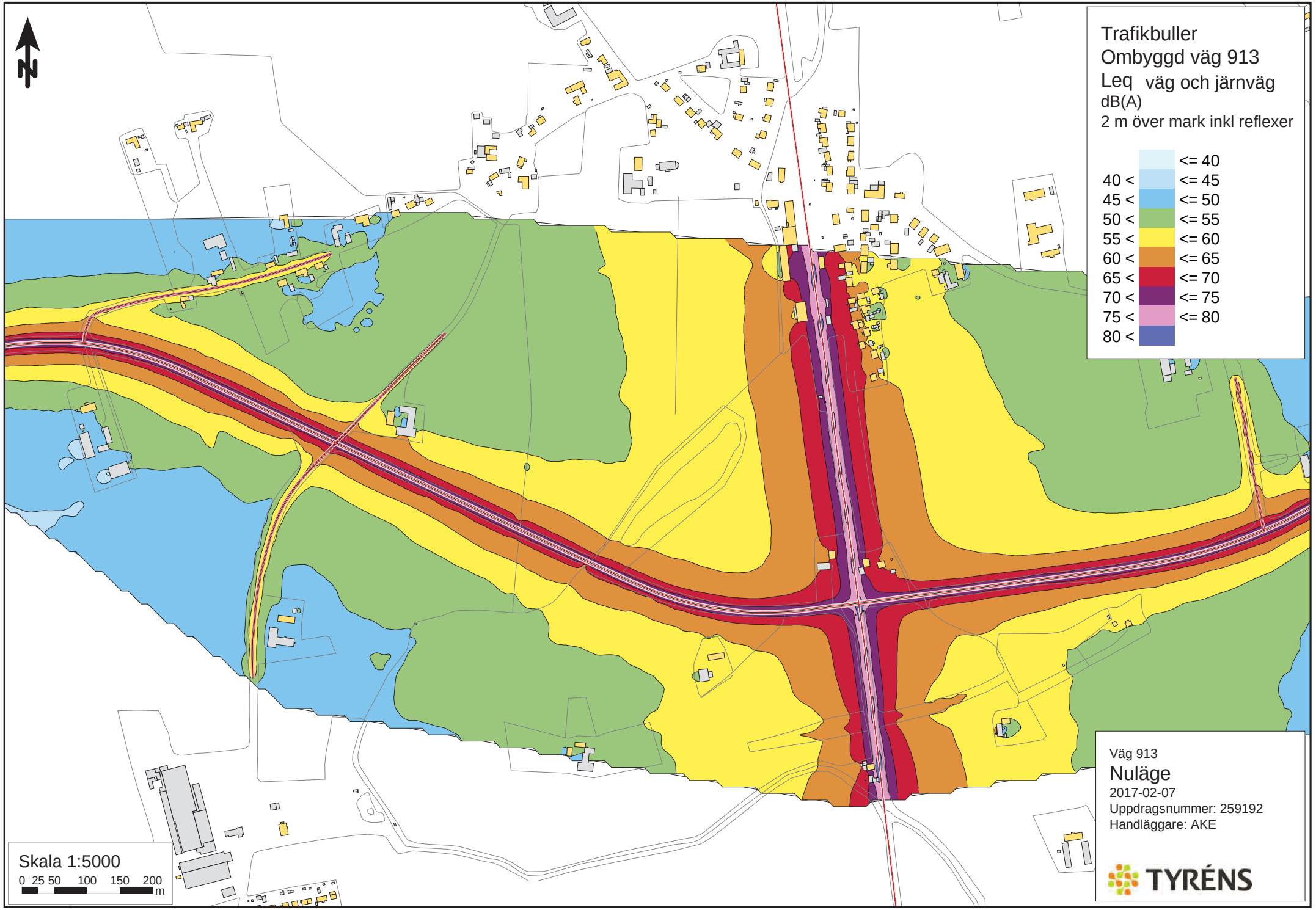
- Lomma kommun Översiktsplan 2010

- Trafikverket, 2016. Vägplan, val av lokaliseringsalternativ. Väg 913, Bjärred – Flädie, delen söder om Flädie, 2016-06-27

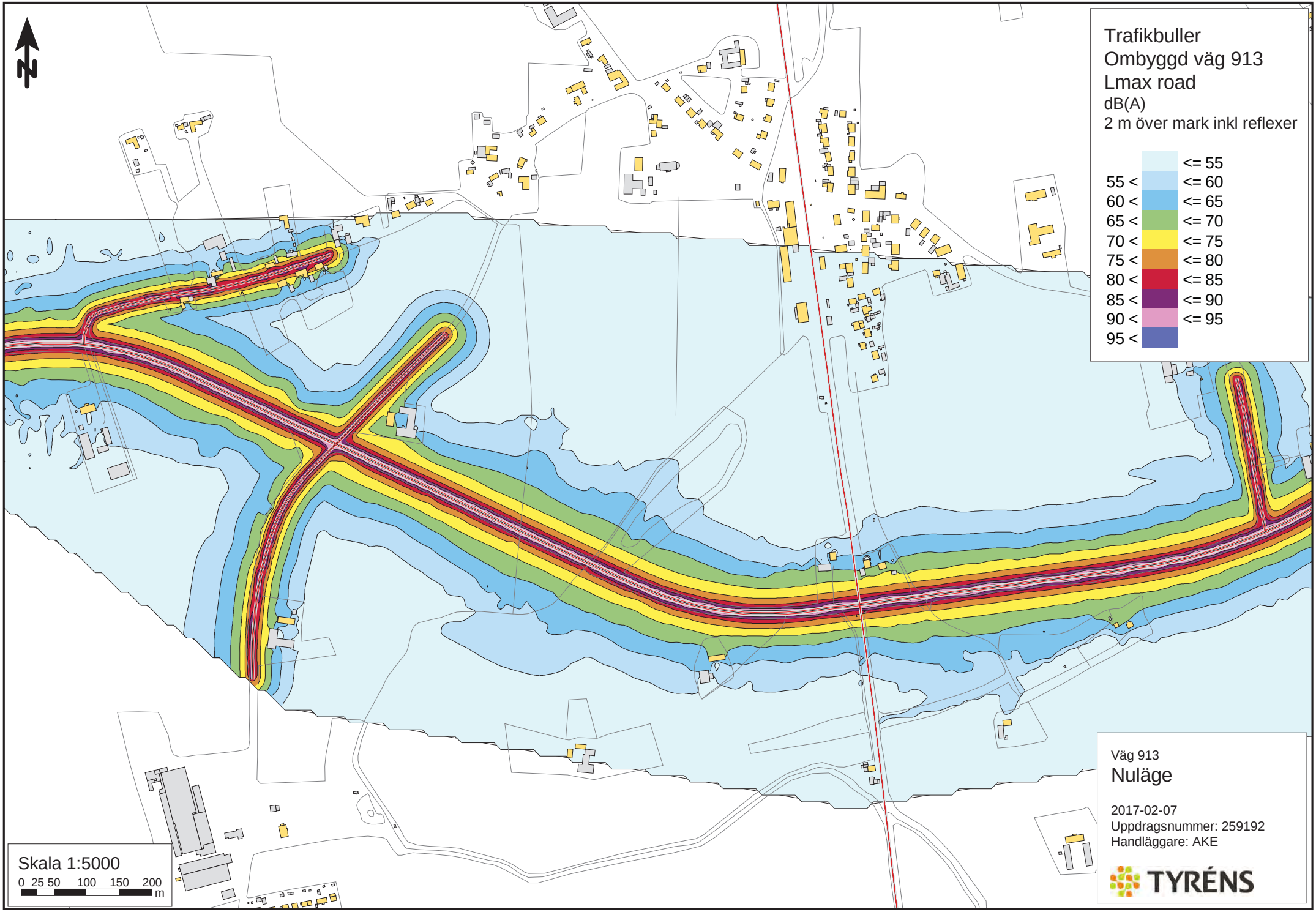
Hemsidor:

- www.lomma.se
- www.smhi.se
- www.lansstyrelsen.se/skane
- www.viss.lansstyrelsen.se
- www.naturvardsverket.se
- www.miljomal.nu
- www.geodata.se

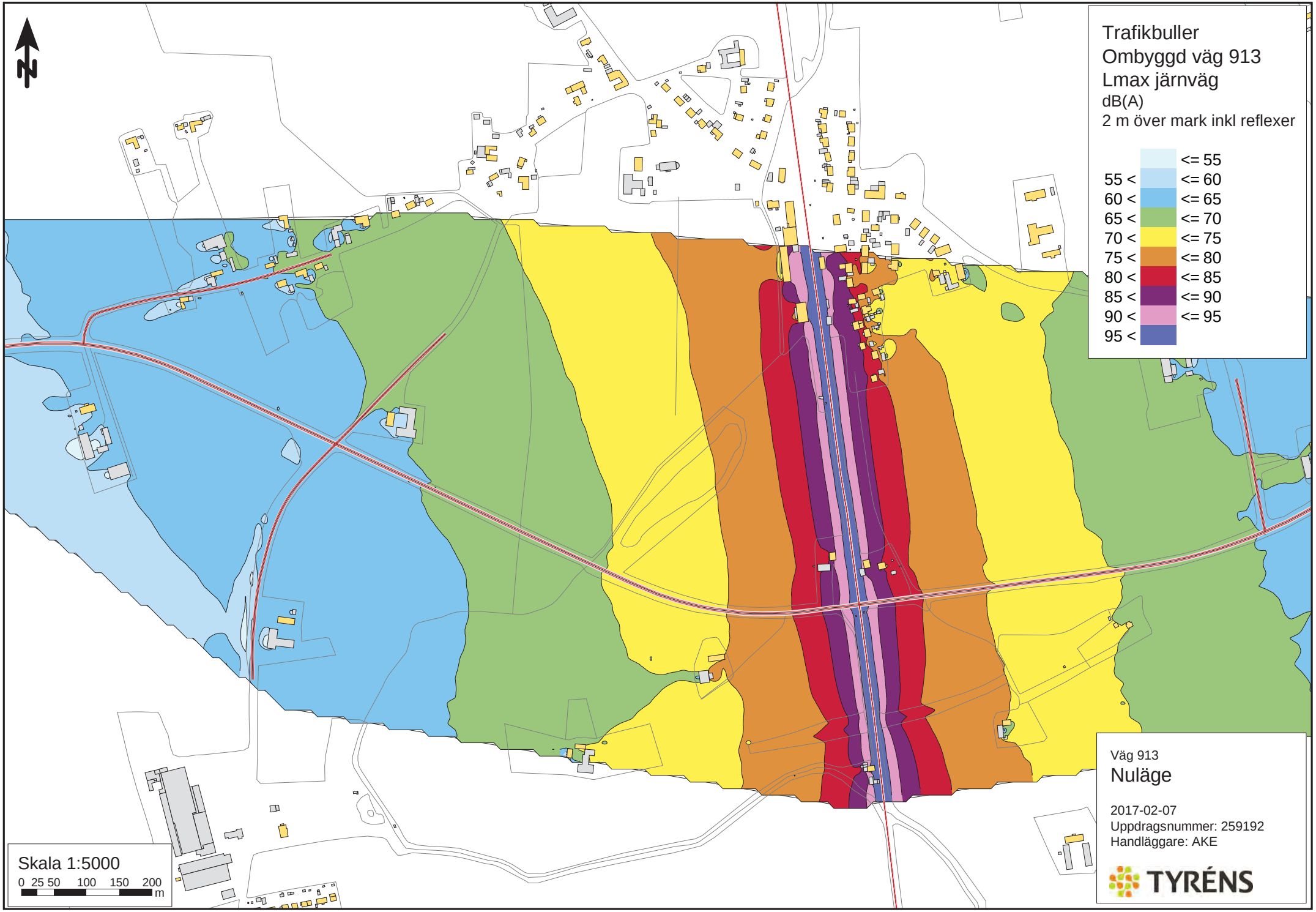
Bilaga 1

Trafikbuller
Ombyggd väg 913
Leq väg och järnväg
dB(A)
2 m över mark inkl reflexer
<= 40
40 < <= 45
45 < <= 50
50 < <= 55
55 < <= 60
60 < <= 65
65 < <= 70
70 < <= 75
75 < <= 80
80 <
Skala 1:5000
0 25 50 100 150 200 m
Väg 913
Nuläge
2017-02-07
Uppdragsnummer: 259192
Handläggare: AKE
TYRÉNS

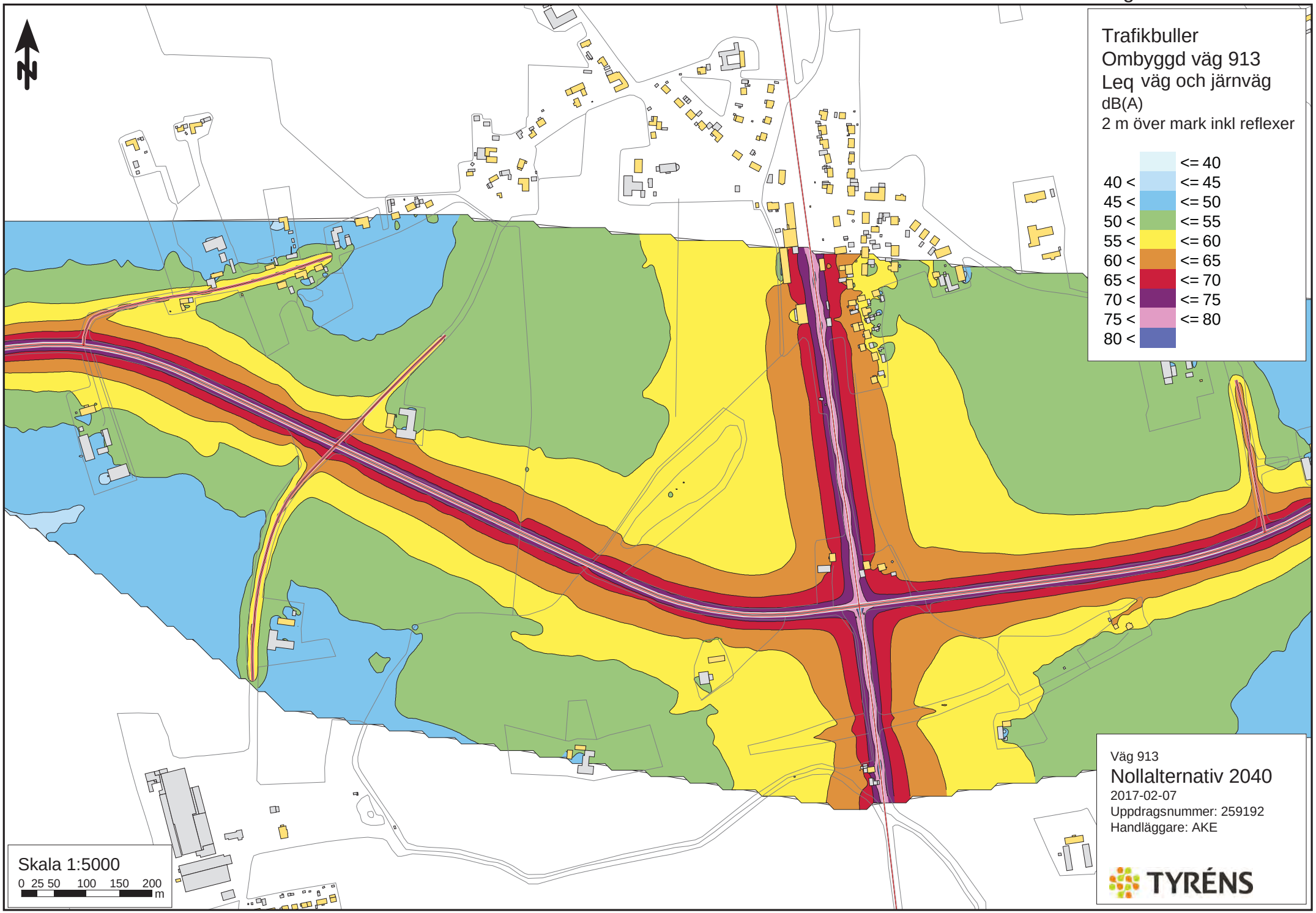
Bilaga 2

Trafikbuller
Ombyggd väg 913
Lmax road
dB(A)
2 m över mark inkl reflexer
<= 55
55 < <= 60
60 < <= 65
65 < <= 70
70 < <= 75
75 < <= 80
80 < <= 85
85 < <= 90
90 < <= 95
95 <
Skala 1:5000
0 25 50 100 150 200 m
Väg 913
Nuläge
2017-02-07
Uppdragsnummer: 259192
Handläggare: AKE
TYRÉNS

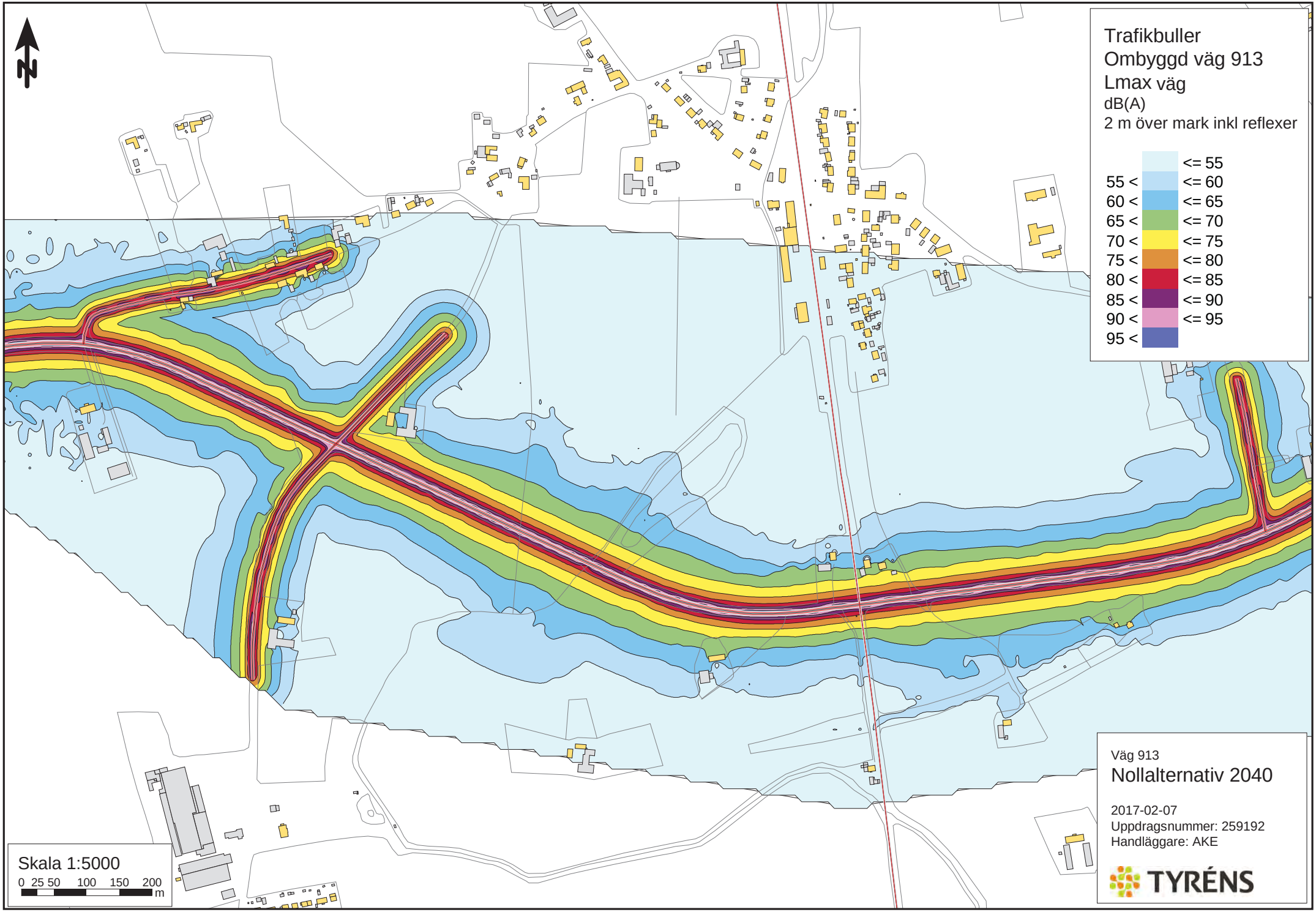
Bilaga 3

Trafikbuller
Ombyggd väg 913
Lmax järnväg
dB(A)
2 m över mark inkl reflexer
<= 55
55 < <= 60
60 < <= 65
65 < <= 70
70 < <= 75
75 < <= 80
80 < <= 85
85 < <= 90
90 < <= 95
95 <
Skala 1:5000
0 25 50 100 150 200 m
Väg 913
Nuläge
2017-02-07
Uppdragsnummer: 259192
Handläggare: AKE
TYRÉNS

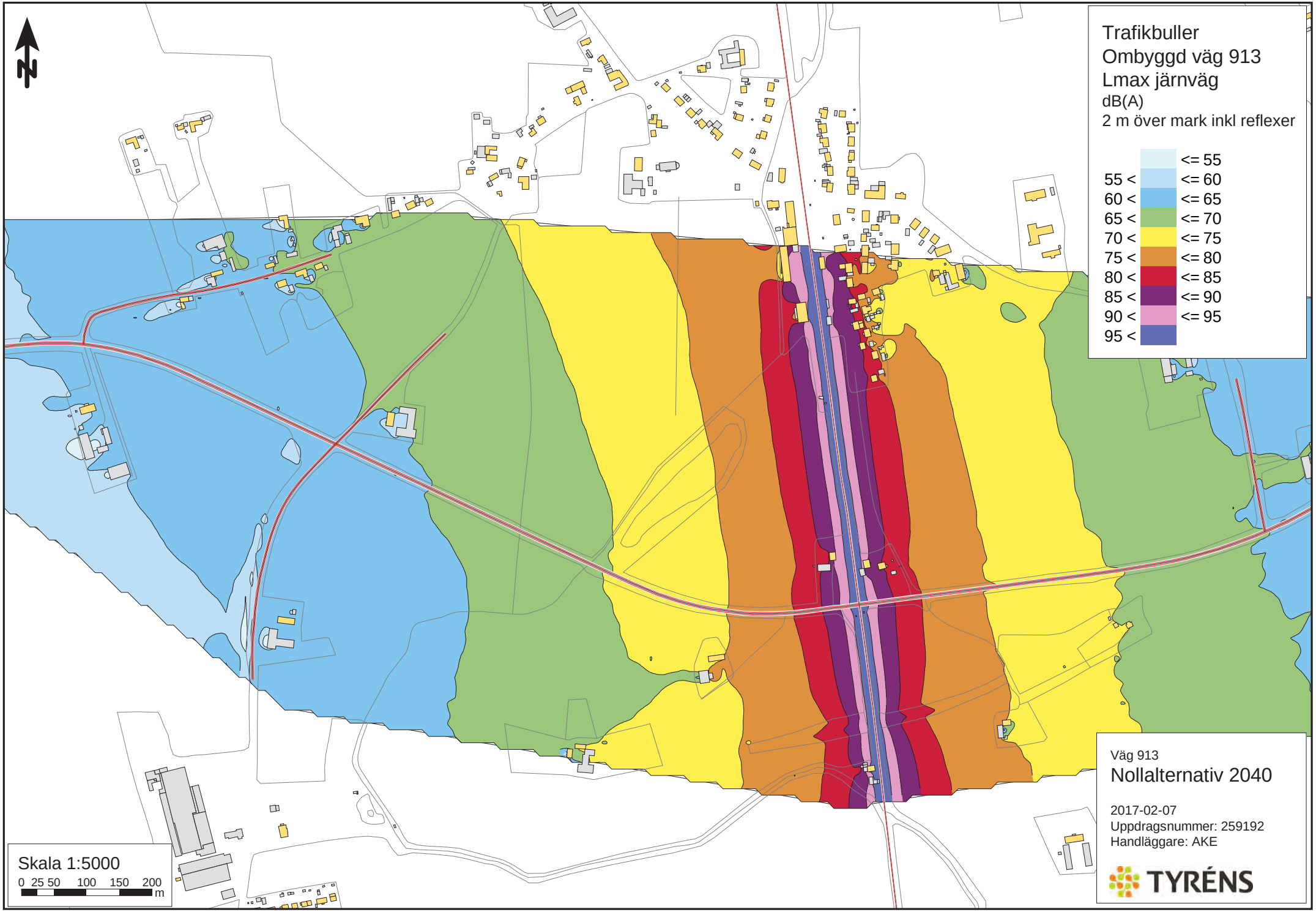
Bilaga 4

Trafikbuller
Ombyggd väg 913
Leq väg och järnväg
dB(A)
2 m över mark inkl reflexer
<= 40
40 < <= 45
45 < <= 50
50 < <= 55
55 < <= 60
60 < <= 65
65 < <= 70
70 < <= 75
75 < <= 80
80 <
Skala 1:5000
0 25 50 100 150 200 m
Väg 913
Nollalternativ 2040
2017-02-07
Uppdragsnummer: 259192
Handläggare: AKE
TYRÉNS

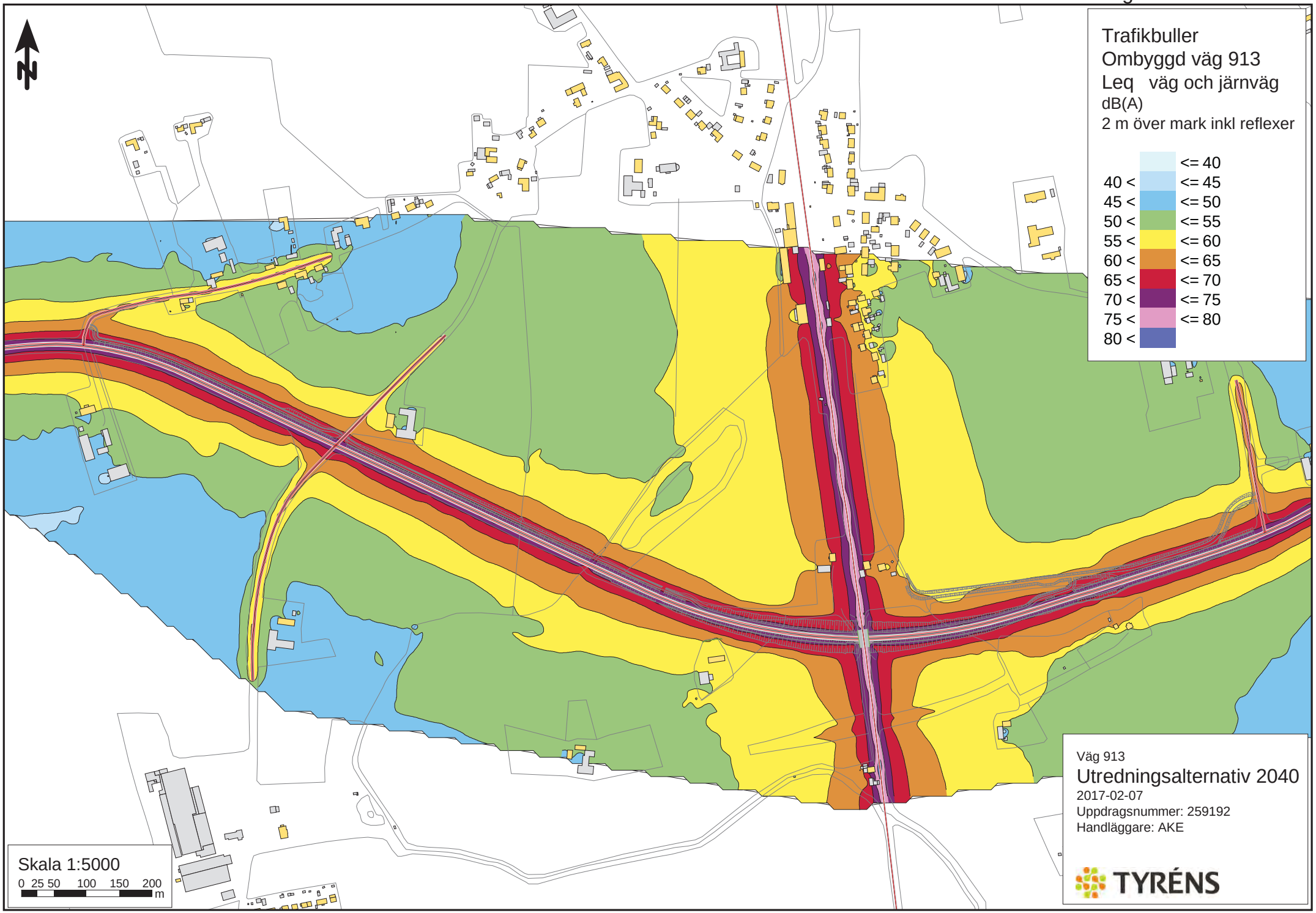
Bilaga 5

Trafikbuller
Ombyggd väg 913
Lmax väg
dB(A)
2 m över mark inkl reflexer
<= 55
55 < <= 60
60 < <= 65
65 < <= 70
70 < <= 75
75 < <= 80
80 < <= 85
85 < <= 90
90 < <= 95
95 <
Skala 1:5000
0 25 50 100 150 200 m
Väg 913
Nollalternativ 2040
2017-02-07
Uppdragsnummer: 259192
Handläggare: AKE
TYRÉNS

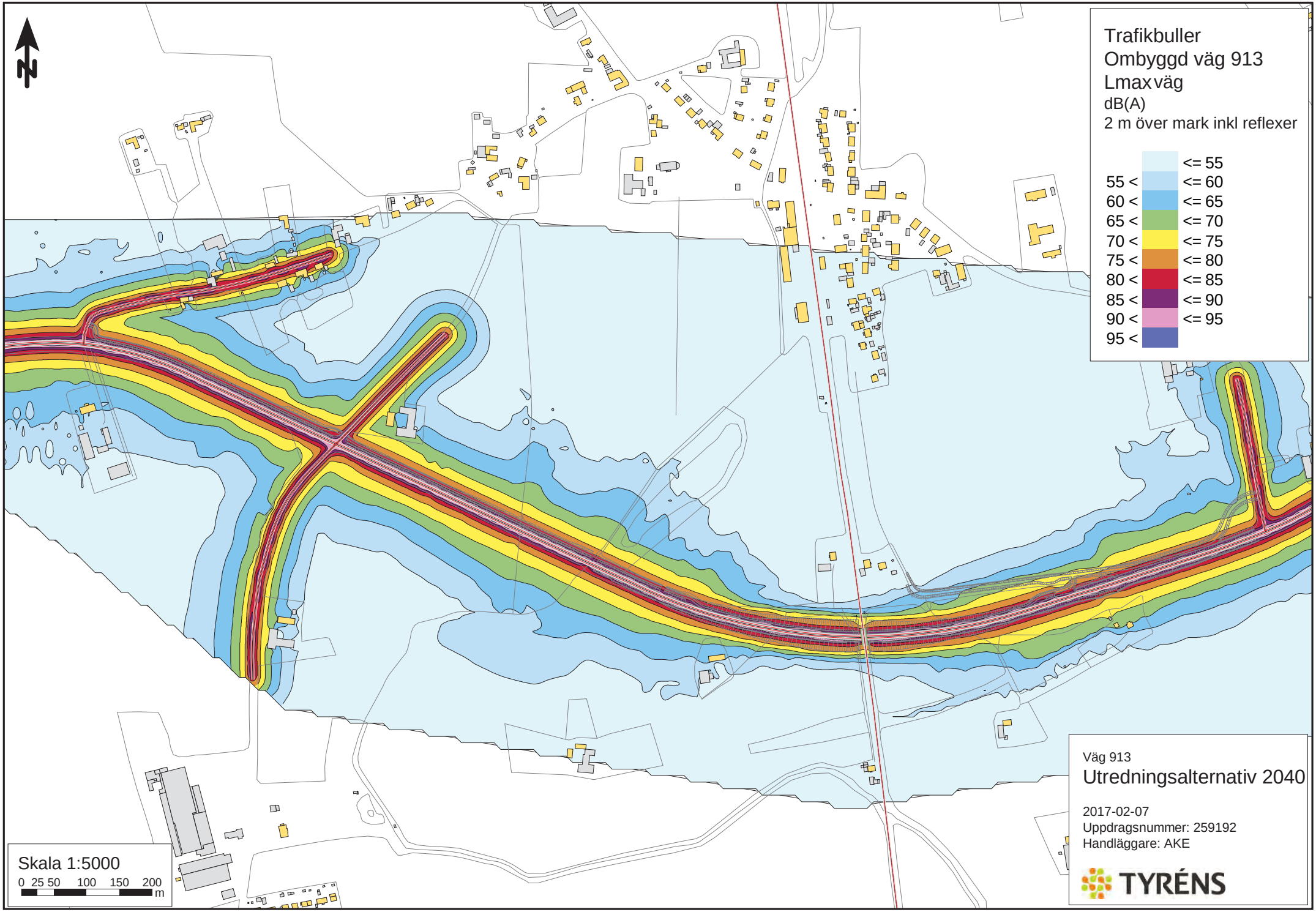
Bilaga 6

Trafikbuller
Ombyggd väg 913
Lmax järnväg
dB(A)
2 m över mark inkl reflexer
<= 55
55 < <= 60
60 < <= 65
65 < <= 70
70 < <= 75
75 < <= 80
80 < <= 85
85 < <= 90
90 < <= 95
95 <
Skala 1:5000
0 25 50 100 150 200 m
Väg 913
Nollalternativ 2040
2017-02-07
Uppdragsnummer: 259192
Handläggare: AKE
TYRÉNS

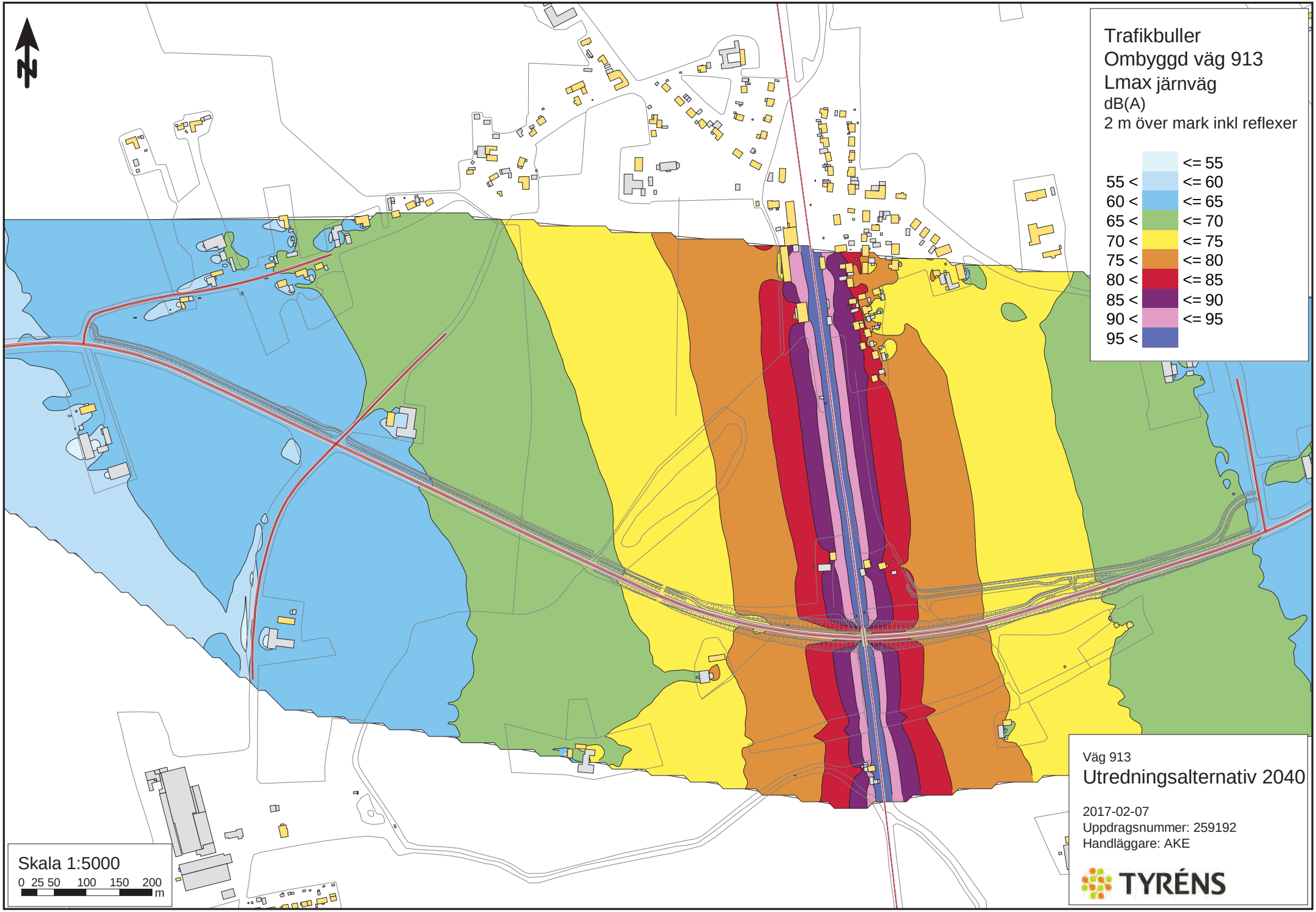
Bilaga 7

Trafikbuller
Ombyggd väg 913
Leq väg och järnväg
dB(A)
2 m över mark inkl reflexer
<= 40
40 < <= 45
45 < <= 50
50 < <= 55
55 < <= 60
60 < <= 65
65 < <= 70
70 < <= 75
75 < <= 80
80 <
Skala 1:5000
0 25 50 100 150 200 m
Väg 913
Utredningsalternativ 2040
2017-02-07
Uppdragsnummer: 259192
Handläggare: AKE
TYRÉNS

Bilaga 8

Trafikbuller
Ombyggd väg 913
Lmax väg
dB(A)
2 m över mark inkl reflexer
<= 55
55 < <= 60
60 < <= 65
65 < <= 70
70 < <= 75
75 < <= 80
80 < <= 85
85 < <= 90
90 < <= 95
95 <
Skala 1:5000
0 25 50 100 150 200 m
Väg 913
Utredningsalternativ 2040
2017-02-07
Uppdragsnummer: 259192
Handläggare: AKE
TYRÉNS

Bilaga 9

Trafikbuller
Ombyggd väg 913
Lmax järnväg
dB(A)
2 m över mark inkl reflexer
<= 55
55 < <= 60
60 < <= 65
65 < <= 70
70 < <= 75
75 < <= 80
80 < <= 85
85 < <= 90
90 < <= 95
95 <
Skala 1:5000
0 25 50 100 150 200 m
Väg 913
Utredningsalternativ 2040
2017-02-07
Uppdragsnummer: 259192
Handläggare: AKE
TYRÉNS

BILAGA 10

I tabellen redovisas beräknade bullernivåer för de berörda fastigheterna för nuläget, nollalternativet år 2040 samt utbyggnadsalternativet år 2040. Bullernivåer över riktvärden vid uteplats och inomhus är markerade med röd färg.

		Utomhus vid fasad mot väg 913, frifältsvärde (dBA)							Inomhus (dBA)	
Fastighet		Nuläge		Noll		Utbyggnad **utan** bullerskyddsåtgärder vid väg		Uteplats. dBA	Utbyggnad, Befintliga fönster	
	Vån	Leq	Lmax	Leq	Lmax	Leq	Lmax	Leq/Lmax	Leq	Lmax
Flädie 7:10 (nr 1)	1	54	62	55	62	55	62	54 / 62	25	32
Fjelievägen 106	2	56	62	58	63	58	63	--	28	33
Flädie 7:6 (nr 3)	1	54	61 / 82[1)]	55	62 / 82[1)]	55	62 / 82[1)]	52 / 60	23	30 / 50[1)]
Flädie Kyrkväg 32	2	56	63 / 79[1)]	58	63 / 79[1)]	58	63 / 79[1)]	--	26	31 / 47[1)]
Flädie 14:2 (nr 4)	1	57	68	59	69	59	67	59 / 67	29	37
F. Vagnmakarev. 7	2	59	68	61	69	61	69	--	31	39
Fjelie 16:6 (nr 5)	1	56	63 / 75[2)]	58	63 / 75[2)]	56	59 / 75[2)]	48 / 68	30	33 / 49[2)]
Linnerovägen 2	2	59	65 / 75[2)]	61	66 / 75[2)]	59	64 / 75[2)]	--	33	38 / 49[2)]
Fjelie 51:1 (nr 9) Leråkravägen 1	1	56	64 / 70[2)]	58	65 / 70[2)]	60	67 / 70[2)]	--[3)]	34	41 / 44[2)]
Fjelie 51:1 (nr 10)	1	57	64 / 70[2)]	58	64 / 70[2)]	59	67 / 70[2)]	59 / 67	33	41 / 44[2)]
Leråkravägen 1	2	58	64 / 70[2)]	60	65 / 70[2)]	61	67 / 70[2)]	--	35	41 / 44[2)]

[1)] orsakas av tung trafik på Flädie Kyrkväg vid fasad mot Flädie Kyrkväg. Av *TRVs trafikinformation stickprovspunkt* framgår att det endast förekommer enstaka (0-4 fordon/natt) tunga fordon nattetid. Enligt riktvärden tillåts högst 5 överskridande per natt.

[2)] orsakas av tågtrafiken på Lommabanan vid fasad mot järnvägen.

[3)] det finns ingen definierad uteplats till denna byggnad, ev är byggnaden obebodd annars gemensam uteplats med nr 10.

I tabellen redovisas en sammanställning av beräknade bullernivåer ute och inomhus för utbyggnadsalternativet samt föreslagna bullerskyddsåtgärder. Vid behov har ljudkrav för fönster angetts för att riktvärdet för trafikbuller inomhus ska uppfyllas. För fastigheter som har mer än en uteplats ges åtgärdsförslag för en uteplats som är belägen i anslutning till bostaden och om tillämpligt i söder-/västerläge. Bullernivåer över riktvärden vid uteplats och inomhus är markerade med röd färg.

Fastighets-beteckning		Utbyggnad, utan bullerskydd vid vägen					Förslag på fastighetsnära bullerskyddsåtgärder
		Utomhusnivå		Inomhusnivå med befintliga fönster		Uteplats. dBA	
	Vån.	Leq	Lmax	Leq	Lmax	Leq/Lmax	
Flädie 7:10 (nr 1)	1	55	62	25	32	54 / 62	Riktvärde inomhus och på uteplats uppfylls, inga åtgärder erfordras.
Fjelievägen 106	2	58	63	28	33	--	
Flädie 7:6 (nr 3)	1	55	62 / 82[1)]	23	30 / 50[1)]	52 / 60	Riktvärde inomhus och på uteplats uppfylls, inga åtgärder erfordras.
Flädie Kyrkväg 32	2	58	63 / 79[1)]	26	31 / 47[1)]	--	Ingen åtgärd
Flädie 14:2 (nr 4)	1	59	67	29	37	59 / 67	Åtgärd vid uteplats för 4 dB bullerminskning, ca 5 m skärm i anslutning till uteplats
F. Vagnmakarev. 7	2	61	69	31	39	--	Nya fönster med Rw 39 dB, på ovanvåning, gaveln direkt mot väg 913.
Fjelie 16:6 (nr 5)	1	56	59 / 75[2)]	30	33 / 49[2)]	48 / 68	Riktvärde på uteplats uppfylls
Linnerovägen 2	2	59	64 / 75[2)]	33	38 / 49[2)]	--	Nya fönster med Rw 37 dB, på våning 1 gavel som vetter mot järnvägen och våning 2 fasad direkt mot vägen och båda gavlarna.
Fjelie 51:1 (nr 9) Leråkravägen 1	1	60	67 / 70[2)]	34	41 / 44[2)]	--[3)]	Nya fönster med Rw 42 dB, två fasader som vetter snett mot vägen. Kontroll av ytterväggens uppbyggnad
Fjelie 51:1 (nr 10)	1	59	67 / 70[2)]	33	41 / 44[2)]	59 / 67	Åtgärd vid uteplats för 4 dB bullerminskning, ca 5 m skärm i anslutning till uteplats i markplan.
Leråkravägen 1	2	61	67 / 70[2)]	35	41 / 44[2)]		Nya fönster med Rw 35 dB, på våning 1 och 2, fasad direkt mot väg 913 och båda fasaderna vinkelrätt mot väg 913.

[1)] orsakas av trafik på Flädie Kyrkväg vid fasad mot Flädie Kyrkväg. Av TRVs trafikinformation "stickprovspunkt" framgår att det endast förekommer enstaka (0-4 fordon/natt) tunga fordon nattetid. Enligt riktlinjerna tillåts högst 5 överskridande per natt.

[2)] orsakas av tågtrafiken på Lommabanan vid fasad mot järnvägen.

[3)] det finns ingen definierad uteplats till denna byggnad, eventuell gemensam med nr 10.

TRAFIKVERKET

Trafikverket, Box 366, 201 23 Malmö. Besöksadress: Gibraltargatan 7.
Telefon: 0771-921 921, Texttelefon: 0243- 750 90

www.trafikverket.se

Kommunstyrelsen
2018-03-21

Ärende 23

23

PLANLEDNINGSGRUPPEN

2018-03-07

PLG § 13

Dnr KS/KF 2018:47.060

Yttrande över tillköp av busstrafik från Skånetrafiken samt synpunkter på kollektivtrafiken inför trafikåret 2019

Ärendebeskrivning
Skånetrafiken har inkommit med en förfrågan om tillköp av kollektivtrafik inför kommande trafikår. Linje 135 är Lommas kompletteringstrafik via Lomma kyrka. Under trafikåret 2017 var den totala kostnaden för tillköp 340 kronor. Att resa med linje 135 liknar färdtjänst, det är en taxi som går vissa avgångar per dag och som resenären ringer för att boka minst två timmar i förväg. Från och med tidtabellsskiftet i december 2018 är det Nobina som är Skånetrafikens entreprenör och det nya avtalet kan komma att innebära en viss ökning av kostnaderna för tillköpstrafiken. Skånetrafiken kommer från 2019 att införa en ny beräkningsmodell för beställningstrafiken. Istället för att som tidigare betala utifrån det antal resor som görs under ett år vill Skånetrafiken istället komma överens om en totalsumma per trafikår. Bytet av beräkningsmodell beror på en ny upphandling. Tidigare har Skånetrafiken fakturerat ett för lågt pris vilket inte täckt de kostnader som resan medför. Skånetrafiken har även bytt till att räkna ut resans pris enligt den modell som färdtjänst och sjukresor har (där närtrafik och anropsstyrd trafik ingår) i det nya avtal som började gälla i februari förra året, och på så sätt får alla kommuner en enhetlig prismodell. Detta gör att en närtrafikresa kostar lika mycket i hela Skåne. I samband med detta brukar Lomma kommun lämna generella synpunkter på kollektivtrafiken.

Samhällsplaneraren har lämnat förslag på yttrande.

Beslutsunderlag
- Skrivelse från planeringsavdelningen 2018-02-19.
- Skrivelse från Skånetrafiken 2018-02-16.

Planledningsgruppen föreslår kommunstyrelsen besluta följande:
- Lomma kommun lämnar följande synpunkter:

Linje 135 Lomma busstation - Lomma kyrka (tillköpt trafik)
Lomma kommun vill fortsätta med tillköpt kompletteringstrafik och kommunen accepterar den nya kostnadsmodellen. Det är bra om hela beloppet faktureras på en årsfaktura, i alla fall om det fortsätter att vara den låga användning av linje 135 som under senare år. Skånetrafiken får gärna se över hur beställningen av trafiken kan förenklas.

PLANLEDNINGSGRUPPEN 2018-03-07

PLG § 13 (forts.) Dnr KS/KF 2018:47.060

Linje 132 Löddeköpinge - Bjärred - Lomma - Malmö
Om den uppgraderade linje 132 kommer igång i december så som tidigare planerat, är det viktigt att det redan från start blir en högkvalitativ busslinje med moderna och bekväma bussar samt tätt med avgångar framförallt i rusningstid. Det bör helst vara tiominuterstrafik på morgnar och eftermiddagar och som lägst halvtimmestrafik övrig tid.

Skulle inte satsningen på nya linje 132 börja i december 2018 kvarstår kommunens önskemål sedan tidigare år, att turtätheten behöver öka. På helgerna behövs fler avgångar för att fånga upp en del av de resenärer i Bjärred som tidigare reste till och från Malmö med linje 134 vilken endast kör vardagar. Kommunen önskar också att de halvtimmesturer som tidigare fanns på linje 132 morgon och eftermiddag återinförs.

Skånetrafiken behöver också se över kopplingen mellan linje 132 och 137 i Bjärred, så att inte linje 137 kör innan linje 132 har inkommit till Bjärreds Centrum och på så sätt omöjliggör ett byte.

Linje 133 Lomma - Alnarp - Malmö
Den ökade turtätheten i riktning Malmö – Lomma på morgonen och omvänt på eftermiddagen är uppskattad från SLU Alnarps sida. Önskvärt är att man fortsätter bygga ut linjen för att stärka pendlingsmöjligheterna till och från Malmö.

Linje 134 Löddeköpinge - Bjärred – Malmö
Linjen utgör en viktig arbetspendlingsmöjlighet mellan Bjärred och Malmö och en ökad turtäthet och taktfasta avgångar är av stor betydelse. Linjen har idag halvtimmestrafik på eftermiddagar men skulle behöva gå i minst 20-minuterstrafik i riktning Malmö-Bjärred. För kommunens del är det viktigt att linje 134 Bjärred – Flädie – E6 – Malmö fortsätter att trafikeras även när 132 förstärks och dras via Lomma samhälle. Så länge det inte finns någon tågstation i Flädie är linje 134 viktig för resandet mellan Bjärred och Malmö.

Linje 137
Lomma kommun vill understryka vikten av slingan som linje 137 kör i Bjärred. Den är av stor betydelse ur ett samhällsperspektiv då den har ett stort upptagningsområde och används bland annat av resenärer som kan ha svårigheter att ta sig till Bjärreds centrum för att stiga på bussen. Det är i högsta grad angeläget att slingan finns kvar för att möjliggöra pendling med kollektivtrafik för boende i mellersta och norra Bjärred. Utan slingan skulle större delen av orten stå utan kollektivtrafik, vilket försvårar mycket för de som väljer bussen framför bilen. Turtätheten är betydelsefull men tillgängligheten är av största vikt för att boende i Bjärred inte ska välja bort kollektivresandet.

Linje 139
Med anledning av att de nordöstra delarna av Lund, Brunnshögsområdet mm, utvecklas till ett allt starkare verksamhetsområde, inte minst med etableringen av ESS och MAX IV, borde det enligt Lomma kommun finnas goda skäl att förlänga busslinje 137, Bjärred –

PLANLEDNINGSGRUPPEN 2018-03-07

PLG § 13 (forts.) Dnr KS/KF 2018:47.060

Lund, och busslinje 139, Lomma - Lund, från Universitetssjukhuset som idag är ändhållplats, upp mot Ideon och Brunnshög. Vill man som Skånetrafiken fördubbla antalet resande till 2020 borde dessa förändringar ses som positiva eftersom de skulle kunna locka en hel del nya resenärer som idag istället pendlar med bil till sina arbeten i dessa delar av Lund.

Lomma centrum

Kommunen arbetar nu för att planera omdaningen av Lommas norra centrum och uppskattar den dialog som vi har inlett med Skånetrafiken kring möjliga vändplatser för bussarna. Ur centrumutvecklings-synpunkt vore det värdefullt om bussarna kunde vända vid "pumpstationen" vid Tånggatan samtidigt som justertid för vändande bussar också förläggs där. Det är även att föredra om de nya centrumhållplatserna kan anläggas längs gatan istället för som idag med en stor vändplats mitt på torgytan. Det är mycket viktigt att Lomma centrum inte blir utan kollektivtrafik, speciellt som kommunen vill stärka och utveckla handeln och servicen i centrum.

Bjärred-Borgeby

Lomma kommun har sedan en tid tillbaka arbetat med området mellan Bjärred och Borgeby. Under 2018 kommer en allmän arkitekttävling för området att hållas. Kring infrastrukturen tänker kommunen att den ska vara välplanerad och kommunikationerna hållbara. Framöver önskar därför Lomma kommun en regelbunden dialog med Skånetrafiken.

LOMMA KOMMUN

SAMHÄLLSBYGGNADSFÖRVALTNINGEN
Planeringsavdelningen

Vår referens: Ulrika Håkansson Ström
Direkttel: 040-641 11 02
E-post: ulrika.strom@lomma.se
Diarienr: KS/KF 2018:47.060
Er referens:

2018-02-19

Kommunstyrelsen

Yttrande över förfrågan om tillköp av trafik samt synpunkter på kollektivtrafiken inför 2019

Skånetrafiken har inkommit med en förfrågan om tillköp av kollektivtrafik inför kommande trafikår. Linje 135 är Lommas kompletteringstrafik via Lomma kyrka. Under trafikåret 2017 var den totala kostnaden för tillköp 340 kronor. Att resa med linje 135 liknar färdtjänst, det är en taxi som går vissa avgångar per dag och som resenären ringer för att boka minst två timmar i förväg. Från och med tidtabellsskiftet i december 2018 är det Nobina som är Skånetrafikens entreprenör och det nya avtalet kan komma att innebära en viss ökning av kostnaderna för tillköpstrafiken. Skånetrafiken kommer från 2019 att införa en ny beräkningsmodell för beställningstrafiken. Istället för att som tidigare betala utifrån det antal resor som görs under ett år vill Skånetrafiken istället komma överens om en totalsumma per trafikår. Bytet av beräkningsmodell beror på en ny upphandling. Tidigare har Skånetrafiken fakturerat ett för lågt pris vilket inte täckt de kostnader som resan medför. Skånetrafiken har även bytt till att räkna ut resans pris enligt den modell som färdtjänst och sjukresor har (där närtrafik och anropsstyrd trafik ingår) i det nya avtal som började gälla i februari förra året, och på så sätt får alla kommuner en enhetlig prismodell. Detta gör att en närtrafikresa kostar lika mycket i hela Skåne.

I samband med detta brukar Lomma kommun lämna generella synpunkter på kollektivtrafiken.

Handlingar i ärendet

- Skrivelse från planeringsavdelningen 2018-02-19
- Skrivelse från Skånetrafiken 2018-02-16.

Förslag till synpunkter

Lomma kommun vill lämna följande synpunkter inför kommande tidtabellsskifte.

<u>Linje 135 Lomma busstation - Lomma kyrka (tillköpt trafik)</u>

Lomma kommun vill fortsätta med tillköpt kompletteringstrafik och kommunen accepterar den nya kostnadsmodellen. Det är bra om hela beloppet faktureras på en årsfaktura, i alla fall om det fortsätter att vara den låga användning av linje 135 som under senare år. Skånetrafiken får gärna se över hur beställningen av trafiken kan förenklas.

Linje 132 Löddeköpinge - Bjärred - Lomma - Malmö
Om den uppgraderade linje 132 kommer igång i december så som tidigare planerat, är det viktigt att det redan från start blir en högkvalitativ busslinje med moderna och bekväma bussar samt tätt med avgångar framförallt i rusningstid. Det bör helst vara tiominuterstrafik på morgnar och eftermiddagar och som lägst halvtimmestrafik övrig tid.

Skulle inte satsningen på nya linje 132 börja i december 2018 kvarstår kommunens önskemål sedan tidigare år, att turtätheten behöver öka. På helgerna behövs fler avgångar för att fånga upp en del av de resenärer i Bjärred som tidigare reste till och från Malmö med linje 134 vilken endast kör vardagar. Kommunen önskar också att de halvtimmesturer som tidigare fanns på linje 132 morgon och eftermiddag återinförs.

Skånetrafiken behöver också se över kopplingen mellan linje 132 och 137 i Bjärred, så att inte linje 137 kör innan linje 132 har inkommit till Bjärreds Centrum och på så sätt omöjliggör ett byte.

Linje 133 Lomma - Alnarp - Malmö
Den ökade turtätheten i riktning Malmö – Lomma på morgonen och omvänt på eftermiddagen är uppskattad från SLU Alnarps sida. Önskvärt är att man fortsätter bygga ut linjen för att stärka pendlingsmöjligheterna till och från Malmö.

Linje 134 Löddeköpinge - Bjärred – Malmö
Linjen utgör en viktig arbetspendlingsmöjlighet mellan Bjärred och Malmö och en ökad turtäthet och taktfasta avgångar är av stor betydelse. Linjen har idag halvtimmestrafik på eftermiddagar men skulle behöva gå i minst 20-minuterstrafik i riktning Malmö-Bjärred. För kommunens del är det viktigt att linje 134 Bjärred – Flädie – E6 – Malmö fortsätter att trafikeras även när 132 förstärks och dras via Lomma samhälle. Så länge det inte finns någon tågstation i Flädie är linje 134 viktig för resandet mellan Bjärred och Malmö.

Linje 137
Lomma kommun vill understryka vikten av slingan som linje 137 kör i Bjärred. Den är av stor betydelse ur ett samhällsperspektiv då den har ett stort upptagningsområde och används bland annat av resenärer som kan ha svårigheter att ta sig till Bjärreds centrum för att stiga på bussen. Det är i högsta grad angeläget att slingan finns kvar för att möjliggöra pendling med kollektivtrafik för boende i mellersta och norra Bjärred. Utan slingan skulle större delen av orten stå utan kollektivtrafik, vilket försvårar mycket för de som väljer bussen framför bilen. Turtätheten är betydelsefull men tillgängligheten är av största vikt för att boende i Bjärred inte ska välja bort kollektivresandet.

Linje 139
Med anledning av att de nordöstra delarna av Lund, Brunnshögsområdet mm, utvecklas till ett allt starkare verksamhetsområde, inte minst med etableringen av ESS och MAX IV, borde det enligt Lomma kommun finnas goda skäl att förlänga busslinje 137, Bjärred - Lund, och busslinje 139, Lomma - Lund, från Universitetssjukhuset som idag är ändhållplats, upp mot Ideon och Brunnshög. Vill man som Skånetrafiken fördubbla antalet resande till 2020 borde dessa förändringar ses som positiva eftersom de skulle kunna locka en hel del nya resenärer som idag istället pendlar med bil till sina arbeten i dessa delar av Lund.

Lomma centrum
Kommunen arbetar nu för att planera omdaningen av Lommas norra centrum och uppskattar den dialog som vi har inlett med Skånetrafiken kring möjliga vändplatser för bussarna. Ur centrumutvecklings-synpunkt vore det värdefullt om bussarna kunde vända vid ”pumpstationen” vid Tånggatan samtidigt som justertid för vändande bussar också förläggs där. Det är även att föredra om de nya centrumhållplatserna kan anläggas längs gatan istället för som idag med en stor vändplats mitt på

torgytan. Det är mycket viktigt att Lomma centrum inte blir utan kollektivtrafik, speciellt som kommunen vill stärka och utveckla handeln och servicen i centrum.

Bjärred-Borgeby

Lomma kommun har sedan en tid tillbaka arbetat med området mellan Bjärred och Borgeby. Under 2018 kommer en allmän arkitekttävling för området att hållas. Kring infrastrukturen tänker kommunen att den ska vara välplanerad och kommunikationerna hållbara. Framöver önskar därför Lomma kommun en regelbunden dialog med Skånetrafiken.

Förslag till beslut

- Kommunstyrelsen beslutar att Lomma kommun ska översända ovanstående synpunkter till Skånetrafiken inför kommande tidtabellsskifte.

Lovisa Liljenberg
Stadsarkitekt

Ulrika Håkansson Ström
Samhällsplanerare

Plan. avd.

Skånetrafiken

LOMMA KOMMUN
Kommunstyrelsen
2018 -02- 16

SKÅNE

Gustav Skäremo
Trafikutvecklare
0451-28 84 39
Gustav.skaremo@skanetrafiken.se

Lomma kommun
Att. Ulrika Ström
234 81 Lomma

Förfrågan om tillköp av trafik för trafikåret 2019, 2018-12-09 och ett år framåt.

För de tillköp som Lomma kommun planerar inför 2019 vill vi komma överens om en totalsumma per år som inkluderar kostnader för trafiken med index och avdrag för antal resande/intäkter.

För de tillköp som Lomma kommun gör skrivs ett ettårs kontrakt där summan för tillköpet framgår. Vid nästa tillköps tillfälle finns det möjlighet att justera intäktsdelen baserat på antal resande eller förändra tillköpet i sin helhet.

Nettokostnaden för tillköpet tas fram på följande sätt:
Kostnad för trafiken med index samt intäkter för antal resande kommer baseras på det verkliga beloppet från föregående år. Det beloppet delas lika på 12 månader och ni kommer få kvartal med samma belopp för varje kvartal. Resandet kan ni sedan följa upp i de filer Skånetrafiken bifogar till er. Priset per resa kommer från 2019 räknas ut enligt det nya avtalet för anropsstyrd trafik vilket kan medföra minskade eller ökade kostnader. Samtliga kostnader är baserade på hela Skåne vilket gör att en resa kostar lika mycket oberoende var man i Skåne reser.

Skånetrafiken vill att ni under början av april månad återkommer med besked om ni önskar oförändrat tillköp under 2019. Detta görs via mejl till respektive Trafikutvecklare på Skånetrafiken.

Affärschefen på Skånetrafiken kommer därefter sända över Tillköpsavtalet med tillhörande kostnadsberäkning för underskrift i slutet av april månad. När avtalet därefter sänds åter till Skånetrafiken kommer det diarieföras och betraktas som en beställning.

Skånetrafikens nämnd tar definitivt beslut om trafikförändringar under maj månad 2018. Vid större trafikförändringar finns det tid fram till april månad att önska tillköp.

Med vänlig hälsning

Gustav Skäremo
Trafikutvecklare AO Buss
Skånetrafiken

Kommunstyrelsen
2018-03-21

Ärende 24

24

PLANLEDNINGSGRUPPEN

2018-03-07

PLG § 14

Dnr KS/KF 2018:17.212

Yttrande över förslag till ny översiktsplan för Höörs kommun

Ärendebeskrivning
Höör kommun ställer ut sin nya översiktsplan för granskning 23 januari till 23 mars 2018 och skickar därmed ut planen för synpunkter. Fyra teman med tillhörande strategier skapar tillsammans målbilden för Höörs kommun år 2035: småstad i storstadsregion, byar i utveckling, tillgänglig natur med höga kvaliteter samt hållbara transporter. Visionen är att år 2035 är Höör en sammanhållen, hållbar och integrerad kommun där samhörighet och spontana möten främjas. För att nå målbilden satsar kommunen på långsiktiga prioriteringar där småstaden Höör ska stärkas som en kärna i det flerkärniga Skåne och byar och landsbygd ska utvecklas utifrån sina förutsättningar. De utmaningar kommunen står inför är att utveckla stationsområdet och centrum med mötesplatser, tillgänglighet och turtäthet. Cykel- och gångbanor behöver bli flera och trygghetsanpassade för att främja pendlingen och steget mot att bli en fossilfri kommun. Kommunen har i dagsläget ingen parkeringsnorm och behovet av parkeringsmöjligheter växer med den ökade pendlingen. Behovet av fibernät växer också, framför allt på landsbygden, för att skapa nya möjligheter för lokalisering. Planen visar även hur natur- och kulturmiljöer ska bevaras genom olika åtgärder som ekosystemtjänster, låta vegetation, topografi och kulturmiljöns struktur styra bebyggelse och öka naturvärden.

Praktikanten har lämnat förslag på yttrande.

Beslutsunderlag
- Skrivelse från planeringsavdelningen, 2018-02-19.
- Följebrev från Höörs kommun, 2018-01-18.
- Översiktsplan för Höörs kommun, 2018-01-16.

Planledningsgruppen föreslår kommunstyrelsen besluta följande:
- Lomma kommun lämnar följande yttrande:

Lomma kommun har inget att erinra mot förslag till ny översiktsplan för Höörs kommun.

LOMMA KOMMUN

SAMHÄLLSBYGGNADSFÖRVALTNINGEN
Planeringsavdelningen

Vår referens: Ulrika Ström
Direkttel: 040-641 11 02
E-post: ulrika.strom@lomma.se
Diarienr: KS/KF 2018:17.212
Er referens:

2018-02-19

Kommunstyrelsen

Yttrande över förslag till ny översiktsplan för Höörs kommun

Höör kommun ställer ut sin nya översiktsplan för granskning 23 januari till 23 mars 2018 och skickar därmed ut planen för synpunkter. Planen består av tre delar:

- Utvecklingsdelen innehåller målbild, utvecklingsstrategi, förändringsstrategi och konsekvenser tillsammans med markanvändningskartan.
- Hänsynsdelen ger en mer fullständig bild av förutsättningar och allmänna intressen att ta hänsyn till.
- Webbkartan visar markanvändningskartan med tillhörande vägledning i en klickbarkarta som nås via hemsidan. Kartan innehåller även riksintressen och hänsynsområden för tätortsutveckling.

Fyra teman med tillhörande strategier skapar tillsammans målbilden för Höörs kommun år 2035, vilka är; småstad i storstadsregion, byar i utveckling, tillgänglig natur med höga kvaliteter samt hållbara transporter. Visionen är att år 2035 är Höör en sammanhållen, hållbar och integrerad kommun där samhörighet och spontana möten främjas. För att nå målbilden satsar kommunen på långsiktiga prioriteringar där småstaden Höör ska stärkas som en kärna i det flerkärniga Skåne och byar och landsbygd ska utvecklas utifrån sina förutsättningar.

Med ett centralt läge i regionen och goda kommunikationsmöjligheter till Lund, Malmö och Kristianstad vill kommunen se en utveckling av Höör som transportnod i Skåne. Man vill att centralorten Höör ska växa genom förtätningar och stationsnära bostäder där handel och service ska utvecklas för att få ett levande centrum med människor i rörelse. Utöver tillgänglig och effektiv transport samt en växande och levande småstad lyfter man även byarna och landsbygdens betydelse för kommunen. De byar som ska växa är främst stationsbyn Tjörnarp men även Norra Rörum och Södra Ringöorten. Här finns viktiga livsmiljöer som man menar kompletterar småstaden och kommunens natur- och kulturlandskap medför höga kvaliteter som är av stor betydelse.

De utmaningar kommunen står inför är att utveckla stationsområdet och centrum med mötesplatser, tillgänglighet och turtäthet. Cykel- och gångbanor behöver bli flera och trygghetsanpassade för att främja pendlingen och steget mot att bli en fossilfri kommun. Kommunen har i dagsläget ingen parkeringsnorm och behovet av parkeringsmöjligheter växer med den ökade pendlingen. Behovet av fibernät växer, framför allt på landsbygden, för att skapa nya möjligheter för lokalisering. Planen visar

även hur natur- och kulturmiljöer ska bevaras genom olika åtgärder som ekosystemtjänster, låta vegetation, topografi och kulturmiljöns struktur styra bebyggelse och öka naturvärden.

Utöver satsning på ökad pendling och hållbara transporter vill kommunen anpassa väg 23 och 13 för den blandade och tunga trafiken och skapa bättre trafiksäkerhet. Kommunen har utarbetat ett åtgärdsförslag på en förbifart öster om Höör med översiktlig beskrivning och bedömning av konsekvenser som Trafikverket kan använda som underlag för sin fortsatta planering och miljöbedömning. Något vägreservat finns därmed inte med i den nya planen.

Hela översiktsplanen från Höörs kommun samt samrådsredogörelsen går att läsa och ladda ner på https://www.hoor.se/bygga-bo-miljo/oversiktsplan-och-detaljplaner/ny-oversiktsplan-utstallning/

Handlingar i ärendet

- Skrivelse från planeringsavdelningen 2018-02-19
- Skrivelse från Höör kommun 2018-01-18
- Utdrag ur Översiktsplan för Höörs kommun, 2018-01-16.

Förslag till beslut

- Lomma kommun lämnar följande yttrande:

Lomma kommun har inget att erinra mot förslag till ny översiktsplan för Höörs kommun.

För planeringsavdelningen

Lovisa Liljenberg
Stadsarkitekt

Moa Danielsson
Praktikant Planeringsavdelningen

Remiss plan. avd

Katarina Bergh

Från: Kontaktcenter
Skickat: den 18 januari 2018 08:09
Till: Katarina Bergh
Ämne: VB: Remiss av Översiktsplan för Höörs kommun, utställningshandling
Bifogade filer: Kungörelse om utställning av översiktsplan.pdf; sändlista.xlsx

HÖÖRS KOMMUN
Kommunstyrelsen
2018 -01- 18

Från: karin.kallioniemi@hoor.se [mailto:karin.kallioniemi@hoor.se]
Skickat: den 17 januari 2018 16:45
Till: 'exp-samhall.skane@lansstyrelsen.se' <exp-samhall.skane@lansstyrelsen.se>; 'skogsstyrelsen@skogsstyrelsen.se' <skogsstyrelsen@skogsstyrelsen.se>; 'exp-hkv@mil.se' <exp-hkv@mil.se>; 'sgi@swedgeo.se' <sgi@swedgeo.se>; 'kristianstad@trafikverket.se' <kristianstad@trafikverket.se>; 'region@skane.se' <region@skane.se>; 'kundtjanst@merab.se' <kundtjanst@merab.se>; mikael.nordholm@hoorfast.se; miljo-byggnadsnamnd@hoor.se; tekniskanmnden@hoor.se; inkorgw3d3vagis@unikom.se; inkorgw3d3bun@unikom.se; inkorgw3d3kn@unikom.se; inkorgw3d3sn@unikom.se; joakim.ilmrud@hoor.se; kommunen@horby.se; 'kommunen@eslov.se' <kommunen@eslov.se>; 'Hässleholm - Kommunen - Brevlåda' <IMCEAEX-_o=unikom_ou=Exchange+20Administrative+20Group+20+28FYDIBOHF23SPDLT+29_cn=Recipients_cn=KKHLM@unikom.se>; kommun@klippan.se; 'malmostad@malmo.se' <malmostad@malmo.se>; lunds.kommun@lund.se; trelleborgs.kommun@trelleborg.se; vellinge.kommun@vellinge.se; burlovs.kommun@burlov.se; Kontaktcenter <info@lomma.se>; 'kommunen@svedala.se' <kommunen@svedala.se>; 'kontakt@kavlinge.se' <kontakt@kavlinge.se>; kommunen@staffanstorp.se; hakan.bergknut@hoor.se; 'landsantikvarien@regionmuseet.se' <landsantikvarien@regionmuseet.se>; 'info@skanskalandskap.se' <info@skanskalandskap.se>; 'ann-charlotte.thornblad@mittskaneutveckling.se' <ann-charlotte.thornblad@mittskaneutveckling.se>
Ämne: Remiss av Översiktsplan för Höörs kommun, utställningshandling

Hej,
Översiktsplan för Höörs kommun ställs ut för granskning 23 januari till 23 mars 2018. Planförslag med miljökonsekvensbeskrivning och samrådsredogörelse finns att ladda ner från kommunens hemsida: www.hoor.se/oversiktsplan-utstallning. Remissinstanser som önskar få handlingarna skickade som bifogade filer i epost eller som fysiska pappersexemplar får gärna höra av sig till undertecknad. Kungörelse bifogas detta utskick.

Översiktsplanen består av tre delar:

- Utvecklingsdelen innehåller målbild, utvecklingsstrategi, förändringsförslag och konsekvenser tillsammans med markanvändningskartan (PDF).
- Hänsynsdelen ger en mer fullständig bild av förutsättningar och allmänna intressen att ta hänsyn till (PDF).
- Webb-kartan visar markanvändningskartan med tillhörande vägledning i en klickbar karta som du når via vår hemsida (från 23 januari). Kartan innehåller också riksintressen och hänsynsområden för tätortsutveckling.

Utvecklingsdelen och Hänsynsdelen ger tillsammans en komplett bild av kommunens avsikter och bedömningar. Webbkartan ger möjlighet att zooma till önskad nivå och att tända och släcka kartlager efter intresse.

Plan för Ringsjöbandet – del av översiktsplan för Höörs kommun antogs 2016. Intentionerna för Ringsjöbandet förändras endast marginellt genom den nya översiktsplanen. Planeringen för utbyggnad av bostäder och utveckling av verksamheter förändras inte alls. De fördjupade beskrivningar och avsikter som presenteras i planen för Ringsjöbandet ska därför även i fortsättningen vara en del av översiktsplanen och tjäna som beslutsunderlag vid förändringar. En uppdaterad version av planen kommer därför att publiceras när den nya översiktsplanen är antagen. Ett utdrag som beskriver förändringarna publiceras tillsammans med utställningsförslaget.

Synpunkter på planförslaget ska lämnas skriftligt senast 23 mars 2018 till kommun@hoor.se eller Höörs kommun, Kommunstyrelsen, Box 53, 243 21 Höör. Märk ditt yttrande med diarienummer KSF 2009/149.

Frågor om planen kan ställas till undertecknad.

Med vänlig hälsning

Karin Kallioniemi
Samhällsplanerare/Kommunarkitekt

Samhällsbyggnadssektor, Strategiska enheten
Södergatan 28, Höör

Tel: 0413-28 166 - Vxl: 0413-280 00
karin.kallioniemi@hoor.se
www.hoor.se

Höörs kommun

Kungörelse

Utställning av översiktsplan för Höörs kommun

Översiktsplanen visar den långsiktiga planeringen av kommunens mark- och vattenområden. Översiktsplanen omfattar hela kommunens yta och har ett tidsperspektiv fram till år 2035.

Förslaget innehåller områden för utveckling av bostäder, verksamheter, grönområden, infrastruktur och service. Förslaget prioriterar tätt och hållbart stadsbyggande och möjliggör för cirka 1500 nya bostäder i stationsnära läge genom nybyggnation och förtätning.

Planförslag med miljökonsekvensbeskrivning och samrådsredogörelse ställs ut i kommunhusets medborgarcenter. Handlingar finns även på biblioteken samt på Höörs hemsida: www.hoor.se/oversiktsplan-utstallning. Synpunkter på planen lämnas skriftligt via webben, på kommun@hoor.se eller via post till Kommunstyrelsen, Höörs kommun, Box 53, 243 21 Höör. Märk yttrandet KSF 2009/149. Synpunkterna ska ha inkommit senast 2018-03-23.

Utställningen pågår 23 januari till 23 mars.

Informationsmöte:
6 feb, kl.18.00, Kulturhuset Anders
14 feb, kl.13.30 och kl.18.00, Älvkullen

Kontakt:
Karin Kallioniemi, karin.kallioniemi@hoor.se
Anton Klacka, anton.klacka@hoor.se

Höörs kommun

Mitt i Skåne

Höörs kommun

PROTOKOLL

Sammanträdesdatum
2018-01-16

Sida
1 (6)

KOMMUNSTYRELSEN

Plats och tid	Mejerigatan 4 Tisdagen den 16 januari 2018 kl 13:15 -
Beslutande	Stefan Lissmark (S), Ordförande Anna Palm (M), 1:e vice ordförande Fredrik Hanell (MP), 2:e vice ordförande Annagreta Reinholdz (S), Maria Truedsson (MP) Christer Olsson (M) Lars-Olof Andersson (C) Erik Mårtensson (KD) Jörgen Ekman (L) Stefan Liljenberg (SD) Rolf Streijffert (SD) Anders Magnhagen (S), tjänstgörande ersättare Lars Andersson (SD) tjänstgörande ersättare
	Erik Mårtensson (KD), Anders Magnhagen (S) **Paragrafer** 11 och 13
Justeringens plats och tid	Mejeriet 4, 2018-01-16, kl. 16:30
Sekreterare	Daniella Christopherson
Ordförande	Stefan Lissmark (S)
Justerande	Erik Mårtensson (KD) Anders Magnhagen (S)

ANSLAG/BEVIS

Protokollet är justerat. Justeringen har tillkännagivits genom anslag.

Nämnd	Kommunstyrelsen		
Sammanträdesdatum	2018-01-16		
Datum då anslaget sätts upp	2018-01-16	**Datum då anslaget tas ned**	2018-02-19
Protokollets förvaringsplats	Kommunhuset, Södergatan 28, Höör		
Underskrift			

Övriga

Maria Boström-Lambrén (S)
Sven Stark (MP)
Olle Krabbe (V)
Lars-Håkan Persson (M)
Camilla Källström (M)
Johan Svahnberg (M)
Marianne Lundgren (L)

Michael Andersson, Kommundirektör, KLK
Gunilla Skoog Nilsson, Nämndsekreterare, KLK, kansli
Daniella Christopherson, nämndsekreterare, KLK, Kansli
Linda Andersson, Ekonomichef, KLK, Ekonomikontoret
Karin Kallioniemi, Samhällsplanerare/Kommunarkitekt, Strategiska enheten, Samhällsbyggnadssektorn
Anton Klacka, Planarkitekt, Samhällsbyggnadssektor
Camilla Lindhe, Personalchef, KLK, Personalenheten

Dnr KSF 2016/382

§ 11 Detaljplan för Räven 1 m.fl. (Västra stationsområdet) - samråd. Direktjustering

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar:

1. Planhandlingar till "Detaljplan för Räven 1 m fl fastigheter (Västra stationsområdet)", upprättade 2017-12-18 godkänns för samråd.

2. Detaljplanen bedöms inte medföra betydande miljöpåverkan.

3. Ärendet direktjusteras.

Ärendebeskrivning

I april 2017 lämnade kommunstyrelsen planuppdrag för fastigheten Räven 1 m fl fastigheter med syftet att möjliggöra en levande och integrerad småstadsmiljö med bland annat flerbostadshus, trygghetsboende, torg/mötesplats och ravinen sparas som naturmark.

Planarbetet hittills har visat att både kommunen och medborgarna har högt ställda förväntningar på området. Det centrala och stationsnära läget ger unika möjligheter att utveckla en stadsmiljö som är långsiktigt hållbar och som bidrar till hela kommunens attraktionskraft. Tydliga kommunala satsningar, rätt kvalitetskrav och god samordning av processer är tre nyckelfaktorer för att Höörs kommun ska lyckas med ambitionerna för Västra Stationsområdet.

Samhällsbyggnadssektor har nu tagit fram förslag på samrådshandlingar som möjliggör flerbostadshusbebyggelse inom fastigheten Räven 1 m fl, ett nytt torg i anslutning till stationen, nya gator samt att ravinen säkerställts. Eftersom planområdet är intressant för allmänheten är det ett utökat planförfarande som gäller för detaljplanen. Samhällsbyggnadssektor önskar att få skicka ut föreslagna planhandlingar på samråd.

Beslutsunderlag

1. Planbeskrivning_samrad_Raven1_rev.pdf
2. Plankarta_Raven1_A3_rev.pdf
3. illustration_Raven1_A3.pdf
4. ingress till ksau-ks_samrad_Raven.docx (Tjänsteskrivelse från planarkitekten)
5. Planprogam_V_Stationsområdet KS 170403 tryck.pdf
6. Höör _ PM Gestaltningsprinciper 2016-11-07.pdf
7. Bullerutredning Höör 171116.pdf

8. Georapport 110228.pdf
9. miljoteknisk_markundersokning_20160524.pdf
10. Kommunstyrelsens Arbetsutskott 2017-12-18 (2017-12-18 KSAU §406).doc

Dnr KSF 2009/149

§ 13 Ny översiktsplan för Höörs kommun (godkänna för granskning) Direktjustering

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar:

1. Översiktsplan för Höörs kommun, inklusive miljökonsekvensbeskrivning, godkänns för granskning och utställning.

2. Samrådsredogörelsen godkänns.

3. Ärendet direktjusteras.

Ärendebeskrivning

Kommunstyrelsen beslutade den 11 augusti 2009 att kommunens översiktsplan skulle aktualiseras och kompletteras. Avsikten var att göra en mindre översyn och att reviderad översiktsplan skulle antas hösten 2011.

I maj 2012 godkände kommunstyrelsen planförslaget Översiktsplan 2012 och samråd genomfördes under sommaren. Ett 50-tal yttranden inkom. Det stod klart att det behövdes en mer omfattande genomarbetning av planförslaget.

28 oktober 2015 beslutade kommunfullmäktige att bekräfta det tidigare planuppdraget och det planarbete som då hade varit vilande under tre år återupptogs. Den viktigaste uppgiften för den nya översiktsplanen bedömdes vara att ge en uppdaterad bild av vad vi vill med Höörs utveckling. För att skapa en aktuell analys av utmaningar och möjligheter genomfördes en workshop med en referensgrupp utsedd av kommunfullmäktige, bestående av alla partiernas gruppledare och nämndernas ordföranden. Därefter har tematiska ÖP-beredningar genomförts med presidier från berörda nämnder.

Efter KSAUs sammanträde 18 december har handlingarna kompletterats med:

- ett nytt avsnitt om uppföljning i utvecklingsdelen (avsnitt U6.4).

- ett nytt dokument som beskriver hur Plan för Ringsjöbandet kommer att uppdateras som en följd av den nya översiktsplanen.

Tryckta exemplar av Utvecklingsdelen och Hänsynsdelen finns tillgängliga för KS ordinarie ledamöter i medborgarcentret från 9 januari.

Yrkanden

Fredrik Hanell (MP) yrkar bifall till beslutsförslaget. Christer Olsson (M) och Anna Palm (M) ställer sig bakom bifallsyrkandet.

Beslutsordning
Ordförande finner att det finns ett förslag till beslut från kommunstyrelsens arbetsutskott.

Detta förslag till beslut bifalls av Fredrik Hanell (MP), Christer Olsson (M) och Anna Palm (M).

Beslutsunderlag

1. Tjänsteskrivelse.docx
2. Översiktsplan för Höörs kommun, Utvecklingsdelen (utställningshandling 2018-01-03)
3. Översiktsplan för Höörs kommun, Hänsynsdelen (utställningshandling 2018-01-03)
4. Utdrag uppdatering Ringsjöbandet.pdf
5-7. Samrådsredogörelse med bilagor, 2018-01-12
8. Kommunstyrelsens Arbetsutskott 2017-12-18 (2017-12-18 KSAU §409).doc

Översiktsplan för Höörs kommun. Sändlista till utställningsremiss 2018-01-17

Statliga myndigheter	Papper	e-postadress	mejl
Länsstyrelsen i Skåne län Samhällsbyggnadsavdelningen 205 15 MALMÖ		exp-samhall.skane@lansstyrelsen.se	Ja
Skogsstyrelsen Södra Götaland Box 6 243 21 Höör		skogsstyrelsen@skogsstyrelsen.se	Ja
Försvarsmakten Högkvarteret 10785 Stockholm		exp-hkv@mil.se	Ja
Statens geotekniska institut SGI		sgi@swedgeo.se	Ja
Trafikverket Box 543 29125 Kristianstad		kristianstad@trafikverket.se	Ja
Regionalt utvecklingsorgan			
Region Skåne Koncernkontoret Att: Anna Liljehov 291 89 Kristianstad		region@skane.se	Ja
Kommunala bolag			
MERAB Åkerivägen 3 241 38 Eslöv		kundtjanst@merab.se	ja
HFAB, Höörs fastighets AB		mikael.nordholm@hoorfast.se	ja
Kommunala nämnder och verksamheter			
Miljö-och byggnadsnämnden		miljo-byggnadsnamnd@hoor.se	ja
Tekniska nämnden		tekniskanmnden@hoor.se	ja
VA GIS nämnden		inkorgw3d3vagis@unikom.se	ja

Barn-och utbildningsnämnden		inkorgw3d3bun@hoor.se	ja
Kultur och fritidsnämnden		inkorgw3d3kfn@hoor.se	ja
Höör - SOC - Socialnämnd – Brevlåda Socialnämnden		inkorgw3d3sn@hoor.se	ja
Räddningstjänsten i Höör Ilmrud, Joakim		joakim.ilmrud@hoor.se	ja
Grannkommuner:			
Hörby kommun Ringsjövägen 4 242 80 Hörby		kommunen@horby.se	ja
Eslövs kommun 241 80 Eslöv		kommunen@eslov.se	ja
Hässleholms kommun		kommunen@hassleholm.se	
Klippans kommun		kommun@klippan.se	
Övriga kommuner MLR:			
Malmö Stad		malmostad@malmo.se	
Lunds kommun		lunds.kommun@lund.se	
Trelleborgs kommun		trelleborgs.kommun@trelleborg.se	
Vellinge kommun		vellinge.kommun@vellinge.se	
Burlövs kommun		burlovs.kommun@burlov.se	
Lomma kommun		info@lomma.se	
Svedala kommun		kommunen@svedala.se	
Kävlinge kommun		kontakt@kavlinge.se	
Staffanstorps kommun		kommunen@staffanstorp.se	
Övriga intressenter			
Ringsjöns vattenråd Håkan Bergknut		hakan.bergknut@hoor.se	ja
Landsantikvarien Box 134, 29122 Kristianstad		landsantikvarien@regionmuseet.se	ja
Stiftelsen Skånska landskap Östergatan 15 281 31 Hässleholm		info@skanskalandskap.se	ja
Leader MittSkåne Vallgatan 6A 24231 Hörby		ann-charlotte.thornblad@mittskaneutveckling.	ja

Översiktsplan för Höörs kommun

Utvecklingsdelen

Utställningshandling
Efter godkännande i KS, 2018-01-16

Höörs kommun

Läsanvisning

Det här är översiktsplanen för Höörs kommun! Planen består av två tryckta delar och en webb-karta.

Detta är *Utvecklingsdelen* som innehåller målbild, utvecklingsstrategi och förändringsförslag tillsammans med markanvändningskartan. Här lyfter Höörs kommun fram de teman som är i särskilt fokus för kommunens utveckling. Detta dokument riktar sig särskilt till dig som vill förstå kommunens utveckling i ett större sammanhang och som vill veta vad kommunen kommer att satsa på under de närmaste åren.

Hänsynsdelen ger en mer fullständig bild av de förutsättningar och allmänna intressen som finns att ta hänsyn till vid förändringar och utveckling. Det är i hänsynsdelen som kommunen talar om vilka mer generella hänsyn som behöver tas till olika intressen när det kommer frågor om förändrad markanvändning. Dokument är användbart för dig som är intresserad av ett specifikt sakområde.

Webb-kartan är det bästa verktyget om du snabbt vill sätta dig in i vad som gäller på en specifik plats. I webbkartan hittar du både markanvändningskartan och hänsynsområden.

Arbetet med översiktsplanen

Politisk styrgrupp

Kommunstyrelsens arbetsutskott har varit styrgrupp för arbetet. 2011-2014 bestod styrgruppen av Anna Palm, Hans-Göran Larsson, Stefan Lissmark, Christer Olsson, Lars-Olof Andersson och Anna-Greta Reinholdz.

2015-2018 bestod styrgruppen av Stefan Lissmark, Anna Palm, Fredrik Hanell, Lars-Olof Andersson, Susanne Asserfors och Christer Olsson.

Arbetsgrupp

Arbetsgrupp till och med samrådet 2012 var stadsarkitekt Bo Johansson, planingenjör Inger Wickström samt planarkitekterna Anneli Andersson och Yvonne Hagström.

Arbetsgrupp för granskningsförslag och antagandehandling var samhällsplanerare/kommunarkitekt Karin Kallioniemi, miljöstrateg/ekolog Åsa Abrahamsson, planarkitekterna Andreas Ask och Mette Dymling samt samhällsplanerarna Emilia Friberg Olsson och Anton Klacka.

Förord

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

KFO KSO

Om översiktsplanering

Varje kommun ska ha en aktuell översiktsplan som gäller hela kommunen. Översiktsplanen ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön. Planen ska ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

I översiktsplanen presenterar kommunen vilka förutsättningar som påverkar områdets utveckling tillsammans med sin långsiktiga vision för området. Markanvändningskartan visar vilka områden som är lämpliga för bebyggelse, vägar, anläggningar för friluftsliv etc men ger också underlag för att bedöma vilka förändringar som inte är lämpliga. Bestämmelser om översiktsplanering finns i plan- och bygglagen, PBL.

Genomförande av planen

Översiktsplanen visar kommunens syn på området och vilka investeringar kommunen avser göra i servicefunktioner och infrastruktur, men i många fall krävs det privata initiativ för att planen ska bli verklighet. Ny bebyggelse och utveckling av befintliga verksamheter förutsätter att markägaren eller annan intressent tar initiativ.

När kommunen själv äger marken kan kommunen agera som markägare eller genom fastighetsbolaget. I vissa delar ligger ansvaret för genomförandet av planen på staten, särskilt längs det statliga vägnätet där Trafikverket har ansvar för standard, utformning etc.

Modell och struktur

Detta planförslag är i huvudsak uppbyggt enligt Boverkets förslag till ÖP-modell. Det innebär att beskrivningen utgår från aspekterna utvecklingsstrategi, framtida markanvändning respektive särskilda hänsyn. Förutom mindre lokala anpassningar använder vi i planen de begrepp som Boverket föreslår.

Översiktsplan består av två tryckta dokument och en webb-karta. Det dokument du läser nu innehåller målbild, utvecklingsstrategi och förändringsförslag tillsammans med markanvändningskartan. Detta dokument riktar sig särskilt till dig som vill förstå kommunens utveckling i ett större sammanhang, men också till dig som är nyfiken på hur kommunen vill utveckla de olika kommundelarna.

Dokumentet med underrubrik Förutsättningar och hänsyn ger en mer noggrann bild av vilka allmänna intressen som finns att ta hänsyn till vid förändringar och utveckling. Här presenteras särskilda hänsynsområden med tillhörande ställningstaganden. Dokumentet är användbart för dig som är intresserad av ett specifikt sakområde.

Webb-kartan är det bästa verktyget om du snabbt vill sätta dig in i vad som gäller på en specifik plats. I webbkartan hittar du både markanvändningskartan, särskilda hänsynsområden och bestämmelser som gäller oberoende av översiktsplanen.

Planprocessen

Processen för att ta fram en översiktsplan är reglerad i PBL. Innan kommunen antar en ny översiktsplan ska kommunen hålla samråd med bland annat kommunens medlemmar och andra myndigheter. Syftet med samrådet är att få fram ett så bra beslutsunderlag som möjligt och att ge möjlighet till insyn och påverkan.

När synpunkterna från samrådet har sammanställts ska kommunen presentera slutsatser och avvägningar i ett planförslag som ställs ut för granskning under minst två månader. Utställningen innebär ytterligare ett tillfälle att lämna synpunkter till kommunen. Kommunen ska sedan redovisa de synpunkter som kommit fram och de förslag som synpunkterna gett anledning till i ett särskilt utlåtande. Därefter kan kommunen anta den nya översiktsplanen.

Samråd om ny översiktsplan genomfördes sommaren 2012. Sedan har det kommuntäckande planarbetet vilat under några år medan kommunen fokuserat på bland annat Västra Stationsområdet och Ringsjöbandet. Ett särskilt samråd om utvecklingen av Västra Stationsområdet i Höör genomfördes hösten 2014. När arbetet med ny översiktsplan återupptogs under hösten 2015 fanns ett behov av att ge kommunens medlemmar möjlighet att komma med nya inspel till planarbetet. I februari 2016 genomfördes därför två workshopar med föreningar och företagare i kommunen för att fånga upp nya trender, åsikter och idéer. En liknande workshop genomfördes med elever vid Sätoftaskolan. Det har också varit möjligt att lämna in kompletterande synpunkter och förslag inför planarbetet.

Arbetet med ny översiktsplan för Höörs kommun har nu nått utställningsskedet, som är sista tillfället att lämna synpunkter innan planen antas. Planen bygger på idéer från samrådsförslaget 2012, men har också tagit intryck av samrådet från Västra Stationsområdet samt de synpunkter som inkommit vid samråd och workshopar mm. Planförslaget har också utvecklats i linje med de politiska ambitionerna för Höör. Under resans gång har översiktsplanen fått en ny form och ett nytt namn. Vid samrådet kallades handlingen för ”Översiktsplan för Höörs kommun 2012”. Nu heter planen kort och gott ”Översiktsplan för Höörs kommun”.

Miljöbedömning

När kommunen tar fram en ny översiktsplan ska kommunen göra en miljöbedömning av planen enligt miljöbalken. Syftet med miljöbedömningen är att integrera miljöaspekter i planen så att en hållbar utveckling främjas. Till planen ska det finnas en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) där kommunen ska identifiera, beskriva och bedöma den betydande miljöpåverkan som planens genomförande kan antas medföra.

MKBn till översiktsplanen är integrerad i plandokumentet. De avsnitt som syftar till att identifiera, beskriva och bedöma betydande miljöpåverkan är markerade i handlingarna med grön bakgrund likt detta stycke. Miljöbedömningen sker både med hänsyn till planförslaget i sin helhet och med hänsyn till miljökonsekvenser av enskilda projekt. I det avslutande kapitlet om konsekvenser lyfts miljöbedömningen till en mer övergripande nivå.

Separata delar av översiktsplanen

Plan för Ringsjöbandet, del av översiktsplanen för Höörs kommun har tagits fram som en ändring av Översiktsplan 2002. Planen antogs i februari 2016 med avsikten att den ska fortsätta gälla som en del av den nya översiktsplanen för hela kommunen. När vi nu genomför analyser, bedömningar och ställningstaganden för hela kommunen ingår även planområdet för Ringsjöbandet. Slutsatsen är att de beskrivningar och ställningstaganden som presenterades i planen för Ringsjöbandet fortfarande är aktuella i allt väsentligt. Mindre justeringar av markanvändningskartan behöver dock genomföras för att benämningarna ska vara de samma för hela kommunen och för att grönstrukturen ska hänga samman i en större skala. Denna översiktsplan innebär alltså förnyade ställningstaganden i några få, avgränsade frågor, och när denna översiktsplan är antagen kommer planen för Ringsjöbandet därför att publiceras i en aktualiserad version som innehåller nya kartor.

Det finns också ett tematiskt tillägg till översiktsplanen som behandlar vindkraftsfrågor, antaget 2010. Sedan dess har förutsättningarna för vindkraftsutbyggnad förändrats och intresset för att etablera vindkraftverk i Höörs kommun varit svalt. De ställningstaganden som gjordes i vindkraftsplanen bedöms därför inte vara aktuella och planen upphör därför att gälla när denna nya översiktsplan antas (se avsnitt om vindkraft i Energiförsörjning och produktion, H4.4).

Prövning ny bebyggelse

Översiktsplanen innebär inte en rättighet att använda marken på det sätt som föreslås. För ny bebyggelse krävs i de flesta fall en prövning genom bygglov, detaljplan eller strandskyddsdispens.

PBL innehåller regler om vilka tillstånd den som ska bygga behöver från kommunen. För utveckling av helt nya områden, till exempel ett nytt bostadsområde, krävs först en detaljplan. Enstaka nya bostadshus kan ofta prövas med förhandsbesked och bygglov.

Utöver PBLs generella regler om vad som kräver bygglov kan kommunen ändra lovplikten för avgränsade områden. Kommunen kan både minska lovplikten (till exempel för solcellsanläggningar på tak) och utöka lovplikten (till exempel för fasadåtgärder på kulturhistoriskt värdefull bebyggelse). Det sker i så fall genom detaljplan eller områdesbestämmelser.

Detaljplaner

Bestämmelser i detaljplaner är bindande, och gäller till dess att kommunen upphäver planen eller antar en ny plan. Avstyckningsplan, byggnadsplan och stadsplan är exempel på planer som är framtagna före 1987. Alla dessa planer gäller som detaljplaner idag. Översyn av äldre planer sker vid behov, oftast i samband med önskemål om att bygga något som inte stämmer med gällande detaljplan, men som kommunen vill möjliggöra.

Kartorna i översiktsplanen

Översiktsplanen innehåller kartor med olika funktioner:

- Strategikartan
- Markanvändningskartan
- Hänsynskartor
- Övriga kartor

Benämningar och struktur i kartorna följer i allt väsentligt Boverkets förslag till ÖP-modell (figur 1.1).

Strategikartan

Strategikartan visar kommunens långsiktiga intentioner i grova drag. Strategikartan innehåller inga detaljer om hur marken ska användas, men lyfter fram strukturer som är särskilt viktiga för en hållbar utveckling. Kartan bygger på temana bebyggelse, transporter samt natur och rekreation. Kartan presenteras i Utvecklingsdelen av denna översiktsplan, avsnitt 1.2.

Markanvändningskartan

Markanvändningskartan har en central roll i översiktsplanen eftersom det är här kommunen visar hur det är tänkt att mark- och vattenområden ska användas. Det är en heltäckande karta utan överlappningar. För varje plats i kommunen visar markanvändningskartan alltså EN avsedd användning och ger vägledning inför kommande frågor om att förändra markanvändningen.

Markanvändningskartan utgår från Boverkets ÖP-modell, och innehåller sex olika användningstyper med preciseringar.

Stadsbygd
Områden med bebyggelse av stads- eller tätortsmässig karaktär som i huvudsak används för bostäder, kontor, handel eller annan verksamhet som är förenlig med bostäder. Bebyggelsen är indelad i kvarter åtskilda av gator eller har en kvartersliknande struktur. Trafik- och parkeringsytor, parker och fritidsanläggningar kan ingå. Kan användas även för relativt små tätorter.
Preciseringar till stadsbygd:

- Befintlig stadsbygd
- Ny/ändrad stadsbygd på kort sikt (0-4 år)
- Ny/ändrad stadsbygd på medellång sikt (5-12 år)
- Ny/ändrad stadsbygd på lång sikt (Mer än 12 år)

Grönområde i tätort
Parker och naturmark i tätortsmiljö, närrekreationsområden, samt anlagda områden för fritidsaktiviteter som främst äger rum utomhus. Avser grönområde som på grund av sin stora betydelse för ett stort omland bör skiljas ut från bebyggelsemiljö. Små sjöar och delar av öppen sjö kan ingå. Stadsdelsparker och mindre grönytor inom ett bostadsområde ingår normalt i Stadsbygd.

Preciseringar till grönområde i tätort

- Befintligt grönområde
- Grönområde, utveckling

Verksamhetsområde
Områden för verksamheter, som inte bör blandas med bostäder. Kan utgöras av områden för verksamheter som kan vara störande, miljöpåverkande, ytkrävande eller genererar tung eller stor mängd övrig trafik. Kan även utgöras av områden som av andra skäl bör reserveras för enbart företag, exempelvis där det är stort tryck på bostadsmarknaden och det därför är angeläget att säkra näringslivets utvecklingsmöjligheter i särskilda områden. I områdestypen ingår såväl traditionella ”industriområden” som stormarknadsområden och större mässområden och dylikt.

Preciseringar till verksamheter:

- Befintliga verksamheter
- Utbyggnadsområde för verksamheter

Landsbygd
Område som ytmässigt främst används för areella näringar och andra landsbygdsanknutna verksamheter. Obrukad mark (impediment) kan ingå, liksom naturreservat och andra områden som nyttjas ekonomiskt endast i ringa omfattning. Småorter, fritidshusområden och bybildningar redovisas som del av landsbygden med hjälp av preciseringar.

Preciseringar till landsbygd:

- Befintlig bebyggelsegrupp
- Ny bebyggelsegrupp
- Område för besöksnäring
- Jord- och skogsbruk
- Landsbygdsmiljö

Naturområden
Område, med stora friluftslivs-, natur- eller landskapsvärden, och där natur- och landskapsvård bör vara överordnad annan mark- och vattenanvändning. Områden som är viktiga att bevara och där jord- och skogsbruk och andra näringar bör bedrivas på sätt som är förenligt med natur- och landskapsvårdens intressen. Används enbart på områden utanför städer och orter. I orter och för så kallade närrekreationsområden används normalt områdestypen grönområde.

Preciseringar till naturområden:

- Befintligt naturområde

Vattenområden
Vattenområde som inte ingår i de övriga områdestyperna. Mindre vattenområden kan dock ingå i grönområde, landsbygd, natur eller stadsbygd.

Preciseringar till vattenområden:

- Sjö

Stråk och punkter i markanvändningskartan
Utöver de heltäckande områdestyperna innehåller markanvändningskartan även övergripande strukturer för transportsystemet samt natur och rekreation.

Transportsystemet:

- Befintlig cykelväg (linje)
- Planerad cykelväg (linje)
- Korsningsåtgärd (punkt)
- Regionalt viktiga vägar (linje)
- Stråk för regionalt viktig väg (linje)

Natur och rekreation:

- Skåneleden (linje)
- Övriga vandringsleder (linje)
- Planerad vandringsled (linje)
- Å/bäck (linje)
- Större besöksmål (punkt)
- Angöringspunkt för rekreation (punkt)
- Befintlig badplats (punkt)
- Ny badplats (punkt)

Var finns markanvändningskartan?

Webb-kartan är det bästa verktyget för att ta del av markanvändningskartan. Där kan du själv zooma in till den del av kommunen du är intresserad av och få information om varje område genom att klicka på det. Markanvändningskartan finns dock även tryckt i Utvecklingsdelen av denna översiktsplan. Kapitlen Småstad i storstadsregion, Byar i utveckling, Tillgänglig natur med höga kvaliteter samt Hållbara transporter innehåller olika utsnitt av kartan och med olika fördjupning.

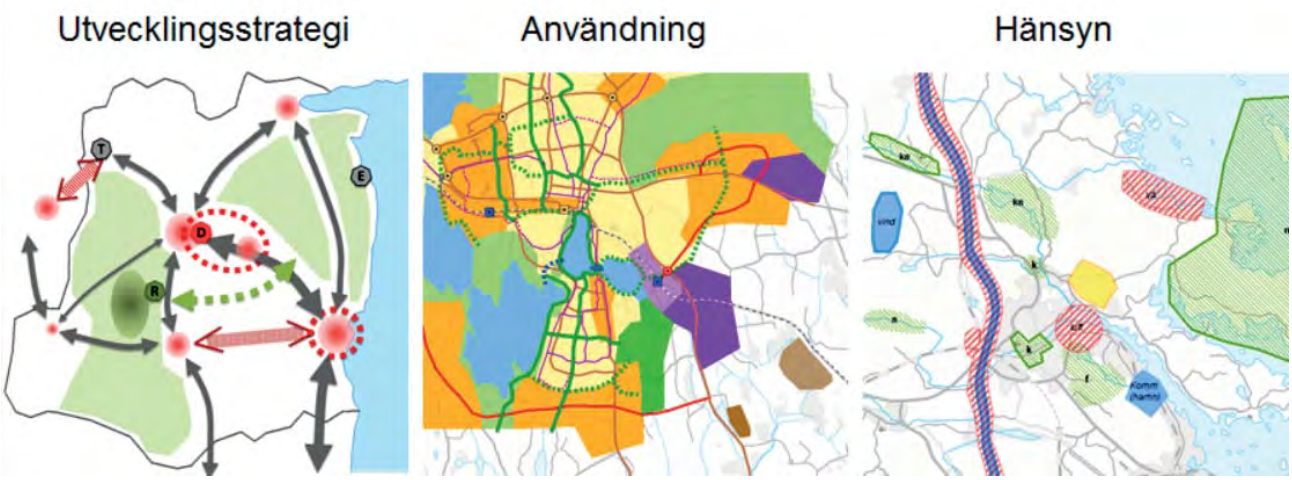
Hänsynskartor

Översiktsplanen innehåller även hänsynsområden som är avgränsade utifrån behovet av anpassning till allmänna intressen som exempelvis kulturmiljö, vindbruk och risker med farligt gods. Till hänsynsområdena finns ställningstaganden som ska tillämpas när ny användning ska prövas i området. Hänsynsområden för flera olika intressen kan överlappa varandra.

Hänsynskartorna finns tryckta i Hänsynsdelen av denna översiktsplan. Avsikten är att även hänsynsområdena ska publiceras i webb-kartan när översiktsplanen är antagen.

Övriga kartor

Strategikartan, markanvändningskartan och hänsynskartorna är de kartor som är direkt knutna till ställningstaganden i översiktsplanen. Därutöver finns olika kartor som beskriver förutsättningar för planeringen och konsekvenser av förslagen. Dessa kartor finns i alla tryckta delar av planen.

Figur 1.1. Boverkets illustration av de tre aspekterna utvecklingsstrategi, användning och hänsyn i förslag till ÖP-modell (boverket.se)

Innehåll utvecklingsdelen

Om översiktsplanering och byggande. 4

1

Målbild och strategier. 11
1.1 Utgångspunkter 12
1.2 Målbild 2035 och utvecklingsstrategi 16
1.3 Trender som påverkar samhällsbyggandet 28
1.4 Perspektiv på hållbar utveckling 32

2

Småstad i storstadsregion. 41
2.1 Inledning 42
2.2 Småstadens centrum 44
2.3 Bostadsutbyggnad 52
2.4 Plats för kommunal service 72
2.5 Grönområden och vattendrag 76
2.6 Verksamhetsområden 86
2.7 Småstadens omland 92
2.8 Fördjupningar för småstaden 98

3

Byar i utveckling. 101
3.1 Inledning 102
3.2 Tjörnarp 104
3.3 Norra Rörum 110
3.4 Södra Ringsjöorten 114
3.5 Landsbygden 118

4

Tillgänglig natur med höga kvaliteter 123
4.1 Inledning 124
4.2 Leder och angöringspunkter 128
4.3 Naturområden 140
4.4 Sjöar och vattendrag 154
4.5 Besöksmål och besöksnäring 160

5

Hållbara transporter. 165
5.1 Inledning 166
5.2 Järnvägstrafik 168
5.3 Cykeltrafik 172
5.4 Regionalt viktiga vägar 176

6

Konsekvenser 189
6.1 Inledning 190
6.2 Avgränsningar 192
6.3 Samlad konsekvensbeskrivning 194
6.4 Uppföljning 208

Källförteckning 210

Innehåll hänsynsdelen

Om översiktsplanering och byggande. 3

1

Kulturhistorisk bakgrund. 7
1.1 Förhistorisk tid till nutid 8

2

Befolkning och livsmiljö. 13
2.1 Befolkningen i siffror 14
2.2 Folkhälsa och delaktighet 18
2.3 Bostadsförsörjning 24
2.4 Näringsliv och sysselsättning 28
2.5 Utbildning, omsorg och vård 32
2.6 Kultur, fritid och föreningsliv 34

3

Landskap 39
3.1 Naturgeografi 40
3.2 Naturvärden 42
3.3 Sjöar och vattendrag 48
3.4 Kulturmiljöer 54
3.5 Landskapets upplevelsevärden 86
3.6 Jord- och skogsbruk 94

4

Teknisk infrastruktur. 101
4.1 Transportinfrastruktur 102
4.2 Bredband och telekommunikation 110
4.3 Vatten och avlopp 112
4.4 Energiförsörjning och produktion 116
4.5 Avfall 120

5

Störningar och risker. 123
5.1 Risk, sårbarhet och försvar 124
5.2 Trafikbuller 126
5.3 Transport av farligt gods 130
5.4 Miljöstörande verksamhet 132
5.5 Skyfall och extrema väder 136
5.6 Övriga risker 142

Källförteckning 144

Kommunstyrelsen
2018-03-21

Ärende 25

25

PLANLEDNINGSGRUPPEN

2018-03-07

PLG § 15

Dnr KS/KF 2017:27.212

Yttrande över förslag till ny översiktsplan för Eslövs kommun

Ärendebeskrivning
Eslövs kommun ställer ut sin nya översiktsplan för granskning 6 februari till 10 april 2018. Lomma kommun får planen för eventuella synpunkter eftersom vi ingår i samarbetet MalmöLundregionen. Samråd för Eslövs översiktsplan hölls i början av 2017 och Lomma kommun hade då inget att erinra mot planförslaget. En översiktsplan uttrycker kommunens långsiktiga och strategiska vilja för hur mark, vatten och befintlig bebyggelse ska användas, utvecklas och bevaras. Alla kommuner ska enligt Plan- och bygglagen ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunens yta. Eslövs kommun tar i sitt planförslag upp markanvändning och utvecklingsstrategier, förutsättningar och hänsyn samt konsekvensbeskrivning med miljöbedömning. Kommun har i översiktsplanen tre målbilder som grundar sig på de styrkor, utmaningar och den omvärld som Eslöv har och står inför: Regional stjärna, Hållbara lägen och Lätt att leva livet. Dessa tre övergripande strategier vill kommunen verka för i planeringen av kommunens mark- och vattenanvändning. Efter samrådet har kommunen till utställningsförslaget valt att förtydliga handlingarna i karta, text, layout, utveckla konsekvensbeskrivningen, utreda vattenfrågorna och förtydliga ställningstaganden kring riksintressen, särskilt för Totalförsvaret, kommunikationer och kulturmiljövård.

Samhällsplaneraren har lämnat förslag på yttrande.

Beslutsunderlag
- Skrivelse från planeringsavdelningen, 2018-02-19.
- Följebrev från Eslövs kommun, 2018-02-06.
- Översiktsplan för Eslöv kommun, Januari 2018.

Planledningsgruppen föreslår kommunstyrelsen besluta följande:
- Lomma kommun lämnar följande yttrande:

Lomma kommun har inget att erinra mot förslag till ny översiktsplan för Eslövs kommun.

LOMMA KOMMUN

SAMHÄLLSBYGGNADSFÖRVALTNINGEN
Planeringsavdelningen

Vår referens: Ulrika Ström
Direkttel: 040-641 11 02
E-post: ulrika.strom@lomma.se
Diarienr: KS/KF 2017:27.212
Er referens:

2018-02-19

Kommunstyrelsen

Yttrande över förslag till ny översiktsplan för Eslövs kommun

Eslövs kommun ställer ut sin nya översiktsplan för granskning 6 februari till 10 april 2018. Lomma kommun får planen för eventuella synpunkter eftersom vi ingår i samarbetet MalmöLundregionen. Samråd för Eslövs översiktsplan hölls i början av 2017 och Lomma kommun hade då inget att erinra mot planförslaget. En översiktsplan uttrycker kommunens långsiktiga och strategiska vilja för hur mark, vatten och befintlig bebyggelse ska användas, utvecklas och bevaras. Alla kommuner ska enligt Plan- och bygglagen ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunens yta. Eslövs kommun tar i sitt planförslag upp markanvändning och utvecklingsstrategier, förutsättningar och hänsyn samt konsekvensbeskrivning med miljöbedömning. Kommun har i översiktsplanen tre målbilder som grundar sig på de styrkor, utmaningar och den omvärld som Eslöv har och står inför: Regional stjärna, Hållbara lägen och Lätt att leva livet. Dessa tre övergripande strategier vill kommunen verka för i planeringen av kommunens mark- och vattenanvändning. Efter samrådet har kommunen till utställningsförslaget valt att förtydliga handlingarna i karta, text, layout, utveckla konsekvensbeskrivningen, utreda vattenfrågorna och förtydliga ställningstaganden kring riksintressen, särskilt för Totalförsvaret, kommunikationer och kulturmiljövård.

Handlingar i ärendet

- Skrivelse från planeringsavdelningen 2018-02-19
- Skrivelse från Eslövs kommun 2018-02-06
- Utdrag ur Översiktsplan för Eslövs kommun. Utställningshandling januari 2018.

Hela översiktsplanen från Eslövs kommun samt samrådsredogörelsen går att läsa och ladda ner på https://www.hoor.se/bygga-bo-miljo/oversiktsplan-och-detaljplaner/ny-oversiktsplan-utstallning/

Förslag till beslut

- Lomma kommun lämnar följande yttrande:

Lomma kommun har inget att erinra mot förslag till ny översiktsplan för Eslövs kommun.

För planeringsavdelningen

Lovisa Liljenberg
Stadsarkitekt

Ulrika Håkansson Ström
Samhällsplanerare

ESLÖVS KOMMUN

KS.2015.0109

2018-02-06
Minna Hatti
0413-623 18
Helena.Nilsson@eslov.se

Utställning Översiktsplan Eslöv 2035

Nu finns ett förslag till ny översiktsplan för Eslövs kommun klart och ställs ut mellan den 6 februari - 10 april 2018. Beslut om utställning togs i Kommunstyrelsens arbetsutskott den 30 januari 2018.

En översiktsplan uttrycker kommunens långsiktiga och strategiska vilja för hur mark, vatten och befintlig bebyggelse ska användas, utvecklas och bevaras. Översiktsplanen ska ge stöd i beslut och prioriteringar för att främja en hållbar utveckling.

Utställningstid:
6 februari 2018 – 10 april 2018

Handlingar:

- Utställningshandling Översiktsplan Eslöv 2035
- Samrådsredogörelse

Handlingarna finns här:
Förslag till ny översiktsplan och tillhörande samrådsredogörelse finns både som pdf och som en interaktivkarta på Eslövs kommuns hemsida www.eslov.se/op. Handlingarna finns också på biblioteken i Eslöv, Stehag, Harlösa, Marieholm, Flyinge och Löberöd. För adresser och öppettider se www.eslov.se/bibliotek och Stadshuset, Gröna torg 2 i Eslöv, öppet vardagar klockan 8.00–16.30.

Synpunkter:
Lämna dina synpunkter på förslag till ny översiktsplan skriftligt till Eslövs kommun senast den 10 april 2018.
Du kan lämna dina synpunkter direkt via https://service.eslov.se/OP eller postadress: Kommunledningskontoret, Eslövs kommun, 241 80 Eslöv
e-post: kommunledningskontoret@eslov.se

Planprocessen:
Under våren 2017 pågick samråd för förslaget till en ny översiktsplan. Alla synpunkter som kom in från allmänheten, organisationer och myndigheter är samlade och besvarade i en samrådsredogörelse. Utifrån de inkomna synpunkterna har förslaget till ny översiktsplan arbetats om till det förslag som nu ställs ut. Efter utställningstiden färdigställs förslaget till ett slutligt förslag till ny översiktsplan. Målsättningen är att kommunfullmäktige antar översiktsplanen under sommaren 2018.

Mer information lämnas av:
Planarkitekt Minna Hatti, telefon 0413-620 18 eller e-post minna.hatti@eslov.se

ÖVERSIKTSPLAN

ESLÖV 2035

UTSTÄLLNINGSHANDLING
JANUARI 2018

ESLÖVS KOMMUN

UTSTÄLLNING PÅGÅR 6 FEBRUARI - 10 APRIL 2018

Utställningsförslaget finns också att läsa på www.eslov.se/op.
Där finns utförligare kartmaterial, interaktiva kartor och samrådsredogörelsen.

Du kan lämna dina synpunkter direkt via www.eslov.se/op eller med brev:
postadress: Kommunledningskontoret, Eslövs kommun, 241 80 Eslöv
e-post: kommunledningskontoret@eslov.se

Lämna dina synpunkter på utställningsförslaget skriftligt till Eslövs kommun senast den 10 april 2018.

SYNPUNKTER FRÅN SAMRÅDET

I samrådsredogörelsen finns alla inkomna skriftliga synpunkter och tankar som kom in under samrådstiden och i samrådsförslaget finns en sammanställning av dialogarbetet som gjordes under 2015. Du hittar samrådsredogörelsen och samrådshandlingen på www.eslov.se/op

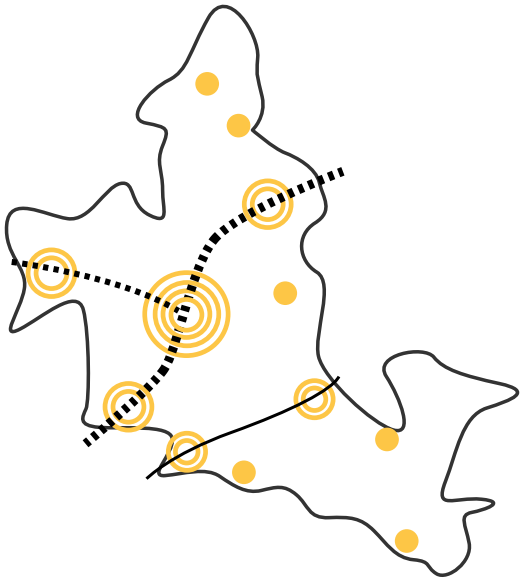
SÅ HÄR HITTAR DU

Del 1
Markanvändning och utvecklingsstrategier
Här beskriver vi de övergripande utvecklingsstrategierna som vi ska verka för i planeringen av kommunens vatten- och markområden. Utvecklingsstrategier finns för Eslöv och de större byarna och tematiskt, där vi belyser de viktiga frågorna för Eslövs kommun framöver.

Del 2
Förutsättningar och hänsyn
Här beskriver vi viktiga förutsättningar och värden som vi tagit hänsyn till i arbetet med avvägningar kring vad marken lämpar sig för.

Del 3
Konsekvensbeskrivning
I konsekvensbeskrivningen beskriver vi de konsekvenser som översiktsplanen kan få. Det gäller både sociala och miljömässiga konsekvenser och vi jämför översiktsplanens utvecklingsstrategier med alternativa utvecklingsmöjligheter.

FÖRORD

Eslöv växer!

Vi har stora fördelar av vårt centrala läge i Skåne, där vi genom att ta tillvara den goda åkermarken på landsbygden, byarnas unika kvaliteter och stadens närhet och möjligheter kan skapa förutsättningar för att bli Skånes bästa kommun att bo och verka i!

I Eslövs kommun finns alla förutsättningar till ett gott och enkelt liv. Livsmiljöerna, närheten, attraktiva och varierade boendemiljöer och ett dynamiskt näringsliv.

I denna utställningshandling formulerar vi nu utvecklingsstrategierna för Eslöv fram till 2035. Översiktsplanen innehåller långsiktiga ställningstagande för hur den fysiska miljön ska utvecklas på ett hållbart sätt - socialt, miljömässigt och ekonomiskt.

I planen har vi arbetat utifrån tre övergripande målbilder för ett hållbart Eslöv där vi tar avstamp i kommunen som en regional stjärna, hållbara lägen och en mångfald av platser där det är lätt att leva livet.

Utgångspunkten är att sätta människorna och invånarna i centrum av planeringen.

Johan Andersson
Kommunstyrelsens ordförande

INNEHÅLL

DEL 1
MARKANVÄNDNING UTVECKLINGSSTRATEGIER

Inledning 5
Tre övergripande målbilder 6
Övergripande utvecklingsstrategier 8
Stad och byar
Eslöv 10
Billinge 20
Stockamöllan 24
Stehag 28
Kungshult 32
Hurva 36
Löberöd 40
Harlösa 44
Flyinge 48
Gårdstånga Getinge 52
Örtofta Väggarp Toftaholm 56
Marieholm 60
Utvecklingsstrategier per tema
Bebyggelsestruktur i stad och byar 64
Bebyggelse utanför detaljplan 66
Biologisk mångfald 68
Grönstruktur 71
Hållbart resande 76
Social hållbarhet 82
Näringsliv 85
Kulturmiljö 88
Vatten, spillvatten, dagvatten, skyfall 92
Digital infrastruktur 96
Förnybar energi 98
Hälsa och säkerhet 100

DEL 2
FÖRUTSÄTTNINGAR OCH HÄNSYN

Inledning 103
Om Översiktsplanering 104
Dialoger och delaktighet 105
Befolkningsprognos 106
Eslöv i regionen 108
Mål och styrdokument 110
Riksintressen
Naturvård 114
Natura 2000 118
Friluftslivet 120
Kulturmiljövård 125
Kommunikationer 132
Yrkesfisket 135
Totalförsvaret 136
Värdefulla ämnen och material- och mineralutvinning 140
Vattenförsörjning 142
Samtliga riksintressen i karta 144
Miljökvalitetsnormer
Vatten 146
Omgivningsbuller 148
Utomhusluft 148
Allmänna intressen
Miljöfarlig verksamhet, Led för farligt gods, verksamheter, Brandvattenförsörjning 149
Förorenade områden 152
Arkeologi 154
Naturvärden 156
Jordbruksmark 162
Samhällsservice 166
Mellankommunala samarbeten 170

DEL 3
KONSEKVENSBESKRIVNING MED MILJÖBEÖMNING

Inledning 171
Alternativa utvecklingsstrategier 172
Betydande miljöpåverkan 179
Konsekvenser av planförslaget 189
Måluppfyllelse 194

DEL 1
MARKANVÄNDNING OCH UTVECKLINGSSTRATEGIER

Här beskriver vi de övergripande utvecklingsstrategier som vi ska verka för i planeringen av kommunens vatten- och markområden. Utvecklingsstrategier finns för Eslöv och de större byarna samt temavis för viktiga frågor.

Kartor
I kartorna visar vi den markanvändning som vi planerar för. Den ljusbruna färgen är *stadsbygd*. Den innebär att här kan bostäder, skola och andra verksamheter som inte är störande finnas. Grå mark är mark som är specifik för *verksamheter*, det kan vara industri men också mindre störande verksamheter och handel. *Grönområde* innebär viktig grönstruktur, det kan vara både park och natur och finns alltid inne i orterna. *Natur* är mark med höga naturvärden eller grönområden på landsbygd. Skrafferade ytor betyder att den markanvändning vi nu föreslår inte varit planlagd för detta innan. Det är alltså en *ny användning*. *Gröna pilar* visar utvecklingsstrategier för rekreativa stråk.

TRE ÖVERGRIPANDE MÅL

ESLÖV 2035

Kommunens tre målbilder grundar sig på de styrkor, utmaningar och den omvärld som Eslövs kommun har och står inför. Staden, byarna och landsbygden ska tillgodose behov för de som lever idag utan att äventyra behoven för framtidens invånare.

Översiktsplanen ska bidra till en hållbar utveckling för kommunen och för samhället i stort. Det är det övergripande målet. Utvecklingen inom kommunen har ett stort avtryck också utanför våra kommungränser, pendlingsmönster, vattenkvalitet och livsmiljöer för djur och växter. Därför är de allmänna intressena styrande för vägvalen. Med hänsyn till många skilda frågor ska kommunen göra avvägningar och välja det som gynnar de allmänna intressena mest.

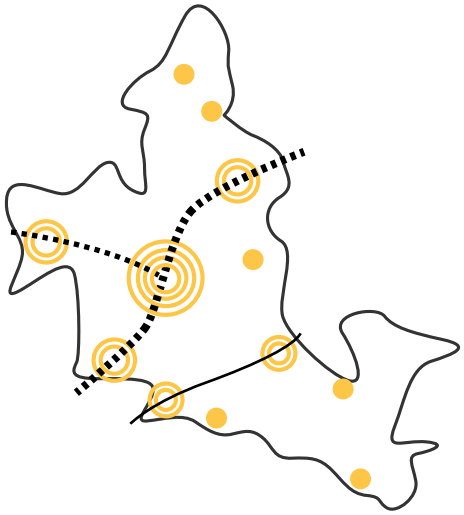
1. REGIONAL STJÄRNA !

Eslövs kommun har en unik kombination av närhet till omvärlden, goda kommunikationer, en stark centralort med gott om kvaliteter, levande byar och landsbygd och gott om natur för rekreation och friluftsliv. Det nära läget i en expansiv region ger kommunen en central och spännande position i Skånes utveckling. Dessa kvaliteter gör Eslöv till en regional stjärna!

Som regional stjärna är Eslövs kommun en viktig och tydlig aktör i regionen. Med strategiska satsningar på kommunikation och attraktivitets- och identitetsbygge positionerar sig kommunen starkt i södra Sverige som en bra boendekommun och ett förstahandsval för företagare.

Ett proaktivt, målinriktat och handlingskraftigt arbete med utgångspunkt i kommunens strategiska fördelar och möjligheter i omvärlden driver utvecklingen i en riktning som är bra för kommunen, kommuninvånarna och omgivningen. Ett starkt Eslöv utvecklar hela Skåne!

- Eslövs del i regionen
- Identitet och profil
- Småstad och landsbygd
- Infrastruktur och kommunikationer
- Självkännedom och bilden utifrån

2. HÅLLBARA LÄGEN !

Eslöv växer i hållbara lägen. Olika platsers unika karaktär lägger grunden för kommunens samlade identitet och skapar attraktivitet. En stolt och stark stad med stora kvaliteter är en tillgång för hela kommunen. Livskraftiga byar och landsbygd ger möjlighet till kompletterande boendemiljöer och livsmönster.

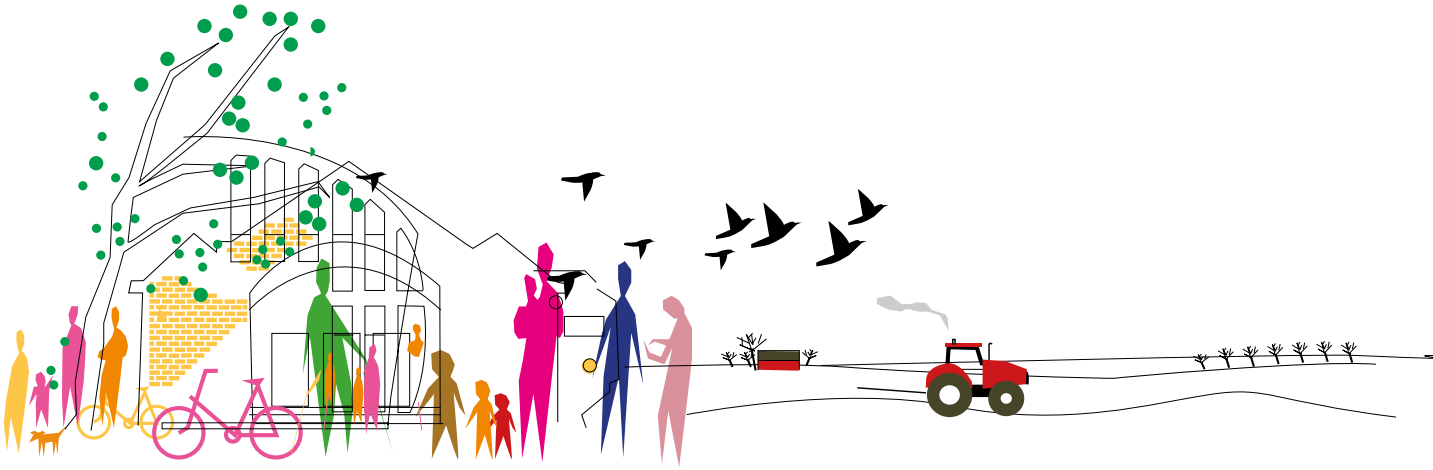
Samhällen och nya kvarter utvecklas i anslutning till kommunens starka kollektivtrafiklägen. Här skapas täta, hållbara och attraktiva stads- och bymiljöer med närhet till omvärlden som stimulerar till möten och skapar sociala sammanhang. Gröna och blå värden är en central del av ekokommunens identitet och präglar befintliga och nya samhällen och kvarter.

- Samband inom kommunen mellan byarna/staden/landsbygden
- Byarna/stadens/landsbygdens unika värde
- Samhälle, sammanhållning, samband
- Cykel, kollektivtrafik, social hållbarhet

3.LÄTT ATT LEVA LIVET !

Livet i Eslövs kommun ger en trygg och enkel vardag med möjlighet till ”det lilla extra”. Människor möts, utvecklas och trivs i attraktiva och välfungerande miljöer. Tillgången till varierade och attraktiva boendemiljöer för olika skeden i livet skapar plats för mångfald. Stadens och byarnas olika delar är väl sammankopplade och känslan av mångfald, öppenhet och gemenskap är stark. Delaktighet i stora och små frågor ger goda möjligheter att påverka livsmiljön för barn, unga, vuxna och äldre. Det är människorna som får kommunen att växa och utvecklas.

- Stadsdel - kvarter - by
- Hållbara livsmiljöer i byn/staden/landsbygden
- Boendemiljön, gatan, torget, mötesplatser
- Barn, äldre, företagen, livspussel, föreningsliv, social samhörighet, tillgänglighet

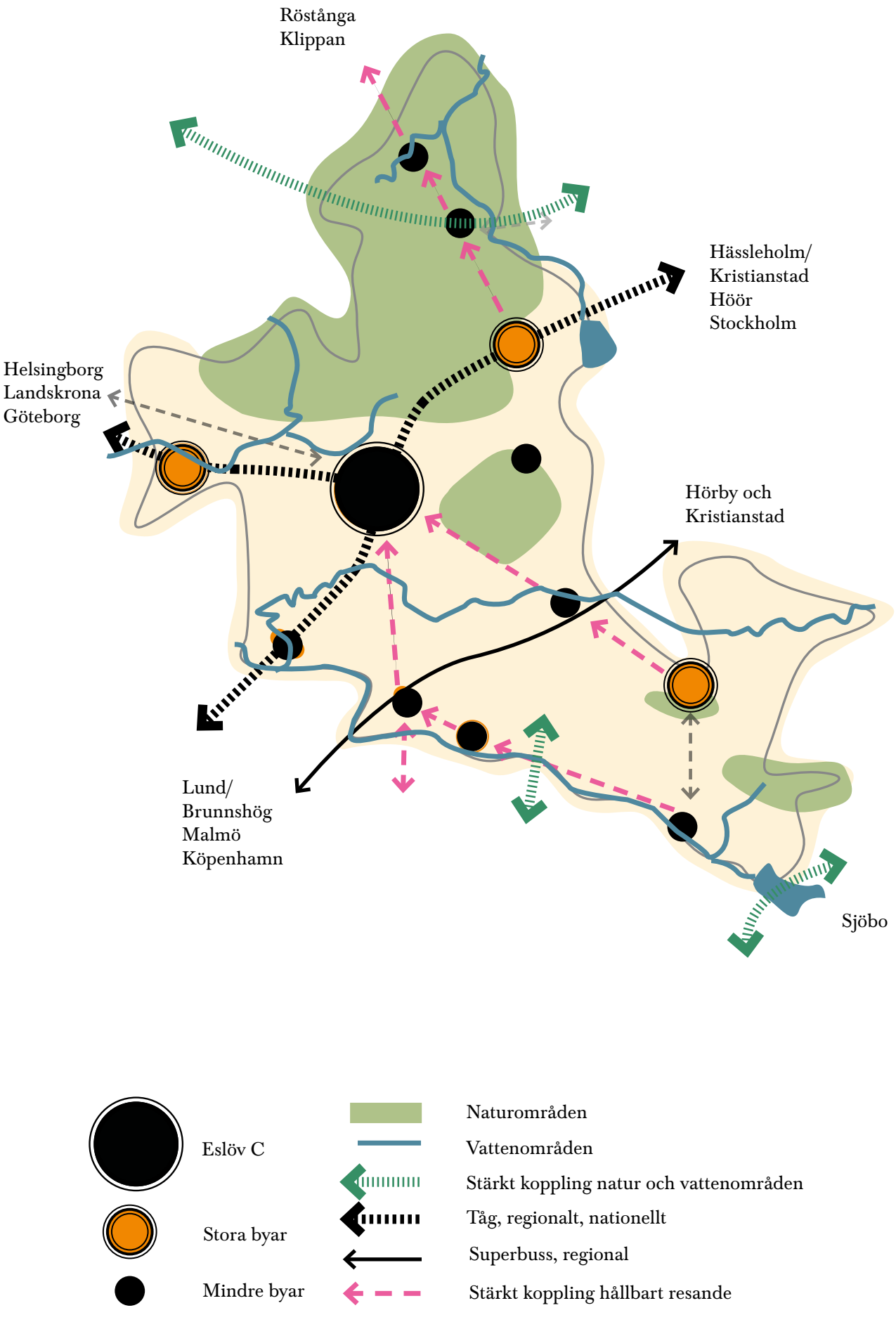

ÖVERGRIPANDE UTVECKLINGSSTRATEGIER

ESLÖV 2035

- Vi utgår från barns behov av rörelsefrihet, trygghet och tillgänglighet
- Vi tar vara på varje plats förutsättningar och skapar mervärden för dagens och framtidens generationer
- Vi hushåller med natur- och jordbruksmark och arbetar för bättre vattenkvalitet. Vi värnar vattnet, marken och den biologiska mångfalden för sitt eget värde och för sina ekosystemtjänster.
- Eslövs kommun växer med en flerkärnig struktur i en expansiv storstadsregion. Livsmiljöerna är nära, trygga och gröna.
- Vi utvecklar cykel- och gångvänliga stråk i och mellan orter och omland.
- Klimatanpassning genomsyrar planeringen och vi reserverar mark för översvämningsåtgärder som skapar gröna mervärden.
- Vi utvecklar tillåtande och inkluderande mötesplatser
- Vi tillgängliggör natur- och grönområden för tätortsnära rekreation som en viktig del i arbetet för människors hälsa, livskvalitet och för biologisk mångfald.
- Vi arbetar för ett hållbart resande i nära samarbete med Skånetrafiken och Trafikverket för att utöka kollektivtrafiken.
- Kulturmiljön är en förutsättning för kommunens identitet och attraktivitet.

Röstånga
Klippan
Hässleholm/
Kristianstad
Höör
Stockholm
Helsingborg
Landskrona
Göteborg
Hörby och
Kristianstad
Lund/
Brunnshög
Malmö
Köpenhamn
Sjöbo
Eslöv C
Stora byar
Mindre byar
Naturområden
Vattenområden
Stärkt koppling natur och vattenområden
Tåg, regionalt, nationellt
Superbuss, regional
Stärkt koppling hållbart resande